

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

805

1/2 1/2

	Pag
Diodorus Siculus. C. G. C.	261.
Ad Epistolas Ciceronis et Bruti. C. G. COBET	262—297.
Ad Plinii Nat. Hist. XVI. 1. 1. J. J. CORNELISSEN . .	298—299.
Ciceroniana. Oratio pro L. Flacco. H. T. KARSTEN. . .	300—307.
Diodorus Siculus. C. G. C.	307.
Ad Statii Achilleidem. J. J. CORNELISSEN.	308—312.
Ad Lucianum. Scripsit H. VAN HERWERDEN <i>Continuantur</i> <i>ex pag. 97 h. v.)</i>	313—391.
Emendatur locus Iliadis τ, 90 sqq. H. v. H.	398.
Cicero. Orationes post reditum tres. Oratio de domo. H. T. KARSTEN	399—410.
Gellius. C. G. C.	410.
Annotationes ad Ruhnkenii disputationem de vita et scriptis Longini. C. G. COBET.	411—422.
Diodorus Siculus. C. G. C.	422.
Emendatio epigrammatis nuper primum editi. C. G. COBET.	423.
Ad Scholia in Odysseam. C. G. COBET.	424—445.
Diodorus Siculus C. G. C. ,	445.
De locis quibusdam apud Thucydidem. C. G. COBET . .	446—448.

ANNOTATIONES
CRITICAE ET HISTORICAE
AD
PLUTARCHI
VITAM
M. BRUTI.

Brut. 1. 1. Μάρκου δὲ Βρούτου πρόγονος ἦν Ἰούνιος Βροῦτος, ὃν ἀνέστησαν ἐν Καπιτωλίῳ χαλκοῦν οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι μέσον τῶν βασιλέων ἐσπασμένον ξίφος ὡς βεβαιότατα καταλύσαντα Ταρκυνίους. Stabant in area Capitolina octo statuae Regum ex aere, octo, inquam ¹⁾, nam T. Tatii quoque erat statua. Asconius Pedianus *ad Scaurianam* pag. 30. (Cato sine tunica) „in forum descendebat iusque dicebat idque repetierat ex vetere consuetudine secundum quam et Romuli ac Tatii statuae in Capitolio fuerunt togatae sine tunicis.” ubi notandum est dicere Asconium „in Capitolio FUERUNT,” non „SUNT.” Perierant iam statuae et sola fama supererat. Quam vellem scire quo fere tempore REGES in area Capitolina positi fuerint, sed reperiri id iam nullo modo potest. ἀνέστησαν οἱ ΠΑΛΑΙ Ῥωμαῖοι ²⁾, Plutarchus inquit, et

1) Romani antiquiores, qui has statuas viderant, Tatium non omittunt. Ovidius VI. *Fastorum* vs. 624. de *Servio Tullio*:

qui rex in nostra septimus urbe fuit.

2) Vetustissimae Romanorum statuae erant e ligno, non tantum olim, ut apud poetam est:

stabat in exigua ligneus aede deus.

sed etiam vivo Augusto, qui dirutis quibusdam templis antiquis τὰ ἀγάλματα ξύλινα πλὴν ὀλίγων ὄντα combussit teste Dione Cassio 43. 49. 8.

antiquitatis exemplum ab iis Cato sumebat, sed apud Romanos quidem Ciceronis aequales et Catonis et Bruti non ita magnus annorum numerus faciebat antiquum. Cicero in *Bruto* 15. 61. „*eum* (Catonem Censorium) nos ut *PERVETEREM* habemus, qui — mortuus est annis *LXXXVI* ipsis ante me *Consulem*” (149—63=86). Fuisse illas statuas magno artificio elaboratas colligas ex iis quae Posidonius narrat (*Brut.* 1. 29). τῶν καθ’ ἑαυτὸν ἐκ τῆς οἰκίας (*Bruti*) γεγονότων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀναφέρειν ἐνίους πρὸς τὸν ἀνδριάντα τοῦ Βρούτου τὴν ὁμοιότητα τῆς ιδέας. Serio credebat Posidonius L. Bruti veteris effigiem *similem* in Capitolio esse eique seros nepotes similitudinem oris et lineamenta referre. Hoc quidem cras credemus sed nasci haec fabella non potuit nisi Bruti in Capitolio statua τὸ ἀνδρείκελον habuisset. Media inter Reges posita erat Bruti statua strictum gladium tenentis. Senatus quum certaret Iulium Caesarem novis et inauditis extollere honoribus ei decrevit *STATUAM INTER REGES*. Sueton. *Caes.* 76. „honores nimios recepit — praenomen imperatoris, cognomen patris patriae, statuam inter Reges, suggestum in orchestra.” Dio Cass. 43. 45. (*Caesari statuam*) ἐς τὸ Καπιτώλιον παρὰ τοὺς βασιλεύσαντάς ποτε ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀνέθεσαν. — ὁκτὼ γὰρ (de Tatio non cogitat) ἅμα αὐτῶν οὐσῶν, ἐπτὰ μὲν ἐκείνοις, ὀγδόῳ δὲ τῷ Βρούτῳ τῷ τοὺς Ταρκυνίους καταλύσαντι, παρὰ ταύτην τότε τὴν τοῦ Καίσαρος ἔστησαν, quae res, ut addit, *Bruto vehementer stomachum movit*, sed quod scribit: ἐκ τούτου ὅτι μάλιστα ὁ Βρούτος ὁ Μάρκος κινηθεὶς ἐπεβούλευσεν αὐτῷ veri speciem nullam habet.

Brutus ipse minime dubitabat quin liberatorem populi Romani auctorem nobilitatis haberet. Vetus erat fama et imago in atrio nullo repugnante. Et hercle eodem iure ab L. Bruto originem generis repetebat quo Caesar a Venere, Antonius ab Hercule ¹⁾ et sexcenti alii nobiles aut ab Olympo aut e bello Troiano aut ex Romanorum Regibus maiores sibi legerant. De

1) Plutarchus in *Antonio* 4. 1. ἦν δὲ καὶ λόγος παλαιὸς Ἡρακλείδας εἶναι τοὺς Ἀντωνίους ἀπ’ Ἀντωνος παιδὸς Ἡρακλείου γεγονότας. Lepide Petrus Bayle, quo nemo melius ridendo dicere verum potest, (in *Dict. H. et C.* in v. *Antoine*) „on pourrait dire tres justement, qu’ Anton fils d’ Hercule etait aussi peu la tige des Antoinnes en Italie, que Cocceius Nerva la tige de la maison de Cossé en France.”

In hac sola re posterī nascuntur prius et aliquanto post maiores.

imaginibus in atrio Bruti Cicero in *Philipp.* II. 11. 26. si auctores ad liberandam patriam desiderarentur, Brutos ego impellerem, quorum uterque L. Bruti imaginem quotidie videret, alter etiam Ahalae? Nec deerant antiquarii qui haec vera esse ostenderent. Pomponius Atticus „M. Bruti rogatu Iuniam familiam a stirpe ad hanc aetatem ordine enumeravit notans quis a quo ortus quos honores quibus temporibus cepisset.” Nepos in Attico 18. Non erat facile negotium sed in ea re ὅ τις βούλεται τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἶεται et „nil volentibus arduum.” Itaque Bruti admiratores lubenter talia audiebant: „L. Brutus et ipse dominatu regio remp. liberavit et ad similem virtutem et simile factum stirpem iam prope in quingentesimum annum propagavit.” *Philipp.* I. 6. 13. sed Bruti osores hanc gloriationis vanitatem facili negotio destruebant iis argumentis, quae exponit Dionysius Hal. A. R. V. 18. certissimos, ut ait, rerum Romanarum testes secutus auctores: ὡς οἱ σαφέστατα τὰ τῶν Ῥωμαίων ἐξητακότες λέγουσιν. Quam vellem nominasset auctorem. Eundem Plutarchus sequitur *Brut.* 1. 21. τὸ πατρῶον γένος οἱ διὰ τὸν Καίσαρος φόνον ἔχθραν — ἀποδεικνύμενοι πρὸς Βροῦτον οὗ φασιν εἰς τὸν ἐκβαλόντα Ταρκυνίους ἀνήκειν. Quisquis est primum gravissimo hoc argumento utitur L. Brutum nullam ex se prolem reliquisse. Dionysius l. l. Brutus mortuus est γενεὰν οὗτ' ἄρρενα καταλιπὼν οὔτε θήλειαν. Plutarchus l. l. οὐδὲν γὰρ ἐκείνῳ λειφθῆναι γένος ἀνελόντι τοὺς υἱούς. Credas hoc unum argumentum sufficere, sed Posidonio philosopho aliter visum. Audi Plutarchum 1. 26. Ποσειδώνιος δ' ὁ φιλόσοφος τοὺς μὲν ἐνηλίκους φησὶν ἀπολέσθαι τοῦ Βρούτου παῖδας Ὡς Ἰστορηταί, τρίτον δὲ λειφθῆναι νήπιον ἀφ' οὗ τὸ γένος ὠρμῆσθαι. Hoc igitur οὐχ ἰσόρηται sed a philosopho fictum est. Quia apud eum satis constabat M. Bruto „L. Brutum praeclarum auctorem nobilitatis” fuisse (*Tusc. Quaestt.* IV. 1. 2.) nihil aliud erat reliquum nisi ut L. Bruto prope post quingentesimum annum filiolus nasceretur. Eiusdem modi est argumentum quod addit „Brutos aequales suos L. Bruti statuae in Capitolio similia oris lineamenta habere.” Quod si forte verum est, facile intelligimus veterem statuarium ex Iuniis aequalibus aliquem imitando expressisse.

Addidit Dionysius l. l. alia argumenta perinde gravia et

δυσαντίλεκτα. *L. Brutus*, inquit, *Patricius erat*, οἱ δ' ἀπ' ἐκείνης ἑαυτοὺς ΛΕΓΟΝΤΕΣ τῆς οἰκίας εἶναι Ἰούνιοι τε καὶ Βροῦτοι πάντες ἦσαν πλήβειοι καὶ τὰς ἀρχὰς μετῆσαν ἅς τοῖς δημοτικοῖς μετιέναι νόμος ἀγορανομίας τε καὶ δημαρχίας, ὑπατεῖαν δ' οὐδεὶς, ἥς οὐδενὶ πλὴν ἢ τοῖς πατρικίοις μετῆν, ὅψε δέ ποτε καὶ ταύτης ἔτυχον τῆς ἀρχῆς ὅτε συνεχωρήθη καὶ τοῖς δημοτικοῖς αὐτὴν λαβεῖν. *His igitur et Dio Cass. 44. 12. assentitur et omnes, qui argutias non amant, assentiri arbitror.*

Brut. 1. 15. de materno Bruti genere nulla est controversia: Σερβιλία δὲ ἡ μήτηρ ἀνέφερε τὸ γένος εἰς Ἄλαν Σερβίλιον, ὃς Μαλλίου Σπορίου τυραννίδα κατασκευαζομένου — πατάξας ἀπέκτεινεν, *ubi scribendum Ἀάλαν Σερβίλιον et ΜΑΙλίου. Nomina propria Romanorum corrumpi solent a scribis, quos nimium revereri passim Sintenisium video.*

Brut. 1. 25. οὐδὲν γὰρ ἐκείνῳ λειφθῆναι γένος ἀνελόντι τοὺς υἱούς, ἀλλὰ δημότην τοῦτον οἰκονόμου υἷον ὄντα Βρούτου ἄρτι καὶ πρῶν εἰς ἄρχοντα προελθεῖν. Miserum in modum et citra spem emendationis haec et vitiosa et mutilata sunt. De re ipsa aliunde, ut vidimus, satis constat. Plutarchi verba „satius est non tangere” nam „quidquid attigeris ulcus est.”

Brut. 2. 24. καὶ περὶ Παταρέων ἐτέραν (Bruti Epistolam): Ξάνθιοι τὴν ἐμὴν εὐεργεσίαν ὑπεριδόντες τάφον ἀπονοίας ἐσχήκασιν τὴν πατρίδα. Παταρεῖς δὲ πισεύσαντες ἑαυτοὺς ἐμοὶ οὐδὲν ἐλλείπουσι διοικοῦντες τὰ καθ' ἑκάστα τῆς ἐλευθερίας. ἔξδὸν οὖν καὶ ὑμῶν ἢ τὴν Παταρέων κρίσιν ἢ τὴν Ξανθίων τύχην ἐλέσθαι. *Haerent viri docti in verbis περὶ Παταρέων, nec hercle mirum, namque nisi prius emendata intelligi non possunt. Tres erant in Lycia maximae urbes Xanthus, Patara et Pinara. Strabo pag. 665. Cas. Πίναρα τῶν μεγίστων οὗσα πόλεων ἐν τῇ Λυκίᾳ. Cives appellantur Πινारेῖς ὡς Μεγαρεῖς Steph. Byz. Qui has cepisset Lyciam in potestate habebat. Alexander apud Arrianum Anab. I. 24. Lyciam ingressus περάσας τὸν Ξάνθον ποταμὸν Πίναρα καὶ Ξάνθον τὴν πόλιν καὶ Πάταρα ἔλαβεν. Brutus igitur ad Pinarenses scripserat: Xanthios delevi, Patarensibus ignovi et vobis optionem facio utrum hos an illos imitari malitis. Ergo Plutar-*

ohus dederat aut περὶ Πιναρῶν vel καὶ τοῖς Πιναρῦσιν ἑτέραν, et omnis est remota difficultas.

In fine loci pro ἐλέσθαι scribendum ἔλεσθε, nam si coniunxeris ἐξὸν ὑμῖν ἐλέσθαι exitum sententia non habebit. Nunc dicit: ἔλεσθε ἢ τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, ἔξεσι γὰρ ὑμῖν.

Brut. 3. 1. *Brutus* ἔτι μεира́κιον ὦν Κάτωνι τῷ θείῳ συναπεδήμησεν εἰς Κύπρον. Brutum natum esse anno 85 Ciceronis testimonio constat in *Bruto* cap. 94. ¹⁾ Cato anno 58 in insulam Cyprum profectus est. Ergo Brutus erat tum μεира́κιον ἔτι XXVII annorum. Ex Bruti anno natali prorsus confutatur fabella, quam ex vulgi rumoribus natam propagavit Plutarchus in *Bruto* 5. 1. *Serviliam non ex marito Iunio Bruto, sed ex adultero Iulio Caesare Brutum concepisse: ἐγνώκει γὰρ (Caesar) ὡς ἔοικε ΝΕΑΝΙΑC ὦν ἔτι τὴν Σερβιλίαν ἐπιμανεῖσαν αὐτῷ καὶ καθ' οὗς μάλιστα χρόνους ὁ ἔρως ἐπέφλεγε γενόμενον τὸν Βροῦτον ἐπέπεισθ' ὡς ἐξ ἑαυτοῦ γεγονέναι* ²⁾. Facillime in maledica civitate corruptis moribus huiusmodi suspiciones nascuntur et fidem inveniunt, sed hunc quidem rumorem falsum esse ἀναντιλέκτῳ argumento demonstrari potest. Brutus enim conceptus anno 86 non potuit patrem habere Caesarem *puerum praetextatum* XIV annorum et non νεανίαν, ut Plutarchus scribit, sed μεираκύλλιον adhuc sub paedagogo nondum toga virili sumta. Non sic mater Aurelia Caesarem instituerat, vid. *Dialog. de Orat.* cap. 28.

Similiter de nihilo ficta est fabella apud Plutarchum et in vita *Caesaris* et in *Bruto* 5. 9. de lasciva epistola amatoria (ἀκόλαστον ἐπιστόλιον) quam Servilia miserit ad Caesarem in Curiam quo die de sociis Catilinae senatus consuleretur. Cur sit illa fabella fide indigna ad Caesaris vitam ostendemus. Accedat his novum argumentum ex Serviliae aetate. Ponamus Servi-

1) Ciceronis verba sunt: „annis ante decem causas agere coepit Hortensius quam tu (Brutus) natus es” et cap. 64. „Q. Hortensius L. Crasso Q. Scaevola Coss. (anno 95) primum in foro dixit.”

2) Appianus B. C. II. 112. *Brutus Caesari παῖς ἐνομιζέτο εἶναι Σερυιλίας τῆς Κάτωνος ἀδελφῆς ἐρασθείσης τοῦ Καίσαρος ὅτε ὁ Βροῦτος ἐγίγνετο.*

liam XX annos natam Brutum peperisse: ergo Cicerone Consule erat XLII annorum, et quis sanus credere potest matronam id aetatis eamque catam et callidam ἐπιστόλιον ἀκόλαστον amatori misisse in Curiam, quum de salute reip. omnibus metu percussis Senatus haberetur? Quis serio putat Caesarem Catone sententiam illam nobilissimam dicente otiose vetulae amicae literulas lectitasse? Nemo hercle, sed est haec κατεψευσμένη ἱστορία ex vulgi rumoribus nullo certo auctore orta et propagata.

Quam facile huiusmodi flagitiosi rumores de nihilo ex maledicis facetiis nascerentur ostendet bonum dictum Ciceronis de Servilia apud Sueton. in *Caesare* 50. „(Caesar) ante alias dilexit M. Bruti matrem Serviliam, cui et primo suo consulatu sexagies sestertio margaritam mercatus est et bello civili super alias donationes amplissima praedia ex auctionibus hastae nummo addixit.” Unum ex his nominat Cicero ad Atticum XIV. 21. 3. „quin etiam hoc ipso tempore multa ὑποσβολικά. Pontii Neapolitanum a matre tyrannoctoni possideri!” Pergit Suetonius: „cum quidem plerisque vilitatem mirantibus facetissime Cicero: Quo melius, inquit, emtum sciatis tertia deducta est: existimabatur enim Servilia etiam filiam suam Tertiam Caesari conciliare.” Quis mortalium ex hoc dicto serio colligat Tertullam Cassii postea uxorem matris lenocinio a Caesare vitiata esse? Dicuntur haec aut iocose aut stomachose, ut nemo vera esse existimet. Cantabant milites in triumpho:

Gallias Caesar subegit, Nicomedes Caesarem.

et Cicero in epistola scripsit (Suet. *Caes.* 49.) „*florem aetatis a Venere orti in Bithynia contaminatum.*” Quisnam autem hisce plus tribuet quam maledictis, quae apud Plautum ignoti in ignotos evomunt? Antiquarii sero nati haec omnia pro veris in literas retulerunt. Suet. in *Caes.* 50. „(Caesarem) *prorum et sumptuosum in libidines fuisse constans opinio est plurimasque et illustres foeminas corrupisse: in quibus Postumiam Servii Sulpicii, Lolliam Auli Gabinii, Tertullam M. Crassi, etiam Cn. Pompeii Muciam.*” Qui hanc OPINIONEM veram esse existimant, iidem credant Curioni patri qui Caesarem „in quadam oratione omnium mulierum virum et omnium virorum mulierem appellavit” Suet. *Caes.* 52.

De Servilia matre Bruti nulla est dubitatio quin Caesaris amoribus famosa fuerit. Plutarch in *Catone* minore 24. 14. Ex Plutarchi verbis in *Brut.* 5. 7. et 5. 21. ἐγνώκει τὴν Σερβιλίαν ἐπιμανεῖσσαν αὐτῷ, et οὕτω μὲν ἦν ὁ πρὸς Καίσαρα Σερβιλίας ἔρως περιβόητος, suspiceris Caesarem magis appetitum esse quam appetiisse; neque obliviscendum est Serviliam in primo Caesaris consulatu XLVI annorum fuisse, et in bello civili quum amplissimis praediis a Caesare ditaretur fuisse propemodum sexagenariam. Caesar igitur non vetulae amore sed catae et callidae foeminae moribus captus erat. Quanta fuerit auctoritate Servilia in consiliis Bruti et amicorum vide in *Epist. ad Atticum* XV. 11. (ubi „exclamat tua familiaris” significat „exclamat Servilia”). Quantum ei Cato tribuerit testis est Asconius Pedianus in *Scaurianam* pag. 17. „soror Catonis Servilia, quae mater M. Bruti fuit — apud Catonem maternam obtinebat auctoritatem.” Catone Praetore anno 54 soror Servilia annos LI nata dudum pristinos mores mutaverat. Quantum gratia Servilia apud Senatum valuerit vide in *Epistolis ad Attic.* XV. 12. Quam acris fuerit in epistola ad Cassium (*ad Fam.* XII. 7.): invita socru (Servilia) feci. Mulier timida verebatur ne Pansae animus offenderetur. Non sine risu aut Cicero mulier timida scribere potuit aut Cassius legere.

Brut. 4. 3. ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ (*Bruti*) διὰ τὸν Πομπήϊον ἐτεθνήκει πρότερον nempe anno 78 post Syllae mortem in Gallia Cisalpina cf. Plutarchus in *Pompeio* cap. 16. Magna invidia ob Bruti caedem Pompeius flagravat perfidiae et crudelitatis nomine, de qua re eximium testimonium est Valerii Maximi nescio unde sumtum VI. 2. 8. Helvius Mancius L. Libonem apud Censores accusabat. In quo certamine cum Pompeius Magnus — ab inferis illum ad accusandum remissum dixisset: Non mentiris, inquit, Pompei: venio enim ab inferis, sed dum illic moror vidi cruentum Cn. Domitium Ahenobarbum deflentem quod summo genere natus, integerrimae vitae, amantissimus patriae, in ipso iuventutis flore, tuo iussu esset occisus. Vidi pari claritate conspicuum Brutum ferro laceratum, querentem id sibi prius perfidia, deinde etiam crudelitate tua accidisse. Vidi Cn. Carbonem —, vidi praetorium virum Perpernam — omnesque eos

una voce indignantes quod indemnati sub te adolescentulo carnifice occidissent." Quae fama quum vulgo obtinuisset Brutus ἀπαντήσας οὐδὲ προσεῖπε τὸν Πομπηϊὸν ἄγος ἡγούμενος μέγα πατρὸς φονεῖ διαλέγεσθαι. Plut. 4. 7.

Brut. 4. 5. τὴν Πομπηϊοῦ νομίζων ὑπόθεσιν βελτίονα πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι ΤΟΤ Καίσαρος ἐκείνῳ προσέθετο. Perit articulus ad sensum necessarius: εἶναι ΤΗC τοῦ Καίσαρος.

Brut. 4. 10. Brutus εἰς Σικελίαν ἐπλευσε πρεσβευτῆς μετὰ Σησίῳ τοῦ λαχόντος τὴν ἐπαρχίαν. Dudum receptam oportuit certissimam emendationem εἰς Κιλικίαν. Quis enim horum temporum historiae gnarus nescit Catonem Siciliam sortitum ab Asinio Pollione ex ea provincia expulsum esse (Plut. in Cat. 53. 5.)? Sestium eo anno pro praetore Ciliciam provinciam obtinuisse etiam aliunde constat (Cic. ad Fam, V. 20. 5.). Praeterea notum est quoties in libris Mss. σικελία et κιλικία confundantur. Omnino in nominibus propriis praesertim Romanorum mirifice scribae turbare solent. Uno exemplo defungar: cap. 12. 21. ALBINUM appellant λαβιῆνον, λαβήϊνον, λαβιήνον et λαβιηνόν.

Brut. 6. 15. Brutus τῷ τῶν Λιβύων βασιλεῖ προηγορῶν μὲν ἡττάτο τοῦ μεγέθους τῶν κατηγοριῶν, δεόμενος δὲ καὶ παραιτούμενος [περὶ τούτου] πολλὴν αὐτῷ διέσωσε τῆς ἀρχῆς. Λέγεται δὲ Καῖσαρ ὅτε πρῶτον ἤκουσεν αὐτοῦ λέγοντος εἰπεῖν πρὸς τοὺς Φίλους· Οὗτος ὁ νεανίας οὐκ οἶδα μὲν ὃ βούλεται, πᾶν δ' ὃ βούλεται σφόδρα βούλεται. Manarunt haec sine controversia ex Ciceronis ad Atticum epistola XIV. 1. ita scribentis: *de Bruto nostro — Caesarem solitum dicere „Magni refert hic quid velit; sed quidquid vult, valde vult.”* idque eum animadvertisse cum pro Deiotaro Nicaeae diceret." Apparet igitur mendosum esse τῷ τῶν ΛΙΒΤΩΝ βασιλεῖ, sed incertum est sitne Plutarchi error an scribarum. In Bruti dicto non video quid sibi *sed velit* in verbis: *magni refert hic quid velit SED quidquid vult valde vult.* Intelligerem ita scriptum: *SIQUIDEM quidquid vult est.* Neque Plutarchus recte vertit: οὗτος ὁ νεανίας οὐκ οἶδα μὲν ὃ βούλεται. Erat tunc Brutus νεανίας XXXVIII annorum (85—47).

Quod autem scribit Plutarchus πολλὴν αὐτῷ (*Deiotaro*) διέσωσε τῆς ἀρχῆς, meliora docebit Cicero *de Divinatione* II. 37.

De Bruti oratione *pro Deiotaro* vid. *Dial. de Oratt.* cap. 21.

Brut. 6. 21. τὸ γὰρ ἐμβριθὲς αὐτοῦ — ὅποι Τρέψειεν ἰσχυραῖς ἐχρήτο ταῖς ὁρμαῖς. Una litera minus Plutarchum scripsisse arbitror ὅποι 'Ρέψειεν, in quam partem inclinasset, id est id quod semel facere constituisset et strenue agebat et perducebat ad exitum. In Plutarchi *Pyrrho* 22. 14. ἐπὶ ταῦτα Τρέψας. optime Wytttenbach. restituit 'Ρέψας.

Brut. 7. 9. contendunt inter se Brutus et Cassius de Praetura urbana, ἡγωνίζετο δὲ Βροῦτος εὐκλεία καὶ ἀρετῇ πρὸς πολλὰ τοῦ Κασσίου καὶ λαμπρὰ τὰ Παρθικὰ νεανιεύματα. Satis inique Cassii res praeclare gestae adversus Parthos in Syria νεανιεύματα appellantur. Solus enim Cassius pro Quaestore rem Romanam lapsam et penitus afflictam restituit non minore virtute et consilio quam fortuna usus. Magna erat in ipso bello Cassii quaestoris fama etiam apud hostes. Appian. B. C. IV. 59. ἐξ οὗ Κράσσω ταμιεύων ἐμφρονέστερος ἔδοξε τοῦ Κράσσου γενέσθαι. Accepta clade milites Carris Cassio deferunt imperium, detulit et ipse Crassus, sed Cassius recusavit (Dio Cass. 40. 28.) et reliquias legionum salvas in Syriam reduxit. Dio Cass. 40. 25. οἱ δὲ εἰς τὴν Συρίαν μετὰ Κασσίου Λογγίνου τοῦ ταμίου διεσώθησαν. Vell. Paterc. II. 46. *Reliquias legionum C. Cassius tum quaestor conservavit, Syriamque adeo in populi Romani potestate retinuit ut transgressos in eam Parthos fugaret ac funderet.* Cassius primum non ita magnas copias Parthorum fudit, deinde ingentem exercitum occiso duce vicit et Syria expulit. Dio Cass. 40. 28—29. Est operae pretium aequalem testem de his rebus audire. Ciceronem *ad Famil.* II. 10. *cum venissem ad Amanum — Cassius noster, quod mihi magnae voluptati fuit, feliciter ab Antiochia hostem reiecerat.* et *ad Atticum* V. 20. 3. *Rumore adventus nostri et Cassio, qui Antiochiae tenebatur, animus accessit et Parthis timor iniectus est. ITAQUE eos cedentes ab oppido Cassius insecutus rem bene gessit: qua in fuga magna auctoritate Osaces dux Parthorum vulnus accepit eoque interiit paucis post diebus."* Cf. Dio Cass. 40. 28—29. Cicero ipse,

ut opinor, non sine risu relegere potuisset verba: *rumore adventus nostri Cassio animus accessit, Parthis metus iniectus est, praesertim quia debellaverat Cassius anteaquam quisquam de Ciceronis adventu aliquid potuerat inaudire. Hoc quoque est in eodem genere ludicrum in § 3. „castella munitissima nocturno Pomptinii adventu matutino nostro cepimus.”* id est *Pomptinius noctu de hoste castella cepit, Cicero mane superveniens a Pomptinio accepit.* Sed ut est Cicero natura candidus et φιλαληθής non se continet quin statim addat: *Castra paucos dies habuimus ea ipsa quae contra Darium habuerat apud Issum Alexander, imperator haud paullo melior quam aut tu aut ego.* Cicero tamen imperator ab exercitu salutatus supplicationibus impetratis perparum abfuit quin triumpharet, Cassio, qui pacatam provinciam imbelli Bibulo tradidit, ne gratiae quidem actae. Haec sunt Cassii quae Plutarchus appellat νεανιεύματα. Hinc Caesar dixit: δικαιότερα μὲν λέγει Κάσσιος, Βρούτῳ δὲ τὴν πρῶτην δοτέον. Appianus B. C. II. 112. ὡς τὰ μὲν δίκαια Κάσσιος ἀποφαίνοι, Βρούτῳ δ' αὐτὸς χαρίζοιτο. Dignior erat Cassius, sed Brutus amicier. Nihil tribuo Appiani coniecturae non serio dissedisse Brutum et Cassium. „ars haec erat, inquit, ne in omni re inter se conspirare viderentur” (ὑπόκρισις ἦν τοῦ μὴ πάντα συμπράσσειν ἀλλήλοις νομίζεσθαι), neque magis credendum iis qui narrabant Καίσαρος ἔργον γενέσθαι τὴν Φιλονικίαν ταύτην ἑκατέρῳ κρύφα δι' ἐλπίδων ἐνδιδόντος ἑαυτόν. (apud Plut. 7. 6.), quid enim Caesar stultius facere potuisset? Sed neque Caesar neque alius quisquam Cassium amabat, Brutum ne hostes quidem oderant. Cicero quoque lenissimus mortalium Cassium non amabat. Lege mihi epistolam ad Atticum XV. 11. Cassius ex Scto frumentum ex Sicilia in Urbem mittere debebat, Brutus ex Asia. Consulunt Ciceronem quid sit agendum „Brutus — quaerere quid placeret. Ego ut uteretur Asiatica curatione frumenti. — Cassius intervenit. Ego eadem illa repetivi. Hoc loco fortibus sane oculis Cassius (Martem spirare diceres) se in Siciliam non iturum. Egone ut beneficium accepissem contumeliam!” Aperte hominem ut ineptum deridet, nam statim ostendit vanas has minas fuisse. Urebant Ciceronem res a Cassio pro quaestore in Syria praeclare gestae. ad Atticum VI. 1. 14. Parthicum bellum impendet: Cassius INEPTAS literas misit.

Nempe ad Senatum miserat literas „quibus per se scribit confectum esse Parthicum bellum.” ad Atticum V. 21. Mentitum esse Cassium ibidem scribit et literis nil creditum ¹⁾. Erat tamen res verissima ipso Cicerone teste in *Philippica* XI. 14. *Magnas C. Cassius res gessit ante Bibuli summi viri adventum cum Parthorum nobilissimos duces maximasque copias fudit Syriamque immani Parthorum impetu liberavit.*

Ergo Brutus Praetoram urbanam adeptus est, Cassius inter cives ac peregrinos ius dicebat. Dio Cassius videtur Cassium Praetorem urbanum dicere 47. 20. *καίτοι καὶ ἀσυνόμος ὁ Κάσσιος ἦν.* Sed transponenda esse nomina et de Bruto, non de Cassio, haec dici infra ostendere conabor.

Bruti 7. 5. narrat Plutarchus Brutum et Cassium inter se contendisse de Praetura urbana *καίπερ οἰκείους ὄντας.* *Ἰουνία γὰρ ἀδελφῇ Βρούτου συνῶκει Κάσσιος.* Iunia in Ciceronis Epistolis *Tertia* et blandiore nomine *Tertulla* appellatur, unde natum est illud: *tertia deducta est.* Cassius ipsis Idibus Martiis ante Caesaris caedem filio togam virilem dedit eumque in forum deduxit. Plut. 14. 15. *πρὸς Κάσσιον ἀθροισθέντες τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸ καλούμενον ἀνδρεῖον ἱμάτιον ἀναλαμβάνοντα κατῆγον εἰς ἀγοράν.* Cassius Brutum uno anno aetate antecedebat. Fuit enim Crassi quaestor in secundo consulatu anno 55, quum esset de more annorum XXXI. Itaque anno 86 natus est, Crassus enim paludatus in provinciam profectus est *priusquam consulatu abiisset* medio fere mense Novembri et Crassum quaestorem secum abduxit. Colligimus hoc ex Ciceronis epistola ad Atticum IV. 13. *Nos in Tusculanum venisse a. d. XVII. Kal. Decembr. (14 Nov. anni 55) video te scire. Crassum — minore dignitate aiunt profectum paludatum quam olim aequalem eius L. Paulum iterum Consulem* ²⁾. Unde tempora sic constitui possunt:

1) Odiosius etiam Caelius (*ad Fam.* VIII. 10. 2.) in eam opinionem Cassius veniebat (id est *putabatur*) quae diripuisset ipse ut viderentur ab hoste vastata finxisse bellum et Arabas in provinciam immisisse eosque Parthos esse Senatui renuntiassse.

2) aequalem dicit, nam Aemilius Paullus, ut Crassus, *sexagenarius* in provinciam abiit. Livius 44. 22. *Traditum est memoriae maiore quam solita frequentia prosequentium Consulem Aemilium Paullum) celebratum.*

Cassius natus est	anno 86.
Iuniam uxorem duxit	„ 60.
Quaestor in Syriam profectus	„ 55.
Designatus aedilis	„ 48.
Praetoram gessit	„ 44.
Filio togam virilem dedit.	„ 44.
Periit	„ 42.

Abortum fecit Tertulla anno 43. Cicero *ad Atticum* XIV.

20. 2. *Tertullae nollem abortum: tam enim Cassii sunt iam quam Bruti serendi.* In magna dignatione et maximis divitiis ad extremam senectutem pervenit. Tacitus *Annal.* III. 76. *Iunia sexagesimo quarto post Philippensem aciem anno (22 p. Chr.) supremum diem explevit Catone avunculo genita, C. Cassii uxor, M. Bruti soror. — Viginti clarissimarum familiarum imagines ante latae sunt — sed praefulgebant Cassius atque Brutus eo ipso quod effigies eorum non visebantur.*

Brut. 7. 13. Certabant inter sese Brutus et Cassius de Praetura urbana. Caesar Brutum praetulit, ἀπεδείχθη δὲ Κάσσιος ἐφ' ἑτέρα στρατηγὸς οὐ τοσοῦτον εὐνοίας ἔχων δι' ἣν ἔλαβεν ὅσον ὀργῆς ὧν ἀπέτυχεν. Apparet Cassium accepisse iurisdictionem peregrinam, quae dignitate esset secunda, sed ἐφ' ἑτέρα eo sensu dici non potest et haud dubie mendose scriptum est. Quod commodè substitutam sedulo quaerens non reperio. Praetorem urbanum et peregrinum nominat Dio Cassius 53. 2. *iurisdictio Aedilium*, inquit, *Praetoribus delata*, τὰ μὲν μείζω τῷ ἀσυνόμῳ, τὰ δ' ἕτερα τῷ ξενικῷ προσετάχθη.

In sqq. compositionis concinnitas postulat ἥC ἀπέτυχεν, ut δι' ἣν ἔλαβεν.

Brut. 7. 15. Βροῦτος δὲ — μετεῖχε τῆς Καίσαρος δυνάμεως ὅσον ἐβούλετο. Βουλομένῳ γὰρ ὑπῆρχεν εἶναι τῶν φίλων πρώτῳ. — ἀλλ' εἶλκεν αὐτὸν ἢ περὶ Κάσσιον ἑταιρεία. Plutarchus scripserat id quod rei natura postulat ἀλλ' ἂΝΘεῖλκεν, id est εἰς τοῦναντίον εἶλκεν. Caesaris amicitia blanda vi Brutum alliciebat, sed *retrahebat* eum (*retro trahebat*) Cassius eius animum a Caesare alienans et iubens φεύγειν τὰς τυραννικὰς φιλοφροσύνας καὶ χάριτας.

Brut. 7. 15. ἐκτέμνοντα τὴν ἀλκὴν καὶ τὸν θυμὸν ὑπερείποντα. In libris est ἐκτείνοντα, sed rectissime correctum est ἐκτέμνοντα, neque debebat Sintenis aliud quaerere. Philodemus *de Ira* col. XXXI. pag. 107. Γομπ. ἐνιοι τῶν Περιπατητικῶν — ἐκτέμνειν τὰ νεῦρα τῆς ψυχῆς Φασὶ τοὺς τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν αὐτῆς ἐξαιροῦντας. quod manavit ex Platone *de Rep.* pag. 411b. ἕως ἂν ἐκτῆξῃ τὸν θυμὸν καὶ ἐκτέμῃ ὥσπερ νεῦρα ἐκ τῆς ψυχῆς καὶ ποιήσῃ μαλθακὸν αἰχμητήν.

Brut. 9. 2. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἮΝ τῇ φύσει τοῦ Κασσίου δυσμένειά τις — πρὸς τὸ γένος τῶν τυράννων. Addita praepositione scribendum: ἘΝῇ τῇ φύσει δυσμένειά τις. Plato *de Rep.* pag. 411d. εἴ τι καὶ ἐνῇ αὐτοῦ φιλομαθὲς ἐν τῇ ψυχῇ — ἀσθενὲς γίγνεται. Dici potest ἦν ἐν τῇ φύσει ut ἐνῇ τῇ φύσει sed praepositio abesse non potest.

Brut. 9. 17. τῷ μὲν γὰρ ἀνδριάντι τοῦ προπάτορος Βρούτου τοῦ καταλύσαντος τὴν τῶν βασιλέων ἀρχὴν ἐπέγραφον „Εἶθε νῦν ἦς, Βροῦτε” καὶ „ὦ Φελε νῦν ζῇν Βροῦτος.” Τὸ δ’ αὐτοῦ Βρούτου βῆμα στρατηγούντος εὗρίσκετο μεθ’ ἡμέραν ἀνάπλεων γραμμάτων τοιούτων „Βροῦτε, καθεύδεις.” καὶ „Οὐκ εἶ Βροῦτος ἀληθῶς.” Prodeant nunc reliqui testes. Suetonius in *Caes.* 80. *Subscripsere quidam L. Bruti statuae UTINAM VIVERES. item ipsius Caesaris:*

Brutus quia reges eiecit consul primus factus est,

hic quia consules eiecit rex postremo factus est.

Stabant hae statuae sub divo in area Capitolina et Caesaris statua inter reges (ut supra ostendimus) iuxta Bruti statuam erat posita, ut simul et veteris libertatis auctor et novae servitutis conspicerentur, quo mordacius est epigramma. Appianus B. C. II. 112. πολλὰ τοῖς ἀνδριᾶσι τοῦ πάλαι Βρούτου καὶ τῷ δικαστηρίῳ τοῦδε τοῦ Βρούτου τοιάδε ἐπεγράφετο λάθρα „Βροῦτε, δωροδοκεῖς.” „Βροῦτε νεκρὸς εἶ.” ἢ „ὦ Φελέες γε νῦν περιεῖναι.” ἢ „Ἀνάξιά σου τὰ ἐκγονα.” ἢ „Οὐδ’ ἐκγονος εἶ σὺ τοῦδε.” Dio Cassius 44. 12. τῇ τοῦ παλαιοῦ Βρούτου εἰκόνι ἐπέγραψαν „Εἶθε ἕξῃς” καὶ τῷ τούτου βήματι (ἐστρατήγει γὰρ καὶ βῆμα καὶ τὸ τοιοῦτον ὀνομάζεται ἐφ’ οὗ τις ἐζόμενος δικάζει.) ὅτι „Καθεύδεις, ὦ Βροῦτε.” καὶ „Βροῦτος οὐκ

εἶ." Ex his in Plutarchi loco, ubi libri exhibent: εἶθε νῦν ἤς ΒροῦτοςOC nomen proprium Sintenis expungebat, sed quia *protus* idem est εἶθε νῦν ἤς et ὥφελος νῦν ζῆν, suspicor Plutarchum scripsisse: — ἐπέγραφον „ΩΦΕΛΕC νῦν ζῆν." deletis verbis εἶθε νῦν ἤς Βροῦτος et Βροῦτος, quod additum est postquam ὥφελος in ὥφελε corruptum est. Nihil aliud *subscribere* quidam quam UTINAM VIVERES, ὥφελος νῦν ζῆν.

Brut. 10. 9. Cassius ex Bruto quaerit εἰ τῇ νομηνίᾳ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἔγνωκεν εἰς σύγκλητον παρεῖναι· πυνθάνεσθαι γὰρ ὡς λόγον ὑπὲρ βασιλείας Καίσαρος οἱ φίλοι τότε καθήσοιεν. Φήσαντος δὲ τοῦ Βρούτου [μὴ] παρίεναι „Τί οὖν, εἶπεν ὁ Κάσσιος, ἂν καλῶσιν ἡμᾶς;" In his μὴ abest a Codicibus et παρεῖναι pro παρίεναι Schaeferus reponebat. Frustra. Rectissime enim dicitur *quaesivit an Calendis Martiis in Senatum venturus esset*, (nam hoc est εἰς σύγκλητον παρεῖναι) sed vitiosum et ineptum est *dixit se non venire*. Quid multa? Corrige: — καθήσοιεν. ΟΤ Φήσαντος δὲ τοῦ Βρούτου „Τί οὖν, εἶπεν κτέ. Perierat negatio, deinde Graeculi συκίνην ἐπικουρίαν attulerunt.

Sequitur: τί οὖν, εἶπεν ὁ Κάσσιος, ἂν καλῶσιν ἡμεῖς; Ἐμὸν ἔργον, ἔφη (ὁ Βροῦτος, recte delet Sintenis) ἤδη τὸ μὴ σιωπᾶν ἀλλ' ἀμύνειν καὶ προαποθνήσκειν τῆς ἐλευθερίας. καὶ ὁ Κάσσιος ἐπαρθείς· Τίς δ', εἶπε, Ῥωμαίων ἀνέξεται σοῦ προαποθνήσκοντος; Ἄρα ἀγνοεῖς, ὦ Βροῦτε, σεαυτόν; ἢ τὸ βῆμά σου δοκεῖς καταγράφειν τοὺς ὑφάντας καὶ τοὺς καπήλους; Comparanda haec sunt cum narratione Appiani, quae ex eodem fonte manavit et ex his gravi mendo poterit liberari. Appianus B. C. II. 113. *Cassius ad Brutum*: τί ποιήσομεν — ἂν οἱ κόλακες τοῦ Καίσαρος γνώμην περὶ βασιλείας προθῶσιν; καὶ ὁ Βροῦτος οὐκ ἔφη παρέσεσθαι τῷ βουλευτηρίῳ. ἐπανερομένου δὲ τοῦ Κασσίου· Τί δ' ἂν ἡμᾶς καλῶσιν ὡς στρατηγοὺς τί ποιήσομεν; Ἀμυνῶ τῇ πατρίδι, ἔφη, μέχρι θανάτου. Καὶ ὁ Κάσσιος αὐτὸν ἀσπασάμενος· Τίνα δ', ἔφη, CT προσλήψῃ τῶν ἀρίστων οὕτω φρονῶν; ἢ σοι δοκοῦσιν οἱ χειροτέχναι καὶ κάπηλοι καταγράφειν σου τὸ δικασήριον; Vides esse haec plane eadem sed aliis verbis enuntiata. Confidenter igitur redde Appiano τίνα δ' ΟΤ (pro CT) προσλήψῃ τῶν ἀρίστων οὕτω φρονῶν; Contra ex Appiano reddendum Plutarcho: ἐμὸν

ἔργον ἤδη τὸ μὴ σιωπᾶν ἀλλ' ἀμύνειν (ΤΗΙ ΠΑΤΡΙΔΙ) καὶ προ-
αποθνήσκειν τῆς ἐλευθερίας.

Eadem est ratio eorum quae sequuntur. Res et sententiae nihil differunt sed aliis atque aliis verbis vestitae sunt.

Quod autem Cassius Bruto dixit πυνθάνεσθαι ὡς λόγον ὑπὲρ βασιλείας Καίσαρος οἱ φίλοι καθήσοιεν (optime Reiske pro καθήσοιεν) Plut. 10. 11. et Appianus II. 113. comparandus est Sueton. Caes. 79. *Valida fama percrebuit — proximo Senatu L. Cottam XVvirum sententiam dicturum ut, quoniam libris fatalibus contineretur Parthos nisi a rege non posse vinci, Caesar rex appellaretur*, quae descripsit Dio Cassius 44. 15. Cicero de Divinatione II. 54. *Sibyllae versus observamus — quorum interpretis nuper FALSA QUADAM HOMINUM FAMA dicturus in Senatu putabatur, eum quem revera regem habebamus appellandum quoque esse regem si salvi esse vellemus*. Hanc famam igitur veram esse ratus Brutus statuerat illo die in Senatum non venire. Sed sive vera haec fama erat sive falsa Caesare interfecto res exitum non habuit.

Brut. 12. 2. *coniurati socios sibi assumunt οὐ μόνον τῶν συνήθων ποιούμενοι τὴν αἵρεσιν ἀλλ' ὅσους ἠπίσαντο τολμητὰς ὄντας [ἀγαθοὺς] καὶ θανάτου καταφρονητάς*. Dele inepte additum ἀγαθοὺς. Perinde vitiosum est τολμητῆς ἀγαθός et εὖ τολμᾶν. Satis frequens est apud Plutarchum τολμητῆς sic positum.

Brut. 12. 4. *Brutus et Cassius socios sibi legentes Κικέρωνα τοῦτο μὲν πίσεως, τοῦτο δὲ εὐνοίας ἔνεκα πρῶτον ὄντα παρ' αὐτοῖς ἀπεκρύψαντο*. Multis locis Cicero queritur se in hanc societatem non esse receptum. Ad Cassium scribit (ad Famil. XII. 4): *Vellem Idibus Martiis me ad coenam invitasses: reliquiarum nihil fuisset. nunc me reliquiae vestrae exercent*. et ad Trebonium (X. 28): *quam vellem ad illas pulcherrimas epulas me Idibus Martiis invitasses! reliquiarum nihil haberemus*, et post pauca: *Quod a te seductus est tuoque beneficio adhuc vivit haec pestis* (Antoni-
us) *interdum tibi subirascor*. et in Philipp. II. 14. 34. *si enim fuisset* (in numero Caesaris interfectorum) *non solum regem sed etiam regnum de rep. sustulisset*. Verissimum autem est quod scribit ad Atticum XV. 4. *animis usi sumus virilibus*,

consiliis (mihi crede) puerilibus. Optima factu Cicero suaserat sed non est auditus. *ad Att. XIV. 10. Meministine me clamare illo ipso primo Capitolino die Senatum in Capitolium a Praetoribus vocari? Dii immortales! quae tum opera effici potuerunt! et ad Attic. XV. 11. 2. cum ingressus essem dicere quid oportuisset (statim post caedem Caesaris) — nec tamen illum locum attingerem quemquam praeterea oportuisse tangi, sed Senatum vocari, populum ardentem studio vehementius incitari, totam suscipi rempublicam, exclamat tua familiaris (Servilia) „Hoc vero neminem umquam audiui!”* Interea coniurati nihil consilio, nihil ratione, nihil strenue agere. Die tertio Senatus in aede Telluris habetur et acta Caesaris pacis causa (ut loquebantur) sed revera metu veteranorum confirmata sunt. Cicero *ad Attic. XIV. 14. nam Liberalibus quis potuit in Senatum (in aedem Telluris) non venire? Fac id potuisse aliquo modo: num etiam cum venissemus, libere potuimus sententiam dicere? Nonne omni ratione veterani, QUI ARMATI ADERANT, cum praesidii nos nihil haberemus, DEFENDENDI (vocabulum corruptum) fuerunt? Mendosa lectio est sed sententia aperta.* Deinde graviter peccatum est in recitando Caesaris testamento et in funere publico decernendo. Cicero *ad Atticum XIV. 14. 3. Recordare tua. Nonne meministi clamare te omnia perisse si ille funere elatus esset? Sapienter id quidem. Itaque ex eo quae manarint vides. Hinc illae acerbae Ciceronis querelae: (ad Fam. XII. 1.): non regno sed rege liberati sumus. (ibid. XII. 3.): dominum ferre non potuimus, conseruo servimus. (ad Att. XIV. 9.): O dii boni! vivit tyrannis, tyrannus occidit. cuius morte laetamur eius facta defendimus (nam sic videtur scribi oportere pro: eius interfecti morte l. cuius). (ad Attic. XIV. 10.): interfecto rege liberi non sumus. (ad Attic. XIV. 14.): sublato enim tyranno tyrannida manere video. et tandem pertaesus omnia non dubitavit scribere ad Attic. XV. 4. „Nos ita gratiosi eramus apud illum (Caesarem) ut nostrae aetati, quoniam interfecto domino liberi non sumus, NON FURBIT DOMINUS ILLE FUGIENDUS. Rubeo, mihi crede, sed iam scripseram: delere nolui.”*

κλύεις τὰδ' Ἀμφιάρκους ὦν ὑπὸ χθονός;

Quamquam etiam post tot saecula piget videre praeclaros viros patriae liberatores malis consiliis uti, tamen facile intel-

ligimus etiamsi optimis consiliis usi fuissent remp. et libertatem servari tum non potuisse. In tam male morata civitate ut in corpore putri et tabido nulla spes hic salutis, illic libertatis. Labentem et cadentem rem Romanam sapienter consulando fulcire aliquamdiu fortasse potuissent, sed quo minus his moribus rueret prohibere non poterant. Ipsa enim si cupisset Salus servare prorsus non poterat hancce rempublicam. Brutus, quem Cicero dicit *Orat.* cap. 39. optime tenere Demosthenis sententias, poterat recordari quod est in *Philippica* I. pag. 43. 8. λέγεται τι καινόν; — τέθνηκε Φίλιππος; οὐ μὰ Δί' ἀλλ' ἀσθενεῖ. τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθη ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε ἅνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν.

Brut. 15. 36. συνεταράχθη μὲν — οὐ μὴν γε κατέλιπε τὸ κοινόν. Ut Graeca oratio sit transpone οὐ μὴν κατέλιπέ ΓΕ τὸ κοινόν.

Brut. 17. 5. Τρεβώνιος περὶ τὰς θύρας Ἀντώνιον ἐπισπασάμενος καὶ προσομιλῶν ἔξω κατέσχευεν. Cicero ad ipsum (*ad Fam.* X. 28.): *quod a te seductus est Antonius tuoque beneficio adhuc vivit haec pestis interdum tibi subirascor.* Ita loquitur quasi id in Trebonii potestate fuerit. Antonium omnes una cum Caesare interficere volebant, sed Brutus obstitit. Plutarchus 18. 7. τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν ἤρεσκεν Ἀντώνιον ἐπισφάττειν Καίσαρι, — Βροῦτος δ' ἐνέστη. Appianus II. 114. *quum caeteri Antonium una occidere vellent* ὁ Βροῦτος ἔλεγεν ἐπὶ μὲν τῷ Καίσαρι μόνῳ δόξαν οἶσεσθαι τυραννοκτόνων, ὡς βασιλέα ἀναιροῦντες, ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις αὐτοῦ ἐχθρῶν, ὡς Πομπηίου σασιῶται. Quam vehementer id Cicero improbaverit paullo ante vidimus; sed erat Bruto parendum. Itaque Cicero *ad Attic.* XV. 11. 2. coram Bruto non audebat „illum locum attingere QUEMQUAM PRAETEREA OPORTUISSE TANGI.” De eadem re Cicero in *Philipp.* II. 14. *si interfici Caesarem voluisse crimen est, vide quaeso, Antoni, quid tibi futurum sit quem et Narbone hoc consilium cum Trebonio cepisse notissimum est et ob eius consilii societatem cum interficeretur Caesar tum te a Trebonio vidimus sevocari.* Quae sit horum verborum sententia planum facit Plut. 18. 13. Brutus Anto-

nium occidi vetuit ὑποθεῖς ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς. Sperabat fore ut Antonius secum patriam in libertatem vindicare vellet. Ea spes frustra fuit. Iterum Cicero Philipp. XIII. § 22. sceleratum Trebonium? quo scelere? nisi quod te Idibus Martiis a debita tibi peste seduxit?

Brut. 17. 24. ὥς — πίπλασθαι τοῦ αἵματος ἅπαντας. Requiritur in tali re verbum compositum ἈΝΑπίμπλασθαι, quod reponendum.

Brut. 18. 18. ἐν δὲ τῷ τότε φόβῳ μεταΒΑΛὼν ἐσθῆτα δημοτικὴν ἔφυγεν. Vera lectio est μεταΛΑΒὼν: *deposuit enim praetextam et togam sumisit.* Saepius vidimus μεταλαβεῖν eo sensu in μεταβαλεῖν corruptum.

Brut. 18. 31. Βροῦτον δὲ πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν περιέποντες ἐν μέσῳ πάνυ λαμπρῶς κατῆγον ἀπὸ τῆς ἄκρας. Non potest περιέπειν absolute dici, sed εὖ vel καλῶς vel τραχέως περιέπειν dicebant. Emenda: περιέχοντες ἐν μέσῳ. ut 17. 7. καθεζόμενον (*Caesarem*) ἐκεῖνοι περιέσχον ἄθροοι, et alibi passim.

Deinde scribe vs. 35. ΠΑΡελθόντος δ' αὐτοῦ πάντες ἡσυχίαν τῷ λόγῳ παρέσχον pro ΠΡΟελθόντος.

Brut. 19. 11. συνελθόντες οἱ βουλευταὶ πρῶτον μὲν Ἀντωνίῳ τιμὰς ἔδωσαν — καὶ τέλος ἐπαρχιῶν διανομαί. Βρούτῳ μὲν γὰρ ἐψηφίσαντο ΚΡΗΤΗΝ, Κασιῶ δὲ ΛΙΒΥΗΝ. In gravem se errorem Plutarchus induit, sed habemus testes meliores et certos. Caesar Bruto et Cassio Praetura abeuntibus provincias assignaverat Bruto Macedoniam, Cassio Syriam. Appianus B. C. III. 2. Κάσσιος δὲ καὶ Βρούτος ἤρηντο μὲν καὶ οἶδε ὑπὸ τοῦ Καίσαρος εἰς τὸ μέλλον ἔτος (annum 43) ἡγεμονεύειν Συρίας μὲν ὁ Κάσσιος καὶ Μακεδονίας ὁ Βρούτος. Quia placuerat ut Caesaris acta confirmarentur in eam rem Sctum factum est. Paulo post quum languentibus apud Antium Bruto et Cassio Antonius et Dolabella Coss. impotenter dominarentur Dolabellam provinciae Syriae cupido cepit. Agit cum Antonio, qui suasit ut Syriam peteret οὐ παρὰ τῆς βουλῆς (οὐ γὰρ ἐξῆν) ἀλλὰ παρὰ τοῦ δήμου νόμῳ. Appian. B. C. III. 7. Itaque lex de permutatione provinciarum promulgata et perlata est suffragante Antonio Appian. l.l.

Livius in *Epitom.* 117. *M. Antonius Consul legem de permutatione provinciarum per vim tulit. Antonio tribuens quod Dolabella per Antonium fecisset. Questus est Senatus acta Caesaris infirmari sed nihil egit. Antonius deinde impetravit ut sibi Macedonia decerneretur, quum Brutus et Cassius, qui Romae tuto esse non poterant, quia veteranorum gladios extimescebant, Urbe cessissent. Non poterant autem ante Calendas Ianuarias provinciam obtinere.* Itaque ἀπρεπὲς ἡγούμενοι τὴν ἐν ἄσει στρατηγίαν προλιπεῖν ἀτελῇ ἡροῦντο ὁμῶς ὑπ' ἀνάγκης τὸ ἐν μέσῳ διάστημα διατρίψαι που μᾶλλον ἰδιωτεύοντες ἢ ἐν ἄσει στρατηγεῖν. Appian. B. C. III, 6. In his angustiis Brutus et Cassius Praetores M. Antonio consuli ita scripserunt (*ad Famil. XI. 2*): *scribitur nobis magnam veteranorum multitudinem Romam convenisse et ad Calendas Iunias futuram multo maiorem. — Quare petimus a te facias nos certiores tuae voluntatis in nos: putesne nos tutos fore in tanta frequentia militum veteranorum, quos etiam de reponenda ara cogitare audimus. Antonius contumeliose rescripsit. Idem deinde D. Brutus postulavit (ad Famil. XI. 2): placitum est mihi ut postularem legationem liberam mihi reliquisque nostrum (M. Bruto et Cassio) ut aliqua causa proficiscendi honesta quaereretur. Hoc se (Antonius) impetraturum (a Senatu) pollicitus est nec tamen impetraturum confido. Fefellit eum haec opinio, namque Cicero in Philipp. II, 13, 31. ad Antonium ita dicit: M. Brutus referente te legibus est solutus si ab Urbe plus quam decem dies afuisset. Id est aliis verbis: legationem liberam a Senatu impetravit, qualem Cicero quoque cupiebat habere (ad Attic. XV. 11, 4): aveo genus legationis ut cum velis introire exire liceat. — Bella est autem huius iuris quinquennii licentia. Senatus autem quo esset iis Urbis relinquendae causa honestior ipso Antonio referente decrevit quod est apud Ciceronem (ad Attic. XV. 9): a Balbo redditae mihi literae fore Nonis Senatum ut Brutus in Asia, Cassius in Sicilia frumentum emendum et ad Urbem mittendum curarent. Comparanda sunt testimonia Appiani B. C. III. 6. ἡ βουλὴ ἔδωκε (Bruto et Cassio) σίτου τῇ πόλει φροντίσαι ἐξ ὅσης δύναιντο γῆς (verius apud Ciceronem Bruto ex Asia, Cassio ex Sicilia) μέχρι αὐτοὺς ὁ χρόνος τῶν ἐθνῶν τῆς στρατηγίας καταλάβοι, καὶ ἡ μὲν οὕτως ἐπραξεν ἵνα μήποτε Βροῦτος ἢ Κάσσιος φεύγειν δοκοῖεν.*

Alterum eiusdem de ea re luculentum testimonium est IV. 57. Κάσσιος δὲ καὶ Βροῦτος ἐστρατήγουν μὲν ἔτι τῆς πόλεως, ἤρηντο δὲ ἐπὶ τῇ στρατηγίᾳ (*Praetura abeuntes sive ex Praetura*) καὶ οἷδε ὑπὸ Γαίου Καίσαρος ἡγεῖσθαι Συρίας μὲν ὁ Κάσσιος, Μακεδονίας δὲ ὁ Βροῦτος. οὔτε δὲ ἄρχειν πω τῶν ἐθνῶν πρὸ τοῦ χρόνου δυνάμενοι οὔτε τὸν ἐν ἄσσει φόβον ὑπομένοντες ἐξήεσαν ἔτι στρατηγοῦντες καὶ αὐτοῖς ἐς εὐπρέπειαν (*ut esset iis honesta proficiscendi causa*) ἡ βουλὴ σίτου φροντίσαι προσέταξεν ἵνα μὴ τὸ ἐν μέσῳ διάσημα φεύγειν νομίζοιτο. Tum vero facta est provinciarum permutatio: οἰχομένων δὲ αὐτῶν Συρία μὲν καὶ Μακεδονία ἐς τοὺς ὑπάτους Ἀντώνιον τε καὶ Δολοβέλλαν μετεψηφίζετο τῆς βουλῆς πάνυ δυσχεραίνουσης. ἀντεδόθη δὲ ὁμῶς τοῖς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον Κυρήνη τε καὶ Κρήτη, ὧν ὑπεριδόντες ὡς βραχυτέρων ἐκεῖνοι στρατὸν καὶ χρήματα ἡγειρον ὡς ἐς Συρίαν καὶ Μακεδονίαν ἐσβαλοῦντες. Diserte scribit Cassio Cyrenaicam, Bruto Cretam provinciam esse datam: οἱ ἀμφὶ Κάσσιον significat *Cassius et Brutus*, ut sequens ὧν ὑπεριδόντες ἐκεῖνοι declarat. Sed *Creta et Cyrenaica* una et eadem provincia erat vel sic satis exilis neque umquam bipartito divisa est. Sueton. in *Vespas.* 2. *Quaestor Cretam et Cyrenas provinciam sorte cepit.* Veriora Appianus ex alio auctore attulit III. 8. τοῖς ἀμφὶ τὸν Κάσσιον — ἐδόθη Κυρήνη τε καὶ Κρήτη, ὡς δ' ἐτέροις δοκεῖ τάδε μὲν ἀμφοτέρω Κασσίῳ, Βιθυνία δὲ Βρούτῳ. Hoc verum est, sed varia fama est quia Brutus et Cassius has provincias ut minores aspernati sunt iisque anno sequenti veteres provinciae ex Scto sunt redditae Syria Cassio, Bruto Macedonia adiecto etiam Illyrico Appian. B. C. III. 63 et IV. 58.

Patet nunc gravis Plutarchi error diversa tempora confundentis.

De Bruti provincia Creta sunt et alia testimonia. Dio Cass. 47. 21. *Brutus et Cassius Κρητῶν μὲν καὶ Βιθυνῶν ἐφ' οὓς ἐσέλλοντο ἡμέλησαν.* Cicero in *Philipp.* XI. 12. *neque enim (Brutus) est in provinciam suam Cretam profectus: in Macedoniam alienam advolavit.* In eundem errorem M. Antonius stulte se implicuit. Quasi ex Caesaris actis et commentariis fixit tabulam qua statuebatur „*ne post M. Brutum Proconsulem esset Creta provincia.*” Cicero *Philipp.* II. 38. Exclamat Cicero: *tu mentis es compos? — an Caesaris decreto Creta post M. Bruti*

decessum potuit liberari cum Creta nihil ad Brutum Caesare vivo pertineret? Fugerat Antonium ratio et sic fraus perpluit.

Interea Cassius et Brutus cum matre Servilia, sorore Iunia, uxore Porcia et paucis amicis Antii iacebant amissas inter se occasiones conquerentes et novas amittentes. „*nihil consilio, nihil ratione, nihil ordine*” teste Cicerone *ad Att. XV. 11. 3.* Accepto Scto de libera legatione et curatione frumenti inopes consilii „*amanter*” ex Cicerone quaerunt quid sit agendum. Cicero quo se verteret non habebat. „*quid scribam?*” (*ad Att. XV. 10.*) *Ut beneficio istorum utantur? Quid turpius? Ut moliantur aliquid? Nec audent nec iam possunt. Age quiescant auctoribus nobis. Quis incolumitatem praestat? — Ludos vero non facere: quid foedius? Frumentum imponere (an coëmere?): — quod munus in rep. sordidius?* Deinde cogitare coepit an proficiscendo ex his difficultatibus se subducere posset. „*Matris consilio quum utatur et precibus quid me interponam?*” Sed erat Cicero vir melior quam ut id faceret. Quid igitur? Ipse Antium ire statuit. „*Antium veni* (*ad Att. XV. 11.*) *ante VI Idus. Bruto iucundus noster adventus. Deinde multis audientibus Servilia, Tertulla, Porcia quaerere quid placeret. Ego — suadere ut uteretur Asiatica curatione frumenti: nihil esse iam reliqui quod ageremus nisi ut salvus esset. — Cassius intervenit. Ego eadem illa repetivi. Hoc loco fortibus sane oculis Cassius (Martem spirare dices) se in Siciliam non iturum. Egone ut beneficium accepissem contumeliam!*” Deinde Cicero ostendit eos male repugnasse. Cassius mihi videbatur iturus. etenim Servilia pollicebatur se curaturam ut illa frumenti curatio de Senatus consulto tolleretur, et noster cito deiectus est DE ILLO INANI SERMONE. velle enim se dixerat. Constituit igitur ut ludi absente se fierent suo nomine. Proficisci autem mihi in Asiam videbatur ab Antio velle. Quae quum Atticus non plane intellexisset iterum scribit (*ad Att. XV. 12.*): *de nostris autem Antiatibus satis videbar plane scripsisse ut non dubitares quin essent usuri beneficio Antonii contumelioso. Cassius frumentariam rem aspernabatur. Eam Servilia sublaturam ex Scto se esse dicebat. Noster vero καὶ μάλα σεμνὸς in Asiam posteaquam mihi est assensus tuto se Romae esse non posse (ludos enim absens facere malebat) statim autem se iturum simul ac ludorum apparatus iis qui curaturi*

essent tradidisset." Cicero ex illo itinere moestus et indignabundus rediit. „*nihil me, inquit (ad Att. XV. 11. 3.) in illo itinere praeter conscientiam delectavit.*" Itaque quam primum „*ex Italia evolare*" statuit. Paulo post Brutus Athenas se contulit, ubi ipsi et Cassio stolidi Attici statuas ex aere posuerunt *παρὰ τὴν τοῦ Ἀρμοδίου καὶ παρὰ τὴν τοῦ Ἀριστογείτονος ὡς ζηλωταῖς αὐτῶν γενομένοις, teste Dione Cassio 47. 20.*

πάλαι ποτ' ἦσαν ἄλκιμοι Μιλήσιοι.

Brut. 21. 3. *Brutus et Cassius Urbe cesserunt καὶ διέτριβον ἐν Ἀντίῳ τὸ πρῶτον ὡς ὅταν παρακμάσῃ καὶ μαρανθῇ τὸ τῆς ὀργῆς αὐθις εἰς Ρώμην κατιόντες.* Opinabantur enim fore ut ira populi mox defervesceret et mobiles animi flecterentur. Maximam spem Brutus in ludorum Apollinarium commissione repositam habebat. Praetor Urbanus quotannis olim *ante diem tertium Nonas Quintiles* (Liv. 27. 23.), et post Fastos emendatos *pridie Nonas Iulias* ludos Apollinares edebat. Brutus qui nulli rei pepercerat ut ludos quam magnificentissimos celebraret ipse agere ausus non est. Egit igitur per C. Antonium in Praetura collegam, ad quem absente Bruto Praetura urbana delata erat. Appian. III. 23. *θέας δὲ πλησιαζούσης, ἣν ἔμελλεν ὑπὲρ Βρούτου στρατηγοῦντος ἐπιδώσειν Γάϊος Ἀντώνιος ὁ ἀδελφὸς Ἀντωνίου καὶ τᾶλλα τοῦ Βρούτου τῆς στρατηγίας ἐπιτροπεύων ἀπόντος παρασκευή τε ἦν ἐς αὐτὴν δαψιλῆς καὶ ἐλπίς ἐν τῇ θέᾳ τὸν δῆμον ἐπικλασθέντα καλέσειν τοὺς ἀμφὶ τὸν Βροῦτον.* Manifestus error in eadem re est Dionis Cassii 47. 20. *Brutus et Cassius, inquit, exeunt ex Urbe καίτοι καὶ ἄσυνόμος ὁ ΚΑΣΣΙΟΣ ἦν τὰ τε Ἀπολλώνεια οὐδέπω διεωρτάκει ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν δι' Ἀντωνίου τοῦ συστρατηγοῦ καὶ ἀπὼν ἐκπρεπέστατα διετέλεσεν.* Scriptum erat aut scribi debebat *ἄσυνόμος ὁ ΒΡΟΥΤΟΣ ἦν.* Ludi „*incredibili M. Bruti honore celebrati sunt,*" ut narrat Cicero in *Philipp. II. § 32.* Idem *Philipp. I. § 36.* *Quid Apollinarium ludorum plausus vel testimonia potius et iudicia populi Romani parum magna vobis videbantur? — Nisi forte Accio tum plaudi et sexagesimo post anno palmam dari non Bruto putabatis, qui ludis suis ita caruit ut in illo apparatissimo spectaculo studium populus Romanus tribuerit absentī, desiderium liberatoris sui perpetuo plausu et clamore leniret.* Haec Cicero oratorie. Ad

Atticum scribens (XVI. 2. 3.) magis τὰ πὸ καρδίας λέγει: *Bruto tuae literae (de ludis) gratae erant. Delectari mihi Tereo videbatur et habere maiorem Accio quam Antonio gratiam. Mihi autem quo laetiora sunt eo plus stomachi et molestiae est populum Romanum manus suas non in defendenda rep. sed in plaudendo consumere.* Sed populus Romanus etiam aliud quid fecit, quod Cicero silentio praeteriit. Mercenarii quidam magnis clamoribus flagitabant ut Brutus et Cassius revocarentur, qua re audita ingens civium multitudo in theatrum irrupit et intermissi ludi sunt donec ab ea postulatione destiterunt. Testis est unicus Appianus III. 24. ἐμμίσθων τινῶν ἀνακραγόντων κατακαλεῖν Βροῦτόν τε καὶ Κάσσιον — ἐπέδραμον ἄθροοι καὶ τὰς θεὰς ἐπέσχον μέχρι τὴν ἀξίωσιν ταύτην σβέσαι. Sic Brutum ultima spes fefellit: non est dubium quin ipse hos mercenarios (ἐμμίσθους) ad ludos miserit sed nihil egit. Cicero ad Att. XVI. 5. 3. *Bruto cum saepe iniecissem de δημοπολίᾳ non perinde atque ego putaveram arripere visus est. Existimabam μετεωρότερον esse et hercule erat et maxime de ludis.* Habebat Brutus animum in aliis rebus occupatum (nam hoc est μετέωρον εἶναι), maxime de ludorum eventu cogitabat. Eadem de causa profecturus Athenas moras nectebat. Cic. ibid. „Cn. Lucceius mihi narravit illum valde morari non tergiversantem sed expectantem SI QUI FORTE CASUS.”

Ubi haec ultima spes fefellit relicta Italia in Graeciam vela dederunt. Appian. III. 24. Βροῦτος δὲ καὶ Κάσσιος ἐπεὶ σφῶν τὰς ἐλπίδας τὰς ἐν (leg. ἐπὶ) ταῖς θεαῖς ὁ Καῖσαρ διέχεεν ἔγνωσαν εἰς Συρίαν καὶ Μακεδονίαν χωρεῖν. Brutus aliquamdiu Athenis mansit, Cassius mox Syriam petiit.

Brut. 21. 19. *Brutus ludos editurus τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν αὐτὸς εἰς Νέαν πόλιν καταβὰς ἐνέτυχε πλείστοις.* Brutus egressus ex Urbe haerebat circa Lanuvium, plerumque Antii, nonnumquam Asturae. Habebat villam apud Lanuvium, quam credo Λακεδαίμονα appellatam fuisse. Cicero ad Atticum quum scripsisset de curatione frumenti Bruto et Cassio ex Scto mandata addit: „atque haud scio an melius sit quam ad Eurotam sedere,” et post pauca: „Hoc certe melius quam illa Περσικὴ porticus. Nolo Lacedaemonem * longinquo quum Lanuvium exis-

timavit. Ciceroni numquam erat tam male ut non aliquid scite et lepide diceret. „*Rides, inquires, in talibus rebus? quid faciam? plorando fessus sum.*” Quis est tam perspicax et dicax ut Ciceronis iocum excogitare possit? Hoc unum apparet illam Lacedaemonem Bruti villam fuisse. Itaque praeterfluentem rivum Eurotam nominat et maximum villae ornamentum, ut et Spartanorum urbis, fuisse Περσικὴν *porticum*, de qua Vitruvium laudari video sed optimus testis est Pausanias in *Laconicis* III. 11. 3. ἐπιφανέστατον δὲ τῆς ἀγορᾶς (Spartae) εἶναι, ἣν σοὶ ἐν Περσικὴν ὀνομάζουσιν ἀπὸ λαφύρων ποιηθεῖσαν τῶν Μηδικῶν. — εἰς δὲ ἐπὶ τῶν κίωνων Πέρσαι λίθου λευκοῦ καὶ ἄλλοι καὶ Μαρδόνιος ὁ Γωβρύου. πεποιήται δὲ καὶ Ἀρτεμισία. Cicero igitur hoc dicit: *melius est aliquid agere quam otiosum ad villam sedere.*

Brut. 21. 23. Brutus ἔγραφε καὶ Κικέρωνι πάντως παρτυχεῖν ταῖς θέαις δεόμενος. Cicero ad Atticum XV. 26. 1. *Tabellarius ille, quem tibi dixeram a me ad Brutum esse missum, — ad me venit literasque attulit in quibus — illud ut spectem ludos suos. Rescripsi — ἀτοπώτατον esse me qui Romam omnino post haec arma non accesserim — subito ad ludos venire.* Non senserat hoc Brutus, cuius ultima spes, ut vidimus, erat in his ludis sita. Itaque nihil reliquit intentatum ut quam maxima suorum frequentia celebrarentur, et sic Ciceronem quoque rogandum putavit.

C. G. COBET.

(continuabitur.)

DIODORUS SICULUS.

Lib. XII. 15. 4. *tutores, ait, ἐπιβουλεῦσαι οὐ δύνανται διὰ τὸ μὴ πισεύεσθαι τοῦ σώματος.* Verba sensu vacua. Lege μὴ πισεύεσθαι ΤΑ ΣΩΜΑΤΑ, quia pupillorum corpora iis non committuntur. Tritum est apud sequiores πισεύομαι τι pro committitur aliquid meae fidei.

C. G. C.

Α Τ Α Κ Τ Α.

Philebus. 63. A.B. οὐχ ἡμᾶς, ὦ Πρώταρχε, διερωτᾶν χρή, τὰς ἡδονὰς δ' αὐτὰς καὶ τὰς Φρονήσεις, διαπυνθανομένους τὸ τοιόνδε ἀλλήλων πέρι. Πρ: τὸ ποῖον; Σω: ὦ φίλαι, εἴτε ἡδονὰς ὑμᾶς χρή προσαγορεύειν, εἴτε ἄλλω ὀτφοῦν ὀνόματι, μῶν οὐκ ἂν δέξαισθε οἰκεῖν μετὰ Φρονήσεως πάσης ἢ χωρὶς τοῦ Φρονεῖν. Si quis haec cum praecedentibus sequentibusque accurate conferat, *solas voluptates* interrogari oportere confitebitur. (ὦρα δὴ βουλεύεσθαι καὶ περὶ τῶν ἡδονῶν κτέ.) (Πάλιν τοίνυν Φαῖμεν ἂν αὐτὸν νοῦν τε καὶ τὴν Φρόνησιν ἀνερωτῶντες.) Accedit quod si quando argumenti natura postulat ut in rebus ad Φρονήσεως genus pertinentibus plurali numero utatur, modo ἐπιστήμας ponit auctor, modo νοῦν καὶ Φρόνησιν, vel Φρόνησιν καὶ μνήμην καὶ δόξαν ὀρθήν, et si qua sunt similia. Qui τὰς Φρονήσεις concoquere potest non video cur ad τοὺς νοῦς offendat. Sed qui has voces invexit, ne vidit quidem quo in loco inseri deberent, nempe ante αὐτάς, ut pronomen ad Φρονήσεις haud minus quam ad ἡδονὰς pertineret. Neque minus ἀλλήλων πέρι pro ἑκατέρας ἑκατέρων πέρι dictum scriptorem indicant a Platone plane diversum. Ergo solis voluptatibus quaestio proponitur. Sed illa qualis est? *Velintne cum omni genere Φρονήσεως vivere, an a Φρονήσει remotae.* Quid? Sanine hominis est id quaerere, cui postquam responsum est, id quod intererat scire haud minus incertum sit, quam antea? „Nolumus μετὰ πάσης Φρονήσεως οἰκεῖν, nolumus etiam χωρὶς τοῦ Φρονεῖν vivere.” Quid tum? *Velintne cum aliqua parte τῆς Φρονήσεως vivere etiam incertum est.* Rescribe — μῶν ἂν δέξαισθε οἰκεῖν Φρονήσεως πάσης

χωρίς; tum demum intelligitur cur Voluptates responderint τὸ μόνον καὶ ἔρημον εἶναί τι γένος οὔτε πάνυ τι δυνατόν, οὔτ' ὠφέλιμον.

Ibid. D. E. Quae νυνὺς ὑπέρ θ' ἐαυτοῦ καὶ μνήμης καὶ δόξης ὀρθῆς ἀποκρίνεται non omnia νυνεχόντως dicuntur: ἄλλας δὲ ἡδονὰς, ἀληθεῖς καὶ καθαρὰς ἅς εἶπες, σχεδὸν οἰκείας ἡμῖν νόμιζε, καὶ πρὸς ταύταις τὰς μεθ' ὑγείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν, καὶ δὴ καὶ ξυμπάσης ἀρετῆς ὁπόσαι καθάπερ θεοῦ ὁπαδοὶ γιγνόμεναι αὐτῇ ξυνακολουθοῦσι πάντα, ταύτας μίγνυ. Duo sunt genera, unum αἱ ἀληθεῖς καὶ καθαραί, alterum ὁπόσαι μεθ' ὑγείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν καὶ ξυμπάσης ἀρετῆς ξυνακολουθοῦσι. Illas σχεδὸν οἰκείας τῷ νῦν νομισέον, has tantummodo miscere iubemur. Itaque post νόμιζε plenius interpungendum, et quoniam verba τὰς μεθ' ὑγείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν vix Graeca sunt, et coniunctiones καὶ δὴ καὶ procul dubio ad ξυμπάσης ἀρετῆς, non ad ὁπόσαι, pertinent, sequitur τὰς, unde omnis haec confusio orta est, insititium esse. Idem dicendum de θεοῦ et αὐτῇ. Nam quae est illa θεός? Ὑγεία an Σωφροσύνη an aliqua ex ceteris Virtutibus? Postremo γιγνόμεναι a sciolo intrusum est, qui non intelligebat καθάπερ ὁπαδοὶ adiectum esse ut vim verborum ξυνακολουθοῦσι πάντα augeret. Vide nunc quam apte sibi invicem respondeant, μεθ' ὑγείας καὶ τοῦ σωφρονεῖν ὁπόσαι καθάπερ ὁπαδοὶ ξυνακολουθοῦσι πάντα, et, τὰς αἰεὶ μετ' ἀφροσύνης καὶ τῆς ἄλλης κακίας ἐπομένας.

64. D. Lege, ὅτι μέτρου καὶ τῆς ἐμμέτρου φύσεως μὴ τυχοῦσα [ἡτισοῦν καὶ] ὁπωσοῦν ξύγκρασις πᾶσα. Infra (65. D.) τὸ ἔμμετρον et τὸ μέτρον ad idem genus pertinere dicuntur. Contra quoties τὸ ξύμμετρον commemoratur in secundo genere cum honesto et pulcro ponitur (V. 64. D. et 66. A.). Si quis tertium mihi locum obiicit, (65. A.) κάλλει καὶ ξυμμετρίᾳ καὶ ἀληθείᾳ, haec ipsa cum praecedentibus tam aperte pugnant, ut ἐμμετρίᾳ reponere non dubitaverim. Cur ἡτισοῦν καὶ uncinis incluserim attente legentibus satis perspicuum erit. Vocem ipsam a proxima oratione repetitam videbis. Mox legitur: οὐδὲ γὰρ κρᾶσις, ἀλλὰ τις ἄκρατος ξυμπεφορημένη ἀληθῶς ἡ τοιχύτη γίγνεται ἐκάστοτε ὄντως τοῖς κεκτημένοις ξυμφορά. „Recte dicitur ξυμφορά, quippe quae ἄκρατος ξυμπεφόρηται.” Ὀντως an ἀληθῶς dicas parum refert, sed ambobus locum praebere recusat oratio. Quid autem sibi vult ἡ τοιαύτη? Ἡ τοιαύτη κρᾶσις?

At non est *κρᾶσις*. Crede mihi nihil aliud esse quam nominativum a grammatico inventum et ad sententiae perniciem invectum.

64. E. Νῦν δὴ καταπέφευγεν ἡμῖν ἡ τᾶγαθοῦ δύναμις εἰς τὴν τοῦ καλοῦ φύσιν. μετριότης γὰρ καὶ ἑυμετρία κάλλος δήπου καὶ ἀρετὴ πανταχοῦ ἑυμβαίνει γίνεσθαι. Imo, μετριότητι γὰρ καὶ ἑυμετρία κάλλος δήπου καὶ ἀρετὴν π. ξ. γίνεσθαι. Μετριότης ἑυμβαίνει γίνεσθαι ἀρετή! Quam pulcre dictum! Sed ne verum quidem est; nam non omnia quae modum habent, (h. e. quae metiri possumus) virtutes vocantur; et si totum illud genus quod est περὶ τὸ μέτρον necessario in alterum genus τοῦ καλοῦ transit, nullum est inter utrumque discrimen; itaque fit ut universa disputatio ad nihilum redeat.

65. B. Lege, — βέλτιον καθ' ἐν ἑκαστον. Σω: Ἐκαστον τοῖνυν — et mox ποτέρῳ ὡς μᾶλλον ἑυγενές.

66. A. Dele χρὴ νομίζειν. Ibid. E. Ἐγὼ δὴ κατιδὼν ἄπερ νῦν δὴ διελήλυθα, καὶ δυσχεράνας τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ἄλλων πολλακισμυρίων εἶπον ὡς κτέ. Quoniam κατιδὼν et δυσχεράνας non duas causas continent cur contra Philebum disputaverit, καὶ certe deleri oportet; sed altius latet malum. Nam supra nihil aliud διελήλυθε, praeter ea quae Philebus in initio proposuerat, in quae verbum κατιδὼν non cadit. Quin etiam totius disputationis decursum perlustranti manifestum est eas fuisse Socratis partes, ut nihil praeviderit, sed more suo quocunque ὁ λόγος ducere videbatur secutus sit. Igitur non de nihilo est quod Clarkianus δυσχεράνας διελήλυθα habet; hinc enim colligimus iam olim δυσχεράνας incertam sedem habuisse. Scilicet ex eo loco exciderat ad quem supplendum κατιδὼν a nescio quo excogitatum est. Legendum, ἐγὼ γὰρ δὴ δυσχεράνας ἄπερ νῦν [δὴ] διελήλυθα, τὸν Φιλήβου λόγον οὐ μόνου κτέ. Infra pro καὶ ἄλλα εἶναι πολλά, longe praestaret καὶ ἄλλ' ἂν εἶναι. In 27. B. iam ostendi, ἕτερον γὰρ οὖν legendum esse, et λέγομεν sive λέγωμεν invectum esse propter superius illud λέγομεν; hoc autem ipsum a grammatico suppletum qui non vidit τὸ δὲ δὴ πάντα κτέ. a praecedentibus οὐκοῦν τὰ μὲν pendere. In Theaeteto, 177. E. fraudem haud absimili ratione usus patefaciam. Post νομοθετουμένην vel addendum vel subaudiendum videtur πόλις; sed superior oratio ἂν ὠφέλιμα οἰηθεῖσα

πόλις ἑαυτῇ θῆται nimis remota est quam ut inde vocem necessariam arcessas. Quod si frigidissimum emblemata eieceris, [μὴ λεγέτω τὸ ὄνομα, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὃ ὀνομαζόμενον θεωρεῖται. Μὴ γάρ.] reliquae partes orationis satis propinquae fient ut vocabulum quod in priore membro positum est in altero cogitatione suppleatur. Nunc pauca de Demosthene delibabo.

Dem. Olynth. I. 21. οὐτ' ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος, εἰ πολεμεῖν ὤθη δέήσειν αὐτόν, ἀλλ' ὥς ἐπιὼν ἅπαντα τότε ἤλπιζε τὰ πράγματα ἀναιρήσεσθαι, κατὰ διέψευσται. Τοῦτο δὲ πρῶτον αὐτὸν ταραττει παρὰ γνώμην γεγονός κτέ. Lege ἀναρτήσεσθαι et fortasse ἀλλ' ἀπλῶς ἐπιὼν.

Olynth. II. 2. ὅτι μοι δοκεῖ πάνθ' ὅς' ἂν εἴποι τις ὑπὲρ τούτων ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς πεπραῆχθαι. Quomodo quae de Philippi potentia dicuntur at Atheniensibus vel bene vel male facta esse dici possunt? Dele καλῶς πεπραῆχθαι.

Ibid. 7. τὴν γὰρ ἐκάσων ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν ἐξαπατῶν καὶ προσλαμβάνων οὕτως ηὐξήθη. Quid sit ἄνοιαν ἐξαπατᾶν non magis scio quam cur quisquam alterius ἄνοιαν προσλαμβάνειν cupiat; nonne satis habet domi? Dele ἐξαπατῶν καὶ, et lege εὐνοίαν. Ibid. 8. Dele supplementum, ὥς οὐκ ὠληθῇ ταῦτα λέγω. Ibid. 10. ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει, καὶ σφόδρα γ' ἤνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχη. Mire confusa translatio ut eadem res dicatur ἀντέχειν et ἀνθεῖν. Sed quid est ἀνθεῖν ἐπ' ἐλπίσιν? Nonne ipsa spes est ἄνθος ἐπὶ ταῖς εὐπραγίαις φυόμενον? Vide an praestet καὶ σφόδρα γ' ἤνθησεν ἢ ἐπ' αὐτοῖς ἐλπίς. Sed fortasse in leniore medicina acquiescendum, ut deleatur ἐπί. Ibid. 16. οὐτ' ἐπὶ τοῖς ἔργοις [οὐτ' ἐπὶ] τοῖς αὐτῶν ἰδίοις ἑώμενοι διατρίβειν. Quae uncinis inclusi infersit aliquis, qui quid τὰ ἔργα essent nesciebat. Pro αὐτῶν lege αὐτῶν memor eorum quae Naberus V. C. vere et luculenter in nupero Mnemosynes fasciculo disseruit. Ibid. 18. L. εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος, ἢ ἄλλως τὴν . . . ἀκрасίαν . . . οὐ δυνάμενος φέρειν. Pro λησὰς quidni αὐλητὰς legamus? Ibid. 21. Locus iamdiu corruptus est, quippe quem falsarius, qui orationem πρὸς τὴν ἐπισολὴν scripsit, fere ut nunc habetur legerit. Sed operae pretium videtur sententiam aliqua ex parte saniozem proponere. Sic igitur legerim: ἐπειδὰν δ'

ἄρρώσημά τι συμβῇ, πάντα κινεῖται, κἄν ῥῆγμα κἄν σρέμμα κἄν ἄλλο τι ἢ (gl. τῶν ὑπαρχόντων σαθρῶν.) et mox ἐπειδὴν δ' ὁμόροις πολέμοις συμπλακῇ. sc. τὰ κακὰ. 27. τὰς προφάσεις δ' ἀφελεῖν καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματ' α. At ipsa ἐλλείμματ' α sunt imperatorum προφάσεις quare καὶ tollendum censeo. Ibid. 8. κairoῦ μὲν δὴ πρὸς τοῦτο περιέσῃ Φιλίππῳ τὰ πράγματα. Sic legendum. Vulgo πάρεσι. Ibid. 9. καὶ μικρὸν πταῖσμα. Longe meliorem lectionem praebet F in margine. καὶ τὸ τυχὸν πταῖσμα. In § 18, suspicor ἔμπειρος (εἶναι) — Φιλοτιμία — pro Φιλοτιμίαν legendum ζηλοτυπίαν. Ibid. 15. Lege, Οἶον ὅθ' ὑπῆρξέ ποθ' ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ολυνθίους, καὶ πάλιν αὖ πρὸς Ποτίδαιαν Ὀλυνθίοις, ἐφάνη τι τοῦτο συναμφοτέροις. h. e. et Atheniensibus et Olynthiis.)

Olynth. III. 1. Pro δέον scribendum videtur δεῖν, et περὶ ἧς βουλευέσθε eiicienda nam principalem sententiam, (τὴν ὑπόθεσιν οὐχὶ τὴν οὔσαν παρισάντες) non modo interrumpunt sed etiam evertunt. Si de certa re consulunt ea profecto est ἡ οὔσα ὑπόθεσις; neque quisquam id potest παρισάναι de quo omnes jam agere coeperunt.

Ibid. 28. ἐφίλουν. an ἐφήλουν? 30. περιουσίαν. an πλεονεξίαν? Ibid. 38. Pro καὶ παραχρῆμά γε malim ναί· καὶ παρέσχημαί γε. Locum male ceperunt Scholiastae, ἐπειδὴ ἐδόκει ἐφύβριτον εἶναι τὸ ὄνομα τῆς μισθοφορᾶς, sed videntur παρέσχημαί legisse.

De Corona. 229. L. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι ἔδει. Ante haec exciderunt nonnulla hac sententia. Nunquam Aeschines accusando occasionem mihi praebeuit ut me contra crimina defenderem. Mox legendum τὸ δ' ἐν ἐπηρείας κτέ. 229, 28. L. εἰσὶ νόμοι π. κ. μ. ἔχοντες τὰπιτίμια. Caetera non sunt nauci.

320, 17. an pro ἐτέρῳ legendum ἐτέρωθι?

232. ἀλλὰ βοᾶν κτέ. Additamentum. Nisi ita esset non dixisset τοῦτο.

233, 24. [οὔτοι δὲ ἠθέλησαν.]

234. Pro τοῦτο lege τότε.

236. Pro τὸν πορθμὸν l. τὴν πάροδον.

237, 5. Dele ῥηθέντες et quae sequuntur.

241. Dele πλήν.

245. Dele καὶ ἀναγκαίους.

251, 25. [εἴ τι περὶ ἐμοῦ γέγραφε.]

252, 8. Dele ὑπῆρχον, et fortasse ἔπαινοι — χάριτες.

252, 20. [ἐξελέγχεσθαι μηδ' ἂ ποιῶν ἠδίκηι.]

254. Dele τῇ πόλει.

255. [καὶ πράττων καὶ.]

258. Κλεωνάς. Suspisor Κέω. Ita circulus continuatur, et τὰς ἄλλας νήσους commodè adiicitur.

259. Lege τοι γάρ τοι.

262. L. τοῖς πένησιν ἐν τῷ λειτουργεῖν.

268. Pro κακῶς scribendum κακῶν.

Eur. Iph. Taur. 570—75.

Οὐδ' οἱ σοφοί γε δαίμονες κεκλημένοι
πτηνῶν δυνείρων εἰσὶν ἀψευδέσδεροι.
πολὺς ταραγμὸς ἐν τε τοῖς θείοις ἐνι
καὶ τοῖς βροτείοις· ἐν δὲ λείπεται μόνον —
“ὅτ' οὐκ ἄφρων, χῶ μάντεων πεισθεὶς λόγοις
“ὄλωλεν ὡς ὄλωλε” — τοῖσιν εἰδόσιν.

Vulgo ὅτ' οὐκ ἄφρων ὦν. Similiter in Acharnensibus versus 518, sic interpungendum:

ἀλλ' ἀνδράρια μοχθηρὰ παρακεκομμένα
ἐσυκοφάντει· “Μεγαρέων τὰ χλανίσκια.”

Aesch. Prom. V. Versus 425—29. Μόνον δὲ . . . ὑποστενάζει.
orationem interrumpunt, et ipsi futiles sunt. Paullo supra con-
iicio: πρόπασα δ' ἤδη σονόεν | λέλακε χώρα μεγάλοις | σχι-
μοῖσιν ἀρχαιοπρεπῇ | σένουσα τὰν σὰν ξυνομαι|μόνων τε
τιμάν κτέ. Qua de coniectura, mi Cobete, libenter audiam quid
censeas. Multum enim iudicio tuo tribuere soleo

κοὐκ ἔστιν ὅτῳ μείζον' ἂν ὦραν
νείμαιμ' ἢ σοί. (cf. Soph. Trach. 57.).

SYDNEY
Aug. 1878.

C. BADHAM.

Τ Ο Κ Ρ Η Γ Τ Ο Ν .

In Epistolis commenticiis, quae HIPPOCRATIS et DEMOCRITI nomine circumferuntur in Epistola XVII. 9. 32. (pag. 302 in Hercheri *Epistologr. Graecis*) ita scriptum est: ἐγὼ δέ· „ταῦτα μὲν (ἔφην) ΚΡΗΓΤΑ, Δημόκριτε.” Sero nati Graeculi, qui has epistolas finxerunt, perinepte solent verborum obsoletorum cadavera eruere. Quum vellent dicere: ταῦτα μὲν ἀληθῆ, credebant esse multo exquisitius dare: ταῦτα μὲν κρήγυα, sed κρήγυον ipsum quid esset prorsus nesciebant. Semel omnino in antiquis litterarum monumentis et nunc et olim legebatur:

μάντι κακῶν, οὐπώποτε μοι τὸ κρήγυον εἶπας.

αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ Φίλα Φρεσὶ μαντεύεσθαι.

ubi ambabus manibus amplectenda est Bentleii emendatio:

οὐπώποτε μοι ΤΑ κρήγυΑ Φεῖπας.

ad quem locum (Iliad. A. vs. 106.) Aristarchus annotavit: (ἢ διπλῇ) ὅτι ἅπαξ εἴρηται τὸ κρήγυον καὶ οὐκ ἔστιν ἀληθές, ἀλλ' ἀγαθόν· ἀντιδιασέλλει γοῦν πρὸς τό·

αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ Φίλα.

Unde apparet vitiose vulgo ante Aristarchum κρήγυον pro ἀληθές usurpari solitum fuisse. Κρήγυον, inquit, non est ἀληθές, (ut est hominum opinio) sed ἀγαθόν. Sic Theocritus vulgarem errorem secutus dixit XX. 19.

ποιμένες, εἶπατέ μοι τὸ κρήγυον, οὐ καλὸς ἐμμί;

et sic personatus Hippocrates: ταῦτα μὲν κρήγυα. Contra incertus auctor, qui scripsit dialogum *Alcibiadem priorem* in Platoniciis circumferri solitum, κρήγυοι dixit pro ἀγαθοί pag. 111. c. οὐδὲ κρήγυοι διδάσκαλοί εἰσι τούτων, ubi Olympiodorus doctum

et veterem Platonis interpretem describens annotavit pag. 94. Creuz. τὸ δὲ κρήγυοι ἀντὶ τοῦ ἀγαθοί κεῖται, ὡς καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὸ κακόν ἀντιθέσεως παρὰ τῷ ποιητῇ δῆλον τοῦτο· εἰπὼν γάρ·
 μάντι κακῶν, οὐπώποτε μοι τὸ κρήγυον εἶπας.

ἐπήγαγεν·

αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐς Φίλα Φρεσὶ μαντεύεσθαι.

ἀντέθηκε γὰρ τὰ κακὰ πρὸς τὸ κρήγυον ὡς ἀγαθὸν ὄν. quae manifesto ex Aristarchi observatione manarunt et verissima sunt. Eodem sensu Hippocrates ipse adiectivum κρήγυον usurpavit in *Coacis praenot.* I. 2. 31. (Tom. I. pag. 40. Ermerins): σπασμὸς ἐν πυρετῷ χειρῶν καὶ ποδῶν πόνοι κακότητες· κακότητες δὲ καὶ ἐκ μηροῦ ὀρμὴ ἀλγέματος, ἀλλ' οὐδὲ γυνάτων πόνος κρήγυον. Perspicuum est ut κακότητες ponitur pro κακόν, sic κρήγυον pro ἀγαθόν. Apud Hippocratem quoque ἅπαξ εἴρηται et nusquam nisi hoc uno loco reperitur. Huc igitur spectat Galeni ἐν ταῖς Ἱπποκράτους γλώσσαις annotatio: Κρήγυον: ἀγαθόν. et Erotiani Κρήγυον: ἀληθές. οἱ δὲ ἀγαθόν, ὡς καὶ Ὀμηρος·
 μάντι κακῶν, οὐπώποτε μοι τὸ κρήγυον εἶπας.

miscet vera falsis, ut vides. Similiter Hesychius: Κρήγυον: ἀγαθόν. ὠφέλιμον. ὑγιές. ubi ὑγιές valet ἀληθές, ut in οὐδὲν ὑγιές λέγειν. Ut grammatici, sic scriptores promiscue vocabulo antiquo utuntur, ut modo sit ἀγαθόν, modo ἀληθές. Theocritus, qui dixerat

εἶπατέ μοι τὸ κρήγυον.

id est: εἶπατέ μοι τὰληθές, idem in Epigrammate XXI κήγυος manifesto posuit pro ἀγαθός, χρηστός. Epigramma sic scribendum:

ὁ μουσοποιὸς ἐνθάδ' Ἱππῶναξ κεῖται.

εἰ μὲν πονηρός, μὴ πόθερπε τῷ τύμβῳ·

εἰ δ' ἐσσι κήγυός τε καὶ ΠΑΤΡΟΣ ΧΡΗΣΤΩ

θαρσέων καθίζευ, κῆν θέλης ἀπόβριξον.

in libris est Ἱππῶναξ κεῖται et μὴ ποτέρχει et καὶ παρὰ χρησῶν. Scribendum κεῖμαι, quia ipse Hipponax loquens inducitur. πατὴρ χρηστῷ emendavit Meineke. Dictum est ut ἀγαθός καὶ ἐξ ἀγαθῶν, βελτίων καὶ ἐκ βελτιόνων, boni bonis prognati. Evidens est igitur κήγυος et χρηστός esse prorsus idem.

Occurrit κήγυος et κρηγύως in Epistola Lysidis Pythagorei ad Hipparchum § 3. οὐ γὰρ κιβδήλως ἐνεπορεύετο λόγως (Pythagoras) οὐδὲ πάγας, ταῖς τοῖ πολλοὶ τῶν σοφιστῶν τῶς νέως ἐμπλέκοντι

ποτ' οὐδὲν κρήγυον σχολάζοντες. et in fragmentis Pseudo-Pythagoreorum in Stobaei *Florilegio* 79. 50. in omni re parentibus obtemperandum, πεπνυμένα γὰρ ταῦτα καὶ κρήγυα τοῖσι εὐσεβέσι. et 85: 19. πρὸς δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἐωυτῆς ζῶειν ὥδε δεῖ νομίμως καὶ κρηγύως. et post pauca: γυνὴ γὰρ ἄνδρα φιλέουσα καὶ τὰνδρὸς πρήσσουσα κρηγύως ἀρμονίῃ ὑπάρχει καὶ οἶκον τὸν ξύμπαντα φιλέει, ubi legendum οἶκον τὸν ξύμπαντα Ὠφελεί. Haec omnia vitiose et contra Aristarchi sententiam dicta sunt. Probe cavendum est igitur ne indocti Graeculi nobis incautis imponant et omnes huiusmodi testes reiiciendi sunt si verum reperire volumus. Quid est autem κρήγυον? Si compositum est, quibus partibus constat? si simplex, qua analogia formatum? Equidem iuxta cum ignarissimis id me nescire fateor. Multi semper fuerunt homines eruditissimi, qui talia ex subtilissimis etymologiis illustrari et intelligi posse sperarent. Omnium aetatum grammatici, etiam antiquissimi, cum philosophis et sophistis hoc etymologiae morbo laborabant, sed omnia eorum commenta longa dies funditus delevit. Omnia haec φαντάσματα et antiqua et recentiora dudum contemptus eruditorum et risus obruit. Quis sanus hodie credat κρήγυον esse pro κρήδυνον id est τὸ ἡδῦνον τὸ κέαρ, ut serio scribit nescio quis grammaticus in Scholiis Venetis? aut pro τῷ κέαρὶ ἡδύ aut pro τὸ κέαρ ἡδον? Quis credat nunc Buttmanno τὸ κρήγυον comparanti aut cum κρατύς, κρείσσων aut cum χρῆσθαι, χρήσιμος? Ludere hoc quidem est et verbis ψηφοπαιεῖν.

Sed novum exortum est genus doctrinae et doctorum, qui existimant hisce omnibus claram lucem ex comparatione linguarum (*linguιστικήν* barbare appellant) aut affulsisse iam aut affulgere posse. Εὐρεῖα Μουσῶν κέλευθος et magnus est in re litteraria campus, multis apertus cursus ad laudem; itaque diligenter audiemus εἰάν τι φαίνωνται λέγοντες. Adhuc nova doctrina, ut ferebat rei natura, et boni aliquid peperit et mali. Quid attulerit boni luculenter ostendit vir acutus et perelegantis ingenii MICHEL BRÉAL dans la *Revue de Philologie* (Janvier 1878), qui ex animi mei sententia scripsit „sur les rapports de la Linguistique et de la Philologie” pag. 1: „(il ne faut pas) établir entre linguistes et philologues une séparation facheuse pour les uns comme pour les autres.” Sed claudicat nova doctrina in eo potis-

simum, quod sibi videtur vocabulorum obsoletorum et τῶν ἁπλῶς εἰρημένων veriore et saniore et certiore interpretationem reperisse. Audi doctissimum BRÉAL l.l. pag. 6. ita dicentem: *Combien (de ἁπλῶς εἰρημένῃ) ne sont devenu CLAIRS que par le secours de la grammaire comparée.* Deinde de obscuro vocabulo κρήγυον apponit duplicem Buttmani suspicionem, quam supra commemoravimus, et ita pergit dicere: „mettez en regard de ces deux conjectures l'explication ÉLÉGANTE et, selon moi, PLEINE DE VRAISEMBLANCE proposée par Pott: κρήγυος est comme κέρτομος un composé de κέρη ou κῆρ „le cœur.” La seconde partie est le verbe γεύω. Qui des deux se montre ici le plus près du génie de la langue Grecque et du sens exigé par le texte?” Haud cunctanter responderim: „ni l'un ni l'autre.” Neuter enim dedit quod aliquam veri speciem haberet, sed gravius etiam peccavit doctissimus Pott, cuius suspicio cum Graecitatis ingenio et ratione et usu et analogia apertissime pugnat. Κῆρ et γεύω si ullo modo ex compositione in unum coalescere potuissent (quod per rei naturam fieri non potest) nasceretur γευσικάρδιος, quo nihil est ab Homericæ sententiæ simplicitate alienius. Quid enim γευσικάρδιος cum ἀγαθός commune habere potest?

Quam vellem acuti linguarum comparatores a Graeca lingua et litteris abstinerent manus. In ingenti linguarum copia, in quibus illorum industria et ferax ingenium exsplendescere possint, perfacile una carere poterunt, quae tam copiosa est et difficilis ut ad eam penitus cognoscendam vix hominis aetas etiam longior sufficiat. Quum tot linguas et mente complecti et memoria retinere iis necesse sit, quantillum iis superest otii ut Graecitatis rationem et usum imbibant et optimum quemque scriptorem Graecum non indiligenter legant. Quam suaviter in sinu riderent doctissimus Bréal et amici (*in sinu*, inquam, nam quae est eorum urbanitas neminem vitiose loquentem et suam linguam misere distortentem ridere solent), si quis de lingua et litteris Gallicis disserere vellet ita Gallice sciens ut Comparativi Graece scire solent. Memini me audire hominem non illepidum et candidum comparativum ita dicentem: *nihil mihi opus est infinito labore Graece discere: habeo enim meo mihi aere emtum Lexicon, in quo omnes Graecitatis copiae ordine dispo-*

*sitae continentur: itaque facili negotio et periucundo labore et radices et omne etymologiarum genus aut reperio aut ipse fingo. Facile credimus, sed nihil umquam sic aut repperit aut excogitavit quod esset operae pretium audire. Non eo hoc commemoro ut Comparativos derideam sed quo planius dicam id quod sentiam. Bona pars eorum, qui radices ex radicibus serunt et etymologias etymologiis ut Pelion Ossae imponunt, non diuturna lectione et observatione linguae Graecae notitiam collegerunt, sed e Lexicis sapiunt et Grammaticis et Philologorum et Criticorum scriptis, unde fit ut in graves errores se induant et misceant quadrata rotundis. Dabo exemplum. Doctissimus F. Schmalfeld (*Revue des Revues* 1877. pag. 28.) quid sit ἀζηχῆς sic ἐτυμολογεῖ: „Ἀζηχῆς. *Étymologie*: ἄζω = sécher, et ἡχέω = retentir; *signification*: „à la voix rauque,” „aux cris incessants.” Non dicam ἄζειν et ἡχεῖν numquam sic in unum coalescere potuisse, sed eam esse prisci adiectivi notionem ut nihil prorsus aut cum ἄζειν aut cum ἡχεῖν commune habeat. Legitur apud Homerum his quinque locis Δ. 435.*

οἶες — ἀζηχῆς μεμακυῖαι ἀκούουσιν τόπα φαρῶν.

O. 658.

ἀζηχῆς γὰρ ὁμόκλεον ἀλλήλοισι.

P. 741.

ἀζηχῆς ὀρυμαγδὸς ἐπήϊεν.

O. 25.

ἀζηχῆς ὀδύνη Ἡρακλῆος.

et in Odyss. O. 3.

ἀζηχῆς φαγέμεν καὶ πιέμεν.

Significat ubique idem, συνεχές, διηνεκές, ἀδιάλειπτον, ut Aristarchus docuit et cuiusque loci natura clamat, et nusquam apparent neque *la voix rauque* neque *les cris incessants*. Unde natum sit ἀζηχῆς plane nescio, sed ex ἄζω — ἡχέω natum non esse perspicuum est.

Quod fieri necesse est in omnibus, quae magis ingeniose quam vere excogitata sunt, semper et in omni re inter se Comparativi dissentiunt. Satis est exempli in ipso κρήγυος. Viro doctissimo Bréal certa videtur Pottii etymologia ex κῆρ et γεύω. Nihil horum credebat doctissimus Schmalfeld l.l. „Κρήγυον. *La racine est κρα ou κρη que l'on retrouve dans le*

comparatif sancrit „çreyas” = „melior.” Le γ remplace un r primitif comme liaison entre la racine et le suffixe.” Nous voilà bien loin (dixerim) de κῆρ et γεύω! Quis igitur mirabitur huiuscemodi suspensiones nullo fundamento nixas, leves et inanes, nobis philologis, qui cum Graecis ipsis diuturnam et quotidianam consuetudinem et familiaritatem contraximus, non esse ad palatum. Addam alias quasdam, quas laudari video dans la *Revue des Revues* pag. 130. repertas a doctissimo C. Angermann

„Ἀσκληπιός (cf. ἀσκάλαβος = lézart, serpent), surnom d’Apollon, vient de „skalp” ou „skarp”, développement de „skar” = sauter.” Ergo Aesculapius est *saltator*, quod nemo exspectasset. Lepide etiam intervenit optimus *stellio* (ἀσκάλαβος).

Πέλοψ — „pal” = gris et „ap” faire, — qui rend gris, orageux.”

Πηνέλεως „pa” = protéger: *défenseur du peuple.*” Rectissime igitur *tribunus plebis* Πηνέλεως diceretur. Quis autem credidisset iam in bello Troiano *defensores populi* fuisse?

Μακεδόνες. „mak” = grand (cf. μακρός. „magnus”): les grands, les puissants.” Praesagiebat animo qui nomen hoc populo obscuro et inopi imposuit futuram Macedonum magnitudinem et potentiam.

Sed ohé iam satis est: quadrant in haec omnia id quod verissime dixit doct. Bréal pag. 4. „ce ne sont pas seulement des étymologies étranges: c’est tout un ensemble d’idées fausses et de procédés arbitraires.” Quis igitur iniquo animo feret si haec philologi non admiramur? Accedit quod Comparativi omnes ultro fatentur ad scriptores Graecos intelligendos, interpretandos, emendandos, nihil sua inventa et etymologias cuiquam prodesse, quippe ipsos Graecos de his omnibus ne per somnium quidem umquam cogitasse. Insitum est quidem etymologiae studium (vel potius morbus et insania) omnium propemodum Graecorum cuiusque aetatis ingenio inde ab Homero usque ad futilissimos in desipiente Graecia magistellos ¹⁾. Odyss. τ. 406. Autolycus nepoti nomen impositurus ait:

1) In his Eustathius est qui serio credebatur ὀπίσει (= γαμήϊν) esse δι’ ὀπῆς ὕειν, et hinc ὕδωρ esse natum. *Maritus πόσις* dicitur ὅτι ὑπὸ τῆς γυναικὸς πίνεται.

γαμβρὸς ἐμὸς θυγάτηρ τε, τίθεσθ' ὄνομ' ὅττι κεν εἴπω.
πολλοῖσιν γὰρ ἔγωγε ὀδυσσάμενος τόδ' ἰκάνω,
τῷ δ' Ὀδυσσεὺς ὄνομ' ἔσω ἐπώνυμον.

Non assentitur Σειληνὸς ὁ Χῖος (Schol. ad Odyss. α. 75.), qui graviter et serio docet „*Ulyssis matrem Anticleam gravidam ὕσαντος πολὺ τοῦ Διὸς ὀδεύουσαν τὸν Ὀδυσσεῖα ἀποτεκεῖν καὶ διὰ τοῦτο ταύτης τῆς ὀνομασίας τυχεῖν ἐπειδὴ κατὰ τὴν ὁδὸν ὕσεν ὁ Ζεὺς.* „*Qui des deux se montre ici le plus près du génie de la langue Grecque?*”

Eiusdem pretii etymologiae reperiuntur apud poëtas tragicos.

πόντιος μυχὸς — Ἰόνιος κεκλήσεται
τῆς σῆς πορείας μνήμα τοῖς πᾶσιν βροτοῖς.

et:

ἐπώνυμον δὲ τῶν Διὸς γέννημ' ἀφῶν
τέξεις κελαινὸν Ἑπαφον.

Aeschyl. *Prometh.* 839 et 850.

Nihilo sanior Euripides, ut in *Antiope* (fragm. 181 Dind.).

τὸν μὲν κικλήσκει Ζῆθον, ἐζήτησε γὰρ
τόκοισιν εὐμάρειαν ἢ τεκοῦσά νιν.

et addidit (fragm. 182.) ὅτι Ἀμφίων ἐκλήθη παρὰ τὸ ἀμφὶ τὴν ὁδὸν γεννηθῆναι. Fortasse dixerat:

τὸν δ' ἀμφὶ τὴν ὁδὸν γεγῶτ' Ἀμφίονα.

Lepide Aristophanes, qui in hoc genere οἶος πέπνυται, haec deridens dixit:

Ἑμφοδὸν ἐχρῆν αὐτῷ τίθεσθαι τοῦνομα.

Multo etiam peiora hisce sophistae et philosophi omnes, et Stoici ante omnes, monstra et portenta pepererunt. Nihil cogitari potest absurdius quam est etymologia pronominis ἐγὼ a Chrysippo excogitata, quae legitur apud Galenum *de Hippocr. et Plat. decretis* Tom. V. pag. 215. Kühn. Nihil tamen iis cedunt Grammatici, Critici et totum Antiquariorum agmen. Aristarchus etiam in his multo plus sapit quam caeteri omnes, sed minime ab hac labe et insania immunis est.

Recte vidit Aristarchus ἀζηχὲς esse ἀδιάλειπτον, sed ἐτυμολογῶν addidit ἀδιεχὲς, quasi ex διέχω διεχὴς nasceretur (ut συνέχης ex συνέχω) et sic ἀζεχὲς et ἀζηχὲς esset formatum, quod non multo melius est quam ἄζω — ἡχῶ à la voix rauque.

Non tamen omnes Graeci veteres hac erudita insania labora-

bant. Rident haec Comici et ante omnes Comicorum princeps Aristophanes, qui has nugas lepidissime passim ludificari solet. Audivimus modo eum iocantem in nomine Amphionis:

Ἄμφοδον ἐχρῆν αὐτῷ τίθεσθαι τοῦνομα.

Similiter ludit ἐν Λημνίαις:

ἐνταῦθα δ' ἐβασίλευεν Ὑψιπύλης πατήρ

Θόας βράδισος τῶν ἐν ἀνθρώποις δραμεῖν.

et salsissime in *Nubibus* vs. 394. ubi Socratem Sophistarum more argutantem inducit et ita loquentem:

ταῦτ' ἄρα καὶ τῶνόματ' ἀλλήλοιν βροντῇ καὶ πορδῇ ὁμοίω.

ut ille ioco, sic Chrysippus serio apud Galen. *de Hippocr. et Plat. decret.* Tom. V. pag. 328. τούτοις πᾶσι συμφώνως καὶ τοῦνομα τοῦτ' ἔσχηκεν ἡ ΚΑΡΔΙΑ κατὰ τινὰ κράτησιν — ὡς ἂν ΚΡΑΤΙΑ λεγομένη. Utrumque absurdum est sed Poëta εἰρωνεύεται, philosophus σπουδάζει.

Quoniam πᾶν σαθρὸν τὸ μὴ ἐξ ἀληθείας συγκείμενον, et *opinionum commenta delet dies*, tandem Graecos harum ineptiarum satias et fastidium capere coepit Deridet Galenus l.l. pag. 213. τὴν βελτίστην ἐτυμολογίαν, ἣ περσίνει μὲν οὐδὲν, ἀναλίσκει δὲ καὶ κατατρίβει μάτην ἡμῶν τὸν χρόνον. et pag. 214. ἀλαζῶν ἐσι μάρτυρ ἡ ἐτυμολογία πολλάκις μὲν ὁμοίως μαρτυροῦσα τοῖς τάναντία λέγουσι τῶν ἀληθῶν, οὐκ ὀλιγάκις δὲ τοῖς ψευδομένοις μᾶλλον ἢ περ τοῖς ἀληθεύουσιν. Nondum mutavit Etymologia ingenium. Etiamnunc est

tam ficti pravique tenax quam nuncia veri.

Ipse doctissimus Bréal (dans la *Revue des Revues* pag. 196. 16.) componit *interpre(t)s* et *pretium* cum πέρ — νημι et πι — πρᾶς — κω; et *lurus* cum λοξός, possédé (ut ipse dixerit) „*par le démon de l'étymologie.*”

Concludam hunc locum verbis eius qui *Alcibiadem priorem* conscripsit, quia planissime quid sentiam et cur ita sentiam declarant pag. 111. a.

ΣΩΚ. οὐκ οἶσθ' ὅτι χρὴ τοὺς μέλλοντας διδάσκειν ὅτιοῦν αὐτοὺς πρῶτον εἰδέναι;

ΑΛΚ. πῶς γὰρ οὐ;

ΣΩΚ. οὐκοῦν τοὺς εἰδότες ὁμολογεῖν τε ἀλλήλοις καὶ μὴ διαφέρεισθαι;

ΑΛΚ. ναί.

ΣΩΚ. ἐν οἷς δ' ἂν διαφέρωνται ταῦτα φήσεις εἰδέναι αὐτούς;

ΑΛΚ. οὐ δῆτα.

ΣΩΚ. τούτων οὖν διδάσκαλοι πᾶς ἂν εἶεν;

ΑΛΚ. οὐδαμῶς.

et post pauca pag. 111. d.

ΣΩΚ. ἱκανὸν δέ σοι τεκμήριον ὅτι οὐκ ἐπίσανται οὐδὲ κρήγουσι διδάσκαλοί εἰσι τούτων, ἐπειδὴ οὐδὲν ὁμολογοῦσιν ἑαυτοῖς περὶ τούτων.

„*Quid enim stultius quam incerta pro certis habere, falsa pro veris?*” CICERO *de Senect.*

C. G. COBET.

DIODORUS SICULUS.

Lib. XI. cap. 9. 4. *Leonidas militibus suis παρήγγειλε τάχως ἀριστοποιεῖσθαι ὡς ἐν ᾿Αἶδου δειπνησομένους. Δειπνήσομαι barbarum est ut χαίρομαι. Leg. δειπνοΠΟΙησομένους.*

Lib. XI. 192. 3. οἱ δὲ χαριέστεροι τῶν πρεσβυτέρων παρόντες ἀπεφαίνοντο σῶζειν τὸν ἰκέτην. *Interpres qui tum aderant, sed non poterant absentes sententiam dicere, ut opinor. Lege παρ-Ιόντες.*

Mirum est quam vitiosa dictione Diodorus utatur. Scribit XIII. 64. 4. ὁ μὲν δῆμος — μετέστησεν (*Leg. κατέστησεν*) εἰς κρίσιν, ὁ δὲ ᾿Ανυτος — πρῶτος ᾿Αθηναίων δοκεῖ δικαστήριον δωροδοκῆσαι. Quid esset δωροδοκεῖν neque sciebant neque intelligebant sero nati, itaque mutata in contrarium notione δωροδοκεῖν dicebant non qui ipse largitione *corrumperetur*, sed qui alium *corrumperet*, et antiquum δεκάζειν in desuetudinem et oblivionem abierat.

C. G. C.

IMITATIONES.

Solebant Graeci sequioris aetatis, qui ad stilum formandum et ad orationis copiam colligendam scripta Veterum assidue lectitabant et partim memoriter tenebant, locos quosdam insigniores et venustiores ex iis sumtos suis intexere, ut his quasi luminibus splenderet oratio et quasi floribus ornata aut gemmis distincta esse videretur.

Veteres philologi in Hollandia nostra, qui omnia legerant et omnia quae legissent meminerant, facili negotio has imitationes deprehendebant et notabant, unde saepissime obscuris repente clara lux affulsit, veluti in loco Iuliani in *Misoprogone* pag. 351a. θέατρον οὐκ ἰδεῖν πρὶν μᾶλλον κομῆσαι τῆς κεφαλῆς τὸ γένειον, vexata haec sunt ineptis coniecturis donec Wyttenbach (in *Epist. Crit.* pag. 33.) adscripsit locum Xenophontis (*Sympos.* IV. 28): προαγορεύω σοι μὴ ἄπτεσθαι μου πρὶν ἂν τὸ γένειον τῇ κεφαλῇ ὁμοίως κομήσης.

Demosthenes dixerat περὶ τοῦ σεφάνου pag. 269. 26. σοὶ δὲ ἀρετῆς, ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς τίς μετουσία; Hinc Iulianus (ut Wyttenbach primus ostendit) pag. 235d. σοὶ δὲ ἀρετῆς ἢ τοῖς σοῖς ἀδελφοῖς . . . ἀφελὼν δὲ τὸ δύσφημον (id est ὦ κάθαρμα) τὸ λειπόμενον (id est τίς μετουσία;) αὐτὸς ἀναπλήρωσον. Demosthenes dixerat pag. 17. 5. καὶ πρόσεσθ' ἡ ὕβρις καὶ ἔτι ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχὺν οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία τοῖς γε σώφροσιν. Hinc Iulianus (quod Wyttenbachium fugit) pag. 287. c. τὸ παθεῖν τε οἶμαι τὰ ἔσχατα προσῆν καὶ ἔτι ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχὺν οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημία τοῖς γε σώφροσιν. Omnes paullo doctiores hos locos tenebant memoriter. Synesius quum scriberet

Epist. 95 pag. 235 d. μέχρι τούτου Λασθένης Φίλος ὠνομάζετο Φιλίππου μέχρι προὔδωκεν Ὀλυνθον, τὸν δὲ ἄπολιν πῶς εἰκός ἐστιν εὐτυχεῖν; omnes eruditi meminerant Demosthenem dixisse περὶ τοῦ σεφάνου pag. 241. 25. μέχρι τούτου Λασθένης Φίλος ὠνομάζετο Φιλίππου ἕως προὔδωκεν Ὀλυνθον.

Sed, uti fit, viri docti suavitatem et lepore observationum huiusmodi delectati et allekti modum omnem excesserunt et quidquid ab aliquo diceretur *quod esset dictum prius* pariebat iis imitationis suspicionem, quae res nobis legentibus saepe risum, nonnumquam stomachum movet.

Non est tamen difficillimum si quis hoc agit neque subito natam suspicionem statim arripit, veras imitationes ab *imaginariis* (ut ita dicam) discernere. Ostendam uno exemplo et veram et inanem. Iulianus scribit *Orat.* VIII. pag. 246. c. τὸν ἄριστον τῶν ἐταίρων οὐκ ὀψόμεθα, δι' ὃν ἡχθόμεν μὲν τῇ νυκτὶ ὅτι μοι τὸν Φίλον οὐκ ἐδείκνυεν, ἡμέρᾳ δὲ καὶ ἡλίῳ χάριν ἡπιστάμεν ὅτι μοι παρεῖχεν ὄραν οὗ μάλιστα ἥρων. Perapposite Wyttenbach (*Epist. Crit.* pag. 22) attulit Xenophontem (*Sympos.* IV. 12): ἄχθομαι νυκτὶ καὶ ὕπνῳ ὅτι ἐκεῖνον οὐχ ὀρῶ, ἡμέρᾳ δὲ καὶ ἡλίῳ τὴν μεγίστην χάριν οἶδ' ὅτι μοι Κλεινίαν ἀναφαίνουσιν. Res est certa et evidens. Sed pergit Wyttenbach.: „*Ceterum idem imitatus est Longus Pastor.* II. p. 50. ἐπιθυμοῦμεν ἀλλήλους ὄραν καὶ διὰ τοῦτο θᾶπτον εὐχόμεθα γενέσθαι τὴν ἡμέραν.” Nemo est omnium qui non hoc ipsum his ipsis verbis nonnumquam in vita dixerit, etiam eorum qui Xenophontem et Longum ne natos quidem esse sciant. Quis sanus credat Aristophanem quum diceret:

ὅσον δ' ἔχει τὸν χρυσὸν ὥσπερ παρθένος.

imitari Homerum:

ὅς καὶ χρυσὸν ἔχων πόλεμόνδ' ἵεν ἡὔτε κούρη.

(Wyttenb. E. C. 28)? Caeterum utebantur ut plurimum locis celebrioribus, quos nemo paullo eruditior ignorabat. Thucydides dixerat II. 8. ὀλίγον τ' ἐπενόουν οὐδὲν ἄλλ' ἔρρωντο ἐς τὸν πόλεμον. Hinc certa et evidens parata est emendatio (ut in *Nov. Lectt.* pag. 372 ostendimus) loco Charitonis pag. 122. 19. Dorv. pag. 132. 16. Herch. τὸ δὲ νυκτικὸν ἐπήρθη ταῖς ἐλπίσι καὶ φρονήματος ἐνεπλήσθησαν ὅτι τὸν ἀνδρειότατον καὶ κάλλιστον εἶχον ἡγούμενον· ὀλίγον τ' ἐπένθουν ἢ οὐδὲν ἄλλ' ὥρμητο —

πάντες ὁμοίως. Luce clarius est Charitonem scripsisse ὀλίγον τ' ἐπενΟΟΤΝΟΤΔΕΝ (ἐπενδούν οὐδέν) ἀλλ' ὥρμηντο. Qui haec legebant continuo Thucydidis verba agnoscebant. Ubi Lucianus scribit: ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη, statim omnes meminerant Thucydideum hoc esse II. 1. Quod in Luciani *Convivio* legitur cap. 3. πολλὴν τὴν ἐωλοκρασίαν κατασκεδάσας ἀνδρῶν Φιλοσόφων, nemo nesciebat sumtum esse ex Demosthene pag. 242. 13. ὥσπερ ἐωλοκρασίαν τινά μου τῆς πονηρίας τῆς ἐαυτοῦ — κατασκεδάσας. Nota haec erant omnibus ut proverbialia aut sententiae poëtarum.

Ad hunc igitur modum Dio Cassius multos saepe locos Veterum suis verbis intexit. Plerosque ex Demosthene et Aeschine sumsit, ex Thucydide multos, ex Platone nonnullos. Si forte quaeras an id scite et lepide fecerit, respondebo mihi quidem pleraque satis inficeta et insulsa esse videri. Subineptum est enim ea quae scias Demosthenem dixisse et Aeschinem et (apud Thucydidem) Periclem et Cleonem et Hermocratem, ea audire dicentes Ciceronem, Antonium, Fufium Calenum, Caesarem, Augustum, alios Romanos. Dabo exemplum. Augustus in Curia depositurus imperium apud Dionem Cass. 53. 3. 2. ita dicit: καὶ γινώσκω τοῦθ' ὅτι οἱ τὰ μὴ πιστὰ λέγοντες οὐχ ὅσον οὐ πείθουσιν τινὰς ἀλλὰ καὶ κόβανοι δοκοῦσιν εἶναι. Hermocrates olim eadem dixerat ad Syracusanos (Thucyd. VI. 33): καὶ γινώσκω ὅτι οἱ τὰ μὴ πιστὰ δοκοῦντα εἶναι ἢ λέγοντες ἢ ἐπαγγέλλοντες οὐ μόνον οὐ πείθουσιν ἀλλὰ καὶ ἄφρονες δοκοῦσιν εἶναι.

Nunc reliquos locos ordine subiiciam.

DIO CASS. 36. 20. οὐ γὰρ ἔστιν ὅτε ταῦτ' οὐκ ἐγένετο οὐδ' ἂν παύσαιτό ποτε ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾗ. Thucydides III. 82. γιγνόμενα μὲν καὶ αἰεὶ ἐσόμενα ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾗ.

DIO 43. 13. 2. scribens ἐν τρόπῳ δὴ τινι ἀφανεῖ ὑπεξήρει, imitatur Thucydidem VI. 54. ἐν τρόπῳ δὲ τινι ἀφανεῖ [ὥς οὐ διὰ τοῦτο δὴ] παρεσκευάζετο προπηλακιῶν αὐτόν, ubi expunge insulsum additamentum ὥς οὐ διὰ τοῦτο δὴ.

In libris Thucydidis scribitur ἐν ΤΟΠΩΙ δὲ τινι, sed τρόπῳ verum esse etiam Dionis imitatio declarat.

DIO CASS. 44. 23. 4. *Cicero in Curia dicit: ἂν δ' ἀκριβῶς πάντα ἐξετάσαι ἐθελήσωμεν δέδοικα μὴ κακῶς — — — δυσχερὲς δ' οὐδὲν ἀρχόμενος τῶν λόγων εἰπεῖν βούλομαι.* Imitatur satis frigide celebratum Demosthenis locum *de Corona* pag. 226. 18. ἀλλ' ἐμοὶ μὲν — — — οὐ βούλομαι δὲ δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου.

Quod de se dixerat Pericles apud Thucydidem II. 60. οὐδενὸς οἶομαι ἥσσω εἶναι γνῶναι τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεῦσαι ταῦτα, idem Antonius in Caesaris laudatione dicit apud Dionem Cassium 44. 38. 6. (*Caesar*) καὶ γνῶναι πᾶν τὸ δέον ὀξύτατα καὶ ἐρμηνεῦσαι πιθανώτατα — ἡδυνήθη.

DIO CASSIUS. Lib. 45. 27. 4. οὗτος δ' τὸ σπέρμα τῶν κακῶν τῶν μετὰ ταῦτα ἐκφύντων ἐμβαλόν, Demosthenes pag. 280. 28. ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχὼν οὗτος τῶν φύντων αἷτιος. Cicero ad Antonium in *Philipp.* II. 22. 55. *ut igitur in seminibus est causa arborum et stirpium, sic huius luctuosissimi belli semen tu fuisti.* Post pauca exime manifestum emblemata e verbis: *ut Helena Troianis, sic iste huic reip. [causa belli] causa pestis atque exitii fuit.*

DIO CASS. 45. 35. ταῦτ' οὖν ὁρῶντες μέλλομεν καὶ μαλακιζόμεθα καὶ τηλικοῦτον ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τύραννον ἀσκοῦμεν. Demosthenes pag. 120. 7. ταῦτα τοίνυν πάσχοντες ἅπαντες μέλλομεν καὶ μαλακιζόμεθα. et pag. 36. 12. ἐχθρὸν δ' ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τηλικοῦτον ἡσκήκαμεν.

Quae ferebatur in antiquis libris scriptura μαλκίόμεν pro μαλακιζόμεθα teste Harpocrate in v. ea, ut vides, Dioni nota non erat.

DIO CASS. 46. 1. 2. καὶ προσέτι καὶ ἐμοῦ διαβόλως ἐμνημόνευσεν, ex Thucyd. VI. 15. καὶ ὅτι αὐτοῦ διαβόλως ἐμνήσθη.

DIO CASSIUS. Lib. 46. 7. 2. καὶ φθελγόμενος ταπεινὸν τι καὶ τεθνηκὸς ἀπαλλάττη. Aeschines pag. 32. 41. φθέγγεται τὸ θηρίον τοῦτο προοίμιόν τι σκοτεινόν τε καὶ τεθνηκὸς δειλία. Non debbat Dio δειλία omittere. Omisit iterum in simili loco 40. 54. 2. βραχὺ δέ τι καὶ τεθνηκὸς χαλεπῶς φθελγόμενος.

DIO CASS. 46. 7. 4. ἀλλ' ὁκνῶ μὴ τὰ προσόντα σοι ἀκριβῶς λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἑμαυτῷ λόγους ποιῆσθαι δόξω. Demosthenes pag. 270. 15. ἀλλὰ γὰρ ὁκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσήκοντα λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἑμαυτῷ δόξω προηρῆσθαι λόγους. Cicero in *Philippica* II. 19. 47. *sunt quaedam quae honeste non possum dicere: tu autem eo liberior quod ea in te admisisti, quae a verecundo inimico audire non posses.*

DIO CASSIUS. Lib. 46. 18. 5. ταῦτα ἄλλως ἐξήχθην εἰπεῖν ἵνα μηδὲ ἐν τούτοις ἔλαττόν τι ἔχων ἀπέλθῃ. Demosthenes pag. 268. 26. οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα ἔλαττον ἔχων δίκαιός ἐστιν ἀπελθεῖν.

DIO CASSIUS. Lib. 46. 25. 5. ἐκ τῶν ἐπιτετηδευμένων σοι τούτων ἀντιτεθέντων (recte Bekker ἀντιθέτων) ὧν μόνων ἦς κύριος. Aeschines pag. 28. 18. ψωχαγωγηθέντες τοῖς ἐπιβεβουλευμένοις καὶ κακοήθεσι τούτοις ἀντιθέτοις.

DIO CASS. 46. 47. 3. 4. οὔτε τι ἔρμα ἐν τῇ ψυχῇ ἔχει — πλείνας μὲν τροπὰς τρεπόμενος τοῦ πορθμοῦ πρὸς ὃν ἔφυγεν. Aeschines in *Ctesiphontea* pag. 66. 27. de Callia Chalcidensi πλείους τρεπόμενος τροπὰς τοῦ Εὐρίπου παρ' ὃν ᾧκει.

DIO CASSIUS. Lib. 48. 3. 6. καὶ ἦν ἡ τροφή τοιαύτη καὶ τοσαύτη ὥστε μήτε τινὰ ἡδονὴν καὶ ῥώμην αὐτῷ παρασχεῖν μήτ' ἀποθνεῖν αὐτὸν ἔχον. Demosthenes pag. 37. 25. τοῖς [ἀσθενούσι] παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις [διδόμενοις] ἔοικε. καὶ γὰρ οὔτ' ἰσχὺν ἐκεῖνα ἐντίθησιν οὔτ' ἀπεθνήσκειν ἔῃ. Ostendimus alibi et ἀσθενούσι et διδόμενοις alienae manus additamenta esse.

DIO CASSIUS. Lib. 48. 36. 8. in oratione Caesaris: ἰδίᾳ μὲν γὰρ οὐδ' ἂν εἰς οὕτως εὖ πράξειεν ὥστε μὴ οὐ τῷ κοινῷ πταίσαντι συναπολέσθαι· τὸ δὲ δημόσιον εὐτυχοῦν πάσας καὶ τὰς ἐκάστου συμφορὰς ἀναφέρει. Non Caesar hoc dixit neque id erat ad captum militum Romanorum, sed Pericles apud Thucydidem II. 60. καλῶς φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' αὐτὸν διαφθειρομένης τῆς πατρίδος οὐδὲν ἥσσον ξυναπόλλυται, κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ πολλῷ μᾶλλον διασώζεται. Si quis veram Caesaris orationem (de B. G. I. 60) cum hoc sophistico tinnitu verborum compo-

suerit probabit magis Ciceronis iudicium in *Bruto* 75: (Caesar) *ineptis gratum fortasse fecit qui volent illa calamistris inurere: sanos quidem homines a scribendo deterruit.*

DIO CASSIUS. Lib. 52. 3. 3. λέξω δὲ μετὰ παρρησίας· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἄλλως ἂν τι εἰπεῖν δυναίμην. Demosthenes pag. 95. 28. λέξω δὲ μετὰ παρρησίας· καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἄλλως δυναίμην.

DIO CASSIUS Lib. 52. 16. 3. ἡ πόλις ἡμῶν ὥσπερ ὀλκὰς — χωρὶς κυβερνήτου — ἐν κλύδωνι πολλῷ φερομένη — ἄττει δεῦρο κάκειτσε καθάπερ ἀνερμάτιστος οὔσα. ex Platonis *Theaeteto* pag. 144 a. ἄττοντες φέρονται ὥσπερ τὰ ἀνερμάτιστα πλοῖα.

DIO CASSIUS Lib. 52. 18. μακρῷ τὸ φυλάξαι τι τοῦ κτήσασθαι ῥᾶδόν ἐστιν. Demosthenes pag. 25. 24. πολὺ γὰρ ῥᾶον ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκεν.

DIO CASSIUS Lib. 53. 10. τοὺς κειμένους νόμους φυλάττετε. — τὰ γὰρ ἐν ταύτῃ μένοντα καὶ χεῖρῳ ἢ συμφορώτερα τῶν ἀεὶ καινοτομουμένων καὶ βελτίῳ εἶναι δοκῇ. Cleon apud Thucydidem III. 37. πάντων δὲ δεινότατον εἰ — μὴ γνωσόμεθα ὅτι χείροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις.

DIO CASS. 58. 17. μηδ' ἀπαρνήσασθαι τινος δυναμένου τὸ μὴ οὐ καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ ἡδέως Ἑμφαγεῖν. Neque ἐμφαγεῖν (*raptim aliquid cibi capere*) huius loci est et ἂν male abest. Scribendum est igitur: ἡδέως ἌΝ φαγεῖν. Obversabatur Dioni locus ex Xenophontis *Hellenicis* III. 3. 6. ὅπου γὰρ ἐν τούτοις τις λόγος περὶ Σπαρτιατῶν γένοιτο οὐδένα δύνασθαι κρύπτειν τὸ μὴ οὐχ ἡδέως ἂν καὶ ὤμων ἐσθίειν αὐτῶν.

DIO CASS. 78. 39. 4. scribit: ἡ γὰρ εὐνοια σφῶν παρὰ πολὺ ἐς αὐτὸν — ἐποίει. Imitatur Thucydidem II. 8. ἡ δὲ εὐνοια παρὰ πολὺ ἐποίει τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. Sententia verborum est aperta et perspicua, sed non intelligo quo pacto ἡ εὐνοια ἐποίει ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους eo sensu dici possit et suspicor aliquid mendi subesse. Non aliter tamen in suis libris legerunt Arrianus et Appianus et Dio Cassius, quo-

rum locos Interpretes ad Thucydidis locum protulerunt. Arrianus II. 2. 5. Τενεδίοις τὰ μὲν τῆς εὐνοίας ἐς Ἀλέξανδρον — ἐποίει μᾶλλον. Appianus B C. II. 25. ἡ γὰρ εὐνοία τῆς βουλῆς μάλιστα ἐς αὐτὸν ἐποίει. et V. 27. ἡ δὲ εὐνοία τῶν Ἰταλῶν ἐς τὸν Λεύκιον παρὰ πολὺ ἐποίει. Dio Cassius 45. 11. ἡ δὲ δὴ σπουδὴ τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν Καίσαρα ἐποίει. et 57. 6. ἡ γὰρ εὐνοία πάντων — ἐς αὐτὸν ἐποίει. quae omnia ex Thucydidis loco manarunt et ostendunt non aliter quam nunc apud Thucydidem olim scriptum fuisse.

Minutiora complura sciens omitto, et unum tantum addam quia Dionis testimonio vera lectio apud Thucydidem vindicatur. Corinthiorum legati in concilio Spartanorum (Thucyd. I. 121.) ita dicunt: ὁ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν φύσει ἀγαθόν, ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο διδαχῇ, ὁ δ' ἐκεῖνοι ἐπισήμη προὔχουσιν καθαιρετῶν ἡμῶν ἐς μελέτην. L. Dindorf. sensit καθαιρετῶν verum esse. Nemo obtemperat. Apud Dionem (in Maii *Exc.* p. 181. Bekk. p. 47.) Consul Appius Claudius prorsus idem dicit de Romanis et Carthaginiensibus: illis virtutem inesse, his rerum nauticarum peritiam, sed hanc peritiam κτητόν τε καὶ καθαιρετῶν μελέτη εἶναι, τὸ δὲ εἰ μὴ φύσει τῷ προσείη οὐκ ἂν διδαχῇ πορισθῆναι. Tam certum est καθαιρετῶν unice verum esse quam haec ex Thucydidis imitatione fluxisse.

Dio dicendi copiam collegit potissimum ex Thucydide et Herodoto et quibusdam poëtis Comicis et ex Tragicis paucula. Potiora quaedam et frequentiora indicare iuvat. Ex Thucydide sumsit:

ἀγχώμαλα ἀγωνίζεσθαι.

ἀδωρότατος.

ἀκραιφνής.

ἐν ἀμφιβόλῳ εἶναι.

αὐτοβοεῖ εἶλον.

ἀχθηδών.

διοκωχή.

ἐκβολὴ λόγου.

ἐκδεδιητημένος.

ἐνθύμιον.

εὐπραγία (pro εὐπραξία).
 καθαίρειν τὰ λησικά.
 κολουμβητῆς ὕψυδρος.
 νεοχμοῦν (pro νεωτερίζειν).
 πασσυδί.
 παράλογος (πολύς, πλεῖστος).
 περίνεως.
 πολεμητέα εἶναι.
 τεκμηριοῦν.

Herodotea sunt:

ἀθάνατος σίτησις (perpetua).
 βαρυσυμφορώτατος.
 δασμός, δασμοφόρος, δασμολογεῖν.
 ἰδιοβουλεῖν.
 λυχνοκαΐα.
 οὐ Φρενῆρης.
 συγκυρεῖν.
 χρῆμα. ἄπλετόν τι χρῆμα ἀνθρώπων *ingens hominum multitudo*.
 χρῆν, χρῆσθαι de oraculis.

Herodotea sunt etiam κατεστράφατο, ἐσάλατο, προσετετάχατο
 et similia, et pronomina οἷ pro αὐτῶ, σφᾶς pro αὐτούς, de
 quibus alio loco diximus.

Denique a poëtis sumsit:

ἀγάλλειν.
 ἀθύρειν, ἄθυρμα.
 ἀθυρόγλωσσος.
 γνωσιμαχεῖν.
 ἐπαυρέσθαι (ἀπολαῦσθαι).
 ἐπιλησμοσύνη (λήθη).
 καταδαρθεῖν.
 κυμινοπρίσης.
 προδωσέταιρος.
 σεμνοπροσωπεῖν.
 σπατίλη (*stercus*).
 συννέφειν. συννένοφεν.

Quam inficete multa eorum in oratione soluta et humi re-
 pente intexantur in uno alteroque exemplo vide. Aristophanes

in *Avibus* vs. 791. dixerat ἐξίδισεν ἐς θοιμάτιον pro *concacavit pallium*. Arripit hoc (quod nemo praeter Aristophanem umquam dixit) Dio scribens de Caesare 44. 8. ἀκρατῆς ὑπὸ διαρροίας ἐγγεγόνει καὶ διὰ τοῦτο ἵνα μὴ ἐξιδίση κατέμεινεν. Mirati Graeculi quid esset ἐξιδίση de suo ἐξοιδήση reposuerunt sententiae securi, sed meliores libri servarunt ἐξιδίση quod quam sit elegans ac venustum tu ipse, qui haec legis, iudicato.

In libro 55. 14. narratur Augustus cum uxore decumbens curis anxius somnum oculis capere non posse. Cui Livia: τί ἐσι τοῦτο, ὦ ἄνερ; διὰ τί οὐ καθεύδεις; Respondet Augustus: καὶ τίς ἄν, ὦ γύναι, κἂν ἐλάχισον ἀπομερμηρίσειε τοσούτους ἀεὶ ἐχθροὺς ἔχων; Bellissimum illud ἀπομερμηρίσειε sumsit ex Aristophanis *Vespis* vs. 5. ubi somnolentus servulus ita dicit:

ἀλλ' ἐπιθυμῶ σμικρὸν ἀπομερμηρίσαι.

Praeter unum Aristophanem nemo eo verbo utitur, unde sedulo interpretantur Grammatici, ut Phrynichus in Bekkeri *Anecd.* pag. 28. 4. Ἀπομερμηρίσαι: ἀπονυδάξαι. — παίζων χρῶ. Sed Dio non iocans sed in re seria id arripuit

et sic mirifice sperabat se esse locutum.

Omnino ut in caeteris rebus sic et in scribendo optimum est *suum esse* et *imilatores servum pecus* non aemulari.

C. G. COBET.

MACROBIUS.

Macrobi. Saturnal. I. 10. „quo die si Saturnalia gererentur nec causam omnino dixisset.” Scribendum: si Saturnalia AGE-RENTUR.

Ibid. „quo solo die apud aedem Saturni convivio soluto Saturnalia clamabantur” Imo vero: convivio soluto IO Saturnalia clamabatur.

C. G. C.

AD ISOCRATEM.

SCRIPSIT

S. A. NABER.

Vitium est manifestum apud Isocratem l. 49: ὅπου μὲν γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνον ψευδομένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττούμενους οὐ φαύλους εἶναι φήσομεν; Opponuntur inter se οἱ λόγῳ ψευδόμενοι et οἱ βίῳ ἐλαττούμενοι, sed absonum est ἐλαττοῦσθαι et requiro ut per totam vitam hi dicantur *mentiri* vel *simulare*. Estne verum difficile ad inveniendum? Non opinor. Lega: τοὺς τῷ βίῳ παντὶ πλαττούμενους. Hoc Isocratem decet, qui scripsit ipse 9. 21: τοσούτου δέω πλασάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων. Eodem modo Demosthenes F. L. § 154: ταῦτα οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι νῦν πλάττομαι καὶ προσποιῶμαι et Lysias 19. 60: ὀλίγον μὲν χρόνον δύναιτ' ἄν τις πλάσασθαι τὸν τρόπον τὸν αὐτοῦ, ἐν ἐβδομήκοντα δ' ἔτεσιν οὐδ' ἄν εἰς λάθοι πονηρὸς ὢν, quod cum scriberet fortasse non immemor fuit noti versiculi: ψευδόμενος οὐδεὶς λανθάνει πολὺν χρόνον. Sed iam aperta res est. Simul rescripto τῷ βίῳ παντὶ πλαττούμενους, vitabimus molestum hiatus, quo itidem arguitur vitium l. 37: δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷάπερ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇς, quod intelligi poterit, si πράξειν correxeris, sed mendum etiam levius est. Δόξεις γὰρ καὶ ἂν αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν sine controversia vera lectio est.

Graviter reprehendit Isocrates 2. 1 eos, qui pretiosa dona regibus offerunt, ἐσθῆτας ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον· dum enim gratiosi cupiunt haberi, spe lucri quaestum facere videntur: λίαν ἔδοξαν εἶναι μοι καταφανεῖς οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν ὁμολογούντων καπηλεύειν. Incommode adhaeret pronomen αὐτά, neque aurea supellex in caupona prostat, nec χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον πωλοῦσιν οἱ κάπηλοι. Quid latet? Dicuntur munifici illi οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτοπωλοῦντες τῶν ὁμολογούντων καπηλεύειν. Scio sane aliquid interesse inter αὐτοπώλην, ἔμπορον et κάπηλον et si quis forte id nesciat, docere discrimen poterit Plato in Politico p. 260 C, quem locum laudavit grammaticus in Anecdotis Bekkeri p. 467. 20; sed Isocrates coniunxit τὸ ἐμπορίαν ποιεῖσθαι, τὸ αὐτοπωλεῖν et τὸ καπηλεύειν, prorsus eodem modo, quo Plato in Sophista p. 231 D ostendit unum eundemque sophistam esse ἔμπορον, κάπηλον et αὐτοπώλην περὶ τὰ τῆς ψυχῆς μαθήματα. Dixeris fere Isocrati, dum haec scriberet, Platonis locum observatum fuisse; sed lubrica ea suspicio est, nisi quis forte putet eum lectitavisse Vetus Testamentum, ubi in Exodo 3. 22 itidem coniunguntur σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ καὶ ἱματισμός.

Edebatur olim 2. 41: ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρή τοῖς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς οὔτε παράδοξον οὔτε ἄπιστον οὔτε ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἐστὶν εὐρεῖν, sed ex Urbinate Codice rescriptum fuit: ἔξεστιν εἰπεῖν. Quia ζητεῖν et εὐρεῖν inter se opponuntur et quia non λέγομεν ἐν τοῖς λόγοις, quod quid sit nemo dixerit, malim sane veterem scripturam εὐρεῖν et intelligo quid velit Isocrates, quum pronunciet difficile esse novi aliquid εὐρεῖν ἐν τοῖς λόγοις τοῖς περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, sed praeterea adverbium latet sub illo ἔξεστιν Urbinatis Codicis. Οὐδὲν ETI ἐστὶν εὐρεῖν vera scriptura est. Consentit Choerilus poeta:

Ἄ μάκαρ, ὅστις ἔην κείνον χρόνον ἴδρις ἀοιδῶν

Μουσάων θεράπων, ὅτ' ἀκήρατος ἦν ETI λειμών.

Non intelligo rationem optativi modi in hisce, 2. 45: εἰ θέλομεν σκοπεῖν . . . εὐρήσομεν et multo malim θέλομεν. Recurrunt eadem verba cum vitio eodem 3. 30. Pariter 9. 66:

τίνα γὰρ εὐρήσομεν, . . . εἰ τὴν ἀλήθειαν σκοποῖμεν, com-
mendo: σκοποῦμεν. Olim recte scribebatur 7. 73: (χρῆ)
βρέως φέρειν εἰ χείρως τῶν προγόνων τυγχάνομεν ὄντες, sed
Urbinas scriba, qui dedit τυγχάνοιμεν, editores decipit.

Minutum est quod displicet 2. 54: (δωρεὰς) τοιαύτας, αἷς
κἂν σφόδρα χρῆ καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλείπης, οὐ κατατρίψεις
ἀλλὰ καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις. Aut ego fallor aut in tali
sententiae conformatione, requiritur ἄς, quod ad verbum κα-
τατρίψεις pertinet. Qui retinere volet αἷς, is scribere debet:
κατατρίψεις αὐτάς, sed illa ratio longe est simplicior. Con-
trarium vitium invenio 6. 89: ἐν ταῖς ἀτιμίαις ἄς ληψόμεθα,
ubi αἷς rescribendum est, quod monstrabunt loci sequentes:
7. 15: ἐν ταῖς διανοίαις αἷς ἔχομεν, 7. 81: ἐκ τῶν ἐπιστολῶν ὧν
ἔπεμψε, 8. 16: ταῖς συνθήκαις αἷς γεγράφασι, 8. 32: τοῖς
ἀγαθοῖς οἷς ἔχομεν, 12. 28: ταῖς ἐπισήμαις αἷς ἔχουσι, 12.
171: ταῖς δόξαις αἷς ἔχουσι, 14. 48: ταῖς ἐλπίσιν αἷς ἐποιησά-
μεθα, 15. 43: τῆς αἰτίας ἥς εἶχον, 15. 151: ταῖς διατριβαῖς
αἷς κατεσησάμεν, 15. 249: τῆς δυνάμεως ἥς ἔχει, 15, 253:
τοῖς ἄλλοις οἷς ἔχομεν, alibi.

Miror 3. 3: θαυμάζω δὲ . . . ὅπως οὐ καὶ τὸν πλοῦτον
κακῶς λέγουσιν. Etiam minus ferendum est 4. 162: οὐκ ἄδηλον
ὥς ἂν διχθεθεῖεν, εἰ πᾶσιν ἡμῖν πολεμεῖν ἀναγκασθεῖεν. Sed
prorsus ridiculum est de Alcibiade 16. 15: σκοπεῖν . . . καὶ
ὥς περὶ Σικελίαν ἐτρατήγησεν, quae mediocris laus est et pa-
rum digna summo imperatore. Denique legitur 16. 16: ἀνα-
μνήσθητε . . . ὥς ἐχόντων τῶν πράγματων αὐτὸν κατεδέξασθε.
Quater rescribendum est πῶς atque sic tertio loco etiam hiatus
vitabitur.

Sensu vacua sunt quae leguntur 3. 18. Ubi summa rerum
penes paucos vel penes populum est, ibi cives λυμαίνονται
τοῖς κοινοῖς· contra sub rege omnes, cum non habeant cui in-
videant, πάντων ὥς οἶόν τ' ἐστὶ βέλτισα πράττουσιν. Imo
προνοοῦσιν.

Nimis fortasse multa, sprete reliquorum librorum auctori-
tate, ex Urbinate libro in Isocratis textum recepta fuerunt et
tamen etiam hodie supersunt loci, qui ex hoc solo Codice
emendari possunt. Veluti 3. 24 appellat Isocrates *Lacedaemo-*
pios τοὺς ἄριστα τῶν Ἑλλήνων πολιτευομένους et *Atkeniensium ur-*

bem τὴν μάλιστα τὰς τυραννίδας μισοῦσαν. Utroque loco praestantem ducem secutus nomina propria expunxerim, quo facto non opus erit ut cum Blassio legamus: τοὺς ἄριστα τῶν ἄλλων πολιτευομένους. Ceterum incredibile dictu est, quoties hoc modo apud Isocratem erratum fuerit. Veluti 2. 40: τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων lectio est Urbinatis libri, reliqui habent: ἰδιωτῶν. Legitur 4. 52: ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας, Petrus Victorius enotavit τῶν Ἑλλήνων. Itidem 5. 43: εἴ τις σκέψαιτο τὰς τῶν ἄλλων συμφοράς, Urbinas liber Ἑλλήνων habet. Quod legitur 5. 63: Λακεδαιμονίους ἄρχοντας τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, Urbini omittitur id quod est ἄλλων; tuentur tamen illud loci bene multi, veluti 5. 74; 7. 59; 8. 71, 78, 87; 12. 2, 129, 158, 177; 15. 85. Pariter 5. 64: τοὺς δ' ἄλλους Ἑλληνας ἡλευθέρωσεν, idem liber ἄλλους omittit. Ibidem perperam fortasse legitur 5. 100: τοσούτου δεῖ τῶν ἄλλων ἄρχειν, pro vulgata reliquorum librorum scriptura Ἑλλήνων. Eadem varietas est 12. 70: τὰς πανταχῇ προεχούσας τῶν ἄλλων. Itidem 5. 142: ὅσας οὐδεὶς πώποτε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πόλεις εἶλε et 6. 83: ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας, Urbinas liber omittit ἄλλων. Cf. Dobraeus in Adversariis p. 25. Contra 6. 104: τὴν μὲν ἡγεμόνα τῶν Ἑλλήνων κατασᾶσαν, accessere ex eodem libro vocabula τῶν Ἑλλήνων, sed nulla est lectionis varietas 7. 66: μὴ μόνον τῶν Ἑλλήνων ἄρχειν ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. Quod legitur 8. 43: ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας, perperam in praestanti libro legitur τῶν ἄλλων. Ibidem vocabulum Ἑλληνας omissum est in hisce, 8. 58: τοὺς ἄλλους Ἑλληνας αὐτονόμους ποιήσαντες. Contra 8. 136: τοὺς Ἑλληνας ἅπαντας, eadem manus addidit τοὺς ἄλλους Ἑλληνας. Alcibiades, ut est 11. 5, πολὺ διήνεγκε τῶν ἄλλων, secundum unum testem διήνεγκε τῶν Ἑλλήνων, Theseus autem, ut perhibetur 11. 35, παρὰ τοῖς Ἑλλησιν ὀνομαστότατος ἐγεγένητο, qui in reliquis libris omnibus celeberrimus fuit παρὰ τοῖς ἄλλοις. Prorsus autem constat de vitio 12. 13: τῶν λόγων τῶν παρακαλούντων τοὺς Ἑλληνας ἐπὶ τὴν ὁμόνοιαν τὴν πρὸς τοὺς Ἑλληνας, nam ibi certe multum praestat olim recepta lectio: τὴν πρὸς ἀλλήλους. Sed iam abunde apparet, perpetuo confundi Ἑλλήνων, ἄλλων et ἀλλήλων, Ἑλληνας, ἄλλους et ἀλλήλους et

res est nostri arbitrii ubique statuere, quae scriptura vera ac genuina habenda sit. Veluti quod legitur 4. 16: ὅσις οὖν οἶεται τοὺς ἄλλους κοινῇ τι πράξειν ἀγαθόν, πρὶν ἂν τοὺς προεσῶτας αὐτῶν διαλλάξῃ, malim equidem: τοὺς Ἑλληνας, ut pronomen αὐτῶν habeat quo referatur, cf. praeterea 4. 20 et 4. 22. Stulte legitur 4. 98: οὐδεὶς δὲ πρὸς ἡμᾶς οὕτως ἔχει δυσμενῶς, ὅσις οὐκ ἂν ὁμολογήσειε διὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν ἡμᾶς τῷ πολέμῳ κρῆτῆσαι, ταύτης δὲ τὴν πόλιν αἰτίαν γενέσθαι. Potestne cuiquam dubium esse, quin unice verum sit: τοὺς Ἑλληνας? Persas Graeci bello superarunt, victoriae laus Atheniensibus tribuitur. Olim, ut est 8. 79, Athenienses συναγαγόντες ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἀργοτάτους, ἐπλήρουν τούτων τὰς τριήρεις, sed Isocratis tempore ipsi cives servili ministerio fungebantur et τοὺς πολίτας ἐλαύνειν ἠνάγκαζον, ut est 8. 48. Hinc arguitur vitium 7. 54, qui locus est quidem paulo longior, sed admodum idoneus ad ostendendum id quod suscepi demonstrare: ὅταν ἴδῃ πολλοὺς τῶν πολιτῶν αὐτοὺς μὲν περὶ τῶν ἀναγκαίων, εἴθ' ἔξουσιν εἴτε μή, πρὸ τῶν δικαστηρίων κληρουμένους, τῶν δ' Ἑλλήνων τοὺς ἐλαύνειν τὰς ναῦς βουλομένους τρέφειν ἀξιοῦντας. Ne Isocrates sibi contradicat, scribendum erit: τῶν δ' ἄλλων. Non minus apertum est, quid ipsa verborum oppositio suadeat 8. 68: οὔτε δίκαιόν ἐστιν οὔτε συμφέρον μίαν πόλιν κυρίαν εἶναι τῶν Ἑλλήνων, nam τῶν ἄλλων omnino verum est. Cf. Coraes ad eum locum. Eodem modo Cobetus correxit Photii glossam: πατριῶται· οἱ δοῦλοι ἀλλήλων, ubi in Codice invenitur Ἑλλήνων. De Demosthenis duobus locis, qui eodem morbo laborant, ipse nuper dixi ad Charitonem p. 213.

Animadvertit me quod legitur 3. 32. Laudat se ipsum rex Nicocles hoc modo: πρὸς τοὺς πολίτας μετὰ τοσαύτης πραότητος προσηνέχθην, ὥς μὴτε Φυγὰς μὴτε θανάτους μὴτε χρημάτων ἀποβολὰς μὴτ' ἄλλην μηδεμίαν τοιαύτην συμφορὰν ἐπὶ τῆς ἐμῆς γεγενῆσθαι βασιλείας. Tempore bellorum civilium tales calamitates incidere solent et Isocrates frequenter hoc modo loquitur, veluti 20. 8: θανάτους καὶ Φυγὰς, 15. 127: οὔτε σφαγὰς καὶ Φυγὰς, 5. 107: σάσεις καὶ ταραχὰς καὶ σφαγὰς, 6. 89: Φυγὰς καὶ θανάτους, 8. 96: σφαγὰς καὶ σάσεις, 12. 259: οὔτε σάσιν οὔτε σφαγὰς οὔτε Φυγὰς, denique 12. 99: τὰς

τάσεις καὶ τὰς σφαγὰς καὶ τὰς τῶν πολιτειῶν μεταβολάς, qui locus vel solus monstrare poterit quae sit vera scriptura 4. 114, nam quod ibi legitur: Φυγὰς δὲ καὶ τάσεις καὶ νόμων συγχύσεις καὶ πολιτειῶν μεταβολάς, quis non videt emendandum esse σφαγὰς? Quo autem tempore cives morte multantur, alii in exilium mittuntur et proscribuntur, revocantur alii quibus aqua et igni interdictum fuerat, tunc sane multi ἀποβάλλουσι τὰ χρήματα et rediguntur ad summam paupertatem, sed hoc semper et ubique accidere potest et accidit, etiam in media pace et summa omnium rerum tranquillitate saepeque Irus fit, qui modo Croesus erat, mercator praesertim. Ab Nicocle rege usque ad reginam Victoriam semper ea conditio proposita fuit omnibus, qui trabe Cypria mare secarent. Sed in rerum perturbatione, dum unusquisque imperium ad se trahit, exposcitur ingens malum *novae tabulae*. Hisce annis, ita rex gloriatur, nemo vidit in nostra patria Φυγὰς neque θανάτους neque χρημάτων ἀποκοπὰς. Σόλων, uti ait Plutarchus, χρεῶν ἀποκοπὴν ἐν Ἀθήναις ἐποίησε, σεισάχθειαν προσαγορεύσας. Sed vates interrogantur εἴτε τῷ θάνατος εἴτε νόσος εἴτε ἀποβολὴ χρημάτων ἔσαι, quae verba sunt Platonis in Lachete p. 195 E. Discrimen in aprico est positum.

Quod Nicocles affirmat 3. 33: ἔτι δὲ καὶ τῶν τὴν νῆσον οἰκούντων δυσκόλως πρὸς ἡμᾶς διακειμένων καὶ βασιλέως τῷ μὲν λόγῳ διηλλαγμένου, τῇ δ' ἀληθείᾳ τραχέως ἔχοντος, ἀμφοτέρω ταῦτα κατεπράϋνα: reliquarum urbium incolas rex non potuit appellare τοὺς τὴν νῆσον οἰκοῦντας, nam habitabat Salamine et insulae partem ipse regebat. Deinde credibile est, barbaros odisse Graecum regulum, sed ubique per totam insulam multi Graeci natione erant σποράδην οἰκοῦντες, qui Evagoram filiumque Nicoclem, uti aequum est, amabant et admirabantur. Sed simultas erat inter regem et praefectos, quos Persa miserat et scripsit Isocrates: τῶν τὴν νῆσον διοικούντων δυσκόλως πρὸς ἡμᾶς διακειμένων. Illi δὲ τὴν νῆσον, sicuti Evagoras pater dicitur διοικῆσαι τὴν πόλιν, 9. 43. Sequens paragraphus luculenter ostendet, quam sit ea mutatio necessaria.

Exsecrat rex 3. 39 τοὺς τῶν ἐπιθυμιῶν τῶν περὶ τοὺς παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας ἡττωμένους. Ne filii et uxores intelligantur, bis expunge articulum. Sed multo plus nocuit interpolator

4. 38, ubi Isocrates patriam suam laudat, quae ἀρχὴν μὲν ταύτην ἐποιήσατο τῶν εὐεργεσιῶν, τροφὴν τοῖς δεομένοις εὐρεῖν, ἥνπερ χρὴ τοὺς μέλλοντας καὶ περὶ τῶν ἄλλων καλῶς διοικήσειν. Ex meris tenebris nascetur lux, deletis quatuor vocabulis, quae diductis literis notavi. Itidem in iis quae continuo sequuntur: ἡγχυμένη δὲ τὸν βίον τὸν ἐπὶ τούτοις μόνον εὖπω τοῦ ζῆν ἐπιθυμεῖν ἀξίως ἔχειν, quam languent illa perin-
epta: τοῦ ζῆν ἐπιθυμεῖν, quae libenter expungerem, nisi hiatus metu deterrerer. Addo 4. 58: ἡνάγκασαν ἀποδοῦναι θάψαι τοὺς νεκροὺς τοῖς προσήκουσι, quam interpolationem verbo notas-
satis est.

De Hercule legimus 4. 60, ὃς ἐκ Διὸς μὲν γεγρονῶς ἔτι δὲ θνητὸς ὢν θεοῦ ῥώμην ἔσχε. Uniuscuiusque est reponere γέγο-
νεν idque ipsum latet sub corrupta lectione Urbinatis Codicis γε-
νόμενος.

Solemne vitium deprehendi 4. 62: οἱ πρόγονοι τοσαύτην εὐδαι-
μονίαν κατεσῆσαντο. Recte quidem legitur 6. 45: ἐγκρα-
τεσέραν τὴν ἀρχὴν κατεσῆσατο, 7. 20: κατεσῆσαντο πολιτείαν,
8. 69: τὴν ἀρχὴν κατασῆσασθαι, 9. 15: ἱερὸν κατεσῆσαντο, 11.
11: κατεσῆσατο τὴν βασιλείαν. Sed εὐδαιμονίαν κατασῆσασθαι
nemo poterit, non enim ea est τῶν ἐφ' ἡμῖν, maiores autem
illi divino favore εὐδαιμονίαν κατεκτήσαντο. Sic recte legi-
tur 4. 182: μεγάλους πλούτους κατακτήσασθαι.

Scire pervelim num ferri possit in soluta oratione id quod
legitur 4. 64: τότε ἦσαν μέγισται καὶ νῦν ἔτι διατελοῦσι, est
certe facillimum supplere διατελοῦσιν οὖσαι. Deinde 4. 68
dicuntur Thraces, Scythae et Amazones Atheniensibus deinceps
bellum intulisse, μισοῦντες μὲν ἅπαν τὸ τῶν Ἑλλήνων γένος,
ἰδίᾳ δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐγκλήματα ποιησάμενοι. Quia non *privatim*
et intra parietes ea res acta fuit, legerim: ἰδίᾳ. Neque exputo
qui sint οἱ μέγισται δυνηθέντες τῶν πολιτῶν εἰπεῖν, nam adver-
bium μάλα neque cum verbo δύνασθαι neque cum verbo λέγειν
recte coniungi poterit. Lege: κάλλιπαι. Idem mendum hodie
deturpat Platon. Sophist. 227 C. et conferatur praeterea Porsonus
ad Eur. Phoen. 878.

Nunc venio ad 4. 83, ubi διήνεγκαν legitur, quae apud
Isocratem utique sincera forma videtur esse. Scribit Phryn-
ichus apud Bekkerum p. 35. 24: Διενέγκειε καὶ Διενέγκοι ἄμφω

δόκιμα. Idem pronunciat p. 41. 28 et ἤνεγκον et ἤνεγκα δόκιμα εἶναι. Legi apud Isocratem διήνεγκαν 4. 83; 4. 92; 5. 54; 7. 75; 8. 85; 8. 104; 12. 53; 12. 55; 12. 133; 12. 189 atque ter adeo 15. 207. Διηνέγκμεν habes 4. 48; 12. 53; 12. 55; 15. 5; 19. 17. Sed ἐνεγκόντων 4. 148. Minuta res est, in qua non video cur Codicum fidem deseramus. De singulis est difficile statuere. Veluti δεικνύς saepe legitur, 3. 57; 10. 15; 11. 9, alibi. Ἀπολλύντες est 12. 220, sed Urbinas Codex ibi ἀπολλύοντες habet. Ἀπώλλυεν legi 11. 8; ἀπολλύουσιν· 5. 52; 5. 55; 12. 226; 12. 228; 15. 142; ἀπολλύουσα 8. 103; 12. 158; 12. 162; δεικνύων autem 4. 4; 12. 39; 12. 89; 12. 166 et 12. 270. Scribebatur olim ἀποκτινύντας 3. 4 et 10. 33; ex Urbinate Codice tamen receptum fuit ἀποκτείνοντας. Eram apud Isocratem est ἦν 5. 72; 15. 152; 15. 195; etiam ante vocalem literam, veluti 5. 8; 5. 94; 12. 231; 12. 233; 15. 159; 19. 36 et 20. 22. Admodum miror 12. 127: προῆδεῖν ἐσόμενον. Invenio ἥδεσαν 8. 103 et 12. 115. Ποθέσαι est 4. 122 et 19. 7; τοτούτου δέεις 11. 5. Ἀποσέροντας receptum fuit ex Urbinate Codice 12. 243, cf. 19. 23 et 19. 47. Denique 7. 42 futurum κολάσουσιν est, 12. 251 ἀγνοήσειν et 12. 111 ἐγκωμιάσειν.

Excidit particula γε in hisce, 4. 97: πρὸς χιλίας καὶ διακοσίας τριήρεις μόνοι δικτυμαχεῖν ἐμέλλησαν. οὐ μὲν εἰάθησάν ΓΕ. Particula hic non minus necessaria est quam 4. 68, quem locum Cobetus sanavit. Morbus idem est et proderit eadem medicina 5. 120: ἦν μάλιστα μὲν πειραθῆς ὅλην τὴν βασιλείαν ἐλεῖν, εἰ δὲ μὴ, χώραν ΓΕ ὅτι πλείστην ἀφορίσασθαι. Adde 12. 98: ὅπως μάλιστα μὲν ἀπάντων ἄρξουσιν, εἰ δὲ μὴ, Πελοποννησίων ΓΕ. Denique 12. 244: ὅσις οὐκ ἂν εὖξαιτο τοῖς θεοῖς μάλιστα μὲν αὐτὸς τυχεῖν τῆς ἐξουσίας ταύτης, εἰ δὲ μὴ, τοὺς οἰκειοτάτους ΓΕ. Putidum est adscribere locos, ubi ΓΕ hoc modo rectissime usurpatum est; id potius miror tam evidens mendum nondum correctum fuisse. Sed viri docti ad minuta illa saepe non satis attendunt, veluti 4. 105, ubi nondum observarunt particulam μὲν excidisse: τοὺς ταῖς οὐσίαις ΜΕΝ ἐνδεεσέμενος, τὰ δ' ἄλλα μηδὲν χεῖρους ὄντας.

Sensu vacua sunt quae leguntur 4. 106: ἐβδομήκοντ' ἔτη διετελέσαμεν ἄπειροι μὲν τυραννίδων, ἐλεύθεροι δὲ πρὸς βαρβά

ρους, ἀσασίαςοι δὲ πρὸς σφᾶς αὐτούς. Miror Bekkerum qui coniecerit διετέλεσαν nec intellexerit veram esse scripturam, quam invenit ipse in margine Urbinatis libri: πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. Qui locum inspiciet, facile videbit esse sermonem de Atheniensibus et minime de eorum sociis. Noli autem quaerere quam verum sit quod orator tam fidenter asseverat: est enim Isocrates summus verborum artifex, sed res ipsas parum curat aut nihil. Scribit Isocrates per spatium illud septuaginta annorum Athenienses ἀγαγεῖν εἰρήνην πρὸς πάντας ἀνθρώπους· hoc aureum saeculum in historia frustra quaeres, opinor. Sed omnium turpissimus error est 8. 84: Λακεδαιμονίων ἐμβεβληκώτων εἰς τὴν χώραν καὶ τοῦ τείχους ἤδη τοῦ Δεκελειᾶσιν ἐσηκώτος, εἰς Σικελίαν τριήρεις ἐπλήρουν. Putavitne serio Isocrates, ante Siculam expeditionem Lacedaemonios iam occupavisse Deceleam? Ne tum quidem hoc videbitur satis recte dictum esse, si referes ad Demosthenis expeditionem, de qua Thuc. VII. 20. Fama est eum admodum lente scripsisse: talem negligentiam cum videam, propemodum eo adducor ut credam, opuscula illa corrente calamo elaborata fuisse; scribit certe de se ipso in Philippo § 23: οὐ πολλὰ ἡμέραις ἐπιτελεσθέντος τοῦ λόγου. Sed illud unice curat, ut sententiae bene cadant. Reges, ut ait 8. 113, semper sibi metuant necesse est: συνίσασι γὰρ τοὺς πρὸ αὐτῶν τετυραννευκώτας τοὺς μὲν ὑπὸ τῶν γονέων ἀνηρημένους, τοὺς δ' ὑπὸ τῶν παίδων, τοὺς δ' ὑπ' ἀδελφῶν, τοὺς δ' ὑπὸ γυναικῶν. Si rogaveris eum num tyrannum norit, qui a patre matreve interfectus sit, non habebit, uti existimo, quod respondeat. Attigi argumentum, quod ab hac scriptione poterit alienum videri, sed unum tamen locum adiiciam. In Panegyrico, quem edidit anno 380, Isocrates § 146 cum contemptu loquitur de Graecis militibus, qui cum Clearcho in Asiam profecti sunt eosque sex milium fuisse dicit, οὐκ ἀρισίνδην ἐπειλεγμένους, ἀλλ' οἱ διὰ φαυλότητα ἐν ταῖς αὐτῶν οὐχ οἷοί τ' ἦσαν ζῆν. Triginta quatuor annis post in Philippo § 90 sqq., lecta uti coniicio Xenophontis Anabasi, veriora et meliora dedit.

Redeo ad 4. 107, ubi legimus Athenienses misisse colonias εἰς τὰς ἐρημουμένας τῶν πόλεων, quas ἡρημωμένας dicere malo. Tum tolle emblemata 4. 138: ὅταν ἡμεῖς πρὸς ἀλλήλους

ὥσπερ νῦν [πολεμικῶς] ἔχωμεν. Deinde mire dictum est quod legimus 4. 142, regem Persarum per integrum triennium περιδεῖν τὸ ναυτικὸν τὸ προκινδυνεῦον ὑπὲρ τῆς Ἀσίας ὑπὸ τριήρων ἑκατὸν μόνων πολιορκούμενον. Rem vide apud Diodorum Siculum 14. 79, sed quid censes de illo μόνων? Nonne verum est μόνον οὐ πολιορκούμενον? Denique postquam laudavit Iones, pergit Orator sic § 157: ἔχω δὲ καὶ περὶ τῶν πολιτῶν τῶν ἡμετέρων τοιαῦτα διελθεῖν. Imo: ἕτερα τοιαῦτα. cf. 8. 113, sed vix opus est locos laudare in re tam simplici.

Accedo ad sequentem librum, de quo primum proferre iuvat incertam suspicionem. Legitur 5. 6: Ἀμαδόκῳ τῷ παλαιῷ. Intelligo quo sensu Solon ὁ παλαιὸς νομοθέτης dicatur; Aristides est vel Miltiades ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος, sed Amadocus ille pater erat Amaῖoci filii, qui tunc regnum apud Thraces obtinebat. Novimus hominem ex Xenophontis Anabasi. Isocrates patrem a filio distinguere voluit et hoc sensu, nisi fallor, paulo aptius est: Ἀμαδόκῳ τῷ πάλαι. Sequitur 5. 71: ἡδονὰς ὑπερβαλλούσας καὶ τιμὰς ἀνεξάλεπτους. In Urbinate Codice μεγίστας legitur, quae coniectura est docti grammatici, qui in hoc libro plura ex ingenio acutissime correxit, ἔνια δὲ καὶ παραδιώρθωσεν. Sensit Isocrateam Musam aspernari audaces metaphoras, quae Aeschylum potius decent, apud quem τιμαὶ eleganter dicuntur ἐξαλειφθῆναι, sed genuinum vocabulum ei non contigit reperire, quod fuit ἀδιαλείπτους. Corruptelae origo satis nota est. Legitur 12. 268: ἀδιέργασον et exstat eadem lectio 5. 109, nisi quod in Urbinate Codice legitur διεξέργασον, quod Bekkerus inconsiderate mutavit in ἀδιεξέργασον. Erat tamen vera lectio ante pedes posita.

Recte legitur 5. 76: οὐδὲν ἂν λέγοι περὶ αὐτοῦ Φλαῦρον, sed, quia nondum vidi qui satis diligenter explicaret, quid inter φαῦλον et Φλαῦρον interesset, operae mihi pretium visum est, eam quaestionem paulo curiosius persequi. Est in Stephani Thesauro de his adjectivis disputatio multarum paginarum, quam exquisitis observationibus ornavit Dindorfius, sed male digesta omnia sunt et summo cum taedio singula perreptaveris nec magis intelliges discrimen quam antea. Quodsi autem Moeridem sequi liceret, nihil foret ea quaestione inutilius; scripsit enim ille p. 385: φαῦλον καὶ Φλαῦρον, Ἀριστοφάνης

ἁμφότερα κατὰ τοῦ αὐτοῦ σημαινομένου· τὸ δὲ Φαῦλον σημαίνει τὸ κακόν. Hoc certe falsissimum est, sed veteres grammatici nesciebant quid Athenienses Φαῦλον appellare fuissent soliti. Quod scribit verbi causa Photius: Φλαῦρον· ἢ κοῦφον κακόν· διαφέρει γὰρ Φλαῦρον καὶ Φαῦλον· Φλαῦρον μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ μικρόν, Φαῦλον δὲ τὸ μέγα, convenit Scholiasta ad Platonis Minoem p. 321 D et consentit etiam Herennius Philo apud Valckenaerium ad Ammonium p. 174; sed non opus est ostendere, quam perversa ea doctrina sit. Tam egregie falluntur illi ut qui prorsus contrarium statuatur et contendat Φλαῦρον esse τὸ μέγα κακόν, Φαῦλον τὸ μικρόν, is levius erret et paulo propius accedat ad id quod verum est. Noli autem mirari grammaticos circa eam quaestionem titubasse, nam adjectivum Φαῦλος significationem mutaverat et altero saeculo post partum Virginis Graeculi Φαῦλον appellabant, quod ipsis Atheniensibus erat Φλαῦρον. Adnotatio est Aelii Dionysii apud Photium: Φαῦλον ἡμεῖς μὲν ἐπὶ τοῦ κακοῦ καὶ μοχθηροῦ τάσσομεν· παρὰ δὲ Πλάτωνι καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀττικοῖς σημαίνει τὸ ἀπλοῦν, καὶ ῥᾶδιον. καὶ τοῖς λοιποῖς, modo rescribas: καὶ τὰ λοιπά, quod nescio quomodo olim me fugit. Similia adnotata sunt ad Platonis Remp. IV 423. Boethus in Platonico lexico de adjectivo Φαῦλος copiose disputaverat; vide hodie eius doctrinam in Photii lexico, quam Dindorfius rectissime composuit cum Schol. Plat. Alcib. 147 D. Scribit sic: Φαῦλον· τὸ ἀπλοῦν ὡς Εὐριπίδης ἐν τῷ Λικυμένει· Φαῦλον ἄκομψον τὰ μέγισ' ἀγαθόν, ἀπλοῦν καὶ ἀπόνηρον λέγων· τεθείη δ' ἂν καὶ ἐπὶ τοῦ τυχόντος, οἷον Φαῦλον πρᾶγμα ἔσται τὸ τυχόν πρᾶγμα. Πλάτων· (Legg. XI. 918 C) πρᾶγμα δ' ἔσται ὡς ἔοικεν οὐ Φαῦλον οὐδὲ μικρὰς δεόμενον ἀρετῆς· τάττοιτο δ' ἂν καὶ ἐπὶ τοῦ μοχθηροῦ, ὅταν ἀντιδικέλληται πρὸς τὸ σπουδαῖον, ὡς Πλάτων· (Legg. VI. 756 fin.) δοῦλοι γὰρ καὶ δεσπόται οὐδέποτε ἂν γένοιτο φίλοι οὐδ' ἐν ἴσαις τιμαῖς διαγενόμενοι Φαῦλοι καὶ σπουδαῖοι· τεθείη δ' ἂν καὶ ἐπὶ τοῦ μεγάλου· Σοφοκλῆς Αἰχμαλωτίσιν· Εἰ μικρὸς ὢν τὰ Φαῦλα νικήσας ἔχω· καὶ ἐπὶ τοῦ ῥαδίου· Πολιτείας ἀ· (Rep. IV. 423 C) καὶ Φαῦλόν γε, ἔφη, ἴσως αὐτοῖς προστάξομεν· καὶ τούτου δ' ἐγὼ ἔτι Φαυλότερον· τάττεται καὶ ἐπὶ τοῦ μικροῦ καὶ εὐκαταφρονήτου, ὡς Δημοσθένης (adv. Aristocr. 1 et adv. Conon. 13) καὶ ἐπὶ τοῦ ταπεινοῦ, ὡς Ἰσαῖος ἐν τῷ περὶ τῶν

ἀποφάσεων καὶ ἐπὶ πένητος καὶ ἐπὶ τοῦ ἀδόξου καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνοήτου. Sic breviter lex. rhet. Bk. p. 315. 1, τὸ Φαῦλον σημαίνει δέκα, ubi eadem fere decem significationes enotantur. Agnoscimus Boethum etiam in Scholiis ad Platonis Alcibiadem: τὸ Φαῦλον ἐπὶ τεσσάρων ἐννοιῶν τάσσεται, κατ' ἐναντιότητα παραλαμβανομένων. ἐπὶ ἀπλότητος καὶ εὐηθείας Δημοσθένης· (Fals. Leg. § 30) οὐ γὰρ εἰ Φαύλοις ὑμεῖς προσάταις χρῆσθε· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐπαίνου Εὐριπίδης· Φαῦλον ἄκομψον τὰ μέγιστ' ἀγαθόν· ἐπὶ δὲ μεγέθους, Φαῦλον σόμα ἀντὶ τοῦ μέγα· ἐπὶ δὲ μικρότητος εὐθέως ἐν ἀρχῇ τοῦ κατ' Ἀριστοκράτους. Λέγουσι δὲ καὶ τὴν Φαυλίαν ἐλαίαν μικρόκαρπον οὔσαν οὕτως ὀνομάζεσθαι. ἐκνενίκηκε μέντοι τὴν παλαιὰν χρῆσιν ἢ εἰς τὸ κακὸν μετάληψις· Φαῦλον γὰρ οἱ πλείστοι τὸ κακὸν ἐξακούουσι. Itaque videmus postea Φαῦλον usurpatum fuisse, ubi olim Φλαῦρον atque haec causa fuit, cur Lobeckius ad Aiace p 473 utriusque vocabuli descrimen definire non potuerit. cum inter veteres et recentiores scriptores non satis accurate distingueret. Faciam initium ab eo quod est facillimum, ab vocabulo Φλαῦρος, nam Boethus rem minime expedivit et fidem superat fuisse olim qui crederent unius vocabuli decem esse posse significationes et Φαῦλον dici modo τὸ μέγα modo τὸ μικρόν, quo nihil potest fingi absurdius. Ac primum videmus Φλαῦρον, quod multo rarius invenitur quam Φαῦλον, significare κακόν, πονηρόν, οὐδενὸς ἄξιον. Aristophanis verba sunt Nub. 834: εὐσόμει καὶ μηδὲν εἶπης Φλαῦρον ἄνδρας δεξιούς, hoc est opinor: μὴ κακῶς εἶπης. Sophoclis est in Aiace vs. 1162: αἴσχισον κλύειν ἀνδρὸς ματαίου Φλαῦρ' ἔπη μυθουμένου. i. e. κακῶς λέγοντος et vs. 1323: ἐγὼ γὰρ ἀνδρὶ συγγνώμην ἔχω κλύοντι Φλαῦρα συμβαλεῖν ἔπη κακά, i. e. κακῶς ἀκούοντι. Eodem sensu Thucydides dixit 1. 126: Φλαύρως εἶχον σίτου τε καὶ ὕδατος ἀπορία. Plat. Politic. 273 C: σμικρὰ μὲν Φλαῦρα, μεγάλα δ' ἐνέτικτεν ἀγαθά. Plat. Legg. XII. 955 C: ἐπ' ἀγαθοῖς μὲν δεῖ δέχεσθαι δῶρα, ἐπὶ δὲ Φλαύροις οὐ. Adde Plat. Legg. X 900 E, Epinom. 979 B, 983 C, Epist. 2. 310 C; 7. 348 D. E. Pariter Isocrates 5. 76: οὐδὲν ἂν λέγοι περὶ αὐτοῦ Φλαῦρον. Id. 8. 81 et 15. 168: δέδοικα μὴ ἀπολαύσω τι Φλαῦρον. Id. 12 16 et 15. 260: αἰεὶ τι Φλαῦρον περὶ ἐμοῦ λέγουσιν. Id. 15. 33: ὁ μὴδ' ἀκηκοὼς μηδὲν πώποτε Φλαῦρον. Id. 15. 103: οὐδὲν Φλαῦρον εἰπεῖν ἐτόλ-

μησε. Id. 15. 139: τοὺς Φλαῦρόν τι λέγειν τολμῶντας. Id. 15. 297: τῆς δόξης ταύτης Φλαῦρόν τι καταγιγνώσκειν. Id. 19. 21: Φλαῦρον οὐδὲν ἀπέλαυσα. Id. 19. 23, unde luculenter apparet quid sit Φλαῦρον, habet: ἀγαθόν τι ἀπολέλυκα.

Satis videmus τὸ Φλαῦρον idem fere esse quod τὸ κακὸν καὶ πονηρόν. Diversum est τὸ φαῦλον, quod medium est inter τὸ κακὸν et τὸ ἀγαθόν. *Mediocre* Latine dicimus. ἼΑρα Φαύλη ἂν εἴη ἢ ἀποδημία; scripsit Plato, quod Cicero vertit ita: Haec peregrinatio *mediocris* vobis videri potest? Φαῦλος est in quo nihil inest quod reprehendas, sed non magis is habet quod laudes. Quem Φαῦλον dicimus, idem est ἐπιεικής, sed hoc interest: laudamus τὸν ἐπιεικῆ quod vitii immunis est; vituperamus τὸν Φαῦλον quod omnis virtutis expers est. Eundem hominem amici ἐπιεικῆ appellabunt, inimici autem qui omnia maligne interpretantur Φαῦλον. Cives Φαῦλοι neque ἄριστοι sunt nec κάκιστοι et qui auream diligit mediocritatem, cum Euripide praedicare poterit: Φαῦλον ἄκομψον τὰ μέγισ' ἀγαθόν, nam *mediocris* vitae conditio omnium tutissima. Dixit idem poeta in Ione vs. 834: Φαῦλον χρηστὸν ἂν λαβεῖν φίλον θέλοιμι μᾶλλον ἢ κακὸν σοφώτερον, unde vides Φαῦλον minime esse κακόν. Eiusdem est fragmentum 212:

δαιτὸς δὲ πληρωθεὶς τις ἄσμενος πάλιν

Φαύλη διαίτη προσβαλὼν ἥσθη σόμα,

nam Φαύλη διαίτα non est sordidus victus, quo nemo delectari potest, sed *simplex* et frugalis. Saepe componuntur οἱ Φαῦλοι et οἱ σπουδαῖοι, veluti Plat. Legg. VI. 756 extr., Isocr. 1. 1; 1. 43; 1. 48; 1. 50; 2. 30; 5. 27; in ea comparatione possunt inferiores videri et sunt nec tamen malitiosi sunt habendi, veluti apud Isocratem 15. 250: πῶς οὐκ ἄλογον τοὺς τοῦ Φαυλοτέρου ποιουμένους τὴν ἐπιμέλειαν ἐπαινεῖν μᾶλλον ἢ τοὺς τοῦ σπουδαιοτέρου; sunt utrique laudandi sed non sunt aequae laudabiles, nam corporis exercitatio minoris habenda est quam mentis et facit Isocrates cum Paulo Apostolo, qui censebat ὅτι ἡ σωματικὴ γυμνασία πρὸς δλίγην εἶη χρήσιμος. Opponuntur etiam οἱ Φαῦλοι τοῖς ἀγαθοῖς, nam est quidem aliquid nihil admodum peccare, sed qui nihil peccat nondum continuo bonus est. Hinc Isocrates scripsit v. c. 7. 5: ἴδοιμεν γὰρ ἂν ἐκ μὲν τῆς Φαυλοτέρας (μερίδος) εἶναι δοκούσης ἐπὶ τὸ βέλτιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὰς

πράξεις ἐπιδιδούσας, ἐκ δὲ τῆς κρείττονος Φαινομένης ἐπὶ τὸ χεῖρον εἰθισμένως μεταπίπτειν. Cf. 12. 110 et 12. 248 Recte quoque idem ad Demonicum § 30: ἐὰν ἀποδέχη τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χαριζομένους, οὐχ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους. Nec stultus est Φαῦλος ἄνθρωπος, sed indoctus, quem οἱ πεπαιδευμένοι postea ἰδιώτην dicebant. Hoc modo Euripides dixit Phoen. 696: καὶ σοφοῖς καὶ τοῖσι Φαύλοις ἔνδικα et Plato in Symposio 174 C: κινδυνεύσω Φαῦλος ὢν ἐπὶ σοφοῦ ἄνδρὸς ἰέναι θοίνην ἄκλητος. Luculentus est etiam in vicinia locus p. 175 E: οἶμαι γάρ με παρὰ σοῦ πολλῆς καὶ καλῆς σοφίας πληρωθήσεσθαι. ἡ μὲν γὰρ ἐμὴ Φαύλη τις ἂν εἴη καὶ ἀμφισβητήσιμος, ὥσπερ ὄναρ οὔσα, ἡ δὲ σὴ λαμπρά τε καὶ πολλὴν ἐπίδοσιν ἔχουσα. Sic quoque adiectivum usurpavit Isocrates 4. 48. Quid autem intersit inter τὸν ἐπιεικῆ et τὸν Φαῦλον ostendent Plato Epist. 2. 311 E et Isocrates 5. 135: supra hoc iam attigi. Non autem eodem loco haberi τοὺς Φαύλους et τοὺς μοχθηροὺς, docebit Isocrates 1. 38: κακείνων μὲν τοῖς Φαύλοις μέτεσι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Ut verbo dicam, quidquid est leve, mediocre, in quo nihil eminet, quod neque optimum est neque pessimum, id omne Φαῦλον dicitur. Facillimum est multos praeterea afferre locos, sed parum id proderit. Sophoclis verba supra apud Boethum offendimus: εἰ μικρὸς ὢν τὰ Φαῦλα νικήσας ἔχω. Plato scripsit in Phaedone 95 E: Φαῦλον πρᾶγμα ζητεῖς. Οἱ Φαῦλοι τῶν ἀνθρώπων dicuntur Plat. Symp. 181 B et Isocr. 15. 258 et 16. 23 Legitur Plat. Legg. VIII 839 C: εὖ τὸ σῶμα ἔχων καὶ μὴ ἰδιωτικῶς ἢ Φαύλως et XII 966 E: ἰδὼν ταῦτα μὴ Φαύλως μηδ' ἰδιωτικῶς. Utilis imprimis locus est Isocr. 2. 32: τὰ μὲν καὶ ΦΑΥΛΟΙΣ παραγίνεται, τὴν δὲ οὐχ οἶόν τε ἄλλ' ἢ τοὺς ΔΙΕΝΕΓΚΟΝΤΑΣ κτήτασθαι. Adde apud eundem 2. 44; 4. 6; 6. 5; 7. 7; 9. 59; 10. 13; 15. 200; 15. 210; 15. 283; 16. 33; 19. 37 et, ut tandem finem inveniam, 12. 71: ὢν (ἀρετῶν) πολλοὶ τῶν Φαύλων κοινωνοῦσι, qui homines, uti vides, minime mali sunt. Scribit Galenus, quem locum Stephanus mihi indicavit, opponi τὴν Φαύλην δίαιταν τῇ ἀκριβεῖ. Revocavit hoc mihi in memoriam Alcibiadis verba apud Thucydidem VI. 18: νομίσχετε νεότητα μὲν καὶ γῆρας ἄνευ ἀλλήλων μηδὲν δύνασθαι, ὁμοῦ δὲ τότε τε Φαῦλον καὶ τὸ μέσον καὶ τὸ πάνυ ἀκριβὲς ξυγκραθὲν μάλιστα

ἀν ἰσχύειν. Non possum non suspicari interpolata esse verba καὶ τὸ μέσον, quae qui adscripsit, is bene intellexisse videtur, quid esset τὸ φαῦλον. Ceterum φαῦλος et φλαῦρος multo rarius ab librariis permutantur quam quis putaverit. Exemplum habes ἐν τῷ λογίῳ Ἑρμῇ p. 276. Apud recentiores Graecos dubia saepe optio potest videri.

Redeo in viam. Apud Isocratem 5. 96: πλέον ἀνήλiskon εἰς τὰς δίδομένας τοῖς συλλέγουσι δωρεὰς ἢ τὴν εἰς τοὺς στρατιώτας μισθοφοράν, multo malim substantivum συλλογεῦσι. Tum § 108 pro διάγοντα corrigendum est διαγαγόντα. Deinde legebatur olim § 147: ἐκ δὲ τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης καὶ Σαλαμῖνι ναυμαχίας, Bekkerus ex Urbinate Codice rescripsit τῆς Μαραθῶνι μάχης καὶ τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίας. Malim omissa praepositione Μαραθῶνι et Σαλαμῖνι, sicuti recte legitur 4. 109; 12. 94 et 14. 8, sed Bekkerus vitium non correxerat 8. 38. Denique 5. 154: ἦν γὰρ ταῦτα πράττης, ἅπαντες σοι χάριν ἔξουσιν, verum est πράξης.

Negligenter admodum Archidamus loquitur apud Isocratem 6. 11. Erant qui Lacedaemoniis suaderent ut Messeniis libertatem redderent, quos graviter reprehendens Archidamus ita dicit: τὴν δόξαν ἣν ἡμῖν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν κινδύνων ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσι κτησάμενοι κατέλιπον, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πείθουσιν ἡμᾶς ἀποβαλεῖν, quasi Spartani iam septingentis annis ante subegissent Messeniam. Tum recurrit solemne vitium 6. 30: περὶ δὲ Μεσσήνης οὔτε βασιλεὺς οὔθ' ἢ τῶν Ἀθηναίων πόλις οὔδ' ἐπώποθ' ἡμῖν ἐνεκάλεσεν ὥς ἀδίκως κεκτημένοις αὐτήν pro οὐδέν.

Vitium est quo nullum aliud levius 6. 52: ἀναμνήσθητε δὲ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ὅτι τὸν παρελθόντα χρόνον, εἰ πολιορκουμένην τινὶ τῶν πόλεων τῶν συμμαχίδων εἰς μόνος Λακεδαιμονίων βοηθήσειεν, ὑπὸ πάντων ἀν ὠμολογεῖτο παρὰ τοῦτον γενέσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς, deinde orator affert exempla Pedariti, Brasidae et Gylippi. Particula autem ἀν accessit ex Urbinate Codice, nam olim legebatur ὠμολογεῖτο. Quid scribendum est? Quivis enim videt particulae nunc non esse locum. Nimirum: ἀνωμολογεῖτο.

Pergit ostendere Archidamus sociorum incommoda, qui ne ipsi quidem dicere habeant, quorum sit miserrima conditio, 6. 65. Οὕτω δ', inquit, ὠμαλισμένοι ταῖς συμφοραῖς εἰσὶν, ὥς μὴ-

δένα διαγνῶναι δύνασθαι τοὺς κάκιστα πράττοντας αὐτῶν. Quanto melius scribetur: μηδένας! Vide eum pluralem numerum recte positum 14. 2 et 14. 8. Deinde debetne ferri 6. 75: ποία γὰρ ἂν τῶν πόλεων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τοιοῦτον πόλεμον ὑπομείνειεν, οἷον εἰκὸς γενέσθαι βουλευθέντων ἡμῶν; Intelligam: βοηθούτων. Sequitur 6. 90: χρὴ σκεψαμένους ἐλέσθαι μὴ τὸ τοῖς συμμάχοις ῥᾶτον, ἀλλ' ὃ πρέπον ἔσαι τῇ Λακεδαίμονι. Legendum est ἄριστον et notum est illa adiectiva saepe confundi, cf. Wyttenb. Eclog. p. 356, qui primus emendavit Herodotum 3. 80: διαβολὰς δὲ ἄριστος ἐνδέκεσθαι.

Aoristo opus est 6. 98: δέξομεν γὰρ τὸν παρελθόντα χρόνον ἀλαζονεύεσθαι et facillimum fuerit corrigere: ἀλαζόνες γενέσθαι. Nec minus evidens mendum est 6. 104: λέγω δὲ τὴν Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων, ubi vel puer corrigat: τὴν Θηβαίων, neque opus est rem demonstrare laudatis exemplis, veluti 5. 30: τὴν τε πόλιν τὴν Ἀργείων καὶ τὴν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν Θηβαίων καὶ τὴν ἡμετέραν, vel 8. 116: τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων. Bis praeterea observavi excidisse articulum, nempe 5. 81: Διονύσιον (τὸν) τὴν τυραννίδα κτησάμενον et 12. 145: ὑπὸ τῶν φυλετῶν καὶ (τῶν) δημοτῶν. Adeo non vitat articulum Isocrates, ut interdum apud eum abundet, veluti 2. 6: τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς, 8. 119: τὴν ἀκολασίαν καὶ τὴν ὕβριν, 12. 18: τῆς Ἡσιόδου καὶ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως, quae verba recurrunt 12. 33, 15. 8: συκςφάντην δ' ὄντα τὸν γεγραμμένον καὶ τὸν πράγματά μοι παρέχοντα, 15. 78: τῶν εὐδοκιμούντων καὶ τῶν ὠφελίμων εἶναι δοκούντων, 15. 121: τοὺς ἀπειλοῦντας καὶ τοὺς ἐκφοβοῦντας, alibi fortasse. Quod legitur 14. 15: τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, novimus quid Graecitas postulet. Sed multum miror 10. 8: ὃ τῶν πτωχευόντων καὶ φευγόντων βίος ζηλωτότερος ἢ ὁ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Hiccine est Isocrates, qui vocalium concursum vitare solebat et nunc, cum facillime posset, vitare noluit? Alibi tamen solet interdum vocabulorum ordinem immutare, ne turpes hiatus orationem dedecorent, v. c. 8. 58: ὥς τε μεταξὺ πάσχα ἐὺ πολεμεῖν et 12. 99: τοιοῦτον ἐν τοῖς συμμάχοις τι διαπραξαμένη ἦν. Vix dubitari potest quin verum sit: τοῦ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.

In Panegyrico notabimus § 6 ubi πυκνοτέρας requiritur pro

πυκνοτάτας, sed imprimis me advertit § 12: διεσκαριφησάμεθα καὶ διελύσαμεν. Norunt Mnemosynes lectores, verbum διελύσαμεν spurium videri Cobeto, qui ea de re egit in Praefatione ad Novas Lectiones p. XXXIII. Equidem dubito, cum videam Isocratem τὰ ἰσοδύναμα coniungere. Ecce pauca quaedam de pluribus exempla: 2. 35: ἐμπειρία καὶ φιλοσοφία, 3. 9: τῶν παιδευόντων καὶ φιλοσοφούντων, 4. 6: σκοπεῖν καὶ φιλοσοφεῖν, 4. 186: πονήσει καὶ φιλοσοφήσει, 5. 29: μετὰ λογισμοῦ καὶ φιλοσοφίας, 8. 5: μελετᾶν καὶ φιλοσοφεῖν, 8. 116: φιλοσοφεῖν καὶ σκοπεῖν, 9. 78 et 12. 11: φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν, 15. 121: φιλοσοφεῖν καὶ πράττειν, 12. 240: καλὸν καὶ φιλόσοφον, 15. 247: πόνῳ καὶ φιλοσοφίᾳ, 15. 285: πονητέον καὶ φιλοσοφητέον. Atque haec quidem sunt exempla verbi φιλοσοφεῖν, de cuius potestate Harpocraton dixit: sequuntur alia: 5. 75 et 12. 48: φοβεῖσθαι καὶ δεδιέναι, 5. 77: ἀγανακτεῖν καὶ μισεῖν, 5. 137: μισεῖν καὶ καταφρονεῖν, 7. 48 et 8. 83: θαυμάζειν καὶ ζηλοῦν, 7. 73: κακοδαιμονησάντων καὶ μανέντων, 8. 41: μαίνεσθαι καὶ παραφρονεῖν, 8. 142: ζηλῶσαι καὶ μιμήσασθαι, 15. 17: συναρμόσαι καὶ συναγαγεῖν, 15. 62: ἐπιτιμᾶν καὶ βασκαίνειν, 15. 103: διελέσθαι καὶ διατάξασθαι. Nec verba tantum synonyma hoc modo apud Isocratem componuntur, sed nomina quoque substantiva, adjectiva, adverbialia, v. c. 3. 7: ἀληθὴς καὶ νόμιμος καὶ δίκαιος, 3. 13; 9. 26; 9. 38 et 15. 321: ὀσίως καὶ δικαίως, 3. 17: ἡδίων καὶ πραότερα καὶ δικαιότερα, 3. 29: τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην, 3. 48: ἐπιμελῶς καὶ δικαίως, 3. 57 et 3. 64: πιστοὶ καὶ δίκαιοι, 10. 37: νομίμως καὶ καλῶς, 10. 62: σύνοικον καὶ πάρεδρον, 11. 25: ἀγλῶς καὶ σεμνῶς, 12. 31: ἀηδία καὶ βαρύτητες, 12. 124: ὀσίως καὶ καλῶς, 13. 6: καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, 14. 2 et 15. 284: ὀσιωτάτους καὶ δικαιωτάτους, 14. 54: μειζόνων καὶ δικαιωτέρων, 15. 130: ταραχαὶ καὶ τύρβη, 15. 146: πόνου καὶ τάλαιπωρίας, cet. Hoc igitur modo nihil mirum, si Isocrates coniunxit verba διεσκαριφησάμεθα et διελύσαμεν. Cf. Κόντος ἐν τῷ Λογίῳ Ἑρμῆ p. 574.

In Areopagitico § 23 ex prava correctione natum est futurum βραβεύσειν pro praesenti tempore. Deinde 7. 48: ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἔμενον ἐν οἷς ἐτάχθησαν, multum praestat compositum ἐνέμενον. Cognoscat mihi quis haec pauca exempla: 1. 8: λήθην ἐμποιῆσαι, quae locutio iterum occurrit 5. 37; 5. 107:

ἐν ταῖς αὐτῶν πόλεσι σάσεις καὶ ταραχὰς καὶ σφαγὰς ἐμποιοῦν-
τες, 5. 150: ἔννοιαν ἐμποιοῦσιν, 8. 6: προσδοκίαν ἐμποιοῦσιν, 8.
128: ἐμποιεῖ λύπας, 12. 55: ὀργὴν ἀξίαν ἐμποιῆσαι, 12. 183:
τῆς ἀρετῆς ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐγγιγνομένης, 15. 31: Φθόνον ἐμποιή-
σειν· adde 5. 60; 5. 124; 6. 38; 6. 86; 7. 38; 13. 6; 15.
214; 15. 230; 15. 253; 15. 271. In Antidosi § 130 malim:
τοὺς Φθόνους τοὺς ἐγγιγνομένους ἡμῖν quam ἐπιγιγνομένους
et § 201: ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις οὐδὲν ἐνεορακότες τούτων
συμβαῖνον, quam ἐορακότες.

Minutum est 8. 12 pro κινδυνεύοντες corrigere κινδυνεύσοντες,
uti et 9. 14: ἦλθον οἱ προσεῶτες τῶν πόλεων ἰκετεύοντες pro
ἰκετεύοντες. Paulo gravius erratur 8. 104: τοὺς γὰρ ἐν με-
γίσαις ἐξουσίαις γεγενημένους ἴδοι τις ἂν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς
περιπεπτωκότας ἀρξάμενος ἀφ' ἡμῶν καὶ Λακεδαιμονίων. Sic
olim recte edebatur, sed post Bekkerum ex Urbinate Codice
pessime receptum fuit ἀρξάμενους. Sic loqui amant omnes.
Plat. Gorg. 471 C: ἔστιν ὅστις Ἀθηναίων ἀπὸ σοῦ ἀρξάμενος δέ-
ξαιτ' ἂν ἄλλος ὅστις οὖν Μακεδόνων γενέσθαι; Isocr. 12. 5: δια-
λέξομαι οὐκ ἀπὸ τούτων ἀρξάμενος ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἐμοὶ συμβεβη-
κότων. Isocr. 15. 59: ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς παραγραφῆς ἀνάγνωθι.
Non multum confert ad rei intelligentiam 16. 14, sed non
abutendum est iis quae leguntur 15. 231: εὐρήσετε τοὺς ἀρίστους
ρήτορας καὶ μεγίστην δόξαν λαβόντας πλείων ἀγαθῶν αἰτίους τῇ
πόλει γεγενημένους, ἀρξάμενους ἀπὸ Σόλωνος· ibi enim agitur
de longa oratorum serie, quorum Solon primus est, sed in
Oratione de Pace § 104, a quo loco fecimus initium, ita tan-
tum posset ferri ἀρξάμενους, si Athenienses et Lacedaemonii
antiquitus magnam potentiam nacti essent, deinde calamitati-
bus concidissent. Nihil est ἀρξάμενους nisi coniectura Urbinatis
scribae, cuius correctiones saepe non pluris faciendae sunt
quam τοῦ τυχόντος. Operae pretium est cognoscere luculentum
exemplum quod inveni 6. 18: ἐκβληθεὶς γὰρ Τυνδάρεως ἐκ
τῆς ἀρχῆς, ἐπειδὴ Κάτωρ καὶ Πολυδεύκης ἐξ ἀνθρώπων ἠφάνισθη-
σαν, καταγαγόντος αὐτὸν Ἡρακλέους, δίδωσιν αὐτῷ τὴν χώραν.
Hic forte dormitavit Urbinas scriba et putavit Eurystheum
fuisse qui Lacedaemonem Herculi dono dederit itaque in *textu*
dedit, quod nemo recepit nec recepturus est: ἐκβληθέντος γὰρ
Τυνδάρεω.

Notabilis mihi videtur usus reflexivi pronominis in hisce 8. 18: οἱ μὲν σφίσιν αὐτοῖς πολεμοῦσιν. Hoc modo Isocratem haud raro dicere deprehendi, ubi ἀλλήλοις potius expectes. Dabo quaedam exempla. Legitur 10. 53: περὶ δὲ ταύτης πρὸς σφᾶς αὐτοὺς ἐπολέμησαν, 12. 13: λοιδορουμένους σφίσιν αὐτοῖς, 12. 158: οὐ πρότερον ἐπαύσαντο σφᾶς τ' αὐτοὺς ἀπολλύουσαι καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας. Exemplum primae personae habes 12. 159: ἀλλοτριώτερον ἔχομεν πρὸς ἡμᾶς αὐτούς. Alibi pronomen librariorum incuria excidit, veluti 4. 17: τὰς πλεονεξίας ἃς νῦν παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐπιθυμοῦσιν (σφίσιν) αὐταῖς γίνεσθαι, quae verba cum eodem vitio iterum leguntur 5. 9. Nec tamen dubium est quomodo Isocrates dicere soleat, cuius illa recte se habent 4. 34: ἐπιβουλεύοντάς τε σφίσιν αὐτοῖς καὶ στρατείας ἐπ' ἀλλήλους ποιουμένους, ex quo loco itidem apparere poterit, si quis forte non statim id animadverterit, quo sensu iis locis, quos supra exscripsi, dictum sit σφίσιν αὐτοῖς pro ἀλλήλοις. Addo 5. 145: σφίσιν αὐτοῖς μεγίστην δυναστείαν κτησαμένους, 7. 51: παρεῖχον σφᾶς αὐτοὺς πισούς, 12. 58: δυνηθέντας κατασῆσαι σφᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν αὐτὴν ἔξιν, alibi. Ceterum non semel hoc pronomen excidit vel perperam fuit additum. Legitur v. c. 7. 69: ὥς τε Λακεδαιμονίους ἐλθεῖν δεησόμενους μὴ περιιδεῖν σφᾶς αὐτοὺς ἀνασάτους γενομένους. Bekkerus ibi quoque ducem sequitur quem solet et cum Urbinate Codice σφᾶς omittit, sed rectissime observavit praestare σφᾶς solum. Verum nihil dixit de 12. 255: τοσοῦτον φρονῆσαι φῆς αὐτοὺς ὥς οὐχ ἡγήσασθαι σφᾶς αὐτοὺς ἀξίους εἶναι ζῆν, εἰ μὴ δεσπότην γενέσθαι δυνηθεῖεν, quod merito suspicionem movet. Sed turpiora sunt 5. 149: ταῦτα διελθὼν πρὸς αὐτόν, αἰτιῶ τὴν ἡλικίαν τὴν ἐμήν, 11. 47: δῖελθε πρὸς αὐτόν, 15. 145: οὐ μόνον αὐτὸν παρέχεις ἀλλὰ καὶ τὸν υἱόν, nam certum est prorsus σαυτόν requiri.

Orationem de Pace nondum dimittere possum. Legitur 8. 124 et 8. 145 εὐπραγία et recurrit eadem forma, qua diserte legimus etiam Thucydidem fuisse usum, 7. 13; 9. 42; 12. 32 et 15. 142. Κακοπραγία est 15. 300; hinc suspicor 6. 30 δυσπραγίαν verum esse, non δυσπραξίαν.

Praepositio περὶ apud Isocratem interdum miro modo abundat, sed tantus est locorum numerus ut de corruptela nemo

cogitare debeat. Legitur v. c. 9. 2: αἴσθησις περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων. Fieri potest ut alii quoque sic dixerint, sed mihi quidem hoc inusitate accidit ad aures. Scripsit tamen idem 10. 9: περὶ τῶν πολιτικῶν ἐπισήμην ἔχουσιν, 10. 14: περὶ τοιαύτης ἐμνήσθη γυναικός, 10. 38: κριτῆς περὶ τῶν Ἑλένης προσόντων ἀγαθῶν, 10. 46: περὶ πράγματος ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι, 19. 42 in Aeginetico leguntur eadem verba quae modo ex Evagora excitavi, denique 20. 1: τὰς τιμωρίας ἴσας ποιεῖσθαι περί τε τοῦ σώματος καὶ τῶν χρημάτων. Cupio edoceri num alii quoque sic dixerint.

Scio quid contra dici possit et tamen fere malim 9. 3: πᾶν ποιοῦντας ὅπως καταλείψουσι, quam πάντα. Multo gravius est vitium 9. 5. Iudice Isocrate laudare nos oportet et tollere non veteres illos tantummodo admodum antiquos, sed etiam aequales, si qui simili honore digni reperiuntur; sic juvenum potissimum animi incenduntur, dum videbunt ὅτι τούτων εὐλογήσονται μᾶλλον ὢν ἂν ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσιν. Hunc locum equidem aut non intelligo aut expungendum est pronomen ὢν. Magno opere miror viros doctos hoc nondum sensisse; Blassius certe, cuius improbo sed utili labore gratus utor, ad eum locum nihil adnotavit. Sed idem recte vidit ὑπερβάλη requiri, non ὑπερβάλλη, in hisce 9. 6: ὅταν αὐτὸν προειδῇ μηδ' ἂν ὑπερβάλη τὰς ἐκείνων ἀρετάς, μηδέποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξιωθησόμενον. Itaque credibile est, eum aliquando editurum esse 15. 258: ἐλπίζοντες, ἦν τούτους διαβάλωσι, τοὺς αὐτῶν ἐντιμότερους ποιήσειν, non διαβάλλωσι. Sequitur § 33: ἡγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθεῖην, ῥᾶδιον ἐκ τούτων εἶναι γινῶναι τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου, ubi commendo: ἐκ τούτων γ' εἶναι· vide modo 10. 8; 11. 6; 11. 28; 12. 27; 12. 216; 12. 202; 15. 314; 20. 11. Supra hoc jam attigi. Accedat praeterea 15. 246: οὐδεὶς ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν εὖξαιτο μάλιστα μὲν αὐτὸς δύνασθαι λέγειν, εἰ δὲ μή, τοὺς παῖδας, ubi rescribe τοὺς γε παῖδας· vide modo, ut in re minime necessaria, 15. 287: εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου, τούτου γε χάριν ἔχειν.

Licetne Graece dicere sicuti hodie editur 9. 48: οὐ δέδοικα μὴ Φανῶ μείζω λέγων? Vel 7. 18: πῶς δ' οὐ χρὴ δεδιέναι μὴ τελευτῶντες ἐξοκείλωμεν? Bene opinor 10. 47: τοιαύτης δὲ τιμῆς τυχεῖν οὐχ οἶόν τε μὴ οὐ τὸν πολὺ τῇ γνώμῃ διαφέροντα. Ac

statim sequitur 9. 49: πρὶν μὲν γε λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχήν, ubi reponam: πρὶν μὲν γάρ. Est hoc vitium apud Demosthenem etiamnunc frequentissimum.

Scribit Herwerdenus in Studiis Thucydideis p. 116, historiarum scriptorem formam πλέον usurpare, sed ceteris casibus et numeris ubique apparere diphthongum. Quantum video, eadem quoque formae Isocrati in usu fuerunt, quam ob rem minus probo quod 9. 57 legitur. Invenio saepius, nam nihil attinet singulos afferre locos, πλέον, πλείω, πλείους, πλειόνων, πλείοσιν, sed πλεόνων semel tantum 14. 31. Contra πλέονος paulo frequentius inveniri videtur quam πλείονος. Illud vidi sexies decies, hoc decies, sed fieri potest ut multi loci me fugerint nec res fortasse tanti est. Paulo utilius attendemus ad 9. 59, ubi κατὰ μικρὸν id significat quod solet; eadem ratio est 4. 32; 5. 1 et 15. 311. Nunc autem vide 6. 7: κατὰ μικρὸν ἀρετῆς ἀντιποιουμένους, 11. 31: οἷς αὐτὸς μηδὲ κατὰ μικρὸν τυγχάνεις κεχρημένος, 14. 52: μηδὲ κατὰ μικρὸν οἴκτου δυνηθῆναι τυχεῖν, 15. 143: μηδὲ κατὰ μικρὸν ὁμοίας οὔσας. Itaque nihil est cur doctis criticis obsequamur et deleamus praepositionem 3. 10: τοὺς λόγους τοὺς καὶ κατὰ μικρὸν ἡμᾶς ὠφελεῖν δυναμένους. Miram rem esse vides, quae digna est quam aliquando ulterius investigemus.

Leve est corrigere 9. 72 προγεγενημένων in hisce: εἴ τινες τῶν ποιητῶν περὶ τίνος τῶν γεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηται. Paulo minus ferendum est 9. 76: εἴ τις ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνου παραδοίῃ θεωρεῖν ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς pro ἐνδιατρίβειν. Veluti apud Isocratem ipsum, ut alios taceam, 4. 158: τῶν μύθων ἥδις συνδιατρίβομεν τοῖς Τρωκοῖς, ubi ἐνδιατρίβομεν vera lectio est. Notum est horum verborum discrimen: amicis συνδιατρίβομεν, rebus ἐνδιατρίβομεν.

Venio ad Helenae Encomium. Legitur § 2: ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἐώρων νεωστὶ τὴν περιεργίαν ταύτην ἐν τοῖς λόγοις ἐγγεγενημένην καὶ τούτους ἐπὶ τῇ καινότητι τῶν εὐρημένων φιλοτιμουμένους, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐθαύμαζον αὐτῶν. Qui sunt illi, quos Isocrates τούτους appellat? Intelligam: τοὺς νέους. Adulescentes enim, ut scribit Plato, χαίρουσιν ὥσπερ σκυλάκια τῷ ἔλκειν τε καὶ σπαράττειν τῷ λόγῳ τοὺς πλησίον αἰεί. Tum 10. 12: περὶ τῶν

ὁμολογουμένων ἀγαθῶν praefero: ὁμολογουμένως. Deinde notabimus aliquot nomina propria, quae ex margine irrepserunt in textum, veluti 10. 20: μνησεῦσαι [Κόρην] τὴν Διὸς καὶ Διμήτρος, 10. 26: στρατευσάμενος ἐπὶ [Κενταύρους] τοὺς διφυεῖς, 10. 41: [Ἀλέξανδρος] ὁ Πριάμου, 12. 80: ὑπὲρ [Ἐλένης] τῆς Μενέλεω γυναικός. Sic 10. 27 Minotauri naturam describit, sed nomen reticet. Recte Plato in Gorgia 483 E: Ξέρξης ἢ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, neque additum est proprium Darii nomen, sed alibi librarii fuerunt nimium diligentes, veluti in Menexeno p. 239 D: ὧν ὁ μὲν πρῶτος [Κῦρος] ἐλευθερώσας [Πέρσας] τοὺς αὐτοῦ πολίτας τῷ αὐτοῦ Φρονήματι ἅμα καὶ τοὺς δεσπότας [Μήδους] ἐδουλώσατο. Deinde pergit Plato dicere de Cyri filio, sed Cambysis nomen nunc recte quidem adscriptum est in Scholio, additamentum autem sese in textum non insinuavit. Pariter in Cratylo p. 404 A lege: οὐδ' ἂν [ὁ Κρόνος] δύναιτο ὁ πατὴρ συγκατέχειν, sed p. 396 A malim: [τῷ πατρὶ λεγομένῳ] τῷ Διί. Pleni sunt nostri libri istiusmodi exemplorum. Est tamen opus cautione quadam; veluti 10. 68: Πελοποννήσου δὲ συμπάσης ὁ Ταντάλου Πέλοψ ἐκράτησεν, ne vocales literae concurrant, omnino Pelopis nomen retinendum erit.

Denuo interpolator interstrepit 10. 39: [πρὸς τὸ μνησεύεσθαι] λαβούσης ἡλικίας, quod ridicule dictum est. Deinde 10. 42: τοῦτο τοῖς εὖ Φρονοῦσι πολλῶν αἰρετώτερόν ἐστιν, facile fidem inveniam, si contendero positivum αἰρετόν ab Isocrate scriptum fuisse, librarios autem non perspexisse quid esset πολλῶν αἰρετόν. Dubito de vera lectione 10. 57: τοὺς μὲν ὑπ' ἄλλῃ τινὶ δυνάμει γιγνομένους λοιδοροῦμεν καὶ κόλακας ἀποκαλοῦμεν et malim fere ἐπ' ἄλλῃ legere. Paulo certius idem illud ἐπὶ repones 4. 154: τίς τῶν ὑπ' ἐκείνοις γενομένων οὐκ αἰκισθεὶς τὸν βίον ἐτελεύτησεν; 16. 7: συζήσαντες τὴν βουλήν καὶ τοὺς ῥήτορας ὑφ' αὐτοῖς ποιησάμενοι. Recte legitur 21. 12: ἐφ' οἷς γὰρ ἦν ἡ πόλις, οὐ τοὺς ἀμαρτάνοντας ἐτιμωροῦντο et 15. 6: μηδ' ἐπὶ τοῖς βλασφημεῖν εἰθισμένοις ὥσπερ νῦν γεγόμενον. Admirabile est olim bene editum fuisse 7. 62: τὴν ἐπὶ τῶν τριάκοντα καταςᾶσαν, sed postea receptam fuisse malesanam Urbis natis scribae correctionem: ὑπὸ τῶν τριάκοντα. Ἐπὶ τῶν τριάκοντα unice verum est et quantivis pretii est praeclarus Codex, modo uti scias et utaris libero iudicio.

Praepositio ὥς apud Isocratem minime rara est. Legitur 10. 59: ὥς Ἀλκμήνην ἦλθε, 4. 149: ὥς αὐτὸν πρεσβευόντων, 12. 160: πρέσβεις πέμπομεν ὥς ἐκεῖνον, 14. 53: ἐλθόντων ὥς τοὺς προγόνους ὑμῶν, 17. 51: ὥς Σάτυρον εἰσπλεύσεσθαι, 18. 6: ὥς τοὺς συνάρχοντας ἦγε, 18. 61: εἰσάγει σῖτον ὥς ὑμᾶς. Sed quid interest inter ὥς et πρὸς? Legitur 4. 121: ΩΣ ἐκεῖνον πλέομεν ὥσπερ ΠΡΟΣ δεσπότην. Gratias habebo, si quis me discrimen doceat vel ostendat πρὸς bene usurpari, ubi ὥς proprie locum habeat. Legitur 12. 162: πρὸς βασιλέα πρέσβεις πέμπουσαι.

Praeter usitatum morem dictum est 10. 63: θυσίας ἀποτελοῦσιν, nam haud parum rectius est ἐπιτελοῦσιν. Recte dictum est 11. 3: πρὸς τὰς ὠφελείας ἀποβλέπειν, 1. 17: πρὸς τὴν δόξαν, 5. 134: πρὸς τὰς τούτων κτήσεις, 8. 142: πρὸς ὃ χρὴ βλέποντας, 10. 42: πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀποβλέψας, 12. 102: πρὸς τὴν Φιλίαν, 12. 217: πρὸς τὴν εὐσέβειαν, 15. 130: πρὸς τὸ δίκαιον, 15. 292: πρὸς τὸ βέλτιστον. Recte quoque 3. 18: εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντες, 9. 24: εἰς τοὺς τρόπους, 12. 188: εἰς οὐδὲν ἄλλο. Sed vitiosum est 12. 234: πρὸς ἐμὲ βλέψας, quae lectio est Urbinatis Codicis, nam ceteri libri προσεμβλέψας habent, quod non magis placet. Circa eam praepositionem haud raro erratur etiam in emendatissimis Isocratis libris. Legitur 5. 25: διαφέρουσι τῶν λόγων εἰς τὸ πείθειν οἱ λεγόμενοι τῶν ἀναγιγνωσκομένων, sed necessarium est rescribere πρὸς τὸ πείθειν. Nec magis genuinum 15. 279: ἔχει ῥοπὴν εἰς τὸ πείθειν τὸ τοῖς κρίνουσιν ἀρέσκειν, neque abutendum est Aristophanis auctoritate, qui alio sensu dixit: ὁ χρησμὸς εἰς τοῦτο ῥέπει. Sed recte editur 4. 103: πρὸς εὐδαιμονίαν πλεῖστον ἐπιδόντες, 5. 16: πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμφέρον, 12. 10: ἄτιμοι περιέρχονται πρὸς τὸ δοκεῖν ἄξιοί τινος εἶναι; contra errarunt librarii 12. 165: εἰς τὰς μᾶλλον σασιαζούσας ἐξέπεμπον τῶν πολιτῶν τοὺς μεγίστην δόξαν ἔχοντας. Nec fero equidem 16. 32: ἡγούμενος τὰς μὲν ἐνθάδε λειτουργίας ὑπὲρ τῶν ἰδίων πρὸς τοὺς πολίτας εἶναι, τὰς δ' εἰς ἐκείνην τὴν πανήγυριν ὑπὲρ τῆς πόλεως εἰς ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα γίγνεσθαι, nam sicuti bene scribitur πρὸς τοὺς πολίτας, sic omnino requiro: πρὸς τὴν Ἑλλάδα.

Mittimus nunc praepositionum confusiones, ut veniam ad aliud corruptelae genus. Legimus 11. 12 esse Aegyptum ἀθα-

νᾶτῳ τείχει τῷ Νείλῳ τετειχισμένην. *Immortalem* murum appellare ineptum est. Firmata Aegyptus est ἀείνῳ τείχει: hoc intelligo. Vera huius adiectivi forma est ἀείνως, quod aliunde constat et testimonio Phrynichi in Anecdotis Bekkeri p. 347. 7, de quo loco Cobetum vide in Mnemosyne VII. 19. Ἐρεῖς δὲ καὶ, inquit, ἀείνως ποταμὸς καὶ ἀείνως κρήνη. Librariis fere scribere placuit ἀέναιος, atque hinc ortum est mendum in Isocratis Codicibus, nam ΑΕΝΑΩΙ perparum distabat ab ΑΘΑΝΑΤΩΙ. Deinde Isocrates pluribus persequitur, quantum boni Aegypto afferat τεῖχος illud ἀείνων. Pythagoras deinde, uti legimus 11. 29, εὐδοξία τοὺς ἄλλους ὑπερέλαβεν, sed ille, uti opinor, reliquos ὑπερέβαλεν, quod quam sit necessarium, imprimis apparere poterit ex derivato nomine ὑπερβολή, in quo minus saepe erratur. Polycratem compellat Isocrates 11. 44 et scribit ita: τὸν γε λόγον ὃν συνέγραψας ὁμολογίαν τῶν ἐπικαλουμένων δικαίως ἂν τις εἶναι νομίσειεν, ipse autem dederat exemplum verae laudationis; hinc malim: ὃν σὺ συνέγραψας et vides cur pronomen exciderit. Denique intelligi non poterunt illa 11. 45: εἰ γὰρ τῶν μὲν ἀδικημάτων μὴ ῥᾶδιον εὐρεῖν ὃ μήπω τυγχάνει γεγεννημένον, τοὺς δ' ἐφ' ἐκάστοις αὐτῶν ἀλίσκομένους μηδὲν ἡγοίμεθα δεινὸν ποιεῖν, κτέ, nisi suppleas: ῥᾶδιον ὅν.

Quod legitur 12. 70: ὑφ' ἐκατέρας τῶν πόλεων, paulo rectius est τοῖν πόλεοιν· huius nominis dualem vide 12. 48, 12. 97, 12. 108 et 12. 262. Eadem correctio paene necessaria est 15. 109; vide modo 4. 73 et 4. 75. Non satis assequor cur Bekkerus 4. 17 τὴν πόλιν ediderit, sed τὴν πόλιν 12. 156 et 12. 157. Πολέμοιν legitur 12. 191. Quum autem haud semel dicatur ἐκατέρα τοῖν πόλεοιν, miror quod legitur 12. 44: ἐφ' ἐκατέρας τῶν ἡπείρων pro τοῖν ἡπείροις, quod fortasse itidem restituendum erit 4. 35, 5. 112 et 12. 166, quos locos Urbinas scriba neglexit corrigere, sicuti correxit 12. 44. Et quia nominum formas attigimus, etiam illud addam Πειραιᾶ legi 7. 67, 7. 68 et 18. 61, Πειραιῶς 15. 307 et 16. 46, Πλαταιᾶς 12. 92; hinc corrigendum Πλαταιέων 4. 109, 12. 94 et 14. 8, Πλαταιέας 12. 93, Δωριέων 12. 177 et 12. 190, Θεσπιέας 14. 9, denique Πειραιέως, quod quater invenitur in Callimachea, quae in Urbinate Codice deest, § 2. 7. 38 et 50. Emenandum quoque est 10. 48 τὰς θεούς pro θεάς, vide modo 10. 41.

Malim equidem 12. 96: οὐκ ἀποσιωπητέον quam κατασιωπητέον. Peius est etiam 12. 166: πάντας ἐκβαλόντες τοὺς μάλισα βίου δεομένους κατῳκίζον pro μετῳκίζον. Quin etiam bis legitur κατοικισάμενος 19. 23, quum tamen satis apertum sit quid requiratur pro: ἐπειδὴ εἰς Αἴγιναν κατοικισάμενος ἡσθένησε. Deinde corrige 12. 43 et 12. 94. Itidem negligenter dictum est 15. 183: ἐπειδὴν γὰρ λάβωσι μαθητάς pro παραλάβωσι et 12. 27: περὶ τῆς καταθήκης pro παρακαταθήκης. Denique 12. 150 supplendum est: διὰ τῆς ἀκοῆς ἢ (διὰ) τῆς ὀψεως· sed hoc ut vincam, demonstratione utendum est paulo quam vellem longiore.

Quantum equidem observavi, nam facile fieri potuit, praesertim in re tam minuta, quam obiter tantum investigavi, ut aliquot loci me fugerent, Isocrates in duplici sententia praepositionem ἐκ numquam bis posuit. Ecce exempla: 3. 1 et 3. 22: ἐκ τῶν ἔργων ἢ τῶν λόγων, 4. 51 et 15. 58: ἐκ τῶν κινδύνων ἢ τῶν ἄλλων εὐεργεσιῶν, 5. 96: ἐκ τῶν πλανωμένων ἢ τῶν πολιτευομένων, 12. 254: ἐκ τε τῶν πόλεων καὶ τῆς χώρας, 15. 77: ἐκ τε τῶν ἄλλων εὐεργεσιῶν καὶ τῶν κινδύνων, 15. 97: ἐκ τε τῶν ἐπιτηδεύματων καὶ τῶν συνουσιῶν, 19. 46: ἐκ πόλεως οἰκίας μᾶλλον ἢ ταύτης. Idem fere valet de praepositione ἐν: 9. 61: ἐν τούτοις ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις, 12. 175: ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς μάχαῖς, 13. 14: ἐν τοῖς εὐφύεσι καὶ τοῖς γεγυμνασμένοις, 15. 147: ἐν τε ταῖς πανηγύρεσι καὶ τοῖς ἰδίοις συλλόγοις, 15. 158: ἐν τοῖς ἰδίοις ἢ τοῖς κοινοῖς, 15. 175: ἐν ταύτῃ μᾶλλον ἢ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασι, 16. 34: ἐν ταῖς θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις δαπάναις. Nescio quomodo excipiuntur 3. 61: ἐν τοῖς λόγοις ἢ ἐν τοῖς ἔργοις et 16. 50: καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ. Aliarum praepositionum quae fuerit norma alii indagabunt quibus otium est, sed praepositio ὑπὲρ iteratur 6. 92: ὑπὲρ τῶν ἐνθάδε ψηφισθησομένων ὥσπερ ὑπὲρ τῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ἀγώνων et 12. 68: οὐχ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας. Eadem ratio est praepositionis διὰ· 3. 56: μᾶλλον διὰ τὴν πραότητα τὴν ἐμὴν ἢ διὰ τὴν ἀρετὴν, 15. 151: οὐ διὰ πλοῦτον οὐδὲ διὰ ὑπερηφάνειαν, 17. 46: διὰ τὸ μέγεθος τῶν συμφορῶν καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, 11. 20: διὰ τὴν ἔνδειαν καὶ διὰ τὸν πόλεμον. Atque sic 12. 150 malim quoque: διὰ τῆς ἀκοῆς ἢ (διὰ) τῆς ὀψεως.

Offendere debent verba quae leguntur 12. 98: τοῦ δὲ λέγεσθαι ταῦτα καὶ πολὺ πλείω καὶ μικρότερα τούτων, sed paratum est remedium; lege: μιαιώτερα. Non minus est sensu vacuum 12. 108: οὗς οἶμαι ῥαδίως εὐρήσειν, requiritur *refellendi* verbum scripsitque Isocrates ἀναιρήσειν, sicuti bene legitur 12. 112: ἣν μὲν οὖν ἀναιρῶσί τι τούτων. Minus certa correctio est 12. 143: πάσας τὰς ἡγεμονίας τὰς τῆς πόλεως αὐτοῖς παρεδίδοσαν, miror enim pluralem numerum et libenter reponerem πάσας τὰς ἡνίας, sed frustra conatus sum eam correctionem idoneis exemplis stabilire. Dicitur Eurystheus 12. 194 bello fuisse aggressus Athenienses, ἐκκληψόμενος βίαν τοὺς ἐκείνου παῖδας. Verbum ἐκλαμβάνειν hoc modo usurpatum me non memini videre et arridet: ἐκκληψόμενος. Eandem corruptelam odoror Epist. 6. 15: ἐλπίζουσι δὲ, ὅσον μὲν ἀγαθὸν ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, τοῦτο μὲν ἐκλήψεσθαι, τὰ δὲ δεῖνα διχφεύξεσθαι, nam ibi quoque malim: κλέψεσθαι. Denique 12. 262: συμβουλεύω σοι τὸν λόγον διδόναι τοῖς βουλομένοις λαμβάνειν, Isocrates hoc appellare solet: διαδιδόναι.

Recte editur 12. 257: ἐξεῖναι γὰρ εἰπεῖν αὐτοῖς ὅτι σφεῖς μὲν ὄντες οὕτως ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν οὐδεμιᾷ πώποτε τῶν μυριάνδρων πόλεων ἠκολούθησαν. Monstrare hic locus poterit quid probem 4. 11: τοσοῦτον διημαρτήκασιν, ὥσπερ ὁμοίως δέον ἀμφοτέρους ἔχειν ἢ σφεῖς μὲν διορῶντας τὰς μετριότητας, τὸν δ' ἀκριβῶς ἐπιστάμενον λέγειν ἀπλῶς οὐκ ἂν δυνάμενον εἰπεῖν. Non assequor equidem quo referendus sit quartus casus σφεῖς et, nisi omnia me fallunt, syntactica ratio postulat, σφεῖς μὲν διορῶντες. Nusquam fortasse pronomen σφεῖς quod saepe periit, maiore cum evidentia restitui potest quam in Platonis Euthydemo, p. 305 D. Legitur ibi: εἶναι μὲν γὰρ τῇ ἀληθείᾳ σφεῖς σοφώτατους, requiritur autem σφεῖς σοφώτατοι atque Bodleianus Codex revera habet σοφώτατοι. Veram lectionem Schanzius agnovit. Bis vocabulum periit apud Dionem Cassium. Legimus de Pompejo et Crasso Consulibus 39. 33: αὐτοὶ μὲν οὐδένα οὔτε ἐν τῇ βουλῇ οὔτε ἐν τῷ δήμῳ λόγον ὑπὲρ αὐτῶν ἐποιήσαντο, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἐπλάττοντο μηδενὸς σφῶν προσδεῖσθαι, quod intelliges si rescripseris σφεῖς. Notum est quanto opere Dio Cassius hoc pronomine delectetur. Pariter 44. 21 de Cicerone et aliis, qui Idibus Martiis ad epulas illas

non fuerant invitati: οὔτε γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ ἔργου ἄτε μηδὲν αὐτοῦ προσκοινωνήσαντες ἔλαβον, καὶ τοῦ κινδύνου τοῦ τοῖς δράσασιν αὐτὸ συμβάντος ὥς καὶ ἐπιβουλεύσαντές σφισι μετέσχον. Exigua mutatio dabit lucem: lege: σφεῖς συμμετέσχον.

Non est admodum difficile ad pervidendum quid scripserit Isocrates 13. 12: τὸ τῶν γραμμάτων ἀνικήτως ἔχει καὶ μένει κατὰ ταῦτόν, nam legendum est ἀκινήτως. Eodem modo Meinekias correxit versiculum incerti Comici, quo supra usus sum. Legitur in Anecdotis Bekkeri p. 347. 7:

γλῶττάν τέ σοι δίδωσιν ἐν δήμῳ Φορεῖν

καλῶν λόγων ἀείνων

ἢ πάντα κινήσεις λέγων,

quod Meinekias recte emendavit πάντα νικήσεις. Ceterum uno vocabulo inserto, equidem metrum sic restituerim:

γλῶττάν τέ σοι δίδωσιν

(θησαυρὸν) ἐν δήμῳ Φορεῖν καλῶν λόγων ἀείνων,

ἢ πάντα νικήσεις λέγων,

quo facto etiam melius apparebit, quam recte Phrynichum reprehenderit Cobetus in Mnemosyne VII. 19.

In Antidosi statim ab initio me advertunt illa: βλασφημοῦντας περὶ τῆς ἐμῆς διατριβῆς καὶ λέγοντας ὥς ἔσι περὶ δικογραφίαν καὶ παραπλήσιον ποιοῦντας ὥσπερ ἂν εἴ τις Φειδίαν τολμῶη καλεῖν κοροπλάθον. Non est hoc convicium, sed clamitabant Sophistae Isocratem occupatum esse περὶ δικορραφίαν. Non potest intelligi quid dicat Orator § 4: ἀντιδόσεως γενομένης περὶ τριηραρχίας καὶ περὶ ταύτης ἀγῶνος ἔγνων καὶ τούτων τινὰς οὐχ οὕτως πρὸς με διακειμένους ὥσπερ ἤλπιζον. Scilicet scribendum est: ἀγωνιζόμενος. Tum non intelligo qua causa inductus Bekkerus edere potuerit 15. 36: οὐ μὲν οὐδ' εἰ ταῦτ' ἔχων περὶ ἑαυτοῦ λέγειν, οὐδ' οὕτω φανήσομαι περὶ τοὺς λόγους τοὺς τοιούτους γεγενημένος, nam etiam puer corrigere poterit ἔχω. Eidem puero emendandum relinquo 15. 51: συγγνώμης τυγχάνειν παρ' ὑμῖν. Leve quoque est 15. 79: τὰ συμβόλαια τὰ γιγνόμενα πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, corrigere ἡμᾶς. Inaudita forma est 15. 89: δεινὸν ἔσι διαφθεῖρασθαι τοὺς τηλικούτους pro διαφθείρεσθαι. Sequenti paragrapho supplebo: εἰ μὲν τις τοῦτον ἀπαγαγὼν (ὥς) ἀνδραποδισήν et utere

eadem correxione 15. 146: ἐλέγχεσθαι τὸν βίον τὸν αὐτῶν (ὡς) οὐ σπουδαῖον ὄντα. Paulo difficilius est 15. 107: ἀθροώτατον μὲν οὖν τοῦτ' εἰπεῖν ἔχω περὶ Τιμοθέου. Etiam vetus scriba intellexit corruptum esse adiectivum, hinc in margine Urbina-tis Codicis legitur: ἀπλούστατον γρ., quae infelix coniectura est. Scriptum fuit olim opinor ἀμπρότατον, rubricam enim literam addere omiserant; veram lectionem existimo esse λαμπρότατον. Obiter corrige 15. 116: διαπραξόμενοι pro διαπραξάμενοι, deinde consideret mihi quis 15. 128: καίτοι χρὴ στρατηγὸν ἄριστον νομίζειν οὐκ εἴ τις μιᾷ τύχῃ τηλικούτῳ τι κατάρθωσεν ὥσπερ Λύσανδρος, ὃ μὴ δὲνὶ τῶν ἄλλων διαπράξασθαι συμβέβηκεν, ἀλλ' ὅσις ἐπὶ πολλῶν καὶ παντοδαπῶν καὶ δυσκόλων πρᾶγματων ὀρθῶς ἀεὶ πράττειν καὶ νουνεχόντως διατετέλεκεν, ὅπερ Τιμοθέῳ συμβέβηκεν. Cum apud alios semper mihi visum fuit lubricum negotium notare et eiicere τὰ παρεμβεβλημένα, tum apud Isocratem. Fieri potest ut quaedam nobis displiceant et abundare videantur, quae alii tanquam necessaria mordicus retinebunt. In Lessingii nobili tragoedia de Nathane Sapienti vs. 111 sermo fit de palmis,

Die dort des Auferstandnen Grab umschatten.

Idem versus post breve spatium prorsus inutiliter recurrit; quis non deleret, si splendidum opus Graecorum librariorum manibus ad nos propagatum esset? Apud Isocratem praesertim maxima cautione opus est, nam sunt apud eum quae inepte abundant. Veluti quam puerile est 9. 71: τί γὰρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας, ὃς τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν οἷων οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ γέγονεν! Itaque ut aliquid satis tuto apud eum eiicere possis, illud accedere debet non solum ut verba supervacanea sint, qua de re alii fortasse aliter iudicabunt, sed etiam ut vitiosa Graecitas sit vel certe non conveniens Isocratis consuetudini. Veluti illum locum, a quo fecimus initium disputandi, audacter poterimus interpolatione liberare, quae arguitur verbo συμβέβηκεν, quod Isocrates ipse non negligenter bis posuisset in sententia eadem.

Facile vincam non scripsisse Isocratem 15. 140: ἀπορῶ δ' ὅτι χρήσομαι, sed χρήσωμαι. Minime raro coniunctivi aoristorum hoc modo apud eum usurpantur, v. c. 4. 156: ἀποροῦντες πόθεν ἐπισκευάσωσιν, 7. 9: ἀπορῶ πρότερον ὑπολάβω, 8.

38: ἀπορῶ τι ποιήσω πότερα χρήσωμαι ταῖς ἀληθείαις ἢ κατασιωπήσω, 9. 55: ἀπορούντων ὅτι χρήσονται, 10. 29; 11. 7; 11. 43; 12. 23; 12. 175; 12. 176; 12. 234; 14. 46; 15. 169; 15. 310, alibi fortasse. Sed impense miror 4. 44: ἐκατέρους ἔχειν ἐφ' οἷς φιλοτιμηθῶσιν, quod dixeris Romae scriptum fuisse, non Athenis. Rauchensteinus coniunctivum illum tuetur; dubito an serio.

Venio ad 15. 147, ubi supplendum esse censeo: τῶν τὸν σὸν βίον καὶ τὸν (σὸν) τρόπον ἡγαπηκότων, sed turpius mendum est 15. 150: μηδὲν δὲ δέομαι μήτε κληροῦσθαι τῶν ἀρχῶν ἔνεκα μήτε λαμβάνειν ἅ τοῖς ἄλλοις ἢ πόλις δίδωσι. Quid Isocrates scripserit, ostendet Lysias 6. 4: ἂν ἔλθῃ κληρωσόμενος τῶν ἐννέα ἀρχόντων vel 24. 13: τί μὴ κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων, modo scribas apud Isocratem utique τῶν ἐννέ' ἀρχόντων, ut vocalium concursus vitetur.

Quod legitur 15. 175: τοὺς συκοφαντοῦντας ἀτιμητέον, non opus est dicere cur ἀτιμωτέον sic necessarium. Deinde 15. 176 suppleverim: ἀκμάζοντί μοι συμπετεῖν (τοῦτον) τὸν κίνδυνον, sed pluribus disputandum est de 15. 178: πειράσομαι διελθεῖν ποίας τινὰς ποιούμεθα ἡμεῖς τὰς ὑποσχέσεις. Notum est omnibus quo modo ποῖος dicatur sine τις. Scribit v. c. Isocrates 4. 155: ποῖον χρόνον διαλελοίπασιν ἐπιβουλεύοντες; Nempe οὐδένα. Id. 6. 75: ποία γὰρ ἂν τῶν πόλεων τοιοῦτον πόλεμον ὑπομείνειεν; Nempe οὐδεμία. Id. 8. 67; ποίους λόγους οὐκ ἀνηλώσαμεν; Id. 14. 31: ποίας εἰσβολῆς ἀπελείφθησαν; Adde 4. 83; 4. 111; 8. 99; 8. 139; 14. 4; 15. 76; 17. 46; 19. 36. Apud Platonem legitur in Ione statim ab initio: πῶς ἡγωνισάμεην; h. e. οὐδαμῶς. Dixerunt de hoc usu et alii multi et Heindorfius ad Platonis Charmid. p. 174 B. Platonis quoque illa sunt, Rep. 1. 330 B: ποῖ' ἐπεκτησάμεην; Lysid. 208 B: πόθεν ἔφην; Vide illud πόθεν itidem Hipp. Mai. 285 E et Eur. Phoen. 1614 ibiq. Valcken. qui laudat Hemsterhusium ad Luciani Timon. p. 115. 38. Non opus est plures afferre locos, nam de hoc usu satis constat. Ubi alius sensus requiritur, accedit pronomen τις, v. c. Isocr. 4. 186: ποίων τινῶν χρὴ προσδοκᾶν ἐγκωμίων τεύξεσθαι τοὺς κρατήσαντας; 5. 120: ποίαν τινὰ χρὴ προσδοκᾶν γνώμην αὐτοὺς ἔξειν; 5. 140: ποίους τινὰς χρὴ προσδοκᾶν τοὺς ἐπαίνους ἔσσεσθαι; Apud poetas discrimen negli-

gitur dixitque Sophocles, ut hoc utar, Aiac. 46: *πολαῖσι τόλμαῖς ταῖςδε καὶ Φρενῶν θράσει*; Apud Platonem vidi eiusmodi locos haud ita multos, v. c. Phaed. 73 A, Rep. VIII. 551 B, Rep. IX. 583 C, Alcib. I. 124 E, Hipp. Mai. 285 B, Cratyl. 391 E, Euthyd. 279 A, alios fortasse, sed mihi utique difficile est semper ad talia attendere. Id certe apparet non continuo omnes locos ad unam eandemque normam esse refingendos. Eodem modo *ὁποῖος τις* usurpatur, v. c. Isocr. 3. 16: *γινώσκόμενος ὁποῖός τις ἐστίν*, 15. 54: *εἰδότες ὁποῖοί τινές εἰσι*, 16. 14: *κρίνειν ὁποῖός τις ἦν ὁ πατήρ πολίτης*, adde 2. 28; 6. 102; 10. 47; 12. 108; 14. 32; 19. 2; 19. 41 cet. Sed illud interest: ubi *indirecte* interrogatur, apud Isocratem saltem, *ποῖός τις* et *ὁποῖός τις* non usurpantur nisi de *personis*, de *rebus* autem simplex pronomen *ποῖος* in usu est. Ecce exempla: Isocr. 1. 5: *συμβουλεύειν ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὁμιλεῖν χρή*, 12. 239: *σκοπεῖσθαι ποίους τινὰς ἂν ἑκατέρους εἶναι φήσας ἀληθῆ λέγειν δόξειας περὶ ἀμφοτέρων*, 15. 306: *σκέψασθε ποῖός τις ἦν καὶ πῶς γεγονώς*. Contra Isocr. 5. 68: *εἰ αἴρεσιν δοίη μετὰ ποίας ἂν ἐπιμελείας εὖξαι ἂν τὸν βίον διαγαγεῖν*, 12. 74: *ἀπορῶ ποίοις ἂν λόγοις χρησάμενος ὀρθῶς εἶην βεβουλευκώς*, 15. 140: *ἀπορῶ τίνος πρώτου μνησθῶ καὶ ποίου δευτέρου*. Addo praeterea 2. 2; 8. 62; 12. 204; 15. 43; 15. 178; 16. 2 et 16. 39. Et nunc apparet quo nomine considerari debeant Isocratis verba quae supra adscripsi 15. 178: *πειράσομαι διελθεῖν ποίας τινὰς ποιούμεθα ἡμεῖς τὰς ὑποσχέσεις*. Spero fore ut alii quibus otium est, ulterius quaerere velint; equidem si periculum faciam, metuo ne taedium devorare non possim. Res certe non absolvitur iis quae Cobetus disputavit in Mnemosyne VI. 12. Nihil impedit quominus obiter duos Demosthenis locos emendemus. Legitur alter p. 879 § 12: *γινώσκεται ὁποῖός τις ἐστίν*, alter autem p. 1002 § 25: *εἰδέναι τίς ἦν χρηματισὴς ὁ πατήρ*, vides autem utrobique scribendum esse *ὁποῖός τις*.

Consideremus nunc illa quae invenies 15. 211: *περὶ τοὺς ἵππους καὶ τοὺς κύνας καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ζώων ὁρῶντες τέχνας ἔχοντάς τινας, αἷς τὰ μὲν ἀνδρειότερα τὰ δὲ πραότερα τὰ δὲ φρονιμώτερα ποιοῦσι*. *Tria* adiectiva sunt de *duobus* animalium generibus: non est haec satis nitida compositio. Equi ἀνδρειότεροι fiunt, dum domantur, canes φρονιμώτεροι, quae autem animalia πραό-

τεροι? Sed docebit hoc Isocrates ipse § 213: θεωροῦντες ἐν τοῖς θαύμασι τοὺς λέοντας πραότερον διακειμένους: itaque supple-
dum: τοὺς ἵππους (καὶ τοὺς λέοντας) καὶ τοὺς κύνας. Ad-
dam similem Platonis locum, qui levi mendo laborat. Legitur
in Gorgia 516 A: ὄνων γοῦν ἂν ἐπιμελητῆς καὶ ἵππων καὶ
βοῶν τοιοῦτος ὢν κακὸς ἂν ἐδόκει εἶναι, εἰ παραλαβὼν μὴ λακ-
τίζοντας μηδὲ κυρίττοντας μηδὲ δάκνοντας ἀπέδειξε
ταῦθ' ἅπαντα ποιοῦντας δι' ἀγριότητα. Qui enim λακτίζουσιν?
Equi, opinor. Qui κυρίττουσιν? Boves. Qui denique δάκνουσιν?
Asini. Itaque legendum est: καὶ βοῶν καὶ ἵππων, nam in
talibus Plato qui perpetuo Homerum solet imitari, semper
verborum antecedentium ordinem *immutat*: A, B, Γ, = Γ, B, A.

Minime corrupta est paragraphus 15. 223: οὐδ' ἂν εἰς τῶν
τοιούτων τοῖς κακόν τι λέγουσιν ἢ πράττουσι διαλεχθῆναι
τολμήσειεν, sed animadvertendum est quomodo usurpetur ver-
bum διαλέγεσθαι, de quo adnotavi quae apud Isaeum exempla
reperirentur in Mnemosyne XVI p. 416. Eodem modo 19. 37:
εἰ καὶ μηδὲ πάποτ' αὐτῷ διελέχθην. Substantivum est 15. 283:
οὐδὲ τοῖς ὀνόμασιν ἐν τῇ διαλέκτῳ ἐνιοί τινες ἔτι χρῶνται κατὰ
φύσιν. *Conversationem* vix dicere audeo, sed eo certe nomine
nostri homines utuntur.

Legerim 15. 225: ἐξὸν αὐτοῖς μηδὲν δαπανηθεῖσιν εἶναι τοι-
ούτοις, non τούτοις. Deinde 15. 282: τοὺς ἄριστα πρὸς τού-
τους μεθ' ὧν ἂν οἰκῶσι διακειμένους, multo malim: πρὸς τοὺς
estque hoc librariorum vitium apud Isocratem minime rarum.
Eadem medicina sanabimus 2. 15: ἣν μή τις χαίρη τούτοις
(lege τοῖς) ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. 5. 70: πυν-
θάνωνται περὶ αὐτῶν (l. τῶν) ἐν οἷς ἐσίν, 5. 115: ἐπὶ τούτους
(l. τοὺς) πρὸς οὓς προσήκει, 9. 6: τούτους (l. τοὺς) ὑφ' ὧν
εὖ πεπονθότες τυγχάνουσιν, 12. 194: ἰκέτης γενόμενος τούτων
(l. τῶν) οὓς ἐξαιτῶν ἦλθε, denique 19. 46: τούτοις (l. τοῖς)
παρ' ὧν αὐτὸς λαμβάνειν ἠξίωσεν. Attigi hunc usum ad Isaeum
p. 390 ibique Cobetum laudavi qui alia attulit ad Hyperidem
p. 55.

Cognoscendum nunc est, quantas tenebras una lineola creare
possit. Oratio est de Bigis de qua nuperrime Mauvius quae-
sivit utrum Isocratis ipsius esset necne. Non est in animo eam
quaestionem, pertractare, nam lubricum saepe est de eiusmodi re

judicium, quae primo obtutu satis facilis videtur, cum postea procedente opere deprehendas eam multis atque intricatis difficultatibus implicatam esse. Unam tamen dubitationem remove fortasse potero. Alcibiadem minorem in jus vocavit Tisias, cui Alcibiades pater dicitur olim furto ademisse bigas. Diserta sunt oratoris verba: incipit fragmentum sic: *περὶ μὲν οὖν τοῦ ζεύγους τῶν ἵππων, ὡς οὐκ ἀφελόμενος ὁ πατὴρ Τισίαν εἶχεν ἀλλὰ πριάμενος παρὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀργείων, τῶν εἰδότηων ἀκηκόατε μαρτυρούντων.* Est ea res ex historia nota. Scribit Plutarchus in Alcibiade c. 12 sic: *Λέγεται, ὡς ἦν Ἀθήνησι Διομήδης, ἀνὴρ οὐ πονηρὸς, Ἀλκιβιάδου φίλος· ἐπιθυμῶν δὲ νίκην Ὀλυμπικὴν αὐτῷ γενέσθαι καὶ πυνθανόμενος ἄρμα δημόσιον Ἀργείοις εἶναι, τὸν Ἀλκιβιάδην εἰδὼς ἐν Ἀργεὶ μέγα δυνάμενον καὶ φίλους ἔχοντα πολλούς, ἔπεισεν αὐτῷ πρίσθαι τὸ ἄρμα. Πριάμενος δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης ἴδιον ἀπεγράψατο, τὸν δὲ Διομήδην χαίρειν εἶασε.* Consentit Diodorus Siculus 13. 74, qui brevius de eadem re retulit et similia quoque tradit Orator qui Andocidis nomen ementitur in Oratione adversus Alcibiadem § 26. Omnes autem perscribunt *Diomedem* fuisse cui bigas Alcibiades dolo malo ademerit. Id mirum est quomodo ea res tot annis post in judicium venire potuerit, nam teste Diodoro jam anno 407 Diomedes Alcibiadi patri litem intenderat fueratque ea causa octo talentis aestimata. Deinde qui fit ut Tisias nunc dicatur, qui Diomedes erat? nam nemo certe eo confugiet ut credat Alcibiadem dolo malo decepisse et Tisiam et Diomedem; reliqua enim omnia conveniunt. crimen, tempus, locus. Nec magis credibile videtur esse errorem Oratoris ipsius, qui etiamsi Isocrates non fuerit ipse, qua de re anceps est judicium, satis tamen antiquus fuit atque Alcibiadi propemodum aequalis. Nunc vide quid coniiciam. Lis erat orta nescio quibus de rebus inter Tisiam et Alcibiadem filium. Coram iudicibus Tisias invectus fuerat in patrem inimici sui et ostenderat hunc olim clam a Diomede abegisse bigas quibus Olympiae reportavisset victoriam. Paratum erat filio respondere crimen ad se nihil pertinere, sed metuebat ne paterna invidia conflagraret: *ἀγανακτῶ εἰ διὰ τὴν τοῦ πατρὸς νίκην τὴν Ὀλυμπίᾳσιν ἀτιμωθήσομαι.* Itaque postquam dixit de sua causa, produxit testes, ut iudices doceret patrem olim ab Argivis *emisse*

currum. Auditis testimoniis pergit iis verbis a quibus incipit fragmentum quod aetatem tulit: *περὶ μὲν οὖν τοῦ ζεύγους τῶν ἵππων, ὥς οὐκ ἀφελόμενος ὁ πατήρ, Τισία, εἶχεν ἀλλὰ πριάμενος παρὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀργείων, τῶν εἰδότεων ἀκηκόατε μαρτυρούντων.* Nempe accusativus *Τισίαν* locum cedere debet vocativo *Τισία*. Hiatu non deterrebor quominus sic scribam nec quisquam deterrebitur, qui viderit Mauvii de ea re observationes p. 42. Superest fragmentum quod servatum fuit, quia in ea parte orationis ipsius Alcibiadis vita enarrabatur. Etiam Plutarchus non plura legit quam nos; loquitur negligenter sed videmus quid dicere velit: *καὶ λόγος Ἰσοκράτει γέγραπται περὶ τοῦ ζεύγους ὑπὲρ τοῦ Ἀλκιβιάδου παιδός, ἐν ᾧ Τισίας ἐστὶν οὗ Διομήδης ὁ δικάσάμενος.* Fragmentum enim sic inscribi potuit: *περὶ τοῦ ζεύγους*, integra oratio non potuit. Ubique apparet verum esse id quod dixi, v. c. § 2: *πλείω χρόνον διατρίβουσι τὸν πατέρα μου διαβάλλοντες ἢ περὶ ὧν ἀντώμοσαν διαβάλλοντες*, unde videmus non patris aliquod delictum fuisse, propter quod filius in jus vocatus sit. Diserta quoque verba sunt: *περὶ ὧν ὑμεῖς ὑπ' ἐκείνου φασὶν ἡδίκησθαι, τούτων αὐτοὶ δίκην παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἀξιοῦσιν*. tanta est inimicorum improbitas. Denique fac Tisiam hoc tantum egisse ut sibi satisdaretur propter bigas multis annis ante dolo malo ablatas: potuitne Alcibiades in extrema oratione ita dicere: *ἀγανακτῶ πρῶτον μὲν εἰ τούτῳ δώσω δίκην παρ' οὗ λαβεῖν μοι προσήκει, πρὸς δὲ τούτοις, εἰ Τισίας μὲν μηδὲν ἀγαθὸν ποιήσας τὴν πόλιν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ μέγα δυνήσεται, κτέ.* Sed jam satis haec sunt ut ostendam correctionem meam, nisi certa sit, esse tamen admodum verisimilem.

Sequitur Trapeziticus, in quo scribendum est § 17: *ὅπως αὐτῷ τε καλῶς ἔξει* pro τούτῳ et § 26: *τί παθόντες* pro τί μαθόντες. Sed gravius latet vitium 17. 34, qui locus paulo accuratius expendendus est. *Πυθόδωρον τίς οὐκ οἶδεν ὑμῶν πέρυσιν ἀνοίξαντα τὰς ὑδρίας καὶ τοὺς κριτὰς ἐξελόντα τοὺς ὑπὸ τῆς βουλῆς εἰσβληθέντας; καίτοι ὅσις μικρῶν ἔνεκεν καὶ περὶ τοῦ σώματος κινδυνεύων, ταύτας ὑπανοίγειν ἐτόλμησεν, αἱ σεσημασμένα μὲν ἦσαν ὑπὸ τῶν πρυτάνεων, κατεσφραγισμένα δ' ὑπὸ τῶν χορηγῶν, ἐφυλάττοντο δ' ὑπὸ τῶν ταμιῶν, ἔκειντο δ' ἐν ἀκροπόλει, τί δεῖ θαυμάζειν, κτέ.* Primum nunc videmus quid

sit ex sitella *eximere* tabellas, ἐξαίρειν et plane confirmatur quod nuper dixi, Mnem. XVI p. 405, apud Isaeum pro ἐξαίρεθειςῶν esse scribendum: ἐξεραθειςῶν τῶν ψήφων. Deinde videmus Pythodorum fuisse choregum; metuebat forte ne prae-mium non sibi decerneretur sed aliis; itaque nocturno tempore clam adscendit in arcem ut aperiret obsignatam urnam, quae iudicum nomina continebat, τῶν κριτῶν, quo facto reposuit nomina quorundam hominum, quos sibi favere credebat. Fecit hoc μικρῶν ἕνεκεν καὶ περὶ τοῦ σώματος κινδυνεύων. Verum choregi non κινδυνεύουσι περὶ τοῦ σώματος, deinde si vel maxime capitis periculum fuit, quidquid fecit Pythodorus, id certe non fecit μικρῶν ἕνεκεν. Quid legendum est? Nimirum: περὶ τοῦ προτερήματος κινδυνεύων.

Itidem est vitium satis grave 17. 41. Describam totum locum, quod necessarium est ut correctionis ratio appareat. Εἰσφορᾶς ἡμῖν προσταχθείσης καὶ ἐτέρων ἐπιγραφῶν γενομένων ἐγὼ πλεῖστον εἰσήνεγκα τῶν ξένων, αὐτός τε αἰρεθείς ἐμαυτῷ μὲν ἐπέγραψα τὴν μεγίστην εἰσφοράν, ὑπὲρ δὲ Πασίωνος ἐδεόμην τῶν συνεπιγραφέων, λέγων ὅτι τοῖς ἐμοῖς χρήμασι τυγχάνει χρώμενος. Si quis dicere habebit quid hoc loco sit ὑπὲρ Πασίωνος ἐδεόμην, magnus mihi erit Apollo. Interea legam equidem: ὑπὲρ δὲ Πασίωνος διελεγόμην τῶν συνεπιγραφέων (ἐναντίον). Hoc unusquisque intelliget. Continuo sequitur: ὁλκάδα, ἐφ' ἧ πολλὰ χρήματα ἦν ἐγὼ δεδωκώς, sed propium de ea re verbum est δεδανεικώς. Denique vitiose dictum est 17. 48: ἐνθυμηθῆναι δ' ἄξιόν ἐστιν τὴν ἀτοπίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν ὧν ἐκάστοτε Πασίων ἐπιχειρεῖ λέγειν. Tria adjectiva sunt quae interdum confunduntur: ἄλογος, ἄτοπος, ἄπορος. Dixi olim de eo argumento in altera commentatione Platonica, sed quia ea commentatio in paucissimorum hominum manus pervenit, lubet quaedam excerpere ex iis quae tunc dixi; deinde de Isocrate addam quae mihi observata sunt. Itaque ἄλογον vocatur id quod sibi contradicit et ex se ipso falsum esse arguitur. ἄτοπον est ridiculum et absurdum. ἄπορον denique idem est quod Homero ἀμήχανον. Quid sit ἄλογον nusquam melius cognosci potest quam in Phaed. p. 62 B: καὶ γὰρ ἂν δόξειεν οὕτω γ' εἶναι ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἴσως ἔχει τινὰ λόγον. Adde Charmid. p. 175 C: οὐδενὸς ὅτου οὐχὶ ἄλογώτερον τοῦτ' ἂν φανείη,

idem scilicet scire et nescire. Ἄτοπος Socrates imprimis saepe dicitur: vide v. c. Theaet. p. 149 A, ubi ipse dicit: ἀτοπώτατός εἰμι καὶ ποιῶ τοὺς ἀνθρώπους ἀπορεῖν. Alcib. 1 p. 106 A, 116 E. Symp. p. 207 E. Crit. 44 B. Phaed. 60 B. Euthyphr. 3 B. Theag. 122 D. Rep. V. 475 D, VI. 493 C, VII. 515 A et 522 D. Phaedr. 230 C. Lys. 223 B. Euthyd. 305 A. Leg. II. 662 E: ἄτοπος ἂν οἶμαι φαίνοιτο καὶ ἄπορος τοῦ ξυμφωνούντως ἑαυτῷ λέγειν. Vitium est in Theaet. 198 E: ibi Socrates bis juvenem interrogat de re quadam absurda et quae fieri omnino nequeat. Priore vice Theaetetus respondet: Ἄλλ' ἄτοπον ὦ Σώκρατες, altera: Ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἄλογον. Tum Socrates pergit interrogare de re quadam satis probabili. Ἔχει γὰρ οὖν λόγον, Theaetetus inquit. Quis mihi non concedet ἄτοπον ferri non posse et omnino corrigi oportere ἄλογον· hoc certe λόγον ἔχει. Non minus evidens mendum est in Gorgia p. 519 D: τούτου τοῦ λόγου τί ἂν ἀλογώτερον εἴη πρᾶγμα οὐ δοκεῖ σοι τοῦτ' ἄτοπον εἶναι; Imo lege ἄλογον, ut recte mox legitur illud ipsum ἄλογον. Adde Phaed. p. 62 D: ἔοικε τοῦτο ἀτόπῳ, εἴπερ ὁ νυνδὴ ἐλέγομεν εὐλόγως ἔχει· lego: ἀλόγῳ. Dubito de Rep. V. 453 E: δελφῖνά τιν' ἐλπίζοντας ἡμᾶς ὑπολαβεῖν ἂν ἢ τιν' ἄλλον ἄπορον σωτηρίαν. Equidem certe quae sit ἄπορος σωτηρία, nescio, nam putabam ἄπορον eum esse, qui nullam inveniret rationem salutis. Fortasse Plato scripsit ἄλογον. Certius judicari potest de Apolog. 18 C: ὁ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ δνόματα οἶόν τ' αὐτῶν εἶδέναι καὶ εἰπεῖν οὗτοι πάντες ἀπορώτατοί εἰσιν. Non est hoc admodum ἄλογον aliquid nescire: ἄλογον est scire quae nescias, dicere quae taceas. Sed Socrati ἀπορώτατον accidebat, quod illorum accusatorum nomina non nosset et hinc addit eos omnes ἀπορωτάτους esse, h. e. ut Homerice dicam, ἀμηχάνους. Eandem rationem deprehendimus apud Isocratem, cuius διδασκαλικὸς τόπος est 12. 149: τάχ' οὖν ἂν τινες ἄτοπον εἶναί με φήσειαν ἐγὼ δὲ οὐδὲν τούτων ἄλογον ποιεῖν. Pariter 15. 1: πολλοῖς ἂν ἴσως ἄτοπος εἶναι δόξειεν, 15. 74: καὶ γὰρ ἂν ἄτοπος εἴην, 15. 150 et 18. 39: πάντων ἀνθρώπων ἀτοπωτάτους, 15. 243: ἄτοπον δέ τι τυγχάνω πεπονθώς, 18. 14: οὐδὲν ἄτοπον ἐποίησεν. Contra ἄλογον recte legitur 13. 6: πῶς οὐκ ἄλογόν ἐστι μὴ πισεύειν, 14. 6: πάντων ἂν ἡμῖν ἀλογώτατον εἴη συμβεβηκός, 15.

265: πολλῆς δὲ ἀλογίας περὶ ἐμὲ γεγενημένης. Item 17. 48: τὴν ἀτοπίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν ὧν ἐπιχειρεῖ λέγειν, malim equidem: τὴν ἀλογίαν, cum praesertim proxime sequatur: πῶς ἂν τούτων ἀλογώτερα γένοιτο.

Minus accurate editur 18. 6: εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν ἀπέδοσαν pro ἀνέδοσαν. Nec magis editores compositionis elegantiam agnoverunt 18. 24: δεινόν, εἰ ἐπὶ μὲν τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν πράγμασιν ἐμμενεῖτε τοῖς ὅρκοις, ἐπὶ δὲ τῇ τούτου συκοφαντίᾳ παραβαίνειν ἐπιχειρήσετε, καὶ τὰς μὲν ἰδίας ὁμολογίας δημοσίᾳ κυρίας ἀναγκάζετε εἶναι, τὰς δὲ τῆς πόλεως συνθήκας ἰδίᾳ τὸν βουλόμενον λύειν ἑάσετε, nam sicuti componuntur praesens ἀναγκάζετε et futurum ἑάσετε, eodem modo orator composuit praesens ἐμμενετε et futurum ἐπιχειρήσετε. Deinde 18. 35: οἶμαι δ' αὐτὸν ὀδυρεσθαι καὶ λέξειν, malo ὀδυρεῖσθαι et 18. 48 pro ἐπιθυμεῖ reponam ἐπεθύμει. Excidit autem ὅσας in hisce: ὅσοις ἐπιβεβούλευκε καὶ δίκας οἷας δεδίκασαι καὶ γραφὰς (ὅσας) εἰσελήλυθε.

In Aeginetico legimus § 13 de adoptione quadam in insula Siphno et ostendere vult orator eam adoptionem rite et secundum leges fuisse factam. Λαβὲ δὴ μοι, inquit, καὶ τὸν Σιφνίων νόμον, καθ' ὃν ἡμεῖς ἐπολιτευόμεθα. Coram Aeginetis iudicibus illa verba pronunciantur, sed quid attinebat addere καθ' ὃν ἡμεῖς ἐπολιτευόμεθα? Noli tamen eiicere verba quae supervacanea videntur, nam aliud quid latet. Scilicet in Codicibus κατὰ τὸν κίον νόμον legitur, solus Urbinas κίων habet. Σιφνίων Wolfii coniectura est. Equidem legam: τὸν Κείων νόμον, καθ' ὃν ἡμεῖς ἐπολιτευόμεθα. Celebres erant Ceorum leges.

Admodum ridiculum est 19. 24: τὸν μὲν πλείστον τοῦ χρόνου πονήρως μὲν ἔχοντα, περιέναι δ' ἔτι δυνάμενον, ἔξ δὲ μῆνας συνεχῶς ἐν τῇ κλίνῃ κείμενον. Perpetuone per sex menses ille miser in lecto jacuit, cum tamen posset περιέναι? Sed etiamtum aliqua spes salutis erat et poterat περιεῖναι. Deinde supplē 19. 42: τρέπονται δ' ἴσως ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λόγον, ὅσπερ αὐτοῖς (μόνος) λοιπός ἐστιν.

Unum mendum mihi superest notandum. Quod legimus 21. 13: ὥς μὴ περὶ τοῦτ' εἶναι Νικίαν, ὅπως συκοφαντῶν τὰλλότρια λήψοιτο, ἀλλ' ὅπως μηδὲν ἀδικῶν κακόν τι πείσοιτο, de vitio lectionis consentiunt omnes, sed mihi considera 3. 48: ὑπο-

λαμβάνοντες ὥς οὐ παρὰ τοῦτ' εἶναι, 6. 52: ὑπὸ πάντων ἀνωμο-
 λογεῖτο παρὰ τοῦτον γενέσθαι τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς, Epist. 9. 15;
 ὥσπερ παρὰ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἢ βέλτιον ἢ χεῖρον πράξουσιν.
 Eodem modo corrigam: ὥς μὴ παρὰ τοῦτ' εἶναι Νικήα.

Amstelodami, Id. Octobr. 1878.

S. A. NABER.

GELLIUS.

Gell. III. 3. 3. in Comici fragmento

maior pars populi (iam) aridi reptant fame.

expunge languidum Editorum supplementum iam et repone:

maior populi pars aridi reptant fame.

Gell. IV. 8. 5. *Eam rem plerisque admirantibus quod hominem*
avarum, cui esset inimicissimus, creari (CONSULEM PETEBET „malo,
 inquit, civis me) *complet quam hostis vendat.*”

Melius supplebis: „*creari consulem VELLE.*”

Gell. IV. 11. 2. ex Callimacho:

καὶ κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχειν ἀνιῶντος ΕΔΕCΤΟΤC

καὶ γὰρ, Πυθαγόρης ὥς ἐκέλευε, λέγω.

quid sit legendum pro mendoso ΕΔΕCΤΟΤC colliges ex frag-
 mento Euripidis VI. 16. 7.

τρυφῇ δέ τοι

ἄλλων ἐδεσῶν μηχανὰς θηρώμεθα.

nempe ἐδεσοῦ id est ἐδέσματος.

Gell. XVI. 19. 12. de Arione: „*homo id unum oravit ut —*
 INDUERE *permitterent sua sibi omnia INDUMENTA — et canere car-*
men.” Legendum est: *induere — sua sibi omnia ORNAMENTA,*
 ex Herodoto I. 24. — τὸν Ἀρίονα παραιτήσασθαι — περιιδέειν
 αὐτὸν ἐν τῇ CΚΕΤΗΙ πάσῃ — ἀεῖσαι. Librarius *induere* ἑναυ-
 λον habens pro *ornamenta INDUMENTA* substituit. Ex mendo no-
 vum mendum ortum est § 21. „*tum Arionem cum fidibus et in-*
dumentis (ornamentis) — *exstitisse.*”

C. G. C.

A D L U C I A N U M.

SCRIPSIT

H. VAN HERWERDEN.

Post editum anno praecedente opusculum, quod *Plutarchea et Lucianea* inscribitur, iterum diligenter et accurate relegi Lucianum, et haud pauca in eius scriptis repperi quae vel hodie post multos multorum curas utiliter moneri posse mihi quidem videantur. Novum data occasione de emendando Luciano opus composituro, iam nunc nonnullas in hoc scriptore emendationes ex adversariis meis delibare et cum Mnemosynes lectoribus communicare mihi lubet.

In libello *De somnio*, cap. 4 in verbis, ἀγανακτησαμένης δὲ τῆς μητρὸς καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, nondum, quod sciam, animadversum est immanem commissum esse datium; non enim magis ἀγανακτεῖσθαι Graecum est pro ἀγανκτεῖν, quam χαίρομαι pro χαίρειν. Error procul dubio natus est e sequenti λοιδορησαμένης. Quare corrigatur ἀγανακτησάσης. Similem errorem eodem modo natum notavi in *Anacharsi* cap. 21 init. γράμματα γράψασθαι καὶ τοῦ αὐτὰ ἐπιλέξασθαι διδάσκομεν, ubi necessarium est γράψαι, eundemque in libello *de imaginibus* cap. 17, ubi requiro: οὐ γὰρ ἂν ἄλλην πρὸ αὐτῆς ἔγραψα (pinxissem) pro ἐγραψάμην (accusassem). Idem fortasse fons est erroris, quo hodie Lucianus videtur contra perpetuum bonorum scriptorum usum peccasse in Timone scribens cap. 10 med.: κατεαγμέναι γὰρ αὐτοῦ καὶ ἀπεσο-

μωμέναι εἰσὶν αἱ ἀκτῖνες pro κατεάγασιν. Unum addam exemplum ex *Vita Demonactis* cap. 26. ἐνὶ γοῦν ἐρωτηθέντι ὑπ' αὐτοῦ λόγον τινὰ καὶ ὑπεραττικῶς ἀποκριθέντι, ubi Lucianus more suo et Atticorum dederat ἀποκρινάμενῳ. Tandem ad hoc genus pertinet mendum in loco *Philopseud.* 24 χάσμα παμμέγεθες, ἡλίκον ταρτάρειον τὸ μέγεθος. Immo τὸ βάθος. Nec fortasse alia de causa hodie in *Somnio* s. *Gallo* 1 extr. legitur: ἐγὼ μὲν ἡσυχάσομαί σοι καὶ — ἔσομαι, pro eo quod expectamus ἡσυχάσω.

Nigrin. c. 27, ubi Lucianus agit de *regum*, ut Romanis illa aetate vocare placuit divites, fastu et insolentia legitur: ὅταν γὰρ αὐτῶν τὴν περιουσίαν θαυμάσωσι (pauperes) καὶ τὸν χρυσὸν ἐπαινέσωσι καὶ τοὺς πυλῶνας ἔωθεν ἐμπλήσωσι καὶ προελθόντες ὥσπερ δεσπότας προσείπωσι, τί καὶ Φρονήσῃν ἐκείνους εἰκὸς ἐστίν; Honoris causa *dominos* ditiores a tenuioribus vocatos esse e *Martiali* aliisque satis constat, neque sic ut hodie scribitur, scripsisse Lucianus videtur, sed longe acerbius: καὶ προελθόντας ὁψὲ δεσπότας προσείπωσι. Summo mane veniunt miseri clientes, sed ipsi divites *sero* tandem prodeuntes domini salutantur ab illis. Erit fortasse qui malit: προελθόντας ὁψὲ ποτε δεσπότας προσείπωσι. Ex ipso Luciano mihi cf. *Somn.* s. *Gall.* 9 καὶ γὰρ μὲν προσειπὼν αὐτὸν ὥσπερ εἰώθειν δεσπότην ἀπηλλαττόμεν, unde nostro loco scribi quoque possit: καὶ προελθόντας, ὥσπερ (εἰώθασι), δεσπότας προσείπωσι. Utra harum coniecturarum verior sit, penes alios esto iudicium. Vulgatam lectionem ferri non posse mihi constat. Pro priore, quam proposui, lectione militat quoque locus ex *Menippo* cap. 12: ἡνίκα πολλοὶ μὲν ἔωθεν ἐπὶ τῶν πυλώνων παρῆσθες τὴν πρόοδον αὐτοῦ περιμένοντες ὠθούμενοί τε καὶ ἀποκλειόμενοι πρὸς τῶν οἰκετῶν· ὁ δὲ μόγις ἄν ποτε ἀνατείλας αὐτοῖς πορφυροῦς τις ἢ διαποικίλος εὐδαίμονας ᾤετο καὶ μακαρίους ἀποφαίνειν τοὺς προσειπόντας κτέ. *Regum* appellationem recte mihi Pseudo-Luciano reddidisse videtur Jacobsius in *Deorum Concilio* 19, ubi libri habent θύρας δὲ τῶν καλουμένων ἀνθρώπων οὐ θεραπεύω, suspicatus librariorum vocabulum genuinum ἀνάκτων habuisse pro ἀνῶν i. e. ἀνθρώπων. Vid. append. ad Porsoni *Advers.* Lips. 1834, p. 305.

Piscat. cap. 15 prope fin. Verba: Εἶσει αὐτίκα, ἣν ἐθέλῃς

ἀκούειν ἀπολογουμένου μόνον non recte a Jacobitzio tribuuntur Platoni, Luciano tunc infesto, sed procul dubio ipsi Luciano, cui libri tribuunt, reddenda sunt. *De merc. cond.* cap. 4 init. ἀλλὰ καὶ περὶ γραμματικῶν καὶ ῥητόρων καὶ μουσικῶν. Huius loci non sunt ludorum magistri, sed grammatici, quare legendum γραμματικῶν. Vix Graecum est quod legitur cap. 15 extr. καὶ ἀγροικίας δόξαν ὧφλες, sed turpe est ea lectio magistellorum interpretamentum genuinae scripturae καὶ ἀγροικίαν ὧφλες. Similiter in *Dial. Mort.* XI, 4 med. verba τοῦ πυθμένος εἴγειν οὐ δυναμένου nihil aliud mihi esse videntur quam explicatio verae lectionis οὐ εἴγοντος (cf. *Timon.* c. 18), neque in *Piscatore* cap. 41 genuinum esse puto σησαμαῖος πλακοῦς pro eo quod Graecis uno vocabulo vocatur σησαμοῦς, sive σησαμῇ, sive σησαμῖς, triplici enim fere modo hoc placentae genus appellant. Ita σησάμη (l. σησαμῇ) ab Hesychio s. v. explicatur πλακοῦς ἐκ σησάμης. Adiectivum σησαμαῖος an alibi reperiatur ignoro.

Pro lapsu int. sal. cap. 3 ita corrige: ἐν ἐπιστολῇ δὲ ἀρχῇ Κλέων ὁ Ἀθηναῖος δημαγωγὸς ἀπὸ Σφακτηρίας πρῶτος χαίρειν προὔθηκεν εὐαγγελιζόμενος τὴν νίκην τὴν ἐκεῖθεν καὶ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἄλωσιν καὶ ὅμως γε μετ' ἐκεῖνον ὁ Νικίας ἀπὸ Σικελίας ἐπισέλλων ἐν τῷ ἀρχαίῳ τῶν ἐπιστολῶν τρόπῳ διέμεινεν ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενος τῶν πραγμάτων. In editis hic locus triplici vitio est corruptus: legitur enim πρῶτον et ὅλως, omititurque necessarium substantivum τρόπῳ, quod inserui. Cap. 7 init. μυρία δὲ καὶ ἄλλα ἔκ τε ποιητῶν καὶ — φιλοσόφων καταδειξαί. Quo sensu καταδεικνύναι usurpari soleat, pauci ignorant. Hic requiro ἐπιδειξαί, quod de more corruptum in ἀποδειξαί, peperisse videtur καταδειξαί.

Hermotim. 5 init. transpono: Οὐδὲν ὅμοιον, ὧ Λυκῖνε, οὐδ' ἔστι τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον, οἶον, ὥς σὺ εἰκάζεις, ὀλίγῳ χρόνῳ κατεργασθῆναι. Vulgo: οἶον σὺ εἰκάζεις, ὥς. Etiam malim, delete τοιοῦτον, scribere: οὐδ' ἔστι τὸ πρᾶγμα οἶον, ὥς σὺ εἰκάζεις, ὀλίγῳ χρόνῳ κατεργασθῆναι.

Harmonid. cap. 4 med. Οὐκοῦν, ἥ δ' ὅς ὁ Ἀνάχαρσις, μαθητὴν σου ἴσθι με γεγεννημένον καὶ ζηλωτὴν τοῦ ἔρωτος. Non discipulum, sed imitatore[m] Toxaridis se profitetur Anacharsis, quapropter reposuerim μιμητήν.

Quom. hist. conscr. I. τοῖς δ' ἰδρῶς ἐπιγενόμενος, πολὺς καὶ οὗτος, ἔλυσε τὸν πυρετόν. Scribendi usus suadet ΕΠΑΤΣΕ pro ΕΛΤΣΕ, ἔπαυσε τὸν πυρετόν. Simili vitio *de Saltat.* cap. 17 extr. legitur ἀρχομένης καὶ ΔΤΟΜΕΝΗΣ τῆς ἡμέρας pro ΠΑΤΟΜΕΝΗΣ. Sol enim, non dies, δύεσθαι dicitur. Cap. 3 ὁ μὲν ὄπλα ἐπισκευάζων, ὁ δὲ λίθους παραφέρων. Huius loci est παραφορῶν. Cf. Arist. Av. vs. 839. Cap. 9 οἱ δὲ οἶονται καλῶς διαιρεῖν εἰς δύο τὴν ἰσορίαν, εἰς τὸ τερπνὸν καὶ (τὸ ins.) χρήσιμον, καὶ διὰ τοῦτο εἰσποιοῦσι καὶ τὸ ἐγκώμιον ἐς αὐτὴν ὡς τερπνὸν καὶ εὐφραῖνον τοὺς ἐντυγχάνοντας. Pro altero τερπνὸν concinnitas postulat τέρπον. Cap. 12 καὶ ἐλέφαντας ἐνὶ ἀκοντίῳ φονεύοντα. Hoc sane fieri poterat, sed quoniam sermo est de re prorsus incredibili, verisimile reor ante ἐλέφαντας periisse notam numeralem ἐ, i. e. πέντε.

Ver. Hist. 7 οὐπω δὲ πολὺ παρήειμεν (scil. τὴν σήλην) καὶ ἐφισάμεθα ποταμῷ οἶνον ῥέοντι ὁμοιοτάτῳ μάλιστα οἶόνπερ ὁ χιὼς ἐστίν. Absurdus est in hac verborum compositione Imperfecti usus, absurdeque ὁμοιοτάτῳ scribitur eodem casu quo ῥέοντι, cum tamen ad οἶνον referendum sit. Sed male opinor Luciano consuleres corrigendo ὁμοιότατον. Quod enim est ὁμοιότατόν τινι dici non potest μάλιστα εἶναι οἶόνπερ τοῦτο. Possis ὁμοιον μάλιστα οἶόνπερ, ut scribit Xenoph. Hell. III. 2, 11 ὁμοιον εἶναι τὸ πρᾶγμα οἶόνπερ τὸ τῶν ποταμῶν, aut deleto ὁμοιοτάτῳ legendum, οἶνον ῥέοντι μάλιστα οἶόνπερ ὁ χιὼς ἐστίν. Scribendum igitur propono: Οὐπω δὲ πολὺ παρεληλύθειμεν (malim fere, quia praecedit προσκυνήσαντες δ' οὖν προήειμεν, προεληλύθειμεν), καὶ ἐφισάμεθα ποταμῷ οἶνον ῥέοντι ὁμοιον μάλιστα οἶόνπερ ὁ χιὼς ἐστίν. Ita v. c. est in *Icaromenippro* 20 init. οὐπω σάδιον ἀνεληλύθειν καὶ ἡ Σελήνη κτλ. Nisi forte leniore manu corrigendum est: οὐπω δὲ πολὺ ἀπῆμεν, καὶ ἐφισάμεθα. Necessaria vox excidit cap. 32 init. sic supplenda: αὐτοὶ δὲ τὰ πυρεῖα συντρίψαντες καὶ (πῦρ) ἀνακαύσαντες. Cf. v. c. *Ver. Hist.* II, 2 med. et 4 extr. Cap. 41 ἀντὶ δὲ χειρῶν σιδηρῶν πουλύποδας μεγάλους ἐκδεδεμένους ἀλλήλοις ἀπερρίπτουν. Male ἀπορριπτεῖν iungitur cum Dativo, nec rectius omittitur, unde revincti essent polypodes. Vix igitur sufficit ἀλλήλοις ἀπερρίπτουν. Conicio: ἐκδεδεμένους ἀλλήλων ἀλλήλοις ἀπερρίπτουν.

Ver. Hist. II. 5 med. ποταμούς τε διαυγείς ἐξιόντας — ἐς τὴν θάλατταν. De fluminibus in mare effluentibus Graeci usurpant non ἐξέρχομαι, sed ἐκδίδωμι et ἐξίημι. Legatur igitur ἐξιέντας, quod ipsum exhibent libri CM. Cap. 45 med. μεγάλη δὲ φέρουσι, scil. αἰδοῖα. Tueor, quod *Plut. et Luc.* p. 86 proposui φοροῦσι, contra novissimam Mehleri in *Mnemosyne* coniecturam φύουσιν, quod hic aptum non est, quia φύειν πώγωνα, τρίχας, γλῶσσαν, κέρατα, πτέρα, ἔρια cett. (et translate φύειν νοῦν, φρένας, δόξαν, alia) dicuntur quibus haec crescere incipiunt, non quibus iam creverunt, de quibus dicendum est ἔχειν vel φορεῖν.

Tyrannic. cap. 15 med. φυλακῆς ἐκράτησα, δορυφόρους ἐνίκησα, τὸν τύραννον ἀφύλακτον, ἄνοπλον, γυμνὸν ἀπέδωκα. Immo vero ἀπέδειξα, reddidi.

Abdicat. 7 med. φησιν ἐκόντα καθυφίσθαι. Una littera duplicata emicat vera lectio: καί φησί με ἐκόντα καθυφίσθαι. Contrario fere errore laborant in *Phalaride* priore cap. 11 med. verba μυκηθμοῦ ἔδει μόνον πρὸς τὸ καὶ ἔμψυχον εἶναι δοκεῖν, ubi necessarium est ἐνέδει.

Alexand. cap. 8: ταῦτα πρὸς ἀλλήλους σρέφοντες καὶ κυκλοῦντες μαντεῖον συστήσασθαι καὶ χρηστήριον ἐβουλεύοντο. Scire pervelim quid discriminis intercedat inter μαντεῖον et χρηστήριον, quod donec me quis docuerit, verba καὶ χρηστήριον aliena manu adiecta esse credam. Cap. 14 init. τὴν προωκοδομημένην τοῦ χρηστηρίου πηγὴν. Fons neque aedificatur neque οἰκοδομεῖται, sed, ut narravit scriptor cap. 13, ad fraudem ante praeparatus fuerat, deposito ibi ovo anserino, itaque corrigatur προωκονομημένην, quod nunc ipsum video totidem litteris exstare in cod. H, et receptum esse a Lehmanno; eoque ducit quoque aliorum librorum lectio προωκονομουμένην. Earundem litterarum confusio in *Iove tragoedo* cap. 14 perdidit verba Mercurii ad Iovem, declamantem versum Homericum. Ἄπαγε, αἶτ, ἱκανῶς καὶ πρὸς ἡμᾶς πεπαρῶ Νηταί σοι τὰ πρῶτα. Nec enim παροινεῖν πρὸς τινὰ Graecum est, sed εἰς τινὰ, nec παροινία erat quod Iupiter tragicorum epicorumque versus in rem suam converterat. Emendandum πεπαρῶ Δηταί, opinor. Cap. 47 οὐδὲ εἰδὼς ὁ κατάρατος ὅσων ἀγαθῶν τὸ βιβλίον — αἴτιον γίγνεται. Sententiam recte assecutus sum in *Plut. in Luc.* p. 87 corri-

gens εὖ εἰδώς, sed lenius refingendum erat: εὖ δὲ εἰδώς ὁ κατάρατος κτλ.

Amor. 3 extr. τὴν Φωνὴν δ' ἴσην τῇ Λυκάμβου θυγατρὶ λεπτόν ἀφιδύνων. Requiro ἴσα τῇ Λυκάμβου θυγατρὶ, ut (Archilochō teste, opinor) *facere solebat Lycambi filia*. Similiter usum adverbialem τοῦ ὁμοῖα librariis fraudi fuisse video in *Dial. Meretr.* V, 3: χρόνῳ δὲ ἡ Μέγιλλα ὑπόθερμος ἤδη οὔσα τὴν μὲν πηνήκην ἀφείλετο τῆς κεφαλῆς, ἐπέκειτο δὲ πάνυ ὁμοῖα καὶ προσφυής, καὶ ἐν χρῶ ὤφθη — ἀποκεκαρμένη. Manifesto enim hoc dicit scriptor, comam ficticiam haerere capiti Megillae prorsus ut naturalem, quod Lucianus Atticorum exemplo sic enuntiaverat: ἐπέκειτο δὲ πάνυ ὁμοῖα καὶ προσφυής. Ita Sophocles fr. 149:

ὅδ' ἀνὴρ οὐ πρὶν ἂν φάγη καλῶς,

ὁμοῖα καὶ βοῦς ἐργάτης, ἐργάζεται.

vel potius, ut illa aetate pronuntiasse Athenienses traduntur, ὁμοῖα καὶ.

Imag. cap. 8 μᾶλλον δὲ τὸν ἄριστον τῶν γραφῶν Ὅμηρον παρόντος Εὐφράντορος καὶ Ἀπελλοῦ δεδέγμεθα. Immo vero παρόντος, i. e. *cum venia* Euphranoris et Apellis. Cap. 10 prope fin. Νῆ Δία, καὶ ὥσπερ γε ὁρῶν αὐτὴν οὕτω διατέθειμαι, ὁπόταν κατ' ἐκεῖνό που ἀναγιγνώσκων γένωμαι. Atticum non est nec Lucianeum διατέθειμαι pro διάκειμαι, et sententiae ratio postulat praesens διατίθεμαι. Cap. 20 ἡ καὶ νῆ Δία κατὰ τὴν ὁμώνυμον αὐτῇ τὴν τοῦ Ἀβραδάτου. Quid hoc monstri est? eratne Penelope, nam de hac sermo est, ὁμώνυμος Pantheae, Abradatae uxori? Non video quid aliud latere possit quam ὁμότροπον: *iisdem moribus, eadem indole*.

Pro Imag. 4 extr. funditus interiit iocus in verbis, quae traditur nescio quis susurrasse in aurem poetae, qui carmen aliquod saepius recitaret, cum mulierem celebratam in eo et propter corporis proceritatem comparatam cum populo videret γάνυσθαι τῷ ἐπαίνῳ καθάπερ αὐξανομένην πρὸς τὸ μέλος καὶ τὴν χεῖρα ἐπισείειν. Verba iocosa, quae hodie omni aculeo et lepore carent, haec sunt: Πέπαυσο, ὦ οὔτος, μὴ ἀνασηναί ποιήτης τὴν γυναικα. Sive enim stabat matrona sive sedebat, inepte dicitur periculum esse ne surgeret, quia nihil foret in ea re aut grave aut incommodum. Sed satis ridicule de ea,

quae laudibus continuo crescere videbatur et τὴν χεῖρα ἐπισείουσα speciem referebat ὀρνέου σείοντος τὰς πτέρυγας, diceretur, periculum esse ne nimio crescendi impetu humo distracta avo- laret. Quare homo poetam sic videtur monuisse ut diceret: πέπαυσο, — μὴ ποιήσης ἀναπτῆναι (ita enim scribere amat Lucianus pro ἀναπτέσθαι) ποιήσης τὴν γυναῖκα. Nec negligen- dum subinde μετεώρους vocari *superbos*, velut Nigrin. 5. Si- milem errorem deprehendi in Lucii cap. 12 extr., quem locum emendavi *Plutarch. et Lucian.* p. 78, et ad idem genus perti- net quod correctum velim in libello *de morte Peregrini* cap. 41 init.: ἐννύει τὸ λοιπὸν οἷα εἰκὸς ἐπ' αὐτῷ γενήσεσθαι, ποίας μὲν οὐ μελίττας ἐπισήσεσθαι ἐπὶ τὸν τόπον, τίνας δὲ τεττίγας οὐκ ἐπάσεσθαι, τίνας δὲ κορώνας οὐκ ἐπιπτήσεσθαι, καθάπερ ἐπὶ τὸν Ἡσιόδου τάφον, καὶ τὰ τοιαῦτα. Pausanias IX, 38, 3 au- ctor est Orchomenios peste laborantes adiisse oraculum Delphi- cum, consultantibus autem Pythiam respondisse Hesiodi ossa ex agro Naupactio Orchomenum esse transportanda; denuoque quaerentibus, ubi ea inventuri essent, dixisse: ὥς μηνύσει κορώνη σφίσιν· οὕτω τοῖς θεοπρόποις ἀποβᾶσιν ἐς τὴν γῆν, πέτραν τε οὐ πόρρω τῆς ὁδοῦ καὶ τὴν ὀρνιθα ἐπὶ τῇ πέτρᾳ Φασὶν ὀφθῆ- ναι καὶ τοῦ Ἡσιόδου τὰ ὀσᾶ εὖρον ἐν χηραμῶ τῆς πέτρας. Pot- estne igitur punctum temporis dubitari pro ἐπισήσεσθαι (quod de apibus absurde dictum est) legendum esse ἐπιπτήσεσθαι, contra de cornicibus pro ἐπιπτήσεσθαι Lucianum scripsisse ἐπι- σήσεσθαι? Eadem confusio litterarum ΠΤ et ΣΤ perdidit *Icaromenipri* locum cap. 14: ἦν γὰρ ἐβελήσης μικρὸν ἀνασᾶς ἐπισχὼν τοῦ γυπὸς τὴν πτέρυγα θατέρᾳ μόνῃ πτερύξασθαι, ubi de *volanti* aptius, credo, fuerit ἀναπτᾶς.

Toxaris 12 extr. ὥς ἐξ ἀταῦτα οὐδὲ ἐπὶ τοὺς κώμους ἐπῆ- γεν ἔτι αὐτόν. Immo ἐπήγετο, *secum ducebat*. Cf. *Somn. s. Gall.* 3. Contra cap. 23, ἤδη γὰρ με προάξεταί τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, non video quid latere possit praeterquam προάγεις. Ibid. cap. 50 p. 556, 6 sqq. sic corrige et interpunge: ὁ δὲ Λοχάτης, Ὁμοσον, εἶπεν, ἢ μὴν φυλάξειν τὰς συνθήκας, μηδὲ ἀπαρνήσεσθαι τότε, ἤδη τούτων γενομένων· καὶ ἐπεὶ κτέ. Male vulgo: — ἀπαρνήσεσθαι. τότε ἤδη τούτων γινομένων καὶ ἐπεὶ κτλ. In huius libelli initio (cap. 1 med. fere), *Tox.* Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι τιμῶμεν αὐτούς, post ΟΤΜΟΝΟΝ inter-

cidisse suspicor necessarium verbum ΘΤΟΜΕΝ, i. e. Οὐ μόνον θύομεν, ἀλλὰ κτέ. Cap. 30 med. ὥσπερ εἰώθασιν οἱ τοὺς οἰκείους νεκρούς, ἤδη ἐώλων ὄντων ἀναζητοῦντες ἐν ταῖς παρατάξεσιν. Nemo id facit in pugna, nec tam cito cadavera putrescunt, sed Lucianus dedit ἐπὶ ταῖς παρατάξεσιν, i. e. *post pugnas*.

Lucius 4 prope fin. ὄλω ἐμπρησμῷ ἐπέθηκας (με). Conieci ἐνῆκας vel ἐφῆκας. Cap. 9 εἶτα ἐξελεύσας κατὰ πλάτος διὰ βουβῶνος δῆξον. Immo πῆξον. Cap. 10 extr. lege κατάματτε pro καταμάττου. Cap. 41 med. requiro προσωπεῖα et σωματεῖα pro πρόσωπα et σώματα.

Iurist. trag. 28 Apollo in oraculis dicitur ἐς τὸ μεταίχμιον ἀσφραλῶς ἀπορρίπτων τὰ πολλά. Loci rationi aliquanto melius convenit ἀσφαλῶς. Omnino cf. Momii verba 30 vers. fin.: Λέγε, σφαλῆ δὲ μόνον κτέ.

Somnium s. Gallus: 27 τελώνην δὲ ἵππον ἢ συκοφάντην βάτραχον ἢ σοφιστὴν κολοιδὸν ἢ ὀψοποιδὸν κώνωπα ἢ κίναιδον ἀλεκτρυόνα ἢ ὅσα ὑμεῖς ἐννοεῖτε, οὐκ ἂν ἴδοις ἐν ἐκείνοις. Scripsit Lucianus ὀψοφάγον κώνωπα, non *coquum*, sed *helluonem* culicem, quod vel verba vicina docere potuerant; deinde requiro ἐπινοεῖτε, *excogitate*.

Icaromen. 22 init. μετ' ὀλίγον γὰρ καὶ ἡ σελήνη βραχεῖά μοι καθεωρᾶτο καὶ τὴν γῆν ἤδη ἀπέκρυπτεν. Quo minor luna videbatur, eo minus celare poterat terram, itaque procul dubio in mendo cubat ἀπέκρυπτεν. Sed quicumque meminit eleganter Attice eum, qui aliquid non amplius discernere possit, dici id ἀποκρύπτειν, velut τὴν γῆν τοὺς πλείοντας (cf. Plat. Prot. 338 A), facile emendabit: καὶ τὴν γῆν ἤδη ἀπέκρυπτον, *iamque terram amplius discernere non poteram*. Ipse noster similiter scripsit Ver. Hist. II. 38 extr. ἐπεὶ δ' ἀπεκρύψαμεν αὐτούς, ἰώμεθά τε τοὺς τραυματίας, καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς ὅπλοις ἤμεν.

Bis Accusat. 4 med. ἐκεῖ δὲ τὴν μὲν Δίκην ἀποκληροῦν σφίσι τὰ δικασήρια κατὰ λόγον τῶν τιμημάτων ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων. Si iudices sortiebantur lege ex omnibus Atheniensibus, ut revera fieri solebat, quomodo simul id fieri poterat pro ratione census? Insuper id non sic dici solet sed ἐκ τῶν τιμημάτων. Aenigma solvet cap. 12 med., unde apparet corrigendum esse κατὰ λόγον τῶν ἐγκλημάτων. Inde enim pendebat heliastarum numerus, qui maior aut minor erat, prout quaeque

causa gravior erat aut minus gravis. Cap. 12 med. ὅποσοι δ' ἀποθέμενοι γρχφὴν κτέ. Graecum non est ἀπρίθεσθαι, sed ἀποφείρειν γρχφὴν. Corrige προθέμενοι γρχφὴν, dictum ut προτίθεσθαι κρίσιν, quae frequens est apud seriores locutio. 21 med. ἑώρα τούτους περὶ (ins. μὲν) τοῦ καρτερεῖν — πολλὰ διεξιόντας, ἰδίᾳ δὲ τὴν Ἡδονὴν θεραπεύοντας, καὶ μέχρι μὲν τοῦ λόγου νεανιευσμένους, οἷοι δὲ κατὰ τοὺς τῆς Ἡδονῆς νόμους βι-
 οῦντας, αἰσχυνομένους μὲν εἰ φανοῦνται χαλῶντες τοῦ τόνου καὶ προδιδόντες τὸ δόγμα, πεπονθότας δὲ ἀθλίους τὸ τοῦ Ταντάλου. Expectes saltem τοὺς ἀθλίους, ut Graece dicitur πέπονθα ὁ ἀθλίος cett., sed quia scriptor hic non cum commiseratione, sed cum contemptu et ira, de istiusmodi philosophis loquitur, haud scio an verius sit: Πεπονθότας δ' ἀληθῶς τὸ τοῦ Ταντάλου. Cap. 52 ῥήτορας δὲ καὶ φιλοσόφους εὔροι τις ἂν οὐ τινὰς ἀλλὰ πάντας ὑπὸ τύφου καὶ δόξης τριβέντας ἀλλὰ καὶ — ὑπ' ἀργυρίου. Pro inepto τριβέντας sententia postulare videtur ἐπαρθέοντας.

Rhetor. Praec. 3 οὐ γάρ σε τραχεῖάν τινὰ οὐδὲ ὄρειον καὶ ἰδρωτός μεσὴν ἡμεῖς γε ἄξιμεν. In *Plutarch. el Luc.* p. 85 haud feliciter, linguae magis quam sententiae intentus, proposui ὀρεινὴν (typorum vitio legitur ὀρεινὸν), sed mox intellexi scriptorem alludere noto loco Hesiodico:

— λείη μὲν ὁδός, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει,
 τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρωτά θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
 ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὀρθίος οἶμος ἐπ' αὐτὴν
 καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον κτλ.

et sub ὄρειον latere ὀρθιον, quod adiectivum Attice communis generis esse potest. Mox cap. 8 eadem via audit τραχεῖα ἀνάντης. Cf. quoque *Bis Accus.* 21.

Philopseud. cap. 19 καὶ μὴν καὶ λοῦται καὶ παίζει δι' ὅλης τῆς νυκτός, ὥς ἀκούειν τοῦ ὕδατος ψοφοῦντος. Mehlerus noster nuper recte haerens in παίζει proposuit παφλάζει. Quod verbum quia sensu proprio numquam de hominibus usurpatum repperi, sed de ipsa tantummodo aqua, equidem nescio an potius sub ΠΑΙΖΕΙ delitescat ΚΑΤΖΕΙ, κλύζει. Mox cap. 20 πρὸς τὸν μηρὸν κηρῶ κεκολλημένα. Statua non sine femore ambulatum iverat, ut opinor. Conieci τὸν μῆνα, sive τὸν μηνίσκον, nam quid aliud, abeunte statua, praeter basin loco suo relinqui potuerit, haud reperio.

De Electro 6 extr. οἶόν τι πάσχουσιν οἱ ἐν τῷ ὕδατι ὁρῶντες· αἰόμενος γὰρ τηλικαῦτα εἶναι αὐτὰ οἷα διεφαίνετο αὐτοῖς ἄνωθεν, εὐρυνομένης τῆς σκιᾶς πρὸς τὴν αὐγὴν, ἐπειδὴν ἀνασπάσῃ, πολλῷ μικρότερα εὐρίσκοντες ἀνιῶνται. Sermo est non de umbra, opinor, sed de imagine rei quae sub aqua conspecta, fractis lucis radiis, aucta videtur. Quapropter ΚΙΙΑC refingam in εἰκοῦς = εἰκόνας.

De Calumnia. 5 ὥς δέ μοι καὶ ταύτας ἐμήνυσεν ὁ περιηγητῆς [τῆς εἰκόνας], ἡ μὲν τις Ἐπιβουλὴ ἦν, ἡ δὲ Ἀπάτη. Aptius mihi videtur ἡρμήνευσεν, interpretatus est. Insuper vocabula τῆς εἰκόνας abesse malim, quia περιηγηταί non unam aliquam rem sed plures advenis monstrare solebant. Fortasse est glossema.

Navig. 12 in Lucini verbis κοινὸς Ἑρμᾶς, Φασίν, ex usu doricae formae Ἑρμᾶς apparet pro κοινὸς corrigendum esse ξυνὸς. Cap. 36 init. ἤδη γάρ που καὶ οἱ πολέμιοι ἐπιλαμβάνουσιν. Interpretantur adoriantur s. invadunt, sed neque ἐπιλαμβάνειν ponitur pro ἐπιχειρεῖν, ἐπιτίθεσθαι, neque sententia non longe aliud requirit. Nondum enim adoriri hostem, sed appropinquare, apparet ex ipsis sequentibus: ὥς τὸ μὲν σύνθημα ἔσω Ἐνυάλιος· ὑμεῖς δ' ἐπειδὴν σημάνη (l. σημήνη) ὁ σαλπικτῆς (dele), ἀλαλάξαντες κτέ. Quare scribatur necesse est: ἤδη γάρ που καὶ οἱ πολέμιοι ἐπελαύνουσιν. Cf. in hoc ipso libello 39 extr. His scriptis, video idem iam placuisse Seagero.

Dial. Meretr. IX. 2 prope init. Soloece scriptum est: ἐσπάραττε τότε τὰς κόμας καὶ τὰ σέρνα ἐτύπτετο. Litteris aliter divisiss, lege: ἐσπαράττετό τε τὰς κόμας κτέ. Similis error subest *Convivi* loco 6 prope fin.: καὶ εἰσελθόντα γε αὐτὸν εὐθύς ὑπέβλεποντο οἱ Στωικοὶ καὶ ἀπεσρέφοντο. Immo: ὑπέβλεπόν τε οἱ Στωικοὶ κτέ., de quo iam monui in *Plutarcheis et Lucianeis*.

De morte Peregrini 5 extr. εἶτα μέντοι ἔδοξεν αὐτῷ ἴσους πως φυλάξαι αὐτοὺς καὶ οὕτω κατέπαυσε τὸν λόγον. Alterum cedo exemplum, ubi φυλάττειν sic usurpatur. Conieci: ἴσους πως κηρύξαι αὐτοὺς κτέ.

Fugitiv. 14 extr. δασμολογοῦσι γὰρ ἐπιφοιτῶντες ἢ, ὥς αὐτοὶ φασιν, ἀποκείρουσι τὰ πρόβατα δώσειν τε πολλοὺς οἶόν τε ἢ αἰδοῖ τοῦ σχήματος ἢ δέει τοῦ μὴ ἀκοῦσαι κακῶς. Nemo paulo attentius haec legere potest, quin statim sentiat verum esse

οἶονται pro οἶόν τε. Id vero ipsum habent optimi codices. Cap. 32 med. ὅτι δεινῶς τῶν ὑποσάθρων ἐστὶ. Immo vero τῶν δεινῶς ὕ., ut seriores scriptores subinde scribunt pro πάνυ.

Epist. Sat. III 32 non procul ab initio: οἶον ἐκεῖνο τὸ μὴ τοῦ αὐτοῦ οἶνου συμπίνειν. L. ὕμῃν πίνειν.

Conviv. et Lapith. 17 extr. ὁ Ζηνόθεμις δ' ἀνεγίγνωσκε — λεπτόγραμμόν τι βιβλίον. Emendo: λεπτογράμματόν τι. Nam λεπτόγραμμος non aliter quam πολύγραμμος, alia, ducitur a γραμμή, linea, λεπτογράμματος vero et πολυγράμματος a γράμμα, littera. Possis quoque λεπτόγραφον, ut scribere placuit nostro in *Vitarum auctione* 23. Cap. 21 med. requiro ἀσφαλέστερον ἤδη προσπαλαίων pro ἀσφαλέστερος, et similiter *de Oeco* 17: ἐπισημότερον ὧν δειλὸς pro ἐπισημότερος. *Conviv.* 40: Καὶ σὺ γὰρ Φθέγγει, κάθαρμα; εἶπεν. οἶμαι, καὶ Διονυσόδωρος ἀντελοιδореῖτο τὰ εἰκότα. Inauditum est parenthethicum οἶμαι ordiens sententiam, nec apparet quis dixerit verba: καὶ — κάθαρμα. Sed lene paratum est remedium: nam vocabuli οἶμαι repetenda est ultima littera, superscripto signo tachygraphico, quo indicari solet in codicibus terminatio ων, et mutata interpunctione corrigendum: καὶ σὺ γὰρ Φθέγγει, κάθαρμα; εἶπεν, οἶμαι, (᾽Ιων), καὶ Διονυσόδωρος κτέ. Vide praegressa. Cap. 42: ὁ δὲ Δίφιλος ἡξίου καὶ τὰ τῷ Ζήνωνι δὴ ἀπιδόντι παραδοθέντα φέρεσθαι. Non tradita erant apophoreta Zenoni abeunti (nam postquam is abierat (cf. 38 et 41) demum mensis imponebantur, nec si ei tradita essent, Diphilus ea poscere poterat), sed apposita erant absenti. Quapropter duplici mendo locum libera scribendo ἀπιδόντι παρατεθέντα; quam lectionem revera traditam esse nunc demum animadverto. Cap. 47 extr. οὐ γὰρ ἡδυνήθησαν ἐκβαλεῖν τὸν ἄνδρα, ἐπεὶ ἄπαξ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πλαγίως ἐκάθευδεν. *Obliquo corpore* certe dicendum fuerat πλαγίον; sed nescio an potius lateat πλαγίως (i. e. βεβαίως) καθηῦδεν. Neque ἐκβαλεῖν, quod facile labem concipere potuit e sequenti καταβαλὼν, admodum placet, quia potius expectes ἐξεγείρειν, aut aliquid in hanc sententiam.

Demosth. encom. 43 init. καὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ τεθεαμένοι διαφέρομεν οὐδὲν ἐκπλήξει τε καὶ ἀπισίᾳ τῶν ὁρώντων. Immo τῶν (οὐχ) ὁρώντων, sive τῶν (μὴ) ὁρώντων. Cf. 48 prope init.

Ἔοικεν Ἀρχίας — ὅπλα μόνον — καὶ στρατόπεδα δυνάμεις εἶναι καὶ κρησφύγετα ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὑπολαμβάνειν. Corrigatur τύχαις.

Cynic. 1 ἐπὶ ξηροῦ δαπέδου. Legatur σκληροῦ, in duro solo.

Pseudosoph. 8 init. καὶ γὰρ μὲν καλῶ τοὺς βελτίστους εἶναι ὄλους, σὺ δὲ γνώρισον. L. ἰέναι.

Philopat. 1 ὠθύμην ἂν ἐπὶ κεφαλῇς. L. κεφαλήν. Cap. 2 πολύωτον σαυτὸν ἀναπέφηνας. L. ἀνέφηνας. Cap. 6 καὶ ἔτι ἐπιμοιχεύει. L. καὶ ἔτι μοιχεύει. Cap. 9 pro ἐπαιοιδίαις l. ἐπαιοδαῖς, et mox 13 init. ποιήματα pro ποιημάτια, delete Ὀρνιθας. Cap. 17 μηδὲν εἶπης Φλαῦρον θεοῦ δεξιῶ. Cf. Arist. Nub. 833 et lege θεὸν δεξιόν. Cap. 21 init. τριβώνιον ἔχων πολύσαθρον. Coniectum est πολύθυρον cl. dial. mort. I. 2, sed lenius poteris ὑπόσαθρον, cl. de merc. cond. 37 init. Prorsus sic ὑπόχρυσος et πολύχρυσος confusa esse in *Toxaride* 16, alibi monui. Alias plura.

Traiecti ad Rhenum, m. Octobri.

GELLIUS.

Gell. II. 21. 8. „*Triones rustico CETERO vocabulo boves appellatos scribunt.*” Non intelligo. Intelligerem: *rustico VETERE vocabulo.*

Gell. X. 24. 5. in Pomponiani versiculo:

dies hic sextust cum nihil egi: diequarte moriar fame.

ambigunt utrum egi an edi sit scribendum, quasi ulla esse possit in tali re dubitatio, aut *inertia* mortem afferret ut *fames*.

Gell. XII. 5. 6. „*nosti enim, credo, verbum illud vetus:*

ἀμαθέστερόν πως εἶπὲ καὶ σαφέστερον [λέγε].

Inepte additum λέγε perinde metrum iugulat et dicti leporem.

C. G. C.

AD PROPERTII ELEGIAS.

Sex Propertii Elegiae. Ed. Lucianus Mueller.
Lipsiae MDCCCLXXIV.

LIBER I. Eleg. II. Cynthiam suam rogat poeta ne se velit vendere peregrinis muneribus, *naturaeque decus mercato perdere cultu*; priscis temporibus feminas non ornatu cultuque amorem sibi conciliasse monet (vs. 21):

*Sed facies aderat nullis obnoxia gemmis,
Qualis Apelleis est color in tabulis.
Non illis studium vulgo conquirere amantes:
Illis ampla satis forma pudicitia.*

Pro *vulgo* legendum existimo *fuco*; cf. III. XI (XXIII) 9 (31): *An si caeruleo quaedam sua tempora fuco Tinxerit, idcirco caerulea forma bonast?*

V. his versibus incipit:

*Invide, tu tandem voces conpesce molestas
Et sine nos cursu, quo sumus, ire pares.*

Quia *esse cursu* num recte dicatur dubito, corrigendum puto

Et sine nos cursu, quaesumus, ire pares.

Cf. III. XVII (XXIII). 19: *nec dicet 'timeo, propera iam surgere, quaeso'*; I. IX: 11: *I quaeso et tristes istos conpone libellos*. — *Pares cursu ire* est metaphora a iugo sumpta.

VI. ad Tullum, vs. 19 seqq.:

*Tu patrum meritas conare antire secures
Et vetera oblitis iura refer sociis.*

*Nam tua non aetas umquam cessavit amori,
Semper et armatae cura fuit patriae.*

Verba tua aetas cura fuit armatae patriae, si recte video, nihil intellegere possunt nisi hoc: armata patria tuam aetatem sollicita cura fovit et custodivit. Propius vero ad poetae mentem nescio an accedas scribendo:

Semper at armatae dura tulit patriae.

i. e. tu adhuc semper labores et molestias tulisti bellorum, quae patria gessit. Cf. I. XV. 1: *Saepe ego multa tuae levitatis dura timebam.*

VIII. 5 sq.

*Tunc audire potes vesani murmura ponti
Fortis et in dura nave iacere potes?*

Navis duritiem tolerare non fortis animi, sed corporis validi et robusti est. Corrigas quaeso *dubia* i. e. quae fluctibus huc illuc iactatur, cf. Ovid. Fast. II. 101: *dubiam rege navita pinum.*

VIII^b. 39 sqq. laetitia exsultans poeta, quod carminibus suis Cynthiae amorem sibi conciliavit:

*Hanc ego non auro, non Indis flectere conchis,
Sed potui blando carminis obsequio.
Sunt igitur Musae, neque amanti tardus Apollo,
Quis ego fretus amo: Cynthia rara meast.*

Pro amo scribendum videtur *ovo* i. e. velut triumphans exclamo. Non enim hoc agit, ut simpliciter se amare affirmet, immo, opinor, gloriatur, se Musis et Apolline fretum victis rivalibus Cynthiae amore beatum esse.

Proxime sequuntur hi versus:

*Nunc mihi summa licet contingere sidera plantis;
Sive dies seu nox venerit, illa meast,
Nec mihi rivalis certos subducit amores.
Ista meam norit gloria canitiem.*

Interpretes ultimum versum per hypallagen significare contendunt: senectus mea sentiat istam gloriam. Quod nescio an frigidius dictum sit. Malim

Ista meam decor et gloria canitiem.

IX. 11 sqq.

*Plus in amore valet Mimnermi versus Homero:
Carmina mansuetus lenia quaerit Amor.*

*I quaeso et tristes istos compone libellos,
Et cane quod quaevīs nosse puella velit.*

Vs. 13 in hanc sententiam viri docti interpretati sunt 'Agendum, seponere gravia epici argumenti carmina.' At vero nullum afferunt exemplum, quo demonstratur *componere* idem esse quod *seponere*. *Componere libros* autem sive *versus* significat *scribere libros* et *versus* et apud alios et apud Propertium (cf. III. XXXII (XXXIV), 41; I. VII. 19). Quae cum ita sint, corrigas velim

I quaeso et tristes istos combure libellos.

Cf. V. VII. 78:

Et quoscunque meo fecisti nomine versus, Ure mihi.

Elegia X noctem celebrat, qua testis fuerat lusus amatorii Galli sui cum puella delicata quadam et libidinosa. Primi versus ita in edd. leguntur:

*O iocunda quies, primo cum testis amorī
Adfueram vestris conscius in lacrimis!*

Profecto mirari licet poetam, congressum lasciviae plenum recordantem, lacrimas potissimum commemorare. Forsitan amantes amore luxurioso ebrii lacrimas interdum fuderint, etenim 'non nihil aspersis gaudet amor lacrimis', ut est I. XII. 16 (cf. vs. 13: *non solum vestros didici reticere dolores*), at hercle satis credibile est, lacrimas illas, parum ceteroquin acerbas, mox per oscula siccatas esse, ita ut nox illa hilaritatis atque laetitiae plena fuerit (cf. vs. 12. *accipe commissae munera laetitiae*). Quae cum ita sint, legendum videtur

Adfueram vestris conscius in latebris.

Adesse in latebris recte dicitur; *adesse in lacrimis* ferri nequit, *conscium esse in lacrimis* ut defendi possit vereor. Legitur sane apud Ciceronem, ad Att. I. 18 *qui mihi et in publica re socius et in privatis omnibus conscius esse soles*, sed ita hunc scripsisse existimo ut praecedentibus *i. p. r. socius* sequentia assimilaret. Minucium Felicem et Orosium, quos testes citant editores, equidem hac in re non audiendos censeo.

Eiusdem Elegiae vs. 21 sqq.:

*Tu cave, ne tristi cupias pugnare puellae
Neve superba loqui neve tacere diu,
Neu, siquid petiit, ingrata fronte negaris,
Neu tibi pro vano verba benigna cadant.*

Legendum est *contracta fronte*, qua emendatione et metrum iuvatur. In vulgata enim ultima syllaba v. *petiit* solo ictu producitur. Cf. Ovid. ex Ponto IV. 3. 7: *Nunc, quia contraxit vultum fortuna, recedis*; Cic. Cluent. XXVI. 72: *contrahit frontem*. Fere eadem significatione scripsit Propertius III. I (X) 9 *subducto vultu*.

XVIII. vs. 19 sqq.:

Vos eritis testes, siquos habet arbor amores,

Fagus et Arcadio pinus amica deo.

A quotiens teneras resonant mea verba sub umbras,

Scribitur et vestris Cynthia corticibus!

Contendere nolim, id quod doctos quosdam fecisse video, *umbras* absurde *teneras* dici. *Umbra* h. l. frondem valet, quae quin recte *tenera* appelletur nemo, opinor, dubitabit. At vero pro *teneras* elegantius et emendatius *vestras* legetur. Quia enim tam praecedentibus duobus, quam sequenti versu ipsas arbores affatus sit poeta, eum idem hoc fecisse credibile est.

LIBER III. Elegia I (X) vs. 11 sqq.:

Surge, anima, ex humili iam carmine, sumite vires,

Pierides, magni nunc erit oris opus.

An forte *subdite vires*? Cf. Livius VIII. 40. 8: *Si cui honores subdere spiritus potuerunt*.

VI (XIV) vs. 9 sqq.:

Quanta ego praeterita collegi gaudia nocte:

Immortalis ero, si altera talis erit.

At dum demissis supplex cervicibus ibam,

Dicebar sicco vilior esse lacu.

Fere non dubito, quin scripserit poeta *fisso* — *lacu* i. e. re nihili. *Lacus* enim hic significat vas amplum, in quo mustum recipitur. Cf. Ovid. Fast. IV. 888: *Praemia de lacubus proxima musta tuis*.

VI (VII) vs. 27 sq.:

Exemplo iunctae tibi sint in amore columbae,

Masculus et totum femina coniugium.

Malim *fidum*. — *Coniugium* dictum puta pro coniuge, ut IV. XII (XIII) 19 sq.: *Et certamen habent leti, quae viva sequatur Coniugium* et V. XI. 87: *Coniugium, pueri, laudate et ferte paternum: Capta dabit vestris moribus illa manus*. — Cf. Pli-

nus N. H. X. 34. 52: *Columbae coniugii fidem non violant.*

XII. vs. 17 sqq.:

*Ipse ego venabor: iam nunc me sacra Dianae
Suscipere et Veneri ponere vota iuvat:
Incipiam captare feras et reddere pinu
Cornua et audaces ipse monere canes;
Non tamen ut vastos ausim temptare leones
Aut celer agrestes comminus ire sues.*

Pro ipsemonere lego instimulare, quia monere canes in re venatica nescio an frigidius dictum sit. Pro utvastos conicio impastos coll. Verg. Aen. IX. 339: *Impastus ceu plena leo per ovibus turbans.*

XXVII (XXIX) iocose narrat poeta, sibi, cum bene potus noctu vagaretur, obviam factam esse Amorum turbam, quam Cynthia, irata quod sola esset relictā, in se emisisset; (vs. 7)

*quorum lascivior unus
'Arripite hunc', inquit, 'nam bene nostis eum:
Hic erat, hunc mulier nobis irata locavit'.*

V. *locavit* intellegere docti affirmant pretio proposito excrucian-
dum tradidit, sed dubito, num *locavit* simpliciter dicto haec vis iure adtribuatur. Conicio *notavit* i. e. designavit.

Postquam Amores poetam vinctum secum duxerunt, unus eorum haec loquitur (vs. 13 sqq.):

*Haec te non meritum totas expectat in horas:
At tu nescio quas quaeris, inepte, foris.
Quae cum Sidoniae nocturna ligamina mitrae
Solverit atque oculos moverit illa graves,
Adflabunt tibi non Arabum de gramine odores,
Sed quos ipse suis fecit Amor manibus.*

Offendor illis oculis moverit illa graves, nam illa post praecedens quae orationis tenorem aliquantum impedit et obstruit. Praeterea in interpretatione haereo. Passeratius explicat: 'si oculos somno gravatos extulerit'. Sed etiamsi concedam movere oculos significare posse extollere, quod addubitare audeo, tamen satis absurda videtur opinio, Cynthiae ardenti desiderio flagrantis oculos somno fuisse gravatos. Propertium scripsisse suspicor atque oculos moverit illecebris. Cf. Cic. de Off. I. 28. 5: *Ut pulchritudo corporis movet oculos et delectat.*

XXXII (XXXIV) vs. 15 sqq.:

*Te socium vitae, te corporis esse licebit,
Te dominum admitto rebus, amice, meis.*

Librariorum socordia *socium* et *dominum* inter se sedes mutavisse suspicor, nam *socium* — *corporis* probabilem interpretationem vereor ut admittat.

LIBER IV. Elegia IV (V) vs. 11 sq.:

*Nunc maris in tantum vento iactamur, et hostem
Quaerimus, atque armis nectimus arma nova.*

Pro *tantum* conicio *vastum*. IV. XXIV. 17: *Nunc demum vasto fessi resipiscimus aestu.*

Ibid. 25 sqq.:

*Tum mihi naturae libeat perdiscere mores,
Quis deus hanc mundi temperet arte domum,
Qua venit exorians, qua deficit, unde coactis
Cornibus in plenum menstrua luna redit,
Unde salo superant venti, quid flamine captet
Eurus cett.*

Legendum videtur *unde salo spirent venti* i. e. qui fiat ut venti e mari surgant. Cf. Seneca Agam. 532: *Caelo novae spirant procellae*; Ovid. ex Ponto IV. 10. 43: *At Notus adverso tepidum qui spirat ab axe*; Lucan. VIII. 246: *Spirat de litore Coe Aura fluens*.

VIII (IX) vs. 35 sq.:

*Non ego velifera tumidum mare findo carina:
Tuta sub exiguo flumine nostra morast.*

Potius scripserim *flamine*. — II. IX. 33: *incerto flamine*; IV. IV (V) 25: *quid flamine captet Euris*. Cum hoc loco comparari potest Phaedri IV. 16: *navis Ferri secundis tuta coepit flatibus*.

IX (X) vs. 19 sqq.:

*Inde coronatas ubi ture piaveris aras,
Luxerit et tota flamma secunda domo,
Sit mensae ratio, noxque inter pocula currat,
Et crocino nares murreus ungat onyx.*

Non crediderim optasse poetam, ut nox inter pocula curreret, quia currere, ubi de tempore dicitur, fere valet *celeriter praeterire* s. *fugere* ut apud Horatium, Od. II. 5. 13: *Ferox aetas*

currit. Legas quaeso surgat. Cf. Ovid. Met. IV. 92: nox surgit; Sen. Thyest. 822: Sol auroram videt occiduus tenebrasque ixbet surgere.

XII (XIII) vs. 25:

*Felix agrestum quondam pacata iuventus,
Divitiae quorum messis et arbor erant.*

Inepte prisci temporis rustica iuventus *pacata* dicitur. Conicio *barbata* i. e. intonsa et rudis. Antiquos homines saepius *barbato* appellatos esse neminem nescire arbitror. Cf. Cic. pro Murena 12; Sext. 8. Iuvenalis Sat. IV. 103 habet: *facile est barbato imponere regi* i. e. simplici et rudi ut priscis temporibus fuere. Cf. Id. VI. 105; XVI. 29.

Ibid. vs. 35 sqq.:

*Hinulei pellis stratos operibat amantes,
Attaque nativo creverat herba toro,
Pinus et incumbens lentas circumdabat umbras,
Nec fuerat nudas poena videre deas.*

Pro *lentas* corrigendum puto *densas*.

Sequuntur haec:

*Corniger atque dei vacuum pastoris in aulam
Dux aries saturas ipse reduxit oves,
Dique deaeque omnes, quibus est tutela per agros,
Praebabant vestris verba benigna focis.*

Ferri nequit *vestris*, quoniam in praecedentibus neque deum ullum neque hominem affatur poeta. Conicio *festis* — *focis* i. e. diebus festis incensis. Cf. *festi frons* (Verg. Aen. IV. 459), *festi corona* (Ov. Met. X. 598), *festae mensae* (Sil. It. VII. 198, Val. Flac. III. 159), *festae taedae* (Claud. Cons. Hon. IV. 642).

XIII (XIV) vs. 1 sqq.:

*Multa tuae, Sparte, miramur iura palaestrae,
Sed mage virginei tot bona gymnasii,
Quod non infames excercet corpore ludos
Inter luctantes nuda puella viros,
Cum pila veloces fallit per brachia iactus,
Increpat et versi clavis adunca trochi.*

Vv. *Cum* — *iactus* hoc modo interpretatus est Hertzbergius: 'ipsa pila dicitur iactus suos fallere, dum cursum suum, quem quo.

dammodo promittere videbatur, subito alio flectit'. Recte sane. At nequeo probare vulgatum *per brachia*, quippe quod satis ieiune dictum videatur. Antiquitus scriptum fuisse suspicor *per inania* i. e. per aërem missa. Cf. Verg. Aen. XII. 906: *lapis vacuum per inane volatus*; Stat. Theb. I. 310: *sublimes raptim per inane volatus Carpit*; Ovid. Met. II. 506: *celeri raptos per inania vento Imposuit caelo*.

XIX (XX) vs. 3 sqq.

Durus, qui lucro potuit mutare puellam!

Tantine, ut lacrimas, Africa tota fuit?

At tu, stulta, deos, tu fingis inania vera,

Forsitan ille alio pectus amore terit.

Ultima verba non intacta relinquenda videntur, nisi enim fallunt omnia *pectus terere amore* sine exemplo est. Corrige

Forsitan ille alio captus amore furit.

Fere eodem modo Ovidius, Fast. II. 762: *caeco raptus amore furit*.

XXI. vs. 5 sqq.:

Omnia sunt temptata mihi, quacumque fugari

Possit: at ex omni me premit iste deus.

Vix tamen aut semel admittit, cum saepe negarit:

Seu venit, extremo dormit amicta toro.

Legendum *Bis tamen aut semel*.

XXII. vs. 15 sqq.:

Et sis, qua Ortygia et visenda est ora Caystri,

Et qua septenas temperat unda vias.

Paene risum movet Hertzbergius annotando '*temperare* propria significatione liquor Nili dicitur, qui denuo semper per vias suas effunditur, novasque aquas prioribus addit et has suis miscet'. Tu legas quaeso:

Et qua septenas permeat unda vias.

Cf. Plinius, N. H. XXXI. 5. 30: *Alpheus sub ima maria permeat*; V. 26. 21: *Euphrates mediam Babyloniam permeans*.

Ibid. vs. 19 sqq.:

Armis apta magis tellus, quam commoda norae:

Famam, Roma, tuae non pudet historiae.

Nam quantum ferro, tantum pietate potentes

Stamus: victrices temperat ira manus.

Horum versuum elegantissimorum postremus mendo laborare videtur, quo sententiae lumen obscuratur. Broukhusio significare visus est 'nos, quamvis irati, postquam vicimus, manibus temperamus'. Qua interpretatione e fervido ingenio potius quam sana mente nata editores adhuc acquievisse videntur. Equidem credere malo poetam scripsisse *victrices temperat ara manus*, i. e. postquam vicimus, deorum cultus et religio feroces animos domat et mitigat.

Ibid. vs. 39 sqq.:

*Haec tibi, Tulle, parens, haec est pulcherrima sedes,
Hic tibi pro digna gente petendus honos,
Hic tibi ad eloquium cives, hic ampla nepotum
Spes et venturae coniugis aptus amor.*

Hic tibi ad eloquium cives: verba et voces. Legas quaeso *hic ad eloquium lites* i. e. hic, Romae, lites aguntur, dignae, quibus orandis eloquentiam tuam exhibeas.

Elegia XXV poeta stomachatus iniuriis sibi illatis Cynthiae valedicit his verbis vs. 5 sqq.:

*Nil moveor lacrimis: ista sum captus ab arte;
Semper ab insidiis, Cynthia, flere soles.
Flebo ego discedens, sed fletum iniuria vincet:
Tu bene conveniens non sinis ire iugum.
Limina iam nostris valeant lacrimantia verbis,
Nec tamen irata ianua fracta manu.*

Nondum Herzbergius (ad Eleg. II. XX. 8) mihi persuasit *limina lacrimantia* significare *limina lacrimis madentia*, fere eodem modo quo plantae humorem remittentes lacrimantes interdum appellantur. Corrigendum puto *adamantina* i. e. dura, inexorata. Cf. V. XI. 4: *Non exorato stant adamante viae*; IV. X (XI) 9: *adamantina iuga*.

LIBER V. Elegia I priscorum Romanorum mores depingens, haec scribit vs. 27 sq.:

*Nec rudis infestis miles radiabat in armis:
Miscebant usta proelia nuda sude.*

Corrigendum est *tuta* i. e. innoxia. Verba ita emendata recte opponuntur praecedentibus *infestis armis*.

Ibid. 135 sq.:

*At tu finge elegos, fallax opus, haec tua castra,
Scribat ut exemplo cetera turba tuo.*

Pro *fallax* Broukhusius coniecit *felix*, N. Heinsius *pellax*. Editores, licet vulgatam servarint, neglexerunt ostendere cur tandem elegi fallaces appellari possint, credo, quia ipsi in significatione haeserunt. Neque ego rem intellego. Suspicio oborta est legendum esse *sollers opus*.

Elegia II Vertumnus loquens inducitur. Narrat vs. 23 sqq. se varias species induere solere:

Indue me Cois, fiam non dura puella:

Meque virum sumpta quis neget esse toga?

Da falcem et torto frontem mihi comprime faeno:

Iurabis nostra gramina secta manu.

Arma tuli quondam et, memini, laudabar in illis:

Corbis in inposito pondere messor eram.

Quid quaeso sibi volunt postrema illa verba? Hertzbergius silentio locum praeterit. Burmannus verbosus, ut solet, varias coniecturas profert, quas commemorare supersedeo, quia nihil quidquam faciunt ad nebulas dispellendas. Nisi quid melius, propono:

Orbis humi posito pondere messor eram.

i. e. postquam clypeum gravem deposui, messor factus sum.

IV. vs. 13 in Romae antiquae descriptione:

Murus erant montes: ubi nunc est curia saepta

Bellicus ex illo fonte bibebat equus.

Pro illo malim *alto*.

Ibid. vs. 27 sq.: de Tarpeia:

Dumque subit primo Capitolia nubila fumo,

Rettulit hirsutis brachia secta rubis.

Affirmant interpretes *primo Capitolia nubila fumo* significare Capitolium circumdatum fumo ex aedibus surgente, ubi coena vespertina parabatur. Credat Iudaeus Apella. Nam, ut reliqua taceam, qui, quaeso, fieri potest, ut fumus ille vespertinus *primus* appelletur? Conicio *prono Capitolia nubila Phoebō*. Sole ad occasum vergente Capitolium nebulis vespertinis obductum fuisse puta. *Prono Phoebō* est ablativus temporis. Cf. I. XVI. 23: *sidera prona*; Ovid. Met. XI. 257: *Pronus erat Titan*.

Ibid. vs. 55 sq.:

Sic hospes pariamne tua regina sub aula:

Dos tibi non humilis prodita Roma venit.

Lectio, quam dedit Muellereus est Codicis Neapolitani, Groninganus habet *pariam tua ne*, Vossianus *patriamne tua*, d'Orvili-
anus II *patiar tua mi*, Burmannianus II, qui Daventriae asser-
vatur *patiare tua*. — Locus corruptissimus variis coniecturis a
doctis tentatus est, quas enumerare longum est. Neque ego
multum profeci. Attamen quod in mentem venit prodere iuvat:

Si tu hospes patiare, fiam regina sub aula:

Cf. III. X (XVIII). 19: *At tu etiam iuvenem odisti me perfida
cum sis.*

V. vs. 61 sq.:

Vidi ego odorati victura rosaria Paesti

Sub matutino cocta iacere Noto.

Inepte et ridicule legitur *cocta*. Substituendum nimirum *tosta*.

VI. vs. 83 sq.:

Gaude, Crasse, nigras siquid sapis inter harenas:

Ire per Euphraten ad tua busta licet.

Docta et laboriosa Hertzbergii commentatio de variis sabuli co-
loribus nondum me adduxit, ut crederem *nigras* a Propertii
manu profectum esse. Potius eum scripsisse putaverim *pigras*
i. e. inertes et immotas, quo epitheto vis sequentis *sapis* ali-
quantum augeri videtur. Cf. Hor. Od. I. 22. 17: *pone me,
pigris ubi nulla campis Arbor aestiva recreatur aura*; Ovid. ex
Ponto IV. 10. 61: *Stagno similis, pigraeque paludi.*

VII. vs. 10 sq.:

Spirantisque animos et vocem misit: at illi

Pollicibus fragiles increpuere manus.

Mortuorum manus digitosque exiles tenuesque potius poetam
effinxisse credo, quam *fragiles*; quamobrem corrigendum vide-
tur *graciles*. Cf. Ovid. Fast. IV. 10. 86: *Et gracilis struc-
tos effugit umbra rogos.*

Ibid. vs. 79 sq.:

Pelle hederam tumulo, mihi quae pugnante corymbo

Mollia contortis adligat ossa comis.

Absurdam lectionem *pugnante* ocus deleas. Restituas velim *prae-
gnante*. Cf. Ovid. Met. III. 664: *Impediunt hederæ remos
nexuque recurvo Serpunt et gravidis dstringunt vela corymbis*;
Columella X. 379: *gelidas per graminis umbras, Intortus cucu-
mis, praegnansque cucurbita serpit.*

VIII. vs. 3 sqq. narrat Lanuvii quotannis in Iunonis Sospitae festo virgines descendisse in speluncam, ut pabulum praeberent draconi, qui pro loci genio haberetur, vs. 9 sqq.:

*Talia demissae pallent ad sacra puellae,
Cum temere anguino creditur ore manus.
Ille sibi admotas a virgine corripit escas:
Virginis in palmis ipsa canistra tremunt.*

Vv. *anguino creditur ore manus* auctore Hertzbergio significant: 'quamvis os anguinum sit ideoque reformidandum, tamen manus illi creditur'. Quae interpretatio molestior et implicatior est, quam cui fidem habere possim. Suspikor:

Cum tenera anguino raditur ore manus.

i. e. tangitur et stringitur; cf. IV. II (III). 23: *Alter remus aquas, alter tibi radat harenas.* — *Tenera* dedit Scaliger e libro suo.

Eadem elegia narrat, se cum duobis scortillis genio indulsisse, donec subito Cynthia intervenerit, "non operosa comis, sed furibunda decens", quae puellas foras expulerit; vs. 83 sq.:

*Dein quemcumque locum externae tetigere puellae,
Suffit et pura limina tergit aqua.*

Legendum videtur *extrusae*. Extrudendi verbum in tali re sollemne est, cf. Plaut. Aul. I. 1. 3: *Me extrusisti ex aedibus*; vs. 31: *Decies die uno saepe extrudit aedibus*; Ter. Eunuch. IV. 5. 11: *Extrudere foras*; Cic. Verr. VII. 15: *domo extrudere*.

Elegia IX tradit Herculem Caco occiso, quum frustra fontem quaereret, quo sitim extingueret, tandem lucum invenisse, intra quem cadentis aquae sonitum audiret. Vs. 21 sq.:

*Huc ruit in siccam congesta pulvere barbam
Et iacit ante fores verba minora deo.*

Fauces Herculis siccas fuisse facile credo, de barba non item. Corrige sodes *spissam*.

XI. vs. 15 sqq.:

*Damnatae noctes et vos vada lenta paludes,
Et quaecumque meos implicat unda pedes,
Inmatura licet, tamen huc non noxia veni:
Det pater hic umbrae mollia iura meae.*

Vulgatam *damnatae* merito improbravit Peerlkampius. 'Non credo', inquit, 'simile inveniri exemplum, quo *noctes* tristes, infelices, sic appellantur *damnatae*'. Non tamen placet, quod substituit, *aeternae*, quippe quod a codd. vestigiis nimis longe recedat. Conicio *tartareae* coll. Val. Flacc. VI. 435: *tartaream noctem*; Sen. Her. Fur. 436: *tartareae tenebrae*.

Scr. Arnhemiae Id. Nov. 78.

J. J. CORNELISSEN.

AD SCHOLIA IN ODYSSEAM.

Ad. I. 276. periit loci sententia in hisce: ἀμέλει δὲ τοῖς τὰ τοιαῦτα εἰς θεοὺς ἀπορρίψασι μετὰ τὴν τύφλωσιν θεοῖς εὐχεται. Perspicua erunt omnia ubi reposueris: ἀμέλει ὁ τὰ τοιαῦτα εἰς θεοὺς ἀπορρίψας κτέ.

Odyss. I. 444. scribendum: τὸ αὐτοῦ ἀσφαλὲς ἐν Ἑτέρῳ ἔθετο, pro ἑτέρῳ, et διδάσκει — οἷους δεῖ εἶναι τοὺς ἄρχοντας ΠΕΡΙ τοὺς ὑποτεταγμένους, pro διὰ.

Λ. 115. ὅτι οὐκ ἐνήλλακται ὁ χρόνος ὡς τὸ „σύν τε μεγάλῳ ἀπέτισαν.” (Iliad. Δ. 161.). οὐ γὰρ ἦσαν οἱ μνηστῆρες συνηγμένοι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ὀδυσσέως. Legendum: οὐΠΩ γὰρ ἦσαν κτέ. Sic et ad vs. 182. corrige: οὐδέΠΩ γὰρ οἱ μνηστῆρες, οἳ γε μετὰ τέσσαρα ἔτη ἐπίασιν.

Non audiunt Editores P. 81.

αὐτὸν ἔχοντά σε βούλομ' ἐπαυρέμεν ἢ τινα τῶνδε.

recte enim in Scholio monetur: ἐχρῆν ὀρθοτονεῖν τὴν σέ, et ita scribere:

αὐτὸν ἔχοντα σὲ βούλομ' ἐπαυρέμεν.

Quod autem alius ἐπαυρέμεν interpretatur esse ἐπεντρυφῆσαι vehementer fallitur. Nihil aliud est quam ἀπολαῦσαι.

Odyss. P. 111.

ἐνδυκέως ἐφίλει ὥσει τε πατήρ ἐδν υἷόν.

Scholion: οὕτως Ἀρίσταρχος. ὁ δὲ Ζηνόδοτος

ἐνδυκέως ἐφίλει ὥσει τε πατήρ ἐδν υἷόν.

Est eadem lectio, ut vides. Coniicio alteram scripturam fuisse:

ἐνδυκέως ἐφίλει ὥσει τε πατήρ φίλον υἷόν,

alteram

ἐνδυκέως ὥσει τε πατήρ ὄν παῖδ' ἐφίλησε.

quam acute Dindorfius collegit ex Iliad. I. 481 et Odyss. Π. 17.

Annotatur ad P. 160 et 161: ἐν τοῖς χαριεστέροις οὗτοι μόνον οἱ δύο (οἱ β' Codex) ἀθετοῦνται ἐπεὶ καὶ πρὶν εἰσελθεῖν ἐν τῇ νηϊ τὸν οἶωνόν εἶδε καὶ ἐγεγώνευν ἀκαίρως ἐσίν. ἐν δὲ τοῖς κοινοτέροις ἀπὸ τοῦ „ὥς φάτο" (vs. 150) ἕως τοῦ „ἐξ ἐμεῦ" (vs. 165). Corrupta sunt verba πρὶν εἰσελθεῖν ἐν τῇ νηϊ, neque magis sana sunt quae in Harleiano supersunt: καὶ μὴν οὐδέπω εἰσελθὼν εἰς τὴν ναῦν θεᾶται τὸν οἶωνόν. Pessime haec corrupta sunt neque leni manu sanari possunt, quod frustra conatus est Lehrsius *Aristarch.* p. 107. Sed quia constat de sententia loci vitii et mutilati, de verbis ipsis quibus Aristarchus usus sit minus est laborandum. In Odyss. O. 525. Theoclymenus navi egressus et in litore stans ubi vidit faustissimum omen se vocat Telemachum a sociis et dextra prehensa ita dicit:

Τηλέμαχ', οὗ τοι ἄνευ θεοῦ ἔπτατο δεξιὸς ὄρνις.

In nostro loco contra ad Penelopen dicit:

τοῖον ἐγὼν οἶωνόν ἐϋσσέλμου ἐπὶ νηὸς

ἤμενος ἐφρασάμην καὶ Τηλεμάχῳ ἐγεγώνευν.

Adversis frontibus haec inter se concurrere animadvertit Aristarchus et molestos versus ὀβελῶ confixit, quia neque ἐπὶ νηὸς ἤμενος illud viderat sed *stans in litore*, neque ἐγεγώνευν recte dicitur de eo qui Telemachum a sociis procul seductum (ἐτάρων ἀπόνοςφι καλέσας O. 529.) secreto illa monuit. Deteriores libri, ἐν τοῖς κοινοτέροις (in alio Codice eodem sensu ἐν τοῖς εἰκασιτέροις) sedecim versus (P. 150—165) obelo notatos habebant, quos si ab omnibus libris abessent neminem magno-pere desideraturum fuisse arbitror. Nihil enim in iis inest quod non alibi melius dictum sit.

Odyss. Σ. 282.

οὐνεκα τῶν μὲν δῶρα ΠΑΡΕΛΚΕΤΟ θέλγε δὲ θυμόν.

Scholion: εὐτελὲς τοῦτο. διὸ καὶ κεραύνιον παρέθηκεν Ἀριστοφάνης. Ecce iterum fastidiosus Aristophanes, cui multa εὐτελῇ, μικροπρεπῇ, ἀπρεπῇ, σμικρόλογα videntur suae aetatis mores et ingenium respicienti. Aristophanes autem, qui (ut supra vidimus) ὀβελοῖς καὶ ἀσερίσκοις utebatur, pro Aristarchi διπλαῖς videtur κερκύνια posuisse. Commode indicat Dindorfius Scholion Aristonici ad Iliad. Λ. 147. ἡ διπλῇ — ὅτι (καὶ addendum) ἐν Ἰλιάδι εὐτελέσι χρῆται λεξιδίοις οὐ μόνον ἐν Ὀδυσσεΐα. Itaque ad quae Aristarchus διπλῇν apponebat, ad ea Aristophanem videmus κεραύνιον apponentem. Praeterea ambigunt in ΠΑΡΕΛΚΕΤΟ sitne πάρ' ἔλκετο an παρέλκετο, quorum hoc sine controversia unice verum est. Ἐλκεσθαι δῶρα παρά τινος nihil est sed παρέλκεσθαι, ut post Homerum παρασπᾶσθαι. Quemadmodum a Demosthene dicitur *Olynthiaca* I. p. 10 Λ. ὥς ἔσι μάλιστα τοῦτο δέος μὴ πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι — τρέψῃ (imo vero κλέψῃ) τε καὶ παρασπάσῃται τι τῶν ὅλων πραγμάτων, et Latine lepide et iocose dicebant *dona vel munuscula* ab aliquo *auferre* vel *avellere* vel *abradere*, sic Homerus dixit τῶν μὲν δῶρα παρέλκετο, id quod Ἀριστοφάνης μὲν δυσχεραίνει, „γῆθησεν δὲ πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,” (Σ. 281).

In argumento Odysseae Σ. ubi legitur Πηνελόπης πρὸς τοὺς μνηστῆρας ἐπιπληττούσης Τηλεμάχῳ περὶ τῆς τοῦ ξένου καταξενίας, Dindorfius annotat „καταξενίας] *vocabulum suspectum*.” Manifesto mendosum est καταξενίας, sed tu repone κακοξενίας, ut Cato Uticensis Antiochenses increpans loquitur apud Plutarchum in *Catone Minore* cap. XII. ὦ μοχθηροί, μεταβάλεσθε ταύτης τῆς κακοξενίας, et sic Scholiasta ad Odyss. T. 108. νεικέοι: διαβάλοι ἐπὶ κακοξενία.

C. G. COBET.

AD
CICERONIS PHILIPPICAS.

M. TULLII CICERONIS in M. Antonium orationum Philippi-
carum libri XIV. ex recensione CAROLI HALMII.
Turici 1856.

Nihil egisti, M. Antoni. — Eripuisti tu M. Ciceroni lucem sollicitam et aetatem senilem et vitam miseriorem te principe quam sub te triumviro mortem: famam vero gloriamque factorum atque dictorum adeo non abstulisti ut auxeris. Vivit vivetque per omnem saeculorum memoriam — omnisque posteritas illius in te scripta mirabitur, tuum in eum factum execrabitur.

VELLEIUS PATERCULUS.

Philipp. I. 3. 7. „*Kalendis Sextilibus veni Syracusas.*” deinde Rhegium „*municipes Rhegini complures ad me venerunt; ex his quidam Roma recentes.*” nuntiant laeta omnia „*addebant praeterea — rem conventuram; Kalendis [Sextilibus] Senatum frequentem fore: Antonium — ad auctoritatem Senatus esse rediturum.*” Praeterierant dudum Kalendae Sextiles. Itaque optimo iure Madvigius *Sextilibus* expunxit. *Kalendis* id est *Kalendis proximis, Septembribus*.

Hinc perspicue apparet quam nihil sentirent, quam nihil cogitarent homunciones, qui suis additamentis Codices Ciceronis inquinaverunt.

Madvigius existimat Vaticanum Codicem, unum omnium antiquissimum et fidelissimum testem, additamentis huiuscemodi fere liberum esse, sed et ipse nonnulla deprehendit et expunxit et alia quaedam adhuc latent.

Philipp. I. 6. 15. *Alia causa est eorum, quorum silentio ignosco: alia eorum, quorum vocem requiro: quos quidem doleo in suspicionem populo Romano venire non [modo] metus, quod ipsum esset turpe, sed alium alia de causa deesse dignitati suae. Pro metus scribendum metu, non enim coniungenda sunt in suspicionem metus, sed metu deesse dignitati suae. Simul modo eximendum est, namque inter se opponuntur NON METU, SED alium alia de causa. Manifesto enim haec sententia est: quos quidem doleo populum Romanum suspicari non metu deesse dignitati suae, sed alium alia de causa. Quos dicat esse eos, quorum silentio ignoscat, perspicuum est, nempe „L. Caesarem avunculum, Calenum procuratorem, Pisonem familiarem”. Philipp. XII. 7. 8. cf. Philipp. XII. 1. „apud alterum (Pisonem) uxor, liberi; alter (Calenus) quotidie literas mittere, accipere, aperte favere Antonio. Ad eundem Calenum igitur pertinet quod dicit Philipp. VII. 2. 5. „faveas tu hosti? ille literas ad te mittat de sua spe rerum secundarum? eas tu laetus proferas? recites? describendas etiam des improbis civibus?” De avunculo scribit Philipp. VIII. 1. (L. Caesar) antequam sententiam diceret propinquitatem excusavit. — Ergo ille avunculus. Num etiam vos avunculi qui illi estis assensi?”*

Optime Latine dici *populo Romano in suspicionem venire deesse dignitati suae* luculenter demonstravit Madvigius ad Asconium Pedianum in *Cornelianam* pag. 59 Orell. ubi legitur: *Cominii magna infamia flagraverunt vendidisse silentium magna pecunia. Comparavit Ciceronis locum in Verr. IV. 13. 30. quum in suspicionem venissent suis civibus fanum expilasse Apollinis* (ὑπωπτεύοντο συλῆσαι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερόν.) *et Lentuli (ad Famil. XII. 15): magistratus veniebant in suspicionem detinuisse nos et demorati esse.*

Similis verborum compositio est in epistola Caelii (*ad Famil. VIII. 10. 2. in eam opinionem Cassius veniebat — finxisse bellum et Arabas in provinciam immisisse eosque Parthos esse Senatui renuntiasse.*

Addit Madvigius locum Asconii in argumento *Milonianae* pag. 146. *Pompeius et Sallustius in suspicione fuerunt in gratiam redisse cum Milone. Ad eundem igitur modum Cicero dixerat: quos doleo in suspicionem populo Romano venire deesse*

dignitati suae non metu sed alium alia de causa. cf. Philipp. XIV. § 17. *hoc vero tempore in tanta inopia constantium et fortium consularium quo me dolore affici creditis quum alios male sentire, alios nihil omnino curare videam, alios parum constanter in suscepta causa permanere sententiamque suam non semper utilitate rei publicae sed quum spe tum timore moderari.*

Philipp. I. 7. 15. *deinde a vobis, patres conscripti, peto ut, etiamsi sequi minus audebitis orationem atque auctoritatem meam, benigne me tamen, ut adhuc fecistis, audiat. Perspicuum et frequens est sequi alicuius auctoritatem id est amplecti sententiam quam quis dixerit, uti consilio quod quis dederit et sim.* Graece συμβουλευόντι πείθεσθαι Philipp. I. § 3. *auctoritatem eius summo studio secuti sumus.* Sed quid sit orationem alicuius sequi praesertim in curia non assequor.

Philipp. I. 7. 16. *an in commentariolis — se uno auctore prolatis, ne prolatis quidem sed tantummodo dictis, acta Caesaris firma erunt?* Intolerabile est asyndeton et sententiae verborum non congruens. Requiritur: — prolatis VEL POTIUS ne prolatis quidem, μᾶλλον δὲ μηδὲ προκομισθέντων ἀλλὰ ῥηθέντων μόνον ὑπάρχειν.

Philipp. I. 9. 21. *promulgata lex est ut et de vi et maiestatis damnati ad populum provocent si velint.* post pauca § 22. *quam autem ad pestem furor tribunicius impelli non poterit his duabus quaestionibus [de vi et maiestatis] sublatis?* Quid, quod obrogatur legibus Caesaris, quae iubent ei qui de vi itemque ei qui maiestatis damnatus sit aqua et igni interdici? Reseca pannum inepte assutum [de vi et maiestatis]. Poteratne quisquam dubitare quid esset HIS duabus quaestionibus sublatis, quas quidem paullo ante Cicero nominasset et iterum commemorat in iis quae continuo sequuntur?

Praeterea in Vaticano est de vi et maiestate, in caeteris de vi et de maiestate, quorum neutrum probum est. Halmius maiestatis reposuit. Sed erat suus sciolo error relinquendus qui sic suomet ipse indicio se quasi sorex prodidit.

Iterum ex his iudicari potest quam futilia et puerilia homunciones nihili ad Ciceronem annotarent.

Philipp. I. 11. 27. *Video autem quam sit odiosum habere iratum eundem et armatum, quum tanta praesertim sit gladiatorum impunitas.* Comparandus est locus in epistola ad Plancum (*ad Famil. X. 2. 1*): *nec sine periculo quisquam libere de re publica sentiens versari potest in summa impunitate gladiatorum.*

Philipp. I. 13. 32. *quo Senatus die laetior? quo populus Romanus? — proximo [altero], tertio, denique reliquis consecutis diebus non intermittebas quasi donum aliquod quotidie afferre rei-publicae.* Ne inepte bis idem dicatur expunge altero. Est enim proximus dies sequens dies ut in *Tuscul. Quaest. IV. 30. de morte et de dolore primo et proximo die disputatum est.*

Philipp. II. 2. 3. *At enim te in disciplinam meam tradideras (nam ita dixisti) domum meam ventitabas.* Quod sententia requirit imperfectum *ventitabas* ad praecedens *tradideras* male accommodatum est. Commemoraverat enim Antonius illud tempus quum se in Ciceronis disciplinam tradidisset et domum eius *ventitaret* non *ventitasset*. „Tradideram me in disciplinam tuam, domum tuam *ventitabam*.” Cicero *de Legibus I. 4. a primo tempore aetatis iuri studere te memini, cum ipse etiam ad Scaevolam ventitarem.*

Philipp. II. 3. 5. *qua in re non tam iucundum mihi videri debuit non interfectum A TE quam miserum te id impune facere potuisse.* Lambinus *ME non interfectum*, Madvig. *non interfectum ME.* Recte, ut opinor: sed eadem opera A TE expunctum esse oportuit. Gaudebat Cicero se non esse interfectum, sed utrum ab Antonio an ab alio quolibet sibi vitam ereptam non esse dicat nihil facit ad rem; *Antonium*, id est nequissimum mortalium, *id impune facere potuisse* erat miserum.

Philipp. II. 3. 6. *cum omnes impuritates Impudica in domo quotidie susciperes vino lustrisque confectus.* Sic scribitur ex auctoritate Codicis Vaticani et Nonii Marcelli quum sana ratio *pudica* postulet. Namque *pudica in domo* est in domo, quae

Cn. Pompeii fuerat, *impudica in domo est in domo TUA*, in qua quum quotidie omnes impuritates susciperentur quam fatuum est addere *impudicam* illam domum fuisse. Comparandus est locus Philipp. II. 28. 69. *quid enim umquam domus illa (Pompeii) viderat nisi pudicum, quid nisi ex optimo more et sanctissima disciplina?*

Philipp. II. 3. 7. *tamquam mihi cum M. Crasso contentio esset quocum multae et TAM magnae fuerunt.* in Vaticano libro est *et IAM magnae*, unde Halmius TAM exsculpsit, vitiose. Recte dicitur *tot et tantae* (non *tam magnae*) *fuerunt*, aut *multae et magnae fuerunt*, quod reponendum. Similiter Graece passim dicitur *ἀγῶνες τοσοῦτοι καὶ τηλικοῦτοι* aut *πολλοὶ καὶ μεγάλοι*, non item *πολλοὶ καὶ τηλικοῦτοι*.

Philipp. II. 4. 8. *homo diserte, ut Tironi et Mustelae [iam] esse videris.* Quid sibi vult *iam* in tali re, quasi antea illi Antonium non putarint esse disertum? Deleto *iam* sententia est, *ut stultissimi homines Tiro et Mustela iudicant.*

Philipp. II. 4. 8. *quo me teste convincas? an chirographo, in quo habes scientiam [quaestuosam?]* Eam scientiam dicit, quam scimus Titum principem habuisse. Sueton. in Tito 3: *e compluribus comperi — Titum imitari chirographa quaecumque vidisset ac profiteri saepe se maximum falsarium esse potuisse.* Antonium dicit sua manu Caesaris chirographum imitatum esse.

Philipp. II. 7. 17. *ad sepulturam corpus vitrici sui negat a me datum. Hoc vero ne P. quidem Clodius dixit umquam: quem quia iure ei inimicus fui, doleo a te omnibus vitiis [eum] esse superatum.* Additum *eum* orationem soloecam facit. Dici poterat: *CUI quia iure (deleto ei) inimicus fui doleo EUM a te esse superatum*; sed ubi *QUEM* praecedit vitiose *EUM* additur. cf. Philipp. X. 5. 11. *ne Caii quidem Antonii celeritas contemnenda est, QUEM nisi in via caducae hereditates retardassent, volasse EUM, non iter fecisse diceres.*

Philipp. II. 9. 21. *tu illum (Antonius Clodium) in foro*

SPECTANTE *populo Romano gladio insecutus es*. Ex optimo Codice pessima lectio recepta est *spectante* pro *inspectante*. Halmius „*secuti sumus Vaticanum: saepius enim a librariis inspectare in locum v. spectare illatum videmus, ut pag. 342. 10.* Sed utrum quoque loco *spectare* an *inspectare* verum sit non pendet a libris sed a verborum intelligentia. *Spectare* dicuntur homines ea quae oculos et mentes oblectant ut ludos, gladiatores, venationes in Circo et quidquid populo est spectaculo. *Inspectare* apud Ciceronem non nisi in ablativo participii usurpatur *inspectante* et *inspectantibus*, ut *populo Romano inspectante, inspectante me, nobis inspectantibus* et sim. *Populo Romano inspectante* est *in conspectu populi*, ante oculos populi habetque coniunctam notionem impudentiae cuiusdam et audaciae, vid. *ad Famil. I. 9. 19. quoniam quidam nobiles homines — nimis amarent inimicum meum meque inspectante — familiariter atque hilare amplexarentur. In Verr. II. 22. 49. convivis inspectantibus* (alii *spectantibus*) *emblemata evellenda curavit. Pro Milone 27. 74. domino trans ripam inspectante* (alii *spectante*) *non dubitavit aedificium exstruere in alieno. ibid. 37. 101. vobis non modo inspectantibus sed etiam armatis et huic iudicio praesidentibus haec tanta virtus ex hac urbe expelletur?* et § 103. *quid me reducem esse voluistis? an ut inspectante me expellerentur ii per quos essem restitutus?* et in *Philippicis I. 10. 24. quas* (leges) *nobis inspectantibus recitavit, pronuntiavit, tulit. II. 9. 21. tu illum in foro inspectante populo Romano gladio stricto insecutus es. II. 36. 92. inspectantibus vobis toto Capitolio tabulae figebantur. III. 5. 12. populo Romano inspectante nudus — est concionatus.* Si esset scriptum in *Verrina* *convivis spectantibus* et *pro Milone* *domino trans ripam spectante* sententia esset convivas et dominum grato et iucundo spectaculo oculos pavisse.

Contra rectissime dicitur VI. 5. 13. (L. Antonius) *Mylasis mirmillo Thraecem iugulavit. Quonam modo istum ferre possemus si in hoc foro SPECTANTIBUS vobis depugnasset?* quia de veris gladiatoribus haec dicuntur, quos populus Romanus in foro depugnantes spectaret.

Philipp. II. 9. 22. *de morte Clodii fuit quaestio, non satis*

prudenter illa quidem CONstitutata; quid enim attinebat nova lege quaeri de eo, qui hominem occidisset, cum esset legibus quaestio CONstitutata? Vel auris admonet reponendum esse: cum esset legibus quaestio INSTITUTA. cf. Cicero pro Milone 5. 13. hanc vero quaestionem etsi non est iniqua nunquam tamen Senatus constituendam putavit: erant enim leges, erant quaestiones vel de caede vel de vi nec tantum moerorem ac luctum Senatui mors P. Clodii afferebat ut nova quaestio constitueretur et post pauca: quis potest credere Senatum iudicium novum constituendum putasse?

Arguitur etiam aurium iudicio languidum additamentum II. 16. 40. *me nemo nisi amicus fecit heredem — te is quem tu vidisti nunquam L. Rubrius Casinas [fecit heredem], et post pauca: te quem nunquam viderat aut certe numquam salutaverat fecit heredem. Quis nostrum sic scripsisset? et Ciceronem ita scribere potuisse putabimus?*

Philipp. II. 9. 22. *quod igitur cum res agebatur nemo in me dixit id tot annis post tu es inventus qui diceres? Cicero non erat optima memoria et saepe sibi ipse contradicit. Oblitus erat se octo ante annis scripsisse in defensione Milonis. 18. 47. Scitis, iudices, fuisse qui in hac rogatione suadenda dicerent Milonis manu caedem esse factam, consilio vero maioris alicuius. Me videlicet latronem ac sicarium abiecti homines et perditum describebant. ubi annotat Asconius Pedianus: Q. Pompeius Rufus et C. Sallustius tribuni sunt quos significat. Hi enim primi de ea lege ferenda populum hortati sunt et dixerunt manu Milonis occisum esse Clodium, consilio vero maioris alicuius.*

Apparet ex his, quibus plurima similia apud Ciceronem colligi possunt, quam cauti esse debeamus ne huiusmodi argumentis in diiudicanda fide et auctoritate librorum Ciceronis abutamur. Si quid huiusmodi in Bruti epistolis legeretur quam triumpharent illi omnes qui dicerent *fieri non potuisse ut Cicero in re tam nota tam parum sibi constitisset.*

Philipp. II. 11. 25. *cuius autem, qui in eo numero (interfectorum Caesaris) fuisset, nomen est occultatum? — Citius dixerim iactasse se aliquos, ut fuisse in ea societate viderentur [quam consoii (alii socii) non fuissent] quam ut quisquam celari vellet*

qui fuisset. Reseca inepte assutum pannum [quum conscii (socii) non fuissent]. Qui sese iactabant in ea societate fuisse, id est qui se inani iactatione in eo numero fuisse mentiebantur, profecto conscii (an socii) non fuerunt.

Etiam auris admonet τὸ κακόφρωνον *fuisse — fuissent — fuisset* a tersa et numerosa Ciceronis oratione abhorrere.

Caeterum quod Cicero suspicari se dicit *iactasse se aliquos ut fuisse in ea societate viderentur*, de ea re satis constabat inter omnes. Dio Cass. 44. 21. καὶ αὐτοῖς (interfectoribus Caesaris) καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν πρώτων — τῆς μὲν ἐπιβουλῆς οὐ συμμετασχόντες, τῆς δὲ ἀπ' αὐτῆς δόξης — μεταποιησόμενοι συνεγένοντο. Appianus B. C. II. 119. συνέθεον δὲ αὐτοῖς τινὲς χρησάμενοι Ξίφιδια οἱ τοῦ ἔργου μὴ μετασχόντες προσεποιοῦντο τὴν δόξαν Λέντλος τε ὁ Σπινθήρ καὶ Φαώνιος καὶ Ἀκύνος καὶ Δολοβέλλας καὶ Μοῦρκος καὶ Πατίσκοις, οἱ τῆς μὲν δόξης οὐ μετέσχον, τῆς δὲ τιμωρίας τοῖς ἀμαρτοῦσι συνέτυχον.

Mentitur igitur Lentulus Spinther ad Ciceronem scribens (*ad Famil. XII. 14. 6*); *ego me de republica puto esse meritum — tantum quantum Cassius et Bruti non solum illius facti periculiue societate sed etiam huius temporis studio et virtute. Iactat se Spinther ut in ea societate fuisse videatur. Idem fecerat Patiscus, quem Lentulus in Asia pro quaestore habebat (ad Famil. XII. 15. 2).*

Dolabellam *iactasse se ut fuisse in ea societate videretur* diserte testatur Appianus B. C. II. 122. Dolabella, inquit, *statim post caedem Caesaris consulatus insignia corripuit καὶ συνεγνωκέναι τοῖς ἐπ' αὐτῷ (Caesari) βεβουλευμένοις ὑπεκρίνετο καὶ μόνης ἄκων τῆς χειρὸς ἀπολειφθῆναι. εἰσὶ δ' οἱ λέγουσιν αὐτὸν εἰσηγήσασθαι τὴν ἡμέραν (Idus Martias) θέσθαι τῇ πόλει γενέθλιον. Sed statim sequenti die mutavit homo vanus sententiam (cap. 129.): δξεῖα δὴ τοῦ χθὲς ὑποκριναμένου (Dolabellae) μετασχεῖν τῶν γεγονότων ἐγίγνετο μεταβολή.*

Philipp. II. 11. 26. *etenim si auctores ad liberandam patriam desiderarentur illis auctoribus Brutos ego impellerem* cet. Emenandum illis *actoribus*, auctore Madvigio *Opusc. I. pag. 164. Paronomasia est studio quaesita et sententia clara et perspicua est. Plutarchus in Bruto 10. 1. Κασσίῳ δὲ πειρῶντι τοὺς φίλους*

ἐπὶ Καίσαρα πάντες ὁμολόγουν, εἰ Βροῦτος ἡγοῖτο· δεῖσθαι γὰρ οὐ χειρῶν οὐδὲ τόλμης τὴν πρᾶξιν ἀλλὰ δόξης ἀνδρὸς οἷος οὗτός ἐστιν. Erant omnes ad *agendum* parati sed ducem et auctorem praeclari facinoris M. Brutum expetebant, εἰ Βροῦτος ἡγοῖτο. Actores erant, sed auctor desiderabatur.

Philipp. II. 13. 32. *etenim vereor ne aut celatum me illis ipsis non honestum, aut invitatum refugisse mihi sit turpissimum.* Cicero probe sciebat et aegerrime tulerat se a Bruto et Cassio celatum esse et se „*Idibus Martiis ad coenam non invitatum*” ad Famil. X. 28. XII. 4. Ad Cassium scribit (ad Fam. XII. 3.) *vestri pulcherrimi facti ille furiosus (Antonius) me principem dicit fuisse. Utinam quidem fuisset! molestus nobis non esset: sed hoc vestrum est (qui me celastis).*

Philipp. II. 14. 35. *illud quidem fuit — omnibus bono — tibi tamen praecipue — qui maximo te aere alieno ad [aedem] Opis liberasti. Delendum est aedem.* Sic enim tum loquebantur. Terentius *Adelph.* IV. 2. 43. *ubi ad Dianae veneris.* Cicero Philipp. I. 7. 17. *pecunia utinam ad Opis maneret.* II. 37. 93. *in tabulis quae sunt ad Opis.* VIII. 9. 26. *ne tangantur rationes ad Opis.* Multa conguessit Drakenborch. ad Livium X. 23. *ad Martis, ad Cereris, ad Spei, ad Apollinis, ad Cereris Liberi Liberaeque* (Liv. 41. 28.) et complura alia, ubi libri deteriores inserunt *aedem* vel *templum*. Horatius Sat. I. 9. 39. *ventum erat ad Vestae.* Cicero Philipp. VI. 5. 13. *ante Castoris.* et in Philipp. V. 6. 18. *quum erat ventum ad [aedem] Concordiae, delendum est aedem.* Idem fit in praepositione *a*. Cicero ad Famil. XIV. 2. *a Vestae ad tabulam Valeriam.* Livius X. 47. *a Martis.* Perpetuum hoc est in *ad*, *ante*, *a* et *pone*. Apud Plautum in *Curculione* IV. 1. 20.

póne [aedem] Castoris ibi sunt subito quibus credas male. delendum est *aedem*. Contra praepositiones *in* et *pro* hanc ellipsin non admittunt aut non requirunt. Cicero Philipp. V. 6. 15. *in aede Opis.* Philipp. V. 8. 1. *pro aede Castoris.* Suetonius in *Caesare* 78 *sedens pro aede Veneris Genitricis.*

Philipp. II. 16. 40. *hereditatem mihi negasti venire. Utinam*

hoc tuum verum crimen esset! plures amici mei et necessarij viverent. Aliud agens Halmius pro hereditatibus substituit hereditatem. Manifesto redarguunt errorem et ea quae continuo sequuntur et quae paullo post Cicero addit: ego enim amplius sestertium ducenties acceptum hereditatibus rettuli, ubi scribendum amplius sestertio ducenties. Male enim expletum est amplius HS ducenties.

In Vaticano scriptum est *hereditate mihi negasti venire.*

Philipp. II. 16. 40. *me nemo nisi amicus fecit heredem; — te is quem tu vidisti numquam L. Rubrius Casinas. Et quidem vide quam te amarit is, qui albus aterne fuerit ignoras. Soloeca oratio est et omnino requiritur quem albus aterne fuerit ignoras. ὃν ὁποῖός τις ποτ' ἦν ἀγνοεῖς.*

Philipp. II. 16. 41. *in multas praeterea pecunias — tamquam heres esset invasit. Miror cur non sit recepta Heumanni certa emendatio: tamquam heres esses invasisti. Nulla enim potest esse dubitatio quin haec quoque ut reliqua omnia veluti ad ipsum Antonium praesentem dicantur. Quia praecedit te faciebat heredem aliud agentes homunculi secundam personam in tertiam converterunt.*

Philipp. II. 18. 44. *sedisti in quatuordecim [ordinibus], quum esset lege Roscia decoctoribus certus locus constitutus. Interpolatum est ordinibus. Fatuum est in tam frequenti ellipsi supplere id quod omnes omissum esse sciebant. vid. Mnemosyn. vol. X. (1861) pag. 337. ubi in lege l. d. ad legem Iuliam de vi privata emendavimus: — cautum est ne Senator sit nec decurio aut ullum honorem capiat neve in QUATUORDECIM sedeat.*

Philipp. II. 19. 48. *intimus erat in tribunatu Clodio, qui sua erga me beneficia commemorat. Ambigue dictum est Clodio qui, quasi Clodius sua erga Ciceronem beneficia commemorasset. Inserendum est pronomen is qui — commemorat. Graece dixeris Φίλτατος ἦν τῷ Κλωδίῳ Ὁ τὰς ἑαυτοῦ περὶ ἐμὲ εὐεργεσίας διηγούμενος.*

Philipp. II. 22. 55. *ut Helena Troianis, sic iste huic rei publicae [belli causa] causa pestis atque exitii fuit.* Expungi oportere *belli causa* ad Demosthenem ostendimus. In Vaticano Codice pro *belli causa, causa pestis* legitur *belli causa pestis*, ut unum tantum vocabulum *belli* sit interpolatum.

Philipp. II. 22. 55. *omnia perfecit quae Senatus salva rep. ne fieri possent PERFECERAT.* Mendosum est *perfecerat*, cui verbo in tali re nullus locus est. Corrigendum: *ne fieri possent REFECERAT.* cf. Philipp. XIV. 5. 14. *in aliquem credo hoc gladiatorem aut latronem aut Catilinam esse consultum, non in eum qui ne quid tale in re publica fieri posset EFFECERAT.*

Ingrata est et auri permolesta eiusdem verbi non eodem sensu iteratio: *omnia PERFECIT quae Senatus — PERFECERAT.*

Philipp. II. 25. 61. *venisti Brundisium in sinum quidem et in complexum tuae mimulae. — quis enim miles fuit qui Brundisii illam non viderit? — quis qui non indoluerit tam sero se quam nequam hominem secutus esset cognoscere?* Cicero undique criminandi materiam arripiens nonnunquam aberrat a vero. Romani milites, qui uxores non habebant et mulierosi et libidinosi erant, Antonii furtis amatoris oblectabantur magis quam indignabantur. Plutarchus in *Antonio* 4. 14. ἦν δὲ πού καὶ τὸ ἐρωτικὸν οὐκ ἀναφρόδιτον ἀλλὰ καὶ τούτῳ πολλοὺς ἐδημαγώγει συμπράττων τε τοῖς ἐρῶσι καὶ σκωπτόμενος οὐκ ἀηδῶς εἰς τοὺς ἰδίους ἔρωτας.

Philipp. II. 25. 62. *accessit ut Caesare ignaro [quum esset ille Alexandriae] beneficio amicorum eius magister equitum constitueretur.* Eruditulus de suo addidit [quum esset ille Alexandriae]. Quis nesciebat Caesarem illo tempore in Italia non fuisse? Ubi locorum tum fuerit nihil facit ad rem. Abfuisse eum satis argumento est quod dicitur eius rei ignarus fuisse. Etiam additum pronomen *ille* fraudem patefacit.

Natum est emblemata ex § 64. *Caesar Alexandria se recepit.*

Philipp. II. 27. 67. *quae Charybdis tam vorax? Charybdis dico? quae, si fuit, fuit animal unum: Oceanus medius fidius*

vix videtur tot res, tam dissi[PA]tas [tam distantibus in locis positas] tam cito absorbere potuisse. Neque dissipatas in tali re bene ponitur et nihil interest inter dissipatas et distantibus in locis positas. Equidem tam dissitas verum esse arbitror, ad quod nescio quis adscripsit in margine tam distantibus in locis positas.

Philipp. II. 27. 68. *quam domum (Pompeii) aliquamdiu nemo adspicere poterat, nemo sine lacrymis praeterire, hac te in domo tamdiu diversari non pudet?* Duobus vocabulis ex fuga retractis scripserim: *nemo SINE LACRYMIS adspicere poterat; nam adspicere* quidem omnes poterant qui oculos haberent. Omnes qui Pompeianam domum adspiciebant, omnes qui praeteribant lacrymas tenere non poterant. cf. Philipp. XIV. 4. 10. *Quis liberos, quis coniugem adspicere poterat sine fletu?* et passim in tali re *sine lacrymis, sine fletu, sine gemitu* poni solet.

Philipp. II. 29. 71. *quos Caesar, ut nonnullos, fortasse servasset.* Supplendum: *ut nonnullos ALIOS.*

Philipp. II. 32. 81. *quisquamne divinare potest quid vitii in auspiciis futurum sit nisi qui de coelo servare constituit? quod neque licet Comitiis per leges et si qui servavit non Comitiis [habitis] sed priusquam habeantur debet nunciare. Ineptissime interpolatum est habitis. Quid stultius quam obnuntiare post peracta comitia? Nempe hoc est Comitiis habitis. Dici solere Comitiis, ut gladiatoribus, ludis et sim. hic ipse locus demonstrat.*

In Philipp. IV. 4. 11. *ludis* sic ponitur, I. 15. 36. *gladiatoribus*, IX. 7. 16. *ludis gladiatoribusque.* et XI. 8. 19. *comitiis.*

Philipp. II. 32. 82. *ecce Dolabellae comitiorum dies; sortitio praerogativae; quiescit. Renuntiatur; tacet. Prima classis vocatur, renuntiatur; deinde ita ut assolet suffragia; tum secunda classis vocatur; quae omnia sunt citius facta quam dixi. Confecto negotio bonus augur — ALIO DIE inquit. Nemo mortalium hunc locum intelligit neque haec verba explicari aut emendari ullo modo possunt. Quae homines docti plurima commenti sunt*

• aegrorum sunt somnia plane a ratione et natura rei abhorrentia, quae quum legeris continuo alia meliora quaeras et nequidquam quaeras.

Itaque satius id non tangere. Hoc unum notandum comitia haec consularia non ab Antonio, sed a Caesare habita fuisse et quod addit: *augur auguri, consul consuli obnuntiasti* esse: tu (Antonius) *augur auguri* (Dolabellae), tu (Antonius) *consul consuli* (Caesari) *obnuntiasti*.

Philipp. II. 34. 84. *apparet esse commotum; sudat, pallet. quidlibet modo ne [nauseet] faciat quod in porticu Minutia fecit.* Horum verborum neque compositio neque sententia constat. Si unum vocabulum exemeris omnia habebunt optime. Dele *nauseet*, ut sit *modo ne faciat quod — fecit*. Quid igitur fecerat? Nempe id quod legitur II. 25. 63. *tu — tantum vini in Hippiae nuptiis exhauseras ut tibi necesse esset in populi Romani conspectu vomere postridie*. Hinc sciolus aliquis suum *nauseet* adscripsit.

Philipp. II. 34. 86. *supplex te ad pedes abiiciebas. Quid petens? Ut servires? Tibi uni peteres qui ita a puero vixeras ut omnia paterere [ut facile servires].* Neminem vidisse ineptum pannum resecari oportere! In *omnia pati etiam servitutem pati* continetur, quod additum vim verborum debilitat et frangit. Etiam auri molestum est repetitum *ut servires et ut facile servires*.

Comparari potest locus in Philipp. III. 5. 12. *hunc igitur ego consulem — putem, qui foedo illo et flagitioso die et quid pati Caesare vivo posset et quid eo mortuo consequi ipse cuperet ostendit?*

Philipp. II. 37. 94. *compellarat hospitem (Deiotarum Caesar) praesens, [computarat] pecuniam impetrarat, in eius tetrarchia unum ex Graecis comitibus suis collocarat.* Expunge *computarat* sensu vacuum et ex dittographia natum. Deinde emenda *impe-Rarat*, non enim a volente acceperat, sed invito extorserat.

Philipp. II. 38. 98. *quem (patrum C. Antonium) etiam ad*

censuram petendam impulisti eamque petitionem comparasti, quae et risus hominum et querelam moveret. — Quid? eundem in Septemviratu nonne destituisti? Intervenit enim. Quid metuisti? Credo, ne salvo capite negare non posses. Ultima erant merae tenebrae, quum claram lucem attulit palmaris Madvigii emendatio (Opusc. I. pag. 170.): Intervenit enim CUI metuisti, credo, ne salvo capite negare non posses. „Intervenisse Cicero dicit aliquem, qui id munus patruo debitum interceperit et M. Antonio extorserit quod metueret scilicet ne salvo capite negare ei non posset.” Verissima haec sunt; sed fallitur Madvigijs in iis, quae addit: „Notus erat Senatoribus homo contemptissimus, quem M. Antonius patruo detruso ad eum locum evexerat; ne nobis quidem plane ignotus; nam aut Nucula aut Lento fuit; (vid. Philipp. VI. 5. 14. VIII. 9. 26. XI. 6. 13. XII. 8. 20. et 9. 23).”

Cui enim credibile est M. Antonium homines hos contemptissimos tanto opere metuisse ut si iis Septemviratum negasset de capite se dimicaturum existimaret? Unus tantum homo erat in Antonii castris, quem ille sine capitis periculo offendere non posset, cui nihil negare auderet. Quis tandem is est? L. Antonius frater, „qui ob eam causam natus videtur ne omnium turpissimus esset M. Antonius.” Philipp. X. 10. 22. Vide Philipp. V. 11. 30. sit per se ipse sanus (M. Antonius), quod numquam erit, per hos (L. Antonium et alios) esse ei non licebit. et Philipp. XI. 5. 10. at videtis quos habeat Antonius: primum — Lucium fratrem: quam facem, dii immortales! quod facinus, quod scelus, quem gurgitem, quam voraginem! et imprimis VI. 4. 10. quid ipse si velit, num etiam Lucium fratrem passurum arbitramur? Nuper quidem dicitur ad Tibur, ut opinor, quum ei labare M. Antonius videretur, MORTEM FRATRI ESSE MINITATUS. Hanc „tetrerrimam belluam” (X. 10. 22.), „propudium illud et portentum” (XIV. 3. 8.) frater Marcus non sine causa metuebat. Itaque quum patruum septemvirum facere vellet et Lucius intervenisset sibi hanc praedam postulans negare non est ausus et patruum hiantem destituit. Tres Antonii eodem anno (44) magistratum gerebant: Marcus consulatum, Caius praeturam, Lucius tribunatum plebis. Tetrerrimus omnium erat Lucius natu minimus. Praeter locos l. vide Philipp. XII. 11. 26. (M. Antonius) ira dementiaque inflammatus adhibito

fratre Lucio, teterrima bellua, numquam profecto a me sacrilegas manus atque impias abstinebit. Hi tres erant VIIviri agris dandis adsignandis cum collegis Dolabella, Nucula et Lentone. Septimus qui fuerit ignoramus. cf. Philipp. V. 3. 7. (M. Antonius) omnem Italiam moderato homini L. Antonio dividendam dedit. VI. 5. 14. haec agrorum assignatio L. Caesaris — sententia dissoluta est. — Iacent beneficia Nuculae, friget patronus L. Antonius. XII. 8. 20. L. Antonius latro Italiae collega Lentonis et Nuculae. VIII. 18. 37. cavebat L. Antonio, qui fuerat aequissimus agri privati et publici decempedator Nucula et Lentone collega XI. 6. 13. Quid? illa castrorum M. Antonii lumina ante oculos proponitis? Primum duos collegas Antoniorum et Dolabellae Nuculam et Lentonem Italiae divisores lege illa quam Senatus per vim latam iudicavit. Vel ex hoc uno loco satis apparet Antonios (tres), Dolabellam, Nuculam et Lentonem collegas in Septemviratu fuisse. De Marco multa etiam alia indicia sunt, veluti V. 12. 33. legi epistolam M. Antonii, quam ad quemdam Septemvirum capitalem hominem COLLEGAM suum miserat, et II. 17. 43. duo millia iugerum campi Leontini Sex. Clodio rhetori assignasti et quidem immunia. et II. 39. 101. agrum Campanum — tu compransoribus tuis et collusoribus dividebas — medico tria millia iugerum: quid, si te sanasset? rhetori duo: quid si te disertum facere potuisset?

Colligimus ex his Septemviros non tantum agros in Italia ex sua libidine divisisse sed etiam in Sicilia opimum agrum Leontinum. In Italia L. Antonius „dividebat agros, quibus et quos volebat; nullus aditus erat privato, nulla aequitatis deprecatio. Tantum quisque habebat possessor quantum reliquerat divisor (L.) Antonius.” Eximius locus est in Philipp. VI. 5. 20. ubi Cicero in concione dicit, *sed redeo ad amores deliciasque vestras L. Antonium. Adspicite a sinistra illam equestrem statuam inauratam, in qua quid inscriptum est? QUINQUE ET TRIGINTA TRIBUS PATRONO. Populi Romani igitur est patronus L. Antonius. et post pauca: sed haec una statua. Altera ab equitibus Romanis equo publico; qui item adscribunt PATRONO, — agrum iis divisit. O sordidos qui acceperint! improbum qui dederit!* et VII. 6. 16. *dominabitur Lucius; est enim patronus quinque et triginta tribuum, quarum sua lege, qua cum C. Caesare ma-*

gistratus partitus est, suffragium sustulit: patronus centuriarum equitum Romanorum, quas item sine suffragio esse voluit.

Videntur duo Consules Antonius et Dolabella agrum Campanum et Leontinum divisisse, quod colligas ex *Philipp. VIII. 8. 25.* (Antonius postulat) *ut quos ipse cum Dolabella dederit agros teneant ii quibus dati sint. hic est Campanus ager et Leontinus.*

Philipp. II. 38. 99. filiam eius (C. Antonii) sororem tuam eiecisti. — non est satis: probri insimulasti pudicissimam foeminam. Quid est quod addi possit? Contentus eo non fuisti. Frequentissimo Senatu — hanc tibi esse cum Dolabella causam odii dicere ausus es quod ab eo sorori et uxori tuae stuprum esse oblatum comperisses. Ut recte et ordine sententia procedat quatuor verba transponenda sunt in hunc modum: Contentus eo non fuisti. Quid est quod addi possit? Senties ita haec esse componenda ubi cogitaveris non est satis et contentus eo non fuisti idem significare.

Philipp. II. 40. 102. consuluisti me per litteras de Capua tu quidem — possesne ubi colonia esset eo coloniam novam iure deducere. Negavi in eam coloniam, quae esset auspicato deducta, dum esset incolumis, coloniam novam iure deduci, colonos novos adscribi posse [rescripsi]. Elegans et perusitatum ζεύγμα nescio quis ineleganter explevit.

Philipp. II. 40. 103. advolas in M. Varronis — fundum Casinatem. Quo iure? quo ore (Vaticanus quore)? Eodem, inquires, quo in heredum L. Rubrii — praedia. Ut nunc legitur eodem est eodem ore, sed clamat sententia eodem IURE necessarium esse. Reseca igitur veterem dittographiam [quo ore] et omnia habebunt optime.

Comparandus locus est in *Philipp. XI. 12. 28. qua lege? quo iure? eo quod Iupiter ipse sanxit. Philipp. I. § 26. quo iure? an eo quod vi et armis omne sublatum est!*

Philipp. II. 41. 106. Anagnini — cum essent devii descendunt ut istum tamquam si esset consulem salutarerent. Vaticanus

a manu secunda habet *consul*, quod unice verum videtur: *descenderunt ut istum salutarent tamquam si esset Consul*. nam *salutare aliquem Consulem* dicuntur illi qui quem in salutando consulem appellant, quod est ab hoc loco alienum. Sic milites saepe dicuntur ducem suum re bene gesta *imperatorem salutare*. Tacit. Ann. II. 18. *miles in loco proelii Tiberium imperatorem salutavit*. Sueton. in *Caesare* 79. *plebi regem se salutanti Caesarem se non regem esse respondit*. Cicero eo sensu appellandi verbo, non *salutandi*, utitur, ut in Epistola ad Atticum v. 20. 3. *castella munitissima — cepimus, incendimus; imperatores appellati sumus*.

Philipp. II. 41. 106. in Vaticano Codice scriptum est: *incredibile dictum sed cum vinus inter omnis constabat neminem esse resalutatum*. Mirum est in sententia tam facili et aperta veram lectionem reperiri non posse. Quod Madvigio in mentem venit: *sed sum vicinus* ne ipsi quidem diu placebit. Potuit dicere: *incredibile dictu sed nihilo minus inter omnes constabat*.

Philipp. II. 41. 107. — *te, ut Basilum — et alios vestri similes, quos clientes nemo habere velit, non modo illorum cliens esse*. Sententia loci requirit: *nedum illorum cliens esse*.

Philipp. II. 42. 107. *interea dum tu abes, qui dies ille collegae tui fuit, cum illud, quod venerari solebas, bustum in foro evertit! qua re tibi nuntiata, ut constabat inter eos, qui una fuerunt, concidisti*. Cicero oblitus est eorum quae dixerat de *eversione illius exsecratae columnae* in Philippica I. 2. 5. atque haec omnia communiter cum collega (Dolabella Antonius): alia porro propria Dolabellae, quae nisi collega afuisset, credo iis futura fuisse communia

Praeterea pro *ut constabat inter eos qui una fuerunt* requiritur *inter omnes*. Error ex compendio natus est. Antonium concidisse accepto hoc nuntio non poterat constare nisi *inter eos, qui una erant*, sed sententia est *omnes qui aderant id animadvertisse: tam aperta res erat*.

Philipp. II. 44. 114. *Spurius Cassius, Sp. Maelius, M. Man-*

lius propter suspicionem regni [APPETENDI] sunt necati. Vehementer mihi suspectum est additum appetendi. Quid est propter suspicionem caedis faciendae, furti committendi, facinoris perpetrandi, stupri offerendi et sim.? Unde igitur natum putemus? Ex proximis: hi primi cum gladiis non in regnum APPETENTEM, sed in regnantem impetum fecerunt.

Philipp. II. 46. 118. *quin etiam corpus libenter obtulerim si repraesentari morte mea libertas civitatis potest. Corrigendum civitati. Poterat eodem sensu dicere civibus non civium. Suetonius in Nerone 44. iussit inquilinos privatarum aedium et insularum pensionem annuam repraesentare fisco. Repraesentare perinde habet dativum atque quod idem est praesentem dare.*

Philipp. III. 1. 1. *expectantur Kalendae Ianuariae. — quae est igitur expectatio? — quamquam enim ADSUNT Kalendae Ianuariae, tamen breve tempus longum est imparatis. Nonne haec manifesto inter se pugnant? Dicuntur haec in curia a. d. XIII. Kalendas Ianuarias (i. e. die 19 Decembris) Philipp. V. 11. 28. Quomodo igitur Kalendae Ianuariae ADESSE dicuntur et statim additur breve tempus (id est dies XII qui supersunt ante Kalendas) longum esse imparatis? Ciceronem scripsisse arbitror: quamquam enim INSTANT Kalendae Ianuariae, et sic omnis est sublata difficultas.*

Instare esse prope adesse, iamiam adfore quid opus est exemplis demonstrare?

Senatus in curiam convocatus est a. d. XIII Kalendas Ianuarias a novis tribunis plebis, qui paucis ante diebus (a. d. IV Idus Decembres i. e. die 10 Decembris Liv. 39. 52) honorem inierant.

Philipp. III. 2. 3. *C. Caesar adolescens paene potius puer — exercitum comparavit. Et asyndeton offendit et paene puer vitiosum est, quod significat nondum plane puer, ut in epigrammate:*

*dum dubitat natura marem faceretne puellam
factus es, o pulcher, paene puella puer.*

Reponendum est id quod dici solet *adolescens* VEL *potius puer.*

ut in Philipp. IV. 1. 3. *nomen clarissimi adolescentis vel pueri potius*. Philipp. III. 1. 2. *dies enim affert vel hora potius — magnas saepe clades*. et sic passim.

Philipp. III. 2. 5. *qua peste privato consilio rem publicam (neque enim fieri potuit aliter) Caesar liberavit*. Transpone *rem publicam privato consilio*, nam dirimi non possunt arctissime coniuncta *privato consilio*, *neque enim fieri potuit aliter*.

Philipp. III. 4. 10. *huius (Antonii) domi inter quasilla pendebatur aurum, numerabatur pecunia*. Stulte corruptus locus est. Emenda: *pendebatur aurum, NON numerabatur, expuncto pecunia*. Sic dici solet de ingenti copia nummorum, spatium ad numerandos nummos non esse, itaque in trutina pendi. Xenophon in *Hellenicis* III. 2. 27. οἱ περὶ Ξενίαν τὸν λεγόμενον μεδίμνω ἀναμετρήσασθαι τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς ἀργύριον. Eadem sententia sine mendo legitur in Philipp. II. 38. 97. *tanti acervi nummorum apud istum construuntur ut iam expendantur, non numerentur, pecuniae*.

In vulgata lectione, quam Halmius tuetur, hoc imprimis molestum est quod *aurum* et *pecunia* inter se opponuntur. Itaque *aurum* significat nummos aureos, *pecunia* argenteos, quod quis umquam audivit? Praeterea quoniam aureorum longe minor copia fuisse intelligitur et multo maior argenteorum hos potius pendi, illos numerari oportuit, non contra.

Fortasse tamen non *pecunia* interpolatum est sed *aurum* ex aliquo errore natum, ut verum sit *pendebatur non numerabatur pecunia*, vel quia in Vaticano est *numerabantur* eodem quo ante modo scripsit: *pendebantur non numerabantur pecuniæ*.

Philipp. III. 5. 13. *quam ob rem, tribuni pl., quamquam vos nihil aliud nisi de praesidio — retulistis, tamen mihi videmini — potestatem nobis de tota re publica fecisse dicendi*. Iustus et naturae ordo et in soluta oratione necessarius est *potestatem nobis — dicendi fecisse*.

Philipp. III. 6. 17. *qui autem evenit ut tibi Iulia natus ignobilis videatur cum tu eodem materno genere soleas gloriari?*

Ferrarius pro *Evenit* coniecit *CONvenit*, ut sensus esset *nonne haec inter se pugnant?* Nihil mutandum recte iudicat Halmius comparans locum Philipp. VII. 2. 4. *qui enim evenit ut — improbos se quam populares esse malint?* Eodem sensu haec dicuntur ut apud Horatium: *qui fit ut nemo sua sorte contentus vivat?* Graece brevius $\pi\tilde{\omega}\varsigma$ in tali re ponitur ut in *Pluto*:

$\kappa\alpha\iota\ \pi\tilde{\omega}\varsigma\ \Phi\epsilon\upsilon\gamma\omicron\upsilon\sigma\acute{\iota}\ \sigma\epsilon\ \pi\acute{\alpha}\nu\tau\epsilon\varsigma;$

qui fit (qui evenit) ut te omnes fugiant?

Philipp. III. 7. 17. *idem etiam Q. Ciceronem fratris mei filium compellat edicto. — at etiam gladiator ausus est scribere hunc de patris et patruī parricidio cogitasse. — in eum adolescentem hoc scribere audere, quem ego et frater meus propter eius suavissimos atque optimos mores praestantissimumque ingenium certatim amamus omnibusque horis oculis, auribus, complexu tenemus.* Haec omnia Cicero temporis causa mentitur, nam satis constat Quintum filium nequissimum nebulonem propter eius perditissimos et pessimos mores patri, patruo et avunculo, Attico, odiosum admodum et invisum fuisse. Quod Cicero monet Philipp. II. 4. 7. *epistolas amicorum non esse in medium proferendas, „quam multa ioca solent esse in epistolis, quae prolata si sint inepta videantur! quam multa seria neque tamen ullo modo divulganda!”* non movit eos, qui post Cicero-
nis mortem eius epistolas in medium protulerunt, in quibus permulta sunt quae minime divulgari voluisset.

Deligam insigniores quosdam locos ex epistolis ad Atticum, unde appareat quid de Quinti filii moribus sentiat. X. 11. 3. (anno 49): *de eius (fratris) filio indulsit illi quidem suus pater semper, sed non facit indulgentia mendacem aut avarum aut non amantem suorum.* Natura enim Quintus filius haec vitia habebat, non ex patris indulgentia. XI. 10. 1. *P. Terentius — Quintum filium Ephesi vidit (anno 47) — cumque ex eo de me percontaretur eum sibi ita dixisse narrabat se mihi esse inimicissimum volumenque sibi ostendisse orationis, quam apud Caesarem contra me esset habiturus.* XI. 16. 4. (anno 47): *Quintum filium ad me acerbissime scripsisse iam antea tibi scripsi.* XIII. 37. 2. (anno 45): *novi nihil sane nisi Hirtium cum Quinto acerrime pro me litigasse: omnibus eum locis furere maximeque in convi-*

viis: cum multa de me, tum redire ad patrem: nihil autem tam ἀξιοπίστως dici quam alienissimos non esse a Caesare, fidem nobis habendam non esse, me vero etiam cavendum. XIII. 38. 2. (anno 45): datur mihi epistola a sororis tuae filio — cuius est principium non sine maxima contumelia. XIV. 17. 3 (anno 44): Quintus filius ad patrem acerbissimas literas misit — quarum erat caput — „se ab Caesare habere omnia, nihil a patre, reliqua sperare ab Antonio.” O perditum hominem! XIV. 19. 3. (anno 44): de coronatis cum sororis tuae filius a patre accusatus esset rescripsit se coronam habuisse honoris Caesaris causa — ac libenter vituperationem subire quod amaret etiam mortuum Caesarem ¹⁾. Itaque M. Antonio intimus factus est. XIV. 20. 5. Quintus filius, ut scribis, Antonii est dextella. per eum igitur quod volumus facile auferemus. Deinde nescio qua offensione interposita nebulo minatus est se ad Brutum et Cassium transiturum. XV. 19. 2. (anno 44): Statur scripsit ad me locutum secum esse Quintum Ciceronem valde asseveranter se haec ferre non posse; certum sibi esse ad Brutum et Cassium transire. — Potest aliquid iratus Antonio, — potest totum esse σχέδλασμα et nimirum ita est. Vides quanto opere adolescentem nequam contemnat. XV. 21. 1. (anno 44): Quintus pater exsultat laetitia; scripsit enim filius se idcirco profugere ad Brutum voluisse quod cum sibi negotium daret Antonius ut eum dictatorem efficeret, praesidium occuparet, id recusasset: — Ecquem tu illo certiore nebulonem? XV. 22. 1. (anno 44): gratulor nobis Quintum filium exisse: molestus non erit. XV. 27. 3. (anno 44): O turpem sororis tuae filium cum haec scriberem! XVI. 1. 6. (anno 44): Quintus filius mihi pollicetur se Catonem. — Dii faxint ut faciat ea quae promittit. sed ego nihil dico amplius.

Unus tantum in Epistolis ad Atticum locus est ubi Quintus filius laudibus extollitur XVI. 5. 2. *Quintus fuit mecum dies*

1) Inde ab anno 46 Parilibus (a. d. XI. Kal. Maias natali Urbis) erant ludi equestres in Circo ob victoriam Caesaris in Africa. Dio Cass. 43. 42. Intermissi sunt annis 44 et 43. Hoc anno Quintus filius et alii quidam improbi Parilibus coronati prodierunt. Cicero ad Attic. XIV. 14. 1. *iteradum eadem ista mihi. Coronatus Quintus noster Parilibus? Parilibus. Solusne? solus. — scire cupio qui fuerint alii: quamquam satis scio nisi improbum neminem.*

complures et si ego cuperem ille vel plures fuisset: sed quamdiu fuit incredibile est quam me in omni genere delectarit in eoque maxime in quo (olim add.) minime satisfaciebat. Sic enim commutatus est totus et scriptis meis quibusdam quae in manibus habebam et assiduitate orationis et praeceptis ut tali animo in remp. quali nos volumus futurus sit. Hoc cum mihi non modo confirmasset, sed etiam persuasisset, egit mecum accurate multis verbis tibi ut sponderem se dignum et te et nobis futurum neque se postulare ut statim crederes, sed cum ipse perspexisses tum ut se amares. Quod nisi fidem mihi fecisset iudicassemque hoc quod dico firmum fore, non fecissem id quod dicturus sum. Duxi enim mecum adolescentem ad Brutum. Sic ei probatum est quod ad te scribo ut ipse crediderit, me sponsorem accipere noluerit eumque laudans amicissime mentionem tui fecerit complexus osculatusque dimiserit. Quamobrem etsi magis est quod gratuler tibi quam quod te rogem tamen etiam rogo ut si quae minus antea propter infirmitatem aetatis constanter ab eo fieri videbantur, ea iudices eum abiēcisse mihi que credas multum allaturam vel plurimum potius ad illius iudicium confirmandum auctoritatem tuam. Mireris hanc tantam nebulonis et tam repentinam mutationem in melius; sed mirari noli, haec omnia falsa et ficta sunt a Cicerone; nihil in his veri est, nihil ex animi sententia dictum. Cicero, qui nihil suis impudenter rogantibus negare poterat, in hac re astutus fuit et διπλοῦς ἀνὴρ. Quinto patri et filio pollicitus est facturum se ut Attico sponderet et ipsorum arbitratu literas daret, sed clam Atticum admonuit ut nihil his literis crederet. XVI. 1. 6. egit autem et pater et filius ut tibi sponderem —. huic ego literas ipsius arbitratu dabo. EAE NE TE MOVERINT. et XVI. 3. 3. de Quinto filio gaudeo tibi meas literas prius a tabellario meo quam ab ipso redditas. Primus hanc Ciceronis fraudem perspexit et aperuit Tunstallus in Epistola ad Middletonum pag. 13.

Ex his igitur suspicio subnascitur non esse mentitum „gladiatorem qui ausus esset dicere hunc de patris et patruī parricidio cogitasse.” Confirmatur haec suspicio literis Ciceronis ad Atticum. X. 4. 5. (anno 49): alter (Quintus filius) *O rem miseram! nihil enim mihi accidit in omni vita acerbius. — indulgentia nostra depravatus eo progressus est QUO NON AUDEO DICERE.*

et § 6. *neque unum eius nec parvum sed multa magna delicta compressi. — literas eius ad Caesarem missas ita graviter tulimus ut te quidem celaremus.* et X. 7. 3. *Quintum puerum accepi vehementer: avaritiam video fuisse et spem magni congiarii. Magnum hoc malum est sed SCELUS illud quod timueramus SPERO NULLUM FUISSE.* Quod est illud SCELUS? Nempe eum de patris et patruī parricidio cogitasse, non quo id facere decreverit, sed odio et acerbitate ingenii incensus id se facturum minatus erat, neque id Antonium latebat. Operae pretium est legere quae de ea re scripsit Tunstall *Observations on the present collection of Epistles between Cicero and M. Brutus* pag. 77 sqq.

De Quinti patris et filii nece duplex fama fertur. Si Dioni Cassio credimus 47. 10. filius patrem occultavit καὶ σρεβλωθεὶς οὐδὲν ἐξελάλησεν· μαθὼν δ' ἐκεῖνος — ἦλθεν ἐς τοῦ μφανέος et sese ultro percussoribus obtulit. Contra Appiano teste B. C. IV. 20. pater percussores obsecravit ut se priorem occiderent. Filius contra. Seiuncti igitur ambo simul necati sunt.

Hoc solum constat ambos proscriptos periisse.

Philipp. III. 9. 21. *sententioas edicti cuiusdam memoriae mandavi, quas videtur ille peracutas putare: ego autem qui intelligeret [quid dicere vellet] adhuc neminem inveni.* Coniuncta sunt QUAS qui intelligeret; itaque quid dicere vellet eliminandum. Cicero dixisset quid diceret, ut Graece ὃ, τι λέγοι. Post pauca in eandem sententiam dixit: *nonne satius est mutum esse quam quod nemo intelligat dicere?*

Philipp. III. 9. 22. *En cur magister eius ex oratore arator factus [sit] possideat in agro publico campi Leontini duo millia iugerum immunia.* Vitiosum est asyndeton sed sit expungendum.

Philipp. III. 9. 23. *quid enim attinuerat — Ti. Canutium, a quo erat honestissimis contentionibus et saepe et iure vexatus — aditu prohibere Capitolii?* Aliter de Ti. Canutii in Antonium orationibus iudicat Velleius Paterculus II. 64. *Haec sunt tempora, quibus M. Tullius continuis actionibus aeternas Antonii memoriae inussit notas. Sed hic fulgentissimo et coelesti ore, at tribunus Canutius canina rabie lacerabat Antonium.* Addit Vel-

leius in proscriptione primum omnium necatum esse Canutium, ultimum Ciceronem ¹⁾. „*utrique, inquit, vindicta libertatis morte stetit: sed tribuni sanguine commissa proscriptio, Ciceronis veluti satiato Antonio poena finita.*” In iis, quae de Canutio memoriae prodita sunt, confusio quaedam est et error. Satis constat Ti. Canutium in tribunatu Octavio favisse et cum Antonio inimicitias exercuisse, quem asperrimis orationibus vexavit et (ut Velleius loquitur) *canina rabie laceravit*. Canutius anno 44 Octavio concionem dedit teste Dione Cassio 45. 6. (Octavius) *Τιβέριον Κανούτιον δημαρχοῦντα ἀναπείσας ἐς τὸν ὄμιλον ὑπ’ αὐτοῦ εἰσήχθη*, id est *ad populum productus est*. Deinde quum Octavius veteranos Calatia et Casilino excitos ad Urbem duceret et ad secundum lapidem ad Martis constitisset Canutius eum cum copiis in Urbem introduxit eique concionem dedit et ipse in Antonium invectus est. Appian. B. C. III. 41. et Dio Cass. 45. 12. Itaque quum aperte Octavio faveret, Antonius „*in concione dicere ausus est Canutium apud eos locum sibi quaerere, quibus se salvo locus in civitate esse non posset.*” Cicero *ad Famil. XII. 23. 3.* Plana haec omnia et perspicua sunt, sed audi quid Cicero eodem anno ad Cassium scripserit (*ad Famil. XII. 3.*): (Antonius) *a. d. VI. Non. Octobres productus in concionem a Canutio — ea dixit de conservatoribus patriae, quae dici deberent de proditoribus; de me quidem non dubitanter quin omnia de meo consilio et vos fecissetis et Canutius faceret.* Primum miror ipsum Consulem a tribuno plebis ad populum produci, sed fac ita usitatum fuisse, cur tandem Antonius, qui fratrem Lucium tribunum plebis habebat, ab acerrimo inimico in concionem produci maluit, in quem in hac ipsa concione invectus est? Exitum non reperio, nisi forte gravi errore scriptum est *productus a CANUTIO* quum Cicero dedisset *a fratre LUCIO*. Gravior etiam difficultas est in morte Canutii. Quem Velleius narrat *primum omnium in proscriptione periisse* eum videmus anno 40 expugnata Perusia ab Octavio captum et crudeliter necatum. Dio Cassius 48. 14. *Perusia capta plerique Senatores et equites Romani occisi sunt.* καὶ λόγος γε ἔχει ὅτι — ἐπὶ τὸν βωμὸν τὸν

1) Quum Ciceronis caput ad Antonium relatum esset ἰδὼν ἀνεβόησεν ὥς νῦν αἱ προγραφαὶ τέλος ἔχουσιν. Plutarch. in *Cicerone* cap. 49.

τῷ Καίσαρι τῷ προτέρῳ ὠσιωμένον ἀχθέντες ἱππεῖς τετρακόσιοι καὶ βουλευταὶ ἄλλοι τε καὶ ὁ Κανούτιος ὁ Τιβέριος, ὅς ποτε ἐν τῇ δημοκρασίᾳ τὸ πλῆθος τῷ Καίσαρι ἠθροισεν, ἐτύθησαν. Disertissimum testimonium est: *Ti. Canutius, qui in tribunatu plebis Caesarem ad populum produxerat. Neminem nominat Suetonius in Augusto 15. de eadem caedis atrocitate scribens: „scribunt quidam trecentos ex dediticiis electos utriusque ordinis ad aram Divo Iulio exstructam Idibus Martiis hostiarum more mactatos.”* Alia omnia narrat Appianus B. C. V. 49. *Perusia expugnata ὁ μὲν Κεῖσαρ ἐσπένδετο ἅπασιν, ὁ δὲ στρατὸς οὐκ ἐπαύετο ἐπὶ τισι θορυβῶν ἕως ἀνηρέθησαν. καὶ ἦσαν οἱ μάλιστα Καίσαρος ἐχθροὶ Κανούτιός τε καὶ Γάϊος Φάβιος κτέ.* et Velleius II. 74. *Usus Caesar virtute et fortuna sua Perusiam expugnavit, Antonium inviolatum dimisit. in Perusinos magis ira militum quam voluntate ducis saevitum.* Quas cient tragoedias Suetonius et Dio de nobilissimis civibus ad Caesaris aram Idibus Martiis hostiarum more mactatis, eas inanes et fictas esse facile intelligimus, nec ipsi vehementer affirmant: *scribunt quidam* et λόγος ἔχει dicunt. Deinde qui fieri potuit ut Canutius fautor et amicus Octavii et Antonii osor ¹⁾ deserto Octavio furiosi L. Antonii sectam secutus fuerit? Aut igitur in nomine (vel in praenomine) error est, aut tota res est σχεδίασμα fide indignum. Soli igitur Velleio fides constat narranti et Canutium in proscriptione periisse et Perusia expugnata in Perusinos (non in cives Romanos) militum ira esse saevitum.

Philipp. III. 9. 23. *Quid enim attinuerat L. Cassio tribuno plebis — mortem denuntiare si in Senatum venisset. D. Carfulenum — Senatu vi et minis [mortis] expellere?* Et supervacuum et inelegans est *mortis* additum post *mortem* denuntiare. Ecquod aliud acri viro tribuno plebis minari potuit ut eum nolentem ex Curia expelleret?

Philipp. III. 10. 25. *L. Lentulus et P. Naso — [nullam se habere provinciam] nullam Antonii sortitionem fuisse iudicave-*

1) Κανούτιος ὁ δήμαρχος ἐχθρὸς ὢν Ἀντωνίῳ καὶ παρ' αὐτὸν Καίσαρι φίλος Appian. B. C. III. 41.

runt. Frigidum emblemata Vaticanus liber omittit, addidit secunda manus. Est operae pretium huiuscemodi additamenta ab antiquis libris damnata sedulo animadvertere, quo facilius ea deprehendas quae in omnibus libris circumferuntur.

Philipp. III. 11. 27. *O C. Caesar, adolescentem appello, quam tu salutem rei publicae attulisti! quam improvisam! quam repentinam! qui enim haec fugiens fecit, quid faceret insequens?* Quae tandem est sententia verborum *adolescentem appello*? Cur *adolescentem* eum vocat? an ne cum patre confunderetur? absurdum hoc quidem est. Quid igitur dixerat? nempe: *O Cai Caesar, ABSENTEM appello.* ut in Philippica I. 13. 31. *Tu autem, M. Antoni, absentem appello, unum illum diem — non omnibus anteponis?*

Philipp. III. 12. 29 *aliquando, per deos immortales! patres conscripti, patrium animum virtutemque capiamus, ut aut libertatem propriam Romani [et] generis et nominis recuperemus aut mortem servituti anteponamus.* Male Vaticanus et inserit namque nihil propemodum interest inter *genus* et *nomen Romanum*. Hinc etiam restituendum est IV. 5. 13. *virtus — quae propria est Romani generis et nominis, pro SEMINIS.* cf. Philipp. III. 4. 11. *a Lucio Bruto principe huius maxime conservandi generis et nominis.* IV. 3. 7. *deorum — munere datum rei publicae Brutorum genus et nomen.* VII. 4. 11. *omine quodam illius generis et nominis.* X. 6. 14. *fato quodam paterni maternique generis et nominis.*

Philipp. III. 12. 30. *cum exercitu Romam ad interitum nostrum et ad dispersionem urbis venire conatus.* Nihil est *dispersionem urbis*, ut nihil est *dispergere urbem*. *Diripere urbem*, si quid Ciceroni credimus, illi parabant. Itaque vera est Lambini coniectura ad DIREPTIONEM urbis, ut § 27. *Custosne urbis an DIREPTOR — Antonius? ad Famil. IV. 1. 2. Vides Urbem sine legibus, sine iudiciis, sine iure, sine fide relictam direptioni et incendiis.*

Philipp. IV. 5. 13. *Hanc (virtutem) retinete, quaeso, quam*

vobis tamquam hereditatem Maiores vestri reliquerunt. Expuncta litera male duplicata scribendum: tamquam hereditatē maiores reliquerunt. Nepos in Hannibale I. 3. hic autem velut hereditate relictum odium paternum erga Romanos sic confirmavit ut prius animam quam id deposuerit. et in vita Attici XIII. 2. domum habuit in colle Quirinali ab avunculo hereditate relictam.

Philipp. IV. 6. 16. *quantum cura, labore — consilio Niti atque efficere potero. Revocandum eniti, quo Cicero in tali re passim uti solet.*

Philipp. V. 1. 2. *Hic enim dies vobis, patres conscripti, illuxit [haec potestas data est] ut quantum virtutis, quantum constantiae, quantum gravitatis in huius ordinis consilio esset populo Romano declarare possetis. Furcillis expellenda annotationuncula haec potestas data est. Interpretatus est aliquis quod Cicero eleganter dixerat: hic dies vobis illuxit ut — declarare possetis. Quis non sentit quam ieiune dicatur: haec potestas data est ut — possetis? Perinde est ac si diceret: haec potestas data est ut — potestatem haberetis.*

Philipp. V. 4. 10. *de colonis in agros deducendis. Multo melior est scriptura colonis, quoniam complures fuisse satis constat. Ineptum est in talibus aliquid libris credere. In Vaticano locis innumerabilibus I et II, IS et IIS confusa videbis. Utra sit ubique lectio potior et vera nostri iudicii est.*

Philipp. V. 4. 12. *Quibus rebus tanta pecunia una in domo coacervata est, ut si hoc genus pene in unum redigatur non sit pecunia rei publicae defutura. Vaticanus unam in domo, unde Garatoni unam in domum coniecit quod mihi, ut et Halmio, valde arridet. Coacervata est enim acervatim congesta.*

Quid lateat in HOC GENUS PENE IN UNUM diu et multum frustra quaesivi. Nam quid prodest corrigere in AERARIUM redigatur nisi simul reliqua corrigantur?

Philipp. V. 8. 21. *in concione (Antonius) dicere ausus est se cum magistratu abiisset ad urbem futurum cum exercitu introi-*

turum quotiescumque vellet. Excidit propter ὁμοιοτέλευτον vocabulum sententiae necessarium introituum et exituum quotiescumque vellet. cf. Philipp. III. 11. 27. in concione dixerat se custodem fore urbis seque — ad urbem exercitum habiturum. — et quidem se introituum in urbem dixit exituumque cum vellet.

Philipp. V. 8. 22. *domum ad se venire iussit centuriones, quos bene sentire de re publica cognoverat, eosque ante pedes suos uxorisque suae, quam secum gravis imperator ad exercitum duxerat, iugulari [coëgit]. Iugulari coëgit: quis sic loquitur? et quis ita recte dici posse putat? Reseca importunum coëgit ab eo additum qui perperam existimavit sententiam eo fulcro indigere neque intellexit iussit — iugulari coniuncta esse.*

Philipp. V. 9. 25. *quae non faciebat Hannibal, quia multa ad usum reservabat, haec hi, qui in horam riverent etc. Narrat Cicero quid Hannibal faceret, non cur id faceret. Itaque scribendum: QUI multa ad usum reservabat, non QUIA.*

Philipp. V. 10. 27. *nostros quo iubemus ire si non paruerit Antonius? quod in nonnullis libris de nescio cuius coniectura scriptum est iubebimus vera lectio esse videtur et sententiae necessaria.*

Philipp. V. 11. 30. *teretur interea tempus, belli apparatus refrigescit. Unde est adhuc bellum TRACTUM nisi ex retardatione et mora? Ex Vaticano additum tractum omissum in ceteris. Estne autem haec sententia insana et absurda an non est? Qua tandem alia causa bellum trahi (id est in longum trahi, protrahi, duci) potest quam retardatione et mora? Nulla certe. Ubi tractum deleveris omnia optime procedent. Unde est adhuc bellum? id est cur bellum nondum confectum est? Respondet: ex retardatione et mora et post pauca: si dies nullus intermissus esset bellum profecto nullum haberemus. et in orationis exitu § 53. celeritate autem opus est: qua si essemus usi bellum, ut saepe dixi, nullum haberemus. et Philipp. III. 1. 2. si Kalendae Ianuariae — non essent exspectatae — bellum iam nullum haberemus.*

Si quis propter singularem libri Vaticani auctoritatem ac fidem, (qui scatet mendis minutioribus ac facile tollendis, sed minus est quam caeteri interpolatus) quaesierit unde tandem molestum illud *tractum* nasci potuerit, non premam suspicionem quae mihi saepe hunc locum relegenti subnata est, nempe scriptum olim fuisse: unde est adhuc bellum TANTUM? cf. Philipp. VIII. 2. 7. *utrum hoc bellum non est? etiam TANTUM bellum quantum nunquam fuit.* et Philipp. III. 1. 3. *quo enim usque TANTUM bellum — privatis consiliis propulsabitur?*

Philipp. V. 11. 30. *ut primum — libere senatus haberi potuit.* in Vaticano *libere* in rasura a secunda manu scriptum est, unde Halmius coniecit *tuto* olim scriptum fuisse, cui plane assentior: certae enim hae sunt locutiones. *Senatus TUTO habetur et sententiae LIBERE dicuntur.* cf. Philipp. III. 15. 37. *uti Senatus Kalendis Ianuariis TUTO haberi sententiaeque de summa re publica LIBERE dici possint.* et post pauca: *dent operam uti Senatus Kalendis Ianuariis TUTO haberi possit.*

Philipp. V. 12. 31. *verum praeterita omittamus. Etiamne hanc moram [afferemus], dum proficiscantur legati? dum revertantur?* Halmius *afferemus* omittendum putat quoniam in Vaticano omissum et a secunda manu in margine suppletum est. „cum tot ellipsis, inquit, in his orationibus Cicero usus est, hic quoque *afferemus* ex interpolatione adiectum esse statuendum.” Necessarium esse *afferemus* et negligentia librarii in Vaticano omissum facile apparet. Non quodlibet vocabulum per ellipsin recte omittitur, sed ea tantum quae legentibus vel audientibus certa statim in mentem venire debent: *tam bonus gladiator rudem tam cito?*

Philipp. V. 12. 34. *haec si censueritis, Patres conscripti, brevi tempore libertatem populi Romani auctoritatemque vestram recuperabitis. Sin autem lenius agetis, tamen eadem sed fortasse serius decernetis.* Absurda haec oratio est: ridiculum est *sed*, magis etiam ridiculum *fortasse*. Si haec non NUNC statim decernetis tamen eadem *SERIOUS* decernetis. Nulla est in his oppositio (*sed*), nulla dubitatio (*fortasse*). Clamat sententia et

rei natura restituendum esse: *tamen eadem sed fortasse SERO decernetis*. Decernenda omnino haec vobis sunt, inquit, aut statim aut postea: nunc prodesse poterunt, postea fortasse sero erit. cf. Philipp. II. 10. 24. *cum opes omnes Pompeius ad Caesarem detulisset seroque ea sentire coepisset quae ego multo ante provideram*.

Philipp. V. 13. 37. (D. Brutus Antonium) *nondum interposita auctoritate vestra suo consilio atque iudicio non ut Consulem recepit sed ut hostem arcuit* [Gallia]. Supervacaneum et molestum Gallia interpolatum esse declarat inepta et importuna vocabuli sedes. Praeterea Cicero a Gallia dixisset.

Philipp. V. 16. 42. *advolabat ad urbem a Brundisio homo impotentissimus, ardens odio, animo hostili in omnes bonos cum exercitu* [Antonius]. Perinepto loco in sententiae exitu adhaesit nomen Antonius. An metuit sciulus ne quis nesciret de quo illa dicerentur?

Philipp. V. 16. 43. (Cn. Pompeius) *subvenit rei publicae sed aetate multo robustior* (quam C. Caesar) *et militum ducem quaerentium studio paratior*. Sic Halmius de suo dedit pro Codicum lectione *paratior* (Vatic. *patior*), quae sine mora revocanda est. C. Caesar erat imparatior, qui „*veteranos cupientes iam requiescere*” sollicitavit, paratior Pompeius cui paternae clientelae ad arma vocanti statim ac lubenter obtemperarunt. Quod autem dicitur Caesar „*annis multis minor*” oratorie dictum est, Pompeius enim erat XXIII annorum, Caesar XIX.

Philipp. V. 18. 50. *Omnes Caesar inimicitias rei publicae condonavit: — hanc moderatricem omnium consiliorum atque factorum* (constituit). Vaticanus omittit *consiliorum*, quod quam recte sit suppletum permulti apud Ciceronem loci declarant. Halmius attulit Philipp. X. § 20 et 23. *de prov. cons. § 20*. Similiter legitur Philipp. II. 22. 53. *quam causam consilii et facti afferebat?* et aliis locis.

Philipp. V. 18. 51. *quam ob rem ab eo non modo nihil ti-*

mere sed maiora ET Meliora expectare debetis. Supplendum: sed maiora ETIAM et meliora expectare. Cur exciderit etiam perspicuum est.

Philipp. VI. 1. 1. *Quod XIII Kalendas Ian. Senatus me auctore decrevit. Duae literulae interciderunt: scribendum ut assolet: quod A. D. XIII. Kalendas.*

Philipp. VI. 1. 2. *hominem audacissimum — bello censui persequendum: tumultum esse DECREVI, iustitium edici, saga sumi dixi placere. Vaticanus decrevi habet, reliqui decerni, quae potior lectio videtur. cf. V. 12. 31. rem — confestim gerendam censeo; tumultum DECERNI, iustitium edici, saga sumi dico oportere. Perinde dicitur tumultum decerni et tumultum esse decerni. Livius 34. 56. ob eas res tumultum esse decrevit Senatus. Dio Cass. 46. 29. παραχὴν εἶναι ἐψηφίσαντο καὶ τὴν βουλευτικὴν ἐσθῆτα ἀπέδυσαν tumultum esse decreverunt et saga sumserunt.*

Philipp. VI. 1. 3. *Hodierno autem die nescio qua eis obiecta re remissior Senatus fuit. In Vaticano est dies PENE. scio quabis obiectarum remissior, in quo latet: — die SPE nescio qua PACIS obiecta REMISSIOR Senatus fuit. Huius emendationis laus et gratia omnis debetur Ravio Bakii mei optimo discipulo, qui Vaticani Codicis scripturam ignorans ex ipsa loci sententia eruit; — die PACIS nescio qua obiecta SPE remissior. (Var. Lectt. I. pag. 27.) quae mutato ordine ipsa sunt Ciceronis verba, quibus egregie loci sententia restituitur. Dixerat enim Cicero: tumultum esse decerni, iustitium edici, saga sumi dixi placere. — Itaque haec sententia, Quirites, sic per triduum valuit ut quamquam discessio facta non esset, tamen praeter paucos omnes mihi assensuri viderentur. Deinde repente facta est animorum conversio et repudiata est Ciceronis sententia non „nescio qua eis obiecta re” quasi quid id fuerit esset oblitus, sed quia maior pars erat ad pacem propensior. cf. Philipp. VII. 4. 14. de eadem re: non intelligitis — meam sententiam flagitari? cui cum pridie frequentes essetis assensi postridie ad spem estis inanem pacis devoluti. VII. 8. 25. cavete — ne spe prae-*

sentis pacis perpetuam pacem amittatis. XII. 1. 2. spe allata deditiois, quam amici pacem appellabant. XII. 3. 8. quis est enim qui ad bellum inflammato animo futurus sit spe pacis oblata? XII. 7. 18. alacres et laeti spe pacis oblata. Sic igitur nunc quoque dixerat contemtim et fastidiose spe nescio qua pacis obiecta remissior Senatus fuit.

Philipp. VI. 3. 9. properent legati, quod video esse facturos: vos saga parate. Est enim decretum ut, si ille auctoritati Senatus non paruisset, ad saga iretur. Ibitur [non parebit]: nos amissos tot dies rei gerendae queremur. Insiticia sunt verba non parebit. Id ipsum enim inest in ibitur.

Philipp. VI. 4. 11. nam Trebellium valde iam diligit: oderatum cum ille tabulis novis adversabatur: iam fert in oculis posteaquam ipsum [Trebellium] vidit sine tabulis novis saluum esse non posse. Recte vidit Orellius importunum nomen Trebellium expungi oportere nec tamen id Halmio persuasit. Quod Lambinus ipsum quoque deletum voluit fregit vim oppositionis: qui olim tabulis novis adversabatur nunc ipse sine tabulis novis salvus esse non potest.

Philipp. VI. 7. 18. quis est civis — tam inimicus dignitatis suae. Legendum dignitati. Inimicus (ut amicus) cum genitivo componitur ubi nominis substantivi notionem habet. Cicero pro Caelio 13. mulier semper amica omnium potius quam cuiusquam inimica.

Philipp. VII. 2. 4. qui enim evenit ut — in re una maxime populari — improbos se quam populares esse malint. Mirum ni scripserit: in re una omnium maxime populari. Compendio scriptum omnium facile excidere potuit.

Philipp. VII. 2. 5. et quidem dicuntur, vel potius se ipsi dicunt consulares: quo nomine dignus est nemo, nisi qui tanti honoris nomen potest sustinere. Inepte bis idem dicitur: eo nomine nemo dignus est nisi qui est tanti honoris nomine dignus: nam quid interest inter eo nomine dignum esse et id nomen sustinere

nomen? Obtinere nomen tritum est sed alio sensu, ut Philipp. X. 3. 6. *audi viros bonos, quibus multis uteris, — tum denique amplissimi honoris nomen obtinebis.* Nostro loco emendandum esse arbitror: *nemo nisi qui tanti honoris ONUS potest sustinere.* Sic demum *sustinere* recte dicitur et sententia est aperta et simplex. Ille demum, inquit, nomine consularis dignus est qui summa ope Senatus auctoritatem et populi Romani libertatem tueatur ac defendat. Hinc addidit ex oppositione: *Faveas tu hosti? — et te consularem — putes?* Et in eandem sententiam post pauca: *hunc ipsum (C. Pansam) — nisi talis consul esset ut omnes vigilias, curas, cogitationes in rei publicae salute defigeret, consulem non putarem.*

Philipp. VII. 6. 16. *dominabitur Lucius; est enim patronus quinque et triginta tribuum, quarum sua lege, qua cum C. Caesare magistratum partitus est, suffragium sustulit.* In Vaticano est *magistratum*, in caeteris *magistratus*, quod unice verum est, ut colligo ex Suetonii Caesare cap. 41. *Comitia cum populo partitus est ut exceptis consulatus competitoribus de cetero numero candidatorum pro parte dimidia quos populus vellet renunciarentur, pro parte altera quos ipse edidisset.* Quo modo potuit Caesar comitia sic cum populo partiri? Nempe lege lata, cuius quis lator fuerit Ciceronis locus declarat. Sic enim rectissime et Caesar dicitur *magistratus partitus esse* et L. Antonius *quinque et triginta tribuum suffragium sustulisse.* Habebantur comitia sed Caesar *magistratus „edebat per libellos circum tribus missos —: commendo vobis illum et illum ut vestro suffragio suam dignitatem teneant”* Sueton. l. l.

Sic Dolabella Consul factus est ipso Caesare comitia habente; sic Caesar dicere potuit *„se prius quam proficisceretur Dolabellam consulem esse iussurum.”* Philipp. II. 32. 80.

Philipp. VIII. 1. 3. *quid est enim aliud tumultus nisi perturbatio tanta ut maior timor oriatur? unde etiam nomen ductum est [tumultus].* Itaque maiores nostri *tumultum Italicum — tumultum Gallicum — praeterea nullum nominabant.* Expellendum est frigide repetitum *tumultus* et aurem laedens vocabulo eodem tam saepe iterato.

Caeterum *tumultus* quasi dicas *timor maior* (aut *timor multus*) est etymologia vere Romana, id est absurdissima.

Philipp. VIII. 2. 7. *Cinna cum Octavio de novorum civium suffragiis* (contendebat); *rursus cum Mario et Carbone Sylla, ne dominarentur indigni et ut clarissimorum hominum crudelissimam* POENIRETUR *necem.* Absurda lectio est *poeniretur* (Vaticanus *poenirentur*) namque et *poeniri* (*puniri*) pro *punire* poni posse quis Latine sciens serio credere poterit neque *punire necem* recte dicitur. Nihil mihi verius videtur quam nescio cuius emendatio: *ut clarissimorum hominum — ULCISCERETUR necem.* In antiquo Codice lacero et perroso nihil apparebat quam ***** RETUR *necem* et indoctus scribe quod in buccam venit de more supplevit.

Αἱ δεύτεραι Φροντίδες mihi etiam simpliciorum emendandi rationem suppeditarunt. Pro *ulcisci mortem alicuius, iniurias*, Ciceronis aequales dicebant *persequi*. Caesar de B. G. VII. 38. *Proinde si quid est in nobis animi persequamur eorum mortem, qui indignissime interierint atque hos latrones interficiamus. et post pauca: hortatur ut simili ratione atque ipse fecerit suas iniurias persequantur.* Cicero Philipp. XIII. 18. 39. *Trebonii mortem an Caesaris persequi. Trebonii mortem satis persecuti sumus hoste iudicato Dolabella. — cum mortem Caesaris ulciscendam putat.* Vides plane *ισοδύναμα* esse *persequi* *caedem* et *ulcisci*. Restituamus igitur loco nostro: *ut clarissimorum hominum crudelissimam persequeretur necem.* cf. Ciceronem *pro Rabirio* § 14. *et similis viri tu ulcisceris patrui mortem atque ille persequeretur fratris sui.* et in *Verrem* II. 2. § 9. *statuerunt istius iniurias per vos ulcisci et persequi.* et § 11. *gravissima atque honestissima quaeque civitas vehementissime suas iniurias persecuta est.* et in *Epistola ad Brutum* I. 3. 3. *quos quidem ego omnibus sententiis ulciscor et persequor.*

Philipp. VIII. 4. 13. *atque ais eum te esse qui semper pacem optaris, semper omnes cives salvos volueris.* Honesta oratio. Manavit, credo, ex Terentii *Andria* I. 1. 112.

*Quid feci? quid commerui aut peccavi, pater?
quae sese in ignem iniicere voluit prohibui;*

servavi. honesta oratio est.

Graecis εὐπρόσωπος λόγος appellatur, si quis rem improbam, aut malam causam verbis speciosis tuetur. Demosthenes pag. 277. 6 λόγους εὐπρόσωπους διεξελέσθην. Eodem Terentii loco per iocum Cicero utitur *de Offic.* II. 20. 69. *dictu quidem est proclive — se in beneficiis collocandis mores hominum, non fortunam sequi.* Honestam orationem est: sed quis est tandem qui inopis et optimi viri causae non anteponat in opera danda gratiam fortunati et potentis?

Philipp. VIII. 5. 15. *in corpore si quid eiusmodi est quod reliquo corpori noceat, id uri secarique patimur ut membrum aliquod potius quam totum corpus intereat: SIC in rei publicae corpore, ut totum saluum sit, quidquid est pestiferum amputetur.* Arguit vocabulum sic in praecedentibus duas literulas periisse: *UT in corpore si quid eiusmodi est cet.*

Philipp. VIII. 6. 19. *Caesar — quotidie aliquid iracundiae remittebat.* Postulat Latine loquentium consuetudo ut rescribatur: *quotidie aliquid DE iracundia remittebat*, ut Philipp. I. 5. 12. *remisisset aliquid de severitate cogendi.* Philipp. XIII. 1. 2. *si aliquid de summa gravitate Pompeius, multum de cupiditate Caesar remisisset.* ad Fam. X. 9. 2. *nihil de meo studio perseverantiaque sum remissurus, et passim remittere aliquid, multum, tantum, nihil DE aliqua re aut EX aliqua re legitur.*

Philipp. VIII. 8. 25. *Si legionibus meis sex, si equitibus, si cohorti praetoriae PRAEDAM agrumque dederitis.* Optime Ernesti et Garatoni PRAEMIA agrumque emendarunt: non poterat enim Senatus illis praedam dare, quae nonnisi de hoste capitur. Halmius vulgatam retinet, sed certum esse PRAEMIA declarant quae continuo sequuntur: *iis etiam PRAEMIA postulat, quibus ut ignoscatur si postulet impudentissimus iudicetur.* Unde tam manifestum vitium ortum putemus? Supererat in vetusto libro PRAE*** AGRUMQUE.

Philipp. VIII. 9. 27. *Galliam, inquit, togatam remitto, comatam postulo — cum sex legionibus — iisque suppletis ex*

D. Bruti exercitu — tamdiuque ut obtineat dum M. Brutus, C. Cassius consules prove consulibus provincias obtinebunt. Quia haec ipsius Antonii verba sunt corrigendum: tamdiuque ut obtineam.

Philipp. VIII. 10. 31. *Q. Scaevolam augurem memoria teneo — quotidie simul atque luceret facere omnibus conveniendi potestatem sui.* Poëtarum hic verborum ordo est, non solutae orationis *conveniendi potestatem sui.* Itaque fuerunt qui transpicerent. Multo melius est *conveniendi* expungere ab eo additum qui nesciret perinde bene dici *facere copiam sui et facere sui potestatem*, ut ad Quintum fratrem I. 5. 15. *cum Gabinium de ambitu vellet postulare neque praetores diebus aliquot [adiri possent vel] potestatem sui facerent.*

Ut illic *conveniendi* est interpolatum sic hoc loco *adiri possent vel.*

Philipp. VIII. 10. 31. *huius industriam maxime quidem vellem ut imitarentur ii quos oportebat, secundo autem loco ne alterius labori inviderent.* Constanter dicebant *vellem imitarentur* omisso *ut.* Fieri tamen potest ut h. l. concinnitatis gratia contra usum communem adiectum sit *ut imitarentur — ne inviderent.* Ut Graece dicitur ἐβουλόμην ἄν — εἰ δὲ μή sic Cicero dixit *maxime quidem vellem — secundo autem loco.*

Philipp. IX. 1. 1. *Vellem di immortales fecissent ut vivo potius Serv. Sulpicio gratias ageremus quam honores mortuo quaereremus.* Concinnitas verborum postulat ut duo vocabula sic transponantur: *ut vivo potius gratias ageremus quam mortuo honores quaereremus.*

Philipp. IX. 2. 5. *Reddita est ei (Octavio) tum a maioribus statua pro vita, quae multos per annos progeniem eius honestaret, nunc ad tantae familiae memoriam sola restat.* In libris est *restaret*, quod quum esset absonum recepta est Ernesti emendatio *restat.* Sed eadem est molestia in *honestaret*, quam removebimus scribendo *honestavit.* Perfecto *honestavit* utitur

quia illo tempore familia haec Octavia erat exstincta, ad cuius memoriam sola restabat statua in Rostris.

Philipp. IX. 3. 7. *Quocirca etiam ad posteritatis memoriam pertinere arbitror exstare quod fuerit de hoc bello iudicium Senatus. Nequeo ex his verbis ullum idoneum sensum extundere. Exstare quod fuerit iudicium Senatus poterat pertinere ad posteritatis emolumentum, usum, commodum, fructum, non ad posteritatis memoriam. Quid multa? Coniuncta olim fuisse existimo ad posteritatis memoriam exstare et in hunc modum emendandum esse: etiam ad posteritatis memoriam SEMPITERNAM OPORTERE arbitror exstare cet. cf. Philipp. XIV. § 38. ut exstet ad memoriam posteritatis sempiternam scelus crudelissimorum hostium militumque divina virtus.*

Philipp. IX. 7. 16. *cumque ANTEA Senatus auctoritatem suam in virorum fortium funeribus ornamentisque ostenderit placere EUM quam amplissime supremo suo die efferri. Et cum Ser. Sulpicius Q. F. Lemonia Rufus ita de re publica meritis sit ut iis ornamentis decorari debeat Senatum censere atque e republica aestimare cet. In his scribendi error et vitiosa verborum dispositio sententiam Ciceronis obscuravit et funditus delevit. Quo pertinet placere EUM — efferri? Non potest alio quam ad Ser. Sulpicium referri. Quid? an Senatus igitur ANTEA de Sulpicii funere auctoritatem suam ostenderat? Quid multa? Emenda: — cumque antea Senatus auctoritatem suam in virorum fortium funeribus ornamentisque ostenderit placere EOS quam amplissime supremo suo die efferri, et cum Ser. Sulpicius — ita de republica meritis sit ut iis ornamentis decorari debeat cet. Commemorat primum vetus Patrum decretum de fortium virorum funeribus placere eos (viros fortes) quam amplissime efferri, tum addit Ser. Sulpicium ita esse de republica meritum ut iis ornamentis decorari debeat.*

Nunc omnia plana et perspicua sunt.

Philipp. X. 2. 4. (Brutum) *tua sententia spolias iis copiis, quas ipse suo labore — PERFECIT. Quid est perficere copias! Passim in tali re dicitur exercitum (copias) comparare vel con-*

ficere. In frequentissimo omnium usu putidum est exempla paucula afferre. Sine mora restituendum est quod praeter Vaticanum habent omnes: *quas ipse suo labore confecit.*

Philipp. X. 2. 5. *ita enim dixisti et quidem de scripto (nam te inopia verbi lapsum putarem) literas Bruti recte et ordine scriptas videri.* Solus Vaticanus codex stulto additamento Ciceronem liberavit: — *putarem* [nisi tuam in dicendo facultatem nossem]. Verissime Halmius „*at est sententia: putarem, nisi de scripto dixisses.*” Sic non raro fit ut sciorum emblemata cum scriptoris sententia pugnent, ut de interpolatione nulla possit esse dubitatio.

Philipp. X. 3. 6. *Legiones abducis a Bruto. — Rursus igitur vis nudatum illum atque solum a re publica relegatum VIDERI.* Quid sibi vult *videri*? Quid est? an *δοκεῖν*? an *existimari*? Nihil minus. Qui Brutum oderant eum copiis nudatum esse, non *videri*, volebant. Emendata una literula legendum: *vis nudatum videre* et ea re oculos pascere? Nam Brutus inops et praesidio armato nudatus iucundum erat inimicis spectaculum. cf. Philipp. XIV. § 17. *utinam illi principes viverent qui me — principem non inviti videbant.*

Philipp. X. 4. 8. *O spectaculum illud — luctuosum! cedere e patria servatorem eius, manere in patria perditores! Ineleganter et frigide additur in patria, sed corrigendum esse arbitror: manere patriae perditores! τοὺς τῆς πατρίδος ἀλιτηρίους.*

Philipp. X. 5. 11. *etsi ne Caii quidem Antonii celeritas contemnenda est: QUAM nisi in via caducae hereditates retardassent volasse eum, non iter fecisse diceres.* Si in optimo libro pessima lectio reperitur magnum semper periculum est ne ob insignem testis auctoritatem calidius recipiatur. Absurdum est QUAM (*celeritatem*) *caducae hereditates retardarunt.* Recte in ceteris omnibus QUEM legitur.

Philipp. X. 7. 15. *hi, credo, qui C. Caesaris RES actas everti, qui causam veteranorum prodi volunt.* Corrigendum:

Caesaris ACTA everti. Res gestae usitate dicitur, res actae non item. Passim in his orationibus acta Caesaris nominantur, passim legitur acta Caesaris confirmare, sancire, defendere, dissolvere, rescindere, patroni actorum Caesaris et his similia.

RES post Caesaris ex dittographia natum est, deinde ACTA ad RES accommodatum in ACTAS est conversum.

Continuo sequitur X. 8. 16. Si ipse viveret C. Caesar, acrius, credo, acta sua defenderet, quam vir fortissimus defendit Hirtius. Ut locus plane intelligi possit revocanda est quae intercidit necessaria negatio. Si ipse viveret Caesar NON acrius, credo, acta sua defenderet.

Philipp. X. 8. 17. Quis sapientior ad coniecturam rerum futurarum? Obversabatur Ciceroni haec scribenti locus Thucydidis de Themistocle, quem posuit in epistola ad Atticum X. 8. 7. τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής.

Philipp. X. 10. 20. quod si immortalitas consequeretur praesentis periculi fugam, tamen eo magis fugienda videretur quo diuturnior esset servitus; quum vero dies et noctes omnia nos undique fata circumstent, non est viri, minimeque Romani, dubitare eum spiritum quem naturae debemus patriae reddere. Ciceroni quum haec scriberet obversabatur praeclarus locus ex Homeri Iliade M. 322.

ὦ πέπον, εἰ μὲν γὰρ πόλεμον περὶ τόνδε Φυγόντες
αἰεὶ δὴ μέλλοιμεν ἀγῆρω τ' ἀθανάτῳ τε
ἔσσεσθ' οὔτε κεν αὐτὸς ἐνὶ πρῶτοισι μαχοίμην
οὔτε κε σὲ σέλλοιμι μάχην ἐς κυδιάνειραν·
νῦν δ', ἔμπηξ γὰρ κῆρες ἐφεσῶσιν θανάτοιο
μυρίαί, ἅς οὐκ ἔστι Φυγεῖν βροτὸν οὔδ' ὑπαλύξαι,
ἴομεν ἢ ἐτὴ εὖχος ὀρέξομεν ἢ ἐτις ἡμῖν.

Eundem Homeri locum luculenter imitatus est Theopompus apud Clementem Alexandrinum Strom. VI. pag. 749. Pott. Θεόπομπος. εἰ μὲν γὰρ ἦν τὸν κίνδυνον τὸν παρόντα διαφυγόντας ἀδεῶς διάγειν τὸν ἐπίλοιπον χρόνον οὐκ ἂν ἦν θαυμαστὸν φιλοψυχεῖν· νῦν δὲ τοσαῦται κῆρες τῷ βίῳ παραπεφύκασιν ὥς τε τὸν ἐν ταῖς μάχαις θάνατον αἰρετώτερον εἶναι δοκεῖν. Cicero Theopompi scripta optime noverat, carmina Homeri etiam multo melius.

Philipp. X. 10. 21. *Concurritur undique ad commune incendium restinguendum. Veterani qui primi Caesaris auctoritatem secuti (sunt) conatum Antonii reppulerunt: post eiusdem furorem Martia legio fregit, quarta afflixit. Halmius sunt inseruit non perspecta loci sententia. Nihil enim addendum sed unum vocabulum eximendum: veterani [qui] primi — conatum Antonii reppulerunt, post Martia legio. Primi omnium, inquit, veterani Caesaris auctoritatem secuti Antonio obstiterunt, deinde Martiales, tum quarta legio.*

Philipp. XI. 1. 3. *omnes, qui libere de rep. sensimus, qui dignas nobis sententias diximus, qui populum Romanum liberum esse volumus statuit ille — hostes. Legendum est volumus, quod aliud agentes ad perfecta sensimus et diximus accommodarunt. Illa enim praeterita sunt, haec voluntas perpetua et nunquam intermissa.*

Philipp. XI. 2. 5. *caput abscidit idque adfixum gestari iussit in pilo: reliquum corpus tractum [atque laniatum] abiecit in mare. Quia in Vaticano prima manus atque laniatum omittit Halmius ea verba resecanda putavit. Sed tractum nimis debile est et addito alio participio corroborandum, ut in § 8. tam immemor humanitatis — ut in eius corpore lacerando et vexando — oculos paverit suos.*

Videntur igitur verba *atque laniatum* negligentia excidisse et sine mora revocanda esse.

Philipp. XI. 6. 14. *nam quid ego de Trebellio dicam? quem ultae videntur Furiae debitorum; vindicem enim novarum tabularum novam tabulam videmus. Ultima non intelligo. Quia vindex novarum tabularum est ipse Trebellius suspicor verbum necessarium incuria periisse: vindicem enim novarum tabularum novam tabulam PROFERRE videmus. cf. Philipp. II. 29. 73. itaque — ad praedes tuos milites misit, cum repente a te praeclara illa tabula prolata est.*

Sententia est: videmus Trebellium obrutum aere alieno bona omnia venalia proscribere.

Philipp. XI. 8. 18. *de Cn. Pompeii imperiis, summi viri atque omnium principis, tribuni plebis turbulenti tulerunt. Gabinius dicit et Manilius, de quo Velleius Paterculus II. 33. Manilius tribunus plebis semper venalis et alienae minister potentiae legem tulit ut bellum Mithridaticum per Cn. Pompeium administraretur. Sed Cicero oblitus esse videtur quo acerrime suadente lex Manilia sit perlata.*

Philipp. XI. 10. 25. *at mittent aliquem de suo numero. Imo vero de suorum numero.*

Philipp. XI. 11. 26. (Brutus) *aget ipse per sese, ut adhuc [quoque] fecit neque in tot incendiis — expectabit Senatum. Molestum et importunum quoque sine mora exterminandum.*

Philipp. XII. 2. 5. *Cuiusvis hominis est errare, nullius nisi insipientis in errore perseverare: posteriores enim cogitationes, ut aiunt, sapientiores solent esse. Cicero, qui plurimum poëtis delectatur, qui Latinos diligit, Graecos admiratur, in Graecorum tragoediis probe versatus est. Sumsit ex Euripidis Hippolyto 440. senarium, qui dudum in proverbium abierat:*

αἱ δεύτεραι πῶς φροντίδες σοφώτεραι.

Philipp. XII. 16. 33. *Scilicet verba dedimus [decepimus]; ignorabat legio Martia, quarta, nesciebant veterani quid ageretur. Tolle fatuum glossema decepimus.*

Philipp. XIII. 1. 1. *nam nec privatos focos nec publicas leges videtur nec libertatis iura cara habere — quem bellum civile delectat.*

*ἄφρήτωρ, ἀθέμιτος, ἀνέσιός ἐστιν ἐκεῖνος,
ὃς πολέμου ἔραται ἐπιδημίου ὀκρυόεντος.*

Philipp. XIII. 7. 15. *irati pugnamus, extorqueri de manibus arma non possunt, receptui signum [aut revocationem a bello] audire non possimus. Elegantem metaphoram inepte corrumpit futile additamentum. Quid? eratne opus quid esset receptui canere interpretari? Philipp. XII. 3. 9. quis enim revocante et*

receptui canente Senatu properet dimicare? Tuscul. Quaestt. III. 15. (Epicurus) *vetat nos intueri molestias, — a quibus quum cecinit receptui impellit rursum — ad conspiciendas — voluptates.*

Philipp. XIII. 21. 49. *Moveri sedibus suis huic urbi melius est atque in alias, si fieri possit, terras demigrare, unde Antoniorum nec facta nec nomen audiat.* Cicero ad Atticum XV.

11. 3. *eo minus dubito evolare hinc idque quam primum ubi nec Pelopidarum facta neque famam audiam.*

ad Famil. VII. 30. 1. *hinc ipse evolare cupio et aliquo pervenire ubi nec Pelopidarum nomen nec facta audiam.*

ad Attic. XIV. 12. 2. *itaque exire aveo ubi nec Pelopidarum, inquit. ad Famil. VII. 28. 2. sed tu pedibus es consecutus ut ibi esses ubi nec Pelopidarum — nosti reliqua.*

Philipp. XIV. 5. 13. *is enim demum est mea quidem sententia iustus triumphus ac verus, cum bene de re publica meritis testimonium [a] consensu civitatis datur.* Eliminanda est molesta praepositio.

Philipp. XIV. 12. 32. *in fuga foeda mors est, in victoria gloriosa: etenim Mars ipse ex acie fortissimum quemque pignerrari solet.* Multum celebrata haec sententia est apud poëtas, praesertim tragicos. Sophocles in Stobaei *Floril.* VIII. 5.

τοὺς εὐγενεῖς γὰρ καὶ γαθοὺς, ὧ παῖ, φιλεῖ
Ἄρης ἀναιρεῖν.

Similia collegit Valcken. in *Diatribae* pag. 226.

Posteaquam de oratione et verbis Tullianis ea diximus quae hoc tempore dicenda habebamus, reliquum est ut de rebus ipsis exponamus et Ciceronis in Antonium crimina et querelas et de rebus tum actis testimonia ad historiae fidem exigamus. Multa Cicero odio incensus et inflammatus ira dixit, nonnunquam de magnis maiora loquitur, interdum nimium tribuit auguriis suis rerum futurarum et quae eventura esse certo credebat vera et certa esse putavit: est etiam ubi temporis causa (plane et Latine dicam) mentitus est.

Est operae pretium haec omnia post viginti propemodum

saecula mente sedata et composita sine ira et studio investigare et falsa a veris discernere. Prodesse ea res fortasse nobis quoque poterit ad dignoscendum quid nostra aetate in rebus nostris magis ex indignatione, ira, odio, invidia, quam ex vero dicatur.

In ea re primum animadvertendum est quo tempore, quo anno, quo mense, quo die orationes hasce Cicero habuerit.

PHILIPPICA I.

habita est in curia *postridie Kalendas Septembres* (2 Septembr.) anni 44 a. Chr. cf. Philipp. V. § 7.

Senatus deinde habitus est a. d. XIII. Kalendas Octobres. (19 Sept.) quo die Antonius in Ciceronem absentem acerbissimam orationem evomuit.

PHILIPPICA II.

non est habita sed a Cicerone domi scripta et ad Atticum missa ut ubi tuto posset vulgaretur.

Post Antonii discessum exeunte mense Novembri edita est.

Fingit se Cicero statim eodem die Antonii maledictis respondere, ut apparet ex Philipp. II. § 111. *Quaero deinceps num hodiernus dies qui sit ignores? Nescis heri quartum in Circo diem ludorum Romanorum fuisse? te autem ipsum ad populum tulisse ut quintus praeterea dies Caesari tribueretur? Stante republica ludi Romani in Circo celebrabantur per quatrimum ex a. d. XVII. Kalendas Octobres usque ad a. d. XIV. Kalendas Octobres (15 Sept.—18 Sept.). Aetate imperatoria et in Kalendaris, quae habemus, accessit quintus dies a. d. XIII Kalendas Octobres.*

Fingit igitur Cicero haec dici die 19 Sept. statim post Antonii maledicta.

PHILIPPICA III.

dicta est in curia a. d. XIII. Kalendas Ianuarias (20 Decembr.) Philipp. XII. 22. *ad Famil.* XI. 6.

PHILIPPICA IV.

in concione ad populum eodem die.

PHILIPPICA V.

Kalendis Ianuariis anni 43.

PHILIPPICA VI.

a. d. III. Nonas Ianuarias (3 Ianuar.) ad populum in concione.

PHILIPPICA VII.

ineunte mense Februario.

PHILIPPICA VIII.

mense Februario.

PHILIPPICA IX.

mense Februario.

PHILIPPICA X.

mense Martio.

PHILIPPICA XI.

mense Martio.

PHILIPPICA XII.

mense Martio.

PHILIPPICA XIII.

exeunte mente Martio.

PHILIPPICA XIV.

a. d. X. Kalendas Maias (22 April.) *pridie Vinalia* Philipp. XIV. § 14.

Vinalia incidunt in a. d. IX. Kalendas Maias (23 April.).

Subiiciam his seriem temporum et rerum insigniorum, de quibus in Philippicis agitur.

Idus Martiae (15 Mart.) anni 44. a. Chr.

a. d. XVI. Kalendas Apriles (17. m. Martii). Liberalibus Senatus in aede Telluris. Caesaris acta confirmantur.

Octavius in Italiam venit a. d. III. Idus Apriles (11 m. April) et a. d. XIV Kalendas Maias (22 April) venit Neapolim et exeunte mense Maio Romam.

Mense Aprili medio Brutus et Cassius Urbe cedunt.

Antonii iter per Campaniam ab exeunte mense Aprili usque ad mensem Maium medium.

a. d. VII. Idus Octobres (9 m. Octob.) Antonius ad legiones Macedonicas Brundisium proficiscitur.

Medio mense Octobri Octavii iter in Campaniam. Veteranos ad suam sententiam perduxit.

Ante Antonii Brundisio reditum Octavius cum evocatorum agmine Romam contendit.

Ad secundum lapidem ad Martis substitit. A Ti. Canutio tribuno plebis in urbem cum copiis introducitur et in concionem producit.

Mox in Etruriam transit et copias circa Arretium in castris locat.

Legio Martia et legio quarta ad eum deficiunt.

Antonius cum cohorte praetoria Urbem ingreditur medio mense Novembri. Alam equitum in suburbio collocat, legiones Tiburi. In urbe circa domum excubias disposuit tesserasque dedit ut in castris. Excurrit Albam ad Martiales: telis de muris repellitur. Reversus in Urbem a. d. IV. Kal. Decembres (28 Nov.) Senatum habet et statim Tibur ad legiones se recipit. Hinc Ariminum in Galliam contendit.

Medio mense Decembri D. Brutus Mutinam occupat et ab Antonio obsidetur.

Sub anni exitum Octavius D. Bruto se adiungit.

Per triduum Kalendis Ianuariis anni 43 et postridie Kalendas et a. d. III. Nonas Senatus habetur. Tres consulares Ser. Sulpicius, L. Philippus, L. Piso legati ad Antonium mittuntur.

In ea legatione Ser. Sulpicius moritur. Reliqui exeunte mense Ianuario revertuntur.

Proelium Mutinense prius die 15 m. Aprilis.

Posterius die 27 m. Aprilis.

Antonius victus in Galliam Narbonensem confugit et a. d. IV. Kalendas Iunias (29 m. Maii) M. Lepidum sibi iunxit et hostis a Senatu iudicatus est.

Pridie Kalendas Quintiles (30 m. Iunii) Lepidus a Senatu hostis rei publicae iudicatus est.

Antonius, si quid Ciceroni credimus, Brundisii *ad trecentos fortissimos viros civesque optimos trucidavit*. Audi ipsum: Philipp. III. § 10. *Brundisii ad trecentos fortissimos viros civesque optimos trucidavit*. Philipp. XIII. § 18. *Brundisii in sinu — crudelissimae uxoris delectos Martiae legionis centuriones trucidavit*. Philipp. V. § 22. *Brundisii — domum ad se venire iussit centuriones, quos bene de re publica sentire cognoverat, eosque ante pedes suos uxorisque suae, quam secum gravis imperator ad exercitum duxerat, iugulari*. Philipp. III. § 4. *in hospitis tectis Brundisii fortissimos viros optimosque cives iugulari iussit, quorum ante pedes eius morientium sanguine os uxoris respersum esse constabat*. Philipp. III. § 30. *quid hic victor non audebit qui*

nullam adeptus victoriam tanta scelera post Caesaris interitum fecerit? — ad legiones Brundisium cucurrerit? ex his optime sentientes centuriones iugulaverit? cum exercitu Romam sit ad interitum nostrum et ad direptionem urbis venire conatus? Philipp. XII. § 12. *ut centurionum legionis Martiae Brundisii profusus sanguis eluatur, num etiam elui praedicatio crudelitatis potest?* Dio Cassius, qui Ciceronem auctorem in his sequi solet, scribit 45. 13. *Antonius Brundisii militibus viritim centenos denarios se daturum pollicitus est καὶ αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ θορυβησάντων σφχγῆναι ἄλλους τέ τινας καὶ ἑκατοντάρχους ἔν τε τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ἐν τοῖς τῆς γυναικὸς ὀφθαλμοῖς ἐκέλευσεν.* Idem 45. 35. in oratione Ciceronis, quae tota ex Philippicis conglutinata est, (*Antonius*) *τριακοσίους στρατιώτας καὶ ἐν αὐτοῖς καὶ ἑκατοντάρχους τινὰς μὴδὲν ἀδίκησεντας οἴκοι παρ' ἑαυτῷ παρούσης τῆς γυναικὸς καὶ βλεπούσης ἐφόνευσεν ὥς τε καὶ τοῦ αἵματος αὐτὴν ἀναπλῆται.*

Quid sit in his veri Appianus docebit B. C. III. 40. Legiones V. Macedonicae a Caesare ad bellum Parthicum in Macedoniam praemissae, ab Antonio arcessitae Brundisium venerant infestae Antonio ob Caesaris caedem inultam: quod quum Octavius cognovisset misit certos homines Brundisium, qui libellos spargerent et magna pollicerentur si ad sese transire velent. Properat Brundisium Antonius. Milites ἐπιμεμφόμενοι αὐτὸν (Appian. III. 43.) οὐκ ἐπεξελθόντα τῷ φόνῳ Καίσαρος χωρὶς εὐφημίας ἐς τὸ βῆμα παρέπεμπον. Ad haec Antonius excandescit ira, ὁ δ' αὐτοῖς χαλεπτόμενος τῆς σιωπῆς — ὠνείδιζεν ἀχαρισίαν ἐκ Παρθυσίων ὑπὸ οὗ μετενεχθεῖσιν ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ οὐκ ἐπιμαρτυροῦσι τοιαῦδε χάριτος. Praeterea questus est quod homines a petulanti puero (Caesare) ad illos corrumpendos missos sibi non traderent, sed eos se ipsum esse reperturum dixit et militibus viritim centenos denarios divisurum. οἱ δὲ ἐγέλασαν τῆς μικρολογίας (nam Caesar quingentos denarios dabat) καὶ χαλεπήναντος αὐτοῦ μᾶλλον ἐθορύβουν καὶ διεδίδρασκον. Haec ipsa Octavius Ciceroni nuntiavit ad Attic. XVI. 8. (*Legiones congiarium ab Antonio accipere noluerunt — et ei convicium grave fecerunt concionantemque reliquerunt.* Exarsit ad haec Antonius et *discetis imperata facere* (μαθήσεσθε ἄρχεσθαι) exclamat. Imperat tribunis militum ut sibi seditiosos indicent, ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐν τοῖς Ῥωμαίων στρατοῖς αἰεὶ καθ' ἓνα ἄνδρα ὁ

τρόπος, eorumque non decimum quemque, sed pauciores, sorte ductos occidi iussit (διεκλήρωσε τῷ στρατιωτικῷ νόμῳ καὶ οὐ τὸ δέκατον ἅπαν ἀλλὰ μέρος ἔκτεινε τοῦ δεκάτου νομίζων σφᾶς ὥδε καταπλήξειν δι' ὀλίγου.) cf. Appian. B. C. II. 47. ubi Iulius Caesar ita dicit: χρήσομαι τῷ πατρίῳ νόμῳ καὶ τοῦ ἐνάτου τέλους, ἐπειδὴ μάλιστα τῆς εἰσεως κατήρξε, τὸ δέκατον διακληρώσω θανεῖν. Ibid. cap. 63. ultro milites iubent Caesarem τῷ πατρίῳ νόμῳ διακληρώσαντα αὐτοὺς τὸ δέκατον μέρος ἀναιρεῖν. et iterum in simili re cap. 94. καὶ σφᾶς αὐτὸν ἡξίουں διακληρώσαι τε καὶ τὸ (δέκατον add.) μέρος θανάτῳ ζημιῶσαι. Non erat igitur haec poenae severitas in seditiosos Romano militi illis temporibus incognita aut inusitata, et Antonius suo iure imperioque usus est.

Componenda cum his primum ea sunt quae apud Dionem Cassium leguntur 45. 12. Antonio, inquit, Brundisium ad legiones Macedonicas profecto Octavius ἐκεῖσε ἐτέρους τινὰς μετὰ χρημάτων ὅπως σφᾶς σφετερίσωσι προαπέσειλεν, — Ἀντώνιον δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν φιλοφρόνως οἱ στρατιῶται ἐν τῷ Βρεντεσίῳ ἐδέξαντο προσδοκήσαντες πλείῳ παρ' αὐτοῦ τῶν προτεινομένων σφίσιν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος λήψεσθαι. (Caesar quingentos denarios pollicebatur) — ὥς μέντοι ἑκατόν τε ἑκάστῳ δραχμὰς δώσειν ὑπέσχετο καὶ αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ θορυβησάντων σφαγῆναι ἄλλους τέ τινας καὶ ἑκατοντάρχους ἔν τε τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ἐν τοῖς τῆς γυναικὸς ὀφθαλμοῖς ἐκέλευσε τότε μὲν ἡσύχασαν, πορευόμενοι δὲ εἰς τὴν Γαλατίαν — πρὸς τὸν Καίσαρα μετέβησαν.

Multo etiam gravius Ciceronis testimonia refutantur in oratione, quam L. Piso illo ipso die in Senatu adversus Cicero-nem habuit servata apud Appianum III. 54—61. Cicero, qui passim L. Pisonis orationem in Antonium Kalendis Sextilibus anni 44 in curia dictam commemorat laudatque ¹⁾, ne verbum quidem facit de illa a. d. III. Nonas Ianuarias a L. Pisone habita, qua Ciceronis in Antonium crimina redarguit καὶ σαφῶς αἴτιος ἐγένετο μὴ ψηφισθῆναι πολέμιον Ἀντώνιον Appian. III. 61. Audi quid ad illam criminationem Piso responderit cap. 56: Ἄλλ' ἔκτεινέ τινας τῶν στρατιωτῶν ὁ Ἀντώνιος. Αὐτοκράτωρ γ' ὢν καὶ εἰς τοῦτο ὑφ' ὑμῶν κεχειροτονημένος. καὶ οὐδεὶς πῶ τῶνδε λόγον ὑπέσχευ αὐτοκράτωρ. οὐ γὰρ ἔκριναν οἱ νόμοι λυσιτελήσειν

1) Philipp. I. § 4 et 40. V. 7. XII. 14. ad Att. XVI. 7. ad Famil. XII. 2.

ὅμῃν τὸν ἄρχοντα τοῖς στρατευομένοις ὑπεύθυνον εἶναι οὐδ' ἔστιν ἀπειθείας τι χειρόν ἐν στρατοπέδῳ. — καὶ οὐδεὶς ἠΐθυνε τοὺς ἀνελόντας. οὐδὲ τῶν νῦν συγγενῆς οὐδεὶς ἀλλὰ Κικέρων ἐπιμέμφεται, *nemo cognatorum*, inquit, *sed Cicero queritur de hac supplicii crudelitate*: merito plecti seditiosi videbantur. Verissime etiam hoc L. Piso addit: *quam seditiosi fuerint milites* (in quos Antonius animadvertit) *etiam hinc intelligi potest, quod duae legiones non ad vos, sed ad C. Caesarem transfugerunt, quas tamen Cicero laudavit iisque praemia ex aerario attribuit. Di faxint ne id exemplum nobis exitiale fiat.* (Appian. III. 56.). Iam mihi componat aliquis Ciceronis narrationem cum historicorum testimoniis. „*Trecentos fortissimos viros civesque optimos trucidavit.*” et „*centuriones, quos bene de re publica sentire cognoverat iugulavit*” et „*optimos cives iugulari iussit.*” et „*optime sentientes centuriones iugulavit.*” Non opinor in illis legionibus inultos fuisse *optimos cives* et *optime de re publica sentientes*, id est antiquae libertatis amatores et vindices. Neque eos ex caeteris Antonius, qui eos non noverat, segregare potuisset, sed seditiosissimum quemque tribunorum militarium indicio cognoscere facile erat, quia tribuni (quod nos solus Appianus docuit III. 43.) in tabulas referebant non tantum singulorum militum patriam, aetatem, stipendia, praemia militaria et sim. sed etiam indolem et mores. Hos igitur more maiorum decimavit ex vetere disciplina, qua plectebantur seditiosi et qui praesidio cessissent et qui fugissent ex acie. Conatur Cicero (apud Appianum III. 53.) eorum culpam elevare his verbis: (*Antonius*) τὴν στρατιὰν διεκλήρωσεν ἐς θάνατον οὐ σασιάσαντας ἢ φυλακὴν ἢ τάξιν ἐν πολέμῳ λιπόντας, ἐφ' ὧν μόνων ὁ στρατιωτικὸς νόμος τὴν οὕτως ὥμην ὥρισε τιμωρίαν, — ὁ δὲ Φωνῆς ἢ γέλωτος ἤγεν ἐς θάνατον τοὺς πολίτας. sed veriora Pisonem dicere res ipsa satis declarat. Irati erant Antonio qui Caesaris caedem non persequeretur, ridebant exiguum congiarium quum Octavius et magnifica polliceretur et vindictae Caesaris spem ostentaret.

Non omnia Antonius mentitur et vera sunt quae queritur Philipp. XIII. § 33. „*milites aut meos aut veteranos contraxistis TAMQUAM ad exitium eorum, qui Caesarem occiderant; et eosdem necopinantes ad quaestoris sui aut imperatoris aut commilitonum*

suorum pericula impulistis." et § 35. „*quoniam vos (add. cum) assentationibus et venenatis muneribus venistis."* Assentationes dicit quia se Caesaris caedem ulcisci velle simulabant, TAMQUAM ad exitium eorum qui Caesarem occiderant, et propter hanc fraudem C. Caesaris quingentos denarios *venenata munera* appellat.

Quis autem ad hanc lucem multum movebitur tragoediis, quas in ea re Cicero ciet, Antonium in *hospitis tectis* optimos cives iugulasse, *domum ad se venire* iussisse centuriones bene de rep. sentientes eosque ibi trucidasse, in *sinu crudelissimae uxoris* delectos centuriones trucidasse, *morientium cruore os uxoris esse respersum*, et sim. Quis serio credet Antonium in *hospitis tectis* aut *domi suae* aut in *sinu uxoris* trecentos fortissimos viros iugulasse? hanc tantam suppliciorum atrocitatem in privatis aedibus perpetrari potuisse? Cicero fecit in his id quod aliis ut faciant suadet *de Oratore* II. § 241. *si habes vere quod narrare possis, tamen est mendaciunculis adspargendum.* Magna tamen in ea re cautio est ne fraus aliqua perpluat. Optime Quintilianus IV. 2. 89. *prima sit cura ut id quod fingamus fieri possit: deinde ut et personae et loco et tempori congruat et credibilem rationem et ordinem habeat: — Curandum praecipue (quod fingentibus frequenter accidit) ne qua inter se pugnent. — Semper autem orator meminisse debet actione tota quid finxerit, quoniam solent excidere quae falsa sunt, verumque est illud quod vulgo dicitur MENDACEM MEMOREM ESSSE OPORTERE.* Illud quoque verum est quod Demosthenes dixit: *πᾶν σαθρὸν τὸ μὴ ἐξ ἀληθείας συγκείμενον* et si quis diligenter hoc agat eum illis mendatiunculis non semper decipi posse.

Antonius, si quid Ciceroni credimus, optimis civibus Brundisii trucidatis furens Urbem cum exercitu petebat optimum quemque et ante omnes Ciceronem pessimis exemplis discruciatos et excarnificatos obtruncaturus. Philipp. V. § 42. *advolabat ad Urbem a Brundisio — ardens odio, animo hostili in omnes bonos cum exercitu Antonius.* Philipp. XIII. § 18. *Inde (a Brundisio) se quo furore, quo ardore, ad Urbem, id est ad caedem optimi cuiusque rapiebat?* Philipp. III. § 3. *quum (Antonii) a Brundisio crudelis et pestifer reditus timeretur.* Philipp. III. § 4. *Quis enim est tam ignarus rerum — qui hoc non intelligat*

si *M. Antonius a Brundisio cum illis copiis, quas se habiturum putarat, Romam, ut minabatur, venire potuisset nullum genus eum crudelitatis praeteriturum fuisse?* Philipp. III. § 5. *Sic iudico nisi unus adolescens illius furentis impetus crudelissimosque conatus prohibuisset rem publicam funditus interituram fuisse.* Philipp. XIV. § 25. *Caesar — qui primus Antonii immanem — crudelitatem non solum a iugulis nostris sed etiam a membris et visceribus avertit. Eiusdem atrocitatis in bello Mutinensi haec sunt: Philipp. XIII. § 41. te victore (quod Dii omen avertant) beata mors eorum futura est qui e vita excesserint sine tormentis. et Philipp. XIII. § 21. hostis teterrimus omnibus bonis crucis ac tormenta minitatur. et Philipp. XIV. § 8. (Antonius) gerit bellum cum Senatu populoque Romano; omnibus pestem, vastitatem, cruciatum, tormenta denunciat. Ciceroni ante omnes erat paratum exitium. Cicero ad Famil. XII. 2. 1. homo amens et perditus (Antonius) — caedis initium quaerebat nullamque aliam ob causam me auctorem fuisse Caesaris interficiendi criminatur nisi ut in me veterani incitentur. Philipp. III. § 33. si enim tum illi caedis a me initium quaerenti respondere voluissem nunc rei publicae consulere non possem. Philipp. V. § 19. adesse in Senatum iussit a. d. XIII Kalendas Octobres, — quo die si per amicos mihi cupienti in Senatum venire licuisset caedis initium fecisset a me. Sic enim statuerat. Quum autem semel gladium scelere imbuisset nulla res ei finem caedendi nisi defatigatio et satietas attulisset. et ad Famil. XII. 2. 1. caedem enim gladiator quaerit eiusque initium a. d. XIII Kal. Octobres a me se facturum putavit. Vides omnia atrocia et cruenta: sed, si qua Ciceroni fides, Octavius etiam tum puer insperatam omnibus salutem necopinato attulit. Cicero ad Famil. XII. 24. 4. Puer egregius praesidium sibi primum et nobis deinde summae rei publicae comparavit: qui nisi fuisset Antonii reditus a Brundisio pestis patriae fuisset. Philipp. XIII. § 19. Caesaris — virtus latronis impetus crudeles et furibundos retardavit. Philipp. V. § 23. atque ille (M. Antonius) furens infesta iam patriae signa inferebat quum C. Caesar deorum immortalium beneficio divini animi, ingenii, consilii magnitudine quamquam sua sponte eximiaque virtute tamen approbatione auctoritatis meae colonias patrias adiit, veteranos milites convocavit, paucis diebus exerci-*

tum fecit, incitatos latronum impetus retardavit. Philipp. V. § 42. Quid huius (Antonii) audaciae et sceleri poterat opponi? Nondum duces habebamus, non copias: nullum erat consilium publicum, nulla libertas; dandae cervices erant crudelitati nefariae: fugam quaerebamus omnes, quae tamen exitum non habebat. Quis tum nobis, quis populo Romano obtulit hunc divinum adolescentem deus, qui quum omnia ad perniciem nostram pestifero illi civi paterent subito praeter spem omnium exortus prius confecit exercitum, quem furori M. Antonii opponeret, quam quisquam hoc eum cogitare suspicaretur. et Philipp. III. § 3. C. Caesar adolescens vel potius puer incredibili ac divina quadam mente atque virtute tum quum maxime furor arderet Antonii — nec postulantibus nec cogitantibus ne optantibus quidem nobis (quia non posse fieri videbatur) firmissimum exercitum ex invicto genere veteranorum militum comparavit. et post pauca: quum (Antonius) multo bonis omnibus veniret iratior quam illis fuerat quos (Brundisii) trucidarat, cui tandem nostrum aut cui omnino bono pepercisset? Qua peste rem publicam privato consilio Caesar liberavit. Quis talia et similia alibi legens punctum temporis dubitare possit quin Octavius, puer egregius, unus rem Romanam penitus afflictam restituerit et certam salutem attulerit bonis omnibus? 'Αλλ' οὐκ ἔς' ἔτυμος λόγος οὗτος, videamus quid rei sit: Octavius quum Antonius Brundisium ad legiones Macedonicas profectus esset (non ut eas ad Urbem et multo minus in Urbem adduceret, sed ut in provinciam Gallicam Citeriorem secundum mare superum mitteret), metuens ne se opprimeret inermem cepit calidum et audax consilium non sine approbatione auctoritatis Ciceronis. In Campaniam profectus colonias paternas adiit, veteranos milites convocavit et magno congiario proposito et de Caesaris interfectoribus vindictam se sumtuum pollicitus multos ad sententiam suam perduxit. Dio Cass. 45. 12. Caesar misit qui legiones Macedonicas corrumpere, αὐτὸς δὲ μέχρι Καμπανίας ἐλθὼν πλῆθος ἀνδρῶν ἐκ τῆς Καπύης μάλιστα ἄτε καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὧΝ ΤΙΜΩΡΕΙΝ ἔΛΕΓΕΝ, τὴν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν εἰληφόντων ἡθροισεν ὑπισχνεῖτό τε σφίσι πολλὰ καὶ ἔδωκεν εὐθὺς τότε κατὰ πεντακοσίας δραχμάς. Appianus B. C. III. 41. Octavius χρήματα φέρων εἰς Καμπανίαν ἦει — καὶ ἔπεισε Καλατίαν πρῶτην

ἐπὶ δ' ἐκείνῃ Κασιλῖνον δύο τάσδε Καπύης ἐκατέρωθεν. ἐπιδούς δ' ἐκάσῳ δραχμὰς πεντακοσίας ἤγεν ἐς μυρίους ἄνδρας οὔτε ὠπλισμένους ἐντελῶς οὔτε συντεταγμένους πῶ κατ' ἴλας ἀλλ' ὥς ἐς μόνην τοῦ σώματος φυλακὴν ὑφ' ἐνὶ σημείῳ. Cicero ad Atticum XVI. 8. 1. *Kal. (Novembribus) vesperi literae mihi ab Octaviano. magna molitur: veteranos quique Casilini et Calatiae sunt perduxit ad suam sententiam. Nec mirum: quingenos denarios dat. Cogitat reliquas colonias obire.* et ad Att. XVI. 9. (Octavianus) *rem gerit palam: centuriat Capuae, dinumerat.* et ad Attic. XVI. 11. 6. *Puero municipia mire favent. Iter enim faciens in Samnium venit Cales, mansit Teani. Mirifica ἀπάντησις et cohortatio. Hoc tu putares? Vell. Paterc. II. 61. C. Caesar primum a Calatia mox a Casilino veteranos excivit paternos, quorum exemplum secuti alii brevi in formam iusti coiere exercitus.* Cum hoc exercitu confestim Romam petiit et ad secundum lapidem ad Martis substitit, eumque Canutius Trib. pl. (ut vidimus) cum copiis in Urbem introduxit et ad concionem produxit. Ibi tum Canutius primus in Antonium invectus est: deinde Octavianus patris beneficia commemorat et Antonii in se iniurias, seque patriae opem ferre et cum Antonio bellum gerere paratum esse ostendit. His auditis veterani aegre ferebant bellum Antonio indici imperatori suo et nunc consuli: non enim ad id se esse evocatos sed ad reconciliandam Antonii et Octaviani gratiam, et ut Octaviano ad caedem Caesaris ulciscendam praesidio essent. Itaque plerique dilapsi sunt et mille tantum (vel tria millia, non enim de numero inter auctores convenit) soli in fide remanserunt; sed non ita multo post taedio agriculturae et spe novarum praedarum redierunt. Haec omnia Appianus III. 40—42. diligenter exposuit. Interea Caesar ante Antonii reditum (pestiferum illum) Urbe cedit: ὁ δὲ ἤδη μετὰ χρημάτων ἄλλων τήν τε 'ΡΑΒΕΝΝΑΝ καὶ τὰ ἀγχοῦ πάντα περιήει στρατεύων ἑτέρους ἐφ' ἑτέροις καὶ πάντας ἐς 'Αρρήτιον ἔπεμπεν. App. cap. 42. Quicumque autem haec legens situm et intervalla locorum habet ob oculos statim sentiet 'Ράβενναν esse absurdum. Quid? an Octavius in provinciam Galliam introiit ut Ravennae veteranos exciret, quum Ravenna tenue illis temporibus oppidulum et insalubre omnino veteranorum coloniam non haberet? Fert opem Dio Cassius 45. 12.

Octavius, inquit, concionatus in Urbe ἀπῆρεν ἐς τὴν Τυρσηνίαν ὅπως καὶ ἐκεῖθεν δύναμιν τινα προσλάβῃ. Ipsa rei natura in Etruriam ducebat idque eo confirmatur quod suos circa Arretium in castris habuisse dicitur. Nunc de Antonio videamus. Miserat Octavius, ut supra ostendimus, qui Macedonicas legiones largitione corrumpere. Irascitur Antonius quod eos homines a petulanti puero (παρὰ μεираκίου προπετοῦς, οὕτω τὸν Καίσαρα καλῶν Appian. III. 43.) submissos sibi non traderent deinde nonnullos sorte ductos supplicio affecit: οἱ δὲ οὐκ ἐς φόβον μᾶλλον ἢ ἐς ὀργὴν ἀπὸ τοῦδε καὶ μῖσος ἐτρέποντο. Quam irati Antonio ob id fuerint apparet ex Appiano III. 67. in proelio Mutinensi, inquit, γνώμη ἦν τοῖς μὲν Ἀντωνίου τοὺς Ἀρείους ἀμύνασθαι τῆς αὐτομολίας οἷα προδότας σφῶν γενομένους, τοῖς δ' Ἀρείοις ἐκείνους τῆς ὑπεροψίας τῶν ἐν Βρεντεσίῳ διεφθαρμένων, quod crudelissimam commilitonum caedem Brundisii inultam reliquissent. Quod quum sentirent Octavii emissarii libellos multos spargebant ut spe magni congiarii ad eum transfugerent; οὗς δ' Ἀντώνιος μηνύμασί τε μεγάλοις ἐζήτει καὶ ἀπειλαῖς, εἴ τις ἐπικρύπτοι· οὐδένα δὲ συλλαβὼν ἐχχάλεπηνεν ὡς τοῦ στρατοῦ σφᾶς ἐπικρύπτοντος. Deinde eos verbis lenire et placare conatus plura est pollicitus sed in praesentia οὐδέν τι ἔτι προσθεὶς τῇ δωρεᾷ τοῦ μὴ δοκεῖν στρατηγὸς ἡσῆσθαι τοῦ στρατοῦ — καὶ προὔπεμπεν ἀνὰ μέρος τὴν παραθαλασσίαν ὑδεύειν ἐπὶ Ἀριμίνου. Ipse ex omnibus cohortem praetoriam sibi delegit et ᾧδευεν ἐπὶ Ῥώμην ὡς ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ Ἀρίμινον ὁρμήσων. Tum vero Antonius Urbem ingressus est omni praesidio nudatam. Introiit autem cum sola cohorte praetoria (mille armatis); alam equitum in suburbio collocat, legiones Tiburi. In urbe domum armatis circumdat, excubias disponit, tesseras dedit, ut in castris. Senatum convocat a. d. IV. Kal. Decembres. Ubi audivit legiones Martiam et quartam defecisse μικρὰ διελέχθη καὶ εὐθὺς ἐπὶ τὰς πύλας ἐχώρει καὶ ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐπὶ Ἀλβην πόλιν, si forte Martiales ad officium redire vellent, βαλλόμενος δ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀνέσρεφεν καὶ τοῖς ἄλλοις τέλεσιν προσέπεμπεν ἀνὰ πεντακοσίας δραχμὰς ἐκάσῳ (quingenos denarios dabat, quantum Octavius pollicebatur) καὶ σὺν οἷς εἶχεν αὐτὸς ἐς Τίβυρον ἐξήει σκευὴν ἔχων τὴν συνήθη τοῖς ἐπὶ τοὺς πολέμους ἐξιοῦσιν, paludamentum sumsit et paludatus ad bellum iam non dubium pro-

fectus est in Galliam. καὶ γὰρ ἤδη σαφὲς ἦν ὁ πόλεμος Δέκμου τὴν Κελτικὴν οὐ μεθιέντος. Appian. B. C. III. 45. Antonium Urbe exeuntem Tibur prosecuti sunt Senatus et equites et optimus quisque de populo, qui omnes συνώμνουν ἐκόντες οὐκ ἐκλείψειν τὴν ἐς Ἀντώνιον εὐνοϊάν τε καὶ πίσιν, et sic Antonius λαμπρῶς ἐς τὸ Ἀρίμινον προεπέμπετο, ὅθεν ἐστὶν ἡ τῆς Κελτικῆς ἀρχή. (Appian. III. 46). Habebat Antonius legiones quatuor veteranorum et auxilia et cohortem praetoriam et tirones, et erat opinio M. Lepidum cum quatuor legionibus in Hispania Citeriore et Asinium Pollionem cum duabus legionibus et Munatium Plancum in Gallia ulteriore cum tribus arma cum Antonio consociaturos esse. (Appian. III. 46.). Conferenda cum his sunt Ciceronis testimonia ad Attic. XVI. 8. (Octavius Ciceronem) *consultabat utrum Romam cum tribus millibus veteranorum proficisceretur an Capuam teneret et Antonium venientem excluderet an iret ad tres legiones Macedonicas, quae iter secundum mare superum faciunt, QUAS SPERAT ESSE SUAS.* Acta haec sunt circa Kalendas Novembres. Tum Octavianus Urbem ingressus brevi post in Etruriam excurrit. Octavianus enim sedulo cavit ne Antonio occurreret. καὶ αὐτοὺς (evocatos ex Campania) παραλαβὼν ἠπείχθη ἐς τὴν Ῥώμην πρὶν τὸν Ἀντώνιον ἀνακομισθῆναι, deinde ante eius adventum ἀπῆρεν ἐς τὴν Τυρρηνίαν. Itaque nullo obsistente Antonius cum una cohorte Romam introiit, nullam cuiquam iniuriam fecit, Senatum habuit et confestim paludatus in provinciam profectus est.

Antonius cum cohorte εἰσῆει ἐς τὴν πόλιν σοβαρῶς (App. III. 46.). sed sine cuiusquam iniuria, et odiose Cicero Philipp. XIII. 19. *ingressus Urbem est (Antonius) quo comitatu, vel potius agmine! cum dextra, sinistra gemente populo Romano minaretur dominis, notaret domos, divisurum se Urbem palam suis polliceretur. Rediit ad milites; ibi pestifera illa Tiburi concio.* (In ea concione L. Antonius „quum ei labare M. Antonius videretur mortem fratri minitatus est. Philipp. VI. § 10.). *Inde ad Urbem cursus; Senatus in Capitolium; parata de circumscribendo adolescente sententia consularis; quum repente (nam Martiam legionem Albae consedissee sciebat) affertur ei de quarta nuncius. Quo perculsus abiecit consilium referendi ad Senatum de Caesare; egressus est non viis, sed tramitibus paludatus. — Ex*

eo non iter sed cursus et fuga in Galliam. Caesarem sequi arbitrabatur cum legione Martia, cum quarta, cum veteranis, quorum ille nomen prae metu ferre non poterat. Videmus haec adversis frontibus inter se concurrere sed utri sit credendum apertum est.

L. Piso (apud Appian. III. 58.) crimina Ciceronis in Antonium refutans ridet Ciceronis *auguria rerum futurarum*, quae numquam factae essent: ἐπεὶ δέ γε ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασι καὶ μαντεύματα ἐπάγουσιν ὥς ὁ Ἀντώνιος ἔμελλε μὲν τὸν στρατὸν ἄξειν ἐπὶ τὴν πόλιν, δείσειε δὲ προλαβόντος αὐτὴν ἐτέρῳ στρατῷ Καίσαρος. et optimo iure quaerit: πῶς οὖν εἰ τὸ μελλῆσαι μόνον ἐστὶν ἀνδρὸς πολεμίου τὸν ἐλθόντα — οὐχ ἡγεῖται πολέμιον; πῶς δ' εἴπερ ἤθελεν ὁ Ἀντώνιος οὐκ ἀφίκετο; ἢ τρισμυρίους ἔχων συνταγμένους ἔδεισε τρισχιλίους τοὺς ἀμφὶ τὸν Καίσαρα ὄντας ἀνόπλους ἀσυντάκτους ἐς μόνας Καίσαρι διαλλαγὰς συνελθόντας καὶ εὐθὺς ὥς ἔγνωσαν πολεμεῖν αἰρούμενον καταλιπόντας; Εἰ δὲ μετὰ τρισμυρίων ἐλθεῖν ἔδεισε πῶς ἦλθε μετὰ χιλίων (id est cum sola cohorte praetoria), μεθ' ὧν αὐτὸν ἐς τὸ Τίβυρον ἐξίόντα πόσοι προεπέμπομεν καὶ πόσοι συνώμνυμεν οὐχ ὀρκούμενοι; Itaque Ciceronis auguria de infinita caede et trucidatione bonorum omnium ad nihilum recidere videmus. Rectissime enim quaerit L. Piso (App. III. 57.): τίνα ἔκτεινεν ὥς τύραννος ἄκριτον ὁ νῦν κινδυνεύων ἀκρίτως; τίνα δ' ἐξέβαλεν ἐκ τῆς πόλεως; τίνα δ' ἡμῖν διέβαλεν; Compose haec cum Tullianis Philipp. IV. § 11. *neque enim ille (Antonius) servitutem vestram, ut antea, sed iam iratus sanguinem concupiscit. Nullus ei ludus videtur esse iucundior quam cruor, quam caedes, quam ante oculos trucidatio civium. Utri creditis, Quirites? Palam est haec omnia Ciceronis auguria (μαντεύματα) falsa fuisse. Habent hoc πολιτικοὶ ἄνδρες, habent idem poëtae nonnulli, ut se ex longo intervallo futuros rerum incertarum eventus prospicere opinentur. Poëtae nostri hanc intuitionem appellant, sed saepe et hos et illos ea auguria fallunt ut succurrat Terentianum illud:*

omnia se putat scire et solus nescit omnia.

Cicero de se id praedicat Philipp. II. § 89. *O mea frustra semper verissima auguria rerum futurarum!* et ad Attic. X. 4. 5. (anno 49.): *praeclara conscientia sustentor cum cogito — ea ipsa tempestate eversam esse rem publicam, quam ego XIV annis*

ante prospexeram. et ad Famil. VI. 6. 3. ne nos quidem nostra divinatio fullet — cui quidem divinationi hoc plus confidimus quod ea nos nihil in his tam obscuris rebus tamque perturbatis umquam omnino fefellit. Dicerem quae ante futura dixissem ni vereretur ne ex eventis fingere videretur. Sed quam multa Cicero- nem fefellerunt? Scribit ad Atticum (X. 8. 6.) anno 49: et tamen, mi Attice, auguria quoque me incitant quadam spe non dubia nec haec collegii nostri ab Atto, sed illa Platonis de ty- rannis. Nullo enim modo posse video stare istum (Caesarem) diutius, quin ipse per se etiam languentibus nobis concidat. et post pauca: intelliges id regnum vix semestre esse posse.

Pessimum autem est Ciceronem quae fore suspicabatur pro veris et certis subinde ponere et quae futura esse opinabatur pro factis narrare.

Eiusdemmodi sunt quae de Antonii trepida et turpi fuga in Galliam commemorat. Si quid Ciceroni credimus, Antonius allato de legione quarta nuncio mente concidit, et fugere festi- nans Senatus consultum de supplicatione per discessionem fecit quum id factum esset antea nunquam. Quae vero profectio pos- tea! quod iter paludati! quae vitatio oculorum, lucis, urbis, fori! quam misera fuga! quam foeda! quam turpis! Philipp. III. § 24. et III. § 11. Antonius — neglectis sacrificiis sollem- nibus ante lucem vota ea quae numquam solveret nuncupavit. et Philipp. V. § 24. (Antonius) neque sacrificiis sollemnibus factis neque votis nuncupatis non profectus est sed profugit paludatus. et Philipp. V. § 30. post discessum latronis vel potius despera- tam fugam. Quid est in his veri? Dio Cassius 45. 13. (An- tonius) ἀλλὰ τέ τινα ἐν τῇ Ῥώμῃ διοικήσας καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς λοιποὺς τοὺς τε βουλευτὰς τοὺς σὺν αὐτοῖς ὄντας ὀρκώσας (Tiburī) ἐς τὴν Γαλατίαν ἐξώρμησε φοβηθεὶς μὴ καὶ αὐτὴ τι νεοχμώσῃ. Appianus III. 46. Senatus fere totus et equites κατα- λαβόντες αὐτὸν (Antonium) ὀρκοῦντα τοὺς παρόντας οἱ στρατιώτας — συνώμνυσιν ἐκόντες οὐκ ἐκλείψειν τὴν ἐς Ἀντώνιον εὐνοϊάν τε καὶ πίσιν. — ὁ μὲν δὴ λαμπρῶς οὕτως ἐς τὸ Ἀρίμινον προεπέμ- πετο, ὅθεν ἐστὶν ἡ τῆς Κελτικῆς ἀρχή. Sunt haec aliquanto, ut opinor, similia veri. Non poterat Antonius, credo, cum qua- tuor legionibus veteranorum *tromitibus* clanculum in Galliam introire. Interea Octavianus suos Albam contraxit. Appian. III.

47. συναγαγὼν δ' ἅπαντας εἰς Ἀλβην ἐπέσπελλε τῇ βουλῇ. ἡ δὲ ἐφύδετο μὲν αὖθις Καίσαρι, ὥς ἀπορεῖν καὶ τότε τίνες ἦσαν οἱ προὔπεμπον Ἀντώνιον. In libris est ἡ δὲ ἐφύδετο μὲν αὖθις Ἀντωνίῳ, quod de Caroli Stephani infelici coniectura in Καίσαρι est mutatum. Non meminerant viri docti quid inter ἐφύδομαι et συνήδομαι interesset. Vertunt: iam vicissim Caesari congratulabantur, sed ἐφύδεσθαι (ut ἐπιχαίρειν) significat ἐπιχαιρεκακεῖν, id est *ex alieno malo et incommodo gaudium capere*. Senatus, qui modo Antonium persecutus erat, nunc contra laetabatur Antonio hostem validum repente exstitisse. De turpi Senatorum mobilitate et inconstantia infra dicemus. Hoc quoque aegre ferebant duas Antonii legiones non ad sese sed ad Caesarem se contulisse. Appian. l. l. ἤχθοντο δὲ τοῖς τέλεσιν οὐκ εἰς τὴν βουλὴν ἀλλ' εἰς τὸν Καίσαρα μετελθοῦσιν. In ea quoque re Cicero magis fallit quam fallitur. Si quid Ciceroni credimus, legio Martia et quarta libertatis amore Antonium rei publicae hostem deseruerunt seque ad Senatus auctoritatem contulerunt, easque adeo *coelestes et divinas* appellat. Philipp. IV. § 5. *Praeclare et loco, Quirites, reclamatione vestra factum pulcherrimum Martialium comprobastis, qui se ad Senatus auctoritatem, ad libertatem vestram, ad universam rem publicam contulerunt.* Quod Cicero Philipp. XIII. § 33. pro falso et absurdo deridet: *Scilicet verba dedimus; ignorabat legio Martia, quarta, nesciebant veterani quid ageretur. Non illi Senatus auctoritatem, non libertatem populi Romani sequebantur; Caesaris mortem ulcisci volebant, sed quod deridet verissimum est.* Partem veri ipse aperit in Philipp. XI. § 20. *Milites veterani, qui C. Caesaris auctoritatem, imperium, nomen secuti pro re publica arma ceperunt, volebant sibi ab illo imperari; legio Martia et legio quarta ita se contulerant ad auctoritatem Senatus et rei publicae dignitatem ut deposcerent imperatorem et ducem C. Caesarem. Imperium C. Caesari belli necessitas, fasces Senatus dedit.* Omittit Cicero quod Appianus III. 48. memoriae prodidit legiones Albae ultro ad C. Caesarem fasces et secures detulisse, ut sibi pro praetore esset. Sed puer callidissimus uti noluit remque ad Senatum reiecit quumque legatos ad Senatum mittere vellet retinuit ὥς καὶ τῆς βουλῆς ψηφιομένης ταῦτα καθ' ἐαυτὴν καὶ μᾶλλον, inquit, ἣν αἰσθωνται τὴν ὑμετέραν προθυμίαν καὶ

τὸν ἐμὸν ὄκνον. Recte viderat, nam paucis post diebus Senatus ei Cicerone auctore imperium extraordinarium dedit. Quum tribuni militum, qui ei imperium obtulerant, contemptos esse se ab illo quererentur ea respondit unde apparet quam probe Senatus animos ac mentem perspectam haberet. Denique iis iterum denarios quingenos donavit et victoribus vicena millia nummorum pollicitus est se daturum. Sic erant hae legiones in potestate Senatus! Neque id ordinem amplissimum latebat, ut vidimus, sed quid facerent? Metuebant Antonium et alium exercitum nullum habebant. Appian. III. 48.

Non praeteriit hoc crimen L. Piso Ciceronem redarguens (Appian. III. 56.). τὰ δύο τέλη, ἃ ὑμεῖς μὲν ἐψηφίσασθε Ἀντωνίῳ στρατεύειν, αὐτομολήσαντα δὲ παρὰ τοὺς στρατιωτικοὺς νόμους οὐ πρὸς ὑμᾶς ἀλλ' ἐς Καίσαρα, ὁ Κικέρων ὁμῶς ἐπήνεσε καὶ ἐκ τῶν κοινῶν ἐχθρὸς ἐμισθοδότησεν. et iterum cap. 59. εἰ δὲ καὶ τὰ ἀπ' Ἀντωνίου μετασάντα δύο τέλη πρὸς ἡμᾶς μετέστη, καθάπερ φησὶ Κικέρων, καὶ τάδε καλῶμεν ἀπὸ τοῦ Καίσαρος εἰς τὴν πόλιν. Satis sciebant omnes has legiones non ad Senatus auctoritatem et populi Romani libertatem se contulisse, sed ad Caesarem odio Antonii transfugisse (αὐτομολῆσαι).

Reliquum est ut Ciceronem ipsum adversus se ipsum testem producamus intimos animi sensus Bruto aperientem in epistola ad Brutum I. 3. 1. ¹⁾ *Caesaris pueri mirifica indoles virtutis. Utinam tam facile eum florentem et honoribus et gratia regere ac tenere possimus quam facile adhuc tenuimus! Est omnino illud difficilius; sed tamen non diffidimus. Persuasum est enim adolescenti ET MAXIME PER ME eius opera nos esse salvos. Estne haec satis perspicua oratio? Fatetur Cicero per se maxime effectum esse ut puer existimaret sua opera Urbem et cives esse salvos, quod si verum fuisset nihil erat opus puero id persuadere: res enim ipsa satis loqueretur. Sed neque Octavius cum copiis in Urbe mansit neque quo minus Antonius cum cohorte praetoria introiret prohibuit, et si Antonius inimicos suos trucidare voluisset magna strages brevi tempore fieri potuisset.*

1) Epistolas Bruti et Ciceronis genuinas esse et earum testimonia in horum temporum historia fide digna, alio loco demonstrare conabor.

Nunc neminem violatum esse constat. Addidit Cicero: *et certe nisi is Antonium ab Urbe avertisset periissent omnia*. Minuere et elevare voluit quod modo aperte et candide erat confessus, sed nihil egit nam haec illis refutantur. Non avertit ab Urbe Antonium, qui ingressus est „*eo comitatu vel potius agmine*” quod Cicero ipse descripsit.

Pervulgata opinio est Ciceronis auctoritatem in Curia post caedem Caesaris maximam fuisse et rem publicam eius potissimum sententiis consiliisque administratam esse, sed re paullo diligentius considerata apparebit Ciceronis sententias et eloquentiam perparum in amplissimo ordine valuisse. Incredibile dictu est quam languidus, quam iners, quam sine consilio Senatus fuerit, deinde quam inconstans, quam levis, quam mobilis. Aspere sed vere eos reprehendit Dio Cassius 46. 34. αἵτιοι δὲ τῶν κακῶν τούτων αὐτοὶ ἑαυτοῖς οἱ βουλευταὶ ἐγένοντο. δέον γὰρ αὐτοὺς ἓνα τινὰ τὸν τὰ ἀμείνω φρονοῦντα προσήσασθαι καὶ ἐκείνῳ διὰ παντὸς συναίρεσθαι τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησαν ὑπολαβόντες δὲ δὴ (scrib. αἰ) τινὰς καὶ ἐπὶ τοὺς ἑτέρους ἐπαυξήσαντες ἔπειτα κακείνους ἀντικαθελεῖν ἐπεχείρησαν καὶ τούτου φίλον μὲν οὐδένα ἐχθροὺς δὲ πάντας ἔσχον. et post pauca: κακείνοι οὖν ἓνα μὲν μηδένα προσδεξάμενοι, ἄλλῳ δὲ καὶ ἄλλῳ ἐν μέρει προσθέμενοι καὶ κατ' αὐτῶν καὶ ψηφισάμενοι καὶ πράξαντες πολλὰ μὲν δι' αὐτοὺς πολλὰ δὲ καὶ ὑπ' αὐτῶν ἔπαθον. Cicero Senatorum animos nonnumquam laudando excitare conatur, saepius iis faces verborum admovet tantae rei indormientibus, sed nequidquam omnia. Laudat Philipp. XIII. § 15. *Senatus ipse se non contemnit nec vero fuit umquam gravior, constantior, fortior.* et Philipp. XIV. § 19. *de universo Senatu populus Romanus verissime iudicat nullis rei publicae temporibus hunc ordinem firmiorem atque fortio-rem fuisse.* ὦ Ζεῦ καὶ θεοί. nullis rei publicae temporibus FIRMIOREM ATQUE FORTIOREM! Sed veriora Cicero ipse dabit. Philipp. VII. § 19. *Turpe est summo consilio orbis terrae praesertim in re tam perspicua consilium intelligi defuisse.* et Philipp. III. § 34. *hanc igitur occasionem oblatam tenete per Deos immortales, patres conscripti, et amplissimi orbis terrae consilii principes vos esse ALIQUANDO recordamini.* et Philipp. III. § 29. *ALIQUANDO per Deos immortales, patres conscripti, patrium animum virtu-*

temque capiamus ut aut libertatem propriam Romani generis et nominis recuperemus aut mortem servituti anteponamus. et Philipp. XIV. § 17. hoc vero tempore in tanta inopia constantium et fortium consularium quo me dolore affici creditis quum alios male sentire, alios nihil omnino curare videam, alios parum constanter in suscepta sententia permanere sententiamque suam non semper utilitate rei publicae sed quum spe tum timore moderari: et Philipp. VII. § 9. Quid est inconstantia, mobilitate, levitate quum singulis hominibus tum vero universo Senatui turpius? Quid porro inconstantius quam quem modo hostem non verbo sed re multis decretis iudicaritis cum hoc subito pacem velle coniungi. Deinde eius rei permulta argumenta enumerat quibus nihil opponi, nihil omnino contra dici potest, et ita pergit § 14. At legatos misimus. Heu me miserum! cur Senatum cogor quem laudavi semper reprehendere? Quid? vos censetis, patres conscripti, legatorum missionem populo Romano vos probasse? Non intelligitis, non auditis meam sententiam flagitari, cui quum pridie frequentes essetis assensi postridie ad spem estis inanem pacis devoluti? Maior pars patrum conscriptorum, quos Cicero passim exarsisse dicit libertatis amore, si qua levis aura pacis afflasset, de sententia deiiciebatur et dabat manus; et Cicero, qui omnia posse videbatur, nihil proficiebat. Si Bruto credimus (in epistola ad Ciceronem I. 4. 4.) „nihil iam nobis adversi evenire potest in quo non cum omnium culpa tum praecipue tua futura sit, cuius tantam auctoritatem Senatus ac populus Romanus non solum patitur, sed etiam cupit, quanta maxima in libera civitate unius esse potest, sed si res ipsas spectamus Cicero tam potens nihil poterat. Multi in curia clam Antonio favebant, alii palam, plerique pacem aut aperte suadebant aut taciti optabant. Kalendis Ianuariis anni 43 Cicero in curia censuit Antonium hostem rei publicae iudicandum belloque persequendum. Philipp. V. § 31. rem administrandam arbitror sine ulla mora et confestim gerendam; tumultum decerni, iustitium edici, saga sumi dico oportere, delectum haberi sublatis vacationibus in Urbe et in Italia praeter Galliam tota. et § 34. quapropter ne multa nobis quotidie decernenda sint, consulibus totam rem publicam commendandam censeo iisque permittendum ut rem publicam defendant provideantque ne quid res publica detrimenti capiat.” eodem die

in concione dixit Philipp. VI. § 2. *M. Antonium — bello censui persequendum; tumultum esse decerni, iustitium edici, sagasumi dixi placere.*

Si antiquus animus Senatui Romano fuisset, si pristinae libertatis amor, si patria virtus, de Antonio erat actum. Nunc autem quid factum est? Antonii fautores Senatui spem pacis ostentarunt et legatos ad eum mittendos censuerunt.

Exardescit Cicero et ita dixit Philipp. V. § 3. *legatos ad eum mittere, de quo gravissimum et severissimum iudicium nudius tertius decimus feceritis, non iam levitatis est sed, ut quod sentio dicam, DEMENTIAE.* Nihilominus Ciceronis sententia victa est. Philipp. VI. § 3. *(mea) sententia, Quirites, sic per triduum valuit ut quamquam discessio facta non esset tamen praeter paucos omnes mihi assensuri viderentur. Hodierno autem die spe nescio qua pacis obiecta remissior Senatus fuit; nam plures eam sententiam secuti sunt ut quantum Senatus auctoritas vesterque consensus apud Antonium valiturus esset per legatos experirentur.* quod Cicero vehementer improbens ita se consolatur ut dicat Philipp. VI. § 15. *boni aliquid accessisse ad causam. Quum enim legati renuntiarent — non in vestra potestate, non in Senatus esse Antonium, quis erit tam improbus civis, qui illum civem habendum putet?* et post pauca Quo etiam, inquit, ut confitear vobis, Quirites, minis hodierno die contendendi, minus laboravi, ut mihi Senatus assentiens tumultum decerneret, sagasumi iuberet. Malui viginti diebus post sententiam meam laudari ab omnibus quam a paucis hodie vituperari. Ad haec verba in mentem venit illud *ἡμῶντες ἔτι εἰσὶν*. Sed etiam haec spes decolavit. Spreta enim et reiecta legatione Senatus iterum ad inanem spem pacis devolutus est et nova legatio decreta, quae tamen exitum non habuit. Est operae pretium animadvertere de quorum sententia prior legatio decreta sit et missa. Cicero Philipp. IX. § 7. *cuius (Ser. Sulpicii) quum adventu maxime perturbatus esset Antonius, quod ea quae sibi iussu vestro denunciarentur auctoritate erant et sententia Ser. Sulpicii constituta.* et § 9. *(Ser. Sulpicius) pollicitus est se quod velletis esse facturum neque eius sententiae periculum vitaturum, CUIUS IPSE AUCTOR FUISSET.* Ergo legationis auctor et princeps fuit Ser. Sulpicius, qui aetate reliquos legatos L. Philippum et L. Pisonem an-

teibat, *sapientia omnes*, iudice ipso Cicerone Philipp. IX. § 1.

Refutatur hinc inepta fabula quam nescio unde arreptam narrat Appianus B. C. III. 61. *Senatores*, inquit, *mandata quae legatis darentur ad Antonium perferenda* εἴτε λαθόντες εἴτε ἐξεπίτηδες Κικέρωνα συγγράψαι τε καὶ δοῦναι τοῖς πρεσβεύουσι προσέταξαν, ὁ δὲ τὴν γνώμην παραφέρων συνέγραψεν. et post pauca: οὕτω μὲν Φιλονίκως τε καὶ ψευδῶς ἐντολὰς ὁ Κικέρων συνέγραψεν. Arguitur Cicero dolo malo Senatus mandata mutasse et vitiasse. Quo tandem pacto id fieri potuit, si quis eam perfidiam in Ciceronem cadere serio credere volet? Cogitari enim vix potest Ciceronem illi Senatus consulto cui vehementer obstiterat scribendo adfuisse. Ex ipsa enim rei natura illi ponebantur ad scribendum quorum sententia vicerat. Subnascitur tamen haec suspicio ex iis quae scribit Appianus III. 63. ubi Antonius ita ad Senatum rescribit: *fore se in Senatus potestate sed Ciceroni QUI MANDATA SCRIPSERAT* (τῷ συγγράψαντι τὰς ἐντολὰς) *ita respondere* cet. Unde enim hoc Antonius scire poterat nisi in ipso Scto in *auctoritatibus praescriptis* Ciceronis nomen fuisset? Semel tantum memini me videre scribendo adfuisse eum, qui sententiam quae vicerat dissuasisset. Cato qui Ciceroni supplicationem non decreverat tamen quum esset decreta scribendo adfuit. Cicero ad Attic. VII. 1. 7. ad Famil. XV. 6. 2. Sed quidquid huius rei est certum est illa mandata, ut Cicero diserte dicit, *Ser. Sulpicii auctoritate et sententia constituta fuisse*. Praeterea quae sunt ea mandata, quae Ciceronis fraude vitiosa esse Appianus criminatur? Nempe haec: Μουτίνης Ἀντώνιον εὐθὺς ἀπανίστασθαι καὶ Δέκμῳ τὴν Κελτικὴν μεθιέναι· ἐντὸς δὲ Ῥουβίκωνος ποταμοῦ τοῦ τὴν Ἰταλίαν ὀρίζοντος ἀπὸ τῆς Κελτικῆς ἡμέρας ῥητῇ γενόμενον ἐπιτρέψαι τὰ καθ' ἑαυτὸν τῇ βουλῇ. Primum quaeram quae alia mandata praeter haec legatis dari potuerint. Haec ipsa Cicero et in concione et in curia diserte commemorat Philipp. VI. § 4. *mittuntur qui nuntient ne oppugnet consulem designatum, ne Mutinam obsideat, ne provinciam depopuletur, ne delectus habeat, sit in Senatus populiue Romani potestate*. et post pauca § 5. *an ille id faciat quod paullo ante decretum est ut exercitum citra flumen Rubiconem, qui finis est Galliae, educeret dum ne propius urbem Romam CC millia admoveret*. Haec ad Quirites: in curia dixit (Philipp. VII. § 26.) *omnia*

fecerit oportet quae interdicta et denunciata sunt priusquam aliquid postulet; Brutum exercitumque eius oppugnare, urbes et agros provinciae Galliae populari destiterit; ad Brutum adeundi legatis potestatem fecerit, exercitum citra flumen Rubiconem eduxerit nec propius Urbem millia passuum ducenta admoverit; fuerit et in Senatus et in populi Romani potestate. Quo ore Cicero haec mandata proferre potuit si ab ipso praeter Senatus sententiam interpolata et vitiata essent? Absurdum est credere. Miror unde haec tam absona sumserit Appianus, qui multa vera et praeclara memoriae prodidit sed nonnumquam admiscet aliquid quod sit manifesto falsum et commenticium. Quale est quod continuo narrat de legatis ad Antonium missis III. 62.
οἱ δ' ἐς τὸν Ἀντώνιον ἀπεσταλμένοι πρέσβεις αἰδούμενοι τῶν ἐντολῶν τὸ ἀλλόκοτον οὐδὲν μὲν ἔφασαν αὐτὰς δ' ἐπέδοσαν αὐτῷ.
Pudebat, ut opinor, viros consulares mandatorum, quae ipsi constituissent, itaque taciti Antonio scripta mandata tradiderunt. Stabant Philippus et Piso ut fetiales apud Achillem:

*τὼ μὲν ταρβήσαντε καὶ αἰδομένῳ βασιλῆα
 σήτην οὐδέ τί μιν προσεφώνεον οὐδ' ἐρέοντο.*

poteratque Antonius dicere:

ἄσσον ἴτ', οὐ τί μοι ὕμμες ἐπαίτιοι

ἀλλ' ὁ Κικέρων. Reprehendit quidem Cicero legatos Philipp. VIII. § 28. nec vos ut legati apud illum fuistis, nec ut consulares, nec vos vestram nec rei publicae dignitatem tenere potuistis. et acrius etiam ad Famil. XII. 4. 1. nihil autem foedius Philippo et Pisone legatis, nihil flagitiosius: qui cum essent missi ut Antonio ex Senatus sententia certas res denuntiarent, cum ille earum rerum nulli paruisset, ultro ab illo ad nos intolerabilia postulata retulerunt. sed tam submissos et languidos et inertes fuisse, ut Appianus narravit, quis credet?

Longe maxima pars Senatus erat ad pacem propensior et Ciceronis impetum retardabat. Philipp. VII. § 25. cavete — ne spe praesentis pacis perpetuam pacem amittatis. Philipp. VII. § 14. ad spem estis inanem pacis devoluti. Vide autem quam caute quam anxie dicat pacem se nolle Philipp. VII. § 8. ego itaque pacis, ut ita dicam, alumnus — periculose dico; quemadmodum accepturi, patres conscripti, sitis horreo; sed pro mea perpetua cupiditate vestrae dignitatis retinendae et augendae,

quaeso oroque vos, patres conscripti, ut primo etsi erit vel acerbum auditu vel incredibile a M. Cicerone esse dictum, accipiat sine offensione quod dixerō, neve id prius quam quale sit explicare repudietis, ego ille, dicam saepius, pacis semper laudator, semper auctor PACEM CUM M. ANTONIO ESSE NOLO. et veluti mitigans dictum tam acerbum VII. § 19. ita dicit: nec ego pacem nolo sed pacis nomine bellum involutum reformido. Quare si pace frui volumus bellum gerendum est: si bellum omittimus pace nunquam fruemur. Brevi post incertum qua de causa nova spes pacis affulsit. Pansa ipse erat pacis hortator. Cicero et ipse labare coepit. Inducit P. Servilium ita dicentem: „moestam (Antonii) domum offendi, coniugem, liberos. admirabantur boni viri, accusabant amici, quod spe pacis legationem suscepissem.” (Philipp. XIII. § 5.) Pansa Consul et ipse (XIII. § 6.) repente pacis patrociniū suscepit „eodem captus errore quo nos.” Quo errore? Non satis apparet sed Cicero mox repudiata pace iterum canit classicum (XIII. § 7.): Quod si est erratum, patres conscripti, spe falsa atque fallaci redeamus in viam. Optimus est portus poenitenti mutatio consilii.

Quis autem mirabitur illo Senatu Ciceronis sententiam a Consulibus non esse pronuntiatam neque in eam discessionem factam, aut plures transiisse in alia omnia. Philipp. VIII. § 1. *quum re viderent omnes esse bellum quidamque id verbum removendum arbitrarentur, tua voluntas (C. Pansa) in discessione fuit ad lenitatem propensior. Victa est igitur propter verbi asperitatem te auctore nostra sententia. Vicit L. Caesaris, amplissimi viri, qui verbi atrocitate dempta oratione fuit quam sententia lenior. Nempe stolidi pars patrum neque bellum esse dici neque hostem Antonium aequo animo ferebat. Philipp. XIV. § 20: meis sententiis — numquam legatos ad Antonium; semper illum hostem, semper hoc bellum. — Has in sententias meas si Consules discessionem facere voluissent omnibus istis latronibus — iampridem de manibus arma cecidissent. et § 22. antea quum hostem aut bellum nominassem semel et saepius sententiam meam de numero sententiarum sustulerunt. Pansa Consul saepius sic Ciceroni obsistebat. Cicero ad Cassium scribit (ad Famil. XII. 7. 1.): mea sententia in Senatu facile valuisset nisi Pansa vehementer obstitisset. Itaque Cicero Pansam, quem tamen laudibus extollit in coelum, non*

multum probabat. Impense et nimis laudat Philipp. VII. § 6. *C. Pansam non modo consulem esse dico sed etiam memoria mea praestantissimum atque optimum consulem, non quin pari virtute et voluntate alii fuerint, sed tantam causam non habuerunt in qua et virtutem et voluntatem suam declararent.* Tristissimis illis temporibus omnes ad unum

ἕτερον μὲν ἔκλυθον ἐνὶ Φρεσίν, ἄλλο δὲ βάζον.

vera Ciceronis sententia aperitur in epistola ad Brutum I. 3. 4. *Consules duos bonos quidem sed dumtaxat bonos amisimus.*

Quod Cicero ante omnia summa vi agebat, in quo ἡσραπτ', ἐβρόντα et nihil intentatum reliquit, ut Antonius hostis rei publicae iudicaretur, numquam ab illo Senatu impetrare potuit. Frustra saepe invictis argumentis demonstravit Antonium non verbo, sed re multisque decretis et sententiis amplissimi ordinis hostem esse iudicatum, numquam illi pacis amatores ut id facerent impelli potuerunt. Quum anno 44. exeunte (a. d. XII. Kal. Ianuarias) novi tribuni plebis Senatum convocassent et de praesidio, ut Senatum tuto Consules Kalendis Ianuariis habere possent retulissent (Philipp. III. § 13.) callide hac occasione Cicero usus est, Antonii fautoribus aut absentibus aut non satis acriter obsistentibus, ut Scto laudaretur D. Brutus et C. Caesar et legio Martia et quarta, quod Senatus auctoritatem populiue Romani libertatem defenderint. Decretum illo die de his rebus nihil est quia de iis non erat relatum, sed Senatus sibi placere declaravit uti C. Pansa, A. Hirtius — quum magistratum inissent — primo quoque tempore de his rebus ad amplissimum ordinem referrent (Philipp. III. § 39.). His igitur fretus Cicero Kalendis Ianuariis ita dixit: *illo die* (a. d. XII. Kal. Ian.), *patres conscripti, ea constituistis ut vobis nihil sit integrum nisi aut honesta pax aut bellum necessarium.* Philipp. V. § 2. et § 29. *Quid igitur illo die aliud egistis nisi ut hostem iudicaretis Antonium?* Victa est Ciceronis sententia, ut vidimus, et legatos mittere placuit. Cicero interea Senatum urgere non destitit Philipp. VII. § 9 sqq. Iterum Ciceronis classicum canentis sententia victa est (Philipp. VIII. § 1.) quum legati contemti et reiecti revertissent (§ 21.). additque: *nos etiam languidiores postea facti sumus.* Deinde iterum ad inanem pacis spem devoluti sunt. De secunda legatione cogitabant et

ipsum Ciceronem legatum mittere volebant, quo acerrime repugnante exitum res non habuit. Consecutum est prius proelium Mutinense: fama victoriae Romam perlata Cicero habuit Philippicam XIV. Cicero de novo summa ope enititur ut Antonius hostis iudicetur. Philipp. XIV. § 6. *imbuti sanguine gladii, patres conscripti, legionum exercituumque nostrorum vel mactati potius duobus consulibus, tertio Caesaris proelio. Si hostium fuit ille sanguis summa militum pietas: nefarium scelus si civium. Quousque igitur is, qui omnes hostes scelere superavit, nomine hostis carebit? Nisi mucrones etiam nostrorum militum tremere vultis dubitantes utrum in cive an in hoste figantur.* et § 9. *Est igitur quisquam qui hostes appellare non audeat, quorum scelere crudelitatem Karthaginensium victam esse fateatur?* et § 10. *Recordamini per Deos immortales, patres conscripti, quid hoc biduo timuerimus.* Nempe improbi cives rumorem de Antonii victoria sparserant. iam, inquit, aut foedissimam mortem omnes aut miserabilem fugam cogitabant. Haec a quibus timebantur eos hostes appellare dubitamus? Omnia haec frustra dicta sunt. Post secundum demum Mutinense proelium victo fugatoque Antonio sine ulla Ciceronis opera Senatus eum hostem iudicavit. Livius in Epitome libri CXIX. *victus ab Hirtio et Caesare Antonius in Galliam confugit — hostisque a Senatu cum omnibus, qui intra praesidia eius essent, iudicatus est.* cf. epistola Ciceronis ad Brutum I. 3. 4. *Reliquias hostium Brutus persequitur et Caesar. Hostes autem omnes iudicati, qui M. Antonii sectam secuti sunt.*

Cicero tum iacebat: scribit ad D. Brutum (*ad Famil. XI. 14.*): *plane iam, Brute, frigeo; ὀψωνον enim erat meum Senatus: id iam est dissolutum. Tantam spem attulerat exploratae victoriae tua praeclara Mutina eruptio, fuga Antonii conciso exercitu, ut omnium animi relaxati sint meaeque illae vehementes contentiones tamquam σκισμαχίαι esse videantur. Quae tandem illo Senatu spes esse poterat libertatis recuperandae? neque plus erat animi et virtutis in populo. Magnifice dicitur (Philipp. VI. § 19.) populum Romanum servire fas non est, quem Dii immortales omnibus gentibus imperare voluerunt. et: aliae nationes servitutem pati possunt, populi Romani est propria libertas.* et Philipp. X. § 20. *omnes nationes servitutem ferre possunt: nostra civitas non*

potest; nec ullam aliam ob causam nisi quod illae laborem do-
loremque fugiunt, quibus ut careant omnia perpeti possunt: nos
ita a maioribus instituti atque imbuti sumus ut omnia consilia
atque facta ad dignitatem et ad virtutem referremus. Verba haec
sunt rebus contraria; illa *S(entina) P(opuli) Q(uondam) R(omani)*
erat ad serviendum parata. Nonne igitur illo Senatu et illo
populo vehementes illae in Philippicis contentiones tamquam
σκιαμαχίαι esse videntur?

Apparet ex his in gravi errore versari Appianum, qui scripsit
III. 63. post reditum legatorum auditis quae Antonius postu-
laret ἡ βουλὴ αὐτὸν αὐτίκα ἐψηφίζετο πολέμιον. Tam multum
aberrat ut hoc facerent ut etiam de nova legatione cogitarent.
Philipp. VIII. § 20. *Quam hesternus dies nobis, consularibus
dico, turpis illuxit! ITERUM LEGATOS?* Cicero quoque censuerat
Antonii militibus „si errorem suum deposuerint et cum re publica
in gratiam redierint veniam et impunitatem esse dandam. Quas
ob res ita censeo: Eorum qui cum M. Antonio sunt qui ab ar-
mis discesserint — ante Idus Martias primas iis fraudi ne sit
quod cum M. Antonio fuerint” Philipp. VIII. § 32 sq. Sed ea
res frustra fuit. Idem Cicero censuerat Kalendis Ianuariis Phi-
lipp. V. § 34. censeo ut iis qui in exercitu Antonii sunt ne sit
ea res fraudi si ante Kalendas Februarias ab eo discesserint.
Sed reiecta eius sententia est et legati, ut vidimus, missi sunt.

(Continuabitur.)

C. G. COBET.

GELLIUS.

Gell. III. 3. 3. „quasdam item alias probavit adductus filo
atque facetia sermonis Plauto congruentis. Corrige: adductus stilo.

Post pauca dele Plauti in his: qui quoniam sunt, ut de il-
lius [Plauti] more dicam, Plautinissimi.”

C. G. C.

Ἄ Τ Α Κ Τ Α.

In Philebi altera editione retinui eam quam in priore proposui correctionem, τὴν αἰδίων ἡρῆσθαι φύσιν (66 a.) Obiicit mihi vir doctus ἡρῆσθαι, quam lectionem omnes libri praeferunt, idem quod ἡρῆσθαι significare provocatque ad locum in Phaedro 253 c. quem totum apponam: προθυμία μὲν οὖν τῶν ὡς ἀληθῶς ἐρώντων καὶ τελετὴ ἐὰν γε διαπράξωνται ὁ προθυμοῦνται, ἣν λέγω, οὕτω καλὴ τε καὶ εὐδαιμονικὴ ὑπὸ τοῦ δι' ἔρωτα μανέντος Φίλου τῷ φιληθέντι γίγνεται ἐὰν αἰρεθῇ. ἀλίσκεται δὲ δὴ ὁ αἰρεθεὶς τοιῷδε τρόπῳ. Facile mihi concessum iri puto ἀδύνατον εἶναι τὸν αἰρεθέντα ἀλίσκεσθαι ἐὰν γε μὴ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ πάλιν ἀπολελυμένος τύχῃ. Facessat igitur ὁ αἰρεθεὶς. Nunc caetera videamus. Nullum discrimen est inter ἐὰν γε διαπράξωνται ὁ π. et ἐὰν αἰρεθῇ. Nam ne turpem sensum in priore enuntiatione inesse credamus totius disputationis natura prohibet. Itaque si vincendi potius quam veritatis studio impellerer ἐὰν αἰρεθῇ damnarem, alterum illud retinerem. Sed obstat quod ante ἀλίσκεται aliquam τοῦ αἰρεῖν mentionem desideramus. Contra si ἐὰν γε δ. ὁ π. eieceris subita lux affulget. Scilicet τελετὴ ἣν λέγω ad certissimam correctionem nos ducit: προθυμίαν — καὶ τελετὴν λέγω. Οὕτω καλὴ τε καὶ εὐδαιμονικὴ γίγνεται. *Hoc studium vel initium dicere ausim*; tum rationem adiungit: ὅτι καλὴ τε καὶ εὐδαιμονικὴ γίγνεται. Estne igitur illud ἐὰν αἰρεθῇ relinquendum? Minime; sed reponendum ἐὰν αἰρῇ. Obiter moneo supra legendum esse: κατὰ τὸν θεὸν ἰόντες ζητοῦσι τὸν σφέτερον — resectis, quae sensum pessumdant, παῖδα πεφυκέναι. In Philebo 47 c. verba τῶν ἐπιπολῆς τε καὶ ἐντὸς κερασθέντων non sunt Platonis. Multa alia exempla τῶν κοινῶν παθημάτων αὐτοῦ

τοῦ σώματος attulerat, in quibus et voluptas et dolor in externa parte corporis simul perficiuntur: veluti ὅποτεν τις ῥιγῶν θέρηται καὶ θερμαινόμενος ἐνίοτε ψύχεται. Praeterea legendum τῶν ἁ ψυχῇ σώματι ἐναντία ξυμβάλλεται. Tum eiicienda sunt ταῦτ' ἐμπροσθε μὲν διήλθομεν, et legendum ὥσθ' ὅποτεν κενῶται, et ταῦτα δὴ τότε μὲν [οὐκ] ἐμαρτυράμεθα. Id factum erat supra 34 c ad 36 b.

Thucydides I. 36. Lege βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφαλαίῳ τόδ' (sic AC) ἂν μάθοιτε τρία μὲν ὄντα λόγου ἄξια τοῖς Ἑλλησι ναυτικά κτέ. Nisi ὠφελιμωτάτῳ suppleas, τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκασον sensu vacua sunt. Idem dicendum de verbis μὴ προέσθαι ἡμᾶς. Supra 32. legendum videtur: καὶ ξυγγνώμη εἰ τῇ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον ἀμαρτίας (γενομένη) πρότερον ἀπραγμοσύνη ἐναντία τολμῶμεν. In 33. lege ἡμέτερον δ' αὖ προτερῆσαι [τῶν μὲν] διδόντων, ὑμῶν δὲ δεξαμένων τὴν ξυμμαχίαν. Infra inducendum videtur ἢ τῷ ἴσῳ. nam quid sit τῷ ἴσῳ τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν prorsus ignoro.

Demosthenes de Corona pag. 276. § 145. lege οὗτ' εἰσήγετο ὧν ἔδεῖτο (sc. χώρα). § 147. εἰ μὲν οὖν τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἐχθρας ἢ τοὺς Θετταλοὺς ἢ τοὺς Θεβαίους συμπεῖθοι βαδίζειν ἐφ' ὑμᾶς, οὐδένα ἡγεῖτο προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν, ἐὰν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν ἡγεμῶν αἰρεθῇ ῥᾶον ἤλπιζε τὰ μὲν παρακρούσεσθαι τὰ δὲ πείσειν. Haec non modo in grammaticam peccant (εἰ συμπεῖθοι ἡγεῖτο — ἐὰν αἰρεθῇ ἤλπιζε) sed plane falsa sunt et rei naturae contraria. Quid enim? Nonne hanc ipsam ob causam fallaciis utebatur ut dux crearetur? Quod ut semel assecutus est deposita simulatione vi agere coepit. Quae vero sunt illa κοινὰ προφάσεις Thessalorum Thebanorumque? Si voluissent Atheniensibus bellum inferre nullius προφάσεως indigebant. Philippo contra necesse erat προφάσεις λαβεῖν, quibus hos in societatem adduceret. Quas ergo? Nempe τὰ κοινὰ Thessalorum et Thebanorum. Scribendum igitur τὰ δ' ἐκείνων κοινὰ προφάσεις λαβὼν (vel εἰ δὲ τὰ ἐκείνων κοινὰ π. λάβει) ῥᾶον ἤλπιζε τὰ μὲν παρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. Idem factum est hic, quod in Olynth. II. 28. τὰς προφάσεις δ' ἀφελεῖν καὶ τὰ καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα. Dele καί.

Thucyd. I. 17. οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνάμεως. Haec infra ponenda et hunc ad modum corrigenda puto: πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ, οἱ ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνάμεως, ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν.

In Thucyd. I. 140. legerim: τὸ γὰρ βραχύ τι τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν [καὶ πείραν] τῆς γνώμης. Ἦς εἰ ξυγχωρήσετε καὶ ἄλλο τι μεῖζον — ὑπακούσαντες. ἀπισχυριστάμενοι δὲ [σαφὲς ἂν] καταστήσετε αὐτοὺς (ἐς τὸ) ἀπὸ τοῦ Ἰσίου ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεισθαι· αὐτόθεν δ' ἢ διανοήθητε [ἢ] ὑπακούειν πρὶν τι βλαβῆναι ἢ [εἰ] πολεμήσωμεν ὥς [ἔμοιγε δοκεῖ ἄμεινον εἶναι] καὶ ἐπὶ μεγάλη καὶ ἐπὶ βραχείᾳ ὁμοίως προφάσει μὴ εἰζόντες κτέ. Inserui ἐς τὸ, sed fortasse καταστήσετε αὐτοὺς προσφέρεισθαι satis bene habet. De πείραν non dubito quin ab aliena manu sit. Etenim in his ἔχειν τὴν βεβαίωσιν, ἔχειν πείραν diversissima est notio τοῦ ἔχειν.

In cap. 118. pro ὄντες μὲν καὶ προτοῦ μὴ ταχεῖς legerim: οὐκ ὄντες μὲν καὶ προτοῦ ταχεῖς. Postquam postrema syllaba in χρόνου sequentem οὐκ absorpsit imperite suppletum est μή, quod alienum esse quis non videt?

In cap. 120. eodem modo peccatum est quo apud Demosthenem in loco supra laudato. χρὴ εἰδέναι ὅτι ἐὰν ἀμύνωσιν ἔξουσιν — χρὴ προσδέχεσθαι εἰ προεῖντο προελθεῖν ἂν τὸ δεινόν. Sed verba εἰ τὰ κάτω προεῖντο et per se inutilia sunt et ποτε a suo verbo προελθεῖν ἂν separant. Libenter etiam κακοὺς deleverim. Opposita sunt inter se κριτὰς εἶναι ὥς μὴ προσηκόντων et περὶ αὐτῶν βουλευέσθαι. Si κακοὺς scripsisset, addidisset δεῖν (χρὴ εἰδέναι μὴ δεῖν αὐτοὺς κακοὺς κριτὰς εἶναι). Sed hoc dicit: non de alienis rebus iudicatis, sed de vestris deliberatis. Accedit quod omnium consensu homines in aliena re multo melius quam in sua iudicare consuerunt. Mox legitur: ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μὲν ἐστὶν εἰ μὴ ἀδικοῖντο ἡσυχάζειν, ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὼν ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι. In promptu est corrigere εἰ μὴ ἀδικοῦνται, nisi malis μὴ ἀδικουμένους delere. Infra offendo ad illa: ὃ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιστα ἂν ἀφαιρεθείη τῆς βίας δι'

ὅπερ ὀκνεῖ εἰ ἡσυχάζοι. Lege δι' ὅπερ ἡσυχάζει. Pro ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντων, iamdiu monui τυχόντα legendum esse. Simili errore in cap. 73. scriptum est δι' ὅχλου μᾶλλον ἔσαι ἀεὶ προβαλλομένοις. Lege προβαλλόμενα. In capitis proximi initio illepidam ταυτολογίαν e Thucydide eximemus scribendo: ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ [ἀδικοῦμενοι] τὸν πόλεμον ἐγείρομεν [καὶ] ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα. Nihilo elegantior est iteratio in 102. καὶ δεινὸν ποιησάμενοι καὶ οὐκ ἀξιόσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦτο παθεῖν. Corrigo: καὶ δεινὸν ποιησάμενοι οὐκ ἄξιοι ὄντες ὑπὸ Λ. τ. π.

Finem faciam in *Medeai miseriis*, quarum haud levissima est quod in versu 128. vulnus a librariis illatum a summis medicis Brunckio, Porsono, Elmsleio parum feliciter curatum est.

εἰ μοι Φιλία κέκραται et quid non? Si praecedentia attendissent Λέξον, ἐπ' ἀμφιπώλου κτέ. necessario, ut opinor, correxissent εἴ τι μὴ Φίλον κέκρανται.

Sidneiae d. 25 Nov.

C. BADHAM.

DIODORUS SICULUS.

Lib. I. 79. περὶ πλείσου πᾶς τις ἔξει τὸ μὴ καταντᾶν ἐπὶ τὸν ὄρκον. Vera lectio est πᾶς τις ἄξει. Difficillimum est in libris discernere sitne αξ an εξ scriptum. Similiter confunduntur αγ — εγ et αχ — εχ (ἀγείρω — ἐγείρω, ἄχθος — ἔχθος).

Lib. II. 2. τοῖς εὐτυχοῦσιν ἢ τῶν πραγμάτων ἐπίρροια τὴν τοῦ πλείονος ἐπιθυμίαν παρίσῃσιν. Ἐπίρροια non est *successus*. scrib. ἢ τῶν πραγμάτων εὐροια. Plutarchus in Pericle 20. 19. διὰ τὴν εὐροίαν τῶν πραγμάτων.

C. G. C.

PLAUTINA.

I.

Interdum speciosa locis morataque recte
Fabula nullius Veneris *sine* pondere et *arte*
Valdius oblectat populum meliusque moratur
Quam versus inopes rerum nugaeque *canorae*,
sed quae nec sunt sonorae valde et nimio laborant artificio nemo
facile probaverit. Ad quod genus cum referenda sit Epidicus,
quaerere licet, utrum Plautus (nam cur ab eo hos versus abiudicem non satis video causae) Bacch. 214:

Etiam Epidicum, quam ego fabulam aequae ac me ipsum amo
Nullam aequae invitus spectro, si agit Péllo¹⁾
voluerit eam optimis annumerari, an offensionem in Pellionem
tantum praetexuerit. Cum ipsa verba (*si agit*) ostendant saepius
fabulam actam esse, nec successu caruisse, non tam opportunitatem
sui commendandi quam reprehendendi Pellionis captasse videtur,
quem actorem fortasse in posterum deprecaretur. Itaque laus fabulae,
ut deprimat hunc, fortasse calidius est pronuntiata, quam debebat,
neque ex his verbis effecerim, Epidicum, qualis e manu poetae
prodierit, tam fuisse praestantem, ut propterea nostra pro genuina
haberi non possit. Qua in re deliquerit Pello etiam nunc possumus
utique divinare; nam etsi mutata fabula sit, tamen Epidici mores et
ingenium in universum eadem mansisse probabile est. Eum sic

1) De forma nominis cf. Studemund, Comm. Philol. in honorem Th. Mommseni, p. 801.

finxit poeta, ut doceat servum subdolum esse verum dominum: in exitu fabulae servus hero imperat, tantoque se eo superiorem sentit, ut donum ab eo accipere recuset, atque etiam libertate accepta beneficium potius conferat quam accipiat. Cum his moribus bene conciliare priora in quibus tanquam vulgaris quidam servus Epidicus omnes fallaciarum vias init et fraude exultet, ut utrobique poetae satisfaciat, actori non admodum facile est.

Ergo si quaerimus num retractata sit fabula, ex poetae ipsius testimonio non multum lucramur. Sed ipsa fabula declarat magnam se mutationem subiisse. Repugnantias enim, quae insunt non exiguae, contaminatione natas esse non possumus statuere; nam etiam ex alia fabula quaedam adsciscens poeta quivis cavebit tamen, ut omnia recte inter se conveniant, nec credi potest Plautus apertam repugnantiam, quae facile tolli potuisset, relicturus fuisse ¹⁾. Duplicis recensiois vestigia inesse Reinhardt ²⁾ et Goetz ³⁾ demonstrarunt. Quorum argumenta nolo repetere, cum praesertim ubique indicia retractationis in Goetzii editione in promptu sint. Tantummodo addam, quae ab illis animadversa non videntur.

Apoecides quomodo Stratippoclis fictam amicam sibi comparasset Epidicus, Periphani narrans haec dicit, v. 410:

Ne tú habes servum gráphicum et quantivís preti:

Non cárust auro cóntra. ut ille fídicinam

Facéte *fecit néscire esse emptám tibi!*

Ita rídibundam atque hílaram huc adduxít simul.

PERIPHANES.

Mirum hóc qui potuit fíeri.

APOECIDES.

Te pro filio

Factúrum dixit rém esse divinám domi,

Quia Thébís salvos rédierit.

Adducitur in domum Periphanis puella, rata (ita Apoecides

1) cf. R. Müller, de Plauti Epidico, p. 4. Langrehrii librum ubi de hoc argumento agit, frustra adhuc quaesivi.

2) In Studemundi Studiis in priscos scriptores Latinos collatis, I. p. 103 sqq. et copiosius in Fleckeisens Jahrb. 1875, p. 194 sqq.

3) Dittographiën im Plantustexte, in Actis soc. philol. Lips. VI. p. 283—328.

opinatur) se amici sui Stratippoclis sacris adhibitum iri; nesciebat se emptam esse, eoque non tergiversatur sed laeta accedit. Itaque gaudet, nihil esse, quod a Periphane metuat. Sed v. 276 Epidicus ad Periphanem:

Sic faciundum cénseo,
Quási tu cupias liberare fidicinam animi grátia,
Quásique *ames vehementer tu illam.*

Hoc loco amore Periphanis allici posse dicitur puella. Manifesta repugnantia est; neque illius ficti amoris ullus alibi usus est. Melius sane v. 410 quam v. 276 res est comparata. Versus 276—280 pertinent ad priorem recensionem.

Narraverat Epidicus Apocidi se fidicinam volentem ad Periphanem adduxisse, ut ad sacrificium filii causa faciendum praesto esse posset. Optime *inventam!* Sic fidicina illa eius, quem amat, causa venire dicitur. Id tanquam rem *commenticiam* Apocides coram ipsi Periphani narrat, qui nihil obloquitur; ergo *non* sacrificaturus est Periphanes. Sed Epidicus v. 314:

mane me iussit senex
Condúcere aliquam fidicinam, quae hodié domi
Dum rém divinam fáceret cantarét sibi.

Si iussisset re vera cantricem accersere Epidicum dominus, haberet hic quod suscenseret servo, qui fidicinam ad rem sacram faciendam non adduceret, nam ea nulla venit; quae adducitur Periphani videtur esse amica filii, quam emerat. Quomodo tandem sacra facturus erat propter filium, quem *mane* (v. 314) nondum noverat reducem? Et Epidicus Stratippocli quid moliretur exponens v. 372 de re sacra nihil dicit. Itaque v. 314 prioris recensionis esse videtur.

Deceperat Epidicus fidicinam, sed non mandaverat, ut illa senes deciperet. Ipsa satis ostendit v. 500 sqq., nullam fraudem adhibens et ingenue affirmans:

Condúcta veni ut fidibus cantarém seni,
Dum rém divinam fáceret.

Sed pugnat hoc cum aliis locis in superioribus. Nempe v. 317 Epidicus:

Ea cónducetur átque ei praemonstrábitur,
Quo pácto fiat súbdola adversúm senem,
et v. 371—373, 375:

Iam ego parábo

Aliquám dolosam fidicinam, nummó conducta quæ sit,
 Quæ se éemptam simulet quæ senes duo dócte ludificétur —
 Eam pérmeditatam meis dolis astútiisque onústam
 Mittam.

Haec quoque, quæ exiguis mutationibus removeri non possunt, eodem modo explicanda videntur.

Confirmatur igitur his duplex recensio sive retractatio. Nam hunc dissensum oscitantiae poetae adscribere non magis possumus, quam alia in quibus iure haesit Reinhardt. Habemus, ut existimo, alterius recensiois partem; inde a v. 385 omnia apte decurrunt et inter se congruunt; prior pars fabulae antiquam formam in universum refert. Hanc priorem partem, in qua multa offendunt, retractatam esse editionem, non debemus credere. Nam oportet illud, quod melius est, existimare maiore et iterata cura confectum esse, non quod deterius.

Priorem partem, cum ab initio simplicior et planior fuisset, additamentis quibusdam ita sensim oneratam esse et corruptam ut hinc forte fortuna illa partium dissonantia extiterit, si quis statueret, ei demonstrandum esset, quaecunque in prioribus in connexum fabulae peccent, a reliquis posse separari; commissuras certe hic illic apparere et partes male conglutinatas, ostendendum esset. Id autem nemini cedit. Sane insunt interpolationes, sed ea ipsa, quæ totius fabulae oeconomiae, quæ nunc est, obsunt, tam firmiter haerent, ut avelli nequeant. Velut illa quæ de astutia fidicinae dicuntur, continentur versibus 316 sq., 373, 375, qui removendi, versibus 372 et 376 qui mutandi essent. Rursus in eadem scena versus 314 sq. (de re sacra seni faciunda) non possunt esse interpolati; nam his una cum proximis omissis (316 sq.) in oratione Epidici nihil supererit, quapropter eam interposuerit poeta. Omnino quæ propter oeconomiam offendunt maximam partem non possunt researi salvis reliquis.

Sed prior illa pars, ut est antiquior, etiam plures passa est interpolationes et corruptelas, quas indicavit nuper Goetzius in editione sua, quæ talis est qualem a germano Ritschelii discipulo possis expectare, i. e. sollerter et ex certis artis principiis instituta. Mallem sane, ut hic illic uberiore annotatione uti

potuisset, sed succurrunt ex parte „Analecta Plautina”. De quibusdam exponam, in quo si forte alienis vestigiis insisto, fit me inscio.

II.

V. 5—12 interpolatos esse recte suspicatur Reinhardt. Quae leguntur vs. 13

Di inmortales te infelicient! út tu es gradibus grándibus,
Nam út apud portum té conspexi, cúrriculo occepí sequi:
Vix apiscendí potestas módo fuit

manifesto dicta sunt ab eo qui alterum assequitur postquam diu frustra id conatus est. Exempla ex Livio (*adipiscor*) vid. ap. Gron.; ex Plauto cf. As. 279. Et v. 16 repetit v. 8. Haec interpolatio ut alia v. 229—235, e genere illo est, quod frequens in Plautinis, originem debet studio histrionum ampliandi et pro tempore augendi quae placere intellexerant; quo consilio ex aliis fabulis subinde quaedam eos adscivisse consentaneum est. Enumerationes, quales altero loco leguntur, suo Marte auxisse videntur.

V. 61 aliquid excidisse statuit Goetz, sic scribens

Nescío pol quid tu tímidu's: trepidas Épidice ita voltúm tuom

* * * * *

Videór videre cólmeruisse hic me ábsente in te aliquíd mali.

„Videor videre”, „audire” dicuntur, si dubites num sensus te fallant, non ubi aliquis de re sensibus animadversa iudicium suum interponit. Exempla in analectis p. 106 allata, quae facile possunt augeri, demonstrant. Non dubitandum igitur videtur, quin vere olim restitutum sit: „ita voltum tuom *video*” i. e. talis mihi videre, cum voltum tuom aspicio. Atque haec verba ad *timidus es* pertinent; minus bene mihi videntur ad *trepidas* referri, quoniam trepidatio non ex voltu coniectatur, sed ex toto habitu, neque latet; nam non est in animo tantum, sed in specie anxia et turbata et statim in oculos incurrit. Nec *video* apte versus fine separatur solum a superioribus. Scripserim:

Nescío pol quid tímidu's Epidice, ita voltum videó tuom:

Mi videre cólmeruisse hic me ábsente in te aliquíd mali.

Cur ad *ita* addatur adiectivum non causa est. Menaechm. 100:

„itast adulescens”, 258 „itast haec hominum natio”, 377 „ita sunt hic meretrices”, conf. ib. 732. *Trepidare* et *festinare* a Plauto et Terentio iunguntur Cas. II. 7. 9: „ut ille trepidabat, ut festinabat miser”. Adelph. III. 2. 25: „quid trepidas? — quid festinas?” Hec. III. 1. 35: „trepidari sentio et cursari rursum prorsum”. De animo usurpavit Ennius, sed nimirum addito *corde* Ann. 512. Lucretius pro *pavere*, sed non de metu, qui occultatur. Epidicus metum dissimulat.

64. THESPR. Quid nunc me retinés? EP. Amatne istam quam
[émit de praedá? TH. Rogas?

Déperit.

Sine indicio Ambrosiani non crederemus inter verba: „quid nunc me retines” et „deperit” duos versiculos intercidisse (praeter illa *amatne* — *rogas*); nam post v. 64 in Ambr. spatium est trium versiculorum. Lacuna statuenda est post *retines*; excidit aliquid in hanc sententiam: EP. Est paucis etiamnum quod te volo. || TH. Igitur ne morare. EP. Amatne istam? TH. Quam emit de praeda rogas?” — Epidicus, qui celare vult Thesprionem, quare tam vehementer curet captivam illam (nam 46—48, 50a, 56a ad spectatores dicta sunt, deinde aliquid effutiens 59 linguam in tempore cohibet Epidicus), primum tergiversatur et a Thesprione demum admonitus palam quid velit eloquitur.

109—111. insulsam continent interpolationem; notavit post Geppertum Goetz. Videntur esse inserti ne videretur Stratipocles cum sorore sua rem habuisse; sed hoc minime necesse erat monere, et 109 ineptus est; quis enim emta captiva tum querebatur quod omnium inimicorum invidiam movisset? Cum quaestione de retractata fabula hi versus nihil commune habent. Hoc quoque loco A. indicium dat.

65. THESPRIO. Deperit. EPID. Detegetur corium de tergo meo.

Sic B J; *degitur* F Z cum Nonio. *Detegetur* defendi potest; tamen verbum *detergere* propter assonantiam praeferrem; quod ut reponatur sane ordine mutato, sed nullo additamento opus est

Déperit. De térgo corium détergebitúr meo.

Abstergere et *detergere* cum accusativo rei, quae removetur, satis nota sunt.

74. „Püppis pereundást probe”.

Num: *pereundost prope?* Sil. It. l. 13 ex Livio (XXI, init.): „propiusque fuere periculo quis superare datum”. „Propiusque inopiam erant obsidentes quam obsessi” et simm. cf. Drakenb. ad Liv. l. l. „Propius spem venerant”, XXVI. 37. — Non similia sunt quae conferuntur Trin. 1159: „si illa tibi placet, placenda dos quoque est”, nam hoc dicitur ad similitudinem eius quod semper usurpatum est: *placitus* et *complacitus*. Ib. 264 „(amor) procul abhibendust atque apstandust” natum est ex „abstare rem” = declinare rem.

130. Quód ad me attinuit, égo curavi. quód tu mandastí mihi
‘Inpetratumst. émpta ancillast, quód tute ad me lítteras
Míssiculabas.

Languent me iudice postrema: „quod tute-miss.”, quae cum laxiore vinculo superioribus annectantur, dum nihil novi continent, nec propter sententiae conformationem nec propter rem necessaria, locum onerant. Fortasse:

Émpta ancillast. inpetratumst quód tute ad me lítteras
Míssiculabas.

Cf. Most. 785: „quod me miseras, adfero omne inpetratum”. Pseud. 539: „ut id agam quod missus huc sum”.

143. EP. Díc modo: unde auférre vis me? a quó tarpezita peto?

STRAT. ‘Unde lubet: nam ni ánte solem occásum elo ***

Meám domum ne inbítas. tute in prístinum *****

Suppleo: „ante solis (sic J F Z) óccasum edoláveris” et „tu te in prístinum *ipsus cónferas*. *Edolare* est extorquere, extricare. Simili metaphora *exasciare* Asin. 553: „quo modo argento intervortam et adventorem et Sauream: iam hoc opus est exasciato”, et *exterebrare* Pers. 237: „numquam hercle istuc exterebrabis tu”. Cic. Att. XIII. 47. a, partim e vetere poeta, Ennio fortasse „posteaquam *abs te, Agamemno, non ut venirem, sed ut scriberem, tetigit aures nuntius, extemplo, — quod iusseras edolavi*” (de quo loco cf. Ribbeck. Trag.³ p. 237, sed dubitari

non debet, quin *edolem* quoque sit ex Ennio, vid. locum prox.). Varro apud Nonium 448. 10 p. 105 Riese: „ego unum libellum non *edolem*, ut ait Ennius?” i. e. ad umbilicum adducam. Idem Varro ap. Non. 392. 14, p. 174, R.: „vix duo homines decem mensibus edolatum unum reddunt puerum” — *Dedolare assulatim viscera* Menaechm. 859 (*dolare* R.) — Sed duo, quos explevi versus aliunde assumpti sunt aut ficti ad lacunam sarcinendam. Sunt enim ab hoc loco alieni: minas adhibere non potest Stratippocles, cum statim exoret Epidicum; huiusque verba v. 146 parum illis respondent:

Ep. Fácile tu istuc síne periclo et cúra, corde libero

Fábulare: nóvi ego nostros: míhi dolet quom ego vápulo.

STR. Quid tu? nunc patiérin ut ego me ínterimam?

Post v. 143 apta esset adhortatio: facile esse et non periculosum astuto servo pecuniam alicunde corradere. — Goetzius tres versus 143—145 interpolatos suspicatur; sed his simpliciter omissis minus aptum Epidici responsum videtur quam si in sententiam propositam aliquid praecesserit.

174.

At pól ego te crédidi

Quám tu uxorem éxtulistí pudore éxsequi.

„Pudore exsequi” pro „cum pudore” vix recte dicitur, nec comparari possunt quae habet Holtze I. 172, 176. Fortasse illud *pu* varia lecto est ad superius vocabulum adscriptum:

^{pu}
extulisti dore exsequi

i. e. „extulisti *decore* exsequi”. *Expulisti* re vera exstat in Z. In proximis aliquid haeret: „Quoius quotiens sepulcrum vides sacrificas Ilico orco hostiis” e. q. s. Periphanes visebat interdum sepulcrum uxoris et locum noverat; sed quid iam sibi vult *ilico*? re aliqua *improviso* obiecta *ilico* sacrificabant. Nec de loco melius accipitur. Fuit olim fortasse „speciem conspicias”, cuius interpretamentum est „sepulcrum vides”.

Actus III scenam secundam misere laceratam esse constat. De quo quae dixit R. Mueller, de Plauti Epidico, Berol. 1865 p. 6 sqq. nolo iterare. Dicam quae addenda videntur. Legitur ibi: v. 348 „Ep. Dum tibi (Stratippocle) ego placeam atque „obsequar, meum tergum flocci facio. STRAT. Namquid ita?

„Ep. Quia ego tuom patrem *faciam* perenticidam“. At non facturum erat, sed fecerat iam, tradit enim nunc pecuniam patris Stratippocli (346). „STRAT. Quid istuc est verbi? Ep. Nil moror vetera et volgata verba: peratim ductare (leg. ductari): „ego follitim *ductitabo*“. Rursus de re instante sermo est. „Nam leno omne argentum abstulit pro fidicina: ego resolvi — „Nunc iterum ut fallatur pater tibi *auxilium adparetur inveniam*“. Ad id quod ago, perinde est utrum *inveniam* an cum Saraceno *inveni iam* legatur; agitur enim de auxilio, quod *paratur*. Iam fieri non potest ut casu tribus locis deinceps contra sententiarum nexum de re futura sermo sit; nec ex retractatione hoc potest explicari; retractator enim id agit ut planiorem fabulam faciat, aut maiore artificio distinguat, aut in brevius cogat, denique, quantum possit, emendet, non ut contraria iuxta collocet. Longe ineptissima sunt quae sequuntur (356) „ut quom redisses ne tibi eius copia esset“, in quibus cum quo pertineat *eius* non appareat, *conicere* tantum possumus de Acropolistide agi, quam se emisse putat Periphanes; sed id in quo cardo rei vertitur, ut dicat Epidicus se ad illam emendam argentum accepisse, omittitur, quo fit ut Stratippoclis exclamatio *Euge* sententia careat. Nec melius se habet hoc „ea iam domist pro filia“, quod dudum noverat Stratippocles. Haec lacunosa esse agnovit et supplevit Mueller, quod tamen supplementum cum plures versus desiderentur, per se incertum est.

Paucis versibus post 366:

Pro fidicina argentí minas se habére quinquaginta recte a Reinhardto est observatum summam pecuniae nullam offerre difficultatem ¹⁾, nec tamen versus ferri potest una cum proximo:

Quippe égo qui nudiustértius meis mánibus dinumerávi quod, nisi vim adferre velis sermoni, nihil aliud significare potest quam: „dinumeravi *quinquaginta minas*“; illas autem non dinumeraverat pro amica, quam pater suam filiam esse rebatur. Tum haec (369 sq.):

1) Jahrb. l. l. p. 196: wir nehmen also an, der leno hat sich von Epidicus bereden lassen, eventuell zu sagen, ihm seien fünfzig minen gezahlt. Idem iam Ladewig perspexerat.

Ibi léno sceleratúm caput suom inprúdens adligábit,

Quasi pro illa argentum accéperit, quae técum adducta núnc est posse ad aliam fabulae conformationem referri Reinhardto darem (p. 196 sq.), si postrema illa *quae — est* abessent; nam nequaquam leno Athenis habitans accusari poterat, quod pro captiva puella Thebis a Stratippocle adducta pecuniam acceperisset. Manifesto is, qui hos versus composuit, oeconomiae oblitus erat, cum haec scribebat: debebat hanc sententiam exprimere: quam a te amatam putant, nempe pro Pseudo-Acropolistide, altera illa fidicina. Nec possum assentiri haec verba *sceleratum caput* indicio esse in fabula, ad quam haec pertinuerint, lenonem poenas dedisse. Malum quod „scelerato capiti” imminere potest hoc est tantum, ut pretium, utpote ipsius testimonio pro Telestide acceptum, ab eo repetatur. Sed si pro Telestide vendita cum aliqua, quamvis debili, iuris specie expilabitur leno, haec non esse debet captiva modo Thebis adducta. Ita vero non appareret, cur Stratippocles in bellum profectus fingatur, nec quomodo Philippa filiam amiserit; et abesse debet danista pretium accipiens. Omnino ista lenonis accusatio et expilatio nimis est inepta et fatua. Sequitur igitur ut verba illa (368) temere scripta esse credamus a titubante interpolatore; quae si re vera urgenda essent, non alia fabulae conformatio, sed plane nova fabula existeret. Quod si quis dicat haec verba „quae tecum adducta nunc est” corrupta esse; et manifesto significari Pseudo-Acropolistidem, pro qua nimirum falso testatus esset leno se pecuniam accepisse, eadem difficultate premetur. Ipsa enim Pseudo-Acropolistis ad convincendum lenonem erat adhibenda; nunc evanescit. Quae si exstantiorem locum in exitu fabulae habeat, cedere debet alicui in matrimonium. At cui? Seni decrepito Apoecidi? An Chaeribulo? At huic apta erat soror Stratippoclis Telestis. An Stratippocli? sed huic domi aderat, quod amaret v. 653, vera Acropolistis. Periphanes suam habet Philippam. Si quid pro v. 370 legeretur in hanc sententiam: „quasi pro filia suppositicia non triginta, sed quinquaginta minas acceperit”, in promptu esset credere, lenonem ad viginti minas reddendas compulsum fuisse; nunc vero quae leguntur potius imperite consarcinata crediderim, quam ex retractatione nata. Iis quae dixi simul responsum est Goetzio, qui Act. Soc. Philol. Lips. VI,

1876 p. 286 de his egit. Nam si fabulae conformatio aliqua cogitari posset, ad quam quae istis versibus traduntur apta essent, ac versus tantummodo obscuritate offenderent, statuere possemus ex „abbreviatione” (Kürzung) illos natos esse. Ampliata haec et copiosius tractata nihilo magis in hac fabula locum invenire potuerunt, quam in breve coacta; itaque nullam habemus causam cur de malo „abbreviatore” potius quam omnino de interpolatore cogitemus. In improbandis his versibus mihi cum Goetzio convenit: dass der kürzende Uebersetzer, eben weil er kürzen wollte (?), *ein solches Kauderwelsch* verschuldet haben könne ist schliesslich nicht unmöglich. Sed distinguendum est inter retractatorem „Uebersetzer” (is prudenter agit) et ineptum abbreviatorem; nec video cur studium in breve redigendi ad inepta per se ducat ¹⁾.

Itaque cum in hac scena III. 2 desint quae necessario adesse debebant (post v. 355), versus inveniantur, qui ad aliud actionis quasi momentum pertineant (349 sqq.), alia sint imperite conflata (366 sqq.), nascitur suspitio hanc scenam admodum lacunose traditam laciniis aliunde assumptis aut imperite compositis suppletam esse, ut quomodocunque agi aut legi posset.

Versus 349—351 delet Guyetus:

STR. Nam quid ita? EP. Quia ego tuom patrem faciam perentictim.
[rentictimam.]

STR. Quid istuc est verbi? EP. Nil moror vetera et volgata verba, „Peratim ductare”: hodie ego follitim ductitabo.

Sic Goetz.; pro *hodie* in libris est *at*; *perenticidam*, *peratim*, *follitim* ex Camerarii emendatione sunt pro *parentictimam*, *peratum* (B), *follitum*. De reliquis emendationibus cf. Goetz. Quomodo haec accipienda sint, demonstrant sequentia: „nam leno omne argentum abstulit pro fidicina” illa, quam pater suam natam esse putabat; itaque pater semel perenticida factus erat, semel crumenam suam exenteraverat. „Nunc iterum ut fallatur pater

1) Non grave argumentum est hoc p. 286: für eine Kürzung sprechen namentlich die beiden letzten Verse [369, 70], für deren Entstehung uns bei dieser Annahme ein *nothdürftiges* verständniss aufgeht. Quibus verbum non addo. Superiore pagina 285 minus recte se habent: da er nun diesmal *im Begriff* ist, ihm fünfzig Minen abzuschwindeln. Sed magnus subinde dormitat Homerus. Res est ardua, quam suscepit Goetzius.

tibique auxilium adparetur", nimirum ut danistae pro captiva satisfiat. Minus recte igitur „*faciam* parenticidam", quoniam iam *fecerat*. Sed *iterum* facturum erat:

STR. Nam quid ita? EP. Quia *iterum* patrem *faciam* perent-
[ticidam.

Tuom abesse potest, cf. 354, 368. Ad „nil moror vetera et volgata verba" cf. Pseud. 123: „at hoc pervolgatumst nimis", O. Seyffert, *Studia Plautina*, p. 16. In proximis continuatur oratio: „*faciam* peratim ductare", ut in istiusmodi locis Plautinis fit. Curc. 30: „semper curato ne sis intestabilis. || Quid istuc est verbi? || Caute ut incedas via: quod amas amato testibus praesentibus". Pseud. 608: „Immo vero ego eius sum Subballio. || Quid istuc verbist? || Conduis promus sum, procurator peni". Ad usum infinitivi cf. infra 411: „ut ille fidicinam facete fecit nescire esse emptam tibi!" Necessario igitur requiritur: „peratim *ductari*", *faciam* patrem iterum peratim ductari. *Hodie* a Goetzio adscitum recte se habet, quamquam possunt alia ad versum supplendum excogitari, velut „p. ductitari ego f. d." cum hiato (quod ego malim), utique illud *at* libris traditum ferri non potest: „*faciam* perentcidam, at follitim ductitabo" debilem, vel potius nullam continent oppositionem.

382. Non óris causa módo homines aequóm fuit
Sibi habére speculum, ubi ós contemplarént suom,
Sed quí perspicere póssent [cor sapiéntiae
Igitúr perspicere ut póssint] cordis cópiam.

Tertio versu B manu prima s. *id* (manus secunda in rasura supplevit *ed: sed id*); fuisse videtur *si id*, quod veteres editiones habent; id Taubmannus non male animadvertit ex „praecipitantia recensoris" natum esse, qui non animadverterit π poni a lapicidis pro Ϟ; exempla complura olim iam notis (veluti *FAMILIAI*, *SAITVRNI* = *fameliae*, *Saeturni* pro *Saturni* Ritschl, Opuscc. IV. 271, 290) accesserunt e Pompeianis: *FILICITIB*, *RUSTITUIT*, cf. Fiorelli, *Pompeii* p. 71, 175, al. *Cor-possint* Goetz. praeunte Gepperto secluserit; nec dubitari potest de corruptione; sed *cordis copia* tamen mire dictum est. Si coniectura conceditur (nam totus Periphanis sermo misere corruptus est) tale quid olim fuisse crediderim:

Sed quí perspicere póssent cor, sapiéntiae
Quantam aút stultitiae habéret intus cópíam.

Reliqua verba: „igitur perspicere ut possint cor” aut variam continent lectionem v. 384, aut cohaeserunt cum alio quodam, qui nunc hoc loco desideratur. Scilicet versus hic: „Fuit cónducibile hoc quídem mea senténtia”, qui in libris legitur post 393, ubi ferri omnino non potest, quo pertineat ambigunt editores. Brix, quem sequitur Goetzius, eum facit huius scenae septimum (post: *vitam* —); sed eo loco ista non sunt necessaria separantque magis quam in vulgata dispositione ea, quae sententiarum ordine cohaerent: „vitam ut vixissent olim *in adolescentia*, velut ego — quasi non plurima *mea* malefacta essent *in adolescentia*”. Melius collocabitur versus post v. 4, ubi iam explebit sententiam imperfectam. Habemus igitur:

Sed quí perspicere póssent cor, sapiéntiae

* * * * * dis cópíam

Igitúr perspicere ut póssent (sic scrib.) cor * *

Fuit cónducibile hoc quídem mea senténtia.

Quod licet sic supplere et cum Acidalio (vs. ult.) emendare:

Igitúr perspicere ut póssent cor, *speculúm dari*

Fuit cónducibile meá quídem senténtia:

Ubi id inspexissent, cógitarent e. q. s.

Versus igitur ille: „fuit cond. —” sine dubio a loco suo aberravit; nam etiamsi malis credere, esse illum annotationem in margine appositam, de quo genere dixit Ritschl, *Parallelstellen im Plautus als Ursache von Glossemen*, Opuscc. II. p. 274 sqq., Goetz l. l. p. 247, tamen statuas necesse est pertinere ad v. 382, non ad 393, ubi nunc legitur. Quod ne nimis mirum videatur, aliud in proximis succurrit exemplum: quatuor enim versus 444—447, qui in libris leguntur post 430, iure statuit Goetz. a loco suo aberrasse. Sunt autem hi:

Atque haéc stultitíast me ílli vitio vórttere,

Egomét quod factitávi in adulescéntia,

Quom mílitabam: púgnis memorandís meis

Erádicabam hominum aúreis, quando occéperam,

ex quibus duo postremi manifesto pertinent ad colloquium cum milite (433 sqq.), primus autem et secundus post 430 non apti sunt; de benivolentia erga filium dudum peroravit Periphanes

v. 393; in proximis amicum Apoeciden laudibus extulerat. Non possum autem mihi cum Goetzio persuadere verba „atque haec stultitias me illi vitio vortere, egomet quod factitavi in adulescentia” pertinere ad gloriationem bellicam, cui se nimis in adulescentia indulsisse coram milite fateatur Periphanes. Brevi ut dicam quid mihi in mentem venerit: versus illi collocati sunt in margine post 430, cum omissi essent; signisque quo pertinerent neglectis ibi locum suum invenerunt, cum duo priores 38 versibus ante (folium unum 2×19 hi explere potuerunt), duo posteriores 19 versibus post (i. e. una pagina: 431, 32, Inscr. scenae, 433—443, 448—452) collocandi fuissent ¹⁾. Quae coniectura si incerta videatur, tantum fatendum certe est, primum istiusmodi additamenta diversis locis inserenda uno loco deinceps in codicibus poni, cuius rei notabile exemplum praebet Oblongus Lucretii (de quo cf. Munro ed. p. 22), porro apte locis indicatis inseri altero (449 sqq.)

MIL. . . . (tu is es?) Quemne in adulescētia

Memorant apud reges armis, arte duellica

Divitias magnas indeptum? PER. Immo si audias

Meas pugnas, fugias manibus dimissis domum: ²⁾

Quom militabam, pugnis memorandis meis

Eradicabam hominum aureis, quando occiperam.

MIL. Pol ego magis unum quaero, meas quoi praedicem

Quam eum, qui memoret suas mihi,

priore (392) illa: „atque haec”, rell. Sed praestabit nunc totum Periphanis sermonem v. 382—393 quemadmodum a me suppletus est, hic apponere:

1) Vix opus est monere, hac computatione non excludi, ut versus unus alterve (nam rarius hoc in senariis) in duas partes fuerit in archetypo divisus, sed hoc, cum utrobique et ante et post 430 fieri potuerit, rationes non subvertuntur. Et sic possint etiam pro scenae inscriptione duo versus numerari.

2) *Manibus* non esse sollicitandum apparet, ut recte animadvertit Goetz., ex loco Pseud. 841: „odos dimissis manibus in caelum volat. || Odos dimissis manibus? || Peccavi insciens. || Quidum? || Dimissis pedibus volui dicere”, ubi „dimissis manibus currere” nisi in consuetudine vulgari dictum esset, non adscriberet odori poeta, non enim festivitatem quandam quaerit, sed emendat pravam loquendi consuetudinem, ut in eadem fabula 711: „Attuli hunc. || Quid? attulisti? || Adduxi volui dicere”. Et recte *dimissis*, non *dem.*; est enim: dispensis, iactatis manibus, ut fit in celeri cursu, cum palliolum in collum reiciunt, ne manus impediat „Manibus dim. currere” nihil est nisi celeriter currere.

Non óris causa módo homines aequóm fuit
 Sibi habére speculum, ubi ós contemplarént suom,
 Sed quí perspicere póssent cor, sapiéntiae
Quantam aut stultitiae habéret intus cópíam.
 Igitúr perspicere ut póssent cor, *speculúm dari*
 Fuit cónducibile meá quidem senténtia:
 Ubi id inspexissent, cógitarent póstea
 Vitam út vixissent ólim in adulescéntia.
 Velut égomet dudum fíli causa coéperam
 Animí med excruciáre, quasi quid fílius
 Meus déliquisset méd erga, aut non plúruma
 Malefácta mea essent stólida in adulescéntia.
 Atque haéc stultitíast me fíli vitio vórttere,
 Egomet quod factitávi in adulescéntia:
 Profécto delirámus interdúm senes.
 Sed húc meus sodális, e. q. s.

„Malefacta *solida*” sibi imputare Periphanem, (quibus nihil boni admixtum est, scelera) non videtur probabile. Itaque *stolida* dedi.

490. Nam pró fidicina haec cérva subpositást tibi.

Cerva accessit ex Ambrosiano, reliqui omittunt. Velim scire quomodo hoc explicent R. Mueller et Goetz. Vereor iis iniuriam facere dicendo de Iphigeniae sacrificio illos cogitasse. Videatur de eiusmodi reminiscentiis, quas nunc dicimus, in Plauto non temere admittendis Geppert, vol. I studiorum Plautinorum. Exstitit fortasse duplicata littera C ex *haec vera*: HAECERUA ex HAECUERA, ut legendum sit: „nam pro fidicina vera haec subpositast tibi”, i. e. pro f. vera haec fidicina subp. est tibi.

573. PHIL. Quís istaec est, quam tu ósculum mihi férre
 [iubes? PER. Tua fília.

Propter dactylum male divisum „dare iubes” coniicit Müller, qui de Ritschelii praecepto, quod cum Lachmanniano de dactylico pro trochaeo non substituendo una formula admodum perspicua complexus est, copiose egit in Nachträge zur Plautinischen Prosodie p. 13 sqq., cum quibus cf. Luchs, Hermes VI, 1872 p. 264 sqq. praesertim 276—280. Certius me iudice est v. 541.

Pláne hicinest is, qui ín Epidauo prímus pudicitíam mihi
[pepulit
ferri non debere *prímus pu-*; tam sententia quam metrum postu-
lat *prius pu-*. Initio versus malim: *hic illest*; sic addito *is*,
quod in libris deest, non est opus. Scripserim, ut versus
exaequentur: „Cérto haec illast, quam ín Epidauo” — „Pláne
hic illest qui ín Epidauo” — Nam quod libri habent *cérto*
east, rem non conficit; apparet enim ex B, lacunam fuisse post
illa verba hoc fere modo:

539. PH. Di boni visitavi — antidhac?

PER. Certo east * * * * *

PH. * * * * *

540. PER. * * * quam in Epidauo e. q. s.

541. PH. Plane hic illest e. q. s.

Versus 538—541 octo versus in A occupaverunt; in B. post
east 540 sequitur spatium 25 litterarum, unde apparet non
tantum versus aliter distributos fuisse in A, sed etiam quaedam
deesse.

Versus 597—599 secludit Goetz auctoritate Ambrosiani.
Leguntur autem v. 596 sqq., haec:

PH. Quid, ob eam rem istanc emisti, quia tuam gnatam
[ratú's?

Quibus de signis agnoscebas? PER. Nullis. PH. Quare
[filiam

Crédidisti nóstram? PER. Servos Épidicus dixit mihi.

PH. Quid si servo alitér visumst, non póteras novisse
[óbsecro?

600. PH. Quid ego, qui illam ut primum vidi númquam
[vidi póstea!

Versus 597—599 „quamvis omissi in Ambrosiano tamen ne-
„cessarii sunt propter versum antecedentem et sequentem, qui
„nisi quae in B J interposita sunt servantur male cohaerent.
„Videntur oculi aberravisse propter similia initia versuum [596,
„599, 600.]:

„Quid ob eam

„Quid si servo

„Quid ego qui.”

Sunt ipsius Goetzii verba, quae cur nunc improbet nescio (Anal. p. 93). Vereor ne Ambrosiani auctoritas, qui hodie „im-perat, haud servit”, editori imposuerit. „Quid ego” v. 600 non respondet versui 596 „ratus es” (oportebat „quidni ego”) sed vs. 599: „si servus decipi se passus est, tu non poteras scire?” „Non poteram, inquit, quod ipsam non noveram”, vel „quomodo? ego qui non noveram?” Non video quid hic offendat nisi accentus v. *aliter*; malim: „quid si servost áliter visum? nón poteras nosse óbsecro?” Forma disyllaba *nosti* etiam infra 637 restituenda est: „Nón me novistí? || Quod quidem nunc véniat in mentém mihi.” Leg.: „nosti? || *Nón* quod.” De „de signis agnos-cere” cf. Holtze I. 56.

648. STR. Núnc enim tu meá's. TEL. Soror quidem édepol,
[ut tu aequé scias.

Desidero *mecum*; cf. Asin. 332: „ánimum advorte ut aéque mecum haéc scias.” Fortasse:

Núnc enim tu mea's. || Sórór quidem edepol, út tu mecum
[aequé scias.

675. Dúodecim deis plús quam in caelo deórumst inmortalium.

„Vexaverunt, inquit Goetz., versum docti usque ad hunc diem.” Sed non sine causa; haec enim si solvas, accipis ineptam sententiam: „plus deorum immortalium, quam in caelo est, duodecim deis”, ut dii, qui nunc auxilio sint Epidico, duodecim plures sint quam dii caelestes. Respicitur ad 610: „si undecim deos praeter sese secum adducat Iuppiter, ita non omnes ex cruciatu poterunt eximere Epidicum.” Gloriabundus idem Epidicus omnes sibi suppetias ferre dicit duodecim, quare hoc numero aegre caruerim (C. F. W. Müller: „plures di, oder nimio plus quam [quantum]”). R. Mueller: „duodecim di plus-que quam in coelo adeost immortalium,” sed in hac exultatione illud *que* languet. Suspisor compendium *quam* (pro *quantum*) male intellectum esse et versum per *plus* suppletum:

dúodecim dei, quántum in caelo deórumst inmortalium.

i. e. deorum quidquid in caelo regit, noto usu v. *quantum*: Pseud. 37: „at te di deaeque, quantumst —.” Poen. I. 3. 23: „quantum Acherunte est mortuorum”. Aul. 782: „ut illum di

immortales omnes deaeque, quantumst, perduint", cf. supra 213 et al. Duodecim dii nunc sunt omnes, qui sunt in caelo, consentes, qui a Iove in consilium adhibentur. „Bis sex caelestes medio Iove sedibus altis Augusta gravitate sedent." cf. Preller, Myth. p. 61.

485—495 admodum corruptos indicat (arg entstellt) C. F. W. Müller p. 633 quoniam verba Periphanis: „unde haec igitur gentiumst? equidem hercle argentum pro hac dedi" confessionem erroris contineant, quae pugnet cum sequentibus, quod, modo recte pronuntientur, minime necessarium est; porro quod 491 „senex tibi os est sublitum plane et probe," qui quasi epilogus est eorum, quae miles probavit et quo valedicit seni, inutilis post reliqua trahatur (hinkt bedenklich nach); denique quod inter 494 et 495 certo (*gewiss*) aliquid desit. Ex argumentis unum dandum est v. 492 „pugnasti homo es" esse corruptum, de quo nemo dubitat:

Euge! euge! Epidice frugi's: pugnasti homo es, in quo *homo es* pro interpretamento ad *frugi* adscriptum habet Goetz., exempli causa proponens: „pugnasti bene." Sed illud *pugnasti* minus aptum est sequentibus: „qui me emunxisti mucidum minumi preti;" melius *purgasti*. Atque in altero illo versu *minumi preti* non latinum est, aut, si pro genetivo qualitatis habetur, ambiguum ad quem referatur; ante hoc inseratur: *homo's*. Homo minumi pretii, ut homo multi cibi, et alia est parvus, qui parvo constat, frugalis, ut priore versu dicebatur. Scribendum igitur:

Euge! eúge! Epidice! frúgi's, purgasti *bene*,

Qui me émunxisti múcidum, homo's minumí preti!

Finem scenae misere laceratum esse ac vix sanabilem (v. 517—525) Muellero assentiendum est.

Non de nihilo hausta sunt quae Weisius affert ut spurios demonstret v. 660—665. Postquam agnovit Epidicus sororem et cum ea domum intravit, relictus in scena servus Thespriorem vocat ex domo Chaeribuli, quo ille se iubente domino contulerat (68):

Thésprio, exi istác per hortum: abí domum. auxilió mihi

Mágnast res: minóris multo fácio quam dudúm senes.

Rémeabo intro ut ádcourentur ádvenientes hóspites.

Éadem haec intus édocebo, quae égo scio, Stratíppoclem.

Nón fugio. domi adésse certumst, néque ille haud obiciét mihi
Pédibus esse próvocatam. abeo íntro: nimis longúm loquor.

Primo versu recte sic scripsit Goetz. pro: „per hortum adfer domum auxilium mihi”; Mueller pros. p. 605: „ac fer domum auxilium mihi”, quae mutatio sane lenior est, sed Epidicum Thesprionis opem implorare pugnat cum proximis. Goetzii emendatione recepta concidunt dubia Gepperti, Plaut. Studiën I. p. 78. Weisius: (versus 660—665) mihi „videntur a vero „poeta et a re ipsa alieni. Cur enim Ep. Thesprionem iubet „exire *per hortum*, quasi clanculum? Cur autem advocato in „sui vicem Thesprione tamen ipse quoque introit? Ut doceat „Stratippoclem? quae dudum scire potest, atque nunc ex ipsa „puella discere.” Haec igitur Weise ad h. l. Sed paulo ante Epidicus haec dixerat: „cetera haec posterius faxo scibis” tum „ego ad vos Thesprionem iussero huc transire.” Itaque Thesprion, qui in postica aedium parte esse fingitur, nunc quo citius domino praesto sit per hortum ire iubetur. Id poeta sic ordinavit, ne cogeretur Epidici et Thesprionis congressum enarrare et nota repetere. Reliquit solum Epidicum in scena poeta, ut mutatum eius animum explicaret: qui autea timidus erat in sequente scena intrepidus domini minas contemnit. Versus tamen 662 et 663 languent, nec necessarii sunt. Epidicus adspicit advenientes Periphanem et Apoecidem: quos decrepitos senes cum animadvertit, sponte periculum subit: „non fugio”. Post hunc versum plane alius factus est, et abiturus est intro („ab eo intro”). Haec est iustior poetae causa intromittendi. Pro illis duobus versibus melius placeret alius, quo adventus senum nuntiaretur.

Praeter hunc locum unus est etiam in posteriore fabulae parte, qui retractationis suspicionem possit movere, v. 564. Ibi Periphanes de filia sua ficta ad Philippam verba faciens:

nám postquam audiivi ílico

Éx meo servo *illam ésse captam*, cóntinuo argentúm dedi,
‘Ut emeretur.

Quem locum non video quomodo explicem, nisi ut credatur Periphanes hoc ad placandam Philippam pro tempore comminisci. Philippae filia „hostium erat potita”; iam ut persuadeat

ei, puellam, quam domi haberet, esse illam filiam, hanc quoque bello captam dicit. Probe noverat Epidicum eam a lenone emisse. Diu fuerat apud hunc et a Stratippocle amata. Sane istiusmodi quid spectatores turbare potest; sed fatendum omnino est, poetam in hac fabula parum perspicuitati compositionis studuisse. Duae sunt fidicinae, usque ad finem fabulae ἀνώνυμοι, quarum prior, vera Acropolistis, sub nomine Telestidis in Periphanis domo est ¹⁾; altera *fingitur* esse Acropolistis. Tertia denique puella, captiva illa, est vera Telestis. Melius errorem exclusisset, si ab initio utramque fidicinam nomine distinxisset et nomen filiae Periphanis memorasset.

Versus 724—731 Goetzio p. XXV ex duplici recensione videntur consuti; cuius sententiae haec tantum causa affertur quod v. 729 (voluit 728):

Ep. Numquam hercle hodie, nisi me orassis; solves ...
parallelus sit v. 724:

Ep. Numquam hercle hodie, nisi supplicium mihi das, me
[solvi sinam.

Argumentum satis infirmum. Post v. 724 tergiversatur Periphanes, et promissis quibusdam placere studet Epidicum, sed frustra. Epidicus quod postulaverat iterum exponit; tum demum Periphanes effugium non videns ad preces descendit. Reinhardt, l. l. p. 198 postremam scenam suppositam statuit: wir müssen uns deshalb wenigstens denken, dasz an stelle der jetzigen schlusscene des Epidicus eine oder zwei andere gestalten haben, in denen auszer dem inhalt der jetzigen schlusscene die berückung des leno, die heirat des Periphanes und der Philippa, die enthüllung dasz Telestis die Tochter beider sei, das weitere geschick des Stratippocles und vielleicht des soldaten und der Acropolistis dargestellt war. De lenone supra satis dictum est; Periphanis et Philippae matrimonium factum esse sponte consequitur ex benevola ratione, qua Philippus eam excipit et v. 166 sqq.; Telestidem esse filiam eius ex crepundiis v. 639 apparet. Militis cur in fine ratio habeatur non magis

1) Olim hoc iam turbas dedit: v. 568 Periphanes in libris iubet Acropolistidem prodire, quod nomen ignorabat. Recte ibi „Telestidem” restitutum est; sed vetus vitium est et iam in A.

causa est quam cur Pseudo-Acropolistidis; uterque servit actioni: secundariae sunt personae, quae tantum ut solvatur complicatio adhibentur et porro abesse possunt. Stratippocle quid factum sit, dubium Reinhardto videtur; nam etsi agnoscit indicari posse quomodo ei satisfactum sit v. 653 („tibi quidem quod ames praestost — fidicina illa — opera mea”), tamen inclinat potius in eam partem, ut existimet destinatam a patre uxorem (190, 267, 283) Stratippocli datam esse. Quod etsi fieri *potuit*, tamen non necessarium videtur. Mentio illa destinatae uxoris obiter iniicitur in priore fabulae parte, et fortasse si illa una cum altera retractata fuisset, plane abesset, nisi forte poeta hoc matrimonium pro callido scilicet bardi Apocididis consilio haberi voluit, quod, cum animus Stratippoclis iam alienatus esset a fidicina, frustra fuerit. De Telestide nihil amplius audimus, quam fuisse Periphanis filiam, Stratippoclis sororem. Sequitur inde illam liberam factam esse. Potuisset huius cum Chaeribulo coniugium fabulae adiici. Et fortasse multo plura. At hoc non quaeritur, sed num satisfactum fuerit desideriis spectatorum, quos Plautus habuerit. Mihi, cum videam in aliis quoque fabulis partem eventus divinationi spectatorum relinqui, et reputem in omnibus paene solutiones inter se admodum similes esse, ut spectatores eas, vel verbo, vel imperfecte indicatas de suo facile possent supplere, hoc praefracte negandum non esse videtur. Utique postrema scena tam bene est comparata, ut ea non facile caruerim.

Traiecti, M. Januario, 1879.

C. M. FRANCKEN.

DIODORUS SICULUS.

Lib. IV. 65. 6. Ἀμφιαράου πρὸς Ἀδρασον τασιάζοντος περὶ τῆς βασιλείας, non de regno contendebant sed de bello Thebanis inferendo. Itaque scribendum περὶ τῆς CTPATείας. Vetus lacuna imperite expleta est.

C. G. C.

AD LUCIANUM.

SCRIPTIT

H. VAN HERWERDEN.

(Continuatur ex pag. 97 h. v.)

Pergam in emendando Luciano, sed non antequam emendavero verba mea ab operis corrupta pag. 97, ubi in Philopatridis cap. III (sic, non II) πολύωτον σαυτὸν ἀναπέφηνας adnotatur: L. ἀνέφηνας. Nempe volueram ἀπέφηνας, i. e. *te ostendisti*; manifestum est enim hoc composito opus esse eo sensu, non illo. Supra scripta, ut fit, varia lectio αν(α) has turbas dedit. Sed mea culpa factum est quod ibidem p. 86, nondum satis explorato scribendi usu Luciano iniuria tentavi in libello *Pro imaginibus* cap. 17 verba οὐ γὰρ ἂν ἄλλην πρὸ αὐτῆς ἐγραψάμην, requirens formam activam. Ἐγραψα sane scripsissent veteres, quibus γράφειναι h. s. est *pingendum curare*, sed tamen nihil est certius quam Lucianum subinde forma media uti pro activo sine ullo discrimine. Ita in dialogo qui *Imagines* inscribitur cap. 23, vs. 2 legitur: τὰς εἰκόνας, ἧν τε σὺ ἀνέπλασας τὴν τοῦ σώματος καὶ ἃς ἐγὼ τῆς ψυχῆς ἐγραψάμην, ubi debuerat ἔγραψα. Ibidem cap. 12 εἰκόνα γραψάμενος, et 19 σὺ δ' ἄλλας γράφου, ubi deteriores tantum codd. γράφε exhibent. Add. *Pro Imag.* 6 extr., al. Simili incuria Lucianus non solet distinguere inter usum verbi medii διδάσκεσθαι et activi διδάσκειν, et λοιδορεῖσθαι usurpat ubique etiam iis locis, in quibus veterum usus postulasset verbum activum λοιδορεῖν, quod verbum ille prorsus ignorat. Nam in *Icaromenippo* 30, ubi olim soloece legebatur λοιδοροῦσι τοῖς πλεσίον, iure e libris correctum est δυνεῖδιζουσιν. Eodem pertinet creberrimus usus verbi διακονεῖσθαι pro activo διακονεῖν, quo veteres constanter utebantur, alia.

Quod pag. 90 Luciano reddere me primum putabam in *Iove trag.* c. 14 πεπαρώδηται, id iam Solanum vidisse postea animadverti, et ὀρθιον pro ὀρειον in *Rhetorum praecept.* 3 nunc notatum reperio ex ipsa Reitziana. Sed tam egregiam lectionem non ab omnibus receptam esse, qui poteram suspicari?

His igitur praemonitis, pergam faciamque initium a *Somnio*, ubi legitur cap. 2, vs. 9 ἀλλὰ τοῦτον ἄγε — δείξας ἐμὲ — καὶ δίδασκε παραλαβὼν λίθων ἐργάτην ἀγαθὸν εἶναι καὶ συναρμοσὴν καὶ ἔρμογλυφέα. Praeter ultimum vocabulum, quod iam Cobetus requirente analogia mutavit in ἔρμογλύφον, ut recte ἔρμογλύφος paulo ante praecessit, alia sunt quae in his verbis moveant suspicionem. Primum enim requiro τοῦτονι, licet infra cap. 7 aequè vitiose legatur παρὰ ταύτης ἀπέχεσθαι ὀχήματος — δείξασά τι ὄχημα. Quicumque enim reputat plurimis locis Lucianeis codices servasse iota demonstrativum, quo ad veterum exemplum hic scriptor utitur de iis quae digito quis demonstrat, nec maiore fide librarios in veterum oratorum praesertim et comicorum scriptis eam litteram, quae apud sequiores in desuetudinem abierat, servasse, non dubitabit mecum reponere τοῦτονι, ταυτησί, τουτουί. Et vel ii qui de his dubitent concedent, opinor, v. c. in *Piscatore* 4 extr., ubi editur: Χρύσιππος οὕτοσιν — καὶ Ἀριστοτέλης ἐκείνοσιν καὶ ὁ σιωπῶν οὗτος Πυθαγόρας, casu in ultimo pronomine iota desiderari. Deinde nescio an insiticius sit in *Somnii* loco infinitivus εἶναι, quo deleta nascitur nota constructio Attica verbi διδάσκειν. Quis, ut hoc utar, ignorat Euripideum illud e *Stheneboea*:

ποιητὴν δ' ἄρα

ἔρως διδάσκει, καὶν ἄμουσος ἢ τὸ πρίν?

In ipsis verbis sequentibus Luciani: δύναται γὰρ καὶ τοῦτο φύσεώς γε, ὡς οἶσθα, τυχὼν δεξιᾶς, ἐτεκμαίρετο δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ παιδιαῖς ita ultima vocabula sana esse credam, si quis mihi ostenderit Graece dici posse παίζειν τι ἐκ τινος. Sin minus, probabilius habebo Lucianum scripsisse τοῖς — παιγνίοις, ut aptissime dicerentur, quae deinde commemorat ficta e cera plostella, buculi, eculei, homunculi. Cf. *Deor. Dial.* VII extr., ubi Vulcanus de virga Mercurii: ἐγὼ ἐκείνην ἔδωκα αὐτῷ παίγνιον εἶναι. Nec mihi quidem displiceret, si *Deor. dial.* VI 3 extr., ubi Iuno ad Iovem καὶ ὅλως κτῆμα καὶ

παιδιά τοῦ ἔρωτος σύ γε, legeretur παίγνιον, ut Plato ἄνθρωπον θεοῦ τι παίγνιον vocavit, vel lenius etiam παίγνια, cl. Arist. Eccl. 921. Sed fieri potest ut ibi vulgatae scripturae sit aliquid praesidii in nota locutione παιδιὰν ποιεῖσθαι τινα.

Cap. 4. ἀποδράς οὖν ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνουῖμαι συνεχῆς ἀνολούζων (l. ἀναλύζων cum libris TUXV) καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόπλεως, καὶ διηγοῦμαι τὴν σκυτάλην καὶ τοὺς μώλωπας ἐδείκνυον (l. ἐδείκνυν)· καὶ κατηγοροῦν πολλήν τινα ὁμότητα, προσθεῖς ὅτι ὑπὸ Φθόνου ταῦτ' ἔδρασε, κτέ. Verba καὶ — σκυτάλην, satis otiosa propter sequentia, num ipse Lucianus addiderit multum dubito ob Graecitatem, si quidem cum expectatur potius imperfectum, ut sequitur ἐδείκνυν — κατηγοροῦν, tum pro τὴν σκυτάλην requiras τὰς πληγὰς vel certe τὸ τῆς σκυτάλης. Deinde necessarium videtur: καὶ κατηγοροῦν πολλήν τινα ὁμότητα (τοῦ θείου), προσθεῖς ὅτι κτέ. Insuper vero requiro προστιθεῖς. Tum sequitur soloecum illud: ἀγανακτησαμένης δὲ τῆς μητρὸς καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, quod in superiore scriptiuncula parechesi corruptum putabam ex ἀγανακτησάσης, fieri potest ut vere, sed tamen subdubito, propterea quod nunc video in cod. A. primam manum habere ἀνακτησαμένης, ne sic quidem male, modo simul corrigas: ἀνακτησαμένης δὲ (με) τῆς μητρὸς, quum vero mater me consolando quasi aegrum restituisset. Interdum enim ἀνακτᾶσθαι usurpari pro ἀναλαμβάνειν notum est, nec multum obstat quod sequitur κατέδαρθον ἔτι ἔνδακρυς καὶ τὴν σκυτάλην ἐννοῶν, ut felici coniectura Steigerthalius sanavit librorum lectionem νύκτα ὅλην.

Cap. 9 de meo inseram necessariam voculam scribendo: οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσει τῷ σώματι πονῶν καὶν τούτῳ τὴν ἅπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανὴς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγεννῆ λαμβάνων, ταπεινὸς (δὲ) τὴν γνώμην, εὐτελὴς δὲ τὴν πρόοδον. Quippe sola verba ὀλίγα — λαμβάνων causam reddunt reliquorum, sed ἀφανὴς, ταπεινός et εὐτελής inter se respondent.

Cap. 12. ἂν δὲ τι σπουδῆς ἄξιον [ἢ καὶ] τοὺς φίλους ἢ καὶ τὴν πόλιν ὅλην καταλαμβάνῃ. Proxime vero Sommerbrodtius e Schmiederi coniectura deletο καὶ edidit ἢ τοὺς φίλους. Nam multum dubito num hic satis recte sibi respondeant ἢ et ἢ καὶ, et haud scio an praestet delere ἢ καὶ ut dittographiam

sequentis ἢ καὶ, quod video Lehmanno quoque placuisse.

Cap. 13. Χιτώνιον τι πινάρὸν ἐνδύσει καὶ σχῆμα δουλοπρεπὲς ἀναλήψει καὶ μοχλία καὶ γλυφεῖα καὶ κοπέας. Iuvat hic apponere ipsius Luciani (cui utilissimum libellum tribuere non dubito) verba, quibus acerrime perstringit Lexiphanem, in cap. eius libelli 35 sic scribentis: Τὸ δὲ πάντων καταγελαστότατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι ὑπεραττικὸς εἶναι ἀξιῶν — ἐγκатаμιγνύεις τοῖς λόγοις, ἃ μὴ δὲ παῖς ἄρτι μανθάνων ἀγνοήσειεν ἄν· οἷον ἐκεῖνο πῶς οἷε κατὰ γῆς δύναι ἡυχόμεν ἄκούων σου ἐπιδεικνυμένου, ὅτε χιτώνιον μὲν καὶ τὸν ἀνδρεῖον ᾧ σου λέγεσθαι — τίς οὐκ οἶδεν ὅτι χιτώνιον μὲν γυναικὸς ἐσθῆς —; quae verba simul eo consilio adscripsi ut emendarem, inserto necessario substantivo χιτῶνα, quod elapsum videtur post τὸν ἀνδρεῖον. Sufficere vero ea verba putas an non sufficere ad demonstrandum librariorum culpa in *Somnii* loco scribi χιτώνιον τι, et corrigendum esse χιτωνίσκον τινὰ, et eadem opera *De merc. cond.* 37 init. χιτωνίσκον ὑπόσαθρον pro χιτώνιον? Sed praeterea suspectum habeo, quod in fine eorum quae adscripsi legitur κοπέας, pro quo ex cap. 3 restituendum arbitror ἐγκοπέας. Fortasse per crasin scriptum fuerat καὶ γκοπέας, unde facile fieri poterat καὶ κοπέας. Quod modo dicebam de χιτώνιον vitiose scripto pro χιτωνίσκος, prorsus idem valet de barbarismo a Luciani librariis et alibi commisso et in *Somnii* cap. 16, ubi legitur τὴν ἐσθῆτα ἐκείνην ἐνδεδυκότα, ἣν εἶχον ἀφιπτάμενος pro ἀποπετόμενος, de quo quia pertinaciter editores talia retinent, vel hodie utile est repetere nota Luciani verba ex eiusdem Lexiphanis cap. 25, ubi post modo laudata sequitur: καὶ ἄλλα πολὺ τούτων προφανέστερα οἷον τὸ ἵπτατο καὶ τὸ ἀπαντῶμενος καὶ τὸ καθεσθεῖς οὐδὲ μετοικικὰ τῆς Ἀθηναίων φωνῆς. Cf. *Pseudosoph.* 7 ἵπτασθαι δὲ ἐπὶ τῷ πέτεσθαι πολλῶν λεγόντων. Ὅτι μὲν ἀπὸ τῆς πτήσεως τὸ ὄνομα, σαφῶς ἴσμεν. Responsi ratio satis obscura est. Gesnero iudice grammaticus sic iocatur „Quantum ex usu populari verbi huius „intelligo, a πτήσει derivant ἵπταμαι: indicare volunt usu „verbi, se intelligere, haec duo cognata esse: sunt boni „etymologi.” Si hoc voluit, falli tamen videtur. Formatum enim est ἵπτασθαι non a πτήσις, sed a novo radice πτα-, quem sumserunt ex πτῆναι, ad analogiam verbi ἰσάναι, ἴσασθαι.

Cap. 16. ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκταραχθεὶς πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον. Licet innumeris paene locis in editionibus sic vulgetur, ubi sententia est ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, facio tamen cum antiquioribus criticis eiusmodi locis requirentibus notam formulam ἐμοὶ δοκεῖν, quia lineolam, qua littera N exarari solet, innumeris locis periisse constat.

Cap. 18. καὶ τοίνυν καὶ γὰρ τοῦτον τὸν ὄνειρον ὑμῖν διηγησάμεν ἐκείνου ἕνεκα, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίω τρέπωνται καὶ παιδείας ἔχωνται, καὶ μάλισα, εἴ τις αὐτῶν ὑπὸ πενίας ἐθελοκακεῖ καὶ πρὸς τὴν ἥττω ἀποκλίνει φύσιν οὐκ ἀγεννῇ διαφθείρων. Sic male edidit Iacobitzius e libris AFQM pro altera scriptura τὰ ἥττω, quam recepit Reitzius, corruptam a librariis qui ἥττω perperam referebant ad φύσιν. Sed male sic scribitur pro τὰ χεῖρω, cuius abusus, sequioribus non incogniti, an alia exempla apud nostrum reperiantur ignoro.

Prometh. es in verb. 5 δέδοικα δὲ μὴ καὶ τοῦμὸν κάμηλος ἐν Αἰγυπτίοις ἦ, οἱ δ' ἄνθρωποι τὸν χαλινὸν ἔτι αὐτῆς θαυμάζωσι καὶ τὴν ἀλουργίδα. Neque cur ἔτι addatur satis assequor neque comparationis rationem expedio, quandoquidem Aegyptii cameli frenum et purpuram non admirati esse dicuntur in praegressis: Πτολεμαῖος — ἐπεδείκνυτο αὐτοῖς — κάμηλον — καὶ ᾤετο ἐκπλήξειν τῷ θεάματι. οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν κάμηλον ἐφοβήθησαν καὶ ὀλίγου δεῖν ἔφυγον ἀναθορόντες, καίτοι — ἀλουργίδι ἐπέσρωτο καὶ ὁ χαλινὸς ἦν λιθοκόλλητος. Sententia igitur suadere videtur: — οἱ δ' ἄνθρωποι τὸν χαλινὸν οὐδὲ ταύτης θαυμάζωσι καὶ τὴν ἀλουργίδα, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ ἐκ δυοῖν τοῖν καλλίσοιν συγκεῖσθαι, διαλόγου καὶ κωμωδίας, οὐδὲ τοῦτο ἀπόχρη εἰς εὐμορφίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ μῖξις ἐναρμόνιος καὶ κατὰ τὸ σύμμετρον γένοιτο. Nec corruptellae ratio obscura est. Litteris ου absorptis terminatione vocabuli praecedentis, ex δὲ ταύτης factum est δ' ἔτ' αὐτῆς, et hinc ἔτι αὐτῆς.

Nigrin. p. 61, 6: καὶ ὅλως, καθάπερ ἐν πελάγει καὶ νυκτὶ πολλῇ φερόμενος, ἐς πυρσὸν τινα τοῦτον ἀποβλέπω. Corrige ὡς ἐς κτλ. i. e. ἀποβλέπω ἐς τοῦτον ὡς ἐς πυρσὸν τινα, de quo loquendi genere saepius egit Cobetus. Cap. 11 init.: καὶ ταῦτα, ἃ σὺ διῆλθες, ἐβουλόμην ἂν εἰρῇσθαί μοι, κακεῖνα δὲ, ὅτι οὐχ ἐξῆς οὐδ' ὡς ἐκεῖνος ἔλεγε, ῥῆσιν τινα περὶ πάντων ἐρῶ· πάνυ γὰρ τοῦθ' ἡμῖν ἀδύνατον. Quia de una re agitur, requiro κα-

κεῖνο. Cap. 18, 2 καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν Ἑκτορα, ὑπεξαγαγὼν ἑμαυτὸν ἐκ βελέων, Φησίν,

ἐκ τ' ἀνδροκτασίης ἐκ θ' αἵματος ἐκ τε κυδοιμοῦ

Φησίν, pro quo meliores libri habent Φασίν, insiticiū videtur. Cap. 24 πῶς γὰρ οἶει τὴν ψυχὴν διατεθεῖσθαι μοι, ὅταν ἴδω τούτων τινὰ, μάλιστα τῶν προβεβηκότων, ἀναμεμιγμένον κολλάκων ὄχλῳ καὶ τῶν ἐπ' ἀξίας τινὰ δορυφοροῦντα καὶ τοῖς ἐπὶ τὰ δεῖπνα παραγγέλλουσι κοινολογούμενον, ἐπισημότερον δὲ τῶν ἄλλων ἀπὸ τοῦ σχήματος ὄντα καὶ φανερώτερον. Primum requiro διατίθεσθαι pro διατεθεῖσθαι, non tantum quod hac forma non solet L. cum faece Graeculorum uti pro διακεῖσθαι, sed etiam quia Praesens est aptius, quod idem valet de loco *Imaginum* cap. 10 nuper a me correcto, ubi postea vidi omnes codices excepto B. servare veram lectionem διατίθεμαι. Ita *Scylh.* cap. 9 extr. rectissime legitur: καὶ ἔμελλον οὕτω διατεθήσεσθαι τὴν γνώμην, ἰδὼν πόλιν ἀκμάζουσαν, non διακεῖσεσθαι. Deinde suspectum est quod post ἐπισημότερον sine vi additur καὶ φανερώτερον. Quanto malim γεραρώτερον, *venerabiliorem!* Nec sane aspernarer, si a codicibus oblatum esset παρηβηκότων (pro προβεβηκότων), quod rei indignitatem etiam augeret. Cf. Timon. 2 extr. Illud tamen tolero. Vid. Abdic. 13. Verborum τοῖς ἐπὶ τὰ δεῖπνα παραγγέλλουσι asperitatem male reddiderunt vertendo cum iis qui coenam VOCANT, debebant enim IMPERANT. Vocare ad coenam esse καλεῖν ἐπὶ δεῖπνον quis nescit? Cap. 25 πλείω δὲ ἀποφέρειν τῶν ἄλλων ἀξιοῦσιν; Expectaveram verbum medium ἀποφέρεισθαι, quod de *apophoretis* Lucianus usurpat *Conviv.* c. 38. Contra verbum activum sollemni usu adhibetur de servo elocato mercedem (ἀποφοράν) domino suo referenti. Cap. 31 extr. καὶ τοῦτο δὴ τὸ [ἐν ταῖς τραγωδαῖς τε καὶ κωμωδαῖς] λεγόμενον, ἤδη καὶ παρὰ θύραν εἰσβιαζόμενοι. Sommerbrodtius iam delevit verba τραγωδαῖς τε καὶ, sed probabile est non magis reliqua quae inclusi esse genuina. Memoratur notum illa aetate proverbium, quod si comici alicuius dictum esset, potius scripturum fuerat τὸ τοῦ κωμωδιοποιοῦ aut simile quid, ut arbitror. Τὸ λεγόμενον proprium esse de proverbii in vulgus notum est. Cap. 37 τὸ δὲ (sc. βέλος) ἐνεχθὲν εὖ μάλα ἐντόνως καὶ διακόψαν ἄχρι τοῦ διελθεῖν μένει τε καὶ πολὺ τοῦ φαρμάκου ἀφίησιν, κτέ. Conieci ἐμ-

μένει et ἐνίησιν, quorum hoc superscriptum est in cod. Augustano ut varia lectio. Xenophon Memorab. I. 3, 12: ἐνίησι γάρ τι τὰ Φαλάγγια κατὰ τὸ δῆγμα. Aeschylus ap. Plut. Mor. p. 1087 Γ: οὐ γὰρ ὁ δράκων, Φησὶν, ἐνῆκεν

ἀλλ' ἐνώκισε

δεινὴν σομωτὸν ἐκφυσιν ποδὸς λαβών.

De quibus verbis cf. *Plut. et Luc.* p. 41.

In *Iudicio vocalium* cap. 2 extr. Sigma dicit: ὡς ὀλίγου δεῖν ἡσυχίαν ἀγαγόντα μηδὲ ἐν γράμμασιν ἀριθμεῖσθαι, ἐν ἴσῳ δὲ κεῖσθαι τοῦ ψόφου. Recte quidem editores repudiarunt alteram lectionem τοῦ φόβου, sed tamen valde suspectum habeo genetivum cum Hemsterhusio et Lehmanno, quorum hic τοῖς ψόφοις, illo τῷ ψόφῳ corrigebat. Mihi prae utrovis placet: ἐν ἴσῳ δὲ κεῖσθαι τῷ ψόφῳ. Quippe Lucianus respicere mihi videtur ad Platonis locum in Theaeteto p. 174 B: τό τε σίγμα τῶν ἀφώνων ἐστὶ, ψόφος τις μόνον. Quod paulo ante editur ἐπεὶ δ' ἐς τοσοῦτον ἤκει πλεονεξίας τε καὶ ἀνομίας mendosum esse mihi constat, sive L. scripserit ἀπονομίας, quod coniecit Hemsterhusius, sive quod cl. cap. 4 init. et 8 extr. probabilius arbitror ἀνομίας, de quo reponendo video cogitasse Lehmannum quoque, sed male repudiasse tuentem vulgatam, neutiquam me iudice tolerandam. Non saniora duco verba subsequents: δέος δὲ οὐ μικρόν μοι ἐπὶ τοῖς τῆς ἀποθλίψεως ἐπέρχεται τῆς ἐμαυτοῦ, sed falsa mihi videtur Madvigii coniectura, vel ob sequens ἐπέρχεται non ferenda, ἐπιούσης ἀποθλίψεως. Conieci ἐπὶ τούτοις, i. e. *his de causis*, ut ἐπὶ c. Dat. de causa movente non ita rarum est. Vid. v. c. Demosth. p. 558, 9; p. 578, 26; Xen. Mem. I. 2, 61, alibi. Luc. deor. dial. 1 extr. Cap. 3 init. Δίκαιον οὖν οὐχ ὑμᾶς, οἳ δικάζετε νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ γράμματα τῆς πείρας ἔχειν τινὰ φυλακὴν. Pro eo quod sine ulla vi additur νῦν requiro μόνον, cuius vocabuli duae primae litterae ante simile NO a librario neglectae periisse videntur, et in fine sententiae correxerim: οὐχ ὁρῶ τίνα τρόπον αἱ συντάξεις τὰ νόμιμα, ἐφ' οἷς ἐτάχθησαν τὰ κατ' ἀρχάς, ἔξουσιν pro ἐτάχθη, quod de industria substitutum videtur ab eo, cui fraudi fuerit locutio adverbialis τὰ κατ' ἀρχάς. Cap. 8 extr. ἐπ' Ἀττικὴν δ' ἦλθε καὶ ἐκ μέσης αὐτῆς ἀνῆρπασεν ἀνόμως τὸν Ὑμηττον. Immo vero τὸν Ὑμησσον rapuisse di-

citur τὸ ταῦ, mutato nomine eius in Ὑμηττον. Locum, ut saepe, perdidit interpretatio. Felicius evaserunt ipsa praegressa, ubi recte editur: περιέσπασε δὲ καὶ μελισσῶν οὐκ ὀλίγας.

Extrema verba opusculi ὁ δὲ σαυρὸς εἶναι ὑπὸ τούτου μὲν ἐδημιουργήθη, ὑπὸ δ' ἀνθρώπων ὀνομάζεται nec Cobeti coniectura ἀπὸ, i. e. ad *huius formam*, nec Madvigiana σαυρωθῆναι pro σαυρὸς εἶναι, multo fiunt, me iudice, tolerabiliora. Fluxisse mihi videntur e scholio ad verba proxime praegressa et una litura delenda esse.

Timon. 2 extr. τὰ ὦτα ἐκκεκώφησαι. Recte omnes libri praeter A ἐκκεκώφωσαι. Cap. 6. 6 ἀνιαιρότερον τοῦτό γε. Requiro superlativum. Cap. 7 init. Mercurius de Timone: οὗτός ἐστιν ὁ πολλάκις ἡμᾶς καθ' ἱερῶν τελείων ἐσιάσας ὁ νεόπλουτος, ὁ τὰς ὅλας ἐκατόμβας κτέ. Iure Sommerbrodtius haesit in vocabulo νεόπλουτος usurpato pro ὁ νεωστὶ ἔτι πλούσιος ὢν, dubito tamen num satis probabiliter expunxerit, siquidem ne magistellus quidem noto vocabulo tam inauditam vim tributurus fuisse videtur. Quare potius cogitaverim de aliqua corruptela. Venit in mentem ὁ νεὼς πλουτίσας, qui *templa ditavit*, donariis scil., quae coniectura si vera est, simul transponendum: οὗτός ἐστιν ὁ νεὼς πλουτίσας, ὁ πολλάκις ἡμᾶς κτέ., ne quae ad idem genus pertinent disiungantur. Sed ea ipsa transpositio me deterret, quare fieri potest ut aliud lateat, quod non reperio. Cap. 8 extr. ὅτι οἱ πλουτοῦντες παρ' αὐτοῦ μάλ' ὑπεροπτικῶς παρέρχονται οὐδὲ τοῦνομα [εἰ Τίμων καλοῖτο] εἰδότες. Frigidam annotatiunculam, quam arguit soloecum καλοῖτο pro καλεῖται, auctori suo reddiderim. Cap. 12 init. καὶ μονονουχὶ δικράνοισι ἐξεώθει με τῆς οἰκίας, καθάπερ οἱ τὸ πῦρ ἐκ τῶν χειρῶν ἀπορριπτοῦντες. Num ii, qui ignem manibus excutiant, dici possunt illum *tantum non furcis expellere*? Si non possunt, an Lucianus dederat: καὶ καθάπερ οἱ τὸ πῦρ ἐκ τῶν χειρῶν (sc. ἀπορριπτοῦντες) ἀπερρίπτει? Saltem nec ferri potest vulgata, nec sufficit cum Fabero ante καθάπερ inserere voculam καί. Certior est eorum quae mox sequuntur emendatio. Miror enim neminem haesisse in his: ἐπ' ἐκείνους, ὦ Ζεῦ, πέμπε με τοὺς αἰσθησομένους τῆς δωρεᾶς, τοὺς (εὔ inserte cum Cobeto) περιέψοντας, οἷς τίμιος ἐγὼ καὶ περιπόθητος. Nam ne Timon quidem, ad quem Plutus dicit ire se nolle, non erat animadversurus

beneficium, ut opinor, sed *gavisurus* eo non erat; itaque Pluto dicendum fuit: ἐπ' ἐκείνους, ὧ Ζεῦ, πέμπε με τοὺς ἡσθησομένους τῇ δωρεᾷ. Cap. 26 med. ὑπερορᾶσθαι νομίζοντες ὑπὸ σοῦ, ὅτιπερ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐώρας αὐτούς. Non si quis te *omnino non videt*, sed si quis te *non aspicit*, habes iustam causam suspicandi te ab eo contemni. Quare utique corrigendum: ὅτιπερ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προσέωρας αὐτούς. Praepositionem πρὸς scriptam ταχυγραφικῶς saepe a librariis negligi in vulgus notum est. Cap. 32 τουτοισὶ παραδοῦσα [τῇ Σοφίᾳ καὶ τῷ Πόνῳ]. Deleantur verba invecta ex cap. 31. Non enim hi soli sunt, quos Lucianus designat pronomine demonstrativo, sed etiam Καρτερία et Ἀνδρεία. Cf. quoque cap. 33 init: καὶ ὑμεῖς δὲ, ὧ Πόνε καὶ Σοφία καὶ οἱ λοιποί, ἀκολουθεῖτέ μοι. Cap. 34 Lucianus, nisi fallor, ad veterum exemplum orationem sic composuerat: Τί βουλόμενοι δεῦρο ἦκετε, ἄνδρα ἐργάτην καὶ μισθοφόρον ἐνοχλήσοντες, ἀλλ' οὐτι χαίροντές γε, μισθοὶ πάντες ὄντες· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτίκα μάλα βάλλων ταῖς βώλοις καὶ τοῖς λίθοις συντρίψω. Sic enim alibi solet, velut in *Somnio* s. *Gallo* p. 703, 4: ὁ δὲ — ἀφ' ἐσπέρας εὐθύς ἤδε κέκραγεν, ἀλλ' οὐτι χαίρων γε· ἀμυνοῦμαι γὰρ ἀμέλει σε — συντρίβων τῇ βακτηρίᾳ. In *Timone* hodie legitur: ἀλλ' οὐ χαίροντες ἄπιτε. Cap. 42 αὐτὸς δ' ἤδη πᾶσαν πριάμενος τὴν ἐσχατιάν, πυργίον οἰκοδομησάμενος. L. ἐνοικοδομησάμενος. Cap. 53 soloece scribitur Οἶμοι τὸ μετὰφρενον pro τοῦ μεταφρένου. Cap. 57 ὧ μὲν πέντε δραχμας, ὧ δὲ μνᾶν, ὧ δὲ ἡμιτάλαντον. Soloece sic scribitur pro τῷ μὲν — τῷ δὲ — τῷ δὲ, iudice ipso Luciano in *Pseudosophista*, quem iniuria quidam ei abiudicant, cap. I. vers. fin., neque in genuinis nostri scriptis multa, si ulla, istius abus exempla reperies. Post pauca legitur: ἐμοὶ δὲ — ἱκανὸν εἰ ταυτηνὴ τὴν πῆραν ἐκπλήσας παράσχοις. — Timon: — πρὸ τῆς πῆρας — Φέρε σοι τὴν κεφαλὴν ἐμπλήσω κονδύλων. Dubium non est quin utroque loco scriptor eodem verbo composito usus sit, quod utrum ἐκπιμπλάναι an ἐμπιμπλάναι fuerit non aequale dictu est. Facetius tamen videtur ἐκπλήσας — ἐκπλήσω, quia ἐκπιμπλάναι, i. e. *explere*, *saturare* plus est quam ἐμπιμπλάναι, *implere*, et melius denotat cum Thrasyclus insatiabilem cupiditatem tum inexplebilem iram Timonis.

Halcyon. 3 extr. 1. καὶ ν (pro καὶ) ἐνθυμηθέντι γάρ τῳ δέος ἐπέλθοι καὶ τὰς ἀτραπὰς ἐκείνας κτέ. Cap. 4 extr. τῷ δαιμονίῳ δὴ — εὐχερῇ τυχὸν ἴσως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα καὶ λεῖτα. Nusquam alibi λεῖτος, *laenis*, usurpatum vidi pro ῥάδιος, utcumque videtur ea metaphora apta et naturalis. Ut legi, ut conieci depravatum esse ex ΛΙΑ, λ/αν, idque totidem litteris nunc video exstare in cod Σ; καὶ λ/αν, dictum ut καὶ πάνυ, καὶ σφόδρα, καὶ μάλα, non est infrequens. Vel sic tamen dubito; Cap. 5. init.: Τίς δ' ἀνθρώπων — νοῆσαι δύναιτ' ἂν ἢ ὀνομάσαι τι τῶν τοιούτων; οὐδὲ γὰρ εἶπεῖν ἐφικτόν. Nemo mortalium ita loquitur aut cogitat, sed dicere solemus: *quo pacto aliquis dicat quod ne cogitari quidem possit?* Quare transponatur: Τίς — εἶπεῖν δύναιτ' ἂν —; οὐδὲ γὰρ νοῆσαι ἐφικτόν. Quo ducit quoque quaestio Socratis: Φράσαις ἂν; In eodem capite extremo dubito num sana sint verba ταῦτα γὰρ τοῖς νέοις, ὥσπερ εἶπον, παιδίοις οὐδ' εἰς νοῦν ἐλθεῖν δυνατὰ φαίνεται, quia vix satis causae erat cur scriptor adderet verba ὥσπερ εἶπον. Malim certe τοῖς οἴοισπερ εἶπον παιδίοις. Modo enim dixerat: τὰ νήπια παντελῶς βρέφη, τὰ πεμπταῖα ἐκ γενετῆς ἢ δεκαταῖα. Interpolator explanandi causa superscripserat νέοις, nisi fallor.

Prometh. 2 ἢ οὐχ [ἱκανὸς εἶναι] σοι δοκεῖ ὁ Καύκασος καὶ ἄλλους ἂν χωρῆσαι δύο προσπατταλευθέντας. Clamat addita vocula ἂν magistelli esse duo vocabula quae inclusi. Nam Graecum est ἱκανὸς εἰμί τι ποιεῖν ἢ πάσχειν, sed nullus ibi voci conditionali locus. Cap. 4 Mercurius Ἐκπρόθεσμον μὲν, ὃ Προμηθεῦ, τὴν ἔφεσιν ἀγωνιεῖ καὶ [ἐς] οὐδὲν δέον. Deleatur importuna vocula. Cf. Mortuor. dial. XXVII. 1, ubi ut h. l. formula significat: *sine ulla utilitate, sine ulla spe proficiundi*. Ibi tamen omittit optimus codex Marcianus 436, et quum οὐδὲν δέον alibi non hoc significet, sed *quum nihil opus sit*, non diffiteor me etiam hic verba καὶ — δέον abesse fere malle. Cogitavi quoque de reponendo καὶ ἐς οὐδὲν πλέον, sed praepositio huic formulae addita habet aliquid insoliti. Videant alii. Cap. 18, p. 202 ὅπου γε καὶ εἰ τὸ πᾶν τοῦτο πῦρ ὑφελόμενος κατεκόμισα ἐς τὴν γῆν — οὐ μέγαλα ὑμᾶς ἠδίκουν. Quia de una agitur iniuria rectius omnes codd. praeter B habent μέγα, sed optimi libri scriptura praeterea celat necessariam voculam AN.

Deorum dialog. IV. 2 init. οὐδὲ βωμὸν εἶδες ἐν τῷ Γαργάρε

τοῦ ὕοντος καὶ βροντῶντος καὶ ἀστραπᾶς ποιοῦντος. Dicitur quidem ποιεῖν ὕδωρ pro ὕειν, sed ποιεῖν ἀστραπὴν pro ἀστράπτειν inauditum est. Fuitne ἀστράπτωντος, an, si placuit scriptori loqui periphrastice, ἀστραπᾶς ἰέντος? *Facere fulmina* Vulcani erat et Cyclopum, ut arbitror. VIII, 1, 9 παντὶ τῷ θυμῷ. Suspectum habeo articulum. XIII. 1 extr. ἀνδρῶδες δ' οὐδὲν ἐπιδεδειγμένος. *Praestare* est ἀποδείκνυσθαι, itaque leg. ἀποδεδειγμένος. XVI. 1 med. λοξὰ καὶ ἐπαμφοτερίζοντα [πρὸς ἑκάτερον τῆς ἐρωτήσεως] ἀποκρινόμενος. Suum reddatur interpreti. XVIII. 1, 4 μαινομέναις ταῖς γυναιξὶ συνών. Ineptus est articulus de mulieribus non ante memoratis. Rectius libri deteriores omitunt, sed quia est in optimis A B, latere suspicor τισι. Mox pro τῷ γυναικείῳ τούτῳ στρατιωτικῷ e cod. X receperim στρατῷ, quod agnoscit Schol. Voss. XX. 5, p. 257, 6 εὖ λέγεις, [καὶ] οὕτω ποιῶμεν. Insiticiū videtur καί, quod recte abest v. c. Mort. Dial. XII extr. εὖ λέγεις· οὕτω ποιῶμεν, ib. III extr. Εὖ λέγεις· χώρει παρὰ τὴν ἀγαπωμένην, et ita saepissime. Sed iterum peccatur infra D.D. XX, 10 med. Εὖ λέγουσι τὸ περὶ τοῦ κεσοῦ, [καὶ] ἀπόθου, ubi ne verba quidem τὸ — κεσοῦ genuina mihi videntur, denuo Mort. dial. X. 2 in. εὖ λέγεις, [καὶ] οὕτω ποιήσωμεν. Cf. ibid. XIX, 1 et 2, ubi post εὖ λέγεις recte est asyndeton. Sed redeo ad Deor. dial. XX, ubi cap. 7 in verbis Paridis: τὸ δ' ἐμὸν αἶγα μὲν αἰγὸς ὁποτέρᾳ καλλίων καὶ δάμαλιν ἄλλης δαμάλεως, τάχ' ἂν δικάσαιμι κατὰ τὴν τέχνην deleatur manifestum emblemata ἄλλης. Ibidem cap. 11 extr. haereo in verbis ἦν γὰρ με, ὦ Πάρι, δικάσης εἶναι καλήν, ἀπάσης ἔσει τῆς Ἀσίας δεσπότης et mox 12 iterum in verbis δικάσης καλήν. Pulchras enim omnes deas in confesso erat, sed Paridi occumbebat ferre sententiam, quaenam esset ἡ καλλίστη sive ἡ καλή, ut κατ' ἐξοχὴν dicebatur in mali inscriptione Η ΚΑΛΗ ΛΑΒΕΤΩ. Vid. cap. 7. Accedit quod altero loco male deest necessarius Infinitivus εἶναι. Male fortasse nostro consuleres rescribendo priore loco δικάσης εἶναι (τὴν) καλήν et posteriore δικάσης (εἶναι τὴν) καλήν, nam fieri potest ut utroque loco quae hodie leguntur nihil aliud sint quam interpretamenta genuinae lectionis: ἦν γὰρ με — κρίνης, ut dicebat vulgus Atticorum, i. e. ut veteres tragici loquuntur: κρίνης νικᾷν, si victoriam mihi tribueris. XXV, 1, 11 suppl. εἰ ἐπεί-

σθην (τῷ) υἱῷ πολλὰ ἱκετεύοντι. XXVI, 1, 2 πότερος ὁ Κάτωρ ἐστὶ τούτων ἢ πότερος ὁ Πολυδεύκης; Usus et ratio postulant καὶ pro ἢ. Utramque voculam difficulter distingui ideoque saepe confundi notum est.

Dialog. marin. I, 4, 5: καὶ τὰ μὲν κέρατα πήχεις ὥσπερ ἦσαν. Expectes certe ὥσπερ πήχεις, sed enim cervi cornua non erant huius lyrae quasi, sed revera πήχεις. Quare ὥσπερ expunxerim. III, 1 extr. Nept. Γυναικὸς — ἐρᾶς. Alph. Οὐκ, ἀλλὰ πηγῆς. Nept. Ἡ δὲ ποῦ σοι γῆς [αὕτη] ῥεῖ. Dele emblema. IV, 3 init. suspectum habeo κοτύλας dictum pro κοτυληδόνας, quod substituendum videtur pro illo. V, 2 extr. καὶ τίς ἥξει ἀπαγγέλλων. Utrumque recte dicitur ἥκει τις ἀγγέλλων et — ἀγγελῶν, sed illud de eo qui alia de causa veniens aliquid nuntiat, hoc de eo qui eo ipso consilio venit, ut aliquid nuntiet; quare hoc et similibus locis requiro futurum. VI, 1 ἐπυθόμην γὰρ ἥτις καλοῖτο. Graecum est ὅτι καλοῖτο, quod saepenumero a Graeculis corrumpitur, velut in Convivio, cap. 16, 2. Ib. 2 extr. requiro ὁπόταν (δ') αἰσθῆ προσιοῦσαν αὐτήν et mox 3 init. Καλή (γ'), ὧ Τρίτων, καὶ ὥραία παρθένος. VII prope fin. οὐκέτι [τὰ] κέρατα οὐδὲ οὐρὰ καὶ δίχηλα τὰ σκέλη. Recte articulum omittunt duo codices. X, 2 del. αὐθις cum uno codice. Dittographia natum videtur ex praegresso ἀναΔΥΘΙ. Ex verbis enim vicinis (ἔτι — ἤδη — ἤδη) apparet numquam Delum, ante tempus quo insula facta est, Φανεράν fuisse. XI, 2 εἴ ποθι ἄλλοθι. Graecum est εἴ ποῦ ἄλλοθι. Parechesi corruptum. XIV, p. 323, 5 ὥσπερ ἐπὶ τοῦ κατόπτρου. Sic Iacobitzius in ed. Teubn. secutus cod. B. Rectius in ed. maiore olim omiserat articulum cum reliquis libris. Si quid tribuendum boni libri auctoritati, possis: ἐπὶ τοῦ κατόπτρου. XV, 2, 6 ὥς τε τὴν Εὐρώπην τολμῆσαι καὶ ἀναβῆναι αὐτόν. Immo ἐπ' αὐτόν. Quo sensu ἀναβαίνειν sit verbum transitivum, nemo erit docendus. Contrarium errorem in *Lucio* cap. 52 prope fin. [ἐπὶ] τὴν γυναικὰ ἀναβήσεται castigavi in *Plut. et Luc.* p. 78. In ipsis sequentibus libenter una litura deleverim verba ὥς μὴ ἀπολισθάνοι, pro quibus in F est ὥς μὴ ἀπολισθοίη (sic) νέοντος. Sunt enim nimis otiosa.

MORTUORUM DIALOGI I, 2, 1 ὅπως δὲ εἰδῶ μάλιστα, ἐποῖός τις ἐστὶ τὴν ὄψιν; Immo πῶς. Huiuscemodi vitia nascuntur ex

adscripto interpretamento εἰπέ, ut docere potest lectio cod. F. εἰπὲ δὲ ὅπως εἰδῶ. Paulo post e verbis Diogenis βούλει καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐντείλωμαί τι [τοὺς φιλοσόφους] eximatur emblemata invectum e proxime praegressis. II, 1 med. Plut. τὰ ταῦτά φασιν, ὦ Μένιππε; Sententiam non esse: *cur ista dicunt*, sed *quae ista sunt quae dicunt*, docet Menippi responsum Ἀληθῆ κτέ., itaque legendum τίνα ταῦτά φασιν, κτέ. V, 1 Plut. Ἐκεῖνον μὲν, ὦ Ἑρμῆ, ζῆν ἕασον ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἔτεσιν — ἐπιμετρήσας ἄλλα τοσαῦτα, εἰ δὲ οἶόν τε [ἦν], καὶ ἔτι πλείω. Interpolatori reddatur ἦν, quo addito significaretur, aetatem centum octoginta annorum a Mercurio homini tribui posse, sed minime gentium annorum centum octoginta unius. Contra, si expunxeris, Plutus dicet Mercurio licere fortasse vel longius aevum homini concedere. Ita enim supplendum cogitatione ἐστίν. Pro nos esse librarios ad ellipses explendas constat, sed ibi tantum, ubi falso explent ut h. l., in flagranti deprehenduntur. Cap. 2 init. utique revocanda antiqua lectio ἐπελπίζει pro ἐλπίζει, quod transitive usurpari nequit. Deinde legitur: καὶ ὅλως ἀεὶ θανόντι εἰκῶς ἔρρωται πολὺ μᾶλλον τῶν νέων. Neque θανόντι in pedestri oratione Attica recte habet pro ἀποθανόντι neque Eucrates *semper mortui similis* est, sed *moribundi*, opinor, et *eius qui in eo sit ut moriatur et iam mori desideret*. Intelligis iam me conicere θανατῶντι; nec de nihilo est quod et deest praepositio et optimi libri ABO exhibent θανοῦντι. VI. 2 p. 348, 3 ἢ τὸ τελευταῖον εἰδέναι ἐχρῆν —, ἵνα μὴ μάτην [ἂν] ἐνίου ἐθεράπευον. Deleri ἂν iubet syntaxis Graeca, quam voculam librarii non expedientes nudum indicativum post coniunctiones finales, sedulo addere solent. Pauci loci Luciani felicitate evaserunt.

Cap. 4 ὥς' ἔγωγε ὅσον (οὐκ insero) αὐτίκα οἰόμενος ἐπιβήσιν αὐτὸν τῆς σοροῦ ἐπεμπόν τε πολλά κτέ. Qui nuper in *Jahresberichte des philologischen Vereins* pag. 23 contra coniecturam meam τῆς πυρᾶς vulgatam tueri conatus est tribuens verbo ἐπιβαίνειν vim τοῦ λαγχάνειν O. Wichmann non reputavit futurum verbi intransitivi βαίνειν non βήσω esse sed βήσομαι, quae res me praecipue movit ut de restituenda HomERICA formula cogitarem. Insuper vellem unum saltem vir doctus locum attulisset sive ex Luciano sive ex antiquiore scriptore, quo

verbum *ἐπιβαίνειν* prorsus sic ut h. l. usurpatum sit. Satis enim manifestum esse arbitror h. l. non tueri nota illa Homérica et tragica: *ἐπιβαίνειν* *εὐφροσύνης*, *τέχνης*, *ἀναιδείης*, *τερπωλῆς*, *δόξης*, *εὐσεβίας*, nec pseudo-lucianum τοῦ λόγου *ἐπιβαίνειν*, ex quibus exemplis apparet abstractas tantummodo, non concretas notiones, verbum *ἐπιβαίνειν* h. s. admittere. Sic ubi vero *ἐπιβαίνειν* iungitur cum concretæ notionis substantivo, necessario retinet propriam significandæ potestatem, nec facile quis *ἐπιβαίνει* σοροῦ, qui in loculum descendit, sed *ἐμβαίνει* εἰς σορόν, si per iocum sic de mortuo dici possit.

Cap. 4 med. τῇ μεγαλοδωρεᾷ. Ab analogia unice commendatur altera forma hic et ubique restituenda *μεγαλοδωρία*. Cap. 5 init. et fin. pro *ζώοις*, quod Ionicum et poeticum est, ex aliis libris corrigatur *ζώης*. IX. 1 extr. post *γέρων* excidisse videtur ὦν, quod recte bis additum videhis in cap. 2. Cap. 3 supple: *ἐς τὸ φανερόν μὲν ἕκαστον (ἄν) αὐτῶν κληρονόμον ἀπολιπεῖν ἔφασκον*. Cap. XI. 1 καὶ οἱ μάντεις, οἳ τε ἀπὸ τῶν ἄσρων τεκμαιρόμενοι τὸ μέλλον οἳ τε ἀπὸ τῶν ὀνειράτων, ὥς γε Χαλδαίων παῖδες. Ultima verba si genuina sunt, certe transponenda post τὸ μέλλον, si quidem non oneirocritica sed astrologia est Chaldaeis propria, sed potius releganda in marginem, nihil enim erat cur Lucianus adderet, et prava orationis forma arguuntur. Cap. 4 *βαλαντίων*. Hic et ubique vocabulum scribatur per duplex λ, quod demonstratur versu Aristophaneo Ran. 772:

τοῖς λωποδύταις καὶ τοῖσι βαλλαντιοτόμοις.

ut recte eum constituit Lachmannus. XII, 4 οὐκ ἠξίωσα, τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων, ἀγαπᾶν ἄρχειν ὅποσῶν ὁ πατὴρ κατέλιπεν. Verbum ἀγαπᾶν, contentum esse, requirit participium, ἄρχων. Cap. 5, p. 387, 3 καὶ ἵνα σοὶ μὴ τὰ ἐν Τύρῳ μηδὲ τὰ ἐν Ἀρβήλοις διηγῆσωμαι, [ἀλλὰ] καὶ μέχρι Ἰνδῶν ἦλθον κτέ. Voculam inclusam deleverim, nec sequens καὶ genuinum esse praesto. Cap. 7, p. 389, 4 Σκηπίων ante ἐγὼ abesse m. lim. Caeterum pro Σκηπίων, quod ter in hoc capite legitur, constanter in bono cod. B apparet forma vere Latina Σκιπίων, quae haud scio an ubique Graecis scriptoribus reddenda sit. XIII, 1 med. περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος ὁμοία ἐλέγετο. Hemsterhusius coniecit ὁποῖα. Debuerat οἷα, aut, quod placuit Madvigio, οἷσθ' οἷα. Cap. 2 init. οὐ γὰρ ἔφθασα ἐπισκεψαί

τι. L. ἐπισκήψας, ut recte est XVII, 1 οὐ φθάνω βρῖξας et alibi saepe. Locum *Ver. Hist.* I, 30 extr. iam correxi in *Plut. et Luc.* p. 86. Cap. 6 init. Ἀλλ' οἷσθ' ὃ δράσεις; Graecitatem poscere δρᾶσον saepius docuit Cobetus. XIV, 1 ἀλλ' ἐδεξάμην τὸ μάντευμα ὥς χρήσιμον ἐς τὰ πράγματα [οἰόμενος εἶναι]. Duo ultima vocabula esse interpretum arguit ὥς. P. 398 in. supple ταῦτα γέλως (ἄν) ἦν, ut recte sequitur ἢ τίς οὐκ ἄν ἐγέλασεν. XV, 3 init. Ὅμως τί [οὖν] ἄν τις πάθοι. Particulam conclusivam abesse malim. Soloece mox editur a Iacobitzio τῶν ἐταίρων ὅσοι περὶ σέ ἐσμεν ὧδε, quod *huc* significat, non *hic*. Rectissime olim ex aliis libris edebatur οἷδε. XVI, 2 οὐ διέγνων σε μὴ ὄντα ἐκεῖνον, ἀλλὰ παρεδέξατο ὑποβολιμαῖον [Ἡρακλέα παρ] ὄντα. Cod. Marc.: Ἡρακλέα ὑποβολιμαῖον ὄντα et Parisiensis M. ὑποβολιμαῖον ὄντα Ἡρακλέα exhibentes ducunt ad veram lectionem. Praepositio παρ male repetita videtur ex παρεδέξατο. XVIII, p. 407, 1 τί δαὶ (δὲ;) καὶ δέει τοῦ πιεῖν; οὐ γὰρ σῶμα ἔχεις. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐν Λυδία πού τέθραπται, ὅπερ καὶ πεινῆν καὶ διψῆν ἐδύνατο, σὺ δὲ ἢ ψυχὴ πῶς ἄν ἔτι ἢ διψῶης ἢ πίνῃς; Quia non tam de potu agitur, quam de appetitu, malim certe, etiam propter oppositionem: πῶς ἄν ἔτι ἢ διψῶης ἢ πεινῶης; Cum tamen boni libri BO om. ἢ ante διψῶης et pro πίνῃς habeant πίοις, potius deletis verbis ἢ πίνῃς scripserim πῶς ἄν ἔτι διψῶης; Respondet Tantalus: τοῦτ' αὐτὸ ἢ κόλασις ἐστὶ, τὸ διψῆν τὴν ψυχὴν ὥς σῶμα οὔσαν. XVIII, 1 in. melius Iac. articulum, quo reliqua nomina propria carent, non e libris quibusdam addidisset ante Ἱάκινθος. P. 409, 2 e Mercurii oratione eximas glossema τὰ ὅς; nam ἐκεῖνα ἂ πάντες — θαυμάζουσι non tantum ad haec respiciunt sed etiam ad κρανία. XX. 4 Ἐμπεδοκλῆς — ἡμίεφθος ἀπὸ τῆς Αἴτνης παρών. Expectes potius ἡμιόπτος, *semiasseus*, ut mox de eodem sequitur ἀπηνθράκωσεν. Similiter in *Gallo* cap. 2 καὶ βοῶν κρέα μυκώμενα ἡμίεφθα, ubi est in codice ἡμίεφθα καὶ ὀπτὰ et in aliis ἡμιόπτα. Ecce vero tertius locus *Ver. Hist.* II. 23 extr., ubi de eodem Empedocle dicitur: ὁ μέντοι Ἐμπεδοκλῆς ἦλθε μὲν καὶ οὗτος, περίεφθος καὶ τὸ σῶμα ὄλον ὀπτημένος, ubi sane περίοπτος corrigi nequit, nisi simul deletis verbis sequentibus, ut illius glossemate, quod equidem suspicari non ausim. De eodem rectius in *Icaromenippo* cap. 13 dicitur: ἀνθρακίας τις

ἰδεῖν καὶ σποδοῦ πλέως καὶ κατωπτημένος. XXIII. 1 med. *Plat.* τοῦτον μὲν τὸν ἔρωτα — πάντες νεκροὶ ἐρῶσι, πλὴν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν τύχοι. Probabilius videtur αὐτοῦ, i. e. τ. τ. ἔρωτος. XXV. 1 ἀπάντων εὐμορφότερον. Scribendi usus postulat superlativum, quem habent vett. edd., sed prave scriptum per ω. Cap. 2 τὸ δὲ κρανίον ταύτῃ μόνον ἄρα διακρίνοιτο κτέ. Necessary particulam ἂν Dindorfius inseruit post verbum. Melius eam substituisset pro vocula ἄρα, quae hic rectius abest. XXVI. 1 extr. οὐ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ἀεὶ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μετασχεῖν ὅλως τὸ τερπνὸν ἦν. Non sufficit cum Hermanno inserere μή, nam qualem illi voluit sententiam, sic fere erat enuntianda: οὐ γὰρ ἐν τῷ τῶν αὐτῶν ἀεὶ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἄλλοτ' ἄλλων μετασχεῖν τὸ τερπνὸν ἦν. Subveniunt duo boni codd. BO qui αὐτῷ omittunt, quo abiecto correxerim sententia aliquantum diversa, sed quam contextus postulat: οὐ γὰρ ἐν τῷ ἀεὶ ἀλλὰ καὶ ἐνίοτε μὴ μετασχεῖν ὅλως τὸ τερπνὸν ἦν, non enim in semper fruendo sed et aliquando omnino non fruendo voluptas erat. Ad μετασχεῖν e proxime praegressis assumendum αὐτῶν, i. e. τῶν ὁμοίων, ἡλίου, φωτός, τροφῆς κτέ. Notum est illud μεταβολὴ πάντων γλυκύ, nec plane absurda est interpolata scriptura ed. Augustanae ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μεταβαλεῖν ὅλως τ. τ. η. Cap. 2. Men. ὅρα — μὴ περιπίπτῃς σεαυτῷ καὶ ἐς ταῦτό σοι ὁ λόγος περιπέσῃ. Vel coniectura restituenda fuerat antiqua vulgata περιτῇ, merito probata Hemsterhusio. Error unde natus sit, vides. Cf. Tyrannic. 18. Mox cap. 7 init. pro ὁ δανεισικός e Reitziana revoca ὁ δανειστής. Sed ubi finem inveniam, si velim omnes lectiones afferre, quae e veteribus editionibus revocandae videantur? XXIX extr. ἐπὶ Τρωσὶ δικασαῖς. Constructio valde dubia (pro ἐπὶ — δικασῶν), cuius non aliud novi exemplum quam quod editur ap. Demosth. p. 416, 28 ἀλλὰ μὴν καὶ ἐπὶ τοῖς δικασαῖς ἔλεγες, οὐδένα μάρτυρα ἔχων. Aut ἐν corrigendum videtur, aut παρὰ, quod est in Reitziana. Reliqua in aliud tempus reservabo ¹).

1) His iam prelo subiectis, accepi Fritschii recensionem nondum absolutam, qua posthac diligenter usus sum. Eo praesidio hucusque destitutus si saepius acta egerim, ignoscat mihi lector.

AD TIBULLUM.

Elegiarum I, 1, 41. ¹⁾

Non ego divitias patrum fructusve requiro,
Quos tulit antiquo condita messis avo:
Parva seges satis est, satis est requiescere lecto,
Si licet, et *solito* membra levare toro.

Iners et otiosum *solito* a poeta abiudicandum videtur. Victui simplici et rusticano, quo se contentum esse affirmat, congruit torus non molli pluma fartus, sed palea dura stipulisque. Quamobrem vulgatae praetulerim lectionem, quae exstat in Excerptis Parisinis, *solido*.

I, 3. 3. Me tenet *ignotis* aegrum Phaeacia *terris*;
Abstineas avidas, Mors modo nigra, manus.

Nescio quid offensionis habent illa „Phaeacia me tenet ignotis terris.” Est dictio certe insolentior, neque satis perspicio, quo iure Corcyra, insula Romanorum navigatione tunc celebris, ignotas terras habere dicatur; quas quales intellexerit poeta docet vs 39: „Nec vagus *ignotis* repetens compendia *terris* Presserat externa navita merce ratem.” Forsitan rectius scribatur

Me tenet *ingratis* aegrum Phaeacia *tellus*.

Cf. Paneg. Mess. vs. 78: Finis et erroris miseri Phaeacia tellus.

27. Nunc, dea, nunc succurre mihi (nam posse mederi

Picta docet templis multa tabella tuis).

Malim *fixa*; figendi verbum enim in votivis solemne est. Iuvenalis XII, 100: Legitime *fixis* vestitur tota tabellis Porticus; Verg. Aen. III, 287: clypeum postibus adversis *figo*; XII, 767: nautis olim venerabile lignum, Servati ex undis ubi *figere* dona solebant.

I, 4, 9. O fuge te *tenerae* puerorum credere turbae;
Nam causam iusti semper amoris habent.

1) Usus sum recensione, quae Baehrensii v. cl. cura nuper Lipsiae in lucem prodiit.

Pro *tenerae* coniicio *temere*.

33. Vidi iam iuvenem, premeret cum *serior* aetas,
Maerentem stultos praeteriisse dies

Corrigendum videtur *segnior* aetas. Cf. Curtius VIII, 9, 32: Vivos se cremari iubent, quibus aut *segnis* aetas aut incommoda valetudo est.

El. I, 4. 65:

Quem referunt Musae, vivet, dum robora *tellus*,
Dum caelum stellas, dum vehet amnis aquas.

Pro *robora* conieceram *pabula*, quia inepte robora cum *tellure* universe dicta copulari videbatur. Secundae me curae meliora docuerunt. Forte fortuna enim in locum Ovidianum incidi Tibulliano simillimum, qui legitur Ibis 139:

Robora dum montes, dum pabula campi,
Dum Tiberis flavas Tuscus habebit aquas,
Bella geram tecum.

Quid Tibullus re vera scripserit iam nunc non dubium videtur. *Robora* intactum relinquendum, sed pro *tellus* scribendum erit *saltus*. I, 5, 7. Parce tamen, per te furtivi foedera lecti,
Per Venerem quaeso compositumque *caput*.

Pro *caput* coniicio *latus*. „Componere latus” pro „coire, concumbere” poetis frequens est; cf. Lucilii fragm. VIII, 270 (Lachmanni): Tum *latu'* componit lateri, et cum pectore pectus; Propert. II, 2, 11: Mercurio et Sais fertur Boebeidis undis Virgineum primo *Composuisse latus*; Ovid. Epist. XIX, 138: Has certe pluresque canunt, Neptune, poetae Molle *latus* lateri *composuisse* tuo.

I, 8, 15. Illa placet, quamvis inculto venerit ore
Nec nitidum *tarda* compserit arte caput.

Immo opinor: Nec nitidum *nardo*. Cf. II, 2, 7: Illius puro destillent tempora *nardo*.

43. Tunc studium formae est; coma tunc mutatur, ut annos
Dissimulet viridi cortice tincta nucis;
Tollere tunc cura est albos a stirpe capillos
Et faciem dempta pelle referre novam.

Versum paenultimum imitatus est Propertius III, 25, 13: „*Vellere* tum cupias albos a stirpe capillos”; quamobrem Tibullo pro *tollere* restituendum censeo *vellere*, ut quod etiam solitum in hac re vocabulum sit.

I, 9, 1. Quid mihi, si fueras *miseros* laesurus amores,
 Foedera per divos, clam violanda, dabas?
 A *miser*, et siquis primo periurio celat,
 Sera, tamen tacitis poena venit pedibus.

Displicet molesta eiusdem verbi *miseros*, *miser* iteratio. Miseri autem Tibulli et Marathi amores nisi per prolepsim dici non potuerunt, quum pueri periurio demum infelices facti essent. Vossius et post eum Huschkius *teneros* receperunt ex edit Vicentina. Potius crediderim scripsisse poetam

Quid mihi, si fueras *nostros* laesurus amores.

I, 10, 15. Sed patrii servate Lares: aluistis et idem,
Cursarem vestros cum tener ante pedes.

Ridicule poeta se ipsum, tenellum infantem, cursantem facit ante Larium pedes. Ni autem fallor, scripsit *curarer*.

II, 5, 81. Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis,
 Omine quo felix et *sacer* annus eat.

Pro *sacer* corrigendum est *satur* i. e. fecundus, abundans. Columella X. 43: *satur* autumnus; Verg. Geo. II. 197: Saltus et *saturi* petito longinqua Tarenti; Aetna vs. 12: Annua sed *saturae* complerent horrea messes; ubi deteriores codices habent *sacrae*.

In vss. proxime sequentibus

Laurus ubi bona signa dedit, gaudete coloni:

Distendet spicis horrea *plena* Ceres.

nescio an potius legendum sit „*flava* Ceres”, ut pleonasmus *distendet* — *plena* tollatur.

II, 6, 9. Castra peto, valeatque Venus valeantque puellae:
 Et mihi sunt vires, et mihi *facta* tuba est.

Pro absurdo *facta* Tibullo reddendum est *flata*: „et mihi sonuit tuba”, ait, „etiam me ad pugnam vocavit”. *Flari* pro vulgari *inflari* habet etiam Ovidius, Fast. IV. 341: Exululant comites, furiosaque tibia *flatur*.

Panegyricus Messalae 121.

Nam modo fulgentem Tyrio subtegmine vestem
 Indueras oriente die duce fertilis anni,
 Splendidior liquidis cum Sol caput extulit undis
 Et fera discordes tenuerunt flamina venti,
Curva nec assuetos egerunt flumina cursus.

Inter fausta omnia, laetum et felicem Messalae consulatum

portendentia, etiam hoc fuisse ait, quod flumina non, ut brumali tempore fieri soleret, cito aquas suas impulissent, sed vulgo fluxissent placidius. In his *curva* friget et languet. Desidero vocabulum, quo immitis et horrenda rapidi tumidique amnis natura indicatur. Forsitan scriptum olim fuerit *torva*, ut apud Valerium Flaccum VIII. 218: *Torvus* ubi et ripa semper metuendus utraque In freta per saevos *Hister* descendit alumnos.

153. Atque duae gelido vastantur frigore semper:
Illic et *densa* tellus absconditur umbra,
Et nulla incepto perlabitur unda liquore,
Sed durata riget *densam* in glaciemque nivemque.

Offendit *densam* post praecedentia *densa umbra*. Corrigendum puto *lentam*, quod optime convenit cum glaciei, qua omnia rigescunt et torpescunt, natura. Sic Horatius, Od. II, 9, 5 habet glacies iners; Propertius I, 2, 31: pigra frigora; Id. IV, 3, 39: tellus *lenta* gelu. Cf. Mnemos. Vol. VII, p. 104.

183. Nam mihi, cum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flavi ditantes *ordine sulci*
Horrea fecundas in deficientia messis,
Cuique pecus denso pascebant agmine colles cett.

Pro *sulci* malim *culmi* propter praecedens *flavi*. Neque negligenda N. Heinsii coniectura elegantissima, qui pro obscuro *ordine* scribendum censuit *horrea*. Quod si receperis, habebis eiusdem vocabuli duobus continuis versibus repetitionem, a Tibulliano dicendi genere haud alienam; cf. quae annotavit Dissenius ad II, 5, 31.

206. Longa manet seu vita, tamen, mutata figura
Seu me finget equum *rigidos* percurrere campos
Doctum seu tardi pecoris sim gloria taurus cett.

Voc. *rigidos* vereor ut probari possit. Campi *rigidi* enim frigore et gelu torpent; at requiritur h. l. laeta et suavis imago, quam obrem emendandum erit *virides*.

Sulpiciae Eleg. 3, 5.

Effice ne macies pallentes occupet artus,
Neu notet informis candida membra *color*.

Praetulerim equidem *calor* i. e. aestus febris. Cf. Sulp. Epist. 5, 2: vexat corpora fessa *calor*.

Scr. mense Ianuario a. 79.

J. J. CORNELISSEN.

ANNOTATIONES
CRITICAE ET HISTORICAE
AD
PLUTARCHI

VITAM
M. BRUTI.

(*Continuantur ex pag. 24.*)

Brut. 22. 11. ἐπεὶ δὲ Κικέρων τῷ πρὸς Ἀντώνιον μίσει τὰ Καίσαρος ἔπραττε, τούτῳ μὲν ὁ Βροῦτος ἐπέπληττεν ἰσχυρῶς γράφων ὥς οὐ δεσπότην βαρύνοιτο Κικέρων· ἀλλὰ μισοῦντα δεσπότην φοβοῖτο καὶ πολιτεύοιτο δουλείας αἵρεσιν Φιλανθρώπου γράφων καὶ λέγων ὥς χρηστός ἐστι Καῖσαρ. Componendus cum his locus in vita Ciceronis 45. 1. τὸ πρὸς Ἀντώνιον μῖσος Κικέρωνα πρῶτον — προσεποίησε Καίσαρι νομίζοντα προσλαμβάνειν τῇ πολιτείᾳ τὴν ἐκείνου δύναμιν. οὕτω γὰρ ὑπῆει τὸ μεираκίον αὐτὸν ὥς καὶ πατέρα προσαγορεύειν· ἐφ' ᾧ σφόδρα Βροῦτος ἀγανακτῶν ἐν ταῖς πρὸς Ἀττικὸν ἐπιστολαῖς καθήψατο τοῦ Κικέρωνος ὅτι διὰ φόβον Ἀντωνίου θεραπεύων τὸν Καίσαρα δῆλός ἐστιν οὐκ ἐλευθερίαν τῇ πατρίδι πράττων ἀλλὰ δεσπότην Φιλάνθρωπον αὐτῷ μνώμενος. Legitne Plutarchus Epistolas Ciceronis et Bruti, quae hodie circumferuntur? Suntne illae Epistolae genuinae an suppositae? Difficile est credere et non credere. Relegi diligenter et expendi omnia quae TUNSTALLUS et MARKLANDUS ad labefactandam earum fidem et auctoritatem docte et acute disputarunt. Multae eorum criminationes et nonnullae cavillationes iam refutatae

sunt, complures aliae refutari possunt, sed non paucae restant, quae te ambigentem et incertum relinquant et quamvis invito ac repugnanti assensum extorqueant. Sed, ut in simili re Cicero dixit, *dum lego assentior, quum posui librum* et ipsas epistolas etiam atque etiam relego et in omnes partes verso, *assensio illa omnis elabitur*. Tandem aliquando satis apud me constare coepit has Bruti et Ciceronis epistolas genuinas esse et ab iis quorum nomina gerunt conscriptas. Itaque earum patrocinium in me suscipiam et primum in his ad Plutarchi Brutum annotationibus, deinde de industria earum fidem et auctoritatem vindicare conabor. Multas et graves esse in ea re difficultates et molestias quum in rebus tum in verbis non me fugit, sed in quo Ciceronis scripto omnium consensu genuino non sunt rerum et verborum difficultates? Multa sunt quae nescimus, multa sunt incerta quae pro certis habentur, complura etiam ubi depravata librorum scriptura nos in fraudem et errores induit.

Adhuc omnes ad accusandum prodierunt, ad defendendum nemo. Undique omne genus reprehensionum et criminum corrasum est et in unum congestum, defensionis instrumenta et argumenta et pondera quia nemo quaesivit non videntur reperiri posse. Adversus omnes omnium criminationes tamquam in altera librae lance hoc primum ponendum est: *multa in his epistolis inesse quae nemo praeter ipsum Ciceronem et Brutum ITA SCIRE, ITA SENTIRE, ITA DICERE POTUERIT*. „*Animum generosum liberrimumque hic vivere et spirare, graves inibi inesse quam plurimas luculentasque sententias, orationem denique magna ex parte satis ornate nitideque compositam nequaquam diffiteor*.” Quis hoc dicit? Tunstallus ipse (in Epistola ad C. Middleton pag. 193), in quo viro et ipso spirat animus generosus et liber et minime τῇ ὑποθέσει δουλεύων. Idem ibid. pag. 203. „*altera Bruti epistola omnes alias et compositionis artificio et sententiarum gravitate exsuperat neque quidem mirum est eam in omnibus iis, qui vel de scriptis recte iudicare possint vel ullos libertatis igniculos habeant, incredibilem excitasse admirationem sui*.” Quicumque hanc epistolam legerit ex animi sententia his assentietur. Haecine igitur falsarium incertae aetatis nescio quem sophistam aut rhetorem terrae filium sic fingere potuisse putemus? Sed multum de his

laudibus Tunstallus detrahit scribens pag. 193: „*Persperisse videbar has epistolas — ita dictis sententiisque concinnatas ut ex περιεργασίᾳ potius et meditatione scholastica quam ex negotiis ipsis vitaeque verae actione natae esse videantur.*” Quid alii sentiant nescio, equidem nihil huiusmodi in illis epistolis deprehendo. Contra ubique sentio scripta haec esse ab illis, qui et Ciceronis et Bruti naturam et indolem omnesque eorum intimos sensus ac motus animi optime cognitos haberent. Compose mihi cum Bruti verbis apud Plutarchum haec ex Epistola eius ad Ciceronem I. 16. 6. „*me vero posthac ne commendaveris Caesari tuo, ne te quidem ipsum, si me audies. Valde care aestimas tot annos, quot ista aetas recipit, si propter eam causam puero isti supplicaturus es. — Si Octavius tibi placet, a quo de nostra salute petendum sit, non dominum fugisse sed amiciorem dominum quaesisse videberis.*” et apertius etiam in epistola ad Atticum I. 17: „*(Cicero) dum habeat a quibus impetret quae velit et a quibus colatur ac laudetur, servitutem, honorificam modo, non aspernatur.*” Verissime sic Brutum iudicare ostendit Epistola nobis nota, Bruto ignota, in qua Cicero scribit (ut vidimus supra pag. 16.): „*nostrae aetati, quoniam interfecto domino liberi non sumus, non fuerat dominus ille fugiendus.*” et quod in vita Ciceronis scriptum est: οὕτω γὰρ ὑπῆκει τὸ μεῖράκιον αὐτὸν ὥς κὼ καὶ πατέρα προταγορεύειν, ἐφ’ ᾧ σφόδρα Βρούτος ἀγανακτῶν καθήψατο τοῦ Κικέρωνος, componendum cum Epist. I. 17. 5. *Licet ergo patrem appellet Octavius Ciceronem, referat omnia, laudet, gratias agat, tamen illud apparebit verba rebus esse contraria. Quid enim tam alienum ab humanis sensibus est quam eum patris habere loco, qui ne liberi quidem hominis loco sit? Atqui eo tendit, id agit, ad eum exitum properat vir optimus, ut sit illi Octavius PROPITIUS.*” Et sententia et oratio spirat Bruti φρόνημα et animi robur. Quid acrius dici potest quam: *ut sit illi Octavius PROPITIUS?*

Nulla est dubitatio, quin olim Bruti epistolae ad Familiares, praesertim ad Atticum et Ciceronem, et Ciceronis ad Brutum, fuerint in eruditorum manibus sine ulla fraudis suspicione. Ciceronis ad Brutum epistolas saepe Quintilianus commemorat I. O. II. 20. 10, V. 10. 9, VI. 3. 20, VIII. 3. 24, IX. 3. 58, IX. 4. 41. Unum ex iis locum proferam III. 8. 42.

„Cicero scribit ad Brutum propositis plurimis quae honeste suaderi Caesari possint: Sinne bonus vir si haec suadeam? Minime. Suasoris enim finis est utilitas eius cui quisque suadet. At recta sunt: quis negat? sed non est semper rectis in suadendo locus.” Perspicuum est ὅτι ὁ Κικέρων ἐπραττε τὰ τοῦ Καίσαρος, indignante Bruto et meliora suadente. Nonius Marcellus habebat in manibus IX minimum libros epistolarum Ciceronis ad Brutum. pag. 264. v. CONTENTUS: „M. TULLIUS ad Brutum: sic igitur facies et me aut amabis aut quo contentus sum diliges.” quae pag. 421. v. AMARE repetita leguntur, et pag. 296. v. EXPERIRI. „M. Tullius Epistola ad Brutum lib. VII: his contraria atque parata ut esse soleat expertus sum.” et pag. 527. v. VEL. „M. Tullius Epistola ad Brutum lib. VIII. et quod te tantum amat ut vel me audeat provocare.” et pag. 421. v. AMARE: „Cicero ad Brutum — lib. IX. L. Clodius tribunus plebis designatus valde me diligit vel, ut ἐμφατικώτερον dicam, valde me amat.” quae quum totidem verbis scripta legantur in Epistolis quas habemus, valde ea res conturbavit accusatores, adeo ut hanc utique epistolam absolvere voluerint et genuinam esse agnoscere. Bruti ad Atticum et Ciceronem epistolas et alii commemorant et ante omnes Plutarchus, cuius testimonia operae pretium est cognoscere. Brut. 2. 11. ὁ δ' Ἐμπυλος, οὗ καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ οἱ φίλοι μέμνηνται πολλάκις ὡς συμβιοῦντος αὐτῷ, ῥήτωρ ἦν καὶ καταλέλοιπε μικρὸν μὲν, οὐ Φαῦλον δὲ σύγγραμμα περὶ τῆς Καίσαρος ἀναιρέσεως, ὃ Βροῦτος ἐπιγέγραπται. Habebat igitur Plutarchus in manibus et Bruti epistolas et amicorum ad Brutum, in quibus crebra esset Emphyli rhetoris mentio. Empylum esse suspicor Rhodium, de quo scriptum est a Quintiliano I. O. X. 6. 4. „Cicero Graecorum Metrodorum Scepsium et Empylum Rhodium nostrorumque Hortensium tradidit quae cogitaverant ad verbum in agendo retulisse.

Sequitur locus, de quo supra scripsimus, 22. 11. ἐπεὶ δὲ Κικέρων — τὰ Καίσαρος ἐπραττε τούτῳ μὲν ὁ Βροῦτος ἐπέπληττεν ἰσχυρῶς κτέ. Ex iisdem epistolis etiam haec Plutarchus descripsit: οἱ δὲ πρόγονοι, φησὶν, ἡμῶν οὐδὲ πρᾶγους δεσπότας ὑπέμενον. Αὐτῷ δ' εἰς τοῦτο καιροῦ μήτε πολεμεῖν βεβαίως δόχθαι μήτε ἡσυχάζειν, ἀλλ' ἐν μόνον εἶναι βεβουλευμένον τὸ μὴ δουλεύειν. θαυμάζειν δὲ Κικέρωνος εἰ πόλεμον μὲν ἐμφύλιον καὶ

κινδυνώδη δέδοικεν, αἰσχροὺν δὲ καὶ ἄδοξον εἰρήνην οὐ φοβεῖται, τοῦ δ' Ἀντώνιον ἐκβαλεῖν τῆς τυραννίδος μισθὸν αἰτεῖ τὸ Καίσαρα κατασῆσαι τύραννον.

Non esse haec omnia ex una Bruti epistola sumta, sed ex pluribus excerpta indicio est quod Plutarchus iis subiicit: ἐν μὲν οὖν ΤΑΙΣ ΠΡΩΤΑΙΣ ἐπιστολαῖς τοιοῦτος ὁ Βροῦτος, ἤδη δὲ τῶν μὲν ὡς Ἀντώνιον διῖσαμένων — ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν. Plutarchus igitur opinabatur hasce *primas* epistolas ad Cicero- nem datas esse quo tempore Brutus circa Antium et Lanu- vium otiosus „*ad Eurotam sedebat*” (*ad Att.* 15. 9.) multum indignante Cicerone. Sed manifesto haec Plutarchum opinio fallebat. Quo tandem pacto Brutus ad villam sedens scribere potuit αὐτῷ μήτε πολεμεῖν βεβχίως δεδόχθαι μήτε ἡσυχάζειν, qui neque navim unam neque militem haberet? Plut. *Brut.* 28. 24. (*Brutus et Cassius*) ὤρμησαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὅμοιοι φυ- γάδων τοῖς ἀτιμοτάτοις ἀχρήματοι καὶ ἄνοπλοι μὴ ναῦν ἐνήρη, μὴ στρατιώτην ἓνα, μὴ πόλιν ἔχοντες. Cicero *Philipp.* X. 4. *iis ipsis ludorum diebus videbam* (Brutum) — *nihil nisi de pace et concordia civium cogitantem. Eundem vidi postea Veliae ceden- tem Italia ne qua oriretur belli civilis causa propter se.* et *ibid.* cap. 7. *Ab hoc igitur viro* (Bruto) *quisquam bellum timet, qui anteaquam nos id coacti suscepimus in pace IACERE quam in bello vigere maluit? quamquam ille quidem numquam IACUIT nec hoc ca- dere verbum in tantam virtutis praestantiam potest.*” Reprehendit ipse se veritus ne esset id incautius dictum quamquam animo sic sentiebat. Addit „*tantum autem aberat a bello ut quum cupi- ditate libertatis Italia arderet defuerit civium studiis potius quam eos in armorum discrimen adduceret.*” Eadem tacita animi in- dignatione Cicero scribit *ad Brutum* I. 15. 4. *Erexerat se civi- tas in retinenda libertate consentiens. Nos tum nimis acres; vos fortasse SAPIENTIUS excessistis urbe ea, quam liberaratis: Italiae sua vobis studia profitenti remisistis.*” Potuitne tum, quaeso, Brutus scribere: *nondum se satis constituiisse utrum bellum gerere an pacem agere mallet?* Imo vero non in Italia haec scripta sunt sed Athenis quum Brutus philosophis dans operam ἐδόκει παντάπασιν ἀργεῖν καὶ σχολάζειν, ἐπραττε δὲ τὰ πρὸς τὸν πό- λεμον ἀνυπόπτως. Quum clam bellum pararet scribere poterat *nondum sibi adhuc satis esse deliberatum et constitutum utrum bel-*

lum gerere an pacem agere mallet, quod si in Italia inops et inermis dixisset fuisset ridiculum. Caetera quoque quae ex primis epistolis exprompta sunt ad illud tempus referenda.

Respondent iis quae Plutarchus ex Bruti epistolis attulit ea quae leguntur I. 17. 6. *Vivat hercule Cicero, qui potest supplex et obnoxius, si neque aetatis neque honorum neque rerum gestarum pudet. Ego certe quin cum ipsa re bellum geram — nulla erit tam bona conditio serviendi qua deterrear.*” et § 2. *„sustinuisse mihi gloriatur bellum Antonii togatus Cicero noster. Quid hoc mihi prodest si merces Antonii oppressi poscitur in Antonii locum successio?”* et § 5. *„Quid enim nostra victum esse Antonium si victus est ut alii vacaret quod ille obtinuit?”*

Nemo mirabitur M. Brutum, iustum ac tenacem propositi virum et plane virum, Ciceronis in ea re levitatem et vanitatem iniquissimo animo tulisse, sed reverentia viri optimi et candidissimi et amantissimi libertatis et immortaliter de rep. meriti et honoribus et rebus gestis amplissimi et aetate venerabilis reprehensionis acerbiter verborum lenitate emolliebat ¹⁾, sed ubi ad Atticum scribit *παρησιάζεται* et quod sentit sine ambagibus eloquitur et aperit. Planissime igitur ex Bruti animi sententia haec dicta sunt *„an quia non omnibus horis iactamus Idus Martias similiter atque ille Nonas Decembres suas in ore habet, eo meliore conditione Cicero pulcherrimum factum vituperabit quam Bestia et Clodius reprehendere illius consulatum soliti sunt?”* Sentias eum haec iratum scribere. et § 5. *„Ego vero iam iis artibus nihil tribuo, quibus Ciceronem scio instructissimum esse. Quid enim illi prosunt quae pro libertate patriae, de dignitate, quae de morte, exilio, paupertate scripsit copiosissime? Et sententia et dicendi genus Bruto dignissima sunt et insunt in reliquis alia permulta de genere hoc, ubi „scias Brutum sentire quae dicit”* (Quintil. XII. 1.) de quibus infra erit dicendi locus.

Sumtum est ex Bruti Epistola quod legitur 24. 9. de Cice-

1) Cicero ad Atticum XVI. 7. 5. *extremum illud vel molestissimum*: nam Brutus noster silet, hoc est, non audet hominem id aetatis monere. Aliud nihil habeo quod ex iis a te verbis significari putem. Brutus ad Ciceronem I. 4. 3. *quae tua est humanitas aequo animo te moneri patieris, praesertim de communi salute.*

ronis filio, ὃν ἐπαινεῖ διαφερόντως (*Brutus*) καὶ φησιν εἴτ' ἐγρήγορεν εἴτ' ἐνυπνιάζεται θαυμάζειν οὕτω γενναῖον ὄντα καὶ μισοτύραννον. Non is locus sed similes huic in *Epistolis* leguntur, ut II. 3. „*Cicero filius tuus sic mihi se probat industria, patientia, labore, animi magnitudine, omni denique officio, ut prorsus numquam dimittere videatur cogitationem, cuius sit filius.*” Idem I. 4. 6. „*Filius valet et in Macedoniam cum equitatu praemissus est.*” et I. 6. 1. *Filius tuus a me abest. in Macedonia congregiemur; iussus est enim Ambraciam ducere equites per Thessaliam et scripsi ad eum ut mihi Heracleam occurreret.* Nihil minus fictis simile est quam haec sunt Bruti imperia et haec locorum peritia. Quid Cicero filius praefectus alae annorum XXII in Macedonia gesserit vide in *Philippica* X. 6. 13. Plutarchus 26. 15. (*C. Antonius*) μάχην συνάψας Κικέρωνι νικᾶται. τούτῳ γὰρ ὁ Βροῦτος ἐχρήτο στρατηγῶ καὶ πολλὰ δι' αὐτοῦ κατώρθωσεν. Lentulus ad Ciceronem (*ad. Fam. XII. 14. 8.*) eodem anno scribit: „*filium tuum, ad Brutum cum veni, videre non potui, ideo quod iam in hiberna cum equitibus erat profectus.*” Fideliter conspirant omnia.

Laudatur alia Bruti epistola 28. 6. post Ciceronis caedem (ad Atticum, ut videtur) scripta: Βροῦτος δὲ τῆς Κικέρωνος τελευτῆς τῇ αἰτίᾳ φησὶν αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ τῷ πάθει συναλγεῖν, ἐγκαλεῖν δὲ τοῖς ἐπὶ Ῥώμης φίλοις· δουλεύειν γὰρ αὐτῶν αἰτίᾳ μᾶλλον ἢ τῶν τυραννούντων καὶ κρτερεῖν ὁρῶντας καὶ παρόντας ἂ μὴδ' ἀκούειν αὐτοῖς ἀνεκτὸν ἦν. Eiusdem haec sunt qui in *Epistolis* inertiam et ignaviam civium acerrime insectatur: I. 16. 3. *Quod si Romanos nos esse meminissemus non audacius dominari cuperent postremi homines quam id nos prohiberemus, neque magis irritatus esset Antonius regno Caesaris quam ob eiusdem mortem deterritus.* et § 6. *hanc ego civitatem videre velim aut putem ullam, quae ne traditam quidem atque inculcatam libertatem recipere possit? plusque timeat in puero nomen sublati regis quam confidat sibi, cum illum ipsum, qui maximas opes habuerit, paucorum virtute sublatum videat.* et § 9. *sed certe non succumbam succumbentibus nec vincar ab iis, qui se vinci volunt, experiarque et tentabo omnia.* et in fine § 11. *magis tute te exsuscita ut eam civitatem, in qua maxima gessisti, liberam atque honestam fore putes, si*

MODO SINT POPULO DUCES AD RESISTENDUM IMPROBORUM CONSILIIIS.

In his omnibus sunt aculei in ipsum potissimum Ciceronem, deinde in reliquos principes quorum „*imbecillitas et desperatio*” (§ 3) omnium reip. malorum causa et origo exstitisset. Itaque Cicerone per summum scelus necato Brutus non tantum se amici casu dolere et angere scribit quantum pudore propter imbecillitatem et desperationem populi Romani, qui haec aequo animo spectare potuerit (καρτερεῖν ὀρῶντες). Optime dixit de his temporibus et de his civium animis Velleius Paterculus II. 61. *Torpebat oppressa dominatione Antonii civitas: indignatio et dolor omnibus*, VIS AD RESISTENDUM NULLI ADEBAT. Hoc ipsum est quod Brutus ad Ciceronem scribit: *si modo sint populo duces* AD RESISTENDUM IMPROBORUM CONSILIIIS. Hinc denique intelligitur cur ad Atticum scripserit Brutus I. 17. 3. *Nec mehercule te, Attice, reprehendo: aetas enim, mores, liberi segnem efficiunt*, in quo loco graviter fallitur Marklandus, qui putat eam *segnitiem* Attico turpem et contumeliosam exprobrari. In Attico enim non poterat esse *vis ad resistendum*, non poterat Atticus *dux esse populo ad resistendum improborum consiliis*. Itaque Brutus facile patiebatur Atticum nihil moliri adversus Antonii aut Caesaris dominationem, sed Cicero et poterat et debebat.

Praeterea Brutus sciebat Atticum nihil fecisse „*ad Antonium violandum, sed e contrario familiares eius ex urbe profugientes quantum posset texisse*”, quamobrem „*a nonnullis optimatibus reprehendebatur quod parum odisse malos cives videretur.*” (Corn. Nepos in Att. 9) Non erat Brutus in his reprehensoribus.

Simul refutatur alia Marklandi criminatio in verbis: *sed redeo ad Ciceronem: quid inter Salvidienum et eum interest? quid autem amplius ille decerneret?* Demonstrat enim Salvidienum illo tempore nondum fuisse Senatorem, et nihil de ea re decernere potuisse. Sed non hoc dicit Brutus, sed Ciceroni in Senatu regnanti opponit flagitiosum Caesaris adulatorem Salvidienum, et haec est verborum sententia: *tam turpia Cicero decrevit ut pessimus assentator, SI SENATOR ESSET, turpiora decernere non potuerit.*

Praeclarum locum ex epistola Bruti servavit Plutarchus 29. 31. Βρούτος οὐ τῇ δυνάμει τοσοῦτον ὅσον τῇ ἀρετῇ δῆλός ἐστιν ἐξ

ὧν γράφει πεποιθώς. Γράφει δὲ πρὸς Ἀττικὸν ἤδη τῷ κινδύνῳ πλησιάζων ἐν τῷ καλλίσῳ τῆς τύχης εἶναι τὰ καθ' αὐτόν· ἢ γὰρ νικήσας ἐλευθερώσειν τὸν Ῥωμαίων δῆμον ἢ δουλείας ἀποθανῶν ἀπαλλαγέσθαι. Gemella his leguntur in *Epist.* I. 16. 9. veluti „si secuta fuerit, quae debet, fortuna gaudebimus omnes; sin minus ego tamen gaudebo. quibus enim potius haec vita factis aut cogitationibus traducatur quam iis quae pertinuerint ad liberandos cives meos?” in quibus est eximia quaedam εὐφημία, namque hoc dicit: *quid enim dulcius est quam pro libertate mori?*

In eadem epistola Brutus scripsit 29. 37. Μάρκον Ἀντώνιον ἀξίαν τῆς ἀνολίας διδόναι δίκην, ὃς ἐν Βρούτοις καὶ Κασσίοις καὶ Κάτωσι συναριθμεῖσθαι δυνάμενος προσθήκην ἑαυτὸν Ὀκταβίῳ δέδωκε· καὶ μὴ νῦν ἡττηθῇ μετ' ἐκείνου, μικρὸν ὕψερον ἐκείνῳ μαχεῖται. Idem postea Antonium ipsum sensisse Appianus auctor est B. C. IV. 130. αὐτὸν Ἀντώνιον φασιν ὕψερον ἐν τοῖς ἰδίοις κινδύνοις μεταγιγνώσκοντα εἶπεῖν ὅτι συνεξετάζεσθαι Κασσίῳ καὶ Βρούτῳ δυνάμενος ὑπηρέτης γένοιτο Ὀκταουῖου. Recordatus est Antonius in malis quod de se olim Brutum scripsisse noverat. Brutus ab initio meliora de Antonio speraverat: *cὺ γὰρ ἀπεγίγνωσκεν εὐφυᾶ καὶ φιλότιμον ἄνδρα καὶ δόξης ἐραστὴν τὸν Ἀντώνιον ἐκποδῶν Καίσαρος γενομένου συνεφάψεσθαι τῇ πατρίδι τῆς ἐλευθερίας* (Plut. *Brut.* 18. 14.) et multa declarant in Antonio praeclaram ad virtutem indolem et generosum pectus fuisse. vid. Plut. *Brut.* 50. 23. Sed effrenata luxuria et temulentia et libidines et male sani amores turpiter deformant effigiem viri, quem Brutus olim admirabatur.

Non solum Brutum de Antonio sperasse meliora apparet ex Philipp. II. § 88. „*quae tua formido (M. Antoni) praeclaro illo die (Idibus Martiis)! quum ex illa fuga beneficio eorum, qui te SI SANUS ESSES salvum esse voluerunt, clam te domum recepisti. — Dicebam illis in Capitolio liberatoribus nostris, quum me ad te ire vellent, ut ad defendendam rem publicam te adhortarer: quoad metueres omnia te promissurum, simul ac timere desisses, similem te futurum tui. Itaque quum caeteri consulares irent redirent in sententia mansi.*

Superest una apud Plutarchum Bruti epistola 53. 21.

Φέρεται τις ἐπιστολὴ Βρούτου πρὸς τοὺς Φίλους ἐγκαλοῦντος αὐτοῖς καὶ ὀλοφυρομένου περὶ τῆς Πορκίας ὡς ἀμεληθείσης ὑπ' αὐτῶν καὶ προελομένης διὰ νόσον καταλιπεῖν τὸν βίον. Quia vulgo fama ferebatur quasi Porcia post Bruti et Cassii interitum ardentes ore favillas hausisset, Plutarchus dubitabat an esset epistola genuina (εἴπερ ἄρα τῶν γνησίων ἐστίν). Sed Porcia ante cladem Philippensem excessit e vita et habemus Ciceronis ad Brutum epistolam, qua consolatur lugentem. Dicemus aliquid de ea epistola in sqq.

Laudatur denique locus ex epistola Bruti ad Ciceronem apud Plutarchum in *comparat. Demosth. et Ciceronis* cap. 4. 17. ἔγραφε δὲ καὶ Βρούτος ἐγκαλῶν (Ciceroni) ὡς μείζονα καὶ βαρύτεραν πεπαιδοτριβηκότι τυραννίδα τῆς ὑφ' ἐαυτοῦ καταλυθείσης. Brutus I. 4. 3. Nunc, Cicero, nunc agendum (Leg. nunc cavendum) est ne frustra oppressum esse Antonium gavisi simus, neu semper primi cuiusque mali excidendi causa sit, ut aliud renascatur illo peius.

Orellio iudice hic „epistolarum liber a rhetore aliquo — viginti vel triginta annis post Ciceronis interitum videtur esse compositus.” Quid consilii hic rhetor secutus fuerit difficile dictu est. Utrum stili exercendi causa illa scripsit an ut lectoribus imponeret? Quî potuit quum verae epistolae exstarent? Equidem (ut supra dixi) omnes esse genuinas existimo et ex maiore collectione excerptas. Itaque ubicumque potero Tunstalli et Marklandi criminationes redarguere conabor et difficultates quae videntur esse remove.

Brut. 23. 4. Brutus παντάπασι ΚΑΤΑγνοὺς τῶν πραγμάτων ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν. Non poterat Brutus magis καταγνῶναι τῶν πραγμάτων quam fecisset dudum quum se tuto Romae esse non posse, id est certum sibi esse exitium si Romam redisset, liquido intellexisset. Sed quum ludorum quoque spes ultima eum fefellisset *rebus desperatis* Italia cedere statuit. Itaque vera lectio apud Photium haec servata est παντάπασιν ἈΠΟγνοὺς τῶν πραγμάτων.

Brut. 23. 18. Porcia Bruti uxor a viro discessura flens spec-

tabat tabulam in qua pictus erat προπεμπόμενος Ἑκτωρ ὑπ' Ἀνδρομάχης κομιζομένης παρ' αὐτοῦ τὸ παιδίον, ἐκείνῳ δὲ προσβλεπούσης. Ad haec quum Bruti amicus Acilius Homeri versiculos recitasset:

Ἑκτορ, ἀτὰρ σύ μοι ἐσσι πητὴρ καὶ πότνια μήτηρ
ἡδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης,
μειδιάσας ὁ Βροῦτος „Ἄλλ' οὐκ ἐμοί γ', εἶπε, πρὸς Πορκίαν
ἔπεισι Φάναι τὰ τοῦ Ἑκτορος·

ἰσὸν τ' ἡλακάντην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε.

Exciderunt nonnulla ad sententiam necessaria, sed perfacile lacuna ex Homericis explebitur in hunc modum: ἄλλ' οὐκ ἐμοί γε πρὸς Πορκίαν ἔπεισι Φάναι τὰ τοῦ Ἑκτορος·

(ἄλλ' εἰς οἶκον ἰοῦσα τὰ σ' αὐτῆς ἔργα κόμιζε)

ἰσὸν τ' ἡλακάντην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε

(ἔργον ἐποίχεσθαι.)

Brut. 24. 20. Brutus Athenis natalem suam celebrans ἤτησε ποτήριον μεῖζον καὶ λαβὼν ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως ἀνεφώνησε τὸν σίχον τοῦτον·

ἀλλά με μοῖρ' ὀλοή καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός.

ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἰσοροῦσιν ὅτε τὴν τελευταίαν ἐν Φιλίπποις μαχούμενος ἐξήει μάχην σύνθημα παρ' αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις Ἀπόλλωνα δοθῆναι. Fugit Plutarchum ratio: natura enim rei clamat Apollinem apud hostes fuisse, ut ex eodem auctore (Livio) narrat Valerius Maximus l. 5. 7. „qui deus Philippiensi acie a Caesare et Antonio signo datus in eum tela convertit.” Sed prorsus assentior Sintenisio ipsius Plutarchi hunc errorem esse.

Brut. 25. 11. C. Antonius dicitur βαδίζειν ἐπὶ τὰς δυνάμεις, ἃς ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Ἀπολλωνίᾳ ΓΑΒΙΝΙΟC συνεῖχεν. Quicumque in horum temporum historia non est plane hospes Sintenisio assentietur ΒΑΤΙΝΙΟC emendari oportere. Satis est unum locupletem testem laudare Ciceronem in Philipp. X. 6. 13. P. autem Vatinius — aperuit Dyrrhachii portas Bruto et exercitum tradidit.

Brut. 25. 1. ἐκ τούτου πεντήκοντα μὲν αὐτῷ (Bruto) μυριάδας Ἀντίσιος ἀφ' ὧν ἦγε καὶ αὐτὸς εἰς Ἰταλίαν χρημάτων δίδωσιν.

Dixit καὶ αὐτός, quia paullo ante 24. 13. dixerat: πυθόμενος πλοῖα Ῥωμαϊκὰ ΜΕΣΤΑ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ἐξ Ἀσίας προσφέρεισθαι — παραλαβὼν τὰ πλοῖα λαμπροτέραν ὑποδοχὴν ἐποιεῖτο. De eadem re scribit Brutus ad Ciceronem I. 11. *Vetus Antistius „nobis ultro et pollicitus est et dedit HS XX ex sua pecunia.”* et in libr. II. 3. *Vetus Antistius me pecunia sublevavit.* Convenit ratio: *sestertium vicies* ἐστὶ πεντήκοντα μυριάδες. Hic est C. ANTISTIUS BRUTUS, qui in Syria adversus Caecilium Bassum pugnaverat. Teste Appiano B. C. III. 77. Caesar ex Aegypto revertens unam in Syria legionem reliquerat, cui Caecilium Bassum praefecerat legatum. Deinde ita pergit: ὧδε μὲν τισι περὶ τοῦ Βάσσου δοκεῖ, ΛΙΒΩΝΙ δὲ ὅτι τῆς Πομπηίου στρατιᾶς γενόμενος καὶ μετὰ τὴν ἥτταν ιδιωτεύων ἐν Τύρῳ διέφθειρέ τινας τοῦ τέλους κτέ. Pro Λιβωνι legendum esse ΛΙΒΙΩΙ dubitanter suspicatur Schweighauserus. Certam hanc emendationem esse declarat Livii *Epitome* 114: *Bellum in Syria Caecilius Bassus eques Romanus Pompeianarum partium excitavit.* Visne Livium ipsum Graece loquentem audire? audi igitur: Καικίλιος Βάσσος ἱππεὺς στρατεύσας τε τῷ Πομπηίῳ καὶ ἀναχωρήσας ἐς Τύρον ἐκεῖ ἐν τῷ ἐμπορίῳ τὰς διατριβὰς λανθάνων ἐποιεῖτο κτέ. Dionis Cassii haec sunt Livium (quem numquam nominat) Graece vertentis 47. 26 sq. Hunc igitur summa vi bellum parantem Γάϊός τις ¹⁾ Ἀντίσιος ἐς πολιορκίαν κατέκλεισεν (Dio l. l.) Suspicatur Reimarus hunc esse C. Antistium Reginum Caesaris in bello Gallico legatum, sed fallitur, ut apparet ex Cicerone *ad Atticum* XIV. 9. 3. „*Balbus hic est, ad quem a VETERE litterae datae pridie Kal. Ianuar. cum a se Caecilius circum sederetur et iam teneretur venisse cum maximis copiis Pacorum Parthum: ita sibi esse eum ereptum.*”

Sed operae pretium est historiam belli civilis in Syria totam exponere, quantum quidem ex Dione Cassio 47. 26—29. et Appiano B. C. III. 77—78. et IV. 58—59. (ubi eadem iisdem prope verbis repetita leguntur) colligi potest, quibus accedunt duo Flavii Iosephi testimonia. Iulius Caesar ex Aegypto revertens et cum Pharnace dimicaturus unam in Syria legionem

1) Criminatur Marklandus p. 156. illud *Antistius* QUIDAM, quasi esset homo obscurus, sed vide Ruhnkenium ad Vell. Paterc. II. 64. pag. 286.

ad bellum Parthicum reliquerat. Provinciae Syriae praefecit Sext. Iulium Caesarem *ταμίαν καὶ συγγενῇ αὐτοῦ ὄντα* (Dio Cass. 47. 26.) dissolutum et luxuriosum hominem, et legionis curam Caecilio Basso (legato, ut videtur) commiserat ¹). Caecilius Bassus, eques Pompeianarum partium, res novas molitus semel et iterum a Sexto Iulio coercitus et proelio victus per seditiosos milites Sextum occidit et rerum potitus est *καὶ ἐς τὴν Συρίαν ἐπανελθὼν στρατηγός τε ὀνομάσθη καὶ τὴν Ἀπάμειαν ἐκράτυνατο, ὅπως ὁρμητήριόν οἱ τοῦ πολέμου γένηται* (Dio l. l.). Flavius Iosephus *Antiqq.* IV. 11. 1. Βάσσοις Καικίλιος εἰς τῶν τὰ Πομπηίου Φρονούντων ἐπιβουλήν συνθεὶς ἐπὶ Σέξτον Καίσαρα κτείνει μὲν ἐκεῖνον, αὐτὸς δὲ — ἐκράτει τῶν πραγμάτων πόλεμός τε μέγας περὶ Ἀπάμειαν συνέσκη τῶν Καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἰόντων ²). Primus omnium C. Antistius Vetus, legatus Caesaris, cuius in Hispania Ulteriore anno 61 quaestor fuerat, cum Caecilio Basso conflixit eumque acie victum Apameae inclusum obsidebat quum Parthorum auxilia duce Pacoro eum ex periculo eripuerunt. Caesar Antistio supplementum miserat sed nihil proficiebat. Itaque L. Statius Murcus in Syriam missus est in Sexti Iulii Caesaris locum. Flavius Iosephus *B. Iud.* I. 10. 10. γίγνεται περὶ Ἀπάμειαν ταραχὴ Ῥωμαίων καὶ πόλεμος ἐμφύλιος Καικιλίου μὲν Βάσσου διὰ τὴν ἐς Πομπηίον εὐνοίαν δολοφονήσαντος Σέξτον Καίσαρα καὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν παραλαβόντος, τῶν δ' ἄλλων Καίσαρος στρατηγῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ τοῦ φόνου Βάσσῳ συμβαλόντων — μηχανομένου δὲ τοῦ πολέμου Μοῦρκος μὲν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας Σέξτου παραγίνεται διάδοχος cum tribus legionibus; qui quum et ipse male pugnasset arcessivit ex Bithynia Q. Marcium Crispum pro praetore, et coniunctis viribus ambo Bassum in Apameae moenia compulsum obsidebant quum Cassius supervenit. Quo facto et Statius Murcus et Marcus Cris-

1) Contemptum admodum Cicero *pro rege Deiotaro* 8. 23. *misit ad Caecilium nescio quem.* et cap. 9. 25. *Graves de te (Caesare) rumores sparsi, qui etiam furiosum illum Caecilium excitaverunt.* Haec ad Caesarem: postea in *Philipp.* XI. 13. 32: *Q. Caecilius Bassus, privatus ille quidem, sed fortis et praeclarus vir, habet robustum et victorem exercitum.*

2) Civitate Antonii dominatione oppressa D. Brutus ad Brutum et Cassium ita scripsit: *ubi consistamus non habemus praeter Sex. Pompeium et Bassum Caecilium, qui mihi videntur hoc nuncio de Caesare allato firmiores futuri.*

pus exercitus Cassio, maius imperium habenti, tradiderunt et Bassi milites ipso invitissimo missis ad Cassium legatis seque et urbem munitissimam Apameam dediderunt. De his rebus Cassius ad Ciceronem scripsit (*ad Famil. XII. 11*): „*in Syriam me profectum esse scito ad L. Murcum et Q. Crispum imperatores. — viri fortes optimique cives — exercitus mihi tradiderunt. Item legionem, quam Q. Caecilius Bassus habuit, ad me venisse scito.* et in epistola sequenti (*XII. 12.*): *Bassus misere noluit mihi legionem tradere. Quod nisi milites invito eo legatos ad me misissent clausam Apameam tenuisset quoad vi esset expugnata.* Prior epistola est „*data Nonis Martiis (anni 43)*” altera eiusdem anni „*Nonis Maiis.*” Caecilius Bassus ex Antistii Veteris manibus ereptus est Kalendis Ianuariis anni 45 ¹⁾. Itaque Antistius rebus in Syria compositis cum pecunia ex tributis Syriacis redacta in Bruti castra venit eique de ea pecunia sestertium vicies donavit, ut vidimus.

Addendum his Strabonis testimonium pag. 752. Casaub. Βάσσος Καικίλιος μετὰ δυοῖν ταγμάτων ἀποσῆσας τὴν Ἀπάμειαν διεκαρτέρησε τοσοῦτον χρόνον πολιορκούμενος ὑπὸ δυοῖν στρατοπέδων μεγάλων Ῥωμαϊκῶν (a Statio Murco et Marcio Crispo) — ἐκὼν ἐνεχείρισεν ἑαυτὸν (Cassio).

Hunc igitur C. Antistium Veterem ex Syria decedentem Brutus Ciceroni commendans scribit: *huic persuadere cupimus ut imperator in castris remaneret remque publicam defenderet ** statuit id sibi quoniam exercitum dimisisset.* Dixerat, credo: — *defenderet, SED NEGAVIT id sibi LICERE quoniam exercitum dimisisset.*

Inprimis memorabile est et fortem constantemque Veteris Antistii animum ostendit quod est in eadem epistola de eo scriptum: *in Achaia congressus P. Dolabellae milites atque equites habenti quodvis adire periculum ex insidiis paratissimi ad omnia latronis maluit quam videri aut coactus esse pecuniam dare aut libenter dedisse homini nequissimo atque improbissimo.* Hoc est unum e multis, quae quum sint verissima non aliunde

1) De auxiliis Parthorum consentit Dio Cassius 47. 27. sed διὰ τὸν χειμῶνα nihil ab iis memorabile gestum narrat. Videntur Parthi Caecilio Basso obsidione liberato circa Kalendas Ianuarias domum rediisse.

quam ex his epistolis nobis sunt cognita. Non est difficile in talibus aequalium testimonia et obscuri rhetoris figmenta discernere, quem qui harum epistolarum fidem impugnant omnium rerum imperitum et plumbeum in historia passim describunt. Non abs re erit in hac ipsa epistola Tunstalli errorem redarguere. Brutus scribit: *Veteris Antistii talis animus est in remp. ut non dubitem quin et in Caesare et Antonio se praestaturus fuerit acerrimum propugnatorem communis libertatis, si OCCASIONI potuisset OCCURRERE.* Tunstall. *Observations* pag. 315. ita disputat: „*The phrase, occasionei occurrere, signifies to be present at a special conjuncture, not to meet with an occasion in general. — The conjuncture or occasion then of acting both against Caesar and Antony, at which Vetulus could not be present, was no other than the battle of Modena.* His ita positis quasi certa et concessa essent, facile est rhetoris ἀνισορροσίαν exagitare. Sed quod pro certo ponitur falsum est: occasionei occurrere, et occasionem nancisci et occasio data, oblata est et καίρῳ λαβεῖν, καιροῦ ἐπιλαβεῖσθαι et similia omnia perinde de re certa et incerta ponuntur prout cuiusque loci sententia postulat. Quae sit autem illa occasio, cui Vetulus occurrere non potuerit optime declarabit Cicero in *Philipp.* II. 12. 29. omnes boni quantum in ipsis fuit Caesarem occiderunt. Aliis consilium, aliis animus, ALIIS OCCASIO DEFUIT: voluntas nemini. Nonne perspicuum est Brutum hoc dicere: *Veteris Antistii talis animus est in remp. ut non dubitem quin si in Urbe fuisset nobiscum Caesarem interfectorus fuerit.*

Praeterea si Tunstallum sequeris quid est in *Caesare*? in utro *Caesare*? dictatore an Octaviano? Nempe Octaviano, scilicet in bello et proelio Mutinensi. Potuitne igitur Vetulus simul et Octaviano et Antonio in bello Mutinensi obsistere quum Caesar acerrime cum Antonio depugnaret?

Alia est in eadem epistola cavillatio Marklandi (*Remarks* pag. 151.) dedit HS XX ex sua pecunia. Accepit enim ex sua pecunia quasi esset de suo: „SUA pecunia, is without doubt a man's own money, his private Property. — But the money which Vetulus gave to Brutus was not SUA but PUBLICA pecunia.” Facile credimus Veterem non tam divitem ex Syria decessisse ut sestertium vicies de suo Bruto donare

potuerit. Sed quid impedit quo minus *de sua pecunia* dicatur eodem modo quo dicitur *de sua classe, de suis militibus, aut cohortibus aut legionibus*, ut sit de ea pecunia quam secum habebat ex Syriae tributis et vectigalibus redactam et Romam in aerarium deferendam, nisi in itinere e rep. esse cognovisset ut ea pecunia ad rem militarem impenderetur. Itaque Dolabellae negavit, sed ultro dedit Bruto, qui eam pro imperio poscere potuisset. Cicero in *Philipp.* X. 11. 25. recitat Sctum „*ut Brutus pecuniam ad rem militarem si qua opus sit quae publica sit et exigi possit, utatur, exigat pecuniasque a quibus videatur ad rem militarem mutuasumat.*” In *Philipp.* XI. 12. 30. Sctum est: *Senatui placere C. Cassium procos. provinciam Syriam obtinere. — belli gerendi causa quibus ei videatur naves, nautas, pecuniam — ut imperandi in Syria, Asia, Bithynia, Ponto ius potestatemque habebat; utque quaecumque in provinciam eius belli gerendi causa advenerit ibi maius imperium C. Cassii procos. sit quam eius erit, qui eam provinciam tum obtinebit.* Eadem Bruto decreta sunt, unde Appianus scribit B. C. III. 63. (*Senatus decrevit*) τοὺς ἄλλους ὅσοι τινὲς (τινὸς) ἔθνους ἢ στρατοῦ Ῥωμαίων ἄρχουσιν ἀπὸ τῆς Ἰονίου θαλάσσης ἐπὶ τὴν ἑωπάντας ὑπακούειν ἐς ὃ, τι προστάσσοι Κάσσιος ἢ Βρούτος. Eo iure Brutus iam ante acceperat a M. Apuleio milites, naves et quadragies sestertium ex Asiae tributis redactum, quod paucis ostendam ut in Plutarchi loco lacuna suppleatur. Appianus B. C. IV. 75. (Brutus) ἐπειδὴ παρ’ Ἀπουληίου στρατιάν τε τινὰ εἰλήφει, ὅσην Ἀπουλήϊος εἶχε, καὶ χρήματα ἐς ἑξακισχίλια καὶ μύρια τέλαντα ¹⁾, ὅτα ἐκ τῶν φόρων τῆς Ἀσίας συνείλεκτο παρῆλθεν εἰς Βοιωτίαν. Haec est Appuleiana pecunia in *Philipp.* XIII. 16. 32. Cicero in *Philipp.* X. 11. 24: *de M. Appuleio separatim censeo referendum: cui testis est per litteras Brutus eum principem fuisse ad conatum exercitus comparandi.*” Audi nunc Plutarchum in Bruto 24. 13. (Brutus) πύθομενος πλοῖα Ῥωμαϊκὰ μετὰ χρημάτων ἐξ Ἀσίας προσφέρεισθαι καὶ στρατηγὸν ἐπιπλεῖν ἄνδρα χαρίεντα καὶ γνώριμον ἀπήντησεν αὐτῷ περὶ Κάρυσον· ἐντυχὼν δὲ καὶ πείσας καὶ παραλαβὼν τὰ πλοῖα λαμ-

1) τέλαντον a sequioribus poni solet pro XXV millibus nummorum. Itaque τέλαντα ἑξακισχίλια καὶ μύρια significat quadragies sestertium.

προτέραυ ὑποδοχὴν ἐποιεῖτο. Fieri non potest ut Plutarchus nomen viri optime de Bruto meriti et nobilis silentio praeterierit: itaque supplendum: — καὶ στρατηγὸν ἈΠΟΤΛΗΙΟΝ ἐπιπλεῖν ἄνδρα χαρίεντα καὶ γνώριμον ἀπήντησεν αὐτῷ περὶ Κάρυσον. Post Apuleium Vetus Antistius Bruto pecuniam dedit ex Syriae tributis redactam. Plut. 25. 1. ἐκ τούτου πεντήκοντα μὲν αὐτῷ μυριάδας Ἀντίσιος ἀφ' ὧν ἦγε ΚΑΙ ΑΤΤΟC (ut M. Apuleius) εἰς Ἰταλίαν χρημάτων δίδωσιν. Rectissime Markland (*Remarks* pag. 153.) Velleii Paterculi locum II. 62. (Brutus et Cassius) *pecunias etiam, quae ex transmarinis provinciis Romam a quaestoribus deportabantur a volentibus acceperunt.* ad Apuleium et Antistium Veterem retulit, sed quod eos *quaestores* appellat in eo fallitur: Apuleius a Plutarcho, ut vidimus, στρατηγός dicitur, et Vetus Antistius, qui Caesaris in Hispania Citeriore anno 61 quaestor fuerat, non *quaestor* sed *Legatus Caesaris* anno 43 (id est annis XVIII post quaesturam) pecuniam Syriacam Bruto dedit. Plutarchus in *Caesare* cap. 5. (*Caesar*) ταμίας εἰς Ἰβηρίαν ἐνὶ τῶν στρατηγῶν ΒΕΤΕΡΙ συνεξῆλθεν, ὃν αὐτόν τε τιμῶν ἀεὶ διετέλεσε καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ πάλιν αὐτὸς ἄρχων ταμίαν ἐποίησεν. Hinc redarguitur alia Marklandi criminatio rogantis (pag. 156) qui fieri potuerit ut Vetus quaestor Praeturam peteret, ut Brutus scribit I. 11: „*Vetus statim se rediturum ad nos confirmavit legatione suscepta nisi praetorum comitia habituri essent Consules. Nam illi ita sentienti de rep. magno opere auctor fui ne differret tempus petitionis suae.* Facile est enim argumentis probare absonum esse virum quaestorium Praeturam petere, sed non est mirum Praeturam petere eum virum, qui annis XVIII ante quaestor fuisset et in Syria diu cum imperio strenue et fortiter rem gessisset.

Una Marklandi cavillatio restat in verbis: *huic persuadere COEPIMUS ut imperator in castris remaneret.* Operose Marklandus demonstrat pag. 27 sqq. *persuadere* et *suadere* inepte esse confusa et rectissime dici *persuadere studuit, tentavit, conatus est, voluit, cupiit, non coepit.* Hoc ipsum *persuadere* COEPIMUS in libro Ms. repertum est et olim repositum. Quis autem de scriptore harum Epistolarum tam male existimat ut ne ea quidem scire videatur quae pueri non nesciunt. Marklandus autem non dubitat quin Pauli apostoli Epistolas legerit et expresserit

(pag. 155) et Vulgatam Bibliorum interpretationem Latinam ob oculos habuerit (pag. 113), quae refutari non opus est.

Sic igitur omnes difficultates, quibus haec Bruti epistola premi videbatur, remotae sunt habemusque ipsius Bruti in harum rerum historia disertum et certum testimonium.

Nunc ad Plutarchi Brutum revertamur.

Brut. 26. 21. *C. Antonius a Bruto captus est, quem Brutus χρόνον πολὺν ἐν τιμῇ ἤγε καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς (pro praetore erat) οὐκ ἀφῆρει καίπερ ὥς Φασιν ἄλλων τε πολλῶν καὶ Κικέρωνος — κελευδόντων ἀνελεῖν.* Cicero ad Brutum I. 2. 5. „Scribis acrius prohibenda bella civilia esse quam in superatos iracundiam exercendam. *Vehementer a te, Brute, dissentio; nec clementiae tuae concedo; sed salutaris severitas vincit inanem speciem clementiae* ¹⁾. Quod si clementes esse volumus numquam deerunt bella civilia. Sed de hoc tu videris.” Apertum est de C. Antonio haec scribi. Iterum Cicero I. 3. 3. „Tu quid de hac re sentias tui iudicii est. Ego sic sentio trium fratrum (Antoniorum) unam et eandem esse causam.” Ad haec praeclare Brutus revera patriae liberator respondet *Epist. 3. 1. „quod scribis mihi trium Antoniorum unam atque eandem causam esse; quid ego sentiam mei iudicii esse: statuo nihil nisi hoc: Senatus aut populi Romani iudicium esse de iis civibus, qui pugnantes non interierint. — Illud quidem non muto quod ei, quem me occidere res non coëgit, neque crudeliter quidquam eripui neque dissolute quidquam remisi.”* id est: *C. Antonium quidquid dixeris non occidam.* Ciceronem ira transversum agebat: crudelis factus sitiebat sanguinem. Etiam Lepidi liberos occidi volebat, *Epist. 12. 2.* Sed placabilis erat et mox ad ingenium rediit cf. *Epist. 15. 10.*

Brut. 27. 12. Octavianus Consul factus per collegam Pedium legem tulit ut quaereretur in eos, quorum opera Caesar occisus esset καὶ κατήγορον ἐπέστησε Βρούτου μὲν Λεύκιον Κορνιφίκιον,

1) Ammian. Marcell. XXIX. 5. „Tullianum illud advertens quod *salutaris rigor vincit inanem speciem clementiae.*” Cic. Philipp. II. 45. (Caesar) suos praemiis, adversarios clementiae specie devinxerat.

Κασσίου δὲ Μάρκον Ἀγρίππαν. Non erubuit scribere Velleius Paterculus II. 69. „*quo tempore Capito patruus meus vir ordinis senatorii Agrippae subscripsit in C. Cassium.*” Videtur adu-
latio in illa familia hereditaria fuisse. Quibus praemiis accu-
satores allecti fuerint narrat Dio Cassius 46. 49. 3. „*Omni-
bus aqua ignique [damnatis del. Ruhnck.] interdictum est*” Vell. l. l.
Plutarchus 27. 16. ὠφλίσκανον οὖν τὰς δίκας ἐρήμας ἀναγκαζο-
μένων φέρειν ψῆφον τῶν δικασῶν. Non est sua laude fraudandus
unus ex omnibus iudicibus, de quo Plutarchus minus vere
scripsit 27. 20. λέγεται — Πόπλιον Σιλίχιον δφθῆναι δακρύσαντα
eoque nomine paullo post proscriptum esse. Aliquanto plus face-
rat: palam Brutum absolverat teste Dione 46. 49. Σιλίκιος Κο-
ρωνᾶς βουλευτὴς ἀντικρυς τὸν Βροῦτον ἀπέλυσεν. Omisit nomen
Appianus III. 95. τῶν δικασῶν οὐδενὸς τὴν ἀπολύουσαν φέροντος
πλὴν ἐνὸς ἀνδρὸς τῶν ἐπιφανῶν ὃς — μικρὸν ὕστερον προὔγραψεν.

Deest aliquid ad sententiam prorsus necessarium in Plutarchi
verbis: ἀναγκαζομένων φέρειν ψῆφον τῶν δικασῶν, nam qui in
consilio sunt iudices non sunt ad sententiam ferendam cogendi.
Supplendum esse arbitror: ἀναγκαζομένων ΦΑΝΕΡΑΝ φέρειν
ΤΗΝ ψῆφον τῶν δικασῶν. Coacti sunt miseri PALAM sententiam
ferre, ne clam reos absolvere auderent.

Brut. 28. 24. ὁρμήσαντες γὰρ ἐκ τῆς Ἰταλίας ὅμοια φυγά-
δων τοῖς ἀτιμοτάτοις ἀχρήματοι καὶ ἄνοπλοι. Dissecta litera α
in oi emergit vera scriptura ὅμοιοι φυγάδων τοῖς ἀτιμοτάτοις.

Brut. 29. 2. ἔφθανε δ' ὁ Βροῦτος ὡς τὰ πολλὰ φοιτῶν πρὸς
αὐτὸν (Cassium) ἡλικία προὔχοντα. Cassius, ut supra vidimus,
uno anno Brutum aetate superabat, sed in potestatibus et im-
periis magnum vel unus annus ad dignationem discrimen facie-
bat. De Cassii aetate et honoribus supra diximus, quibus haec
addimus. Cassius designatus est *aedilis Curulis* in annum 49
anno suo, aetatis XXXVII. Plutarchus in *Bruto* 8. 16. λέγε-
ται δὲ Βροῦτος μὲν τὴν ἀρχὴν βαρύνεσθαι, Κάσσιος δὲ τὸν ἄρχοντα
μισεῖν ἄλλα τε κατ' αὐτοῦ ποιούμενος ἐγκλήματα καὶ λεόντων
ἀφαίρεσιν, οὗς Κάσσιος ἀγορανομεῖν μέλλων παρεσκευάσατο,
Καῖσαρ δὲ καταληφθέντας ἐν Μεγάροις, ὅθ' ἡ πόλις ἦλθεν διὰ Κα-
ληνοῦ, κατέσχευεν. Fufius Calenus Megara cepit anno 48 teste

Dione Cassio 42. 14. Cassius designatus aedilis anno 50, leones sibi ad ludos ex Syria comparaverat. Sequenti anno Pompeium secutus est et post aciem Pharsalicam leones in Caesaris potestatem venerunt, qui eos non reddidit et sic dicitur Cassii animum vehementer offendisse. Quantam stragem Megaris hae ferae vinculis solutae quum urbs caperetur ediderint narrat Plutarchus in *Bruto* 8. 21.

Brut. 29. 7. Βροῦτον δὲ λέγουσι δι' ἀρετὴν φιλεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἐρᾶσθαι δ' ὑπὸ τῶν φίλων. Differunt inter se φιλεῖσθαι et ἐρᾶσθαι ut apud Ciceronem *diligi* et *amari*. Nonius Marcellus pag. 421. „*inter amare et diligere hoc interest quod amare vim habet maiorem, diligere autem est levius amare. Cicero ad Brutum: Sic igitur facies et me aut amabis aut quo contentus sum diliges. Et Libro VIII. L. Clodius tribunus plebis designatus valde me diligit vel, ut ἐμφατικώτερον dicam, valde me amat. Idem ad Dolabellam (ad Famil. IX. 14. 5.) „Quis erat qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, posse aliquid accedere? Tantum accessit ut mihi nunc denique amare videar, ante dilexisse.*”

Eodem modo scribit *ad Famil. XIII. 47. „Quid ego tibi commendem eum quem tu ipse diligis? Sed tamen ut scires eum a me non diligi solum verum etiam amari ob eam rem tibi haec scribo.*” Sed *diligere* est iudicii et rationis, *amare* ex teneriore animi affectu nascitur. *Diligimus* aliquem ob virtutem et optimas artes, *amamus* ob suavitatem et venustatem ingenii ac morum. Itaque homines diligunt constantius sed ardentius amant. Non memini me talia apud Graecos antiquos legere, nam quod Simonides dicit ad Hieronem (Xenophon *Hier. XI*): ὥς τε οὐ μόνον φιλοῖτο ἄν ἀλλὰ καὶ ἐρῶ οὐκ ἄνθρωπων toto coelo diversum esse declarant sequentia: καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ' αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἄν σε δέοι.

Suspisor Plutarchum haec sumsisse ex blandiore quadam Ciceronis ad Brutum epistola: *populus te diligit, familiares amant, optimus quisque admiratur, oderunt ne hostes quidem.*

Brut. 29. 37. *Brutus in Epistola ad Atticum Μάρκον Ἀντώνιον ἀξίαν φησὶ τῆς ἀνοίας δίδόναι δίκην ὅς ἐν Βρούτοις καὶ Κασ.*

σίοις καὶ Κάτωσι συναριθμεῖσθαι δυνάμενος προσθήκην ἑαυτὸν Ὁκταβίῳ δέδωκεν. Id ipsum Antonium Appianus narrat dixisse IV. 130. αὐτὸν τὸν Ἀντώνιον Φασὶν ὕστερον ἐν τοῖς ἰδίοις κινδύνοις μεταγινώσκοντα εἰπεῖν ὅτι συνεξετάζεσθαι Κασσίῳ καὶ Βρούτῳ δυνάμενος ὑπηρέτης γένοιτο Ὁκταουῖου. Bruti dictum esse arbitror, quem de Antonio meliora olim sperasse vidimus. Fieri potest ut Antonius rebus suis desperatis illorum verborum memor fuerit.

Brut. 30. 12. *Cassius Rhodiis regem ac dominum eum appellantis respondit: οὔτε βασιλεὺς οὔτε κύριος, τοῦ δὲ κυρίου καὶ βασιλέως Φονεὺς καὶ κολαστής. Supplendum aut κύριός εἰμι aut κύριος ἐγὼ aut κύριος ἐγὼ εἰμι, neque rex neque dominus ego sum, sed domini et regis interfector et castigator. Neque Graece neque Latine ea verba abesse possunt.*

Brut. 32. 9. laudat Plutarchus Bruti clementiam erga Lycios prae Cassii saevitia in Rhodios ἀναγκάσαντος ἰδίᾳ μὲν ὃν ἐκέκτηντο χρυσὸν καὶ ἀργύριον εἰσενεγκεῖν ἅπαντας, δημοσίᾳ δὲ τὴν πόλιν ἄλλοις πεντακοσίοις ζημιώσαντος. Brutus autem ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τάλαντα Λυκίους πραξάμενος ἄλλο δὲ οὐδὲν ἀδικήσας ἀνέζευξεν. Multum ab his diversa Appianus memoriae prodidit B. C. IV. 81. *Capta urbe Patarensium Brutus ἐκτείνει μὲν οὐδένᾳ οὐδ' ἐξήλασε, χρυσὸν δὲ καὶ ἄργυρον ὅσον ἡ πόλις εἶχε συνεισενεγκὼν ἐκέλευε καὶ τὸν ἰδιωτικὸν ἐκάστους ἐσφέρειν ὑπὸ ζημίαις καὶ μηνύμασιν, οἷσις καὶ Κάσσιος ἐκήρυξεν ἐν Ῥόδῳ. quae veriora videntur, namque et necessitas urgebat et erat Brutus in talibus durior. cf. Cic. ad Att VI. 1. 6. qui Bruti avaritiam indignatus scribit: si (Brutus) moleste feret accipiam equidem dolorem mihi illum irasci, sed multo maiorem non esse eum talem, qualem putassem. et VI. 3. 7. licebit eum (Brutum) solus ames: me aemulum non habebis.*

Brut. 37. 3. *Brutus narrat Cassio se nocte concubia vidisse δεινὴν καὶ ἀλλόκοτον ὄψιν ἐκφύλου σώματος καὶ φοβεροῦ σιωπῇ παρεστῶτος αὐτῷ quaerentique quis esset respondisse: ὁ σός, ὦ Βρούτε, δαίμων κακός. ὄψει δὲ με περὶ Φιλίππους. Brutus vigiliis, aerumnis et laboribus exhaustus et curis anxius quod in*

somnis viderat vigilantem se vidisse opinabatur. Apparet in ea re quanto essent Epicurei reliquis philosophis saniores. Cassius ubi haec monstra et portenta audivit: ἡμέτερος οὗτος, inquit, ὦ Βροῦτε, λόγος ὥς οὐ πάντα πάσχομεν ἀληθῶς οὐδ' ὀρῶμεν. — Σοὶ δὲ καὶ τὸ σῶμα ταλαιπωρούμενον φύσει τὴν διάνοιαν αἰωρεῖ καὶ παρατρέπει. Δαίμονας δ' οὔτ' εἶναι πιθανὸν οὔτ' ὄντας ἀνθρώπων ἔχειν εἶδος ἢ φωνὴν ἢ δύναμιν εἰς ἡμᾶς διήκουσαν. Non possunt his saniora et veriora dici, sed anili superstitione occaecata mens quod verum est non discernit. Si Plutarcho credimus 12. 31. *Dii imminentem Caesari necemμαντείαις καὶ Φάσμασι καὶ ἱεροῖς προέδειξαν*, nempe quia futura sciebant; sed non cogitabat Plutarchus Deos sic quoque scituros fuisse ea omnia frustra fore. Nunc videntur perinepte oleum et operam perdere.

Brut. 37. 22. τοιούτοις μὲν ὁ Κάσσιος ἐπράϋνε λόγοις τὸν Βροῦτον. Non est sententiae aptum verbum πρᾶϋνειν *lenire*, *placare* iratum aut indignantem aut stomachantem. Requiritur *animos addere* paventi et perterrito. Itaque reponendum ἐθάρρυνε. Rarum est verbum simplex θαρρύνειν, namque utuntur saepius composito *παρὰθαρρύνειν*. Affertur tamen ex Plutarchi vita *Paulli Aemilii* 16. 24. ἐκ τούτων ἐθάρρυσνον οἱ φίλοι τὸν Περσέα. et in hac ipsa Bruti vita legitur 18. 1. Βροῦτος εἰς μέσον προελθὼν ἐβούλετο λέγειν καὶ κατεῖχε θαρρύνων τὴν σύγκλητον.

Brut. 39. 1. *Caesar exercitum lustravit in castris et viritim vicens nummos divisit*: οἱ δὲ περὶ Βροῦτον καταγνόντες αὐτῶν τῆς ἀπορίας ἢ μικρολογίας *lustrarunt exercitum de more ἐν ὑπαίθρῳ (sub divo) et ducenos nummos viritim diviserunt*. Non est Graecum *καταγνόντες αὐτῶν τῆς ἀπορίας* sed *καταγνόντες αὐτῶν ἀπορίαν* sine articulo, ut ratio docet et constans omnium usus confirmat. Putidum esset in re tam nota et usu tam frequenti exempla paucula afferre. Passim legitur *καταγιγνώσκειν τινὸς ἄνοιαν, μανίαν, δειλίαν, πονηρίαν, μαλακίαν* et alia sexcenta, in quibus inest improbitatis aut turpitudinis aut miseriarum notio.

Brut. 40. 2. pridie pugnam Philippensem Κάσσιον δὲ Μεσσά-

λας Φησὶ δειπνεῖν τε καθ' αὐτὸν ὀλίγους τῶν συνήθων παραλαβόντα καὶ σύννουν ὀρᾶσθαι καὶ σιωπηλόν. Post coenam Cassius arrepta manu Graece dixit: μαρτύρομαι σε, Μεσσάλα, ταῦτὰ Πομπηΐῳ Μάγνῳ πάσχειν ἀνγκασζόμενος διὰ μιᾶς μάχης ἀναρρῖψαι τὸν περὶ τῆς πατρίδος κύβον. et post pauca: ταῦτα εἰπόντα Φησὶν ὁ Μεσσάλας τελευταῖα πρὸς αὐτὸν ἀσπάσασθαι τὸν Κάσσιον· εἶναι δὲ κεκλημένος εἰς τὴν ὑπεραίαν ἐπὶ δεῖπνον ὑπ' αὐτοῦ γενέθλιον οὔσαν. Ex his rectissime colligunt Messallam Corvinum intimum Cassii amicum harum rerum historiam scripsisse et *de bello Philippensi* librum edidisse, unde complura sumta sunt eorum quae sequuntur apud Plutarchum, quem tamen non arbitror ipsum Messallae libros lectitasse, sed (ut in *Syllae Commentariis*) Livium auctorem sequi. cf. cap. 42. 21. τῆς νίκης ὄρον ὁ Μεσσάλας τίθεται τὸ τρεῖς αἰτούς καὶ πολλὰ σημεῖα λαβεῖν τῶν πολεμίων, ἐκείνους δὲ μηδέν. Bene id scire poterat namque in hac parte aciei steterat quae vicit cap. 40. 38. De hoc autem praeclarissimo suae aetatis viro pauca exponere iuvat et ad locos aliquot Plutarchi et Historicorum enucleandos et ad refutandam eorum opinionem, qui *Epistolas ad Brutum „viginti vel triginta annis post Ciceronis interitum ab adulatore Messalae Corvini compositas esse”* suspicantur, quae est Orellii opinio.

M. VALERIUS MESSALLA CORVINUS

I. natus est anno 69.			
II. transiit ad Brutum	43	natus annos	26.
III. Gellius Poplicola frater ei condonatur	42	„	27.
IV. pugnavit ad Philippos	42	„	27.
V. servavit Augustum in bello Siculo .	36	„	33.
VI. Augur factus	36	„	33.
VII. Salassos domuit	34	„	35.
VIII. Consul	31	„	38.
IX. ad Actium ναυαρχεῖ	31	„	38.
X. ad componendum statum Orientis mit-			
titur	30	„	39.
XI. triumphat ex Gallia	27	„	42.
XII. domus arsit	25	„	44.
XIII. moritur circa annum	8	„	61.

II. Transiit ad Brutum anno 43. Appian. B. C. IV. 38. Μεσσάλας ἐπιφανής [καὶ del.] νέος ἐς Βροῦτον ἔφυγεν. Appellatur ab Appiano ἐπιφανής νέος, ut a Velleio Paterculo II. 71. *fulgentissimus iuvenis*. Proscriptus est a Triumviris sed absens; iam enim ad Brutum in Macedoniam pervenerat, quo tempore Cicero scribebat ad Brutum 15: „*Messallam habes. — quem cum a me dimittens graviter ferrem hoc levabar uno quod ad te tamquam ad alterum me proficiscens et officio fungebatur et laudem maximam sequebatur*. Appiano teste l. l. Triumviros statim facti poenituit et Messalla proposito edicto e proscriptorum numero exemptus est (ἐξήρήσθω τῶν προγραφέντων Μεσσάλας) sed erat sero. In ipso bello Cassii castra legatus secutus est ¹⁾, quem intimum habebat amicum, ut supra apud Plutarchum vidimus, et consociatis utriusque copiis Bruti familiaritate utebatur Smyrnae et in Macedonia. Habebat Messalla fratrem (uterinum an adoptivum) Gellium Poplicolam in Bruti castris. Quum esset Brutus in Asia, Gellius Poplicola ei insidias struxit. Dio Cass. 47. 24. τῷ Βρούτῳ Γέλλιος Ποπλικόλας ἐπεβούλευσεν, et post pauca ὁ δὲ Γέλλιος ἐφωράθη μὲν ἔπαθε δὲ δεινὸν οὐδέν. ὁ γὰρ Βροῦτος ἐκεῖνόν τε ἐν τοῖς φιλτάτοις αἰεὶ ποτε νομίσας εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Μάρκον Μεσσάλαν πάνυ τῷ Κασσίῳ προσκείμενον εἰδὼς ἀφῆκεν αὐτόν. Itaque ad Cassium se contulit: καὶ ὅς (Dio l. l.) ἐπέθετο μὲν καὶ τῷ Κασσίῳ οὐδέν δὲ οὐδὲ τότε κακὸν ἔπαθεν. αἴτιον δὲ ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ Πάλλα (leg. Πόλλα) προμαθοῦσα τὴν ἐπιβουλήν — τό τε ἐπιβούλευμα τῷ Κασσίῳ προεμήνυσε καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ παιδὸς ἀντέλαβεν. Livius in *Epitome* 122. Brutus et Cassius „*M. Messallae Poplicolam fratrem* (insidiarum con)victum *communi consilio condonaverunt*.” Sed beneficii immemor πρὸς τὸν Καίσαρα καὶ τὸν Ἀντώνιον ἀπὸ τῶν εὐεργετῶν ἀπηυτομόλησεν. Dio l. l. Huius perfidiae praemium a Triumviris tulit Consulatum, quem gessit anno 36 cum M. Cocceio Nerva. Dio Cass. 48. 54. Ex Fastis Capitolinis colligimus utrumque se consulatu abdicasse et in illorum locum factos esse L. Munatium Plancum et P. Sulpicium Quirinum. Habet tamen annus de more ab iis nomen. Dio Cass. 49. 24.

1) Tacit. *Annal.* IV. 34. *Messalla Corvinus imperatorem suum Cassium praedicat.*

Quae sit Poplicolae mater Polla fortasse ex Ciceronis Epistolis expiscari poterimus. Scribit Caelius ad Ciceronem in Ciliciam anno 50. ad. Fam. VIII. 7. 2. „*Paulla Valeria, soror Triarii, divortium sine causa, quo die vir e provincia venturus erat, fecit. Nuptura est D. Bruto.*” et nupsit, nam Cicero scribit ad D. Brutum anno 43. ad. Famil. XI. 8. 1. „*Polla tua misit ut ad te si quid vellem darem literarum.*” Prior Pollae maritus videtur fuisse Gellius Poplicola, ex quo hunc nequam filium habebat.

III. Sequitur proelium Philippense, in quo Cassius Bruto dedit et cornu dextrum et fortissimam legionem cum legato Messalla. Plut. in *Brut.* 40. 38. τῶν ταγμάτων τὸ μαχιμώτατον ἔχοντα Μεσσάλαν ἐκέλευσεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ καταστῆναι. Brutus et Messalla egregie vicerunt, Cassius victus periit et mox Brutus incubuit in gladium. Messalla cum legionum reliquiis in insulam Thasum ad classem se recepit. Non deerant qui arma retinere vellent et novam spem experiri. Hi igitur Messallae deferunt imperium. Hinc apparet quantum esset in eo viro, qui XXVII tum natus erat annos. Cepit prudens consilium et dedit victoribus manus. Appian. B. C. IV. 38. Βρούτου δὲ καὶ Κασσίου περὶ Θράκην πεσόντων καὶ τοῦ στρατοῦ πολλοῦ τε ἔτι ὄντος καὶ ναῦς καὶ χρήματα καὶ ἐλπίδας ἔχοντος οὐκ ἀσθενεῖς ἄρχειν σφῶν τὸν Μεσσάλαν αἰρουμένων οὐκ ἀνασχόμενος ἔπεισεν αὐτοὺς — μεταστρατεύσασθαι τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἀντώνιον. Idem IV. 136. οἱ δὲ ἐπέτρεψαν ἑαυτοὺς τῶν ὁμοτίμων Μεσσάλα τε Κορουῖνῳ καὶ Λευκίῳ Βίβλῳ δ, τι βουλεύσοιντο περὶ σφῶν ποιεῖν περὶ πάντων. Velleius Paterculus II. 71. „*Messalla fulgentissimus iuvenis proximus in illis castris Bruti Cassique auctoritati cum essent qui eum ducem poscerent servari beneficio Caesaris* ¹⁾ *maluit quam dubiam spem armorum tentare amplius. Nec aut Caesari quidquam ex victoriis suis fuit laetius quam servasse Corvinum aut maius exemplum hominis grati ac pii quam Corvinus in Caesarem fuit.*” Neque tamen statim Caesari sed Antonio se adiunxit: οἰκειότερος δὲ ὢν (Appian. IV. 38.) Ἀντωνίῳ συνῆν μέχρι κρατούσης Ἀντωνίου Κλεοπάτρας ἐπιμεμψάμενος ἐς Καίσαρα μετῆλθεν. Quo anno pertaesus morum Cleopatrae ad Augustum

1) Messalla non Caesari sed Antonio se dedit, cuius castra secutus erat aliquamdiu. Velleius, ut solet, Caesari adlatur: ἴσμεν τὸν ἄνδρα καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

transierit definiri non potest, sed videmus eum anno 36 acrem et impigrum Legatum Augusti in bello contra Sext. Pompeium, in quo imperatorem suum ex praesentissimo capitis periculo eripuit nactus solum ferme et omnium rerum inopem. vid. Appianum V. 112. Exclamat ad haec admirabundus Appianus cap. 113. *Hic est ille Messalla, qui a Triumviris proscriptus mortuis Bruto et Cassio classem Antonio tradidit: — idem Messalla μόνον ἔχων ἐν τοσῇδε συμφορᾷ τὸν προγράψαντα ἐθεράπευεν ὥς αὐτοκράτορα καὶ περιέσωζεν.* Hinc Velleius, ut modo vidimus: „non est maius exemplum hominis grati ac pii quam Corvinus in Caesarem fuit.” Erat Augustus et ipse gratus ac memor. Eodem anno 36 Messallam Augurem fecit *supra numerum*, namque nemo de collegio erat demortuus teste Dione Cass. 49. 16. *Augustus τὸν Μεσσάλαν τὸν Οὐαλέριον, ὃν πρότερον ἐν ταῖς προγραφαῖς ἐτεθανατώκει, εἰς τοὺς οἰωνισὰς ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν ἐσέγραψεν.* Deinde legatum in Pannoniam misit, ubi anno 34 Salassos perdomuit. Dio Cass. 49. 38. *τοὺς Σαλασσοὺς καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετ’ αὐτῶν νεωτερίσαντας ὁ Μεσσάλας ὁ Οὐαλέριος ἐχειρώσατο.* et Appianus in *Illyricis* cap. 17. *Σαλασσοὺς Μεσσάλας Κοροῦῖνος λιμῶ παρεσήσατο.*

Postquam Antonius in annum 31 Consul designatus (Dio Cass. 50. 4.) hostis reip. iudicatus est in illius locum Messalla Consul est factus. Dio Cass. 47. 11. *Μάρκος Οὐαλέριος Μεσσάλας ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου θανατωθεὶς (proscriptus) — ὕπατος ἀντ’ αὐτοῦ ἐκείνου ὕστερον ἀπεδείχθη.* Appianus IV. 38. *Caesar Messallam ὕπατόν τε ἀπέφηνεν ἀντὶ αὐτοῦ Ἀντωνίου ἀποχειροτονηθέντος ὅτε αὐθις ἐψηφίζετο εἶναι πολέμιος (anno 32) καὶ περὶ Ἀκτιον ναυαρχήσαντα κατὰ τοῦ Ἀντωνίου στρατηγὸν ἐπεμψεν ἐπὶ Κελτοὺς ἀφισαμένους καὶ νικήσαντι ἔδωκε θριαμβεῦσαι.* Itaque anno 31 Consul ordinarius usque ad Calendas Maias in Fastis est M. VALERIUS M. F. MESSALLA CORVINUS. Velleius quum scribit II. 84. *Caesare deinde et Messalla Corvino Coss. debellatum apud Actium est,* sequitur morem eorum qui suffectorum Consulum in notandis temporibus rationem non habent. In vetere Kalendario Amitern. (laudato a Fischero in *Fast. Rom.* ex Orellii *Inscriptt.* II. pag. 398.) scriptum est: IV. Non. Septembr. (id est 2 Sept.) *Feriae ex Scto quod eo die imperator Caesar Divi f. Augustus apud Actium vicit se et Titio consu-*

libus. Constat autem ex vetere inscriptione apud Fischerum a Calendis Maiis usque ad Calendas Octobres M. TITIVM Augusti in consulatu collegam fuisse. Messalla igitur ad Actium non Consul sed M. Agrippae legatus strenue pugnavit. Plutarch. in *Bruto* 53. 7. αὐτὸν δὲ τὸν Μεσσάλαν λέγουσιν ὕψερρον ἐπαινούμενον ὑπὸ Καίσαρος ὅτι καίπερ ἐν Φιλίπποις πολεμιώτατος αὐτοῖς γενόμενος διὰ Βροῦτον ἐν Ἀκτίῳ προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχευ „Ἐγὼ σοι, Φάναι, ὦ Καῖσαρ, ἀεὶ τῆς βελτίονος καὶ δικαιότερας [τιμῆς καὶ del.] μερίδος ἐγενόμην” quo nil melius dici potest simul vere et libere et perurbane ¹⁾). Itaque post victoriam statim ab Augusto missus est ad Orientis statum componendum, id est ad ordinandas eas provincias quae Antonii fuissent. Relegens nuper Messallae causa Tibullum vidi doctum interpretem Dissenium haec scribere ad libri primi Elegiam septimam: „*Messala — anno 723 (31) post proelium Actiacum missus erat ab Augusto ad Aquitanos qui defecerant debellandos. — Deinde evocatus Messala ab Augusto ad Orientis res componendas CONTINUO e Gallia in Asiam profectus est aestate extrema anni 724 (30). — Messala vero anno 727 (27) demum reversus est Romam; tum enim triumphum egit Aquitanicum dilatum absentia sua PER TRES ANNOS die XXIV Sept.*” Induxit virum doctissimum in errorem Tibullus primum in carmine celebrans triumphum Aquitanicum Messallae, deinde iter in Orientem. Quia de anno et die triumphi liquido constat ex Fastis Triumphalibus

M. VALERIUS MESSALLA

A. DCCXXVI.

CORVINUS PRO CONSULE

VII K. OCT.

EX GALLIA.

reliquum erat ut res gestae sic disponerentur. Sed neque ingens in Gallia bellum (Tibull. I. 7. 9—12) tam cito profligari potuit, et Orientis provinciae *statim* post victoriam receptae ordinari sine mora debebant. Quae res (ut Dissenio videtur) tamdiu neglecta mox tanta festinatione est suscepta ut Proconsul *continuo* ex Gallia dilato in aliud tempus triumpho in Asiam proficisceretur. et quarto demum anno post (31—27) triumphum duceret. Quis umquam audivit triumphum anno quarto post

1) Cornelius Nepos in Attico cap. 6. *in republica ita est versatus ut semper optimarum partium et esset et existimaretur.*

res gestas ductum esse? Ubi erat tum exercitus, ubi capti duces ¹⁾ cum reliquo captivorum agmine, ubi praeda? Melius est igitur Tibullo suo arbitrato canere permittere et verum rerum ordinem ex rei natura restituere. Messalla post victoriam Actiacam statim in Orientem missus visit Ciliciam, Syriam, Phoenicen et Aegyptum, ut ex Tibulli carmine I. 7. apparet. Deinde Romam redux pro Consule rebellantem Galliam domuit et ex ea triumphavit anno 27. a. d. VII. Calendas Octobres. Sic omnia rectissime et naturae congruenter procedunt.

Appianus IV. 38. de legatione Messallae in Orientem ne verbum quidem fecit sed illo teste Augustus Messallam victo Antonio στρατηγὸν ἐπεμψεν ἐπὶ Κελτοὺς ἀφισαμένους καὶ νικήσαντι ἔδωκε θριαμβεῦσαι. Confirmantur haec testimonio Dionis Cassii 51. 8. qui scribit Messallam anno 30 in Syria gladiatores Antonii, qui in fide manserant, apud Daphnen Antiochiae suburbanum dolo circumvenisse. Quo tandem pacto Messalla qui anno 31 exeunte ad Actium pugnavit intra unius anni spatium potuit et rebellantem Galliam multis proeliis subigere, et in Asiam proficisci, et Ciliciam ordinare et in Syriam progressus Antonii gladiatores coercere?

Messalla consularis et triumphalis diu Augusti amicitia floruit et in literarum studiis et doctorum et poëtarum, imprimis Tibulli, Virgilii et Horatii consuetudine ingravescentem aetatem oblectabat. Quam carus Augusto fuerit declarat locus Suetonii in *Aug.* 58. (Augusto) *detulerunt Patris Patriae cognomen — prima plebs — mox in Curia Senatus — per Valerium Messallam.* Is mandantibus cunctis „Quod bonum, inquit, faustumque sit tibi domuique tuae, Caesar Auguste, Senatus te consentiens cum populo Romano consalutat patriae patrem.” Apparet unum omnium in amplissimo ordine Augusto Messallam fuisse acceptissimum. vide et Plutarchum in *Bruto* 53. 1. τὸν Στράτωνα Μεσσάλας ἐταῖρος ὢν Βρούτῳ Καίσαρι διαλλαγεὶς ἐπὶ σχολῆς ποτὲ προσήγαγε καὶ δακρύσας εἶπεν „Οὗτός ἐστιν, ὦ Καῖσαρ, ὁ ἀνὴρ ὁ τῷ ἐμῷ Βρούτῳ τὴν τελευταίαν ὑπουργήσας χάριν,” *quem*

1) Tibull. I. 7. 5.

*novos pubes Romana triumphos
vidit et evinctos brachia capta duces.*

Caesar in suorum numerum recepit et fidelissimum expertus est. Itaque quum Messallae domus in Palatio arsisset, Augustus eam de suo restituit, teste Dione Cassio 53. 27. Non solebat autem Augustus in exornanda Urbe et viis per Italiam munien-
dis amicorum opibus parcere.

Duo sunt de ea re testimonia: Dionis Cassii ad annum 27. (53. 22.) *Augustus τὰς ὁδοὺς τὰς ἔξω τοῦ τείχους δυσπορεύτους ὑπ' ἀμελείας ὄρων οὔσας τὰς μὲν ἄλλοις τισὶ τῶν βουλευτῶν ἐπισκευάσαι τοῖς οἰκείοις τέλεσι (de suo) προέταξεν et ipse viam Flaminiam ad Ariminum usque munivit.* Suetonius in *Augusto* 30: „quo facilius undique Urbs adiretur desumta sibi Flaminia via Arimino tenus munienda reliquas triumphalibus viris ex manubiali pecunia sternendas distribuit.” Fideliora esse solent Suetonii testimonia quam Dionis, qui saepe sua ex Suetonio, (quem nusquam nominat) sumere solet, interdum paullo negligentius. In his triumphalibus viris Messalla erat teste Tibullo I. 7. 57—63.

*Nec taceat monumenta viae quam Tuscula tellus
candidaque antiquo detinet Alba Lare.*

*namque opibus congesta tuis hic glarea dura
sternitur, hic apta iungitur arte silex.*

*te canit agricola e magna cum venerit Urbe
serus inoffensum retuleritque pedem.*

Quod dicit poëta *opibus tuis* nihil impedit quo minus de *manubiali pecunia* intelligamus, nempe de ea pecunia, quae ex cuiusque triumphalium virorum praeda redacta esset.

Sequenti anno 26 Augustus novam praefecturam Urbis Messallae detulit. Tacitus *Annal.* VI. 11. *primus Messalla Corvinus eam potestatem (Praefecturam Urbis) et paucos intra dies finem accepit quasi nescius exercendi.* Hieronymus in Eusebii Chron. ad hunc annum: „*Messalla Corvinus primus Praefectus Urbis factus sexto die magistratu se abdicavit incivilem potestatem esse contestans.*” Nempe saevendum erat non tantum in mancipia sed etiam in cives, qui in cruda servitute memores libertatis tum audaces et turbidi esse videbantur, idque Messalla *φιλελεύθερος ὢν* a se impetrare non poterat.

Itaque Messalla reliquam aetatis partem in literis transegit oblectans otium historiae studiis et antiquitatum et philosophiae et eloquentiae et poeseos.

De monumentis literarum a Messalla conditis deque eloquentia et genere dicendi nota sunt omnia. De eloquentia vide Meyerum in *Oratorum Romanorum Fragmentis* pag: 208 sqq. De historia belli Philippensis supra verbo diximus. Suspicio autem mendosam scripturam esse in loco Taciti *Annal.* IV. 34: „*Asinii Pollionis scripta egregiam eorundem (Bruti et Cassii) memoriam tradunt, Messalla Corvinus imperatorem suum Cassium praedicabat: et uterque opibusque atque honoribus viguerunt.*” Tacitus non dixerat *praedicabat*, id est crebris sermonibus laudabat, sed *praedicat*, nempe in Historiarum libris, qui tum erant in omnium manibus. Nempe de scribendi libertate illo loco sermo est.

De philosophiae amore Messallae est iocosus Horatii locus *Od.* III. 21.

*Descende (testa) Corvino iubente
promere languidiora vina;
non ille quamquam Socraticis madet
sermonibus te negligit horridus.
narratur et prisci Catonis
saepe vino incaluisse virtus.*

Minime ex his verbis colligendum Messallam Platonicae philosophiae operam dedisse. Horatius qui sese narrat Athenis didicisse

*curvo dignoscere rectum
atque inter silvas Academi quaerere verum.*

ultra fatetur se esse:

Epicuri de grege porcum.

Et Horatius et Messalla ex Socraticis sermonibus hunc fructum ceperant ut sale Socratico et ingenium alerent et scripta condirent.

Aetate grandior Messalla Pomponii Attici exemplo in antiquitatis Romanae studium incubuit et *de Familiis Romanis libros edidit* teste Plinio H. N. 35. 2. „*Similis causa Messallae SENI expressit volumina illa, quae de Familiis condidit.*” Haec studia potissimum senes delectant et otiosos et curiosos, et indignabatur Messalla senex, quo non erat alius Romae generosior, obscuros homines in nobilium familiarum stemmata et imagines irrepere.

Superest locus impeditus et intricatus de anno, quo Messalla

excesserit e vita. *Senex* appellatur apud Plinium (ut modo vidimus) et apud Suetonium in *Tiberio* 70: *Tiberius in oratione Latina secutus est Corvinum Messallam, quem SENEM adolescens observaverat.* Cur existimem Messallam anno fere octavo a. Chr. obiisse diem dicam. In *Dialogo de Oratoribus* cap. 17. diserte sic scriptum est: *Corvinus in medium usque Augusti Principatum, Asinius paene ad extremum duravit.* Augusti Principatus inchoatus anno 31 (2 Sept.) a Chr. continuatus est usque ad annum 14 p. Chr. per annos *quadraginta et quatuor*. Ergo Messallae mors incidit in annum circiter octavum a. Chr., qui Principatus Augusti est XXII. Ex hoc anno caeterisque, de quibus constat, aliorum exemplo natalem Messallae annum constitui LXIX *σώζων τὰ Φαινόμενα.*

Itaque Messalla XXVI annorum *iuvenis fulgentissimus, ἐπιφανὴς νέος*, ad Brutum confugit caeteraque omnia sicuti descriptus ordine decurrunt. Vixit igitur annos LXI usus corpore infirmiore et assidue aegrotans. *Dial. de Oratt.* cap. 20. *Quis nunc ferat oratorem de infirmitate valetudinis suae praefantem? qualia sunt FERRE principia Corvini?*

Tiberius natus anno 42 togam virilem sumsit anno 27. Si ex anno aetatis XXV Corvinum observare coepit Corvinus erat tum LII annorum et in tam tenui valetudine *ὀλοῦν ἐπὶ γήραος οὐδῶν.*

Redeamus nunc ad Bruti et Ciceronis Epistolas. Cicero Messallam iuvenem anno 43 Bruto commendans *Epist.* 15. ita scribit: „*Messallam habes. — cave putes probitate, constantia, cura, studio reip. quidquam illi esse simile; ut eloquentia, qua mirabiliter excellit, vix in eo locum ad laudandum habere videatur. Quamquam in hac ipsa, sapientia plus apparet; ita gravi iudicio multaque arte se exercuit in verissimo genere dicendi. Tanta autem industria est tantumque evigilat in studio, ut non maxima ingenio, quod in eo summum est, gratia habenda videatur.*” Cicero qui magis etiam Messallae indolem amabat quam ingenium diligebat, scribit ardentius, et mox se reprimit „*sed provehor amore.*” Haecine igitur *adulatorem XXX annis post Ciceronis interitum* scripsisse putemus? Curabatne igitur vir suae aetatis praestantissimus Augur, Consularis et triumphalis,

omnibus carus et principi intimus, quid rhetor nescio quis terrae filius de sua adolescentia scriberet? Praeterea nihil est minus adulationi simile. Nonne ex paucis et exilibus laciniis, unde nunc egregii viri vitam et mores aegre colligimus, haec omnia verissime dici liquido constat? Mittamus igitur adulatorem in hominum eruditorum cerebris natum et teneamus hoc: si forte haec non ab ipso Cicerone scripta sunt, *tamen eadem iisdem verbis a Cicerone verissime scribi potuisse.*

Brut. 40. 22. Brutus de summa rerum dimicaturus ad Cassium ita dicit: νέος ὢν ἐγὼ — ἡττιάσάμην Κάτωνα διαχρησάμενον ἑαυτὸν ὡς οὐχ ὅσιον (ὅν add.) οὐδ' ἀνδρὸς ἔργον ὑποχωρεῖν τῷ δαίμονι. Agnoscimus in his Platicum philosophum et Socratis sententiam in *Phaedone* expositam pag. 61 e. Sed vitae casus mutant hominum mentes. Idem locus Platonis a Catone morituro lectus eum in vita retinere non potuit. Brutus quoque addit: νυνὶ δ' ἄλλοῖος ἐν ταῖς τύχαις γίγνομαι. In talibus fieri assolet quod in *Tusculanis* dicit Cicero: *dum lego assentior: ubi posui librum nescio quomodo omnis illa assensio elabitur.*

Brut. 42. 2. ῥαδίως μὲν ἀπετρέψαντο τεταραγμένους καὶ διέφθειραν ἐν χεροῖν τρία τάγματα. Scribendum Ἐτρέψαντο et ἐν χερCIN.

Brut. 42. 33. ταῦτα πρῶτον ἔννοιαν ΚΑΤέσησε τῷ Βρούτῳ τοῦ συμπτώματος. Nullum habet in ea re locum verbum καθιστάναι, sed omnes constanter παριστάνει dicebant et ἔννοιαν ΠΑΡέσησε legendum est.

Brut. 45. 22. οὐς προσάγοντες οἱ φίλοι κατηγοροῦν ὡς οὐδὲ νῦν τοῦ λέγειν καὶ σκώπτειν πρὸς ὕβριν [αὐτῶν] ἀπεχομένους. Recte Codex B αὐτῶν omittit et ἀπεχομένΩΝ exhibet.

Brut. 51. 4. Brutus moriturus πρῶτα μὲν ἀποβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀστέρων ὄντα μεσὸν ἀνεφθέγγετο δύο σίχους, ὧν τὸν ἕτερον Βολούμνιος ἀνέγραψε.

Ζεῦ, μὴ λάθοι σε τῶνδ' ὅς αἵτιος κακῶν, τοῦ δ' ἑτέρου Φησὶν ἐπιλαθέσθαι. Videntur alii meliore memoria

fuisse. Dio Cassius 47. 49. (*Brutus*) ἀναβοήσας τοῦτο δὴ τὸ Ἡράκλειον·

ὦ τλήμον ἀρετή, λόγος ἄρ' ἦσθ', ἐγὼ δέ σε
ὥς ἔργον ἤσκουν· σὺ δ' ἄρ' ἐδούλευες τύχῃ.

sed praeter Volumnium ἄνδρα φιλόσοφον καὶ συνεστρατευμένον ἀπ' ἀρχῆς Βρούτου cap. 48. 4. quem Bruto morienti adfuisse constat, quis haec scire poterat? Quae quis in tali re commodè dici potuisse putat ea dicta fuisse saepe opinatur et narrat. Praeterea non congruit sententia poëtae cum Bruti ingenio. Sciebat se vinci et succumbere posse. vid. cap. 29. 32. et 40. 27. ait: θεοῦ καλῶς τὰ παρόντα μὴ βραβεύσαντος οὐ δέομαι πάλιν ἄλλας ἐλπίδας ἐξελέγχειν ἀλλ' ἀπαλλάξομαι τὴν τύχην ἐπαινῶν. Sentiunt tales viri verum esse illud:

ἀπόλωλεν ἀλήθει' ἐπεὶ σὺ δυσυχεῖς;

Brut. 53. 15. (*Antonius*) τὰ λείψανα πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Βρούτου Σερβιλίαν ἀπέπεμψεν. Prorsus idem ex eodem fonte Appianus memoriae prodidit: (*Antonius Bruti*) τὰ λείψανα τῇ μητρὶ Σερβιλίᾳ ἔπεμψεν. Sed dissentit Suetonius in *Augusto* 13: „caput Bruti Romam missum ut statuae Caesaris submitteretur.” Dio contra narrat 47. 49. (*Bruti*) ἡ κεφαλὴ ἐπέμφθη μὲν εἰς τὴν Ῥώμην, χειμῶνι δὲ — περιπεσοῦσα εἰς τὴν θάλασσαν ἐρρίφη. In summa rei omnes consentientes ἐν τοῖς κατὰ μέρος alius alios rumores sequebantur.

Brut. 53. 16. de morte Porciae Bruti uxoris duplex fama fertur. Martialis I. 42.

*Coniugis audisset fatum cum Porcia Bruti
et subtracta sibi quaereret arma dolor:*

*Nondum scitis, ait, mortem non posse negari,
credideram fatis hoc docuisse patrem.*

*Dixit et ardentes avido bibit ore favillas,
i nunc et ferrum, turba molesta, nega.*

Appianus IV. 136. Πορκία δὲ ἡ Βρούτου γυνὴ Κάτωνος δὲ ἀδελφῇ τοῦ νεωτέρου ἐπεὶ τε ἀμφοῖν ὧδε ἀποθανόντων ἐπύθετο φυλασσομένη πρὸς τῶν οἰκείων πάνυ ἐγκρατῶς ἐσχάρας πυρὸς ἐνεχθείσης ἀρπάσασα τῶν ἀνθράκων κατέπιεν. et Dio Cassius 47. 49. ἡ δὲ δὴ Πορκία ἄνθρακα διάπυρον καταπιούσα ἀπέθανεν. Idem

Plutarchus ex Nicolao Damasceno et Valerio Maximo memoriae prodidit, sed hi omnes in errore versantur. Porcia enim *ante Bruti mortem et ante Ciceronis caedem* diem obiit supremum. Cicero (*ad Brut. I. 9.*) consolatur Brutum in simili luctu quo olim Brutus eum in morte Tulliae „*Fungerer officio*, inquit, *quo tu functus es in meo luctu teque per litteras consolarer nisi scirem iis remediis, quibus meum dolorem tu levasses, te in tuo non egere.* et post pauca: *accepisti enim dolorem — id enim amisisti* CUI SIMILE IN TERRIS NIHIL FUIT — *sed ut modice dolor feratur caeteris utile est, tibi necesse est.*” Quid amisit autem Brutus *cui simile in terris nihil erat?* Nempe uxorem Porciam tanto patre et tali marito dignissimam; nulla potest esse de ea re dubitatio. Sed, dixerit aliquis: quid est tribuendum testimonio, quod omnium consensu a falsario suppositum est? Producam igitur alium testem ipsum Brutum (Plut. 53. 22.): *Φέρεται τις ἐπιστολὴ Βρούτου πρὸς τοὺς φίλους ἐγκαλοῦντος αὐτοῖς καὶ ὀλοφυρομένου περὶ τῆς Πορκίας ὡς ἀμεληθείσης ὑπ’ αὐτῶν καὶ προελομένης διὰ νόσον καταλιπεῖν τὸν βίον.* Suspiciatur Plutarchus Nicolaum ἡγνοηκέναι τὸν χρόνον ἐπεὶ τό γε πάθος καὶ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς καὶ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟΝ ΤΗΣ ΤΕΛΕΤΗΣ ὑπονοῆσαι δίδωσι καὶ τὸ ἐπιστόλιον. Fama de morte Porciae igitur ab ipso Bruto planissime confirmatur, sed in temporibus erratum est, si quidem Brutus aliquamdiu ante aciem Philipensem de Porciae morte comperit et cum amicis questus est, quod non satis diligenter uxorem custodissent et epistolas consolatorias et ab aliis et a Cicerone accepit.

Sed addit Plutarchus τὸ ἐπιστόλιον Εἰπερ ἂν τῶν γνησίων ἐστίν. Itaque dubitare videtur de fide epistolii et suspicari fortasse esse spuriam et suppositam. Sed illa suspicio ex eo nata est quod Nicolaus et Valerius Maximus alia de tempore mortis memoriae prodiderant. Quanto veri similis est historicos in una re errare quum constet omnes ἐν τοῖς κατὰ μέρος (ut modo vidimus) vulgi famam et rumores sectari. Simul est aliquanto τραγικώτερον Porciam avido ore favillas bibisse ubi de Bruti interitu et Catonis fratris facta certior omnem vitae fructum amisisse et spem omnem deposuisse videretur.

Quo saepius Bruti et Ciceronis Epistolas relego et ad illorum temporum historiam exigo, et dicendi genus considero et animi

sensus ac motus utriusque aut liquido apparentes aut facile pelluentes tota mente examino, rerumque aliunde incognitarum notitiam animadverto, corroboratur mihi magis magisque suspicio *Epistolas hasce iniuria Ciceroni et Bruto abiudicari*. Argumento esto haec ipsa consolatoria ad Brutum. In acerbissimo Ciceronis ob mortem Tulliae moerore Brutus ad Ciceronem litteras dederat, de quibus scribit Cicero ad Atticum: XII. 13. *Bruti litterae scriptae et prudenter et amice multas mihi TAMEN lacrimas attulerunt*. Nempe accusaverat Ciceronem gravioribus verbis quod mollius eum casum ferret quam deceret virum, praesertim eum qui alios consolari soleret. Permoleste id Cicero tulit, sed ab Attico placatus amanter rescripserat. Miserat autem prius epistolam ad Atticum XII. 17. *epistolam, quam ad Brutum UT TIBI PLACUERAT scripsi, misi ad te — ut si minus placeret ne mitteres*. Scilicet verebatur Cicero ne vel sic animi offensionem non satis dissimulasset remque Attici arbitrio permisit. de eadem scribit ad Atticum XIII. 6. *quod epistolam meam ad Brutum poscis non habeo eius exemplum, sed tamen saluum est et ait Tiro te habere oportere et, ut recordor, una cum illius OBIURGATORIA tibi meam quoque, quam ad eum rescripseram, misi*. Huc pertinet quod scribit ad Atticum XII. 29. *nec ego Brutum vito nec tamen ab eo levationem ULLAM exspecto*. et XII. 20. *quod me hortaris idque a caeteris desiderari scribis ut dissimulem me tam graviter dolere, possumne magis, quam cum totos dies consumo in litteris?* et XII. 38. *quod putas oportere pervideri iam animi mei firmitatem GRAVIUSQUE quosdam scribis de me loqui quam aut te scribere AUT BRUTUM, si sciant quid litterarum — conficiam — existiment me — laudari etiam oportere*. Eodem tempore etiam aliis de causis inter Ciceronem ac Brutum frigus erat. Brutus enim in quadam epistola de Ciceronis consulatu non satis honorifice scripserat XII. 21. *hic (Brutus) autem se etiam tribuere multum mihi putat quod scripserit „optimum Consulem.”* Quis enim ieiunius dixit inimicus? Fortasse legendum: QUID — dixerit inimicus? cf. et XII. 36. *ad Brutum si quid scribes — obiurgato eum quod in Cumano esse noluerit propter eam causam quam tibi dixit*. Cogitanti enim mihi nihil tam videtur potuisse facere rustice. Non sunt hae novae Ciceronis querelae. Anno 50. ex CILICIA scripsit ad

Atticum VI. 1. 7. *Brutus de me ad te humanissimas literas scripsit; ad me autem, etiam cum rogat aliquid, contumaciter, arroganter, ἀκοινωνήτως solet scribere.* et VI. 3. 7. *Omnino (soli enim sumus) nullas umquam ad me litteras misit Brutus, in quibus non inesset arrogans, ἀκοινώνητον aliquid — in quo tamen ille mihi risum magis quam stomachum movere solet, sed PLANE PARUM COGITAT QUID SCRIBAT AUT AD QUEM.* Harum rerum memoria Ciceroni ad Brutum ob mortem Porciae litteras consolatorias scribenti refricata est et agnosces Ciceronem in his: *Fungerer officio, quo tu functus es in meo luctu teque per litteras consolarer nisi scirem iis remediis quibus meum dolorem tu levasses, te in tuo non egere. — Est enim alienum tanto viro quantus es tu quod alteri praeceperit id ipsum facere non posse. — Cum enim mollius tibi ferre viderer quam deceret virum praesertim eum, qui alios consolari solet, accusasti me per litteras gravioribus verbis, quam tua consuetudo ferebat (benigne et urbane dictum). Itaque — me ipse collegi, et ea quae didiceram, legeram, acceperam graviora duxi tua auctoritate addita. Eiusdem haec sunt qui de eodem argumento praeclaram scripsit epistolam ad Servium Sulpicium ad Famil. IV. 6. in qua est: me autem non oratio tua solum et societas paene aegritudinis, sed etiam AUCTORITAS consolatur. Turpe enim esse existimo me non ita ferre casum meum ut tu tali sapientia praeditus ferendum putas.*

In comparatione Dionis et Bruti cap. 5. 3. ἔθηκε δὲ χαλκοῦς ἀνδριὰς (Bruti) ἐν Μεδιολάνῳ τῆς ἐντὸς Ἀλπεων Γαλατίας. quam quum postea Augustus vidisset contracto vultu οὐχ οὗτος, ἔφη, πολέμιος ὢν ἡμέτερος ἐνταῦθα ἔσηκεν; et quum oppidani attoniti conticuissent subridens laudavit Gallos ὡς τοῖς φίλοις καὶ παρὰ τὰς τύχας βεβαίους ὄντας καὶ τὸν ἀνδριάντα κατὰ χώραν μένειν ἐκέλευσεν. Itaque Bruti statua Mediolani aetatem tulit. Suetonius *Rhetor. 6 C. Albucius Silus in cognitione caedis Mediolani apud L. Pisonem proconsulem defendens reum quum cohibente lictore nimias laudantium voces ita excanduisset ut et deplorato ITALIAE statu quasi iterum in formam provinciae redigeretur Marcum insuper Brutum, cuius statua in conspectu erat, invocaret legum ac libertatis auctorem et vindicem paene poenas luit.*

ubi corrigendum est *deplorato* GALLIAE *statu*, namque Italia non poterat ITERUM in provinciae formam redigi, Gallia poterat, quae usque ad Caesarem provincia fuerat. Stabat etiam Plutarchi aetate Mediolani Bruti statua, ut perfectum ἔθηκε declarat eamque a Plutarcho visam esse arbitror, namque Plutarchum per Galliam cis Alpinam iter fecisse colligo ex vita C. Marii 2. 1. τῆς δ' ὀψεως τῆς Μαρρίου λιθίνην εἰκόνα κειμένην ἐν Ῥαβέννῃ τῆς Γαλατίας ἐθεασάμεθα.

C. G. COBET.

DIODORUS SICULUS.

Libr. I. 3. οἱ πλεῖστοι μὲν ἔθνη ἢ μιᾶς πόλεως πολέμους ἀνέγραψαν. Supplendum: οἱ πλεῖστοι μὲν ἔθνη.

Lib. I. 5. 1. ἀπὸ δὲ τῶν Τρωικῶν — τίθεμεν ὀγδοήκοντ' ἔτη πρὸς τὴν κάθοδον τῶν Ἡρακλειδῶν, ἀπὸ δὲ ταύτης ἐπὶ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα ΔΤCΙ λείποντα τῶν τριακοσίων καὶ τριάκοντα.

Troiam captam esse ponebant anno 1183: itaque Heraclidae ab exilio redierunt anno 1103. ante primam Olympiadem annis 327 (1103—776). Itaque dixerat TPICI λείποντα τῶν τριακοσίων καὶ τριάκοντα.

Lib. I. 6. περὶ τῆς πρώτης γενέσεως τῶν ἀνθρώπων διτταὶ γεγόνασιν ἀποφάσεις παρὰ τοῖς ΝΟΜΙμωτάτοις τῶν τε Φυσιολόγων καὶ τῶν ἱστορικῶν. Emenda: παρὰ τοῖς ΔΟΚιμωτάτοις. Idem mendum exime V. 2. 4.

Lib. I. 14. διὸ καὶ τοὺς παλαιοὺς Ἑλληνας τὴν Δήμητραν θεσμοφόρον ὀνομάζειν. Graeci dicebant Δημήτηρ, Graeculi Δημήτρα. Hinc in libris nostris constanter legitur δημήτηρ, δήμητρος et δήμητρι, sed in accusativo peccatur. Substituunt enim suum δημήτραν, quod Editores peius etiam retracto accentu Δήμητραν scribunt. Passim sic apud Diodorum erratur vid. I. 12. 4. I. 13. 5. I. 25. 1.

C. G. C.

AD
EPISTOLAS CICERONIS ET BRUTI.

M. TULLII CICERONIS opera quae supersunt omnia Volam.
III. Curaverunt Io. CASP. ORELLIUS et Io. GEORG.
BAITERUS. Turici 1845.

Οὕτως ἰσχυρόν ἐσιν ἡ ἀλήθεια ὥς πάντων ἐπικρα-
τεῖν τῶν ἀνθρωπίνων λογισμῶν.

AESCHINES IN TIM.

Tandem aliquando nactus sum omnia quae CAROLUS FRIDE-
RICUS HERMANNUS scripsit ad vindicandam fidem et auctoritatem
epistolarum Ciceronis et M. Bruti ¹⁾. Sunt autem haec:

- I. Car. Frid. Hermann *Vindiciae Latinitatis Epistolarum Ci-
ceronis ad M. Brutum et Bruti ad Ciceronem*. Gottingae 1844.
- II. Eiusdem *Vindiciarum Brutinarum Epimetrum*. Gottingae
1845.
- III. Karl Friedrich Hermann *Zur Rechtfertigung der Ächtheit
des erhaltenen Briefwechsels zwischen Cicero und M. Brutus.
Erste Abtheilung*. Göttingen 1844.
- IV. „ „ „ *Zweite Abtheilung*. Göttingen 1844.

Ex his *Vindicias Latinitatis* lubentissime legi, sed imprimis
utramque *Defensionis* partem cum summa approbatione et ad-
miratione diu ac multum versavi. Omnes enim Tunstalli et

1) Magnam habeo gratiam viro doctissimo W. H. D. SURINGAR, qui mihi ex sua
rariorum librorum copia haec Opuscula comiter commodavit.

Marklandi dubitationes, criminationes, cavillationes et *συκοφαντίας* ex praeiudicata opinione natas, tanta rerum et verborum intelligentia, tanta interpretandi sollertia, tanto argumentorum pondere tam acute et ingeniose retudit, confutavit et destruxit ut mirer quo pacto qui haec diligenter cognoverit et ponderaverit punctum temporis dubitare possit quin fides et auctoritas harum Epistolarum extra omnem controversiam sit posita. Mallem Hermannus paullo mitius et humanius de Tunstallo et Marklando nobilissimae controversiae auctoribus iudicasset. Quemadmodum enim τὰ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαια τὸν Θेमισοκλέα οὐκ εἶα κητεύδειν, sic gloria Bentleii deprensa fraude Epistolarum Phalaridis Tunstallum ad eandem spem erexit, postquam semel similem fraudem in Ciceronis et Bruti Epistolis sibi visus est reperisse. Ubi semel huiusmodi opinio subiit animum et quis suspiciosus tentat omnia an forte vitium sonent, facile reperiuntur quae eam suspicionem alant et confirment, unde tandem exoritur τὸ ἀδαμαντίνως πεπεῖσθαι, quod mentis aciem praestringit et occaecat. Tunstallus in rebus potissimum et historia κατεψευσμένη (ut ipsi quidem videtur) ingenii acumen et perspicacitatem exercet, Latine mediocriter doctus et in arte Critica factitanda in Latinis infelix, in Graecis talis, qualem dicere nolo ¹). Marklandus contra historica obiter attigit sed totus ferme est in Latinitatis ratione et usu enucleando, grammaticum ubique agens et omnia ad Grammaticae ἀκρίβειαν revocans et exigens. Sed ut in iure et legibus interpretandis verissimum est quod Comicus dixit:

καλὸν οἱ νόμοι σφόδρ' εἰσίν, ὁ δ' ὁρῶν τοὺς νόμους
λίαν ἀκριβῶς συκοφάντης γίγνεται.

sic qui toti sunt in grammaticis et circa verborum apices haerent neque intimos et saepe de industria occultos animi motus observant et agnoscunt, saepe in sententiae interpretatione caecutiunt et imprudentes *συκοφαντοῦσιν*, quod subinde et Tunstallum et Marklandum fecisse Hermannus liquido demonstravit. Si quis hoc agit, ut in vultu sic in oratione animi et mentis sensus motusque cernuntur et apparent, sed magna ubique im-

¹ Tunstall Epist. pag. 112. scio te voluisse et me *ASINUM* (Cod. *ASTNUM*) *germanum fuisse*. emendavit: et me *ἄριστον germanum fuisse*. Spectatum admissi cet.

primis apud Ciceronem cautio est, qui multis de causis aliud dicere, aliud sentire coactus solebat et sic secum ipse pugnare aut parum sibi constare debebat videri. Imprimis in ea re observanda est perfrequens *εἰρωνεία* tam venusta et lepida quam cauta et circumspecta, de qua praeclare scripsit Hermann. *Rechtf.* II. pag. 6. „in tota Epistola pellucet, inquit, die staatsmännische *εἰρωνεία*, die einem genauen und lebenskundigen Beobachter Ciceros in unzähligen Stellen und Äusserungen eben so wenig entgehen kann, als sie seine oberflächlichen oder pedantischen Beurtheiler — nicht selten zu dem verkehrtesten Tadel veranlasst hat. Cicero quum vellet Antonio et Dolabellae sordidam avaritiam exprobrare ita dixit Phil. I. 12: *credo enim vos nobiles homines magna quaedam spectantes non pecuniam, ut quidam nimis creduli suspicantur, quae semper ab amplissimo quoque contempta est, sed caritatem civium et gloriam concupivisse.* Quid diceret si quis ex hoc Ciceronis testimonio colligeret Antonium et Dolabellam *χρημάτων κρείττους* fuisse? Suaviter, credo, caecum hominem rideres. Ultro candide Cicero fatetur se in iudiciis causae et temporibus servire: pro Cluentio 50: *errat vehementer si quis in orationibus nostris, quas in iudiciis habuimus, auctoritates nostras consignatas se habere arbitratur: omnes enim illae orationes causarum et temporum sunt.* Etiam extra orationes iudiciales idem facit et suam sententiam premit et occulit, ut ea dicat quae tempora postulant. Inique igitur reprehendunt quod scripsit ad Brutum I. 5. *tu si hanc rationem non probas tuam sententiam defendam, non relinquam meam.* quod Marklando p. 182. videtur esse *an Absurdity and an Impossibility in the nature of the thing*, et comparat Senecam de Benef. VI. 6. *iubes me eodem tempore amare et odisse: quod natura non recipit.* Sed potest tamen aliquis eodem tempore amorem profiteri et odium dissimulare. Marklandus ipse attulit locum, qui rem conficit, ex epistola ad Atticum VII. 6. *dices: quid tu igitur sensurus es? Non idem quod dicturus. Sentiam enim omnia facienda ne armis decertetur, dicam idem quod Pompeius. id est Pompeii sententiam defendam, non relinquam meam.* Parum constanter, dicat aliquis. Sed quis tandem illis temporibus sibi semper

constare poterat? Candide fatetur Plancus ad Ciceronem scribens (ad Famil. X. 8. 4.): *numquam diffitebor multa me ut ad effectum horum consiliorum pervenirem et simulasse invitum et dissimulasse cum dolore.* Idem de se poterat Cicero confiteri. De Quinti Ciceronis filio nequissimo nebulone scribit ad Atticum XIII. 38. 2. *Utrum aperte hominem asperner et respuam ἢ σχολιαῖς ἀπάταις? Omnino moribus meis illud aptius, sed hoc fortasse temporibus.* Itaque hoc fecit. Saepe indignos laudat et extollit non quia ita sentiebat sed „hortandi causa” ut ipse ait, ad Famil. XV. 21. 4. *in excitando autem et acuendo plurimum valet si laudes eum quem cohortere.* et post pauca: *hortandi causa laudavi.* et ad Atticum II. 25. *sed ego malletm ad ipsum (Varronem) scripsisses mihi illum satisfacere, NON QUO FACERET SED UT FACERET.* Hinc intelligi potest in quam gravem errorem se induerit Marklandus, qui serio triumphat componens inter se hos Ciceronis locos: Philipp. V. § 38. *Atque etiam M. Lepido pro eius egregiis in rem publicam meritis decernendos honores quam amplissimos censeo. SEMPER ILLE POPULUM ROMANUM LIBERUM VOLUIT maximumque signum illo die dedit voluntatis et iudicii sui, quum Antonio diadema Caesari imponente se avertit gemituque et moestitia declaravit quantum haberet odium servitutis, [quam populum Romanum liberum cuperet. del. male ex superioribus repetita] quam illa quae tulerat temporum magis necessitate quam iudicio tulisset.* et Epist. ad Brutum II. 2. *Lepidi tui necessarii, qui secundum fratrem affines habet quos oderit proximos levitatem et inconstantiam ANIMUMQUE SEMPER INIMICUM REI PUBLICAE iam credo tibi ex tuorum literis esse perspectum.* Ad haec Marklandus declamitare pag. 163. *it is impossible in Nature, that the same Person, of whom it is said on the First of Ianuary semper populum Romanum liberum esse voluit, should on the XIth following-be said to have had animum semper inimicum rei publicae.* Tum laudat Quintilianum XII. 1. *cogitare optima simul ac deterrima non magis est unius animi quam ejusdem hominis bonum esse ac malum.* additque: *Either of the two contrary Propositions may be true; but it is impossible that both of them should be so in a Matter of Fact.* O simplex et candidum pectus! Quid diceret vir optimus si sciret nunc apud

potentissimam nationem viros amplissimos summa potestate praeditos ex fraudibus mendaciisque totos esse conglutinatos? Facile tamen poterat Marklandus hanc apertam *ἐναντιολογίαν* solvere et explicare ipso Cicerone auctore Philipp. V. § 40. Scitum factum est in hunc modum: *Quum a M. Lepido imperatore pontifice maximo saepenumero res publica et bene et feliciter gesta sit populusque Romanus intellexerit ei dominatum regium maxime displicere, — eius in rem publicam meritorum senatum populumque Romanum memorem fore eique statuam equestrem inauratam in Rostris aut quo alio loco in foro vellet ex huius ordinis sententia statui placere. Qui honos, patres conscripti, mihi maximus videtur primum quia iustus est; non enim solum datur propter spem temporum reliquorum sed pro amplissimis meritis redditur; nec vero cuiquam possumus commemorare hunc honorem a Senatu tributum iudicio Senatus soluto et libero. Haec omnia Cicero et Senatus temporum causa praeter animi sui sententiam decreverunt. Scribit enim Cicero ad Brutum I. 15. 9. in Lepido reprehendimur, cui cum statuam in Rostris statuissimus iidem eam evertimus. NOS ILLUM HONORE STUDUIMUS A FURORE REVOCARÉ: vicit amentia levissimi hominis nostram prudentiam.*

Sciebant omnes nihil Lepido inepto homine esse levius et inconstantius ¹⁾, sed ne hominem nobilem et potentem a republica alienarent novos et inauditos in eum honores verbis amplissimis contulerunt. Senatus enim „sapiens qua quemque re putaret modo honesta ad rem publicam iuvandam posse adduci ea utebatur” Cicero ad Brutum I. 15. 9. of. Cic. ad Brutum II. 2. 2. ego hic cum homine furioso satis habeo negotii Servilio, quem tuli diutius quam dignitas mea patiebatur, sed tuli rei

1) D. Brutus ad Ciceronem XI. 9. imprimis rogo te ad hominem ventosissimum Lepidum mittas ne bellum nobis redintegrare possit. et post pauca: mihi persuasissimum est Lepidum recte facturum numquam, si forte vobis id de hoc dubium est. Cicero ad Cassium XII. 8. Scelus affinis tui Lepidi summamque levitatem et inconstantiam ex actis — cognosse te arbitror. Cicero ad Brutum I. 10. 2. datum Lepido tempus est in quo levitatem eius saepe perspectam maioribus in malis experiremur. et I. 12. victores rursus decertare cogimur. Id accidit M. Lepidi scelere et amentia, et post pauca: cum honoribus amplissimis a Senatu esset Lepidus ornatus — non solum recepit reliquias hostium sed bellum acerrime terra marique gerit.

publicae causa ne darem perditis civibus hominem parum sanum illum quidem sed tamen nobilem, quo concurrerent: quod faciunt nihilo minus, sed eum alienandum a re publica non putabam. Mutato nomine eadem omnia in Lepidum quadrant, quem temporis causa extollit in coelum ¹⁾, *sed quanto opere hominem nihili contemnat in epistola ad amicum aperte declarat. Nemo potest, fateor, simul bonus ac malus esse, non est eiusdem hominis simul semper amicum esse rei publicae et semper rei publicae inimicum, sed nihil impedit quo minus idem homo improbus sit et bonus esse dicatur. Quod Cicero iocans ad Lucceium scripsit (ad Famil. V. 12. 3.): qui semel verecundiae fines transierit eum bene et naviter oportet esse impudentem, id serio in M. Lepido fecit in quem quum summos honores conguessisset non dubitavit addere Philipp. V. § 40: qui honos, patres conscripti, mihi maximus videtur primum quia iustus est; non enim solum datur propter spem temporum reliquorum sed pro amplissimis meritis redditur; nec vero cuiquam possumus commemorare hunc honorem a senatu tributum iudicio senatus soluto et libero. Nemo erat in curia, qui haec vere et serio dici existimaret. In eandem sententiam Cicero scribit ad Plancum (ad Famil. X. 10. 1.): is denique honos mihi videri solet, qui non propter spem futuri beneficii sed propter magna merita claris viris defertur et datur. et post pauca: is autem qui vere appellari potest honos non invitamentum ad tempus sed perpetuae virtutis est praemium. Hunc quoque his blanditiis a re publica non abalienare studebat, sed in utroque frustra fuit.*

Multis aliis de causis Cicero quae sentiret libere dicere non audebat et „aliud clausum in pectore aliud in lingua promptum habere” coactus multa aut simulabat aut dissimulabat. Scribit ad Atticum I. 18. 8. *nunc vides quibus fluctibus iactemur et si ex iis quae scripsimus etiam a me non scripta perspicis revise nos aliquando. Et haec et similia passim Cicero ne epistolae quidem committere audebat. Cicero ita sibi Caesarem conciliare aut debebat aut volebat ut Pompeii animum a se non*

1) Quam pro nihilo hos honores Lepidus habuerit ostendit Ciceronis ad eum epistola X. 27. 1. *moleste tuli te senatui gratias non egisse cum esses ab eo ordine ornatus summis honoribus.*

abalienaret, unde natum est illud: *quem fugiam habeo, quem sequar non habeo.* (ad Att. VIII. 7.) Scribit ad Atticum IV. 6. 2. *si loquor de re publica quod oportet insanus, si quod opus est servus existimor.* In eadem ἀμφιβολία erat quum ad Atticum scriberet VII. 3. 2. *Utrumque simul agi non potest et de triumpho ambitiose et de re publica libere*, id est: non possum simul mihi hominum potentium voluntates conciliare (ut mihi triumphus decernatur) et libere sententiam dicendo eorundem animos non offendere. Itaque nimis saepe ad blanditias et propemodum ad adulationes descendit. Ultro fatetur ad Atticum scribens XIII. 27. *quod enim aliud argumentum epistolae (ad C. Caesarem) nisi κολακεία fuit?*

Has Ciceronis blanditias et, ne dicam dolo, assentationes nemo iniquiore animo ferebat quam Brutus, qui αὐθέκαστος et τὰ σῦκα σῦκα λέγων in his indignationem et iram vix comprimit, ut in Epistola I. 16. 1. *sic enim illi (Octavio) gratias agis de re publica tam suppliciter ac demisse — quid scribam?* et post pauca: *verba tua recognosce et aude negare servientis adversus regem istas esse preces.* et § 4. *tu quidem consularis — qui potes intueri quae gesseris simul et ista vel probare vel ita demisse ac facile pati ut probantis speciem habeas?* et § 6. *me vero posthac ne commendaveris Caesari tuo: ne te quidem ipsum si me audies.* Valde care aestimas tot annos quot ista aetas recipit si propter eam causam puero isti supplicaturus es. Duriter Ciceronem increpat ut vehemens accusator reum manifestum: *aude negare servientis adversus regem istas esse preces*, unde facile intelligimus eum haec iratum scripsisse. Liberius etiam ad Atticum scribit I. 17. 4. *Nimis timemus mortem et exilium et paupertatem. Haec mihi videntur Ciceroni ultima esse in malis et dum habeat a quibus impetret quae velit et a quibus colatur ac laudetur servitutem honorificam modo non aspernatur.* et § 5. *quid enim illi (Ciceroni) prosunt — quae de morte, exilio, paupertate scripsit copiosissime?* et § 6. *vivat hercule Cicero — supplex et obnoxius si neque aetatis neque honorum neque rerum gestarum pudet.*

Praeterea Cicero neque laudandi neque vituperandi ullum modum servat, nonnumquam in eodem homine, ut in Dolabella, quem pro re nata modo laudibus immodicis extollit in

coelum, modo acerbissimis maledictis insectatur. Interfecto C. Trebonio scribit Philipp. XI. § 9. *Dolabellae a puero pro deliciis crudelitas fuit: deinde ea libidinum turpitudine ut in hoc sit semper ipse laetatus quod ea faceret quae sibi obiici ne ab inimico quidem possent verecundo.* et XI. § 1. *duo haec capita nata sunt post homines natos teterrima et spurcissima Dolabella et Antonius.* Ad eundem tamen Dolabellam scripserat (ad Famil. IX. 14. 6.) *quid ego te hortor ut dignitati et gloriae servias et proponam tibi claros viros quod facere solent qui hortantur? Neminem habeo clariorem quam te ipsum: te imitare oportet, tecum ipse certes* ¹⁾. Optime Ciceronis ingenium cognitum habebat Brutus scribens I. 4. 3. *qua in re, Cicero, vir optime et fortissime, — nimis credere videris spei tuae statimque ut quisque aliquid recte fecerit omnia dare ac permittere.* Non facile Ciceronis mite ingenium eo impelli poterat ut iis quos amabat vehementer obsisteret sed etiam praeter animi sententiam iis se accommodat et rebus et verbis obsequiosus. Ad Atticum scribit IX. 9. 2. *illud me praeclare admones cum illum (Iulium Caesarem) videro ne NIMIS INDULGENTER et ut cum gravitate potius loquar.*

Haec ipsa nimia indulgentia facit ut sibi passim Cicero non constet et inter se pugnancia dicat. Quid erat Ciceroni exploratius quam hoc: temere et inconsulto Brutum interfecto Caesare M. Antonio pepercisse? Scribit ad Brutum II. 7. 1. *scis mihi semper placuisse non rege solum sed regno liberare rem publicam.* et post pauca: *quocum (Antonio) vides hoc tempore ipso quod sit quantumque certamen. Id profecto nullum esset nisi tum conservatus esset Antonius.* Sed vide mihi quid continuo addat: *sed haec omitto: res enim a te gesta memorabilis et paene caelestis REPELLIT OMNES REPREHENSIONES, quippe quae ne laude quidem satis idonea affici possit.* Quid autem Tuustallus et Marklandus? Quid Cicero agat, quid habeat animi, quid consilii sequatur non magno opere cogitant aut explorant, sed

1) Non minore assentatione L. Caesar Ciceroni dicit (ad Famil. IX. 14. 3.): *Dolabellae vero tuo et gratulor et gratias ago; quem quidem post te Consulem solum possumus vere consulem dicere.* L. Caesar consul fuit uno anno ante Ciceronem.

Quis hoc potest videre, quis potest pati?

exiles minutias veluti mures arrodunt. Quid? Cicero dixit *infideliter*, quod nemo umquam dixit. Nulla est dubitatio quin sit epistola spuria et supposita. Lepidum modo dixit *semper amicum*, modo *semper inimicum rei publicae* fuisse. Fieri non potest ut idem homo sit bonus et malus. Sine controversia epistola est a falsario ficta. Quanto melius et sanius Hermannus iudicat *Rechtf.* II. pag. 23. scribens de epistola II. 7: *Wahrlich, hätten Markland und Schütz auch nur eine Ahnung von der Staatsmännischen Feinheit und Geschmeidigkeit gehabt mit welcher Cicero hier einem eigensinnigen, polternden, leicht verletzten, aber dabei unentbehrlichen Parteifreunde zugleich die Meinung sagt und einen höchst kitzlichen Vorschlag unter den Fuss gibt, sie hätten nicht nur diesen Brief unangetastet lassen, sondern schon um seinetwillen das ganze Buch für Ciceronisch erklären müssen.*

Est operae pretium de his Epistolis Niebuhrii iudicium audire prolatum ab Hermanno *Rechtf.* II. pag. 94: *sie sind ohne Frage in einer sehr frühen Zeit geschrieben und reichen wahrscheinlich bis in die ersten Jahrhunderte unserer Zeitrechnung: und ich bin am meisten geneigt sie als ein Erzeugniss des ersten Jahrhunderts zu betrachten vielleicht aus der Zeit von August oder Tiber. Ihr verfasser war augenscheinlich ein Mann von Talent und VOLKOMMEN VERTRAUT MIT DEN ÜMSTANDEN DER ZEIT. in quo iudicio praeiudicata opinio, quae inveteraverat et altas radices egerat, et ineluctabilis vis veritatis inter se certant. Satisne sic sibi constet Niebuhrius alia quaestio est, de qua re Hermann. l. l. prudenter disputat.*

Epist. I. 1. 1. *L. Clodius tribunus plebis designatus valde me diligit.* Haud scio an idem sit Clodius, quem cum Bruto fuisse narrat Dio Cassius 47. 24. nisi quod pro Lucio Caius appellatur (M. Brutus) τὸν Ἀντώνιον ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ κατέλιπεν Γαῖῳ τινὶ Κλωδίῳ παραδοὺς φυλάσσειν. et post pauca: καὶ τοῦτον μὲν (C. Antonium) ὁ Κλώδιος ὥς οὐκ ἡδυνήθη σῶον φυλάξαι ἀπέκτεινεν.

Lib. I. 1. 1. *Is mihi visus est suspicari — aliquid a suis vel per suos potius INIQUOS ad te esse delatum, quo tuus animus a se esset alienior. Recte Iunta edidit per suos potius INIMICOS. Passim haec in Codicibus confunduntur. Rectissime dicitur inimici, mei, tui, sui, etiam invidi mei, sed non item iniqui mei.* ad Att. III. 7. 2. *in quas (miserias) incidi per summam iniuriam et scelus non tam inimicorum meorum quam invidorum.* ad Famil. VII. 2. 3. *persuaserat nonnullis invidis meis.*

Lib. I. 1. 1. *at Clodii animum perspectum habeo. — Multa RIUS indicia, sed ad scribendum non necessaria. Quid est RIUS? Utrum Clodii an animi? Neutrius, ut opinor, sed reponendum: eius REI, nam sententia est: multis ID indiciis apparet.*

Lib. I. 1. 2. *Quare si quis secus ad te de eo scripsit aut [si] coram locutus est, peto a te — mihi ut potius credas. Expunge si vitiose repetitum. Scribi poterat aut si quis coram locutus est, sed solum si iterari non potest. Si quis — aut si quis de duobus dicitur: de uno et eodem haec dici ostendunt sqq.: facilius iudicare possum quam ille nescio quis.*

Lib. I. 2. 1. *Adeone copiis abundat ut is, qui ex Asia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? Mira verborum complexio et vitiosa compositio: adeone copiis abundat Dolabella ut Dolabella — Europam appetere conetur? Tolletur omnis difficultas unius vocabuli transpositione sic: adeone copiis abundat is qui ex Asia fugere dicebatur UT Europam appetere conetur?*

Quod sequitur: *cum tu EO quinque legiones — haberes. Eo pro ibi recte dici posse testis allegatur Hand Tursell. II. pag. 420. Non est huius libri inspiciendi copia, sed nullis exemplis similibus probari potest eo pro ibi, aut ἐκεῖσε pro ἐκεῖ in tam simplici sententia substitui posse. Equidem eo deleverim. Brutus enim non in Chersoneso, sed circa Apolloniam et Dyrrhachium quinque legiones habebat.*

Epist. I. 2. 2. *tuum consilium vehementer laudo quod non prius exercitum Apollonia Dyrrhachioque movisti quam de Antonii fuga audisti, Bruti eruptione, populi Romani victoria. et*

in epist. I. 4. 1. *cum alia laudo et gaudeo accidisse tum quod Bruti eruptio non solum ipsi salutaris fuit sed etiam maximo ad victoriam adiumento.* Etiam haec in crimen vocant: nullam enim Bruti eruptionem ab ullo historico commemorari, contra D. Bruto et eius militibus segnitiam et inertiam exprobrari, qui pugnam otiose de muris spectaverint et nullo ad victoriam adiumento fuerint. Producitur testis Velleius Paterculus II. 62. *D. Bruto quod alieno beneficio viveret decretus triumphus.* et Dio Cass. 46. 40. *D. Bruto triumphum decreverunt et militibus eius praemia* καίπερ μηδὲν πρὸς τὴν νίκην συμβαλομένοις ἀλλ' ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτὴν ἰδούσιν. Sed haec omnia eo consilio scripta sunt ut appareret quam ingrato animo in Octavium Senatus fuerit et quam illi iusta irae causa esset ut Optimatum partes desereret.

Quod autem negant ullum historicum hanc eruptionem commemorasse, quos tandem habemus historicos illorum temporum et illarum rerum testes?

οἱ μὲν γὰρ οὐκέτ' εἰσὶν, οἱ δ' ὄντες κακοί.

Nemo superest praeter Appianum et Dionem, qui haec obiter et paucis tractaverunt. Sed optimus testis prodeat ipse Cicero ad ipsum D. Brutum scribens (ad Famil. XI. 14. 1): *tantam spem attulerat exploratae victoriae tua praeclara Mutina eruptio, fuga Antonii conciso exercitu ut omnium animi relaxati sint,* quo loco iam usus Hermannus accusatorum calumniam redarguit recte addens *erumpere* esse vim inferentis et *praeclaram* dici eruptionem quia multum ad victoriam attulerat adiumenti. Etiam hoc Hermannus rectissime monuit D. Bruti legatum Pontium Aquilam fortem ac strenuam in hoc bello operam navasse et in media victoria cecidisse. Pontius Aquila adversus T. Munatium Plancum Antonii legatum multa secunda proelia fecit, Dio Cass. 46. 38. Πόντιος Ἀκύλας ἐκ (εἰς Herm.) τε τῶν σφαγέων ὧν καὶ τῷ Δεκίμῳ ὑποστρατηγῶν Τίτον Μουνάτιον Πλάγκον ἀντιπολεμοῦντα αὐτῷ μάχαις ἐνίκησεν. Quo pertinet locus Ciceronis in Philipp. XI. § 14. (T. Munatium Plancum) *praestantissimus vir Aquila Pollentia expulit et quidem crure fracto.* cf. Philipp. XIII. § 27. Quae sit haec Pollentia, quam necesse est non ita procul a Mutina dissitam fuisse, non reperio. Constat autem Pontium Aquilam in proelio Mutinensi occisum

esse et post mortem ex Scto statua publice posita honoratum, Asinius Pollio scribit ad Ciceronem (ad Famil. X. 33): *Nunc haec mihi scribuntur quartam (legionem) cum castra Antonii cepisset a quinta legione concisam esse: ibi Hirtium quoque perisse et Pontium Aquilam.* et Dio Cass. 46. 40. *patres conscripti τὸν Ἀκύλαν ἀποθανόντα ἐν τῇ μάχῃ εἰκόνι ἐτίμησαν*, quod de Ciceronis sententia esse decretum colligas ex Ciceronis ad Brutum epistola l. 15. 8. *Eos per ipsos dies effudi, si ita vis, honores in mortuos Hirtium et Pansam, AQUILAM etiam; quod quis reprehendet nisi qui deposito metu praeteriti periculi fuerit oblitus?* Quis autem Aquilae legato statuam decrevisset nisi in proeliis ad Mutinam factis eius egregia virtus magno ad victoriam adiumento fuisset. Haec quoque probabilis Hermanni suspicio est D. Brutum ipsum intra moenia remansisse et per legatum Aquilam rem bene et feliciter gessisse. Fieri potest ut Aquila cum parte legionum eruperit et hostes ancipiti proelio presserit et sic maximo ad victoriam adiumento fuerit, quarum rerum Romano more laus, honos, praemia in Proconsulis Bruti caput redundarent. Nisi Caesar Rubiconem traiecisset Cicero Pomptinii legati virtute et Bibulus quaestoris Cassii triumphantes in Urbem introiissent, ut nunc D. Bruto, quamquam alieno beneficio vivebat, Pontii Aquilae virtute triumphus decretus est.

Epist. I. 2. 3. *quod scribis de seditione quae facta est in legione quarta de Antoniis* (Codd. DE CATONIIS), *in bonam partem accipies: magis mihi probatur militum severitas quam tua.* Derident Tunstall et Markland ineptum falsarium, qui nescierit *quartam* legionem ad Octavium defecisse et ad Mutinam illo tempore acerrime depugnare. Tam ineptum est id credere de eo, quem ipsi existimant pleraque sua ex Philippicis sumsisse, ac si Mutinam non in Gallia Cisalpina sed in Illyrico sitam dixisset. Quae sit illa *quarta* Bruti legio aut quid sit pro ea rescribendum nos latet, nam nemo probabit quod Hermanno in mentem venit: *in legione QUADAM fraude C. Antonii.* Ultima sane arrident *fraude C. Antonii*, sed *in legione QUADAM* (aut QUADAM TUA) ad Brutum scribere absurdum est. Caeterum Dio Cass. 47. 22. *in legionibus Bruti* (non in *una legione*) seditionem motam scribit: (Brutus) *τὰ στρατεύματα σασισθέντα οἱ ὑπὸ τοῦ*

Ἀντωνίου κατεξήσατο. In hoc quoque vehementer ab Hermanno dissentio quod putat verba: *magis mihi probatur militum severitas quam tua sana et integra esse* (*Vindic. Latin.* p. 40) nam ζεῦγμα hoc esse et *lenitas* vel *clementia* ex opposito *severitas* cogitatione suppleri. Quis vidit umquam ζεῦγμα in *magis-quam*? Orellius quoque defendit vulgatam δξύμωρον esse ratus, in quo τὸ μὲν μωρὸν video, τὸ δ' ὄξύ non video. Omnino aut *lenitas* aut *clementia* addendum. Plane idem valere in tali re *lenitas* et *clementia* ostendit Epist. II. 7. 5. *video te lenitate delectari: — praeclare quidem sed aliis rebus, aliis temporibus locus esse solet debetque clementiae.*

Epist. I. 2. 5. *de me possum idem quod Plautinus pater in Trinummo:*

mihi quidem aetas acta ferme est, tua istuc refert maxime;

Cf. Cicer. ad Attic. XII. 38. *Ferrem graviter si novae aegrimoniae locus esset — quamquam*

mihi quidem!

sed tenendus dolor est. et ad Attic. XIV. 21. *amariorem me senectus facit: stomachor omnia. sed mihi quidem βεβίωται. viderint iuvenes.*

Lib. I. 3. 1. *Quales tibi saepe scripsi consules, tales exstiterunt.* Sententia est imperfecta, quia verbum necessarium intercidit. Supplendum: *quales tibi saepe scripsi FORE consules.* Quod praedixerat comparat cum eventu: Consules tales fuerunt quales tibi saepe scripsi eos *futuros.*

Lib. I. 3. 2. *nihil est in me inane; sed tamen omnium ordinum consensus, gratiarum actio gratulatioque me commovet: propterea quod popularem ME esse in populi salute praeclarum est.* Duae literulae male repetitae sunt. Legendum enim: *popularem esse.* Requiritur sententia generalis, ut in Philipp. I. 14. *carum esse civem, bene de re publica mereri, laudari, coli, diligere gloriosum est.*

Epist. I. 4. 2. *statuo nihil nisi hoc: senatus aut populi Romani iudicium esse de iis civibus qui pugnantes non interierint. At*

hoc ipsum, inquires, inique facis, qui hostilis animi in rem publicam homines cives appelles. Argutatur Markland fieri non potuisse ut id Bruto obiiceretur a Cicerone, qui eosdem homines in ea ipsa epistola, cui Brutus respondeat, cives appellaverit I. 3. 3. Sic sentit senatus, sic populus Romanus nullos umquam hostes digniores omni supplicio fuisse quam eos cives, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt. Non cogitavit, quamquam admodum perspicuum est, alio sensu cives a Bruto dici, alio a Cicerone. Brutus dicit eos qui incolumes sint et iure ac legibus tuti quamdiu non sint a senatu aut a populo Romano hostes iudicati, Cicero contra eos, qui natura cives sint, voluntate hostes, ut ipse loquitur Philipp. VIII. § 13. sin eos qui natura cives sunt, voluntate hostes salvos velis. cf. Philipp. XIII. § 1. bellum quod cum impiis civibus consceleratisque suscepimus. et XIII. § 2. nihil igitur hoc cive, nihil hoc homine tetrius, si aut civis aut homo habendus est qui civile bellum concupiscit. et in epistola ad Brutum I. 14. erit civis nemo, quem quidem civem appellari fas sit.

Lib. I. 4. 3. *Nunc, Cicero, nunc agendum est ne frustra oppressum esse Antonium gavisi simus. Emendandum esse arbitror: nunc cavendum est.*

Lib. I. 4. 4. *tantam scribit esse Ciceronis auctoritatem „quanta maxima in libera civitate unius esse potest. additque: quam tu non solum bene sentiendo sed etiam prudenter tueri debes. Supplendum: sed etiam prudenter AGENDO tueri debes. In vulgata lectione prudenter sentiendo sensu vacuum est.*

Epist. I. 4. 3. *Nunc, Cicero, nunc cavendum est ne frustra oppressum esse Antonium gavisi simus neu semper primi cuiusque mali excidendi causa sit ut aliud renascatur illo peius. Manifestum est haec aut manca aut mendosa esse: unde enim pendet genitivus primi cuiusque mali excidendi? Tamen sententia loci plana est et perspicua: Cavendum esse ait ne quum primum quodque malum excisum fuerit ea de causa aliud peius renascatur. Restitui poterit ea sententia si reposueris: ne primi cuiusque mali excidium causa sit oet. cf. Epist. I. 16. 7. neque*

hoc tibi in mentem venit — iis qui ILLUD MALUM EXCIDERINT, cuius istae reliquiae sunt, nihil quo expleri possit eorum meritum tributurum umquam populum Romanum.

Lib. I. 5. 1. *Nihil honorificentius potuit facere senatus quam ut tuum esset iudicium quid [tibi] maxime conducere rei publicae videretur. Vitiose et inepte interpositum est tibi, quod inest in TUUM esset iudicium. Vulgata lectio significat: ut tu iudicares quid maxime conducere rei publicae iudicares.*

Epist. I. 5. 3. *Ciceronem nostrum in vestrum collegium coop-tari volo. Existimo omnino absentium rationem sacerdotum comitiis posse haberi; nam etiam factum est antea. C. enim Marius cum in Cappadocia esset lege Domitia factus est augur, nec quo minus id postea liceret ulla lex sanxit. Est etiam in lege Iulia, quae lex est de sacerdotiis proxima, his verbis: QUI PETET CUIUSVE RATIO HABEBITUR. Aperte indicat posse rationem haberi etiam non praesentis. Notum est M. Brutum Pontificem fuisse. Cicero ad Brut. I. 15. 8. Larentia, cui vos pontifices ad aram in Velabro facere soletis. Miro errore et Middleton et Tunstall et Markland, ubi Pontifex commemoratur Pontificem minorem dici putant idque collegium multo minus dignitatis et auctoritatis habuisse quam Auguratum (Markl. pag. 64.) Non meminerant Pontifices minores fuisse scribas Pontificum, qui officiis et muneribus pontificiis fungebantur quum Pontifices honoribus et commodis fruerentur. Liv. XXII. 57. L. Cantilius scriba Pontificis, quos nunc minores Pontifices appellant. Ipsum C. Iulium Caesarem „admodum adolescentem absentem Pontificem i. e. minorem factum esse” scribit Tunstall Epist. pag. 244. eodem errore. Velleius Paterculus II. 43. (C. Iulius Caesar) ad sacerdotium ineundum (quippe absens pontifex factus erat in Cottae consularis locum) — festinans in Italiam — Hadriatici maris traiecit sinum. Iulius Caesar post Syllae mortem propere Romam rediit quum interea per collegium auctore Lepido Pontifex factus esset. Hinc diluitur accusatorum criminatio „non C. Marium sed Iulium Caesarem nominari oportuisse: sed falsarium nescivisse C. Caesarem absentem pontificem esse factum.” Cicero enim de iis loquitur, qui liberi populi suffragiis sacerdo-*

tium adepti essent, non de iis qui per factionem in collegium essent cooptati antiquata lege Domitia. Sic Caesar Pontifex, et Lepidus Pontifex maximus factus est temporibus turbidis vi oppressa libertate. C. Marius autem absens augur factus est post consulatum sextum quum esset in Cappadocia, quo tempore ex lege Domitia aut ipse quis petebat aut absentis per amicos habebatur ratio, cuius rei exemplum Cicero afferre volebat. Quod autem scribit Dio Cassius 37. 37. Antonium, ut Lepidum Pontificem maximum faceret, legem Corneliam renovasse (ἐς τοὺς ἱερέας αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ δήμου τὴν αἵρεσιν τοῦ ἀρχιερέως ἐπανήγαγεν) primum non de omnibus, sed de solo Pontifice maximo loquitur, et res ipsa vera non est. Lepidus „*Pontifex maximus in C. Caesaris locum furto creatus est*” teste Velleio II. 63. „*in confusione rerum ac tumultu Lepidus Pontificatum maximum interceptit.*” Liv. Epist. 117. Legem Domitiam post caedem Caesaris integram mansisse et sacerdotia a populo peti apparet ex Philipp. II. 2. et XIII. 5.

Octavius ipse admodum adolescens Pontificatum erat adeptus beneficio Caesaris. Philipp. V. 46. in Scito: *Quod C. Caesar Caii F. Pontifex pro praetore — milites veteranos ad libertatem populi Romani cohortatus sit. et post pauca: placere C. Caesarem Caii F. pontificem pro praetore Senatorem esse.*

Sed novum crimen accusatores addunt et tamquam machinam obmovent inscriptionem veterem unde colligunt C. Marium ante legem Domitiam latam Romae augurem esse factum. Videamus quid rei sit. Arretini in Etruria in fori porticibus statuas clarorum virorum cum elogiis posuerunt, ut Augustus Romae in fori sui porticibus (Suet. Aug. 31.). Statuae olim omnes sine vestigio perierunt, sed elogiorum, quae in basi subscripta erant, aliquae partes tulerunt aetatem, in his ex elogio C. Marii haec habemus:

C. MARIUS C. F. COS. VII. PR. TR. PL. Q. AUGUR TR. MILITUM.

Fieri non potest quin sit in iis aliquid erratum ¹⁾ et ita scriptum oportuerit. Q. TR. MILITUM. AUGUR. In caeteris enim omnibus primum honores a summo ad infimum enumerantur,

1) Fabros in tali re errare posse ostendit Cicero ad Attic. XIII. 44. *errorem fabrillem putavi: nunc video Metelli.*

deinde adiiciuntur sacerdotia, ut in Fabio Maximo: DICTATOR BIS — TR. MIL. II. PONTIFEX AUGUR. in Aemilio Paulo: COS. II. — TR. MIL. TERTIO. AUGUR. in Licinio Lucullo: COS. — TR. MILITUM. AUG.

Qui autem opinantur recte et ordine in marmore exaratum esse:

Q. AUGUR. TR. MILITUM.

et in his ut in caeteris ordinem temporum esse servatum, necesse est credant C. Marium post tribunatum militum et ante quaesturam Augurem esse factum, quo quid absurdius cogitari vel existimari potest? Quin potius ab ipso Cicerone optimo teste hanc notitiam grati accipimus et C. Marium post sextum Consulatum absentem Augurem esse factum, et fuisse legem Iuliam de sacerdotiis, eamque recte *proximam* dici quoniam lex Antonia, quae fingitur ex loco Dionis, nulla umquam fuit.

Praeterea quod negant admodum adolescentes ad Auguratum adspirare potuisse, ne hoc quidem verum est. Brutus ad Ciceronem scribit I. 7. 1. *L. Bibulus — in Pansae locum petere constituit. Eam nominationem a te petimus. Neque coniunctiori dare beneficium quam nos tibi sumus, neque digniorem nominare potes quam Bibulum.* Iam septem annis ante (anno 50) pater Bibulus cum Cicerone de ea re egerat. ad Famil. II. 17. (Bibulus) *tantum de auguratu filii sui scripsit ad me.* Cavillantur accusatores non esse satis *petere*, sed *auguratum* aut *pontificatum petere* dictum oportuisse. Satis haec refutavit Hermannus in *Vindic. Lat.* neque id attigissem nisi ut mendum eximerem ex Epistola ad Atticum I. 17. 11. *Luceium scito [consulatum] habere in animo statim petere.* Quis tandem qui Ciceronis lectione aurem subactam habet hanc ineptam verborum compositionem ferre potest? Satis sciebat Atticus quid Luceius petiturus esset, item, credo, Cicero quid in Pansae locum Bibulus. Reliqua pars loci omnes habet numeros veritatis, ut ipse Markland demonstravit ex Philippica II. 2. 4. *auguratus petitionem mihi te concessisse dixisti. O incredibilem audaciam! quo enim tempore me augurem a toto collegio expetiturum Cn. Pompeius et Q. Hortensius nominaverunt (neque enim licebat a pluribus nominari) tu nec solvendo eras.* et XIII. 5. 12. de Sexto Pompeio: *in paternum auguratus locum — ego eum ut quod a patre accepi*

filio reddam mea nominatione cooptabo. Plinius Epist. IV. 8. *successi* (in auguratu) *Iulio Frontino principi viro, qui me nominationis die per hos continuos annos inter sacerdotes nominabat tamquam in locum suum cooptaret.* Rationem igitur videmus fuisse talem ut quotannis sacerdotes certo die nominarent eum quem in demortui locum in collegium suum cooptari vellent neque licuisse a pluribus quam a duobus nominari, ut octo minimum in demortui locum peterent, quo maior esset populo deligendi copia. Eandem in omnibus collegiis nominandi consuetudinem fuisse natura rei satis demonstrat: itaque Cicero filio suo idem a Bruto petit quod a Cicerone Brutus L. Bibulo, augur a pontifice, pontifex ab augure. Observanda est etiam loquendi consuetudo in verbis „*Ciceronem nostrum in vestrum collegium COOPTARI volo.*” Nam verbo *cooptandi* post legem Domitiam non est amplius locus, sed radices egerat et re mutata vetus verbum haesit ut in Philippica: *ego eum — mea nominatione cooptabo*, et apud Plinium: *tamquam in locum suum cooptaret.*

Falluntur etiam qui dicunt „*that the Augurate was too high and unusual a Dignity (as indeed ordinarily it was) for so young a person as L. Bibulus*” Complura enim sunt exempla eorum, qui admodum adolescentes Augures facti sunt, Ti. Gracchus εὐθὺς ἐκ παίδων γενόμενος — τῆς τῶν Αὐγούρων λεγομένης ἱερωσύνης ἡξιώθη Plut. in Ti. Graccho 4. 1. et antiquior eiusdem nominis apud Livium XXIX. 38. in M. Pomponii Mathonis locum creatus augur Ti. Sempronius Gracchus admodum adolescens, quod TUNC perrarum in mandandis sacerdotiis erat.

Pansam augurem fuisse vel ex Ciceronis loco satis constat, quem enim alium nominare poterat nisi in suo collegio? Exstat etiam aliud disertum Ciceronis de ea re testimonium ad Famil. XII. 25. *Hirtium quidem et Pansam collegas nostros — amisimus.*

Quis denique mirabitur Augures esse adolescentes ubi C. Caesarem patrem XXII annos natum et C. Caesarem filium XIX annorum Pontifices (non pontifices *minores*) videmus.

Sic igitur concidunt ea quae Marklandus pag. 73. confidenter scribit: *but, I believe, Learned Men may spare them-*

selves any further trouble in searching after this Lex Iulia de sacerdotiis. The composition discovers the Author of it, and shows that it is to be found nowhere but in these Epistles.

Quum nuper in Hispania Baetica tabulae ex aere effossae essent, in quas *Lex Coloniae Genetivae Iuliae* est incisa, vir doctissimus Ch. Giraud (dans le *Journal des Savants* 1877. pag. 125.) in ea lege expressa legis Iuliae de sacerdotiis vestigia agnoscere se scripsit. *Nous avons, inquit, dans la loi Génétivaine le témoignage et l'émanation de la loi de César, ainsi que la preuve de l'authenticité de la lettre en question de Cicéron à Brutus, du moins en ce qui touche la loi Iulia.* Quamquam mihi, ut verum fatear, hanc suspicionem non probavit, tamen impense probo quod addidit pag. 126. *La lettre à Brutus n'est donc pas l'oeuvre de l'imagination inventive d'un faussaire. On ne fabrique pas, d'ailleurs, une formule aussi exacte que celle de la loi de sacerdotiis à l'endroit des conditions de candidature.*

In ipsa lege *Coloniae Genetivae Iuliae* advertit me quod scriptum est. cap. LXVII. *Neve quis quem in collegium pontificum capito sublegito cooptato nisi tum cum minus tribus pontificibus ex iis qui coloniae Genetivae sunt erunt.*

Neve quis quem in collegium augurum sublegito cooptato nisi tunc cum minus tribus auguribus ex iis qui coloniae Genetivae sunt erunt.

Quamquam nihil esse solet in coloniis quod non sit ad urbis Romae exemplum compositum tamen hoc novum et inauditum est sacerdotum comitia tum demum haberi quum minus tribus pontificibus vel auguribus in collegio superessent et (quia *tres faciunt collegium*) nihil ab iis recte agi posset. Satis constat Romae in demortui damnative locum statim peti, sublegi, cooptari solere. Videmus in Pansae demortui locum, in locum M. Antonii hostis iudicati non deesse qui statim petant neque cur aliter fieret idonea ratio apparet. Sed diserta legis verba sunt ut res sit certissima. Sed video mihi a Theodoro Mommsen esse dissentiendum, qui in *Ephemeride Epigraphica* Tom. III. pag. 99. ita scribit: *Quot loci in utroque collegio (Pontificum*

et Augurum) — fuerint adhuc parum constabat; iam vero ex hac lege c. 67. intelligitur ternos in utroque collegio sacerdotes fuisse. Nam si tres tantum in colonia Genetiva Pontifices et totidem Augures fuissent, prorsus supervacaneum hoc legis caput esset. Sponte enim intelligitur in demortui damnative locum oportere alium capi, sublegi, cooptari, neque id lege erat praecipendum. Sed quum in utroque collegio aut sex essent aut plures, ut Capuae decem augures, sex pontifices constat fuisse (ut ipse Mommsen ex Cicerone de lege Agraria II. 55. 96. demonstravit) apparet non statim si quis esset de collegio demortuus alium in illius locum sublegi sed quum minus tribus sacerdotibus essent superstites tum demum sacerdotum comitia a Duumviris haberi solere.

Epist. I. 5. 4. *omnino Pansa vivo celeriora omnia putabamus: statim enim collegam sibi subrogavisset; deinde ante praetoria sacerdotum comitia fuissent. Nunc per auspicia longam moram video. Dum enim unus erit patricius magistratus auspicia ad patres redire non possunt.* Comparant cum his locum Dionis Cassii 46. 44. *Octavianus a populo consul creatus est δύο τινῶν ἀντὶ ὑπάτων πρὸς τὰς ἀρχαιρεσίας αἰρεθέντων, ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦν μεσοβασιλέα δι' ὀλίγου οὕτως ἐπ' αὐτὰς (ad comitia consularia) κατὰ τὰ πάτρια γενέσθαι πολλῶν ἀνδρῶν τῶν τὰς εὐπατρίδας ἀρχὰς ἔχόντων ἀποδημούντων.* Quamquam haec de eadem re dicuntur tamen inter se non concinunt. Inspiciamus primum reliqua testimonia. Cicero pro domo cap. 14. *auspicia populi Romani si magistratus patricii creati non sint intereant necesse est, quum interrex nullus sit, quem et ipsum patricium esse et a patricio prodi necesse est.* Asconius Pedianus ad Milonianam pag. 32. Orell. *Pompeius — et T. Munatius tribunus plebis referri ad Senatum de patriciis convocandis qui interregem prodarent non sunt passi.* Cicero ad Atticum IX. 9. 3. *permagni eius (Iulii Caesaris) interest rem ad interregnum non venire: id assequetur si per praetorem consules creantur.* Appianus B. C. I. 98. *Sylla consulibus absentibus — τῇ βουλῇ προσέταξεν ἐλέσθαι τὸν καλούμενον μεταξὺ βασιλέα.* In Ciceronis loco *auspicia ad patres redire non possunt* significat *patres ad prodendum interregem convocari non possunt, sive concilium patrum, sive comitia*

curiata haberi non possunt, et quod de Sylla dicitur τῇ βουλῇ προσέταξεν ἐλέσθαι τὸν καλούμενον μεταξὺ βασιλέα per breviloquentiam dictum est pro: *ad senatum retulit de patriciis convocandis qui ex suorum numero interregem proderent*. Sed quod scribit Cicero: *dum unus erit patricius magistratus auspicia ad patres redire non possunt*, et quod Dio Cassius: πολλῶν ἀνδρῶν τῶν τὰς εὐπατρίδας ἀρχὰς ἔχόντων ἀποδημούντων inter se conciliari non possunt. Omnino quae sit huius rei ratio ex tenuibus vestigiis quae supersunt indagari et intelligi nequit. Eandem difficultatem per vim Octavianus diremit creatis (ut vidimus) duumviris, qui pro consulibus (ἀντὶ ὑπάτων) comitia consularia in campo haberent.

Cur non potuerit illo anno Cornutus Praetor urbanus de ea re ad senatum referre *dum unus esset patricius magistratus* prorsus intelligi non potest, sed habemus disertum de ea re Ciceronis auguris publici testimonium.

Epist. I. 6. 2. *tibi Glycona medicum Pansae, qui sororem Achilleos nostri in matrimonio habet, diligentissime commendo. Audimus eum venisse in suspicionem Torquato de morte Pansae custodiri ut parricidam. Nihil minus credendum est; quis enim maiorem calamitatem morte Pansae accepit? Praeterea est modestus homo et frugi, quem ne utilitas quidem videatur impulsura fuisse ad facinus. Suetonius in Augusto cap. 11. Hoc bello (Mutinensi) cum Hirtius in acie, Pansa paullo post ex vulnere periissent rumor increbuit ambos opera eius occisos, ut Antonio fugato re publica consulibus orbata solus victores exercitus occuparet. Pansae quidem adeo suspecta mors fuit ut Glyco medicus custoditus sit quasi venenum vulneri indidisset. Tacitus Annal. I. 10. iudicia hominum de Octaviano mortuo commemorans: dicebatur — simulatam Pompeianarum gratiam partium: mox ubi decreto patrum fasces et ius praetoris invaserit caesis Hirtio et Pansa (sive hostis illos seu Pansam venenum vulneri affusum, sui milites Hirtium et machinator doli Caesar abstulerant) utriusque copias occupavisse. Sic solent hominum animi partibus infecti vel absurdissimas scelerum suspensiones parere. Fuit adeo qui scriberet „Hirtium in pugnae tumultu ab ipso (Octaviano) interemtum” Sueton. l. l. Brutus his rumoribus*

nihil credebat. nihil Pansa ipse, si quid veri est in iis quae scribit Appianus B. C. III. 75 sqq. de Pansa moribundo legiones Octavio reddente, quamquam, ut verum fatear, haec mihi morientis Pansae oratio non uno nomine vehementer suspecta est. Torquatus, qui Glycona in custodiam dederat, Pansae quaestor erat teste Appiano B. C. III. 69 et 76.

Epist. I. 7. 2. *Appuleium vero tu tua auctoritate sustinere debes. Sed Appuleius in sua epistola celebrabitur.* Tricatur in his Markland quasi *in sua epistola* esset in epistola ab ipso scripta et arguit non multum id commendationis habiturum neque esse modestum. Nihil aliud Brutus dicit nisi se alia epistola de industria Appuleium esse commendaturum: non paucis et obiter ut in hac, sed in alia eius laudes ac merita se enumeraturum. Affinia sunt in Philipp. XIII. 21. 50. *ut proprio Scto Pompeius laudatus esse videatur.* et V. 7. 21. *separatim suo nomine notanda censeo.*

Epist. I. 10. 2. *huius belli fortuna ut in secundis fluxa, ut in adversis bona.* Iisdem plane verbis Cicero ad Atticum scripserat anno 57 (ad Att. IV. 1. 8.): *ita sunt res nostrae, ut in secundis fluxae, ut in adversis bonae.* Saepe Cicero idem iisdem verbis scribit. Hinc emendari certa correctione potest locus ad Famil. IV. 15. 8. *si (comitia) ut putantur gratuita fuerint plus unus Cato potuerit quam omnes quidem* (Cod. Med. *qui*) *iudices.* et ad Quint. frat. II. 15. b. 4. *quae comitia si gratuita fuerint, ut putantur, plus unus Cato FUEBIT quam omnes leges omnesque iudices.* Manifestum est utrobique reponi oportere: *Cato POTUERIT quam OMNES LEGES omnesque iudices.*

Epist. I. 10. 3. *sed Caesarem meis consiliis adhuc gubernatum — improbissimis literis quidam fallacibusque interpretibus ac nunciis impulerunt ad spem certissimam consulatus.* Si per-vulgatam de ea re famam sequaris Cicero mendacia loquitur, namque ipse ab Octavio sollicitatus creditur senatui auctor fuisse ut Octavium consulem facerent eique prudentem aliquem virum ex senioribus (semet ipsum videlicet) collegam adderent a quo gubernaretur. Diserte et multis verbis haec narrat Ap-

pianus B. C. III. 82. *consulatum*, inquit, *petebat Caesar* πέμπων ἐς τὸν Κικέρωνα ἰδίᾳ παρεκάλει καὶ συνάρξαι ὥς Κικέρωνα μὲν τὴν ἀρχὴν διοικήσοντα, αὐτὸς δὲ τὴν ἐπωνυμίαν καρπώσόμενος μόνην — Κικέρων μὲν δὴ τούτοις ἐπαρθεὶς διὰ Φιλαρχίαν — συνεβούλευε θεραπεῦσαι τὸν ἄνδρα, et post pauca: ἐκέλευεν αὐτῷ συνελέσθαι τῶν τινὰ πρεσβυτέρων ἔμφρονα τῆς ἐκείνου νεότητος ἐγκρατῇ παιδαγωγόν, additque: *sed hanc Ciceronis ambitionem derisit senatus*, Κικέρωνα μὲν ἡ βουλὴ τῆς Φιλαρχίας ἐγέλασεν.

Eandem fabulam rursus inculcat III. 92. *quum Caesar urbem per vim occupasset Cicero* αὐτῷ ἐντυχὼν ἀπελογεῖτο καὶ τὴν εἰσήγησιν τῆς ὑπατείας ὑπερεπῆρεν, ἣν αὐτὸς ἐν τῇ βουλῇ πρότερον εἰσηγήσατο. Disertissime dicitur Cicero ipse in Curia censuisse ut Octavius consul crearetur. Diversa ab his narrat Plutarchus in Cicerone cap. 45. primum ὁ Καῖσαρ φοβηθεὶς ὑπέπεμπε τῷ Κικέρωνι τοὺς πείθοντας ὑπατείαν μὲν ἀμφοτέροις ὁμοῦ πράττειν, χρῆσθαι δὲ τοῖς πράγμασιν ὅπως αὐτὸς ἔγνωκεν, deinde ex Octaviani commentariis: ὁμολογεῖ δὲ Καῖσαρ αὐτὸς ὥς — χρήσαιτο τῇ Κικέρωνος ἐν δέοντι Φιλαρχίᾳ προτρεψάμενος αὐτὸν ὑπατείαν μετιέναι συμπράττοντος αὐτοῦ ¹⁾). Clandestina tantum de his consilia inita fuisse narrant, quae facili negotio fingi de nihilo poterant. In senatu de ea re esse actum idque ipsum Ciceronem censuisse neque Plutarchus neque Octavianus verbo commemorant, nisi quod Plutarchus addit cap. 45. ἐνταῦθα μέντοι μάλιστα Κικέρων ἐπαρθεὶς ὑπὸ νέου γέρον καὶ Φεναικισθεὶς — παρασχὼν αὐτῷ τὴν σύγκλητον εὐθύς μὲν ὑπὸ τῶν φίλων αἰτίαν εἶχεν, ὀλίγῳ δ' ὕστερον αὐτὸν ἀπολωλεκῶς ἤσθετο. quae manifesto falsa sunt, namque eam rem frustra fuisse omnes, qui hanc fabulam narrant, ultro fatentur. Paucis attigit Dio Cassius 46. 42. (*Octavius*) πάνυ τι ἔπρασσε διὰ τε ἄλλων καὶ διὰ τοῦ Κικέρωνος ὅπως χειροτονηθείη οὕτως ὥς καὶ συνύπατον αὐτὸν ὑποσχέσθαι οἱ ποιήσιν. additque: ἐπεὶ δ' οὐδ' οὕτως ἤρέθη ἡτοιμάζετο ὥς πολεμήσων. Omnibus his mendaciis et commentis opponamus disertissimum ipsius Ciceronis testimo-

1) Est etiam alia fabula apud Plutarchum in Compar. Demosthenis et Ciceronis cap. 4. Κικέρωνα δ' ὠνειδισεν ἐν τῇ βουλῇ Λαίλιος αἰτουμένου Καίσαρος ὑπατείαν μετιέναι παρὰ νόμον οὕτω γενειῶντος σιωπῇ καθήμενον. Non Cicero, sed Caesar ipse (si quid credere lubet) petit consulatum et Cicero tacitus assidet.

nium: iam enim licere existimo Bruti et Ciceronis epistolis pro genuinis, ut sunt, uti. Audi igitur Ciceronem I. 10. 3. *quod simul ac sensi* (Caesarem consulatum appetere) *neque ego illum absentem literis monere destiti nec accusare praesentes eius necessarios, qui eius cupiditati suffragari videbantur, nec in senatu sceleratissimorum consiliorum fontes aperire dubitavi. Nec vero ulla in re memini aut senatum meliorem aut magistratus; Numquam enim in honore extraordinario — accidit, ut nemo tribunus plebis, nemo alio magistratu, nemo privatus auctor existeret. Suntne haec satis diserta? et tamen haec dicere putatur is qui ipse in Curia huius rei auctor fuerit. Ergo, accusatores inquirunt, spurium est testimonium et epistola cum reliquis supposita et commenticia.* Quanto rectius ac verius Hermannus Rehtf. II. pag. 62. totam hanc fabulam de Cicerone alterum consulatum vel petente vel appetente explodit et ex malevolorum rumoribus natam esse existimat. Quo pacto Octavius consulatum invito senatui extorsit satis constat et ostendam breviter ut Dionis Cassii, qui nescio quomodo in Ciceronem semper iniquissimus est, calumniam refutem. Suetonius in Augusto cap. 26. *consulatum vigesimo aetatis anno invasit admotis hostiliter ad urbem legionibus missisque qui sibi nomine exercitus deposcerent: cum quidam cunctante senatu Cornelius centurio princeps legationis reiecto sagulo ostendens gladii capulum non dubitasset in curia dicere: hic faciet si vos non feceritis.* Dio Cass. 46. 42. *Octavius milites quadringentos ad senatum misit qui ipsi consulatum deposcerent καὶ εἰς τις αὐτῶν τὸ ξίφος λαβὼν — εἶπεν ὅτι· ἂν ὑμεῖς τὴν ὑπατείαν μὴ δώτε τῷ Καίσαρι τοῦτο δώσει.* Haec vera sunt, sed vide quid addat: *καὶ αὐτῷ ὁ Κικέρων ὑπολαβὼν· ἂν οὕτως, ἔφη, παρακλῆτε λήψεται αὐτήν.* Quid autem esse potest et a Ciceronis natura et ab eius in libertate defendenda consiliis alienius, quam hanc protervi militis impudentiam palam probare, quo nemo peius militum et ducum insolentiam odisset? I. 10. 3. *illudimur* (scribit ad Brutum) *cum militum deliciis tum imperatoris insolentia. Tantum quisque se in re publica posse postulat quantum habet virium: non ratio, non modus, non lex, non mos, non officium valet, non iudicium, non existimatio civium, non posteritatis reverentia. Quis non in his verbis stilum et ubertatem Tullianam agnoscit? Saepe Cicero εἰρωνεύεται, saepe*

causae ac temporibus servit, nonnumquam non ex animi sententia loquitur, sed εἰρωνεία si hoc agas pellucet neque in ea umquam „signa conturbantur quibus voluntas a dissimulatione distinguui possit” (ad Att. VIII. 9. 2.) et quod impudentissime accusatoribus mentiri videtur de Octavii consulatu fac eum nobis dicere idem quod Appio Pulchro dicit (ad Famil. III. 10. 7): *si me virum bonum — si satis magni animi, non minimi consilii in maximis rebus perspectum habes, nihil in me — perfidiosum et insidiosum et fallax — debes agnoscere.*

Epist. I. 10. 4. *haec ego multo ante prospiciens fugiebam ex Italia tum cum me vestrorum edictorum fama revocavit. Reprehendunt usum pluralis numeri quum constet unum et idem Bruti et Cassii edictum fuisse, sed non sunt in talibus boni scriptores tam diligentes nisi historiam scribant aut dicant aliquid pro testimonio. Velleius Paterculus, qui ipsum edictum ob oculos habebat II. 62. M. Brutus et C. Cassius — testati EDICTIS libenter se vel in perpetuo exilio victuros dum rei publicae constaret concordia nec ullam belli civilis praebituros materiam, plurimum sibi honoris esse in conscientia facti sui profecti Urbe atque Italia — provincias exercitusque occupaverant. Vides ipsa edicti verba a Velleio descripta esse. Eadem obversabantur Ciceroni Philipp. I. 9. 9. atque ego celeriter Veliam deirectus Brutum vidi; quanto meo dolore non dico. — Neque vero illum similiter atque ego eram commotum esse vidi. Erectus enim maximi ac pulcherrimi facti sui conscientia nihil de suo casu, multa de vestro querebatur. et Philipp. X. 3. 8 (Brutum) vidi postea Veliae cedentem Italia ne qua oriretur belli civilis causa propter se.*

Epist. I. 10. 5 *hoc adolescentis (Octavii) praesidium equidem adhuc firmum esse confido; sed ita multi labefactant ut ne moveatur interdum extimescam. Multus est Marklandus in demonstrando labefactare aliquanto plus esse quam movere. Respondit Hermannus. Addo locum ex Philipp. IV 5. 13. alia omnia incerta sunt — virtus est una altissimis defixa radicibus, quae numquam ulla vi labefactari potest, numquam demoveri loco.*

Epist. I. 12. 1. *Lepidus — repente non solum recepit reli-*

quias hostium sed bellum acerrime terra marique gerit; cuius exitus qui futurus sit incertum est. Ridet Markland pag. 145 illud *terra marique* quasi repente Lepidi legionarii milites in classiarios fuerint conversi. *Produc*, inquit, *unum testem qui dicat vel unam navim Lepidum habuisse et concedam.* Ita loquitur quasi quidquam de hoc bello nobis alicunde sit notum. Sed hoc quidem facile intelligimus Lepidum, qui cum Sexto Pompeio bellum gereret, nullo modo sine classe valida id facere potuisse, quia Pompeius copiis navalibus pollebat et Hispania Ulterior ex tribus partibus mari alluitur.

Epist. I. 15 1. *Messalam habes.* Quum Hermannus suas *Vindicias* in lucem edidisset statim ei respondit A. G. Zumptius edito libello *de M. Tullii Ciceronis ad M. Brutum et Bruti ad Ciceronem epistolis* Berolini 1845. Est haec ingeniosi iuvenis levis et tumultuaria opella, quam molli brachio Hermannus in *Vindiciarum Brutinarum Epimetro* satis confutavit. Ad verba *Messalam habes* Zumptius haec annotavit pag. 22. „*contumeliosum erat dicere Messalam haberi a Bruto, nec is qui scripsit hanc epistolam id voluit sed hoc modo dicebat Messalam esse cum Bruto.*” Obversabatur ei Aristippi dictum: *ἔχω οὐκ ἔχομαι*, vel Terentianum: *quis heri Chrysidem habuit?* et sim. Sed is qui scripsit hanc epistolam saepissime sic loquitur: satis est ex epistolis ad Atticum haec expromere II. 22. 4. *expedita mihi erunt omnia si te habebo* III. 2. 1. *si te habeam.* VII. 22. 2. *Terentiam habebis Idibus.* VIII. 11. B. 1. L. *Torquatum — Formiis non habemus.* X. 17. 3. *Ocellam vellem haberemus.* XIII. 9. 1. *σὺχαλπως ad me venit quum haberem Dolabellam.* XIII. 12. 4. *cum Pisone Erotem habes.* Qui sine contumelia dicere poterat *Terentiam habebis*, idem eodem sensu dixit *Messalam habes.* Cicero ad Terentiam scribit (ad Famil. XIV. 4. 3.) *quoquo modo potes ad me fac venias. Unum hoc scito: si te habebo non mihi videbor plane perisse.*

Epist. I. 15. 3. *Solon sapientissimus fuit ex septem.* Sed idem Cicero, ut Markland observavit pag. 130, scripsit de Legg. II. 11. *Thales sapientissimus inter septem fuit.* Hic se Markland non continet et exclamat: *The Contradiction is*

so manifest, that One of the Two Cicero's must here be under a great mistake. Si foret in terris rideret Cicero quum audiret suo iudicio et testimonio constitui quis esset inter septem omnium sapientissimus.

De septem sapientibus Cicero non multo plura quam nos noverat, id est propemodum nihil, poteratque unusquisque eorum per vices sapientissimus nominari.

Lib. I. 15. 5. *Cedebas enim, Brute, cedebas; quoniam Stoici nostri negant fugere sapientis. Verum esse arbitror: negant fugere sapientem*, ut in tali re dici assolet: *ὁ σοφὸς οὐ Φεύγει*, *sapiens non fugit.*

Epist. I. 15. 7. *quamquam ego illi (Octaviano) tum verborum laudem tribui eamque modicam. Decrevi etiam imperium; quod quamquam videbatur illi aetati honorificum tamen erat exercitum habenti necessarium. Quid enim est sine imperio exercitus? Statuam Philippus decrevit, celeritatem petitionis primo Servius, post maiorem etiam Servilius. Nihil tum nimium videbatur. Philipp. V. § 45. demus igitur imperium Caesari, sine quo res militaris administrari, teneri exercitus, bellum geri non potest. Sit pro praetore eo iure quo qui optimo. et § 46 in Scto: ob eas res Senatui placere C. Caesarem C. F. pontificem pro praetore senatorem esse sententiamque loco praetorio dicere, eiusque rationem quemcumque magistratum petet ita haberi prout haberi lege liceret si anno superiore quaestor fuisset. Dio Cassius 46. 29 senatus Octaviano decrevit εἰκόνα καὶ τὸ βουλευεῖν ἐν τοῖς τεταμειυκόσι τό τε τὰς ἄλλας ἀρχὰς δέκα ἔτεσι θᾶσσον παρὰ τὸ νενομισμένον αἰτῆσαι. Appianus B. C. III. 51. senatus decrevit Octaviano ἐπίχρυσον εἰκόνα τεθῆναι καὶ γνώμην αὐτὸν εἰσφέρειν ἐν τοῖς ὑπατικοῖς ἤδη καὶ τὴν ὑπατείαν αὐτὴν μετιέναι τοῦ νόμου θᾶσσον ἐτῶν δέκα. Errant Graeci testes, ut solent, in minutioribus: non enim quaestorio loco, neque consulari loco, sed praetorio (ut qui pro praetore esset) Octaviano datum sententiam dicere, neque de consulatu petendo quidquam erat in Scto scriptum neque de decem annis, sed collegerunt id ex verbis: eius rationem ita haberi ac si anno superiore quaestor fuisset, quod X annorum intervallum est. Velleius Paterculus II. 61.*

eum (Octavianum) *senatus honoratum equestri statua* — *pro praetore una cum Consulibus designatis Hirtio et Pansa bellum cum Antonio gerere iussit*. Haec omnia ex Ciceronis epistola confirmantur et supplentur. Statuam Philippus vitricus decrevit, celeritatem petitionis Servius et Servilius, ut pro praetore esset Cicero. Celeritas petitionis maior data est quam fieri soleret. Datum est nonnullis ut biennio maturius, triennio maturius, quinquennio maturius peterent. Philipp. V. § 52. *ob eam causam Senatus placere uti L. Egnatuleio triennium ante legitimum tempus magistratus petere, capere, gerere liceat*. Huiusmodi quid Servius decreverat, maiorem etiam celeritatem Servilius, cuius sententiam Cicero in Scto amplexus est. Frustra igitur accusatores criminantur in epistola Servio et Servilio tribui id quod Cicero ipse decrevisset.

Lib. I. 15. 8. *sed nescio quomodo facilius in timore benigni quam in victoria grati reperiuntur*. Quinam reperiuntur? Necesse enim est hoc addi. Itaque restituenda est ea sententiae forma quae in talibus apud omnes usitata est: *nescio quomodo HOMINES facilius in timore benigni* cet. cf. I. 16. 8. *ac vide quanto diligentius homines metuant quam meminerint*.

Lib. I. 15 13. *sed ego nulla in re malo quam te amando constans et esse et videri*. Praecedens litera M necessariam praepositionem absorpsit. Leg. *quam IN te amando*.

Epist. I. 16. 2. *hoc tu Cicero posse fateris Octavium et illi amicus es? aut si me carum habes vis Romae videri, cum ut ibi esse possem commendandus puero illi fuerim?* Legendum est *vis Romae ME videre*, quod idem est atque *vis me Romam redire, ubi tu nunc es, quum Romae esse non possim nisi Octavii a te precibus exorati beneficio?* Video apud Orellium olim Barthium coniecisse *videre*, sed spernitur. cf. § 6. *an tu Romae habitare id putas esse incolumem?* Res non locus oportet praestet istuc mihi. et post pauca: *hanc ego civitatem videre velim-quae ne traditam quidem libertatem recipere possit?* et § 8 *Longe a servientibus abero mihi que esse iudicabo Romam ubicumque liberum esse licebit; ac vestri miserebor quibus nec aetas neque honores dulce-*

dinem vivendi minuere potuerint. Haecine, quae spirant τὸ τοῦ Βρούτου φρόνημα, ab obscuro rhetore aut sophista profecta esse putemus?

Lib. I. 16. 5. *Ceterum nequicquam perierit ille; cuius interitu quid gavisus sumus, si mortuo nihilo minus servituri eramus* [nulla cura adhibetur]? Misere habitus locus est propter additum emblemata [nulla cura adhibetur]. Omnia sic optime procedunt: *Ceterum nequicquam perierit ille, cuius interitu quid gavisus sumus, si mortuo eo nihilo minus servituri eramus?* Nisi eo addideris stolidè dicentur Romani C. Caesari mortuo servire. Quid erat causae, inquit, cur Caesaris interitu gauderemus si eo interfecto eadem nobis erat servitus toleranda?

Epist. I. 16. 10. *te, Cicero, rogo atque hortor — semper in praesentibus malis prohibendis futura quoque nisi ante sit occursum explores ne se insinuent.* Plurimis verbis Markland reprehendit ac ridet *praesentia* mala prohibere, namque prohibere esse *procul habere* et *praesentia* non posse *procul* esse. Refutavit hanc — quid dicam? — cavillationem Hermannus. Nihil interest inter mala *prohibere* et *arcere, avertere, depellere*, id est impedire quo minus nos attingant, et sic dicitur *morbum, calamitatem, pestem, bella civilia prohibere*, quae instant. Eodem modo dicebant aliquem *aditu, exitu, Italia prohibere*. Intrare volentem aut per vim irrumpentem *aditu prohibemus*, non *absentem*.

Epist. I. 16. 10. *Fateor enim duriores esse conditionem spectatae virtutis quam incognitae. Bene facta pro debitis exigimus; quae aliter eveniunt ut decepti [ab iis] infesto animo reprehendimus.* Alieno loco ab iis positum est et in suam sedem sic transferendum: *bene facta pro DEBITIS AB IIS exigimus*, nempe ab iis quorum sit spectata virtus. Verissima haec sententia est et pereleganter enunciata.

Epist. I. 17. 1. Brutus ad Atticum: *scribis mihi mirari Ciceronem quod nihil significem umquam de suis actis.* Miro errore homines docti haec accipiunt de Ciceronis consulatu et

oppressa coniuratione Catilinae. Hoc Brutus nunc curabat scilicet. Non quid ante annos viginti Cicero egisset Brutus cogitabat sed quid his ipsis diebus ageret, quae Bruto vehementer stomachum movebant et indignationem et iram. Itaque neque ad Ciceronem scribebat neque ad Atticum scribens quidquam de Ciceronis actis commemorabat. Rogatus ab Attico cur ita faceret respondet: *quoniam me flagitas coactu tuo scribam quae sentio*. Deinde multa quae in Cicerone reprehenderet aperte exponit, primum turpiter Ciceronem Octaviano adulari: *quaedam, inquit, mihi videtur, quid dicam? imperite an ambitiose fecisse: — pueri et cupiditatem et licentiam potius esse irritatam quam repressam a Cicerone, et plane iracunde et odiose: non omnibus horis iactamus Idus Martias similiter atque ille Nonas Decembres semper in ore habet. Nihil prodesse Ciceronis cum Antonio bellum „si merces Antonii oppressi poscitur in Antonii locum successio” — „ut iam ista quae facit non dominationem sed dominum Antonium timentis sint.”* Deinde ei exprobrat quod Octaviano triumphum et stipendium decreverit. *„Quid inter Salvidienum (abiectum Octaviani assentatorem) et eum interest? quid autem amplius ille decerneret?”* Deinde quum Attico dicit: *„nec mehercule te, Attice, reprehendo; aetas enim, mores, liberi segnem efficiunt.”* hoc dicit *„sed Ciceronem reprehendo, qui segnis et iners causam libertatis deseruit.”* et post pauca: *„Nimium timemus mortem et exilium et paupertatem: haec mihi videntur Ciceroni ultima esse in malis et dum habeat a quibus impetret quae velit et a quibus colatur ac laudetur servitutem honorificam modo non aspernatur.”* et reliqua per totam epistolam eadem acerbitate ab irato sunt scripta. Non occultat se Ciceronem contemnere: *„sed persuade tibi de voluntate propria mea nihil esse remissum, de iudicio largiter. Neque enim impetrari potest quin quale quidque videatur ei, talem quisque de illo opinionem habeat.”*

Non minore acerbitate ad ipsum Ciceronem scribens I. 16 Brutus utitur: *„verba tua recognosce et aude negare servientis adversus regem istas esse preces.”* et § 4. *qui potes intueri quae gesseris simul et ista vel probare vel ita demisse ac facile pati ut probantis speciem habeas?* et § 5. *„vivere et pecunias habere et dici consulares volumus.”* et § 6. *„valde care aestimas tot*

annos quot ista aetas recipit si propter eam causam puero isti supplicaturus es." et § 7. „*si Octavius tibi placet — non dominum fugisse sed amiciores dominum quaesisse videberis.*" et alia non minus dura et aspera, quae Ciceronis animum male urere erat necesse, praesertim quia Brutus in iis exagitandis excedebat modum et quid Cicero consilii sequeretur iniquius iudicabat. Quod Cicero Octaviano triumphum et stipendium decreverat non erubuit illum cum turpissimo adulatore comparare. Est operae pretium audire quo pacto Cicero huius rei invidiam a se amolitur I. 15. 25. „*suspikor illud tibi minus probari quod a tuis familiaribus optimis illis quidem viris sed in re publica rudibus non probabatur, quod ut ovanti introire Caesari liceret decreverim. Ego autem (sed erro fortasse: nec tamen is sum ut mea me maxime delectent) nihil mihi videor hoc bello sensisse prudentius. Cur autem ita sit aperiendum non est ne magis videar providus fuisse quam gratus.*" In ultimis verbis interpretandis docti homines trlicantur nescio quid arcani in iis inesse rati, sed res est aperta et perspicua.

Ut de Lepido dicit § eadem: „*nos eum honore studuimus a furore revocare.*" id est summos in hominem furiosum honores congressimus ne a senatu et bonis viris alienaretur, sic Octaviano ovationem decreverat ut eum hoc honore senatui et optimatibus conciliaret. Decrevi honorem, inquit, non quo gratus essem sed cante providebam ne Caesar causam optimatum desereret seque (ut factum est) cum hostibus rei publicae coniungeret. Sed senatus nihil providens Ciceronis sententiam reiecit: satis contumeliose Octavio ovationem negavit. Appianus B. C. III. 80. Octavianus θράμβον ἤτει, καταφρονούμενος δ' ὑπὸ τῆς βουλῆς ὡς πρεσβύτερα τῆς ἡλικίας ἐπινοῶν ἔδεισεν.

Lib. II. 1. 2. *ego autem ei, qui sententiam dicat in principibus de re publica, puto etiam prudentiam esse praestandam; nec me cum mihi tantum sumserim ut gubernacula rei publicae prenderem minus putarim reprehendendum, si INUTILITER aliquid Senatui suaserim quam si INFIDELITER.* Markland pag. 116. magnum Grammaticorum agmen in aciem educit ut vincat infideliter non esse vocabulum Latinum. Producit testes Ger. Ioan. Vossium, Henricum Stephanum, Olaum Borrichium,

Scioppium, Cellarium, et addit: „*if the Remark of these Learned men be true it decides AT ONCE against the genuineness of this Epistle.*” Mirum est, ut ipse Markland observat, neminem horum meminisse loci unici, ubi nunc *infideliter* legatur, sed magis etiam mirum est eos non cogitasse optimum quemque scriptorem Latinum pro re nata vocabula nova ex certa analogia sibi fingere eaque omnia, si modo idonea sint et venusta et aurem non laedant, perinde esse proba et Latina atque ea quae frequenti omnium usu terantur. Ingens est vocabulorum numerus, quae Comici iocose ex derivatione et compositione nova formarunt. Eodem iure utuntur et reliqui omnes et Cicero, hoc unum caventes ne dura et inficeta et auri molesta procudant, praesertim ubi numerosae orationis concinnitas aliam formam, quam quae vulgo usitata sit, requirat. Cicero de Senect. § 47. *At non est voluptatum tanta quasi titillatio in senibus.* — *Credo sed ne desideratio quidem.* Quis umquam pro *desiderium* dixit *desideratio*? Sed vides cur Cicero analogiam quam usum dicendi sequi maluerit. Non minus de Latinis scriptoribus quam de Graecis valet quod scribit Galenus in Praefat. ad Gloss. Hippocratis: ὅτι γὰρ ἐποίουσι οἱ παλαιοὶ πολλὰ τῶν ὀνομάτων αὐτοὶ δέδεικται ἱκανῶς πρὸς Ἑρατοσθένους ἐν τοῖς περὶ ἀρχαίας κωμωδίας. et post pauca: ὅτι δὲ αὐτὸς ἕκαστος τῶν περὶ λόγους ἔχόντων ἡξίου ποιεῖν ὀνόματα καὶνὰ δημοῖ Ἀντιφῶν ἱκανῶς, ὅς καὶ ὅπως αὐτὰ ποιητέον ἐκδιδάσκει. Innumera sunt quae Comici Graeci ἐπαιξάν, complura quae Latini Comici, ut vel solus Nonius Marcellus demonstrat. Cavendum tantum erat ne quis σκληρά et μοχθηρά et κακόφωνα fingeret, in caeteris analogiam ducem tuto sequebantur. Unusquisque pro re nata optimo iure nova nomina et adiectiva et adverbia in — as, — or, — io, — bilis, — biliter et sim. formabat. Multa de genere hoc Hermannus protulit in *Vindic. Latin.* pag. 35. *impolite, incallide, indiserte, immortaliter, insaturabiliter, intemperate, immutabilitas, impigritas, iniucunditas*, quae omnia sunt apud Ciceronem ἀπαξ εἰρημένα et ab ipso ficta. Si *depellere dominatum* recte dicitur perinde bene *dominatus depulsor* et *depulsio* dicitur. Si *cavere* et *cautio* proba sunt, non minus probum est *cautor alieni periculi*. *Placabilis* et *placabilitas* optime dicitur, an minus bene *implacabilis* et *implacabiliter*?

Insaturabiliter Cicero dixit, nonne eodem iure *insatiabiliter* dicetur? Cicero quum ἀπαθήs vellet dicere *impatibilis* dixit. Quis reprehendet? An nunc demum bene Latinum est, si Cicero non dixisset, aut ille liber in quo nunc legitur periisset, an propterea vitiosum et non Latinum debuisset videri? Absurda haec quidem me iudice ratio est. Iuvat pauca ex Horatio addere. Quis umquam dixit *immersabilis*? Sed Horatius qui dixerat Epist. I. 1. 16. *mensor civilibus undis*, non dubitavit de Ulysse scribere Epist. I. 2. 21.

*dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
pertulit adversis rerum immersabilis undis.*

Quis legit usquam *immiserabilis*? Horatius tamen dixit Od. III. 5. 17.

*si non periret immiserabilis
captiva pubes.*

Nemo umquam usus est adiectivo *impermisus* praeter Horatium Od. III. 6. 27.

*cui donet impermissa raptim
gaudia luminibus remotis.*

ubi Bentleius: *recte habet — lectio impermissa gaudia, etsi nemo Veterum, quod meminerim, hanc vocem usurpaverit. Idem cadit in reliqua omnia, quae attulimus, sed ἕκαστος τῶν περὶ λόγους ἔχόντων ὀνόματα καινὰ ποιεῖ*, et sic Cicero infideliter dixit.

Epist. II. 2. *ego hic cum homine furioso satis habeo negotii, Servilio, quem tuli diutius quam dignitas mea patiebatur. — Coeperat enim esse tanta insolentia ut neminem liberum duceret. In Planci vero causa exarsit incredibili dolore mecumque per biduum ita contendit et a me ita fractus est ut eum in perpetuum modestiorem sperem fore. Atque in hac contentione ipsa cum maxime res ageretur a. d. V Idus Apriles literae mihi in Senatu redditae sunt a Lentulo nostro. Conferenda est cum his epistola Ciceronis ad Plancum ad Famil. X. 12. Facile sentias utramque epistolam ab eodem esse scriptam. a. d. VII Idus Apriles mane mihi tuas literas M. Varisidius reddidit. — Placuit nobis ut statim ad Cornutum praetorem urbanum literas deferremus, qui quod consules aberant consulare munus*

sustinebat more maiorum. Senatus est continuo convocatus. — Recitatis literis oblata religio Cornuto est pullariorum admonitu. — itaque res dilata est in posterum. Eo autem die magna mihi pro tua dignitate contentio cum Servilio, qui cum gratia effecisset ut sua sententia prima pronuntiaretur frequens eum senatus reliquit. — meae sententiae — cum frequenter assentiretur senatus rogatu Servilii P. Titius intercessit. Res in posterum dilata. Venit paratus Servilius — Hunc quemadmodum fregerim quantaque contentione Titium intercessorem abiecerim ex aliorum te literis malo cognoscere. Omnia accuratissime conveniunt: a. d. VII Idus afferuntur Planci literae: a. d. VI senatus habetur, res in posterum dilata ob religionem. a. d. V vicit Ciceronis sententia. Interceditur. Res dilata in posterum. a. d. IV Servilius fractus est. Epistola scripta est a. d. III Idus Apriles. Literae Lentuli in senatu Ciceroni redditae a. d. V Idus „cum maxime res ageretur.” Eodem aut proximo die Cicero et ad Plancum et ad Brutum literas dederat.

Epist. II. 3. Acute viderunt Manutius et Middleton et accurate demonstravit Hermann *Rechtf.* II. pag. 27 sqq. unum folium in vetusto Codice transpositum fuisse et quae nunc leguntur in Epistola III et IV: ***** *sed quo nos amisisse; quem sic vexari a Dolabella audio usque ad: sin eam semel cepit mihi crede non erit, transferri oportere post verba in Epistola V hoc magis doleo Asiam.* Sic disiecta membra aptissime coeunt et optime quadrant omnia. Brutus Ciceroni scribit: *Literas tuas valde exspecto — Hoc magis doleo Asiam ***** sed quo nos amisisse, quem (leg. quam) sic vexari a Dolabella audio — non fore illi abutendum gloria tua ut adipiscatur honores paternos. Kalend. April. Dyrrhachio (vesperi).* Cicero respondet: *Datis mane a. d. III Id. April. Scautio literis eodem die tuas accepi Kal. April. Dyrrhachio datas vesperi. — si ad Rhodum accessit videtur mihi Asiam reliquisse. Id si ita est istic tibi censeo commorandum; sin eam semel cepit, mihi crede, non erit ***** at in Asiam censeo persequendum. Nihil mihi videris hoc tempore melius acturus. Quod egere te duabus necessariis rebus scribis usque ad finem id ipsum incredibiliter gaudeo a te eum diligi.* Respondet Cicero ordine ad omnia: Brutus scribit:

quare quam primum fac me certiore quid tibi placeat (de C. Antonio), respondet Cicero: quod me de Antonio consulis — custodiendum puto. Brutus: Cassius noster Syriam, legiones Syriacas habet. Cicero: de Cassio laetor et rei publicae gratulor. Brutus: ego scripsi ad Tertiam sororem — ne prius ederent hoc. Cicero: quod scribis te ad Tertiam sororem scripsisse. Brutus: legi orationes duas tuas. — iam concedo ut vel Philippici vocentur, quod tu quadam epistola iocans scripsisti. Cicero: haec ad te oratio perferetur, quoniam te video delectari Philippicis nostris. Brutus. duabus rebus egemus. Cicero: quod egere te duabus rebus necessariis scribis. Concludit Brutus epistolam iis verbis, quibus nihil Ciceroni iucundius accidere ad aures poterat: Cicero filius tuus sic mihi se probat — ut prorsus numquam dimittere videatur cogitationem cuius sit filius. Quare quoniam efficere non possum ut pluris facias eum, qui tibi est carissimus, illud tribue iudicio meo, ut tibi persuadeas non fore illi abutendum gloria tua ut adipiscatur honores paternos. Ad haec Ciceronis tacitum pertentant gaudia pectus et eadem illa, qua Brutus usus erat exquisita humanitate respondet: de Cicerone meo et, si tantum est in eo quantum scribis, tantum scilicet quantum debeo gaudeo; et si quod amas eum eo maiora facis, id ipsum incredibiliter gaudeo a te eum diligere. Haecine incertum incertae aetatis rhetorem aut sophistam sic dicere potuisse credemus?

Quam saepe dormitantes scribae folium unum aut plura vel duos quaterniones transposuerint notum est. Memorabile imprimis exemplum est in Codice Athenaei pag. 177. a, ubi duo quaterniones inter se locum mutarunt. Restituit verum ordinem Casaubonus.

Epist. II. 5. 4. legi orationes duas tuas. — nescio animi an ingenii tui maior in his libellis laus contineatur. Iam concedo ut vel Philippici vocentur quod tu quadam epistola iocans scripsisti. Respondet Cicero II. 3. 2. haec ad te oratio perferetur quoniam te video delectari Philippicis nostris. Constat igitur his Bruti et Ciceronis testimoniis cur orationibus in Antonium nomen sit inditum *Philippicorum*, Cicero iocans Φιλιππικούς (λόγους) appellaverat ex imitatione Demosthenis, probat nomen et laudat Brutus et sic invaluit. Latine orationes *Philippicae*

dicebantur. Cicero ad Attic. II. 1. 3. in iis orationibus, quae Philippicae nominantur, enituit civis ille tuus Demosthenes.

Epist. II. 7. 2. Brutus re bene gesta literas laureatas ad senatum miserat, de quibus Cicero scribit: *quodsi tuis placuisset de his literis referri — honos quoque iustus et debitus deis immortalibus decretus esset.* Argutias Marklandi opinantis honorem diis immortalibus non DECERNI, sed HABERI, satis redarguit Hermann. *Supplicationes DECERNI nemo negat.* Nihil aliud est in Ciceronis loco: *supplicationes decretae fuissent, inquit, si tuis de his literis referri placuisset.* In oratione in Catil. III 10. *multi saepe honores Diis immortalibus iusti habiti sunt ac debiti,* transponenda verba sic arbitror: *habiti sunt iusti ac debiti.*

Epist. II. 7. 4. *dixerunt etiam alii. Labeo vero noster nec signum tuum in epistola nec diem appositum nec te scripsisse ad tuos, ut SOLERES.* Dormitavit Marklandus quum multis exemplis ostenderet ut SOLERES dici oportuisse. „*obliquam orationem agnoscere noluit*” Herm. Vindic. pag. 38. Quod addit Cicero: „*hoc cogere volebant falsas literas esse*” quamquam sine ulla controversia erant a Bruto scriptae, idem in Tunstallum et Marklandum quadrat, nisi quod serio in animum induxerant literas has esse falsas.

Concludam has observationes verbis Hermannii *Rechtf.* II. pag. 88. quae prorsus ex animi mei sententia scripta sunt: *Sind nun aber diese Briefe wirklich gerettet? Ich wünsche es, nicht um eitler Ehre, sondern um der Sache selbst, um des reichen Schatzes feiner und charakteristischer Züge willen, die sie zum Verständnis der beiden Männer, deren Namen sie tragen, und des ganzen verhängnisvollen Halbjahres darbieten, in welchem sich Roms Schicksal für alle Zukunft entschied, und wofür der herostratische Kitzel zweier dünkelder Menschen die philologische Welt ein ganzes Jahrhundert lang einer Quelle beraubt hat, die selbst in ihrer fragmentarischen Gestalt wichtiger als die glattesten Schilderungen späterer griechischer Geschichtschreiber seyn muss.*

AD PLINII NAT. HIST. XVI. 1. 1.

Contigit nuper, ut inspicerem particulam XII, anni 1878, Commentariorum, qui singulis mensibus Augustae Treverorum eduntur, inscripti „Monatschrift für die Geschichte Westdeutschlands“. In quo libello, inter bene multas commentationes subtilitatis atque doctrinae plenas, disputatio legitur (p. 721) A. Dederichi Emricensis de loco Pliniano, ubi Chaucorum regio describitur. Multis verbis ibi narrat vir doctissimus, se antea antiquiorum editionum auctoritate in errorem inductum, Plinii verba perperam interpretatum esse, postquam vero Detlefsenii curis criticis emendatior prodierit recensio, tenebras menti suae offusas tamquam clarissima luce esse dispulsas. Detlefsenius autem ita locum edidit:

Vasto ibi meatu bis dierum noctiumque singularum intervallis effusus in immensum agitur oceanus, alternam operiens rerum naturae controversiam dubiamque terrae sit an partem maris.

Dederichus, etsi *alternam* pro vulgato *aeternam* maximo plausu amplectitur, tamen in illa recensione nonnulla superesse fatetur, quae minus sibi placeant, quibus copiose expositis in hunc modum posteriora verba constituit: *alternam operiens rerum naturae controversiam; dubiumque, terrae sit in parte an maris.*

Insuper etiam hanc versionem addit: „In ungeheuern Wogengänge wird dort zweimal innerhalb des Zwischenraums je eines Tages und einer Nacht (d. h. in 24 Stunden) der Ocean schrankenlos weithin über das Küstengebiet getrieben, verhüllend den wechselnden Kampf der Elemente; und man weisz nicht (oder: so dasz es zweifelhaft ist) ob er sich auf dem Festlande befinde oder ob er dem Meere angehöre.“ „Plinius,“

ita pergit „welcher beim Anblick der merkwürdigen Naturerscheinung in Staunen versetzt ist, hat in der Schilderung den Mund in seiner Weise etwas voll genommen und uns die Naturscene, um mich so auszudrücken, *grandibus verbis* vor Augen geführt“.

Est ut dicit Dederichus. Verba illa non solum grandia sunt, sed ventosa etiam atque inania. Nescio vero an illorum culpa non in Plinium sit conferenda, sed in ipsum praeposterum criticum. Quin autem corruptus sit locus dubitari nullo modo potest, at menda alibi latere mihi videntur, atque doctus Germanus opinatus est. Primum igitur vitiosum puto *operiens*. Inapte enim mare statis temporibus affluens ac refluens controversiam *operire* dicitur. Vera lectio nimirum est *pariens*. *Parere* pro *facere*, *efficere* saepius apud Plinium legitur. Exempli gratia hos locos affero: III. 1. 3: *quae causa magnos errores computatione mensurae saepius parit*; XII. 17. 40: *nulla est voluptas quae non assiduitate fastidium pariat*; XIX. 8. 38: *quamquam omnes somnum parere credantur*; XXIII. 57: *Apyrina inflationes pariunt*. — Aeternam porro intactum relinquendum erit, neque in *dubiamque* quicquam mutandum. De postremis autem verbis in hunc modum inter codices variatur: *sitam* — *sit an*; *partem* — *pars* — *parte in* — *partus*. Alterum depravatum est ex *sitne*, ex *pars an* alterum. Quae quum ita sint, Plinium scripsisse apparet:

Vasto ibi meatu bis dierum noctiumque singularum intervallis effusus in immensum agitur oceanus, aeternam pariens rerum naturae controversiam dubiamque, terrae sitne pars an maris.

Oceanus, inquit, qui bis diei et noctis spatio vasta aquarum magnitudine immensae regioni superfundatur, controversiam facit de rerum ibi natura, quae numquam dirimi poterit, utrum terrae sit pars an maris.

Conveniunt haec cum iis, quae de iisdem regionibus tradit Tacitus, Ann. I. 70: *Et opplebantur terrae: eadem freto litori campis facies, neque discerni poterant incerta ab solidis, brevia a profundis.*

J. J. CORNELISSEN.

CICERONIANA.

ORATIO PRO L. FLACCO.

I. DE LOCIS QUIBUSDAM INTERPOLATIS.

Notum est omnibus quam insigni emblemate reliquorum eorumque longe deteriorum codicum fragmentum Vaticanum orationem liberaverit in § 47, quod emblemata unde irrepserit, docemur ipsius loci interpretatione, quam servavit lemma Bobiense. Ut hic, ita bis etiam paucis illis paragraphis, quibus constat fragmentum, ipsius auctoritate voculas quasdam eiecerunt editores (§ 44 *etiam* § 54 *enim*). At vel ipsum fragmentum Vaticanum additamento inquinatum esse censeo in § 51 *eum tu testem spe recuperandi fundi paterni venire ad testimonium dicendum coegisti: vv. tu testem* merito deesse in lemma Bobiensi nemo monitus negabit.

Quodsi vero paucis his capitibus quater huiusmodi culpa convicti sunt ii libri, ex quorum auctoritate reliqua oratio tota pendet, mirum sane esset, ac paene lectorum negligentiae tribuendum videretur, nisi in illa quoque orationis parte eiusdem pravae sedulitatis vestigia reperirentur. Iis autem quae hac in re praestiterunt viri docti haec adiciere mihi liceat.

§ 2. *Numquam tamen existimavi, iudices, D. Laelium, optimi viri filium, optima ipsum spe praeditum summae dignitatis, eam suscepturum accusationem.*

Summae dignitatis i. e. consulatus, cf. p. Sulla 30, at nec

pater hoc honore functus est, neque ipse Laelius aliquando eo pervenit, nec erat cur adolescentem mediocris familiae umquam eo ascensurum aliquis crederet. Sed, quod gravius, *optima spe praeditus* adolescens omne additamentum respuit, est enim is de quo optima speramus, quod perspexit *Garatinius*, qui sic interpunxit *o. sp. praeditum, summae dignitatis*; at vero adolescentis, nullo adhuc honore functi, qui post quinque demum annos ad tribunatum accessit, quae est dignitas, nedum summa? Itaque expellendum glossema, desumptum, ut opinor, ex oratione pro Sulla ll. *ea spe proposita amplissimae dignitatis*.

10. *Unde illud est: da mihi testimonium mutuum? Num Gallorum, num Hispanorum putatur? Totum istud Graecorum est, ut etiam qui Graece nesciunt, hoc quibus verbis a Graecis dici soleat, sciant.*

Manifestum emblemata. Non rogat unde putetur, sed unde sit illud *δάνεισόν μοι μαρτυράν*.

14. *Primum quod distributis partibus sermo est tota Asia dissipatus, Cn. Pompeium, quod L. Flacco esset vehementer inimicus, contendisse a Laelio e. q. s. Quis umquam audivit partes regionis distributas esse (cf. ann. Klotzii) ad sermonem dissipandum? Nihilominus editores vindicant ridiculum emblemata, quod iam Gronovius e sequenti § invecum esse intellexit: quae populus iuberet, summota cantione distributis partibus tributim et centuriatim, descriptis ordinibus, classibus, aetatibus iuberi vetarique voluerunt (sc. maiores), in quibus vv. tributim et centuriatim, interpretum nulli intellecta, sua vice suspicionem mihi movent. — Vehementer deest in lemmate scholiastae Robiensis, quocirca de hoc quoque est quod dubites.*

17. *Quod Mithridates, se velle dixit, id sutores et zonarii conclamarunt. Hoc testimonium est civitatis?*

Conferas quod praecedit: *porrexerunt manus, psephisma natum est: hoc testimonium est?* § 19 mementote igitur, cum audietis *psephismata non audire vos testimonia*. et 23 nego esse ista testi-

monia, quae tu ipse psephismata appellas et consenties delendum esse civitatis; non enim quaeritur utrum ista testimonia sint civitatis an imperiti vulgi, sed negat psephismata graecorum omnino pro testimoniis esse habenda.

24. *Ne periculosam imitationem exempli reliquis in posterum proderetis.*

Reliquis et in posterum iuxta posita eiusdem sunt notae ac § 26 causam intentis oculis, ut aiunt, acerrime contempleri, quod correxit Pluygersius. Similiter mox peccatum est § 33 Flaccus ... quid alii postea facturi essent, scire non poterat, quid fecissent, videbat, ubi restituas orationis concinnitatem delendo postea.

28. *Equidem existimo non solum praesidii, sed etiam ornandi imperii causa navigandum fuisse. — Haec enim ratio ac magnitudo animorum in maioribus nostris fuit, ut, quum in privatis rebus suisque sumptibus, minimo contenti, tenuissimo cultu viverent, in imperio atque in publica dignitate omnia ad gloriam splendoremque revocarent. Quaeritur enim in re domestica continentiae laus, in publica dignitatis. — Quod si etiam praesidii causa classem habuit e. q. s.*

Expungendum quum, ut adaequetur membrorum dignitas: haec fuit ratio ut in privatis viverent, in publica dign. revocarent. Asundeton allexit interpolatorem.

Mox quaeritur sqq. pertinent ad maiorum laudes nec valent de Ciceronis aequalibus, quocirca legendum quaerebatur.

31. *Quum praedonem nullum cepissent, mare tamen tutum praestiterunt. Casus est enim in capiando, locus, eventus, occasio: defendendi facilis est cautio, non solum latibulis occultorum locorum, sed etiam tempestatum conversione et moderatione.*

Vitium mihi latere videtur in v. casus, sive legendum est cavendus est enim, sive pro emblemate eiciendum: est enim in capiando locus, eventus (= casus), occasio. Mox in marginem releges occultorum. Denique quaerat quispiam, quaenam praedonibus defensio sit in tempestatem moderatione i. e. remissione?

32. (L. Sulla) *quum omnes Asiae civitates pro portione in provincia descripsisset.*

In provincia merito suspectum fuit Garatonio et Mommseno. Non minus recte in 64 Asiae maximam oram bello superatam cinxit (sc. Graecia) urbibus, non ut munitam coloniis illam gentem, sed ut obsessam teneret, vv. illam gentem, a codicibus varie tradita, Garatoni^{us} spuria esse contendit.

§ 60. *Revocarem animos vestros ad Mithridatici belli memoriam, ad illam universorum civium caedem: praetores nostros deditos, legatos in vincula coniectos, nominis prope Romani memoriam cum vestigio imperii non modo ex sedibus Graecorum, verum etiam ex litteris esse deletam.*

Dicendi genus prorsus Ciceronianum, dummodo infinitivum expellas.

62. *Quae (civitas Athenarum) vetustate ea est, ut ipsa ex sese suos cives genuisse dicatur et eorum eadem terra parens altrix patria dicatur, auctoritate autem tanta est, ut iam fractum prope ac debilitatum Graeciae nomen huius urbis laude nitatur.*

Et eorum — dicatur, quid haec ad vetustatem Athenarum? Quaevis urbs civium altrix et patria (quid sign. parens?) nominari potest. Expelle emblemata, quod felicissimo casu deest in codice Salisburgensi.

102. *O nonae illae Decembres, quae me consule fuistis! Quem ego diem vere natalem huius urbis aut certe salutarem appellare possem.*

Quis credat ipsum Ciceronem acumen sententiae isto insulso additamento obtudisse?

II. DE LOCIS QUIBUSDAM CORRUPTIS.

§ 2. *Accusationem, quae sceleratorum civium potius odio et furori, quam ipsius virtuti atque institutae adolescentiae conveniret.*

Ad defendendum illud institutae adolescentiae Orellius fru-

stra comparat pro Cluentio 42 *et voluntate et instituta ratione vitae*, qui locus id ipsum possidet, quod in nostro desideras. Nihil magis profecerunt, qui coniecerunt *instituto vel institutis* (Halm.). Suspisor corrigendum esse *iam spectatae*, uti est p. red. in Sen. 37 *spectata iam adolescentia filius*. (cf. p. Sulla 30 *iis fundamentis adolescentiae iactis*.)

6. *At a testibus laeditur. Antequam dico a quibus, qua spe, qua vi, qua re concitatis, qua levitate, qua egestate, qua perfidia, qua audacia praeditis, dicam de genere universo et de conditione omnium nostrum.*

Nostrum sine dubio corruptum; restituendum est *testium* (*testium* — *vestrum* — *nostrum* solito errore): agitur enim in seqq. de universo genere testium, quod est perversissimum, et de omnium eorum conditione quae est humillima § 6—26: sunt ignoti, sunt graeci, cetera; transit ad singulos § 27—66, in quibus haec praesertim nostrum locum declarant: § 50 *satisne vobis videor ad singulos testes accedere neque, ut primo constitueram, tantummodo cum universo genere confligere?* Cf. 23 *de communi genere testium* et 66 *de Asiatico genere testium*. In his omnibus nihil de conditione omnium nostrum, i. e. Romanorum, ut est pro Balbo § 18.

Ibid. *In tam varia iuris dictione (i. e. in praetura) . . . quae est umquam iacta non suspicio. . . . Et is est reus qui in suspiciosissimo negotio maledictum omne non modo crimen effugit?*

Quicumque concesserit alterum enuntiatum refutationem continere alterius (scil. quamquam Praetura res est suspicionum plena, tamen Flaccus eas effugit), fatebitur deleti interrogandi signo scribendum esse *at is e. q. s.*

11. *Hi si Graeci fuissent ac nisi nostri mores ac disciplina plus valeret quam dolor ac simultas, omnes se spoliatos esse dixissent.*

Post *nisi* excidit *iis*, ut haud raro evenit: non enim univ-
erse loquitur de morum Romanorum praestantia, sed de Lur-
cone, Septimo, Caelio, in quibus nisi viguisset illa disciplina,
perinde ac Graeci mendax ac malevolum testimonium dixissent.

De imperfecto et pl.q.perfecto (*fuiisset . . . valeret*) juxta positis vide annot. Halmii ad or. pro Sulla § 32 ed. Lips.

Ibid. sic pergit. *Graecus testis cum ea voluntate processit, ut laedat, non iuris iurandi sed laedendi verba meditatur. Vinci repellere redargui putat esse turpissimum; ad id se parat, nihil curat aliud.*

Sine dubio corrigendum aut *processerit*, ut rationem reddat, aut *procedit* (cum praepos.) de eo quod fieri solet. Mox pro *id* scribendum *illud* scil. ut laedat.

12. *Vos autem in privatis minimarum rerum iudiciis testem diligenter expenditis; etiam si formam hominis, si nomen, si tribum nostis, mores tamen exquirendos putatis.*

Est argumentatio, quam dicunt, a fortiori: quod Graeci in gravissimis negligunt, id vos ne in minimis quidem iudiciis; idcirco pro *autem* lege *etiam*. Tum, quid *forma* hominis i. e. externa species commune habet cum veracitate? Vocabulum ortum ex compendio pro *fortunam* i. e. conditionem: de Off. I. 41 *est autem infima conditio et fortuna servorum.*

14. *Qui comitatus in inquirendo . . . ! quantus exercitus! quae iactura! qui sumptus! quanta largitio! Quae . . . timide tamen dico, quod vereor ne Laelius ex his rebus, quas sibi suscepit gloriae causa, putet aliquid oratione mea sermonis in sese aut invidiae esse quaesitum. — Itaque hanc partem totam relinquam: tantum a vobis petam, iudices, ut si quid audistis communi fama atque sermone de vi, de manu, de armis, de copiis, memineritis quarum rerum invidia lege hac recenti ac nova certus sit inquisitioni comitum numerus constitutus. — Sed ut hanc vim omittam, quanta illa sunt, quae . . . reprehendere non possumus, queri tamen cogimur.*

Qui probe haec legit, mecum sentiet nullam vim a Cicerone Laelio obiici, sed reprehendi comitatum, et sumptus nimis magnos: quod tamen argumentum bis missum facit, primum verbis *itaque . . . relinquam*, mox hisce: *sed ut haec iam omittam*, id enim, Tullium dixisse manifestum est; error natus ex scripturae similitudine in IAM et VIM.

24. *Multa enim sunt eiusmodi, iudices, ut etiamsi in homine ipso, de quo agitur, negligenda sint, tamen in conditione atque in exemplo pertimescenda videantur. Si quem infimo loco natum defenderem, tamen . . . deprecarer, ne ignotis testibus, ne incitatis, ne accusatoris consessoribus . . . civem ac supplicem vestrum dederetis, ne periculosam imitationem exempli reliquis (in posterum) proderetis.*

Locus multis ex partibus corruptus. De interpolatis vv. in posterum supra egimus, non minus mihi suspecta sunt illa de quo agitur. — Pro incitatis legendum concitatis, cf. 15 multitudinis concitatae, 17, 18, 19 alibi. — Gravius vitium latet in vv. in conditione sqq. quae frustra *Ernestius* explicatione tueri studuit hacce: „misera conditio magistratum futura, si hoc „exemplo incitati malevoli ipsis pericula creare audeant.” Antiquus editor proposuit in imitatione, sed Latinum est imitatione atque exemplo deleta praepositione, librarius oculis male discernens pro imitatione legit incontione i. e. conditione. — Denique non proditur imitatio exempli, sed exemplum ad imitandum (ut est § 25 ne quod perniciosum exemplum prodatur), neque illa, sed hoc periculosum est. Non autem video qui locus sanari possit, nisi omissa imitatione scribamus periculosum exemplum.

36. *Tu vero tibi habeto istam laudationem (Flacci): nec enim Acmonensium testimonio Flacci vita et dignitas nititur. . . . Nisi vero hactenus ista formula testimonii et orationis tuae describi ac distinguere potest, ut Flacco absenti aliquid civitates tribuisse dicantur, Laelio praesenti . . . terrenti ac minanti nihil temporis causa scripsisse aut obsignasse videantur.*

Silent interpretes, quorum tamen haud scio an nemo ista verba probe intellexerit. Acmonenses laudant Flaccum; Laelius eiusque testis Acmonensis negant illud testimonium ullius esse pretii, solere Graecos ex tempore quod opus sit obsignare. Reponit Tullius: nil curo istam laudationem, nisi quatenus illud testimonium (quod tu inanem dicis formulam) probat, eos absenti Flacco tribuisse, quod tua oratio tibi praesenti non datum esse ostendit. Itaque, nisi omnia me fallunt, corrigendum est: et oratio tua . . . possunt.

37. *Creta illa Asiatica omnibus nota nobis, qua utuntur omnes non modo in publicis, sed etiam in privatis literis, quas quotidie videmus mitti a publicanis, saepe unicuique nostrum.*

Sordidam sententiarum dispositionem a Cicerone profectam quis credat? Genuinam lectionem restitueris expulsa praepos. α: nam profecto publicanos quotidie, senatores saepe publicas et privatas litteras ex Asia accepisse probabile est.

38. *Nunc vero non insultabo vehementius nec volitabo in hoc insolentius neque in istum nugatorem tanquam in aliquem testem invehar.*

Ferri posset *tamquam in testem*, quo negaret Asclepiadem testis nomine esse dignum; sed pronomen quod praepositum est est flagitat, credo, ut scribamus *pestem*.

70. *Longo intervallo Romam venis: affers faciem novam, nomen vetus, purpuram Tyriam, in qua tibi invideo, quod unis vestimentis tam diu lautus es.*

Fabulantur interpretes de ridiculo quodam cognomine quod Decianus habuerit et post *Tyriam* inserunt *eandem* (*Momm.*) aut *item quam* (*Halm*); at non dubito quin *nomen* irrepserit ex praecedenti vocabulo obscure scripto, sive per dittographiam s. ut varia lectio (de quo genere errorum cf. *Pluygers* in *Mnem.* VI p. 144) et suspicor sic legendum esse: *faciem novam, veterem purpuram* [*Tyriam?*] *in quo*, i. e. qua in re, sqq.

H. T. KARSTEN.

DIODORUS SICULUS.

Lib. II. 45. 3. Amazonas scribit τῶν γεννωμένων τοὺς μὲν ἄρρενας πηροῦν τὰ τε σκέλη καὶ τοὺς βραχίονας ἀχρήστους κατασκευάζονΤΑC πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας, τῶν δὲ θηλυτέρων τὸν δεξιὸν μαστὸν ἐπικαίειν. Mirum nī scripserit κατασκευαζΟΤCΑC.

C. G. C.

AD STATII ACHILLEIDEM.

I. 42 ¹⁾. Thetis nave conspecta, qua Paris cum Helena rapta mare traiciebat, bellum Troianum animo praesagiens filioque metuens, dolet se non antea mare tempestate turbasse:

O dolor, o seri materno in corde timores!

Non potui infelix, quum primum in gurgite nostro

Rhoetaeae cecidere trabes, attollere magnum

Aequor? et incesti praedonis vela *profunda*

Tempestate sequi?

Corrigendum est *profana* i. e. impia. Theb. I. 1: Fraternas acies alteraque regna profanis Decertata odiis. Ovid. Met. XI. 413: profanus Phorbas; Id. II. 833: profana mens. Cf. Achil. II. 365: Argolica *incesta* volitantem puppe feremus.

91. Neptunus, postquam fata obstare dixit, quominus bellum Trojanum prohibeatur, his verbis moestam et sollicitam matrem consolatur

Nec inulta dolebis,

Cognatis utere fretis: dabo tollere fluctus,

Quum reduces Danai, nocturnaque signa Caphareus

Exeret, et dirum pariter *quaeremus* Ulixem.

Scripsit poeta *quatiemus* i. e. quassabimus, vexabimus. Achil. II. 55: fama trucidis belli, quod nunc Europamque Asiamque quatit; Verg. Aen. IX. 608: quatere oppida bello; Seneca: Herc. Oet. 1993: Quatiet populos terrore gravi.

101. Postquam Thetis venit in Thessaliam fluctibus emersa

1) Editionem secutus sum Fr. Dübneri, Lipsiae 1837.

Laetantur montes et connubialia pandunt
 Antra sinus, lateque deae Sperchios abundat
 Obvius et dulci vestigia *circuit* unda.

Pro *circuit* corrupto vocabulo restituendum est *diluit*.

147. Chiron monet Thetin, naturam et indolem Achillis alumni
 sui mutatam esse.

Nescio quid magnum (nec me patria omina fallunt)
 Vis *festina* parat, tenerosque supervenit annos.
 Olim ferre minas et obire audita solebat
 Imperia et nostris procul haud discedere ab antris.
 Nunc illum non Ossa capit, non Pelion ingens,
 Thessaliaeve nives.

Non vis *festina* aliquid magni parabat, sed occulta et clandestina; quamobrem corrigendum puto *furtiva*.

152. Continuatur Chironis narratio:

Ipsi mihi saepe queruntur
 Centauri raptasque domos, abstractaque coram
 Armenta et campis semet fluviisque *fugari*.

Immo opinor *vagari*.

174. Appropinquat Achilles, a venatione redux, comitante
 Patroclo:

Insequitur magno iam tum connexus amore
 Patroclus, tantisque *extenditur* aemulus actis.

Corrigendum *accenditur* i. e. inflammatur, incitatur.

178. Protinus ille subit rapido, quae proxima, saltu
 Flumina, *fumantesque* genas, crinemque novatur
 Fontibus.

Pro ridiculo *fumantesque* scribendum est *fuscantesque*. „Fuscare” pro „fuscum esse” Statiano dicendi generi consentaneum est; cf. Silv. III. 4. 66: pulchrae fuscaret gratia formae. Vs. 159 narravit poeta, Achillem pulvere obsitum fuisse.

319. Thetis filium suum in Scyrum clam abduxit. Quo ubi advenerunt, vident Lycomedis filias in littore festum Minervae agentes chorumque celebrantes.

Occupat arrepto iam tempore conscia mater:

Hosne inter simulare choros et brachia ludo

Nectere, nate, grave est?

Haereo in vv. *Hosne inter simulare choros*, quae prorsus ob-

scura et sensu destituta videntur. Thetis autem filio persuadere vult, ut virginum choro se immisceat, muliebri vestitu indutus. Coniicio Statium scripsisse *His num te insinuare choris*.

357. Achillem, quasi teneram virginem, Lycomedis curis mandat Thetis his verbis;

Neve exercere protervas
Gymnadas, aut lustris nemorum concede vagari.
Intus ale et similes inter seclude puellas.

Malim *Intus habe*.

434. Depingit poeta apparatus belli Troiani. In telis acuendis ubique homines occupati sunt:

tenuantque humentia saxa
Attritu et *nigris* addunt mucronibus iras.

Corrige *rigidis* i. e. duris, quod sollemne telorum epitheton est. Ovid. Met. III. 118 et Verg. Aen. XII. 304 habent: *rigidus ensis*; Aen. X. 346: *rigida hasta*.

447. Prima rates Danaas Hecateia congregat Aulis,
Rupibus expositis, longique crepidine dorsi
Euboicum *scandens* Aulis mare, litora multum
Montivagae dilecta deae.

Aulis scandeat supra mare i. e. supra mare eminebat; „scandere mare” vero, nulla praepositione addita dubito num probari possit. Corrigendum videtur *tangens* i. e. adiacens mari. Cf. Caes. B. G. V. 3: Haec civitas Rhenum tangit; Cic. Rosc. Am. 7: Fundi Tiberim omnes tangunt.

499. Cernis, ut ignotum cuncti *stupeantque* petantque
Aeaciden?

Immo vero *cupiantque*.

526. Calchas, furore divino correptus, mentis oculis videt Achillem a Thetide abduci et abscondi atque haec verba effundit:

Quo rapis ingentem magni Chironis alumnum
Femineis, Nerei, dolis? huc mitte: quid aufers?
Non patiar: meus iste, meus: tu diva profundi,
Et me Phoebus agit: latebris quibus *addere* tentas
Eversorem Asiae?

Paenultimus versus ita scribendus erit:

At me Phoebus agit: latebris quibus *abdere* tentas.

555. Murmure laeto

Agmina discedunt: quales iam nocte propinqua
E pastu referuntur *apes*, vel in antra reverti
Melle novo gravidas mitis videt Hybla catervas.

Ne bis idem dicat poeta languore insigni, corrige *oves*.

619. Scandebat roseo medii fastigia coeli
Luna iugo, *totis* ubi somnus inertior alis
Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem.

Pro *totis* suspicor scribendum esse *tacitis*.

II. 36. Ulixes et Diomedes ad Scyrum appulsi sunt, ut
Achillem secum abducere tentent.

Sic segnes heroes eunt, campumque patentem,
Qui medius portum celsamque interiacet urbem,
Alternò sermone *serunt*.

Pro inepto *serunt* nonnulli libri habent *terunt*, unus alterve
ferunt. Vera lectio est *legunt*. *Legere* pro *percurrere* apud poetas
haud infrequens est. Ovid. Met. XV. 709: Inde legit Capreas
promontoriumque Minervae; Ibid. V. 578: legere saltus; Senec.
Med. 791: Luna coelum freno propiore legit; ipse Statius,
Achil. II. 73: muto legit arva molosso Venator.

102. Utinam mihi fortior aetas,
Quaeque fuit, Dolopas quum Scyria litora adortos
Perdomui *fregique* vadis.

Malim *exegique*.

305. Sic orsus, et alno
Insiluit, penitusque Noto stridente propinquis
Abripitur terris: iamque ardua crescere *nubes*
Incipit et Scyros longe decrescere ponto.

Pro *nubes* sententia requirit nomen proprium urbis alicuius
vel insulae. Forsitan poeta scripserit *Lesbos*; ni fallor enim
haec ad Troadem navigantibus e mari surgere videtur, quum
Scyros ex oculis evanescit.

309. Turre procul summa, lacrimis comitata sororum,
Confessumque tenens et habentem nomina Pyrrhum,
Pendebat coniux, oculisque in carbasa fixis
Ibat, et ipsa fretum et puppem iam sola videbat.

Inter versum paenultimum et ultimum aliquot vss. evanuisse
videntur, quibus poeta Deidamiae moerentis cogitationes et

lamentationes descripsit. Ut nunc leguntur vix cohaerent. Postquam enim legentium expectatio erecta est narratione, eam in turri pendere oculis in vela navis proficiscentis fixis, continuo affligitur, ubi uno tenore additur eam abiisse, fretum navimque respicientem.

336. Ulixes belli Troiani causas enarrat:

Fertur in Hectorea, si talia credimus, ora
Electus formae certamina solveret pastor
Sollicitas tenuisse deas, nec torva Minervae
Ora, nec aetherei sociam rectoris, amico
Lumine, sed solam *nimum* vidisse Dionem.

Pro *nimum*, quod librariis debetur, Statio reddatur *niveam*.

J. J. CORNELISSEN.

Priapeum pseudotibullianum II, 15.

Vale Priape: debeo tibi nihil.
Iacebis inter arva pallidus situ,
Canisque *saeva* susque ligneo tibi
Lutosus adfricabit oblitum latus.

Non *saeva* canis Priapo latus adfricabit, at, puto, *scabra*.

26. Bidens *amica* Romuli senis memor
Paratur, inter atra cuius inguina
Latet iacente pantice abditus specus
Vagaque pelle tectus, annuo gelu
Araneosus obsidet forem situs.

Pro insulso et inepto *amica* corrige *anicla* i. e. anicula. Forma inusitatior legitur apud Prudentium *περὶ στειν.* VI, 149.

J. J. C.

A D L U C I A N U M

SCRIPSIT

H. VAN HERWERDEN

(*continuetur ex pag. 97 h. v.*).

Nuperrime demum nactus nitidam editionem Luciani, quam curat vir optime de hoc scriptore meritis Franciscus Fritzschi, grave effugi periculum, ne saepius acta agerem, quod eo praesidio destituto — opus enim nondum absolutum bibliopolarum negligentia mihi non venerat in manus — aliquoties mihi accidit cum in *Plutarcheis et Lucianeis*, tum in iis quae in hoc *Mnemosynes* volumine hucusque scripto mandavi. Diligenter nunc nova recensione usus, in reliquis libris Lucianeis indicabo, si quid mihi aliter constituendum videatur quam aut constituit editor, aut ab aliis viris doctis est propositum.

MRNIPP. p. 475, 2 πολλὰ καὶ ἐλεεινὰ ἦν κτέ. Miror Fritschium retinuisse formam epicam ἐλεεινός, cum tamen fere seculum est ex quo Porsonus docuit analogiae leges postulare, ut ubique Atticis scriptoribus iisque qui horum sermone utantur reddatur ἐλεινός, formatum ut δεινός, κλεινός, alia. P. 485, 6 sqq. ὁ τῶν ἰδιωτῶν ἄριστος βίος καὶ σωφρονέστερος· ὡς τῆς ἀφροσύνης παυσάμενος τοῦ μετεωρολογεῖν καὶ τέλη καὶ ἀρχὰς ἐπισκοπεῖν καὶ καταπτύσας τῶν σοφῶν τούτων συλλογισμῶν καὶ τὰ τοιαῦτα λῆρον ἡγησάμενος τοῦτο μόνον ἐξ ἅπαντος θηράσῃ, ὅπως τὸ παρὸν εὖ θέμενος παραδράμῃς γελῶν τὰ πολλὰ κτέ. Fritschius „certa” se „emendatione” ait rescripsisse: ὁ τῶν ἰδιωτῶν ἄριστος βίος· καὶ σωφρονέστερος ἔσῃ (l. ἔσει), εἰ τῆς ἀφροσύνης παυσάμενος κτέ. non reputans

quam languide is qui *desipere* desiisse iam dictus est, diserte *sapere* dicatur, quasi vero de ea re vel stolidissimus homo punctum temporis dubitare possit. Sunt enim quaedam res ita manifestae, ut si dixeris, risum moveas audienti. Non debuerat, me iudice, doctus editor spernere Cobeti emendationem, qui cum bonis libris B G O expungens scioli additamentum καὶ σωφρονέσερος, pro ὥς — θηράσῃ reposuit ὥς — θήρασαι, quod mihi quidem peraptum videtur.

CHARONTEM nondum edidit, quod sciam, Fritzschi. Leguntur in ipso introitu haec Mercurii verba: Τί γε λᾶς, ὦ Χάρων; ἢ τί τὸ πορθμεῖον ἀπολιπὼν δεῦρο ἀνελήλυθας ἐς τὴν ἡμετέραν, οὐ πάνυ εἰσὼς ἐπιχωριάζειν τοῖς ἄνω [πράγμασιν]; Huius loci gratia lexicographi novam et inauditam tribuunt verbo ἐπιχωριάζειν notionem, ut sit *occupari in aliqua re*, sed potius delendum fuerat falsum magistelli interpretamentum, inducti fortasse in errorem Charontis responso: ἐπεθύμησα, ὦ Ἑρμῇ, ἰδεῖν ὁποῖά ἐστιν ἃ πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι κτέ. Cf. ultima dialogi verba: οἷά ἐστι τὰ τῶν κακοδαιμόνων ἀνθρώπων πράγματα. Quidquid est, Lucianus h. l. procul dubio voluit τοῖς ἄνω ἀνθρώποις. Ad dativum personae cf. Pseudolog. 19 med. τοιγάρτοι καὶ αὐτὸς εὖ ποιῶν οὐκ ἐπιβαίνεις (l. οὐκέτι ἐπιβαίνεις) τὸ παράπαν οὐδ' ἐπιχωριάζεις αὐτοῖς. — Mox in verbis τίνων σερόμενοι πάντες οἰμώζουσι κατιόντες παρ' ἡμᾶς· οὐδεὶς γὰρ [αὐτῶν] ἀδακρυτὶ διέπλευσεν pronomen optimus codex B omittit, itaque, quia recte abesse potest, suspicioni est valde obnoxium. In vicinia spero fore ut Fritzschio placeat Luciano reddere formam unice veram λιπόνεως pro λειπόνεως. P. 490, 7 Ἑρμάδιον cum libris edidit Iacobitzius. At neque hoc neque Ἑρμίδιον neque Ἑρμήδιον, quae alii praetulerant, ferri posse videtur. Analogia enim postulat Ἑρμήδιον, ut γήδιον, κληδίον, alia. Mox idem numerare solitus non ponderare librorum testimonia retinuit vitiosum διολισθαίνοντες, etsi formam unice veram διολισθάνοντες fideliter servavit cod. B. Sed hoc Luciano reddet Fritzschi, qui procul dubio in cap. 3 vs 4 sq. ex libris A B rescribet τότε ὑμεῖς μὲν ὑπ' ἀγνοίας κελεύετε τὴν ὁδὸν συστέλλαι ἢ ἐνδοῦναι ὀλίγον τοῦ ποδὸς ἢ συνεκδραμεῖν τῷ πνέοντι pro σεῖλαι, quod miro iudicio edidit Iacobitzius. Deinde in verbis αὐτὸς γὰρ εἰδέναι τὸ βέλτιον, quia agitur de optione inter tres, non

inter duas res, nescio an una intercalata littera scribere praestet τὸ βέλτι(ς)ον.

Sensu cassa mihi videntur quae mox leguntur pag. 494, 6: ἄρ' οὖν ὁ Καύκασος ἐπιτήδειος (scil. ut inde spectemus res humanas) ἢ ὁ Παρνασὸς ὑψηλότερος ἢ ἀμφοῖν ὁ Ὀλυμπος ἐκείνοσί; Nam Mercurium, deum praesertim, latere non poterant montium altitudines, nec doceri eas cupiebat a Charonte, sed procul dubio Lucianus eum fecit quaerentem: ἄρ' οὖν ὁ Καύκασος ἐπιτήδειος ἢ ὁ Παρνασὸς ἢ ὑψηλότερος ἀμφοῖν (ᾧν) ὁ Ὀλυμπος; Subveniunt duo codices CL, qui revera exhibent ἢ ὑψηλότερος pro ὑψηλότερος ἢ. Quod post ἀμφοῖν facile periit ᾧν, inserui de meo. Caucasum utroque monte revera altiore esse Lucianum eiusque aequalium plerosque latuisse quis miretur? In hoc argumento dignus est qui inspiciatur Plutarchi locus Aemil. P. XV.

Pag. 496 vers. fin. εἶτα συγκαταρριφέντες αὐτῷ πικρᾶς τῆς Ὀμήρου οἰκοδομητικῆς πειραθῶμεν ξυντριβέντες τῶν κρανίων. Rectissime Guyctus τὸ κρανίον requirebat. Nam nimis ridicule iis qui ex tanta altitudine cadunt *vulnerari* caput, non *conteri* dicitur.

Cap. 6. med. ἐδεόμην οὐ πόλεις καὶ ὄρη αὐτὸ μόνον ὥσπερ ἐν γραφαῖς ὄρᾶν. Nullus est hic asyndeto locus, sed haec scriptura manifesto debetur librarii cod. A, quem Iac. sequitur, errori, voculam δὲ quam reliqui omnes libri agnoscunt post easdem litteras in voce ἐδεόμην negligentis. Mox in verbis Charontis, ἐπὶ δεῖπνον, οἶμαι, κληθεὶς ὑπὸ τινος τῶν φίλων ἐς τὴν ὑπεραίαν, Μάλισα ἥξω, ἔφη κτέ. recte cod. L post κληθεὶς inserit pronomen τις. In praegressis enim verbis eiusdem ἀκούσας γάρ τινος ἥσθη ἐς ὑπερβολὴν pronomen significare τινὸς πράγματος, non ἀνθρώπου, vel apparet e quaestione Mercurii τί δαὲ τοῦτ' ἦν;

P. 498 extr. ὥς σὺ τὸ ἐπὶ τούτῳ προσδίδασκέ με καὶ ἀποκρίνου ἐρωτῶντι. ἀλλὰ βούλει κάγῳ κατὰ τὸν Ὀμηρον ἐρήσομαι σε; E veteribus editionibus recipiatur προσδίδασκε, deinde aut cum Cobeto legendum ἀλλ', εἰ βούλει, deletο signo interrogandi, aut ἐρήσομαι mutandum est in ἔρωμαι.

P. 500 extr. τί δ'οὖν οἰηθῶμεν; ἄρα ἐλπίζειν αὐτὸν καὶ τεθνήξασθαι ποτε; Rectius Hemsterhusius: τί δ'οὖν; οἰηθῶμεν ἄρα κτέ.

Cap. 10 extr. κάλλισα, ὦ Σόλων, ὅτι ἡμῶν οὐκ ἐπιλέλῃσαι, ἀλλὰ παρὰ τὸ πορθμεῖον αὐτὸς ἀξιοῖς γίγνεσθαι τὴν περὶ τοιούτων κρίσιν. Cur addatur αὐτὸς non satis expedit; placet librorum quorundam lectio αὐτὸ, *ad ipsam cymbam*.

P. 504, 8 Οὐ γὰρ οἶσθ' ὅσοι πόλεμοι διὰ τοῦτο καὶ ἐπιβουλαὶ καὶ ληστήρια καὶ ἐπιорκίαι καὶ φόνοι καὶ δεσμὰ καὶ πλοῦς μακροὶ καὶ ἐμπορίαι καὶ δουλεῖται. Sensus postulat: *quos custodiae* (in carcere), itaque requiro δεσμοὶ. Cf. Cobetus Mnem. VII p. 74 sq. Deinde expectabam πλοῖ μακροὶ.

Cap. 12 init. Οὐκοῦν μακάριον οἶει τὸν θεὸν ἀποφαίνειν. Recte vertunt: *putas te redditurum*. Itaque l. ἀποφανεῖν. Cf. cap. 11 init.

P. 506. 3 πῶς ἀμείνων ὁ σίδηρος χρυσοῦ. Melius Schmiederus et Lehmannus ex cod. M. ultimo vocabulo addiderunt articulum. Sed praeterea necessarium puto τοῦ χρυσοῦ, ut in sequentibus semper ipsum metallum commemoratur et p. 507 scribitur φαίνει δ'οὖν ἀμείνω τοῦ χρυσοῦ τὸν σίδηρον ὁμολογῶν et deinde ἦν τε χαλκὸν ἦν τε χρυσὸν ἀναθῆς. Cap. 12 extr. utique recipienda est Schubarti coniectura τῶν σῶν χρυσῶν πλίνθων pro χρυσοποιῶν.

P. 510, 1 Εὖ γε παρῳδεῖς [ἤδη], ὦ Χάρων. Non fuerat vox inclusa recipienda ex solo Vaticano (B). Non enim nunc primum id facit Charon. Vid. v. c. p. 501 init. et p. 499. Fortasse errore prognata est vocula e cauda vocabuli praegressi. Post pauca in verbis ἀνλσκολοπισθήσεται ἄθλιος ἐκπεσῶν recte articulum abesse sensit Matthiaeus, qui tamen non inserendus, sed per crasin scribatur ἄθλιος, quae medicina apud nostrum saepissime factitanda. Contra p. 511, 1 e verbis μήτε [τὴν] πορφυρίδα μήτε τιάραν ἢ κλίνην χρυσὴν κομίζοντας librorum quorundam ope articulus tollatur, similiterque cap. 17 extr. in verbis καλουμένους ὑφ' ὧν εἶπον τῶν ἀγγέλων τε καὶ [τῶν] ὑπηρετῶν optime alterum articulum omittit Vaticanus cum aliis quibusdam. Scilicet in capitis initio mortis ἄγγελοι καὶ ὑπηρέται non distinguuntur, sed ita vocantur diversae mortis causae et auctores.

P. 518, cap. 22 init. Ἐν ἔτι ἐπέθουν, ὦ Ἑρμῇ, εἰδέναι, καί μοι δείξας αὐτὸ ἐντελῇ ἔσει τὴν περιήγησιν πεποιημένος, τὰς ἀποθήκας τῶν σωμάτων, ἵνα κατορύττουσι, θεάσασθαι. Magistelli huius loci compositionem non assecuti de suo addidisse videntur

verbum εἰδέναι, quam suspicionem confirmari arbitror incerta eius verbi sede in libris, quorum alii id habent post ἐπόθουν, alii post Ἑρμῇ, nec mihi persuasit nuper Mehlerus qui mutato εἰδέναι in ἰδεῖν, expunxit θεάσασθαι. Scripserim: Ἐν ἔτι ἐπόθουν, ὦ Ἑρμῇ, (καὶ — πεποιημένος), τὰς ἀποθήκας τῶν σωμάτων θεάσασθαι. Multum enim vereor ne etiam verba ἵνα κατορύττουσιν sint glossatoris. In sequentibus spero fore ut Fritschius Luciano reddat genuinas vocabulorum formas ξενοδοκεῖα et σωματοφυλάκεια.

P. 515. extr. πεπισεύκασι γοῦν τὰς ψυχὰς ἀναπεμπομένας κάτωθεν δειπνεῖν μὲν ὡς οἶόν τε περιπετομένας τὴν κνῖσαν [καὶ τὸν καπνόν], πίνειν δ' ἀπὸ τοῦ βόθρου τὸ μελίκρατον. Cf. de Sacrif. 9 — ἀναφερομένην κνῖσαν „ἐλίσσομένην περὶ καπνῶ" κἄν μὲν θύῃ τις εὐωχοῦνται πάντες ἐπικεχηνότες [τῷ καπνῶ]. Vesci putabantur umbrae *nidore*, non *fumo*, ut opinor, sed vocabulum κνῖσα parum accurate per καπνόν interpretari solebant grammatici, velut Hesychius s. v.: κνῖσα· ἀτμός, καπνός τῶν θυσιῶν. Utroque loco quin ludificentur nos glossemata punctum temporis non dubito.

Cap. 23 extr. propter praegressa mireris desiderari Mycenarum mentionem in verbis: Παπαῖ τῶν ἐπαίνων, Ὅμηρε, καὶ τῶν ὀνομάτων, Ἴλιος ἱρὴ καὶ εὐρυάγυια καὶ ἐυκτίμεναι Κλεωναί, ubi additum malis καὶ πολύχρυσος Μυκῆνη. Quam sublesta sit librorum fides, vel hoc ipso loco apparet, ubi Ἴλιος abest a bono codice B.

DE SACRIFICIIS (nondum edidit Fritschius). P. 527, 5 πωλοῦσι (οἱ θεοὶ) τοῖς ἀνθρώποις τὰ γαθὰ. Monere neglexerunt commentatores alludi noto versiculo Epicharmeo:

τῶν πόνων πωλοῦντι πάντα τὰ γαθὰ ἅμιν τοὶ θεοί.

Cap. 3. ἐγὼ μὲν σου τὸν νεὼν τέως ἀσεφάνωτον ὄντα πολλάκις ἐσεφάνωσα. Memorabilis interpretatio loci Iliadis A 39 εἴ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα, quam ne commemoratam quidem in scholiis ad Iliadem, verbo refutat Apollonius in lexico. Κακῶς, ait, ἀπέδωκάν τινες τὸ ἐσεφάνωσα. At Plato qui in Reipubl. libr. III cap. 6 extr. locum sic παραφράζει: εἴ τι πώποτε ἢ ἐν ναῶν οἰκοδομήσεσιν ἢ ἐν ἱερῶν θυσίαις κεχαρισμένον δωρῆσαιτο iam habet, ut vides, eam interpretationem, de qua hodie omnibus convenit, quaeque verbi ἐρέψαι usu Ω 450 et

Ψ 193 confirmatur. Accedit quod coronarum usum ignorare videtur (certe non commemorat) poeta. Illius autem explanationis auctor in eo haesisse videtur quod ipse sacerdos dei templum dicitur aedificasse, quae res in serioris aevi sacerdotibus sane inaudita foret et incredibilis. Sed Chryses ille Homericus cogitandus est homo princeps et praedives, qualis fuit Maron, Euanthis filius in Odyssea. Seriores autem poetas tam Pindarum quam tragicos verbo ἐρέφειν subinde tribuisse τοῦ τέφειν notionem in vulgus constat.

P. 531, 8 χωλευθῆναι γὰρ αὐτὸν (Vulcanum) ἀπὸ τοῦ πτώματος. Immo ὑπό.

Cap. 13. 3. ὁ δὲ ἱερεὺς αὐτὸς ἔσηκεν ἡμαγμένος καὶ ὥσπερ ὁ Κύκλωψ ἐκεῖνος ἀνατέμνων καὶ τὰ ἔγκατα ἐξ αἰρών καὶ καρδιουλικῶν καὶ τὸ αἷμα τῷ βωμῷ περιχέων καὶ τί γὰρ οὐκ εὐσεβές (Cobetus ἀσεβές) ἀποτελῶν. Paene incredibile est nondum correctum esse quod dudum rescriptum oportuit ἐξαιρῶν, ut recte legitur Prometh. 20 τὰ ἔγκατα ἐξαιρήσοντας et 21 extr. ὡς παύσειεν ἀνατεμνόμενον ὑπὸ τοῦ ὀρνέου, ubi vultur comparatur sacerdoti.

VITAR. AUCT. p. 545 extr. ἐψηθέντα δὲ ἦν ἀφῆς ἐς τὴν σεληναίην νυξὶ μεμετρημένῃσι, αἷμα δὲ ποιέεις. Acute Fritschius correxit αἰμώδεα, sed vellem ab eodem ex aliis libris receptum esset futurum ποιήσεις, quod fecit Dindorfius. Deinde expectaveram (ἐν) νυξὶ μεμετρημένῃσι.

P. 548. 3. ΩΝ. ποδαπὸς δὲ ἐστὶν ἢ τίνα τὴν ἄσκησιν ἀπαγγέλλεται; EPM. αὐτὸν ἐροῦ· κάλλιον γὰρ [οὕτω ποιεῖν]. Abiciatur emblemata, quo periit loci nitor et elegantia. In extremo cap. male retinuit editor formam male Graecam ἐκκαθᾶραι pro ἐκκαθῆραι, quo Lucianum usum esse testantur loci Phalar. I, 12 et Necyom. 7. Ita quoque cap. 9, 6 miror Fritschium retinuisse formam sequiorem ἐμπιπλάμενον, licet cod. A partim recte habeat πιμπλάμενον.

Cap. 10 med. καὶ τὸ ἐρυθριᾶν ἀπόξυσον τοῦ προσώπου παντελῶς. Immo vero ἀπόξυσον, ut recte est apud Alciphronem III, 40 ἀπέξυσαι τὴν αἰδῶ τοῦ προσώπου. Et ἀπόξυσον revera legitur in Φ et vett. edd., memoratque eam lectionem schol. Constans est in libris confusio verborum bene distinguendorum ξύειν, radere, et ξεῖν polire, laevigare. Incertius videri possit utrum in cap. extr. Luciani an librariorum errore πολύποδα legatur pro forma

Attica *πουλύποδα*, quod praesertim ubi metro tutum non est constanter cedit alteri formae, itaque mirum non est, si nusquam hodie (quod sciam certe) apparet in codicibus Lucianeis. Non magis hoc ex libris sciri potest quam utrum *δαί* scribendum sit an *δέ*, quod rectissime reposuit Fritzschiuss p. 554, 10 et 12, ubi nulla est emphasis, pro *δαί* quod utroque loco habet Iacobitziana ex cod. A, quamquam ipse Iacobitz recte cap. 26, 13 dedit *τὶ δὲ γινώσκει μάλιστα*, licet idem codex cum alio ibi exhibeat *δαί*.

Cap. 22, 16 *ἀπορῶ γὰρ ὅτι εἰπὼν ἀπολάβοιμι*. Syntactica ratio, quam veteres diligenter observant, postulat *ἀπολάβω*. Sed Lucianus in utriusque modi, coniunctivi et optativi, usu parum accuratus fuisse videtur. Ita v. c. in *Cataplo* 17,6 sine varietate legitur *οὐκ εἶχον ὅπως καταπαύσω*, ubi syntaxis postulabat *καταπαύσαιμι*.

PISCAT. 6, p. 576 *ἔσθ' ὅστις οὖν ταῦτ' εὖ πεπονθὼς παρ' ὑμῶν κακῶς ἂν εἰπεῖν ἐπιχειρήσειεν εὐεργέτας ἄνδρας, ἀφ' ὧν ἤδη τις (l. τις) εἶναι ἔδοξεν*; Recte cod. M *ὑφ' ὧν*, *quorum ore*, nisi praestare videretur *ἀφ' οὗ*, i. *ex quo*.

Cap. 8 extr. *ὑμεῖς δὲ βίαιον οὐδὲν τολμήσετε. ἦν δὲ τὰς εὐθυνας ὑποσχὼν καθαρὸς ὑμῖν καὶ ἀνεπίληπτος εὐρίσκωμαι, ἀφῆσουσί με οἱ δικασαί, ὑμεῖς δ' ἐς τοὺς ἐξαπατήσαντας ἀμᾶς καὶ παροξύναντας καθ' ἡμῶν τὴν ὀργὴν τρέψατε*. Aliquanto concinnior est antiqua vulgata, quam enotarunt e cod. Φ (licet de eius lectione non videatur constare), *τρέψετε*, quae utique revocanda. Nec dubito quin cap. 9 extr. *τοσοῦτον ὑπερφέρω τοῖς δικαίοις καὶ ἐκ περιουσίας ἀπολογήσασθαι ὑπολαμβάνω* corrigendum sit *ἀπολογήσεσθαι*, *causam me dicturum arbitror*.

Cap. 10 init. *τί ποιῶμεν, ὦ Πυθαγόρα καὶ Σώκρατες; ἔοικε γὰρ οὐκ ἄλογα ὁ ἀνὴρ προκαλεῖσθαι, δικάζεσθαι ἀξιῶν*. Melius sane ita edidit Fritzschiuss, quam Iacobitzius qui sine sensu cum libris A B C omisit verbum *δικάζεσθαι*, quo facto *ἀξιῶν* non habet quo referatur. Nec tamen verba *δικάζεσθαι ἀξιῶν* ab ipso scriptore profecta sed a glossatore suppleta videntur; nam non solum prorsus otiosa sunt, sed etiam his additis non intelligitur cur Lucianus plurali numero dederit *ἄλογα*, cum debuisset *ἄλογον*. Deletis contra, *ἄλογα* ad singula spectabit quae dixerat Lucianus. His scriptis, video verba mihi suspecta legi in mar-

gine cod. Ψ, utrum tamen a manu prima an secunda adscripta sint, enotatum non est.

Cap. 13, 5 editor pravam formam Ἀκαδημίας pro Ἀκαδημείας retinere non debuerat.

Cap. 15, 6 ὦ δέσποινα [Φιλοσοφία]. Glossatori reddatur vox inclusa, quae iterum a magistellis mox addita est verbis Platonis: νῦν, ὦ κατάρατε, δέσποιναν αὐτὴν καλεῖς; πρῶην δὲ τὸ ἀτιμότατον [Φιλοσοφίαν] ἀπέφαινες, ἐν τοσούτῳ θεάτρῳ ἀποκηρύττων δύ' ὀβολῶν ἕκασον εἶδος αὐτῆς τῶν λόγων. In cap. extr. rectissime editor non obtemperavit Iacobitzio, qui vix credibili errore, quem per quadraginta annos (tot enim inter edit. mai. et novissimam Teubnerianam intercedunt) fovit, verba Luciani εἴσει αὐτίκα — ἀπολογουμένου tribuit Platoni.

Cap. 20, 5 τὸ τοιοῦτ' ὧδες εἶδος. Apparere videtur e talibus Graecos non amplius reputasse adiectiva in ὧδες proprie esse composita cum subst. εἶδος, quod idem liquet e ratione accentus, siquidem τοιοῦτοειδής requirente analogia est oxytonon.

Cap. 21, 3 ἡμεῖς δ' ἐν τοσούτῳ προσκυνήσωμεν τῇ θεῷ. Ita Fritzschi cum Iacobitzio aliisque edidit e codd. AB, cum Φ recte tueatur antiquam vulgatam τὴν θεόν, quo casu constanter noster ad Atticorum exemplum in hoc verbo usus est. Cf. Timon. 23, 24. Navig. 30, Pro imag. 10, cett. Προσκυνεῖν τινι aequè vitiosum est quam προσαγορεύειν τινι, et faeci Graeculorum relinquendum.

Cap. 21 extr. ἐμὲ δ' ἦν που κρατούμενον ἰδῆς καὶ πλείους ὧσιν αἰ μέλαιναι, σὺ προσθεῖσα τὴν σαυτῆς σῶζέ με. Neminem in his verbis haesisse miror; non enim carent difficultate. Nempe si maior foret damnantium calculorum numerus, haud intelligitur quid Luciano profuturus esset calculus Minervae, qui reo dabatur, ἴσων γενομένων τῶν ψήφων. Hinc mihi venit in mentem, Lucianum scripsisse: ἐμὲ δ' ἦν που κρατούμενον ἰδῆς καὶ μὴ πλείους ὧσιν αἰ μέλαιναι, σὺ προσθεῖσα κτέ. Si enim plures forent, negotio supersedere dea poterat, ut inutili. Tum praegressa sic verto: *me vero si videris in eo esse ut vincar*. Bene enim tenendum κρατούμενον dici, non κρατηθέντα nec κεκρατημένον. Quam facile autem ex ΚΑΙΜΗΠΑΕΙΟΤΣ fieri potuerit ΚΑΝΠΑΕΙΟΤΣ (olim fortasse scriptum ΚΑΜΗΑΕΙΟΤΣ) dicere nihil attinet. E cod Φ pro καὶ enotatum est καὶ, et haec erat antiqua vulgata.

P. 593, 13 εἰ γάρ τι καὶ πρὸς ἀλλήλους διαφερόμεθα ἐν τοῖς λόγοις, σὺ δὲ τοῦτο μὲν μὴ ἐξέταζε, μηδ' ὅσις ἐστὶν ὁ ἀληθέστερος, νῦν λέγε, ὅλως δὲ ὑπὲρ φιλοσοφίας αὐτῆς ἀγανάκτει περιβρισμένης κτέ. Dicit Plato haec Diogeni, qui ἐρεῖ τὸν λόγον ὑπὲρ ἀπάντων, quemque iubet μὴ τὰ ἑαυτοῦ μόνον πρεσβεύειν ἐν τῇ κατηγορίᾳ, τὰ κοινὰ δὲ ὁρᾶν. Hinc credo apparet non recte habere comparativum ἀληθέστερος (sc. λόγος), quia non agebatur de Academiae tantum Cynicorumque, sed etiam de reliquarum sectarum placitis; itaque verum videtur ὁ ἀληθέστατος. Tum expectaveram non νῦν λέγε, sed ἔλεγχε, *argue*, modo genuina sint haec verba, quae si cum cod. D omiseris, optime suspensa erunt ex ἐξέταζε.

Cap. 24, 4 malim, inserta vocula: ἀλλ' οὐ τὰμά (γ') ἐνδεήσει. P. 592, 2 ἀ δὲ τοιούτους ὄντας ἡμᾶς (pronomen del. Fritzschius cum Φ) ὁ τρισκατάρατος οὗτος Παρρησιάδης ὕβρικεν, ἤδη ἐρῶ. Correxi ἀ δ' ἐ(ς) τοιούτους κτέ. ex dicendi norma, quam ipse Lucianus statuit in Pseudosoph. § 10, quamque alibi constanter observavit, velut in hoc ipso libello c. 39, 11 ὡς δίκην ὑπόσχωσιν ἀνθ' ὧν ἐς ὑμᾶς ὑβρίζουσιν. Notandum tamen tam ὑβρίζειν εἰς τινα quam ὑβρίζειν τινά in passivo dici eodem modo, ὑβρίζεσθαι ὑπὸ (πρὸς) τινος. Vide v. c. p. 595, 14 sq. Similis ratio observatur in ἀναβαίνεισθαι, quod non minus est passivum τοῦ ἀναβαίνειν ἐπὶ τινα quam τοῦ ἀναβαίνειν τινά (vide v. c. Xen. de re eq. I, 1), similis in παροινεῖσθαι et aliis quibusdam.

Cap. 26,5 οὔτε ἐορτῆς ἐπιούσης. Miror Fritzschium non perspexisse quam ineptum sit „*neque festo appropinquante*”, ut ipse haec verba vertit. Non enim appropinquante festo, sed ipsis Dionysiis concedebatur Athenis effrenata illa dicendi libertas et petulantia. Quare in *Plutarcheis et Lucianeis* scribendum proposui οὔτε ἐορτῆς οὔσης. Coniecturis si quis indulgere nolit, recipiat saltem e cod. Φ ἐφείσης, quam lectionem tamen fortasse recte Fritzschius ait sapere correctionem ex cap. 25 ἐφειμένον repetitam. Quid vero, si corrector vere ita correxit? Operae pretium est videre, quantopere homines docti horreant probabilem lectionem e codice minus bono (Φ tamen minime spernendus) prolatam, ita ut haud raro felix veteris correctoris emendatio loco alicui magis fere obsit quam prosit.

P. 603, 10: καὶ δεῖπνα πολυάνθρωπα δειπνοῦντες καὶ ἐν αὐτοῖς

τούτους ἐπαινοῦντες φορτικῶς καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορούμενοι κτέ. Melius sane ita Fritschius edidit e codd. A B quam Iacobitzius ἐν αὐτοῖς τούτοις ex Ψ Φ. Quaeritur tamen, num pronomen sit genuinum propter geminum locum qui est *de merc. cond.* 24: εἶτα δειπνῶν δεῖπνα θορυβώδη καὶ πολυάνθρωπα —; καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπαινεῖς φορτικῶς καὶ πίνεις πέρα τοῦ μετρίως ἔχοντος, ubi Lucianus absolute usus est verbo ἐπαινεῖν. Cf. *ibid.* cap. 28.

Cap. 35, 13 σιωπὴ καὶ ἀπορία καὶ ἀμαθία καὶ παλινωδία τῶν λόγων πρὸς τὸ ἐναντίον. Tria ultima vocabula, quae misere abundant, abesse malim. Pro ἀμαθία Hemsterhusius coniecit ἀπαθία, quod, nisi fallor, scribendum fuerat ἀπάθεια. Ut enim substantiva ducta ab adiectivis in ῆς non certam normam sequuntur, sed plerumque desinunt in εια, rarius in ία, ita alia illam, alia hanc terminationem non videntur admittere, et non magis ἀμάθεια Graece dicitur quam ἀπαθία. Acute Fritschius transponit: καὶ ἀμαθία τῶν λόγων (i. e. philosophiae ignoratio) καὶ παλινωδία.

Cap. 39, 4 προσεκύνησα τήν γε πρώτην. Digna et relatu est et quae quantocius recipiatur palmaris Madvigi emendatio τήν Πτερωτήν, i. e. τήν Νίκην.

P. 616, 7 ὥς δὴ καὶ ἐπ' ἄλλους δελεάσωμεν. Veteres Attici hoc verbum iungere solent cum accusativo personae, sed Lucianus etiam pag. 614 verbo usus est more Herodoteo (II 70): ἐπεὰν νῶτον ὕδς δελεάσῃ περὶ ἄγκισρον, μετρίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν κτέ. Quo loco obiter expungatur glossema ὁ θηρευτῆς ante πηλῶ.

Cap. 50 extr. ἀπὸ τῆς αὐτῆς πέτρας καὶ οὗτος. Fritschius, qui supra p. 616, 14 ex uno cod. M in eadem sententia κατὰ recte reposuit pro ἀπὸ, hic nullo libro adiuvante tuetur vulgatam contra Cobeti emendationem, seriores utroque modo locutos esse dicens (laudat Phalar. I § 6 et Conviv. § 44, quibus locis alios addere potuerat), non reputans pari modo in optimo quoque scriptore vitiosum illud ἀπό defendi posse, siquidem nullus non eadem labe, (et quidam vel peius quam Lucianus) affectus est. Nec mirum, quia constans est utriusque praepositionis etiam in compositione confusio.

CATAPL. (nondum ed. Fritschius). Quod saepius dixi Lucia-

num ad exemplum Atticorum non uti forma ἐκτέθειμαι ut perfecto passivi, id redargui videtur iis quae leguntur pag. 626, 6 ubi Mercurius Ἴδού σοι, ὦ πορθμεῦ, τὸν ἀριθμὸν οὗτοι τριάκοντιοι μετὰ τῶν ἐκτεθειμένων, sed optime mihi quidem defendi posse videtur bonorum librorum scriptura ἐκτιθεμένων, quod explico *qui exponebantur*. Perfecto ne locus quidem est Graece, ubi actionis effectus non permanet, nec infantes abducti a Mercurio amplius ἐξέκειντο. Confunditur enim perpetuo in his fabulis umbrarum et cadaverum notio. Potuerat τῶν ἐκτεθέντων dicere, quod tamen non videtur necessarium. Mox quaerit Mercurius: Βούλει — τοὺς ἀκλαύτους ἐπὶ τούτοις ἐμβιβασόμεθα; pro quibus pars librorum recte habet ἐμβιβασώμεθα. Pag. 630 extr. recte libri quidam καὶ τοὺς δύο κρατῆρας, (εἰ) βούλει, προσθήσω.

P. 628, 1 *Cloth.* οἱ δ' ὑπὸ ληστῶν ἀποθανόντες ἐκκαίδεκα ποῦ εἰσιν, ὦ Ἑρμῇ; *Merc.* Πάρεισιν οἷδε οἱ τραυματίαι, ὡς ὀρᾶς. Delete articulo, interpungas: Πάρεισιν οἷδε, τραυματίαι, ὡς ὀρᾶς.

P. 633. extr. l. ἐκεκοινωνήκεσαν cum augmento, quod per raro in plusqpf. boni libri Luciani omittunt.

Pag. 635, 10 πρὸς τὸν ἰσὸν δεδήσεται. Nullam video causam, cur non praeferatur cod. A scriptura δεθήσεται. In superstitionum grammaticarum numero haec est, Atticum esse tantum δεδήσομαι, cum tamen Demosthenes ter in Timocratea (§§ 126, 131, 190) sine varietate lectionis futuro I usus esse tradatur. Utroque futuro Athenienses utuntur eodem, ut opinor, discrimine quo Latine distinguitur: *in vincula coniciar*, et *ero in vinculis*, *ligatus* ero.

Cap. 15, 1 ἐν τῷ βίῳ quod omissum in cod. A recte Iacobitzius ut glossema uncinis saepserat in ed. maiore, male iis liberavit in Teubneriana. Vs. 5 l. hic et alibi saepe τοῖν pro ταῖν (χεροῖν).

P. 638, 5 ῥιγοῦν. Atticum est ῥιγῶν. Utrum Luc. dederit ex codicibus sciri non potest, quia in optimi cuiusque scriptoris Attici libris vera forma a librariis solet oblitterari. Vs. 7 ἐς τὸ ἔμπαιιν (l. τοῦμπαιιν) ἀνατετραμμένα ex libris Iacobitzius, sed absurde. Revoca antiquam vulgatam ἀνεστραμμένα, et mox c. 17, 6 κατὰ τὸν νόμον (quam lectionem confirmat optimus liber Marcianus) pro παρὰ τῶν νόμων.

Pag. 640 extr. ἄλλως τε οὐδὲ τὸν ὀβολὸν ἔχω [τὰ πορθμεῖα] καταβαλεῖν. Plerique libri πορθμία exhibent. Cobetus coniecit τῷ πορθμεῖ. Mihi probabilius videtur vocabula inclusa esse glossema, petitum ex cap. 21 init., ubi Charon dicit: Ἄγε δὴ τὰ πορθμεῖα πρῶτον ἡμῖν ἀπόδοτε — δὲς καὶ σὺ τὸν ὀβολόν, ὦ Μικύλε.

Cap. 19, 4 καλῶς ὁ Ἑρμῆς ἐΝενόησεν. Lege ἐΠενόησεν, *expogitavit*.

Cap. 22, p. 641, 2 ἄλλ' ἤδη καὶ τὸ τριβώνιον [πρότερον] τέως ἄμορφον εἶναι μοι δοκοῦν ισότιμον γίγνεται τῇ πορφυρίδι τοῦ βασιλέως. Atticorum more Lucianus τέως usus erat pro πρότερον, quod magistellus suo iure explicandi causa adscripsit, nos iure nostro delebimus. Sed hoc non fugerit Fritzschiū, non magis quam optime in sequentibus Belinum et Schmiederum delevisse manifestum glossema τὰ Ἐλευσίνια δῆλον ὅτι. Cap. 23, 3 obiter l. οὕτως.

Pag. 646, 5 πῶς ταῦτα, ὦ Κυνίσκε, ἢ πῶς καθαρὸς ἐξ ἀρχῆς ἀναπέφνηας. Requiro καὶ πῶς, quia duas rogat res, quarum utrique respondeat. Eadem de causa cum Cobeto supra cap. 3, 14 malo: τίς δ' ἐστίν; καὶ τί βουλόμενος ἀπεδίδρασκες;

Cap. 27, 13 Ἡ Κλίνη καὶ ὁ Λύχνος — παρέσω. Perit lineola, qua indicari solet littera N, nam praegressis pluribus subiectis grammatica postulat pluralem numerum παρέσω. Feliciter hoc errore servata est genuina imperativi forma, quae non tantum apud Lucianum sed in optimo quoque veterum, ubi metro tuta non est, depravari solet in formam macedonicam παρέσωσαν. Caeterum h. l. noster manifesto imitatus est notum locum Aristophaneum in Vespis 936 sqq.

τοὺς μάρτυρας γὰρ ἐσκαλῶ.

Λάβητι μάρτυρας παρεῖναι τρυβλίον,

δοῖδουκα, τυρόκνηςιν, ἐσχάραν, χύτραν

καὶ τᾶλλα τὰ σκεύη τὰ προσκεκλημένα κτλ.

ubi occupavit Reiskius corrigere καὶ τᾶλλα δὲ.

DE MERCEDE CONDUCTIS p. 652, 11 Fritzschiū retinuit pravam formam Διοσκούρους, et mox cap. 2, 3 πεντακυμίας pro Διοσκόροις et πεντεκυμίας. Anceps esse concedo de talibus in scriptore Atticos quidem imitanti, sed tamen vitiosa aequalium dicendi consuetudine in quibusdam erranti iudicium, sed tamen magis inclino in eam partem, ut librariorum qui in optimi quoque

scriptoris antiqui libros eadem vitia passim intulerint, potius in culpa esse suspicer quam Lucianum, ubi hunc ex aliis locis quid in singulis verum sit non ignorasse constat.

Cap. 2, 9 περιρρήξαντες τὸ δύσηνον σκαφίδιον ἄθλιοι κακῶς ἐξενήξαντο. Immo ἄθλιοι.

P. 657, 10 τοῖς μέντοι τοῦ ἄλλου πλήθους, οἷον γυμνασάς τινας ἢ κόλακας, ιδιώτας καὶ μικροὺς τὰς γνώμας καὶ ταπεινοὺς αὐτόθεν ἀνθρώπους κτέ. Fritzschio Iacobsii coniectura γελοιασάς profligata videtur a Lehmanno afferenti notos ex Iuvenalis III satira versus:

Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, *aliptes*
augur, schoenobates, medicus, magus: omnia novit.
Graeculus esuriens in coelum, iusseris, ibit.

Mihi aliter videtur. Non enim hoc offendisse puto Iacobsium, quod gymnastae memorentur inter divitum comites, sed quod eodem ordine recenseantur cum *adulatoribus*, quibuscum haud paulo aptius componi *scurras* planissime assentior viro, quo paucos tulit seculum ingeniosiores. Ita v. c. recte scribitur p. 680, 5: οὐκ αἰσχύνει κόλαξιν ἀνθρώποις καὶ ἀγυραίοις καὶ βωμολόχοις ἀντεξεταζόμενος, ubi recte Fritzschi vulgaratam tueri videtur contra Cobeti coniecturam συνεξετάζομενος. Prorsus eodem modo γελωμένους in γυμνοὺς depravatum esse ostendi apud Diphilum (Mein. F. C. IV 420):

τέρπομαι γυμνοὺς ὁρῶν
τοὺς ὀξυπείνους καὶ πρὸ τῶν καιρῶν ἀεὶ
πάντ' εἰδέναι σπεύδοντας.

in *Studiis Criticis in poetas scenicos Graecorum* pag. 90.

Pag. 658, 5 ἄλλως τε οὐδὲ σχοῖεν ἄν τι ἄλλο, πρὸς ὅτι χρὴ ἀποκλίναντας [αὐτοὺς exp. Fritsche] παρέχειν αὐτοὺς ἐνεργούς. Rectissime nuper Hartmannus transposuit πρὸς ὅτι ἄν ἄλλο, sed ita simul delenda erit vocula τι.

Cap. 7, 5 ἐλπίσαντας δ' ὅσον αὐτίκα χανδὸν οὐδενὸς ἐπισομίζοντος πῖεσθαι τοῦ χρυσίου. Lege ὅσονοῦκ αὐτίκα, i. e. *tantum non statim*.

Cap. 12, 2 εἰκὸς δὲ πολλοὺς εἶναι τοὺς ἐναντία σοι φρονοῦντας καὶ ἄλλους ἀντὶ σοῦ τιθεμένους. Vere Madvigius ἄλλοις, ut τίθεσθαι sit *calculum adicere*, cl. *bis acc.* 18: τῇ Μέθῃ τιθεμένους, qua in re usitatius est προστίθεσθαι.

Cap. 14, 4 πρόσσεισι παραγγέλλων τις. Cod. A παραγγέλλων. Homo venit eo ipso consilio, quare malo παραγγέλλων. Male vertunt: *qui ad coenam te vocet*, debuerant: *imperent*, quo vocabulo de industria scriptor utitur ad notandam regum insolentiam.

Cap. 17 Οὐ γὰρ εἶδες ὅσα μὲν ἔπιεν, ὅπως δὲ τὰ παρατεθέντα συλλαβὼν κατέφαγεν. Multi bonique codices κατέπιεν, „quod” ait Fritzschiuss „frustra probat Cobetus V. L. p. 240, qui non videtur ad praegressa modo ὅσα μὲν ἔπιεν attendisse.” Quidni quaeso attenderit? scripto enim κατέπιεν elegans nascitur verborum lusus; et oratio fit etiam invidiosior, si quidem καταπίνειν est *cibos non manducatos deglutire*, quod vel gravius est quam κατεσθίειν, i. e. *devorare*. Verum quidem est librarios interdum vitiose repetere vocem praegressam, sed non minus iugis fons errorum hic est, ut glossema interlineare succedat in locum vocabuli cuius sit interpretamentum, quod cum praesertim κατέφαγεν in solo codice T legatur, κατέπιεν in omnibus reliquis, quin hic acciderit, equidem nullus dubito, qui Cobeti coniecturae ignarus aut certe immemor, ut locum vidi, sic corrigendum iudicavi. Non magis probare queo crisin Fritzschi in sequentibus p. 673, 4, ubi veteres divitis clientes de eo qui recens admissus est in eius familiaritatem haec vaticinantur: νῦν μὲν — ὥσπερ τὰ καινὰ τῶν ὑποδημάτων ἐν τιμῇ τινι καὶ ἐπιμελείᾳ ἐστίν, ἐπειδὴν δὲ πατηθῇ πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ πηλοῦ ἀναπλασθῇ ὑπὸ τῇ κλίνῃ ἄθλιος ἐρρίψεται κόρεων ὥσπερ ἡμεῖς ἀνάπλεως, ubi vir doctus propter sequens ἀνάπλεως nimis fastidiosè sprevit aptissimam librorum VT sive lectionem sive correctionem mavis, quam olim Reitzius probavit et nuper Cobetus l. l. p. 146, ἀναπλησθῇ, i. e. *inquinatus*, et in textum recipere maluit perquam infelicem coniecturam suam μεταπλασθῇ, quod nullo iure explicat transformatus h. e. *informis redditus*; laudans Diphili locum ap. Stob. Flor. CXVI 32; qui de tempore dixit:

Πολιδὲς τεχνίτης ἐστὶν ὁ χρόνος, ὃ ξένε,
χαίρει μεταπλάττων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ χείρονα.

ubi primum additur ἐπὶ τὰ χείρονα, deinde μεταπλάττειν apta metaphora (πλάττειν enim, i. e. *figere*, proprie usurpari de cera et luto, mollique materie quis ignorat?) dictum est de homini-

bus. At de calceis quam inepte idem verbum adhibeatur nemo est quin monitus intelligat. In Diphili versu priore iure suspectum est viris doctis primum vocabulum, pro quo Grotius σχολιός, Meinekii F. C. IV p. 416 σκαιός reponendum coniecerunt. Imitatur Diphilus Cratetem, qui dixerat:

Ὁ γὰρ χρόνος μ' ἔκαμψε, τέκτων οὐ σοφός,
ἅπαντα δ' ἐργαζόμενος ἀσθενέστερα.

ubi non probo Meinekii sententiam pro οὐ reponentis μὲν e cod. Vossiano, quia inepte sane peritus artifex is vocatur qui omnia reddit debiliora. Leni manu refinxerim: ἅπαντ' ἀπεργαζόμενος κτέ.

Sed redeo ad Lucianum, qui pag. 675, 4 scripsisse traditur: τῆς εὐνοίας τῆς παρ' ἡμῶν καὶ τιμῆς, ἣν παρὰ πᾶσιν ἔξεις, sed quoniam manifesto inter se opponuntur verba παρ' ἡμῶν et ἣν παρὰ πᾶσιν ἔξεις, non potest τιμῆς frui eodem articulo quo εὐνοίας, itaque sine controversia verum est: καὶ τῆς τιμῆς κτλ. Optime mox cap. 20, 5. Fritzschiussupplendum coniecit, quod in textum recipere debuerat σαίνεις δὲ ὁμῶς (πρὸς) τὴν ὑπόσχεσιν, collato eodem Pindari loco IV 7 ἔσαναν ἀγγελίαν ποτὶ γλυκεῖαν ἔσλοι, quem in exemplaris mei margine olim idem coniciens adscripseram.

In vicinia (vs. 11), nisi fallor, simili modo intercudit necessaria praepositio; vix enim recte habet quod editur τῶν Φίλων δὲ τινὰ τῶν παρόντων κελεύει μέσον ἐλθόντα τοῦ πράγματος, sive quae lectio cod. Ω nescio cur praeplacet Fritschio: — μέσον τοῦ πράγματος ἐλθόντα, sed necessarium videtur κελεύει (εἰς) μέσον ἐλθόντα τοῦ πράγματος.

Cap. 21, 5 δέχει τοίνυν τὸν χαλινὸν μύσας καὶ τὰ πρῶτα εὐάγωγος εἶ πρὸς αὐτὸν οὐ πάνυ περισπῶντα οὐδ' ὀξέως νύττοντα, μέχρι ἂν λάθῃς τέλεον αὐτῷ συνήθης γενόμενος. Quod in Anthol. Palat. IX 287 aquila dicitur χειρὶ συνήθης κράντορος, inde non apparet, opinor, συνήθης sic nude dici potuisse pro χειροήθης, non magis quam Latine dicas *suetus* pro *mansuetus*. Quare vide ne hoc sit substituendum pro illo. Χειροήθης saepe iungi cum dativo, vel lexica docebunt. Cf. infra 35 init.

Cap. 23, 9 δοῦλος οὖν, εἰ καὶ πάνυ ἀχθέσει τῷ ὀνόματι, καὶ οὐχ ἐνδὲς, ἀλλὰ πολλῶν δοῦλος ἀναγκαίως ἔσει. Quod cum vi sententiam orditur δοῦλος, cur post πολλῶν repetatur, non

optime perspicio, et abesse longe malim, sed imprimis offendo in verbis sequentibus: καὶ ἄτε δὴ μὴ ἐκ παίδων τῇ δουλείᾳ ξυντραφεῖς, ὁψιμαθήσας δὲ [καὶ πόρρω που τῆς ἡλικίας παιδευόμενος πρὸς αὐτῆς], οὐ πάνυ εὐδόκιμος ἔσει οὐδὲ πολλοῦ ἄξιος τῷ δεσπότῃ, ubi vereor ne verba καὶ — αὐτῆς fluxerint e scholio marginali, cuius auctor monere vellet lectorem ὁψιμαθεῖν h. l. sensu proprio accipienda esse non derivato, quo vulgo ὁψιμαθεῖς audire solerent homines *tardi et stupidi*. Infra cap. 25, 5 sq. prorsus assentior Cobeti infelicissimae, ut Fritschio videtur, coniecturae verba ἔνεκα τῶν μαθημάτων esse glossatoris. Pulchri sensus et eius quod decet certior in talibus dux est quam grammatica.

Pag. 687, 5 ὥς ἐπίσημος ἔσει ἐν τοῖς ἐπαινοῦσι καὶ κορυφαῖος ἐπιμελόμενον. Curandi verba Lucianus ad Atticorum exemplum iungere solet cum ὅπως c. F. quod hic pro ὥς substituerim.

Cap. 28 extr. ἔρικας γὰρ τότε σήλην ἐώλου τινὸς νεκροῦ ἄγοντος ἐναγίσματα. καὶ γὰρ ἐκείνου καταχέαντες μύρον καὶ σέφανον ἐπιθέντες αὐτοὶ πίνουσι καὶ εὐωχοῦνται τὰ παρεσκευασμένα. In *Plut. et Luc.* pag. 77 recte pro ἐκείνου reposuisse mihi videor ἐκείνης, i. e. τῆς σήλης, quod vero expungebam ἄγοντος ἐναγίσματα ea verba sic servari poterunt, si cum Courierio correxeris ἀγόντων. Frustra enim Fritschius his comparavit, quod toto coelo distat, ὄνος ἄγων μυσηρία. Praeterea vero corrigere fortasse debueram pro ἐπιθέντες, quod vitium saepe scribae bonis scriptoribus intulerunt, περιθέντες. In praegressis non me movet Fritschii disputatio, ut verba ἡρέμα καὶ γελοῖον deletο καὶ sana esse credam, sed teneo quod ibidem p. 77 proposui (cl. cap. 34 med.) πρᾶγμα παγγέλαιον. Ut enim Graece recte dicatur ἡρέμα γελοῖον, nihil aliud id significare poterit quam *subridiculum*, quum id quod hic narratur perridiculum esse quivis consentiat.

Cap. 29, 1 ἦν μὲν γὰρ καὶ ζηλότυπός τις ἢ καὶ κτέ. Optime habet cap. 28, 1 ἦν μὲν γὰρ κατείπη, quia ibi ratio redditur praecedentium, sed hic requiro ἦν μέντοι κτέ. Nunc video in iisdem haesisse Fritschium et audaci mutatione rescripsisse ἦν δὲ καὶ κτλ.

In extremo capite acute Fritschius correxit: δεῖ οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς Περσικοῖς δείπνοις κάτω νεύοντα κατακεῖσθαι δεδιότα μή τις εὐνοῦχος σε ἴδῃ προσβλέψαντα μιᾷ τῶν παλλακίδων, ἔπειτ'

ἀπολέσῃ σε ὁ εὐνοῦχος (vulgo ἐπεὶ ἄλλος γε εὐνοῦχος) ἐντεταμένον
 πάλαι το τόξον ἔχων ἃ μὴ θέμις ὀρῶντα διαπείρας τῷ οἷσῳ μετα-
 ξὺ πίνοντο· τὴν γνάθον. Quam emendationem ita probō, ut scri-
 bendum proponam: ἔπειτ' ἀπολέσῃ, sine pronomine male re-
 petito, et expuncto εὐνοῦχος, quod loco iam depravato glossator
 addidisse videtur ad ἄλλος. Sic demum orationem habebimus
 eleganti scriptore dignam: μὴ τις εὐνοῦχος σε ἴδῃ προσβλέψαντα
 μιᾷ τῶν παλλακίδων, ἔπειτ' (ἔπειτα δ'?) ἀπολέσῃ, ἐντεταμένον
 πάλαι τὸ τόξον ἔχων, ἃ μὴ θέμις ὀρῶντα διαπείρας κτέ. Ad
 πάλαι τὸ τόξον cf. Aesch. Agam. 364.

Pag. 689, 6 οὐκ εὐδοκιμεῖν εἰδὼς οὐδὲ κεχαρισμένος εἶναι
 δυνάμενος. Ultima vox suspecta. 10 ὥς ε καὶ ἀχαρίστος
 εἰμι καὶ ἥκιστα συμποτικός. Fritzschiuss e cod. A restituit ἀχα-
 ρίτος, sed meliorem formam ἀχαρίς praebet cod. T. Verius vi-
 detur: ἀχαρίς τις εἰμι, quod placuit etiam Madvigio. Sed aliud
 corrigendum restat. Nam optimus liber habet ὥς δὲ καὶ, quo
 recepto totam periodum sic corrigo: ὥς δὲ καὶ ἀχαρίς τις
 εἰμι καὶ ἥκιστα συμποτικός, οὐδ' ὅσον γέλωτα ποιῆσαι δυνάμενος,
 συνίημι· συνίημι δὲ ὥς καὶ ἐνοχλῶ πολλάκις βλεπόμενος κτέ.
 repetito verbo συνίημι, quod semel legitur in libris.

Cap. 31, 5 εἶτα δεῖπνον ὁμοιον καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ὥρην πε-
 ριηγμένον. Huius loci gratia verbo περιάγειν tribuitur notio
 quam nunquam habuit *protrahendi*, *differendi*, quod Graece di-
 citur ἀναβάλλεσθαι, ὑπερτίθεσθαι. Latere suspicor παρηγγελμένον,
 i. e. *imperatum*, quod dictum est eadem acerbitate qua supra
 cap. 14, 4 εὐθὺς οὖν πρόσσεισι παραγγελῶν τις ἥκειν ἐπὶ τὸ
 δεῖπνον. Deinde vero potius cum Seagero σοι mutem in σε
 quam cum Fritzschio lacunam statuam post κάματος.

Cap. 33. vers. fin. καὶ εἴ γε μὴ πολλὰ δεηθῆναι αὐτοῦ καὶ
 τὸν κεκρύφαλον ἔχοντα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἂν συγκαθίζεσθαι. Notis-
 simum infinitivi usum in oratione obliqua oblitterat Brodaeī
 coniectura ἐδεήθη. Longe potius in ipsis sequentibus εἰ δὲ μὴ
 ἐπεῖχεν αὐτὸς equidem restituam ἐπέχειν, quod tamen
 non videtur necessarium. Prorsus autem improbo quod Fritz-
 schius pro energetico illo αὐτός — nisi ipse cohibuisset (homi-
 nem) — substituere vult obiectum αὐτόν, quod optime reticetur.
 Quam parci sint boni scriptores Graeci in pronominum usu,
 saepissime licet observare.

P. 696, 7 ἔωθεν δὲ τρισκίδεκα ἤκουσι κομίζοντες. Adverbium ἔωθεν hic usurpari videtur quo sensu nos dicimus *op een goeden morgen*, Francogalli *un beau matin*. Cf. de Saltat. 24 et Arist. Avib. 147 ἴν' ἀνακύψεται

κλητῆρ' ἄγουσ' ἔωθεν ἡ Σαλαμινία.

Moneo, quia lexicorum conditores hanc vocabuli vim non videntur observasse.

Cap. 38, 3 κολακευτέος μὲν αὐτὸς καὶ ἰκετευτέος, Θεραπευτέος δὲ καὶ ὁ οἰκονόμος [οὗτος μὲν καὶ ἄλλος Θεραπείας τρόπος], οὐκ ἀμελητέος δὲ οὐδὲ ὁ σύμβουλος καὶ φίλος κτέ. Frustra corriguntur verba inclusa, quae interpretis esse videntur monentis Lucianum hic de alio genere Θεραπείας agere quam supra, nempe de donis muneribusque. Parum certe probabilis videtur violenta Fritzschi correctio, quam recepit in textum: οὗτος μὲν καὶ ἄλλην θεραπείαν καὶ ὁ ἐπίτροπος, nec intelligitur cur oeconomus tantum muneribus sit conciliandus non vero ὁ ἐπίτροπος, siquidem ambo servi uno ordine habentur cap. 12 extr., qui locus est eius coniecturae fundus. Sciolo quoque deberi crediderim tria verba omissa in cod. A infra cap. 42, 4: ἡδέως μὲν οὖν Ἀπελλοῦ τινος ἢ Παρρασίου ἢ Ἀετίωνος [ἢ καὶ Εὐφράνορος] ἂν ἐδεήθην. Sobrio scriptori tria artificum nomina sufficere poterant.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ, cap. 5 extr. ἀπορρίψαντα, μᾶλλον δὲ συντρίψαντα τὸ πρόσωπον. Perpetua in libris confusio vocabulorum πρόσωπον (os) et προσωπεῖον (persona), quod non minus hic requiritur quam supra 712 extr. Πῶλος ἢ Ἀρισόδημος ἀποθέμενοι τὰ προσωπεῖα. Et προσωπεῖον revera hic servarunt codd. FM.

Cap. 7, 6 αὐτὸς δὲ γέρων ἤδη τοιαῦτα εἰς ἑαυτὸν παρενόμει. Melius cod. C γέρων ἤδη ὦν, sed cum praesertim participium ceteri libri omittere videntur, probabilius puto Lucianum scripsisse αὐτὸς δὲ γέρων (ὦν) ἤδη.

Pag. 719, 3 εὐρήσεις γὰρ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, δις διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα. Quia sola verba δις διὰ πασῶν sunt musicorum, aliquanto rectius virgula distinguas post πασῶν, ut fecit in sua editione Lehmannus.

PRO LAPSU IN SALUT. (nondum edidit Fritzschi). Cap. 2, 8 πρῶτον μὲν ἰδόντες ἀλλήλους ἔλεγον αὐτὸ ὥς τὸ „χαῖρ' — Τιρυνθίας" καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐς λόγους ἤδη παροινίους τρεπόμενοι

ὥς τὸ „χαῖρ' Ἀχιλεῦ, δαιτὸς μὲν εἴσης οὐκ ἐπιδευεῖς,” [Ὀδυσσεὺς ὅποτε τὴν ἐπεταλμένην πρεσβείαν αὐτῷ ἐρρητόρευε] „καὶ ἤδη ἀπιδόντες παρ' ἀλλήλων, ὥς τὸ „χαίρετ' — Ξνητός.” Non solum tota loci compositio verba inclusa, quibus nemo Graecorum in poesi Homerica versatissimorum indigebat, manifesto damnat, siquidem ad tria illa ὥς mente repetendum est ἔλεγον, sed etiam oratio male graeca, quoniam id quod est ῥητορεύειν πρεσβείαν Lucianus haud facile pro suo agnitus fuisset, ut arbitror.

Cap. 4, 6 καὶ ἐπισέλλων γε τῷ Διονυσίῳ αἰτιᾶται αὐτόν, ὅτι ποιῶν ἐς τὸν Ἀπόλλω χαίρειν τὸν θεὸν προσεῖπεν, ὥς ἀνάξιον τοῦ Πυθίου καὶ οὐχ ὅπως θεοῖς, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώποις δεξιοῖς πρέπον. Requiro ὥς ἀνάξιον (ὄν) κτέ.

Cap. 16 extr. recte Madvigius: τάχα δ' ἂν τινα ἐκπλήξειε τῶν (pro τῆς) κατ' ὀρθὴν λογισμῶν (pro λογισμὸν) καὶ σρατιωτῶν πλῆθος, [ὧν del.] οἱ μὲν προωθοῦντες, οἱ δὲ κτλ.

HERMOTIM, Cap. 1 extr. ἐν τῷ πολλῷ τῶν ἰδιωτῶν συρφετῷ παρὰ πολόμενον. Iniuria nuper Mehlerus coniecit περιπολοῦντα. Vulgatam lectionem ipse Lucianus defendet iis quae infra scripsit cap. 21 init. p. 760, 2.

Pag. 742 extr. verba ἐκ τοῦ ἄκρου abesse malim post ἀνωθεν et paulo ante κάτω post verba ἐν τῇ ὑπέρειρα, quamquam, si quis retinere malit, non pugnabo.

Cap. 4, 5 ἐς νέωτα εἵκχζεν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἔσεσθαί σε. Soloeca oratio. Corrige ex cap. 6, 5: μεθ' ἃ πάντως που ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐσόμεθα et ex cap. 2 extr. οὐδὲν γὰρ (ἂν add. Belinus) ἐκώλυέ με πανευδαίμονα εἶναι ἐπὶ τῷ ἄκρῳ.

Post paucissima non expedio grammaticam rationem verborum: ἢ πολλήν γ' ἂν ὑμῶν ῥαθυμίαν καταγνοίῃ τις εἰ μὴδ' ἐν τοσούτῳ χρόνῳ (ἀνελθεῖν ins. Fritzschi) δύναισθε, ὅσον τρεῖς ἀπὸ Ἡρακλείων σηλῶν εἰς Ἰνδοὺς ἀπελθεῖν εἴτ' (τε καὶ l. cum Fritzschio) ἐπανελθεῖν ῥάδιον, κτέ., nisi pro ὅσον rescribatur ὅσῳ.

Cap. 5, 744 extr. cum Herchero transposuerim: οἶον μύρμηκας τινὰς τοὺς ἄλλους ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐπισκοποῦντες, aut certe cum Solano οἶον μύρμηκας τινὰς ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐπισκοποῦντες τοὺς ἄλλους. Quod enim ex libris Fritzschi cum reliquis editoribus dedit ἐπισκοποῦντές τινὰς τοὺς ἄλλους prorsus est absonum.

P. 745, 2 ὑψηλὰ γὰρ ἤδη Φρονεῖς [καὶ ἄνωθεν]. Ultima vocabula adhaesisse e glossemate aliquanto probabilius mihi videtur quam post ea excidisse πάντα πατεῖς, quae est perquam infelix Fritzschi coniectura; quam in textum saltem recipere non debuerat. Cap. 7 extr. nimio molimine Fritzschi supplet τῶν οἰομένων ταῦτα (θαυμασά), εἶναι. Nihil aliud excidisse quam pronomen indefinitum τὶ monui in *Plut. et Luc.*

Cap. 8 extr. Habet, me iudice, aliquid insoliti et parum naturale ratio qua Lucianus Hermotimo roganti, ut sententiam suam exponat, respondet: Ὁρα, ὦ ἐταῖρε, ὡς ἔγωγε καὶ πάνυ δυνῶ. Expectabam equidem: Ὁρᾶς κτέ., *vides, intelligis ex iis quae modo dixi* (ἀλλ' εὐφημεῖν χρὴ κτέ.) *quam valde ego cuncter.* Nec tamen male scripseris: Ἔα, — ὡς ἔγωγε κτέ., i. e. *mitte*, ut ὡς sit *quandoquidem*.

Cap. 15 init. ἴθι δὴ, ὦ Φιλότης, ἀπόκριναι μοι, τῷ τότε πισεύσας, ὁπότε τὸ πρῶτον ἤεις φιλοσοφῆσων, κτέ. Praestare mihi videtur antiqua vulgata, quam exhibent codd. ΠΩ, τῷ ποτε, i. e. cui *tandem*. In vulgatis enim nimis emphatica est temporis significatio.

Cap. 17, 4 Herm. οὐδαμῶς, ἀλλ' [οἱ] ἄλλοι ἔλεγον. Dele articulum; requiri enim id quod est *alii*, non *ceteri*, vel apparet e Luciani verbis praegressis: ἔλεγον δὲ ταῦτα πρὸς σε ἄλλοι δηλαδὴ περὶ αὐτῶν.

P. 756 init. haec leguntur in codicibus: Ὁρᾶς, ὅπως αὐθις ἑξαπατᾶς με καὶ οὐ λέγεις τᾶληθές, ἀλλ' οἷε Μαργίτη διαλέγεσθαι τινι, ὡς πισεῦσαι ὅτι Ἑρμότιμος, ἀνὴρ συνετός, ἔτη τότε γεγονὼς τετταράκοντα, περὶ φιλοσοφίας καὶ φιλοσόφων ἀνδρῶν τοῖς ἰδιώταις ἐπίστευσε καὶ κατὰ τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἐποιεῖτο τὴν αἴρεσιν τῶν κρειττόνων ἀξιῶν· οὐ γὰρ πισεῦσαι σοι τοιαῦτα λέγουντι, cum qua lectione conspirat antiqua vulgata, nisi quod habet πισεύσαιμι. Fritzschi edidit οὐ γὰρ ἀξιῶ πισεῦσαι σοι κτέ., quod aperte non sufficit, si quidem praeter triplex illud πισεύειν in eadem sententia offensionem est ὡς πισεῦσαι quod sic suspensum a praegressis non intelligi potest de Lucino, sed potest tantum de Hermotimo, qui est subiectum verbi οἷε. Non magis rem expediunt reliquorum virorum doctorum coniecturae, quas ordine recenset Fritzschi. Mihi Lucianus scripsisse videtur: Ὁρᾶς, ὅπως αὐθις ἑξαπατᾶς

με καὶ οὐ λέγεις τᾶληθές, ἀλλ' οἷε Μαργίτη διαλέγεσθαι τινι, ἀξιῶν — οὐ γὰρ; — πισεῦσαι μέ σοι τοιαῦτα λέγοντι, ὅτι Ἑρμότιμος, ἀνὴρ συνετός, ἔτη τότε γεγονὼς τετταράκοντα, περὶ Φιλοσοφίας καὶ Φιλοσόφων ἀνδρῶν τοῖς ἰδιώταις ἐπίστευσε καὶ κατὰ τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἐποιεῖτο τὴν αἵρεσιν τῶν κρειττόνων. Nempe suspicor verba ἀξιῶν — λέγοντι a librario neglecta et deinde in margine codicis adscripta, ab alio, ut fit, loco alieno reposita esse, quo facto supinum illud ὥς πισεῦσαι insertum esse ad explendam orationem hiulecam.

Cap. 20 init. οὐχ ὅτι τῆς γνώμης τῶν ἀνδρῶν ἔρωτι προσήεις αὐτοῖς κτέ.; Madvigius coniecit οἷδ' ὅτι, Fritzschi, servata quaestione, οὐχὶ τῷ. Mihi prae utroque placet οὐ καί τι, dictum non sine ironia. Quippe Hermotimus modo cap. 18 confessus erat non leviter se commotum esse Stoicorum habitu et vestitu, ut eorum placita amplecteretur.

Pag. 768, 9 ὁ δὲ τὴν μήρινθον ἐνέτεμεν. Sic libri, sed facilius dictu est quam probatu, quod contendit Fritzschi, ἐντέμνειν esse i. q. διατέμνειν, ἀποτέμνειν, quo verbo hac de re usus est Hom. Il. Ψ 867. Equidem vereor ne praep. ἐν (nam ἐντέμνειν, me iudice, est *incidere*, nec de *incisione* hic sermo esse potest) nata sit e cauda vocis praegressae, et verior sit antiqua vulgata ἔτεμεν, quam retinuit in sua editione Lehmannus. Malim tamen ἀπέτεμεν.

Pag. 769, 2 ὁ δὲ κίνδυνος ὅτι οὐ μικρός, εἰκάζειν οἶμαι. De coniectura sua Fritzschi edidit εἰκάζεις. Mihi venerat in mentem εὔ εἰκάζειν οἶμαι, recte conicere me puto.

Pag. 771, 8 ὥς' οὐκ ἐχρῆν ἀπάντων καταγιγνώσκειν οὐδὲ ἐρήμην ἡμῶν καταδικαίαν. Certa emendatione Madvigius reponit ἀπόντων, cl. Anach. 40. Vid. quoque mox. p. 774, 9.

Cap. 31 prope fin. supplendum: δικαιοτάτα γὰρ (ἂν) ἐπιπλήξαι δοκεῖ μοι.

Cap. 32, 4 sq. et 33, 4 bis tolle emblemata ὁ Ἑρμότιμος. Mox (32) vitii suspecta habeo verba: εἰ τοίνυν λέγοι μηδὲν οὕτω καλὸν εἶναι — οἷα τὰ τῆς Στοᾶς ἐστὶ —, οὐκ ἂν — θρασὺς εἶναι δόξειεν ἂν σοι περὶ πάντων ἀποφαινόμενος, καὶ ταῦτα ἐν εἰδῶς, οὐδεπώποτε ἐξ Αἰθιοπίας τὸν ἕτερον πόδα προελθών; quia contextus haud dubie postulat ἐκ τῆς Στοᾶς, quod tamen sic corrumpi non potuit. Duae se offerunt emendandi viae, ut aut

ποιήσεις; — τῷ διαγνώσει ferri; non potest. Lenius tamen iam ἔχαις ἂν, nec minus recte, reposueris ἔξεις pro ἔχες.

Cap. 44 extr. Hermot. Οὐκ ἔχω ὅτι σοι ἀποκρίνωμαι, ὦ Λυκῖνε. μα. Εἰκότως· οὐδὲ γὰρ εὐπρόσωπον οὐδέν. Sommerbrodtius pro εὐπρόσωπον coniecit εὐπρόσιτον s. εὐπρόσοδον, citans locos de dips. 1, Demosth. 32, Scyth., quorum nullus facit ad h. l.; nec in εὐπρόσωπον quicquam est vitiosi, sed recipienda fuerat lectio cod. G. οὐδὲ γὰρ ἐστὶν εὐπρόσωπον οὐδέν, nisi quod malim correctis accentibus: οὐδὲ γὰρ ἐστὶν (sc. ἀποκρίνασθαι) εὐπρόσωπον οὐδέν, neque enim est quod respondeas speciosum quidquam. Cap. 45 obiter nostro reddatur futurum Atticum ἐξετάωμεν pro ἐξετάσομεν (G. ἐξετάσωμεν). P. 791, 5 optime Madvigius μέλλομεν corrigit pro μέλλοιμεν. Cap. 50, 2 εἰρήσεται γὰρ τᾶληθές ultimum vocabulum in hac formula iure suspectum est Sommerbrodtio, qui confert Zeux. 2, Tim. 20. Icaromen. 13, Anach. 16.

Cap. 51, 5 ἥτις μὲν ἡ ἀλήθειά ἐστιν, ὑμεῖς ἂν [ἄμεινον] εἴποιτε, οἱ σοφοί κτέ. Inclusum vocabulum omittunt codd. CM, optime ex mea quidem sententia, quoniam Lucianus per totum dialogum profitetur, se quidem quae sit veritas *prorsus nescire*.

Cap. 53 int. ὃς οὐτε αὐτόν τινα κρίνειν οἶδν τε εἶναι Φῆς, ἣν μὴ Φοῖνικος ἔτη βιώσῃ πάντα ἐν κύκλῳ περιῶν καὶ πειρώμενος. Sic ex G. edidit Iacobitzius, cum in reliquis sit βιώῃ, quod retinuit Fritzscheus, quodque mutato ἦν in εἰ cum Belino habet optime, siquidem hic est apud Lucianum praesentis optativus, qui hic a sententia requiritur, non aoristi II, ut apud veteres Atticos. Nempe res sic se habet. Lucianus ad veterum Ionum aequaliumque suorum exemplum uti solet in praesenti forma βιῶ pro Attico ζῶ, et aoristo βιῶσαι pro Attico βιῶναι, unde fit ut βιώῃ, qui aoristi optativus est antiquis, praesentis fiat apud Lucianum. Qui igitur retinere hoc loco malit ἦν, necesse est pro βιώσῃ s. βιώῃ corrigit βιῶ (βιοῖ?), nam aoristum ferri non posse certum est. Post pauca omnino supplendum videtur cum Iacobsio: τίνας Φῆς τοὺς πολλοὺς; (ἢ τοὺς) εἰδότες καὶ πεπειραμένους ἀπάντων; et omnino non intelligo quo pacto Fritzscheus obicere potuerit „at articulus ante εἰδότες ferri non potest.” Omitte enim articulum, et actum erit de sententia, quae haec est: Quosnam dicis τοὺς πολλοὺς? eosne qui omnia no-

reponamus οὐδεπώποτε ἐκεῖθεν κτέ., suspicantes ἐξ Αἰθιοπίας stolidi monachi esse adverbii interpretamentum, recordati cap. 31, neque intelligentis eo significari ἐκ τῆς Στοᾶς aut statuamus lacunam, sic explendam οὐδεπώποτε (ἐκ τῆς Στοᾶς, ὥπερ οὐδ' ἐκεῖνος) ἐξ Αἰθιοπίας, τὸν ἕτερον πόδα προελθών, ut librarii oculos a praepositione ἐκ ad eandem in sequentibus aberrasse existimemus.

Cap. 33, 7 supplendum arbitror: οὐκοῦν ἦν (τίς) τινα καὶ (del. Fritschius) τῶν ἀθλητῶν ἴδῃ ἀσκούμενον πρὸ τοῦ ἀγῶνος κτέ., quia horum verborum subiectum esse non potest ὁ ἐταῖρος σου [ὁ Ἑρμότιμος], quod paullo ante legitur, ut apparet ex loco quem Hermotimi nomen occupat in verbis quae mox subsequuntur p. 774, 7 μὴ τοίνυν μηδὲ Ἑρμότιμος, ἀφ' ὧν κτέ., nisi forte mavis suspicari, ibi quoque nomen proprium esse subditicium, quod tamen non facile credam.

P. 776, 5 sq. ὅπερ γὰρ τοῦ μὴ πεπειρᾶσθαι ἄλλου ἀνδρὸς [μηδὲ ὁμιλῆσαι πλησίον] οἰηθῆναι ἅπασιν τοῖς ἀνδράσι τοιοῦτό τι ἀποπνεῖν τοῦ σώματος. Verba inclusa sapiunt magistelli cacoze-
liam verecundam pudicae matronae orationem interpretantis.

Cap. 39, 4 καὶ ὁ μὲν [ἐκ] χαλκοῦ, ὁ δὲ [ἐκ] χρυσοῦ, ὁ δ' ἀργύρου. Bis deleatur praepositio, quae si genuina foret, certe ter fuerat repetenda. Sed genitivum materiei Graeculi oblitterare assolent. Feliciter ex eorum manibus elapsa sunt quae supra leguntur p. 721 2 sqq.: ἀλλ' οἱ μὲν χαλκοῦ, οἱ δ' ἀργύρου οἱ δὲ χρυσοῦ, οἱ δὲ καττιτέρου εἶναι αὐτὸ Φάσκουσιν.

P. 781 extr. ὅπου γε καὶ εἰ πάντες τὰ ὅμοια εἶχον, ἄδηλον ἦν καὶ οὕτως, ὅσις ὁ τὰ τοῦ θεοῦ ὑφηρημένος. Suppleverim: ἄδηλον (ἂν) ἦν καὶ οὕτως, ὅσις (ἦν) ὁ τὰ τοῦ θεοῦ ὑφηρημένος. Perverse Fritschius, recepta cod. H scriptura depravata ἔχοιεν, dedit: ἄδηλον καὶ οὕτως, ὅσις ἦν ὁ κτέ.

P. 783, 15 καὶ τοὺς ἄλλους τοῖς ὁμογράμμοις κατὰ ταῦτά. Recte Fritschius pro librorum accusativo substituit dativum, sed simul corrigere debuerat τοῖς ὁμογραμμάτοις, siquidem ὁμόγραμμα formatum a γραμμή, linea, significat qui cum alio communem habet lineam, ὁμογράμματος, vero derivatum a γράμμα, littera, qui eandem habet litteram, quod est huius loci.

Cap. 43 extr. rectius Fritschius οὐ γὰρ ἔχοις ἂν coniecit quam Madvigius οὐ γὰρ ἂν εἶχες, quod praegressis futuris illis

τί ποιήσεις; — τῷ διαγνώσει ferri; non potest. Lenius tamen quam ἔχῃς ἄν, nec minus recte, reposueris ἔξεις pro εἶχες.

Cap. 44 extr. Harmot. Οὐκ ἔχω ὅτι σοι ἀποκρίνωμαι, ὦ Λυκῖνε. Luc. Εἰκότως· οὐδὲ γὰρ εὐπρόσωπον οὐδέν. Sommerbrodtius pro εὐπρόσωπον coniecit εὐπρόσιτον s. εὐπρόσοδον, citans locos de dips. 3, Demosth. 32, Scyth., quorum nullus facit ad h. l.; nec in εὐπρόσωπον quicquam est vitiosi, sed recipienda fuerat lectio cod. G. οὐδὲ γὰρ ἔστιν εὐπρόσωπον οὐδέν, nisi quod malim correctis accentibus: οὐδὲ γὰρ ἔστιν (sc. ἀποκρίνασθαι) εὐπρόσωπον οὐδέν, neque enim est quod respondeas speciosum quidquam. Cap. 45 obiter nostro reddatur futurum Atticum ἐξετῶμεν pro ἐξετάσομεν (G. ἐξετάσωμεν). P. 791, 5 optime Madvigius μέλλομεν corrigit pro μέλλοιμεν. Cap. 50, 2 εἰρήσεται γὰρ τάληθές ultimum vocabulum in hac formula iure suspectum est Sommerbrodtio, qui confert Zeux. 2, Tim. 20. Icaromen. 13, Anach. 16.

Cap. 51, 5 ἥτις μὲν ἡ ἀλήθειά ἐστιν, ὑμεῖς ἄν [ἄμεινον] εἴποιτε, οἱ σοφοί κτέ. Inclusum vocabulum omittunt codd. CM, optime ex mea quidem sententia, quoniam Lucinus per totum dialogum profitetur, se quidem quae sit veritas *prorsus nescire*.

Cap. 53 int. ὅς οὔτε αὐτόν τινα κρίνειν οἶόν τε εἶναι Φῆς, ἣν μὴ Φοίνικος ἔτη βιώσῃ πάντα ἐν κύκλῳ περιῶν καὶ πειρώμενος. Sic ex G. edidit Iacobitzius, cum in reliquis sit βιώῃ, quod retinuit Fritzscheus, quodque mutato ἣν in εἰ cum Belino habet optime, siquidem hic est apud Lucianum praesentis optativus, qui hic a sententia requiritur, non aoristi II, ut apud veteres Atticos. Nempe res sic se habet. Lucianus ad veterum Ionum aequaliumque suorum exemplum uti solet in praesenti forma βιώ pro Attico ζῶ, et aoristo βιώσαι pro Attico βιώναι, unde fit ut βιώῃ, qui aoristi optativus est antiquis, praesentis fiat apud Lucianum. Qui igitur retinere hoc loco malit ἣν, necesse est pro βιώσῃ s. βιώῃ corrigit βιῶ (βιοῖ?), nam aoristum ferri non posse certum est. Post pauca omnino supplendum videtur cum Iacobsio: τίνας Φῆς τοὺς πολλοὺς; (ἢ τοὺς) εἰδότες καὶ πεπειραμένους ἀπάντων; et omnino non intelligo quo pacto Fritzscheus obicere potuerit „at articulus ante εἰδότες ferri non potest.” Omitte enim articulum, et actum erit de sententia, quae haec est: Quosnam dicis τοὺς πολλοὺς? eosne qui omnia no-

runt et experti sunt? Pag. 797, 2 εἰδέναι δὲ ὅσις ὁ ἀληθῆ λέγων ἐστίν, ὅρα μὴ οὐχὶ μορίου ἐστὶν ἡμέρας ἀλλὰ πολλῶν ἡμερῶν δέηται. Legerim μορίου τινὸς ἡμέρας — δεῖται, quorum hoc iam proposuit Schaeferus, allato loco Dial. Mar. XVI 2. Vid. etiam Piscat. p. 575, ὁρᾶτε οὖν μὴ τὸ τῶν φιλοσόφων αὐτὸ ποιεῖτε, ubi libri quidam male ποιῆτε. Quod ad prius vitium attinet, Fritzschiς ἐστίν, ut male repetitum, prorsus delevit.

Cap. 58, 13 suppleverim εἶχον γὰρ (ἄν).

Cap. 59, 9 οὐκ ἔχω εἰπεῖν, καθ' ὅτι σοι ὁμοίος φιλοσοφία καὶ οἶνος. In his verbis valde miror ὁμοίος communi genere usurpatum, cuius rei non nisi apud sequiores poetas exempla reperta esse videntur. An forte fuit: καθ' ὅτι σοι ὁμοίος φιλοσοφία δοκεῖ οἶνος?

Cap. 64, 1 οὐχ ἱκανὸν εἶναί φησι τὸ πάντα ἰδεῖν (sc. ὁ λόγος). Malim φήσσει, quod melius respondeat praegresso φαίη ἄν.

Pag. 806 ext. ἐγὼ γὰρ καὶ ἐφ' ἅπαντας ἔλθωμεν πειρώμενοι καὶ τοῦτο ἐργασώμεθα ποτε. Requiritur *perficiendi* notio, quare legerim ἐξεργασώμεθα ποτε.

Pag. 810, 5 ὅρα ὅσου δεῖ τοῦ χρόνου, ὃν ἐκὼν παρήκα, δεδιῶς κτλ. Libri οὗ, unus οὖν; sed non melior est vulgata lectio. Optime ὁ legendum esse intellexit Madvigius, cui debetur in sequentibus καὶ εἰ μὲν ποτε τοιαύτην τινὰ δύναμιν καὶ τέχνην πορισάμενος ἦεις (al. εἶης, al. ἄγεις) ἐπὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν λεγομένων vera lectio ἦξεις.

Cap. 70, 13 αἱ γοῦν πλεῖσαι αὐτῶν (sc. τῶν ἀποδείξεων) δι' ἄλλων ἀμφισβητούμενων πείθειν βιάζονται ἡμᾶς [εἰδέναι]. Haec verba non expedio. Guyetus verborum ordinem esse dicit βιάζονται ἡμᾶς πείθειν εἰδέναι, sed vellem potius significasset quid hoc sibi velit. Interpres Latinus: *persuadere nobis nituntur se scire*. At quam inepte demonstratio dicitur aliquid scire? Deleto vero εἰδέναι, sententia apte decurrit.

Cap. 73 extr. εἴπερ εἰσιτητέον. Non Graecum videtur εἴπερ usurpatum pro εἰ interrogativo. Conieci: εἰ παρεισιτητέον, ut p. 816 extr. optime correctum est εἰ παραδεκτέα pro εἴπερ δεκτέα.

(continuabitur).

AD LUCIANUM

SCRIPSIT

H. VAN HERWERDEN

(continuetur ex pag. 336 h. v. ¹).

P. 818, 5 ὅτι παίδων πράγματα ἔχοντες οὐ συνίεσάν. Non fuit lusus ingenii Seageri coniectura *παίγματα*, ut visa est Lehmanno, sed quia *πράγματα* ἔχειν Graece significat *negotia*, i. e. molestias, *sustinere*, revera *πράγματα* suspicionis vacuum non est. An fuit *παίγνια*?

Cap. 79 extr. οὐκ εἰδὼς ὅτι καὶ ἀποβάλη. Φασὶ, τοὺς ὤμους πτίττων, ὕδωρ ὁμοίως τὸ ὕδωρ μένει. Ut in huiuscemodi sententia Latine dicas in apodosi *tamen*, non *similiter*, ita Graece requiro ὁμῶς pro ὁμοίως.

Pag. 824 ἀπαιτῶν γὰρ παρά τινος τῶν μαθητῶν τὸν μισθὸν λέγων ὑπερήμερον εἶναι [καὶ ἐκπρόθεσμον τοῦ ὀφλήματος], ὃν ἔδει πρὸ ἐκκαίδεκα ἡμερῶν ἐκτετικέναι τῇ ἔνῃ καὶ νέῃ. In cod. E est ἐκπρόθετον, in G M ὀφειλήματος, quod sane praestat, quia ὀφλημα *poena* est a iudiciis *irrogata*, ὀφείλημα *debitum*. Sed procul dubio verba a me inclusa nihil aliud sunt quam interpretamentum antiqui vocabuli ὑπερήμερος, quod Hesychius quoque in lexico interpretatus est ἐκπρόθεσμος quodque praeterea arguitur pronominis relativi genere masculino ὃν, pro quo si ὀφλήματος (ὀφειλήματος) genuinum foret, saltem ὃ scribendum fuerat. Ad hanc lucem in *Piscat.* cap. 52 extr. μὴ καὶ ὑπερήμεροι γένησθε [τῆς προθεσμίας] similem mecum agnosces interpretationem

1) Emendatio ἀπόντων (pag. 333) non Madvigii est sed Hartmanni.

nec non apud Philonem II, p. 169 ὑπερήμερον [καὶ ἐκπρόθεσμον] πένθος.

Pag. 827, extr. ὄψει τε ὅπως ἐρωτᾷ καὶ πῶς ἀποκρίνεται καὶ ὅσα μεμάθηκε. Lege ὅπως.

Cap. 83 extr. νυνὶ γὰρ ὥσπερ ἐκ μέθης ἀνανήφων ὁρῶ κτέ. Collato simili loco in Alexandro cap. 25 supplendum esse suspicor ὥσπερ ἐκ μέθης (βαθείας) ἀνανήφων. Omisso enim hoc adiectivo, quod ob ductuum similitudinem facile elabi potuit, nihil erat cur verbo frequentissimo, cuius vis propria neminem latebat, scriptor adderet verba ὥσπερ ἐκ μέθης. Cf. *Plut. et Luc.* p. 74. P. 829, 3 rectius Cobetus παρὰ quam Fritzschius κατὰ pro ἐπὶ τὴν κυματωγὴν.

In extremo capite turpi interpretamento liberabo verba Φιλοσόφῳ δ' εἰ (l. ἤν) τὸ λοιπὸν καὶ ἄκων ποτὲ ὁδῶ βαδίζων ἐντύχῳ, οὕτως ἐκτραπήσομαι [καὶ περιψήσομαι] ὥσπερ τοὺς λυττῶντας τῶν κυνῶν. Ne addere quidem potuit Lucianus verbum pessimae notae, cuius usum merito vituperavit in *Soloecista* (quis alius quaeso ista aetate tam bene Graece sciebat, ut eiusmodi opus condere potuerit quam Lucianus, cui multi id ob causas haud sane gravissimas hodie abiudicant?) cap. 5 scribens: Ἄλλου δέ τινος εἰπόντος Περιέσῃν αὐτὸν ὥς λαθεῖν, Θαυμαστόν, ἔφη, εἰ εἰς ὧν περιέσῃ τὸν ἕνα. Non facilius, credo, fuerit ἐνὶ πλείους περιεῖναι. Nunc video Fritzschium iam dubitasse num verba ista genuina essent, sed male repudiasse verissimam suspicionem.

HERODOT. p. 834, 6 Ἰππίας τε ὁ ἐπιχώριος αὐτῶν σοφιστής. Cur addatur αὐτῶν non optime perspicio. An forte fuit αὐτόθεν, scil. ex *Elide*? Cap. 5 init.: καὶ τί τὸ θαῦμα ἐνῆν τῇ γραφῇ αὐτοῦ, ἥρετό τις ὥς [τὸν] Ἑλλανοδίκην δι' αὐτὸ οὐκ ἐπιχωρίῳ [τῷ Ἀετίωνι] συνάψασθαι τῆς θυγατρὸς τὸν γάμον. Deletis quae sepsi uncinis, generalem trahet oratio colorem, qui hoc loco videtur necessarius. Vide praegressa. Praeterea si genuinum esset nomen proprium, requireretur οὐκ ἐπιχωρίῳ ὄντι τῷ Ἀετίωνι.

Pag. 835, 5 legerim: Ἐρωτες δέ τινες — ὁ μὲν — ὁ δέ τις ἀφαιρεῖ τὸ σανδάλιον [ἐκ dele] τοῦ ποδός, ὥς κατακλίνοιτο ἤδη, ἄλλος (δὲ inserte) τῆς χλανίδος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπειλημμένος [Ἐρως καὶ οὗτος dele] ἔλκει αὐτὸν πρὸς τὴν Ῥωξάνην πάνυ βιαίως ἐπισπώμενος, tum post pauca: πάροχος δὲ καὶ νυμφαγωγὸς Ἡφαισίῳ συμπάρεσκε (libri συμπάρεση praeter A, in quo est συμπάρεσι, quod coniecerat Solanus) δᾶδα καομένην ἔχων μεираκίῳ

πάνυ βιαίως ἐπεριδόμενος. Deinde suspectum habeo βαροῖντο pro βαρύνοιντο usurpatum, quod soloecismi damnatur in Soloecistae cap. 7. Similiter peccatum est in Dial. Mer. X. 4 med. βαρήσει γὰρ τὸ πορϑμεῖον συνεμπεσόντα, ubi requiritur βαρυνεῖ. Verbo βαρύνειν recte usus est noster Necyom. 17. Char. 11, D. M. X 6 et de merc. cond. 34. Notandum tandem Platonem in Symposio p. 203 usurpasse formam passivam βεβαρημένος, quem multi scriptores secuti sunt.

Zeuxis. Pag. 840, 11 ἀληθές γὰρ εἶναι τὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ τὴν νέαν ᾧ δὴν κεχαρισμένην ὑπάρχειν τοῖς ἀκούουσιν. Non expedio voculam καί. Iam Cobetum video coniecisse ἀεί, nec valde me movet, quod obiecit Fritzschiis Homerum Od. α 351 sq. eo vocabulo non usum esse, quia rescripto ἀεὶ sententia nascitur non dissimillima eius quam ibi voluit Homerus. An forte praeferendum putas: μάλιστα τὴν νεωτάτην ᾧ δὴν κτέ? Propius sane ad Homeri mentem, sed multo longius a tradita Luciani scriptura. P. 841, 5 tollatur emblemata ὁ Ζεῦξις.

Cap. 9 extr. φοβηθήσονται. Retinuit Fritzschiis vitiosam formam, pro qua substituatur φοβήσονται, quod recte libri servarunt Dial. Mort. XXIII, 3, Pro laps. 19 et Jup. trag. 32.

In ipso fine libelli malim: ἀλλ' οὐ μάτην (γε)· γραφικοὶ γὰρ ὑμεῖς κτέ.

Harmonid. p. 851 extr. post οἴκοθεν magistelli addidisse videntur verba ἐκ Βοιωτίας, iisdemque propter tautologiam tribuerim verba ἄνευ τοῦ ἔνδοξον εἶναι, quae post αὐτὸ libri habent pag. 852, 6 in verbis: ἐπεὶ τό γε αὐλεῖν αὐτὸ δι' αὐτὸ οὐκ ἂν δεξαίμην ἀγνώσῃ μοι προσγενόμενον, ubi simul Atticorum more scriptum malim ἀγνώσῃ μοι προσγενόμενον. Cf. Paras. 22 et Pseudolog. 28. Ἄγνωστος, de rebus dictum, recte habet Halc. 3 et Bis accus. 11.

P. 853, 11 legerim: εἰ γὰρ οὐς ἅπαντας ἴσασι καὶ [οὐς dele] θαυμάζουσιν, οὗτοι δὲ (pro δέ) εἴσονται σε αὐλητὴν εὐδόκιμον ὄντα κτέ. Repetito pronomine etiam repetendum fuerat ἅπαντες.

Pag. 854, 8 ταῦτα ὁ μὲν Ἀρμονίδης οὐκ ἔφθη ποιῆσαι. Lege ποιήσας. Idem soloecimus, non sollicitandus apud Plutarchum similesque, paucis quibusdam aliis locis Lucianeis eximendus videtur.

SCYTHAE, cap. 2, 5 ἔπαυσε μηκέτι λοιμώττειν. Aristoph. Ach. 614 παύσας ὑμᾶς ξενικοῖσι λόγοις μὴ λίαν ἐξαπατᾶσθαι. Cave igitur ne in errorem te inducat speciosa lectio cod. Τ ἐποίησε.

P. 861, 1 del. emblemata ὁ Τόξαρις et p. 863, 1 εἰς Σκύθας.

P. 866, 4 necessario supplendum: δέδια μὴ δυσπρόσοδος (ἦ) καὶ ἐν παρέργῳ θῆται σου τὴν ἔντευξιν.

P. 871 extr. καὶ ὅλως τοῦτο ἡμῖν δημόσιον ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ μέγα ὄφελος ἅπασιν [ἀνὴρ οὗτος]. Manifesto spuria sunt quae seclusi.

QUOM. HIST. SIT. CONSCR. I ἔλυσε (l. ἔπαυσε) τὸν πυρετὸν ἐς γελοῖον δέ τι πάθος περιίσα τὰς γνώμας αὐτῶν. Nimio molimine Fritzschijs reposuit περιέσῃσε. Recte Madvigius, deleta vocula δέ, Florentini codicis lectionem περιίσατας recipiendam esse iudicavit.

Cap. 4, 6, καλῶς ἔχειν ὑπέλαβον, ὡς δυνατόν μοι, κυλῖσαι τὸν πίθον, οὐχ ὥςτε ἱστορίαν συγγράφειν οὐδὲ πράξεις αὐτὰς διεξιέναι· οὐχ οὕτω μεγαλότολμος ἐγὼ κτέ. Nescio an praestet: οὐδὲ πράξεις αὐτὰς διεξιέναι.

Cap. 5, 4 ἀλλὰ πάνυ ῥᾶπον καὶ πρόχειρον καὶ ἅπαντος εἶναι ἱστορίαν συγγράψαι. Malim ῥᾶδιον. Sed cf. infra p. 352 ad Salt. 4, 2.

Pag. 8, 1 τότε τῷ αὐτῷ πῆχει ὥσπερ καὶ νῦν μετρούντων τὸ πρᾶγμα. Recte Seagerus ὥπερ, docente ipsa rei natura, licet Fritzschijs olim oblocutus nunc eam emendationem ne verbo quidem commemoret.

Cap. 7 extr. post ἐμπετὸν emblemata videtur ἡ ἱστορία.

Cap. 9, vid. quae scripsi supra pag. 89 hui. vol. Quod autem ibi scripsi repetito articulo εἰς τὸ τερπνὸν καὶ (τὸ) χρήσιμον, cf. locus de Salt. p. 288, 13 sq.

Cap. 10 init. sic scripserim: ἔτι κακεῖνο εἰπεῖν ἄξιον, ὅτι οὐδὲ τερπνὸν ἐν αὐτῇ τὸ κομιδῇ μυθῶδες καὶ τὸ τῶν ἐπαίνων μάλιστα πρόσαντες καὶ παρ' ἐκάτερον τοῖς ἀκούουσιν (verba corrupta pro quibus Fritzschijs edidit: τοῖς τὰ παρ' ἐκατέρων ἀκούουσιν), ἦν μὴ τὸν συρφετὸν [καὶ τὸν πολὺν δῆμον] ἐπινοῆς, ἀλλὰ τοὺς δικασικῶς καὶ νῆ Δία συκοφαντικῶς προσέτι γε ἀκροασομένους. Verba inclusa deleverim cll. Hermotimi locis I 5; 21, 61. In Jove trag. extremo, ubi legitur Ἑλλήνων [ὁ πολὺς λεὼς καὶ] ὁ σύρφαξ, imperite Jacobitzius uncinis inclusit ipsa verba genuina ὁ σύρφαξ, intactum relinquens glossema, quod expungendum vidit Cobetus.

P. 18 extr. certa emendatione Madvigius: *πόσα ἄλλα* (pro *πάση ἄλλα ἃ* vel *πᾶσ' ἄλλα*) *σὺν ἀληθείᾳ* *τερπνὰ* *ἔσιν ἐν τοῖς ἄλλοις κάλλεσι τοῦ λόγου*. —; Fritzschi^s igitur frustra post *πᾶς* statuit lacunam.

P. 21, 3 *καὶ ἤρξατό γε τῆς ἱστορίας οὕτως, αἵτια ἅμα τῆς τοῦ πολέμου ἀρχῆς διεξιὼν*. Legerim: *ταῖτια*.

P. 22, 8 *τὰ δ' ἄλλα καὶ ἀπ' (an ἐξ?) Αἰθιοπίας ἤρξατο, ὡς τότε* (Fritzschi^s pro *ᾧς*) *καὶ ἐς Αἴγυπτον κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν*. Huius loci ope duo expungas ap. Thuc. II, 48 in. sciolorum emblemata Luciano incognita *τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου* post *Αἰθιοπίας* et *καὶ Λιβύην* post *Αἴγυπτον*. In mea editione obiter post *γῆν* inserte *τὴν*, quod operarum culpa excidit.

P. 23, 4 sq. locus insanabilis, quem non magis quam reliqui critici vitae reddidit Fritzschi^s.

P. 24, 5 *πλὴν ἀλλὰ μετριώτερός γε ὁ ἰδιώτης οὗτος [ἦν], αὐτὸς μὲν αὐτίκα δῆλος ὦν ὅλος ἦν, ἄλλω δὲ — προπεπονηκώς*. Prius *ἦν* abesse malim.

Cap. 17 extr. *τὸ γὰρ τοιοῦτον, εἴπερ ἄρα, ἡμῖν (ἔδει) καταλιπεῖν λογίζεσθαι ἢ αὐτὸν εἰπεῖν*. Probabiliter Madvigius *μὴ αὐτὸν εἰπεῖν*.

Cap. 19 init. *ἐρμηνεύσας πρὸς τὸ σαφέστατον καὶ ἰσχυρότατον, ὡς ᾤετο*. Non felicem esse Cobeti coniecturam *ἰσχυρότατον* lubenter concedo Fritzschio, ita tamen ut quod ipse edidit *ἐχυρώτατον* non magis aptum esse contendam. Vs. 9 *magistellis* reddatur praep. *ἐκ*, quam de more addiderunt genetivo *materiei*.

Cap. 21, 7 *Τιτάνιον δὲ τὸν Τιτιανόν* Optime hunc locum illustrat epigramma sepulcrum apud Kaibelum (qui h. l. affert) 473:

πάση κοσμηθεὶς ἀρετῇ Τειτάνιε δεῖτε (sic)

ἔγγονε Παίωνος νῆσσον (sic) ἔχεις μακάρων.

Cap. 21, 8 dubito num recte vv. dd. interpretati sint verba: *ἀλλ' ἐμπηδήσας, πολλάκις, ὀρνίθων καὶ σுவείων καὶ λαγῶων προκειμένων, ὑπερεμπίμπλαται ἔτνους τινὸς ἢ ταρίχους*. Nempe *προκειμένων* accipiunt de *cibis in mensa appositis*. At in pedestri oratione (nam poetas et sequiores non moror) eo sensu constanter boni scriptores usurpant verba *παρτιθέναι, παρακεῖσθαι*. Quare

potius intelligam in *promptu sunt et parata*, ut loco simili cap. 56 legitur: οὐδὲ γὰρ ἦν ἐσιᾶς τοὺς φίλους καὶ πάντα ἢ παρεσκευασμένα, διὰ τοῦτο ἐν μέσοις τοῖς πέμμασι καὶ τοῖς ὀρνέοις καὶ λοπάσι τοσαύταις (recte transponit Fr. post ὑπογαστρίοις. Insuper malim τοιαύταις) καὶ συσὶν ἀγρίοις καὶ λαγωοῖς καὶ ὑπογαστρίοις καὶ σαπέρδην ἐνθήσεις καὶ ἔτνος, ὅτι κακεῖνο παρεσκεύαστο, ἀμελήσεις δὲ τῶν εὐτελεσέρων. Quae res fraudi fuit Sommerbrodtio contra Luciani mentem inserenti ὡς post ὑπερεμπίμπλαται. Dicit enim scriptor servum istum νεόπλουτον, licet propter divitias delicatissimo quoque cibo frui possit, tamen propter ἀπειροκαλίαν saepe vilissimis eduliis sese ingurgitare.

Cap. 22 extr. ὥς τὸ πρᾶγμα εἰκόδες εἶναι τραγωδῶ τὸν ἕτερον μὲν πόδα ἐπ' ἐμβάτου ὑψηλοῦ ἐπιβεβηκότι, θάτερον δὲ σανδάλῳ ὑποδεδεμένῳ. Conspirant in hac lectione optimi codices, nec tamen ita is scribere potuit, qui in Pseudolog. cap. 29 tam acerbè perstringit hominem dicentem: Ἀπέκτεινε θάτερον τῶν πενήτων. Nec tulit eam stribliginem Fritzscheus, qui ex duobus libris recepit θατέρῳ δὲ σάνδαλον ὑποδεδεμένῳ. Equidem praetulerim τὸν ἕτερον δὲ σάνδαλον ὑποδεδεμένῳ. Vix enim recte dicitur: ὑποδέδεμαι τῷ ποδὶ σάνδαλον s. σανδάλιον.

Cap. 23, 6 ὡς καὶ τοῦτο εἰκέναι παιδίῳ, εἴπου Ἐρωτα εἶδες παίζοντα, κτέ. Madvigius coniecit παιγνίῳ, sed quia *ludendi actio* non sic dicitur, sed παιδιά, equidem potius correxerim παιδιᾷ.

P. 34, 4 τυχεῖν μὲν γὰρ αὐτὸν ἔχοντα παμμεγέθη ἐκπώματα [ὑάλινα] τῆς καλλίστης ὑάλου. Pars librorum, inter quos A, favet sequiori formae ὑαλᾶ, sed adiectivum quin magistelli addiderint nullus dubito, non magis quam mox in verbis κατάξαντα τὸν μέγιστον τῶν σκύφων ἐνὶ τῶν θραυσμάτων χρήσασθαι εἰς τὴν σφαγὴν ἐντεμόντα [τῇ ὑάλῳ] τὸν λαιμόν vocabula inclusa ab iisdem esse invecta. P. extr. ὁ ῥήτωρ [ὁ Ἀφράτιος]. Dele glossem.

P. 40, 3 ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμεῖς οὕτω θαυμαστὸν συγγραφέα νῦν εἶχομεν καὶ ἀπὸ χειρὸς αὐτὸν μεγάλα καὶ λαμπρὰ ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἐργασάμενον. Suspecta mihi formula nusquam alibi lecta ἀπὸ χειρός, quam *manu sua* interpretantur. Praeterea vero mireris non legi καὶ ταῦτα (idque), quod etiam Fritzscheum

video animadvertisse. Legendum crediderim: καὶ ταῦτ' ἔργα χειρὸς αὐτὸν μεγάλα καὶ λαμπρά — ἐργασάμενον. Cf. Hipp. 1.

P. 42, 1 οὕτω μαντικῶς ἅμα ἔχων ἔσπευδεν ἤδη πρὸς τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Malim ἅρα.

P. 44, 3 ἡ θατέρου ἄρσις τὸ ἕτερον πάντως ἀντισταθμίζει. L. θάτερον.

P. 45, 1 δύο μὲν ταῦτα κορυφαίότατα. Ipse noster in Soloecista cap. 5 testatur se scripsisse κορυφαῖα. Cf. De merc. cond. 28, Harmon. 2, Calumn. 12. Apol. 15. Iup. trag. 44. Idem vitium tollatur Paras. 42 et Alex. 30.

P. 49, 5 καὶ γνώμην (μὴ) στρατιωτικὴν, ἀλλὰ μετὰ τῆς πολιτικῆς καὶ [ἐμπειρίαν del.] στρατηγικὴν ἔχειν. Sic perite haec verba correxit Madvigius.

P. 58, 1 legendum: ἡ λέξις δ' ὅμως ἐπὶ γῆς βεβηκέτω, — ὥς ἐνι μάλισα ὁμοιουμένη, ξενίζουσα δὲ (μὴ), μὴ δ' ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐνθουσιῶσα. In sequentibus ὥς μάλισα πεισέον, εἰδότες κτέ. legendum εἰδότες, quod vel sequentia participia (c. 46) ἀφιστάντα, ἀπαρτῶντα, συνάπτοντα docere potuerant.

P. 62, 3 οὐ γὰρ ὥσπερ τοῖς ῥήτορσι... γράφουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν λεχθησόμενα ἔσι — δεῖ δὲ τάξαι κτέ. Recte Fritzschi posuit lacunae signa, sed universo loci tenori non convenit neque quod ipse putat excidisse ἔθος, ἐπίπλασα, neque quod Madvigius (qui cum Belino pro ὥσπερ corrigit ὥς παρὰ) ἅ αὐτοὶ εὐρίσκουσι, sed probabilius arbitror γράφουσι leviter depravatum esse ex γράψουσι, et Lucianum dedisse: οὐ γὰρ ὥσπερ τοῖς ῥήτορσι (εὐρετέον αὐτοῖς ἅ) γράψουσιν, ἀλλὰ κτέ. Agitur enim de iis quae historicis facienda sunt, non de iis quae faciunt.

Cap. 55, 1 ἀνὰ λόγον τοῖς πράγμασι. Equidem apud nostrum ubique scripserim separatim ἀνὰ λόγον, quod cum Dativo construi nihil vetat, siquidem, ut hoc utar, περὶ πόδα eundem casum asciscit supra cap. 14. Cf. Pseudol. 22, Adv. ind. 10.

Cap. 59, 1 ἔπαινοι μὲν γὰρ ἢ ψόγοι πάνυ πεφεισμένοι καὶ περισκεμμένοι καὶ ἀσυκοφάντητοι καὶ μετ' ἀποδείξεων καὶ ταχεῖς καὶ μὴ ἄκαιροι, ἐπεὶ ἔξω τοῦ δικαστηρίου ἐκεῖνοί εἰσι, καὶ τὴν αὐτὴν Θεοπόμπῃ αἰτίαν ἔξεις φιλαπεχθημόνως κατηγοροῦντι τῶν πλείστων κτέ. Locus lacunosus et corruptus nec certa ratione sanabilis. Sententiae satisfaciat: ἔπαινοι — καὶ μὴ ἄκαιροι ἐκεῖνοί (ἔξων), ἐπεὶ ἔξω τοῦ δικαστηρίου εἰσὶ, καὶ τὴν

αὐτὴν κτέ. vel καὶ μὴ ἄκαιροι ἐκεῖνοι οἱ ἔξω τοῦ δικαστηρίου (ἔξων), ἐπεὶ τὴν αὐτὴν κτέ. Ad ἐπεὶ dictum pro εἰ δὲ μὴ vid. supra cap. 44. extr. ἐπεὶ τοῖς κατηρτυμένοις τῶν ζωμῶν εἰκότως ἀποφανεῖ τοὺς λόγους.

Cap. 61, 1 τὸ δ' ὅλον ἐκεῖνό μοι μέμνησο — πολλάκις γὰρ ταῦτόν ἐρῶ — [καὶ] μὴ — γράφε. Deleatur importuna copula.

VER. HIST. I 9 extr. ἄνω glossema videtur sequentis μετέωρον.

Cap. 11, 8 l. Φοροῦσι pro Φέρουσι.

Cap. 12 init. καὶ ἡμεῖς ἠρόμεθα τίνες τε εἶεν οἱ πολέμιοι καὶ τὴν αἰτίαν τῆς διαφορᾶς· Ὁ δὲ Φαέθων, Φησὶν, ὁ τῶν ἐν τῷ ἡλίῳ κατοικούντων βασιλεύς — πολὺν ἤδη πρὸς ἡμᾶς πολεμεῖ χρόνον. Sic omnes quot novi editiones, sed locus necessario male intelligetur, nisi sic interpunxeris: Ὁ δὲ, Φαέθων, Φησὶν, κτέ.

Cap. 18, 1. ἄρτι δὲ τούτων γιγνομένων, ἡγγέλλοντο κτέ. Cod. A γινομένων. Malim γενομένων, nam erecta iam fuisse tropaea apparet e cap. extr.

Cap. 19, 8 Φόρους τελέσειν. Immo τελεῖν, nisi quod longe malim ὑποτελεῖν, ut mox legitur cap. 20, 8 sq. et 35 extr.

Cap. 21, 5 necessario supplendum: καὶ ὁ μὲν ἡξίου (με) μεῖναι τε παρ' αὐτῷ καὶ κοινωνεῖν τῆς ἀποικίας ὑπισχνούμενος δώσειν πρὸς γάμον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα. Haec enim solum spectant narratorem, praegressa vero ceteros quoque captivos.

Cap. 22, p. 87 extr. δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐς τοὺς Ἑλληνας ἐκεῖθεν ἥκειν τῆς γασροκνημίας τοῦνομα [ὅτι παρ' ἐκείνοις ἀντὶ γασρὸς κυοφορεῖ]. Nuper Mehlerus post γασρὸς excidisse coniecit κνήμη, sed is qui verba inclusa de suo adiecit ad κυοφορεῖ mente repetebat γασροκνημία, quod ei sane usus eius vocabuli pro κνήμη (cf. praegressa) permittebat. Verum, quidquid est, non Lucianus verba prorsus otiosa scripsisse videtur, sed grammaticus aliquis, qui monere voluit ἐκεῖθεν spectare ipsa superiora: κύουσι δ' οὐκ ἐν τῇ νηδύι, ἀλλ' ἐν ταῖς γασροκνημῖαις· ἐπειδὴν γὰρ συλλάβῃ τὸ ἔμβρυον, παχύνεται ἡ κνήμη, καὶ χρόνῳ ὕστερον ἀνατεμόντες ἐξάγουσι νεκρά, ἐκθέντες δ' αὐτὰ πρὸς τὸν ἄνεμον κεχηνότα ζωοποιοῦσιν. In extremo capite legerim: αἰδοῖα μέντοι πρόσθετα ἔχουσιν εἰ μὲν ἐλεφάντινα, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ξύλινα, καὶ διὰ τούτων

πλησιάζουσι τοῖς γαμέταις τοῖς ἑαυτῶν, deleto glossema-
 θεύουσι καὶ, ante πλησιάζουσι olim adscripto ab eo qui indicare
 vellet, quo sensu verecundum verbum πλησιάζειν accipiendum
 esset. Neque enim quod Mehlerus coniecit οὐροῦσι non eo
 refellitur quod e cap. sequenti discimus Dendritas non urinare
 οὐ μὴν ἀποουροῦσιν γε καὶ ἀφοδεύουσιν, ἀλλ' οὐδὲ τέττηνται
 ὥσπερ ἡμεῖς, neque quod alius ex amicis suasit μοιχεύουσι
 ferri potest, quoniam eodem membro illos alienas permolere
 coniuges quo suas, nemo hercle erat monendus. Quidquid hic
 additur, me iudice, male abundat. Simile glossema videor de-
 texisse in Eunucho cap. 12 med οἱ δ' ἔτι γελοϊότερον μεταχειλα-
 μένους τινὰς τῶν ἐξ οἰκῆματος γυναικῶν κελεύειν αὐτὴν συνεῖναι
 [καὶ ὀπυῖν], simile denique supra in Hermotim. cap. 24. Ver-
 bum ὀπυῖν, quod Atticis valet γεγαμηκέναι, a sequioribus
 usurpatum esse pro βινεῖν quis ignorat?

P. 90 extr. ὁμῶς δὲ καὶ τοῦτο ἔρῳ τοὺς ὀφθαλμοὺς περι-
 αιρετοὺς ἔχουσι. Vitii suspectum est περιαιρετούς, siquidem
 περιαιρεῖν proprio sensu dicitur de iis quae aliquem aut aliquid
 circumdant, velut τεῖχος, σέφανον, ταινίαν, δακτύλιον, χιτῶνα,
 δέρμα et translate de iis quae circa aliquem aut aliquid cogitari
 possunt, velut χρήματα, ὅπλα, συμμάχους, ἀξίωμα, ἐξουσίαν,
 κάλλος, alia. Recte mox sequitur καὶ ὁ βουλόμενος ἐξελῶν —
 οὕτω δ' ἐνθέμενος. Scribendum suspicor: τοὺς ὀφθαλμοὺς γὰρ
 ἐξαιρετοὺς ἔχουσι.

Cap. 26, 2 κάτοπτρον μέγιστον κεῖται ὑπὲρ Φρέατος οὐ πάνυ
 βαθέος. Expectes ipsum contrarium καὶ πάνυ βαθέος.

Cap. 29 extr. μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος. Graecum
 est μαλακὸν ἐνδιδόναι.

P. 94, 7 ὀρῶμεν [Θηρία καὶ] κῆτη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἐν
 δὲ μέγιστον ἀπάντων. Inclusa recte delet Mehlerus, perperam
 pro ἄλλα requirens μεγάλα. Nam substantivo κῆτος iam inest
 magnitudinis notio.

P. 98, 6 ὄρνεα δὲ θηρεύομεν τὰ εἰσπετόμενα καὶ ζῶντας
 ἰχθῦς ἀγρεύομεν ἐξιδόντες ἐπὶ τὰ βραγχία τοῦ θηρίου, ἐνθα καὶ
 λουόμεθα (l. λούμεθα). Cur addatur ζῶντας non exputo. Expec-
 tabam fere τοὺς εἰσινέοντας ἰχθῦς. Mox in verbis καὶ μὴν
 καὶ λίμνη ἐστὶν [ἀλμυρὰ] — ἰχθῦς ἔχουσα παντοδαπούς κτέ.
 suspecta est vox inclusa, quam boni codd. A C M omittunt

hauscio an recte, quia in ceto etiam mirabilior est palus aquae dulcis, opponiturque hoc piscium genus piscibus marinis modo commemoratis.

VER. HIST. lib. II. 4, 6 καθορῶμεν ἀνθρώπους πολλοὺς ἐπὶ τοῦ πελάγους διαθέοντας. Διαθεῖν, *cursu certare*, non est huius loci. Recte cod. A habet θέοντας.

Cap. 7 τῆς μὲν φιλοπραγμοσύνης. Pro vocabulo ἀδοκίμῳ alii codd. habent πολυπραγμοσύνης, i. e. *curiositatis*, quo ad veterum exemplum cum adi. πολυπράγμων et cum verbo πολυπραγμονεῖν constanter utitur Lucianus.

Cap. 11, 11 περὶ δὲ τὴν πόλιν ῥεῖ ποταμὸς — βάθος — πεντήκοντα (πήχεις), ὥς ε νεῖν καλῶς. Lege: ὥς' ἐννεῖν.

Cap. 12, 3 μορφήν δὲ καὶ ιδέαυ μόνην [ἔχουσι καὶ] ἐμφαίνουσι. Pars librorum recte omittit inclusa, sed manifesta est fraus in extr. cap.: αἰεὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἔαρ ἐστὶ καὶ εἰς ἄνεμος [παρ' αὐτοῖς] πνεῖ δὲ ζέφυρος, ubi inclusa recte omittunt iidem codices, quibus Jacobitzius in ed. mai. olim recte obtemperaverat.

Cap. 14, 5 διακονοῦνται δὲ [καὶ διαφέρουσιν] ἕκαστα οἱ ἄνεμοι πλὴν γε τοῦ οἰνοχοεῖν. Memorabilis est lectio codicis M περιφέρουσιν, quod est verbum conviviale ministrantibus proprium. Vid. Conviv. 13 et Dial. Mar. II. 2. Nihilominus neutrum horum verborum Lucianum adscripsisse puto propter sequentia πλὴν — οἰνοχοεῖν, quae optime habent iuncta cum διακονοῦνται, sed cum neutro illorum iungi possunt. Quapropter crediderim διαφέρουσιν corruptum esse ex περιφέρουσιν, hoc vero glossema esse, ad διακονοῦνται olim adscriptum.

Cap. 18, 7 ὀρχεῖσθαι δὲ πολλάκις [ὑπὸ μέθης] ἀνίστασθαι καὶ παροινεῖν. Cod. A om. ὑπὸ μέθης, quod glossema esse arguit etiam incerta in reliquis codicibus eius sedes. Similiter mox in verbis ἔτι γὰρ ἐλέγοντο ἀναβαίνειν τὸν τῆς ἀρετῆς ὄρθιον λόφον dubium esse arbitror num ὄρθιον, quod omissum est in A C, sit ipsius Luciani. Quippe ita saepe a Luciano ad notum illum Hesiodi locum Stoicis praesertim celebratissimum respicitur, ut facile diligens nostri lector illud adiectivum de suo addere potuerit. Verum hoc incertum esse facile largior. Sequitur ἡκούομεν δὲ καὶ περὶ Χρυσίππου ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβῆναι τῆς νήσου θέμις, πρὶν τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἐλλεβορίσῃ. Sub

librorum A C lectione. ἐλλεβορίσει latere puto ἐλλεβορίσειε. Lucianus ad Atticorum exemplum πρίν cum nudo coniunctivo iungere non solet.

Cap. 19, 2 supple: τιμῶσι δὲ μάλιστα τὸν Ἀχιλλέα καὶ μετὰ τοῦτον (τὸν) Θησέα.

Cap. 26, 5 ἔλεγον οἱ σκοποὶ καθορᾶν τὴν ναῦν πολὺ ἀπέχουσαν. Libri A C M οὐ πολὺ, quod quo iure repudietur non video. Nam πολὺς est notio relativa, et recte sane navis quae oculis etiam discerni potest dicitur non longe abesse. Quum autem necessario aliquantum temporis praeterlaberetur antequam Rhadamanthus, L heroibus navi impositis, solvere posset, nihil mirandum profugos non captos esse ante meridiem. Ut igitur οὐ πολὺ recte dictum est, ita multo est probabilius negationem, quod saepissime accidit, librariorum negligentia omissam quam nulla de causa a quopiam insertam esse.

Cap. 29, 6 μηδεὶς ἡμᾶς συλλάβοι ἄτε κατ' [ἄλλην] ἐμπορίαν καταπλέοντας. Quicumque ἄλλην addidit, indicare voluisse videtur eos alia de causa venire quam qui vulgo ad illam insulam appellerent. Sed id ipsum iam scriptor significaverat verbis κατ' ἐμπορίαν. Vs. 11 κνῖσα δὲ πονηρά. Nullam video causam idoneam cur cum Mehlero reponatur πνιγηρά. Cf. πονηρὸν ἀποπνεῖ Dial. Mar. VII, 3, et πονηρὰ ὁσμή ap. Arist. mir. ausc. 115, alia.

Cap. 32 extr. ἐπεὶ μηδὲ ἄλλω τινὶ γέγραπται περὶ αὐτῆς. Malim μηδὲν. Recte vertunt „quum nemo *quidquam* de ea scripserit.”

Cap. 33, 5 Νυκτιπόρος. Melius A Νυκτίπορος, sensu passivo. Mox 129, 1 ἡ μὲν σιδηρᾶ, ἡ δὲ [ἐκ] κεράμου πεποιημένα. Praepositione recte pars librorum caret.

Cap. 35, 6 λύσας τὴν ἐπιστολὴν ἀνεγίγνωσκον τὰ γεγραμμένα L. τὰ γ γεγραμμένα.

Cap. 36, 9. πάλαι omissum cum cod. A non requirerem.

Cap. 41 vers. fin. ἐξεβλάσῃσε. Unus cod. M ἐξεβλάσα. L. ἐξέβλασε.

Cap. 43, 5 καθάπερ ἐν τῇ γῇ πολλάκις ὁρῶμεν ὑπὸ σεισμῶν γενόμενα διαχωρίσματα. Vocabulum, quod sciam, nusquam alibi lectum. Variant libri inter hoc et διαχωρήματα et διαχρήματα, quod est in A. Expectabam ῥήγματα, quo cum

aliis utitur Aristoteles h. s. in Hist. Anim. IX. 4. An Lucianus scripsisse censendus est διαρρήγματα?

Cap. 46, 7 λαβοῦσαι δ' οὖν ἡμᾶς αἱ γυναῖκες ἐκάσῃ πρὸς ἑαυτὴν ἀπῆγε καὶ ξένον ἐποιεῖτο. Valde mihi abblanditur deteriorum librorum scriptura διαλαχοῦσαι, *sortitae*. Praeterea scripserim (ἔνα) ἐκάσῃ.

Pag. 141, 1 συλλαμβάνω τε ταύτην καὶ δῆσας περὶ τῶν ἄλλων ἀνέκρινον. Cod. A ἔκρινα. Legerim ἀνέκρινα.

P. 141, 2 ἐν τοῖς ἐξῆς βιβλίοις δηλώσομεν. Hinc male concludas revera scriptorem id fecisse, sed sequentes libros temporis iniuria interiisse. Promissum aequè verum videtur ac tota *Vera Historia*.

TIRANNICID. cap. 2, 5 τὸν μὲν ἰσχυρότερον καὶ ἀμύνασθαι δυνάμενον αὐτὸς ἀνελών, τὸν γέροντα δὲ μόνῳ παραχωρήσας τῷ ξίφει. Multo rectius cod. A ἰσχυρόν, cui libro obtemperandum quoque fuerat pag. 144, 11 emblemata καὶ ὕβρεις omit- tenti. De his enim orator iam egerat in iis quae paulo ante dixit.

P. 144, 12 ὁ γέρων δ' ἐκείνῳ (sic recte Struvius pro ἐκεῖνος) ἠκολούθει καὶ συν[ηδίκηι καὶ] ἐπῆναι μόνον τὰ τοῦ παιδὸς ἀδικήματα. Συναδικεῖν non minus grave est quam ἀδικεῖν, nec pater adeo laudabat filii facinora quam *probabat, admittebat*, caeco filii amoris plus aequo indulgens. His de causis scriptori reddiderim: καὶ συνεπῆναι μόνον, deletis quae mala manus interpolavit.

Pag. 146, 3 locum pessime habitum sic tentavi: ἄξιον δὲ τινὰ δεῖ ζητῆσαι δῆμιον, ἄλλην τε τοῦτον (pro ἄλλαν μετὰ τὴν) συμφορὰν, μηδὲ τὴν αὐτὴν, κερδαίνειν. ἰδέτω κολασθέντα (pro κολασθήτω) παρακείμενον ἔχοντα (pro ἐχέτω) τὸ ξίφος· τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐντέλλομαι.

Cap. 10 extr. τί δαλ. Recte alii libri τί δέ. Pergit enim orator in rogando.

Cap. 14, 8 ἡ προιδόμενός τις τῶν διὰ μέσου κινδύνων ἀπώκνησα. Nulla causa est quidni meliorum librorum lectionem προελόμενος amplectamur, ut sit sententia: *aut semel capto consilio prae ignavia aliquod eorum quae intervenire pericula adire neglexi*. Cf. Thuc. III 30 § 3 καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον.

P. 158, 4 καὶ ταῦτα ἅμα λέγων ἐπῆγε τὴν σφαγὴν τρέμων. Guyetus coniciens ἐπέιγε volueritne ἤπειγε, *urgebat caedem*, an ἐπέιχε, *admovebat iugulum* (gladio) ignoro. Illud falsum esse apparet e subsequentibus οὐ δυνάμενος, ἐπιθυμῶν μὲν, ἀσθενῶν δέ, nec magis alterum probari potest. Recte, ut videtur, Iacobsius ἐπῆγε τὴν σφαγίδα, nisi forte praestat ἐπῆγε (sc. τὸ ξίφος, quod modo praegressum est) τῇ σφαγῇ (iugulo).

Cap. 22, 9 μαρτυρούμενον ὅτι μοι πισῶς διηκονήσατο. Notandus est usus verbi medii μαρτυρεῖσθαι pro μαρτυρεῖν ἑαυτῷ, non observatus, ut videtur, a lexicographis.

ABDICAT. p. 160, 2 ἐβουλόμην μὲν οὖν — ἔχειν φάρμακον ὃ — παύειν ἐδύνατο — ἵνα ἰασάμην. Recte editio princeps Florentina ἰασάμην.

Cap. 3, 16 ὥς οὐ σφόδρα καθεσηκότος [τοῦ] πατρὸς ἀδίκως ὀργίζεσθαι καὶ ἐγκλήματα ψευδῇ καθ' υἱοῦ συντιθέναι. Male receptus est articulus e cod. F, quo deleto potius inseras ἐς, cuius verbi in tali sententia dura est et vix legitima omissio.

Cap. 5, 9 σωτῆρα καὶ εὐεργέτην ἀποκαλῶν. Immo ἐπικαλῶν.

Cap. 6, 1 ἡ δὲ μητριὰ δὲ μετὰ μικρὸν [εὐθύς] νοσεῖν ἤρξατο. Deleatur absurdum εὐθύς, errore invectum ex ipsis sequentibus.

P. 172, 7 σωφρονήσας εὐθύς εἰς δικαστήριον ἄγεις. Requiro αὐθις, *iterum*. Non enim *statim* post recuperatam sanitatem id fecit pater, sed postquam filius matrem se curaturum negaverat, iterum abdicare eum voluit.

C. 32, 9 φιλεῖ γὰρ πῶς τὰ τοιαῦτα ἐρεθιζόμενα παλινδρομεῖν. Hauscio an probabilior sit cod. A scriptura ἐρεθιζομένων, scil. τῶν ἀνθρώπων, nisi forte mavis ἐρεθιζομένων.

PHALARIS PRIOR. In ipso titulo erratum est. Graece enim hic libellus dicendus Φάλαρις πρότερος, non πρῶτος. Recte pars librorum Φάλαρις α'.

Cap. 1, 4 ὧν μὲν οὖν ἔνεκα ἤκομεν, ταῦτά ἐσιν· ἃ δὲ γε πρὸς ὑμᾶς ἐπέσειλεν, ταῦτα. Alterum ταῦτα pars librorum omittit. Fortasse est veteris lacunae pravum supplementum. Graeci sermonis proprietas suadet τὰ δε.

Cap. 2. extr. dele verba τῆς ἐπιχειρήσεως male repetita post ἐκράτησα, quo verbo absolute usus fuerat scriptor.

P. 193, 11 pro ἡτιῶντο Fritzschiuss coniecit αἰτιῶνται, ego deleverim, ut mente e praegressis suppleatur αἰτιῶνται.

P. 197, 3 οἶον Ἄκανθον τουτονί. Parum probabile est hunc legationi interesse fingi. Requiro τοῦτον, *istum*.

Cap. 10 extr. lege οὕτως (ἄν) ἀδίκως.

Cap. 14 init. recte Α ταῦτα μὲν (οὖν), ὧ Δελφοί.

P. 201, 3 μήτε ἐκεῖνον ὑβρίσητε et p. 201 extr. (Phal. B) μήτε ὑβρίζειν ἄνδρα δυνάσην. Utroque loco inseratur εἰς, si re vera Lucianus est utriusque Phalaridis auctor, qua de re tamen vehementer dubito.

Phalar. B p. 202, 3 ἐπινοίας κακίης καὶ δικαίας. Expectes δικαιοσύνης.

P. 203, 4 καταδῦσαι αὐτὸ μετὰ τῆς ἀγούσης ὀλκάδος. Mehlerus coniecit αὐτῇ ἀγούσῃ ὀλκάδι. At neque αὐτὸ (sc. τὸ δῶρον) commodè aberit, neque in hac formula locus esse videtur participio. Quare nihil novaverim.

Cap. 5 extr. syntaxis requirit ἄξιον pro ἄξιος, quod perperam tuetur Fritzschiuss.

Cap. 8, 4 τί ποιοῦσι λῶιον ἔσαι. Immo λῶον.

Cap. 13, 3 ὁκνῶ μὴ ἀπορήσωμεν τῶν δοκιμασθησομένων, ἔτι οὐδενὸς ὑπομένοντος ὑπόδικεν αὐτὸν καθιστάναι. L. ὑπομενοῦντος. Mox e verbis τοῦ ἀνατιθέναι [καὶ] ἀνάξιος tolle ineptam copulam, quam ex uno cod. interpolavit Iacobitzius.

ALEXAND. cap. 4 extr. τὸ μηδὲν μικρὸν ἐπινοεῖν, ἀλλ' ἀεὶ τοῖς μεγίστοις ἐπέχειν τὸν νοῦν. Equidem nihil in his reperio quod reprehendam, neque erat cur Mehlerus nuper deletis verbis τὸν νοῦν pro ἐπέχειν reponeret ἐπιχειρεῖν propter notum locum Arist. Pac. 752, non reputans apud nostrum τοῖς μεγίστοις significare τ. μ. πράγμασιν, contra apud comicum τ. μ. ἀνδράσιν, qualis Cleon erat, quibus in praegressis opponuntur ἀνθρωπίσκοι, et ἐπιχειρεῖν illic esse *invadere*, hic *suscipere*.

Cap. 6, 14 Πελλαία δ' ἦν [ἐκείνη]. Optime pronomen omittit lib. Vatic.

Cap. 8, 5 pro δυεῖν pars librorum δυοῖν, qua forma Attica noster uti assolet.

P. 217, 3 requiro οἶους τοὺς Παφλαγόνας εἶναι ἔφασκε (τοὺς) ὑπεροικοῦντας τὸ τοῦ Ἀβώνου τεῖχος.

P. 219, 3 οὕτως ἄρα ὁ Ποδαλείριος μάχλος καὶ γυναικομανής.

Dubito num ipse Lucianus ita dederit pro λαγνός, quo ut probi scriptores omnes uti solet de viris.

Cap. 12, 3 duo scholia irrepsisse videntur in his: μεμνημένοι προσποιούμενος καὶ ἄφροῦ ἐνίοτε ὑποπιμπλάμενος τὸ σόμα· ῥαδίως δὲ τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτῷ, σρουθίου [τῆς βαφικῆς βοτάνης] τὴν ῥίζαν διαμασησάμενῳ· τοῖς δὲ θεῖόν τι καὶ φοβερόν ἐδόκει [καὶ ὁ ἄφρός]. Struthion esse βαφικὴν βοτάνην (sic saltem sine articulo scribendum fuerat) nemo Luciani aequalis erat docendus et Alexandri admiratoribus non tam spuma θεῖόν τι καὶ φοβερόν videbatur, opinor, quam τὸ ἄφροῦ hominem ὑποπίμπλασθαι τὸ σόμα καὶ μεμνημένοι. Quippe furiosos ac cecitos a deo percitos esse olim plerique credebant, neque hodie plane desunt qui existiment. In ipsis sequentibus scripserim ἐπεποίητο δ' αὐτῷ (pro αὐτοῖς) πάλαι καὶ κατεσκεύαστο κεφαλὴ δράκοντος — κατάγραφος, (εὖ) πάνυ εἰκασμένη. Cf. supra cap. 3 κόμην — πρόσθετον ἐπικείμενος εὖ μάλα εἰκασμένην.

P. 221, 5 διάζωμα [περὶ τὸ αἰδοῖον] ἔχων. Inclusa malles abesse. Sed cf. Thuc. I, ubi eadem verba del. Cobetus.

Cap. 14, 5 τύχη τῇ ἀγαθῇ. Sic constanter Lucianus cum articulo, quem aequae constanter omittit in formula ἀγαθῇ τύχῃ.

P. 230 extr. ἀκόπου τί ὄνομα πεπλασμένον ἐκ λίπους αἰγείου συντεθειμένον. Recte Seagerus quamvis obnitentibus Lehmanno et Fritzsche requirit genetivum, sed haereo in ipsa forma, qua Lucianum pro συγκεῖσθαι non usum esse credo. Conieci συντιθεμένου i. e. quod componebatur, scil. quod facere solebat Alexander.

Cap. 26 med. διὰ τῆς κεφαλῆς ἐκείνης τῆς μεμηχανημένης πρὸς ὁμοιότητα. Collato cap. 12 hic aut clarius scriptum expectes πρὸς ὁμοιότητα ἀνθρωπίνης, aut vv. πρὸς ὁμοιότητα plane omissa.

P. 237 extr. ὧν [πρῶτος καὶ] κορυφαϊότατος ἐγένετο 'Ρουτιλιανός. Deleto interpretamento, corrigatur κορυφαῖος. Vid. supra ad Quom. hist. 34. Et hic Φ recte servavit κορυφαῖος.

P. 238. τὰ δὲ ὡς ἰδόντες καὶ [ὡς] ἀκούσαντες. Voculam ὡς recte om. B Ψ 2.

Cap. 41, 1 ἀπέχεσθαι παιδίου συνουσίας. Immo παίδων. Cf. mox 42 init.

P. 249, 2 ἔφη, quod om. B, recte abesse potest.

P. 256, 2 Φάρμακ' ἀπ' αὐτῶν λυγρὰ τέτυκται. L Φάρμαχ' ὑπ' αὐτῶν.

P. 261 μηδὲν δεινὸν [ἢ κακὸν]. Verba inclusa multi libri recte omittunt. Cf. *Plut. et Luc.* p. 77.

Cap. 57 extr. l. ἐπαυσάμην, οὐκ (ἄν) ἐν δέοντι θρασυνόμενος, i. e. ἐπεὶ οὐκ ἄν ἐν δέοντι ἐθρασυνόμεν. Nam re vera Lucianus οὐδ' ἤρξατο θρασύνεσθαι.

Cap. 61 med. Ἐπικούρῳ τιμωρῶν, ἀνδρὶ ὡς ἀληθῶς ἱερῷ καὶ θεσπεσίῳ τὴν φύσιν καὶ μόνῳ μετ' ἀληθείας τὰ καλὰ ἐγνωκότι καὶ παραδεδωκότι. Optimorum librorum depravata lectio περὶ ἀδήλου vide ne celet genuinam scripturam παραδεδηλωκότι.

DE SALTAT. 267, 4 ἅπερ καὶ ἐναγώνια ἡξίωται. Recte omnes libri praeter A post ἐναγώνια habent εἶναι, quod delevit Iacobitzius.

Cap. 3 prope fin. supple πρὶν (ἄν) μάθης.

Cap. 4, 2 πλὴν τό γε παράδειγμα [τὴν] τῶν Λωτοφάγων καὶ Σειρήνων εἰκόνα πάνυ ἀνομοιοτάτην μοι δοκεῖς εἰρηκέναι ὧν πέπονθα. Articulo pessum datur sententia: quippe verba — τὸ Σειρήνων faciunt obiectum verbi εἰρηκέναι, et vocabula εἰκόνα — πέπονθα eius obiecti sunt appositio praedicativa. Fallitur vero Sommerbrodtius requirens ὁμοιοτάτην, nam saepe apud Lucianum παρ' ὅσον est *quatenus, in quantum*. Utrum eius culpa an librariorum scriptum sit πάνυ ἀνομοιοτάτην pro πάνυ ἀνόμοιον nescio, nam alia exstant apud eum eiusdem abusus exempla.

Cap. 5, init. ταυτὶ δὲ [καὶ] περὶ ὀρχήσεως. Copulam recte plerique libri omittunt. Pro δὲ l. δὴ cum Sommerbrodtio. Vs. 12 ὀλεθρίῳ A C. Veram lectionem ὀλέθρῳ servant reliqui.

Cap. 9, 4 Νεοπτόλεμον — πάνυ δὲ διαπρέψαντα ἐν τῇ ὀρχησικῇ καὶ εἶδος τὸ κάλλιστον αὐτῇ προστεθεικότα, Πυρρίχιον ἀπ' αὐτοῦ κεκλημένην. Ad hanc rem respicere videtur Euripides. *Andromach.* 1125 sqq., qua de re silent commentatores ad h. l.

Cap. 10 extr. ἃ Διονύσῳ καὶ Ἀφροδίτῃ Φίλια. Immo Φίλα, i. e. ἡδέα, quod est in plerisque.

Cap. 13, 1 l. περὶ pro ὑπέρ.

Cap. 18, 4 l. περιδοῦντες pro περιδέοντες.

P. 279 init. de Proteo μιμητικὸν ἄνθρωπον καὶ πρὸς πάντα

σχηματίζεσθαι [καὶ μεταβάλλεσθαι] δυνάμενον. Inclusa abesse malim, cum praesertim scriptor in sequentibus formae mutationes non vero Proteo sed fabuloso tribuat: Ὁ δὲ μῦθος, ait, προσλαβὼν πρὸς τὸ παραδοξότερον τὴν φύσιν αὐτοῦ διηγήσατο, ὡς γιγνομένου ταῦτα ἅπερ ἐμιμεῖτο. Verbum μεταβάλλεσθαι mox recte usurpatur de Empusa.

Cap. 27, 4 l. προσωπεῖον — περικείμενος pro πρόσωπον ἐπικείμενος. In extr. cap. μήτε τὴν λεοντὴν αἰδεσθεὶς μήτε τὸ ῥόπαλον ὃ περικείται. Corrigit Cobetus τὴν λεοντὴν, ἣν περικείται κτέ. Non diffiteor me ea verba prorsus abesse malle.

Cap. 28 καὶ γὰρ αὖ, ὅπερ ἐνεκάλεις τῇ ὀρχησικῇ τὸ ἄνδρας ὄντας γυναῖκας μιμεῖσθαι, κοινὸν τοῦτο καὶ τῆς τραγωδίας καὶ τῆς κωμῳδίας ἔγκλημα ἂν εἴη. Concedimus omnes, sed quid est quod sequitur πλείους γοῦν ἐν αὐταῖς τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες? Itane? plures in Graecorum comoediis et tragoediis mulieres quam viri? At in plerisque fabulis utriusque generis ipsum contrarium obtinet, neque id ignorare potuit Lucianus, ut taceam absurde sic reddi rationem, cur viri omnes agerent mulierum partes. Quia vero verba inculpata manifesto nulla laborant corruptela, Byzantino homini veram dramatis antiqui rationem nescienti cogitantique aevi sui mimas pantomimasque hanc observationem tribuerim itaque relegarim in marginem.

Cap. 31 πολυμαθέσθαι. Vere Sommerbrodtius, cl. c. 35, corrigit πολυπαθέσθαι.

Cap. 33, 1 ἐνταῦθα ἤδη. L. δὴ.

P. 288, 14 διαιρῶν αὐτὰ ἐς [τε] τὸ τερπνὸν καὶ τὸ χρήσιμον. Dele voculam τε.

P. 289 ὡς μάθης οὐ τῶν ῥαδίων καὶ [τῶν] εὐμεταχειρίσων οὕσαν τὴν τέχνην. Ante adiectivum a praegressi notione parum diverso melius non repetitur articulus.

Contra p. 292, 8 necessario supplendum καὶ (ἡ) Ἑρακλειδῶν κάθοδος, quia praegressa quinque nomina omnia habent articulos.

Cap. 44, 1 ope cod. A corrigo: καὶ τὰ ἐν Νεμέῳ δὲ καὶ (pro ἡ) Ὑψιπύλη καὶ Ἀρχέμορος.

P. 293, 5 suspecta habeo verba καὶ τὰ Οἰδίποδος, quod haec pertinent ad τὰ Λαβδακιδῶν πάθῃ supra iam commemorata p. 292 extr. Glossema videtur marginale ad illa verba, quod

alieno loco insertum. Sic cap. 49, 4 ἀμφοτέρους post τοὺς ταύρους, omissum in cod. A, fortasse est lectoris emblemata. Eiusmodi glossema vereor ne genuinum vocabulum oblitteraverit cap. 50, 3 τὴν Ἀταλάντην, τὸν δαλόν, καὶ ποταμοῦ καὶ Ἡρακλέους πάλην κτέ., ubi quia omnia in vicinia nominatim tanguntur, et male habet ποταμοῦ sine articulo de certo flumine dictum, scriptorem dedisse suspicor τὴν Ἀχελώου καὶ Ἡρακλέους πάλην κτέ.

Cap. 58 supplendum videtur: καὶ τὸ Ἀσσύριον ἐκεῖνο (μειράκιον καὶ) πένθος μεριζόμενον. Intelligendus enim Myrrhae filius Adonis et luctus de eius morte communis ambabus eius amicis, Veneri et Proserpinae. Vid. Deor. dial. XI, 1, ubi haec Venus: ἄρτι δ' ἐς τὸν Λίβανον ἐπὶ τὸ Ἀσσύριον ἐκεῖνο μειράκιον, ὃ καὶ τῇ Φερσεφάττῃ ἐπέραςον ποιήσας (Ἔρως sc.) ἐξ ἡμισείας ἀφείλετό με τὸν ἐρώμενον.

Cap. 69, 7 l. ἐπεκάλει pro ἀπεκάλει.

Cap. 70, 10 μέρος τρίτον. Corrigi τι pro τρίτον iussit Sommerbrodtius cl. Ar. Ethic. Nicom. I, 8, 9 et Dial. Mort. 13, 5. At recte de h. l. disputat Lehmannus, monens τρίτον esse *tertium quiddam*, non τὸ τρίτον.

Cap. 84 αἰτούντων γὰρ αὐθις τῶν συσασιωτῶν αὐτὸν τὸν Αἴαντα ὀρχήσασθαι αὐτοῖς, παρασησάμενος τὸν ὑποκριτὴν ἔφη πρὸς τὸ θέατρον· Ἰκανόν ἐσιν ἅπαξ μανῆναι. Pessime interpretantur *alium actorem commendans*, quod Graece sic dicendum fuerat: συστήσας ἄλλον τινὰ ὑποκριτὴν. Tu verte, *victo* (in se) *actore*, i. e. victa laudis plaususque cupiditate actoribus propria. Nam παρίσασθαι noto usu dicitur pro κατατρέφεσθαι. Fortasse igitur opus non est coniectura mea παραιτησάμενος τὴν ὑπόκρισιν, licet commendetur lectione cod. T, in quo sic scriptum est participium.

LEXIPHAN. p. 318 extr. Οὐκοῦν ὀλίγου μοι αὐτοῦ ἀνάγνωθι [τοῦ βιβλίου]. Deleto glossemate e praegressis intellige τοῦ συγγράμματος. Paulo ante pro ἔδοξας l. δοκεῖς e cod. Marc. 434.

P. 333, 5 εἰσεκύκλησε. Rectius alii libri εἰσέκυλισε.

P. 335, c. 10, 2 σύρουσιν ἄγδην ἐπὶ τὴν ἀρχὴν. Etsi periculosa est Lexiphaneae orationis mutatio, hic tamen ludificari nos librarii errorem suspicor, non adeo quod adverbii ἄγδην nullum usquam apparet vestigium quam quia fieri non potuit

ut vox ducta ab ἄγειν significaret *raptim*, ut explicant, nec verbo σύρειν aliud adverbium addi potest nisi eiusmodi quo illius vis intendatur aut saltem non imminuatur frangaturque, quomodo v. c. Latine dicitur „*obtorto collo* rapere in ius aliquem”. Quibus causis moveor, ut transpositis duabus syllabis Lexiphani reddendum suspicer: ἄγουσι σύρδην s. σύρδην ἄγουσιν ἐπὶ τὴν ἀρχήν.

P. 336, 5 λὰξ πατήσας. Uno vocabulo legere malim λακπατήσας.

P. 337, 6 οἶσθα τὸν χαλκοῦν [τὸν] ἐσῶτα ἐν τῇ ἀγορᾷ. Articulus male repetitus. Nam Graecum est χαλκοῦν ἰσάναι τινά, et χαλκοῦς τις ἔσηκεν.

P. 338, 3 θεοσεχθρία. Cobetus reposuit θεοισεχθρία, quae sane legitima forma est, nec tamen admitti potest in ARCHIPPI veteris comici fragm. ap. Schol. Ar. Vesp. 416, quod sic edidit Mein. F. C. G. II, p. 725:

οἶμοι. B. τί δή ποτ' ἐστὶ; μῶν ἔδακέ τί σε;

A. ἔδακε; κατὰ μὲν οὖν ἔφαγε κάπεβρυξέ (τις)

B. τίς ἢ πανουργία τε καὶ θεοσεχθρία;

Nullum enim in comoedia antiqua, ni fallor, exemplum reperitur synizesios admissae in vocabulo θεός aut vocibus inde factis. Ceterum ap. Archippum vs. 2 scribere malim, ut olim proposui: κάπεβρυξέ με.

Cap. 12, 3 supple (τὸν) ἀναφλῶντα.

Cap. 14, 2 ἐώθαμεν sic A, reliqui εἰώθαμεν, quod recepit Dindorfius. Hic tamen tueri forsitan possis ἐώθαμεν, quia Lexiphanes ὀνοματοθήρας ὦν, εἴ τις καὶ ἄλλος non facile eripi sibi pateretur formam, qua veteres comicos Archippum et Ararum subinde usos esse grammatici tradunt; nisi forte hos litteratura ante-Euclidea deceptos esse putas. Vid. Mein. F. C. II, 729 et III, 277. Eundem tamen valde dubito deinde dedisse: οὐ γὰρ ἄκαιρον δήπουθεν ἐνοινοφλύειν, sed dedisse suspicor ἐν οἴνῳ (i. e. παρ' οἶνον) φλύειν i. e. φλυαρεῖν. Nam analogia certe postularet οἶνοφλυγεῖν, de quo reponendo cogitarem, si sententiae satis aptum videretur. Sed enim id non alio sensu poni videtur quam τοῦ μεθύειν.

P. 345, 1 ὥς δὴ τι μέγα ὄν εἴ τις ξενίζοι καὶ τὸ καθεστηκὸς νόμισμα τῆς φωνῆς παρακόπτοι. Infelici coniectura τις Fritzschi textui intulit pro τι, quo revocato e cod. A receperim

Indicativos *ξενίζει* et *παρακόπτει*. Subiectum sententiae est Lexiphanes.

P. 345, med. *Φέρε πρῶτος αὐτὸς πῖθι* — ἀλλὰ πείσθητί μοι [*καὶ πῖθι*] καὶ ῥάων ἔσει. Emblema, quod coniectura debebam, recte om. cod. A. Simile interpretamentum sine libris deleverim post pauca in extr. cap. *ἰδοὺ πείθομαι* [*καὶ πίομαι*], ubi interpolator praeterea arguitur futuro temporis usu, cum debuisset saltem scribere καὶ πίνω.

P. 346, 6 *σκούλεσθαι* barbarum est pro *σκούλλεσθαι*, quod habet pars librorum. In vicinia malim (ἐξ)εμήμεκας.

Cap. 23, 5 ἀποκαλούντων. L. ἐπικαλούντων.

EUNUCH. init. *πόθεν* — ἢ τί λέγων ἡμῖν ἀφῖξαι; Duo rogat Pamphilus, nec Lucino dat optionem, utri quaestioni respondeat, quare requiro καὶ τί γελῶν κτέ.

VIT. DEMON. c. 17 init. ἐπεὶ δέ ποτε καὶ χρυσοῦν δακτύλιον ὁδῶ βαδίζων εὔρε, γραμματεῖον ἐν ἀγορᾷ προθεὶς ἡξίου [τὸν ἀπολέσαντα] ὅσις εἴη τοῦ δακτυλίου δεσπότης ἦκειν. Suspecta sunt mihi inclusa, quae facile adscribi potuerunt e sequentibus.

Cap. 5 ioci ratio me fugit; quae enim sit ista impudentia τοῦ ἐπὶ πολὺ τοῖς περιπάτοις ἐνδιατρίβειν non exputo.

Cap. 66 ἡ γὰρ ὁδμή με θάψει. Atticum est ὁσμή.

AMOR. p. 398, 1 καὶ σε πρὸς αὐτῆς ἀντιβολοῦμεν Ἀφροδίτης, Εἰ περικτὰ ΜΕΛΕΓΕΙΝ ἔοικας, εἴ τις ἄρρην ἢ καὶ νῆ Δία Θῆλυς ἐφεῖται σοι πόθος, ἡρέμα τῇ μνήμῃ ἐκκαλέσασθαι. Verba manifesto depravata aliter alius tentarunt viri docti, sed infeliciter omnes, nec quisquam, quod sciam, intellexit nihil aliud scriptorem dare potuisse quam hoc: Ἀφροδίτης, Ηἰ περικτὰ ΜΕΛΕΙΝ ἔοικας i. e. Venus, cui prae ceteris tu cordi esse videris. — In extr. cap. suppleverim: ἥδισ' οὖν δοκεῖ μοι τῶν (τοιούτων) λόγων τὰς θυσίας προσήσεσθαι.

Cap. 6, 4 supple πάντας (τοὺς) ἐπιχωρίους θεοὺς et cap. 11 med (τὰς) σοὰς δὲ Σωστράτου. Cap. 6 extr. male spreta est egregia lectio codd. Εἰ πιμπραμένου τοῦ λίνου pro πιμπλαμένου, qua scriptor usus est ad Homeri exemplum Od. β 427. (cf. Il. A 481) ἔπρησεν δ' ἄνεμος μέσον ἰσίων. Cf. Ael. h. a. II 17 τὰ ἰσία μέσα πέπρησαι.

Cap. 7 init. ἀλλ' ἄ γε μὴν ἐν τῷ μεταξὺ παράπλῳ σπουδῆς ἢ παιδιᾶς ἐχόμενα συνηνέχθη, καιρὸς οὐ πάνυ μηκύνειν. ὥς δὲ

κτέ. Post ἀλλὰ locus non est particulis γε μήν, sed corrigendum: ἀλλ' ἄ γε μὲν — συνηνέχθη — μηκύνειν, ὡς δὲ κτέ.

P. 410, 4 ferri nequit asyndeton. Cod. D. ἀμφιλαφεῖς τε ἄμπελοι. Malim ἀμφιλαφεῖς δ' ἄμπελοι. Facile Δ ante A excidere potuit.

Cap. 13 τοσοῦτό γε μὴν ἡ δημιουργὸς ἴσχυσε τέχνη ὥστε τὴν ἀντίτυπον οὕτω καὶ καρτερὰν τοῦ λίθου φύσιν ἐκάστοις μέλεσιν ἐπιπρέπειν. Acute Iacobsius εὐσάρκοις coniecit, at, quia εὐσαρκία in malam partem adhiberi assolet, mihi quidem magis placeret ἐρασμίοις vel ἀπαλοῖς τοῖς μέλεσιν.

P. 415 med. verba μηδενὸς ἀσραγάλου πεσόντος ἴσῳ σχήματι potius grammatici scholium quam ipsius scriptoris esse videntur, cui non opus erat lectoribus explicare, qui telorum iactus Venus diceretur.

Cap. 18 extr. ἐλελόγχει. Unus liber ἐλελάχει. Cl. 22 et 24 expectes εἰλήχει.

P. 419, 6 sq. ἡ τὰ πρῶτα πηξαμένη σοιχεῖα τοῦ κόσμου [γῆν, αἶρα, πῦρ, ὕδωρ] τῇ πρὸς ἀλλήλα τούτων ἐπικράσει πᾶν ἐξωρογόνησεν ἔμψυχον. Spuria videntur quae verba saepsi uncinis.

P. 425 extr. μηδεμιᾶς λύπης τὴν διάνοιαν ἐκνεμομένης. An ἐπινεμομένης?

Cap. 28 extr. καὶ πόσῳ κρεῖττον κτέ. Arridet cod. T scriptura καί τοι πόσῳ. Paulo ante l. αἰσχύνομαι καὶ λέγων pro λέγειν, quod recte haberet, si non dixisset.

Cap. 31, 5 εὐξαίμην γὰρ ἄν, εἴπερ ἦν δυνατὸν. Immo εὐξάμην.

Cap. 32, 4 εὐθὺς (male legitur εὐθὺ) τεχθέντα· σὺ γὰρ ἐξ ἀφανοῦς καὶ κεχυμένης ἀμορφίας τὸ πᾶν ἐμόρφωσας. Immo συγκεχυμένης, confusae.

Cap. 36 init. scriptoris culpa, qui nihil habet cum Luciano commune ἔναγχος, *nuper*, usurpatum est pro ἄρτι (νυνδή), *modo*, similique perversitate p. 430 extr. σε χαλκῶν ἀνδριάντων — ἐτίμων (aestimabant) scriptum pro ἡξιούν (dignum iudicabant).

P. 437, med. sic scribendum: τί δὴ παράδοξον, εἰ ζῶα (πρὸς) τῆς φύσεως κατάκριτα, μηδὲν ὧν λογισμοὶ παρέχονται παρὰ τῆς προνοίας λαβεῖν, προσαφῆρηται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ

τὰς ἄρρενας ἐπιθυμίας; Vulgo male virgula distinguitur post παρέχονται, sed addita necessaria vocula πρὸς et restituta vera interpunctione, ultro excidit emblemata ἡτύχηκότα, quod libri et editiones habent post λαβεῖν. Sententia: *quid vero mirum est, animalia a Natura damnata, ut nihil eorum quae ratio praebeat accipiant, una cum ceteris privari masculo appetitu?*

P. 441, 2 τίς γὰρ ἂν εὖ Φρονῶν ἀνέχεσθαι δύναιτο ἐξ ἐωθινοῦ γυναικὸς ὠραϊσμένης ἐπικτήτοις σοφίσμασι. Longe rectius quidam libri ὠραῖζομένης (l. ὠραζομένης); huc enim, non ad superiora, pertinet ἐξ ἐωθινοῦ, quae Graecis usitatissima verborum structura pro γυναικὸς ἐξ ἐωθινοῦ ὠραζομένης fraudi fuit librariis.

Cap. 39 εἰ γοῦν ἀπὸ τῆς νυκτέρου κοίτης πρὸς ὄρθρον ἂν ἴδοι τις ἀνισαμένας γυναῖκας, αἰσχίῳ νομίσει θηρίων κτέ. Aut ἂν dele cum Dindorfio, aut transpone ante νομίσει, mutatum in νομίσειε, ut simul vitiosa forma futuri liberemur.

P. 445 locus misere corruptus. Ope codicis, qui pro διηγούμεναι habet διηγώμεθα, partim corrigendum conieci: ἀπογεύονται. (Τί δὲ) νύκτας ἐπὶ τούτοις διηγώμεθα καὶ τοὺς ἐτερόχρωτας (?) ὕπνους καὶ θηλύτητας (?) εὐνὴν γέμουσαν, ἀφ' ἧς ἀναστὰς ἕκαστος εὐθὺς λουτροῦ χρεῖδός ἐστιν; Hoc enim perspicuum est agi de misera nocte, quae viro transigenda sit cum uxore propter voracitatem stomacho et alvo laboranti. Sed restant quaedam corrupta, nec verum invenit is qui cl. Alciphronis loco I, 3 reposuit ἐνερόχρωτας.

Pag. 448, 11 sq. πάλιν γὰρ αὐτῷ διδάσκαλοι καὶ παλαιῶν ἔργων αἰνιττόμεναι καὶ ἐπιμελούμεναι μνήμαι κτέ. Quid sit ἐπιμελουμένη μνήμη nemo facile dicat, sed quia e praegresso participio perspicuum fit agi de obscura et aenigmatica veterum rerum memoria, quae magistrorum indigeat explicatione et solutione, estque de solvendis griphis et aenigmatibus sollemne verbum ἐπιλύειν, non dubito quin corrigendum sit ἐπιλυόμεναι.

In extr. cap. 45 pro ἐπίφθονον rectissime vett. edd. habent ἐπὶ χρόνον, aliquantisper.

P. 453 extr. ὥς' ἔγωγ' ἂν εὐξαίμην, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, γενέσθαι Θηραμένης — ἵνα — βαδίζοιτε. Syntaxis postulat εὐξάμην — ἐβαδίζετε. Vid. supra ad cap. 31. 5.

P. 455, 3 supplē: ὅτι (τῷ) δυσχερεσέρῳ μέρει κτέ.

IMAGIN. c. 2 med. οὐδὲ τοῦνομα ἐπύθου σύγε ἥτις καλοῖτο.
L. ὅτι.

C. 4, 10 suppleatur ἐν (τῷ) ἱερῷ. Contra ib. 15 articulus abundat in his ἡ πάντων γ' ἂν — [δ] ῥαθυμότατος ἦν.

C. 6, 2 τῆς ἐκ Κνίδου [ἡκούσης] μόνον τὴν κεφαλὴν λαβὼν. Deleto participio, intellige τῆς Κνιδίας (sc. Ἀφροδίτης), ut mox memoratur ἡ ἐν κήποις et ἡ Λημνία. Infra cap. extr. est κατὰ τὴν ἐν Κνίδῳ.

P. 465, 8 verba κινδυνεύει — προσδεῖ Lucini esse iam Heusdius perspexit. Mox requiro ἡ παρακαλέσωμεν pro παρακαλέσταιμεν, ut propter praegressum optativum, cuius alia ratio est, librarii scripsisse videntur pro necessario coniunctivo dubitativo.

P. 466 extr. Θεσπέσιόν τι χρῆμα, ὦ Λυκῖνε, φῆς καὶ διιπετὲς ὡς ἀληθῶς [οἶόν τι τῶν ἐξ οὐρανοῦ γένοιτο]. Deleatur antiquum scholium. Cf. Icarom. 2, 4 ubi recte Cobetus delevit verba ἐξ οὐρανοῦ. Insuper quia poeticum vocabulum διιπετής de fluviis proprium est, corrigam διοπετὲς, quod usurpari solet de vetustis illis simulacris quae ex coelo decidisse credebantur.

C. 10, 5 responsi ratio postulat: Νῆ Δία, καὶ τρατιώτας (γέ) τινας. Vs. 14 recte διατίθεμαι omnes libri praeter B, unde Iac. recepit soloecum διατέθειμαι.

Cap. 11 prop. fin. τοιαύτας πολλὰς ἰδεῖν ἔνεστιν. Rectius cod. M ἔστιν, ut legitur Toxar. 5, 4 et ubi non?

P. 471, 8 ὡς καὶ παυσαμένης ἑναυλον εἶναι τὴν βοὴν κτέ. Absurde dictum de τόνῳ φθέγγματος, οἷος γένοιτ' ἂν παιδὶ μήπω ἡβάσκοντι, ἡδὺς καὶ προσηνῆς καὶ πρῶως παραδύομενος ἐς τὴν ἀκοήν. Conieci τὴν φθογγὴν vel τὴν φωνήν.

P. 474 extr. τῷ ἀνὰ τὸν Κιθαιρῶνα μεταξὺ βουκολοῦντι [καὶ] κιθαρίζειν μελετῶντι. Deleatur copula, ut sensus sit: ὁς μεταξὺ βουκολῶν κιθαρίζειν ἐμελέτα. Duo participia, quorum alterum ex altero pendet, raro intacta effugiunt librariorum manus.

P. 475, 6 sq. αἱ ἄλλαι ἔν τι ἐκάσῃ ἐπισαμένη. Malim ἐπισάμεναι.

Cap. 20, 3 τὴν σάφρονα καὶ τὴν περίφρονα ὑπὸ τοῦ Ὅμηρου γεγραμμένην. Quia agitur de eadem Penelope, locus non est iterato articulo, sed quoniam Homerus nusquam Penelopen

σαφφρονα vocavit, et libri variant inter hanc formam et vulgarem σάφφρονα, gravis me tenet suspitio verba τὴν σάφφρονα καὶ e glossemate ad περίφφρονα nata esse.

P. 480, 8 οἱ Ἰκαροὶ male receptum ex A. Vel sine libris rescribendum fuerat quod paene omnes exhibent ὁ Ἰκαρος.

PRO IMAGIN. cap. 2 init. μέχρι γὰρ τοῦδε οἱ ἔπαινοι κτέ. Neglexerunt commentatores afferre notum locum Thuc. II, 35, quem Lucianus hic expressit.

Cap. 3, 5 προσωπεῖον — ἐπιθείη. Leg. περιθείη, ut mox recte sequitur περιαιρετῶ ὄντι, non ἀφαιρετῶ.

Cap. 7, 5 ἡρώϊναις. Hic et ubique scripserim ἡρώωναις.

Cap. 10 extr. μὴ καὶ ἐπισομίση. Ut haec vidi, conieci ἐπὶ σόμ' ὤση, cl. Iliad. XVI 410; mox vero coniecturam me fefellisse animadverti lecto loco Calumn. 12. Consolatur tamen quod nunc video magnum Valckenaerium quondam in eundem incidisse errorem. Revera ἐπισομίζειν, quod antiquis est ἐπιβυνεῖν τὸ σόμα, a Luciano hic illic usurpatur pro ἐμποδίζειν, ἐπικωλύειν.

Cap. 14, 7 εἰ μεταρρυθμιεῖς τὸν λόγον ἤδη διαδεδομένον. Malim ἐκδεδομένον, editum. Illud de sparsa rumore dici assolet.

Cap. 17, 23 τὸ γὰρ μὴ προσαρμόζειν τὰ τοιαῦτα τῶν ἐγκωμίων. Expectabam aut verbum medium προσαρμόζεσθαι, aut additum σαυτῇ, quod facile ante τὰ τοιαῦτα excidere potuit.

P. 500, 10 ἵππον ἐπαινέσαι θέλων φύσει κοῦφον ὦν ἴσμεν ζῶων καὶ δρομικόν. Propter verba ὦν — ζῶων expectes superlativos.

P. 501, 2 suppl. περὶ τῆς (τοῦ) συβώτου καλύβης.

C. 24, 5 ἀναβιβάζομαι. L. ἀναβιβῶμαι.

ΤΟΧΑΡ. cap. 4, 2 ἐπεὶ — πολλοὺς ἄν σοι θειοτέρους ἐκείνων ἀποδείξαιμι τοὺς ἐμπόρους καὶ μάλιστα τοὺς Φοίνικας αὐτῶν. Nec αὐτῶν additum placet, nec ferri posse videtur quod ex M subetituit Dindorfius αὐτούς. Facilius feram αὐτῶν ἐκείνων, transposito pronomine, quod tamen fortasse potius delendum est.

C. 7 prope init. suppl. μέχρι μὲν (ἄν) κατ' οὔρον ὁ πλοῦς ἢ (pro εἶη), et deinde ἦν (pro εἶ) δέ τι καὶ μικρὸν ἀντιπνεύση, deletum cum Dindorfio altero τι.

P. 516 ὑμεῖς γάρ μοι δοκεῖτε τοὺς μὲν περὶ Φιλίας λόγους ἄμεινον ἄλλων ἂν εἰπεῖν [δύνασθαι]. Ultimam vocem reddas interpretibus.

Cap. 10 prope fin. ἀποτμηθῆναι τὴν δεξιάν, ὅπερ τῆς Σκυθικῆς ἐπιτίμιόν ἐστιν. Permire dictum. Legerim ὅπερ ἐπὶ τῆς Σκυθικῆς κτέ. Praepositio facile excidit post ὅπερ.

Cap. 12 init. ὁπόσον οἶόν τε ἦν δι' ἀκριβείας ἐκπυυθανόμενος ἐρεῖν. Loci ratio postulat Aoristum ἐκπυυθόμενος.

C. 12, 17 ἐντιμότερον εἶχε τῶν κολάκων. Malim ἦγε, dicitur enim noto usu ἄγειν ἐντιμον et ἐν τιμῇ τινά.

P. 520, 11 suspectum est Χαρίκλεια sine causa repetitum.

C. 15, 8 ἐκέχρητο. Non *usa fuerat*, sed *utebatur*, itaque legendum ἐχρήτο.

P. 526, 3 Γύαρον [νῆσον τῶν Κυκλάδων]. Numquam Gyarus notior erat hominibus quam qua aetate scribebat Lucianus, qui ipse lectores non monuit, ut opinor, Gyarum esse ex Cycladibus non magis quam Iuvenalis Sat. I 72, cum caneret notum illud

*aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
si vis esse aliquis.*

Cap. 18, 12 ἐν τῇ νήσῳ quod post αὐτοῦ abundat, abesse malim. Ib. 17 καὶ εἶθε — ἔλεγες, ἵνα ἀπισεῖν [ἂν] ἐδυνάμην. Syntaxis expungi iubet particulam conditionalem; quam librarii in huiusmodi sententia saepe interpolarunt.

Cap. 21, 6 ἃ ποτε εἶδες τῆς νυκτός. Praestiterit τότε.

C. 22, extr. supplē: εἴπερ (αὐτὸ) ἀποτίσουσιν Εὐδαμίδα.

C. 26, 3 καταφρονεῖ μὲν τῶν ἐν [τῷ recte pars libr. om.] σώματι καλῶν [ἢ αἰσχυρῶν] καὶ πλούτου καὶ δόξης. Suspecta habeo inclusa. Mox vs. 7 πλὴν ἤδη γε τούτων οὕτως αὐτὸν ἡμείψατο [καὶ] ἡ τύχη. Copulam recte om. A. Tum in verbis καὶ πρῶην γε ἐπεὶ ἀράμενος εἰσεκόμισεν ὁ πατήρ εἰς τὸ βουλευτήριον vocabula ὁ πατήρ, quibus incerta est in codd. sedes, recte abesse poterant.

C. 27 init. καὶ μοι δοκῶ οὐκ ἄλλον ἐρεῖν Δημητρίου τοῦ Σουινῶς ἐπιλαθόμενος. Suspicionem non vacat participium, quo omisso genetivus pendet ab ἄλλον, non aliter quam infra cap. 53 prope init. παῦε — ἄλλον με ποιῶν σεαυτοῦ.

C. 28, 5 l. κηρύκειον pro κηρύκιον.

C. 29, 11 κατακεκλεισμένα. Non spernenda antiqua perfecti forma sine Σ quam hic servavit optimus liber B.

C. 29 extr. ἀφόρητα οἷω ἀνδρὶ ἐκείνων ἀήθει. Unice intelligi potest οἷα, i. e. ἄτε, quod est in uno codice A.

P. 543, 4 ὥχετο [ἀπιῶν] εἰς τὴν Ἰνδικήν. Recte participium abest a B, quia nudum verbum οἴχεσθαι de longinquis itineribus saepe dicitur.

C. 35 extr. εἴ τις παρέσχεν ἑαυτὸν δεδησόμενον. Recte A δεθησόμενον.

C. 36, 9 χειμῶνος γὰρ δεήσει σοὶ κτέ. Nullam habet pronomen emphasin, ideoque caret accentu. In extr. cap. malim ὡς βεβαιότατας συντιθέμεθα τὰς Φιλίας pro βεβαιότατα, quia de modo, quo Scythae amicitias iungerent, in cap. seq. ita agit, ut nondum eam rem hic tetigisse videatur.

C. 37 ὡς μὴ διαμαρτάνοιμεν τῆς Φιλίας μηδ' ἀπόβλητοι δόξωμεν εἶναι. Utrobique eundem modum requiro, incertius tamen uter sit restituendus. Quod enim *Plut. et Luc.* p. 88 contendebam ὡς finale a Luciano cum solo optativo iungi, sive praecedat praesens sive praeteritum, id calidius dixi, licet revera coniunctivus etiam praegresso praesenti optativo est longe longaque rarior.

Cap. 38, 8 οὐδὲν ψεῦδος ἐρῶ περὶ τῶν Φίλων τῶν Σκυθικῶν. Alii libri τῶν Σκυθῶν. Fortasse neutrum genuinum est.

P. 548, 3 καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ὑβρίζοντες τὰς παλλακίδας καὶ τὰς γυναῖκας. Qui recte in participio haesit Madvigius minus recte reponebat ὑβριζόν τε τὰς κτέ., cum deberet ὑβριζον τὰς τε π. κ. τ. γ. Pag. extr. εἰ βούλει δέ, ἐμὲ ἀντὶ τούτου λαβὼν κατάχρησαι [πρὸς] ὅτι σοι φίλον oratio Graeca erit deleta praepositione, tum vero leg. οὐδέν, ἔφη, δεῖ ὅλως (pro ὅλον) κατέχεσθαι σε.

C. 41, 4 supple ἀλλ' ὅτι (ἔτι) ἦν παρ' ἡμῖν ἡ ἀγαθὴ γνώμη. Ib. 11 οὐκέτι ἠνέσχετο βλέπειν. Immo βλέπων.

C. 42, 2 εἰ καὶ ἄλλους σοι δέκα δοίη τις ἐπὶ τοῖς πέντε καταριθμήσασθαι ἀνωμότους. Lege ἀνωμότῳ, iungendum cum σοι, iniurato *ibi*.

Cap. 44, 10 suspectum tam brevi intervallo iteratum vocabulum ἤδη. Mox 12 καὶ δὴ καὶ τότε ἔτυχον — πολλοὶ μνηστῆρες παρόντες βασιλεῖς καὶ βασιλέων παῖδες [καὶ] Τιγραπάτης [ἦν] ὁ

Λάζων δυνάτης καὶ Ἀδύρμαχος κτέ. Sententia male composita, nisi aut inclusa deleveris aut suppleveris: καὶ (γὰρ) Τιγραπάτης (παρ)ῆν κτέ.

C. 45, 1 πολλῶν οὖν κατὰ τόνδε τὸν νόμον σπείσαντων καὶ αἰτησάντων κτέ. Transposuerim αἰτησάντων καὶ σπείσαντων, nisi forte verba καὶ αἰτησάντων sunt insiticia. Ad locutionem αἰτῆσαι φιάλην cf. de merc. cond. 17 et Navig. 23, quem locum tentare non debueram Plut. et Luc. p. 88. Mox vs. 9 malim ἠπίστατο γὰρ πένητα (ὄντα) τὸν Ἀρσακόμαν.

C. 47, 1 Πῶς οὖν — χρυσόμεθα τοῖς παροῦσι; Malim χρυσώμεθα; Vs. 10 μάλιστα δ' εἰ καθίζοιο ἐπὶ τῆς βύρσης [τοῦ βοός]. In Scythae ore ultima duo vocabula inepta sunt, et cap. 43, 10, 14, 17 et 50, 5, 8 recte omittuntur. Interpolata credo ex iis quae deinde leguntur et iterum c. 48 init. a magistellis adscripta esse, ubi brevi post verba βοῦν ἱερεύσας τὰ μὲν κρέα κατακόψας ἤψησεν legimus: παρακειμένων δὲ τῶν κρεῶν [τοῦ βόος]. Quasi scriptor vereretur ne lectores intelligerent κρεῶν ἀρνείων scilicet. Sequitur c. I. 47 ἔδοξε ταῦτα καὶ ὁ μὲν ἐχώρει ὥς εἶχεν [εὐθύς] ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου. Hoc aliisque locis hauscio an εὐθύς sit glossema notae formulae ὥς εἶχεν. Recte v. c. abest infra cap. 58, sed rursus apparet c. 30, 4.

C. 49. 5 Οἱ μὲν Σκύθαι — τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ [τὰ] καθ' ἡμέραν ἀξιοῦσι. Male repetitur articulus, quem semel positum videbis in Iov. trag. 50, sed vitiose repetitum ibidem 13 init. Vs. 7 τοῦ τραχῶνος. Vocabulum Luciano, ut videtur, proprium, fortasse ex usu popularium. Quippe Syriae pars montuosa ὁ Τραχᾶν audiebat sive ἡ Τραχωνίτις.

P. 556 extr. Verba ἔφασαν et ὑπέστησαν melius abessent, ut tres infinitivi ὑποτελεῖν et δώσειν et χειρώσεσθαι (sic enim l. pro Aoristo) penderent ab eodem verbo ὑπισχνούμενοι.

C. 59 extr. τὸν μισθὸν λαβὼν [τὰς μυρίας]. Dele emblemata.

P. 564, 11 verba ἀπὸ τοῦ τραύματος nimis otiosa hic repetita videntur e vs. 6.

P. 566, 3 ἀλλ' οἶσθ' ὁ δράσομεν. L. δράσωμεν.

P. 567, 8 abesse malim ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.

LUCIUS, C. 2, 5 σὺ δὲ τίς ἢ τί βουλόμενος πυνθάνει; scribendi usus suadet: σὺ δὲ τίς ὦν καὶ τί βουλόμενος πυνθάνει; Quia tamen Lucius non respondet, quis sit, fieri potest ut τίς

et τί sint variae lectiones, et corrigendum sit: σὺ δὲ τί βουλό-
μενος πυνθάνει;

Vs. 10 ἔτυχε δ' ἐν ἀρχῇ δείπνου ὦν — καὶ τράπεζα μη-
δὲν ἔχουσα παρέκειτο. Iure mireris in coenae initio mensam
vacuam, nisi forte hyperbolice ita scriptum putas ad significan-
dam hominis avaritiam. Cf. cap. 1 extr. et cap. 4 post med.
Sed enim Φιλάργυροι non sunt continuo sordidi et magnifice
Lucius ipso teste ab homine accipitur, et unde quaeso cap.
3 med. subito illa τὸ δείπνον οὐ σφόδρα λιτόν? Id igitur aut
quo tempore Lucius lavabatur paratum sit necesse est, aut supra
scriptor dederat: καὶ τράπεζα μηδέν (πω) ἔχουσα παρέκειτο. Nempe
cum primum L. intrabat Hipparchus cum uxore coenaturus iam
accubuerat, sed servula nondum, ut videtur, cibos mensae im-
posuerat. In usu τοῦ μηδέν pro οὐδέν in hoc scriptore, qui cum
Luciano nihil habet commune, non haerendum est.

P. 570, 2 πέμπει παρ' ἐμοῖ. L. ἐμὲ, sive ita legitur (nam
dubitari videtur) in C., sive non legitur. Recte sic IV ed. Basil.

P. 571 extr. Ποῖ δέ, ἔφη, καὶ κατάγει; παρ' Ἰππάρχῳ. Τῷ
Φιλαργύρῳ; [ἔφη]. Μηδαμῶς [εἶπον], ὦ μῆτερ, τοῦτο εἶπες·
λαμπρὸς γὰρ καὶ πολυτελὴς γέγονεν εἰς ἐμὲ ὥς τε καὶ ἐγκαλέσαι
ἄν τις τῇ τρυφῇ. Non errore factum puto ut cod. F omiserit
inclusa, prorsus ut omnes libri conspirant in omitendo εἶπον
post Ἰππάρχῳ. Vividior enim illa omissio reddit orationem.
Deinde non diffiteor me abesse malle verba τοῦτο εἶπες post
μηδαμῶς, quod elliptice usurpari solere constat. Tandem prae-
stiterit: ὥς τε καὶ ἐγκαλέσαι τις τ. τ.

C. 6, 14 suppl ταῦτα (τὰ) Φαῦλα ἐδώδιμα. Vs. 19 suspicor
ἐμπρησμῷ ἐφῆκας pro ἐπέθηκας.

P. 575, 7 suppl (συγ)καθευδήσῃ.

Cap. 9, 3 del. ἐνθεν repetitum e vs. praegresso.

P. 579, 7 αὐτὴ μαγγάνευσον, ὥς τε Φανῆναί μοι ἄλλην ἐξ
ἄλλης ὀψιν. Quia sermo est de formae mutatione, quam ipsam
Palaestram subire vult Lucius, multo simplicius scriberetur ἄλην
ἐξ ἄλλης, deleto ὀψιν, quod cum nominativus de more in ac-
cusativum mutatus esset, aliena manu adscriptum esse suspicor.

Cap. 15, 2 dele turpe emblemata ἐκεῖνος δ Λούκιος.

P. 484, 4 ἐγὼ δ' ἀνυπόδητος ἀσυνήθης ἀπιὼν κτέ. An
ἀσυνήθως ἰὼν?

Cap. 17, 4 ὥς ἐς τὴν τότε καὶ ἔμεινα ὄνος. Quid haec verba hic faciant, non satis intelligo. An est lectoris observatio marginalis?

P. 587, 3 acute Courierius (σὺν) ἡμῖν ὄνῳ pro ἡμιόνῳ. Cf. 15 et 16. Mihi in mentem venerat (ἀλ)ηθίνῳ ὄνῳ, cl. 15 et 34 extr.

C. 22 οἱ δὲ [οὕτως] ὥς εἶχον ἀναστάντες καὶ ὀπλισάμενοι — ἡλαυνον. Vocem inclusam abesse malim.

P. 591, 14 καὶ δρόμῳ ἐξιὼν ἀπήειν. An ἔξω?

P. 591 extr. optime libri: ἡ δὲ προσελθοῦσα καὶ ἰδοῦσα γραῦν Δίρκην ἐξ ὄνου ἡμμένην, in quibus verbis noto usu comparatio fit per appositionem sine ὥς. Vide v.c. De morte Peregrin. cap. 21 med. Iniuria Gesnerus pro Δίρκην dedit δίκην Δίρκης, quod recepit Iacobitzius. Quod in libris quibusdam est δίκην mera est nominis proprii corruptela.

Cap. 24, 9 περὶ τοῦ ποδὸς [καὶ] τοῦ τραύματος. Dele copulam. Contra p. 593, 6 supple: ἕλκος (ἐν) τῷ μηρῷ. Mox v.v. 10 verba ὥς ἦν ἐν τῷ δεσμῷ delenda videntur. Vertunt: *una cum resti*. At cur restim simul abicerent, cum praesertim anus soluta esset? Adscripserat ista glossator ad ἀπολύσαντες et voluit significare: *quippe vincta erat*.

P. 594, 7 θάνατον — ἐξεύρωμεν — ὅσις αὐτὴν χρόνῳ καὶ βασάνῳ φυλάξας ὕστερον ἀπολεῖ. Suspisor χρόνῳ (s. χρονία) βασάνῳ. Mox vs. 12 transpone: τοῦτον — ἀνατέμωμεν καὶ ἐκ τῆς γαστρὸς τὰ μὲν ἐγκατα πάντα ἔξω βάλωμεν pro ἐκ τῆς γαστρὸς καὶ. Sequitur: τὴν παρθένον τῷ ὄνῳ ἐγκατοικίσωμεν τὴν μὲν κεφαλὴν ἔξω [τοῦ ὄνου?] πρόχειρον. An προέχουσαν? Deinde l. ὥς ἂν μὴ εὐθὺς ἀποπνιγῇ (pro — γείῃ) — ὥς ἂν — ῥίψωμεν ἔξω ἅμῳ τούτῳ (pro ταῦτα) τοῖς γυψί, καινῶς τοῦτο ἐσκευασμένον ἄρισον, nisi forte ταῦτα abiciendum est.

P. 596, 5 κατηρώμην τὴν Παλαίτραν — μεταθεῖσαν. Ipsius fortasse scriptoris culpa accusativus legitur pro dativo, quem hoc verbum regit, et eadem est mox dubitatio in verbis ταῖς ἵπποις ἐπιβήσεται, ubi τὰς ἵππους requirit bona graecitas, quia verbum positum est pro ὀχεύειν. Tum supple: καὶ αὕτη δικαιοσύνη (ἂν) ἀμοιβὴ ἐδόκει τότε, εἰ ἦν κτέ. In extr. cap. τὴν ἀγέλην glossatoris esse puto. In toto corpore librorum Lucianeorum nullus est qui tot scatet lectorum additamentis quot

Asinus, unde suspiceris hunc libellum propter portentosum et spurcum argumentum eximie placuisse antiquis et assidue lectitatum esse. Compluria emblemata iam notavi in *Plut. et Luc.* p. 78, sed alia restant.

C. 28 leg. τῇ αὐτοῦ γυναικὶ Μεγαπόλει pro Μεγαπόλῃ. Cf. Καλλίπολις. Ib. 15 αἰεὶ γάρ με μοιχὸν ὑποπτεύοντες [τῶν ἵππων] τῶν αὐτῶν γυναικῶν ἐδίωκον. Emblemata pessumdedit loci leporem.

C. 29, 8 ἀλλὰ τῷ (l. τῷ) ὄζους πυκνοὺς ἔχοντι — αἰεὶ ἔπαιεν ἐς ταῦτὸ τοῦ μηροῦ ὥς ἀνέφκτό μοι κατ' ἐκεῖνο [ὁ μηρὸς τῇ ῥάβδῳ]. Deleantur inclusa.

C. 30, 10 ἀπεκρέμα. Bonus codex ἀπεκρίμνα. Cf. supra p. 593, 9 κρημνᾷ ἑαυτὴν, ubi deteriores libri κρεμᾷ. Quod attinet ad formam κριμνᾶν, quae non ita raro in codicibus reperitur, eam non possum non habere pro genuina. Quippe ut ex κεραννύναι fit κιννάναι, ex πεταννύναι πιτνάναι, ex σκεδαννύναι ακιδνάναι, ex πέλειν πιλνάναι, ita a κρεμαννύναι ductum esse κριμνάναι potius quam κρημνάναι veri videtur simillimum. Vs. sq. mire dictum ἀπιόντος τὴν ὁδὸν pro ἀνύοντος. Cf. 34 extr.

P. 600 extr. καὶ οὕτω λοιπὸν ἀκινδυνότερον ἐβάδιζον τῆς ὁδοῦ τὸ ἐπίλοιπον. Vitiose dictum, sed fortasse culpa scriptoris, quem satis mirari non possum a quibusdam vel hodie haberi pro Luciano.

C. 32 2 Φορτίον ἄδρὸν ἐπιθείς [ἐκ] τῶν ξύλων. Praep. nata est dittographia e praegresso ΕΙC. In extr. cap. vix recte scribitur ἡμύναν (cf. P. et L. p. 82) τῇ γυναικὶ [ἐς] τὸ μὴ διασπασθῆναι. An vocula ἐς delenda est?

C. 33, 5 supple ἦν (τις) ἔρηται.

C. 34, 6 αὐτοὺς recte om. cod. Δ et edd. ant. Vs. seq. suspecta sunt verba καὶ θανάτου, pro quibus in aliis codd. est καὶ τοῦ θανάτου. In extr. cap. offendit verborum ordo: ἐρχόμεθα ἐς πόλιν τῆς Μακεδονίας Βέροϊαν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον, nam nomen proprium aut post ἐς aut post πολυάνθρωπον legitimum occupabit locum.

P. 604, 3 τὸν δεσπότην. Dele articulum.

C. 36, 8 expunge τὸν δοῦλον.

C. 38, 4 ὅσα συνήθη καὶ φίλα (pessime Φίλια ed. Jac.) τοιοῦτοις ἀνοσίοις κιναίδοις [ἦν]. Ambigo corrigamne τοῖς οὕτως an deleam ἀνοσίοις, ut glossema. Vid. infra ad Iov. trag. 9, 8.

Deinde vide an corrigendum sit: ἐγὼ δὲ ὑπεραλγῆσας ἐπὶ τῇ ἐμαυτοῦ μεταβολῇ καὶ (οἷς) μέχρι νῦν ἀνέχομαι κακοῖς (pro κακῶν) κτέ. Possis etiam: — μεταβολῇ, Μέχρι (τοῦ τῶν) νῦν ἀνέχωμαι κακῶν, ἀναβοῆσαι, ὦ Ζεῦ σχέτλιε; ἠθέλησα, delete καὶ, pro quo pars codd. habet ὅτι, ante μέχρι.

P. 606 extr. l. ὀλίγου (pro ὀλίγον) ἐδέησαν.

Cap. 39, 6 ἐνθάδε οἶδα μέγαν κίνδυνον αὐτὸς ὑποσάς. An αὐθις? Vs. 14 l. πιθόμενος pro πειθόμενος et ex aliquot libris καὶ σκευάσας pro καὶ κατασκευάσας, quod de praeparandis cibis non dicitur.

C. 40, 3 τὸν ἱμάντα ᾧ διηγόμην. L. ᾧ δὴ ἡγόμην. Vs. 10 recte pars librorum εἰς ἔσχατον — κίνδυνον pro κινδύνου.

C. 42, 14 πολλάκις παθὼν. Immo μαθὼν cum TΔ.

C. 44, 9 λίθῳ τῷ ἐκ τῆς ὁδοῦ. An λίθοις τοῖς?

C. 45, 7 ἄνω videtur glossema. Paulo ante vs. 3 verba τὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ potius expungam quam cum Courierio mutem in τ. ε. τοῦ Φόνου.

C. 46 v. fin. cum praesertim omnes boni codd. omittant verbum ἤμην (i. e. ἦν), locum sic constituerim: ἐπεὶ δὲ καὶ τέλεον αὐτῶν καταγνοῦς ἄγνοιαν, τὰς καλλίσας τῶν μερίδων καὶ ἄλλα πολλὰ κατέτρωγον, (pro .) καὶ ἥσθοντο ἤδη τῆς ζημίας, τὰ μὲν πρῶτα ἄμφω ὑποπτον ἐς ἀλλήλους ἔβλεπον κτέ., delete ἐπειδὴ ante ἥσθοντο.

C. 47, 1 ἐγὼ δὲ βίον εἶχον ἐν ἡδονῇ. An ἡγόν?

P. 615, 6 τῆς θύρας ob sedem quoque suspectum.

C. 49, 5 ἐξελαύνομεν ἔωθεν. Recte οὖν addit Δ. Insuper malim ἐξελαύνομεν ob sequens imperfectum.

C. 51 v. fin. καὶ αὐτὴ εἶπετο τὸ Φεῦγον. Ambigo sitne scribendum (πρὸς) τὸ Φεῦγον an, delete articulo, Φεύγοντι.

P. 620, 3 an (ἐκάσης) τῆς νυκτός? Tum necessarium puto: ὁ δὲ ἅμα μὲν πλουσιώτερος ἐκ τῶν ἐμῶν γεννησόμενος (pro γενόμενος) καὶ τῷ δεσπότῃ (τι) καινότερον ἐν ἐμοὶ ἐπιδειξόμενος κατακλείει κτέ.

P. 621, 3 dele ἀπό.

C. 54, 5 sq. ἀπανθίζόμενος [ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀνθέων] τὰ ῥόδα κατέπινον. Insiticia videntur inclusa, saltem duo ultima vocabula. In cap. extr. soloece editur ἔς' [ἀν] αὐτοὺς πείσασαιμι. Vocabula nata videtur e sequenti syllaba.

P. 623, 5 καὶ τοῦ δίφρου ἀναπηδήσας. An καὶ ἀπὸ vel ἐκ τ. δ.?

IUPIT. CONFUT. 1 med. recte multi codd. εἰ ἀληθῆ ἐσιν ἃ — Μοιρῶν ἐκεῖνοι.

C. 3, 4 καὶ ante μηδὲν bene omittunt multi codd. Pessime mox c. 4, 1 Iac. ex A C recepit negationem μή, quae nisi originem debet praegresso ἦν, possis forsitan: Ἦν δ' ἡ πρότερον κτέ.

C. 8, 8 verba καὶ πυρίτης vereor ne hic et De Sacrific. 6 nata sint e glossemate adiectivi βάνανσος. Nusquam enim alibi πυρίτης de homine dictum repperi. Est autem βανανσία interprete Hesychio πᾶσα τέχνη διὰ πυρός.

C. 11, 6 delete ἔσε, ex praegresso ἂν εἶεν cogita ἂν εἴητε. Illud fortasse adscriptum est e vs. 13.

C. 15, 7 καὶ, natum e sequenti syllaba ante κεραυνῶ, dele cum multis codicibus.

IUPIT. TRAG. c. 2, 6 suppleas: εἰκὸς γοῦν ἦτοι Δανάην τινὰ ἢ Σεμέλην ἢ Εὐρώπην αὐθις εὐρόντα σε ἀνιᾶσθαι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, εἶτα βουλεύεσθαι (γενέσθαι) ταῦρον ἢ σάτυρον (,) ἢ χρυσὸν γενόμενον ῥυῆναι διὰ τοῦ ὀρόφου εἰς τὸν κόλπον τῆς ἀγαπωμένης κτέ., nisi forte putas taurum aut satyrum posse *fluere*.

C. 5, 9 κάμοι ταῦτα ξυνδοκεῖ ἅπερ καὶ τούτῳ. L. ταῦτά.

P. 648, 4 ὅπως [ἀξιῶ];

P. 649, 12 παρ' ἀκνίσοισι pro παρὰ κνίσησιν emendat Cobetus, cuius emendationem nunc confirmat Marc. 434 ex mea collatione, quam fide dignam esse tempus confirmaturum esse confido.

C. 7, 9 post ἔσαι ταῦτα abesse malim verba καὶ καθεδοῦνται ὥς προσήκει, quae olent interpretem. Aliud emblemata pessumdedit sententiam in extremis huius capitis verbis: μανθάνω ὅτι πλουτίνδην κελεύεις ἀλλὰ μὴ ἀριστίνδην καθίζειν [καὶ ἀπὸ τιμημάτων], siquidem ἀπὸ τιμημάτων longe aliud est quam ἀριστίνδην, sed plane idem quod πλουτίνδην.

C. 9, 8 τηλικαύτην [χρυσῆν]. Abice turpe interpretamentum et vid. supra ad Lucium 33, 4.

P. 653, 2 sq. glossema videtur τὴν Ἀφροδίτην.

C. 12, 9 ἐνθ' ἂν ἐθέλοι soloecum. Recte pars librorum habet coniunctivum. Cap. 13, 2. Vid. ad Toxar. 49.

P. 693, 3 [τὰ] σωτήρια. Dele articulum.

C. 16, 1 ἐν τῷ ὑπαιθρίῳ. Rectius alii codd. ὑπαίθρῳ.

C. 17, 8 suppleverim: καὶ ὑπερεμάχει καὶ (ὑπερ)ηγανάνκτει. Iratum fuisse hominem supra iam dixerat Lucianus. Hic addenda fuit notio *nostram vicem*.

P. 662, 8 περιμένειν εἴ τι καὶ Τιμοκλῆς αὖριον ἐρεῖ. Cod. F. τί. An ὅτι, cl. cap. 14, 3?

P. 666, 2 malim: ὡς ἐξετάσαι (οἷ)τινες αὐτῶν οἱ Φαῦλοι καὶ (pro ἧ) οἱ χρηστοί εἰσιν. Cf. 49, 4 ἠγνόησεν οἷτινες οἱ χρηστοὶ καὶ οἷτινες οἱ Φαῦλοι. Vs. 8 supple καὶ (τὸν) Κερκυόνα, aut dele articulum ante Πιτυοκάμπτην cum cod. F.

P. 667, 2 ὁ Ζεὺς videtur emblemata.

C. 27 extr. πολλὴν ποιεῖσθαι τὴν πρόνοιαν ὡς ξυνήσουσιν οἱ ἀκούοντες. Malim ὅπως, quod cum curandi verbis Atticorum exemplo iungere solet noster.

P. 679, 8 Κυναιγείρῳ. Absurda haec nominis forma ubique cedat genuinae Κυνεγείρῳ.

P. 679 extr. Καὶ μάλιστα. Ante superlativum locus non est voculae intensivae, quae aut invecta est e proximo versu, aut corrigendum καὶ μάλαι (i. e. μάλιστα) cum libris quibusdam.

P. 680, 8 εἰς τὸν ἄδην ἄπειμι. Rectius alii libri εἰς Αἴδου, sed post ἄπειμι. Fortasse neutrum est genuinum, sed fluxit utrumque ex interpretamento verborum: ἄπειμι ὅπου με γυμνὸν τὸ τόξον ἔχοντα καὶ τὰ εἰδῶλα φοβήσεται, i. e. ἐνταῦθα ὅπου κτέ. Mox pag. extr. et infra 51, 3 ex aliis codd. Φασίν reponatur pro Φησίν, quod in citandis proverbii non melius mihi videtur quam si Latine dicas *ait* pro *aiunt*.

P. 681 malim λέγε δὴ pro ἤδη.

Cap. 33 init. non reperio notatum a commentatoribus Hermagorae versus continere parodiam loci Euripidei Orest. 864 sqq. Eundem locum πεπαρώδηκεν Alcaeus comicus in *Comoedio-tragoedia* ap. Macrob. Sat. V, 20, cuius verba sic correxi in *Studiis criticis ad poet. Scen. Gr.*

ἐτύγχανον μὲν ἀγρόθεν πλείστοις (πλεῖστον?) Φέρων

εἰς τὴν ἐορτὴν ὅσον, οἷον εἰκὸς ἦν.

ὁρῶ δ' ἄνωθεν γάργαρ' ἀνθρώπων κυκλῶ.

pro ὅσον οἷον εἰκοσιν.

Cap. 33 extr. τί οὖν ἔτι [χρὴ] ποιεῖν λοιπόν, κτέ. Qui addidit

χρὴ male λοιπὸν habuit pro adverbio. Sententia: *quid aliud faciendum restat?*

Cap. 34, 5 del. ὅτι, quod est in solo A.

Cap. 37 med. καίτοι οὐχ ὁρῶ ἦντιν' ἂν ἄλλην ἐπίδειξιν τῆς — προνοίας μείζω ἐξενεγκεῖν ἠδύναντο κτέ. Malim ἀπόδειξιν, *demonstrationem*, ut recte legitur c. 38 extr. et c. 39 init.

C. 41 med. 1. προσωπεῖα et σωματεῖα tralaticio errore corrupta in πρόσωπα et σωματικά. Lucian. epigr. 38, 3:

μὴ τοίνυν τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ κατάπλαττε,
ὥς προσωπεῖον κοῦχὶ πρόσωπον ἔχειν.

Iniuria Bekkerus ap. Polluc. II 235 et IV 118, ubi optime olim legebatur σωματεῖον, quo histrionis utebantur, ut πάσσονες εἶεν εἰσοράασθαι, recepit σωματίον, *corpusculum*.

Cap. 46, 2 1. καὶ πολλά (γ'), ὧ Τιμόκλεις.

P. 696 prope fin. ὅπως — Σωκράτης καὶ Ἀριστείδης ἐπλευσε καὶ Φωκίων — ἔχοντες. Aut ἐπλευσαν requiro aut ut transponatur ἐπλευσε post Σωκράτης.

C. 49, 2 ἀλλ' ἔοικας οὐδὲ παύσεσθαι γελῶν. Malim οὐδὲν.

C. 52, 5 ὥς μηκέτι περὶ τούτων ἐρίσοιμεν. Male sic Iac. ex A. Reliqui codd. recte ἐρίζοιμεν. Vs. 9: μοιχεύεις καὶ τὰ μεράκια διαφθείρεις 'λιχνότατε καὶ ἀναισχυντότατε. Ἀν λαγνίσατε?

SOMNIUM S. GALLUS. P. 703, 5 Fritzschiis male cum caeteris edidit κώδιον et καλώδιον sim., etsi graecitatem postulare κώδιον, καλώδιον sim. certum est. Paulo maioris momenti est quod p. 708, 5 Madvigius legendum putat οἶσθα δῆτα, quod δῆτα non iungatur cum imperativis, quae verissima observatio mirifice confirmat crisin Fritzschi, qui secutus Gorlicensem codicem (A) praeterea, mutato δὲ πείθων in δ' ἔπειθεν, e textu exturbavit verba ἴσθι δῆτα.

P. 712, 2 ἀνεγρόσι τοῖς ὀφθαλμοῖς. Non ignorasse Lucianum quam vitiose sic dicatur docet Soloecistae cap. 8, et saepe recte in eius scriptis servata est forma passiva. Cap. 30 extr. et 32 in. ἀνέφυγε — ἡ θύρα edidit eum ceteris Fritzschiis, licet pars librorum recte habeat ἀνέφυκται.

P. 715, 11 ἦν δὲ ὃ γε κληθεὶς αὐθις εἶπῃ ἀφίξεσθαι, ὥς νῦν γε ἀμφίβολός ἐστι. Pro altero ΓΕ malim ΕΤ, ἔτ'.

Cap. 14, 12 1. ὁ μόνον μοι δυνατὸν ἦν, omisso τότε cum Marc. 424 e collatione mea.

Cap. 17, 8 sq. deleatur ineptum emblemata ἡ μόνῃ τῷ σώματι. Praeterea malim οὐδέν (pro οὐδὲ) γὰρ ἔδει τούτων.

P. 728, 12 τί δαί; male Fritzschi cum ceteris hanc lectionem praetulit alteri τί δέ; Nam ubi simpliciter pergitur ad alia, non est locus emphaticae voculae δαί; saepe autem nota de causa ita peccatur a librariis.

P. 733, 8 ἄλλοτε ἄλλον καλῶν. Graecum est ἄλλο.

P. 736, extr. l. ἄθλιοι pro ἄθλιοι.

P. 737, 4 ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον μὴ πάνυ μετέωρα μηδὲ ὑψηλὰ ἐφρόνησαν ἀλλὰ πρόσγεια [ὥς νοτίζεσθαι τῇ ἄλμῃ τὸν κηρὸν] ὥς τὸ πολὺ οὗτοι ἀσφαλῶς διέπτησαν. Ut incertum relinquam num Daedalus ita volans satis tutus fuisset, ipse scriptor utendo verbo πρόσγεια satis declarat se non addidisse verba ὥς — κηρὸν, quae expungebam nondum gnarus ea omissa esse in Gorlicensi. In proximis cum eodem libro γε deleverim post μέντοι. Solet enim Lucianus veterum more eas voculas alio vocabulo separare.

P. 739, 9 sq. [ἐκ] χρυσίου καὶ ἐλέφαντος ξυνειργασμένος. Deleta praepositione cum cod. Φ e multis codd. recipiatur χρυσοῦ. Supra quam dici potest absurdum est hac in re χρυσίου. Saepe utrumque confundunt librarii.

P. 741, 1 Invito Luciano librarii omisisse videntur post Ἀγαμέμνονα verba Homerica ποιμένα λαῶν.

Cap. 25 extr. verba ὁ μὲν γοῦν — κατέλαβεν merito suspecta sunt Sommerbrodtio.

Cap. 27 extr. iniuria in Mnemos. tentavi ὀψοποιόν. Vid. Fritschii annotationem, qui recte iam edidit ἐπινοεῖτε.

ICAROMENIPPUS. Prima verba sic constituerim: οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς σάδιοι μέχρι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σαθμός· τούντεῦθεν δ' ἐπὶ τὸν ἥλιον ἄνω παρασάγγαι που πεντακόσιοι, τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἐς αὐτὸν ἤδη τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἀκρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς ἄνοδος, καὶ ταῦτα εὐζώνῃ ἀετῷ, μιᾷς ἡμέρας, ad librorum fidem, nisi quod post καὶ ταῦτα delevis γένοιτο, quod libri agnoscunt praeter G, in cuius margine id notavit alia manus.

P. 759, 9 Μάλα τινὰς, ὦ Μένιππε, τολμητὰς καὶ θαυματοποιοὺς ἄνδρας λέγεις. Probabilior verborum ordo videtur: Μάλα τολμητάς τινὰς, ὦ Μένιππε, κτέ.

P. 770, 1 malim: τὸν δὲ κυνικὸν Ἡρόφιλον ἐν τῷ (pro ἐν τῷ) χαμαιτυπείῳ καθεύδοντα.

P. 771, 14 καὶ ὅτε μὲν ἐς Γετικὴν ἀποβλέψαιμι, πολεμοῦντας ἑώρων ἂν [τοὺς Γέτας], ὅτε δὲ μεταβαλὴν ἐς τοὺς Σκύθας, πλανωμένους ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν ἦν ἰδεῖν. Deleatur emblemata.

Cap. 19, 8 an θεῖ (εἰς)φέρων, ut opponitur ἐκφέρει?

Vs. 776, 2 ἐπὶ σκηνῆς. Recte Sommerbrodtius ὑπὸ σκηνῆς, quod significat *post scenae parietem*.

P. 777, 3 ἀπέκρυπτον pro ἀπέκρυπτεν corrigens, actum a Bekkero egi, ut nunc video.

Cap. 31, 1 καίτοι τὸν διατεινόμενον αὐτῶν καὶ βοῶντα καὶ κατηγοροῦντα τῶν ἄλλων ἦν ἔρη, σὺ δὲ δὴ κτέ. Parum apte additur αὐτῶν, quia verba τὸν διατεινόμενον κατηγοροῦντα scriptor singulari numero in genus usurpare videtur de iisdem, qui in praegressis plurali significati sunt. Quare aut αὐτῶν ex p. 788, 1 errore repetitum videtur, aut potius legendum αὐτὸν. *Atqui si ipsum illum, qui —, roga-veris.*

Bis ACOUSAT. p. 804, 4 ἐπιτείνουσai τὸ φθέγμα πρὸς τὸ ὀρθιον. Recte Schol. Voss. τὸν ὀρθιον, scil. νόμον, quod nota ellipsi omittitur. Quod in verbis vicinis Madvigius pro ἄμα λέγων probat alteram lectionem μεγάλα, in eo procul dubio fallitur, quia eo quem voluit sensu Graecum est μέγα, (ut μικρὸν) λέγειν, φθέγγεσθαι, φωνεῖν, sim. Longe aliud est λέγειν μεγάλα, ut in noto versiculo ὦ δαιμόνι' ἀνδρῶν, μὴ μεγάλα λίσαν λέγε. Optime autem habet vulgata lectio. *Omnes simul dicere volentes vocem supra vires intendunt.* Recte idem mox cap. 14, 11 praefert scripturam τὸν Σύρον et τὸν αὐτὸν pro dativis. Fons erroris est p. 809, 1 τῷ ῥήτορι τῷ Σύρῳ.

Cap. 16, 4 ἀνδράποδον ὃ μόνον εἶχεν εὖνουν καὶ πῖσδον [αὐτῇ]. Suspectum est mihi pronomen. In cap. extr. dubito num Lucianus scripserit ῥευσάτω. Deor. mar. dial. 12, 1 legitur ῥυῆναι et sic Iup. trag. 2, 8, et Anach. p. 916, 1 libri conspirant in διαρρυεῖσα. Quare hic quoque legerim ῥυήτω.

P. 812, 2 ἥπερ αὐτῇ τὰ πολλὰ συνυπουργεῖ. Compositum est ἀδόκιμον neque alibi, quod sciam, apud nostrum reperitur. Quare placet altera lectio ὑπουργεῖ, (ΩΦΜα), quo verbo saepius Lucianus utitur.

P. 812 extr. τῇ μέθῃ abesse malim post διάβροχος.

P. 816, 3 l. ἀναβιβᾶται.

Cap. 20, 4 πρὸς αὐτὴν, quod praegresso πρὸς ἐκείνην male abundat, expunxerim.

P. 819 extr. malim: πολλὰ (μὲν) διεξιόντας vel περὶ (μὲν) τοῦ καρτερεῖν.

P. 820, 13 καὶ ὁ πόνος ἀληθέσσερος αὐτοῦ καθίκετο. Bene Fritzscheus intellexit sententiam poscere adverbium, sed nihil erat cur coniecturam suam ἀληθέςερος praeferret cod. M lectioni ἀληθέσσερον, quae etiam si veteri correctori debeatur aequae lenis est emendatio et magis conveniens usui Luciano.

Cap. 25, 2 frustra Sommerbrodtius τοῦτ' (οὐ) πράξειν; nam τοῦτο πράξειν pertinet ad οὐδὲ — ἀνελήλυθε, non ad solum verbum.

Cap. 28 extr. τὸν Διάλογον abesse malim.

Cap. 30, 4 τὰ κεφάλαια δ' αὐτὰ ἐπιλυσάμενος. Fidem non habeo Fritschio sic Graece recte dici contendenti, requiroque ἀπολυσάμενος.

P. 831, 5 πολλὰ ἔχων (ἔτι) εἰπεῖν potius corrigam quam cum Fritschio πολλὰ (ἔτι) ἔχων εἰπεῖν, quia ante litteras ΕΙΠ facilius ΕΤ perire potuit quam ante ἔχων.

P. 832, 7 malim καὶ (τὸν) κυνισμόν.

DE PARASITO C. I, 12 l. (ἦσ)τινος.

P. 836, 13 λέγοιμι post εἰ μὴ suspectum, quo deleto, intellige ἀποκαλοῖην.

P. 839, 2 depravato προῖσαι nihilo melius est προῶσαι, quod coniecit Iacobsius, nec magis ferri potest Madvigii coniectura παρίσται, quod dicitur de δόξα, γνώμη, similibus, non de risu. Facilius ferrem προίεται, quod verbum de voce usurpari solitum non male diceretur de risu, licet exemplum desiderem.

P. 842, 6 εἴπερ. Recte F. ἥπερ.

Cap. 12, 5 supplē: εἰ δὲ ἔχει, (ἔχει) εἴτε παρ' ἑαυτοῦ εἴτε παρ' ἄλλου, tum vero vs. 6 expunge interpretamentum τὸ φαγεῖν ἔχει.

Cap. 25 extr. l. προφεςερα pro προφεςεάτη.

P. 857, 10 καὶ συμφωνεῖ ταῦτα [καὶ] παρ' Ἑλλησι καὶ βαρβάροις. Dele καί.

P. 860, 10 ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀπορῶ οὔστινας καὶ εὖρης

εἰπεῖν. Madvigius coniciens ἔξειν pro εὔρης non reputavit ἀπορεῖν iungi cum coniunctivo dubitativo. Recte tamen sensit locum corruptum esse. Emendatio incerta. Ne ἀπορεῖν quidem, quod non solet referri ad alienam difficultatem, recte habere videtur. Expectabam tale quid: ἀλλὰ καὶ σφόδρα ποθῶ οὔστινας καὶ ἐρεῖς ἀκούειν, aut delete εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ποθῶ (ἀκούειν) οὔστινας καὶ ἐρεῖς.

P. 861, 2 pro Διονυσίῳ cod. Marc. 436 habet Λυκείῳ, quod addito articulo substitui vult Cobetus. At quid Aeschini cum Lyceo? Facillime ΛΥΚΕΙΩΙ mero errore nasci potuit ex ΔΙΟΝΤΙΩΙ.

Cap. 34, 3 ἦκεν εἰς Σικελίαν ἐπὶ τούτῳ. Non venit ea conditione, ea lege, sed eo consilio, itaque ἐπὶ τοῦτο.

P. 862, 1 suppleo: καὶ δειπνήσας πάλιν ὀλίγας ἡμέρας ὑπ' ἀμαθίας (αὐθις) ἐξέπεσε. Facile post ΑΘΙΑC elabi potuit ΑΤΘΙC. Ni feceris, inepte scriptor hic inter ἀφυῖαν et ἀμαθίαν distinxisse videbitur. Possis tamen etiam transponere πάλιν ante δειπνήσας aut post ἡμέρας.

Cap. 37, 2 recte Solanus pro παρασιτίᾳ coniecit παρασιτεῖν, quod vero Struvius pro ὥσπερ reponit οὔσπερ aperte non sufficit, nam et ita dicendum fuerat τοὺς φιλοσόφους et p. 860 dixerat πᾶμπολλοι. Conieci φιλοσόφους μὲν οὖν, ὥσπερ (εἶπον), παρασιτεῖν σπουδάζαντας ἔδειξα, παράσιτον δ' οὐδεὶς ἔχει φράσαι φιλοσοφεῖν ἐθελήσαντα. Respicit enim ad dicta cap. 31, 4—7.

Cap. 41 extr. ἄρ' οὐχ ὁ τοιοῦτος καλὸς μὲν γένοιτ' ἂν καὶ ζῶν δπλίτης, καλὸς δὲ καὶ εἰ ἀποθάνοι [καλῶς]. Expunxerim ultimam vocem, quia τὸ αἰσχρῶς ἀποθανεῖν de eiusmodi homine ne cogitari quidem potest.

P. 865, 9 εἶχε. τί ἔτι; Libri A F εἶχεν ἔτι. Verum puto: εἶχεν. τί; οὐχὶ Δημάδης κτέ. Vs. 10 abesse malim nomen Φιλίππου, et 14 articulum ante Ὑπερίδης.

P. 866, 1 ἐντειχίδιοι. An ἐντείχιοι? Vs. 3 l. κορυφαῖος pro κορυφαϊότατος.

Cap. 49 vid. P. et L. p. 84 et insuper γὰρ inserte post ἂν.

C. 51, 4 σκοπῶμεν τὰ τῆς εἰρήνης χωρία. T. οὐπω ξυνίημι ὅτι τοῦτό πως βούλεται — Π. Οὐκ οὐν ἀγορὰν καὶ δικαστήρια καὶ παλαίστρας καὶ γυμνάσια καὶ κυνηγέσια καὶ συμπόσια ἔγωγε φαίην ἂν πόλεως χωρία; Ne sic quidem intelligo, nisi suppleatur

(εἰρηναῖα) πόλεως χωρία. aut pro πόλεως substituatür εἰρήνης, quod nemo substituet.

Vs. 16 ἐπεὶ τίς ἐν παλαίῃρα Φιλόσοφος ἢ ῥήτωρ ἀποδὺς ἄξιος συγκριθῆναι παρασίτου τῷ σώματι; Ex ipsius praecepto Soloec. 5 extr., quod alibi constanter observat, scribere Lucianus debuerat παραβληθῆναι vel ἀντεξετασθῆναι. Cf. Phrynichus s. v. σύγκρισις. Insuper expectes παρασίτῳ τὸ σῶμα.

P. 876, 3 ἐν τριβωνίῳ κείμενος κτέ. Expectes κατακείμενος, quod sollemne de *accumbentibus* verbum est.

C. 53, 13 post ἔχοντα abesse malim αὐτά.

C. 54, 4 suspecta mihi sunt verba ἄλλως γε οὕτε (sic libri) παράσιτος ἂν εἴη, nec 55, 10 praesto ipsius Luciani esse verba ἢ μὴ γενομένου.

C. 54, 12 Φιλοσόφους δ' ἤδη ἐγὼ πολλάκις εἶδον οὐδενὸς ὄντος δεινοῦ, τόξα ἐνεσκευασμένους· ξύλα μὲν γὰρ ἔχουσι καὶ εἰς βαλανεῖον ἀπιόντες καὶ ἐπ' ἄρισον. Repudio quod in *Luc. et Plut.* pro τόξα coniciebam ξύλα vel ῥόπαλα, cum praesertim alio ducat usus verbi ἐνσκευάζεσθαι. Suspicio nunc θώρακα. Nempe *loricam* induunt vadentes δι' ἐρημίας, nam clavas gerunt semper et ubique καὶ εἰς βαλανεῖον ἀπιόντες καὶ ἐπ' ἄρισον.

Cap. 56 legerim: ἐπεὶ ὃ γε τοιοῦτος οὐκ ἂν εἴη παράσιτος, ἀλλ' ἑαυτὸν [ἐκεῖνος dele] ἀδικοῖ, ὅς γ' (pro ἀδικεῖ ὥς) εἰ μοιχεύσας τύχοι, ἅμα τῷ ἀδικήματι καὶ τοῦνομ' ἂν μεταλαμβάνοι (pro τοῦνομα μεταλαμβάνει) τοῦ ἀδικήματος.

Cap. 60 extr. malim τοῦτ' αὐτὸ γὰρ pro τοῦτο γὰρ.

ANACHARS. p. 884, 10 χρῖσμα. Meliorem formam χρῖμα celat lectio cod. E χρῆμα.

Cap. 9, 2 σέφανος [ἐκ] κοτίνου — [ἐκ] πίτυος, ἐν Νεμίῳ δὲ σελίνων πεπλεγμένος. Infra cap. 15 p. 893 extr. recte absunt praepositiones.

Vs. 8 ἄθλα — ἄξια τοῖς τε διαθεῖσιν αὐτὰ κτέ. Inauditum est διαθεῖναι pro προθεῖναι s. θεῖναι ἄθλα. Correxi δὲ θεῖσιν.

Cap. 13, 4 supplē (τὴν) τόλμαν.

Cap. 14, 4 ὅπως ἂν [τὰ] κάλλιστα οἰκηθεῖν πόλιν. Articulus adhaesit ex τὰ κάλλιστα vs. 2.

Cap. 20, 5 malim τῶν (ἐμ)πολιτευομένων.

Cap. 22 p. 904, 5 transpone καὶ λοιδορεῖσθαι καὶ ἀπο-

σ κ ὠ π τ ε ι ν ἐφίεμεν ἐς τοὺς πολίτας. Nam loīdoreĩsθai εἷς τινα non dicitur.

Vs. 8 ἀμείνους γὰρ οὕτω γίνονται [δνειδιζόμενοι]. Deleatur interpretamentum.

P. 906, 10 l. ἡγούμενοι πολὺ (ἄν) ἀμείνοσι χρήσασθαι, aut χρήσεσθαι. Eadem est dubitatio cap. 30 init. sitne legendum γενήσεσθαι pro γενέσθαι, an inserenda vocula ἄν.

Cap. 28, 4 ὡς μὴ ἐπὶ τὸ κραταῖδον ἢ πτῶσις αὐτοῖς γίγνοιτο, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μαλακὸν ἀσφαλῶς πίπτοιεν. Exemplum desidero ubi κραταῖδον significet σ κ λ η ρ ὄ ν, *durum solum*. An forte Lucianus, quod saepe facit, usus est vocabulo Homérico, scripsitque ἐπὶ τὸ κραταίπεδον?

Vs. 13 καὶ ταῦτα πάντα — ἐς τοὺς πολέμους καὶ χρήσιμα. Infeliciter Madvigius, recte haerens in vocula καὶ sic ante adiectivum intensive usurpatum coniecit οὐκ ἀχρήσιμα, vocabulum commentus nec Graecum nec recte formatum. Debuerat καὶ (μᾶλα) χρήσιμα, quo nihil est usitatius.

P. 911, 7 l. ἀνεωγμένοις. Vs. 8 ἀποσμη. Atticorum sermo postulat ἀποσμη, sed fortasse est Luciani hic error, qui certe in verbo χρῆν, quod χρᾶν Ionum more vocat, perpetuo lapsus est.

P. 914, 4 pro φυγόντων l. φευγόντων propter sequens τολμῶντος.

P. 915, 9 requiro ἄδηλον (δν) ὁπότε τις — φονεύσει (pro φονεύσειεν), ut noto loco Thucydideo 1, 1. 2 legitur ἄδηλον δν ὁπότε τις ἐπελθὼν — ἄλλος ἀφαιρήσεται.

C. 36, 5 pro ὁπότε aptius videtur ὅποι. Ibidem fieri potest ut verba καὶ Ἰσθμοῖ aliena manus invexerit, siquidem in sequentibus commemorantur tantummodo μῆλα καὶ κότινος, non vero ὁ πιτύινος σέφανος. Cf. c. 9 et 36 extr.

DE LUCTU c. 5 ἐς τὸ ἔσω abesse malim.

C. 7 extr. καθάπερ ἐς ἀποικίαν τινὰ πέμπουσιν [ἐς] τὸ Ἠλύσιον πέδον. Suspectum alterum ἐς.

C. 8, 6 an ὑπὸ γυπῶν (ἐξ)εσθιόμενοι?

C. 10, 6 malim (δ) Ἀττικὸς.

C. 12, 3 καὶ που καὶ ἐσθὴς καταρρήγνυται. Proprium in ea re vocabulum est περιρρήγνυται, quod tamen reponendum esse non contendo.

P. 928, 4 An γήμας?

P. 930, 2 Cobetus ῥιγῶν pro ῥιγοῦν. Nusquam tamen, quod sciam, melior forma in Luciani libris servata est. Hunc vero libellum ab alio profectum esse quovis pignore contendam.

C. 17 init. Φέρε τοίνυν — ὧ τῆς συμφορᾶς. Ad eiūlatus ridicule intermixtos rei laetae (liberationis scil. a maximis malis) mentioni inficetus huius libelli scriptor respicere mihi videtur scribens in proximis ἂν ταῦτα λέγῃς — οὐκ οἶσι πολὺ ἀληθέστερα καὶ γελοιοτέρα ἐκείνων ἐρεῖς; neque ei eripiam suum γελοιοτέρα, quod improspere successu olim Jacobsius in γενναιοτέρα, nuper Mehlerus in τελειότερα mutare aggressi sunt.

C. 19, 4 supple (τὸ) τὸν ἄκρατον ἐπιχεῖν, et vs. 10 dele emblema ἡ κόνις.

P. 933 extr. 1. ὀδυρώμεθα pro Indicativo.

RHETORUM PRAECEPTOR. C. 2, 17 pro ἀποκυλισμένους requiro κατακυλισμένους, nam sequiorem formam κυλίω pro κυλίνδω Luciano eripere non ausim.

Vs. 20 οὐκ εἶχε διὰ ταχέων ἐκπέμπειν τοῖς σατράπαις τὰ δοκοῦντά οἱ περὶ αὐτῶν. Expectabam ἐπισέλλειν, sed fortasse post ἐκπέμπειν excidit τοὺς ἀγγελοῦντας. Cf. Contempl. 11. Hermot. 15. Deor. dial. X. 1. Mar. dial. VII, 2. Mox 24: εἰ γάρ τις ὑπερβαίῃ — αὐτίκα μάλα ἐν Αἰγύπτῳ ἐσὶν [οὗτος]. Alii libri οὗτός ἐστιν. Pronomen exulato.

Cap. 6, 1 ἀλλὰ μὴ σύ γε πάθῃς [τὸ] αὐτὸ. Dele articulum cum optimis libris. Tum corrige ὑπερπτάντα et expunge post ὅρος verba ἐκ Περσῶν ἐς Αἴγυπτον, absurde iterata e capite superiore, quod vel docere poterat articulus post ὅρος non repetitus. Neque, opinor, ille mons pertinebat a Persis usque ad Aegyptum. Vide praegressa et cf. 7 init., unde apparet scriptorem cogitare potius montem illum Hesiodeum, in cuius vertice Virtus habitat. — Mox vs. 15 scripserim : ἢ εἴ που (αὐτὸς si forte) τὸν Νεῖλον εἶδες γραφῇ μεμιμημένον — μικρὰ δέ τινα παιδία περὶ αὐτὸν παίζοντα —, τοιοῦτοι καὶ περὶ τὴν ῥητορικὴν οἱ ἔπαινοι. Libri variant inter ἢ που et εἴ που. Dindorfius ἤδη που. Iacob. ἢ που. Vs. 20 an γήμειας (C. 8, 14 γαμεῖς? 9, 10 γαμεῖν?)?

C. 9, 6 sqq. ὑποδεικνύς τὰ Δημοσθένους Ἰχνη καὶ Πλάτωνος — καὶ Φήσῃ εὐδαίμονά σε ἔσεσθαι καὶ νόμῳ γαμεῖν τὴν Ῥητορικὴν

εἰ κατὰ τούτων ὀδύσειας κτέ. Scripserim κατὰ (τὰ) τούτων sc. ἰχνη, aut κατὰ ταῦτα.

C. 10, 11 an προγηρᾶναι? Quae sequuntur verba turbata sic constituerim: μακρὰ χαίρειν λέγε, ἀναβαίνειν (ἔων) αὐτὸν — ἀναγειν, σὺ δὲ καταλιπὼν — συνόντα, πρὸς τὴν ἑτέραν ἐλθὼν εὐρήσεις κτέ.

C. 14 extr. οὐδ' εἰάν, τὸ κοινότατον, μηδὲ [γράφειν τὰ] γράμματα εἶδης. Dele emblemata.

C. 15, 4 ᾧ μὲν — ᾧ δὲ soloece. Cf. Soloec. 1. Constanter sic Diodorus.

Vs. 9 sq. αἰδῶ δ' ἢ ἐπιείκειαν ἢ μετριότητα ἢ ἐρύθημα οἴκοι ἀπόλιπε. Ter pro ἢ reporatur καὶ. Pro primo autem καὶ legitur in A B. Deinde vs. 13 recte multi codd. καὶ μόνα pro μόνα καὶ. Sequitur: καὶ ἢ ἐσθῆς δ' ἔσω εὐανθῆς καὶ λευκὴ ἔργον τῆς Ταραντίνης ἐργασίας. Optimi libri A B C exhibent ἢ λευκὴ. Quoniam vero eadem vestis vix simul εὐανθῆς et λευκὴ esse potest, corrigendum senseo εὐανθῆς ἢ λευκὴ. Insuper suspectum ἔργον — ἐργασίας, cum praesertim in A sit ἔρνα, in B ἔρνα, in C ἔρια in D ἔργα. Si recte per se dicitur ἔργον — τῆς ἐργασίας, nescio an recipiendum sit ἔργα, quod pertineat ad utrumque vestimenti genus; sin minus, vox plane delenda ut glossema. An forte sub ἔργον latet ἐρίου?

Mox post βιβλίον ἀεὶ vide ne exciderit ἐν τῇ χειρὶ. Cf. adv. ind. 4 med. et 7 extr. et 18 init.

C. 16, 3 οὐδ' ἀποστραφήσεται [καὶ σκορακιεῖ]. Cod. C. καὶ οὐδὲ σκορακιεῖ. Verbum σκορακίζειν formatum ad extremae aetatis analogiam, est τοῦ πονηροτάτου κόμματος, neque alibi apud nostrum reperitur. Multum vereor ne sit emblemata.

C. 22, 8 l. ἐπιστρέψοντα pro praesenti.

C. 23, 2 in hoc vitiorum catalogo pro abundanti λαγνεύειν malim λιχνεύειν. Cf. ad. Iov. trag. 52 et ad Fugit. 19. — Vs. 8 l. ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ.

C. 24, 17 τέτταρας — ὀδόντας ἐχούσης χρυσίῳ καὶ τούτους ἐνδεδεμένους. Odontologorum iudicio rectius scribetur χρυσῷ.

C. 25 init. κἂν ταῖς δίκαις ἐξετάζομαι προδιδούς τὰ πολλὰ καὶ τοὺς δικασὰς τοῖς ἀνοήτοις καθυπισχνούμενος. Malim: τὰ πολλὰ, καί τοι τοὺς δικασὰς κτέ. ut sit sententia: prodens plurimisque (clientes), σὺν ἰudicium corruptionem stolidis istis pro-

mittere solitus. Saepe Lucianus καίτοι usu novitio minus recte iungit cum participio, ubi veteres usurpant καίπερ.

PHILOPSEUDES. P. 32, 2 desidero hunc verborum ordinem: ὅς δ' ἂν οὖν ἐμφρόνως ἐξετάζων ταῦτα καταγέλασα ὄντα μὴ οἶηται ἀληθῆ εἶναι, ἀλλὰ Κοροΐβου τινὸς ἢ Μαργίτου νομίζῃ τὸ πείθεσθαι ἢ Τριπτόλεμον ἐλάσαι διὰ τοῦ αἵματος — ἀναρπασθῆναι, ἀσεβῆς οὗτος κτέ. Possis etiam deleto ἀλλὰ retinere verborum ordinem et librorum lectionem νομίζοι scribendo: ὅς δ' ἂν — εἶναι (ἐμφρόνως γὰρ ἂν — ἀναρπασθῆναι), ἀσεβῆς οὗτος.

Cap. 6, p. 35, 7 dele alterum ὁ Εὐκράτης.

P. 36, 2 ἐλάφου δὲ θηλείας ἔτι παρθένου [καὶ ἀβατου]. Suspectum mihi additamentum.

P. 42, 11 deleverim ἐκ ante πηλοῦ.

P. 47, 2 suspectum mihi ἀνδριάς.

P. 49, 9 in verbis οὐ θεοποιός τις ἀλλ' ἀνθρωποποιός ὢν iure haesit Sommerbrodtius, nec tamen fidem habeo corrigenti οὐ θεός ποιός τις ἀλλ' ἀνθρώπιον ὢν, quod non sic Lucianus dixisset, sed οὐ θεός τις, οἶμαι, ἀλλ' κτέ. Potius emblemata esse crediderim, cuius fons sit locus 18, 8.

C. 21, 4 τὰς πυξίδας ἀνατρέπων — καὶ τὴν θύραν περιτρέπων. Locum corrumpit parechesis. Fortasse legendum est περιστρέφων.

C. 22, 2 ἐτύγχανε μὲν ἀμφὶ τρυγητὸν τὸ ἔτος ὃν, ἐγὼ δὲ ἀμφὶ τὸν ἀγρὸν μεσούσης τῆς ἡμέρας τρυγῶντας ἀφείς τοὺς ἐργάτας κατ' ἐμαυτὸν εἰς τὴν ὕλην ἀπήειν. Pro altero ἀμφὶ conieceram κατὰ, quod ipsum nunc video ita placuisse Fritschio, ut in editione suo reposuerit. Sed fortasse, ne littera quidem mutata, sola corrigenda est interpunctio ut scribatur: ἐγὼ δὲ ἀμφὶ τὸν ἀγρὸν· μεσούσης τῆς ἡμέρας κτέ. Nota est locutio εἶναι ἀμφὶ τι de eo qui in aliqua re occupatus est, nec male habet asyndeton in vivida narratione.

C. 22, extr. καὶ ἅμα λέγων ἐδείκνυεν (ἐδείκνυ?) ὁ Εὐκράτης (nomen abesse malim) τὰς ἐπὶ τοῦ πήχεως τρίχας πᾶσιν ὀρθὰς ὑπὸ τοῦ φόβου. Fritschius recepit Solani coniecturam vulgata vix meliorem πᾶσας. Rectius Mehlerus nuper proposuit ἐς ὥσας, quod tamen haud ita facile sic potuit corrumpi. Fieri potest ut litterae quaedam exciderint, et olim fuerit: (ὥς ἐ)ς ἅσιν ὀρθὰς ὑπὸ τοῦ φόβου.

C. 27, 18 an (ἔφη) δείξας? Durissime enim pendet participium a verbo per ellipsin omissio. Cf. 56, 5, ubi δείξας pendet ab εἶπεν.

P. 56, 17 ἦν γὰρ τοῦτο λέγει, οὐ πάνυ ἀπόβλητα φήσκει. Praestiterit ἀπόβλητά φησι.

P. 57, 2 λέγε — ὥς ἐθέλοις ἰδεῖν. Recte Belinus ἐθέλεις.

Vs. 14 ἐπὶ τινὰ τῶν πολλῶν. Usitatus foret ἐφ' ἓνα.

O. 38, 9 ὁ Ἀπόλλων suspectum.

C. 40 magis mihi quidem haec placerent si scripta: Φασὶ γέ τοι μὴ μόνον λυττᾶν καὶ τὸ ὕδωρ φοβεῖσθαι ὁπόσους ἂν οἱ λυττῶντες κύνες δάκωσιν, ἀλλὰ καὶ τινὰ ὁ δηχθεὶς ἄνθρωπος δάκη, ἴσον τῷ κυνὶ δύνασθαι τὸ δῆγμα, καὶ σὺ ἔοικας αὐτὸς — δηχθεὶς μεταδεδωκέναι καὶ μοι τοῦ δῆγματος. Vulgo ἴσα — δύναται τὸ δῆγμα καὶ τὰ αὐτὰ καὶ κεῖνος φοβεῖται, quae ultima verba loco iam corrupto ad praegressa interpretanda adscripta esse crediderim. Debuerat certe τὸ αὐτὸ, scil. τὸ ὕδωρ.

Hippias p. 66, 3 et 5 pro ὑπὲρ praestet περί.

Vs. 9 ψᾶλαι prava forma est pro ψῆλαι. P. 67, 1 οἶον τῶν πάλαι. Articulum dele cum A B F, interpolatum e seq. vs., et sine libris pro οἶον corrige οἶους. P. 68, 2 ad ἐπινοίᾳ additum malis σοφῇ.

Cap. 3, 7 ἐν αἷς πρὸ αὐτοῦ γενέσθαι ἡτύχησαν. Verbum aut dele, aut corrige γενόμενοι.

P. 65, 4 ὅμως invectum videtur e vs. 6.

P. 72, 3 suppleo Φρυγίου (λίθου). Cf. 71 extr. et mox Νομάδι λίθῳ.

P. 74 ext. legerim (ἐλ)λούσασθαι.

BACCHUS. 75, 12 ἀσπίσι γὰρ εἰκαζον [καὶ] τὰ τύμπανα. Vs. ult. οὐράς ἔχοντας, κεράσας, οἷα τοῖς ἄρτι γεννηθεῖσιν ἐρίφοις ὑποφύεται. Expectes sane καὶ κέρατα, quod revera est in cod. T et olim coniecit Marcilius. Sed optimorum librorum lectio fortasse defendi potest ope loci ex *Muscae encomio* 1, 5 ἐπτέρωται δὲ οὐ κατὰ ταῦτά τοῖς ἄλλοις, ὥς τοῖς μὲν (sc. τῶν πτερῶν) ἀπανταχόθεν κομᾶν τοῦ σώματος, τοῖς δὲ ὠκυπτέροις χρῆσθαι.

P. 76, 5 ἐν πορφυρίδι καὶ χρυσῇ ἐμβάδι. Expectes χρυσαῖς ἐμβάσιν. Vs. 8 pro ῥινόσιμον malim τὴν ῥίνα σιμόν, cl. Navig. 16 et Deor. conc. 4 extr.

P. 78, 1 malim ἐνταῦθα δὴ pro ἤδη.

C. 4, 11 καὶ τῶν θύρων ἄκρων ἀπογυμνοῦσαι τὸν σίδηρον.
Immo καὶ.

P. 79, 4 ὥς οὐκ ἐχρῆν. Quia agitur de praecepto generali, cuius veritatem tum experti sint Indi, malim ὥς οὐ χρῆ. Hinc etiam pluralis numerus ξένων στρατοπέδων.

C. 5, 9 recte cod. F περὶ pro ὑπέρ.

C. 6, 10 διειδεσάτου ὕδατος. Hic et de dipsad. prope fin. διειδεῖ — ὕδατι vereor ne διειδῆς, quod est vocabulum valde ἀδόκιμον, e glossemate substitutum sit pro διαυγῆς, quod nostro est admodum in deliciis.

HERCULES. C. 3, 12 ἀχθεσθησομένοις. A F exhibent ἀχθισομένοις. Corrige ἀχθεσομένοις.

C. 4, 1 an θεωρῶν pro δρῶν?

C. 7, 7 optimè iam intellexit Belinus verba χαλεπὸν γῆρας κατέληφέ σε ab interpretibus ex Homero in vulgarem sermonem conversa esse et verba Homeri Luciano restituenda esse. Confirmat quodammodo optimus Vaticanus, qui voculam καὶ post λέλυται rectissime omittat.

Cup. 8, 10 δρᾶς ὅπως παραμυθοῦμαι τὴν ἡλικίαν [καὶ τὸ γῆρας] τὸ ἐμαυτοῦ. Deleto interpretamento, corrige τὴν ἐμαυτοῦ. De extremis libelli verbis iam egi *Plut. et Luc.* p. 79, ubi pro *Hercul.* calami lapsu scriptum est *Bacch.*

DE ELECTRO. 2, 6 πότε δέ. Malim δὴ.

Ib. 14, verba ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ relego in marginem.

P. 89, 5 pro ἀνέπλαττον legerim ἀνεπλαττόμην, ut recte legitur v. c Navig. 12 init.

Cap. 5 extr. dele καὶ ante ἡδὺ cum parte codicum.

MUSCAE ENCOM. 4, 4 dele articulum ante πτερά.

P. 94, 2 καὶ ἀποτίκτει σκώληκα μικρὸν [τὴν μυῖαν ὕστερον].

Verba otiosa deleverim. Cf. cap. init. Ipse Lucianus saltem dedisset μυῖαν ὕστερον γενησόμενον.

C. 7 extr. suspecta vv. τὸν Ἑρμότιμον.

C. 8, 3 ἡ μέλιττα οὐχ ἤκιστα μυῖαις [καὶ ἀνθρώποις] ἐργάζεται. Inclusa adscripsit sedulus lector, nam homines hic nihil ad rem.

C. 9, 2 l. οὐκ (ἐν) ἐνὶ τόπῳ. Ib. 5 ὑπὸ σκότῳ μέντοι — οὐδὲν ἐργάζεται οὐδὲ ἀξιοῖ λανθάνειν τι πράττουσα [οὐδὲ ἡγεῖται]

τι αἰσχροὺν ποεῖν], ὃ ἐν Φωτὶ δρώμενον αἰσχυνεῖ αὐτήν. Verba inclusa dicto adimunt omnem argutiam et leporem.

C. 10 init. καὶ ἀντερασθῆναί γε τῇ Σελήνῃ [κατὰ τὸ αὐτὸ ἀμφοτέρως] τοῦ Ἐνδυμίωνος. Quae seclusi ne per grammaticam quidem stare possunt. Subiectum est singulare Μῦσαν.

ADVERSUS INDOCTUM. Cap. 2, 3 ἔγραψαν pro γράψαιεν recte Belinus.

C. 3, 7 Musae revera apparuerunt Hesiodo, quare dele ἄν ante ὤκνησαν.

C. 4, 5 ὅσα παρὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ αὐτὰ δακτύλις μεταγεγραμμένα εὐρέθη καλῶς, ἅπαντα ἐκεῖνα. Legerim ὅσα πρὸς — καὶ ταῦτα, tum καὶ Νηλέως ex ingeniosa Madvigii coniectura (cft. Ath. I p. 3 A et Strab. p. 608 sq.), qui pro παρὰ non recte coniecit γραφείω, quod articulo carere non potuerit.

P. 104, 13 l. πιθοῦ pro πεῖθου.

C. 6, 3 requiro ὑπὸ pro ἀπό.

C. 7, 4 ἥς τὰ μὲν ἄλλα μὴ ἐξετάζειν. Sine causa idonea Cobetus ἐξέταζε, nam infinitivus pro imperativo nec Atticis inusitatus erat nec Luciano, qui v. c. Pseudolog. p. 174, 3 scribit σὺ δὲ προσέχειν τὸν νοῦν.

C. 7, 6 sq. ὁ Θερσίτης videtur emblemata et c. 8, 3 ἐν τῷ Τάραντι, nec minus p. 108, 3 τῷ καρπῷ, et C. 12, 5 διαφθείραντα, nam quid aliud est διαφθείρειν quam χρήμασι πείθειν? tum 15, 5 εἰς ὃ ἐκεῖνος ἔγραφε.

C. 15, 1 l. λέγεται δὲ pro γὰρ. Nulla enim redditur ratio praegressorum.

C. 17, 6 τίλφαις. Solanus σίλφαις, quae forma a Phrynico p. 300 damnatur. Si quid inutandum, rectius scripseris τίφαις, cl. Arist. Ach. 920, 925.

P. 116, 2 supple καὶ (δ) ψευδοφίλιππος.

C. 21, 10 post εἰκόνα pro virgula ponatur hypostigme.

P. 117, 2, 118, 9, 125 8 male ὑπὲρ usurpatur pro περὶ.

Sitne sequioribus hic usus permittendus necne ambigo. Mox p. 117, 10 verba καὶ γὰρ — ὁμοίως vide ne sint scholium. Variant libri.

C. 28, 8 verba multis nominibus vitiosa partim cod. A ope sic tento: εἰ γὰρ καὶ φθέγγαιο μόνον, ἢ καὶ λούμενος ἀποδύσαιο,

μᾶλλον δὲ μὴδ' ἀποδύσαιο, οἱ δ' οἰκέται μόνον ἀποδύσαιντό σου, τί οἶει, μὴ αὐτίκα ἔσεσθαι πάντα σου πρόδηλα τὰ τῆς νυκτὸς ἀπόρρητα; Verba εἰ δοκεῖ dittographia nata crediderim e sequentibus οἰδοικεταί.

P. 119, 4 l. περιβαλόμενος pro praesentis participio et mox vs. 8 κομμοῦσθε pro κοσμεῖσθε.

P. 120, 1 l. ξυνελῶντας pro ξυνελάσσοντας. V. 3 praetulerim νεόκτητον οἰκίαν cum F M pro νεόκτιστον, quod de urbibus templisque dicitur, non de aedibus privatis.

P. 121, 4 καὶ λόγοις. Probabiliter Iacobsius οὐκ ὀλίγοις. Possis quoque καὶ μάλα πολλοῖς.

Vs. 11 pro ὁποίαις lege ἢ ποίαις vel καὶ ποίαις. Tum supple οὐδεὶς (σε) ἑώρακε τοῦτο ποιοῦντα. et post pauca recipe Solani correctionem ἔργων pro λόγων. Nihili est hic λύχων, quod coniecit Iacobsius.

P. 123 extr. χρήσει [ές] οὐδέν. Dele praepos.

Cap. 30, 9 ὅσα — ποιεῖς, αὖθις ἀκούσει πολλάκις. Syllabam e fuga retrahas duplicando ποιεῖς, (εἰς)αὖθις, i. e. posthac. Πολλάκις hic est fortasse, non saepe, ut vertunt.

CALUMN. p. 126, 9 σχεδὸν γὰρ τὰ πλεῖστα τῶν [ἐν τῇ σκηνῇ ἀναβαινόντων] κακῶν εὖροι τις ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καθάπερ ὑπὸ τραγικοῦ τινος δαίμονος κεχορηγημένα. Soloeca vocabula, debuerat enim scribi ἐπὶ τὴν σκηνὴν (cf. Pseudul. c. 4), non esse Luciani habeo persuasissimum. Lucianus enim non de fictis illis dramatum sed de veris vitae malis haec dicit: quod si non faceret, quid opus foret illa comparatione καθάπερ ὑπὸ τραγικοῦ τινος δαίμονος? Eodemque tendunt tam sequentia quam praegressa.

Cap. 2, 6 καὶ γὰρ αὖ καὶ οὗτος διαβληθείς. Deest verbum finitum et locus non est particulis αὖ καὶ, pro quibus vide an reponendum sit ἔτυχεν.

P. 128, 1 aut repetenda praepositio ὑπὸ ante τῆς — ζηλοτυπίας. aut pro genetivis legendum τῇ — ζηλοτυπία.

Cap. 8, 4 an καὶ τὸ μὴδὲν πλέον (ἔχειν) δικαιοσύνης ἔργα εἶναι?

P. 136, 6 locum vehementer turbatum sic tento: εἰ τῷ κατηγορῶ (μὲν) μετ' ἀδείας ἃ θέλει λέγειν ἐπιτρέπομεν, ἀποφράξαντες δὲ τῷ κατηγορουμένῳ τὰ ὧτα ἢ αὐτὸν ἐπισομίσαντες καταψηψιζοίμεθα (sc. αὐτοῦ). Libri ἢ τῷ σώματι σιωπῶντες. In Madvigii coniectura ἢ τὸ σῶμα κατασιωπῶντες, αὐτ' αὐτῶν (nostris)

obluratis aut ore (eius) silere coacto, eadem est obscuritas qua laborat Halmiana ἢ τὸ σόμα σιωπῶντος. Debuerat certe ἢ τὸ σόμα αὐτοῦ κατασιωπῶντος. Sed haud dubie requiritur *praeteriti* participium. Est enim manifestum τὰ ὦτα ad iudices, τὸ σόμα ad reum pertinere. Deinde vero sententia postulat: ἃ γε (pro ὥς) οὐ κατὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ νόμιμον φαίη τις ἂν γίγνεσθαι, expuncto a fine τὰς διαβολάς, quod loco iam depravato additum videtur. Vulgata sententia et absurda est per se, et ineptissime conclusa e praegressis.

P. 140, 10 l. τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ φθόνου ἢ μίσους εὐέλπιδα (pro εὐέλπιδος) λαμβάνουσα, οἰκτρότερα δὲ — ἐπάγουσα τὰ τέλη.

C. 12, 2 τοῖς ὑπολειπομένοις. L. ἀπολειπομένοις. Nam ἀπολείπεσθαι τινος (non ὑπολείπεσθαι) dicuntur qui post aliquem relinquuntur, quae locutio proprio sensu de currentibus in stadio. figurato de vitae curriculo usurpari assolet. In sequentibus correxerim: οὐδέ τι [τοῦ dele] κατὰ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ πολυπραγμονεῖ pro τοῦς ἀγωνιστάς. Cod. G habet ἀνταγωνιστάς. Singularis numerus melius conspirat cum praegresso τῷ (τὸν) πλησίον. Suspicio autem τοῦ, quod optimi libri habent ante κατὰ, nihil aliud esse quam meliorem lectionem sequentis articuli τοῦς, τῶν vero, quod pro eo habent dett. libri, coniecturae deberi. Guyetus coniciens τῶν συναγωνιστῶν non videtur reputasse συναγωνιστὴν socium esse, non adversarium. Mox vs. 10 pro ὁμοίως — γίγνεται malim ὁμοίᾳ.

C. 14, 8 pro μὰ Δί' aut νῆ Δί' aut ναὶ μὰ Δί' scribendum. Quod enim Fritzschi coniecit νῆ μὰ Δί' Graecum non est.

P. 145, 1. Suspicio: εὐθύς (ὥς) μύωπι διὰ τοῦ ὧτος τυπεῖς ἐκκέκασται pro διακέκασται. Nam ira *excandescere* est ἐκκάεσθαι.

C. 15, 4 ἐπ' ἐκεῖνο τοξεύουσι καὶ ἀκοντίζουσιν [ἐς αὐτὸ].

C. 17, 1 l. παρὰ δ' Ἀλεξάνδρῳ μεγίστη ποτὲ πασῶν ἂν διαβολὴ γένοιτο, εἰ λέγοιτό τις μὴ σέβειν μηδὲ προσκυνεῖν τὸν Ἡφαισίωνα. Vulgo e libris editur λέγοιτο, εἰ ἔλοιτό τις κιέ.

Vs. 6, malim ἀνίσασαν pro ἀνέστησαν, ut sequitur καθιδρύετο.

P. 149, 6 τῆς Ἡφαισίωνος θεϊότητος. Recte θεϊότητος cod. G.

C. 21, 3 ἀναπετῶσαι barbare pro ἀναπεταννῦσαι.

C. 23, 1 aridet libri F scriptura καὶ τὸ (δὴ) πάντων οἴκτισον.

C. 24, 1 necessarium videtur ἦν δ' ἢ (pro δὲ) ἀγεννέστερος. In ipsis praegressis pro προαισθόμενος e Solani coniectura legi-

tur προσιέμενος, sed praestiterit Aoristus προσέμενος.

P. 154, 6 καὶ ἰοῦ γέμουσαν τραγωδίαν. E probabili grammaticorum praecepto dolor acutiore sono ἰοῦ significabatur.

P. 157, 3 pro ποιῆται me requirere ἐπίθεται iam dixi *Plut. et Luc.* Cf. mox p. 156, 7 ἐπιχειροῦσι.

C. 25, 3 l. οὐκέτι pro οὐδ' ἔτι et ὡσπερεὶ (pro ὥσπερ) ἡδίκημένοι, quia illud significare potest *ut iniuria affecti*, hoc vero non aliter poterit accipi quam *quasi (tanquam) iniuria affecti essent*. Qua scriptura luculentius ostenditur rei absurditas.

C. 26, 1 malim (ἀν)επλήσθῃ.

P. 160 extr. requiro μισεῖν οὕτω ἢ (pro καὶ) ἀγαπᾶν.

P. 162, 2 παραβάλλεσθαι. Male Guyetus περιβάλλεσθαι, quod Graece non ponitur figurato *amplectendi* sensu. Recte habet vulgata, significatque *apud se deponere*.

PSEUDOLOGISTA. Non ipsum Lucianum hunc libellum sic inscripsisse arguit prava Graecitas. Quippe ψευδολογισῆς nihil aliud significare potest quam ὅς ψευδῇ λογίζεται, hic vero positum est pro ψευδολόγος, quae ne ipsa quidem satis apta foret huius scriptiois appellatio. Rectius igitur codd. A F exhibent περὶ τῆς ἀποφράδος ἢ κατὰ Τιμάρχου, sed etiam melius scholiasta om. voc. ἢ. Cf. c. 29.

Cap. I, 3 recte γ περί pro ὑπέρ. Mox optime vs. 6 εἶναι om. F M. Cf. cap. 12, 5.

C. 2, 12 dele τὰ ante ἐν ποσίν. .

C. 3, 4 suppleverim: μηκέτι (ὄνθον καὶ τὰ) τοιαῦτα κυλίνδειν. Vs. 9 οὐδὲ δεῖ [τινος] τοῦ ἀποδύσοντος τὴν λεοντῆν. Deleatur pronomen.

C. 4, 9 ἄγε τοίνυν, ὦ προλόγων καὶ δαιμόνων ἄρισε [Ἐλεγχε, ὄρα] ὅπως σαφῶς προδιᾶξεις. Dele inclusa. Quis umquam dixit ἄγε ὄρα ὅπως? De ὄρα et σκόπει a magistellis interpolatis non semel monuit Cobetus.

C. 7, 5 ὁ μὲν τὴν Φωνὴν ἐντρέψας εἰς μέλος, ὡς ᾤετο Θρηνόν τινά ἐπηύλει τῷ Πρωταγόρᾳ. An ἐπῆδε?

Vs. 9 expungatur τότε post αὐτοὺς cum F M.

P. 169, 1 θύουσιν ἅμα A E F. Haec lectio ducit ad veram lectionem θύουσι Νομᾶ pro Νουμᾶ, ut constanter Graeci Numam appellarunt. Vs 13 ἃ ποιεῖν ἐλέγετο καὶ ἃ ποιῶν κατ-

είληπτο. Expectes potius πάσχω. Cf. 20, 21, 25 extr.

C. 11, 4 del. ἡ ἀποφράς ut glossema.

C. 14, 9 δοκεῖ μοι ὅτι καὶ Ἀθῆναι πόλις ἐσὶν — μὴ εἰδέναι. Transpone καὶ ὅτι.

P. 174, 2 φέρε — ἀπολογήσομαι. Requiro coniunctivum, ut de Oeco 21, 13 alibique constanter. Vs. 7 dele praep. ἐς.

Ib. 9 λυπάην. Cod. A λυπάδην. Cobetus, cl. Eq. 894 coniecit *τορύνην*, quod non ita facile sic corrumpi potuit, nec necessario respicitur ad Cleonem. Etiam quis significetur in vicinia nomine ἐβδόμη ignoramus. Lenius fuerit quod in mentem mihi venit *λύτταν*, *rabiem*, et iam Gesnerum coniecisse *λύσσαν* (sic) nunc video.

C. 17, 6 τὰς ἐφημέρους ἐκείνας πράξεις ridiculo errore editur pro τὰς ἐφ' ἡμέρας ἐκείνης πράξεις. Nam ἐφήμερος esse *unum diem duraturus* quis nescit?

P. 177, 3 an (ὕπὸ) κρότῳ ἀπιών? Vs. 5 malis περὶ pro ὑπέρ. Vs. 9 suppleverim οὐκ(έτι) ἐπιβαίνεις. Vs. 15 l. ἐσχάτων pro ὕσάτων.

Cap. 20, 2 λέγοις al. codd. recte pro λέγεις. In cap. extr. ἐκεῖνον δ' οἶσθ' ὅτι καὶ ποιοῦντα — τὸ σόμα. Huius loci spurcitiem non intellexit interpret vertens *tu o*. Quid significetur satis arguunt verba praegressa σὲ μὲν ἐς γόνυ συγκαθήμενον (cf. 23, 25, 27), cum duplici Accusativo. Si verba genuina sint, requiram τὸ σὸν σόμα vel (εἰς) τ. σ. στ., quo ducere videri possit lectio cod. F τὸ οὖν σόμα. Sed potius cum plerisque libris expunxerim τὸ σόμα.

C. 23 extr. malim πόσων (ἂν) — δέοι; pro δεῖ.

C. 25, 4 ἀδικήματος — διώκοι. Ad sententiam recte Madvigius ἀσεβήματος. Sed usus postulare videtur ἀσεβείας.

C. 27, 3 ἔτι ante ἔστω abesse malim. Vs. 7 l. ἐξύρεις pro ἔξυρες. Nam ξυρᾶν et ξύρειν pessimae sunt Graecitatis. Vs. 8 l. (οἱ) βέλτιστοι. Vs. 14 καὶ αὐτὸς μὲν ἔκτισο μεθύων ἤδη. Melius abest ἤδη, sed latere puto μεθύων νῆ Δι, quam formulam pro νῆ Δία ante consonantes recte Aristophani et Luciano hic illic reddiderunt Dindorfii.

C. 27 extr. εἰς τὸν ἄκρατον ἐνέφευγες. An ἔφευγες?

C. 29, 2 καὶ γελαῖς καὶ τῶν ἄλλων καταπτύεις. Suspico: καὶ καταγελαῖς τῶν ἄλλων καὶ καταπτύεις.

C. 30, 2 l. ποιεῖ pro ποιεῖς.

C. 32, 8 in marginem relega τὸ παιπάλημα καὶ τὸ κίναδος. Pronomen ταῦτα non tantum ad haec nomina pertinet, sed etiam ad proverbia illa et fortasse simul ad μελάμπυγος.

In ipso libelli fine, cl. Piscat. 3, gravis me tenet suspicio ipsa verba Euripidea Bacch. 386 restituenda esse ἀνόμου τ' ἀφροσύνης pro καὶ ἀφροσύνης καὶ ἀνομίας.

DE ORCO. C. 1, 3 l. ποταμὸν — (ἐν)νήξασθαι ἡδύν.

P. 190 extr. ἀνακῦψαι iniuria tentavi Pl. et L.

P. 193, 4 malim οὐδ' ἐ(γ)κατεμέμικτο.

C. 7, 3 legerim ὑπὲρ (pro περὶ) τὰς χρείας, ultra quam opus est. Vs. 9 l. συνοῦσα. Vs. 15 l. φανεῖσθαι ut recte sequantur futura. In X est eius glossema ἔσεσθαι.

Cap. 9 extr. bis expungatur articulus τό, nam ἔαρ et λειμών et ἄνθος sunt praedicata. Vid. praegressa. Gliscente errore in libris dett. etiam λειμών habet articulum.

P. 200, 9 suspico: μὴ οὐχὶ παντὸς ἑλαττον (εὔ) ἔρεῖν, i. e. minus bene alio quovis, pro πάντως ἑλαττον ἔρεῖν. Graecum non est ἑλαττον λέγειν pro χειρὸν λέγειν.

C. 23, 3 l. ἐκείνω pro ἐκεῖνοι.

C. 30, 2 l. ἄτε συστρατεύειν pro ὅτε συστρατεύει. Infinitivum habet pars librorum. Vs. 8 F recte φονεύσειν.

PATRIAE ENCOMIUM. C. 6, 3 supple ἀπὸ (τούτου) τοῦ τόπου.

C. 8, extr. corrige ἄν — ἐπιδειξάμενος pro ἐπιδειξόμενος. Cf. Soloec. 2 extr.

DE DIPSADIBUS. C. 1 med. l. δ'οὖν pro γοῦν.

C. 2, 7 στρουθῶν τῶν [μεγάλων] χαμαιπετῶν. Στρουθοὶ nude appellantur tam struthiocameli quam passerres. Hic vero et addito τῶν χαμαιπετῶν et reliquorum magnorum animalium in vicinia mentione satis cautum erat, ne quis non intelligeret de utris ageretur. Insuper si μεγάλων genuinum esset, bis ponendus fuerat articulus.

P. 238, 9 γεγράφθαι δὲ πρὸς τοῦ ἐπίγραμμα. Nec locus est articulo nec πρὸς adverbiascit apud Lucianum. Conieci γεγράφθαι δὲ πρὸς τούτοις (praeter imagines in cippo exculptas) ἐπίγραμμα, κτέ. In epigrammate inepte οἶμαι ponitur inter duas virgulas, quantocius delendas.

C. 7, 3 verba καὶ ἐκπώματα — αὐτῶν fortasse sunt scholium ad praegressa.

C. 8 extr. requiro καὶ μπιμπλάμενος. Cf. mox p. 239 extr.

HEsIOD. 1 extr. suppl. (τὸν) Φινέα. Pro Πολύειδον l. Πολυῖδον, ut recte sine discrepantia libri habent de Saltat. 49. Vid. Dindorfius ad Arist. Πολυῖδου fragm. ed. Oxon. p. 640.

C. 2, 4 l. ὅπερ pro ὥσπερ.

P. 245 extr. dele art. ante μαντική.

NAVIGIUM. 1, 15 μετὰ σὲ δὲ ὁ Ἀδείμαντος ἦν. Praetulerim ἦεν.

P. 252 [καὶ] πρὸ τούτων αἱ ἄγκυραι. Copulam omittunt optimi codd. A B, nec tamen placet asyndesia. Fuitne πρὸ τούτων (δ') αἱ ἄγκυραι, ut ante A perierit Δ?

C. 7 init. legerim οἶά (τ') ἔπαθον πλείοντες καὶ (pro ἦ) ὥς ὁ ἄσῆρ αὐτοῦς ἔσωσεν.

P. 254, 2 l. ὑπὸ pro ἀπὸ.

C. 9, 5 Διοσκούρων. Ubique nostro reddiderim formam Atticam, cui librario pepercerunt. Dial. Mer. XIV 4, 4. In extr. cap. controversia est inter viros doctos quid sibi velint verba ἦ τοῦ Νηρέως ἡλικιώτην. Fritzsche „Hero senex erat et supra § 6 ipsi Proteo anteponitur, hic vero ut senex dicitur idem delirare, itaque ut alibi Κρόνος et Ἰαπετός, sic h. l. τοῦ Ν. ἡλ. senex est delirus. Vid. gemina in Philops. § 20.” Attamen sic non satis recte iunguntur verba *admirabilem gubernatorem aut delirantem senem*. Mihi potius videtur *Nerei aequalis* h. l. dici vetus nauta qui, cum ex diuturno maris commercio magnam artis gubernatoriae peritiam sibi parasse censi posset, tamen adeo turpiter lapsus esset. At vel sic potius expectaveram: νῆ Δία θαυμάσιόν τινα Φῆς κυβερνήτην τὸν Ἡρώνα καὶ (pro ἦ) τοῦ Νηρέως ἡλικιώτην, ὅς τοσοῦτον ἀπεςφάλη τῆς ὁδοῦ. Utut est, utrumque eadem ironia dictum sit necesse est.

Cap. 8 med. καὶ θοῖμάτιον αὐτοῦ καὶ τὸ βάδισμα ἐκείνου. An καὶ θοιμάτιον αὐτοῦ ἐκείνου καὶ τὸ βάδισμα? Guyetus delet ἐκείνου.

C. 12, 2 ἦν κενὴν μακαρίαν οἱ παλαιοὶ καλοῦσιν. Non memini me hoc legere apud veterum quemquam. Fortasse verius Φ οἱ πολλοί.

C. 20, 7 l. ὠνησαίμην ex Ω pro ὠνησάμην et post pauca εἶποτε δὴ (ἐπὶ) τὰ Ἰσθμια ἀποδημήσαιμι pro ἐπιδημήσαιμι. Habitabat enim homo in Attica. Neglectum a librariis ἐπὶ et deinde supra versum scriptum devenit in alienum locum et habitum est pro correctione verbi ἀποδημήσαιμι.

C. 28 suppleverim (μεδίμνῃ ἀπο)μεμετρημένον χρυσίον. Cf. infra 31 et 44. Vid. dial. mer. 9, 2 et Xen. Hell. III 2, 28.

C. 36, 6 de more magistelli inseruerunt suum ὁ σαλπιγκτής.

P. 273, 4 ὥς μηδὲ τὴν οὐλὴν ὕπερον ἄμορφον γενέσθαι. Quia cicatrix suapte natura semper difformis est, corrigatur: ὥς μὴ διὰ τὴν οὐλὴν ὕπερον ἄμορφον (sc. τὸ σῶμα) γίγνεσθαι.

Cap. 42 med. ἄμα μυρίοι. Alibi Lucianus cum numeralibus iungere solet συνάμα.

Cap. 43, 8 expectabam ἀπόλλυσθαι (pro ἀπολλύσθω), quod pendeat cum caeteris infinitivis ab ὥς.

C. 44 οὐδὲν γὰρ δεήσει με ταῦτα ἔχοντα. Melius Bekkerus post δεήσει statuit lacunam quam Fritzsche mutavit ἐνδεήσει — ἔχοντι. Excidisse videtur verbum quale est ταλαιπωρεῖν. Deinde malim: ἐς ὅσον (ἂν) ἀνοίγειν — ἐδυνάμην, et mox ἄλλ' αὐτὸς (ἂν) ἐπιπετόμενος ἀπέλαυον κτέ., tum vero καὶ εἴ πῃ (pro ἐπεὶ cum Seagero) γρῦψ [ὑπόπτερον θηρίον] ἢ φοῖνιξ [ὄρνεον ἐξ Ἰνδῶν], deletis magistellorum interpretamentis. Eiusdem farinae est quod de morte Peregrini 27 sedulo lectori reddatur τὸ Ἰνδικὸν ὄρνεον post φοῖνιξ.

P. 277, 17 supple (ἂν) ἦν et post ὑπεραιωρούμενον pone punctum pro signo interrogandi. Non enim rogatur per οἶον sed exclamatur.

DIAL. MERETR. I p. 281, 6 malim, bis scripta eadem syllaba, Θετταλάς τινας (ἐπ)ῳδὰς ἐπισαμένη.

II. P. 282, 7 ἰδοῦ (libri ἰδου) varia lectio videtur eaque falsa ad sequens ἰδέ. Insuper pro αὐτὴν malim αὐτῆς. De ἰδοῦ (ecce) confuso a sequioribus cum ἰδὲ vid. Soloec. c. 7.

C. 2, 6 suppleverim ὥς ἐδικάσατ' αὐτῷ, tum malim ὁ δὲ παρὰ τοὺς ναυτοδίκας ὑπήγαγεν pro ἀπήγαγεν, nam ἀπάγειν non nisi librariorum errore sic usurpari videtur.

C. 4, 6 supple (ὁ) τοῦ γείτονος — υἱός.

In dialogi initio dubito num recte habeat γεγαμηκέναι,

quia non intelligitur, quo pacto ea res populum latere potuisset, et quod e sequentibus liquet Myrtium satis novisse matrimonium nondum esse factum. Hinc conieci: καὶ ἤδη σε ἡ γυγυῖσθαι φασί. Notandum in veteri editione Florentina pro γεγαμηκέναι legi ἐγγύην.

III. 2, 13 ὀρχήσεται καὶ αὐτὴ ἐξαναστᾶσα. Dicuntur ἐξανίστασθαι qui surgentes abeunt, quare requiro ἀναστᾶσα, quod legitur in X, ut recte sequitur ἀνέστην γὰρ et praecedit ἀναστᾶσαν. Cf. XV. 2.

P. 286, 3 verba gravissime depravata. Sententia tale quid postulat: οὐκ οἶσθ' ὅτι (μὴ ἀνθυβριζόμενοι) ὑβρίζοντες, παύονται οἱ ἐρῶντες vel ὅτι ὑβρίζοντες, μὴ ἀνθυβριζόμενοι π. ο. ε. vel denique ὅτι (οὕτως) ὑβρίζοντες π. ο. ε.

In ipso fine μὴ — ἀπορρήξωμεν πάνυ τείνουσαι τὸ καλῶδιον. Cf. de morte Peregrini 6 extr. ὑποφειδόμενος μὴ πάνυ ἔλκειν. Utroque loco expectabam λίαν, quod glossema expelli potuit. Hesychius λίαν πάνυ.

IV. 1, 5 l. προίμην (ἄν).

C. 4, 1 ὅτι χρησίμη Φαρμακίς pro ὅτι χρησιμώτατη non videtur ferendum. Sed fortasse sub ὅτι latet τῖς. Vs. 11 ἡ γραῦς emblemata videtur; tum l. κεκράσθαι pro barbaro κεκεράσθαι. Vs. 14 requiro οἶον ἱμάτιον pro ἱμάτια, nec opus videtur ingeniosa Valckenarii coniectura οἶον (ῥαν) ἱματίου.

V. 2, 8 l. ἐπείρα (σε). Vs. 10 dele δὲ post πλουτοῦσα.

P. 291, 10 l. δέομαι δὲ οὐδὲν pro οὐδέ.

C. 4, 1 τὰ ἐφέσια [παρ' αὐτοῖς]. Dele glossema.

P. 292, 2 sic muto interpunctionem: Καὶ ἱκανὴ γοῦν σοι, ἔφην, ἐπιθυμία. (vulgo;) Πάρεχε δ' οὖν (vulgo γοῦν), ὦ Λέαινα, εἰ ἀπιστεῖς, ἔφη, καὶ γνώσει οὐδὲν ἐνδέουσάν με τῶν ἀνδρῶν· ἔχω γάρ τι ἀντὶ τοῦ ἀνδρείου. Leaenae quam suspicatur ἀπιστία non pertinebat ad libidinem, cuius satis ei esse intelligebat, sed ad Megillae asseverationem καὶ τᾶλλα πάντα ἀνδρός ἐσί μοι. Post pauca requiro: παρέσχον — ἱκετευούσης πολλὰ καὶ ὄρμον τινὰ μοι διδούσης pro δούσης, quia in lecto tum iacens pretiosum monile dare ei vix poterat, sed promittebat, quo sensu saepe huius verbi praesens et imperfectum usurpantur.

VI. p. 293, 8 suppl. (τὴν) σφῦραν. Ib. pag. extr. l. πρὶν

αὐτῇ (pro αὐτήν) ἀκμάσαι τὴν ὥραν. In fine dialogi expungatur δ' Εὐκριτος.

VII. p. 296, 6 cl. VIII extr. suppleverim: ἐὰν δ' πατήρ (τι πάθῃ) καὶ κύριος γένωμαι τῶν πατρῶων, καὶ πάντα σά. C. 2, 3 l. γαμεῖν. Feliciter γαμεῖς evasit II, 1. C. 3, 9 l. ἀπεμυκτ(ήρ)ισας.

VIII. 2, 7 egregie Sommerbrodt λωποδυτοῦνται pro λυπηθῆσονται. Vs. 10 l. εἴ (τις) πύθοιτο. Vs. 16 l. ἐδεδώκει pro δέδωκε.

IX. 13 bis καὶ lege pro ἡ — ἡ.

P. 303, 10 πολὺ ἀφόρητος suspectum pro πάνυ in scriptore, qualis est Lucianus. An forte latet sublectum Aristophani πολλοῦ? Vs. 12 ἀλλὰ [καὶ] πρυσέρχεται. Particula male huc invecta ex ἀλλὰ καὶ vs. 15. Vs. 16 l. τι (pro τίς) γένωμαι; *quid me fiet?* P. 303 extr. l. δὴ pro ἤδη et in extremo dialogo διασκεδῶμεν.

X. 1 extr. supple ὑπὸ (τοῦ) δημίου. Cf. Peregr. 34 extr. et Symp. 32 med. P. 306, 5 l. πόρρω(θεν),

XI. 7 l. ὡς ἀλλὰ (saltem) τοῦτο ἀπολαύσω τῆς νυκτὸς pro ἂν καὶ. C. 2, 3 l. ποτέραν pro ὁποτέραν. Cap. extr. l. τελεῖν.

C. 4, 3 ἄλλων, dittographia natum ex ἀλφῶν, recte pars librorum omittit.

XII. 1, 25 Πυραλλίδα — ἐνένευες. Requiro Dativum, et dubito de ἐνένευες, pro quo plerique codd. habent ἔνευες, quod alibi usurpat noster. Cf. Catapl. 15. Tum malim ὑποδείξας pro ὑπέδειξας, qui Aoristus male concinit cum Imperfectis ἐνένευες et ἐκέλευες. C. 3, 6 l. φέρειν οὖν (μ') ἐθέλεις. C. 4, 7 ediderim: οὐκ ἂν ὤκνησα, εὖ ἴσε, τί γελάτε, ὦ Πυθιάς; Est enim aposiopesis verborum ἄμφω ἀποκτείνειν.

XIII. 1, 6. l. αὐτὸν pro αὐτῶν. C. 6, 2 συγκαθευδήσουσαν iungi nequit cum πεῖσον eoque ipso proditur ut interpretamentum. Minus probabiliter me iudice Cobetus inseruit ἐλθεῖν post αὐτήν.

XIV. 1, 1 supple Νῦν (μέν) με ἀποκλείεις, aut l. νῦν μὲν ἀποκλείεις, nam in commota oratione pronomen recte potuit omitti. C. 2 extr. et in dial. fine l. Γυθείου, et infra 3 extr. Γυθεακὸν pro Γυθείου et Γυθιακόν. P. 321, 7 malum παχύτατον pro comparativo.

DE MORTE PEREGRINI 4, 4 τὸν τῇ πατρίδι ἀνέντα πενταχισχίλια τάλαντα τὸν ἀπὸ τῆς Ῥωμίων πόλεως ἐκβληθέντα. L. ἀφέντα, quod de eadem re recte dicitur infra 15, 11. Praeterea expectabam ἐκ pro ἀπό. C. 5, 5 κχύσει ἐχυτόν. hic et saepius alibi scriptum reperitur κάειν, *urere* pro κατκάειν, *comburare*, quod librariorum errori praepositionis notam tachygraphicam ante similes litteras negligentium tribuerim.

P. 335, οἱ δ' ἐν τέλει αὐτῶν καὶ συνεκάθειδον ἔνδον μετ' αὐτοῦ διαφθείροντες τοὺς δεσμοφύλακας. Recte sic libri, nec Fritzschi recipere debuerat Lehmanni correctionem διαφθείραντες, nam in actione identidem repetita unice recte habet participium praesens. Non semel οἱ ἐν τέλει τῶν παρὰ τῷ δεσμωτηρίῳ περιμενόντων corruperunt carceris custodes, sed sicubi quisque eorum cum Peregrino dormiturus erat, illos corrumpebat. Quae res non satis observata multas peperit παραδιορθώσεις, ut data opera alibi ostendam. Nunc vide v. c. Arist. Eq. 316: ὅσις ὑποτέμνων ἐπώλεις δέρμα μοχθηροῦ βοός.

C. 20, 10 non corrigendum fuerat addito articulo, sed funditus delendum turpe emblemata περὶ τῆς πυρᾶς.

C. 22 1 τὸ μέντοι θέαμα ἐπινοεῖται, οἶμαι, ὡς σεμνόν. Nunc animadverto iam Bekkerum correxisse ἐννοεῖτε, et Fritzschi delevisse οἶμαι, nec mentionem facerem, nisi praeterea mallet: ἐννοεῖτέ μοι, quod pronomen addi solet.

C. 24, 1 καίτοι [δυνατόν] ἔσω, ἐς τοῦτο μόνους ἀπαντήσεσθαι κτέ. Ex futuri Infinitivo luculenter apparet insiticiū esse δυνατόν, quo deletō, sententia est: *Quanquam fac, huc solos eos venturos esse qui ad utilitatem rem exigant.*

P. 356, 2 l. ἐλκομένοις pro ἐχομένοις. cl. dial. mer. X, 1 extr., Piscat. 12, al.

C. 36 extr. supplē: οὐ μὲν ἐωρᾶτό γ' ἔ(τι), ἀλλὰ κτέ.

FUGITIVI. init. κατέναντι. An κατεναντίον? Ceterum illam formam satis antiquam esse probat inscriptio Cretensis sec. III a. C. ap. Cauerum p. 51. Sed neque Attica est neque Lucianea. Luciano igitur si recte dialogus tribuitur, neglecta est a librariis lineola, qua indicabatur terminatio ον.

Vs. 12 ἀνθρωπείων σωματών. Cobetus σαρκῶν coniecit, infeliciter iudice Fritzschio, qui tamen vulgatam ferri posse non demonstrat. An forte σωματών est librariorum supplementum,

deditque scriptor ἀνθρωπείων ad analogiam τοῦ ὀρνιθείων similium que, omisso κρεῶν.

P. 371, 2 αἱ κομψαὶ [καὶ ἄποροι] καὶ ἄτσοι ἀποκρίσεις καὶ δυσέξοδοι καὶ λαβυρινθώδεις ἐρωτήσεις. Ut ἄπορος et ἄτοπος a librariis confunduntur, ita h. l. vereor ne inclusa sit varia lectio. Non enim optime intelligo quid sit ἄπορος ἀπόκρισις. Et melius his omissis utrique substantivo bina erunt adiectiva.

C. 12, 1 sqq. sic scripta malim; *Iur.* — τίνα ἠδίκησαι — *Phil.* καὶ μὴν ἄκουε — ἡλίκα· ἔστι γὰρ μιᾶρόν τι Φῦλον καὶ ὥς τὸ πολὺ δουρικὸν καὶ θητικόν, οὐ ξυγγενόμενον ἡμῖν ἐκ παίδων ὑπ' ἀσχολίας (ἄλλας γὰρ τέχνας οἷας εἰκὸς τοὺς τοιούτους ἐμάνθανε, σκυτεύειν ἢ τεκταίνειν — κλώθοιεν) τοιαῦτα τοίνυν ἐν παισὶ μελετῶντες οὐδ' ὄνομα τὸ ἡμέτερον ἤδεσαν. Delevi post ἀσχολίας verba ἐδούλευε — ἢ θήτευε, quae misere abundant post δουρικὸν καὶ θητικόν, nec sane δουλεία καὶ θητεία sunt τέχναι.

C. 19, 4 hic quoque malim λιχνείας pro λαγνείας. Cf. ad *Rhet. praec.* 23.

C. 20, 8 malim ἱκανὰ pro ἱκανῶς συλλέξωνται.

C. 22, 5 Ἐγὼ τοι — ὑποθήσομαι. Fritzschiussοι. Αν ἐγὼ τι σοι?

C. 26, 6, sqq. interpretibus reddideris verba otiosa male Graeca οὔστινας ὀνομαστέον et οἷτινες ὀνομάζονται.

C. 27 extr. Αὐτονόμῳ, quod frustra defendit Fritzschiuss, deleverim, mero errore natum ex vocabulo praegresso et sequentibus ΠΗΤΩΙΟΤΝΟΩ.

SATURNALIA. P. 386, 2 dele αὐτὸν male repetitum e vs. 1.

C. 4, 7 οἷς ἴλεως καὶ φορὸς ὁ κύβος ἐπινεύσει, Requirit sententia optativum iterativum, sed ambigo corrigamne ἐπινεύσειεν, an propter φορός, quod de secundo vento proprium est, et ἴλεως, quod de dis usurpatur, ἐπιπινεύσειεν, quod verbum dicitur de utrisque.

P. 387 extr. βασιλέα — ἐφ' ἀπάντων. An ἐξ vel ἀφ'?

C. 7, 4 ἀλλ' αἰεὶ [ἀνα]θεῖν ἔδει ἄνω καὶ κάτω. Dele praepositionem.

P. 391 prope finem ἀπέρχονται λησεύοντες ἐν τῷ συμποσίῳ. Sequentia suadent λησεύσαντες.

Vs. 14 πεττεύωμεν — ἐπὶ καρύων. Ex cap. 1, 8 corrige περὶ.

P. 400 verba misere corrupta. Suspicio ἀλλὰ μήτε βραδυ-

νόντων μήτε παραπετέσθωσαν, ὡς ἂν αὐτοῖς δοκῇ, ὁπότε χρὴ αὐτὰ (sc. τὰ κρέα) φέρειν, μηδὲ τῷ μὲν μεγάλα κτέ. Non est, quod putant, sermo de apophoretis. Cf. 22 et 23.

P. 402, 3 dele emblemata οἱ εἰσι τραγικοὶ ἐμβάται.

P. 404, 11 σητῶν. Malim σέων, qua forma alibi L. utitur.

C. 25, 13 l. ἐπισελῶ. Cf. p. 411, 1 et cap. 31, 10.

P. 409, 2 expectaveram τὰ πολλὰ (καὶ δεινὰ vel καὶ κακὰ) ταῦτα.

C. 31, 7 l. σκέψασθαι et 17 sq. ἀμφισβητήσειν et προσκαλεῖσθαι.

C. 32, 18 l. συμποτικώτατον.

C. 34, 1 l. συνόντα.

P. 414, 1 καὶ ἄφωνον fluxisse videtur e glossemate ad κωφόν, quod hic, ut saepe, non *surdum* significat, sed *mutum* (ἐνεόν).

C. 35, 2 malim ἠνίασαν. Vs. 7 l. γίγνεσθαι et 8 εὔξεσθαι, et p. 415, 4 ἐκπτήσονται.

C. 36 extr. αἰεὶ διετελοῦμεν οὕτως ἰσοδαίται καθεστῶτες ὡς ἂν μηδὲ τὸν συνδαίτην αὐτὸν αἰτιάσασθαι τι. Immo τὸν Ἰσοδαίτην, i. e. Bacchum. Cf. cap. 32 extr. Ludit in ἰσοδαίται et ἰσοδαίτης. Emendationem confirmat additum αὐτόν.

P. 417, 1 ἀπελθόντες pro κατελθόντες.

CONVIVIUM. P. 419, 2 extr. transpone καὶ πρᾶξαι statim post εἰπεῖν τε.

P. 420, 3 del. emblemata τοῦ Διονύσου et vs. 4 supple ἔντα post ἀβάκχευτον.

Vs. 5 ἂ καλῶς ἔχει. Scriptura Vaticani ἔχειν celat veram lectionem εἶχεν. Cf. 8 v. fin.

P. 421 extr. supple: Κλεανθίδου (Χαιρέα) τῷ Εὐκρίτου τοῦ δανεισικοῦ (l. δανεισοῦ), cl. cap. 7 init. Nomen sponsi hic abesse nequit.

P. 422, 1 ἀπαλῶ γε μὴν ἔτι καὶ οὐ πάνυ καθ' ὥραν γάμων. Propter καθ' ὥραν vide an post ἔτι exciderit ἔντι, nam, sin minus, miror scriptorem non dedisse ὥρα/ω, ut Dial. Mer. III 2 et Toxar. 2.

C. 16, 2 pro ἧτις l. ὅτι — ἐκαλεῖτο. Vs. 7 τοῦ Ἡρακλέους videtur emblemata.

Vs. 9 recte cod. Β ἄτρετος pro ἄτρεπτος.

C. 20, 17 dele soloecum αὐτόν.

C. 24, 3 ἐν τοσούτῳ θορύβῳ καὶ πράγματι. Mox 29 init. iungitur ἐτετάρακτο καὶ θορύβου μετὰς ἦν, unde possis τὰ πράγματι suspicari. Fieri tamen potest, ut nihil sit mutandum.

C. 29 extr. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ Ζήνων ὑπεξανέστη ἀφανῶς, τοῦ παιδαγωγοῦ νεύσαντος ἀπαλλάττεσθαι. Post ὑπεξανέστη misere abundat ἀφανῶς, sed interpunge: ὑπεξανέστη, ἀφανῶς κτέ. collato Thuc. I 134, 1 ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένῳ.

C. 32, 5 l. τίνες pro οἵτινες.

C. 39 extr. syntaxis requirit: ὥς — ἡμεν pro εἶημεν post ἔδει ἡμῶν, ut pro ἐκείνων recte correxit Fritzsche.

P. 448 διεῖλε δὲ — ἐς δύο. Aptius sic locutus est Dial. Mer. XIII, 1 extr. et Dial. Deor. VIII init. nec tamen quidquam hodie mutem. Vid. *Plut. et Luc.* p. 90.

DE SYRIA DEB. Cap. 4, 4 Τῶν τις ἰρέων?

C. 6 extr. ἀγορὴ — παρακέεται. *Plut. et Luc.* p. 90 suspicabar παρέχεται. Possis quoque προκέεται.

P. 456, 1 l. ἐκ pro διὰ τοῦ Λιβάνου. Cf. c. 8, 2.

Cap. 19 extr. l. χρόνῳ ὕστερον pro ὑσέρῳ.

C. 21, 4 l. διεγένετο pro ἐξεγένετο. Mox vs. 8 l. αἰτίην γενέσθαι, ἐθέλουσαν Κομβαβὸν κτέ. pro absurdis αἰτίην ἐθέλουσαν γενέσθαι, Κομβαβὸν.

C. 22, 11 an ἐπεὶ ἀπὸ δείπνου ἐγένοντο? Vs. 16 l. ἐργάσασθαι.

C. 23, 2 l. ἐλελήθεις pro perfecto.

P. 472, 2 οἷα μήτε σε παθέειν — ὦφελεν. Haec verba prodeunt scriptorem bonae Graecitatis ita ignarum, ut sufficiant, ut hunc libellum Luciano abiudicemus. Ex cap. 60 paene suspiceris scriptorem natione esse Troezenium.

C. 27, 4 an χαρίζόμεναι pro χαρίζονται?

C. 29, 8 l. κατεῖς pro ἀφείς.

C. 49, 4 l. ἰς ᾧσι pro ἐς ᾧσι.

P. 486, 1 πῦρ lege cum Guyeto pro πυρὴν ἐνιᾷσι.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM. P. 492, 5 l. καὶ (pro καὶ) αὐτὸς ἐνοχλεῖν μοι δοκῶ et vs. 8 supple κοινὸν γὰρ (ἂν ἦν) ἡμῖν τὸ ἔρμαιον.

P. 496, 3 l. παρεκτροπῶν pro παρατροπῶν.

C. 8, 5 l. καθαρειότητος, munditiae, pro καθαρότητος, cl. *Plut. Lyc.* 21, et deinde ἐμπεπλέχθαι pro ἐπιπεπλέχθαι.

C. 9. init. perspicuitas postulat: ἀλλ' οὐδέν ἦττον (ἢ δ' ὅς,) τοῦμόν ἀγώνισμα κτέ. Hinc enim incipit Thermagorae oratio.

Vs. 15 sq. verba ὅπου γε καὶ τοῦνομα πρὸ τοῦ γνωρίμου τὸ Μελησιγενῇ προκρίνουσι logicum sententiarum ordinem male interrumpunt. Nisi sunt scholium ad praegressa, transponenda sunt post verba ἀνθρωπίνου γένους ἀπορία.

Cap. 10 init. sic interpunxerim: τὸ δὲ σόν, ἔφη, κατὰ χειρὸς ἐπίδρομόν τε καὶ λεῖον ἐφ' ὠρισμένοις τε καὶ γνωρίμοις, μόνον ὀνομάτων, οἷον ὄψον ἔτοιμον ἡδυσμάτων, παρὰ σοῦ δεόμενον. Verle: *verbis tantummodo, ut paratum pulmentarium condimentis, a te indigens.* Praegressa autem ἐφ' ὠρισμένοις τε καὶ γνωρίμοις significant *conditionibus definitis et cognitis.*

Cap. 13 extr. interpunge τῶν ψυχῶν ὅσαι „Ζηνὸς ἐγγύς” καὶ „θεῶν ἀγχίσποροι.” Cf. Plat. Rep. III p. 391 E.

P. 505, 5 supple ἐκεῖθεν (δ') ἀποσόλους.

C. 19, 3 supple ἔοικας ἀπορεῖν, (εἰ) λόγον κτέ.

C. 21, 3 supple (σύν)δυο καὶ σύντρεις.

P. 510, 2 l οἴκοι pro οἴκαδε.

Vs. 6 supple καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἐπῶν (λέγε)· ἐγὼ μὲν οὖν κτέ.

C. 26 extr. l. αὐτός, *idem*, pro αὐτός.

C. 31, 1 l. ἐννενοηκέμαι pro συννενοηκέμαι. In fine suppleverim ἔνεκα ante ἐκτεμεῖν.

C. 35 extr. l. ἐκρατησάμην pro perfecto.

C. 37 extr. conieci δύναμιν συλλέγει ἐπ' ἐμὲ Ἑλληνικὴν, σόλους ἀποπέμπει κτέ. pro ἐπιμήκεις σόλους. Cf. mox 38 v. fin. et 45 v. fin.

C. 39, 1 aut l. συνεχὲς aut dele οἱ.

C. 43, 1 legerim: μάλισα μὲν γὰρ αὐτήκοος ἂν ἐβουλόμην παρὼν εἶναι. νῦν δ' ἀλλὰ σύγε μὴ παραλίπης μηδέν. Vulgo εἶναι νῦν. ἀλλὰ σύγε κτέ. Sententia: *sed nunc tu saltem noli quidquam praetermittere.*

P. 524, 7 pro οὐδέν melius vett. edd. οὐδέ. Pag. extr. l. καταισχυνῶ.

P. 525, 5 supple κόρη (οὔσα) καὶ ταῦτα.

P. 527, 4 supple πολιτικὴ δὲ (ἢ) πρόνοια.

DEOR. CONC. 2, 2 l. θεοῖς pro θεούς.

C. 6, 7 supple πολλὰ (ἔτ') εἶπεῖν ἔχων. Cf. 13 extr.

P. 536, 2 et 3 dele articulos ante Ζεὺς et Ὑπνος.

CYNICUS. P. 541, 14 ἔχειν recte om. ed. Florentina.

C. 4 extr. suppleverim: οὐδ' εὖρωσον (ἂν ἦν), εἰ κτέ.

C. 5 extr. l. εἰ καὶ ὑπ' ἄλλου τις ἀπεσέρηται pro τινὸς ἀπεσέρητο.

C. 13, 7 ἂν post γὰρ male de coniectura inseruit Iacobitzius. Optativus est frequentativus.

C. 14, 10 pro τινὰ expectabam ταῦτα, ut χάριν sit adverbium.

C. 17, 6 malim (ἀντ') ἀνδρὸς,

P. 550, 6 l. ἐκεῖσε — ὅποι — παραπλήσιόν τι ᾧ (i. e. τῷ ὃ) Φασί τινὰ παθεῖν.

SOLOECISTA. C. 9, 4 μαντεύεται γοῦν ἐκεῖνος πᾶσι τοῖς ἐρωτῶσι, σὺ δὲ οὐδὲ τὸν μαντευόμενον κατενόησας. Vix fieri potest ut Lucianus, in veterum scriptis versatissimus, ignorarit aequè recte dici μαντεύεσθαι de oraculo dando ac de sciscitando. Quapropter vereor ne h. l. librarii emendando corruperint, et noster scriptum reliquerit μαντεύει — μαντεύοντα. Nam μαντεύειν pro μαντεύεσθαι dicere solebat faex Graeculorum, quales sunt Xenophon Ephesius et Himerius, digna sane strigine, quae a Luciano notaretur.

P. 578, 6. L. ὅτι ἀγνοεῖς (pro ἀγνοεῖ) ὁ Φάσκων, aut ὅτι ἀγνοεῖς, Φάσκων εἰδέναι. Illud Latine sonat: *ignoras, qui scire te dicis*, hoc *ignoras, dum scire te dicis*. Sed quia ab ἀγνοεῖν pendere potest participium, quo facto nascitur sententia penitus diversa, illa ratio praeferenda.

PHILOPATRIS. P. 612, 6 an ὥσπερ αἱ ποινοποιοὶ αἱ ἐν τοῖς θεάτροις? Vs. 23 ὀλιγοὶ γε χρησοὶ ὥσπερ βλέπω πανταχοῦ. Cf. Ran. 783. Non magis commentatores ad verba (p. 610) ὧ δαιμόνιοι ἀνδρῶν, μὴ μεγάλα λίαν λέγετε monent haec in pluralem conversa esse ex Ran. 835.

CHARIDEMUS. C. 2, 3 dele δὲ post ἄλλως τε. Cf. p. 620, 2. C. 22, 17 l. ὅσα μοι δοκεῖ (pro δοκῶ) μὴ βέλτιον εἶναι παραλιπεῖν.

NERO. Corrige c. 5 in. ἡ δὲ τῶν Ἑσπερίων ἐθνῶν κίνησις καὶ (ὁ) ὀξύτατος τῶν ἐκείνη νῦν ἀπτόμενος, ὄνομα δὲ αὐτῷ Βίνδεξ, ἀπήγαγον Ἑλλάδος τε καὶ Ἰσθμοῦ Νέρωνα (οὐχ οἱ Αἰγύπτιοι) ψυχρῶς γεωμετρήσαντες. Vulgo: καὶ ὀξύτατος ὡς τῶν ἐκείνης — ἀπήγαγεν — γεωμετρήσαντα. Ad ea quae inserui Cf. praegressa p. 639, 1 sqq.

Cap. 6, 7 φθέγγεται δὲ κοῖλον μὲν φύσει καὶ βαρὺ, ἐγκλειμένης αὐτῷ τῆς φάρυγγος. An forte ἐγκλειμένης — τῆς φάρυγγος, i. e. gutture *incluso*, *parum patente*?

TRAGOEDOPOD. 294 l. λιποῦσα pro λείπouσα.

Vs. 295 ἰδοὺ κέχρισαι, κοῦ χαλᾷ φλογμὸν πόνων facetior foret, si Medicus artis suae efficacia confisus exclamasset καὶ χαλᾷ, et ipsum hoc dictum excepissent Podagri eiulatus.

Vss. 304—307 propter φάρμακον — ἐμὸν haud scio an rectius tribuantur Medico quam Podagro.

OCYRUS. 18 malim φρενῶν ἀνθάπτεται pro καθάπτεται.

Vs. 39 τὸ τῶν πονούντων ἔσχατον στοιχεῖ χρόνῳ. An τῶν πόνων ὃδ' ἔσχατος στοιχεῖ χορῷ. *Hic dolor* (cf. 35) *extremus stat in dolorum choro*, i. e. omnium dolorum extremus est. Vs. 46. l. μηδ' pro μή μ'.

EPIGRAMMA V (τοῖσι μὲν εὖ πράττουσιν κτέ.) expressum videtur ex Sophoclis fr. 377; quod deleto veteris lacunae supplement sic nuper constitui:

τῷ γὰρ κακῶς πράσσοντι μυρία μία
νύξ ἐστίν, εὖ πάσχοντι (δὲ μία μυρία).

Vulgo sine sensu legitur: εὖ παθόντα [εἶθ' ἐτέρα θανεῖν].

Repudio scripta pag. 369, 3—5.

EMENDATUR LOCUS ILIADIS T, 90 sqq.

πρέσβα Διὸς θυγάτηρ Ἀάτη, ἣ πάντας ἄᾶται,
οὐλομένη· τῆς μὲν θ' ἀπαλοὶ πόδες· οὐ γὰρ ἐπ' οὐδεὶ
πίλναται, ἀλλ' ΑΡΑ Η (ἄρα ἦ) γε κατ' ἀνδρῶν κράατα βαίνει
βλάπτουσ' ἀνθρώπους· κτέ.

Corrigatur: ἀλλ' ΑΡΑΕΙ (ἄρ' αἰί) γε. In litteratura ante-Euclidea ΑΡΑΕ significabat utrumque.

H. v. H.

C I C E R O.

ORATIONES POST REDITUM TRES.

ORATIO DE DOMO.

Loci interpolati.

§ 9. *An quia non condemnavi sententia mea duo consules (P. Lentulum et G. Metellum), sum reprehendendus? Eos igitur potissimum damnare debui, quorum lege perfectum est, ne ego indemnatus (atque optime de republica meritus) damnatorum poenam sustinerem?*

Perit additamento antithesis, quae qualis sit, ostendit § 77 *Quis me umquam ulla lege interrogavit? quis postularit? quis diem dixit? potest igitur damnati poenam sustinere indemnatus?*

Quae autem h. l. insiticia sunt, eadem quater in hac ipsa oratione apte usurpantur § 42 *quod de me civi, ita de republica merito, tulisses, funus te indixisse reipublicae, quod salvis auspiciis tulisses, iure egisse dicebant*, in quibus tamen alterum *tulisses* abundat; pariter eadem apte leguntur §§ 58, 85, 131.

§ 11. *Frumentum provinciae frumentariae partim non habebant, partim in alias terras, (credo propter varietatem venditorum,) miserant.*

Verba *credo . . . venditorum*, quae nemo adhuc satis probabiliter explicare aut emendare potuit, non dubito quin e margine in orationem se insinuarint, adscripta ab otioso lectore, qui

aestimaret *variā venditorum multitudinem* (pro quo, dum Ciceronianus voluit videri, scripsit *varietatem* cf. e. g. pro Cael. 21), causam fuisse, cur nonnulli in alias quoque terras frumentum misissent.

§ 23. *Homini post homines natos turpissimo (A. Gabinio) quis pecuniam ad emendos agros constitutam, ereptam ex sui Caesaris (rebus) actis, quis imperium infinitum dedit?*

Primum expellendum *rebus*, cf. de prov. cons. §§ 43, 44, 45; in Vat. 29; infra 40, alibi. Sed vel sic haud scio an *erepta ex ... Caesaris actis* dici nequeat de pecunia surrepta proposito cui Caesar destinaverat, atque credo vv. transponenda esse in hunc modum *quis pecuniam ereptam, ex sui Caesaris actis ad emendos agros constitutam*. Dedi *sui* e coniectura Niebuhrii pro *vi*, quod exhibent codices: notum est quam saepe in Parisino desit prima littera; Halmius: GAI.

§ 36. *Nego istam adoptionem pontificio iure esse factam: primum quod eae vestrae sint aetates, ut is qui te adoptavit, vel filii tibi loco per aetatem esse potuerit, (vel eo quo fuit).*

Fonteius Clodio *vel* (h. e. etiam) filii loco per aetatem esse poterat; cuius particulae significationis oblitus addidit quidam perridiculum illud: *vel eo quo fuit*. Cf. 34 *adoptat annos viginti natus etiam minor senatorem*.

§ 55. *Cum Gabinio Syria dabatur, Macedonia Pisoni ... ut tibi omnia permitterent ... senatus auctoritatem irriderent, equitibus Romanis mortem proscriptionemque minitarentur, (me terrent (Paris. terrent) minis,) mihi caedem et dimicationem denuntiarent, meam domum, refertam viris bonis, per amicos suos complerent proscriptionis metu, me frequentia nudarent bonorum virorum, me praesidio spoliarent senatus.*

Non video quomodo probabilis species restitui possit his verbis nisi fortiore adhibito remedio, quod indicavi. *Me terrent minis*, sive sunt dittographia praecedentium sive glossema sequentium, nemini ferenda videbuntur. *Refertam viris bonis* intrusa per prolepsin ad explicanda sqq. *me ... virorum*. Denique verbis *per amicos suos complerent proscriptionis metu* non video

quid faciendum sit; intelligo si expunguntur vv. *per amicos suos*, ut dicantur consules terrore ac minis effecisse, ut amici Ciceronis, metuentes ne cum domino proscriberentur, eam vitarent.

§ 64. *Videbam ... celerem mihi summa cum dignitate reditum, nec intelligebam fieri diutius posse, ut mihi non liceret esse in ea republica, quam ipse servassem. Quod si (non liceret,) audieram et legeram clarissimos nostrae civitatis viros se in medios hostes ... pro salute exercitus iniecisse, ego pro salute universae reipublicae dubitarem hoc meliore condicione esse quam Decii, quod illi ne auditores quidem suae gloriae, ego etiam spectator meae laudis esse potuissem.*

Rationem reddit cur sponte e civitate excesserit, nec, ut Decii, caput periculo obiecerit. Est autem quod mireris vv. *non liceret*, quae a dormitanti librario ex praecedentibus repetita sunt, ab editoribus pro genuinis venditata esse; quid enim stultius quam haecce: si mihi non liceret esse in republica, audieram et legeram e. q. s. Confidenter expungantur et signum interrogandi ponatur in fine sententiae.

§ 71. *Quod idem tu, Lentule, vidisti in ea lege, quam de me tulisti; nam non ita est latum, ut mihi Romam venire liceret, sed ut venirem ... Voluisti ... me ita esse in republica, magis ut arcessitus imperio populi Romani viderer, quam (ad administrandam civitatem) restitutus.*

Languidum ornamentum, insertum ab eo qui non sentiret antithesin in vocibus *arcessitus ... restitutus*, ut paulo ante *ut venire liceret ... ut venirem*. Noli autem credere, Ciceronem se ad *administrandam* modo civitatem sive *arcessitum* sive *restitutum* arbitrari, qui mox jactat § 73: *nec stare potuisse remp., si ego non fuisset, nec futuram esse ullam, si non redisset.*

§ 101. *Sp. Maelii regnum appetentis domus est complanata. (Et qui aliud aequum accidisse populus Romanus Maelio iudicavit:) nomine ipso Aequimaेलii iustitia poenae comprobata est. Sp. Cassii domus ob eandem causam est enersa atque in eo loco aedes posita Telluris. In Vacci pratis domus fuit*

M. Vacci, quae publicata est et eversa, ut illius facinoris memoria nomine loci notaretur.

Frustra se torquere mihi videntur qui in vv. *et qui aliud*, sine dubio corruptis, Ciceronis manum restituere conantur, quoniam et haec et sqq. *aequum . . . iudicavit* a commentatore quodam non ab oratore sunt profecta, qui satis superque rei perspicuitati et auditorum intelligentiae consuluit sequentibus *nomine . . . comprobata est*. Credideris autem magistellum olim annotasse: *atque illud aequum* sqq.

§ 100. *Sed hic meus reditus, pontifices, vestro iudicio continetur. Nam si vos me in meis aedibus collocatis, id quod in omni mea causa semper studiis consiliis auctoritatibus sententiisque fecistis, video me plane ac sentio restitutum: sin mea domus . . . mihi non redditur . . . quis erit, qui hunc reditum potius quam poenam sempiternam putet?*

Vix credo Ciceronem istiusmodi hyperbolam usurpasse: „studiiis . . . sententiisque me semper in meis aedibus collocastis.” Verba *id quod . . . fecistis* paucis mutatis apte leguntur in fine orationis § 147 *me, quem auctoritate studio sententiis restituistis*, unde non dubito quin huc illata sint.

§ 113. *O G. Catule — patremne appellem (ante) an filium? recentior (enim) memoria filii est et cum meis rebus gestis coniunctior — tantumne te fefellit . . .* 114. *(Venio nunc ad patrem.) — Tu, G. Catule e. q. s.*

Nemo monitus ferenda putabit ista *venio . . . patrem*, quae orationis forma usurpari solet ubi ab alio argumento vel persona ad aliam fit transitio, sed absurda est ubi mortuum citas. Praeterea uncinis inclusi *ante*, ex Momnseni coniectura a Baitero receptum, et *enim*, quod deest in Parisino.

§ 116. *Hanc vos, pontifices, tantam, tam variam, tam novam in omni genere (voluntatem,) impudentiam, audaciam, cupiditatem comprobabitis.*

Posset ferri *libidinem, furorem v. t. q.* sed *tantam . . . voluntatem* ab hoc loco alienum esse nemo non sentit. Cf. 115 *at videte hominis intolerabilem audaciam cum proiecta quadam et effrenata cupiditate.*

§ 120. *Quid, si qui similis illius — neque enim iam deerunt qui imitari velint — quem (praeter Par. II. aliquem) mei (dis)similem, (cui res publica non tantum debeat,) per vim affligerit ... id ... constituetis ratum esse oportere?*

Vix dubito quin legendum sit exsectis reliquis *mei similem per vim affligerit* i. e. si improbus quidam, ut Clodius, virum honestum, ut ego sum, affligerit; quamquam enim Tullius est arrogans laudum suarum praeco, tamen ne vel sic quidem ineptire solet, ut minirum fecit, quisquis ista ascripsit.

§ 121. *Nihil loquor de pontificio iure, nihil de ipsius verbis dedicationis, nihil de religione (caerimoniis).*

Cum his si comparantur § 122 *quamquam quid ego de dedicatione loquor? aut quid de vestro iure et religione contra, quam proposueram, disputo*, apparebit non corrigendum esse cum Lambino aut Halmio *et vel de caerimoniis*, sed glossema in marginem relegandum.

Ibid. *Non dissimulo me nescire ea ... etsi effluunt multa ex vestra (pontificum) disciplina, quae etiam ad nostras aures saepe permanant. Postem teneri in dedicatione oportere videor audisse templi: (ibi enim postis est, ubi templi aditus est, valvae.) Ambulationis postes nemo umquam tenuit in dedicando.* e. q. s.

Verba *ibi ... valvae* addita videntur a magistello, qui non satis perspicuum esse putaret, cur in ambulatione dedicanda postis a pontifice teneri non potuerit, ut solebat in templis: Clodius autem pontificem postem tenuisse dixerat, cf. q. s. Simul vide quam non temere gen. *templi* in extrema sententia sit positus.

Baiterus *valvae* uncinis inclusit; Orellius et Halmius proposuerunt *est et vel sunt et valvae*.

Loci corrupti.

§ 12. *Quid? si utrumque fuit, ut et fames stimularet homines et tu in hoc ulcere tanquam unguen existeres, nonne fuit eo maior adhibenda medicina, quae et illud nativum et hoc delictum malum sanare posset?*

Pro *delictum* antiqui editores *delatum* „nullo, quod sciam, „veterum auctoritate“, ut ait WOLFIIUS. In novissima editione Klotziana (ai 1872) *a te fictum*, quod vereor ut recte dictum sit de malo adventitio, extrinsecus allato. Reponendum videtur *oblatum*, ex § 62 *domus ardebat in Palatio non fortuito, sed oblato incendio*.

§ 19. *Non ita tecum ago. Cum his haec a me haberi oratio potest, qui ita disputant, se si qua res ad unum deferenda sit, ad Gn. Pompeium delaturos potissimum, sed se extra ordinem nihil cuiquam dare: quum Pompeio datum sit, id se pro dignitate hominis ornare et tueri solere.*

Et grammatica ratio et significatio verbi *solere* postulant, credo, ut pro coniunctione *quum* scribatur pronomen *quod*. Ad verbum *ornare* cf. § 91 *Scipionis factum non modo defendit, sed etiam ornavit*.

§ 74. *Summum est populi Romani ... consilium senatus ... Proximus est huic dignitati ordo equester.*

Corrige *dignitate*, sic genere, aetate, amore (ad Att. I, 20) alicui sumus proximi; nostro autem loco simillimus est, qui legitur in or. pro Cluentio, quemque interpretes fugisse video, § 162: *equites ordini senatorio dignitate proximos, concordia coniunctissimos esse cupiunt*.

§ 98. *Haec omnia subire conservandorum civium causa atque ita, quum dolenter feras et sis non tam sapiens quam ii qui nihil curant, sed tam amans tuorum ac tui quam communis humanitas postulat, ea laus praeclara atque divina est.*

Haec omnia subire ... atque ita i. e. atque ea ratione subire, quae significatio quum in hunc locum non cadat, corrigendum est *atque id*.

§ 109. *Quid est sanctius, quid omni religione munitius quam domus unius cuiusque civium? ... Quo magis est istius furor ab auribus vestris repellendus, qui quae maiores nostri religionibus tuta nobis et sancta esse voluerunt, ea iste non solum contra religionem labefactavit, sed etiam ipsius religionis nomine evertit.*

Non ut ab *auribus* sed ut a domibus tribunicium furorem repellerent cives monuit orator, § 106: *ius igitur statuetis esse uniuscuiusque vestrum sedes, aras, focos, deos penates subiectos esse libidini tribuniciae?* Itaque restituendum *aedibus*. Mox secludendum *iste*.

§ 112. *Hanc deam* (imaginem Libertatis, quam Clodius in Ciceronis domo collocandam curaverat) *quisquam violare audeat, imaginem meretricis, ornamentum sepulcri, a fure sublatam, a sacrilego collocatam?* *Haec me domo mea pellet?* e. q. s.

Silent interpretes; at non perspicio qui haec rite explicari possint, nisi reponatur negatio quae excidisse videtur post v. *violare*. *Hanc deam quisquam violare* h. e. loco movere, *tolere non audeat*.

§ 113. *O Q. Catule, ... tantumne te fefellit, quum mihi summa et quotidie maiora praemia in re publica fore putabas? Negabas fas esse duo consules esse in hac civitate inimicos reipublicae. Sunt inventi qui Senatum tribuno furenti constrictum traderent* e. q. s.

Idcircone Catulus ille Stygia de valle ciendus, ut negaret *fas esse*, quod nemo umquam probavit? Nihil minus; nec vero hoc est quod Catulus negabat, sed audierat Tullius *ex sapientissimo homine atque optimo cive et viro, non saepe unum consulem improbum, duo vero numquam excepto illo Cinnano tempore fuisse: quare meam causam semper fore firmissimam dicere solebat, dum vel unus in republica consul esset*. Or. in Sen. § 9. Itaque quod numquam obtigerat, id in posterum quoque fieri posse negabat, unde restituendum *negabas posse duo consules esse*.

§ 122. *Ego vero si omnia solemnibus verbis, veteribus et priscis institutis acta esse dicerem, tamen me reipublicae iure defenderem*.

Non refert quid dicat, sed quid verum aestimet, itaque corrigendum *ducerem*. Eadem medicina adhibenda videtur in loco corrupto § 92 *Sed vide ne tu te soleas Jovem dicere, quod tu iure eandem sororem et uxorem appellare postis, ubi plerique*

corrigunt *debeas* pro *soleas*, quamquam iam Gruterum *ducere* pro *dicere* suspicatum esse nunc video.

§ 124. *Quod si tum nihil est actum (quum Clodius consecraret bona Gabinii), quid in meis bonis (quae idem consecraverat) agi potuit? Sin est ratum, cur ille gurgēs (Gabinus) ... ad caelum tamen exstruit villam in Tusculano visceribus aerarii, mihi meas ruinas ... adspicere non licuit.*

Pro *adspicere* suspicor legendum esse *adipisci*: quamquam Gabinii bona, aedificia, consecrata sunt, tamen vel nova exstruit, dum mihi ne veterum quidem ruinas occupare licet. Porro dubito an invito Parisino cum rell. libris scribendum sit *exstruxit*, tametsi vel magis placeret *exstruit* ... *licet*.

§ 131. *Censor enim (G. Marcius) ... Concordiae signum volebat in curia curiamque ei deae dedicare ... Praescribere enim se arbitrabatur, ut sine studiis dissensionis sententiae dicerentur.*

Num Latine dicitur *sententias dicere sine studiis dissensionis* aut *sententias dissensionis dicere sine studiis*? Neutrum sana ratio admittit; disiungenda sunt atque alterum singulari numero ponendum ita: *sine studio ac dissensione*. Cf. p. Sulla § 60, p. Flacco § 26.

§ 140. *Si nemo umquam praedo tam barbarus atque immanis fuit, qui, quum fana spoliasset, deinde aram aliquam in littore deserto somniis stimulatus aut religione aliqua consecraret, non horreret animo, quum divinum numen scelere violatum placare precibus cogeretur, qua tandem istum perturbatione mentis ... fuisse censetis.*

Pro *cogeretur* restituendum *conaretur*. Praedoni ut Clodio in ipso conamine effundendi preces horret animus voxque deficit.

§ 146. *Nam nunc quidem, pontifices, non solum domo ... sed tota urbe careo ... Nolite, quaeso, eum cuius reditu restitutam rempublicam fore putastis, non solum dignitatis ornamentis, sed etiam urbis partibus velle esse privatum.*

Locus, obelo notatus ab editoribus, corrigi posse videtur

scribendo *urbe et parietibus*; utriusque, et urbis et domus, mentio facta est in initio huius ipsius sententiae et praeterea conferatur § 60 *crudelitatem vestram ... qui parietibus ... bellum intulistis*.

§ 146. *Domo per scelus erepta, per latrocinium occupata, per religionis vim sceleratius etiam aedificata quam eversa, carere sine maxima ignominia reipublicae ... non possum.*

Clodius domum Tullii non aedificavit per falsam religionis speciem (cf. § 137) sed *dedicavit*, ut ex praegressis apparet, confer § 133 *ades, ades Luculle, Servili* (corrige *ades Luculle, ades Servili*), *dum dedico Ciceronis domum*. Itaque corrigendum *dedicata*: librarius *aedicata* legens pro compendio habuit.

Oratio de Haruspicum responso.

Quod si operae pretium videtur ut in hac quoque oratione, quam post alios nuper denuo vir doctus Ciceroni vindicare studuit¹⁾, ea quae magistellis potius quam scriptori deberi videantur, a genuinis secernantur, loci qui in censum veniant, sunt hi.

§ 11. *Quamquam vestrae domus ... ceterorumque civium multo maxima ex parte sunt liberae religione, tamen una mea domus iudiciis omnibus liberata in hac urbe sola est. Te enim appello Lentule et te Philippe ... potestisne referre de mea domo? (quae, ut dixi, sola in hac urbe omni religione omnibus iudiciis liberata est:) quam primum inimicus ipse ... ne una quidem attigit littera religionis: deinde eandem domum populus Romanus, cuius est summa potestas omnium rerum, (comitiis centuriatis) omnium aetatum, ordinumque suffragiis eodem iure esse iussit, quo fuisset.*

Uncinis inclusi quae releganda esse opinor. Praeterea corrigendum initio *una mea domus ... in hac urbe tota est*.

§ 13. *Nego umquam ... ne de capite quidem virginum ves-*

1) De fide et auctor. orat. Ciceron. quae inscribitur de har. responso scr. W. Hoffmann Progr. Gymn. Burgensis 1878. Praesertim refutare studuit quae attulit Pompe van Meerdervoort in Diss. Lugd. Bat. ed. a. 1856.

talium, tam frequens collegium iudicasse (sc. quam de mea domo): quamquam ad facinoris disquisitionem interest adesse quam plurimos: ita est enim interpretatio illa pontificum, ut eidem potestatem habeant iudicum: religionis explanatio vel ab uno pontifice perito recte fieri potest, quod idem in iudicio capitis durum atque iniquum est: tamen sic reperietis frequentiores pontifices de mea domo quam umquam de caerimoniis virginum iudicasse.

Ita est enim ... iudicum olim in margine fuerunt ad explicandum v. iudicasse, quod paulo ante legitur; (cf. GRAEVIUS ad h. l.); et mox quod idem ... est pro additamento habenda esse vel coarguit verbum est, pro quo Halmius esset legendum proposuit. Vide quam apte omnia procedant excisis istis pannis: quamquam ad facinoris disq. interest adesse quam plurimas, religionis explanatio vel ab uno r. f. potest, tamen sic e. q. s.

§ 14. *Multae sunt domus in hac urbe, patres conscripti, atque haud scio an paene cunctae iure privato, (iure hereditario, iure auctoritatis, iure Mancipi, iure nexi:) nego esse ullam domum aliam (ac meam) privato eodem quo quae optima lege, publico vero omni praecipuo et humano et divino iure munitam.*

Spuria videntur iure hereditario ... nexi, de quibus WOLFIIUS: „variae (hae) species iuris privati nobis partim obscurae sunt, „partim declamatoriae futilitatis videntur.”

§ 18. *Ego vero primum habeo auctores ac magistros religionum colendarum maiores nostros ... qui statas solemnesque caerimonias pontificatu, rerum bene gerendarum auctoritates augurio, fatorum veteres praedictiones (Apollinis) vatum libris, portentorum explanationes Etruscorum disciplina contineri putarunt.*

Apollinis h. l. ineptum esse vidit WOLFIIUS, scriptorem pro interpolatore arguens, insertum videtur ex Valerio Max. I. 1, quem locum, huic paene similem, citavit LAMBINUS: maiores ... Apollinis praedictiones vatum libris, portentorum depulsa Etruscorum disciplina explicare voluerunt.

Oratio post reditum in Senatu habita.

Praeter ea quae in hac oratione iam a viris doctis, vel invito codice Parisino, eliminata sunt (§§ 9, 17, 35 al.), etiam duo emblemata deprehendisse mihi videor.

§ 9. *Audieram ex ... Q. Catulo, non saepe unum consulem improbum, duo vero numquam excepto illo Cinnano tempore fuisse ... quod vere dixerat, si illud (de duobus consulibus), quod ante in republica non fuerat, perenne ac proprium manere potuisset.*

Vv. *de duobus consulibus* languidum sunt additamentum, neque id innocuum, quoniam male definiunt significationem pronominis *illud*, quod arcte cohaeret cum seqq. *quod ... fuerat.*

§ 30. *Et quamquam sunt in me praecipua merita multorum, quae sileri nullo modo possunt, tamen huius temporis (ac timoris) mei non est conari commemorare beneficia in me singulorum: nam difficile est non aliquem, nefas quemquam praeterire.*

Indignatur WOLFUS oratorem ad opprobria dicenda satis paratum, nunc timidum esse in commemorandis beneficiis. At, si quid video, non est quod scriptorem accusemus, quoniam *timoris*, cuius ne significatio quidem loco conveniens est, ortum videtur ex varia lectione praecedentis *temporis*, quae in contextum recepta copulam ac sponte secum traxit; per temporis angustias sibi concessi se excusat orator quominus singulorum beneficia persequatur. Cf. § 23 *quae cum libenter commemoro, tum non invitum nonnullorum in me nefarie commissa praetereo: non est mei temporis iniurias meminisse.*

§ 33. *Sed videbam ... si victus essem, multis bonis et pro me et mecum etiam post me esse pereundum, tribuniciique sanguinis ultores esse praesentes, meae mortis poenas iudicio et posteritati reservari.*

Addo hunc locum, corruptum sane quamquam ab editoribus sic vulgo receptum, quia levissima transpositione eum sanari posse suspicor, scil. prius *et* locum mutet et ponatur ante

etiam. Praeterea e ll. Erlang. et Pithoeano, qui exhibent *prope* et *proque me* corrigendum credo *propter me*, quoniam in terminationibus saepe peccat Parisinus; itaque sic legatur: *multis bonis propter me, et mecum et etiam post me, esse pereundum*. Cur addat *et etiam post me*, apparet e fine sententiae: *meae mortis poenas iudicio et posteritati reservari*, in quibus tamen haud scio an corrigendum sit: *poenas iudicio posteritatis reservari*, quo sensu ad G. Thermum scripsit (Ep. ad fam. II 18): *si me audies, vitabis inimicitias et posteritatis* (i. e. temporis mox futuri) *otio consules*.

H. T. KARSTEN.

GELLIUS.

Gellius N. A. I. 18. 5. „*Nonne sic videtur Varro de fure tamquam Aelius de lepore?*” Excidit vocabulum sententiae necessarium: — *de lepore ERRARE*. Varro serio credebat et graviter docebat: „*FUREM ex eo dictum quod veteres Romani FURVUM atrum appellaverint et fures per noctem quae atra sit facilius furari.*” Multo melius Etymologi a *furvo* appellati fuissent. Nihil enim absurdius esse potest quam sunt Stoicorum, Ictorum, Antiquariorum et Grammaticorum Etymologiae. Exemplo esto quod Verrius Flaccus apud Gellium XVI. 14. 3. excogitavit: „*FESTINAT, inquit, a FANDO dicitur, quoniam isti ignaviores, qui nihil perficere possunt, plus verborum quam operae habent.*” Has ineptias ne Gellius quidem devorare potuit, qui addit: „*Sed id nimis coactum atque absurdum videtur neque tanti esse momenti potest prima in utroque verbo litera, ut propter eam unam tam diversa verba FESTINARE et FARI eadem videri debeant.*” Stoici autem non dubitabant quin NEPTUNUS a NANDO nomen haberet.

C. G. C.

ANNOTATIONES
AD
RUHNKENII DISPUTATIONEM
DE VITA ET SCRIPTIS
LONGINI.

(in Davidis Ruhnkenii *Opusculis* Tom. I.
p. 488—528).

Longini aetas et patria.

Scribit Ruhnkenius satis habuisse scriptores veteres designare tempus quo summam ingenii gloriam Longinus attigisset, et affert testimonium Photii: ἐπὶ Κλαυδίου (268—270) Λογγῖνος ἤκμασεν, et Syncelli: ἐφ' οὗ (Αὐρηλιανοῦ 270—275) Φασὶ Φιλόστρατον τὸν Ἀθηναῖον ἱστοριογράφον καὶ Λογγῖνον ἀκμάσαι. Leves et parum fidos esse hos testes facile intelligimus, nam quum satis constet Longinum aetate provectum anno C. 273 periisse, ἀκμάσει narratur a Photio annis ferme quinque ante mortem, a Syncello tribus annis ante mortem, quod ineptum dictu est de illo viro qui per longam aetatem in summa nominis fama philosophiae et literis operam dederat. Sed nihil his testibus opus est quia aliunde de Longini aetate liquido inter omnes constat, ut Ruhnkenius demonstravit. Porphyrius enim Plotini vitam narrans diligentissimus est in temporum ratione definienda. Luculentum in primis testimonium est cap. 4 τῷ δεκάτῳ ἔτει τῆς Γαλιήνου βασιλείας, id est anno

C. 263, ἐγὼ Πορφύριος ἐκ τῆς Ἑλλάδος μετ' Ἀντωνίου τοῦ Ῥοδίου γεγονὼς καταλαμβάνω τὸν Ἀμέλιον ὀκτωκχιδέκατον ἔτος ἔχοντα τῆς πρὸς Πλωτῖνον συνουσίας, — ἦν δὲ ὁ Πλωτῖνος τῷ δεκάτῳ ἔτει τῆς Γαλιήνου βασιλείας ἀμφὶ τὰ πενήκοντα ἔτη καὶ ἐννέκ. ἐγὼ δὲ Πορφύριος τὸ πρῶτον αὐτῷ συγγέγονα αὐτὸς ὢν τότε ἑτῶν τριάκοντα. et in fine capitis: ὀλίγον τι πρότερον τῆς δεκαετίας ἐγεγόνειν ὁ Πορφύριος ἐν τῇ Ῥώμῃ. Nihil his esse potest clarius. Anno 263 Porphyrius XXX annos natus *primum* ¹⁾ Romam venit. Itaque anno 233 natus est. Plotinus natus anno 205 iagebat tum aetatis annum LIX. Ponit Ruhnkenius magistrum Longinum viginti annis discipulo Porphyrio grandiore fuisse „*vixitque adeo Longinus sexaginta annos*” (213—273.)

Ut haec certissima sunt, ita de patria Longini magna est doctorum hominum dissensio. Ruhnkenii sententia haec est p. 491. „*Equidem multo pronior sum in sententiam Jo. Jonsii de Script. Hist. Phil. III. 14. Athenas Longino patriam tribuentis.*” et pag. 504. „*Longinus — doctrinae copias — Athenis, ubi natus educatusque erat, explicare instituit docuitque iuvenes haec studia aemulantes.*” et pag. 514. „*Athenis postquam Longinus bonam vitae partem cum iuventute erudienda, tum praeclaris ingenii monumentis condendis exegisset patria relictā in Orientem abiit.*”

Mihi quidem id minime credibile esse videtur multis de causis, quarum unam et alteram paucis indicabo. Quis potest in animum inducere civem Atheniensem popularium et aequalium omnium doctissimum posteaquam Athenis bonam aetatis partem in studiis cum summa omnium admiratione transegisset, aetate provectum Athenis et Graeca humanitate relictis ultro in Syriam abiisse? id est ad barbaros in oppidum (ut infra videbimus) ubi neque librorum esset copia neque eorum, qui libros Graecos describere possent. Non erat haec civi Attico, criticorum principi, vita vitalis. Altera causa haec est. „*Septimia Zenobia, quae tum Orientis imperium tenebat — Longinum Graecarum literarum magistrum adhibuit*” Ruhnk pag. 515. qui testem

1) Fallitur Fabricius in *Conspectu Chronologico* annotans ad annum 253 „*Porphyrius viginti natus annos prima vice Romae fuit. cap. 5.*” Non intellexit enim quid esset ὀλίγον τι πρότερον τῆς δεκαετίας, id est paullo ante decennalia (Gallieni anno 263.)

producit Vopiscum in *Aureliano* 30. „quo (Longino) illa magistro usa esse ad Graecas literas dicitur.” Orientis regina praeter linguam Syriacam sciebat Latine, sciebat Aegyptiace et optime Graece. Trebellius Pollio in *XXX tyrannis* cap. 30 (Zenobia) „filios Latine loqui iusserat. — ipsa Latini sermonis non usque quaque ignara sed ut loqueretur pudore cohibita: loquebatur et Aegyptiace (ET GRAECE) ad perfectum modum.” Inserui de meo et Graece, quod omitti non poterat, et sic demum intelligimus quod additur ad perfectum modum. Utrum quis paullo melius an peius Aegyptiace loqueretur Romani nec scire poterant nec multum curabant, sed Zenobia dicebatur mediocriter Latine scire, Graece optime. Habuerat enim optimum Graecitatis magistrum Longinum. Qua autem aetate putas Zenobiam a Longino Graece didicisse? Ruhnkenius ponit (neque aliter poterat) eo tempore quo Longinus aetate grandior in Orientem abiisset, et Zenobia Orientis imperium teneret. Sed quis praesertim admonitus non sentit absurdum esse Zenobiam aut vivo marito Odaenatho, qui ex ea duos filios susceperat, aut Odaenatho interfecto (anno 267) totius orbis imperium affectantem ea didicisse, quibus puerilis aetas impertiri ex ipsa rei natura solet. Zenobia igitur ineunte aetate diu ante matrimonium Longino magistro ad Graecas literas usa erat et Longinus non erat Athenis sed in ipsa Syria in proximo. Multa enim suadent ut credam Longinum et natum esse et diu vixisse et crudeliter occisum esse EMESAE in Syria, de qua urbe Stephanus Ἐμισα πόλις Φοινίκης Λιβανουσίας. — ἐν τισὶ δὲ Ἐμεσα εὕρηται, ἀφ’ οὗ Ἐμεσηνός. Nomen opulentae et nobilis urbis varie scribitur, Ἐμεσα (Ἐμεσσα), Ἐμισα (Ἐμισσα), Ἐμεσηνός, Ἐμισσηνός, Latine *Emesa*, *Emessa*, *Emissa*, *Emesenus*, *Emisenus*, *Emissenus*. Strabo pag. 753. mentionem facit Σαμψικεράμου καὶ Ἰαμβλίου τοῦ ἐκείνου παιδὸς φυλάρχων τοῦ Ἐμεσηνῶν ἔθνους. Vivo Longino Emesa erat in ditione Palmyrenorum, quorum urbs Palmyra octoginta millibus ad Orientem ab Emesa distabat. Circa Palmyram undique vasta et arenosa deserta erant, Emesa contra fertilibus et amoenissimis agris circumdata. Hinc factum esse arbitror et ob aëris salubritatem ut Odaenathus et Zenobia tam saepe et tam diu Emesae morarentur. Zosimus I. 39. ἐπεὶ δὲ (Ὀδαίναθος) διατρίβων κατὰ τὴν Ἐμεσαν καὶ τινὰ γενέθλιον

ἄγων ἑορτὴν ἐξ ἐπιβουλῆς ἀνῆρέθη τῶν ἐκεῖσε πραγμάτων ἀντι-
 λαμβάνεται Ζηνοβία συνοικοῦσα μὲν Ὀδαινάθῳ, Φρονήματι δὲ ἀν-
 δρείῳ χρωμένη. Gallienus eodem teste τοῖς περὶ τὴν ἐῷαν πράγ-
 μασιν οὕσιν ἐν ἀπογνώσει βοηθεῖν Ὀδαίναθον ἔταξεν ἄνδρα Παλ-
 μυρηνὸν καὶ ἐκ προγόνων τῆς παρὰ τῶν βασιλέων ἀξιοθέντα τιμῆς.
 Odaenathus contractis copiis et suis et Romanorum, Saporam
 Persarum regem multis proeliis vicit et fregit, urbes multas
 aut cepit aut recepit (Zosimus l. l.) et victor e bello reversus
 non Palmyrae moratur, ut videmus, sed Emesae, ubi natalicia
 celebrat, non alia de causa quam propter iucundissimam locorum
 amoenitatem. Interemtus est Odaenathus circa annum 267. et
 statim Zenobia a Gallieno, quem contemnebat, defecit et Orientis
 iam regina toti imperio Romano infesta imminebat. Zenobiae
 virtute Persas esse devictos Aurelianus ipse ad Senatum scribit:
*possum dicere illius (Zenobiae) esse quod Odenatus Persas vicit
 ac fugato Sapore Ctesiphontem usque pervenit* Trebell. Poll. in
 XXX tyrannis cap. 30. Brevi post Odaenathi caedem Claudius
 ad imperium pervenit. „*Quum esset nunciatum — Claudium
 imperatorem factum — haec in Claudium dicta sunt: —* Claudi
 Auguste, tu nos a Palmyrenis vindica (*dictum quinquies*). Claudi
 Auguste, tu nos a Zenobia libera (*dictum septies*). Trebell.
 Pollio in Claudio cap. 4. Sed haec frustra fuerunt. Claudius
 Zenobiam, quod ipse Gothicis esset expeditionibus occupatus pas-
 sus est imperare idque occulte ac prudenter, ut illa servante
 Orientales fines imperii ipse securius quae instituerat perpetraret.
 Trebell. Poll. in XXX tyrannis ex ipsius Aureliani ad Senatum
 literis. Itaque Zenobia late imperitavit maiora etiam moliens
 donec Aurelianus in Syriam venit. Primo proelio acriter pugna-
 tum ad Antiochiam, secundo ad ipsam Emesam ἐν τῷ πρὸς τῆς
 Ἑμέσης πεδίῳ (Zosim. I. 52). Iterum victa Zenobia πᾶσιν ἐδόκει
 τοῖς μὲν περὶ τὴν Ἑμεσαν πράγμασιν ἀπογνῶναι — Παλμύραν
 δὲ καταλαβεῖν, sed Aurelianus impiger et urbem et Zenobiam
 capit et ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑμεσαν εἰς κρίσιν ἤγαγε Ζηνοβίαν τε
 καὶ τοὺς ταύτῃ συναραμένους — ἐν οἷς καὶ Λογγῖνος ἦν cap. 56.
 In hac igitur urbe ipsa, in qua occisus est, et natum esse
 Longinum et diu vixisse mihi demonstrandum est. Utar pri-
 mum Suidae loco, quo utuntur omnes: Φρόντων Ἑμισηνὸς ῥήτωρ
 γεγονὼς ἐπὶ Σευήρου τοῦ βασιλέως ἐν Ῥώμῃ. ἐν δὲ Ἀθήναις ἀν-

τεπαίδευσε Φιλοσράτῳ τῷ πρώτῳ καὶ Ἀψίνῃ τῷ Γαδαρεῖ. ἐτελεύ-
 τησε δ' ἐν Ἀθήναις περὶ ἐξήκοντα ἔτη γεγονώς καὶ ἀδελφῆς
 Κορωνίδος παῖδα ὄντα Λογγῖνον τὸν Κριτικὸν κληρονόμον κατέλιπεν.
 Et Fronto et soror Κορωνίς, Longini mater, erant Ἑμεσηνοί.
 Frater Athenas abiit et sexagenarius moriens sororis filium
 heredem scripsit. Soror post multa cum marito et filio itinera
 in patria remansit et Longinus quum bonam vitae partem et
 alibi et Athenis transegisset aetate iam grandior in veterem
 patriam Emesam reversus est ibique usque ad mortem mansit.
 Iam intelligimus quid tandem Longinum moverit ut relictis
 Athenis Syriam repeteret. Avunculi haereditatem adierat et quo
 melius suas opes, fundum et agros avunculi, tueretur Emesam
 se contulit. Videmus Longinum et Porphyrium Athenis nata-
 licia Platonis una celebrantes in Porphyrii loco ἀπὸ τοῦ Α τῆς
 Φιλολόγου ἀκροάσεως apud Eusebium in *Praepar. Evangel.* X. 3.
 τὰ Πλατώνεια ἐσιῶν ἡμᾶς Λογγῖνος Ἀθήνησι κέκληκεν ἄλλους τε
 πολλοὺς καὶ — Ἀπολλώνιον τὸν γραμματικόν, quem in arte
 grammatica Athenis Porphyrii magistrum fuisse constat. Ruhn-
 k. p. 505. Nunc igitur minime mirandum est Longinum Syriacae
 linguae utpote vernaculae peritum fuisse, nam quis assentietur
 Ruhnkenio suspicanti (pag. 491) Longinum Atheniensem „*eius
 linguae discendae facultatem habuisse vel a matre in Graecia,
 vel a Palmyrenis, apud quos postea vixit*”? Sciebat Syriace quia
 in Syria natus et educatus erat, quid simplicius? Redux in
 patriam in literis et in literarum monumentis condendis vitam
 egit. Videmus eum in epistola ad Porphyrium (in *vita Plot.*
 cap. 19) occupatum in libris colligendis, emendandis, conscri-
 bendis. Evocat ad sese Porphyrium ex Sicilia: ἀξιῶν (*Longinus*)
 γάρ με ἀπὸ τῆς Σικελίας κατιέναι πρὸς αὐτὸν ΕΙΣ ΤΗΝ ΦΟΙΝΙΚΗΝ
 ita scribit: καὶ σὺ μὲν ταῦτά τε πέμπειν ὅταν σοι δοκῇ, μᾶλλον
 δὲ κομίζειν· οὐ γὰρ ἂν ἀποσαίην τοῦ πολλάκις δεῖσθαί σου τὴν
 πρὸς ἡμᾶς ὁδὸν τῆς ἐτέρωσε προκρῖναι καὶ εἰ μηδὲν δι' ἄλλο —
 τὴν τε παλαιὰν συνήθειαν καὶ τὸν αἶρα μετριώτατον ὄντα πρὸς ἡν
 λέγεις σώματος ἀσθενείαν. Quid tandem est κατιέναι εἰς τὴν
 Φοινίκην? Quo eum vocat? Nempe Emesam in amoenissimam
 regionem, ad aërem saluberrimum. De eadem igitur urbe scri-
 bit in vicinia: τὸν γραφόντων τοσαύτη σπάνις ἐνταῦθα καθέση-
 κεν ὥς κτέ. quae vulgo perperam de Palmyrena civitate acci-

piuntur. Quo tempore haec Longini epistola scripta est? Facile est id reperire ubi memineris Plotinum anno 270 e vita excessisse et Amelium anno ante 269 relictam Roma Apameam in Syriam se contulisse et Porphyrium post Plotini mortem in Italiam et Romam rediisse. Longinus has ad Porphyrium literas dedit postquam Amelius Apameam pervenisset, postquam Plotinus diem obiisset et Porphyrius in Sicilia cogitaret Romamne an alio se conferret; itaque *δέομαι σου τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁδὸν τῆς ἐτέρωσε προκρῖναι* significat: *peto a te ut ad nos potius venire quam Romam redire velis*. Itaque haec scripta sunt anno 270, quo Plotinus mortuus est aut proxime sequente 271, quo tempore Longinus in summo otio Emesae vivebat. In Syria esse Amelium (Apameae) ostendunt haec verba: „*mitte mihi, vel potius ipse affer, Plotini scripta εἴ τι διαπέφυγε τὸν Ἀμέλιον. ἃ μὲν γὰρ ἤγαγεν ἅπαντα διὰ σπουδῆς ἐκτησάμην*, et de libris mendosis: *τὸν ἐταῖρον Ἀμέλιον ὥμην ἀναλήψεσθαι τὰ τῶν γραφῶν πταίσματα, τῷ δ' ἦν ἄρα ἄλλα προὔργιαίτερα τῆς τοιαύτης προσεδρεύας*. Vides eum non esse Palmyrae inter Zenobiae purpuratos in aulae pompa et celebritate et strepitu. Fuerat in multo honore apud Odaenathum, cuius vitam scripserat, *τὸν Ὀδαίναν*, Ruhnken. pag. 527. magni faciebat Zenobia veterem magistrum et doctorum in Graecia celeberrimum visebatque quoties Emesam excurrisset. Sed instabat Zenobiae et Longino exitium. Aurelianus cum infesto exercitu reginam Orientis petebat. Victor ad Antiochiam et iterum ad Emesam instat fugienti. In hac trepidatione *κοινῇ γνώμῃ πᾶσιν ἐδόκει τοῖς μὲν περὶ τὴν Ἑμεσαν πράγμασιν ἀπογνῶναι διὰ τὸ καὶ τοὺς Ἑμεσηνοὺς ἀλλοτρίως πρὸς αὐτὴν ἔχοντας τὰ Ῥωμαίων αἰρεῖσθαι, Παλμύραν δὲ καταλαβεῖν*. Zosim. I. 54. Tum vero Longinus belli strenue gerendi auctor quum Emesae tuto esse non posset Zenobiam secutus est Palmyram addiditque reginae animos et spiritus auxit. Itaque quum Aurelianus literas ad Zenobiam misisset deditionem illius petens, et vitam promittens Zenobia *superbius insolentiusque rescripsit quam eius fortuna poscebat*. (Flav. Vopisc. in Aureliano cap, 26.) „*superbior illa epistola Longini dicebatur dictata consilio quamvis Syro esset sermone contexta*” Vopisc. cap. 30 „*His acceptis literis Aurelianus iratus est statimque collecto exercitu — undique Palmyram obsedit — denique post multa mulierem po-*

tentissimam vicit. Victa igitur Zenobia quum fugeret camelis, quos dromadas vocitant, atque ad Persas iter tenderet equitibus missis est capta" Vopisc. cap. 28. Victor Aurelianus non Palmyrae substitit sed relictâ hac arenosa vastitate Emesam se recepit Zenobiam et belli auctores secum trahens. Zosimus I. 56. τῆς δὲ πόλεως γενόμενος κύριος — ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ἑμεσαν, εἰς κρίσιν ἤγαγε Ζηνοβίαν τε καὶ τοὺς ταύτῃ συναρμένους. In hoc iudicio Aurelianus Zenobiae pepercit, quamquam „ingens strepitus militum fuit omnium Zenobiam ad poenam poscentium, sed occidit plerosque „quibus auctoribus illa bellum moverat, paraverat, gesserat" (Vopisc. cap. 30). Sic igitur Longinus sexaginta annos natus in ipsa patria indignissima nece periit. Ruhnkenius Zosimo credidit narranti „Zenobiam — mortis metu debilitatam — invidiam belli quod Romanis fecisset cum in alios tum in Longinum relegasse" Sed non is est Zosimus cui credas caeteris testibus aut dissentientibus aut tacentibus. Difficile est credere Zenobiam et alios et Longinum insimulasse ὥς παραγαγόντας οἷα γυναῖκα. Huic feminae scilicet nemo adhuc vir par inventus erat, quod optime omnium Aurelianus sciebat, ut vidimus. Cur igitur ei pepercit? Audi quid ad Senatum scripserit: „Non ego illi vitam conservassem nisi eam scissem multum Romanae reip. profuisse quum sibi vel liberis suis Orientis servaret imperium." Treb. Poll. in XXX tyrannis cap. 29. Praeterea „indignum existimans mulierem interimi — triumpho Zenobiam reservavit ut populi Romani oculis esset ostentui." Vopisc. cap. 30. Est autem historia illarum rerum ac temporum propter testium levitatem

tam ficti pravique tenax quam nuncia veri.

De rebus maximis et gravissimis satis constat, sed τὰ κατὰ μέρος saepe fabulosa sunt ex fama vulgi et rumoribus conflata. Vide exemplum: Zenobia „ducta est per triumphum ea specie ut nihil pompabilius populo Romano videretur. Iam primum ornata gemmis ingentibus ita ut ornamentorum onere laboraret. Fertur enim mulier fortissima saepissime restitisse quum diceret se gemmarum onera ferre non posse. Vinciti erant praeterea pedes auro, manus etiam catenis aureis, nec collo aureum vinculum deerat, quod scurra Persicus praeferebat" teste Trebellio Pollione in XXX tyrannis, et Flavio Vopisco in Aureliano cap. 34. „ince-

debat etiam Zenobia ornata gemmis et catenis aureis, quas alii sustentabant." Sed compone mihi cum his Zosimum I. 59. Αὐρηλιανοῦ ἐπὶ τὴν Εὐρώπην ἐλαύνοντος καὶ συνεπάγοντός οἱ Ζηνοβίαν — αὐτὴν μὲν Ζηνοβίαν φασὶν ἢ νόσῳ ληφθεῖσιν ἢ τροφῆς μεταλαβεῖν οὐκ ἀνασχομένην ἀποθανεῖν. Ergo aut Zosimus nobis narrat fabulas, aut gemmarum ingentium onera et catenae aureae mera commenta sunt ac de nihilo ficta. Utramque famam coniungit Zonaras XI. 27. ἣν (Zenobiam) ἔνιοι μὲν εἰς Ῥώμην ἀπαχθῆναι φασιν — οἱ δὲ καθ' ὁδὸν αὐτὴν θανεῖν λέγουσι περιαλήσασαν διὰ τὴν τῆς τύχης μεταβολήν. Si Zenobia inspectante toto populo Romano in triumpho ducta fuisset, quo tandem pacto fieri potuit ut nasceretur et propagaretur rumor *eam in itinere aut morbo aut inedia esse mortuam*. Contra si avide expectati triumphus spes populum fefellit facile aliquis posteris narrare potuit facta esse ea quae cupidissime expetiisset.

Haec igitur mihi suadent ut credam Longinum Emesae et natum esse et diu vixisse et supplicio affectum.

Ruhnken. pag. 492. „*Longinus narrat se ab ineunte aetate cum parentibus multa itinera obiisse.*" Scribit ipse apud Porphyrium cap. 20: ἔτι μεираκίων ὄντων ἡμῶν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ λόγων προέσκησαν, οὓς ἅπαντας μὲν ὑπῆρξεν ἰδεῖν ἡμῖν διὰ τὴν ἐκ παίδων ἐπὶ πολλοὺς τόπους ἅμα τοῖς γονεῦσιν ἐπιδημίαν, συγγενέσθαι δὲ αὐτῶν τοῖς ἐπιβιώσασιν κατὰ ταῦτὸ συχνοῖς ἔθνεσι καὶ πόλεσιν ἐπιμύξαντας. Ubi semel de Longini patria constat facile ex his colligimus Longini patrem mercatorem fuisse et sua navi cum uxore ac filio ultro citroque per mare commeasse. Longinus sic adolescentulus

πολλῶν ἀνθρώπων ἶδεν ἄσπεα καὶ νόον ἔγνω.

et omnes se philosophos primum *vidisse* scribit, deinde adulta aetate *audivisse* eos, qui essent superstites, *eodem modo* (quo olim parentes) multas regiones et urbes peragrantem. Phoenices et olim et tum mercaturam potissimum exercuisse satis constat. Strabo pag. 749. in Syria τοὺς Σύρους καὶ Κοιλοσύρους agricultores ait fuisse (γεωργικούς), ἐμπορικοὺς δὲ τοὺς Φοίνικας. Memorabile est quod se Longinus narrat κατὰ ταῦτὸ συχνοῖς ἔθνεσι καὶ πόλεσιν ἐπιμύξαι et enumerat philosophos, quos ubique vidit vel audivit Alexandriae, Romae, Athenis, in Troade. Ergo

nusquam diu stabilem ac certam sedem habuit fallunturque qui eum Athenis *magnam vitae partem* transegisse opinantur.

Ruhnken. pag. 493. „*Democritus scripsit Commentarium in Platonis Alcibiadem, quem laudat Olympiodorus Commentario MS. in eundem Dialogum pag. 29 b. τὸ εὖ λέγεις ὁ μὲν Δημόκριτος ἐπὶ κλην χνᾶ διότι μετρούμενον τὸ ὄνομα αὐτοῦ χνᾶ (i. e. 651) ποιεῖ ὡς ἀπὸ Σωκράτους ἐκδέχεται, ὁ δὲ Δαμάσκιος ὡς ἀπὸ Ἀλκιβιάδου, ὁ καὶ ἄμεινον. Homines fuites τοῖς ἰσοψήφοις τούτοις puerorum in modum delectabantur. Sed Δημόκριτος μετρούμενον οὐ ποιεῖ χνᾶ (651) sed 822.*

Δ	=	4
η	8
μ	40
ο	70
κ	20
ρ	100
ι	10
τ	300
ο	70
ς	200
							<hr/>
							822

Non est operae pretium his nugis immorari. Utilius est locum Platonis inspicere. Legitur pag. 113. c. ubi Socrates ita dicit: τὸ τοῦ Εὐριπίδου ἄρα συμβαίνει, ὥς Ἀλκιβιάδῃ, σοῦ τὰ δὲ κινδυνεύεις ἀλλ' οὐκ ἐμοῦ ἀκηκοέναι, [οὐδ' ἐγὼ εἰμι ὁ ταῦτα λέγων ἀλλὰ σύ del.] ἐμὲ δ' αἰτιᾷ μάτην. καὶ μέντοι καὶ εὖ λέγεις, μανικὸν γὰρ ἐν νῶ ἔχεις ἐπιχείρημα. Nulla esse potest dubitatio quin Socrates dixerit καὶ μέντοι καὶ εὖ λέγεις, tu, inquit, haec dicis, non ego: et recte quidem dicis namque cet. Nullo modo Alcibiadem dicere potuisse καὶ μέντοι εὖ λέγεις Buttmannus demonstravit: neque enim καὶ μέντοι assentientis esse, neque μανικὸν ΓΑΡ praecedentibus apte respondere. Haerebant tamen in talibus et errabant sero nati Platonici, quos merito Ruhnkenius pag. 499 „*fanaticos interpretes*” appellavit.

Quamquam plane assentior Ruhnkenio dicenti pag. 499: *non facile putem ullum interpretem tantis ingenii et doctrinae prae-*

sidiis ad scriptorem aliquem explicandum, quantis Longinus ad Platonem accessisse, tamen subinde mirari soleo in quam exilibus et minutis rebus tanta Longini doctrina versetur. Plato in Phaedone pag. 66, c. ostendens quantopere philosophis verum quaerentibus officiat corpus et cura corporis haec verba iacit: καὶ γὰρ πολέμους — οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἢ τὸ σῶμα. — *διὰ γὰρ τὴν τῶν χρημάτων κτῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι ἡμῖν γίνονται, τὰ δὲ χρήματα ἀναγκαζόμεθα κτᾶσθαι διὰ τὸ σῶμα δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ. Hinc hominibus acutissimis subnascitur ἀπορία haec: πῶς διὰ τὰ χρήματα πάντες οἱ πόλεμοι γίνονται; πολλοὶ γὰρ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας ἐγένοντο. Hinc subtiles quaedam λύσεις excogitantur: ῥητέον οὖν ὥς μὲν Ἀρποκρατίων ἢ ὅτι ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἢ ὅτι καὶ ἡ τῶν λαφύρων ἐλπίς ἐπιτείνει τὸν πόλεμον; ὥς δὲ Λογγῖνος τὰ ἐκτὸς πάντα χρήματα καλεῖ, οἱ δὲ Ἀττικοὶ ἐξηγηταὶ ἐπειδὴ ὀργάνοις χρῶνται τοῖς χρήμασι πάντες οἱ πολεμοῦντες. Quam risisset ad haec Plato si tam doctos homines nodum in scirpo quaerentes vidisset.*

Apud Ruhnken. pag. 499 legitur locus Proculi Longini iudicium de Platonis stilo laudantis: εἶναι μὲν γὰρ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων πεφροντισμένην τῷ Πλάτῳ καὶ οὐ κατὰ τὸ ἐπιτυχὸν ἕκαστα λαμβάνειν αὐτόν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εἶποι ἂν τις ἀπὸ τῆς κοινῆς τῆς τότε καὶ συνήθους ἐρμηνείας ἤκειν καὶ εἰς αὐτόν. πολλὴν δὲ αὐτὸν ποιεῖσθαι καὶ τῆς συνήθους προμήθειαν. θᾶττον γὰρ ἂν τὰς Ἐπικούρου ἀτόμους συνελθούσας ποιῆσαι κόσμον ἢ ὀνόματα ὥς ἔτυχε συγκείμενα καὶ ῥήματα λόγον κατωρθωμένον. Hoc Longini iudicium sensu vacuum erit donec emendaveris: πολλὴν ΔΕ αὐτὸν ποιεῖσθαι καὶ τῆς συνθετικῆς προμήθειαν. Laudavit in Platone primum verborum *delectum* (ἐκλογὴν), deinde *compositionem* (σύνθεσιν) et sic potuit iocans addere: θᾶττον γὰρ ἂν τὰς Ἐπικούρου ἀτόμους συνελθούσας ποιῆσαι κόσμον ἢ ὀνόματα ὥς ἔτυχε συγκείμενα καὶ ῥήματα λόγον κατωρθωμένον. Magis etiam Longinus in Platone admiratur compositionem verborum quam *delectum*: Πλάτωνα δὲ ἐν μὲν τῇ χρήσει τῶν ὀνομάτων ἠτιάσαντό τινες ὥς μεταφοραῖς (κατακόρως recte addit Ruhnken.) χρώμενον, περὶ δὲ τὴν συνθήκην ἅπαντες θαυμάζουσιν, quod sumsit a Dionysio Halicarnassensi, qui saepe ita de Platone iudicat veluti Tom. II. pag. 117. ὁ γὰρ ἀνὴρ

(Plato) — εἰ δεινὸς ἦν οὕτως ἐκλέξαι τὰ ὀνόματα ὥς συνθεῖναι περιττὸς καὶ νύ κεν ἦ παρέλασσε τὸν Δημοσθένην — ἦ ἀμφήρισον ἔθηκεν.

Ruhnken. pag. 504 ex Ioanne Siciliota haec affert: ὁ μὲν γὰρ Λογγῖνος περὶ τὸ διδάσκειν μόνον ἐνασχολούμενος καὶ περὶ τὸ γράφειν τελείας ὑποθέσεις οὐκ ἔχων καιρὸν τὸ τῆς Ὀμήρου πέπονθεν ὄρνιθος λιμώττουσαν τοὺς νεοττοὺς τρέφειν. Qui vitam viri celeberrimi scripturi sunt undique scribendi materiam sedulo corradentes quidquid offertur accipiunt etiam a mendacibus ac stultis. In horum numero Siciliotam hunc Ioannem esse arguit hic locus et alius pag. 511. Sensit et ipse Ruhnken. a quo Ioannes pag. 519. „Graeculus ineptus” appellatur. Non est huiusmodi homunculis testimonii dictio. Eiusdem farinae est Tzetzes, ex cuius testimonio putatur Longinus Latine scivisse pag. 520.

τὸν ῥ' Αἰωνοάριον κικλήσκει μὲν Λογγῖνος.

attuli misellum versiculum πολιτικόν ut ex observatione palaeographica emendarem. Simillima sunt in Codd. ῥ et syllabae οῦν compendium. Itaque restitue τὸν οῦν Αἰωνοάριον, ut metrum constet.

Quod autem Ruhnken. pag. 519 admiratur incredibilem vim dicendi, quae ex libello περὶ ὕψους eluceat, paucos hodie superesse puto qui aureolum hunc libellum Longino nostro tribuant. Mihi quoque quo saepius librum relego magis magisque confirmatur sententia longe antiquioris Rhetoris haec esse, qui Caecilio aequalis in cruda servitute quum superessent etiam morientis libertatis vestigia illa scripsit quae cum admiratione legimus in sect. 44. Quo tandem modo Longinus scribere potuit: ὄρα μήποτ' ἄρα καὶ ἡ τῆς οἰκουμένης Εἰρήνη διαφθείρει τὰς μεγάλας φύσεις? et: ἡ γὰρ Φιλοχρηματία πρὸς ἣν ἅπαντες ἀπλήσως Ἡδὴ νοσοῦμεν καὶ ἡ Φιληδονία δουλαγωγοῦσιν? Haec est illa τῆς οἰκουμένης εἰρήνη ab Octaviano Augusto terra marique parta, et ἡ Φιλοχρηματία πρὸς ἣν Ἡδὴ νοσοῦμεν, eadem est de qua Livius dixit: *NUPER divitiae avaritiam et abundantes voluptates desiderium atque libidinem pereundi perdendique omnia invexerunt.* Qui fieri potuit ut Longinus de se et aequalibus suis scripserit: ἡμῶν ἐκάστου τοὺς ὅλους ἤδη βίους δεκάσμοι βρα-

βεύουσι καὶ ἀλλοτρίων θῆραι θανάτων καὶ ἐνέδραι διαθηκῶν, τὸ δ' ἐκ [τοῦ del.] παντὸς κερδαίνειν ὠνούμεθα τῆς ψυχῆς. Num Longinus aut Graeci aut Syri accipiebant pecuniam ob rem iudicandam aut mortibus alienis inhiabant aut malis artibus hereditarum utebantur? Romana haec sunt vitia et flagitia. In cruda servitute haec cogitata et dicta esse satis arguit haec dubitatio: ἀλλὰ μήποτε τοῖς τοιούτοις οἷόπερ ἐσμέν ἡμεῖς ἄμεινον ἄρχεσθαι ἢ ἐλευθέροις εἶναι, ἐπεὶ τοίγε ἀφεθεῖσαι — κατὰ τῶν πλησίον αἱ πλεονεξίαι καὶ ἐπικλύσειαν τοῖς κακοῖς τὴν οἰκουμένην.

Ad Ruhnken. pag. 510 affertur a Weiskio scholion ex antiquissimo Codice Parisino Hermogenis: Φησὶ δὲ Λογγῖνος ἐν καὶ τῶν φιλολόγων ὁμιλιῶν περὶ λέξεως σόμφαδους. τὸ δὲ σόμφαξ Ἀριστοφάνης ἐν Νεφέλαις (vs. 1367). ὡς συνθέτῳ χρῆται τῇ λέξει ἀπὸ τε τοῦ σώματος καὶ ὁμφακος ἵνα λέγῃ ὁμφακα ἔχων τὸ σῶμα, τουτέστιν ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές. εἴρηται δὲ ἐπὶ Αἰσχύλου.

ψόφου πλέων ἀξύστατον σόμφακα κρημνοποιόν.

ὡς τῶν ῥημάτων Αἰσχύλου φαντασίαν μὲν ἔχόντων, μηδεμίαν δὲ σύστασιν μηδὲ κρότησιν. λέγει δὲ ταῦτα ὁ πρεσβύτερος Στρεψιάδης ὡς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Φιλίππου (leg. Φειδιππίδου) σκώπτοντος Αἰσχύλον. Si caeterae Longini enarrationes et interpretationes fuerunt eiusdemmodi non aegre feremus eas aetatem non tulisse. Quid quaeso σόμφαξ σόμφακος (α producto) formatum ut πλούταξ cum ὁμφαξ ὁμφακος (α correpto) commune habere potest? et absurdum est σῶμα et ὁμφαξ in σόμφαξ coalescere, et quid est τὸ σῶμα ἄχρηστον ἔχων καὶ ἀνωφελές, et si quam maxime id esset aliquid, nihil tamen ad Aristophanis locum faceret. Sed in Graeculorum testimoniis tam parum est fidei ut non sit dissimile veri aut longe alia de his aut nihil omnino Longinum scripsisse.

C. G. COBET.

DIODORUS SICULUS.

Lib. III. 43. 5. τὸ μὲν παλαιὸν ἐξῆγον δικαιοσύνη χρώμενοι. Leg. διῆγον. Non est facile in libris Mss. εἰ et δι discernere.

C. G. C.

EMENDATIO EPIGRAMMATIS

NUPER

PRIMUM EDITI.

Nuper in Aegypto repertum est epigramma et editum (dans la Revue Critique 1879. pag. 112) in hunc modum:

Μητρὶ δέμας γαίῃ προλιπὼν θεοῖκελος ἀνὴρ
πάτρης ἐν ζαθέοις ὄρεσιν τυκτῶ ὑπὸ τύμβῳ
οὐλόμενον γῆρας προφυγῶν μεσάτῃ ἐνὶ ἥβῃ
αἰθερίας ἀψίδος ἔβη μακάρων μεθ' ὅμειλον
πάτρην κυδήνας γέρασιν σεφάνοισι πέπομ[φε]
οὓς ἀναδησάμενος πρῶτος παρέδωκε τέκεσσι.
τίς δ' ὅδ' ἀνὴρ; Φήσει τις ὀδευτῶν παριόντων,
τίς μάκαρ οὕτως ἐστὶ; τίς ὀλβιος, ὃν τε σὺ κεύθεις;
τὸν δ' ἐγὼ σ' εἰ γῇ τε καὶ οὐ λαλέουσα διδάξω.
Ὡριγένους ἔρνος γλυκερὸν Κάσιος μυροπώλης.

In vs. 9. poëta scripserat, ut opinor: ΤΟΝΔΕΔΕΓΩΝΟΙΣΙ
id est τόνδε δ' ἐγὼ σιγῇ τε καὶ οὐ λαλέουσα διδάξω.

In vs. 5. πέπομ[φε] perinfelix suspicio est. Sententia postulat:

πάτρην κυδήνας γέρασιν σεφάνοισι ΤΕ ΠΟΛΛ(ΟΙΣ),
οὓς ἀναδησάμενος πρῶτος παρέδωκε τέκεσσι.

Mirum est hominem unguentarium (μυροπώλην) multis prae-
miis et coronis patriam condecorasse, sed erat θεοῖκελος ἀνὴρ. „cet
homme semblable aux dieux — Casius marchand de parfums.”
quod in nostris unguentariis inauditum est.

Inscriptio altera ibidem pag. 111 duobus senariis constat:

Ἐνύπνια κρίνω τοῦ θεοῦ πρόσταγμ' ἔχων,
τυχὰγαθᾶ. Κρής ἐστιν ὁ κρίνων τάδε.

C. G. COBET.

AD
SCHOLIA IN ODYSSEAM.

Scholia Graeca in Homeri Odysseam edidit
G. DINDORFIUS Oxonii 1855.

Odyss. A. 8. pag. 14, 25. οἱ πλεῖστοι τῶν εἰς κόλασιν ἔπα-
γομένων. Constanter dicitur apud omnes in vincula et ad sur-
plicitium Ἀπάγειν et ἀπάγεσθαι. Exemplorum plena sunt omnia.
Non illepidum est componere locum Lysiae XIII. pag. 136, 10.
τὸν δὲ τρίτον Φαινιππίδης ἐνθάδε λωποδύτην ἀπήγαγε, cum So-
phoclis epigrammate in Euripidem apud Athenaeum pag. 604. F.

σὺ δ' οὐ σοφὸς, ὅς τὸν ἔρωτα
ἄλλοτρίαν σπείρων λωποδύτην ἀπάγεις.

Menandri versiculus ad Odyss. A. 215. laudatus:

αὐτὸν γὰρ οὐδεὶς οἶδε τοῦ ποτ' ἐγένετο,
ἀλλ' ὑπονοοῦμεν πάντες ἢ πισεύομεν.

mendum concepit. Legendum enim: οἶδ' ὅτου ποτ' ἐγένετο.
In pessime interpolatis Codicibus Stobaei *Floril.* 76. 11. cir-
cumfertur:

Μενάνδρου Καρχηδονίῳ.

Αὐτοῦ γὰρ οὐδεὶς οἶδε ΠΩΣ ἐγένετο.

bis lacunam imperite magistellus explevit.

Mirum nec infrequens erroris genus est quum negans vocula
ΟΥ cum sententiae interitu periit, ut ad Odyss. A. 262. pag.
48, 27. ὅταν οὖν τὰ βέλη — πικρὰ καὶ πρυκεδανὰ λέγη

καὶ ἔχεπευκῇ πάντως διὰ τοῦ Φαρμάκου κεχρῆσθαι ἀκουσέον.
 Lege reliqua et subridens ΟΤ πάντως repones.

Una literula intercidit ad A. 263. Δόξαι φέρονται περὶ τοῦ κόσμου, imo vero Δ Δόξαι, id est, τέσσαρες δόξαι, quae ordine omnes enumerantur.

Ad Odyss. A. 327. pro τὸν ἐκ τῆς ΠΡΟΝΟΙΑΣ νόσον τῶν Ἀχαιῶν repone sodes τὸν ἐκ τῆς ΤΡΟΙΑΣ.

Odyss. A. 332. pag. 61, 3. οὐ γὰρ ἐξ ἐκείνων ἔπονται τῶν μεγίστων αἱ „πᾶσαι ἀναιδείης ἐπέβησαν.” pro μεγίστων, quod manifesto mendosum est, sententia loci aut ἀκολάστων postulat aut ἀσελγῶν, ut pag. 52, 1. ἐν θεραπαινίσιν ἀσελγέσιν ἐναυξόμενον.

Odyss. A. 416. ἐς μέγαρον: δεόντως περὶ τοῦ προσώπου τ᾽ ἀληθῆ λέγει εἰς τὸ τὴν ὑποψίαν ἀνελεῖν τοῦ πεποιθέσθαι παρ' αὐτοῖς περὶ Ὀδυσσεύς. Scholion referendum est ad vs 417.

ξεῖνος δ' οὗτος ἐμὸς πατρώϊος ἐκ Τάφου ἐστίν.

et sic emendandum: — τὴν ὑποψίαν ἀνελεῖν τοῦ πυθέσθαι τι παρ' αὐτοῦ.

Odyss. B. 40.

ὦ γέρον, οὐχ ἐκάς οὗτος ἀνὴρ κτέ.

Scholion: ἀπὸ τοῦ καιροῦ πεποιήται τὴν * * *, ὡς Ὀδυσσεὺς ἐν τῇ Τ καὶ Διομήδης ἐν τῇ Ξ. Supplendum: πεποιήται τὴν (παρησίαν), ut Diomedes in Iliad. Ξ. 110.

ἔγγυς ἀνὴρ — οὐ δητὰ ματεύσομεν.

et Ulysses Iliad. T. 155.

μὴ δ' οὕτως ἀγαθός περ ἐὼν κτέ.

Odyss. B. 70. ἀπολογισμὸς περίδοξος ἐφ' οἷς δρῶσι παράδοξα, imo vero παράδοξος non περίδοξος. Mirifice περί et παρά inter se confunduntur, ut Γ. 106. Ἀγαμέμνων τὴν Τροίαν ΠΑΡΑκαθήμενος pro περικαθήμενος.

Odyss. B. 88. λέληθε δὲ αὐτῶν ὁμολογῶν τὴν βίαν. corrige: λέληθε δὲ αὐτόν id est imprudens fatetur.

Odyss. B. 154.

δεξιὸν ἦϊξαν διὰ τ' οἰκίᾳ καὶ πόλιν αὐτῶν.

memoratur Aristophanis scriptura sic: Ἀριστοφάνης οὕτως γράφει, ἀντὶ τοῦ ὥσπερ ἦλθον καὶ ἀπέστησαν. Aristophanes αὐτὶς scripserat et Scholiasta καὶ ἀπέπτησαν avolarunt.

Odyss. B. 192. σοὶ δέ, γέρον, θωὴν ἐπιθήσομεν. scribendum θωήν ut Τρωήν et δμωήν, non ut vulgo Τρωήν et δμωήν. Hinc et ἀθῶος dicebant, non ἀθῶος. Audi Etymologum M. pag. 26. 24. ἔχει δὲ (θωή) τὸ I ἐκ παραδόσεως ἐπειδὴ εὗρηται θωϊή, ὡς παρ' Ἀρχιλόχῳ.

ὡς ἂν σε θωϊή λάβοι.

Odyss. B. 373. Bekkerus edidit:

ἀλλ' ὁμοσον μὴ μητρὶ φίλῃ τάδε μυθήσασθαι.

Scholion: γρ. (i. e. γραπτέον) διὰ τοῦ Ε μυθήσασθαι. Antiquissimum hoc est erroris genus, quo futuri et aoristi formae et in infinitivis et in participiis temere et inconsulto inter se permisceantur cum sententiae detrimento vel cum barbarismo et soloecismo Ὅμοσον μὴ μυθήσασθαι est: „da iusiurandum te non dixisse.” Neque Bekkerus hoc sentiebat, neque longe maxima pars eorum, qui scriptores Graecos nunc edunt id sentire videntur. Manifestum tamen est in ὁμνυμι, sed libri etiam in hoc verbo in — εσθαι et — ασθαι perpetuo variant. Eadem librorum inconstantia in participiis cernitur — σοντες — σαντες et — σομενος — σαμενος.

Odyss. B. 385. ἀγέρεσθαι ἀνώγει: ἐνδεία τοῦ ἀγείρεσθαι, supplendum: ἐνδεία τοῦ (I ἀντὶ τοῦ) ἀγείρεσθαι.

Odyss. B. 388. δύσετο δ' ἥελιος: εἴωθεν ὁ ποιητὴς τοὺς μέλλοντας πολλάκις εἰς ἐνεσῶτας μετὰγειν. ἔστιν οὖν τὸ ἐδύσετο παρατατικὸν ἀπὸ ἐνεσῶτος τοῦ δύσΩ. imo vero τοῦ δύσΟΜΑΙ. Futilis et indocta haec annotatiuncula est, sed veram lectionem δύσετο stabiliens.

Odyss. Γ. 14. οὐ μὲν σε χρὴ ἔτ' αἰδοῦς: — ἡ μὲν ὡς ἈΔΑ-ῆμονι διαλέγεται —, ὁ δὲ οὐκ ἐπάγει ὅτι ἈΔΑήμων εἰμί· οὐ γὰρ

εὐπρεπές. Mirum neminem vidisse ΑΙΔήμονι et ΑΙΔήμων veram lectionem esse.

Odyss. Γ. 23. πῶς ἐν τοῖς Ἰθακησίοις οὕτως ἐπαρρησιάζατο; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀναστροφείς — παρρησιάζεται. emenda: ἐκεῖνοίς μὲν ΣυναναΤραφείς κτέ.

Odyss. Γ. 293.

ἔσι δέ τις λισσὴ αἰπεῖά τε εἰς ἄλλα πέτρῃ.

Scholion: τινὲς μὲν ὄνομα κύριον τὴν νῦν Βλίσσῃν καλουμένην, ΟΙΟΝ λεία. ὁ δὲ Κράτης σὺν τῷ Ν γράφει λισσὴν. Emenda: ΟΙ ΔΕ λεία, quae erat, ut opinor, Aristarchi sententia. Crates intempestiva doctrina usus, ut solebat, antiqua novis miscuit. Λισσὴ adiectivum est ut vocula ΤΕ demonstrat: λισσὴ αἰπεῖά ΤΕ πέτρῃ, unde in sq. paraphrasi suppleverim: ἔσι δέ τις ἐπὶ τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι τῆς Γορτυνίας (λεία καὶ) ὑψηλὴ πέτρα.

In Βλίσσῃ manifestum est vestigium digammatis, quod in Creticis et Laconicis compluribus, ut et in aliis Doricis vocabulis, in Β conversum aetatem tulit, ut apud Hesychium in Creticis Ἀβέλιος: ἥλιος et Βαλικιώτας: συνέφηβος, et in Laconicis Βᾶξον: κάταξον et Γαβεργόρ pro γεωργός, et in Βάδομαι: ἥδομαι et Βαδύ: ἡδύ. Ἡλεῖτοι, unde notissimum βαδὺ ὕδωρ in Elide, aliisque bene multis.

Odyss. Γ. 367. scribendum: οὐτι νέον γε οὐδ' ὀλίγον: αἰσχροὺν γὰρ τὸ δοκεῖν διὰ βραχὺ ἀργύριον ἀπαλλάττεσθαι. Duo scholia ridiculum in modum coaluerunt et alterum lemma omissum est.

Odyss. Γ. 442. μενεπτόλεμος Θρασυμήδης: οἰκείως τῶν μὲν ἄλλων τὰ ὀνόματα ψιλῶς ἐξήνεγκεν, ἐπὶ δὲ τοῦ Θρασυμήδους ἐπιθέτω κέχρηται. — Ἐσράτευται γὰρ ἤδη τῷ πατρί. Periit syllaba: lege CTNἘσράτευται. Cf. Γ. 39. οὗτός ἐστιν (ὁ Θρασυμήδης) ὁ καὶ στρατείας αὐτῷ τῆς ἐπὶ Ἴλιον ΚΟΙΝΩΝΗCΑC.

Ad Odyss. Δ 93.

ὥς οὐ τι χαίρων τοῖσδε κτεάτεσσιν ἀνάσσω,

in optimo Harleiano legitur: χαρτοῖς γὰρ οὐ φύσει τοῖς χρήμασιν

οὐ χίρω. Quid sibi vult οὐ? Dindorfius delevit. Nollem factum, at tu lege χαρτοῖς γὰρ οὐσι φύσει. Participium enim abesse non potest.

Odyss. Δ. 110. ἄπερ ἔμελλεν ἐρωτήσῃν ὁ Τηλέμαχος ταῦτα φράσας ὁ Μενέλαος ἐκφέρει, imo vero φθάσας.

Odyss. Δ. 123. οὐ γὰρ εὐπρεπὲς ΤΑC μετεχούσΑC τοῦ ἀμαρτήματος ἐπιτρέπῃν συνεῖναι τῇ γυναικί. Necessarium est ΤΑΙC μετεχούσΑΙC — ἐπιτρέπῃν.

Odyss. Δ. 179. scribendum: οὐδὲν ἂΝ διέζευξε τῆς Φιλίας τὴν εὐφροσύνην [ἢ] ὥς τε κατὰ διαδοχὴν ἦκειν πρὸς ἀλλήλους πλὴν θάνατος. inserto ἄν expunge ἢ.

Continuo sequitur vs. 181. — ἐγκεῖται δὲ ἀλλὰ καὶ τὸ ἀνθρώπινον. scrib. ἂΜΑ pro ἀλλά. Nota et frequens illa confusio est.

Odyss. Δ. 193. εἴ τί που ἔσι: εἴ πως ἔσι τουτέσιν εἴ τις μηχανή ἔσι. Redde poëtae suum ΕΙΠΩC.

καὶ νῦν, εἴ πως ἔσι, πίθοιό μοι.

pro εἴ τί που ἔσι. Nullus enim hic voculae που locus est.

Sine sensu ad Δ. 244. αὐτόν μιν adscribitur: ψιλῶς. οὐκ οἶδε τὴν αὐτῶν συνήθειαν ὁ ποιητής. Qui grammaticos triverunt probe sciunt quam saepe ^Θσυνῇ et ^Θσύν confundantur. Illud est συνήθεια, hoc σύνθεσις. Corrigamus ergo τὴν ἐαυτόν σύνθεσιν. Αὐτόν scribendum est, inquit, non αὐτόν, quam compositionem Homerus ignorat.

Odyss. Δ. 252. scribendum: οὕτως ἐλόευν pro ἔλουον, et ἵνα — τούτων αὐτόν ἀφελομένην γγνωριμώτερον ποιήσῃεν, pro ἀφελομένων.

Odyss. Δ. 264. οὕτ' ἄρ' φρένας οὕτε τι εἶδος: ἐνῆν μὲν εἰπεῖν „οὐ ΓΑΡ φρένας οὕτι τὸ ἔργον” ἢ δὲ τὸ εἶδος ἐπαινεῖ. Corrig. οὕτ' ἂΡ φρένας οὕτε τι ἔργα.

Amissum est vocabulum ad sententiam plane necessarium in Scholio ad Δ. 264: οἱ γὰρ ἄνδρες οὐχ οὕτως ἐπὶ ταῖς φθοραῖς τῶν γυναικῶν ἀγανακτοῦσιν ὥς ἐπὶ ταῖς προαιρέσεσιν, ὅταν αἰσθωνται ὑπ' ἄλλων παρ' αὐταῖς. Sententia non est absoluta, desideratur participium, quod ipsa loci sententia liquido monstrat, nempe παρευδοκιμούμενοι. Quid sit παρευδοκιμεῖσθαι in amore notum. Scholion ad Odysseam. E. 215: οὐδὲν γὰρ οὕτως ἤπτετο τῆς Καλυψοῦς ὥς ἡ παρευδοκίμησις.

Odyss. Δ. 367.

ἢ μ' οἶψ' ἔρροντι συνήντετο νόσφιν ἐταίρων.

periit annotatio de syllaba οἱ elisa in μ' οἶψ' pro μΟΙ οἶψ'. Scholia ad Iliad. N. 481.

δεῦτε, φίλοι, καὶ μ' οἶψ' ἀμύνετε.

ἡ συναλοιφή ὥς. „Ἐμ' (leg. ἢ μ') οἶψ' ἔρροντι συνήντετο νόσφιν (ἐταίρων).”

et ad Z. 164.

ὅς μ' ἔθελεν φιλότῃ μιγήμεναι οὐκ ἐθελούσῃ.

ἀντὶ τοῦ ΜΟΙ. ὥς „οὐδὲ σ' δῖω.” (A. 170) ἢ μ' οἶψ' ἔρροντι.” et ad Ψ. 310. τῷ τ' οἶω λοίγι' ἔσεσθαι: τὸ τέλειον „τῷ ΤΟΙ οἶω.” σπανία δὲ παρ' Ὀμήρῳ ἡ συναλοιφή. Mirum est nihil de ea re esse annotatum ad Iliad. A. 170.

οὐδὲ σ' δῖω

ἐνθάδ' ἄτιμος ἐὼν ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν.

ubi nescio quas ἀντιπτώσεις de suo comminiscuntur magistri ignari aut immemores οὐδὲ σ' δῖω esse pro οὐδὲ σΟΙ δῖω, ut rectissime vidit grammaticus incertus sed pereruditus in Scholiis Victorianis ad Iliad. Z. 164.

Abusus est hac observatione Herodianus ad Iliad. Ξ. 21. et Φ. 279. ubi est: ὅς ἐνθάδε γ' ἔτραφ' ἄριστος. Scholion: ΕΤΡΑΦ': παροξυτονητέον. τὸ γὰρ τέλειόν ἐστιν ἐτράφη. καὶ μέμνηται αὐτοῦ Ἡρωδιανὸς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς Ξ (21), ὅπου διαλαμβάνει περὶ τοῦ.

διχθαδί' ἢ μεθ' ὀμιλον. καὶ λέγει ὅτι συναλοιφὴν πέπονθε (διὰ del.) τοῦ Η. Ad Iliad. Ξ. 21. tenuia tantum huius opinionis vestigia supersunt in hisce: παραιτητέον δὲ τοὺς βουλομένους εἶναι „διχθαδίῃ ἢ μεθ' ὀμιλον.” et in Victoriano: τινὲς δὲ διχθαδίῃ, ὥς τὸ „ἢ μ' οἶψ' ἔρροντι.” Apparet haec inter se Hero-

dianum composuisse ut ostenderet ἢ in διχθαδίῃ elisam ut οἱ in ἤ μ' οἴω ἔρροντι.

Odyss. Δ. 429.

δόρπον θ' ὠπλισάμεσθ' ἐπὶ τ' ἤλυθεν ἀμβροσίῃ νύξ.

Scholion: ἄρισον. τοῦ Ἀρισάρχου σημειοῦνται τινες ὅτι δόρπον τὸ δεῖπνον. Vide ut gliscat Scholiorum depravatio. Antiquissima forma fuit: (ἢ διπλῇ) ὅτι δόρπον τὸ δεῖπνον. Deinde aliquis σημειοῦνται τινες de suo addidit. Tum ex errore et dittographia adhaesit ἄρισον τοῦ ἀρισάρχου, unda vulgata sensu cassa nata est.

Odyss. Δ. 485.

ταῦτα μὲν οὕτω δὴ τελέω, γέρον, ὥς σὺ κελεύεις.

annotavit futilis magistellus τελέω: τελέσω. ἐνεσὼς ἀντὶ μέλλοντος. Huiuscemodi nobis homines monumenta veterum Atticorum et Herodoti vitiarunt κορέσω scribentes et τελέσω, διατελέσω et καλέσω, ἐγκαλέσω, multaque his similia, quoniam mirabantur praesens pro futuro positum, ut inepti opinabantur.

Ad Odyss. Δ. 487 mendose editur: περὶ τῶν ἅμα Ἀγαμέμνονι ἀπομεινάντων pro ὑπομεινάντων. Tam pervulgatum librorum vitium est ἀπό pro ὑπό, vel contra, ponere ut nostri sit ubique arbitrii ex Graecitatis usu et ratione definire utra praepositione sit in quoque loco utendum. Nusquam ferme ambigua est optio, ut h. l. quis credat ἀπομένειν Graece dici posse?

Odyss. Δ. 718.

ἀλλ' ἄρ' ἐπ' οὐδοῦ Ἰζε πολυκμήτου θαλάμοιο.

Scholion: οὐ κατὰ τὸ ἐπίθετον, ἀλλ' ἔχει τὴν ἀναφορὰν πρὸς τὰ ἔργα τοῦ κατασκευάσαντος αὐτὸν Ὀδυσσέως. Nihil significat οὐ κατὰ τὸ ἐπίθετον. Corrige: οὐκ ἄργον τὸ ἐπίθετον. cf. Scholion ad Odyss. Δ. 204: περιττεύει ὁ ἐπεὶ, et in alio τὸ ἐπεὶ ἐνταῦθα — ἄργον ἐστίν. Et multis aliis locis ἄργον otiosum pro supervacaneo positum legitur. Eadem opera emenda ad H. 208: οὐκ ἄργος ἢ προανάκρουσις pro ἀργῶς.

Odyss. E. 33. πολυδέσμου: πολλοῖς Ἑμπεπηγμένης γόμφοις, imo vero compactae CTMπεπηγμένης. In Codicibus εἰς τάχος

scriptis non est facile dignoscere utrum ε an συ sit exaratum.

Odys. E. 39.

πόλλ' ὅσ' ἂν οὐδέ ποτε Τροίης ἐξήρατ' Ὀδυσσεύς,
εἵπερ ἀπήμων ἦλθε λαχὼν ἀπὸ ληϊδος αἴσαν.

Scholion: διαιρετέον· τὸ γὰρ ἐξῆς Τροίης ἀπὸ ληϊδος, ἀπὸ τῆς Τρωϊκῆς λείας ἐξαίρετα λαβών. et in altero: Τροίης δυσυλλάβως ἵνα τὴν χώραν ἀκούωμεν. Imo vero ΤΡΙσυλλάβως Τροίης, et hoc est διαιρετέον. cf. ad Odys. Λ. 510 ἀμφὶ πόλιν Τροίην: ΤΡΙσυλλάβως τὸ Τροίην, ὡς καὶ Ἀρίσταρχος φησι. vid. et ad Iliad. Λ. 129. sed et hyperbaton Τροίης — ἀπὸ ληϊδος cum HomERICA consuetudine pugnans ex officina Grammaticorum prodiit, et Τρωϊῆς Τρωῆς Graecum est, non Τροίης.

Diligenter hoc ostendimus in priorē parte Mnemos. 1874. pag. 190.

Odys. E. 72.

ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ ἴου ἠδὲ τελίνου.

Scholion: κακῶς τινες περιέσπασαν ἴν' ἢ μαλακοί. et in Harleiano: τινὲς δὲ περισπῶσιν ἴν' ἢ κατὰ συναλοιφὴν τὸ μαλακοί. Legebant μαλακοῖ' ἴου pro μαλακοῖτο, idque bis reponendum. Conferendum omnino est Scholion ad Iliad. Λ. 35. ὀμφαλοὶ ἦσαν εἰκόσι κασσιτέροιο | Λευκοί, ἐν δὲ μέσοισι κτέ. ubi annotatur: λευκοί: — εἰσὶ δὲ οἱ περισπῶσιν ἵνα γενικὴ γένηται ἐπίθετον τοῦ κασσιτέρου. κακῶς. ἔθος γὰρ ἐστὶ παρὰ τῷ ποιητῇ τὴν Θεσσαλικὴν ταύτην καλουμένην γενικὴν εὐρίσκεσθαι εἰ μὴ μέτρον κωλύοι. εἰ γὰρ κωλύοι ἢ κοινὴ παραλαμβάνεται· παρεκτέταται τὸ κεφάλαιον Ἡρωδιανῶ. Scribebant λευκοῖ' ut illo loco μαλακοῖ'.

Odys. E. 76.

αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα ἐῷ θήσατο θυμῷ.

Scholion: ἐθεῖατο, ἐθαύμασεν· πρόσκειται γὰρ τῷ (leg. τὸ) θυμῷ. Sibi ipse contradicit: nempe ex Aristarchi notissima observatione θήσατο est ἐθαύμασε, non ἐθεάσατο. Expunge ἐθεῖατο, quod ex praecedenti Scholio huc irrepsit.

Intelligi nequit quod ad E. 81 legitur: σιωπᾷ δὲ τοῦ εὐπρεποῦς χάριν. οὐ γὰρ ἔδει περὶ τοῦ παρόντος τοῦ ἀνδρὸς ἀπερι-

καλύπτως θεοὺς ἀλλήλοις διαλέγεσθαι. Quid sit legendum colliges ex Scholio ad E. 110: δαιμονίως τὰ τοῦ ἔρωτος ἐσιώπησεν, nempe περὶ τοῦ ἔρωτος παρόντος τοῦ ἀνδρὸς διαλέγεσθαι.

Odyss. E. 94.

αὐτὰρ ὃ πῖνε καὶ ἦσθε διάκτορος Ἀργειφόντης·

αὐτὰρ ἐπεὶ δείπνησε καὶ ἤραρε θυμὸν ἔδωδῃ.

annotatur: εὐτελεῖς κατὰ τὴν σύνθεσιν καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν οἱ σίχοι. Dubitans Porsonus quo haec referret ad vs. 94. apposuit. Sed Aristarchus tali iudicio versus interpolatos et inutiles ἀθετεῖ, neque illi versus abesse possunt. Itaque τὴν ἀθέτησιν retulerim ad vs. 101. sq.

τίς δ' ἂν ἐκὼν τοσσόνδε διαδράμοι ἀλμυρὸν ὕδωρ;

[ἄσπετον· οὐδέ τις ἄγχι βροτῶν πόλις, οἷ τε θεοῖσιν

ἱερά τε ῥέζουσι καὶ ἐξαίτους ἐκτόμβας.]

Scholiasta auctore cogitando supplendum: ὅπως μεταλήψεται τις βρώσεως τοσοῦτον τόπον ἐρχόμενος. quid est his εὐτελέστερον κατὰ τὴν διάνοιαν?

. Odyss. E. 220. οὐκ ἐπὶ τὴν Πηνελόπην πεποιήται τὴν ἀπόστασιν, ἀλλ' ἐπὶ τὰ οἴκοι. Emenda: τὴν ἀπότασιν. Passim eo sensu legitur aut ἀποτεινόμενος aut τὴν ἀπότασιν ποιούμενος. Ad Odyss. B. 39. τὴν ἀπότασιν τῶν λόγων ποιούμενος, et: πρὸς ἐκεῖνον τὸν λόγον ἀποτεινόμενος. B. 229 οὐ πρὸς αὐτοὺς ἀποτείνεται, ἀλλὰ πρὸς τὸ κοινόν. Δ. 78. πρὸς ἀμφοτέρους ἀποτείνεται. Cf. I. 198. γ. 22. Similiter confusa ἐπίστασις et ἐπίτασις ad Odyss. Δ. 665.

Odyss. E. 240. αὖα πάλαι: κατὰ ξηρα καὶ ἐξασμμένα. Infeliciter coniiciunt ἐξηυλημένα, quod plane abs re abhorret. Corrig. ἐξασμμένα, exsiccata ἐξηρασμένα.

Odyss. E. 272. scribendum ἐσορῶντι: γρ. καὶ ἐσορῶντα. διχῶς αἱ Ἀρισάρχου. editur ἐσορόωντα. Saepe in simili re apud Homerum etiam antiqui libri, quibus Critici Alexandrini utebantur, inter dativum et accusativum fluctuabant.

Odyss. E. 290.

ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος.

Scholion: — τὸ δὲ ἐλάαν κακότητος δηλοῖ τὸ κόρον σχεῖν τῆς κακίας. ὁ δὲ νοῦς· οἶμαι αὐτὸν ἐμφορηθήσεσθαι δυσυχίας ἐτέρας.

Periit antiqua et exquisita lectio, quam colligas ex Scholio ad Iliad. N. 315.

οἱ μιν ἄδην ἐλόωσι καὶ ἐσσύμενον πολέμοιο.

κατ' ἑνια τῶν ὑπομνημάτων „οἱ μιν ἄδην ΕΛΟΤΣΙ", ὃ ἐσι κορέσουσι, καὶ ἐπὶ τοῦ Ποσειδῶνος·

ἀλλ' ἔτι μὲν μὴν Φημι ἄδην ἐλάαν κακότητος.

διὰ τῶν δύο ΛΑ. παρέκειτο ἙΑΛΝ.

μαρτυρεῖ καὶ τὸ.

ἄσειν ἐν Τροίῃ ταχέας κύνας.

οὕτως Ἀρίσταρχος. Certa est scriptura ἐάαν, unde parata est correctio ἐόωσι pro ἐλόωσι. Facile agnoscis geminum Iliad. T. 402.

ἐπεὶ χ' ἐῷμεν πολέμοιο.

ubi Scholion: ἄδην ἔχωμεν, κορεσθῶμεν. Cognata haec sunt proxime formis Homericis ἄσαι (passim), ἄμεναι Φ. 70, ἄσαιμι I. 489, ἄση Σ. 281., ἄσεσθε κλαυθμοῖο Ω. 717: ἄσασθαι T. 307., ἄσειν Λ. 818. et ἄδην et ἄδος Λ. 88.

τάμνων δένδρεα μακρά, ἄδος τέ μιν ἵκετο θυμόν.

quae significant κορεννύναι, πληροῦν, satiare, saturare, πρὸς κόρον, κόρος. Accedit his ἄτος πολέμοιο, id est ἀκόρετος. Unice veras et antiquas esse arbitror formas ἐάαν et ἐόωσι, quamobrem et in Iliad. T. 423.

οὐ λήξω πρὶν Τρῶας ἄδην ἐλάσαι πολέμοιο.

suspisor antiquitus ἄδην ΕΛΑΙ lectum fuisse.

Iterum literae maiusculae librario fraudi fuerunt E. 457, ubi nescio quis ὀλιγηπελέων comparat cum ὀλιγοδρανέων et interpretatur esse ὀλιγοψυχῶν. Fuerat ΛΙΠΟΥΤΧΩΝ id est λιποψυχῶν.

Odyss. I. 35. οὐκ ἂν ἐλοίμην πᾶσαν εὐδαιμονίαν ἈΝέχειν, imo vero ἔχειν.

Odyss. I. 48. ἐπισημαίνονται ἐν Ἰλιάδι γείτονα μὴ ὠνομάσθαι, ἐν δὲ Ὀδυσσεΐᾳ. legendum ἐπισημειοῦνται.

Ad I. 14 annotatur προασφαλίζεται ἵνα ἐὰν Φανῇ τι αὐτῷ

ὁχληρὸς εἰς τὸν βιασάμενον τὸ αἷτιον ἤ. Graecum est εἰς τὸν βιασάμενον ἢ αἰτία ἔρχεται, non ἐστίν. Ergo emendandum ἴη pro ἤ.

Ad I. 21 male legitur χρηστὸν ἦθος ὑποφαίνει ὅπως οἷας οὔσης τῆς πατρίδος κήδεσθαι φάσκων. Rescribe ὁποιασοῦν οὔσης.

Ad I. 116 ὑπευλήσατο δὲ τριαύτην νῆσον ἵνα μὴ πάσαις καθορμίσωνται ταῖς ναυσίν. Dindorfius nil nisi „ὑπευλήσατο corruptum.” Quid est legendum? ὑπεσήσατο. Multa exempla verbi ὑφίσασθαι eo sensu ipse Dindorfius attulit ad Steph. Thesaurum. Legitur in Scholiis Δ. 517. Ἄνδρων τὴν Θυέσου οἴκησιν περὶ Κύθηρα ὑφίσαται, et K. 20. ἐν Ἰλιάδι ὑποσησάμενος τοὺς ἀνέμους ἐν Θράκῃ οἰκεῖν.

Aristarchus solebat verba Poëtae in popularem linguam vertere et sic percommode omnia legentibus interpretari. Huius rei multa sunt et perspicua in Codice Veneto A. exempla. Luculentum imprimis in hanc rem testimonium legitur ad Iliad. Γ. 406:

ἦσο παρ' αὐτὸν ἰοῦσα, θεῶν δ' ἀπόεικε κελεύθου.

Scholion: Ἀρίσταρχος ἀπόεικε διὰ τοῦ Κ ἀντὶ τοῦ ἀπόειπε καὶ χωρὶς τοῦ Σ κελεύθου. (vulgata enim lectio erat θεῶν ἀπόειπε κελεύθους) θαυμάσειε δ' ἂν τις ἢ ἑτέρα διὰ τοῦ Π πόθεν παρέδω. οὔτε γὰρ ἐν ταῖς Ἀρισταρχείοις οὔτε ἐν ἑτέρῳ (leg. ἑτέρῳ) τῶν γούν μετρίων ἐμφερόμενον πέφυκεν (leg. πέφηνεν). καὶ οὐ μόνον ἐν ταῖς ἐκδόσεσιν ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς συγγράμμασιν ἀπαξάπαντες οὕτως ἐκτίθενται. προσθήσειν μοι δοκῶ καὶ τὴν Ἀρισταρχοῦ ῥῆσιν οὕτως ἔχουσιν· „τῆς δὲ ἐς τὰς (leg. τοὺς) θεοὺς ὁδοῦ εἶκε καὶ παραχώρει μὴ βαδίζουσα εἰς αὐτούς.” Huiuscemodi igitur antiquas παραφράσεις populari sermone conceptas et alibi passim in Scholiis reperias in Codice Harleiano servatas et in Odyssea X, veluti ad vs. 184 πεπαλαγμένον ἄζη: μεμολυσμένον τῇ ξηρότητι, et ad vs. 185 ὁ κουρίζων φορέσκε: ὅπερ ἔφερε νέος ὦν, ubi scribendum: ὅπερ ἐφόρει νέος ὦν. Notum est discrimen inter φέρειν et φορεῖν, in quibus numquam est dubia et anceps optio.

Odys. I. 63. ἄσμενοι: ἀκαχήμενοι διὰ τοὺς ἀπολωλότας, ἄσμενοι διὰ τὸ σισῶσθαι αὐτούς. Emenda: ἀκαχήμενοι ΜΕΝ —

Odys. I. 808. ψαλλαι τινες ἦσαν καὶ ἰώματα, ψιχυγαὶ καὶ ἐκπώματα.

Odys. I. 229. leg. ὑπὸ φιλοτιμίας ἰδεῖν αὐτὸν θέλει. pro ὑπέρ.

Odyss. I. 257. leg. ὅλως τίθησι τὴν λέξιν ἐπὶ τῆς ἀδιαρθρώτου Φωνῆς. pro ὅλως οὐ τίθησι τὴν λέγουσαν.

Odyss. I. 273. supplendum: ἢ δι' ἀπειρίαν (Ἡ) ὥς ἂν μακρόθεν ἐληλυθὼς τὰ Κυκλώπων ἀγνοεῖς.

Edidit Bekker Odyss. K. 30.

καὶ δὴ πυρπολέοντας ἐλεύσσομεν ἐγγὺς ἐόντας.

Scholion: ἐγγὺς ἐόντες: ἐόντες ἡμεῖς, quod verum est et Homero reddendum.

K. 91.

ἐνθ' οἳ γ' εἴσω πάντες ἔχον νέας ἀμφιελίσσας.

Scholion: ἀντὶ τοῦ εἰσεῖχον ὥς μὴ συγχεῖσθαι τὸ ἐνδον, adde καὶ εἴσω. cf. Lehrs de Arist. Stud. Hom. p. 138.

K. 110.

ὅστις τῶνδ' εἴη βασιλεὺς καὶ τοῖσιν ἀνάσσοι.

Scholion: τὸ δὲ οἴσιν Ἀρίσταρχος διὰ τοῦ τ καὶ τοῖσιν ἀνάσσοι ἀντὶ τοῦ τίνων. Fieri non potest ut τοῖσιν ita usurpetur, quod nemo melius quam Aristarchus sciebat. Verum videtur ΟΤΟΙCΙΝ ἀνάσσοι ἀντὶ τοῦ ὄντινων, ut in Iliad. O. 491.

ἡμὲν ὅτοισιν κῦδος ὑπέρτερον ἐγγυαλίξῃ,
ἡδ' ὅτινας μινύθῃ τε καὶ οὐκ ἐθέλῃσιν ἀμύνειν.

K. 169. κατεῖχε δὲ τοὺς δύο πόδας συνδεδεμένους ταῖς δύο χερσὶ σκηριπτομέναιC τῷ δόρατι. Verum est σκηριπτόμενOC, sed participium vicino χερσὶν accommodatum est.

K. 179.

ὥς ἐφάμην, οἳ δ' ὦκα ἐμοῖς ἐπέεσσι πίθοντο.

Scholion: δοκεῖ ἐναντίον εἶναι τοῖς ἡθυμηκόσι τὸ ὦκα. διὸ ἐν τισὶ τὸ οὕτως φέρεται. Videtur fuisse: τὸ αὕτις φέρεται.

K. 277. Ἑρμείας χρυσόρραπις ἀντεβόλησεν: οὐχ ὥς Αὐτολύκου πατήρ, Ὅμηρος γὰρ τοῦτο οὐ δηλοῖ, ἀλλ' ὅτι ὁ λόγος θεὸς καὶ τὸν σπουδαῖον εἰς λόγους τιμᾷ.

Emenda ἀλλ' ὅτι λόγιος ὁ θεός. Satis notus ὁ λόγιος Ἑρμῆς.

Κ. 326.

θαῦμά μ' ἔχει ὥς οὗ τι πῶν τάδε φάρμακ' ἐθέλχθης.

Mirum ni Homerus vitato molesto hiatu dixerit ut optimus quisque solet:

θαῦμά μ' ἔχει πῶς οὗ τι — ἐθέλχθης.

Intolerabilis est hiatus etiam Λ. 52.

οὐ γάρ πω ἐτέθαπτο ὑπὸ χθόνος εὐρυδείης.

quidni κατὰ χθονός? Peior etiam est lectio Λ. 144.

εἰπὲ ἄναξ πῶς κέν με ἀναγνοίῃ τὸν ἐόντα.

Lenissime sic emendabitur:

εἰπὲ ἄναξ ὅππως κέ μ' ἀναγνοίῃ τὸν ἐόντα.

In Iliad. Σ. 385.

τίπτε, Θέτι τανύπεπλε, ἱκάνεις ἡμέτερον δῶ.

qui repetitus legitur vs. 424. Repperi veram lectionem alicubi in Scholiis Venetis

τίπτε Θέτις τανύπεπλος ἱκάνεις ἡμέτερον δῶ.

Corruptus etiam circumfertur versiculus in celebrato loco Iliados Z. 479.

καί ποτέ τις εἶπῃσι· πατρός γ' ὅδε πολλὸν ἀμείνων.

Huius loci vitium satis per se intelligitur, sed quod conieceram καί ποτέ τις εἶπῃσι, diserte in Scholio Marciani A scriptum esse comperi. Librarii notum illud καί ποτέ τις εἶπῃσι, quod et alibi passim et in vicinia vs. 459 legitur, ἔναυλον habentes loci sententiam pariter et metrum pessumdederunt.

Κ. 492. εἶτα κατὰ μὲν Σειρῆνας καὶ τὸν πορθμὸν ὡς γειτνιῶσα μηνύει — περὶ δὲ τῶν λοιπῶν ἐπιτρέπει τῷ μάντει. Emenda: εἶτα ΤΑ μὲν κατὰ ΤΑC Σειρῆνας.

Ambigebatur utrum πέποσθε an πέπασθε verior esset scriptura Iliad. Γ. 99.

ἐπεὶ κακὰ πολλὰ πέποσθε.

et Odyss. Κ. 465.

ἐπεὶ ἢ μάλα πολλὰ πέποσθε.

et Odyss. Ψ. 53.

ἐπεὶ κακὰ πολλὰ πέποσθε.

Aristarchus ex Odyss. Ρ. 555.

καὶ κήδεά περ πεπαθυίη,

collegit πέπασθε esse scribendum. Ἐντεῦθεν δῆλον, inquit, ὥς καὶ τὸ Ἰλιακὸν διὰ τοῦ Α ἐστίν

ἐπεὶ κακὰ πολλὰ πέπασθε.

Ioculari errore grammaticus nescio quis ad Odys. K. 465 adscripsit πέπασθε: κέκτησθε, quasi a πέπαμαι esset, quodiores et Iones pro κέκτημαι olim usurpabant, uti et Xenophon a Spartanis sumsit. Argumento est autem invenisse hominem in libris suis ΠΕΠΑΣΘΕ non ΠΕΠΟCΘΕ.

Odys. Λ. 38. οἱ ἐξ παρὰ Ζηνοδότῳ καὶ Ἀριστοφάνει ἠθετοῦντο, scribendum de more ΠΡΟῤθετοῦντο. Sic enim Scholia passim declarant Aristarchi ἀθετήσεις antiquiorum Criticorum iudicio confirmari. Si ἠθετοῦντο verum esset Aristarchus ab illis dissentire videretur, quod contra est.

Odys. Λ. 51. ὁ μὲν Τειρεσίας πίνων τοῦ αἵματος ἐμαντεύετο, αἱ δὲ ἄλλαι ψυχαὶ πίνουσαι ἐπεγίνωσκον. perspicuum est πίων et πιοῦσαι reponi oportere: πῶς γὰρ ἂν τις πίνων ἅμα μαντεύσαιο;

Ad Λ. 476 scribe Φρένες γὰρ οἱ κρεμασῆρες τοῦ ἥπατος „ὅθι Φρένες ἥπαρ ἔχουσιν,” et adscribe Odys. I. 301.

Dele inportunum καὶ in scita observatione ad Λ. 563. δῆλον οὖν ὅτι [καὶ] τῶν παρὰ τραγωδοῖς λόγων βέλτιον αὐτοῦ ἢ σιωπή, ut apud Aristophanem *Ran.* 916.

ἐγὼ δ' ἔχαιρον τῇ σιωπῇ καὶ με τοῦτ' ἔτερπεν

οὐχ ἥττον ἢ νῦν οἱ λαλοῦντες.

Deinde Scholion versui 564 appositum πόθεν τοῦτο οἶδεν; καὶ γὰρ ὁ Αἴας ἀπιὼν ὤχετο, pertinet ad vs. 565.

ἐνθα χ' ὁμῶς προσέφη κεχολωμένος ἢ κεν ἐγὼ τόν.

ad quem quod annotatur τὸ τέλειον (idem quod τὸ πλῆρες) ΚΕ ἐστίν. ὁ δὲ ἢ ἀντὶ τοῦ ὥς, et in praecedente Scholio interpretatio: προσέφη ἂν ὥς καὶ ἐγὼ αὐτόν, indicant veterem lectionem fuisse: ἢ καὶ ἐγὼ τόν, pro ἢ κεν ἐγὼ τόν.

Λ. 568. πῶς οἶδε τούτους ἢ τοὺς λοιποὺς ἔσω τῶν Ἄιδου πυλῶν ὄντας καὶ τῶν ποταμῶν; Aristarchus quaesiverat: πῶς εἶδε τούτους;

N. 33.

ἀσπασίως δ' ἄρα τῷ κατέδυ Φάος ἡέλιοιο.

Scholion: γρ. ἀσπάσιος, quod est manifesto mendosum. Videtur a poëta profectum ἀσπασίῳ δ' ἄρα τῷ κτέ.

Perturbatum est Scholion ad N. 96. ἐδείχθη σαφῶς ὅτι θαλάσσιος θεὸς ὁ Φόρκυν. κακῶς ὁ Ἀριστοφάνης ἔγραφεν ἐκεῖ (Odys. A. 72).

Φόρκυνος θυγάτηρ ἀλὸς ἀτρυγέτοιο μέδοντος.

ἀντὶ γὰρ τοῦ μέδοντος, φησὶν, ἴν' ἢ ἐπὶ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ συνάπτηται τῷ ἐξῆς. Aristophanes legebat

Φόρκυνος θυγάτηρ ἀλὸς ἀτρυγέτοιο μέδοντι

ἐν σπασσὶ γλαφυροῖσι Ποσειδάωνι μιγεῖσα.

Aristarchus contra Φόρκυνος — μέδοντος. Ergo in Scholio scribendum: κακῶς οὖν Ἀριστοφάνης et supplendum ἀντὶ γὰρ τοῦ μέδοντος ἔγραφε μέδοντι, ἴν' ἢ κτέ. In seq. Scholio ubi legitur: κατὰ φανέν αὐτῷ καταλιπεῖν τὰς τρίβους ταύτας ἀφίκετο εἰς τὴν Κεφαλληνίαν. Pro καταλιπεῖν revocanda scriptura Codicis καταλιπών, et φανέν αὐτῷ idem quod δόξαν αὐτῷ est noto usu ἐπεὶ αὐτῷ ἔδοξεν.

N. 130.

Φαίηκες τοίπερ τοι ἐμῆς ἔξ εἰσι γενέθλης.

Scholion: ἐξ ἐμῆς ὑπάρχουσιν. „ἐξ ἐμῆς” ὡς τὸ „Μυρμιδόνων δ' ἔξ εἰμι.” Corrigendum: ἐξ ἐμοῦ ὑπάρχουσιν et verbis transpositis „ἐμῆς ἔξ” ὡς τὸ κτέ.

Ad N. 223. οἳ τε ἀνάκτων παῖδες ἔασιν apponitur: ὅτι καὶ οἱ βασιλεῖς ἔνεμον. δῆλον δι' ὧν φησιν Ἀνδρομάχη (Iliad Z. 423)

πάντας γὰρ κατέπεφνε ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς

βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσιν.

Saepissime videbis δι et ἐξ inter se permutari quia tam simili nexu scribuntur ut nisi diligenter hoc agas nequeas dignoscere. Namque postulat usus ut dicatur δῆλον ἐξ ὧν φησι, non δι' ὧν.

Odys. Π. 428 duplex ferebatur scriptura altera τὸν ῥ' ἔθελον κτεῖναι, et altera, quae in Marciano sic indicatur κτεῖναι: γρ.

Φθεῖσθαι, ubi manifestum est Φθῖσαι scribi oportere. Perpetuo in his librarios turbare videbis. Photius in Lexico:

Φθεῖσθαι: διαΦθείρεσθαι.

Φθεῖναι: προλαβεῖν.

Φθείσεται: καταλήψεται.

Φθείσονται: διαΦθαρήσονται.

Quae omnia flagitiose corrupta sunt. Pro Φθεῖσθαι scribendum Φθῖσθαι Odyss. ζ 117

Φῆς δ' αὐτὸν Φθῖσθαι Ἀγαμέμνωνος εἵνεκα τιμῆς.

et aliis locis. Tum Φθῆναι: προλαβεῖν et Φθήσεται: (προ)καταλήψεται, et Φθίσονται: διαΦθαρήσονται, Iliad. Λ. 821.

ἢ ἤδη Φθίσονται ὑπ' αὐτοῦ δουρὶ δαμέντες.

Simili modo apud Hesychium et alios in re minime obscura grassari videbis eos, quibus nonnulli omnia credenda esse inepti opinantur.

Passim in his Scholiis dormitantium scribarum hallucinationes pro discrepantibus scripturis accipi videbis, qualia supra ἡνδαλίμοισι vidimus et κυδῆναι. Istaе ineptiae subinde viros doctos nil mali suspicantes in errores pudendos induxerunt. Sic ἔπε' ἡμερόεντα P. 519 scriba alias res agens in ἐπιμερόεντα corrumpit, unde Lobeckius mirifica quaedam comminiscitur, et post pauca vs. 555 scriba nihili πεπαθοίης hallucinans dedit pro πεπαθυῖη, quod nescio quis arripiens ἀντὶ τοῦ πέπονθας positum esse inepte de suo fingit. Fefellere ista Buttmannum, qui in his „manifestum indicium variae lectionis καὶ κήδε' ἅπερ πεπαθοίης” sibi visus est invenire.

Ad Odyss. P. 159. Dindorfius ἔσιν: γρ. ἔσιν. Referendum erat ad vs. 156.

ἰσίη τ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἦν ἀΦικάνω,

ubi alii ἐσίη scribebant. Hinc Scholion ἐσίη: γρ. ἰσίη. Et hoc Ionicum est unde Ἰσῖαῖος apud Herodotum, qui ἀττικισί apud alios Ἑσῖαῖος appellari solet.

Odyss. P. 455.

οὐ σύγ' ἔν ἐξ οἴκου σῶ ἐπισάτη οὐδ' ἄλλα δοίης.

Scholion: [οὐδ' ἄλλα] οὕτως Ἀρίσταρχος ἀνέγνωκε καὶ ἀπέδωκε τοὺς

ἄλας. ὁ δὲ Καλλίστρατος οὐδαλα, τὰ κόπρια, παρὰ τὸ ἐν τῷ οὐδῷ κεῖσθαι. Ambigitur quid sit ΟΥΔΑΛΑ. Recte Aristarchus οὐδ' ἄλα. Hesychius οὐδ' ἄλα: οὐδὲ τὸ ψυχρὸν καὶ ἄφθονον εἰς χρῆσιν. Inepte ψυχρὸν scribitur pro τὸ τυχρόν. Hinc Theocritus XXVII. 60.

Φῆς μοι πάντα δόμεν, τάχα δ' ὕπερον οὐδ' ἄλα δόλης.

Callistratus autem quid designaverit vide. Ex ΟΥΔΑΛΑ comminiscitur vocabulum nihili οὐδαλα, idque de suo fingit κόπρια significare et absurdam etymologiam adfingit παρὰ τὸ ἐν τῷ οὐδῷ κεῖσθαι. Absurde omnia, sed absurdissima omnium est loci ipsius sententia: σὺ δὲ τῷ σῷ ἐπισάτη οὐδ' ἂν κόπρια δόλης. Nihilo sanior Comanus ad Σ. 27 cui γρηὶ καμινοῖ videtur esse τῇ καμούσῃ τὰς Ἰνας!

In Aristarchi verbis ad P. 475 periit potentialis vocula ἂν: νοθεύονται ἔξ (475—480). πῶς γὰρ (ἂν) ὁ Ἀντίνοος ἐκαρτέρησεν ἐπὶ ταῖς κατάραις, ὅς ἐπὶ τοῖς ἐλάσσοσιν οὕτως ἠγρίανεν; πῶς τε συναλγοῦσιν αὐτῷ οἱ λοιποὶ εἰ τοιοῦτος ὢν οὕτω κατηρᾶτο πικρῶς; quae et recte cogitata sunt et verbis idoneis succincte, ut Aristarchi mos est, enunciata.

Pulcherrima est Buttmanni emendatio ad Σ. 27. γρηῖ καμινοῖ: — τῇ Φρυττούσῃ τὰς κριθὰς — Ο ΑΤΤΙΚΟΙΚΟΔΟΜΕΥΕΙΝ Φασίν. Hinc scriba effecit ὁ Ἀττικὸς οἰκοδομεύειν Φασίν. Rem acu tetigit Buttmannus rescribens ὁ Ἀττικοὶ κοδομεύειν Φασίν.

Ad Odys. Σ. 64 annotatur ξεινοδόκος: — διὰ τοῦ Κ ἀντὶ τοῦ Χ ὡς ἰσοδόκος ἢ ἀπὸ τοῦ δέχεσθαι. Quid subi vult ἢ? Corrigere ὡς ἰσοδόκη ἀπὸ τοῦ δέχεσθαι, nam ἰσοδόκη quid sit novimus, ἰσοδόκος non item. Eodem modo δουροδόκη formatur. Melius ξεινοδόκος cum Attico δωροδόκος comparasset.

Quod annotatur ad Σ. 115. 116. οὗτοι οἱ δύο ἐκ τῶν ἄνωθεν μετηνέχθησαν. ἐκεῖ μὲν γὰρ προτρέπων Φοβεῖ, ἐνταῦθα δὲ τελέως ἀπάνθρωπον τὸ ἡμιθυῖν τι ἀπειλεῖν. διὸ περιγράφονται. (nam sic esse emendandum hunc locum supra ostendimus), argumento est, Criticos Alexandrinos talia ex aequalium suorum moribus, non ex heroicae aetatis sensu aestimare solere.

Fortasse in aula Ptolemaeorum purpurati non tam inclementer dixissent, sed est aliquid inter petulantes Penelopae procos et Ptolemaeorum aulicos in molli otio deliciis diffuentes et omni humanitate expolitos. Duo quum dicunt idem, non est idem, sed ferendum in hoc, intolerabile in illo.

Odyss. Σ. 229.

ἔσθλά τε καὶ τὰ χέρηα· πάρος δ' ἔτι νήπιος ἦα.

Scholion ex Aristonico: ἡθέτει καὶ Ἀρίταρχος. Laceras et mendosas Scholii reliquias vides. Quis quo argumento versum hunc expunxerit olim diligenter fuerat adscriptum, sed haec omnia perierunt. Nihil superest nisi ἡθέτει καὶ Ἀρίταρχος, et id quoque mendosum est. Aristonicus omnia ad unum Aristarchum referebat, huius σημεῖα explicabat, huius ἀθετήσεις commemorabat. Itaque sedulo Aristarcheis ἀθετήσεσιν addebat si quis ante Aristarchum in eadem sententia fuisset, ἡθέτει καὶ Ζηνόδοτος, ἡθέτει καὶ Ἀριστοφάνης, Διοκλῆς προηθέτει, omnia ad Aristarcheas ἀθετήσεις spectant. Ergo non potuit οὕτω καὶ Ἀρίταρχος scribere, sed, ut veri simillimum est, οὕτω καὶ Ἀριστοφάνης. Nomina haec μυριόλεκτα in Scholiis compendiis scribebantur. Quam saepe Dindorfius pro ἀρίων recte correxit Ἀρίταρχος.

Σ. 330. ἀθετοῦνται τρεῖς ὡς ἐκ τῶν ἐξῆς μετατιθέμενοι. Perperam in tali re praesens ponitur μετατιθέμενοι pro perfecto μετακείμενοι.

T. 34.

πάροιθε δὲ Παλλὰς Ἀθήνη

χρύσειον λύχνον ἔχουσα Φάος περικαλλές ἐποίει.

Scholion: λέγει δὲ τὴν δᾶδα κυρίως. τοῦ δὲ παρ' ἡμῖν καλουμένου λύχνου τοὺς ἥρωας χρωμένους ὁ ποιητὴς οὐκ εἰσάγει οὐδὲ Ἡσίοδος μέμνηται. Necessarium est τῷ δὲ παρ' ἡμῖν καλουμένῳ λύχνῳ scribere, sed quo pacto *facem*, *taedam* Poëta χρύσειον λύχνον appellare potuerit Grammaticus non videtur cogitasse.

Odyss. T. 121.

μή τίς μοι δμῶν νεμεσήσεται ἢ σύγ' αὐτή.

Scholion: δμῶν σὺν τῷ I καὶ περισπωμένως, θηλυκὸν γάρ ἐστιν.

οὕτως Ἀρίσταρχος καὶ Ἡρωδιανός, id est Aristarchi sententiam Herodianus probavit et argumentis confirmavit. Fugit nos omnes ancillas apud Homerum ΔΜΩΙΑC appellari non ΔΜΩΑC, δμῳάς non δμῳάς. Certa analogia τὸ παραγεγραμμένον ἰῶτα in tali forma necessarium esse demonstrat. Simili modo vulgo peccabatur in ΘΩΙΗ — ΘΩΗ et ΑΘΩΙΟC — ΑΘΩΟC et ΠΡΩΙΡΑ — ΠΡΩΡΑ, et ΖΩΙΟΝ — ΖΩΟΝ et ΩΙΟΝ — ΩΟΝ, nam θωή scribendum et ἄθῳος et πρῳρα et ζῳον et ῳόν nunc quidem satis inter omnes constat. Itaque posthac ab Aristarcho admoniti δμῳαί scribemus et

μή τίς μοι δμῳῶν σὺν τῷ Ι.

T. 471.

τὴν δ' ἄμα χάρμα καὶ ἄλγος ἔλε Φρένα.

Scholion: Σοφοκλῆς χάρμῃ ὑφέρπει δάκρυον ἐκκαλουμένη. Vidit Dindorfius senarium esse ex Aeschyli *Agamemnone* 270

χαρά μ' ὑφέρπει δάκρυον ἐκκαλουμένη.

Eustathius χάρμα legerat et de suo dedit ἐκκαλούμενον. Sic solent vitiosis parcere et sana depravare. Ridiculum huius rei exemplum est in Photii Lexico v. Ξενοκοπεῖν: ἐπὶ τοῦ πληγὰς ἔλαβον. οὕτω Μεταγένης. Suidas ea describens correxit, si Musis placet, ἀντὶ τοῦ πληγὰς λαβεῖν. Meinekios verum repperit Ξυνεκόπην: ἐπὶ τοῦ πληγὰς ἔλαβον.

Odyss. T. 598.

σὺ δὲ λέξεο τῷδ' ἐνὶ οἴκῳ

ἢ χαμάδις σορέσας ἢ τοι κατὰ δέμνια θέντων.

Scholion: ἢ θεραπαινίδων θέντων κατ' Ἀττικὴν ἢ θέντων ἀντὶ τοῦ θέτωσαν. Rectissime Dindorfius supplevit κατ' Ἀττικὴν συνήθειαν, sed quae quaeso est illa Ἀττικὴ συνήθεια? Est perineptum Grammaticorum παράκουσμα, qui quum inaudivissent in duali apud Atticos masculini et feminini generis formas esse easdem ut apud Platonem δύο τινὲ ἰδέα ἄρχοντε καὶ ἄγοντε (in *Phaedro* p. 237. D.), conceperunt stolidam opinionem, quae est in Bekkeri *Anecdosis* p. 367, 34 (οἱ Ἀττικοί) κέχρηνται ταῖς ἀρσενικαῖς μετοχαῖς ἀντὶ θηλυκῶν πολλάκις. Ergo θεραπαινίδων θέντων pro θεισῶν optime habet κατ' Ἀττικὴν συνήθειαν. O grammaticos male sanos!

Τ. 152 καθήρατε δὲ κρητῆρας] καθάρατε. ἔνθεν κόρημα. Unde κόρημα? ἐκ τοῦ καθαίρειν? Nugae. Corrige 149. δῶμα κορήσατε] καθάρατε. ἔνθεν κόρημα.

Τ. 251. βοῦν ἀγελαίην] — ἔτι ἐν ἀγέλαις οὔσαν καὶ μήπω ὑπὸ ζυγὸν οὔσαν. Legendum ὑπὸ ζυγὸν ἰοῦσαν.

Τ. 255. ἐωνοχόει δὲ Μελανθεύς] οἶνον τοῖς κυπέλλοις ἐπέβαλεν οὐκ ἐκίρνα. εἶπε γὰρ ἄνω κρητῆρσι κεράσσατο. *Ἄνω id est Σ. 423. τοῖσιν δὲ κρητῆρα κεράσσατο Μούλιος ἦρως.

Sed indicare voluerat vicina Τ. 252.

ἐν δέ τε οἶνον | κρητῆρσιν κερδώντο.

Quam male Graece loquitur qui ἐπιβαλεῖν dicit pro ἐγχεῖν. caeterum ἐωνοχόει, ut et Iliad. Δ. 3. νέκταρ ἐωνοχόει ex antiqua scriptura ΕΟΙΝΟΧΟΕΙ male lectum est pro ἐοινοχόει.

Odyss. Ψ. 99. τίφθ' οὔτω πατὴρ νοσφίζεαι: ἀλλοτριοῦσαι τῇ διαθέσει. Est ea forma ἀλλοτριοῦσαι Alexandrina et plebeia: ut ἀκροῦσαι, sic et ἀλλοτριοῦσαι pro ἀλλοτριοῖ, quod rarum et notabile est.

Multa in extrema parte carminis leguntur indigna summo poëta, cui praestantissima quaeque in prioribus debentur. Centonibus fere sunt similia aut εὐτελῇ καὶ ἀγεννῇ περὶ τὴν φράσιν. Quam atrox et omnem modum excedens crudelitas cernitur in his X. 474.

ἐκ δὲ Μελάνθιον ἦγον ἀνὰ πρόθυρόν τε καὶ αὐλήν.

τοῦ δ' ἀπὸ μὲν ῥῖνάς τε καὶ οὔατα νηλεῖ χαλκῷ

τάμνον, μήδεά τ' ἐξέρυσαν κυσὶν ὦμα δάσασθαι

χεῖράς τ' ἠδὲ πόδας κόπτον κεκοτηότι θυμῷ.

Non sunt haec καταπληκτικά, sed βδελυρά τε καὶ μιαιρά. Recte vates antiquus Iliad. Ψ. 20.

πάντα γὰρ ἤδη τοι τελέω τὰ πάροιθεν ὑπέστην,

Ἐκτορα δεῦρ' ἐρύσας δώσειν κυσὶν ὦμα δάσασθαι.

Minae hae sunt animi dolore ardentis. Recte poëta vetus in Odyss. Σ. 86.

ὅς κ' ἀπὸ ῥῖνα τάμῃσι καὶ οὔατα νηλεῖ χαλκῷ

μήδεά τ' ἐξέρυσας δώῃ κυσὶν ὦμα δάσασθαι.

minae sunt inanes, quibus protervi iuvenes hominem nihili pavidum terrent. Arripuit haec aut aliquanto deterior cantor aut

διασκευαῖς nescio quis et quas animus ardens minas iecerat inanes, eas poenas a misero Melanthio intolerabili saevitia sumtas esse fingit et addidit etiam de suo aliquid, χεῖράς τ' ἡδὲ πόδας κόπτον, quasi nondum esset satis. Praeterea multum dubito an *praecidere manus* Graece dici possit χεῖρας κόπτειν pro ἀποκόπτειν.

C. G. COBET

DIODORUS SIOULUS.

Lib. XIII. 108. 2. τῶν ἱερῶν ὅσα μὴ ΚΑΛῶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐδόκει διεφθάρθαι. Pro inepto καλῶς reponere τελέως. Passim legitur τελέως διαφθαρήναι, ut XIV. 28 5. καὶ τελέως ἂν ἅπαντες διεφθάρησαν.

Lib. XIV. 30. 3. τῷ τε Ἡρακλεῖ καὶ Διὶ σωτηρίῳ θυσίαν ἐποίησαν. Lege una litera minus καὶ Διὶ Σωτῆρι.

Lib. II. 36. 6. συμβάλλονται δὲ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ τὰ νόμιμα πρὸς τὸ μηδέποτε ἔνδειαν τροφῆς παρ' αὐτοῖς εἶναι. Non potuit Diodorus συμβάλλονται τὰ νόμιμα scribere pro συμβάλλεται. Idem sic dixit paullo ante § 4. Φασὶ μηδέποτε τὴν Ἰνδικὴν ἐπισχεῖν λιμὸν ἢ καθόλου σπάνιν τῶν πρὸς τροφήν ἀνηκόντων. Quam mutata sunt tempora!

Lib. III. 6. 3. memorabile legitur exemplum superstitionis ex philosophiae studio extinctae. κατὰ τοὺς ἐπάνω χρόνους ὑπῆκουον οἱ βασιλεῖς (τῶν Αἰθιόπων) τοῖς ἱερεῦσιν — ὑπ' αὐτῆς τῆς δεισιδαιμονίας τοὺς λογισμοὺς κατισχυόμενοι· κατὰ δὲ τὸν δεύτερον Πτολεμαῖον ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰθιόπων Ἐργαμένης μετεσχηκῶς Ἑλληνικῆς ἀγωγῆς καὶ φιλοσοφίας — λαβὼν φρόνημα τῆς βασιλείας ἄξιον — τοὺς ἱερεῖς ἅπαντας ἀπέσφαξεν.

C. G. C.

DE
LOCIS QUIBUSDAM
APUD THUCYDIDEM.

Nihil est iucundius quam Thucydidem relegere in nova HER-
WERDENI editione, in qua praeclarus scriptor

ἐξωμμάτῳται καὶ λελάμπρυνται κόρας

receptis in textum Criticorum emendationibus et diligenter resectis
quae frigide et inepte olim sunt a multis παρεμβεβλημένα, ut
nunc pleraque sine ulla offensione legi possint. De caeteris locis
alias diligenter acturus nunc textum quem habemus componam
cum insigni fragmento in Wescheri *Poliorecticis* in Excerptis
Historicorum servato.

Descripſi Parisiis ipse locum summa cura cum omnibus ve-
teris librarii mendis ac vitiis.

Pag. 333. Codex:

ΕΚ ΤΩΝ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ.

ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ.

Est operae pretium in hoc Thucydidis loco II. 75. sqq.
scripturas Codicum nostrorum cum lectionibus huius perantiqui
libri conferre.

Pag. 336. 1. Codex: πρῶτον μὲν περιεσφύρωσεν αὐτοὺς τοῖς
δενδρεσιν α ἐκοψαν τοῦ μηδένᾳ ἐπεξίεναι ἐπὶ τὸ χῶμα ἔχουν.
Recte in editis: τοῦ μηδένᾳ ἔτι ἐξίέναι, ἔπειτα χῶμα ἔχουν.

Pugnat cum loci sententia ἐπεξιέναι et unice verum est ἔτι ἐξιέναι, ut cap. 73. ἐξελθεῖν τε μηδέναι ἔτι.

Praeterea mendosum est περιεσαύρωσΕΝ, in quo omnes consentiunt quamquam perspicuum est περιεσαύρωσΑΝ requiri, ut in sqq. ἔχουν — ἐλπίζοντες.

Pag. 333. 4. Codex: στρατευμα | τοσούτου εργαζομενου.

Pag. 433. 5. Codex: τεμνοντες εκ του κ* θαιρωνος pro Κιθαιρωνος.

Pag. 333. 7. Codex: καὶ εἴτι αλλο ανυττειν μέλλοι pro ἀνύτειν.

Pag. 333. 10 Codex: τοὺς δὲ υπνουν τε καὶ σιτον αιρεσθαι. emendate nostri libri ὕπνον τε καὶ σῖτον αἰρεῖσθαι. Non est Atticum ὑπνοῦν pro καθεύδειν vel κοιμᾶσθαι.

Pag. 334. 7. ὥς τε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. Vulgatur μήτε πυρφόροις οἴστοις βάλλεσθαι, sed οἴστοις interpolatum esse Weschero plane assentior. Conspirant autem omnes in ἐν ασφαλείᾳ τε εἶναι (sic Codex). Emendandum ἐν ἀσφαλεῖ, nam sic veteres constanter dicebant ut in tuto esse Latine. Confirmant loci poëtarum et quod saepe legitur ἐν ἀσφαλεσάτῳ et ἐν ἀσφαλεσέρῳ.

Pag. 334. 7. Codex: ἤρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μεγα καὶ τὸ — αντανειηαυτω. Fallitur W. μέγα omissum esse dicens.

Pag. 334. 9. Codex: ἡ προσηπτετο | χωμα εσφορουν. Recte nostri: ἡ προσέπιπτε τὸ χῶμα ἐσεφόρουν.

Pag. 334. 10. Codex: ἐν ταρσοις καλαμων πηλῳ ἐνιδοντες εσεβαλον. Vulgo ἐνείλλοντες. Verior forma est ἴλλῳ, ἐξίλλῳ, ὑπίλλῳ, ἐνίλλῳ, ut alibi ostendimus. ΕΝΙΑΛΛΟΝΤΕC in ἐνίλλοντες abiit et sic ἐνιδόντες natum.

Pag. 335. 2. Codex: ἡσον ἀνοίγειν inepte pro ἡσσον ἀνύτειν.

Pag. 335. 10. Codex: τοὺς πλαταιας ἐφόβησεν, et similiter

pag. 336. 17. *τους πλαταιας*. Vulgo utrobique *τους Πλαταιέας* scribitur quamquam satis constat *ἀττικισί* non aliter dici quam *οἱ Πλαταιῆς*, *τῶν Πλαταιῶν* et *τους Πλαταιᾶς*, quam formam bis vetus liber incolumem servavit.

Similiter in fine loci pag. 337. 8. emendate scriptum est *ἡ πλαταιῶν πολιορκία* pro vulgata *Πλαταιέων*.

Pag. 335. 18. Codex: *χαλαρακταις αλυσεσιν* inepte pro *χαλαραῖς ταῖς ἀλύσεσιν*.

Notum est K et IC inter se confundi ut in *σχύφος* pro *CICυφος*.

Pag. 336. 4. Codex: *νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἌΠΟ τῶν παρόντων δεινῶν ἐλεῖν τὴν πόλιν*. Sic omnes fidei concordia sed Graece non aliter dicitur quam *ἘΠΟ τῶν παρόντων δεινῶν*.

Pag. 336. 11. Codex: *διὰ πολυχειρίαν π (foramen) | ρενησαντες καὶ τῆς*. Editur: *ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς*.

Pag. 336. 17. Codex: *καὶ τους πλαταιας ταλλα διαφυγοντας ελαχισουσδεησαι διαφθειραι*. Sic *stipes dedit* pro *ἐλαχίστου ἔδθησε*.

Pag. 336. 20. Codex: *ὕδωρ πολὺ καὶ βροντὰς*. Vulgatur *ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ perperam*.

Pag. 337. 2. Codex: *μέρος μὲν καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ πλεον ἀφέντες*. Vulgo *μέρος μὲν ΤΙ καταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου*, mendose utrumque. Verba τὸ δὲ πλεον ἀφέντες Bekkerus et alii resecant non cogitantes sic *μέρος ΜΕΝ* dici non potuisse.

Pag. 337. 4. Codex: *διελομενοι κα | τὰ πολεις το χωριον*. Fallitur W. ex Codice proferens *διελομ τὰ*.

Pag. 337. 5. Codex: *ἐξωθεν ἐξῆς ἐπληνθευσαντο καὶ ἐπειδὴ πανεξηρτασο* pro *ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο* — *πᾶν ἐξείργατο*.

Pag. 337. 6. Codex: *φυλακας του ἡμισέως τείχους*. Solemnis error pro *ἡμίσεος*. Sic passim etiam in hoc Codice scribitur *βραχέως*, *βραδέως*, *ταχέως* pro *βραχέος*, *βραδέος*, *ταχέος* et sim.

MNEMOSYNE.

BIBLIOTHECA PHILOLOGICA BATAVA

SCRIPSERUNT

C. G. COBET, C. M. FRANCKEN, H. VAN HERWERDEN,
S. A. NABER, ALII.

COLLEGERUNT

C. G. COBET, H. W. VAN DER MEY.

NOVA SERIES.
VOLUMEN OCTAVUM.

LUGDUNI-BATAVORUM
E. J. BRILL.

LIPSIAE,
HARRASSOWITZ.
1880.

Ad Fragmenta Comicorum Graecorum scripsit S. A. NABER.	
(Contin. e pag. 55)	246—
Galenus C. G. C.	
De locis nonnullis apud Antiphontem. C. G. COBET. . .	269—
Chrysippus <i>σολακίζων</i> . C. G. C.	
De locis aliquot Thucydideis e libro VII scripsit H. VAN HERWERDEN	292—
Galenus. C. G. C.	
Ad Theognidem H. W. VAN DER MEY	307—
De aetate Erotiani. C. G. C.	
Lectiones codicis Sinaitici quatuor scripsit J. H. A. MICHELSEN	326—
Erasmi error. C. G. C.	3
Ad Platonis Protagoram. C. G. COBET	328—3
ἈΠΟΜΝΗΜΟΝΕΤΜΑΤΑ Guilielmi Georgii Pluygers. C. G. COBET	345—3
Ad Platonis Protagoram. C. G. COBET	391—40
Apollodorus. C. G. C.	40
ἈΤΑΚΤΑ. scripsit C. BADHAM	401—40
Theopompus. C. G. C.	40
Charon Lampsacenus C. G. C.	406
Ad Fragmenta Comicorum Graecorum scripsit S. A. NABER.	
(Contin. ex pag. 268)	407—435.
Aristides. C. G. C.	435.
Thucydidea. ad librum IV. C. G. COBET	436—453.
Index Scriptorum quorum loci tractantur in vol. VI, VII et VIII.	
	454—456.

DE LOCIS NONNULLIS

APUD EUNAPIUM

IN *Vitis Sophistarum*

ET

FRAGMENTIS *Historiarum*

(continuantur ex Tom. VI. pag. 336.)

Pag. 34. ταῦτα δὲ εἶπεν· οὐπω δὲ ἔως ὑπέφαιεν, ἐξήει.
Corrige: ταῦτα δὲ εἶπεν (οὐπω δὲ ἔως ὑπέφαιεν) ἐξήει.

Pag. 34. ὁ δὲ χρόνος ἤδη ΠΡΟCήει. Tempus non *accedebat*, sed *procedebat* ΠΡΟήει, ut passim legitur τοῦ χρόνου προῖόντος vel προελθόντος. Προῖέναι et προσιέναι in omnibus libris permiscuntur. Apud Thucyd. IV. 47. editur *μασιγοφόροι* — ἐπετάχυνον τοὺς σχολαίτερον προσιόντας, qui *tardius progrediebantur*; ergo προῖόντας.

Simili modo corrigendum pag. 36. ἡ δὲ προῖοῦσα εἰς μέτρον ἀκμῆς, pro προσιοῦσα.

Sequitur: καὶ τά τε ἄλλα πάντα συνέτρεχε προσόδων περὶ τοῦ χωρίου. Impeditum locum accentus correctus expediet: scribendum enim προσόδων πέρι τοῦ χωρίου. Manifestum est coniungenda esse προσόδων τοῦ χωρίου.

Βάλλων et βαλῶν confundi solent et mirifice confusa sunt pag. 36. τὴν κοιτίδα τῆς Σωσιπάτρας κατασημῆνασθαι κελεύσαν-

Ad Fragmenta Comicorum Graecorum scripsit S. A. NABER.

(<i>Contin. e pag. 55</i>)	246—268.
Galenus C. G. C.	268.
De locis nonnullis apud Antiphontem. C. G. COBET. . .	269—291.
Chrysippus <i>σοφιστικόν</i> . C. G. C.	291.
De locis aliquot Thucydideis e libro VII scripsit H. VAN HERWERDEN	292—306.
Galenus. C. G. C.	306.
Ad Theognidem H. W. VAN DER MEY	307—325.
De aetate Erotiani. C. G. C.	325.
Lectiones codicis Sinaitici quatuor scripsit J. H. A. MICHELSEN	326—328.
Erasmi error. C. G. C.	328.
Ad Platonis Protagoram. C. G. COBET	328—344.
ἈΠΟΜΝΗΜΟΝΕΤΜΑΤΑ Guilielmi Georgii Pluygers. C. G. COBET	345—390.
Ad Platonis Protagoram. C. G. COBET	391—400.
Apollodorus. C. G. C.	400.
ἈΤΑΚΤΑ. scripsit C. BADHAM	401—406.
Theopompus. C. G. C.	406.
Charon Lampsacenus C. G. C.	406.
Ad Fragmenta Comicorum Graecorum scripsit S. A. NABER.	
(<i>Contin. ex pag. 268</i>)	407—435.
Aristides. C. G. C.	435.
Thucydidea. ad librum IV. C. G. COBET	436—453.
Index Scriptorum quorum loci tractantur in vol. VI, VII et VIII.	454—456.

DE LOCIS NONNULLIS

APUD EUNAPIUM

IN *Vitis Sophistarum*

ET

FRAGMENTIS *Historiarum*

(continuantur ex Tom. VI. pag. 336.)

Pag. 34. ταῦτα δὲ εἶπεν· οὐπω δὲ ἔως ὑπέφαινε, ἐξήει.
Corrige: ταῦτα δὲ εἶπεν (οὐπω δὲ ἔως ὑπέφαινε) ἐξήει.

Pag. 34. ὁ δὲ χρόνος ἤδη ΠΡΟCήει. Tempus non *accedebat*, sed *procedebat* ΠΡΟήει, ut passim legitur τοῦ χρόνου προϊόντος vel προελθόντος. Προϊέναι et προσιέναι in omnibus libris permiscuntur. Apud Thucyd. IV. 47. editur *μασιγοφόροι* — ἐπετάχυνον τοὺς σχολαίτερον προσιόντας, qui *tardius progrediebantur*; ergo προϊόντας.

Simili modo corrigendum pag. 36. ἡ δὲ προϊοῦσα εἰς μέτρον ἀκμῆς, pro προσιοῦσα.

Sequitur: καὶ τὰ τε ἄλλα πάντα συνέτρεχε προσόδων περὶ τοῦ χωρίου. Impeditum locum accentus correctus expediet: scribendum enim προσόδων πέρι τοῦ χωρίου. Manifestum est coniungenda esse προσόδων τοῦ χωρίου.

Βάλλων et βαλῶν confundi solent et mirifice confusa sunt pag. 36. τὴν κοιτίδα τῆς Σωσιπάτρας κατασημῆσθαι κελεύσαν-

τες [καὶ] προσεμβάλλοντές τινα βιβλίδια. Ridicule coniungitur κελεύσαντες καὶ προσεμβάλλοντες, magis etiam ridicule capsula obsignatur primum, deinde in ea libelli quidam reponuntur, quod contra oportuit. Expunge καὶ et scribe προσεβαλόντες.

Pag. 37. ἀλλ' ἄκουε μὲν, Εἰσάθιε, συμμαρτυρούντων δὲ οἱ παρόντες. Supple: ἄκουε μὲν CT, Εὐσάθιε.

Pag. 37. ἐγὼ δὲ καὶ ἐβουλόμην μὲν εἰπεῖν τὰ κατ' ἐμαυτὴν — εἴτα ἐπισκοπήσασα τῷ λόγῳ βραχὺν τινα χρόνον — ἀλλ' ὁ ἐμὸς, ἀνεφθέγγετο, θεὸς με κωλύει. Haec ita constituenda esse videntur: ἐγὼ δὲ ἐβουλόμην μὲν ἂν εἰπεῖν καὶ τὰ κατ' ἐμαυτὴν, et pro ἐπισκοπήσασα reposuerim ἐπισιωπήσασα. In libris non facile est κο et ιω discernere. Ἐπισκοπεῖν τῷ λόγῳ nihil est et Eunapius ἐπισκεψαμένη dixisset, non ἐπισκοπήσασα.

Ἐπισιωπήσασα τῷ λόγῳ est *postquam ea dixit aliquamdiu tacuit*, ταῦτ' εἰποῦσα βραχὺν τινα χρόνον ἐσιώπησεν.

Pag. 37. Sosipatra quum nescio quid vaticinata esset — ἀπέβη, inquit, καθάπερ γεγεννημένα. Sensus haec vacua sunt. Intelligerem καθάπερ ἦν εἰρημένα.

Pag. 38. οὐκ ἔστιν ὅτις (οὐ addit Wyttenbach.) τὴν ἐν λόγοις ἀκρίβειαν Αἰδесίот ΠΕΡΙΗΓΑΠΑ. Ineptum verbum est et Graecis auribus inauditum περιγαπαῶν. Contra omnium usu teritur forma quae ex vulgata pellucet Ὑπερηγάπα, ut pag. 67. ἐθαύμαζε καὶ ὑπερηγάπα.

Pag. 39. ὑπέρογκος ὦν — ὅτι [καὶ] ὑπὸ τοιαύτης γυναικὸς τοιαῦτα ἐπεπίσεντο. Tolle molestam copulam.

Pag. 45. ἀντὶ τῶν ΝΟΗΤΩΝ θεῶν εἰς ἀνδραπόδων θεραπείας — καταδήσαντες τὸ ἀνθρώπινον. Θεοὶ νοητοὶ novum et inauditum est deorum genus, sed tu repone ἀντὶ τῶν ὄΝΤΩΝ θεῶν.

Pag. 46. ἀλλ' Ἰάμβλιχος μὲν τὰ παρόντα δεινά, Ἀντωνῖνος δὲ τὰ μέλλοντα προεῖδεν, sententia duce supplendum: τὰ παρόντα δεινὰ Εἶδεν, Ἀντωνῖνος δὲ τὰ μέλλοντα προεῖδεν. Ιαμ-

obliquis praesentia mala vidit, sed Antoninus futura providit. Perspicuum est vidit omitti non posse.

Pag. 47. Ἰουλιανοῦ ἡξιώθη γενέσθαι διδάσκαλος. Οὗτος — [Ἰουλιανός] περιλείφθη μόνος. Expunge manifestum emblemata.

Pag. 48. ὁ δὲ ἤδη μὲν εἰς μακρόν τι γῆρας ἀφίκετο καὶ τὸ σῶμα ἔκαμνεν. Vera lectio est ἀφίκετο „ad extremam senectutem pervenerat et corpore aeger erat”. Affertur ex uno Codice ἀφῖητο, quod nihil aliud est quam ἀφίκετο, namque difficile est in Codd. antiquis κ et η dignoscere.

Pag. 48. τὴν ψυχὴν τὴν ἐμὴν οὐκ ἀγνοεῖς, — τὸ δὲ ὄργανον αὐτῆς συνορᾷς ὅπως διάκειται τῆς γομφώσεως καὶ πήξεως διαλυομένης εἰς τὸ συντεθέν. Quam sit hoc absurdum Wyttenbach. ostendit. Fortasse una literula mutata restituet sensum: εἰς τὸ συντιθέν.

Pag. 49. ἐβουλόμην μὲν οὖν παρεῖναι καὶ Μάξιμον. Imo vero ἐβουλόμην μὲν “AN. Vellem Maximum quoque adesse.

Pag. 50. ὁ μὲν τὰ αὐτὰ προσεπέρραινεν, ὁ δὲ Ἰουλιανός θαρσαλέως ἤρετο. Emenda προσεπέραινεν. Περαίνειν saepe dicuntur qui orationem habent aut carmina recitant aut apud auditores disserunt. Itaque τὰ αὐτὰ προσπεραίνειν est eadem verba in orationis exitu, aut in epilogo iterare. Antiphanes Athen. pag. 396 b.

αἶρω ποθεινὴν μᾶζαν, ἣν Φερέσβιος

Δηὼ βροτοῖσι χάρμα δωρεῖται φίλον.

B. τί λέγεις; A. τραγωδίαν περαίνω Σοφοκλέους.

et ipse Eunapius pag. 51. πρὸς ἑαυτὸν ὄντινα δῆποτε ὕμνον περαίνων, et pag. 71. Θεμισοκλῆς περαινέτω τὴν κατηγορίαν, et sic saepe apud alios.

Pag. 52. οὗτος ἦν — ὁ προγνούς — καὶ Φανερώς διαμαρτυρόμενος. Requiritur διαμαρτυραμένος.

Pag. 53. *Iulianus ad Constantium adductus est* ὡς παραβασιλεύς ὢν. Optime Wyttenbach. παραβασιλεύσων. Παραβασιλεύειν dici-

tur qui in imperii societatem et consortium assumtus est, ut παραδυνασεύειν. Παραστρατηγεῖν autem de iis ponitur, qui stulte imperatorem suum quid sit factu optimum edocere velint.

Pag. 54. ὁ Χρυσάνθιος — τὴν γλῶσσαν ἔνδακὼν „οὐ μενετέον” εἶπεν. Ἐνδακὼν τὴν γλῶσσαν vel τὸ χεῖλος dicitur de eo qui linguam vel labium dentibus comprimit, ne quid effutiat quod tacitum servare malit. Inepte igitur dicitur ἔνδακὼν τὴν γλῶσσαν εἶπεν.

Pag. 55. de Maximi philosophi uxore ita scribit: ἡ δὲ φιλοσοφίας ἕνεκεν Μάξιμον ὅτε γράμματα εἰδὸτα ἀπέφαινε. Certo supplemento lacunam sarcio scribendo: ὅτε ΝΕΙΝ οὔτε γράμματα εἰδὸτα ἀπέφαινε, quod a Platone sumtum in *Legibus* III. pag. 689. d. τοὺς δὲ τοῦναντίον ἔχοντας τούτων ὡς σοφούς τε προσρητέον, ἂν καὶ τὸ λεγόμενον μήτε γράμματα μήτε νεῖν ἐπίσωνται, καὶ τὰς ἀρχὰς δοτέον ὡς ἔμφορον. A Platone sumtum ad complures alios manavit, ut ostendimus ad Libanium (*Mnemos.* 1875. pag. 252) in his ad Galenum, apud quem mendose editur: (Tom. VI. pag. 641. Kühn.) οὐ γὰρ τοῖς ἀττικίζειν τῇ φωνῇ σπουδάζουσιν ἀλλὰ τοῖς ὑγιαίνειν ἐθέλουσι γράφεται ταῦτα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ Πλάτωνος μήτε γράμματα μήτε ΝΟΤΝ ἐπίσωνται. Satis tumide et putide dicitur: *uxor virum* φιλοσοφίας ἕνεκεν οὔτε νεῖν οὔτε γράμματα εἰδὸτα ἀπέφαινε, pro *tantum in philosophiae studio superabat ut cum illa comparatus nihil omnino scire videretur*. Dicebant Veteres nonnumquam eodem sensu ἀποφαίνειν τινὰ λῆρον, ἀρχαῖον, παῖδα, ut Wyttenbach. ostendit ad Platonis *Phaedonem* pag. 179. sqq. sed ea sequiores creberime usurpabant, ut Eunapius ipse pag. 32. (*Sosipatra*) τὸν ἄνδρα τὸν ἑαυτῆς δι’ ὑπεροχὴν σοφίας εὐτελεῖ τινὰ καὶ μικρὸν ἀπέδειξεν. Maritus Aedesius summus erat philosophus, sed *nihil ad uxorem*.

Pag. 56. σολὴν ἀβροτέραν ἢ κατὰ φιλόσοφον περιχεόμενος. Ineptum est σολὴν περιχεῖσθαι. Reponendum videtur quod in ea re omnes dicebant: σολὴν ἀμπεχόμενος.

Pag. 57. αὐτὸς (*Iulianus*) ἐπὶ τὸν Περσικὸν συνήγετο πόλεμον. Mendum est in συνήγετο. Sententia est simplex admodum:

profectus est ad bellum Persicum. Lege συνηπείγετο, quod verbum in tali re Eunapius usurpare solet, ut in fragm. *Historiarum* 32. ἐπὶ τὸν βασιλέα Οὐάλεντα διὰ Φρυγίας συνηπείγετο. et in *Vit. Sophist.* pag. 27. πρὸς τὴν κρείττονα ὁδὸν συνηπείγετο. et pag. 42. ὁ γὰρ λόγος — ἐπὶ τοὺς ἀγαθοὺς φέρειν συνεπείγεται.

Pag. 58. ὥς δὲ τὰ πράγματα — εἰς τὸ ἀφανὲς καὶ ἄμορφον κατερράγη καὶ διωλίσθησεν. Ab huiusmodi re alienum est καταρραγῆναι, sed unice convenit κατερρῦν.

Pag. 60. (*Sallustius*) καὶ ἐπὶ τῆς Ἰουλιανοῦ βασιλείας κοσμήσας τὴν ἑαυτοῦ τύχην. Leg. ψυχὴν, ut in *vicinia*: ἔμελεν αὐτῷ μοσχεύειν καὶ ῥωννύναι τὴν ψυχὴν ὑπ' ἀναγνώσεως. Quis nescit τύχη et ψυχὴ sexcenties in libris inter se permutari? Additum καὶ in καὶ ἐπὶ τῆς Ἰουλιανοῦ βασιλείας arguit *de eadem re* haec dici.

Pag. 61. ἅπαντα συμπεφύραται καὶ ἀνατετάρακται. *Omnia miscere* est συμφύρειν, non συμφυρᾶν, itaque συμπέφυρται legendum. *Tralaticia* haec confusio est inter φύρειν et φυρᾶν.

Pag. 61. θεῖον δὴ τὸ μετὰ ταῦτα ἔστιν εἰπεῖν · οὐ γὰρ ἂν τις οὕτως τὸ παράλογον εἰς ἄλλον τινὰ ἀναφέρῃ δικαίως ἢ θεόν. Nihil significat οὕτως eo loco positum, sed transponendum: τὸ οὕτω παράλογον.

In sqq. *Asiae Proconsul Clearchus* τοὺς στρατιώτας (*qui Maximum custodiebant*) μείζονι βίᾳ φυγεῖν Ἀπηνάγκασεν. Scribe Ἐπηνάγκασεν. Nihil hoc errore in libris frequentius esse docebit Dindorf. ad St. Th. v. Ἀπαναγκάζω.

Caeterum Eunapius de more μελαίνει τὴν φράσιν ut quid dicat non satis intelligatur. Mirifice enim Asiae Proconsul dicitur milites suos φυγεῖν ἐπαναγκάσαι idque μείζονι βίᾳ, et sic Maximum vinculis liberasse. Poterat, ut opinor, Proconsul verbo id imperare, neque ulla vi opus erat neque *fuga* militum.

Similiter atra caligine teguntur quae scribit Eunapius pag. 59. de Maximo ultimis cruciatibus affecto: ὅσα μὲν ἔπασχεν ὑπὲρ πᾶσάν ἐστι τραγωδίαν —, μικρὰ γὰρ ἡ Περσῶν λεγομένη σκάφευσις — πρὸς τὰς ἐπιφερομένας ὀδύνας τῷ σώματι, quae

rectissime a Wyttenbachio reprehenduntur. Neque magis intelligimus qui sint pag. 61. οἱ σρατιῶται οἱ ταύταις ἐφεσήμεσαν ταῖς κολάσεσι, quos infra τοὺς κολασήρας ἐκείνους σρατιώτας appellat. Κολάζειν in tali re est *flagris caedere*, sed caditne hoc servile supplicium in eum hominem et in ea tempora? et non poterat sic *sine fine* (ἀλήκτως pag. 61) castigari.

Post pauca sequitur: ὁ βασιλεὺς — μεθῆκε τὴν ψυχὴν καὶ πάντα συνεχώρησεν. Princeps non *efflavit animam* (namque hoc est μεθῆκε τὴν ψυχὴν) sed *iram deposuit*, id est μεθῆκε τὴν ὀργήν, ut Wyttenbachius vidit, qui in vicinia optime correxit ἐπέCTHσε τοῖς τῆς αὐλῆς ἔργοις pro ἐπενόησε.

Pag. 62. πολλὰ τῶν κτημάτων ΚΑΤΕΚΟΜΙΖΕΤΟ. Quia sententia loci manifesto haec est: „*magnam bonorum partem RECUPERAVIT*” necesse est ἈΝΕΚΟΜΙΖΕΤΟ scribere, quod solum hanc notionem continet.

Pag. 62. τῆς ἀσινότητος τῆς περὶ θεωργίας — πεπειρασμένος. Obiter eximendum est e Lexicis ἀσινότης vocabulum barbarum et vitio natum, in quo quid lateat non dispicio. Deinde scribe πεπειραμένος *expertus, usu cognitum habens*.

Pag. 63. ὁ βασιλεὺς (*Valens*) ξένον τινὰ ἸΑΜΑ ΦΘΑΡΗΣΕΤΑΙ τρόπον οὐδὲ ταφῆς ἀξιοθεὶς οὐδ' ἐνδόξου τάφου. Quid sibi vult ἸΑΜΑ in hoc loco? Emenda: ξένον τινὰ ΔΙΑΦΘΑΡΗΣΕΤΑΙ τρόπον, ut in fine paginae: ὁ βασιλεὺς ἐν μεγάλῃ τῶν Σκυθῶν μάχῃ ξένον τινὰ ἠφανίσθη τρόπον ὥς οὐδὲ ὁσέον εἰς ἀναίρεσιν εὐρέθη.

Pag. 63. πάντων δὲ πανταχόθεν ἀρπαζομένων καὶ κατακοπτομένων. Verum est ἈΝΑΡΠΑΖΟΜΕΝΩΝ, non enim *rapiiebantur*, sed *repentino impetu opprimebantur*. Placuit Eunapio in tam atroci strage comparisonem instituere et addidit: ὥσπερ ἀλεκτορίδων ἐν ἐορτῇ καὶ συμποσίῳ εὐωχίαν ἔχοντι. „*Trucidabantur*, inquit, *homines ut in lautis epulis apparandis mactantur gallinae*.”

Placuit Eunapio haec comparatio, qua iterum utitur in fragm. *Histor.* 4. πολλῆς οὔσης καὶ ἀδιηγήτου τῆς φθορᾶς παρανηλίσκοντό τινες τῶν εὐδαιμόνων ὥσπερ ἐν κοινοῖς δείπνοις ἀλεκτορίδες ἐς τὴν Καρίνου τρυφὴν.

„*O saeculum insipiens et inficetum!*”

Eodem tumore dixit de iis, qui Ablabium Constantii iussu necarunt pag. 26. κρεουργηδὸν ὥσπερ τι τῶν ἐν ταῖς εὐωχίαις ζῶν κατακόψαντες.

Pag. 65. *Priscus* κρυφίνους καὶ βαθυγνώμων — ὡς θησαυρόν τινα ἐφύλαττε τὰ δόγματα καὶ τοὺς εὐκόλως περὶ αὐτῶν προϊεμένους φωνὴν ἀσώτους ἔφασκεν. Pugnat cum loci sententia εὐκόλως comiter et requiritur εὐχερῶς temere, ut apud Demosthenem *de Corona* pag. 248. 10. ὃ λέγων εὐχερῶς ὅ τι ἂν βουλευθῆς.

Solet Eunapius sua iterare. Iisdem verbis dixit in fragm. *Histor.* 63. de Rufino: βαθυγνώμων ἄνθρωπος καὶ κρυφίνους.

Pag. 66. de comitate Aedesii ita scribit: λαχανόπωλιν ἀπαντήσας ἡδέως ἂν εἶδεν — καὶ περὶ τιμῆς ἂν διελέχθη πρὸς αὐτὴν ὅ, τι πολὺ τὸ καπηλεῖον ἐργάζεται. Quid sit τὸ καπηλεῖον πολὺ ἐργάζεται recte explicuit Wyttenbach. *taberna venditricis olerum fructuosa est ad quaestum*, sed mendum est in ὅτι et aliquid excidit in hanc sententiam „*et ex ea quaesivit an ex oleribus multum lucri faceret.*”

Pag. 66. ἀλλ' ὅμως τοιοῦτος ὦν καὶ Μετὰ τὴν Ἰουλιανοῦ βασιλείαν ἀμώμητος ἔμεινε καὶ πολλοὺς τε νεωτερισμοὺς ἐνεγκὼν κορυβαντιῶντων ἐπὶ σοφίᾳ μεिरακίων — τοῖς τῆς Ἑλλάδος ἱεροῖς — συναπώλετο. Non est mirabile Priscum post *Iuliani mortem* sine ulla reprehensione vixisse, sed *quum summa gratia apud principem floureret*. Itaque emenda: Κατὰ τὴν Ἰουλιανοῦ βασιλείαν. Νεωτερισμός, ut Wyttenbach. opinatur, est *innovatio doctrinae a discipulis tentata*, sed non solent adolescentuli de genere hoc *doctrinam innovare* et omnino docebantur, non docebant.

Quia νεωτερίζειν in malam fere partem accipitur et νεωτερίζειν εἷς τινα est idem quod κακῶς ποιεῖν τινα vel ἀδικεῖν, ut apud Thucyd. II. 3 εἰς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον, videntur οἱ πολλοὶ νεωτερισμοί significare *multa proterve ac petulanter* ab auditoribus Prisci *commissa*, quae aequo animo tulisse (ἐνεγκῶν) narratur, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ βαθὺ διαφυλάττων ἦθος.

Similiter pag. 111. νεώτερον pro κακὸν ponitur in verbis:

οὐδὲν ἐδόκει πεπραχθαι νεώτερον. Plane idem est quod οὐδὲν ἡδίκηκέναι.

Pag. 67. laudat Hilarium κατὰ γραφικὴν οὕτω φιλοσοφῆσαντα ὥς οὐκ ἐτεθνήκει ἐν ταῖς ἐκείνου χερσὶν ὁ Εὐφράνωρ. Est operae pretium in his animadvertere obscurum et atrum dicendi genus, ex qua caligine vix sententia pellucet haec: „*in pictura ita versatus est ut per eius manus Euphranor adhuc supcresse videretur,*” ut optime Gatakerus interpretatur apud Boisson. Quod Dionysius Halic. Tom. VI. pag. 759. de Platone dicit: ὅταν εἰς τὴν περιτολογίαν καὶ τὸ καλλιιεπεῖν — ἄμετρον ὁρμὴν λάβῃ — μελαίνει τὸ σαφές καὶ ζόφῳ ποιεῖ παραπλήσιον, aliquanto verius et iustius de Eunapio diceretur, in quem quadrat quod ipse de Iamblichō scripsit pag. 12. οὐ κατέχει τὸν ἀκροατὴν — ἀλλ’ ἀποσρέφειν καὶ ἀποκναίειν τὴν ἀκοὴν ἔοικεν.

Pag. 68. πανταχῇ διασπαρέντες καὶ θαυμασθέντες ὅπου τε ἰδρύθησαν. Mendosum est τε nihil significans. Legendum ὅπου ΠΟΤΕ.

Pag. 68. narrat Eunapius vidisse se Athenis Iuliani sophistae domum μικρὰν μὲν καὶ εὐτελεῖ τινά, Ἑρμοῦ δ’ ὅμως καὶ Μουσῶν ΠΕΡΙπνέουσιν. Non exputo unde molesta praepositio irrepserit, sed quia et ratio et usus loquendi postulant ἀποπνέουσιν, id ipsum est reponendum.

Pag. 69. ἔτυχον — οἱ θρασύτατοι τῶν Ἀψίνου μαθητῶν ταῖς χερσὶ κρατήσαντες τοῦ Ἰουλιανοῦ. Ex his colligas ipsi Iuliano vim esse illatam, sed non ipsi Sophistae manum conserebant, sed diversorum discipuli inter sese certabant. Facili negotio vera rei forma restituetur, nam scribendum: κρατήσαντες ΤΩΝ Ἰουλιανοῦ, quod iam Wyttenbach. reponebat.

Pag. 69. ἐφκει δὲ (*Proconsul Achaiae*) ὥσπερ Ῥωμαῖός τις οὐκ εἶναι τῶν ἀπαιδευτῶν. Sententia manifesto haec est: *pro Romano, pro captu Romani erat non indoctus.* Itaque corrigendum Ὡς Ῥωμαῖός τις, ut apud Thucydidem IV. 84. de Brasida: ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος ὥς Λακεδαιμόνιος εἰπεῖν. Nepos in *Eraminonda*

cap. 5. *habuit* — *adversarium in administranda rep. satis exercitatum in dicendo ut Thebanum scilicet id est: οὐκ ἀδύνατος ὡς Θηβαῖος εἰπεῖν.*

Pag. 70. *Themistocles*, inquit, *adolescentulus protervus ac petulans εἰς τὴν ἐπωνυμίαν ὕβριζεν.* Non intellexit haec Wyttenbach. cui εἰς τὴν ἐπωνυμίαν idem esse videtur atque διὰ τὴν ἐπωνυμίαν *petulans erat propter nomen.* Sed neque εἰς pro διά poni potest et Themistocles natura et ingenio erat petulans, non quia Themistocles vocabatur. Sensus est: ὁ Θεμιστοκλῆς κατήσχυνε τοῦνομα, plane ut pag. 71. Θεμιστοκλῆς ὀνόματος ἦν ὕβρις. Adolescentulus protervus et stultus, qui iussus dicere turpiter conticuit, dicitur nobili Themistoclis nomine indignus esse, quod moribus suis deturpabat.

Pag. 70. *in eo iudicio Proconsul ad Apsinem: σὲ δὲ τίς, εἶπεν, ἐλθεῖν ἐκέλευσεν; ὁ δ' ἀπεκρίνατο „περὶ τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις ἀγωνιῶν ἐληλύθειν.”* Vitiosum est ἐληλύθειν, namque ἐλήλυθα in recta oratione erat necessarium. Sed est oratio obliqua et sic scribendum: ἀπεκρίνατο περὶ τοῖς ἑαυτοῦ τέκνοις ἀγωνιῶν ἐληλυθΕΝΑΙ.

Pag. 70. ἦν δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς κατηγορηκῶς καὶ λέγειν ἀναγκαζόμενος χροιάν τε ἥλλαξε καὶ τὰ χεῖλη διέδακνεν. Transposito articulo legendum: ἦν δὲ Θεμιστοκλῆς ὁ κατηγορηκῶς. *Themistocles erat qui* (Athenis in priore iudicio) *accusaverat.* Dixerat Proconsul, ubi Apsines dicere coepit: ὁ τὴν πρώτην εἰπὼν κατηγορίαν κινδυνεύετω περὶ τῆς δευτέρας. et sic Themistocles, qui hiscere non poterat, nominis nobilissimi erat dedecus et opprobrium.

Pag. 71. *Iulianus ad Proconsulem ita dicit: σὺ μὲν, ἀνθύπατε, — πεποίηκας Πυθαγόραν Ἀψίνην, — ὁ δὲ πάλαι καὶ τοὺς ἐταίρους πυθαγορίζειν [καὶ σιωπᾶν] ἐδίδαξεν.* Quamquam difficile est in verbosa Eunapii oratione alienae manus additamenta deprehendere et confutare, tamen h. l. perspicuum est καὶ σιωπᾶν spurium esse et resecandum. Omnis enim ioci lepor hoc emblemate amittitur et perit. Pythagoreorum taciturnitas (ἐχεμυθία) perpetua est materies iocorum. Unum adscribam. Quum Sophista Athenis diceret: ἐὰν Ἀριστοτέλης με καλῇ, ἐπὶ τὸ Λύκειον ἔψομαι.

ἂν Πλάτων, ἐπὶ τὴν Ἀκαδήμειαν ἀφίξομαι· ἂν Ζήνων, ἐν τῇ Ποικίλῃ διατρίψω· ἂν Πυθαγόρας καλῇ, σιωπήσομαι. Demonax ἀναστὰς ἐκ μέσων τῶν ἀκροωμένων „Οὗτος, ἔφη, καλεῖ σε Πυθαγόρας.” Lucian. in *Demon.* cap. 14. Sic igitur Πυθαγόραν τινὰ ποιεῖν iocose dicebant pro *facere ut aliquis obmutescat*, et Πυθαγορίζειν est *obmutescere*. Fatuum igitur est verbo πυθαγορίζειν addere καὶ σιωπᾶν, nam est plane idem, sed hoc serio dicitur, illud per iocum. Eadem facetia dixit pag. 83. τὸ ἀναγκάως πυθαγορικὸν θέατρον pro ἐξ ἀνάγκης σιωπῶν id est *auditores qui coacti tacebant*.

In sqq. emenda vitiosam verborum divisionem in hunc modum: εἰ δὲ ἀπολογεῖσθαι κελεύεις τῶν ἐμῶν ἐταίρων τινά, κέλευσον ἀπολυθῆναι τῶν δεσμῶν Προαιρέσιον.

Pag. 71. ὥς δὲ ταῦτα ἐπέτρεψε (Proconsul) καὶ ἌΜΑ εὐκόλως καὶ ΕΙCΩ τῶν κατηγορουμένων παρελθὼν εἰς μέσους Προαιρέσιος ἄδесμος ἐμβοήσαντος αὐτῷ τοῦ διδασκάλου σφοδρόν τε καὶ διάτορον, ὥσπερ ἐπὶ τῶν σεφανιτῶν οἱ παρακελευόμενοι καὶ προτρέποντες, ἐμβοήσαντος δὲ ὀξέως τό „λέγε, Προαιρέσιε. νῦν καιρὸς τοῦ λέγειν.” Primum scribe καὶ ΜΑΛ' εὐκόλως. Deinde vide an nihil desideres in vicinis. Nihil autem aliud deest quam negatio ΟΥ, qua amissa sana sententia ex his verbis exire non potest. Leg. διδασκάλου ΟΥ σφοδρόν τε καὶ διάτορον κτέ.

Pro εἶσω τῶν κατηγορουμένων παρελθὼν emendant εἰς ὧν τῶν, sed nihil erat opus hoc dici Proaeresium in reorum numero fuisse, quod nemo nesciebat. Rectius emendabitur: ἘΚ τῶν κατηγορουμένων παρελθὼν. Ut saepe, ΕΚ in ΕΙC abiit et sic εἶσω natum.

Pag. 72. διαλέξεως μιᾶς. Recte Wytttenbach. διὰ λέξεως. Scribuntur haec in Codd. coniunctim, ut supra notavimus.

Pag. 73. (Proconsul) ἀπολαβὼν τὸν Θεμισοκλέα καὶ τοὺς Λάκωνας τῶν ἐν Λακεδαιμονίᾳ μασίγων ὑπέμνησε προσθεὶς αὐτοῖς καὶ τῶν Ἀθηναίων. Wytttenbach. optime ἐν Λακεδαίμονι reposuit, unde intelligitur in sqq. verum esse καὶ τῶν Ἀθήνησι pro Ἀθηναίων.

Pag. 73. εἰδóτι ἀσφαλῶς. Solet Eunapius contra Veterum usum ἀσφαλῶς dicere pro ἀκριβῶς, ut pag. 1. περὶ πάντων ἀσφαλῶς, et aliis locis.

Pag. 74. praeclare restituit Wyttenbach. locum mirifice perturbatum transponendo verba: καὶ περὶ τὴν ἡλικίαν ταύτην — ἀλλὰ καὶ ὑπαργυρίζουσα, post ἐπὶ τὸ ἑβδομον ἐπὶ τοῖς ὀγδοήκοντα ἔτεσιν, ὡς αὐτὸς ἔλεγεν, ut de Proaeresio haec dicantur non de Eunapio. Neque enim qualem comam adolescentulus Eunapius habuerit quidquam ad lectores attinebat, neque iuvenis XVI annorum canos habere solet.

Solent multi dum valent medicos deridere et in comoediis et extra comoediam. Odiosissime ab Eunapio irridetur medicus pag. 76. πολλοὺς ἀνὴρ κῶς οὐχ ὅσους ἐπηγγείλατο θεραπεύειν ἀλλὰ καὶ οὓς εἶδε μόνον, sed non cogitavit homo ingratus et immemor sese huic medico vitam ac salutem debere. Bonus medicus primum ὑπὸ τοῦ σωθέντος (Εὐναπίου) προσεκυνεῖτο (pag. 77), deinde ab eodem tam petulanter ludibrio habitus est.

Pag. 76. ὁ Προαιρέσιος οὕτω τὸν συγγραφέα (Eunapium) τεθεαμένος. Perspicuum est h. l. τεθεαμένος nihil aliud esse quam ἑορακῶς et sic omnes eius aetatis scriptores Iulianus, Libanius caeterique vitiose loquuntur. Eunapius pag. 38. ἂν δὲ ἀποχωροῦντα θεάσωμαι δάκνεται μου — ἡ καρδία, id est ἂν δὲ ἀποχωροῦντα ἴδω. et pag. 46. οὐκ ἦν ἀθέατος τοῦ ἀνδρός.

Dicebant contra ὁρᾶν pro θεᾶσθαι, ut ad *Aristodemum* notavimus, ubi Xerxes throno insidens ὁρᾷ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν.

Pag. 77. (*Proaeresius*) τὸ μέγεθος ἦν ἡλίκον ἂν τις οὐ πισεύσειεν ἀλλ' εἰκάσειε μόλις· ἀνεσηκέναι γὰρ εἰς ἓνα τὸν πόδα κατεφαίνετο ὥς κολοσσὸς ἐδόκει παρὰ τοὺς μεγίστους ὁρώμενος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων. In ENATON inesse ἑνατον vidit Wyttenbach. et (eo indicante) olim viderat Casaubonus ad Sueton. *Tiber.* cap. 68. Graeci staturam corporis πήχεσι metiebantur, Romani *pedibus*. Magnae staturae homines in Italia *senum pedum* erant, in Graecia *τετραπήχεις*. Nero (apud Suet. cap. 19) conscripsit „*ex Italicis senum pedum tironibus novam legionem, quam*

Magni Alexandri phalangem appellabat" Aristophanes in *Vesp.* 553.

ἄνδρες μεγάλοι καὶ τετραπήχεις καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἀνιστοί.

et sic δίπηχυς dicitur et in ioco ἀνὴρ τρισκαιδεκάπαχυς (Theocr. XV. 17) et in Novo Testamento: τίς δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; ubi olim confundebant ἡλικία (*statura*) ex ἡλίκος, et ἡλικία (*aetas*) ex ἡλιξ formatum. In Italia *senipedes* et *septipedes* appellabantur et in delectu scribebantur olim milites qui *quinos pedes et denas uncias* haberent, postea satis erat *quinque pedes et septem uncias* habere, ut docuit Casaubonus l. l. Non est igitur mirandum „*Gallis prae magnitudine corporum suorum brevitatem Romanorum contemptui fuisse*" teste Caesare de B. G. II. 30. sed Proaeresium fuisse ἑξπηχυν (novem pedum), nisi melior testis quam Eunapius productus fuerit, satius est non credere.

Vetus mendum ἓνα τόν certa vestigia habet formae antiquae ἑνατος, non ἑννατος, ut vulgo vitiose scribi solet. Eubulus Athen. pag. 36 c.

ὁ δ' ὄγδοος κλητῆρος, ὁ δ' ἑνατος χολῆς.

in libris est ἑννατος et sic apud alios passim.

Ἡλικία ex ἡλίκος *statura* usitatum est apud Graecos sequioris aetatis et Veteribus inauditum, quibus ἡλικία ex ἡλιξ natum semper et ubique est *aetas*. Fallitur igitur Dindorf. ad St. Th. afferens ex Demosthene pag. 1024. 26. οὐχ ἔξω ὁπόθεν προῖκα ἐπιδῶ τῇ θυγατρὶ, ἧς τῇ μὲν φύσει πατήρ εἰμι, τὴν δ' ἡλικίαν αὐτῆς εἰ ἴδοιτε οὐκ ἂν θυγατέρα μου ἀλλ' ἀδελφὴν εἶναι αὐτὴν νομίσαιτε. Miraturos dicit iudices *sibi iuveni tam grandem (aetate, non statura) filiam esse*. Aeschines in *Timarch.* pag. 7. 34. εἰσὶ φύσεις ἀνθρώπων πολὺ διαφέρουσai ὁφθῆναι ἀλλήλων τὰ περὶ τὴν ἡλικίαν, quae de *aetate* dici sequentia demonstrant.

Pag. 78. de duobus amicis pauperrimis scribit: ἐν αὐτοῖς ὑπὴν ἰμάτιον καὶ τριβώνιον καὶ πλέον οὐδέν. Itaque Προαιρεσίου δημοσίᾳ φανέντος Ἡφαισίων ἦν ἀφανὴς ἐν τοῖς σρώμασι κατακείμενος. Satis inepte in tali re ponitur ὑπὴν, sed solet Eunapius ὑπεῖναι pro ὑπάρχειν dicere, ut in πλοῦτος ὑπὴν et sim. vid. Wyttenbach. pag. 170. sed ἐν ἰμάτιον αὐτοῖς ὑπὴν pro ἦν risum movet. Iterum peccavit in ἰμάτιον καὶ τριβώνιον: ἰμάτιον

est *pallium nitidum*, τριβώνιον usu *detritum ac lacerum*. Non possunt haec de uno pallio coniungi.

Pag. 80. Αἴγυπτός τε πᾶσα — καὶ ὅσα ὑπὲρ Αἰγύπτου πρὸς Λιβύην συρόμενα τό τε ἄγνων τέλος ἔχει καὶ τὸ οἰκήσιμον. Et alia in his sunt obscura, ut συρόμενα πρὸς Λιβύην, et plane absurdum est ἄγνων, ubi sententia clamat Γνωσόν requiri. *Ubi desinit*, inquit, *pars orbis terrarum quae hominibus nota est et habitabilis*. Quem finem, quos terminos habeat το ἄγνων dicere velle ridiculum est.

Pag. 80. διαφορὰς ἔσχε τὰ ἔθνη ἐν ὀλίγοις τισὶ μεираκίοις ἢ μετανάσασιν παρ' ἐτέρους ἢ που (sic Codd. non εἶπου) τις καὶ κατ' ἀρχὰς ἀπατηθεὶς ἐτέρῳ προσῆλθεν. Impeditus locus est propter unum accentum vitiose scriptum. Leg. μεираκίοις ἢ μετανασᾶσιν παρ' ἐτέρους ἢ εἰ που τις κτέ. METANACTACIN esse participium scribas fefellit.

Pag. 80. πρὸς δὲ τὸ μέγεθος τῆς Προαιρεσίῳ φύσεως, συζάσεως νεανικῆς καὶ μάλα σφοδρᾶς γενομένης, τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐς τοσόνδε ἰσχυσεν ἢ σύσασις ὥς τε τὸν ἄνδρα ἐξόρισον τῶν Ἀθηναίων εἰργάσατο δεκάσαντες τὸν ἀνθύπατον. Male haec divisa sunt; coniunge συζάσεως — γενομένης τῶν ἄλλων ἀπάντων, et scribe: ἐς τοσόνδε ἰσχυσαν (expuncto ἢ σύσασις) ὥς τε τὸν ἄνδρα ἐξόρισον τῶν Ἀθηναίων εἰργάσαντο δεκάσαντες τὸν ἀνθύπατον.

Quam putide dicitur ἐξόρισον εἰργάσαντο pro ἐξέβαλον vel ἐξήλασαν.

Pag. 80. ὁ δὲ (Proaeresius) μετὰ πενίας ἰσχυρᾶς ὥσπερ ὁ Πεισίρατος ἐκπεσὼν κατήλθε τὸ δεύτερον. Miratur Wyttenbach. Non vidit ὥσπερ ὁ Πεισίρατος non ad praecedens μετὰ πενίας ἰσχυρᾶς, sed ad sequens κατήλθε τὸ δεύτερον referri oportere. Eunapius enim plane contrarium dixerat sed sententiam levis macula obscuravit. Sequitur: ΑΛΛΟΙ μὲν διὰ πλοῦτον, Προαιρεσίῳ δὲ ὁ λόγος ἤρκει μόνος, sed emendandum est ἀλλ' ὁ μὲν (Pisistratus) διὰ πλοῦτον — Προαιρεσίῳ δέ.

Pag. 80. συνῆν δὲ τις αὐτῷ καὶ ἀγαθὴ τύχη νεώτερον ἀνθύπατον

— ἐπισήσασα τοῖς πράγμασιν. Mendosum est συνῆν. Ex ipsa rei natura τύχη dici non potest συνεῖναι τινι vel συνοικεῖν. Rescribendum videtur: συνΕΒΗ δέ τις αὐτῷ καὶ ἀγαθὴ τύχη, ut in Platonis *Phaedone* pag. 58. a. τύχη τις αὐτῷ, ᾧ Ἐχέκρατες, συνέβη, ubi vide Wyttenbachium.

Pag. 82. διαλεχθεῖς οὐκ ἀχαρίτως. imo vero non *invenuste* οὐκ ἀχαρίτως. Frequens et tralaticium hoc genus mendi est.

Pag. 84. καὶ τὰ σέρνα τοῦ σοφιστοῦ περιλιχμησάμενοι καθάπερ ἀγάλματος — οἱ μὲν πόδας, οἱ δὲ χεῖρας προσεκύνουν. Quam insulsum verbum est in tali re *circumlabere* et cani magis quam homini conveniens. Hesychius Περιλιχμήσατο: τῇ γλώττῃ ὡς σπόγγῳ περιεκάθηρεν.

Perinde ἀπειρόκαλος est Herodes Atticus apud Philostratum scribens pag. 490. ποῦ σε ἶδω; καὶ πότε σου περιλείξω τὸ σῶμα;

Προσκυνεῖν *adorare* quid sit perspicuum est, sed προσκυνεῖν τινὸς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας mirificum videtur. Quid aliud significare potest quam καταφιλεῖν *exosculari*, sed quis Graecorum sic loquitur? Peius est etiam pag. 27. προσκυνήσας τὴν ἑαυτοῦ χεῖρα, quam exosculari non potuit, quia tota erat literis conscripta.

Pag. 88. οὐδὲ τὸ συμπόσιον ἦν ἄλογον καὶ ἀπαίδευτον. Putidissime dictum pro λόγων καὶ παιδείας ἐσέρητο vel ἄμοιρος ἦν. Sic inepti ὀνοματοθῆραι loquebantur, qui *iustitium* ἄδικον ἡμέραν vocabant et plurima eiusdemmodi vomebant, vid. Athenaeum pag. 97. d. sqq. Sic et Luciani Lexiphanes cap. 9. ἦν γὰρ (*inquit*) ἄδικος ἡ ἡμέρα — καὶ ἄλογος ὡς ἂν ἐχεγλωττίας οὔσης.

Similis κακοζηλία legitur pag. 91. θυγάτρια δὲ αὐτοῖς ἐγενέσθην — προελθόντα δὲ εἰς ὦραν — ἐν ὀλίγαις ἡμέραις ἄμφω τοὺς πατέρας ἀπέλιπεν. Inficete recoquitur dualis ἐγενέσθην, et perinde vitiosum est θυγάτρια ἐγενέσθην et ἄμφω ἀπέλιπεν. Atque his addidit ex plebeio sermone arreptum τοὺς πατέρας pro τοὺς γονέας *parentes*.

Pag. 90. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀπιόντα πάλιν Ἀθήναζε [καὶ] δωρεὰν

αἰτεῖν ἔδωκεν. Emenda ἀπιόντι et importunam copulam expunge.

Pag. 92. ταχὺ μάλα ἐπὶ τὴν πολιτικὴν ΚΑΤεπήδησεν, imo vero ΜΕΤεπήδησεν, ut supra ostendimus.

Pag. 93. *Epirhanius* εἶναι δόξας — τὸν λόγον ἀτονώτερος ὅμως τε σοφισεύσας τε Προαιρεσίῳ καὶ εἰς πολὺ δόξης ἐχώρησεν. Wyttenbach. ὅμως ἀντισοφισεύσας τῷ. Malim ὅμως ἀντεσοφίσευσέ τε Προαιρεσίῳ καὶ κτέ.

Intelligi non potest locus pag. 95. *Himerius* πρὸς τὸν αὐτοκράτορα διαβὰς Ἰουλιανὸν κατ' ἐπίδειξιν ΟΤ διὰ τὴν ἐς Προαιρέσιον ἀχθιδόνα τοῦ βασιλέως ἀσμένως δφθησόμενος — ἐνδιέτριψε τῇ ἐπιδημίᾳ. Uno verbo mutato lux erit. Pro οὐ reponendum ὡς ut sit: διαβὰς ὡς — ἀσμένως δφθησόμενος, id est *ratus principi adventum suum gratum futurum quia Proaeresium ferre non poterat.*

Pag. 98. de Libanio scribit: πᾶς τις αὐτῶν τὰ σφέτερα θαυμάζειν ᾤετο· οὕτω πολύμορφόν τι χρῆμα καὶ ἀλλοπρόσαλλον ἦν. Scrib. πᾶς τις αὐτὸΝ τὰ σφέτερα θαυμάζειν ᾤετο, ut paullo ante: ὁ μὲν πολύπους λῆρος ἠλέγχετο, τῶν δὲ συγγιγνομένων ἕκαστος ἄλλον ἑαυτὸν ὁρᾶν ὑπελάμβανε. Vide autem mihi mirifice compositam orationem: ὁ πολύπους est a Theognide, πολύμορφόν τι χρῆμα Herodoteum est et ἀλλοπρόσαλλος Homeri. Atque his admiscuit sordidum et plebeium τὰ σφέτερα de uno pro τὰ ἑαυτοῦ. Caeterum de Libanii ingenio et moribus nihil opus est Eunapio credere. Palam est enim in nonnullis mentiri Eunapium. Scribit enim Libanium Constantinopoli expulsum Nicomediam venisse. καῖκεῖθεν — διὰ ταχέων ἀποκρουσθεὶς — ἐπὶ τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα καὶ πόλιν ἐπανέρχεται, sed audi de hac ipsa re Libanium dicentem: τοῦτον ἐγὼ τὸν χρόνον (*quo tempore eram Nicomediae*), ἔσι δὲ ἔτη πέντε, τοῦ παντὸς ὃν βεβίωκα ἔαρ ἢ ἄνθος προσειπὼν οὐδ' ἂν οὕτως εἶην συμμέτρως προσειρηκώς. Tom. I. pag. 38. Reisk. Eandem fidem merere videntur ea quae de Libanii impudicitia scribit, et quod eum etiam Nicomediae eadem invidia flagrasse et propterea cito eiectum esse narrat manifesto falsum est.

Pag. 97. οὐδεὶς τῶν (τῆς Λιβανίου) συνουσίας ἀξιοθέντων ἀπῆλθεν ἄδηκτος. Perspicuum hinc est quid sit ἄδηκτος ἀπελθεῖν, nempe nemo ab eo sine desiderio discessit. Hinc plane intelligitur Plutarchi locus in *Pompeio* cap. 2. 12. *Flora meretrix de Pompeio dicebat* ὡς οὐκ ἦν ἐκείνῳ συναναπαυσαμένην ἀδήκτως ἀπελθεῖν.

Pag. 98. de Libanii stilo scribit: καὶ ἡ κομψότης ΠΕΡΙτρέχει πανταχοῦ. Pro ridiculo περιτρέχει substitue usitatum in tali re verbum ἘΠΙτρέχει. Subridebis ad hanc Boissonadii interpretationem: „ἡ κομψότης quasi serva ab Eunapio depingitur trepide concursans ut Libanio scribenti res et verba ministret.” Ut dicitur χάρις, Ἀφροδίτη ἔπесιν, ἐπανθεῖ, sic et ἐπιτρέχει, cuius exempla quaedam Boissonade dedit pag. 197. sed legitur passim.

Pag. 99. quod scribit de Libanii stilo: ὁ δὲ — ἐκ τῆς ἀρχαίας κωμωδίας ὅλος εἰς τὸ ἀπαγγέλλειν εἰλκυσμένος. et: παιδείας δὲ ὑπερβολὴν καὶ ἀναγνώσεως ἔσιν εὐρεῖν ἐν τοῖς λόγοις λέξεσι κατεγλωττισμέναις ἐντυγχάνοντα et: οὗτος λέξιν εὐρών τινα περιττὴν καὶ ὑπ' ἀρχαιότητος διαλανθάνουσαν, ὡς ἀνάθημά τι παλαιὸν καθαίρων et quae plura sequuntur in eandem sententiam. Nihil quidquam in his veri est. Videor mihi in Libanii scriptis οὐκ ἀμελέτητος εἶναι, et nihil umquam de genere hoc apud eum vidi.

Pag. 102. bona pars Sophistarum, quorum vitas Eunapius se putat scribere, sunt ἀνδράρια παράσημα καὶ παρακεκομμένα, sed nihil est magis mirificum quam Magnus medicus, qui σιωπᾶν μὲν ἐν τῷ λέγειν τοὺς ἰατροὺς ἠνάγκαζε, θεραπεύειν δὲ οὐκ ἐδόκει δυνατός εἶναι καθάπερ λέγειν. Quid igitur? τοὺς θεραπευθέντας ὑφ' ἐτέρων ἀπεδείκνυ Μάγνος ἔτι νοσοῦντας. Haud vidi magis, et tales homunciones aequalium admirationem movebant!

Ad haec Eunapio in mentem venit quod apud Plutarchum legerat, cuius libros sedulo lectitasse Eunapium multis indiciis deprehendi. Sed audi ipsum: οἱ παλαιοὶ Φασιν Ἀρχίδαμον εἰ Περικλέους εἶη δυνατώτερος ἐρωτώμενον „ἀλλὰ καὶ καταβάλω Περικλέα, Φάναι, λέγων ἐκεῖνος ὅτι μὴ καταβέβληται νενίκηκεν.” Eunapius bona fide credebatur Spartanorum regem Archidamum

cum Pericle luctari solitum, sed tota res est negligentissimi scriptoris παράκουσμα. Plutarchus in vita *Periclis* cap. 8. ita scribit: *regem Spartanorum Archidamum quaesivisse ex Thucydide Melesiae F. Periclis in rep. adversario* πότερον αὐτὸς ἢ Περικλῆς παλαιῇ βέλτιον, *et respondisse Thucydidem: ὅταν ἐγὼ καταβάλω παλαίων, ἐκεῖνος ἀντιλέγων ὡς οὐ πέπτωκε νικᾷ.* In comitiis illi inter se luctabantur, non in palaestra, et in eo certamine qui victus erat poterat dicendo efficere ut non esse victus videretur. Nisi Plutarchum haberemus quis tandem id quod Eunapius narrat intelligere potuisset?

Pag. 105 Oribasius dicitur *veleres divitias* (olim publicatas) *ex fisco recuperasse*, τὸν ἀρχαῖον πλοῦτον ἐκ τῶν δημοσίων ἀνακομισάμενος. Hic locus ostendit mendum et mendi correctionem pag. 62. πολλὰ τῶν κτημάτων ΚΑΤΕΚΟΜΙΖΕΤΟ, imo vero ἈΝΕΚΟΜΙΖΕΤΟ, namque hoc est *amissa recuperare*, et κατακομίζεσθαι a loci sententia alienissimum est.

Pag. 109. εἰς τοσοῦτον ἐκουφίσθη τε καὶ ἀνηγέρθη παρὰ τοῦ τῆς ψυχῆς ΤΕΛΕΙΩΜΑΤΟΣ, ἣ Φησι Πλάτων, verissime emendavit Wyttenbach. ΠΤΕΡΩΜΑΤΟΣ, ex Platonis *Phaedro* pag. 246. c. τελέα μὲν οὔσα (ἡ ψυχὴ) καὶ ἐπτερωμένη μετεωροπορεῖ. et pag. 246. e. τούτοις δὴ τρέφεται — τὸ τῆς ψυχῆς πτέρωμα, qui locus Eunapio illa scribenti obversabatur.

Pag. 109. *Chrysanthius* συναΝΑθλήσας τῷ Μαξίμῳ πολὺ τι τὸν κοινωνὸν ἀπέλιπεν. Vera lectio est συναθλήσας. Non est Graecum συναναθλεῖν, quod vitio natum est.

Pag. 110. ὡς ἔδοξε κοινωΝΗΣαι καὶ τοῖς θεοῖς τὸ ἔργον. Codex Mediceus κοινώσας. Etiam sine libris perspicuum est κοινῶσαι emendari oportere.

Pag. 112. *Chrysanthius* πᾶσιν εὖνους ἦν κατὰ τὴν συνουσίαν καὶ τῶν ἀπιόντων ἕκαστος ὅτι ΦΙΛΟΤΙΜΟῖτο μᾶλλον ἀπῆει πεπεισμένος. Si locum intelligere vis rescribe Φιλοῖτο pro Φιλοτιμοῖτο, quod verum esse vitae usus docet: non desunt homines comes, benigni, faciles, suaves, qui idem habeant, ut se quisque

maxime ab iis *sapari* putet. *Chrysanthius* τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐθαύμαζεν εἰ καὶ Φύλως ἐλέγετο, καὶ τὰ δοξαζόμενα κακῶς ἐπὶ κατὰπερ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀκούων, ἀλλὰ εἰς τὸ συμφαντικὸν διὰ τὸ μὴ λυπεῖν γεγονώς. Abhorret a loci sententia τὸ συμφαντικόν, sed etiam sine Mediceo Codice statim apparet verum esse τὸ συμφαντικόν, quod hominibus πασιφίλοις proprium est. Contrarium est τὸ ἀντιλογικόν de iis quibus

— ἀντιλέγειν μὲν ἔθος περὶ παντὸς ὁμοίως,
ὁρθῶς δ' ἀντιλέγειν οὐκέτι τοῦτ' ἐν ἔθει.

Pag. 113. τῶν γοῦν γραφόντων (*qui libros describebant*) τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων ὑπὸ τῆς ἀλήκτου μελέτης ἘνεκέκΑπτο. Emenda CΤνεκέκΑΜπτο. Diogenes Laërtius VI. 29. *Diogenes* ἔλεγε δεῖν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς φίλους ἐκτείνειν μὴ συγκεκαμμένων τῶν δακτύλων.

Pag. 115. ad Iustum Asiae novum Proconsulem confluunt philosophi et sophistae omnes, τινὲς δ' αὐτῶν ἐπὶ τῇ κολακείᾳ θαρροῦντες — καὶ διὰ ταύτης ἐλπίζοντες ἢ τιμὴν ἢ δοξάριον ἢ ἀργύριον ἀποκερδαίνειν. Tralaticium mendum pro ἀποκερδαίνειν.

Pag. 116. παρεθεώρουν ἐς τὸ προκείμενον ἄλλο ἄλλος λέγοντες. Transponendum est ex perpetuo omnium Graece loquentium usu ἄλλοC ἄλλοC λέγοντες.

Pag. 116. ὥς μόλις τὸν γέλωτα ΕΝΗΚΕΝ. Sensus est manifestus: *quum vix risum teneret*, sed nihil eiusmodi exsculpi potest ex ἐνῆκεν. Wytttenbach. cogitabat de ἐνεῖχεν aut συνεῖχεν, sed nemo sic loquitur, κατέχειν τὸν γέλωτα dicebant. Quaerant alii.

Pag. 117. ἀνὴρ διὰ πάντα ἄριστος καὶ εἰ μὴ Χρυσάνθιος ἦν πρῶτος ἀπάντων Φανείς. Necessario supplendum: πρῶτος ἀπάντων ἌΝ Φανείς, nam recta oratio est: εἰ μὴ Χρυσάνθιος ἦν πρῶτος ἀπάντων ἂν ἐφάνη.

Pag. 117. *Chrysanthii filiolus erat ad omnem virtutem natus et factus* καὶ τῶν ἵππων οὐκ εἶχε θάτερον, ἢ Φησὶ Πλάτων in notissimo *Phaedri* loco. Sed foedo barbarismo θάτερον scripsit

pro τὸν ἕτερον. Turpe hoc vitium apud Graeculos non est infrequens.

Idem puer, quo non fuit admirabilior alter, solem intuens oracula edebat eaque certa et praeclarissimis versibus concepta, καίτοι γε οὔτε μέτρον ἠπίσατο οὔτε εἰς γραμματικὴν ἐπισήμην ἔρρωτο, ἀλλὰ θεὸς ἅπαντα ἦν αὐτῷ. Haec bonus Eunapius serio scribebat scilicet.

Pag. 118. *cacteris omnibus hominibus metu perculsis Chrysanthius* μόνος ἔμεινεν ἀσάλευτος, ὥς εἰκασέ τις οὐδ' ἐπὶ γῆς εἶναι τὸν ἄνδρα. Legendum quod in tali re usitatum est; ὥς εἰκάσθΙΕΝ ἂΝ τις.

Pag. 118. *Hellespontius* ἔτοιμος ἦν σκηνοῦσθαι παρὰ ΧρυσανθίΩΙ καὶ νεάζειν ἐν τῷ μανθάνειν· μετέμελε δὲ αὐτῷ τοσοῦτον πεπλανημένος χρόνον καὶ εἰς γῆρας ἀφικόμενος πρὶν τι τῶν χρησίμων ἐκμαθεῖν. Primum revoca ex Codd. omnibus σκηνοῦσθαι παρὰ ΧρυσάνθιON *domicilium* ad Chrysanthium *transferre parabat*. Deinde qualis videtur esse compositio μετέμελεν αὐτῷ πεπλανημένος et ἀφικόμενος? Boissonadio „*structura est insolentior et σολοικοφανής*.” Sic olim Theologi quae frontibus adversis inter se pugnabant ἐναντιοφανῇ appellitabant. Quid erit soloecum si „*ferri potest*” μεταμέλει μοι πεπλανημένος? Suspicio Eunapium dedisse μετεμέλεΤΟ δὲ τοσοῦτον πεπλανημένος χρόνον, ut boni scriptores solent. Thucyd. IV. 27. μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς μὴ δεξάμενοι, et alii passim.

Pag. 119. ὁ μὲν Ἑλλησπόντιος ὡς συσκευασμένος τὰ βιβλία καὶ παρὰ τὸν Χρυσάνθιον ἦξων ἐπὶ μαθήσει τῆς πόλεως ἐξήει. Neminem vidisse συσκευασΟμενος τὰ βιβλία unice verum esse!

Pag. 119. *Chrysanthio sanguis mittitur: medici adsunt: ὁ δὲ ὑπέσχε* τὴν χεῖρα καὶ ΠΑΡΑ μέτρον γενομένης τῆς κενώσεως παρέσεις τῶν μερῶν ἠκολούθησαν. Poëtae possunt peccare παρὰ μέτρον, sed imperiti medici sanguinem miserant πέρα μέτρου et haec nimia κένωσις Sophistam exanimavit.

Quod dicit Eunapius ὑπέσχε τὴν χεῖρα et paullo ante: εἰ πρεσβύτης οὕτως ἀνὴρ τοσοῦτου διὰ τῆς χειρὸς αἵματος ἀφήρηται,

existimant viri docti τὴν χειρὰ significare *brachium* et *brachium medicis prae-buit*. Sed ὑπέχειν τὴν χειρὰ nihil aliud significare potest quam *manum supinam porrigere*, quod proprium est mendicantibus, *tendre la main*, ut Galli loquuntur; quod quo pacto in sanguinis missione poni possit videant οἱ τῶν χειρουργῶν παῖδες.

Pag. 120. ἀλλ' ἐνίκα τὸ γῆρας. ὀγδοηκοσὸν γὰρ ὑπελθὼν ἔτος ἐτύγχανε. Legendum est ὑπελθὼν ἔτος. Namque *anni*, *aetas*, *senectus* ὑπιέναι dicuntur, ut *obrepere* Latine: sic et ὑποβῆναι et ὑπαναβῆναι dicebant ut in fragmento incerti Comici apud Meinekium F. C. IV. pag. 620.

ἵνα μὴ τὸ γῆρας Ἑπαναβὰν αὐτὸν λάθῃ.
nam sic scribendum pro Ἑπαναβάν.

Pag. 120. καὶ τέταρτος νοσηλευθεὶς εἰς τὴν πρέπουσαν λῆξιν ἀνεχώρησεν. Boissonade: „*inserui καὶ τέταρτος ex A in quo tamen cum lilterae sint fere evanidae τετα ** τοσ tantum clare legitur.*” Optimus Codex A Vaticanus nunc quoque verum solus servavit, nam qui Codicem acutis oculis inspiciet reperturus est, ut opinor, καὶ τετα(ρταῖ)ος, quod etiam sine Codice facile reperiri potuit. Aeger die quarto mortuus esse narratur. Hippocrates scribere solet τεταρταῖος ἀπέθανεν, sed Eunapius ὁ καλλιεπὴς eodem sensu dixit: τεταρταῖος εἰς τὴν πρέπουσαν λῆξιν ἀνεχώρησεν.

(continuabitur).

C. G. COBET.

GELLIUS.

Gell. XIV. 7. 5. stulte editur ex libris: „*triumviros reipublicae REconstituendae causa creatos ius consulendi Senatū habuisse.*” Perinde inepte scribitur XV. 27. 4. „*Tribuni neque advocant patricios neque ad eos REferre ulla de re possunt.*”

C. G. C.

AD FRAGMENTA
COMICORUM GRAECORUM.

SCRIPSIT

S. A. NABER.

Cratini verba sunt, quae laudantur ab Athenaeo IV. p. 164 E:

εἶδες τὴν Θασίαν ἄλμην οἷ' ἄττα βαῦζει;

ὥς εὖ καὶ ταχέως ἀπετίσατο καὶ παραχρῆμα.

οὐ μέντοι παρὰ κωφὸν ὁ τυφλὸς ἔοικε λαλῆσαι.

De sententia loci hodie constat et Meinekius, qui in editione fragmentorum leviter erraverat, postea meliora dedit in Addendis. Cratini fabula fuit, in qua Archilochus alique poetae maledicentia et conviciis inter se certabant. Postquam nescio quis in rabidum poetam acerbè invectus fuerat, regessit hic quod Archilocho dignum erat, deinde chorus, uti opinor, exclamat:

εἶδες τὴν Θασίαν ἄλμην οἷ' ἄττα βαῦζει;

nam minime est dubium, quin Archilochus, qui Pariorum coloniam in insulam Thasum deduxit, propter acrimoniam *Θασία ἄλμη* dicatur. Non impune tulit quisquis fuit qui Lycambae generum laedere ausus est: οὐ μέντοι παρὰ κωφὸν ὁ τυφλὸς ἔοικε λαλῆσαι. Duo sunt in his verbis quibus offendor, nam primum requiro verbum multo acrius quam insipidum illud *λαλῆσαι*, deinde nihil ad rem pertinet, utrum maledicus *caecus* sit necne, modo alter mutus sit qui convicia non audiat. Proverbium esse videtur et proverbii emendationem tuto petere licebit a

paroemiographis, qui tot comicorum versiculos nobis servarunt. Jam *παρὰ κωφὸν ἀποπαρδεῖν* est locutio ἐπ' ἀναισθήτων usurpata, quam vide apud Hesychium, Photium, Diogenianum, alios. Hoc intelligo:

οὐ μέντοι παρὰ κωφὸν ἢ τυφλὸς ἔοικ' ἀποπαρδεῖν.

Caecus est qui se solum esse arbitratur; venter crepat nec suspicatur se cuiquam facere contumeliam, qualem Amasis rex apud Herodotum sciens facit; adest autem mutus qui non sentit sibi contumeliam fieri itaque miro casu fit injuria quam nemo infert et nemo patitur. Poeta autem ille ignotus apud Cratinum habuit Archilochum adversarium, qui iniuriam de industria illatam acerrime ultus est. Satis est credibile Cynulcum apud Athenaeum, quum Cratini verba suum in usum converteret, pro *ἀποπαρδεῖν* supposuisse *λαλῆσαι*. Ad novam lectionem stabilendam alios locos afferre facile est, sed unum adscribam, quia imprimis accommodatus est, Aristoph. Vesp. 394:

- κοῦ μήποτε σου παρὰ τὰς κάννας οὐρήσομαι οὐδ' ἀποπάρδω.

Scholiasta ad Euripidis Hecubam 821 tradit Daedali signa *κινεῖσθαι καὶ προῖέναι Φωνήν*, quod probat tribus allatis testimoniis, Euripidis ipsius in Eurystheo, Cratini ἐν Θράτταις et Platonis Comici. Apposite Euripidis locus affertur, apposite etiam Platonis, qui ita dixerat:

Ἑρμῆς ἔγωγε Δαιδάλου Φωνὴν ἔχων

ξύλινος βαδίζων αὐτόματος ἐλήλυθα.,

sed Cratini locus portentose corruptus est, ut nec caput nec pes appareat. In optimo Vaticano Codice Cobetus fragmentum invenit sic scriptum: *πανὶ κακὸν δεῦρο μασεύων τίνα ποτε χαλκοῦν ἢ ξύλινον καὶ χρύσειον πρὸς ἣν οὐδαμῶς ξύλινος ἐκεῖνος ἀλλὰ χαλκοῦς ὢν ἀπέδρα πότερον δαιδάλειος ἦν ἢ τις ἐξέκλεψεν αὐτόν*. Dobraeus, quem vide apud Meinekium p. 63, in his monstris procurandis infeliciter versatus est itaque Meinekius, quum in tali loco omnia incerta sint, librorum lectiones retinere maluit. Scribit tamen fragmentum esse memorabile, quod Eupolideis versibus poetas comicos etiam in diverbiis usos esse inde intelligatur. Verum postquam in Vaticano Codice inventum fuit *ἐξέκλεψεν* non *ἔκλεψεν*, nemo opinor in posterum de Eupolideo metro cogitabit, nam trochaici septenarii haud obscure pellucet.

Dicam quid mihi exsculpi posse videatur, quid non possit. Prodit in scenam nescio quis, cui Panis signum furto ablatum fuerat utiturque his verbis:

— ∪ — Πανίσκον ἤκω δεῦρο μασεύων τινά.

Rogat alter utrum sigillum aeneum, ligneum an aureum sit, sed ipsa verba praestare non possum. Respondet alter non ligneum sed aeneum signum esse, quod *aufugerit*:

οὐδαμῶς ξύλινος ἐκεῖνος ἀλλὰ χαλκοῦς ὦν ∪ —

— ∪ — ∪ — ∪ ἀπέδρα.

Quo verbo ἀποδιδράσκειν audito, exclamat alter:

Πότερα Δαιδάλειος ἦν

ἢ τις ἐξέκλεψεν αὐτόν;

atque sic locus idoneus est ad demonstrandum id quod Scholiasta posuerat. Illud certe mihi admodum verisimile videtur, sub Πανὶ κακόν latere Πανίσκον.

Cratini fragmentum est apud Athenaeum IX p. 373 E.

Λήδα, σὸν ἔργον· δεῖ δ' ὅπως εὐσχήμονος

ἀλεκτρυόνος μηδὲν διοίσεια τοὺς τρόπους,

ἐπὶ τῷ δ' ἐπ' ὠζουσ', ὥς ἂν ἐκλέψῃς καλὸν

ἡμῖν τι καὶ θαυμαστὸν ἐκ τοῦδ' ὄρνεον.

Correctio est Valckenaerii, nam in Codice legitur ἐπ' ὠάζουσα, displicet tamen illud ἐπὶ τῷ δ', quod non habet quo referatur et dittographiae simile est; deinde causa corruptelae minus apparet et post σὸν ἔργον requiro fere vel imperativum vel infinitivum modum. Tentavi:

ἐπ' ὠζε σῖγ' ἕως ἂν ἐκλέψῃς καλὸν

ἡμῖν τι καὶ θαυμαστὸν ἐκ τοῦδ' ὄρνεον.

Ovum est quod Nemesis pepererat et Spartam allatum fuerat ad reginam. Mulier natura loquacior causam miraculi rogitat, sed tacere jubetur et gallinae instar ovum *silentio* excludere.

Hucusque nondum intellectum fuit Cratini fragmentum, quod Suidas habet in voce ἀλώπηξ. Scribit ita: παροιμία. ἀλώπηξ [οὐ] δωροδοκεῖται, ἐπὶ τῶν μὴ ῥαδίως δώροις πειθομένων. Κρατῖνος Νόμοις· Ὑμῶν εἷς μὲν ἕκαστος ἀλώπηξ [οὐ] δωροδοκεῖται. Meinekios p. 87 de his verbis ita disputat: „Recte οὐ particulam in Cratini versu omittit Cod. A, ex quo consequens est etiam in

Suidae verbis *μὴ* ante *ῥαδίως* delendum esse." Minime assentior. Primum Cratini aetate omnes nisi fallor *δωροδοκεῖν* dicebant non *δωροδοκεῖσθαι* itaque *δωροδοκεῖται* nullo modo retineri poterit, sed in fabula quae *Νόμοι* inscripta fuit, *lex* promulgata fuit:

Ἵμῶν εἷς μὲν ἕκαστος ἀλώπηξ δωροδοκεῖτω.

Difficile enim est vulpeculam decipere, quae donis non corrumpitur, unde decantatum illud:

γέρων ἀλώπηξ οὐχ ἀλίσκεται πάγῃ.

Itaque proverbium fuit usurpatum ἐπὶ τῶν *ΜΗ ῥαδίως δώροις πειθομένων*, sicuti recte apud Suidam legitur et Meinekii suspicio omnino reiicienda est. Illud verius quod Runkelius observavit, respexisse poetam Solonis versiculum:

Ἵμῶν εἷς μὲν ἕκαστος ἀλώπεκος ἵχνεσι βαίνει.

Qui vulpis ritu *δωροδοκεῖ*, dona recusat nec *διαφθείρεται* idque vos omnes facere addecet, o Athenienses: hoc est poetae consilium, de quo in posterum jam non dubitabitur. Opponuntur οἱ *δωροδοκοῦντες αἶγ' οὐρανίαν*, quos Cratinus *Χείρωσι* perstrinxerat, cf. Zenob. 26. Addo fragmentum incerti poetae apud Plutarchum, quod Meinekius descripsit Vol. IV. p. 667:

εὐδαίμων (?) Πολίαγρος

οὐράνιον αἶγα πλουτοφόρον τρέφων,

cuius senarii justa mensura erit, si suppleveris (*ἔνδον*) *τρέφων*.

In Anecdotis Bekkeri p. 422 legitur Cratini fragmentum:

οὐκ ἀπερρήσεις σὺ θᾶττον; ἀποτιλῶ σε τήμερον,

quod duobus interlocutoribus tribuendum est:

A. *οὐκ ἀπερρήσεις σὺ θᾶττον;* B. *ἀποτιλῶ σε τήμερον.*

Similia leguntur in Aristophanis Equitibus inde a vs. 284.

Herwerdenus olim merito dubitavit de Cratini versiculo, quem habes apud Athen. X. p. 446 B.:

τῇ νυν τόδε πῖθι λαβὼν ἤδη καὶ τοῦνομά μ' εὐθὺς ἐρώτα.,

nam absurdum est Ulyssem fingere, qui Cyclopa hortatur, ut suum se nomen roget. Ea in re Cratinus minime potuit Homerum deserere, apud quem Polyphemus non iussus sed sua sponte, *δός μοι ἔτι πρόφρων*, inquit, *καί μοι τεδν οὔνομα εἶπέ.* Non satisfacit tamen, quod Herwerdenus suspicatus est, Ulyssem narravisse sociis, quomodo Cyclopa consopiverit, nam quod coniicit:

τῇ νυν τόδε πῖθι λαβὼν ἥσθῃ καὶ τοῦνομά μ' εὐθὺς ἐρωτᾷ,
 primum satis violenta mutatio est et magis credibile videtur
 propter reliqua huius fabulae fragmenta rem non narratam, sed
 in scena repraesentatam fuisse. Sunt certe ipsius Polyphemi
 verba:

οὐπω ὕπιον τοσοῦτον οὐδὲ πίομαι
 Μάρωνα.

Sed videor mihi reperisse aliam eamque simpliciore rationem.
 In comoediae exordio repraesentabatur Ulysses, qui ingruente
 tempestate ad Polyphemi insulam appropinquabat. Eo pertinent
 duo anapaestici versus, quos Hephaestion servavit; prior est:

τίνες αὖ πόντον κατέχουσ' αὔραι; νέφος οὐράνιον τόδ' ὀρῶμαι.
 alter autem:

ὥς ἂν μᾶλλον τοῖς πηδαλίοις ἢ ναῦς ἡμῶν πειθαρχῇ.

Metri indicium secutus, suspicor ad eandem comoediae partem
 referendum esse fragmentum:

ἐπ' ἀριτέρ' αἰεὶ τὴν ἄρκτον ἔχων λάμπουσιν ἕως ἂν ἐφεύρης,
 quae necessario Calypsus verba sunt ab Ulysse laudata. Itaque
 poeta rerum ordinem invertit induxitque Ulyssem capitulatim
 narrantem quae sibi ante accidissent. Dixit de Lotophagis,
 quod efficitur ex Athenaeo XV p. 677 F, dixit de Laestrygo-
 nibus, nam *unam* navem habet τοῖς πηδαλίοις πειθαρχοῦσαν uti
 modo videbamus, dixit de Calypsus insula atque sic neglecto
 rerum ordine potuit etiam de Circe dicere et quidem his verbis,
 quorum metrum itidem anapaesticum:

τῇ νυν τόδε πῖθι λαβὼν, ἥ δ' ἥ, καὶ τοῦνομά μ' εὐθὺς ἐρωτᾷ.
 Est sane exigua mutatio ἥ δ' ἥ scribere pro ἥδη et praeterea
 confer Homer. Odyss. K. 325.

Obiter notabimus quod scribit Scholiasta ad Aristophanis
 Equites vs. 528 Cratinum κακῶς εἰπεῖν τὸν Ἀριστοφάνη ὥς τὰ
 Εὐπόλιδος λέγοντα, ubi requiro κλέπτοντα et venio ad
 fragmentum. quod laudat Scholiasta ad Arist. Nub. vs. 354:

ληρεῖς ἔχων· γράφ' αὐτὸν
 ἐν ἐπεισοδίῳ· γελοῖος ἔσται Κλεισθένης κυβεύων
 ἐν τῇδε τοῦ κάλλους ἀκμῇ.

Quid est ἐπεισόδιον? Quidquid interjectum est inter duo chori
 cantica, non tantum in tragoedia, sed etiam in comoedia, si

quidem fides est veteri grammatico, quem vide apud Meinekium Vol. II p. 1240; proprie autem in comoedia ἐπεισῶδιον dicitur τὸ ἐπιφερόμενον τῷ δράματι γέλωτος χάριν ἔξω τῆς ὑποθέσεως, uti legitur in Anecd. Bk. p. 253. 19, de quo loco Meinekius egit Vol. II p. 757. Neutra significatio huc quadrat, nec tamen potest esse dubium, quid Cratinus dicere voluerit, cum praesertim aliud fragmentum supersit ex eadem fabulae parte petitum:

Ὑπέρβολον δ' ἀποσβέσας ἐν τοῖς λύχνοις γράψον.

Compone utrumque locum: collocandus Hyperbolus est ἐν τοῖς λύχνοις, scilicet ubi οἱ λύχνοι veneunt, Clisthenes autem, qui ridiculus est dum aetatis flore tesseris ludit, ubi τὰ κυβευτικὰ ὄργανα veneunt. Haec quomodo appellantur? Docebit id nos grammaticus in Anecd. Bk. p. 300. 24 et multum arridet lectio:

γράφ' αὐτόν

ἐν σκιράφοις· γελοῖος ἔσαι Κλεισθένης κυβεύων
ἐν τῇδε τοῦ κάλλους ἀκμῇ.

Quoque minus dubites, adscribam Isocr. Areopag. § 48: τοιγαροῦν οὐκ ἐν τοῖς σκιραφείοις οἱ νεώτεροι διέτριβον, οὐδ' ἐν ταῖς αὐλητρίσιν, οὐδ' ἐν τοῖς τοιούτοις συλλόγοις, ἐν οἷς νῦν διημερεύουσιν.

Quatuor locis totidem poetarum idem displicet et in eodem morbo utar remedio eodem. Cratinus est qui scribere non potuit, quod Suidas habet: ἀραχνίων μεσὴν ἔχεις τὴν γαστέρα. Quod Meinekius edidit: ἄρ' ἀραχνίων, id merito reiecit Cobetus ad Platonem Comicum p. 61, cuius notissimum fragmentum est:

εἴξασιν ἡμῖν οἱ νόμοι τούτοις τοῖσι λεπτοῖς

ἀραχνίοις, ἂν τοῖσι τοίχοις ἢ φάλαγξ ὑφαίνει..

quod compone cum Anacharsidis dicto apud Plutarchum Solon. 5. Sed Pherecrates quoque dixisse putatur, locus est apud Suidam in v. ἀράχνη,

ἄρ' ἀράχνη' ὥσπερ ταῖς σιπύαισι ταῖς κεναῖς;

et Nicophon ibidem:

ἄρ' ἀράχνιδόν τι φαίνεται ἐμπεφυκέναι.

Particula ἀρα hic mire abundat et quatuor locis quater reponam deminutivam formam ἀραχνίδιον. Cum Platonis utique loco dignus est qui conferatur Eupolis, cuius senarii servati sunt ap. Schol. ad Arist. Av. 1297:

Συρακόσιος δ' ἔοικεν, ἥνικ' ἂν λέγῃ,
τοῖς κυνιδίοισι τοῖσιν ἐπὶ τῶν τειχέων.

Veteres deminutivis nominibus multum utebantur et abutebantur, quod Aristoteles notavit Rhetor. 3. 2. 15.

In Cratini versiculo apud Athenaeum IX. p. 374 D:

ὥσπερ δὲ Περσικὸς ὦραν πᾶσαν καναχῶν δόλοφῶνος ἀλέκτωρ,
nemo hucusque explicare potuit quid esset δόλοφῶνος. Recenset Meinekius virorum doctorum opiniones, sed nihil affert quod ullo modo satisfacere potest. Equidem in galli gallinacei descriptione aegre desidero cristae mentionem; τὴν δόλωσιν τὴν τῶν ὀρνέων certe non omisit Aristophanes in Avibus vs. 291. Quid si Cratinus scripsit λοφόφοινος?

Metrum miror quo Cratinus usus videtur apud Athen. XIII. p. 566. F:

ταυτὶ καὶ τολμᾷς σὺ λέγειν ῥοδοδάκτυλος οὔσα;
nam etiamsi hexametri versus apud eum minime rari sint, abundat tamen coniunctio καί et multum malo locum ita supplere:

ταυτὶ καὶ (τοιαυτὶ) τολμᾷς σὺ λέγειν ῥοδοδάκτυλος οὔσα,
sicuti Aristophanes scripsit:

τοὺς Φρύγας οἶδα Θεωρῶν
πολλὰ τοιαυτὶ καὶ τοιαυτὶ καὶ δευρὶ σχηματίσαντας.

Meinekius p. 194 ex Hephaestione laudat tres Cratini versiculos:

Εὖτε κισσοχαῖτ' ἀναξ χαῖρ', ἔφασκ' Ἐκφαντίδης.
Πάντα φορητὰ πάντα τολμητὰ τῷδε τῷ χορῷ.
Πλὴν Ξενίου νόμοισι καὶ Σχοινίῳ, ὦ Χάρον.

Non eum latuit quod vel caeco apertum est, tres versiculos fortasse petitos esse ex una eademque fabula et parabasi, sed non sententiae perpetuitate eos cohaerere. Verum miror non idem eum agnovisse in alio fragmento, quod idem Hephaestion servavit:

Χαῖρ' ὦ μέγ' ἀχρεϊόγελως ὄμιλε, ταῖς ἐπίβδαις.
Τῆς ἡμετέρας σοφίας κριτῆς ἄρισε πάντων.
Εὐδαίμον' ἔτικτέ σε μήτηρ ἱκρίων ψόφησις.

Frustra se torquet Meinekius ut ex tribus versiculis in unum collatis tolerabilem sensum eliciat. „Quod autem”. inquit, „in-eptiis populum delectari dicit, quem proximis verbis a sagacitatis mentisque acumine praedicat, id nihil offensionis habet; solent enim poetae risus captandi causa diversissima coniungere.” Idem tamen ingenue addit, difficilium explicari, cur ταῖς ἐπίβδαις populum poeta gaudere iubeat nec magis intelligi, quomodo plausus in theatro populum beare dicatur. Scilicet non observavit, uti vides, *tria* fragmenta esse, quae non magis cohaereant quam illa tria superiora. Hinc fit ut quaedam non satis interpretari queamus in sex sententiis laceris et avulsis. Illud tamen apparet quod etiam metro arguitur, vocativo casu scribendum esse:

Εὐδαίμον' ἔτι κτέ σε, μήτερ, ἱκρίων ψόφῃσις.,

quamquam ne sic quidem bene intelligimus, quid Cratinus dicat; possumus periclitari conjecturam, sed micamus in tenebris. Hic non me teneo quin simillimum vitium arguam apud Dionysium Halicarnasensem. In Epistula ad Cn. Pompeium cap. 5 dicit de perverso Philisti genere, cuius φράσις ὁμοειδῆς πᾶσα δεινῶς καὶ ἀσχημάτιστός ἐστι. Hinc πολλὰς εὗροι τις ἂν περιόδους ὁμοίως ἐφεξῆς ὑπ' αὐτοῦ σχηματιζόμενας. Deinde affertur exemplum ex initio secundi libri de Sicilia: Συρακόσιοι δὲ παραλαβόντες Μεγαρεῖς καὶ Ἐνναίους, Καμαριναῖοι δὲ Σικελούς καὶ τοὺς ἄλλους συμμάχους πλὴν Γελῶν ἀθροίσαντες (Γελῶοι δὲ Συρακοσίοις οὐκ ἔφασαν πολεμήσειν), Συρακόσιοι δὲ πυνθανόμενοι Καμαριναίους τοὺς Ἴρμινδον διαβάοντας Ἀσύγκλωσα haec sunt quae nemo intelligere potest, sed salva res est et nihil in hisce vitiosum est. Dionysius ut probaret illud ingratum et ὁμοειδές, quod in ea re necessarium erat, non *unum* sed *tres* locos laudavit; primus est Συρακόσιοι δὲ παραλαβόντες κτέ, alter autem: Καμαριναῖοι δὲ — ἀθροίσαντες κτέ. tertius denique: Συρακόσιοι δὲ πυνθανόμενοι. Neminem hoc vidisse!

Phrynichus in Ecloga p. 110 Cratini fragmentum laudat quod sequitur:

Αὐτομάτη δὲ φέρει τιθύμαλλον καὶ σφάκον πρὸς αὐτῷ
ἀσφάραγον κύτισόν τε· νάπαισι δ' ἀνθήρικος ἐνηβᾶ·
καὶ φλόμον ἄφθονον ὥς παρῆναι πᾶσι τοῖς ἀγρίοις.

Ultimum vocabulum corruptum est; quod Hermannus coniecit ἀγροῖσιν non magis probari debet. Verum est τράγοισιν, quod satis se ipsum commendabit. Miror Meinekium p. 216 non agnovisse veram lectionem, cum ipse simillimum Eupolidis locum laudet p. 426, in quo pariter caprarum pabula enumerantur.

Venio ad Pherecratem, cuius dimidiatus versiculus laudatur ab Athenaeo IX p. 385 E: τοῦψάριον· τουτὶ παρέθηκε τις ἡμῖν, sed leve est reponere: παρέθηκε τίς ἡμῖν; Locus est apud Meinekium p. 263, apud quem deinde ex eodem affertur p. 266: ἀπόπεμψον ἀγγέλλοντα τὸν περισερόν, quod ἀγγελοῦντα scriptum oportuit. Mox p. 279: ἀνέπλησα τὸφθαλμὸν πάλης φυτῶν τὸ πῦρ, praestat nisi fallor eliminare activum verbum et rescribere ἀνέπλησο, quod praeterea ipsa rei natura flagitatur. Eadem pagina Meinekius habet ex Polluce X. 181 aliud Pherecratis fragmentum:

ἤδη μὲν ᾧαν λουμένῳ προζώννυται,

in quo contra abusus est verbi medii προζώννυσθαι. Itaque editor legendum suspicatur aut ᾧα aut προζώννυτε aut λούμενος. Nihil horum satis est et προζώννυτε imprimis est ridiculum propter inficetum pluralem numerum. Λούμενος vel ᾧα paulo melius, sed non assequor quo adverbium ἤδη pertineat. Eidem autem Polluci acceptum debemus Theopompi fragmentum:

τηνδὶ περιζωσάμενος ᾧαν λουτρίδα
κατάδεσμον ἦβης,

unde equidem malim:

ἦβης μὲν ᾧα λουμένῳ προζώννυται.,

atque sic etiam melius apparebit, quam recte Pherecrates Polluci eo loco dicatur enumeravisse τὰ ἐργαλεῖα τῆς παιδοτριβικῆς. In *catalogo* illorum instrumentorum — verbum est καταλέγειν quo Pollux utitur — adverbium ἤδη non recte usurpatur. Sed minutae illae correctiones sunt: ecce paulo gravior corruptela. Legitur apud Athenaeum XI. p. 481 A Pherecratis fragmentum, quod apponam, sicuti emendatum est a Cobeto Mnem. IV. p. 119:

A. γλισχρόν γε μοῦσιν τὸ σίαλον, νῆ τὸ θεώ.

λάβ' ὃ Συρίσκε τὴν κοτυλίσκην. Κοριαννώ. μηδαμῶς

μικράν γε· κινεῖται γὰρ εὐθύς μοι χολή,
ἐξ οὐπερ ἔπιον ἐκ τοιαύτης φάρμακον.

Α. εἰς τὴν ἐμὴν νυν ἔγχεον τὴν μείζονα.

Colloquium est inter Κοριαννώ et Γλύκην praesente servulo Syrisco, quod apparebit si contuleris Athen. X. p. 430 E, ubi eiusdem fabulae fragmentum laudatur, quod nullo negotio ita constitui poterit, postquam Cobeti acumine Syrisci nomen recuperavimus, quod olim in priore fragmento sub corruptela delitescebat. Credibile est inter utrumque locum, quem vide apud Meinekium p. 282, paucissima intercuisse.

Κοριαννώ. Ἄποτ' ἔς' ὦ Γλύκη.

Γλύκη. ὕδαρῃ ἔνεχέν σοι; Κοριαννώ. παντάπασι μὲν οὖν ὕδωρ.

Γλύκη. τί εἰργάσω; πῶς ὦ κατάρατε δ' ἐνέχεας;

Συρίσκοις. δὴ ὕδατος, ὦ μαμμη. Γλύκη. τί δ' οἴνου; Συρίσκοις.

[τέτταρας.

Κοριαννώ. ἔρρ' ἐς κόρακας· βατράχοισιν οἶνοχοεῖν σε δεῖ.

Videmus igitur mulieres exagitari ὅτι μεγάλοις ποτηρίοις ἐχρῶντο similemque locum ex alia Pherecratis fabula Athenaeus ibidem repetiit, cf. Meinekius p. 324. Sed quid est illud quod Syrisco Glyce iubet: εἰς τὴν ἐμὴν νυν ἔγχεον τὴν μείζονα? Novi quid sit ἐγχεῖν τὴν μεγάλην, αἰτεῖν τὴν μείζονα, alias similes locutiones, quas si quis nondum observavit, usum docere poterit Cobetus in Mnem. VII. 150. Sed miror pronomen possessivum ἐμὴν· non enim Glyces vinositas arguitur sed Coriannus. Videmus autem comicos poetas interdum veteres fabulas retractavisse iisque usos fuisse pro suis; in animo est propediem de eo argumento quaedam indicia colligere in unum et experiri numquid forte novi inde efficere possim. Nunc satis est componere Pherecratis fragmentum quod apud Athenaeum legitur VIII p. 365 A cum Apollodori Carystii loco apud Athenaeum VI 243 D, vide Meinekium Vol. II p. 275 et IV p. 447. Eodem modo cum nostro loco conferam quod Athenaeus habet XI p. 486 E: μέλη. οὕτω καλεῖται τινὰ ποτήρια, ὧν μνημονεύει Ἀνάξιππος ἐν Φρέατι λέγων οὕτως·

σὺ δὲ τὴν μέλην, Συρίσκε, ταυτηνὶ λαβὼν

ἔνεγκον ἐπὶ τὸ μνημ' ἐκείνη, μανθάνεις;

καὶ κατάρχεον.

Itaque suspicor apud Pherecratem itidem legendum esse:

εἰς τὴν μέλην νυν ἔγχεον τὴν μείζονα.

Ceterum si Pherecratis bonis alii usi sunt, non habuit quod conquereretur, nisi fortuitum videbitur, quod ipse ter reperitur ad verbum imitatus fuisse Aristophanem, cf. Cobet. ad Plat. com. p. 64.

Contendit Meinekios in Historia Critica p. 67 Pherecratis orationem satis multa habere, quae a reliquorum eius aetatis comicorum in dicendo severitate recedant. Mera ea calumnia est, quod apparebit, si quis ea quae Meinekios affert paulo accuratius examinare volet. Pherecrati verbi causa quidni licuit *τραπέμπαλιν* usurpare? quidni *μαγείραιναν* et *ἰχθυοπώλαιναν* ioco fingere? Reliqua crimina non minus futilia sunt quam ea quae Meinekios in Platone Comico arguit; sed hic quidem egregium patronum nactus est, Pherecratis causa jacet: nemo enim surrexit qui innocentiam poetae tueretur, quamquam ne intelligi quidem potest, undenam labentis Graecitatis indicia ea utique aetate irrepere potuerint. Unum certe crimen diluere perfacile est. Non est uno nomine mendosum quod e Pherecrate affert Etymologus M. p. 243. 24:

ὥς ἄτοπόν ἐστι μητέρ' εἶναι καὶ γυνήν.

Mitto barbaram formam *γυνήν*, quam itidem ex eodem sumsit Antiatticista p. 86. 12, sed vidistine umquam sententiam absurdiorum? Non est admodum *ἄτοπον*, uti arbitror, matres mulieres esse. Sed molestum est *sponsae*, si ante nuptias peperisse intelligitur:

ὥς ἄτοπόν ἐστι μητέρ' εἶναι καὶ κόρην.,

quo sensu verbi causa Theopompus *κόρην* apellavit ap. Mk. p. 797:

Φέρε σὺ τὰ καταχύσματα

ταχέως κατάχει τοῦ νυμφίου καὶ τῆς κόρης.

Quod observavit Meinekios p. 834, Byzantinos scriptores haud raro mulieres *γυνᾶς*, dicere, nihil hoc ad Pherecratem vel ad quemquam alium *ἀττικίζοντα*. Sed praeterea laudatur Menandri versiculus, si quidem Menandri est, nam in Oxoniensi Codice apud Cramerum Mimnermus sic dixisse perhibetur:

ὦ Ζεῦ πολυτίμηθ', ὥς καλαὶ νῶν αἱ γυναῖ.

Serione quis credet comicum poetam induxisse duos Athenienses, qui uxorum suarum pulchritudinem certatim laudarent et ex-

tollerent? Cras equidem credam, non hodie. Judice Theophrasto τῆς ἐαυτοῦ γυναικὸς εἰπεῖν ἐγκώμιον est ἀδολεσχίας πέρας, impudentis autem est laudare alienam uxorem. Quisquis talia fingit, non satis convenienter fingit et summum artificem Menandrum fuisse audimus. Non habeo pro certo dicere quid rescribendum sit, sed vide quid conjiciam. Notum est quantum Alciphron comoediae Atticae debeat atque haec causa est, cur multi hodie Alciphronem haud illubenter legant, etiamsi propriis dotibus careat. Suspicio locum depromptum esse ex ea comoedia, quam Alciphron imitatur in postrema epistula libri primi. Δεινὴ, uti scribit in ea epistula meretricula quaedam, δεινὴ τις Φιλονικία κατέσχε Θρυαλλίδα καὶ Μυρρίνην ὑπὲρ τῆς πυγῆς ποτέρα κρείττω καὶ ἀπαλωτέραν ἐπιδείξει. In ludicro certamine potuit una ex his malis mercibus optime dicere:

ὦ Ζεῦ πολυτίμηθ', ὡς καλαί

νῶν (εἰσὶν) αἱ πυγαί.

Cf. Arist. Eq. 1390. Sed nondum apud me satis constat quis sub Mimnermi nomine lateat. Potest is Menander esse, sed non absurde possit quis de Hermippo cogitare.

Corrupta sunt Pherecratis verba apud Stobaeum in Floril. 116. 12:

ἐγὼ γὰρ ὧνδρες ἡνίκ' ἢ νεώτερος,
ἐδόκουν μὲν ἐφρόνουν δ' οὐδέν, ἀλλὰ πάντα μοι
κατὰ χειρὸς ἦν τὰ πράγματα ἐνθυμουμένῳ·
νῦν δ' ἄρτι μοι τὸ γῆρας ἐντίθησι νοῦν.

Tertius versiculus, sicuti plurima apud Stobaeum, graviter corruptus est. Ac primum quidem apertum est latere locutionem ὕδωρ κατὰ χειρὸς, de qua cum multi alii egerunt tum Piersonus ad Moeridem p. 236 et Cobetus in Mnem. IV. p. 100. Praebetur κατὰ χειρὸς ὕδωρ plerumque ante coenam, interdum etiam post coenam, cuius moris exemplum est apud Nicostratum, quem laudat Athenaeus XV. p. 685 E:

κατελαμβάνομεν

ἐτέρους κατὰ χειρὸς ἄρτίως εἰληφότας
καὶ σέφανον.

Dici hoc solet ἀπονίψαι, ἀπονίψασθαι, νίπτρον παραχεῖν sed itidem ea aqua, uti vides, perbene dicitur κατὰ χειρὸς. Mira

autem doctrina est Nauckii ad Aristophanem Byzantinum p. 252, ὕδωρ κατὰ χειρῶν plurali numero non dici nisi de aqua, quae post coenam praebita fuerit. Nimirum, quod hucusque viros doctos fugit, κατὰ χειρῶν ὕδωρ plurali numero optime dicitur de pluribus convivis et quod Nauckius observavit, id nihili est. Dixit Philyllius ap. Athen. IX p. 408 E:

καὶ δὴ δεδειπνήκασιν αἱ γυναῖκες· ἀλλ' ἀφαιρεῖν
ὥρα 'στὶν ἤδη τὰς τραπέζας, εἴτα παρακορῆσαι,
ἔπειτα κατὰ χειρῶν ἐκάσῃ καὶ μύρου τι δοῦναι,

nam hoc malo μύρου non μύρον, sicuti recte Aristophanes ap. Athen. XV p. 690 E: Φέρ' ἴδω, τί σοι δῶ τῶν μύρων; ψάγδαν Φιλεῖς; Menander autem dixit ap. Athen. IX p. 408 E:

οἱ δὲ κατὰ χειρῶν λαβόντες περιμένουσι φίλτατοι,
Antiphanes ap. Athen. II. p. 49 B:

ἐπεὶ δ' ὁ τρίπους ἦρθη, κατὰ χειρῶν ἐχέομεν.

Itaque Demonicus ap. Athen. IX p. 410 D recte dixit, quod Nauckius frustra in suspicionem vocavit:

τὸ γοῦν κατὰ χειρὸς περιέγραψ' εἶπας ὅτι
μετὰ δεῖπνον αὐτῷ τοῦτο γίνεται λαβεῖν,

nam hic quidem de solo Hercule κατὰ χειρῶν ὕδωρ absurdum foret et apparet pluribus convivis recte praeberi ὕδωρ κατὰ χειρὸς et κατὰ χειρῶν, sed singulis perpetuo datur et ante coenam et post ὕδωρ κατὰ χειρὸς, nempe aqua affunditur dextrae manui. Illud satis notum, proverbium esse quod Teleclides usurpavit apud Athen. VI. 268 A:

εἰρήνη μὲν πρῶτον ἀπάντων ἦν ὥσπερ ὕδωρ κατὰ χειρὸς,
et eodem proverbio nunc Pherecrates nisi fallor usus est. Verum quid est illud τὰ πρᾶγματα ἐνθυμούμενῳ? Contuli Platonem comicum ap. Schol. Arist. Nub. 110:

οἱ ζῆτε τερπνῶς οὐδὲν ἐνθυμούμενοι.

et Hermippum ap. Athen. X 418 D:

ὁ Ζεὺς δὲ τούτων οὐδὲν ἐνθυμούμενος·

vides οὐδὲν ἐνθυμεῖσθαι eum dici, qui omnium rerum securus est. Aliquid audendum ratus apud Pherecratem eodem sensu scribam:

ἦν δὲ πάντα μοι

ὕδωρ κατὰ χειρὸς οὐδὲν ἐνθυμούμενῳ.

In vulgata lectione repetitio vocabuli πρᾶγματα imprimis mo-

lesta est, si quidem Bergkius fragmento a Stobaeo servato recte addidit versiculum, quem in lexico Vindobonensi invenit:

καὶ κατὰ μίτον τὰ πράγματ' ἐκλογίζομαι.

Cf. Supplem. Addend. p. LVII.

Teleclidis unum fragmentum examinabo quod Plutarchus servavit in Niciae Vita c. 4:

τέτταρας δὲ μνᾶς ἔδωκε Νικίας Νικηράτου·

ὦν δ' ἑκατι τοῦτ' ἔδωκε, καίπερ εὖ εἰδὼς ἐγὼ

οὐκ ἐρῶ· Φίλος γὰρ ἀνὴρ, σωφρονεῖν δέ μοι δοκεῖ.

Primum pro ἔδωκε in secundo versu Cobetus reposuit ἔδρασε Mnem. V. 103; sed nonne vides periisse loci aculeum? Si Nicias ἐσωφρόνησε, quum quatuor minas daret sycophantae et si poeta novit cur Nicias eam pecuniam dederit, cur amicitia fecit ut causam proloqui nollet? Inficetus locus lepidus fiet sic scriptus:

ὦν δ' ἑκατι τοῦτ' ἔδρασε, καίπερ εὖ εἰδὼς ἐγὼ

οὐκ ἐρῶ· Φίλος γὰρ ἀνὴρ, σωφρονεῖν δέ μοι δοκεῖ.

Sic Aristophanes dixit Vesp. 1405:

εἰ νῆ Δί' ἀντὶ τῆς κακῆς γλώττης ποθὲν

πυροῦς πρίαιο, σωφρονεῖν ἄν μοι δοκεῖς.

Insanabili paene morbo laborat Hermippi locus ap. Athen. X p. 426 F: οἱ δ' ἐπιτεταμένως χρώμεναι τῷ ποτῷ δύο οἴνου ἔπινον πρὸς πέντε ὕδατος· deinde Athenaeus et alios locos affert et illud Hermippi:

ἔπειθ' ὅταν πινώμεθ' ἢ διψώμεθα,

εὐχόμεθα πρὸς τοῦτ' οἶνος ὦ κέρασ γενοῦ.

καὶ τοῦ καπήλου ἔγω φέρω παίζων ἄμα

καὺθις γεγένηται τοῦτο πέντε καὶ δύο.

Quis hoc intelligit? Nemo herele. Absurdum est πίνεσθαι et διψῆσθαι pro πίνειν et διψῆν. Absurda est quoque horum verborum conjunctio et Bergkius nihil egit, quum corrigeret: ὅταν πεινώμεθ' ἢ διψώμεθα. Idem etiam infelicius versatus est in versu secundo emendando: quum Codex habeat: πρὸς τοῦθ' ὁ οἶνος ὦκερας γενοῦ, scripsit id quod supra dedi et vertit: *Hoc cornu copiae precibus invocamus: o cornu vinum fias*. Existimat enim, sicuti Meinekius retulit p. 389, Mercurium aliumve

ministrum hic loqui de beatissima vita deorum, ad cuius felicitatem hoc maxime illum referre, quod Amaltheae cornu utantur, quaecunque collibuerit benignissime effundente. Longe praestat tacere quam tam improbabilia coniiicere. Hermannus, iudice Meinekio, bene tuetur *πινώμεθα* et coniicit haec ab aliquo dici, qui se fluvii deum esse simulet; omisit autem addere quo sensu fluviorum dii dici possint *διψῆσθαι*. Desperata re Herwerdenus in *Mnem.* XVII p. 58 rescribit:

ἔπειθ' ὅταν πείνης μεθείσης διψ' ἔχῃ,

quod ipse, credo, abiiciet, si quis meliora invenire potuerit et probabilem emendationem afferre secundī versiculi. Mihi certe aliam viam ingredi placuit. Fabula est Hermippi quae *Θεοὶ* inscribitur et deus quidam hic loqui videtur. Res agitur in balneo et sub *ἡ διψώμεθα* latet *ἡ λειψώμεθα*, nam est etiam in balneo *ἀλειπτήριον*, quod Alexis commonstrat apud Pollucem VII. 166:

ἐν τῷ βαλανείῳ μάλιστα τὸ πῦρ ταῖς ἐσχάταις

ἐνδὸν κεκλεισμένον τε τῷ ἀλειπτήριον.

Vide quoque *Arist. Nub.* 885; crasis autem eadem est, quae v. c. apud Eupolidem in fragmento quod Photius habet:

πεφυτευμένη δ' αὕτη 'στὶν ἡ 'ψιλωμένη;

Deinde sub *αἶνος ὠκερας*, quid potest verosimiliter latere, nisi *οἶνοκράς*? Adiectivum est substantivi loco usurpatum, sicuti *νεοκράς* apud Platonem Comicum in *νεοκράτα τις ποιεῖτω*. Nunc tolerabilem sensum exsculpere fortasse poterimus:

ἔπειτ' ὅταν λουσώμεθ' ἡ λειψώμεθα,

εὐχόμεθα πρὸς τὸ λούτριον· οἶνοκράς γενοῦ.

κὰς τοῦ καπήλου 'γὼ φέρω παίζων ἅμα

κεῖθ' ὅς γε γένηται τοῦτο πέντε καὶ δύο.

Deus est qui narrat quid in deorum balneis fieri soleat. Lavantur, deinde optant ut aqua in vinum mutetur. Statim voti compotes fiunt et is qui hic verba facit, novum vinum ad cauponem defert ut exploret: ille pronunciat optimum vinum esse cui tantum aquae admixtum, quantum ad strenuam comotationem satis sit. Faciunt igitur dii quod Cleon apud Aristophanem facturum est, qui

ἐκ τῶν βαλανείων πῖεταί τὸ λούτριον.

Eupolidis fragmentum servatum est apud Priscianum de metris com. p. 415:

A. Ἀνόσια πάσχω ταῦτα, ναὶ μὰ τὰς Νύμφας.

B. πολλοῦ μὲν οὖν δίκαια, ναὶ μὰ τὰς κράμβας.,
sed malim: μᾶλλον μὲν οὖν δίκαια. Idem apud Pollucem IX 90:

Φοροῦσιν ἀρπάζουσιν ἐκ τῆς οἰκίας
τὸ χρυσίον, τὰργύρια πορθεῖται,

sed hoc sensu rectius est φέρουσιν. Eiusdem poetae versiculum apud Etymologicum Magnum p. 411. 35 sic suppleverim:

ἐγὼ γὰρ εἰς ζητρεῖον (ἐλαθον) ἐμπεσών.

Idem ap. Schol. Dion. Thrac. p. 937:

μάττει γὰρ ἤδη καὶ τὸ πῦρ ἐκκάζεται,

equidem corrigam:

μάττετε γὰρ ἤδη καὶ τὸ πῦρ ἐκκάζετε.

Denique in Phrynichi versiculo apud Athen. VI. p. 248 C:

ὁ δ' ὀλιγόσιτος Ἡρακλῆς ἐκεῖ τί δρᾷ,

requiro secundam personam et scribam δρᾷς.

Accedo ad alterum Meinekii volumen. Zenobius 131 e Platone Comico laudat:

ἀνὴρπακας ἀπαξάπαντ' αὐτῷ κανῶ.

Meinekus edidit ἀνηρπάκας, equidem malim: ἀνηρπακώς. Eiusdem poetae sensu vacua verba sunt apud Athen. XIV p. 641 B:

A. εἰπέ μοι

ὥς ὀλίγα λοιπὰ τῶν ἐπιτραπεζωμάτων.

B. ὁ γὰρ Θεοῖσιν ἐχθρὸς αὐτὰ κατέφαγεν.

Intelligam equidem: θαῦμα' ἐπ' ἡλθε μοι. Idem ap. Athen. VI. p. 229 F:

χαίρεις, οἶμαι, μεταπεττεύσας αὐτὸν διακλιμακίσας τε

τὸν ὑπηνόβιον σπαρτιοχαίτην ῥυποκόνδυλον ἐλκετρίβωνα,

quia novi τοὺς λακωνομανοῦντας aluisse barbam, non novi autem quid sit ὑπηνόβιος, coniciam ὑπηνόβοτον, quo sensu apud Aristophanem est in Vespis vs. 476:

καὶ ξυνὼν Βρασίδα καὶ Φορῶν κράσπεδα

σεμμάτων, τήν θ' ὑπήνην ἄκουρον τρέφων.

Epicrates est quem Plato exagitat, quod efficitur ex Schol. Arist. Eccl. 71 et praeterea cf. Mk. in Historia Critica p. 486. Ingens error est Phrynichi apud Bekkerum p. 73. 25: ψυχorro-

Φεῖν· ἐπὶ τοῦ τὴν ψυχὴν ἐκροφεῖν διὰ κακῶν παρουσίαν ἢ τραγωδίᾳ. ὁ δὲ Πλάτων ἰδίως ἐπὶ οἴνου διὰ ψυχροῦ πινομένου τίθησιν. Interest aliquid ac multum quidem inter ροφεῖν et ἐκροφεῖν nec ψυχorroφεῖν umquam in tragoedia vel alibi usurpatum invenias. Sed doctus grammaticus confudit, uti vides, ψυχorroραγεῖν quod de moribundis in usu est, et ψυχρορροφεῖν, nam sic scribendum est, quod demonstratur analogia verborum ψυχρολουτεῖν, θερμολουτεῖν, aliorum. Ponitur autem hoc verbum non ἐπ' οἴνου διὰ ψυχροῦ πινομένου et multo minus ἐπ' ὄνου ὕδωρ ψυχρὸν πίνοντος, quae Bekkeri coniectura in paucis ridicula est, sed ἐπ' οἴνου λίαν ψυχροῦ πινομένου. Morem Atheniensium quem notavit Isocrates in Antidosi § 287, satis novimus. Scribit Athenaeus III p. 124 D: ὅτι δὲ καὶ τὸν οἶνον ἔψυχον ὑπὲρ τοῦ ψυχρότερον αὐτὸν πίνειν, Στράτις φησὶν ἐν Ψυχασαῖς·

οἶνον γὰρ πιεῖν

οὐδ' ἂν εἰς δέξαιτο θερμόν, ἀλλὰ πολὺ τοῦναντίον
ψυχόμενον ἐν τῷ φρέατι καὶ χιόνι μεμιγμένον.

Solebant enim vinum aqua nivea *frangere*. Ibidem Athenaeus alios multos locos de hoc usu collegit, v. c. Euthyclis: πρῶτος μὲν οἶδεν εἰ χιῶν ἐς' ὠνία, unde vides, quod probare velle ineptum est, nivem Athenis saepe magno constitisse et in lautis epulis praebitam fuisse. Hinc pendet emendatio Luciani qui in libello de Mercede Conductis c. 26 describit miseram philosophi conditionem, qui ad divitis patroni epulas invitatus est. Οὐ μὲν οὐδ' ἡ ἄλλη ὕβρις ἄπεςιν, ἀλλ' οὔτε ὧδ' ἔχεις μόνος, οὐ γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ σὲ τῶν αὐτῶν ἀεὶ τοῖς ξένοις καὶ ἀγνώστοις ἀντιποιεῖσθαι. Quid? denegaturne misero ovum, quod nemo inter Persici apparatus delicias recensebit? Si ova in honore fuerunt, quomodo Ephippus ap. Athen. I. p. 29 D appellare potuit ὦάρια, τοιχῦθ' ἕτερα πολλὰ παίγνια. Idem apud eundem XIV p. 642 E coenam describit, in qua ὧων ἐκατόμβη apponebatur, ut omnibus et singulis convivis abunde satis esset. Deinde Lucianus pergit et addit: οὔτε ἡ ὄρνις ὁμοίᾳ ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῷ μὲν πλουσίῳ παχεῖα καὶ πιμελής, σοὶ δὲ νεοττὸς ἡμίτομος ἢ φάττα τις ὑπόσκληρος, ὕβρις ἀντικρυς καὶ ἀτιμία. Qui pullum habet dimidiatum, ei ovum patronus negabit? Unius literulae mutatio lucem dabit: οὔτε χιόν' ἔχεις μόνος. Nivis usus ad luxuriam pertinet, quod Dexicrates ostendet:

εἰ δὲ μεθύω καὶ χιόνα πίνω καὶ μύρον
ἐπίσταν' ὅτι κράτιστον Αἴγυπτος ποιεῖ,
(τί σοὶ διαφέρει τοῦτο;)

nam sic recte locum supplevit Meinekius Vol. IV. p. 571.

Immodulate editur Archippi versiculus apud Athen. X p. 426 B:

τίς ἐκέρχσε σφῶν, ὧ κακοδαίμον', ἴσον ἴσῳ;

et praestat scribere ἐκέρχσε τίς σφῶν. Eiusdem poetae duo versiculi servati sunt apud Pollucem IX 72:

ἀνδρῶν ἄριστος καὶ μάλιστα' ἐμοὶ ξένος,

ἀτὰρ παρ' ἐμοί γ' ὧν εἶχεν οὐδὲ σύμβολον,

sed viri docti nondum perspexerunt duas personas hic inter se colloqui. Paulo gravius erratur apud Schol. Aristoph. Thesm. 258, qui affert Aristomenis senarios:

παντευχίαν δὲ τοῦ Θεοῦ ταύτην λαβεῖν

καὶ περίθετον πρόσωπον, ὃ λαβὼν ἔσταθι.

sed emendatio perfacilis est:

παντευχίαν δὲ τοῦ Θεοῦ ταύτην λαβὼν

καὶ περίθετον πρόσωπον ἐνθάδ' ἔσταθι.

Athenaeus, ubi de nivis usu disserit, quem locum supra adhibuimus, affert etiam Lysippi versus:

A. Ἑρμῶν, τί ἔσι, πῶς ἔχομεν; B. τί δ' ἄλλο γ' ἢ

ὁ πατήρ ἄνωθεν εἰς τὸ Φρέαρ, ἐμοὶ δοκεῖν,

ὥσπερ τὸν οἶνον τοῦ Θέρους, καθεικέναι.

Mirabor, si editores in posterum recusabunt edere, quae prorsus certa mihi correctio videtur: καθεῖκε νῶ. Porsonus et Dobraeus hoc fragmentum obiter tantum inspexerunt.

Leuconis fragmentum quod Hesychius servavit in voce Πάπιδος, ita constituendum est:

ἀτὰρ, ὧ Μεγάκλεες, οἶσθ' ὅτι τοῦ Παάπιδος

Ἵπέρβολος κατεδήδοκεν τὰ κπώματα.,

nam τὰ κπώματα κατεδήδοκεν peccat in certam metri legem. Metagenis locus est ap. Scholiastam Platonis p. 332, quem Meinekius ita edidit p. 755:

καὶ Λύκων ἐνταῦθα πρὸς

* * προδοὺς Ναύπακτον ἀργύριον λαβὼν

ἀγορᾶς ἀγαλμα ξενικὸν ἐμπορεύεται.

Legebatur ἄγαλμ' ἀγορᾶς, quod Bergkii transposuit. Equidem suspicor locum desumptum esse e fabulae exordio et scribam:

οἶκεῖ Λύκων ἐνταῦθα που·
(οὗτος) προδοῦς Ναύπακτον ἀργύριον λαβὼν
ἄγαλμ' ἀγορᾶς (νῦν) ξενικὸν ἐμπορεύεται.

Similiter Antiphanes in scena ostendit Laomedontis regiam:

ὁρᾶς, ἐν τῇδε μὲν
ὁ τῶν Φρυγῶν τύραννος οἰκῶν τυγχάνει.

Secundum Pollucem IV. 169, cuius locum vide apud Meinekium p. 768, κόφινος est μέτρον Βοιωτίου ἄμφω μετροῦν, sed scribendum est ἄλφιστα μετροῦν. Ipse ut hoc probet, affert Strattidis versus:

A. τὰ δ' ἄλφισ' ὑμῖν πῶς ἐπώλουν; B. τεττάρων
δραχμῶν μάλιστα τὸν κόφινον.

Eiusdem poetae fragmentum ap. Athen. XV p. 690 F, ita supplendum censeo:

καὶ λέγ' ὅτι μύρον αὐτῇ φέρεις
τοιοῦτον, οἷον οὐ Μέγαλλος πώποτε
ἤψησεν, οὐδὲ Δεινίας Αἰγύπτιος
οὔτ' εἶδεν οὔτ' ἐκτῆσατ' (ἐκ πολλῶν ἐτῶν).

Quod idem Strattis scripsit apud Athen. XI p. 467 E:

οἶσθ' ὃ προσέοικεν, ὦ Κρέων, τὸ βρέγμα σου;
ἐγὼ δα· δείνω περὶ κάτω τετραμμένῳ.

de locutione περὶ κάτω Cobetus egit in Variis Lectionibus p. 90 et in Mnem. XI p. 174, sed non videtur observasse nescio quem Creontem alloqui, deinde alium interpellare:

B. ἐγὼ δα· δείνω περὶ κάτω τετραμμένῳ.

Bis apud Plutarchum eandem locutionem restituit Madvigius in Adversariis p. 27 et 576. Latet etiam hodie nisi fallor apud Lucianum in Demosthenis Encomio 24: τοῦ πίνακος τὰ μετέωρα κάτω περιγαγόντα.

Nunc examinabimus quod Macrobius habet Saturn. V. 20. *Gargara tanta frugum copia erant, ut qui magnum cuiusque rei numerum vellet exprimere, pro multitudine immensa Gargara nominaret. Testis Alcaeus qui in Comoedotragedia sic ait:*

ἐτύγχανον μὲν ἀγρόθεν πλείους φέρων

εἰς τὴν ἑορτὴν ὅσον οἶον εἴκοσι,
ὁρῶ δ' ἄνωθεν γάργαρ' ἀνθρώπων κύκλῳ.

Altero versu Toupius tentavit ὡς ἄν, quod cum non sufficeret, perfecit emendationem Schneidewinus, qui invenit: ὡς ἄν οἶομ' εἴκοσι, quae mihi vera lectio videtur. Eam certe malo quam Herwerdeni conjecturam, qui Mnem. XVII 60 commendavit:

ἐτύγχανον μὲν ἀγρόθεν πλεῖστον φέρων
εἰς τὴν ἑορτὴν ὅψον, οἶον εἰκὸς ἦν.

Sequitur Herwerdenus Meinekium, qui suspicatur in ἀγρόθεν primam syllabam produci, quum manifesta parodia Euripidis sit, qui dixerit: ἐτύγχανον μὲν ἀγρόθεν πυλῶν ἔσω — βαίνων, Orest. 864. Non agnosco equidem utriusque loci convenientiam et quod utrobique legitur ἐτύγχανον μὲν ἀγρόθεν, id fortuitum esse arbitror. Gravius est pisces non rure afferri in urbem, sed contra potius. Πολλῶν ὄντων ὁψων, scribit Athenaeus VII p. 582 D, ἐκνενίκηκεν ὁ ἰχθυὺς μόνον ἢ μάλιστα γὰρ ὁψον καλεῖσθαι διὰ τὸ πολὺ πάντων ἀρετῇ κρατεῖν. Non opus est testimoniis probare, quod per ipsam rei naturam aliter non potuit fieri. Εἰς ἀγρόν — ἦλθεν φέρων ποτ' ἰχθυοπώλης μαινίδας καὶ τριγλίδας Antiphanis verba sunt apud Athenaeum VIII p. 358 D. Aristophanes apud Stobaeum 55. 7 agricolas felices praedicat eorumque vitam sic describit:

ὁψῳ δὲ χρῆσθαι σπινιδίοις τε καὶ κίχλαις
καὶ μὴ περιμένειν ἐξ ἀγορᾶς ἰχθυύδια, κτέ.

Itaque amplector Schneidewini conjecturam, sed vitium remanet in adiectivo πλείστους. Aviculas rusticus attulit in urbem, uti credibile est: σπίνους fortasse, qui venibant καθ' ἐπτά τοῦ βολοῦ, Arist. Av. 1079. Auceps laudat merces suas:

ἐτύγχανον μὲν ἀγρόθεν ἡδίστους φέρων
εἰς τὴν ἑορτὴν ὡς ἄν οἶομ' εἴκοσι.

Similis corruptela est in Epistula ad Hebraeos, quam Cobetus sanavit.

Canthari versiculum ita edidit Meinekius p. 835:

Κιθαρωδὸν ἐξηγείρατ' Ἀράβιον χορὸν.

Scribit autem Suidas Ἀράβιον ἄγγελον et Ἀράβιον αὐλητὴν usurpari ἐπὶ τῶν ἀκαταπαύσων, deinde affert Canthari versum: κιθαρωδὸν ἐξηγείρατ' Ἀράβιον τὸν χορὸν τοῦτον. Talis fuit Ti-

gellius ille apud Horatium. Vertit Meinekios: *chorum excitatis Arabii citharoedi instar nunquam cantare desinentem*. Mihi aliud quid latere videtur. Collato Aristoph. Eccl. 918:

ἤδη τὸν ἀπ' Ἰωνίας
τρόπον τάλαινα κνησιᾶς.

et Arist. Plut. 47:

ἀσκεῖν τὸν υἱὸν τὸν ἐπιχώριον τρόπον,

malim sane:

Κιθαρωδὸν ἐξήγειρ' Ἀράβιον τὸν τρόπον,
nam chori mentio importuna est. Sequitur apud Meinekium p. 842 Nicocharis fragmentum:

σοφαῖτι παλάμαις τεκτόνων εἰργασμένον
καὶ πόλλ' ἐν αὐτῷ λέπτ' ἔχον καδίσκια
κυμινοδόκον.

Neutrum genus, nisi fallor, repugnat analogiae, quae ducit ad substantivum *κυμινοδόκη* et adiectivum *κυμινοδόκος*. Idem hoc videtur voluisse Pollux X 94, quum scriberet: *εἴποις ἂν καὶ τὴν ἡδυσματοθήκην κυμινοδόκον*. deinde affert Nicocharis locum, quem ita corrigere placet:

σοφαῖσι παλάμαις τεκτόνων εἰργασμένε
καὶ πόλλ' ἐν αὐτῷ λέπτ' ἔχων καδίσκια
κυμινοδόκε,

sicuti Praxagora apud Aristophanem in Ecclesiazusis lucernam suam alloquitur. In αὐτῷ pro σαυτῷ cur quis offendatur, nihil est; cf. Porson. ad Eur. Orest. 626. Idem poeta Nicocharis Meinekio p. 846 dixisse videtur:

εἰ πεύσομαι
τὸν ἀηδόνειον ὕπνον ἀποδαρθόντα σε
αὐτὸς σεαυτὸν αἰτιῶ.

simul et metrum restitues et sinceram formam *ἀηδόνιον*, si suppleveris:

εἰ πεύσομαι
τὸν ἀηδόνιον (μόνον) ὕπνον ἀποδαρθόντα σε
αὐτὸς σεαυτὸν αἰτιῶ.

Cf. Arist. Ran. 630 et Cobet. Mnem. IX. 164.

Verbum *ἀποφέρειν* insolito modo usurpatur apud Nicophontem, quem laudat Scholiasta ad Arist. Av. 1283:

οὐκ ἐς κόρακας; τὸ χεῖρ' ἀποίσεις ἐκποδῶν
ἀπὸ τοῦ σκυταλίου.

Facile est reponere: οὐκ ἐς κόρακας; τὸ χεῖρ' ἀπόσχεις ἐκποδῶν.
Idem dixisse creditur, locus est apud Athen. III p. 80 A,

ἐὰν δέ γ' ἡμῶν σῦκά τις μεσημβρίας
τρώγων καθεύδῃ χλωρά, πυρετὸς εὐθέως
ἥκει τρέχων.

Cobetius Mnem. V 96 reposuit τραγῶν, sed non est satis;
corrigere praeterea:

ἐὰν δὲ πεινῶν σῦκά τις μεσημβρίας
τραγῶν καθεύδῃ.

Hinc quod Eubulus ibidem habet:

νῆ τὸν Δί' ἡσθένουν γάρ, ὃ βέλτιστε σύ,
φαγοῦσα πρῶην σῦκα τῆς μεσημβρίας,

malim fere τραγοῦσα et Aristophanes ἐν Πραγῶνι eodem
modo locutus est.

Etiam facillima acutissimos viros latere possunt. Secundum
Pollucem X 110 apud Cephisodorum conjunctim memorabantur
σπονδὴ καὶ καταφαντισμός. In corruptissima voce κατα-
φαντισμός, Meinekius inquit, quid lateat alii viderint. Reponam
equidem: καταρραντισμός. Sequuntur apud Meinekius
Aristophanis fragmenta, de quibus post tot virorum doctorum
repetitas curas pauca sunt quae addere potero. Legitur ap.
Etym. M. p. 207. 53 fragmentum quod Bergkii p. 961 ita
edidit:

Ψῆχ' ἡρέμα
τὸν βουκέφαλον καὶ κοππατίαν.

A Codice commendationem habet Ψήχετ', quod Cobetius arripuit
Mnem. IV. 127. Neque Cobetius neque Dindorfius qui de Cobeti
conjectura retulit, videtur observavisse hoc modo spondeum in-
ferri in quartum senarii pedem, quum ante Ψήχετ' syllaba
quae excidit, necessario producat. Si quis autem breviorē
formam restituere velit, facile erit scribere Ψῆ τ' ἡρέμα. Cf.
Cobetius in Mnem. V. 112 et ἐν τῷ Ἑρμῇ λογίῳ p. 488.

Venio ad paginam 985, ubi Aristophanis locus est, quem
Cobetius Mnem. IV, 115 hoc modo constituit:

Α. ἐθέλω γεωργεῖν. Β. εἴτα τίς σε κωλύει;

Α. ὑμεῖς· ἐπεὶ δίδωμι χιλίας δραχμάς,

ἐάν με τῶν ἀρχῶν ἀφῆτε.

Arridet: Φέρ' εἰ δίδωμι. P. 987 quod legitur fragmentum:

εἰ γὰρ ἐμοὶ παυσαμένῳ τοῦ πολέμου γένοιτο

σκάψαι καὶ ποκλάσαι τε καὶ λουσαμένῳ διελκύσαι

τῆς τρυγῆς ἄρτον λιπαρὸν καὶ ῥάφανον φέροντι,

jam dixi Mn. XVI. 209 cur mihi scribendum videatur ἄρτον

ῥυπαρὸν καὶ ῥάφανον φαγόντι. Distinguitur inter ἄρτους

λευκοὺς et ἄρτους ῥυπαροὺς et nunc conferri iubeo Casaubonum

Animm. ad Athen. p. 508. P. 994 suppleo:

(γελῶ) Λάχητας, Μεγακλέας καὶ Λαμάχους.

Aristophanes, secundum Suidam in voce Εὐρύβατος, in Daedalo

argumentum habuit τὸν Δία εἰς πολλὰ ἑαυτὸν μεταβάλλοντα

καὶ πλουτοῦντα καὶ πανουργοῦντα, sed corrige: κλέπτοντα.

Apud Pollucem X 158 requiro:

εἰ μὴ δικῶν γε γύργαθος ψηφισμάτων τε θωμός.,

non δικῶν τε. Itidem e Daetalensibus desumptum est quod lau-

dat Harpocraton: ἐθέλω βάψας πρὸς ναυτοδίκας ξένον ἐξαίφνης·

quod autem Sauppius supplet: ἐξαίφνης σ' ἐπιδείξει, praestat

uti existimo: ἐξαίφνης (σ' ἀποφῆναι). P. 1057 proverbium

ex Hesychio laudatur:

χωρεῖ ἄκλητος ἀεὶ δειπνήσων· οὐ γὰρ ἄκανθαι,

sed paulo melius convenit imperativus χώρει. Pg. 1127 miror:

ἄτταγᾶς ἥδισον ἔψειν ἐν ἐπινικίοις κρέας.

Quia in triclinio caro non assatur sed apponitur, malo: ἥδισον

ἔσθειν et satis nota est forma ἔσθειν pro ἐσθίειν etiam in

comoedia. Avis praeterea ὀπτᾶται non ἔψεται, assatur non

coquitur. P. 1163:

ἐπειθ' ὅσοι παρῆσαν ἐπίσημοι ξένοι,

ἐπηκολούθουν κῆντεβόλουν προσκαίμενοι,

malim ἐπίδημοι ξένοι, quod adiectivum ex Antiphane enotavit

Antatticista p. 93. 24. P. 1178 evidens mendum est in hisce:

ἐν τοῖς ὄρεσιν δ' αὐτομάτοισιν τὰ μιμαίκυλ' ἐφύετο πολλά.,

non enim montes αὐτόματοι sunt, sed αὐτόματα proveniebant

τὰ μιμαίκυλα, sicuti Cratinus dixit, cuius versiculum Dobraeus

emendavit:

ἀλλ' αὐτόματ' αὐτοῖς θεὸς ἀνίει τὰγαθά.

Exigua mutatio lucem dabit; mutila sententia est et αὐτομά-
τοις in duo vocabula dissecandum est:

ἐν τοῖς ὄρεσιν δ' αὐτόμαθ' οἷσιν τὰ μιμαίκυλ' ἐφύετο πολλά.

Non physici alicuius haec verba sunt, sicuti Dobraeus arbitra-
tur, cui nunc quidem emendatio minime successit, sed Aristophanes
versiculum posuit in aurei saeculi descriptione. Ad
verbum convenit Ovidius Metam. I 104:

Contentique rebus *nullo cogente* creatis

Arbutos fetus montanaeque fraga legebant.

Denique apud Pollucem VII. 162: λεπρᾶν κεράμιον ὀξυρὸν ἀντὶ
τοῦ μυδᾶν Ἀριστοφάνης λέγει, fortasse praestabit λεπρῶν et
μυδῶν rescribere.

Accedo ad tertium Meinekii volumen et Antiphanis fragmenta,
in quibus satis multa etiam hodie corrigenda esse video. Legi-
tur apud Athenaeum III. p. 122 D, Meinekii est pagina 15,

ἐπὶ τὸ κινουργεῖν φέρου

οὕτως ἐκείνως, τοῦτο γιγνώσκων ὅτι

ἐν καινὸν ἐγχείρημα, καὶν τολμηρὸν ἤ,

πολλῶν παλαιῶν ἐστὶ χρησιμώτερον.

Non novi hoc sensu verbum φέρεσθαι usurpari et commendo
τρέπου, sicuti apud Aristophanem legitur Eq. vs. 986: ἐπὶ
τὰ βελτίω τρέπου. Pg. 23 Mk. Antiphanes de Aesculapio tradit:

τὴν δὲ γραῦν τὴν ἀσθενοῦσαν πάνυ πάλαι, τὴν βρυτικήν,

ρίζιον τρίψας τι μικρὸν δελεάσας τε γεννικῇ

τὸ μέγεθος κοίλῃ λεπασῇ τοῦτ' ἐποίησ' ἐκπιεῖν.

Blandis verbis persuadet Aesculapius, vetulam non vi cogit
itaque verbum ποιεῖν minus accommodatum est, quod ostendet
Epicrates Athen. VI 262 D: ὁ δὲ χολᾶν ποιεῖ, γάστριν καλοῦσι vel
Nicophon Athen. III 80 A. qui febrim dicit ἐμεῖν ποιεῖν χολήν
vel Hegesippus Athen. VII 290 D: ἐποίησεν τοὺς δακρύοντας
γελαῶν et mille alii loci. Codex habet ἐποίησεν, pro quo equi-
dem scribam: ἔπεισεν. Deinde optime quidem dicitur ρίζιον
μικρὸν, sed fuit tamen nisi fallor *amara* radix, quam Aescula-
pius vetulae dedit. Hinc coniicio: ρίζιον τρίψας πικρὸν τι.
Jam Homerus Iliad. Λ 846:

ἐπὶ δὲ ρίζαν βάλε πικρὴν

χερσὶ διατρίψας, ὀδυνήφατον.

Poetae mediae comoediae ad omne iocorum genus tragicam gravitatem affectant atque ex splendidis pannis et sesquipedalibus verbis aenigmata compouunt propter verborum pondus in re tenui ridicula. Egit de ea re Meinekius in Historia Critica p. 293 et ubique exempla prostant, quae maximam partem Athenaeo debentur. Affert verbi causa IX p. 396 B Antiphanis illa:

καὶ πρῶτα μὲν
αἶρω ποθεινὴν μᾶζαν, ἣν Φερέσβιος
Δηὼ βροτοῖσι χάρμα δωρεῖται φίλον·
ἔπειτα πνικτὰ τακερὰ μηκάδων μέλη,
χλόην καταμπέχοντα, σάρκα νεογενῆ.

Mirabundus interlocutor rogat: τί λέγεις; et responsum fert: τραγωδίαν περαίνω Σοφοκλέους. Alibi, apud Athen. X p. 449 B, rogat nescio quis amicum velitne Βρομιάδος ἰδρῶτα πηγῆς dici vel λιβάδα νυμφαίαν δροσώδη, hic autem praefert simpliciter *vinum* et *aquam* appellare. Eodem pertinet iocus Antiphanis p. 25 Mk.:

τροφάλιδας τε λινοσάρκους, μανθάνεις; τυρὸν λέγω.

Apparet eum qui haec verba pronunciat, quaerere ex amico noveritne quas τροφάλιδας λινοσάρκους appellet; deinde hic respondet; τυρὸν λέγεις. Est hoc quidem luce clarius, sed oritur dubitatio de adjectivo λινοσάρκος. Primum mirum est, primam syllabam produci, cum natura brevis sit. Hoc vitium ut excusetur, provocant ad Aristoph. Pac. 1178:

κᾶτα Φεύγει πρῶτος ὥσπερ ξουθὸς ἱππαλεκτρῶν
τοὺς λόφους σείων, ἐγὼ δ' ἔσηκα λινοπτῶμενος

Nemo tamen eo loco verbum ἄπαξ εἰρημένον commodè interpretari potest et non magno acumine opus est ad veram lectionem inveniendam, quae mihi esse videtur: ἐγὼ δ' ἔσηκ' ἀνεπτέρωμενος, quod vocabulum quomodo usurpetur, vide in Avibus vs. 1443 et 1445. Verum etiamsi quantitas primae syllabae non sit offensionì, quo sensu τροφάλιδας appellabimus λινοσάρκους? Provocat Meinekius ad Athen. VII p. 300 C, ubi Eubulus ἐγχέλεις λιμνοσωμάτων appellat et suspicatur Antiphani τροφάλιδας dici λιχνοσάρκους, Eubuli autem ἐγχέλεις λιχνοσωμάτων. Est ea conjectura in paucis infelix et Valckenaerius jam intellexerat ἐγχέλεις esse dicendas λειοσωμάτων. Atque eodem modo τροφάλιδας, quod tenellum est casei genus, An-

tiphanes rectissime λειοσάρκους appellare potuit. Altera emendatio alteram firmat.

Ad idem iocorum genus pertinet Antiphanis fragmentum p. 26 Mk.:

πάτερ, ὅταν μέλλω λέγειν σοι τὴν χύτραν, χύτραν λέγω
ἢ τροχοῦ ῥύμαισι τευκτόν κειλοσώματος κύτος
πλασδὸν ἐκ γαίης ἐν ἄλλῃ μητρὶς ὀπτηθὲν σέγη,
νεογενοῦς ποίμνης δ' ἐν αὐτῇ πνικτὰ γαλατοθρέμματα
τακεροχρῶτ' εἶδῃ κύουσιν;

Respondet autem pater se multum malle ollam dici. Sed primum fortasse praestabit τευκτόν scribere non τευκτόν, deinde quid significat ἐν ἄλλῃ μητρὶς ὀπτηθὲν σέγη? Figuli nomen desideratur et satis clare pellucet genetivus in — ἥρος. Aut fallor aut latet: ἐν ἐργασῆρος ὀπτηθὲν σέγη. Eubulus apud apud Athen. XI. 471 D:

καθαρώτερον γὰρ τὸν κέραμον εἰργαζόμενον
ἢ Θηρικλῆς τὰς κύλικας ἡνίκ' ἦν νέος.

Antiphanis fragmentum est ap. Mk. p. 29:

πενθεῖν δὲ μετρίως τοὺς προσήκοντας φίλους,

sed in generali sententia praestat πένθει. Sequitur p. 43:

τάριχος ἀντακαῖον εἴ τις βούλετ' ἢ
Γαδειρικόν, Βυζαντίας δὲ Θυννίδος
δοσμαῖσι χαίρει.

Est ea lectio ex apographis derivata, nam in Veneto Athenaei Codice legitur: εὐφροσύναισι χαίρει. Hinc Meinekios in Analectis ad Athenaeum commendat: εὐφραίνεται δοσμαῖς. Quid lateat sub illo εὐφροσύναισι, ostendet Achilles Tatius p. 56. 31: τὸ κάλλος τὸ παιδικὸν οὐκ ἀρδεύεται μύρων δοφραῖς et eodem modo apud Antiphanem legendum: δοφραῖσι χαίρει. Sic corruptelae causa apparet. Sequitur p. 47:

οὐδεὶς πώποτε

ὦ δέσποτ', ἀπέθαν' ἀποθανεῖν πρόθυμος ὦν,
τοὺς γλιχομένους δὲ ζῆν κατασπᾶ τοῦ σκέλους
ἄκοντας ὁ Χάρων εἰς τὸ πορθμεῖόν τ' ἄγει
σιτιζομένους καὶ πάντ' ἔχοντας ἀφθόνηως.
ὁ δὲ λιμός ἐστιν ἀθανασίας φάρμακον.

Adest in scena nescio quis moerore confectus et vehementer mori cupiens. Adstat servus, ut saepe in comoedia, qui domino peramanter consilia propinat. Nemo, inquit, sponte moritur; Charon detrudit ad inferos eos quos vita ac luce gaudere deprehendit estque fames adeo ἀθανασίας φάρμακον. Non disputo nunc, utrum postremus versiculus cum superioribus cohaereat necne. Grotius negat, contra Wyttenbachius ad Eunapium p. 35 contendit omnia illi servulo continuanda esse. Idem recte statuit φάρμακον esse medicamentum vel efficiendo bono vel avertendo malo. Exemplorum plena sunt omnia. Quid autem illud est famem tribuere mortalibus *immortalitatem*? Estne revera fames, sicuti interpretatur Wyttenbachius, *immortalitatis effectrix medicina*? Adeone verum est, mortales non nisi invitos descendere ad inferos, ut famelici quos vitae taedeat, omnino non moriantur? Illud vult Antiphanes, si quidem senarius Antiphanis est, famelicos sero mori neque illubenter et sine ullo cruciatu. Itaque habent quod mortali maxime optandum est, non τὴν ἀθανασίαν, quae diis tantum concessa est, sed τὴν εὐθανασίαν et fames quodammodo poterit εὐθανασίας φάρμακον appellari, nam, quum ipsa amara sit, reliqua omnia dulcia reddit, ut scribit idem Antiphanes apud Stobaeum 95. 1: ἅπανθ' ὁ λιμὸς γλυκέα πλὴν αὐτοῦ ποιεῖ. Famem autem poeta nunc dixit, quo sensu Menander: εἰς τὰ καθάρεια λιμὸς εἰσοικίζεται, quae sententia quam vera sit noverunt qui in magnis urbibus munditiem multorum animadverterint, quibus plus est elegantiae quam nummorum, sicuti vere observavit Cobetus in Mnem. IV 262. Sed quod idem scribit in Variis Lectionibus p. 60 usitatus φάρμακον dici id quo quid efficitur quam contra, id non comprobatum inveni. Βηχὸς φάρμακον Phrynichus poeta dixit, μέθης φάρμακον Amphis et huiusmodi exempla conquirere facile est.

Non vacat errore, quod ex Athenaeo laudatur p. 54 Mk.:

εἴτ' οὐδ' οὐ δικαίως εἰμὶ φιλογύνῃς ἐγὼ
καὶ τὰς ἐταῖρας ἡδέως πάσας ἔχω;
τουτὶ γὰρ αὐτὸ πρῶτον ὃ σὺ ποιεῖς παθεῖν,
μαλακαῖς καλαῖς τε χερσὶ τριφθεῖναι πόδας,
πῶς οὐχὶ σεμνὸν εἶσι;

Egit de hoc loco Herwerdenus Mnem. XV p. 316 et scribit manifesto verba esse defendentis se contra eum qui mollitiem sibi exprobasset itaque suspicatur tertio versu scribendum esse: *ὁ σὺ ψέγεις παθεῖν*. Nimis incerta mihi ea conjectura videtur et fieri sane potest, ut amator hic meretriculam alloquatur; quodsi non dissimile veri videbitur, nihil est cur *ποιεῖς* corruptum habeamus. De versu secundo quin vitium alat, nulla dubitatio est. Coniicit Herwerdenus:

καὶ ταῖς ἐταίραις ἡδέως πάσαις ἔχω.

Equidem malim:

πρὸς τὰς ἐταίρας ἡδέως πάσας ἔχων,

quae locutio satis nota est. Apud Antiphanem ipsum Athen. XIV p. 641 F, interrogat nescio quis: *πρὸς ἀμυγδαλᾶς δὲ πῶς ἔχεις*; respondet alter: *εἰρηνικῶς*. Πρὸς τὸ πρᾶγμ' ἔχω κακῶς Menandri verba sunt apud Clementem Strom. II p. 181 et saepe omnes eo modo loquuntur. Denique quarto versu arridet: *μαλακαῖς ἀπαλαῖς τε χερσί*. Sic *πληγὰς λαβεῖν ἀπαλαῖσι χερσίν* Timocli in deliciis est ap. Athen. XIII p. 570 F. Tenellae manus hic rectius commemorabuntur quam pulchrae.

Antiphanis fabula fuit Equites, cuius duo fragmenta servata sunt, quae in integra fabula exiguo intervallo distabant, p. 57 Mk.:

*Πῶς οὖν διαιτώμεσθα; B. τὸ μὲν ἐφίππιον
στῶμ' ἐστὶν ἡμῖν, ὁ δὲ καλὸς πῖλος καλὸς
ψυκτήρ· τί βούλει; πάντ' Ἀμαλθείας κέρας.*

Alterum autem fragmentum est:

*τῶν δ' ἀκοντίων
συνδοῦντες ὀρθὰ τρία λυχνεῖω χρώμεθα.*

Dobraeus acute et eleganter coniecit: *ὁ δὲ καλὸς πῖλος, κάδος, ψυκτήρ* idque recipiendum duco, sed quid est illud *πῶς οὖν διαιτώμεσθα*? Colloquuntur duo equites, qui sese invicem cohortantur ad perpotandum; degunt in castris et domestica suppellectile destituti abutuntur armis ad comessationem; galea pro psyctere erit et ex tribus hastis colligatis facient *λυχνεῖον*. Est hoc facile intellectu, sed potuitne alter sic amicum interrogare: *πῶς οὖν διαιτώμεσθα*? Crediderim equidem convenientius scribi *διαπινώμεσθα*. Nota res est, de qua vide Cobetum in Mnem. VII p. 165, verba cum *διὰ* composita, quae *certamen*

et *contentionem* significant, solere ferme medii formam induere. Διατοξεύεσθαι est et διακοντίζεσθαι et sexcenta alia. Excipitur διαπίνειν, nam medium διαπίνεσθαι non legitur nisi in Hedyli epigrammate:

ἡ διαπινομένη Καλλίσιον ἀνδράσι, θαῦμα
κοῦ ψευδές, νῆσις τρεῖς χόας ἐξέπιεν.

Et nunc videmus Antiphanem quoque communem omnibus analogiam fuisse secutum nec solum eum sic dixisse existimo.

Vir quidam doctus et sapientiae studiosus, quem Heraclidem Ponticum fuisse aiunt, ridetur ab Antiphane p. 59 Mk. Dicitur invenisse rhetoricam artem: ὁ τὴν Θεοδέκτου μόνος ἀνευρηκὼς τέχνην. Requiro: πρῶτος ἀνευρηκὼς, cf. Benteius in Respon- sione ad Boyleum p. 55 et Dindorfius ad Prolegomena de Co- moedia p. 15 Edit. Par. Sic veteres et recentiores loquuntur, Graeci et Romani. Ex recentissimis Cassiodorus fuit, qui scrip- sit verbi causa IV. 34: *Primi* enim dicuntur aurum Aeacus, argentum Indus rex Scythiae *repperisse*. Antiphanes ipse: ὅσις τέχνην κατέδειξε πρῶτος τῶν θεῶν.

Antiphanis fragmentum p. 61 Mk. sic suppleverim:

τρίποδα καὶ κάδον
παραθέμενος ψυκτῆρά τ' οἴνου (πάνυ μέγαν)
μεθύσκειται.

Deinde soloecum est, nisi fallor, p. 66 Mk:

ὅταν γὰρ ἀπορῆταί τις, ἂν μὲν ἀργὸς ᾖ,
ἐλθὼν ἀπεκινδύνευσεν ἡμέραν μίαν,
ὥς' ἢ γεγονέναι λαμπρὸν ἢ τεθνηκέναι.,

quod λαμπρὸς dici oportuit. Quod fragmentum legitur p. 70, id hodie post curas Meinekii et Cobeti in Mnem. V p. 81, ita constitutum est:

ὁ μὲν (ἐν) ἀγρῷ τρεφόμενος
θαλάττιον (ὄψον) οὗτος οὐδὲν ἐσθίει,
πλὴν τῶν παρὰ γῆν, γόγγρον τιν' ἢ νάρκην τιν' ἢ
θύνην τὰ πρὸς γῆς. B. ποῖα; A. τὰ κάτωθεν λέγω.
B. τούτους φάγοις ἄν; Γ. τοὺς γὰρ ἄλλους νερόμικα
ἀνθρωποφάγους ἰχθυῖς. A. τὸ δεῖνα δ' ἐσθίεις;
τουτὶ κακόνωτα πλοῖα. Γ. Κωπᾶδας λέγεις.
B. ἀγρίως γε.

Postrema huius fragmenti verba inter tres personas nondum recte divisa esse videntur, sed non reperio quod mihi ab omni parte satisfacit. Illud video et vident omnes, anguillas dici non posse *κακόνωτα πλοῖα*. Dobraeus coniecit: B. *τί τὸ κακόν*; A. *ὃ τὰ πλοῖα*; Addit Meinekios, se id non intelligere, etsi fortasse verum sit. Equidem sensum eorum verborum non magis perspicio et donec Dobraei scriptura interpretem invenerit, videndum erit, numquid melius exculpere possimus. Primum, quum *πλοῖα* ineptum sit, vix aliud latere potest quam *λεῖα*. *Λεῖος ὥσπερ ἔγχελος* proverbium est satis tritum. Deinde *coloris* in anguillae descriptione mentionem desidero; fuit autem ea *λευκόχρως* teste Eubulo Athen. VII p. 300 B. Hinc scribam:

τὰ λευκόνωτα λεῖα. Γ. Κωπᾶδας λέγεις.

Idem Antiphanes Athen. XIV p. 622 *τὴν σηπίαν κυφόνωτον* appellavit. Facilius etiam emendabitur: *τὰ γλαυκόνωτα λεῖα*. Utra lectio verior sit, *οἱ παῖδες τῶν Ἑλλήνων* nullo negotio diiudicabunt, nam etiam hodie anguillae illae in honore sunt apud Apicios.

Leve est quo offendor p. 80 Mk.:

*καὶ τᾶλλα δεινούς Φασι τοὺς Αἰγυπτίους
εἶναι τὸ νομίσαι τ' ἰσόθεον τὴν ἔγχελυν,*

malo certe: *εἶναι τε νομίσαι τε*. Paulo gravius erratur p. 84:

*τὴν τε παῖδ' ἀλείμματα
παρὰ τῆς Θεοῦ λαβοῦσαν εἶτα τοὺς πόδας
ἐκέλευ' ἀλείφειν πρῶτον, εἶτα τὰ γόνατα.
ὥς θᾶπτον ἢ παῖς δ' ἤψατ' αὐτοῦ τῶν ποδῶν
ἔτριψε τ' ἀνεπήδησεν.*

Primum rectius fuerit *ἀλειμμά τι* scribere quam *ἀλείμματα*, deinde nisi egregie fallor, *ἀναγνωρισμὸς* quidam hic describitur et legendum est: *ἔφριξεν, ἀνεπήδησεν*. Etiam prae gaudio *φρίττομεν*, veluti Soph. Ai. 693: *ἔφριξ' ἔρωτι, περιχαρὴς δ' ἀνεπτόμην*. Antiphanis locus p. 88 sic supplendus est:

*κομίσας δ' ἐξέβαλεν (ἐλθὼν) οἴκαδε
τὴν πεῖραν ἐν τῇ ῥινὶ τῆς ὀσμῆς λαβών,*

et Casaubonus minus bene post *ἐξέβαλεν* addidisse videtur *εὐθύς*. Apud eiusdem p. 98 Mk.:

ὥς καὶ γυοίην ἂν εὐθύς Ἀττικὸν πίνων ὕδωρ,

praestat secunda persona γνολίης. Laudat Atticam qui hic loquitur, non palati sui praestantiam. Sequitur p. 99 fragmentum, in quo poeta more suo ollam non simpliciter ollam dicit, sed lepide in re tenui utitur magnifico verborum ornatu:

Ἄλλος ἐπὶ τούτῳ μέγας
ἥξει τις ἰσοτράπεζος εὐγενής. B. τίνα
λέγεις; A. Καρύσου Θρέμμα, γηγενής, ζέων.

Ut horum verborum ratio constet, praefero nentrum genus: γηγενής, ζέον. Deinde p. 106 notum fragmentum sic splendendum arbitror:

πάντ' εὐθύς εἶρηχ', ὅτι μανείς ἀπέκτονεν
τὴν μητέρ', ἀγανακτῶν δ' Ἄδρασος εὐθέως
ἥξει πάλιν τ' ἄπεισιν (ὅθεν ἤλθεν πάλαι).

Antiphanis aenigma servatum est p. 109. Difficiles versiculi sunt, quos hucusque nemo expedire potuit; parvulum mendum tamen eximere potero e primo versu: Ἰχθύσιν ἀμφίβλητρον ἀνὴρ πολλοῖς ἐπιβάλλων. Aviculas hoc modo captare poteris, non pisces et περιβάλλων verum est. In parasiti descriptione p. 111:

ὅς' ἂν μόνον
τύχη τις εἰπών, ταῦτ' ἀπροσκέπτως ποιεῖν
ἅπαντα,

quia secundum Demosthenem p. 1232. 18 τῶν ιδιωτῶν τοὺς μετὰ τὸ παθεῖν μανθάνοντας ἀπροσκέπτους ὀνομάζομεν, quod in hunc locum non cadit, rectius erit ἀπερισκέπτως. Apud eundem p. 118:

ἐκ τῶν μαγειρείων βαδίζων ἐμβαλὼν
εἰς τοῦψον,

corrigam ἐμβαλῶ, sicuti statim in sequenti fragmento pro ἀπονέμων Cobetus correxit ἀπονέμῳ. Ceterum cum hoc fragmento compone versiculos incerti poetae apud Meinekium Vol. IV p. 679.

Pergam minuta quaedam raptim indicare. Quod legitur p. 123 non prorsus intelligo et unum tamen mendum eluere fortasse potero, nam quod editur:

ἐν γὰρ τοῦτό μοι
τὸ λοιπὸν ἐστὶ καὶ κακῶς ἀκούσομαι,

planissime requiro: τὸ λοιπὸν ἔστιν, εἰ κακῶς ἀκούσομαι. A sententia loci Meinekins mihi videtur longissime aberrare, sed frustra sumus in lacero fragmento interpretando. P. 124 ubi meretricula depingitur ἡθὺς τι χρυσοῦν πρὸς ἀρετὴν κεκτημένη, etiamsi noverim Horatium *anteos* mores dixisse, malim tamen *χρησόν*, sicuti legitur ap. Athen. XV p. 686 B:

σεφάνους ἐνεγχεῖν δεῦρο τῶν χρησῶν δύο
καὶ δᾶδα χρηστὴν ἡμμένην χρηστῷ πυρί.

Sophocles dixit in Antigone vs. 712:

ὄρᾱς παρὰ ρείθροισι χειμάρροις ὅσα
δένδρων ὑπείκει, κλῶνας ὥς ἐκσώζεται,
τὰ δ' ἀντιτείνοντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται.

Antiphanes p. 138 pulchris versibus abusus est, ut demonstraret ὅτι τὸ ζῆν ἐστὶ τὸ πίνειν, quae temulenta philosophia comoediam non dedecet:

ὄρᾱς παρὰ ρείθροισι χειμάρροις ὅσα
δένδρων ἀεὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν
βρέχεται μέγεθος καὶ κάλλος οἷα γιγνεται,
τὰ δ' ἀντιτείνοντ' οἶονεὶ δίψαν τινὰ
ἢ ξηρασίαν σχόντ' αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται.

Spuria verba esse existimo quae diductis literis notavi: οἶονεὶ δίψαν τινὰ ἢ ξηρασίαν σχόντα. Ostendit hoc tum Sophocles ipse, tum aoristus σχόντα, pro quo nemo non praesens tempus reponeret, si per metrum liceret.

Sequuntur tres loci, qui satis probabiliter suppleri possunt. Legitur p. 138:

ἐξ Ἡλίδος μάγειρος, ἐξ Ἀργους λέβης,
Φλιάσιος οἶνος, ἐκ Κορίνθου τρώματα,
ἰχθὺς Σικυῶνος, Αἰγίου δ' αὐλητρίδες,
τυρὸς Σικελικός,
μύρον ἐξ Ἀθηνῶν, ἐγχείλεις Βοιωταί.

Quomodo quartum versum supplebimus? Comparabo Eubuli locum, quem Pollux habet VI. 67:

καὶ νᾶπυ Κύπριον καὶ σκαμωνίας ὀπὸν,
καὶ κάρδαμον Μιλήσιον, καὶ κρόμμυον
Σαμοθράκιον, καὶ καυλὸν ἐκ Καρχηδόνος

καὶ σίλφιον θύμον τε τῶν Ὑμηττίων
δρίγανον τε Τενέδιον,

nec raro laserpitii in comoedia fit mentio. Itaque supple:

τυρὸς Σικελικός, (σίλφιον ἐκ Καρχηδόνος).

Quod fragmentum sequitur p. 139:

κρύψαι, Φειδία,
ἅπαντα τᾶλλα τις δύναιτ' ἂν πλὴν δυοῖν,
οἶνον τε πίνων εἰς ἔρωτά τ' ἐμπεσών.
ἀμφότερα μηνύει γὰρ ἀπὸ τῶν βλεμμάτων
καὶ τῶν λόγων ταῦθ', ὥς τε τοὺς ἀρνούμενους
μάλιστα τούτους καταφανεῖς ποιεῖ.

Eleganter Cobetus Mnem. IV 132 in ultimo versu bis scribit
adverbium μάλιστα, malim tamen:

ὥς τε τοὺς ἀρνούμενους
(τὸ πρᾶγμα) μάλιστα τούτους καταφανεῖς ποιεῖ.

Eadem pagina tertius locus ita editur:

οἶνω τὸν οἶνον ἐξελαύνειν
σάλπιγγι τὴν σάλπιγγα, τῷ κήρυκι τὸν βοῶντα,
κόπῳ κόπον, ψόφῳ ψόφον, τριωβόλῳ δὲ πόρνην,
αὐθαδίαν αὐθαδίᾳ, Καλλίστρατον μαγεῖρῳ,
ζάσιν ζάσει, μάχῃ μάχην, ὑπωπίοις δὲ πύκτην,
πόνῳ πόνον, δίκην δίκη, γυναικὶ τὴν γυναῖκα.

Versu primo Elmsleius supplet: οἶνω (δὲ δεῖ) τὸν οἶνον ἐξελαύνειν, sed versum integrum nisi fallor restituere poterimus. Latet proverbium ἥλω τὸν ἥλον, quod vide cum apud alios tum apud Diogenianum 416. Scripsit Antiphanes:

(ἥλω δὲ δεῖ τὸν ἥλον), οἶνω δ' οἶνον ἐξελαύνειν.

Etiam Romani clavo clavum eiiciendum putant, Cic. Tusc. Qu. IV. 35, 75.

Sicuti τὸ λεγόμενον interponitur, eodem modo etiam τὸ θρυλούμενον et τὸ πολλάκις θρυλούμενον usurpatur, quod non agnoverunt qui apud Athen. II p. 45 A ediderunt:

μεταλλάξαι διάφορα βρώματα
ἔσθ' ἢ δὲ καὶ τῶν πολλάκις θρυλουμένων
διάμεσον ὄντα τὸ παραγεύσασθαι τινος
καινοῦ, παρέσχε διπλασίαν τὴν ἡδονήν.

Sed multo difficiliora intellectu sunt, quae habes p. 146 Mk.:

τί Φής; * * * ἐνθάδ' οἷσιν τι καταφαγεῖν
ἐπὶ τὴν θύραν, εἴθ' ὥσπερ οἱ πτωχοὶ χαμαὶ
ἐνθάδ' ἔδομαι * * * καὶ τις ὄψεται.

Suspitor coenam convivis appositam fuisse ante fores; mensa autem deerat et ἐπὶ τὴν θύραν accipiendum est eo sensu, quo dici solet ἐπὶ τὴν τράπεζαν, veluti ap. Eubulum Athen. II. p. 59 C: μὴ παρατίθει μοι θριδακίνας, ὦ γύναι, ἐπὶ τὴν τράπεζαν vel apud Ephippum Athen. VIII p. 359 A: εἰς ἀρκέσει ἡ δὴ ἐπὶ τὴν τράπεζαν. Reliqua sic suppleo:

τί Φής; (σὺ γὰρ ἡμῖν) ἐνθάδ' οἷσιν καταφαγεῖν
ἐπὶ τὴν θύραν, εἴθ' ὥσπερ οἱ πτωχοὶ χαμαὶ
ἐνθάδ' ἔδόμειςθαι; B. καὶ τίς (ἡμᾶς) ὄψεται;

Ultimus locus Antiphanis quem notabimus, legitur p. 154:

οἶμοι τάλας, ὡς ἄδικον ὅταν ἡ μὲν φύσις
λίπη τινὸς τὴν τάξιν, ὁ δὲ τρόπος μένη.

Intelligo: ὅταν ἡ μὲν τύχη λίπη τινὸς τὴν τάξιν. Φύσις et τύχη haud semel confusa sunt et aliud exemplum infra exhibebo.

De Anaxandridis fragmentis pauca addam. Pagina 162:

μεγάλ' ἴσως ποτήρια
προπινόμενα καὶ μέσ' ἀκράτου κυμβία
ἐκάρωσεν ὑμᾶς.

Interpolatum est vocabulum ποτήρια· fidem faciet Macrobius Saturn. 5. 21, qui itidem locum laudavit sed non habet illud ποτήρια. Pg. 170 trochaicum versiculum sic supplebo:

ἀναλαβὼν μόγαυλον ἡΰλουν τὸν ὑμέναιον (αὖ πάλιν).

Nereus Anaxandridis fabula fuit, e cuius prologo particula servata fuit p. 174:

ὁ πρῶτος εὐρὼν πολυτελὲς τμητὸν μέγα
γλαύκου πρόσωπον τοῦ τ' ἀμύμονος δέμας
θύννου τά τ' ἄλλα βρώματ' ἐξ ὑγρᾶς ἀλός,
Νηρεὺς κατοικεῖ τόνδε πάντα τὸν τόπον.

Quia credibile est celebrem coquum Nereum ipsum haec verba pronunciare, rescribendum erit κατοικῶ. Pag. 192:

ἀλλ' οἶα νύμφη βασιλὶς ὠνομασμένη
μύροις Μεγαλλείοισι σῶμ' ἀλείφεται.,

non plane intelligo quid hic sit ὠνομασμένη· affirmat Meinekios

in Addendis ὠνομασμένην *desponsatam* dici; mihi vitium subesse videtur et cogitavi de ἐσολισμένη. Denique p. 198:

ὦ πονηρὰ καρδία
ἐπιχαιρέκακον ὥς εἶ μόνον τοῦ σώματος·
ὄρχεῖ γὰρ εὐθύς ἂν ἴδης δεδοικότα.

Infeliciter in hoc fragmento tractando Valckenaerius versatus est, quum coniiceret: ἐπιχαιρέκακον ὥς ἔμμονον τοῦ σώματος. Emendandi ratio prorsus certa est; lege:

ἐπιχαιρέκακον ὥς εἶ μόριον τοῦ σώματος.

(*continuabitur*).

Amstelodami

d. 19 m. Sept. 1879.

DIODORUS SICULUS.

Lib. XII. 41. 3. ἐπαγγελλόμενοι τὴν πόλιν ὑπὸ τὴν τῶν Θηβαίων Τάξειν συντέλειαν. Una literula minus scribe ᾽Αξειν.

Lib. XIII. 14. 2. καὶ πέρας ἐν ἡμέραις τρισὶ τοῖς ἔργοις ἐπέ-
θηκαν [συντέλειαν]. Expunge manifestum emblemata olim in mar-
gine adscriptum ad πέρας.

Lib. V. 59. 4. ὁ Ἀλθαιμένης τὰς ἀπαντήσεις καὶ ὀμιλίας τῶν ἀνθρώπων ΠΑΡέκαμπτεν. scribendum esse ΠΕΡΙέκαμπτεν id est ἔφευγε vitabat et haec saepius inter se confundi docuit Dindorf. ad St. Th.

Lib. V. 79. 4.

Κνωσίου Ἰδομενεῆος ὄρα τάφον· αὐτὰρ ἐγὼ τοι
πλησίον ἱδρυμαι Μηριόνης δὲ Μόλου.

legendum: Κνωσίου Ἰδομενεῆος ὄρα IC τάφον.

C. G. C.

FRAGMENTA INEDITA POETARUM GRAECORUM.

Vir egregie doctus HENRICUS WEIL nuperrime Parisiis in lucem edidit ex libro papyraceo secundi ante Christum saeculi fragmenta quaedam poetarum Graecorum et in his eximiam quamdam ῥῆσιν Euripideam, quam cum parte reliquorum, quoniam Weilii librum in paucorum manibus esse arbitror, cum Mnemosynes lectoribus communicare iuvat.

Inscribitur liber: *Un papyrus inédit de la bibliothèque de M. Ambroise Firmin-Didot. — Nouveaux Fragments d'Euripide et d'autres poètes grecs publiés par M. HENRI WEIL. — Paris 1879.* Reliqua fragmenta et minoris pretii sunt et flagitiose corrupta et mutilata, contra Euripidis ῥῆσις bis in papyraceo libro descripta integerrima est et emendatissima. Est autem haec:

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ.

´Ω πάτερ, ἐχρῆν μὲν οὕς ἐγὼ λόγους λέγω,
τούτους λέγειν σέ· καὶ γὰρ ἀρμόζει Φρονεῖν
σέ μᾶλλον ἢ ἔμὲ καὶ λέγειν ὅπου τι δεῖ.
ἐπεὶ δ' ἀφῆκας λοιπόν ἐς ἴσως ἐμὲ
5. ἐκ τῆς ἀνάγκης τὰ γε δίκαι' αὐτὴν λέγειν.

Ἐκεῖνος εἰ μὲν μεῖζον ἡδίκηκέ τι
οὐκ ἐμὲ προσήκει λαμβάνειν τούτων δίκην.
εἰ δ' εἰς ἔμ' ἡμάρτηκεν αἰσθέσθαι με δεῖ.
ἀλλ' ἀγνοῶ δὴ τυχὸν ἴσως ἄφρων ἐγώ.
10. ταῦτ' οὐκ ἂν ἀντεῖποιμι· καίτοι γ', ὦ πάτερ,
εἰ τᾶλλα κρίνειν ἐστὶν ἀνόητον γυνή
περὶ τῶν γ' ἑαυτῆς πραγμάτων ἴσως Φρονεῖ.

ἔγω δ' ὁ βούλει· τοῦτο τί μ' ἀδিকেῖ, λέγε.
ἔς' ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ κείμενος νόμος

15. τῷ μὲν διὰ τέλους ἦν ἔχει σέργειν αἰεὶ,
τῇ δ' ὅσ' ἂν ἀρέσκη τάνδρ' ταῦτ' αὐτὴν ποιεῖν.
γέγονεν ἐκεῖνος εἰς ἔμ' οἷον ἡξίου,ν,
ἐμοὶ δ' ἀρέσκει πάνθ' ἅ κακείνω, πάτερ.

20. Ἄλλ' ἔς' ἐμοὶ μὲν χρηστὸς, ἠπόρηκε δέ.
σὺ δ' ἀνδρὶ μ', ὥς Φῆς, ἐκδίδως νῦν πλουσίῳ,
ἵνα μὴ καταζῷ τὸν βίον λυπούμενη.
καὶ ποῦ τοσαῦτα χρήματ' ἐσίν, ὦ πάτερ,
ἅ μᾶλλον ἀνδρὸς εὐφρανεῖ παρόντα με;
ἢ πῶς δίκαιόν ἐσιν ἢ καλῶς ἔχον
25. τῶν μὲν ἀγαθῶν με τὸ μέρος ὧν εἶχεν λαβεῖν,
τοῦ συναπορηθῆναι δὲ μὴ λαβεῖν μέρος;

Φέρ' ἦν δ' ὁ νῦν με λαμβάνειν μέλλων ἀνὴρ
(ὃ μὴ γένοιτο, Ζεῦ Φίλ', οὐδ' ἔσαι ποτὲ
οὐκ οὖν θελούσης οὐδὲ δυναμένης ἐμοῦ),
30. ἦν οὗτος αὖθις ἀποβάλη τὴν οὐσίαν,
ἐτέρῳ με δώσεις ἀνδρὶ; καὶ τ' ἐὰν πάλιν
ἐκεῖνος ἐτέρῳ; μέχρι πόσου τὴν τῆς τύχης,
πάτερ, (σὺ) λήψει πεῖραν ἐν τῷ μῶ βίῳ;
ὅτ' ἦν ἐγὼ παῖς, τότε σ' ἐχρῆν ζητεῖν ἐμοὶ
35. ἀνδρ' ὃ με δώσεις· σὴ γὰρ ἦν τόθ' αἵρεσις·
ἐπεὶ δ' ἄπαξ δέδωκας, ἤδη ἔσιν, πάτερ,
ἐμὸν σκοπεῖν τοῦτ'. εἰκότως, μὴ γὰρ καλῶς
κρίνας' ἐμαυτῆς τὸν ἴδιον βλάψω βίον.

Ταῦτ' ἐσίν· ὥς με μή με, πρὸς τῆς Ἑσίας,
40. ἀποσερήσης ἀνδρὸς ὃ συνώκισας.
χάριν δικαίαν καὶ φιλόανθρωπον, πάτερ,
αἰτῶ σε ταύτην. εἰ δὲ μὴ, σὺ μὲν βίῳ
πράξεις ἅ βούλει, τὴν δ' ἐμὴν ἐγὼ τύχην
44. πειράσομ' ὥς δεῖ, μὴ μετ' αἰσχύνης, φέρειν.

Στίχοι ΜΔ

ΕΤΡΙΠΙΔΗCСMOΛΡΕΓΑΤΗC.

Servavi in his scripturam a viro doctissimo Weil constitutam, nisi quod vs. 10 ἀντεῖποιμι substitui pro ἀντεῖπαιμι, quia Athenienses veteres in secunda persona tantum α ponebant

εἶπον — εἶπας et ἤνεγκον — ἤνεγκας et semper εἶπεῖν, εἶποιμι, εἰπών dicebant. Aristophanes *Thesmoph.* vs. 742.

ἤνεγκον. B. ἤνεγκας σύ; A. νῆ τὴν Ἄρτεμιν.

Reposui vs. 27.

Φέρ' ἦν δ' ὁ νῦν με λαμβάνειν μέλλων ἀνὴρ.

pro:

Φέρ', ἦν δὲ νῦν (ὁ) λαμβάνειν μέλλων μ' ἀνὴρ.

In vs. 33. πάτερ, (σύ) λήψει in papyro scriptum est ΠΑΤΕΡΤΕ ΛΗΜΨΕΙ et ΠΑΤΕΡΔΕΛΗΜΨΕΙ, unde nihil melius quam Weilius exsculpere potui. Praeterea manifesto mendosa est lectio vs. 37.

ἐμὸν σκοπεῖν τοῦτ' ΕΙΚΟΤΩΣΜΗΓΑΡΚΑΚΩΣ

κρίνας' ἐμαυτῆς τὸν ἴδιον βλάψω βίον.

in quo multum se torquet Weilius, sed una literula emendata clara lux affulgebit. Poeta enim dixerat:

ἐπεὶ δ' ἄπαξ δέδωκας, ἤδη 'στίν, πάτερ,
ἐμὸν σκοπεῖν τοῦτ'. εἰκότως· μὴ γὰρ καλῶς
κρίνας' ἐμαυτῆς τὸν ἴδιον βλάψω βίον.

Notum est quam facile καλῶς et κακῶς inter se confundantur. Notum est quam ament dicere Tragicī μὴ καλῶς pro κακῶς. Nota est denique dicendi forma εἰκότως sequente γάρ. Menandri *Δεισιδαίμων* apud Meinek. *Fragm. Com.* Tom. IV p. 101.

ὑποδούμενος τὸν ἱμάντα γὰρ τῆς δεξιᾶς
ἐμβάδος ἀπέρρηξ'. B. εἰκότως, ὦ Φλήναφε.
σαπρὸς γὰρ ἦν.

Thucydides II. 8. ὀλίγον ἐπενόουν οὐδὲν — οὐκ ἀπεικότως· ἀρχόμενοι γὰρ πάντες δεξιότερον ἀντιλαμβάνονται. Plato in *Gorgia* pag. 463. d. ἐγὼ οὐδὲ αὐτὸς συνίημι δ, τι λέγεις. ΣΩΚΡ. Εἰκότως γε, ὦ Γοργία· οὐδὲν γὰρ πω σαφὲς λέγω, et sic passim. Addam unum exemplum ut mendo liberem. Anaxippus apud Athen. pag. 417. a.

ὃν καλοῦσιν οἱ φίλοι

νυνὶ δι' ἀνδρείαν κεραυνόν. B. εἰκότως.

ἀβάτους ποιεῖν γὰρ τὰς τραπέζας οἶομαι
αὐτὸν κατασκήπτοντά γ' αὐταῖς τῇ γνάθῳ.

ridiculum γ' omittit archetypus Marcianus. Legendum:

αὐτὸν κατασκήπτοντ' ἕC αὐτὰς τῇ γνάθῳ.

dicebant enim omnes κατασκήπτειν ἔς τι vel ἔς τινα.

Ad subscriptionem:

ΕΤΡΙΠΙΔΗCCΜΟΔΡΕΓΑΤΗC.

annotavit Weilius: „Le M pourrait aussi être un Π, ou bien ΓC. Le P, avant l' Ε, couvre un Ε. Le Γ pourrait, à la rigueur, être un T.” et prorsus mea facio illius verba quum dicit: „Quoi qu'il en soit, je ne comprends pas.” Ultima pars obscurorum verborum potest esse — ΕΡΓΑΤΗC.

Addidit Weilius interpretationem Gallicam tam elegantem quam fidelem pag. 10. in qua unum tantum est, in quo dissentiam. Vs. 2. καὶ γὰρ ἀρμόζει Φρονεῖν σὲ μᾶλλον ἢ ἐμὲ καὶ λέγειν ὅπου τι δεῖ. Vertit: *car, comme il t'appartient de penser, tu as aussi, bien plus que moi, le droit de dire tout ce qui doit être dit.* Sed μᾶλλον Φρονεῖν significat *plus sapere, sapientiores esse*, ut μεῖζον Φρονεῖν est *maiores spiritus gerere*. cf. Eurip. apud Stobaeum Floril. 62. 14.

δούλου Φρονοῦντος μᾶλλον ἢ Φρονεῖν χρεῶν
οὐκ ἔστιν ἄχθος μεῖζον.

Sensus est: *namque te convenit prudentiores esse quam ego sum et dicere si quid est opus dici.*

Praeterea vs. 13,

ἔγω δ' ὁ βούλει τοῦτο, τί μ' ἀδικεῖ λέγε.

vertit: *mais, j'accorde ce que tu veux; dis seulement quel est son tort envers moi.* Sed sublata distinctione post τοῦτο sensus est: *quid ad me haec iniuria pertinet? vel quae est haec in me iniuria? dis seulement quel est (en ceci) son tort envers moi.*

Vs. 17.

γέγονεν ἐκεῖνος εἰς ἐμ' οἷον ἡξίου.

Cf. Thucyd. III. 14. γίγνεσθε δὲ ἄνδρες οἷους περ ὑμεῖς οἱ Ἑλληνες ἀξιοῦσιν.

Vs. 24 sqq.

ἢ πῶς δίκαιόν ἐστιν ἢ καλῶς ἔχον
τῶν μὲν ἀγαθῶν με τὸ μέρος ὧν εἶχεν λαβεῖν,
τοῦ συναπορηθῆναι δὲ μὴ λαβεῖν μέρος;

comparanda sunt verba Menandri apud Stobaeum Floril. 68. 4.

τῶν μὲν ἀνιαρῶν ἔχων
τὸ μέρος ἀπάντων, τῶν δ' ἀγαθῶν οὐδὲν μέρος.

Vs. 39.

ταῦτ' ἐσίν. ὥς με, πρὸς τῆς Ἑσίας,
ἀποσερήσης ἀνδρὸς ᾧ συνώκισας.

Multa sunt in hac ῥήσει *sermoni propiora* (ut Horatius dicit) et praeter numeros nil fere a Comicorum dictione abhorrentia, quale est quod continuo sequitur:

χάριν δικάλαν καὶ Φιλάνθρωπον, πάτερ,
αἰτῶ σε ταύτην· εἰ δὲ μὴ, σὺ μὲν βία
πράξεις ἂν βούλει, τὴν δ' ἐμὴν ἐγὼ τύχην
πειράσομ' ὥς δεῖ μὴ μετ' αἰσχύνῃς Φέρειν.

Idem iisdem verbis Menander dicere potuisset, nam nihil supra soccum haec assurgit oratio. Eiusdemmodi est πρὸς τῆς Ἑσίας, quod populo et plebi in ore est, non heroibus et tragicis personis. Anaxandrides Athen. p. 166. d.

ὄρνις κεκλήσει. B. διὰ τί, πρὸς τῆς Ἑσίας;

Straton ibid. pag. 382. d.

ἐξῆν δ' βούλοιτ', ᾧ μάγειρ', αὐτῷ λέγειν,
ἀλλὰ τί πρὸς ἡμᾶς τοῦτο, πρὸς τῆς Ἑσίας;

Cur haec popularia poeta Tragicus usurpaverit infra dicam. Caeterum non recte meo iudicio Weilius accipit verba:

τὴν δ' ἐμὴν ἐγὼ τύχην
πειράσομ' ὥς δεῖ μὴ μετ' αἰσχύνῃς Φέρειν.

„la fidèle épouse annonce peut-être, à mots couverts, le dessein de s'ôter la vie plutôt que de céder à la violence qu'on veut lui faire.”

Non his moribus tum in Graecia vivebatur et πειράσσομαι Φέρειν significat piam filiam patri dicto audientem fore, ut apud Plautum in re simillima in *Sticho* vs. 52.

*neque est quor studeam has nuptias mutarier.
verum postremo in patris potestate est situm:
faciundum est nobis quod parentes imperant.*

Nondum venerant illa tempora, de quibus Livius queritur XXVI. 22. *Centuriam iuniorum seniores consulere voluisse — vix ut veri simile sit parentum quoque hoc saeculo vilis levisque apud liberos auctoritas fecit.*

Minus feliciter acutissimus editor versatus est in ea parte ubi quaerit: de quelle tragédie d'Euripide ce morceau peut-il être

tiré? Plane enim conveniunt in totam hanc Euripidis ῥῆσιν Horatii verba de Comoedia:

*acer spiritus ac vis
nec verbis nec rebus inest nisi quod pede certo
differt sermoni sermo merus.*

Plane sunt sermones „*repentes per humum.*”

ὦ πάτερ, ἐχρῆν μὲν οὖς ἐγὼ λόγους λέγω
τούτους λέγειν σέ.

vel vs. 6.

ἐκεῖνος εἰ μὲν μεῖζον ἡδίκηκέ τι
οὐκ ἐμὲ προσήκει λαμβάνειν τούτων δίκην.

vel vs. 19.

ἀλλ' ἔς' ἐμοὶ μὲν χρηστός, ἡπόρηκε δέ.
σὺ δ' ἀνδρὶ μ', ὡς Φῆς, ἐκδίδως νῦν πλουσίῳ,
ἵνα μὴ καταζῷ τὸν βίον λυπούμενη.

et ad hunc modum reliqua deinceps; quid esse potest his omnibus πεζότερον? Ut Weilio sic et mihi haec primum legenti continuo in mentem venit Plautinae fabulae *Stichi*, in qua simillima res agitur in actu I. Itaque Weilius suspicatur fore qui haec non Tragici poetae sed Comici esse opinentur. Sed, ut idem ἀναντιλέκτως demonstra- vit, Tragici poetae haec esse numeri declarant. Quicumque habet aurem et vel mediocrem in re metrica usum ne punctum qui- dem temporis dubitabit, quin sint hi suavissimi senarii Euripi- dis, cuius nomen in fronte gerunt. Ex qua igitur Euripidis fabula sumti esse possunt? Suspicio Weilio subnata est ἐκ τῶν *Τημενιδῶν* haec esse, ubi ἡ Ἐρνηθὼ cum patre Temeno egerit ne se cogat invitam dilectum maritum sed pauperem Deiphon- tem relinquere ut ditiori nubat. Sed (ne dicam plane contraria περὶ τῆς Ἐρνηθοῦς memoriae esse prodita apud Pausaniam II. 19 et 28) quis tandem serio inducere in animum poterit cadere haec in heroicam aetatem et heroum personas, *maritum in re angusta domi et uxorem rei familiaris penuria in moerore vitam transigentem.*

ἵνα μὴ καταζῷ τὸν βίον λυπούμενη.

Quae, quaeso, ἡρώϊνη aut cogitare aut dicere umquam potuit:

καὶ ποῦ τοσαῦτα χρήματ' ἐστίν, ὦ πάτερ,
ἂ μᾶλλον ἀνδρὸς εὐφρανεῖ παρόντα με;

Equidem haec in aliquo dramate Satyrico Euripidis olim

scripta fuisse existimo, cuius ne nomen quidem ad nostram notitiam pervenerit, in quo poeta Φίλανδρόν τινα μετὰ σεμνότητος γυναῖκα ὑπέγραφε non regio genere natam, sed δημότιν, cui esset maritus placens pauperculus et pater ad rem paullo attentior, qui (ut apud Plautum) filiam suam mendico nuptam indignabatur.

Dicam unde mihi haec suspicio nata sit et quo indicio confirmata. Apud Clementem Alexandrinum Stromat. IV. pag. 620 legitur: Φίλανδρον μετὰ σεμνότητος ὑπογράφει γυναῖκα Εὐριπίδης παραινῶν·

εὖ λέγειν ὅταν τι λέξη χρὴ δοκεῖν καὶ μὴ λέγη,
κακπονεῖν ἂν τῷ ξυνόντι πρὸς χάριν μέλλη λέγειν.

καὶ αὐθὶς που τούτοις τὰ ὅμοια·

ἡδὺ δ' ἦν κακόν τι πράξη συσκυθρωπάζειν πόσει
ἄλοχον ἐν κοινῷ τε λύπης ἡδονῆς τ' ἔχειν μέρος.

τό τε πρῶτον καὶ Φιλόσοργον ὧδέ πως ὑποδεικνύων καὶ ταῖς συμφοραῖς ἐπιφέρει·

σοὶ δ' ἔγωγε καὶ νοσοῦντι συννοσοῦσ' ἀνέξομαι
καὶ κακῶν τῶν σῶν ξυνοίσω κοῦδέν ἔσται μοι πικρόν.

O poema tenerum et moratum et molle! Agnosco in his eandem uxorem fidelem et amantem, quam piam et modestam ¹⁾ filiam in Aegyptiaco Codice papyraceo cognovimus. Simul hinc colligimus τὰς τῶν Σατυρικῶν δραμάτων ὑποθέσεις fuisse aliquanto liberiores neque tam arctis finibus circumscriptas quam vulgo existimari solet neque necessario Satyros temulentos et ἐσυκότας adesse oportuisse. Satis erat argumento graviori et morum notationi admiscere iocosa quaedam et ridicula, et scurrilia etiam, quibus animi spectatorum Tragoediarum pompa fessi festiva oblectatione relaxarentur, ut in Euripidis *Alceste*, quae et κωμικωτέραν ἔχει τὴν καταστροφὴν, ut veteres Critici annotarunt et: τὸ δὲ δράμα ἐστὶ σατυρικώτερον ὅτι εἰς χαρὰν καὶ ἡδονὴν κατασρέφει, et in qua Herculem bene

1) Non est modesta, sed indignata et irata filia apud poetam Romanum laudatum a Weillio pag. 14.

*iniuria abs te afficior indigna, pater,
nam si improbum esse Cresphontem olim existimas
cur me hic locabas nuptiis? sin est probus
cur talem invitam invitum cogis linguere?*

potum et ἄμους ὑλακτοῦντα et sic philosophantem ut omnibus rebus anteponat

τὸ πιεῖν, τὸ φαγεῖν, τὸ τῆς Ἀφροδίτης τυγχάνειν, quantos putemus caveae excitasse cachinnos?

Euripides igitur in utraque fabula descripsit γυναῖκα φίλανδρον μετὰ σεμνότητος. Apud Plautum κωμικῶς filia patri, qui dixerat:

Vosne ego patiar cum mendicis nuptas me vivo viris?

respondet:

placet ille meus mihi mendicus,

apud Euripidem filia μετὰ σεμνότητος:

γέγονεν ἐκεῖνος εἰς ἔμ' οἶον ἡξίου,

ἐμοὶ δ' ἀρέσκει πάνθ' ἅ κακείνῳ, πάτερ.

apud Euripidem τραγικώτερον

ἢ πῶς δίκαιόν ἐστιν ἢ καλῶς ἔχον

τῶν μὲν ἀγαθῶν με τὸ μέρος ὧν εἶχεν λαβεῖν,

τοῦ συναπορηθῆναι δὲ μὴ λαβεῖν μέρος;

iocosius apud Plautum:

placet ille meus mihi mendicus: suus rex reginae placet.

idem animus est in paupertate qui olim in divitiis fuit.

et sunt alia similia plura, apud Menandrum κωμικώτερα, σεμνότερα apud Euripidem, quae in Tragoedia poni non potuerunt sed in dramate Satyrico facile inveniebant locum.

Notandum est denique apud Euripidem non uno tenore haec continuata fuisse sed omissis iis quae pater respondebat aut criminabatur ea sola excerpta sunt quae filia dixit, ut vs. 13. quum socer genero facinus nescio quod obiecisset respondet filia:

ἔγω δ' ὁ βούλει· τοῦτο τί μ' ἀδικεῖ λέγε.

Quod dixi reliqua fragmenta esse flagitiose corrupta non melius ostendi potest quam in eo loco, qui descriptus est pag. 16 ex Euripidis *Medea* vs. 5—12.

ἀνδρῶν ἀρίστων, οἳ τὸ πάγχρυσον δέρος

Περίε μετῆλθον· οὐ γὰρ ἂν δέσποιν' ἐμῇ

Μήδεια πύργους γῆς ἔπλευσ' Ἰωλκίας

οὐδ' ἂν κτανεῖν πείσασα Πελιάδας κόρας

5. πατέρα κατῴκει τήνδε γῆν Κορινθίαν

ξὺν ἀνδρὶ καὶ τέκνοισιν, ἀνδάνουσα μὲν

Φυγῇ πολιτῶν ὧν ἀφίκετο χθόνα.

Sic haec afferuntur sine capite aut calce, sed vide mihi quam foedis mendis haec in libro antiquissimo maculata sint. vs. 2 papyrus ΠΕΛΕΙΑΙ — ΟΤΓΑΡΤΟΝΔΕΣΠΟΝΕΜΗΝ. vs. 3. ΜΗΔΙΑ — ΕΠΛΕΤΣΕΕΙΟΛΚΙΑΣ. vs. 4. ΘΤΜΩΔΕΓΠΑΛΓΙΣΙ-ΑΝΟCΟΝΟC. vs. 5. ΟΤΑΝΚΤΑΝΕΙΠΙCΑCΠΕΛΕΙΑΔΑCΚΟΤ-ΡΑC. vs. 6. ΚΑΤΟΙΚΗ. vs. 7. ΑΝΔΑΝΟΙCΑ. vs. 8. ΑΦΗΚΕ-ΤΟΧΘΟΝΟC. Weilius: *le plus mauvais de nos manuscrits d'Euripide vaut infiniment mieux que cette copie, faite, il y a deux mille ans, dans le pays où florissaient l'érudition hellénique et la critique des textes.* Quum haec in Aegypto scriberentur Aristarchus adhuc vivebat.

Ex reliquis fragmentis, quae sunt multo minoris pretii, ea tantum delibabo, quae aut intelligi possunt aut sanari.

Adscribam partem loci pag. 18, ubi ἡ Εὐρώπη προλογίζει, sic ut mihi constituenda esse videtur:

ἴν' οὖν τὰ πολλὰ κεῖνα διὰ παύρων λέγω,
γυνὴ θεῶ μιχθεῖσα παρθένου σέβας
ἤμειψα παίδων δ' ἐζύγην ξυνωνίᾳ.
καὶ τρισὶν ἀγῶσι τοὺς γυναικείους πόνους
ἐκαρτέρησ' ἄρουρα κοῦκ ἐμέμψατο
τοῦ μὴ 'ξενεγκεῖν σπέρμα γενναίου πατρός.
ἐκ τῶν μεγίστων δ' ἠρξάμην φυτευμάτων
Μίνω τεκοῦσα (κᾶτα μετὰ Σαρπηδόνα)
'Ραδάμανθυν, ὅσπερ ἄφθιτος παίδων ἐμῶν.

in his Weilio debetur ἴν' οὖν, ἤμειψα, ἐζύγην ξυνωνίᾳ καὶ τρισὶν ἀγῶσι, τοῦ μὴ 'ξενεγκεῖν σπέρμα γενναίου πατρός.

Insanabile autem est quod sequitur:

ΑΛΛΑΚΕΜΑΓΛΑΙCΤΑΙCΕΜΑΙCΖΟΑCΕΧΕΙΝ.

ὅσπερ ἄφθιτος παίδων ἐμῶν significat *qui solus e meis filiis est superstes.* Ferebatur olim Euripidis nomine fabula 'Ραδάμανθης, ex cuius prologo illi versus deprompti esse videntur.

Adiiciam fragmentum incerti Comici pag. 22, quod ita corrigendum esse arbitror:

Ἐρημία μὲν ἐστὶ κοῦκ ἀκούσεται
οὐδεὶς παρῶν μου τῶν λόγων ὧν ἂν λέγω.

ἐγὼ τὸν ἄλλον, ἄνδρες, ἐτεθνήκειν χρόνον
 ἄπανθ' ὃν ἔζων· τοῦτο μοι πισεύσατε.
 παρῆν τό τε καλὸν, τὰγαθὸν, τὸ σεμνὸν αὖ,
 τὸ κακόν· τοσοῦτο δ' ἦν τί μοι πάλαι σκότος
 περὶ τὴν διάνοιαν, ὥς ἔοικε, κείμενον,
 ὃ πάντ' ἔκρυπτε ταῦτα καὶ φάνιζέ μοι.
 νῦν δ' ἐνθάδ' ἐλθὼν ὥσπερ εἰς Ἀσκληπιοῦ
 ἐγκατακλινεῖς * * * *
 ἀναβεβίωκα * * *.

Reliqua omnia sunt ἀδιανόητα καὶ ἀνήκεστα. Weilio debentur in his ὃν ἔζων et ἔκρυπτε ταῦτα καὶ φάνιζέ μοι et ἐγκατακΛΙΘΕΙC (papyrus ΕΝΚΑΤΑΚΙΘΙC) sed Attica forma est κατακλινῆναι et ἐγκατακλινῆναι, ut ostendi ad Hyperidem pag. 86 et 110.

Supersunt denique duo eximia epigrammata POSIDIPPI, namque hunc latere acute vidit Weilius in

* * ΕΙΔΕΙΔΟΠΠΟΤΕΠΕΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

I.

Ἑλλήνων σωτῆρα Φάρου σκοπὸν, ὃ ἄνα Πρωτεῦ,
 Σώστρατος ἔφησεν Δεξιφάνους Κνίδιος.
 οὐ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ σκοπελώδης οἷ' ἐπὶ νήσων
 ἀλλὰ χαμαιζήλη ναύλοχος ἐκτέταται.

5. τοῦ χάριν εὐθεϊάν τε καὶ ὀρθιον αἰθέρα τέμνων
 πύργος ὃδ' ἀπλάτων φαίνεται ἀπὸ σπιλάδων
 ἡματι, παννύχιος δὲ θέων ἐν κύματι ναύτης
 ὄψεται ἐκ κορυφῆς πῦρ ἀνακαϊόμενον,
 καὶ κεν ἐπ' αὐτὸ δράμοι Ταύρου κέρας οὐδ' ἂν ἀμάρτοι
 10. σωτῆρος, Πρωτεῦ ξείνιε, τῇδε πλέων.

In vs. 3 papyrus exhibet

ΣΚΟΠΑΙΟΤΡΗCΟΙΕΠΕΙΝΗCΩΝ

unde Weilius exsculpsit:

οὐ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ σκοπιωρεῖσθ' (ἔς') ἀπὸ νήσων.
 sed non credo haec ipsi ingenioso viro diu placitura. Restitui:
 ἐν Αἰγύπτῳ σκοπελώδης οἷ' ἐπὶ νήσων, id est ὥσπερ ἐπὶ τῶν
 νήσων, quae omnes in Aegaeo mari scopulosae sunt et propter
 saxa praerupta aditus difficiles habent. Confirmabitur haec cor-

rectio emendato versu -sequenti ubi nunc sine sensu legitur

ἀλλὰ χαμαὶ χηλὴ ναύλοχος ἐκτέταται.

Diserte legitur in papyro

ΑΛΛΑΧΑΜΑΙΧΗΛΗΝΝΑΤΛΟΚΟΣ

sed una literula mutata scribendum: ἀλλὰ χαμαιζήλη ναύλοχος
id est *depressa et humilis*. Nunc omnia clara luce splendent.

οὐ γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ σκοπελώδης οἷ' ἐπὶ νήσων,

ἀλλὰ χαμαιζήλη ναύλοχος ἐκτέταται.

vs. 5. papyrus ΤΕΜΝΕΙΝ, Weilius τέμνων et vs. 6. ὅδ' pro
ΟΤ et φαίνεται' ἀπὸ σπιλᾶδων pro ΦΑΙΝΕΤΑΙΑΠΟCΤΑΔΕΙΩΝ
et vs. 7. θέων σὺν κύματι pro ΘΟΩCΕΝΚΥΜΑΤΙ, ubi retinue-
rim ἐν κύματι pro σὺν κύματι, sed θέων optime emendatum
est. et vs. 10 pro ΠΡΩΤΕΤΖΗΝΙCΕΤΗCΔΕΠΛΕΩΝ idem rec-
tissime restituit: Πρωτεῦ ξείνιε, τῇδε πλέων.

II.

Μέσσον ἐγὼ Φαρίης ἀκτῆς σόματός τε Κανώπου

ἐν περιφαινομένῳ κύματι χῶρον ἔχω.

τῆς δὲ πολυρρήνου Λιβύης ἀνεμώδεα χηλὴν

τὴν ἀνατεινομένην εἰς Ἴταλὸν Ζέφυρον.

5. ἔνθα με Καλλικράτης ἰδρύσατο καὶ βασιλίσσης

ἱερὸν Ἀρσινόης Κύπριδος ὠνόμασεν.

ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ζεφυρίτιν ἀκουσομένην Ἀφροδίτην

Ἑλλήνων ἀγναὶ βάινετε θυγατέρες,

οἷ' θ' ἄλδος ἐργάται ἄνδρες· ὁ γὰρ ναύαρχος ἔτευξεν

10. τοῦθ' ἱερὸν παντὸς κύματος εὐλίμενον.

Epigramma sine ulla labe est praeter orthographica quaedam
nullius momenti ἀνατινομένην, Καλλεικράτης, βασιλείσσης, Ἀρ-
σεινόης Κύπριδος et similia. Notabile est iam tum ΑΙ et Ε
tam stulte inter se mutari, ut pro ἐκτέταται scriberetur ΕΚ-
ΤΕΤΑΤΕ et ΒΑΙΝΕΤΑΙΘΤΓΑΤΕΡΕC pro βάινετε θυγατέρες.

De ipsis epigrammatis ex animi sententia assentior Weilio ita
scribenti pag. 29. „Les deux morceaux sont dignes de ce nom
(Ποσειδίππου): ils se distinguent non-seulement par l'élégance du
tour. mais aussi par une rare précision, par l'absence de phrases
vides, de détails oiseux, par une vérité quelquefois saisissante dans
la description.”

Recte idem cum his composuit epigramma Posidippi, quod servavit Athenaeus pag. 518 d. Ἐγραψε δὲ καὶ Ποσειδίππος εἰς τὴν ἐν τῷ Ζεφυρίῳ τιμωμένην ταύτην Ἀφροδίτην τόδε τὸ ἐπίγραμμα·

Τοῦτο καὶ ἐν ποταμῷ καὶ ἐπὶ χθονὶ τῆς Φιλαδέλφου

Κύπριδος ἰλάσκεσθ' ἱερὸν Ἀρσινόης,

ἣν ἀνακοιρανέουσιν ἐπὶ Ζεφυρίτιδος ἀκτῆς

πρῶτος δ' ναύαρχος θήκατο Καλλικράτης.

ἡ δὲ καὶ εὐπλοῖην δώσει καὶ χείματι μέσσω

τὸ πλατὺ λισσομένοις ἐκλιπανεῖ πέλαγος.

ubi pro ἐκλιπανεῖ poeta dedisse videtur ἐκλεανεῖ *sternet aequor*.

Quod dicit Posidippus βαίνετε θυγατέρες οἳ θ' ἄλδος ἐργάται ἄνδρες suggerit mihi suspicionem an forte in obscura subscriptione

ΕΤΡΙΠΙΔΗCCΜΟΑΡΕΓΑΤΗΣ

lateat ἌΛΟΣ ἘΡΓΑΤΗΣ ἄλδος ἐργάτης id est ἄλιεύς *piscator*.

Omnino rustici hominis est et ἀπειροκάλου filiam a dilecto viro avellere et invitam ditiori dare, ut ille apud Aristophanem *Thesmoph.* vs. 289 qui deos orat:

καὶ τὸν θυγατρίου χοῖρον ἀνδρός μοι τυχεῖν

πλουτοῦντος, ἄλλως δ' ἡλιθίου κάβελτέρου.

Reliquum est ut viro doctissimo HENRICO WEIL gratias ex animo agamus qui difficillima et molestissima parte operis in se suscepta nobis facilem et commodam viam stravit. Quis non diliget et amabit candidi et generosi pectoris virum ita scribentem pag. 17. „En prenant plus de temps, j'aurais peut-être trouvé mieux, j'aurais pu tirer au clair l'un ou l'autre des endroits qui restent obscurs; mais j'ai voulu donner au plus vite aux amis de l'ancienne littérature grecque ces précieux restes qui sont demeurés assez longtemps enfouis au fond d'un coffret: ils ne pourront m'en vouloir de l'empressement que je mets à satisfaire leur curiosité, au risque de me fourvoyer quelquefois et de voir mon essai bientôt dépassé par les travaux des hellénistes qui ne manqueront pas de s'occuper des mêmes textes.”

μεγάλη χάρις αὐτῷ.

C. G. COBET.

THUCYDIDEA.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΠΙΓΡΑΦΗ recognovit HENRICUS
VAN HERWERDEN. Traiecti ad Rhenum 1877—1878.

Apud Thucydidem I. 10 legitur: καίτοι Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοῖρας νέμονται (οἱ Λακεδαιμόνιοι). Herwerden annotat: „*Schol.* αἱ πέντε μοῖραι Λακωνική, Ἀρκαδική, Ἀργολική, Μεσσηνιακὴ καὶ Ἡλῖς, ita ut *Elis complecteretur simul Achaiam. Rectius apud Pausaniam V. 1. 1. Elis et Arcadia coniunctae faciunt unam μοῖραν. Laconica et Messenia sunt αἱ δύο.*” Haec omnia, quae quam arbitraria et coacta sint vides, nata sunt ex opinionis errore non intellecta verborum Thucydidis sententia: nempe τῶν πέντε αἱ δύο μοῖραι significat *duas quintas partes* ($\frac{2}{5}$), ut ad Hyperidem demonstravi. Satis est unum locum Aristotelis inspicere in *Politic.* II. 6. ἔστι δὲ τῶν γυναικῶν (in Laconica) σχεδὸν τῆς πάσης χώρας τῶν πέντε μερῶν τὰ δύο. neque aliter quam sic pro $\frac{2}{5}$ Graece dici potest.

Lepidum est fragmentum Hesiodi apud Apollodorum III. 6, 7.

οἶν μὲν μοῖραν δέκκ μοιρῶν τέρπεται ἀνὴρ,
τὰς δὲ δέκ' ἐμπίμπλησι γυνὴ τέρπουσα νόημα.

Itaque manifestus est Pausaniae error ita scribentis: ὅσοι δὲ Ἑλλήνων Πελοποννήσου πέντε εἶναι μοῖρας καὶ οὐ πλείονάς φασιν ἀνάγκη σφᾶς ὁμολογεῖν ὥς ἐν τῇ Ἀρκάδων οἰκοῦσιν Ἡλεῖοι καὶ Ἀρκάδες, δευτέρα δὲ Ἀχαιῶν, τρεῖς δ' ἐπὶ ταύταις αἱ Δωριέων. Quod dicit ὅσοι Ἑλλήνων perspicuum est ad solum Thucydidem referri, deinde καὶ οὐ πλείονας de suo addidit et de nihilo finxit ὅτι οἱ Ἡλεῖοι ἐν τῇ Ἀρκάδων οἰκοῦσιν. Scholia in Thucydidem

neque antiqua sunt et perexigui pretii. Constantinopoli scripta sunt ¹⁾ a Graeculis neque doctis neque ingeniosis et perraro in iis aliquid reperias quod sit simul novum et bonum. Contra scatent erroribus et commentis, qualis est haec mirifica Peloponnesi in quinque partes descriptio. Dabo alterum exemplum. Editur I. 11. ἐπειδὴ δ' ἀφικόμενοι (Graeci ad Troiam) μάχῃ ἐκράτῃCAN (δῆλον δέ· τὸ γὰρ ἔρυμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτείχισαντο) φαίνονται (δ' expungendum) οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι ἀλλὰ πρὸς γεωργίαν τῆς Χερσονήσου τραπόμενοι καὶ λησεῖαν. Ad τὸ ἔρυμα Scholiastes annotavit: ἔρυμα λέγει νῦν οὐχ ὅπερ ἐν τῇ H λέγει Ὅμηρος γενέσθαι ἀλλὰ πρότερον μικρότερον διὰ τὰς τῶν βαρβάρων ἐπιδρομάς. Indocti hominis hoc esse commentum satis apparet. Undenam tandem huius rei notitia ad Thucydidem pervenire potuit? Quidquid de bello Troiano scripsit ab uno Homero sumtum est et ΤΟ ἔρυμα declarat notam omnibus ex Iliade hanc castrorum munitionem fuisse.

In Iliad. H 327 Nestor Achivis ita suadet:

δείμομεν ὦκα

πυργοὺς ὑψηλοὺς, εἴλαρ νηῶν τε καὶ αὐτῶν.
ἔκτοσθεν δὲ βαθεῖαν ὀρύξομεν ἐγγύθι τάφρον,
ἥ χ' ἵππους καὶ λαὸν ἐρυκάκοι ἀμφὶς ἐοῦσα,
μή ποτ' ἐπιβρίσῃ πόλεμος Τρώων ἀγερώχων.

Hoc ipsum εἴλαρ νηῶν τε καὶ αὐτῶν est Thucydideum τὸ ἔρυμα, quod τεῖχος appellatur a Nestore Iliad. Ξ. 55.

τεῖχος μὲν γὰρ δὴ κατερήριπεν, ᾧ ἐπέπιθμεν
ἄρρηκτον νηῶν τε καὶ αὐτῶν εἴλαρ ἔσεσθαι.

Unde haec inania figmenta nata esse putemus? Nempe ex mendosa unius vocabuli scriptura, qua correctam nihil supererit difficultatis.

Pro ἐκράτῃCAN Thucydides ἐκρατῃΘῃCAN scripserat, quod olim a Thierschio repertum temere spretum est ab omnibus, quamquam sic lenissima correctione (nam saepius — HCAN et —

1) Schol. ad IV 83. ἐν μὲν τοῖς Ἑλλησι τὸν Βρασίδα καὶ τὴν αὐτοῦ στρατιάν, ἐν τοῖς ἡμετέροις δὲ Βελισάριον εἰς παράστασιν τοῦ παρόντος λόγου παραβάλλομεν. et I. 182. ἐπὶ τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς: — ὃν ἔλαβον οἱ Ῥωμαίων βασιλεῖς (Constantinus) καὶ μετέθηκαν ἐπὶ τὸν ἵπποδρομον τοῦ Βυζαντίου et I. 97. οὐ γὰρ ἦν πρᾶξαι οὐδὲν μὴ δίδόντα δῶρα: — ὕπερ καὶ νῦν ἐν Ῥωμαίοις.

HΘHCAN inter se permutata videbis) et Thucydidis sententia restituitur et omnes molestiae remouentur. Quid est enim splendendum in οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο τὸ ἔρυμα εἰ μή — utrum ἐκράτησαν an ἐκρατήθησαν? At illud quidem absurdum est: quid enim attinebat vallo et fossa castra munire quum ex proelio superiores discessissent? Post acceptam cladem his erat opus, μή ποτ' ἐπιβρίση πόλεμος Τρώων ἀγερώχων.

Praeterea quid est ἐπειδὴ ἐκράτησαν — φαίνονται οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι? Victis opus erat, non victoribus, copias undique contrahere et totis viribus in hostem uti.

Thucydides autem hoc agit ut demonstret partem tantum Graeci exercitus bello intentam fuisse, reliquos aut agros in Chersoneso coluisse aut in hostili agro praedas egisse, et ne post cladem quidem acceptam universos (ἄθρόους) in unum esse contractos: quod si fieri potuisset ῥαδίως ἂν (inquit) μάχῃ κρατοῦντες, πολιορκίᾳ δ' ἂν προσκαθεζόμενοι ἐν ἐλάσσονί τε χρόνῳ καὶ ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἶλον. Hinc igitur Thucydides colligit τὴν στρατείαν ἐκείνην (ad Troiam) μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν.

In hoc quoque loco mendum duplex suspicor latere. οὐκ οὖν, inquit, ἀπιστεῖν εἰκὸς — νομίζειν δὲ τὴν στρατείαν ἐκείνην μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν τῇ Ὀμήρου αὐτοῦ ποιήσει εἴ τι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἣν εἰκὸς ἐπὶ τὸ μεῖζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμήσαι, ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεεστέρα· πεποίηκε γὰρ κτέ. Ut haec intelligi possint et recte dicta sint pro ἣν reponendum est: ὈΝ εἰκὸς ἐπὶ τὸ μεῖζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμήσαι. Pronomen ἣν referunt ad τὴν στρατείαν ἐκείνην, sed vis haec quidem est nullo modo ferenda. Praeterea ποιητὴν ὄΝΤΑ tum demum recte et ordine dictum erit si aut nomen (τὸν Ὀμηρον) aut pronomen (ὄν) participio ὄντα responderit. Aut enim dicendum est ὁ ποιητὴς ἐπὶ τὸ μεῖζον ἐκόσμησεν, aut Ὀμηρος ποιητὴς ὢν ἐκόσμησεν. Sed factum est quod assolet, et pronomen ad proximum ποιήσει accommodarunt.

Eodem modo dixit I. 21, ὥς ποιηταὶ ὑμνήκασιν περὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μεῖζον κοσμοῦντες.

Reliquum est mendum in ultimis verbis: ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεεστέρα. Herwerden: „Praestat fortasse καὶ ὥς.” Assentior, sed vitiose coniunguntur ὅμως et καὶ ὥς. Itaque verum

esse existimo (expuncto ὅμως) φαίνεται δὲ καὶ ὧς ἐνδεεστέρα.

Thucyd. I. 12. καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐγίγνοντο, ἀφ' ὧν ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον. Sine controversia ὧν ad στάσεις est referendum, sed quia et natura rei et dicendi usus postulant ἐκπίπτων, ἐκπεπτωκὼς ὑπὸ στάσεως restituendum est ἸΦ' ὧν. Quid lateat in TAC πόλεις ἔκτιζον diu frustra quaesivi: neque enim Herwerdeni suspicio τὰς ἄλλας πόλεις satisfacit, neque Madvigii νέας πόλεις reponentis.

Comparandus est locus I. 2. δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποιοῦν, ἐξ ὧν ἐφθείροντο.

Thucyd. I. 14. φαίνεται δὲ καὶ ταῦτα (τὰ ναυτικὰ) πολλαῖς γενεαῖς ὕστερα γενόμενα τῶν Τρωικῶν τριήρεσι μὲν ὀλίγαΙC χρώμενα, πεντηκοντόροις δ' ἔτι καὶ πλοίοις μακροῖς ἐξηρτυμένα. Suspicio Thucydidem scripsisse ὀλίγα χρώμενα, namque ita Graeci in tali re loquebantur πολλὰ, πλείω, ὀλίγα χρῆσθαι. Thucyd. I. 3. θαλάσῃ ἤδη πλείω χρώμενοι. Xenophon Hellen. VI. 2. 27. τοῖς ἀκατίοις ὀλίγα ἐχρῆτο. Librarii antiquum obtinent et ὀλίγα ad praecedens τριήρεσιν accommodarunt.

Thucydides non dixit: *triremibus in classe paucis utebantur*, sed *raro utebantur*, *exiguus erat in classibus triremium usus*. Itaque ὀλίγα ἐχρῶντο, non ὀλίγαις. Sic ἐλάχισα χρῆσθαι legitur II. 11. οἱ λογισμῶ ἐλάχισα χρώμενοι θυμῶ πλεῖσα ἐς ἔργον καθίστανται. et V. 105. Λακεδαιμόνιοι πρὸς σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιχώρια νόμιμα πλεῖσα ἀρετῇ χρῶνται.

Thucyd. I. 15. ἰσχὺν δὲ περιεποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσχόντες αὐτοῖς χρημάτων τε προσόδῳ καὶ ἄλλων ἀρχῇ. Valckenarius in annotationibus Mss. reponebat προὔχοντες.

Thucyd. I. 17 ἐπράχθη τε ὑπ' αὐτῶν (τῶν τυράννων) οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον. — οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνάμεως. Ultima verba: οἱ γὰρ — δυνάμεως Herwerden praeeunte Krügero expunxit. Sunt sane sic scripta admodum molesta et nil faciunt ad rem. At tu emenda: ΜΟΝοι γὰρ ΟΙ ἐν Σικελίᾳ τύραννοι κτέ. *Tyrannides in Graecia, inquit, tenues erant*

Sed est in his multo etiam gravior et turpior error commissus in verbo *πρεσβεύεσθαι* pro *πρεσβεύειν* posito. Discrimen est tam notum quam certum. *Πρεσβεύειν* enim est *legatum esse*, *πρεσβεύεσθαι* *legatos mittere*. Exemplorum plena sunt omnia. Sed sunt docti homines qui opinantur apud Thucydidem *πρεσβεύεσθαι* nonnumquam poni pro *legationem obire*. Fraudi iis fuit locus VI. 104. ὁ Γύλιππος ἐκ τοῦ Τάραντος ἐς τὴν Θουρίαν πρῶτον πρεσβευσάμενος κατὰ τὴν τοῦ πατρός ποτε πολιτείαν καὶ οὐ δυνάμενος αὐτοὺς προσαγαγέσθαι ἄρας παρέπλει τὴν Ἰταλίαν. Annotant Graeculi: *πρεσβευσάμενος*: *πρεσβεὺς ὧν αὐτός*, sed non solet is qui cum imperio est ipse legatus ire, sed alios mittere, et *πρεσβευσάμενος* significat idem quod semper *πέμψας πρεσβευτήν* vel *πρέσβεις*. Tenemus igitur ἐπ' αὐτοφώρῳ interpolatores, qui de suo *πρεσβευσόμενοι* et *πρεσβευόμενοι* addiderunt.

Thucyd. I. 32. Δίκαιον, ὧ Ἀθηναῖοι, τοὺς μὴτ' εὐεργεσίας μεγάλης μὴτε ξυμμαχίας προὔφειλομένης ἤκοντας παρὰ τοὺς πέλας ἐπικουρίας [ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν] δεησομένους ἀναδιδάξαι πρῶτον κτέ. Non persuasi Herwerdeno verba ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν alienae manus esse additamentum et prorsus inutile ac supervacaneum et ineptissimo loco insertum, namque ἐπικουρίας δεησομένους ὥσπερ (sine καὶ) ἡμεῖς νῦν utcumque ferri poterat, sed vulgatus ordo intolerabilis est. Simul ostendi etiam alibi eiusmodi Scholion aut adscriptum esse in margine aut in textum irrepsisse, ut IV. 92. οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας [ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν] ἐπιόντες. Addam nunc etiam plura. Legitur I. 82. in oratione Archidami regis Spartanorum: κελεύω — τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι ξυμμάχων τε προσαγωγῇ καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, εἴ ποθέν τινα ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα· ἀνεπίφθονον δὲ ὅσοι [ὥσπερ καὶ ἡμεῖς] ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλευόμεθα μὴ Ἕλληνας μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας διασωθῆναι. Aliquanto turpius hoc emblemata est et evidentius quam reliqua: in caeteris enim est sententia generalis cui utcumque aptari potest ὥσπερ ἡμεῖς νῦν, ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν et similia. Sed audi quid Archidamus dicat: ἡμεῖς πάντες οἱ ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλευόμεθα ὥσπερ καὶ ἡμεῖς. Non est haec sani hominis oratio. Herwerden annotat: „ne conicias ἐπιβουλεύονται cf. III. 76.” ubi edidit: ἢν οἱ ἡγε-

μόνες [ὥσπερ] νῦν ὑμεῖς κεφαλαιώσαντες πρὸς τὸ ξύμπαν τὰς διαγνώμας ποιήσῃCΘΕ, ἥσδόν τις ἐπ' ἀδίκους ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσῃ. Quia de Badhami sententia ὥσπερ delevit ipse suum testem destruxit. Cui tandem mortalium in mentem venire potuit quum esset in libris οἱ ἡγεμόνες νῦν ὑμεῖς de suo ὥσπερ inserere? Quoniam rectissime dicitur ἦν οἱ ἡγεμόνες — διαγνώμας ποιήσῃCΘΕ, Graeculos suum ὥσπερ νῦν ὑμεῖς sibi habere iubebimus.

In loco non dissimili III. 53. ἐν δικασταῖς οὐκ ἂν ἄλλοις δεξάμενοι [ὥσπερ καὶ ἐσμέν] γενέσθαι ἢ ὑμῖν Herwerdenum habeo consentientem. Sensit, opinor, quam stulte δεξάμενοι γενέσθαι arctissime coniuncta assuto illo panno divellerentur: sensit idem quam insulse haec essent adiecta. Nonne autem reliquorum locorum eadem prorsus ratio est? Ipse iudicato:

αἱ δεύτεραι πῶς Φροντίδες σοφώτεραι.

Ad hanc lucem diligenter videndum est quid sit statuendum de loco in lib. VI 21. καὶ πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς [οἷους καὶ Ἀθηναίους] τοὺς ἀντιτολμῶντας χαλεπωτάτους φαίνεσθαι. Pro inepto καὶ Thucydides dixisset οἷουσΠΕΡ Ἀθηναίους, sed nemo non statim agnoscit πρὸς ἄνδρας τολμηροὺς de Atheniensibus dici.

Aliis locis additamentum idem in margine est appositum aut in scholio continetur veluti III. 40 ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθὼν χαλεπώτερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ. in Codice Vossiano adscriptum est: ὡς νῦν οἱ ἀθηναῖοι. Ad IV. 86. ἀπάτῃ γὰρ εὐπρεπεῖ αἴσχιον τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ. Scholiasta annotat: τοῖς γὰρ ἐν δυνάμει, Φησὶν, οὗσιν ὥσπερ ἐσμέν ἡμεῖς αἴσχιόν ἐστι μετ' ἀπάτης εὐπρεποῦς κτήσασθαι τι ἢ περ βιασαμένοις. Ad IV. 126. 5 οἷς δὲ βεβαίως τι πρόσσειν ἀγαθόν. additur in margine ὥσπερ ἡμῖν. et iterum ibidem: οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες αἰσχυνθεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν. Scholiasta: ὥσπερ ἡμεῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι δηλονότι. Ad IV. 92. ὅστις τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ πλείονος δὲ ὀρεγόμενος ἐκὼν τινι ἐπέρχεται annotatur in margine: ὥσπερ οἱ ἀθηναῖοι, sed in hac ipsa oratione hoc ipsum additamentum, ut vidimus, insinuavit se in textum: τοῖς πέλας [ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν] ἐπιόντες.

Similiter II. 39. ubi Pericles ita dicit: οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείργομέν τινὰ ἢ μαθήματος ἢ θεάματος in margine annotatum videbis: ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι.

Reperies similem interpolationem et VI. 68. ἄλλως τε καὶ πρὸς ἄνδρας πανδημεῖ τε ἀμυνομένους καὶ οὐκ ἀπολέκτους [ὥσπερ καὶ ἡμᾶς] καὶ προσέτι Σικελιώτας. Si haec Thucydides addidisset ὥσπερ καὶ ἡμεῖς scripsisset.

Thucyd. I. 33. γενήσεται δ' ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἢ ξυντυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας· πρῶτον μὲν [ὅτι] ἀδικουμένοις καὶ οὐχ ἑτέρους βλάπτουσι τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε, ἔπειτα περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι ὥς ἂν μάλιστα μετ' αἰμνήσου μαρτυρίου τὴν χάριν καταθεῖσθε, ναυτικόν τε κεκτήμεθα πλὴν τοῦ παρ' ὑμῖν πλεῖστον. In libris est: τὴν χάριν κατάθῃCΘΕ et καταθεῖσθε infelix est Bekkeri correctio. Vera scriptura est καταθῃCΘΕ, namque in ὥς ἂν μάλιστα est nota ellipsis. Simillimus locus est VI. 57. περιέτυχον τῷ Ἰππάρχῳ — καὶ εὐθὺς ἀπερὶσκέπτως προσπεσόντες καὶ ὥς ἂν μάλιστα δι' ὀργῆς — ἔτυπτον καὶ ἀποκτείνουσιν αὐτόν. Delendum esse ὅτι declarant sequentia, in quibus ὅτι si praecessisset repetitum oportuit ἔπειτα (ὅτι). Sed enumerat tantum emolumenta et comoda societatis: πρῶτον μὲν — ποιήσεσθε, ἔπειτα — καταθήσεσθε, ναυτικόν τε κεκτήμεθα.

Thucyd. I. 34. προκληθέντες — ἐς κρίσιν πολέμῳ μᾶλλον [ἢ τῷ ἴσῳ] ἐβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν. Aperta est loci sententia haec: πολεμεῖν μᾶλλον ἐβουλήθησαν ἢ δικάζεσθαι, sed notio τοῦ δίκας δοῦναι inest in verbis προκληθέντες ἐς κρίσιν. Vehementer etiam dubito an τὸ ἴσον eo sensu recte dicatur et passim in libris Thucydideis ad μᾶλλον adiicitur inutile et fatuum supplementum. Optime habent sic omnia: *ad iudicium vocati bello maluerunt iniurias suas persequi.*

Lectorum insipida supplementa vide I. 13. τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον [ἢ πρότερον] ποιουμένης. et I. 72. νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι [ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν]. et I. 140. οὐτ' αὐτοὶ δίκας πω ἤτησαν οὐθ' ἡμῶν διδόντων δέχονται, βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον [ἢ λόγοις] τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι. et III. 64. ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων [ἢ διεκωλύετε]. et IV. 66. οἱ δὲ φίλοι τῶν ἔξω Φανερώς μᾶλλον [ἢ πρότερον] καὶ αὐτοὶ ἡξιούν τούτου τοῦ λόγου ἔχεσθαι. et V. 45. τοῦ Ἀλκιβιάδου

πολλῷ μᾶλλον [ἢ πρότερον] καταβοῶντος τῶν Λακεδαιμόνιων. et VI. 19. οἱ δ' Ἀθηναῖοι — πολλῷ μᾶλλον [ἢ πρότερον] ὥρμητο στρατεύειν et VI. 31. καὶ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ — μᾶλλον αὐτοὺς ἐσῆει τὰ δεινὰ [ἢ ὅτε ἐψηφίσαντο πλεῖν].

Thucyd. I. 35. οἱ αὐτοὶ πολέμιοι ἡμῖν ἦσαν, Ὅπερ σαφές ἀτη πίσις. Bonorum scriptorum consuetudo fert ut Ὅπερ σαφές ἀτη πίσις dicatur, ut in Euripidis *Medea* vs. 15.

ἥπερ μεγίστη γίγνεται σωτηρία.

Thucydides III. 116. ἐπὶ τῇ Αἴτνῃ, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ.

Thucyd. I. 40. εἰ γὰρ τοὺς κακόν τι δρῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, Φανεῖται καὶ ἃ τῶν κτέ. Felicissima est Badhami emendatio: εἰ γὰρ τοὺς κακόν τι δρῶντας δεχόμενοι Φανεῖσθε, καὶ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσεισιν.

Quamquam saepius opus est audaciore coniectura, tamen raro habet eam ἐνάργειαν, quae in hoc loco est. Postquam semel Φανεῖσθε corruptum est, de suo nescio quis τιμωρήσετε addidit, quod plane ab loci sententia abhorret.

Thucyd. I. 41. ἡ εὐεργεσία αὕτη τε καὶ ἡ ἐς Σαμίους παρέσχευ ὑμῖν Αἰγινήτων μὲν ἐπικράτησιν, Σαμίων δὲ κόλασιν. Haec sunt ipsius Thucydidis, sed spuria sunt quae post Σαμίους in omnibus libris circumferuntur: [τὸ δι' ἡμᾶς Πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι]. Obliviosum admodum esse oportet eum, qui non meminerit id ipsum paucis ante versibus ab eodem esse commemoratum: οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς Σαμίων ἀποσάντων ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν τῶν ἄλλων Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμένων εἰ χρὴ αὐτοῖς ἀμύνειν.

Quod continuo sequitur: Φανερώς δ' ἀντείπομεν τοὺς προσήκοντας ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν peperit eiusdemmodi interpolationem in cap. 43. περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ προείπομεν. [τοὺς σφετέρους ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν], quam Herwerden admonitus sustulit.

Thucyd. I. 41. ἐν καιροῖς τοιούτοις ἐγένετο οἷς μάλιστα ἄνθρωποι — τῶν πάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν. Legendum

μάλισθ' ἄνθρωποι. Saepe in libris nostris haec crasis obscurata est et legitur aut ἄνθρωποι aut οἱ ἄνθρωποι.

Thucyd. I. 42. ὧν ἐνθυμηθέντες καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου [αὐτὰ] μαθών. Languidum et iners pronomen abiiciendum. Videbimus infra quam saepe scribae soleant αὐτά, αὐτῶν, αὐτούς de suo addere prorsus invenusta et supervacanea.

Thucyd. I. 44. γενομένης καὶ δις ἐκκλησίας τῇ μὲν προτεραίᾳ οὐχ ἥσσον τῶν Κορινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν. Correxeram ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ „*improbantibus plerisque criticis, qui interpretantur: in comitiis postridie habitis.* cf. III. 91, 5. V. 46, 1. VII 11, 2.” Herwerden. Testimonia haec sunt III. 91: καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μάχῃ κρατήσαντες. V. 46. ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνεβλήθη, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίᾳ ὁ Νικίας κτέ. VII. 11. καὶ μάχῃ τῇ μὲν πρώτῃ νικάται ὑφ' ἡμῶν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ — βιασθέντες ἀνεχωρήσαμεν ἐς τὰ τείχη. Testimonium primum reiicio, quia μάχῃ non est cum τῇ ὑστεραίᾳ coniungendum sed cum participio κρατήσαντες, *quum pridie proelio superiores fuissent.* In secundo vel auris admonet ἡ ἐκκλησία αὕτη ἀνεβλήθη, τῇ δ' ὑστεραίᾳ [ἐκκλησίᾳ] ultimum vocabulum esse eximendum et quod superest τῇ δ' ὑστεραίᾳ significat idem quod ubique *die post.* Superest tertium ubi vera lectio haec est μάχῃ τῇ μὲν πρώτῃ — τῇ δ' ὑστεραίᾳ, non ὑστεραίᾳ. Satis pro imperio, dixerit aliquis Criticorum. Quaerendum est igitur argumentum aliquod ut causam obtineam. Sunt notissima adiectiva in — αἶος exeuntia quae significant *diem*, quo quidque factum est, veluti τριταῖος ἀφίκετο, δεκαταῖος ἀπέθανεν, ποσαῖος ἐκ τοῦρανοῦ καταβέβηκας; et similia passim. Prorsus idem est τῇ τρίτῃ ἀφίκετο, τῇ δεκάτῃ ἀπέθανεν, sed ubi dicendum est *pridie* (*die ante*) aut *postridie* (*die post*) non alio vocabulo utebantur quam τῇ προτεραίᾳ et τῇ ὑστεραίᾳ, quibus genitivi adduntur τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης, τῇ ὑστεραίᾳ τῆς μάχης. Numquam ἡμέρα additur nisi uno loco apud Thucydidem V. 75 ubi ἡμέρα est a Graeculo interpolatum. Itaque ἡ προτεραία μάχῃ, ἡ ὑστεραία ἐκκλησία vitiosa sunt et mendosa. Bis concione habita dicitur ἡ μὲν προτέρα (*prior*) et ἡ δ' ὑστερα (*posterior*), et ut dicatur in comitiis postridie habitis dicendum: τῇ μὲν προτέρᾳ — τῇ δ'

ὑσεραίᾳ (nempe ἡμέρᾳ). Praepositio apud Thucydidem addita ἘΝ δὲ τῇ ὑς. demonstrat de posteriore concione (ἐκκλησίᾳ) haec dici, non de *die*: itaque ὑσέραν verum est et ὑσεραίᾳ corruptum. Quam proclivi errore προτέρα, ὑσέρα et προτεραία, ὑσεραία inter se confundantur ostendi in *Var. Lectt.* pag. 246 sq. et plurima alia proferri possent si tam utile quam facile foret. cf. Interpretes ad Thucydidem V. 75. et VII. 51.

Thucyd. I. 44. μετέγνωσαν Κορυθαίοις ξυμμαχίαν ΜΕΝ μὴ ποιήσασθαι — ἐπιμαχίαν Δ' [ἐποιήσαντο]. Vitiosa compositio arguit ἐποιήσαντο spurium esse: in his enim certa est et perpetua verbi *eiusdem formae* ellipsis. et Herwerdenum non habeo repugnantem. Sequitur ἐπιμαχίαν δ' ἐποιήσαντο τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν ἂν τις ἐπὶ Κόρυραν ἦ ἢ ἐπ' Ἀθήνας. Existimabam antea expuncto ἐποιήσαντο supplendum esse (ᾠCΤΕ) τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, ut paullo ante ξυμμαχίαν — ὥς τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. Meliora me docuit Herwerdenus et alios locos afferens et V. 48. Κορίνθιοι — γενομένης — ξυμμαχίας τοῖς αὐτοῖς πολεμεῖν καὶ εἰρήνην ἄγειν οὐ ξυνώμοσαν, ἀρκεῖν δ' ἔφασαν σφίσι τὴν πρώτην γενομένην ἐπιμαχίαν ἀλλήλοις βοηθεῖν, ξυνεπισρατεύειν δὲ μηδενί, quae sunt plane gemella.

Thucyd. I. 44. [ἄμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας καὶ Σικελίας καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἡ νῆσος ἐν παράπλῳ κεῖσθαι]. Expungenda haec sunt male et non sine mendo repetita ex cap. 36. Vide quae annotavimus in *Observat. Crit. et Palaeogr. ad Dionysium Halicarn.* pag. 154.

Thucyd. I. 49. αἱ Ἀττικάι νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κορυθαίοις εἰ πῃ πιέζοιντο φόβον μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δ' οὐκ ἦρχον δεδιότες [οἱ στρατηγοὶ] τὴν πρόρρησιν τῶν Ἀθηναίων. Quod est subiectum verbi παρεῖχον? Utrum αἱ νῆες an οἱ στρατηγοί? Sine controversia αἱ νῆες. Itaque etiam verbi ἦρχον est subiectum idem et importunum οἱ στρατηγοί furcellis est expellendum. Mirabantur homunciones quid esset αἱ νῆες — δεδιότες, quamquam huiusmodi compositiones πρὸς τὸ σημαινόμενον et apud alios et apud Thucydidem sunt admodum frequentes. Pauca insigniora adscribam: I. 110. πεντήκοντα τριήρεις —

ἔσχον κατὰ τὸ Μενδήσιον κέρας οὐκ ΕΙΔΟΤΕΣ τῶν γεγενημένων οὐδέν. II 91. αἱ μὲν τινες τῶν νεῶν καθεῖσθαι τὰς κώπας ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ ἀξύμφορον ΔΡΩΝΤΕΣ πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν. III 110. πέμπει εὐθὺς τοῦ στρατοῦ μέρος τι τὰς ὁδοὺς προλοχιούνας καὶ τὰ καρτερὰ προκαταληψομένους.

Simillimus huic locus est I. 52. αἱ Ἀττικάι τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κορκυραίων ὅσαι πλοῖμοι ἦσαν ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν Συβότοις λιμένα — βουλόμενοι εἰδέναι εἰ ναυμαχήσουσιν. Herwerden paullo calidius βουλόμενοι substituit, quod ferri posset si de Phaeacum navibus ageretur: οὐ γὰρ οἱ Φαίακες ἀλλ' αἱ νῆες αὐτῶν μόναι τοὺς τόπους ἠπίσαντο. Schol. ad Odyss. N. 113. αὐταὶ γὰρ ἴσασι νοήματα καὶ φρένας ἀνδρῶν.

Odyss. Θ 559.

Addam tertium exemplum ex libro IV. 26. τῶν νεῶν οὐκ ἔχουσῶν ὄρμον Αἱ μὲν σῖτον ἐν τῇ γῇ ἡροῦντο κατὰ μέρος, Αἱ δὲ μετέωροι ὤρμουν. Quid? an naves cibum cariebant idque ἐν τῇ γῇ? Rescribe sodes οἱ μὲν — οἱ δέ.

Eodem modo IV. 73. οἱ Ἀθηναῖοι — ἡσύχαζον — λογιζόμενοι [καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοί] μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον. Tenemus manifestum emblemata, additum ab eo qui non sentiebat id ipsum in Ἀθηναῖοι inesse. Similiter III. 4. οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕσερον καταπλεύσαντες, ὥς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν [οἱ στρατηγοί] τὰ ἐπεσαλμένα.

Contrario errore quam in quem Herwerdenus se induit editur IV. 71. αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων σάσεις φοβούμενοι οἱ μὲν μὴ — αὐτοὺς ἐκβάλλη, οἱ δὲ μὴ — ἐπίθεται σφίσιν. Manifestum est φοβούμενοι a Thucydide esse scriptum et simul apparet unde sit natum vitium.

Eodem modo οἱ στρατηγοί inepte interpolatum est IV. 46. καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον [οἱ στρατηγοί] τὴν Πτυχίαν ἐς Φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδους. et IV. 132. Περδίκκας [τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς] ἐπικηρυκευσάμενος ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, id est, ut opinor, πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στραγούς, et manifestam interpolationem tenemus.

Thucyd. I. 50. πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων — οὐ ῥαδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο [ὅποιοι ἐκράτουν ἢ ἐκρατοῦντο]. Ineptum hunc pannum exsecandum esse omnes, ut opinor, consentiunt.

Decrepitae enim Graecitatis est ὅποῖοι pro ὁπότεροι et male loci sententiam sciolus intellexit, quae haec est οὐ ῥαδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο τῶν Φιλίων καὶ τῶν πολεμίων, et sic τοὺς αὐτῶν Φίλους ἀγνοοῦντες ἔκτεινον.

Thucyd. I. 51. ταύτας οὖν προῖδόντες οἱ Κορίνθιοι καὶ ὑποτοπήσαντες ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι, οὐχ ὅσας ἐώρων ἀλλὰ πλείους. Duplex erat Corinthiorum suspicio. Suspiciabantur primum Atticas has esse naves, deinde numero plures esse quam quas conspicerent. Itaque scribendum: ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι ΚΑΙ οὐχ ὅσας ἐώρων.

Thucyd. I. 52. ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν —, τοῦ δ' οἴκαδε πλοῦ μᾶλλον διεσκόπουν ὅπῃ κομισθήσονται. Unde pendet genitivus τοῦ οἴκαδε πλοῦ? Reponendum arbitror ΤΟΝ οἴκαδε πλοῦΝ, namque Attica haec componendi forma est, ut III. 53. ὑποπτεύομεν ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, et III. 57. δείσαντες τὸν Ἀριστεὴν μὴ αὐθις σφᾶς κακουργῆ, et alibi passim. Communis est compositionis forma haec: διεσκόπουν ὅπῃ τὸν οἴκαδε πλοῦν κομισθήσονται. et IV. 23. 3. σκοποῦνται καιρὸν εἴ τις παρὰ πέσοι.

Thucyd. I. 52. ναυμαχίας οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἐκόντες. Suspiciabar ἐκόντες vitiose abundare sed advertit me locus IV. 73. ἅμα μὲν τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους μηδὲ μάχης καὶ κινδύνου ἐκόντας ἄρξαι. Nempe fieri potest ut ea sit rerum conditio ut quamvis invitus aliquis cogatur prior proelium inire neque expectare donec eum hostis aggrediatur.

Thucyd. I. 53. εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν ΤΕ ἡμᾶς — καὶ τὰς σπονδὰς λύεΤΕ. Praecedens τε declarat λύΕΙΝ verum esse.

Thucyd. I. 53. τῶν δὲ Κορυθαίων τὸ μὲν στρατόπεδον ὅσον ἐπήκουσεν, ἀνεβόησεν εὐθὺς λαβεῖν τε αὐτοὺς καὶ ἀποκτεῖναι· οἱ δ' Ἀθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο. Vitiose haec composita sunt, nec quidquam iuvat Herwerdeni coniectura μὲν τό transponentis. Corrigendum esse arbitror expuncto τὸ μὲν στρατόπεδον in hunc

modum: τῶν δὲ Κορκυραίων ὅσοι ἐπήκουσαν ἀνεβόησαν. Pauci tantum verba legatorum in scapha ad Atheniensium naves missorum exaudire poterant.

Thucyd. I. 54. οἱ μὲν Κορίνθιοι — τροπαῖον ἔστησαν, — οἱ δὲ Κορκυραῖοι — τροπαῖον ἀντέστησαν — γνώμη δ' ἐκάτεροι τοιαῦδε τὴν νίκην προσεποιήσαντο. Deinde argumenta enumerat quibus utrique utebantur: Κορίνθιοι μὲν (ὡς addidi) κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ — καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτους — ναῦς τε καταδύσαντες. Recte et ordine procedunt omnia, sed ineptis additamentis inquinata sunt ea quae sequuntur. Κορκυραῖοι δὲ ὡς τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες καὶ [ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον] ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ναυάγια καὶ νεκροὺς καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρουόμενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι [ιδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς] καὶ [ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθηναῖοι] οὐκ ἀντεπέπλεον ἐκ τῶν Συβότων. Quoniam haec ex Corcyrensiumpersona dicuntur apparet spuria esse quae uncinis inclusimus, quia faciunt ad imminuendam laudem Corcyrensiumpersonae: ἀνείλοντο τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκρούς, sed ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον non sua virtute sed Atheniensium auxilio: Corinthii iis cesserunt sed ιδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς; Corinthii οὐκ ἀντεπέπλεον, sed ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον. Corcyrenses igitur haec callide dissimulaverant, sed lector nescio quis ea ex descriptione proelii cap. 49 sqq. in margine adscripsit.

Iam mihi vide quanto opere textus Thucydidei operis in libris quos habemus alienis additamentis sit contaminatus. In uno capite 44 haec παρεμβεβλημένα reperiuntur.

ὡς νενικηκότες.

ἔστησαν τροπαῖον.

ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον.

ιδόντες τὰς Ἀττικὰς ναῦς.

ἐπειδὴ ἦλθον οἱ Ἀθηναῖοι.

διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν.

Non dubito fore plerosque qui in animum nequeant inducere libros Thucydideos ad hunc modum esse interpolatos. Hi audiant mihi Galenum Tom. XVII. A. pag. 634 ita scribentem: δῆλον ὅτι παρεγγέγραπται τοῦτο πρὸς τινος οὐχ ὑφ' Ἰπποκράτους γέγραπται· τάχα δέ τις καὶ προσέγραψεν ἕνεκεν ἑαυτοῦ, καθάπερ

εἰώθαμεν ὑπόμνησιν ἐν τοῖς μετωπίοις (*in marginibus*) τὰ τοιαῦτα προσγράφειν, εἴτ' αἱ τῶν μεταγραφόντων τὸ βιβλίον ὡς αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ὄν εἰς τὸ ὕφος (*in textum*) αὐτὸ μετέθηκεν. et Tom. XVI. pag. 202. φαίνεται τοίνυν προσγραφὴν ὑπὸ τινος αὐθις δὲ εἰς τοῦδαφος ὑπὸ τοῦ βιβλιογράφου μετατεθεῖσθαι. Nemo ferme Thucydidem legebat quin aliquid in ora libri sui annotaret aut ad explanandum concisum et contortum scribendi genus aut veterem loquendi consuetudinem ad aequalium συνήθειαν componens aut quidquid notabile videretur in margine adscribens, unde Scholia passim παραγραφαί appellari videmus. ¹⁾ Thucydidi et aequalibus satis erat dicere τροπαῖον ἔξησαν, deinde adscripsit aliquis ὡς νενικηκότες et librarius ὡς αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως ὄν εἰς τὸ ὕφος αὐτὸ μετέθηκεν. Thucydides scripserat I. 144. ὅταν κάκεῖνοι ταῖς ἑαυτῶν ἀποδῶσι πόλεσι μὴ σφίσι ἐπιτηδείως αὐτονομεῖσθαι. In omnibus libris nunc legitur stulta interpolatio μὴ σφίσι [τοῖς Λακεδαιμονίοις] ἐπιτηδείως. suboluit olim fraus Graeco hominī nescio cui, qui annotavit: σφίσι τοῖς Λακεδαιμονίοις: οἶμαι τὸ ΤΟΙΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΙΣ ἀμάρτημα τοῦ γραφέως ἐνθέντος τῷ κειμένῳ (*sic textum appellant*) ὅπερ ἦν ἐρμηνεία τοῦ ΣΦΙΣΙΝ ἔξωθέν τινι πρότερον ἐπιτεθεῖσα. Scatet Thucydides ἐρμηνείαις huiuscemodi, et iure nunc, ut apud Comicum est:

ἡμεῖς τὸ τοιοῦτον ἐκκαθαίρομεν γένος.

Thucyd. I. 55. αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο [τοῦ πολέμου] τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους. Putavit aliquis αἰτίαν esse causam et addidit causa [belli], sed αἰτία est ἔγκλημα. Nunc demum intelligitur ἐς τοὺς Ἀθηναίους. Cf. I. 66. τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι αὗται προσεγεγένηντο ἐς ἀλλήλους. et I. 79. τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς τοὺς Ἀθηναίους.

Thucyd. I. 57. Ἀρχεστράτου τοῦ Λυκομήδους μετ' ἄλλων τεσσάρων στρατηγοῦντος. In libris est stulta scriptura μετ' ἄλλων

1) Ad Thucyd. I. 93. annotatur: ἐπέρχεται ὁ ξένος, παρέρχεται ὁ πολίτης. Supervenit alter qui addit: ἀκριβὴς ἡ παραγραφή. αὐτὸς γὰρ οὕτω περὶ τῶν Ἀθηναίων λέγει· (I. 72) «καὶ παρελθόντες ἔλεγον.» et ad I. 91. κακῶς γὰρ τοῦτο παραγράφεται.

ΔΕΚΑ pro τεσσάρων. More antiquo Δ est δέκα, ut Μ μύριοι, Χ χίλιοι, Η ἑκατόν, Π πέντε, apud recentiores contra Δ est τέσσαρες. Hinc turpis error natus est ut XI Praetores esse viderentur, quibus V alii accedunt cap. 61. Tandem verum vidit Krüger.

Thucyd. I. 58. ἔκ τε Ἀθηναίων — οὐδὲν ἡῦροντο ἐπιτήδειον. Emenda ἔκ τε Ἀθηναίων. Si Ἀθηναίων probum esset non ἔκ sed παρά dictum oportuit. Ἀθηναίων pro Ἀθηναίων saepe Critici optime reposuerunt sed hic illic idem mendum remansit.

Thucyd. I. 59. νομίσαντες δ' οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρὸς τε Περδίκκην πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει καὶ τὰ ξυναφεσῶτα χωρία. Consuetum est Thucydidi in talibus ἀδύνατοι ponere, ut in cap. 32. ἀδύνατοι δ' ὀρώμεν ὄντες — περιγενέσθαι. I. 105. νομίζοντες ἀδυνάτους ἔσεσθαι Ἀθηναίους βοηθεῖν. I. 117. ἀδύνατοι ὄντες ἀντισχεῖν. II. 81. ἀδύνατος ἔφη εἶναι — Ναύπακτον ἐρήμην ἀπολιπεῖν. II. 100. ἀδύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι. III. 37. ubi editur πολλάκις — ἔγνω δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατον εἶναι ἐτέρων ἄρχειν. emendandum est ἀδύνατος, et VI 102. pro ἔγνω ἀδυνάτοτος ἐσομένῳ — ἄλλῃ τρόπῳ περιγενέσθαι Thucydides scripserat ἔγνω ἀδύνατος ἐσόμενος.

Thucyd. I. 62. ἐστρατοπέδευοντο. Recte Herwerden: ἐστρατοπέδευοντο. στρατοπεδεύεσθαι est castra ponere, ἐστρατοπεδεῦσθαι castra habere. Sexcenties haec inter se confunduntur.

Thucyd. I. 62. 3. ἦν δ' ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστεύς τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντι ἐν τῷ Ἰσθμῷ παρατηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους. Postulat Graecitatis ratio ἔχοντα. Madvigius ἔχοντι expungebat: sed Aristeus ipse, non Aristei exercitus παρατῆρει τοὺς Ἀθηναίους.

Simillimum vitium commissum est I. 63. ἔδοξε δ' οὖν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ — βιάσασθαι, imo vero ξυναγαγόντα.

Thucyd. I. 69. ἐπισάμεθα οἷα ὁδῷ οἱ Ἀθηναῖοι [καὶ ὅτι] κατ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. Compositionis vitium tolletur ubi καὶ ὅτι deleveris.

Thucyd. I. 71. ἡσυχάζουσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα. Perperam τὰ expungitur. Sensus est ἄριστόν ἐσι πόλει τὰ νόμιμα ἀκίνητα εἶναι.

Thucyd. I. 72. ἔδοξε — τὴν σφετέραν πόλιν σημῆναι ὅση εἴη δύναμιν καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ἤδεσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν. Vitiata est verborum compositio, quia duo verba loco suo mota sunt. Repone: καὶ τοῖς τε πρεσβυτέροις ὑπόμνησιν ποιήσασθαι ὧν ἤδεσαν καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν.

Thucyd. I. 73. ὅπως μὴ — βουλεύσῃσθε. Vera lectio est βουλεύσῃσθε. Boni scriptores semper ὅπως et ὅτῳ τρόπῳ (quod idem est) ¹⁾ et ὅπως μὴ componunt cum futuris indicativi aut aoristis *secundis* coniunctivi. Perinde bonum est ὅπως μὴ λάθῃ et ὅπως μὴ λήσῃ, πάθῃ et πείσεται, λάβῃ et λήψεται, τύχῃ et τεύξεται, similiterque in omnibus aoristis *secundis*. Eadem plane ratio est in οὐ μὴ: aut enim οὐ μὴ γινῶσιν dicebant aut οὐ μὴ ὑποπτεύουσιν. Sophocl. *Electr.* vs. 42.

οὐ γάρ σε μὴ γήρα τε καὶ χρόνῳ μακρῷ
γινῶσ' οὐδ' ὑποπτεύουσιν ὧδ' ἠνθισμένον.

Librarii autem millenis locis mutata una vocali aut diphthongo indicativi formas in coniunctivos refingunt, unde aut soloeca aut barbara nascitur oratio. Barbarismi ὅπως ἐρῆς, λήσῃς, λήψῃται, δῆξῃται, φεύξωνται, ἔσωνται, ἀποσῆσωνται et similia passim in libris etiam optimis obvii nunc tandem sedulo emendati sunt, sed soloecismi ὅπως βουλεύσῃσθε, ὅπως ἀποδέξωνται, ὅπως τιμωρήσωνται, ὅπως ἀποσῆσωσιν III. 31 et 70, et similia sexcenta aequissimo animo Editores ferunt.

Praeterea scribe πῖθόμενοι pro πθῖθόμενοι. Vitium est saepe correctum, sed saepius etiam alibi corrigendum.

Thucyd. I. 74 παρεσχόμεθα — ναῦς — [ἐς τὰς τετρακοσίας] ὀλίγῳ ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν. Perdidiimus operam omnes qui olim quaesivimus utrum τετρακοσίας an τριακοσίας verum esset.

1) Thucyd. IV. 128. ἔπρασσαν ὑπὸ τρόπῳ τάχιστα τοῖς μὲν συμβῆσται, τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.

Optime enim Dobraeus verba ἐς τὰς τετρακοσίας deleri iussit. Nihil attinebat Graecis narrari, quis navium numerus fuerit. gloriantur totius classis duas ferme partes ($\frac{2}{3}$) se contulisse.

In iis quae continuo sequuntur lege: καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο μάλιστα ΔΗ ἐτιμήσατε ἄνδρα ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων. pro διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα.

Thucyd. I. 78. ἡμεῖς δ' ἐν οὐδεμιᾷ πω τοιαύτῃ ἀμαρτίᾳ ὄντες οὔτ' αὐτοὶ οὔθ' ὑμᾶς ὀρῶντες λέγομεν ὑμῖν — σπονδὰς μὴ λύειν. Restitue naturae ordinem οὔτ' αὐτοὶ ὄντες οὔθ' ὑμᾶς ὀρῶντες.

Thucyd. I. 80. πότερον ταῖς ναυσὶν; ἀλλ' ἥσσους ἐσμέν. — ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ πολλῷ ἔτι πλέον τούτου ἐλλείπομεν. Imo vero τούτῳ ἐλλείπομεν. HAC RE hostibus inferiores sumus. Idem est ἥσσους ἐσμέν ναυσὶν et ἐλλείπομεν χρήμασιν, non χρημάτων. Cf. V, 97. δικαιώματι γὰρ οὐδετέρους ἐλλείπειν ἡγοῦνται. et VI. 69. οὐ γὰρ δὴ προθυμία ἐλλιπεῖς ἦσαν οὐδὲ τόλμη. nempe idem est ἐλλιπεῖς ἦσαν quod ἐνέλειπον.

Apud Thucyd. I. 80. Archidamus rex Spartanorum in hunc modum verba facit: καὶ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἐμπειρὸς εἰμι, ὃ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὀρῶ, ὥς μὴτ' ἀπειρία ἐπιθυμῆσαι τινὰ τοῦ ἔργου, ὅπερ ἂν ΠΟΛΛΟΙ πάθοιεν, μὴτ' ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα. Quo sensu in his πολλοὶ dicatur aut quae tandem sit haec oppositio nemo facile dicet. Est enim manca et imperfecta oratio amisso uno vocabulo ad sententiam perficiendam necessario, quod nobis est investigandum. Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου Λακεδαιμονίων βασιλεὺς regnavit per annos XLII (469—427) et quum haec diceret anno 431 regni annum trigesimum octavum agebat proventus aetate. Dicit igitur et se et aequales suos consenuisse in armis μὴδ' ἀπειρία ἐπιθυμῆσαι τοῦ ἔργου, quibus opponit eos qui nullum dum belli usum habentes bellandi cupiditate flagrabant. Γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος, ut est in proverbio. Sunt hi iuvenes, bellatores „*novi adolescentuli*” et Archidamus, ut aetate grandiores solent, senilem prudentiam cum fervore inventutis comparans dixerat: ὅπερ ἂν πολλοὶ ΤΩΝ ΝΕΩΤΕΡΩΝ πάθοιεν, ut apud Homerum est:

αἰεὶ δ' ὀπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἡερέθονται.

Conf. Thucyd. II. 8. τότε δὲ καὶ νεότης πολλὴ μὲν οὔσα ἐν τῇ Πελοποννήσῳ, πολλὴ δ' ἐν Ἀθήναις οὐκ ἀκουσίως ὑπ' ἀπειρίας ἤπτετο τοῦ πολέμου.

Thucyd. I. 81. τίς οὖν ἔσται ἡμῖν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἡ ναυσὶ κρατήσομεν ἢ τὰς προσόδους Ἀφαιρήσομεν ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι βλαψόμεθα τὰ πλέω. *Proprium in hac re verbum est ὑφαιρεῖν, non ἀφαιρεῖν.* III. 13. Ἀθηναίους ῥᾶον καθαιρήσετε ὑφαιροῦντες αὐτῶν τοὺς συμμάχους. et III. 82. ὁ δὲ πόλεμος ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν, nam ὑφαιρεῖν est paullatim et pedetentim non vi aperta sed callide et per occasionem Atheniensium socios ad defectionem impellere.

Thucyd. I. 82. καὶ ἦν μὲν ἑσακουασί τι πρεσβευομένων ἡμῶν ταῦτα ἄριστα· ἦν δὲ μὴ — ἵμεν ἐπ' αὐτούς. Herwerden ταῦτα ἄριστα expunxit. Saepe tamen sic optimos scriptores audies dicentes. Unum apponam Hippocratem *de morbis mulierum* Tom. I. pag. 602. Ermerin.: ἦν μὲν δυνατόν ἢ εἴσω ἀπῶσαι ἄμφω — ταῦτα ἄριστα· ἦν δὲ μὴ οἶόν τε ἢ κτέ. *Observasse mihi videor ellipsin habere locum ubi sequitur εἰ δὲ μή, ut in notissimo Thucyd. III. 3. καὶ ἦν μὲν ξυμβῇ ἢ πεῖρα, εἰ δὲ μή, Μυτιληναίοις εἰπεῖν κτέ.* sed ubi ἦν δὲ μή additur ellipsin non apparere, ut hoc loco.

Thucyd. I. 86. ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας. In quibusdam libris ἐπὶ scriptum est pro πρὸς. Vera lectio est: Ἰώμεν ἐπὶ τοῦς ἀδικοῦντας.

Thucyd. I. 87. ὅτῳ δὲ μή, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα. Rectissime Herwerden passim restituit elisiones et crases Atticis usitatas, sed a Graeculis obscuratas. Nonnullis tamen male pepercit. Constanter enim dicebant τὰγαθα, τὰπιτήδεια, τὰπινίκια, τὰπὶ-χειρα, et τοῦπ' ἐμοί, τὰπὶ Θράκης et sic τὰπὶ θάτερα, non τὰ ἐπὶ et fortasse τὰπὶ τούτοις. I. 65. reponendum.

Thucyd. I. 89. Λεωτυχίδης μὲν — ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου [συμμάχους]. οἱ δ' Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἀπ'

Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου [ξύμμαχοι] — ὑπομείναντες Σητὸν ἐπολιόρκουν. Expunge molestum ξυμμάχους et ξύμμαχοι. Si Leotychides τοὺς ξυμμάχους ἔχων rediisse domum dicitur videri possit suos cives in Asia reliquisse praeter auctoris sententiam. Recte dicitur τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου reduxisse, quibus opponuntur οἱ ἀπ' Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου.

Thucyd. I. 89. τοῦ περιβόλου βραχέα εἰσήκει καὶ οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ ἐπεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν. Repone καὶ Αἱ οἰκίαι. Usitatus est καὶ τῶν οἰκιῶν αἱ μὲν, sed maluit Ὀμηρικῶς dicere ut:

τῷ δὲ δύο σκοπέλω τὸ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἴκανεν.

Saepe Thucydides hac compositionis forma utitur, veluti II. 95. δύο ὑποσχέσεις τὴν μὲν βουλόμενος ἀναπρᾶξαι, τὴν δὲ αὐτὸς ἀποδοῦναι, et saepius alibi.

Thucyd. I. 91. κελεύει αὐτοὺς — πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἄνδρας, οἵτινες [χρησοὶ καὶ] πισῶς ἀπαγγελοῦσι σκεψάμενοι. Quamquam nullo pacto excogitare possum quomodo χρησοὶ καὶ interpolari potuerit, tamen quia prorsus absona ea verba sunt eliminanda censeo. Non solebant ἄνδρες μοχθηροί, credo, legari et satis est in ea re et omnibus usitatum dicere: πέμπειν πρέσβεις, vel ἄνδρας, οἵτινες cum futuro οἵτινες ἀξιώσουσι, παρακαλοῦσι, διαλέγονται aut simile quid.

De hac ipsa re scribens Cornelius Nepos in Themist. 7. ita dicit: *aequum esse illos viros bonos nobilesque mittere, quibus fides haberetur*. Itaque οἵτινες χρησοί in suo libro repperit, sed vitia et menda Codicum Thucydidis Cornelio Nepote sunt aliquanto antiquiora.

Thucyd. I. 91. τὴν — πόλιν ὅτ' ἐδόκει ἐκλιπεῖν ἄμεινον εἶναι, et post pauca: δοκεῖν οὖν σφίσι καὶ νῦν ἄμεινον εἶναι τὴν ἑαυτῶν πόλιν τεῖχος ἔχειν. Badhamus probante Herwerdeno bis expunxit ἄμεινον εἶναι, quod fortasse priore loco abesse poterat sed secundo loco necessarium est. Recte enim dicitur ἐδοξε τεῖχος τῇ ἑαυτῶν πόλει περιβαλεῖν aut ἐδοξε τὴν ἑαυτῶν πόλιν τειχίζειν, sed non item ἐδόκει τὴν ἑαυτῶν πόλιν τεῖχος ἔχειν sive τετειχίσθαι. Saepius ἐδόκε, vel ἐδοξε ἄμεινον εἶναι.

Neminem offendit quod dicit Pericles I. 141. ὥς ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι, et satius est non tangere VI. 99. ὑποτειχίζειν δὲ ἄμεινον ἐδόκει εἶναι. et VI. 34. δοκεῖ δέ μοι — ἄμεινον εἶναι et compluribus aliis locis.

Thucyd. I. 95. ξυνέβη — τοὺς ξυμμάχους — παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου [στρατιωτῶν]. Mirum neminem offendisse in στρατιωτῶν, quasi ea res in *militum* potestate fuerit. Expuncto inepto emblemate πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου (ξυμμάχων) optime habent omnia. Eodem modo dixerat paullo ante I. 89. Λεωτυχίδης — ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου, ubi ξυμμάχους ab interpolatore additum vidimus.

Thucyd. I. 101. πλεῖστοι δὲ τῶν Εἰλώτων ἐγένοντο οἱ τῶν παλαιῶν Μεσσηνίων [τότε δουλωθέντων] ἀπόγονοι. Deleto emblemate omnia rectissime procedunt. Non erat opus Graecis narrare τοὺς παλαιούς Μεσσηνίους δουλωθῆναι ποτε. Satis erat argumenti eorum posteros Εἰλωτας εἶναι et durissimum sub saevis dominis servitutem servire. Videtur aliquis in margine ad Μεσσηνίων olim adscripsisse τῶν ποτο δουλωθέντων.

Thucyd. I. 104. Ἰνάρως δ' ὁ Ψαμμιτίχου [Λίβυς] βασιλεὺς Λιβύων τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ. Evidens emblemata. Emendate legitur I. 110. Ἰνάρως δὲ ὁ Λιβύων βασιλεύς.

Thucyd. I. 111. Ὀρέτης δ' Ἐχεκρατίδου [υἱός] τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως. Nemo in talibus addit υἱός. Cf. VI. 54. ὑπὸ Ἰππάρχου τοῦ Πεισιστράτου, ubi Scholion est: Πεισιστράτου: υἱοῦ δηλονοτι.

Idem mendum sustulit Herwerden III. 26. ὑπὲρ Πausanίου τοῦ Πλειστοάανκτος [υἱός].

Thucyd. I. 115. ἀποδόντες Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζῆνα καὶ Ἀχαΐαν. et IV. 21. ἀποδόντες — Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζῆνα καὶ Ἀχαΐαν. Actum egi pro absurdo Ἀχαΐαν utroque reponens Ἀλιᾶς, namque dudum Krügerus verum viderat. Caeterum stulta lectio antiquissima est. Aristides in suis libris Ἀχαΐαν legerat, ut hi quatuor loci declarant: Tom. I. pag. 257.

Dind. τοῖς δὲ Ἑλλησιν — ἀπέδωκε Μέγαρα, Τροιζῆνα, Πηγὰς, πᾶν τὸ Ἀχαϊκόν. Tom. I. pag. 278. ἀπέδωκεν ἐκοῦσα Μέγαρα, Νίσαιαν, Τροιζῆνα, Ἀχαΐαν, Πηγὰς. Tom. I. pag. 585. καὶ μὴν καὶ Ἀχαΐαν γε καὶ ἕτερα μέμνησθε ἀποδόντες. Tom. II. pag. 199. ἔχοντας Μέγαρα, Νίσαιαν καὶ Τροιζῆνα καὶ Πηγὰς καὶ Ἀχαΐαν ἔπεισε (Pericles) ταῦτα ἀποδόντας εἰρήνην συνθέσθαι. Quis dixerit quamdiu ante Aristidem turpe mendum libris inhaeserit?

Thucyd. I. 115. τῶν δὲ Σαμίων τινὲς — ξυνθέμενοι τῶν ἐν τῇ πόλει τοῖς δυνατωτάτοις καὶ Πισσούθνῃ τῷ Ὑστάσπου [ξυμμαχίαν], ὃς εἶχε Σάρδεις τότε — διέβησαν ὑπὸ νύκτα εἰς τὴν Σάμον. Non uno indicio apparet ξυμμαχίαν esse interpolatum. Ridiculum est enim exsules aliquot patria extorres et inopes dici ξυμμαχίαν ξυνθέσθαι. Solum ξυνθέμενοι rei naturae congruum est, quod de iis dicitur qui pacta aut conventa inter sese constituerunt aut privatim aut publice. Imprimis frequens eo sensu est perfectum ξύγκειται, ξυνέκειτο, τὸ ξυγκείμενον quod constitutum est. Praeterea eo loco interpositum est ξυμμαχίαν, ut vel id ipsum satis fraudem arguat. Non possunt enim divelli Πισσούθνη τῷ Ὑστάσπου, ὃς εἶχε Σάρδεις τότε.

Thucyd. I. 115. τοὺς ὁμήρους Κλέψαντες ἐκ Λήμνου. Potior est librorum quorundam lectio Ἑκκλέψαντες. Κλέπτειν de rebus poni solet *furtim* aut *furto surripere*, ἐκκλέπτειν de personis *clam subducere*. Herod. II. 115. τοῦ σεῶντοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα — οἷχεο ἐκκλέψας. In Aristophanis *Acharn.* vs. 524. legendum:

πόρνην δὲ Σιμαίθαν ἰόντες Μεγάραδε
νεανίαι Ἑκκλέπτουσι.
καθ' οἱ Μεγαρής
ἀντεξέκλεψαν Ἀσπασίας πόρνα δύο.

Thucyd. I. 118. ὁ δὲ (Apollo) ἀνεῖλεν πῦτοῖς — κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι καὶ αὐτὸς [ἔφη] ξυλλήψεσθαι καὶ ἄκλητος. Tolle inutile fulcrum ἔφη adiectum a Graeculo qui non concoquebat accusativum νίκην ἔσεσθαι cum nominativo αὐτὸς ξυλλήψεσθαι compositum. Utrumque pendet ab ἀνεῖλεν. Oraculum

edidit Apollo eos si summa vi bellum gererent victores fore sequere et vocatum et invocatum opitulaturum esse.

Recurrit eadem interpolatio II. 54. (ὁ θεός) ἀνεῖλε κατὰ κράτος πολέμοισι νίκην ἔσεσθαι καὶ αὐτὸς [ἔφη] ξυλλήψεσθαι, ubi Herwerden admonitus importunum ἔφη sustulit.

Thucyd. I. 123. οὐ γὰρ δίκαιον ἂν τῇ ἀπορίᾳ ἐκτῆθῃ τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι. Emenda ἀπολέσαι. Sententia est enim: ἀδικοῦσι γὰρ οἱ ἀπολέσαντες τῇ περιουσίᾳ ἂν τῇ ἀπορίᾳ οἱ πρόγονοι ἐκτῆσαντο.

Thucyd. I. 126. καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμψαντες [οἱ Λακεδαιμόνιοι] ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ. Insulsissime insertum est οἱ Λακεδαιμόνιοι. Omnia quae praecedunt de Lacedaemoniis narrantur: cap. 125. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι — ψῆφον ἐπήγαγον τοῖς συμμάχοις. cap. 126. ἐν τούτῳ δ' ἐπρεσβεύοντο (Lacedaemonii) tum quasi obliti essemus: πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι.

Thucyd. I. 126. ἤλασαν μὲν οὖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους, ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης — τοὺς τε ζῶντας ἐλαύνοντες καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὄσῃ ἀνελόντες [ἐξέβαλον]. In his ἐξέβαλον, quod verborum compositionem corrumpit, Scholion est ad ἤλασαν.

Thucyd. I. 128. ἀντεκέλευον δὲ ΚΑΙ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν. Videri possit καὶ verbo ἈΝΤΕκέλευον additum male abundare, sed noli tangere. Compara I. 105. ἀνθίσασαν τροπαῖον καὶ αὐτοί. et I. 62. ἀντικαθίσαντο καὶ αὐτοὶ ἀντεπέπλεον. et IV. 124. ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί. et V. 6. ἀντεκάθητο καὶ αὐτός. et multis aliis locis.

Thucyd. I. 128. οἱ Λακεδαιμόνιοι — τῶν Εἰλώτων ἰκέτας ἀπαγαγόντες διέφθειραν· δι' ὃ δὴ καὶ σφίσιν [αὐτοῖς] νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι. Confunduntur in libris σφίσιν et σφίσι αὐτοῖς quamquam perfacile est quid cuique loco conveniat videre. In libr. I. 19. οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες φόρου τοὺς συμμάχους ἡγοῦντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσιν

[αὐτοῖς] μόνον ἐπιτηδείως ὅπως πολιτεύσουσι θεραπεύοντες. Compara I. 144. τὰς πόλεις αὐτονόμους ἀφήσομεν — ὅταν κἀκεῖνοι ταῖς αὐτῶν ἀποδῶσι πόλεσι μὴ ΣΦΙCIN ἐπιτηδείως αὐτονομεῖσθαι. et I. 76. ὑμεῖς γοῦν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ἴMIN ὠφέλιμον κατασησάμενοι ἐξηγεῖσθε. Perspicuum est neque his locis σφίσιν αὐτοῖς et ὑμῖν αὐτοῖς recte dici posse neque illis locis recte dictum esse.

Thucyd. I. 131. ἐπειδὴ (Pausanias) τῇ Ἑρμιονίδι νηὶ τὸ δεύτερον ἐκπλεύσας [οὐ κελευσάντων αὐτῶν] τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν. Compara cum his ea quae praecedunt cap. 128. Πausanias — δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δ' αὐτὸς τριήρη λαβὼν Ἑρμιονίδα [ἄνευ Λακεδαιμονίων] ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλάσποντον et facile senties quo iure Herwerdenus ἄνευ Λακεδαιμονίων expunxit eodem et etiam meliore inepte abundans οὐ κελευσάντων αὐτῶν eliminari oportere.

Praeterea ne Attica quidem oratio est. *Iniusse Lacedaemoniorum* recte dicitur ἄνευ τῶν Λακεδαιμονίων vel οὐ πείσας (πιθῶν) τοὺς Λακεδαιμονίους, sed nemo Veterum οὐ κελεύων eo sensu dicebat.

Est operae pretium comparare V. 42. πυκθανόμενοι ὅτι καὶ Βοιωτοῖς ἰδίᾳ ξυμμαχίαν πεποίηται. ubi Scholion est ἰδίᾳ: ἄνευ τῶν Ἀθηναίων. Manifestum est eiusdemmodi Scholion illo loco ex margine in textum irrepsisse.

Thucyd. I. 133. πίCιν [ἐκ τοῦ ἱεροῦ] διδόντος τῆς ἀνασάσεως. Herwerden molesta verba delevit. Sed undenam, quaeso, irrepere potuerunt? Ego loco mota esse arbitror et sic scribendum: πίCιν διδόντος τῆς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀνασάσεως.

Thucyd. I. 134. (Lacedaemonii) τοῦ τε οἰκήματος τὸν δροφον ἀφεῖλλον καὶ τὰς θύρας ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν (Pausaniam) [καὶ ἀπολαβόντες ἔσω] ἀπωκοδόμησαν. Verba καὶ ἀπολαβόντες ἔσω neque quidquam ad rem faciunt neque sententiae aliquid addunt, neque ἔσω pro ἔνδον apud bonos scriptores umquam legitur.

Thucyd. I. 137. Themistocles dedit litteras ad regem Persa-

rum γράψας τὴν ἐκ Σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν [ἦν ψευδῶς προσεποιήσατο] τότε δι' αὐτὸν οὐ διάλυσιν. Non muto veterem sententiam aliena manu adiecta esse verba ἦν ψευδῶς προσεποιήσατο. Non persuasi Herwerdeno, qui haec Stahlī verba apponit „*Repugnat Herodotus, quare delet Cobet Mn. XI. 375, sed aliter atque Herodotus de ea re Thucydides iudicasse potest.*

Non potuit Thucydides dubitare quin vera sint quae apud Herodotum VIII. 109 leguntur. Quum id ageretur ut pontes in Hellesponto solverentur Themistocles callide dissuasit et Athenienses retinuit. Θεμιστοκλῆς μὲν ταῦτα λέγων διέβαλλε (id est ἐφενάκιζε), Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο VIII. 110. Num putemus haec Thucydidi ficta et falsa visa fuisse? Sed fac ita esse, cur Thucydides Themistoclis epistolam describens iudicium suum sine ulla causa interponit? Interponit iudicium autem? imo vero odiose ei obloquitur eumque mendacii arguit (ψευδῶς προσεποιήσατο). Hoccine est Thucydideae gravitatis, quod ne Theopompus quidem fecisset? Sed sunt etiam alia fraudis indicia: estne Graecum ψευδῶς προσποιεῖσθαι? Potestne fortasse aliquis ἀληθῶς προσποιεῖσθαι? Athenienses in ea re dixissent: ἦν ἐπλάσατο. Est etiam aliud in his fraudis indicium, quod me iudice in tali re gravissimum est. Vide mihi quam importuna et absurda sede id additamentum collocatum sit. Quis tandem, qui aliquamdiu Graecorum consuetudine usus est, praesertim admonitus non sentit in verbis τὴν τῶν γεφυρῶν τότε δι' αὐτὸν οὐ διάλυσιν inter τὴν et διάλυσιν nullo pacto ἦν ψευδῶς προσεποιήσατο interponi posse? Si quam maxime his verbis esset opus non alio loco quam post διάλυσιν poni potuissent. Nunc ex margine irrepserunt et pervertunt omnia.

Thucyd. I. 138. Themistocles per unum annum τῆς Περσίδος γλώσσης ὅσα ἐδύνατο κατενόησεν. Audi nunc Cornelium Nepotem Themist. 10. *ille omne illud tempus (annuum) literis sermonique Persarum se dedit, quibus adeo eruditus est ut multo commodius dicatur apud regem verba fecisse quam hi poterant qui in Perside erant nati.* Sic verba Thucydidis ὅσα ἐδύνατο verissima stulte ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνενίχηκεν.

Thucyd. I. 138. 6. τὰ δ' ὅσα (Themistoclis) Φασὶ τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν [θάπτειν] ὥς ἐπὶ προδοσίᾳ Φεύγοντος. Herwerden ἐνθάπτειν substituit, sed multo melius verbum inutile et non satis rei accommodatum, τὰ ὅσα θάπτειν, eliminabitur.

Thucyd. I. 139. 4. πολλοὶ ἔλεγον — καὶ ὥς χρὴ πολεμεῖν καὶ ὥς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης [ἀλλὰ καθελεῖν]. Vitiose bis idem sic dicitur. Addita haec sunt ex cap. 139. 1. προὔλεγον τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελοῦσι μὴ ἂν γενέσθαι πόλεμον.

Thucyd. I. 140. 2. ferociter Pericles dixerat: καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη καὶ οὐκέτι αἰτιώμενοι πάρεισιν· οἱ δὲ τελευταῖοι οἷδε ἤκοντες καὶ τοὺς Ἑλληνας προαγορεύουσιν αὐτονόμους ἀφιέναι. In libris post πάρεισιν hic pannus assutus est: [Ποτειδαίας τε γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι καὶ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν], quae omnia paullo ante cap. 139. 1. iisdem verbis leguntur et omnibus Atheniensibus perinde erant nota.

Post pauca scribe: εἰ τὸ (περὶ) Μεγαρέων ψήφισμα μὴ καθελοίμεν. et expunge τι in verbis: τὸ γὰρ βραχὺ [τι] τοῦτο.

Thucyd. I. 141. τὴν γὰρ αὐτὴν δύναται δούλωσιν ἢ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις. Si ita dicitur *una ei eadem* est δικαίωσις, ut ἡ ὁσία καὶ δικαία ψῆφος, ἡ ἐμὴ καὶ σὴ Φιλία. Quod quum sit absurdum scribe ἢ τε μεγίστη καὶ Ἡ ἐλαχίστη δικαίωσις.

Thucyd. I. 142. τὸ δὲ ναυτικὸν τέχνης ἐστίν, ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται ὅταν τύχη ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γενέσθαι. Contra loci sententiam et praeter scriptoris mentem dictum est ὥσπερ καὶ ἄλλο τι pro Εἰπερ καὶ ἄλλο τι id est παντὸς μᾶλλον sive πάντων μάλιστα. ut I. 73. καὶ ἅμα εἶπερ τινὲς καὶ ἄλλοι ἄξιοι νομίζομεν εἶναι τοῖς πέλας φόγον ἐπενεγκεῖν, et passim alibi. Manifestum igitur tenemus interpolationem in libro IV. 55. ἔς τε τὰ πολεμικὰ εἶπερ ποτὲ [μάλιστα δὴ] ὀκνηρότεροι ἐγένοντο.

Quanta arte ad rem maritimam optime constituendam opus

ostendit dicendo: οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχη, ἐκ παρέργου μελε-
τᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γίγνεσθαι.

Thucyd. I. 144. νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμψωμεν,
imo vero τούτοις nunc hos responso dato dimittamus. Neque
Graece τούτοις neque Latine his pro hos recte poni potest.
Ἀποπέμψωμεν obiecto carere non potest, ἀποκρινάμενοι potest.

Thucyd. I. 144 ἀποκρινάμενος — τὰς πόλεις ὅτι αὐτονόμους
ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπείσαμεθα, [καὶ] ὅταν
κάκεῖνοι τῆς αὐτῶν ἀποδῶσι πόλεσι μὴ σφίσιν ἐπιτηδείως αὐτονο-
μεῖσθαι. Quia exceptio posita est διὰ μέσου, perspicuum est
καὶ esse eliminandum, namque coniuncta sunt τὰς πόλεις αὐτο-
νόμους ἀφήσομεν ὅταν κάκεῖνοι κτέ.

AD LIBRUM II.

Thucyd. II. 2. θέμενοι δ' ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα τοῖς μὲν
ἐπαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο. Confunduntur ubique locorum ἄγειν
— ἀγαγεῖν et ἄγεσθαι — ἀγαγέσθαι, sed utrum sit verius
ubique natura rei continuo aperit. Praecedit: ἐσηγάγοντο δὲ
καὶ ἀνέφξαν τὰς πύλας, itaque corrigendum est τοῖς ἐπαγαγο-
μένοις οὐκ ἐπείθοντο.

Thucyd. II. 3. 4. προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ἦσαν.
Repone imperfectum προσέβαλλον. Praecedit ἐχώρουν ἐπ' αὐτούς
et sequitur ἦσαν.

Etiam in sq. capite scribe αὐτῶν τε προσβαλλόντων καὶ τῶν
γυναικῶν — ὀλολυγῇ χρωμένων.

Thucyd. II. 4. 3. τῶν Πλαταιῶν τις τὰς πύλας ἢ ἐσῆλθον [καὶ]
αἵπερ ἦσαν ἀνεφγμέναι μόναί. Tolle molestam copulam, cui
nullus hic locus est.

Thucyd. II. 4. 5. ἐσπίπτουσιν ἐς οἶκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τεί-
χους καὶ αἱ [πλησίον] θύραι ἀνεφγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι

πύλας [τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος] εἶναι καὶ ἀντικρὺς δίοδον ἐς τὸ ἔξω. Badhamo assentior transponenti: ὁ ἦν τοῦ τείχους πλησίον καὶ αἱ θύραι. In sqq. τοῦ οἰκήματος expellunt, sed non est satis. Dele etiam τὰς θύρας et optime omnia procedent: ἐσπίπτουσιν — οἰόμενοι πύλας εἶναι καὶ ἀντικρὺς δίοδον ἐς τὸ ἔξω.

Thucyd. II. 4. 7. (Thebani) ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ὅπλα χρήσασθαι ὃ, τι ἂν βούλωνται. Necessaria est verborum transpositio in hunc modum: παραδοῦναι τὰ ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς ut IV. 21. χρή τὰ μὲν ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς — παραδόντες κομισθῆναι Ἀθήναζε. et IV. 30. τά τε ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς παραδοῦναι. et IV. 37. εἰ βούλοιτο τὰ ὅπλα παραδοῦναι καὶ σφᾶς αὐτοὺς. et IV. 38. τὰ ὅπλα παρέδωκαν καὶ σφᾶς αὐτοὺς. Potest alterutrum omitti. Passim legitur παρέδωκαν σφᾶς αὐτοὺς, aut solum τὰ ὅπλα παραδοῦναι, ut apud Thucydidem IV. 37. et IV. 10. τοὺς Λακεδαιμονίους — ἀνάγκη οὐδεμιᾷ ἡξίουν τὰ ὅπλα παραδοῦναι. Etiam ea de causa transponenda sunt verba ut coniungantur σφᾶς αὐτοὺς χρήσασθαι ὃ, τι ἂν βούλωνται, quod de armis dici ineptum est.

Thucyd. II. 5. 5. κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους λέγοντες — τὰ ἔξω μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μὴ καὶ αὐτοὶ [ἔφασαν] αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν οὓς ἔχουσι ζῶντας. Herwerdeno ἔφασαν expungenti assentior, sed αὐτοὶ αὐτῶν τοὺς ἄνδρας intolerabile est. Quia pronomen αὐτῶν prorsus est supervacaneum veram lectionem hanc esse existimo: καὶ αὐτοὶ τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν οὓς ἔχουσι ζῶντας.

Thucyd. II. 6. Athenienses ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα κελεύοντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι Θηβαίων. Iure offendit in his Herwerdenus, qui annotat: „*verba κελεύοντες εἰπεῖν fortasse sunt insiticia.*” unum tantum verbum est eliminandum, nempe εἰπεῖν. Rectissime enim habet κελεύοντες μηδὲν νεώτερον ποιεῖν. Duplici autem modo in tali re loquuntur, aut ἔπεμψαν κήρυκα, πρέσβεις κελεύοντες, λέγοντες, aut ἐροῦντα, ἐροῦντας, κελεύσεντα, κελεύσοντας. Utramque formam coniunxit Thucydides II. 85. πέμπει ὁ Φορμίων ἐς τὰς

Ἀθήνας — ἀγγελοῦντας καὶ — φράσσοντας καὶ κελεύων ναῦς ὅτι πλείσας διὰ τάχους ἀποσεῖλαι.

Thucyd. II. 6. 2. τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἡγγέλθη εὐθὺς τὰ [περὶ τῶν Πλαταιῶν] γεγενημένα — καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα. Non est Graecum τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα aut τὰ περὶ τῶν Ἀθηναίων γεγενημένα, nam Πλαταιῶν sunt cives, urbs constanter apud Thucydidem ἡ Πλάταια appellatur. Sed illa verba tam vitiosa sunt quam inutilia, etiam quod continuo sequitur: ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα.

Recte Herwerden II. 7. et II. 10 pro ἐν Πλαταιαῖς correxit Πλαταιᾶσιν.

Thucyd. II. 7. 3, Ἀθηναῖοι τὴν ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον. Scribendum ξυμμαχίδα. Similiter II. 10. περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησόν καὶ τὴν ἔξω ξυμμαχίαν repono ξυμμαχίδα. et IV. 118. 4. κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ τὴν ξυμμαχίαν, imo vero ξυμμαχίδα, et paullo ante lege: μὴ ἐπιμισγομένους ἐς τὴν ξυμμαχίδα. et V. 33. 2. οἱ δὲ Μαντινῆς — αὐτοὶ τὴν ξυμμαχίαν ἐφρούρουν, vera lectio est τὴν ξυμμαχίδα.

Thucyd. II. 7. πρεσβείας τε μέλλοντες πέμπειν παρὰ βασιλέα καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους. Sitne πρεσβείας verum an πρέσβεις ex libris sciri non potest, qui ubique in his variant. Si una et eadem legatio ad diversos mittitur πρέσβεις necessarium est, si plures legationes mittuntur ad longe dissitos, veluti ad regem Persarum et in Thraciam, πρεσβείας habet locum, sed perinde bene πρέσβεις etiam in tali re ponitur.

Thucyd. II. 8. homines, inquit, multo magis Lacedaemoniis favebant ἄλλως τε καὶ προειπόντων ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν. ἔρρωτό τε πᾶς καὶ ἰδιώτης καὶ πόλις εἴ τι δύναίτο καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς· ἐν τούτῳ τε κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἐκάσῳ τὰ πράγματα ᾧ μὴ τις αὐτὸς παρέσαι. Comparandus est locus IV. 14. καὶ ἐν τούτῳ κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἕκαστος ᾧ μὴ τινι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῆν. Non potest melius ardor animi, quo tum quisque flagrabat, quam his verbis describi. Sed non est integra utriusque loci scriptura neque facile est ita veram lec-

tionem reperire ut vitii origo appareat. Sanum non est ἔδοκει ἐκάσῳ — ὥ μή TIC αὐτὸς παρέσαι, quia τις vitiose abundat. Vitiosum est ὥ μή τινι pro ὥτινι μή, neque Athenienses dicebant ὥτινι sed ὅτῳ. Legendum esse suspicor: ἐν τούτῳ τε κεκωλύσθαι (sic Herwerden) ἔδοκει τὰ πράγματα ὥ μή αὐτὸς παρέσαι. et: καὶ ἐν τούτῳ κεκωλύσθαι ἔδοκει ἐκάστῳ ὥ μή καὶ αὐτὸς παρῆν.

Thucyd. II. 9. 5. ναυτικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι, — ἱππέας δὲ Βοιωτοὶ, — αἱ δ' ἄλλαι πόλεις πεζόν [παρεῖχον]. Optime Herbst. παρεῖχον induxit. Solent enim magistelli sic elegantes ellipses explere et Thucydides eo sensu non παρέχειν dicit, sed παρέχεσθαι. Cf. II. 9. 5. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Χῖοι, — οἱ δ' ἄλλοι πεζὸν καὶ χρήματα, et sic passim.

Thucyd. II. 10. ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγούς τῶν πόλεων πασῶν καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει [καὶ ἀξιολογώτατους] παρῆναι τοιάδε. Spuria sunt verba καὶ ἀξιολογώτατους, quibus nescio quis interpretari voluit quid esset τοὺς μάλιστα ἐν τέλει. Eosdem dici τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογώτατους declarat articuli omisio: namque sic dixisset καὶ τοὺς ἀξιολογώτατους. In civitate sunt ἄνδρες ἀξιόλογοι, non in castris, ubi nulli sunt ἀξιόλογοι πλὴν τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει. Cf. I. 10. ἔξω τῶν βασιλέων καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει.

Eodem sensu dici τοὺς μάλιστα ἐν τέλει et ἀξιολογώτατους declarat locus III. 109. σπένδονται — τοῖς ἄλλοις ἄρχουσι τῶν Πελοποννησίων καὶ ὅσοι αὐτῶν ἦσαν ἀξιολογώτατοι ἀποχωρεῖν κατὰ τάχος.

Thucyd. II. 11. ἡ γὰρ Ἑλλάς πᾶσα — προσέχει τὴν γνώμην εὖνοιαν ἔχουσα ΔΙΑ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος. Thucydidea consuetudo est in tali re κατὰ ponere κατὰ Φιλίαν, κατ' ἔχθος, κατ' ἔχθραν, κατ' ἀχθηδόνα, κατὰ διάφορον et similia complura. Magistelli sedulo annotant: ἡ κατὰ ἀντὶ τῆς διὰ, et hinc factum est ut διὰ nonnumquam in locum τῆς κατὰ irrepserit.

Thucyd. II. 11. 7. πᾶσι γὰρ — ὀργὴν προσπίπτει, καὶ [οἱ] λογισμῷ ἐλάχισα χρώμενοι θυμῷ πλεῖστα ἐς ἔργον καθίστανται.

Usener probante Herwerdeno *οἱ* delevit. Nollem factum. Nova sententia est, non prioris continuatio. Illa enim in omnes homines cadit, haec in partem hominum. Accedit testis locuples Galenus Tom. V. pag. 503. Kühn. ἀρκεῖ δὲ καὶ Θουκυδίδης λέγων· καὶ οἱ λογισμῶ ἐλάχισα χρώμενοι θυμῶ πλεῖστα εἰς ἔργον καθίστανται.

Thucyd. II. 12. 4. ἔγνω δ' Ἀρχίδαμος ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέν πω ἐνδωσείουσιν. In solo Palatino Codice (E) ex correctione scriptum est ἐνδωσείουσιν pro ἐνδώσουσιν. Arrisit haec lectio Herwerdeno, qui recepit in textum. Sed ἐνδωσείω pugnat cum natura verborum in — σείω, quae omnia notionem continent rei iucundae et gratiae, cuius quis cupidus esse possit, quod non cadit in verbum ἐνδιδόναι *cedere, a contentione desistere, dare manus* et similia, id quod utile ac necessarium esse potest, sed gratum et iucundum esse non potest. Rectissime dicitur ἀπαλλαξείω τοῦ πολέμου, id est ἀπαλλαγήναι ἐπιθυμῶ, sed ἐπιθυμῶ ἐνδιδόναι contra naturam est.

Thucyd. II. 13. ἦν — τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπη [καὶ μὴ δηώσῃ]. Non debebat Herwerden „*subdubitare an καὶ μὴ δηώσῃ genuina sint*” quia in vicinia legitur. τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἐαυτοῦ — ἦν ἄρα μὴ δηώσωσιν οἱ πολέμιοι, non enim solent optimi scriptores verba eadem iterare, quod teneram aurem laedit.

Thucyd. II. 15. ἡ Ἀττικὴ — κατὰ πόλεις ᾤκειτο πρυτανεῖά τε ἐχούσας καὶ ἄρχοντας. Herwerden: „ἐχουσα *manult Badham.*” Fugit eum ratio. In omnibus libris est ἐχουσΑ, Badham verum reposuit ἐχούσΑC. non enim ἡ Ἀττικὴ πρυτανεῖα habebat sed αἱ πόλεις, ut scribit post pauca: καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων τὰ τε βουλευτήρια καὶ τὰς ἀρχάς.

In § 2. evidens emblemata Stahl. sustulit: τὰ τε ἄλλα διεκόσμησε [τὴν χώραν] alii libri [τὴν πόλιν].

Thucyd. II. 15. τῇ κρήνῃ — τὸ πάλαι λαμυρῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν Καλλιρρόῃ ὠνομασμένη. Thomas Magister, quo non est ullus auctor ac testis futilior ac levior, mendoso libro usus imposuit Hemsterhusio, deinde Hemsterhusius Herwerdeno. Si

quid Thomae credimus λαμυρία est ἡδύτης καὶ καθαρότης, ὅθεν καὶ λαμυρὰ πηγὴ ἢ καθαρά καὶ ἡδεῖα παρὰ Θουκυδίδην. Arripitur hoc cupidius et lectio librorum ΦΑΝΕΡΩΝ τῶν πηγῶν οὐσῶν temere abiicitur. Quis autem credere potest inepto Graeculo λαμυρόν esse ἡδὺ καὶ καθρόν? et si quam maxime ita esset quid tandem facit haec ἡδύτης καὶ καθαρότης ad hunc locum? An forte olim (τὸ πάλαι) erant αἱ πηγαὶ ἡδεῖαι et vivo Thucydide hanc virtutem amiserant? Olim fuerant αἱ πηγαὶ φανεραὶ et ex tellure libere in apertum scaturiebant, deinde Pisistratus nymphaeum ita aedificavit ut latices ex novem ostiis foras prorumperent, unde ἐννεάκρουρος appellata est ἡ κρήνη, quae antea Καλλιρρόη vocabatur.

Thucyd. II. 21. 1. ἡ φυγὴ αὐτῷ (Plistoanacti) ἐγένετο ἐκ Σπάρτης δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι [τὴν ἀναχώρησιν]. Vulgata sine controversia alit vitium. Itaque Herwerdenus τὴν ἀναχώρησιν expunxit. Sed cui tandem mortalium in mentem venire potuit τὴν ἀναχώρησιν inserere de suo! Pro ἀναχωρεῖν Attici amant dicere ποιεῖσθαι τὴν ἀναχώρησιν idque ipsum Thucydidi reddendum esse arbitror: χρήμασι πεισθῆναι (ποιεῖσθαι) τὴν ἀναχώρησιν. Cf. IV. 65. ὡς δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν.

Thucyd. II. 21. 2. ὁ οὕτω ἐώρακεσαν. Libri ἐώρακεσαν, quod Herwerdenus mutavit. De perfecti forma ἐώρακα (non ἐώρακα, quod est in libris Mss. perpetuum) nulla est iam dubitatio, de plusquamperfecto ἐώρακη dubitari etiam potest, sed nullum me memini legere in Attico poëta versiculum, qui controversiam dirimat.

Thucyd. II. 21. 3. ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν οἱ μὲν κελεύοντες ἐξιέναι, οἱ δὲ τινες οὐκ ἐῶντες. In duobus libris est ἘΠεξιέναι. Utra scriptura est potior? Mihi quidem ἐπεξιέναι verum videtur, quia ἐξιέναι est *ad bellum proficisci*, ἐπεξιέναι *hostes adoriri, impetum facere in hostes*, qui sunt in proximo. Eadem de causa in vicinia optime legitur: Periclem ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἘΠεξάγοι, id non est *ad bellum* duceret, sed *recta ad hostem*. Saepe etiam additur ἐς μάχην, ut II. 13. 2. (Pericles) παρῆναι — ἐς μάχην μὴ ἐπεξιέναι *ne manum consererent, ut proelio ab-*

stinerent. Μὴ ἐξιέναι est μὴ στρατεύεσθαι, sed μὴ ἐπεξιέναι idem est quod μὴ μάχεσθαι. Cf. et II. 1. ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξῆσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μάχην. et II. 13. ἐς μάχην μὴ ἐπεξιέναι et II. 55. Περικλῆς — περὶ τοῦ μὴ ἐπεξιέναι τοὺς Ἀθηναίους τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν, ubi τοὺς Ἀθηναίους si abesset nemo desideraret.

Thucyd. II. 24. ἦν δέ τις εἶπε — κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα — θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. Legendum de more θάνατον ΤΗΝ ζημίαν. Quid enim tritius quam θάνατος ἢ ζημία? Praeterea vehementer mihi suspectum est ἐς ἄλλο τι in verbis: ἦν δέ τις εἶπε — κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα [ἐς ἄλλο τι] ἦν μὴ οἱ πολέμιοι νηῖτη στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει. Dici potest ἀναλίσκειν ἐς ἄλλο τι, sed non ἐς ἄλλο τι κινεῖν, quod idem est atque εἶναι ἀκίνητα, ut in:

μὴ κίνει Καμάριναν, ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων.

Thucyd. II. 27. Ἀνέστησαν δὲ καὶ Αἰγινήτας τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ [ἐξ Αἰγίνης] Ἀθηναῖοι. Satis est, credo, ἀνέστησαν in re et verbo frequentissimi usus.

Thucyd. II. 27. 2. οἱ δ' ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα. Recipienda est in textum Herwerdeni coniectura: οἱ δὲ Δι᾽ ἐσπάρησαν, quod non solum „*usus Thucydidis*” postulat sed omnium Atticorum. Notum est quam saepe δ' et δι confundantur et δι post δε positum intercidat.

Thucyd. II. 29. βουλόμενοι σφίσι τὰ πρὸς Θράκης χωρία καὶ Περίοικαν ξυνελεῖν αὐτόν. „*Ex deterioribus libris*” profertur vera lectio ξυνεξελεῖν, sed spernitur. Saepe fit ut in libris etiam pessimis vera scriptura appareat in melioribus olim amissa. Numquam enim Graecis tam male fuit ut non unus et alter acutus et ingeniosus homo interdum felicem et evidentem veteris mendi correctionem reperiret, veluti II. 41. ubi optimi omnes exhibent μνημεῖα κακῶν τε καὶ ἀγαθῶν, et „*in pessimis*” unice vera lectio καλῶν inventa est, non per manus vel libros tradita, sed sollertia Graeci hominis in lucem revocata.

Thucyd. II. 30. ἐπὶ Κεφαλληνίαν [τὴν νῆσον] πλεύσαντες προσ-

ηγάγοντο ἄνευ μάχης. Solent sedulo magistelli adscribere νῆσος, πόλις, ποταμός, ὄρος, ἄκρα, ἀκρωτήριον et similia. Ubi nomina sunt locorum, quae paucis sunt cognita et raro leguntur, bene habet et a scriptoris manu sunt, sed nobilissimis locorum nominibus addita risum movent, ut III. 116. ἐπὶ τῇ Αἴτνῃ [τῷ ὄρει] οἰκοῦσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ. Quis ferat ἐπὶ Σικελίαν τὴν νῆσον, aut Κρήτην, Κύπρον, sic etiam ἐπὶ Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον?

Thucyd. II. 34. 1. ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων. Quod reposui πρώτων pro πρώτον confirmatur (si opus est) loco vicino II. 24. 8. ἐπὶ δ' οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἤρέθη λέγειν.

Thucyd. II. 34. 4. καὶ γυναῖκες πάρεσιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφύρομεναι. Quia post exsequias et laudationem demum ὀλοφύροντο (cap. 46. νῦν δ' ἀπολοφυράμενοι — ἀποχωρεῖτε) natura rei postulat ὀλοφύροτμεναι. Quam facile haec confundantur ostendit locus II. 44. οὐκ ὀλοφυροῦμαι μᾶλλον ἢ παραμυθῆσομαι, ubi libri omnes fidei concordia ὀλοφύρομαι exhibent. Futurum futuro respondere debet ut in illo:

μωμήσεται τις μᾶλλον ἢ μιμήσεται.

Thucyd. II. 35. οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων ἤδη ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι [αὐτόν]. Herwerden de Dobraei sententia αὐτόν delebat. Satius est retinere et duas literulas addere ὡς καλὸν ὄν — ἀγορεύεσθαι αὐτόν. Non est enim Graecum ὁ λόγος καλὸς ἀγορεύεσθαί ἐστιν.

Thucyd. II. 36. τὰ πλείω αὐτοὶ ἡμεῖς οἷδε [οἱ νῦν ἔτι ὄντες] — ἐπηυξήσαμεν. Miror quo pacto quis οἱ νῦν ἔτι ὄντες conquire possit. Perinde est ac si dixisset ἡμεῖς οἷδε οἱ οὐπω τεθνηκότες, ut in noto versiculo:

οἱ μὲν γὰρ οὐκέτ' εἰσὶν, οἱ δ' ὄντες κακοί.

id est οἱ μὲν γὰρ τεθνήκουσιν. Sed „agnoscit Dio Cassius.” Sed multis ante Dionem aetatibus Codices Thucydidis et aliorum

mendosi circumferebantur, ut vidimus apud Aristidem absurdum Ἀχαΐαν pro Ἀλιᾶς.

Thucyd. II. 40. 3. *τολμᾶν τε καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι*. Non usitata est haec compositio pro ἐπιχειρήσειν μέλλομεν. Corrigendum arbitror περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσωμεν, ut de re futura et incerta dici solet.

Thucyd. II. 41. 3. Pericles dicit: καὶ μόνη (ἡ πόλις) οὔτε τῷ πολέμῳ ΠΑΘόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατὰμεμψιν ὥς οὐχ ὑπ' ἀξίων ἄρχεται. In libris est τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει, quae prorsus sunt sensu vacua. Sententia tamen ἐκ τῶν συμφραζομένων non difficulter elicitur, nempe haec: ὁ κακῶς πάσχων ὑπ' Ἀθηναίων οὐκ ἀγανακτεῖ ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ. Restituit hanc sententiam Badham scribendo: τῷ πολέμῳ παθόντι probante Herwerdeno, qui annotat: „*recepī ingeniosam Badhami coniecturam*.” et est hercle ingeniose reperta. Partim tamen vera mihi esse videtur, partim falsa. Recte enim πολέμῳ δρᾶν dicitur, sed πολέμῳ πάσχειν non item, idque de eo qui a victore hoste male mulcatur (κακοπαθεῖ). Inspice mihi hos tres Thucydidis locos VI. 60. οἱ παθόντες ἄδηλον εἰ ἀδίκως ἐτετιμώρηντο. VI. 77. πρὸ δὲ αὐτοῦ μᾶλλον τὸν πάσχοντα καθ' αὐτὸν δυσυχεῖν. VI. 80. ὁ παθὼν σφαλήσεται καὶ ὁ κρατῶν περιέσαι. Vides πάσχειν dici eodem sensu quo κακῶς πάσχειν, unde collegi Periclem dixisse: οὔτε τῷ ΠΑΘΟΝΤΙ ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ. Deinde παθόντι in ἐπελθόντι corruptum est et (quod etiam alibi apud Thucydidem factum est) ad ἐπελθόντι adscriptum πολεμίῳ. Cf. III. 56. τὸν ἐπιόντα [πολέμιον] et II. 36. [πολέμιον] ἐπιόντα et Anecd. Bekkeri pag. 334. 30.

Thucyd. II. 41. 4. τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἔπειτα θαυμασθησόμεθα [καὶ] οὐδὲν προσδεόμενοι — Ὀμήρου ἐπαινέτου. Vitiat ioci compositionem καὶ male additum. Iuvat audire magnum virum iure ac merito οὕτω μέγα φρονοῦντα et quod fore dixit id omnia saecula factum viderunt, καὶ θαυμάζονται ὁμοίως ἔτι καὶ νῦν.

Thucyd. II. 42. διδασκαλίαν ποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι

τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει [ὁμοίως]. Recte apud Dionysium Halic. ὁμοίως omissum est, quod non video quo pacto loci sententiae congruere possit: οὐ περὶ ἴσου ἀγωνιζόμεθα ἡμεῖς οἷς ἐστὶ τάδε πάντα καὶ ἐκεῖνοι οἷς τῶνδε οὐδὲν ὑπάρχει. Ubi in his adverbio ὁμοίως locus est?

Thucyd. II. 43. in libris est — σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφέλειαν, ἣν ἂν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότες μηκύνει. Rem acu tetigit Badham, qui emendavit: ἦν (τί) ἂν τις — μηκύνει;

Thucyd. II. 44. 1. τοὺς τῶνδε γονέας οὐκ ὀλοφυροῦμαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι. ἘΝ πολυτρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες. Sententia loci declarat ἘΠΙ πολυτρόποις ξυμφοραῖς restituendum: nam HAC LEGE se patos esse sciunt, ut multiplices casus in vita experiantur. Euripides in *Iphigen. Aut.* vs. 29.

οὐκ ἐπὶ πᾶσιν σ' ἐφύτευσ' ἀγαθοῖς,

Ἀγάμεμνον, Ἀτρεΰς.

δεῖ δέ σε χαίρειν καὶ λυπεῖσθαι.

θνητὸς γὰρ ἔφυς.

Thucyd. II. 44. 3. ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνώμενοί τισιν ἔσονται. Scribe τῶν οὐκ ἔσονται: nam *vita functi* (οἱ τεθνεῶτες) dicuntur οὐκέτ' εἶναι, non οὐκ εἶναι, ut in illo:

οἱ μὲν γὰρ οὐκέτ' εἰσὶν, οἱ δ' ὄντες κακοί.

Similiter in cap. sq. scribendum: τὸν γὰρ οὐκ ἔσονται ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν, *defunctos* unusquisque laudare solet.

Thucyd. II. 45. 2. ὑμῖν (ταῖς γυναιξὶ) μεγάλη ἡ δόξα — ἥς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ᾖ. Atque haec Aspasiā nonnulli scripsisse opinantur! Non inscite Scholiasta: ἀρετὴ γυναικὸς σιωπῶμένη κηρύττεται.

4 Thucyd. II. 78. καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν πολλήν. Non credo sic bene Graece dici, sed, ut Thucydides solet: ἐς ΤΗC βασιλέως γῆς ΤΗΝ πολλήν. cf. II, 56. ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλήν, et sic passim.

Thucyd. II. 48. 3. ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ [αὐ-
τός] ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας. Quis admonitus praesertim non
sentit secundum αὐτός perperam additum esse? Opponuntur
enim inter se αὐτός τε — καὶ ἄλλους. Si transposueris, quod
manente eadem sententia fieri potest, dicendum erat: ἄλλους τε
πάσχοντας εἶδον καὶ αὐτός ἐνόσησα.

Thucyd. II. 54. 3. ἐνίκησε δ' ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως λοιμὸν
εἰρῆσθαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποιοῦντο.
Solent Graeci scriptores et Thucydides alibi huiusmodi locos
sic conformare: — λοιμὸν εἰρῆσθαι. εἰκότως· οἱ γὰρ κτέ. Sed est
Thucydides καινοτομητὴς περὶ τὰ τοιαῦτα.

Thucyd. II. 56. 2. ὅτε δ' ἀνήγετο ἡ στρατιὰ αὕτη [Ἀθηναίων].
Perinsulsum est admonere exercitum hunc, quem Pericles com-
parabat, Atheniensium fuisse, et erat tertia pars sociorum ex
insula Chio et Lesbo, ne putes ἡ στρατιὰ Ἀθηναίων recte dici
posse quae ex solis Atheniensibus constabat.

Thucyd. II. 60. 4. πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύνειν αὐτῇ καὶ μὴ
ὁ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε· ταῖς κατ' οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι
τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίσσθε. Non sunt haec bene compo-
sita, sed facile est compositionis vitium sanare ex loco II. 71.
ὕμεῖς δὲ τάναντία δρᾶτε· μετὰ ΓΑΡ Θηβαίων — ἐπὶ δουλείᾳ τῇ
ἡμετέρᾳ ἤκετε. Nempe illic supplendum est: ταῖς ΓΑΡ κατ'
οἶκον κακοπραγίαις κτέ.

Thucyd. II. 63. 2. (τῆς ἀρχῆς) οὐδ' ἐκσῆναι ἔτι ὑμῖν ἔστιν. —
[ὥς] τυραννίδα γὰρ ἤδη ἔχετε αὐτήν, ἣν λαβεῖν μὲν ἄδικον δοκεῖ
εἶναι, ἀφεῖναι δ' ἐπικίνδυνον. Delendum est ὥς. multo enim
acrius dixit τυραννίδα ἔχετε αὐτήν, non ὥς τυραννίδα. cf. III.
37. 2. οὐ σκοποῦντας ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχήν.

Thucyd. II. 64. Pericles ait: καὶ δι' αὐτήν (pestilentiam)
οἶδ' ὅτι μέρος τι μᾶλλον ἔτι μισοῦμαι, οὐ δικαίως, εἰ μὴ καὶ
ὅταν παρὰ λόγον ΤΙ εὖ πράξῃτε ἐμοὶ ἀναθήσετε. In his τι ad-
ditum duplici de causa mihi suspectum est: primum pro εὖ
πράσσειν dicitur ἀγαθόν τι πράσσειν et pro κακῶς πράσσειν κακόν

τι πράσσειν et sim. sed εὖ τι πράσσειν et κακῶς τι πράσσειν non est in usu. Euripides apud Clem. Alex. Strom. pag. 620:

ἡδὺ δ' ἦν κακόν τι πράξῃ ξυσκυθρωπάζειν πόσει.

Aristophanes in *Pluto* vs. 341.

χρησόν τι πράττων τοὺς φίλους μεταπέμπεται.

Praeterea ἀγαθόν τι πράττειν est extenuantis, ut in Aristophanis *Pace* vs. 212.

εἰ μὲν οἱ Λακωνικοὶ

ὑπερβάλοιντο μικρόν. —

εἰ δ' αὖ τι πράξαιτ' ἀγαθόν Ἀττικωνικοί.

si quid vobis (in re exigua) feliciter processerit. Itaque quum perspicuum sit Periclem dicere: si praeter omnium expectationem res praeclare gesta fuerit oportebit hoc mihi tribui, scribendum erit ὅταν παρὰ λόγον εὖ πράξητε ἐμοὶ ἀναθήσετε.

Thucyd. II. 65. ⁵β. ἐπεβίω δὲ (Pericles) δύο ἔτη καὶ μῆνας ἕξ. Multas Atticas crases Herwerdenus optime restituit, sed hic illic mendosas in genere hoc librorum scripturas servavit. Dicebant constanter δύο ἔτη, τρεῖς ἔτη et sim. Hinc τριετῇ et τρεῖς ἔτη confusa vidimus, et omnino δύο et τρία, ἑπτὰ, δέκα ante vocales non scribebatur.

Eodem modo ubique legendum est τὰ σφέτερ' αὐτῶν, non σφέτερά.

Thucyd. II. 65. 7. οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἐς τὸναντὶον ἔπραξαν — κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ [ἴδια] κέρδη. Non tantum supervacaneum sed importunum etiam et auri molestum ἴδια eiiciendum est.

Thucyd. II. 67. 2. πείθουσι τὸν Σάδοκον [τὸν γεγενημένον Ἀθηναῖον] Σιτάλκου υἱὸν, τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσιν. Annotavit aliquis in margine id quod legerat II. 29. ὁ Νυμφόδωρος τήν τε τοῦ Σιτάλκου ξυμμαχίαν ἐποίησε καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀθηναῖον. Arguitur etiam emblemata eo quod loco perin-epito interpositum est.

Quis non recordatur ad haec iocorum Aristophanis in *Acharn.* vs. 141.

τοῦτον μετὰ Σιτάλκους ἔπινον τὸν χρόνον.
καὶ δῆτα Φιλαθήναιος ἦν ὑπερφυῶς.

et:

ὁ δ' υἱὸς, ὃν Ἀθηναῖον ἐπεποιήμεθα,
— τὸν πατέρ' ἤντεβόλει βοηθεῖν τῇ πάτρᾳ.
ὁ δ' ὤμοσε σπένδων βοηθήσειν ἔχων
στρατιὰν τοσαύτην ὥς Ἀθηναίους ἐρεῖν.
ὅσον τὸ χρῆμα παρνόπων προσέρχεται.

Thucyd. II. 67. 4. ἀπέκτειναν πάντας καὶ ἐς Φάραγγας ἐσέβαλον δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι οἷσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπῆρξαν τοὺς ἐμπόρους οὓς ἔλαβον Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐν ὁλκάσι περὶ Πελοπόννησον πλέοντας ἀποκτείναντες [καὶ ἐς Φάραγγας ἐσβαλόντες]. Tolle stultum emblemata: non erant, ut opinor, in mari Φάραγγες.

Thucyd. II. 69. (Phormio) Φυλακὴν εἶχε μήτ' ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κόλπου μηδέν ἢ μήτ' ἐσπλεῖν. Deleta una literula scribe μηδέν pro μηδένα, sic enim in tali re loqui solent. I. 93. τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ' ἐκπλεῖν μηδέν. III. 51. τοῖς τε Μεγαρεῦσιν ἅμα μηδέν ἐσπλεῖν.

Thucyd. II. 71. 2. Plataeenses ad regem Spartanorum ita dicunt: Πausanίας ὁ Κλεομβρότου [Λακεδαιμόνιος] — θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ Διὶ ἐλευθερίῳ [ἱερὰ] — ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν. Recte dicitur Πausanίας ὁ Κλεομβρότου, quia τὸ πατρόθεν ὀνομάζειν gravitatem quamdam verbis addit sed Λακεδαιμόνιος tam superfluum est quam frigidum et ineptum. Etiam ἱερὰ vitiose abundat praesertim tot verbis interpositis a participio θύσας disiunctum.

Thucyd. II. 72. 2. ἀπεκρίναντο — δεδιέναι — μὴ — Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσι οὐκ ἐπιτρέπωσιν ἢ Θηβαῖοι — αὐθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσονται καταλαβεῖν. Herwerden: „πειράσονται. sic optimi libri pro πειράσωσι. cf. VII. 39. 2. Modorum enallage non rara est apud nostrum.” Respondeo primum in talibus nullam fidem esse librorum, quorum optimus quisque saepissime βαρβαρίζει ἢ σολοικίζει, neque ullo modo ex libris definiri posse

utrum — ΟΤCI an ΩCI sit scribendum. Sed frequens est apud Thucydidem „*modorum enallage*.” Est, et saepissime quidem de industria quaesitam videbis. Sed Thucydides ubique ea sic utitur ut certa dicendi lex non violetur, ut l. l. ὅπως — ἀριστοποιήσονται καὶ — ἐπιχειρῶσιν. Utrumque enim recte habet et ὅπως cum indicativi futuro et ὅπως cum coniunctivi praesente vel aoristo *secundo* (non *primo*). Nostro autem loco δεδιέναι μὴ ἐπιτρέπωσιν sanum est et probum, sed δεδιέναι μὴ πειράσουσι foedum esse soloecismum pauci sunt qui melius quam Herwerdenus sciant et intelligant.

Alia exempla huiuscemodi enallages vid. II. 80. λέγοντες ὅτι — τῆς Ζακύνθου — κρατήσουσι καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι ἔσοιτο Ἀθηναίοις. IV. 130. ὅτι οὐκ ἐπέξεισι μηδὲ δέοιτο πολεμεῖν. VI. 96. ἑξακοσίους λογάδας ἐξέκριναν — ὅπως τῶν τε Ἐπιπολῶν εἶεν Φύλακες καὶ ἦν ἐς ἄλλο τι δέη ταχὺ ξυνεσῶτες παραγίγνωνται.

Thucyd. II. 73. ἐλθόντες δ' οἱ Πλαταιῆς [πρέσβεις] ὡς τοὺς Ἀθηναίους. Resecandum est πρέσβεις, namque οἱ τῶν Πλαταιῶν πρέσβεις dictum oportuerat. Sic saepius οἱ Ἀθηναῖοι significat οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ aut πρέσβεις.

Thucyd. II. 74. οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο — ἐξελεῖν μηδένα ἔτι ἄλλ' ἀπὸ τείχους ἀποκρίνασθαι [ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν εἰς ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται]. Quod Homerus de se dixit:

ἐχθρὸν δέ μοι εἶναι

αὐτὶς ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεύειν.

idem etiam meliore iure de se Thucydides dicere potuisset. Quid de muro Plataeenses responderint clarum et perspicuum est ex iis quae praecedunt. Emblema sumtum est ex cap. 72. ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσι εἶη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται.

(Continuabitur).

C. G. COBET.

CICERO PRO L. FLACCO § 62.

Adsunt Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, iura, leges ortae atque in omnes terras distributae putantur: de quorum urbe . . . , quae vetustate ea est, ut ipsa ex sese suas cives genuisse dicatur, et eorum eadem terra parens alitrix patria dicatur.

Loci in mentem mihi venit, quum nuper in Isocrati panegyrico haec legerem:

§ 24. Οὕτω καλῶς καὶ γνησίως γεγόναμεν, ὥστ' ἐξ ἧσπερ ἔφυμεν, ταύτην ἔχοντες ἅπαντα τὸν χρόνον διατελοῦμεν, αὐτόχθονες ὄντες καὶ τῶν ὀνομάτων τοῖς αὐτοῖς ὁσπερ τοὺς οἰκειοτάτους τὴν πόλιν ἔχοντες προσειπεῖν. μόνοις γὰρ ἡμῖν τῶν Ἑλλήνων τὴν αὐτὴν τροφὸν καὶ πατρίδα καὶ μητέρα καλέσαι προσήκει. cf. etiam § 29.

Ciceronem Isocrateis imbutum fuisse tunc temporis, diserte testatur ipse in epistola anno superiore ad Atticum data, II. 1: *meus autem liber* (de consulatu) *totum Isocrati μυροθήκιον atque omnes eius discipulorum arculas consumpsit.* Num igitur errati venia mihi petenda est, quum olim verba *et eorum eadem terra dicatur*, quae desunt in codice Salisburgensi, ab aliena manu inserta esse contenderim? Vix credo. Negabam nominibus istis quicquam effici de vetustate Athenarum, ut est in Latinis, atqui in Graecis eadem verba non vetustatem urbis spectant, sed indicant artissimum vinculum solum inter et cultores, quod esset eiusmodi, ut hi illud dulcissimorum propinquo- rum nominibus designarent. Itaque quum praecedentia docto cōmmentatori Isocrateorum memoriam refricuissent, de suo addidit, quae mox apud eundem legi meminerat, sed media omisit, quo factum est, ut Latine sensu careant quae sana sunt Graece. Hinc quoque orta inelegans repetitio *dicatur dicatur.*

Ad eiusdem Panegyrici §§ 28 et 89 interpretes, quos noster locus fugisse videtur, conferri iubent Cic. de legg. II. 14 et de fin. II. 113.

H. T. KARSTEN.

ARISTOPHAN. Equit. 929 sqq.

εὐχομαι δέ σοι ταδί·
τὸ μὲν τάγηνον τευθίδων
ἐφεσάναι σίζον, σὲ δὲ
γνώμην ἐρεῖν μέλλοντα περὶ
Μιλησίων καὶ κερδανεῖν
τάλαντον, ἣν κατεργάσῃ,
σπεύδειν ὅπως τῶν τευθίδων
ἐμπλήμενος φθαίης ἔτ' εἰς
ἐκκλησίαν ἐλθεῖν ἔπει
τα πρὶν φαγεῖν ἀνὴρ μεθ' —
κοι κτέ.

Soloecus est aetate Aristophanis et aliquanto post infinitivus iunctus cum verbo φθάνειν, nec sententia bene procedit. Manifestum est deleta vocula ἔτ' quae fortasse originem debet sequenti Ἐπειτα corrigendum esse:

σπεύδειν ὅπως τῶν τευθίδων
ἐμπλήμενος φθαίης, ΠΡΙΝ εἰς
ἐκκλησίαν ἐλθεῖν κτέ.

ut participium suspensum sit ex φθαίης.

EURIPID. Alc. 826 sq. Hercules de Admeto

ἀλλ' ἡσθόμην μὲν ὄμμ' ἰδὼν δακρυροοῦν
κουράν τε καὶ πρόσωπον· ἀλλ' ἔπειθέ με

Inepte abundare πρόσωπον post ὄμμα quis non videt? Olim cl. loco Supplicum 95 sqq. coniciebam

κουράν τε καὶ πεπλώματ'

non sane inepte. Cf. Alc. 215. 425. 922. Nunc tamen deterret me mutationis violentia, cum praesertim intellexerim multo lenius corrigi posse:

κουράν τε δυσπρόσωπον

i. e. *aspectu turpem, difformem*. Et sola tonsura memoratur eo loco, quo hic maxime respicitur, ubi vs. 542. Hercules rogat Admetum

τί χρῆμα κουρᾷ τῇδε πενθίμῳ πρέπεις;

Hippol. 253.

χρῆν γὰρ μετρίας εἰς ἀλλήλους
 Φιλίας θνητοὺς ἀνακίρνασθαι
 καὶ μὴ πρὸς ἄκρον μυελὸν ψυχῆς.

Si qua additur in tali sententia notio vocis μυελός, ea alia esse nequit quam *intimus*, sed id ἄκρος (i. e. *summus*, *extremus*) significare non potest. Si quid video, transponendum:

πρὸς ἄκρον καὶ μὴ μυελὸν ψυχῆς

i. e. ita ut tangatur tantummodo animi quasi superficies (τὸ ἄκρον τῆς ψυχῆς), non vero intimae eius partes (ὁ μυελὸς τῆς ψυχῆς).

Ibidem 761.

Μουνύχου δ' ἀκταῖσιν ἐκδή
 σαντες κτέ.

Numeros sic correxit Hermannus pro Μουνυχίου. Sed docent tituli Attici Athenienses non aliter scripsisse quam Μουνιχία et Μουνιχιών, unde apparat heroi nomen fuisse Μούνιχος, itaque correctum oportuisse Μουνίχου. Veram formam Thucydidi reddidi II. 13, 7. ed. meae et reddam VIII. 92, 5. 93, 1.

Ibidem 785 τὸ πολλὰ πράσσειν οὐκ ἐν ἀσφαλεῖ [βίου]. Ultimum vocabulum non profectum esse ab Euripide mihi constat. Quid substituendum sit (de pluribus enim cogitari potest) ignoro, sed placet:

τὸ πολλὰ πράσσειν οὐκ ἐν ἀσφαλεῖ βροτοῖς.

Ibidem 1375 sqq.:

ἄμφιτόμου λόγχας ἔραμαι
 διαμοιρᾶσαι.

[διά] τ' εὐνᾶσαι τὸν ἐμὸν βίοντον.

Inepta praepositio nata videtur e verbo praegresso. Corrigen-
 dum crediderim:

κατὰ τ' εὐνᾶσαι τὸν ἐμὸν βίοντον.

Galenus Tom. V. pag. 476. Posidonius τὴν τοῦ Κλεάνθους γνώμην ὑπὲρ τοῦ παθητικοῦ τῆς ψυχῆς ἐκ τῶνδε φαίνεσθαι Φησὶ τῶν ἐπῶν·

ΛΟΓΙΣΜΟΣ. τί ποτ' ἔσθ' ὃ, τι βούλει, θυμέ; τοῦτό μοι φράσον.

ΘΥΜΟΣ. ἔχω, λογισμέ, πᾶν ὃ βούλομαι ποιεῖν.

ΛΟΓ. βασιλικόν γε· πλὴν ὁμῶς εἶπὸν πάλιν.

ΘΥΜ. ὅσ' ἂν ἐπιθυμῶ ταῦθ' ὅπως γενήσεται.

Leg. ἐγώ, λογισμέ; pro ἔχω, et pro βασιλικόν γε, quod metrum corrumpit, τυραννικόν γε.

Tom. V. pag. 101. τῶν περιπατητικῶν τις ἀφίκται τῶν φιλοσόφων ἓνα τε τὸν κόσμον τοῦτον εἶναι πεπλησμένον ἑξωθέν τε αὐτοῦ μηδὲν εἶναι κενόν ὥσπερ οὐδὲ ἔνδον. Pro πεπλησμένον Galenus scripserat πεπερισμένον.

Tom. V. pag. 19. μάλλον ἐποίει με γελᾶν ὅσῳ μάλλον ἐν ἐκείνῳ τῷ μασιγωθῆναι θεώμενος. Vera lectio est μάλλον ἐνέκειτο μασιγωθῆναι Δεόμενος.

Tom. V. pag. 12. θυμῶς οὖν — μάχαιραν ἀνελόμενος — καταφέρει τὴν κεφαλὴν, οὐ πλατεῖς ἐπενεγκῶν ἀλλὰ κατὰ τὸ τέμνον τοῦ ξίφους. Scribendum καταφέρει τῆς κεφαλῆς et πλατεῖαν ἐπενεγκῶν.

Tom. V. pag. 17. pater meus, inquit, πολλοῖς ἐπετίμησε τῶν φίλων περιθλάσασιν εὐρῶν ἐν τῷ πατάξαι κατὰ τῶν ὀδόντων οἰκέτας. Emenda περιθλάσασι Νεῦρον.

Post pauca scribe ἐμφορῆσαι πληγὰς pro ἐφορίσαι.

Tom. V. pag. 5. ὥσπερ καὶ σέ μοι λέγειν ἡξίωσα καὶ μέχρι τοσαῦτα δοκοῦν ἀπεφώνω διεσιώπησα. Emenda: μέχρι τὸ σαυτῷ δοκοῦν ἀπεφώνω.

Ibid. pag. 10. διὰ ῥαθυμίαν οὐ προσεσχηκέναι σοι τὸν παραβεβλημένον φίλον imo vero τὸν παρακεκλημένον.

THUCYDIDEA.

(Continuantur ex pag. 108).

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΓΓΡΑΦΗ recognovit HENRICUS
VAN HERWERDEN. lib. II—III. Traiecti ad Rhenum
1878.

Thucyd. II. 74. 2. ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν
ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος [βασιλεύς] κατέστη. Num erat metus ne
quis forte quis esset Archidamus oblitus esset? Praeterea ὁ βα-
σιλεύς dictum oportuisset, sed Graeculi talia sine articulis ad-
scribunt in margine ῥήτωρ aut στρατηγός aut βασιλεύς et similia
complura, quae haud raro sese in textum insinuant.

Thucyd. II. 75. τοσαῦτα ἐπιθειάσας (Archidamus) καθίςῃ ἐς
πόλεμον τὸν στρατόν, καὶ πρῶτον μὲν περιεσάυρωσεν αὐτοὺς τοῖς
δένδρεσιν ἃ ἔκοψαν. Fefellit librarium praecedens καθίςῃ, unde
περιεσάυρωσεν scripsit pro περιεσάυρωσαν, nempe ὁ στρατός sive
οἱ στρατιῶται. Manifesta res est ex iis, quae intacta reliquit
ἔκοψαν — ἔχουν — ἐλπίζοντες.

Ad verba Thucydidis τοσαῦτα ἐπιθειάσας grammatici quaerunt
quid intersit inter θειάζειν (ἐπιθειάζειν) et θεάζειν (ἐπιθεάζειν),
sed neque Buttmannus verum vidit qui „formam per ei recen-
tiores” esse putabat, neque caeteri. Res est simplicissima:
quae verba formantur ab adiectivis in — ΕΙΟC exeuntibus
abiiciunt I ubi diphthongus EI ictu est destituta. Sic ex λεῖος
nascitur λεαίνειν, ἐπιλεαίνειν, ἐκλεαίνειν. Α τέλειος formatur
τελέως et τελεοῦν, ab ἄρειος πάγος Ἀρεοπαγίτης et Ἀρεοπαγι-
τικός, et a θεῖος θεάζειν et ἐπιθεάζειν, sed in aoristo ubi ictus
in — ΕΙ recurrit θειάσας et ἐπιθειάσας sola proba forma est.
Aelius Dionysius apud Suidam (ex Photio): Ἀρᾶται — κατα-
ρᾶται. Φερεκράτης.

ὕστερον ἀρᾶται καὶ ἐπιθειάζει τῷ πατρί.

libri iugulato metro exhibent καὶ ἐπιθειάζει. Ad eandem normam reliquae formae sunt constituendae.

Etiam in significatione verbi ἐπιθειάζειν et ἐπιθειάσας grammatici errant. Si Scholiastae credimus et Hesychio in v. ἐπιθειάσας (sic) significat κατευξάμενος, sed falluntur. Ἐπιθειάζειν est *obtestari et invocare Deos ultores scelerum* praesertim in eos qui fidem datam non servassent (Plato in *Phaedro* pag. 241 B.) aut religionem violassent (Thucydides VIII. 53) aut foedera rupissent, ut Plataeenses nostro loco. Itaque ἐπιθειάσας est idem quod Thucydides paullo ante dixerat cap. 74. ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων κατέστη. et Iason in Euripidis *Medea* vs. 1490.

θρηνῶ καὶ ἐπιθειάζω

μαρτυρόμενος δαίμονας.

aliis verbis bis idem dicit. Quod est in libris Euripidis καὶ ἐπιθειάζω et apud Aeschylum in *Choephoris* vs. 856. omnium consensu olim est emendatum.

Thucyd. II. 75. 5. ὥς — μήτε πυρφόροις [οἰσοῖς] βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλεῖ τε εἶναι. Vidimus supra in perantiquo Codice *Polioreti* oἰσοῖς omitti, rectissime quidem, ut Wescherus indicat, cui plane assentior.

Pro ἐν ἀσφαλεῖ libri omnes de more vitiose exhibent ἐν ἀσφαλείᾳ. Vid. *Var. Lectt.* pag. 440.

Thucyd. II. 77. 6. ὕδωρ [ἐξ οὐρανοῦ] πολὺ — σβέσαι τὴν φλόγα. Verba otiosa antiquus liber idem omittit.

Thucyd. II. 77. νομίσαντες ἄπορον εἶναι Ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἐλεῖν τὴν πόλιν. Kruegero δεινῶν expungenti assentitur Herwerdenus. Equidem Ὑπὸ τῶν παρόντων δεινῶν legendum esse arbitror: τὰ παρόντα δεινὰ (sive χαλεπά) ἀπορεῖν αὐτοὺς ἐποίει sive ἐς ἀπορίαν καθίστη, ut II. 102. 2. ὁ γὰρ Ἀχελῷος ποταμὸς — τὴν πόλιν περιλιμνάζων — ἄπορον ποιεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεύειν, et passim his similia legas, ubi ὑπὸ τινος dicitur de *impedimento*, quod quo minus aliquid fiat prohibet. Quis nescit ἀπό et ὑπό in omnibus libris sexcenties

inter se locum mutare et vix opus est dici mihi vehementer improbari rationem eorum, qui vitiosa et caliginosa subtilitate errores de genere hoc defendant ac tueantur.

Thucyd. II. 78. uritur et secatur locus, quem equidem, ut in libris scribitur, integrum esse et sanum existimo. Verba haec sunt: οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου, τὸ δὲ πλεον ἄφέντες περιτείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ. — καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ Ἀρκτούρου ἐπιτολάς καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δ' ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Herwerdenus „*deletis verbis τὸ δὲ πλεον ἄφέντες verba μέρος — στρατοπέδου transposui post Ἀρκτούρου ἐπιτολάς expuncto καταλιπόντες ante φύλακας.*” Dicam cur mihi nihil mutandum esse videatur. Peloponnesii ineunte vere anni 429 cum sociis omnibus per Isthmum transgressi non in Atticam irrumpunt sed ut Thebanis gratum facerent recta petunt Plataeam. Exercitus ingens ducitur adversus tenue oppidulum, quod habebat quadringentos tantum defensores cum octoginta Atheniensibus praesidiariis et mulieres, quae cibaria pararent, centum et viginti, καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτ' ἐλεύθερος. Spartani igitur sperabant fore ut cito urbs caperetur quum tantus exercitus esset in ea re occupatus (ἐλπίζοντες ταχίστην τὴν αἵρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος TOCOTTOT ἔργαζομένου II. 75. 1.) Igitur nil reliquerunt intentatum, πᾶσαν ἰδέαν ἐπενδούν εἰπὼς σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσ-αχθείη II. 77. 2. Sed frustra; omnes illorum conatus non minus virtute usi quam sollertia obsessi irritos fecerunt. Itaque nihil erat reliquum quam eos περιτείχιζειν et lenta obsidione fame excruciatos ad deditionem faciendam compellere, atque ita factum est. Iam vero nihil erat opus πρὸς τὴν περιτείχισιν tanto exercitu, quantum Archidamus ducebat; quamobrem μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου, τὸ δὲ πλεον ἄφέντες περιτείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ διελόμενοι κατὰ πόλεις. Fac tertiam partem remansisse et Spartanorum et sociorum, satis erat ad opus perficiendum, atque hi quoque περὶ Ἀρκτούρου ἐπιτολάς relictis custodibus in suam quique patriam dilapsi sunt. Viri docti non reputarunt quam magnus esset exercitus, quem rex

Spartanorum traheret, neque quam exigua fuerit urbs Plataeensium. Exercitus totus in aggere extruendo dies noctesque septuaginta sine intermissione occupatus fuit. Deinde quum nihil proficerent maior pars copiarum obsidioni inutilis domum remissa. Sic nihil remanet in vulgata lectione difficultatis.

Ipsa particula μέν in verbis μέρος ΜΕΝ τι καταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου clamat addi oportere τὸ ΔΕ πλέον ἀφέντες, quae verba negligentia in libris melioribus omissa sunt.

Thucyd. II. 80. 2. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι — τῷ ναυτικῷ περιήγειλαν παρασκευασμένῳ ὥς τάχιστα πλεῖν εἰς Λευκάδα. Ridiculum est τὸ ναυτικὸν παρασκευασάμενον πλεῖν. In talibus ἡ πρὸς τὸ σημαινόμενον σύνταξις est necessaria et dicendum τῷ ναυτικῷ παρασκευασαμένῳ πλεῖν. Exemplorum vel apud unum Thucydidem magna copia est. Mirantur haec Graeculi et non abstinent manus. Vidimus supra naves bellicas in litore cibum capientes.

Comparari possunt VI. 104. αἱ νῆες περὶ Λευκάδα ἤδη ἦσαν βουλόμενοι εἰς τὴν Σικελίαν — βοηθῆσαι. III. 4. 4. τὸ ναυτικὸν, οἱ ὥρμουν. IV. 57. Φρουρὰ μία — ξυνεσελθεῖν εἰς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησαν — ἀλλ' αὐτοῖς κίνδυνος ἐφαίνετο εἰς τὸ τεῖχος κατακλῆσθαι. IV. 84. πεισθὲν τὸ πλῆθος — ἀκούσαντες βουλευσασθαι. et sic saepius alibi.

Thucyd. II. 81. 4. οἱ μὲν Ἕλληνες τεταγμένοι προῤῥσαν, imo vero προῤῥσαν *servantes ordines progrediebantur*. Fefellerunt librarios vicina: γνόντες προσιόντας, et: οὐκ ἂν ἔτι σφίσι προσελθεῖν, nam quid interesset inter προῖέναι et προσιέναι non intelligebant.

Similiter in capitis initio scribendum: μέσον ἔχοντες ΠΡΟῤῥσαν Χάονες pro προσῥσαν.

Thucyd. II. 81. 4. ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκείνῃ ἡπειρωτῶν μαχιμώτατοι εἶναι. Herwerden: „ἐκείνη pro ἐκεῖ *quinquies tantum in libris Thucydidis occurrit*.” Credebam me id saepius apud Thucydidem legisse, sed quidquid eius rei est pro ἐκείνῃ ubique ἐκεῖ reponendum. Sequiores dicebant ἐκείνη ut ταύτη.

Thucyd. [II. 84. 3. postquam dixerat Athenienses victores

coëgisse hostes φεύγειν ἐς Πάτρας καὶ Δύμην τῆς Ἀχαΐας, post pauca ita pergit: οἱ δ' Ἀθηναῖοι — ἀνεχώρησαν ἐς Ναύπακτον. παρέπλευσαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθὺς ταῖς περιλοίποις τῶν νεῶν [ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν] ἐς Κυλλήνην τὸ Ἠλείων ἐπίνειον. Puerile emblema vides. Unde tandem aliunde poterant εὐθὺς παραπλεῖν, nisi ex illis portubus, quo paullo ante confugerant? Praeterea in ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν aut abundat articulus, aut alter vitiose omissus est.

Thucyd. II. 85. 2. οὐ τοσούτῳι ᾤοντο σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι. Scribendum: οὐ τοσοῦτον. Cf. cap. 87. 4. ὑμῶν δ' οὐδ' ἡ ἀπειρία τοσοῦτον λείπεται ὅσον τόλμη προέχετε.

Thucyd. II. 86. 2. προσέπλευσεν — ὁ Φορμίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ Μολυκρικόν. — ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ Ῥίον Φίλιον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δ' ἕτερον [Ῥίον] κτέ. Cuius aures haec ferre possunt?

Thucyd. II. 86. οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι ἐν τούτῳ, ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατείχοντο, παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν Ἀχαϊκόν. Nemo dicebat ἐν τούτῳ ἐν ᾧ sed ἐν τούτῳ ab omnibus omittitur. Itaque putabam ἐν τούτῳ esse resecandum idque Herwerdeno persuasi. Sed cui tandem, quaeso, in mentem venire potuit, quum esset in libris: ἐν ᾧ — κατείχοντο, de suo addere ἐν τούτῳ, quae dicendi forma neque Graecis usitata est neque Graeculis. Thucydides dederat: οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι ἐν τούτῳ παρέπλευσαν, et magistellus ad ἐν τούτῳ annotavit: [ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατείχοντο] pueriliter repetens quae proxime antecedunt cap. 85. ᾤχετο ἐς Κρήτην καὶ ὑπ' ἀπλοίας ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον. Similiter cap. 90. 5. ἔνδεκα μὲν — ὑπεκφεύγουσι — τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, quae inepte repetuntur cap. 91. τὰς ἔνδεκα ναῦς [αἵπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν] rectissime delevit Herwerden.

Thucyd. II. 86. οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι — παρεσκευασμένοι ὥς ἐπὶ ναυμαχίαν παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν Ἀχαϊκόν, οὐπερ (leg. οἵπερ) αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς [τῶν Πελοποννησίων] προσεβεβηθήκει. Nonne satis est in haec digitum intendisse?

Post pauca idem sine mendo dicitur: ἐπ' οὖν τῷ 'Ρίῳ τῷ 'Αχαικῷ οἱ Πελοποννήσιοι ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πανόρμου, ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὺς ἦν, ὠρμίσαντο.

Thucyd. II. 86. 6. ὁρῶντες αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν προτέραν ἦσαν [φοβουμένους καὶ] οὐ προθύμους ὄντας. Multo gravius et acrius est φοβούμενοι quam οὐ πρόθυμοι ὄντες, sed Thucydides leniore vocabulo usus dixit idem quod sciolus de suo addidit. Similiter de Phormionis classiariis dixit 88. 2. ὁρῶν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας.

Ubi praecedit φοβουμένους addi non potest καὶ οὐ προθύμους ὄντας. Absurdum enim est τὸν φοβούμενον dici οὐ πρόθυμον εἶναι.

Thucyd. II. 87. 3. in libris est: (δίκαιον δὲ) νομίσαι ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχασθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμας τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι. Egregie Badham emendandi viam aperuit scribendo: ταῖς δὲ γνώμας τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ (expuncto ἀνδρείους) ὀρθοῦς εἶναι. optime usus Scholiastae paraphrasi: ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους ἐσηκυῖαν τὴν γνώμην καὶ μὴ ὑποπεπτωκυῖαν τοῖς δεινοῖς. Nondum tamen loci emendatio perfecta est: non enim omnes homines (οἱ ἄνθρωποι) hoc habent ut eorum mentes in rebus adversis rectae et impavidae consistent, sed soli fortes ac strenui viri id possunt. Quamobrem legendum esse arbitror: ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχασθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἌΝΔΡΕΙΟΥΣ, ταῖς δὲ γνώμας τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ ὀρθοὺς εἶναι. Simul corruptelae origo patet. Pro ἀνδρείους errore scriptum erat ἀνθρώπους et vera lectio ἀνδρείους in margine adscripta alieno loco in textum recepta est. Erat in vetusto libro:

ἐνδέχασθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους
ταῖς δὲ γνώμας τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ ἀνδρείους
ὀρθοὺς εἶναι.

Postquam ἀνδρείους in alienam sedem irrepsit ὀρθοὺς in ὀρθῶς conversum est.

Huc accedit quod ἀνδρείους in libris incerta sede volitat:

ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι.
ὀρθῶς εἶναι ἀνδρείους.
ὀρθῶς ἀνδρείους εἶναι.

Thucyd. II. 88. 2. πρότερον μὲν γὰρ αὐτοῖς ἔλεγεν — ὥς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νεῶν τοσοῦτον, ἣν ἐπιπλέη, ὃ, τι οὐχ ὑπομενετὸν αὐτοῖς ἐστίν. Impedita et mendosa haec est verborum compositio. Αὐτοῖς ante πλῆθος quo referatur non habet et ἣν ἐπιπλέη otiosum est et supervacaneum: non poterant enim νεῶν πλῆθος ὑπομένειν εἰ μή τις ἐπιπλέοι. Corrige: ὥς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νέων τοσοῦτον ἂν ἐπιπλέοι, ὃ, τι οὐχ ὑπομενετὸν αὐτοῖς ἐστίν.

Thucyd. II. 88. 2. καὶ ξυγκαλέσας [τοὺς Ἀθηναίους] ἔλεξε τοιάδε. Quosnam alios quam Athenienses convocare poterat? Soli cives aderant. Praecedit: καὶ οἱ στρατιῶται — ἐν σφίσι αὐτοῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφεσαν μηδένα ὄχλον Ἀθηναῖοι δυντες Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν. Credebat nescio quis participio ξυγκαλέσας obiecto opus esse et sic quod in buccam venit arripuit.

Thucyd. II. 89. 2. οὐ δὲ ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν τὰ πλείω κατορθοῦντες καὶ οἶονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ποιήσιν ταυτόν. Alii σφίσι delent, alii in σφεῖς mutant, sine causa, ut mihi quidem videtur, nam ποιεῖ ταυτόν significat τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχει, et sensus est: οἶονται τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν, δι' ἣν τὰ πλείω κατορθοῦσι, καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔξειν. cf. VII. 6. ταυτόν ἤδη ἐποίει αὐτοῖς νικᾶν τε μαχομένους διὰ παντὸς καὶ μηδὲ μάχεσθαι, id est ταυτόν ἐδύνατο.

Thucyd. II. 89. 6. οἱ πλείους [ὥσπερ οὗτοι] τῇ δυνάμει τὸ πλεον πῖσυνοι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται. Dele emblemata, cui similia complura supra indicavimus. Sententia est generalis, quae quò spectet perspicuum est. Sequitur oppositio: οἱ δ' ἐκ πολλῷ ὑποδεεσέρων καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι μέγα τι τῆς διανοίας τὸ βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν. Quid diceret si quis ὥσπερ ἡμεῖς interponere vellet? Οἱ πλείους sunt qui numero sunt superiores, ut cap. 87. 6. τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλειόνων — τὸ κράτος ἐστίν.

Thucyd. II. 89. 7. πολλὰ δὲ καὶ στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπ' ἐλασσόνων. Herwerden ἐπταίσεν edidit, quod Haase et Badham coniecerant. Retinet me Artabanus apud Herodotum VII. 18.

ιδὼν ἤδη πολλά τε καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων.
Thucydides, qui Herodotum vult contemnere videri, et res
multas et multas dicendi formas ab eo sumsit.

Thucyd. II. 89. 9. ὑμεῖς δὲ παρὰ ταῖς ναυσὶ μένοντες τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε. Recte monet Herwerden „*Phormionem suos hortari in terra*” ut apparet ex 90. 3. κατὰ σπουδὴν ἐμβιβάσας ἔπλει παρὰ τὴν γῆν. Apparet etiam ex cap. 88. 1. τὸ πλῆθος τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνισάμενοι ἐφοβοῦντο, non poterant enim ξυνίσασθαι aut κατὰ ξυσάσεις inter se confabulari nisi in terra aut in foro aut in portu.

Etiam ξυγκαλέσας idem declarat: non poterat enim milites navibus impositos in concionem convocare. Hinc igitur Phormio dixit: παρὰ ταῖς ναυσὶ μένοντες τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε.

Thucyd. II. 91. παρεσκευάζοντο (ὥς) ἀμυνόμενοι. Quod Herwerden inseruit ὥς apud alios necessarium est, apud Thucydidem non est, qui saepius ὥς in talibus omittit, veluti II. 18. προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι. et VI. 54. ἐν τρόπῳ δέ τινι ἀφανεῖ παρεσκευάζετο προπηλακιῶν αὐτόν, et V. 8. παρεσκευάζετο ἐπιθησόμενος, et aliis locis.

Thucyd. II. 91. 4. αἱ μὲν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ ἀξύμφορον δρῶντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν βουλόμενοι τὰς πλείους περιμεῖναι, Αἱ δὲ καὶ ἐς βράχεια ἀπειρία χωρίων ᾤκειλαν. Nisi pro αἱ δέ reposueris οἱ δέ, ipsae naves dicentur esse ἀπειροὶ τῶν χωρίων.

Thucyd. II. 92. 4. οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν. — ἀπέδος ΑΝ. Ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον. Thucydides, ut in tali re solet, scripserat: ἈΝΤἜστησαν. IV. 134. οἱ Τεγεᾶται — εὐθὺς ἔστησαν τροπαῖον, Μαντινῆς δὲ — ὕστερον ἀντέστησαν, et sic permultis aliis locis.

Thucyd. II. 92. 6. φοβούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν. Emenda: ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. Vitium saepe correctum hic illic Criticorum oculos fugit. cf. II. 15. 4. οἱ ἀπ' Ἀθηναίων Ἴωνες,

ubi Dobree Ἀθηνῶν correxit. et II. 86. 6. πρὶν τι καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβοηθῆσαι emendavit Bekker. Mendose scribitur VII. 57. Ἴωνες ὄντες — ἀπ' Ἀθηναίων, et VII. 18. τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν, et iterum VII. 42. Facile est ubique verum discernere, namque ἐκ et ἀπό componuntur cum verbis τῶν Ἀθηνῶν, contra παρά cum verbis τῶν Ἀθηναίων. cf. VI. 71. πρὶν ἂν ἰππέας τε μεταπέμψωσιν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν — καὶ χρήματα — αὐτόθεν τε ξυλλέξωνται καὶ παρ' Ἀθηναίων ἔλθῃ.

Alio sensu dicitur ὁ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων φόβος.

Thucyd. II. 93. 4. Φρούριον (γὰρ) ἐπ' αὐτοῦ ἦν καὶ νεῶν τριῶν φυλακή. Recte Herwerden γάρ inseruit et suspicatur Βούδορον ὄνομα post ἦν excidisse. Arbitror olim scriptum fuisse Φρούριον (γὰρ ὄνομα Βούδορον) ἐπ' αὐτοῦ ἦν, et tria verba librarii incuria omissa esse.

Simul deprehenditur emblemata in cap. 94. 3. ἐκ τοῦ Βουδόρου [τοῦ Φρουρίου].

Notum erat τὸ Βούδορον in insula Salamine. III. 51. ἐβούλετο Νικίας τὴν φυλακὴν — μὴ ἀπὸ τοῦ Βουδόρου καὶ τῆς Σαλαμῖνος εἶναι.

Thucyd. II. 94. manifestum est interpretamentum in parte librorum: ὦντο — τὴν Σαλαμῖνα ἐαλωκέναι pro ἡρῆσθαι. Illo modo omnes loquebantur, ἡρῆσθαι Thucydideum est. Scholiasta: ἡρῆσθαι: ἐαλωκέναι.

Thucyd. II. 94. οἱ μὲν ἐν τῷ ἄσει — ὦντο — οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ — ἐνόμιζον. Herwerden: „ἐνόμιζον *mihi suspectum est.*” Facile credo, namque in hac sententiae conformatione ὦντο necessario cogitatione supplendum est.

Thucyd. II. 94. 3. ἐπὶ τῆς Κορίνθου ἀπεχώρησαν πεζοί. Constanter eo sensu Thucydides scribit πεζῶν, quod est in libris deterioribus, de coniectura fortasse, sed bona et certa.

Thucyd. II. 97. ὁδῶ δὲ τὰ ξυντομώτατα ἐξ Ἀβδήρων εἰς Ἴστρον ἀνὴρ εὖζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ. Futurum est τελεῖ, quod si sensissent Graeculi, ut solent, τελέσει substituissent.

Thucyd. II. 100. Ἀρχέλαος ὁ Περδίκκου [υἱός] βασιλεὺς γενόμενος. Ut quibusdam aliis locis υἱός est interpolatum. Recte cap. 99. 6. Περδίκκας Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς αὐτῶν ἦν.

Qui olim Thucydidis libros in capita dispescuerunt eos saepe videbis frangere magis quam dividere, veluti II. 101. in fine: τὰ ΜΕΝ οὖν κατὰ τὴν Σιτάλκου στρατείαν οὕτως ἐγένετο et initio sq. capitis: οἱ Δ' ἐν Ναυπάκτῳ κτέ. Et hoc quidem loco Classen indicavit errorem, qui multis aliis locis adhuc latet, ut in vicinia cap. 102. τὰ ΜΕΝ περὶ Ἀλκμέωνα τοιαῦτα λεγόμενα παρελάβομεν. Sequitur cap. 103. οἱ Δ' Ἀθηναῖοι κτέ. Saepissime sic in oratione bimembri in priore capite μέν ponitur, in sequenti δέ satis inepte.

Thucyd. II. 102. λέγεται δὲ — τὸν Ἀπόλλω — χρῆσαι. Herwerden „malim Ἀπόλλωνα” et recte quidem, nam constanter τὸν Ἀπόλλωνα dicebant omnes praeterquam in νῇ τὸν Ἀπόλλω et μὰ τὸν Ἀπόλλω. Similiter τὸν Ποσειδῶνα semper dicebant sed νῇ (μὰ) τὸν Ποσειδῶ.

In libris Ἀπόλλωνα sic scribitur ἀπόλλ' et eodem modo τοῦ ἀπόλλ' et τῷ ἀπόλλ', in quo errari non potest.

AD LIBRUM III.

Thucyd. III. 2. 2. τοξότας τε καὶ σῆτον καὶ ἃ μεταπεμπόμενοι ἦσαν. Miror quo pacto Herwerden haec probare potuerit. Adscribit: „Schol. μετεπέμποντο. Vid. II. 67. 1.” ubi legitur: οὗ ἦν σράτευμα τῶν Ἀθηναίων πολιορκοῦν. et talia quidem facile est sexcenta colligere, ut II. 93. οὔτε γὰρ ναυτικὸν ἦν προφυλάσσειν, sed quid haec ad nostrum locum? Quis vidit umquam huiusmodi paraphrasin imperfecti, v. c. χρώμενοι ἦσαν pro ἐχρῶντο? Nemo hercle. Laborat etiam sententia: expectabant enim Mytilenenses non ea quae arcessebant, sed quae antea arcessiverant. Itaque restituendum est μεταπεπτεμένους ἦσαν, quod et dicendi

usus et sententia postulat, sed formae veteres πέπεμμαι πέπεμπται, ἐπέπεμπτο, πεπεμμένος Graeculis sero natis erant prorsus incognitae: quid esset ἄρτος εὖ πεπεμμένος sciebant, non item ἐπισολὴ πεπεμμένη aut πρέσβεις πεπεμμένοι quid esset.

Hinc factum est ut πέπεμμαι in πέμπεται corrumpetur et ἐπέπεμπτο ἐξεπέπεμπτο in ἐπέμπετο ἐξεπέμπετο, et πεπεμμένοι μεταπεπεμμένοι in πεμπόμενοι, μεταπεμπόμενοι. cf. quae scripsimus in *Var. Lectt.* pag. 253. Apud Thucydidem VII. 77. libri variant in προπέπεμπται et προπέμπεται. et VIII. 79. omnes libri exhibent προὔπεμπτο pro προὔπέπεμπτο γὰρ αὐτῷ ἄγγελος.

Sed etiam sic deest aliquid et supplendum: τοξότας τε καὶ σῖτον καὶ (τᾶλλα) ἃ μεταπεπεμμένοι ἦσαν.

Plusquamperfectum non minus hic necessarium est quam II. 78. Πλαταιῆς παῖδας καὶ γυναῖκας — πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας.

Thucyd. III. 3. 3. ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλδέντος ἔξω τῆς πόλεως ἑορτή, ἐν ᾗ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπесεῖν Ἄφνω. Acute sensit Badham ad sententiae integritatem aliquid deesse et suspicatur post ἐλπίδα εἶναι excidisse: ἐπιπесεῖσθαι ἀπροσδοκήτοις Μυτιληναίοις καὶ αἰρήσειν τὴν πόλιν. προσετάχθη οὖν αὐτοῖς, quae Herwerdeno „*satís probabiliter*” supplenda esse videntur, quemadmodum et mihi, nisi quod fortasse lacunam lenius in hunc modum suppleri posse existimo: ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπесεῖν Ἄφνω (καὶ τὴν πόλιν ἐρήμον οὔσαν καταλαβεῖν) ut unus versus in vetusto libro incuria omissus esse videatur.

Thucyd. III. 3. 5. πλῶ χρησάμενος, non debebat Herwerdenus sanissima verba tentare. Opponuntur enim inter se πλοῦς — ἄπλοια — χειμών. Xenophon *Anab.* VI. I, 33. παρασκευάζεσθε ὡς αὖριον ἐὰν πλοῦς ᾖ ἀναξόμενοι. et Thucydides ipse I. 137. μηδένα ἐκβῆναι ἐκ τῆς νεῶς μέχρι πλοῦς γένηται.

Thucyd. III. 4. 1. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι — ἀπήγγειλαν ΜΕΝ [οἱ στρατηγοί] τὰ ἐπεσαλμένα οὐκ ἑσακουόντων ΔΕ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσαντο. Ex margine irrepsisse οἱ στρατηγοί vel particularum μέν — δέ collocatio declarat.

Graeculus non senserat id ipsum in οἱ Ἀθηναῖοι inesse, et risum movet id quod Scholiasta serio annotavit: καὶ οἱ Ἀθηναῖοι: ἀντίπτωσις ἀντὶ τοῦ τῶν Ἀθηναίων. Ὅμηρος.

οἱ δὲ δύο σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἴκανεν.
quasi haec ullam similitudinem inter se haberent.

Sine controversia mendosa oratio est apud Thucydidem III. 4. 4. *Mytilenenses legatos Athenas miserunt εἰπὼς πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν*. Si pro ἀπελθεῖν legeretur ἀπάγειν vel ἀποπέμπειν, locus intelligi poterat: nunc absurda est sententia nec simplici correctione restitui posse videtur.

Thucyd. III. 5. 2. οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι — ἀνεχώρησαν. Certa est et recipienda Herwerdeni emendatio *ἔχοντες*. Sexcenties haec inter se permutantur.

Thucyd. III. 6 *περιορμισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἐκατέρωθεν [τῆς πόλεως]*. Quae auris haec *κακοφωνίαν* ferre potest? Praeterea repetitum τῆς πόλεως plane est inutile et supervacaneum. Duo erant portus ὁ μὲν πρὸς βορέαν τῆς πόλεως, (cap. 4. 5.) ὁ δὲ πρὸς νότον. Perspicuum igitur est quae sint τὰ στρατόπεδα τὰ ἐκατέρωθεν τετειχισμένα.

Thucyd. III. 10. 2. ἡμῖν καὶ Ἀθηναίοις *ξυμμαχία ἐγένετο ἀπολιπόντων μὲν ὑμῶν ἐκ τοῦ Μηδικοῦ πολέμου, παραμεινάντων δ' ἐκείνων πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τῶν ἔργων*. Non intelligo quid sit ἀπολιπόντες ἐκ τοῦ πολέμου. Herwerden annotat: „ἀπολιπόντων — ἐκ. cf. lib. V. 4. Dio C. XXXVII. 40. *extr.*” Legitur V. 4. *Λεοντῖνοι — τὴν πόλιν ἐκλιπόντες — Συρακούσας ἐπὶ πολιτείᾳ ᾤκησαν καὶ ὕστερον — διὰ τὸ μὴ ἀρέσκεσθαι ἀπολιπόντες ἐκ τῶν Συρακουσῶν Φωκαίας τι χωρίον καταλαμβάνουσιν*. Ergo ἀπολιπών significabit ἀπελθών, quod cui credibile esse videbitur? Equidem hoc loco restituerim ἀπελθόντες et illo ἀπελθόντων. Sic enim optime inter se opponuntur ἀπιέναι et παραμένειν in verbis ἀπελθόντων μὲν ὑμῶν — παραμεινάντων δ' ἐκείνων.

Thucyd. III. 10. 6. ἡμεῖς δ' αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐλεύθεροι *ξυνεσρατεύσαμεν*. Requirit sententia imperfectum *ξυνεσρατεύομεν*,

ut paullo ante: προθύμως εἰπόμεθα, et in sqq. πισοὺς οὐκέτι εἵχομεν ἡγεμόνας et eodem sensu cap. 12. δέει τε τὸ πλεόν ἢ Φιλία κατεχόμενοι ξύμμαχοι ἤμεν id est ξυνεσρατεύομεν.

Thucyd. III. 11. 3. ἄμα μὲν γὰρ μαρτυρίῳ ἐχρῶντο μὴ ἂν τοὺς γε ἰσοψήφους Ἄκοντας, εἰ μὴ τι ἡδίκουν οἷς ἐπῆσαν, ξυσρατεύειν. Unice verum est Ἐκόντας. Perelegans et optima est huius loci παράφρασις apud Scholiastam haec: τεκμηρίῳ ἐχρῶντο οἱ Ἀθηναῖοι κατασρεφόμενοι τὰς πόλεις εὐπροσώπῳ τῇ ἡμετέρᾳ αὐτονομίᾳ λέγοντες· οὐκ ἂν Μυτιληναῖοι μεθ' ἡμῶν ἰσόψηφοί γε ὄντες καὶ ἐλεύθεροι ἐπῆσαν Ἐκόντες εἰ μὴ δικαίως ἐπεσρατεύομεν (καὶ del.) ἡδίκηκόσι τοῖς συμμάχοις. Sed opponitur alterius Scholiastae interpretatio verbis non minus bonis enunciata: οἱ λοιποὶ σύμμαχοι τεκμηρίῳ σαφεῖ ἔμελλον χρήσεσθαι τῇ Ἀκουσίῳ ἡμῶν μετ' Ἀθηναίων ξυσρατεύσει ὅτι ἄδικοί εἰσιν οἷς ἐπέρχονται Ἀθηναῖοι. εἰ μὴ γὰρ ἦσαν τσιοῦτοι οὐκ ἂν Ἄκοντας ἦγον συσρατεύειν αὐτοῖς τοὺς ἰσοψήφους Μυτιληναίους. Sed vide mihi quam sit absurda haec argumentatio: οἱ τῶν Ἀθηναίων σύμμαχοι ἀδικοῦσιν· οὐ γὰρ ἂν οἱ Μυτιληναῖοι ἰσόψηφοι ὄντες καὶ αὐτόνομοι Ἄκοντες ἂν συνεσράτευον. Quid? si sunt ἐλεύθεροι καὶ ἰσόψηφοι cur tandem ἄκοντες συνεσράτευον? et si invitī Atheniensium signa sequuntur quod, quaeso, hoc est τεκμήριον σαφές ὅτι οἱ σύμμαχοι ἀδικοῦσιν? Nugae hae sunt, sed decipit nos una literula perperam scripta. Dederat homo quisquis est: τῇ Ἐκουσίῳ ἡμῶν μετ' Ἀθηναίων ξυσρατεύσει et οὐκ ἂν Ἐκόντας ἦγον — τοὺς ἰσοψήφους Μυτιληναίους. Sic omnia rectissime procedunt et sana oratio est. Ubi autem scribae errore apud Thucydidem μὴ ἂν τοὺς γε ἰσοψήφους Ἄκοντας — ξυσρατεύειν in omnibus libris legeretur, mendosa scriptura in Scholio veram expulit. Etiam alibi apud Thucydidem ἐκόντες et ἄκοντες, ἐκούσιος et ἀκούσιος inepte inter se confusa sunt.

Thucyd. III. 12. τίς οὖν αὕτη ἢ Φιλία ἐγίγνετο ἢ ἐλευθερία [πισή], ἐν ᾗ παρὰ γνώμην ἀλλήλους ὑπηρχόμεθα; Insiticiū est πισή. Quenam haec, inquit, aut amicitia erat aut libertas? id est: non erat haec neque amicitia neque libertas, non certa libertas. Negant enim ullam sibi libertatem fuisse.

Ἐπὶ Ἡρχόμεθα pro ὑπεδεχόμεθα felicissima est emendatio quam

Haase repperit. Solum *ὑπέρχομαι* habet in Attica formas *ὑπηρεχόμεν*, *ὑπέρχεσθαι*, *ὑπερχόμενος* pro *ὑπῆα*, *ὑπιέναι*, *ὑπιών*, ut alibi ostendimus.

Thucyd. III. 12. 3. εἰ γὰρ δυνατοὶ ἡμεν ἐκ τοῦ ἴσου καὶ ἀντεπιβουλευσάμενοι καὶ ἀντιμελλῆσαι τι ἔδει ἡμᾶς [ἐκ τοῦ ὁμοίου] ἔπ' ἐκείνοις εἶναι. *Levis error in TI commissus sententiam verborum plane pervertit. Lege τί ἔδει ἡμᾶς ὑπ' ἐκείνοις εἶναι; id est si patres essemus viribus, cur oportebat nos illis servire? τί ἔδει ἡμᾶς ἐκείνοις δουλεύειν; Nempe hoc est ὑπ' ἐκείνοις εἶναι. Vera lectio servata est in eleganti paraphrasi Scholiastae: εἰ γὰρ ἴσοι αὐτοῖς ὑπῆρχομεν κατὰ δύναμιν ὥς τε καὶ ἐπιβουλεύουσιν αὐτοῖς ἀντεπιβουλευσάμενοι καὶ βραδυνόντων αὐτῶν καὶ μελλόντων ἀντιμελλῆσαι καὶ ἀντιβραδύναι, τί ἔδει ἡμᾶς ὑπ' ἐκείνοις ταχθῆναι ἢ ὑπακούειν αὐτοῖς; Comparandus est locus VII. 82. τῆς Λακεδαιμονίων ἀρχῆς — ἀπηλλάγημεν οὐδὲν προσῆκον μᾶλλον τι ἐκείνους ἡμῖν ἢ καὶ ἡμᾶς ἐκείνοις ἐπιτάσσειν, id est μᾶλλον τι ἡμᾶς ὑπ' ἐκείνοις εἶναι ἢ ἐκείνους ὑφ' ἡμῖν.*

Pulcherrimus locus apud Thucydidem III. 13. triplici interpolatione inquinatus est. Proponam locum sordibus expurgatum: τοιαύτας ἔχοντες προφάσεις, ὧν Λακεδαιμόνιοι καὶ ξύμμαχοι, ἀπέστημεν σαφεῖς μὲν τοῖς ἀκούουσι γινῶναι, ἱκανὰς δὲ ἡμᾶς ἐκφοβῆσαι καὶ πρὸς ἀσφάλειάν τινά τρέψαι βουλομένους μὲν καὶ πάλαι, ὑμῶν δ' οὐ προσδεξαμένων κωλυθέντας. Ad προφάσεις adscripsit aliquis αἰτίας, nam πρόφασις apud Thucydidem semper est αἰτία id est causa, quum ἡ αἰτία apud eum sit crimen, ut III. 13. 7. καὶ τὴν αἰτίαν ἀποφεύξεσθε, ἣν ἔχετε. Hinc in libris legitur τοιαύτας προφάσεις [καὶ αἰτίας].

Ad σαφεῖς μὲν τοῖς ἀκούουσι γινῶναι adiectum est ὡς εἰκότως ἔδρασάμεν, quod et moleste abundat et loci συμμετρίαν et verborum concinnitatem corrumpit. Denique ad βουλομένους μὲν καὶ πάλαι adhaesit futile Scholion: ὅτ' ἔτι ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπέμψαμεν ὥς ὑμᾶς περὶ ἀποστάσεως, quod sumtum est ex libro III. 2. Λέσβος, — ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων βουλευθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο. Scholion conceptum est εὐτελέσι ῥήμασιν et minime Θουκυδιδεῖσι, et pro περὶ ἀποστάσεως Thucydides dixisset περὶ ξυμμαχίας aut περὶ

τιμωρίας aut περὶ βοηθείας, sed non περὶ ἀποσάσεως. Remotis molestis additamentis elegantissime locus conceptus est.

Thucyd. III. 13. μὴ αὐτοὶ διαφθαῖναι ὑπ' ἐκείνων ἐν ὑσέρῳ ἀλλὰ προΠΟΙῆσαι. Mendosum est προποιῆσαι, sed quod Badham coniecit προαπολέσαι non multum arridet. Videor mihi repperisse Thucydidis manum e libro I. 33. 4. ἡμέτερον δ' αὖ ἔργον προτερῆσαι — καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν. Reponendum enim arbitror ἀλλὰ προΤΕΡῆσαι, id est φθάσαι διαφθείραντες.

Thucyd. III. 13. 4. ὥς' οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς περιουσίαν νεῶν ἔχειν. Apud Thucydidem εἰκὸς cum aoristo componitur futuri temporis notionem continente. Itaque Cχειν scribendum id est ἔξειν.

Thucyd. III. 13. 7. καὶ Ἀθηναίους ῥᾶον καθαιρήσετε. Aelius Dionysius ἐν τοῖς Ἀττικοῖς Ὀνόμασιν (apud Photium) annotavit: Καθαιρήσετε οὐ καθελεῖτε. Θουκυδίδης. Quid attinebat, dixerit aliquis, talia notare? Quis nescit αἰρεῖν cum omnibus compositis et decompositis habere futurum αἰρήσειν? Nemo hercle, apud Atticos quidem et veteres omnes. Sed vitiosa recentiorum συνήθεια pro αἰρήσω et αἰρήσομαι substituit ἐλῶ et ἐλοῦμαι cf. *Var. Lect.* pag. 35. et doctus ἀττικισῆς aequalium errores et τὴν παρεφθορυῖαν λέξιν testimoniis Atticorum redarguebat. Non est dicendum καθελεῖτε, inquit, sed καθαιρήσετε, ut est apud Thucydidem.

Thucyd. III. 15. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι — ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν Ἴσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὥς ποιησόμενοι καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφικόμενοι. Inepta haec et ridicula verborum dispositio est, ut apud Gallicum Comicum:

d'amour mourir me font, marquise, vos beaux yeux.

Sed video verborum ordinem iam ab Herwerdeno esse restitutum, qui ὥς ποιησόμενοι transposuit post ἐποιήσαντο καί. Sic optime coalescunt male diremta ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν Ἴσθμὸν — καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφικόμενοι. Exciderant ex textu verba ὥς

ποιησόμενοι et in margine suppleta in alienam sedem immigrarunt.

Thucyd. III. 15. οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον, οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι — ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἄρρωσία τοῦ στρατεύειν. Frustra coniecit Badham ὀρρωδία pro ἄρρωσία. Socii non poterant *reformidare hanc militiam*, non enim erat bellum, sed citra periculum agri hostilis depopulatio. Recte explicuit locum Aelius Dionysius apud Suidam (ex Photio) v. Ἀρρωσία et in Bekkeri *Anecdotis* pag. 446. 13. Ἀρρωσία τοῦ στρατεύειν: ἀντὶ τοῦ ἀπροθυμία. Imprimis huc facit locus Phrynichi in Bekk. *Anecd.* pag. 8. 3: οἱ Ἀττικοὶ τὴν ἄρρωσίαν ἐπὶ τοῦ μὴ προθυμεῖσθαι μηδὲ ὀρμαῖν πρᾶξαι τιθέασιν. τὸ γὰρ ἀντικείμενον τῇ τοιαύτῃ ἄρρωσίᾳ Κρατῖνος εἶπεν ἐρρῶσθαι ὅλον προθυμεῖσθαι. Saepe eo sensu ἐρρῶσθαι et ἐπερρῶσθαι apud Thucydidem legitur. Ἀρρωσίαν eo sensu Thucydides dixit VII. 47. ἐβουλεύοντο — πρὸς τὴν παροῦσαν ἐν τῷ στρατοπέδῳ κατὰ πάντα ἄρρωσίαν et ἄρρωστος pro ἀπρόθυμος legitur VIII. 83. πολλῶ ἐς τὴν μισθοδοσίαν τὸν Τισσαφέρνην ἄρρωστότερον γενόμενον, id est ἦττον πρόθυμον, et sic optime inter se opponuntur: οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον, οἱ δὲ — ἦσαν ἐν ἄρρωσίᾳ τοῦ στρατεύειν.

Thucyd. III. 16. οἱοί τε εἰσὶ μὴ κινουῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν [καὶ] τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιδὸν ῥαδίως ἀμύνεσθαι. Eiicienda est copula loci compositionem vitians.

Thucyd. III. 18. 3. οἱ δ' Ἀθηναῖοι — πέμπουσι — χιλίους ὀπλίτας ἑαυτῶν. οἱ δ' αὐτερέται πλεύσαντες [τῶν νεῶν] ἀφικνοῦνται. Molestum τῶν νεῶν, quod quo referatur non habet, inaiticium est. Aelius Dionysius apud Suidam (ex Photio): Αὐτερέται: — οἱ αὐτοὶ καὶ ἐρέται καὶ ὀπλῖται. Thucydides VI. 91. εἰ μὴ — στρατιὰν ἐπὶ νεῶν πέμψετε τοιαύτην ἐκέῖσε, οἵτινες αὐτερέται κομισθέντες ὀπλιτεύσουσιν εὐθύς.

Thucyd. III. 20. 2. ἀπώκνησάν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι. Coniungenda sunt ἀπώκνησαν τὸν κίνδυνον, ut III. 30. 4. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον.

Thucyd. III. 20. 3. ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς [λογισμοῦ]. Recte Herwerden λογισμοῦ delevit: non erat enim λογισμός sed ξυμμέτρησις. Praeterea scribendum τᾷ ἀληθοῦς.

Thucyd. III. 22. 2. διέχοντες πολὺ ἥσαν ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρούμενα πρὸς ἀλλήλα αἰσθήσιν παρέχοι. Transpone: ὅπως μὴ τὰ ὅπλα κρούμενα.

Thucyd. III. 22. 4. κατέβαλε γὰρ τις — κεραμίδα, ἣ πεσοῦσα ψόφον ἐποίησεν. In optimo codice δοῦπον pro ψόφον legitur, quod verum esse videtur. Quis enim pro notissimo ψόφον vetus et poëticum δοῦπον substituisset? Hesychius: Δοῦπον: ψόφον. Xenophon *Anab.* II. 2. 19. θόρυβος καὶ δοῦπος ἦν.

Thucyd. III. 22. 7. οἱ τριακόσιοι οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν εἴ τι δέοι. Herwerden reponerat Ἐπετέτακτο. Malim ΠΡΟCετέτακτο, quod in tali re usitatus est et propter notum compendium πρὸς facile excidit.

Thucyd. III. 23. 2. ὁ δὲ Διακομιζόμενος ἀεὶ ἴσατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου. Loco suo reponendum est ἀεὶ sic: ὁ δ' Ἀεὶ διακομιζόμενος ἴσατο. Exciderat enim ante ΔΙ et in margine suppletum in alienam sedem irrepsit. cf. I. 11. μέρει τῷ ἀεὶ παρόντι. I. 22. περὶ τῶν ἀεὶ παρόντων I. 97. Πελοποννησίων τοὺς ἀεὶ προστυγχάνοντας. III. 11. τῶν ἀεὶ προεσώτων. III. 37. τῶν ἀεὶ λεγομένων. III. 38. τῶν ἀεὶ ἀτόπων. III. 77. τὰς ἀεὶ πληρουμένας. IV. 68. τῶν Ἀθηναίων ἥδη ὁ ἀεὶ ἐντὸς γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος, qui locus nostro simillimus est.

Thucyd. III. 24. ἐχώρουν — τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδὸν — νομίζοντες ἥκιστα σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι. Dubitanter Herwerden „malim ἥκισ' ἂν.” Sed nulla est in his optio aut dubitatio, quia ἌΝ nullo modo abesse potest. Saepissime ἂν intercidit post μάλισα, ἥκιστα, κάλλιστα et sim., quoniam ΜΑΛΙCΤᾶ scribebatur et librarii lineolam (id est N) negligebant.

Thucydides III. 24. 3. scripserat: οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως ἐσώθησαν. Ad οὕτως adscripsit aliquis ὑπερβάντες, quod nunc inepte textui adhaesit sic: οὕτως [ὑπερβάντες] ἐσώθησαν. Sumsit ex cap. 20. ἐπιβουλεύουσιν — ὑπερβῆναι τὰ τεῖχη τῶν πολέμιων.

Thucyd. III. 26. οἱ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἔχοντα Ἀλκίδα [ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος προστάξαντες], αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν [καὶ οἱ ξύμμαχοι] ἐσέβαλον. Pannus male assutus est ex cap. 16. 3. ναυτικὸν παρεσκεύαζον — καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδα. Qui haec interpolavit non intellexerat illud ipsum inesse in ἀπέστειλαν Ἀλκίδα ἔχοντα ναῦς τεσσαράκοντα.

In sqq. expunge καὶ οἱ ξύμμαχοι importunissimo loco interpositum inter ἐς τὴν Ἀττικὴν et ἐσέβαλον, quae disiungi non possunt. Praeterea Λακεδαιμόνιοι (non Πελοποννήσιοι) καὶ οἱ ξύμμαχοι dicendum est, quia socii ἐν τοῖς Πελοποννησίοις continentur.

Thucyd. III. 27. 3. *Mytilenenses* κατὰ ξυλλόγους γιγνόμενοι ἢ τὸν σῆτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερόν — ἢ αὐτῷ ξυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους [ἔφασαν] παραδώσειν τὴν πόλιν. Thucydidem zeugmate usum esse declarat particularum ἡ — ἡ collocatio. Saepissime Graeculi in zeugmate id quod eleganter omissum est admodum ineleganter inserunt de suo.

Thucyd. III. 30. ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην πρὶν ἐκπύσους γενέσθαι ὥσπερ ἔχομεν. Maneo in vetere sententia ἡμᾶς esse delendum. Herwerden retinens ἡμᾶς annotat: „*Classen comparat* IV. 118. 1. VI. 22. 1.” Illo loco legitur: δοκεῖ ἡμῖν χρῆσθαι τὸν βουλόμενον, hoc loco: ὅπλίτας — πολλοὺς μοι δοκεῖ χρῆναι ἡμᾶς ἄγειν. Sed uterque locus, ut vides, nihil facit ad rem. Cf. Aristoph. *Equitt.* vs. 1311.

ἦν δ' ἀρέσκη ταῦτ' Ἀθηναίοις καθῆσθαι μοι δοκεῖ
ἐς τὸ Θησεῖον πλεύσας ἢ ἐπὶ τῶν σεμνῶν θεῶν.

et in *Vespis* vs. 270:

ἀλλὰ μοι δοκεῖ πάντας ἐνθάδ', ὦνδρες,
ἄδοντας αὐτὸν ἐκκαλεῖν.

sed Graeculi mirantes accusativum ἐκπύσους de suo ἡμᾶς addiderunt.

Thucyd. III. 30. πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὐρήσομεν κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ἥ ἐκεῖνοί τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἄν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ τυγχάνει μάλιστα οὔσα. Varie torquentur verba μάλιστα οὔσα, quae mihi quidem sanissima esse videntur: sensus est *qua parte nos valeamus maxime*, nam quadraginta navium classem habebant.

Thucyd. III. 31. in libris est: παρήνουν — τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πέλεων καταλαβεῖν τινά — ὅπως ἐκ πόλεως ὀρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποσῆσθουσιν — καὶ τὴν πρόσδοον ταύτην μεγίστην οὔσαν Ἀθηναίων ἦν ὑφέλωσιν καὶ ἅμα ἦν ἐφορμῶσιν αὐτοῖς δαπάνη σφίσι γίγνηται. Usus est Thucydides qua solet modorum enallage et ita scripsit: ὅπως — ἀποσῆσθουσιν καὶ τὴν πρόσδοον — ὑφέλωσιν καὶ ἅμα — δαπάνη γίγνηται. Pendent ex ὅπως et futurum ἀποσῆσθουσιν et aoristus secundus ὑφέλωσιν et praesens coniunctivi γίγνηται. Miratus Graeculorum aliquis ὅπως ἀπισήσουσι καὶ ὑφέλωσιν, de suo ἦν addidit, καὶ ἦν ὑφέλωσιν et locum misere corruptit. Recte Classen ἦν expunxit, quod nasci non potuit nisi in praecedentibus ὅπως ἀποσῆσθουσιν olim scriptum fuisset.

In fine loci legendum: καὶ ἅμα ἦν ἐφορμῶσι σφίσι δαπάνη αὐτοῖς γίγνηται. Perspicuum est σφίσιν esse τοῖς Λακεδαιμονίοις, et αὐτοῖς τοῖς Ἀθηναίοις. Eodem sensu de re eadem cap. 33. 3. κέρδος δ' ἐνόμισεν — ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδον ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

Thucyd. III. 32. 3. ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτὸν εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους. Recte Herwerden διαφθείρει correxit. Dicebant enim aut οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῖς ἄνδρας διαφθείρΩΝ aut quod idem est εἰ ἄνδρας διαφθείρεις.

Thucyd. III. 33. 2. μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι — πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις. Quid sibi vult ἅμα in ἅμα προσπίπτοντες? Emendandum esse censeo: μὴ οἱ Πελοποννήσιοι — πορθῶσιν ἅμα παραπλέοντες τὰς πόλεις.

cf. IV. 2. 3. εἶπον δὲ τούτοις καὶ Κορκυραίων ἄμα παραπλέοντας τῶν ἐν πόλει ἐπιμεληθῆναι et III. 7. 2. καὶ παραπλέουσai αἱ νῆες τῆς Λακωνικῆς τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία ἐπόρθησαν. et VI. 88. τοὺς Ἰταλιώτας ἄμα παραπλέοντες ἐπειρῶντο πείθειν. Pro παραπλέοντες errorē natum est προσπίπτοντες et vera lectio in margine adscripta in alienam sedem irrepsit.

Thucyd. III. 34. 3. τὸν Ἰππίαν ὕστερον ἐσαγαγὼν, ὥσπερ ἐσπείσΑτο, ἐπειδὴ ἔνδον ἦν ξυλλαμβάνει καὶ κατατοξεύει. Requiritur plusquamperfectum ὥσπερ ἐσπειCTO, ut ὥσπερ εἶρητο, καθάπερ ξυνέκειτο, et sim. Cf. III. 111. οἱ Μαντινῆς καὶ οἷς ἐσπείσο.

Thucyd. III. 35. Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει [τὸν Λακεδαιμόνιον] κεκρυμμένον. Potuitne alieniore loco emblemata inseri? Σάλαιθος quis esset semel et iterum in praecedentibus dixerat.

Thucyd. III. 36. 5. καὶ κείνοις ἔνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλεόν τῶν πολιτῶν αὐθίς τιναC Cφίσιν ἀποδοῦναι βουλευσασθαι. Male repetita literula est et τινΑ Cφίσιν emendandum. cf. III. 2. εἰ μὴ τις προκαταλήψεται. IV. 68. ἔφασαν — εἰ μὴ πείσεται τις αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσεσθαι et frequens in foederibus βοηθεῖν εἰάν τις ἐπ' αὐτοὺς ἦ. In his τινές significat nonnulli, quod de pauculis dicitur, pronomen τις indefinitum est ut in
ὥδε δέ τις ἐρέει.

Similiter III. 111. καὶ τινας αὐτῶν τῶν στρατηγῶν — ἠκόντισέ TIC νομίσας καταπροδίδοσθαι σφᾶς, non de uno dicitur sed ἀορίσως accipiendum.

Thucyd. III. 37. πολλάκις — ἔγνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἐτέρων ἄρχειν. Nota et frequens. Attica haec compositio est pro ἔγνων ὅτι δημοκρατία ἀδύνατόν ἐστιν. Sed quia vitiose sic dicitur emendandum est ἀδύνατοC.

Thucyd. III. 38. θαυμάζω δὲ καὶ ὅσις ἔσαι ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὕσας, τὰς δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθιστάμενας. Cleon utitur τῇ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῇ. Qui Mytilenensium causam suscepturus est, inquit, ea debet argumentis probare

quae manifesto absurda sunt, primum τὰς Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὔσας, idque revera absurdum est: deinde τὰς ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισκόμενας, quod cur manifesto absurdum esse dicatur non apparet. Nempe οἱ ξύμμαχοι non sunt οἱ δουλεύοντες, sed, ut Lesbii, ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι καὶ οὐκ ἀρχόμενοι, qui Atheniensium praesidio nitebantur et libertatem suam tutabantur. Fuerunt igitur qui οὐ de suo adderent: (οὐ) τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισκόμενας sed nihil sic proficitur. Equidem in verbis τὰς ἡμετέρας ξυμφορὰς mendum inesse suspicor et tribus literulis expunctis legendum esse: ΤΑ Δ' ἡμέτερα ξύμφορα τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισκόμενας, id est τὰ ἡμῖν ξυμφέροντα, τὰ ἡμᾶς ὠφελοῦντα, *quae nobis prosint ea sociis nostris obesse*, sive: *quae nobis emolumentum afferant ea sociis detrimentum afferre*. Nempe iis sociis, qui Atheniensium praesidio essent tuti, ut Mytilenenses. Audi Cleonem cap. 39. ἀπεφανῶ Μυτιληναίους μάλισα δὴ μίαν πόλιν ἡδίκηκότας ὑμᾶς — οἵτινες — νῆσον ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους (ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτούς) αὐτόνομοί τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑφ' ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο. et post pauca: παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποσάντες ἤδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὄκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινὰ. et iterum: χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλαι μηδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμῆσθαι καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν. Itaque Mytilenenses sub Atheniensium tutela liberi suis legibus utentes et felices vivebant et quo magis res Atheniensium florebant eo magis erant in tuto. Praeterea Athenienses multos iis et magnos honores habebant et a Cleone dicuntur τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα et διαφερόντως τετιμῆσθαι. Fatentur ipsi III. 9. 2. ἐν τῇ εἰρήνῃ τιμώμενοι ὑπ' αὐτῶν ἐν τοῖς δεινοῖς ἀφιστάμεθα. Hinc igitur absurdum est demonstrare velle, ὅτι τὰ τοῖς Ἀθηναίοις ξυμφέροντα τοὺς ξυμμάχους βλάπτει.

Τὰ ἡμέτερα ξύμφορα dictum est ut V. 98. τῷ ὑμετέρῳ ξυμφόρῳ, cui ibi opponitur τὸ ἡμῖν χρήσιμον. Plane eodem sensu dicitur τὰ ἡμέτερα ξύμφορα et τὰ ἡμῖν ξυμφέροντα et τὰ ἡμᾶς ὠφελοῦντα et τὰ ἡμῖν χρήσιμα et τὰ ἡμῖν ξυμφόρως ἔχοντα.

Denique revocanda est scriptura librorum θυμάζω δὲ καὶ

δῆς ἔκται ὁ ἀντερῶν pro εἰν, quod Herwerden substituit praeter Cleonis sententiam.

In iis, quae continuo praecedunt: Ἀμύνασθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτῳ κείμενον ἀντίπαλον μάλιστα τὴν τιμωρίαν λαμβάνει, aegre desidero articulum ΤΟ ἀμύνασθαι aut τὰμύνασθαι.

Thucyd. III. 38. 5. μετὰ καινότητος λόγου ἀπατᾶσθαι ἄριστοι. Aut iocose aut cum acerba ironia ἄριστος componitur cum verbis rem ridiculam aut turpem significantibus, ut λαλεῖν ἄριστος. In Bekk. *Anecd.* p. 29. 9. annotatur: ἄριστος κλέπτειν, ἄριστος λωποδυτεῖν. Comicus incertus apud Photium v. Παράσασιν.

ἄνδρες Ἑλλήνων ἄριστοι καταβαλεῖν παράσασιν.

Sic acerbe Cleon dixit: ἐξαπατᾶσθαι ἄριστοι.

Thucyd. III. 38. 6. Cleon Athenienses increpans: μάλιστα μὲν, inquit, αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλόμενος δύνασθαι, εἰ δὲ μή, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς λέγουσι μὴ ὕπεροι ἀκολουθεῖν δοκεῖν τῇ γνώμῃ, ὁξέως δ' ἔτι λέγοντος προεπαινέσαι. Nihil est ab Atheniensium natura et a Cleonis sententia alienius quam προεπαινέσαι. Tentatum est verbum importunum sed adhuc frustra. Videor mihi Thucydidis manum reperisse, vel potius collegisse ex iis quae Socrates dicit in Platonis *Gorgia* pag. 454. c. τοῦ ἐξῆς ἕνεκα περαίνεσθαι τὸν λόγον ἐρωτῶ, οὐ σοῦ ἕνεκα ἀλλ' ἵνα μὴ ἐθιζώμεθα ὑπονοοῦντες προαρχάζειν ἀλλήλων τὰ λεγόμενα. Viden quam haec ad amussim conveniant cum loco Thucydidis, qui et ipse dixerat: ὁξέως δ' ἔτι λέγοντος προαρχάζειν.

Thucyd. III. 39. 4. εἶωθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραγία ἔλθῃ εἰς ὕβριν τρέπειν. Hic locus apud Clementem Alexandr. *Strom.* VI. pag. 618 d. sic laudatur: ὁ Θουκυδίδης ἐν ταῖς ἱστορίαις· εἰώθασιν δὲ οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, φησὶν, οἷς ἂν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραγία ἔλθῃ εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. Φίλιςος μιμεῖται λέγων· εἰώθασιν γὰρ μάλιστα οἱ παρὰ δόξαν ἀπροσδοκῆτως εὖ πράσσοντες εἰς ὕβριν τρέπεσθαι. Sine controversia scriptura librorum nostrorum genuina est et θουκυδίδειος, et diversae lectiones apud Clementem non ex antiquis libris fluxerunt sed ex correctorum interpolatione natae sunt.

Quod ad hunc locum annotavit Scholiasta: ἡ παρ' ἀξίαν τιμὴ ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται, sumtum est ex Demosthene pag. 16. 1. τὸ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν ἀφορμὴ τοῦ κακῶς φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίνεται.

Thucyd. III. 39. 6. πάντες γὰρ ἡμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γε ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τραπομένοις νῦν ΠΑΛΙΝ ἐν τῇ πόλει εἶναι. Sensus vacuum est πάλιν. Herwerden πάντα substituit comparans VIII. 95. Εὐβοία γὰρ αὐτοῖς ἀποκεκλημένης τῆς Ἀττικῆς πάντα ἦν, et Herodotum III. 157. VII. 156 sed non sunt haec similia nec quod apud Demosthenem est noto loco πάντ' ἐκεῖνος (Philippus) ἦν αὐτοῖς, *instar omnium*. Si audendum est aliquid in lectione manifesto corrupta correxerim: οἷς γε ἐξῆν — νῦν ΤΑ ΠΡΩΤΑ ἐν τῇ πόλει εἶναι. Notum est εἶναι τὰ πρῶτα *principem in civitate locum obtinere*. Recte admonet Herwerden: „*magnum aliquod praemium fidelitatis a Cleone memorari probabile est.*” Non erat autem maius praemium quam sublati propter defectionem principibus τὰ πρῶτα ἐν τῇ πόλει εἶναι. Comparandus est Herodotus VI. 100. ἐὼν τῶν Ἑρετριέων τὰ πρῶτα. et IX. 78. Αἰγινητέων (ἐὼν add.) τὰ πρῶτα. et Aristophanes in *Ranis* vs. 421.

κάσιν τὰ πρῶτα τῆς ἐκεῖ μοχθηρίας.

et Euripides in *Medea* vs. 912.

οἶμαι γὰρ ὑμᾶς τῆσδε γῆς Κορινθίας
τὰ πρῶτ' ἔσεσθαι.

Thucyd. III. 39. 7. εἰ — τοῖς ἐκοῦσιν ἀποσᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας ΠΡΟΘΗΣΕΤΕ. Unice verum est ΠΡΟΘΗΣΕΤΕ. Semper in ea re προτιθέναι ponitur (ut Latine *proponere*) et πρόκειται ζημίᾳ et ζημίαν προδεικνύναι. cf. 44. 3. θάνατον ζημίαν προθεῖσιν. et 45. 1. πολλῶν θάνατος ζημία πρόκειται. et 47. 3. προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσι κεῖσθαι καὶ τοῖς μή, in quibus verbis κεῖσθαι vitiose est additum. Προδεικνύναι ut προσείειν aut proprie dicitur προσείειν, προδεικνύναι, θαλλὸν ἢ τινὰ καρπὸν, aut figurate προσείειν φόβον, προδεικνύναι ζημίαν, ut luculenter ostendit Ruhnkenius ad Timaeum v. Θάλλος.

Thucyd. III. 40. 1. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἐβλαψαν, εἰδότες δ'

ἐπεβούλευσαν. Vitiosa haec verborum compositio est pro: οὐ γὰρ ἄκοντες ἔβλαψαν, εἰδότες δέ. Vera lectio videtur haec esse: Ἐκόντες μὲν γὰρ ἔβλαψαν, εἰδότες δέ κτέ. *Nulla venia digni sunt*, inquit, ἔβλαψαν γὰρ ἐκόντες. Postquam facili errore, cui similem supra videmus, Ἐκόντες in Ἄκοντες corruptum esset, inseruit aliquis οὐκ, ut aliqua sententia inesset.

Thucyd. III. 40. 3. πρὸς τοὺς — ἐξ ἀνάγκης καθεστῶτας αἰὶ ΠΟΛΕΜΙΟΥΣ. Thucydides dicere solet αἰὶ ΠΟΤΕ πολεμίους, quod cur facile excidere potuerit perspicuum est

Thucyd. III. 40. 6. οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διόλλυνται. Optime correctum est a Stahlio ἐπεξέρχονται καὶ διολλύναι. Scholiasta: οἱ ἀδικοῦντές τινα χωρὶς αἰτίας, τουτέστιν ἄνευ τοῦ προηδικῆσθαι, σπουδάζουσιν ἀπολέσθαι τοὺς δι' ἐναντίας ubi perspicuum est ἀπολέσαι emendari oportere. Scholiasta alius: οἱ μὴ πρότερον ἀδικηθέντες, ἐπιχειρήσαντες δὲ ἀδικῆσαι πρότερόν τινας ἐπιμένουσιν ἕως ἂν ἀπολέσωσιν αὐτούς.

Thucyd. III. 40. 7. μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παραυτίκα μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ΠΟΤΕ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. Multo acrius ac melius est τότε pro ποτέ: ponitur enim τότε de timore aut periculo, cuius recens in auditorum animis memoria haeret.

Thucyd. III. 42. 5. χρὴ δὲ — τὴν σώφρονα πόλιν τῷ τε πλεῖστα εὖ βουλεύοντι μὴ προστιθέναι τιμὴν κτέ. Herwerden: „malim cum Weilio: τῷ τε πιστα ξυμβουλεύοντι.” sed alienum est a loci sententia πιστά, pro quo emendaverim τῷ τε ἌΡΙCΤΑ ξυμβουλεύοντι.

Thucyd. III. 42 6. ὁ μὴ ἐπιτυχὼν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ [χαριζόμενός τι καὶ αὐτός] προσάγεσθαι τὸ πλῆθος. Krueger, cuius multae sunt acutissimae observationes, optime animadvertit verba χαριζόμενός τι καὶ αὐτός esse interpretationem verborum τῷ αὐτῷ. Praeedit enim: ὁ κατορθῶν ἥκισ' ἂν — παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι. Itaque τῷ αὐτῷ est τῷ πρὸς χάριν τι λέγειν sive χαριζόμενός τι καὶ αὐτός.

Thucyd. III. 43. 4. ferebatur in libris: *χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοπούντων.* Ridiculus error ἀξιοῦντι pro ἀξιοῦν τι imposuit Scholiastae, qui serio interpretatur: τὸ δὲ „καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι.” ἀντὶ τοῦ ἐν τοῖς τοιούτοις ἀξιώμασι καὶ ἐπιτηδεύμασιν. Hoc demum est interpretari!

Thucyd. III. 43. 5. νῦν δὲ — σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν εἰ πολλὰ οὔσαι ξυνεξήμαρτον. Non video quo pacto εἰ in tali sententia locum habere possit. Requiro AI (αἱ) πολλὰ οὔσαι κτέ.

Thucyd. III. 45. πολλῶν θάνατος ζημία πρόκειται καὶ οὐκ ἴσων τῷδε [ἀλλ' ἐλασσόνων] ἀμαρτημάτων. Herwerden: „ἀλλ' ἐλασσόνων *abesse malim.*” Prorsus assentior. οὐκ ἴσον in utramque partem accipitur ut sit aut μεῖζον aut ἑλαττον, et utro sensu dicatur cuiusque loci sententia declarat. Eadem ratio est in οὐχ ὅμοιον, οὐδὲν ὅμοιον, ut in illo:

post mihi non simili poena commissa luetis.

Thucyd. III. 47. σκέψασθε ὅσον ἂν — ἀμάρτοιτε Κλέωνι Πειθόμενοι. Perpetuo confunduntur in Codicibus Mss. πειθόμενος, πιθόμενος et πυθόμενος. Quid sit ubique verum cuiusque loci ratio declarat. Hoc loco πιθόμενοι requiritur. Idem mendum apud Thucydidem saepe iam correctum pluribus aliis locis est adhuc corrigendum.

Thucyd. III. 47. 2. τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες [ἐς πόλεμον] ἐπέρχεσθε. Sic Herwerdenus. Melius Badham: ἐς πόλεμον ἔρχεσθε. Amat Thucydides dicere ἰέναι ἐς πόλεμον, ἐς χεῖρας, ἐς μάχην, ἐς ξυμμαχίαν, ἐς λόγους et sim. Frequens est apud eum ἐς πόλεμον ἰέναι pro ἐς πόλεμον καθίστασθαι.

Eodem modo erratum est IV. 25. ὥς εἶδον — ὥς οἱ Λεοντῖνοι σφίσιν — ἐς τιμωρίαν ἔπέρχονται, imo vero ἔρχονται.

Thucyd. III. 47. 5. πολλῷ ξυμφορώτερον ἡγοῦμαι — ἐκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἢ δικαίως οὕς μὴ δεῖ διαφθεῖραι. Nimis hoc quidem durum est et odiosum auditu. Sed videtur Diodotus

id aliquo temperamento lenivisse et ita dixisse: ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ΤΙ ἢ δικαίως κτέ. Sequens H absorbsit praecedens TI.

Thucyd. III. 48. 2. ὅσις γὰρ εὖ βουλευέται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών. Non de uno homine haec dicuntur sed de duobus natura et ingenio diversis. Itaque supplendum: ἢ Ὁ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών.

Thucyd. III. 49. 3. ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη ὥς ἦσθιον ἅμα ἐλαύνοντες. Legendum est τοσαύτη.

Thucyd. III. 51. 2. ἐς Πελοποννησίους ὅπως μὴ ποιῶνται ἔκ-
πλους αὐτόθεν λαμβάνοντες τριήρων οἶον καὶ τὸ ΠΡΙΝ γερόμενον.
Pro πρίν emendandum πρῶην: *super* enim id factum erat vide
II. 93. et πρίν de longiore temporis intervallo usurpari solet.

Thucyd. III. 52. Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σῖτον ΟΤΔΕ δυνά-
μενοι πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις. Haec ita di-
cuntur quasi duplex esset causa cur deditionem fecerint, non
simplex et una. Abiicienda sunt verba οὐδὲ δυνάμενοι πολιορ-
κεῖσθαι. Visne scire unde huc venerint? Inspice lib. II. 70. οἱ
Ποτειδαῖᾶται ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν ἀλλὰ
— ὁ σῖτος ἐπελελοίπει.

Post pauca rectissime Herwerden emendavit τοὺς ἀδικοῦΝΤΑΣ
κολάζειν pro τοὺς ἀδίκΟΥΣ.

Thucyd. III. 52. 3. ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος δικασαὶ
— ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ [αὐτῶν] κατηγορία — προὔτεθη. Boni
scriptores in talibus languidum et iners et inutile αὐτῶν omit-
tere solent, sed magistelli sedulo inferciunt de suo.

Thucyd. III. 52. 4. ἡρώτων δ' αὐτοὺς τοσοῦτον [μόνον]. Athe-
nienses in ea locutione μόνον omittere solent.

Thucyd. III. 53. 2. ΠΡΟκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ ΠΡΟγεγενη-
μένης ἢ χρὴ ἀντειπεῖν. Legendum Κατηγορίας, ut cap. 52 4.
ἐλθόντων δὲ κατηγορία μὲν οὐδεμία προὔτεθη. Vides unde molesta
praepositio adhaeserit.

Thucyd. III. 53. 4. δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθισώμεθα. Herwerden pro φέροντες substituit φερόντων et addit: „intellige ὑμῶν.” quod nemo facile probabit quia et durissimum est et sine exemplo dictum. Suspicionem lacunam subesse et post φέροντες nonnulla excidisse, veluti: μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες (κρίνητε, ἡμεῖς δὲ) ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθισώμεθα.

Thucyd. III. 54. 2. Φαμὲν γὰρ — εἰ μὲν ὥς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον [τοὺς] ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. Spurium esse et insiticiū αὐτούς, optime declarabit recta oratio: φίλους δὲ νομίζοντες αὐτοὶ ἀμαρτάνετε μᾶλλον ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντες. nam coniuncta sunt ἀμαρτάνετε ἐπιστρατεύσαντες, quod idem est atque ἀδικεῖτε ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντες.

Planissime confirmat hanc suspicionem Scholiastae interpretatio: εἰ δὲ ὥς φίλους καταιτιᾶσθαι βούλεσθε ἑαυτοὺς αἰτιᾶσθε. ὑμεῖς γὰρ πρότεροι ἡδίκησατε καθ' ἡμῶν μετὰ τῶν συμμάχων Θηβαίων ἐπιστρατεύσαντες.

Thucyd. III. 56. 3. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα [χρησίμῳ] ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε. Badham deleuit χρησίμῳ. Eadem erat Bakii mei sententia, quam veram esse existimo, nam si praecessisset τῷ αὐτίκα χρησίμῳ τὸ δίκαια λήψεσθε, inepte adderetur: Φανεῖσθε — τὸ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες, quoniam prorsus idem est τὸ χρήσιμον et τὸ ξυμφέρον.

Thucyd. III. 56. 4. δίκαιον ἡμῶν τῇς νῦν ἀμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν. Corrigendum: ΤΗΙ νῦν ἀμαρτίᾳ, et supplendum: εἰ ἄρα (τι) ἡμάρτηται, namque non est Graecum ἡ ἀμαρτία ἡμάρτηται.

In sqq. multum arridet Badhami coniectura: τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ΣΦΙCIN αὐτοῖς ἀσφάλειαν πράσσοντες, pro τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφάλειαν, quod prorsus sensu caret.

Thucyd. III. 57. 4. καὶ ΠΕΡΙεώσμεθα ἐκ πάντων Πλατχιῆς — ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι. et cap. 67. 6. καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λό-

γοις ΠΕΡΙωσθῶμεν ἐν ὑμῖν. Emendandum est ΠΑΡεώσμεθα et ΠΑΡωσθῶμεν. Demosthenes pag. 23. 14. παρεῶσθαι καὶ ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον. et pag. 635. 13. ὅλως γὰρ ἡγήσονται παρεῶσθαι μὲν αὐτοί, πρὸς Κερτοβλέπτην δ' ἀποκλίνειν ὑμᾶς. Cf. quae scripsimus in *Var. Lectt.* pag. 160.

Thucyd. III. 58. θεῶν ἔνεκα τῶν ξυμμαχικῶν ΠΟΤΕ γενομένων, etiam hic pro ποτέ reponendum est τότε, quoniam de certo tempore haec dicuntur, nempe de Plataeensi proelio.

Thucyd. III. 59. οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτρίας ἔνεκα ἔχθρας [μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας] διαφθεῖραι. Bis idem dicitur primum θουκυδιδείως, deinde vulgari sermone τοῖς ἐπιτυχοῦσιν δνόμασιν, et dubitabimus alterum tollere?

Thucyd. III. 61 2. ἡμεῖς δ' αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα πρῶτον ὅτι — οὐκ ἡξίου οὔτοι — ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν. Legendum ὅτε pro ὅτι, nam requiritur significatio temporis, ex quo primum odia nata sunt. Si causas inimicitiarum indicare voluisset scripsisset πρῶτον ΜΕΝ ὅτι.

Thucyd. III. 52. 3. ὅπερ ἐστὶ νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεσάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου, quoniam eo sensu τὸ σωφρον dicitur, non τὸ σωφρονέσατον, multum arridet Herwerdeni coniectura τῷ σώφρονι πάντων ἐναντιώτατον. Similiter dicitur τὸ φρόνιμον, τὸ κόσμιον et similia plura. Euripides *Hippol.* vs. 431. Φεῦ, Φεῦ, τὸ σωφρον ὡς ἀπανταχοῦ καλόν.

Thucyd. III. 62. 4. in libris est: καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὔσα ἑαυτῆς τοῦτ' ἐπραξεν. Herwerden correxit: καὶ ΟΥΧ ἡ ξύμπασα πόλις ΟΥΔ' αὐτοκράτωρ οὔσα ἑαυτῆς. Recte οὐχ inseruit sed οὐδ' omissum oportuit. Non aliter enim ἡ ξύμπασα πόλις id facere potuit nisi αὐτοκράτωρ οὔσα ἑαυτῆς.

Thucyd. III. 62. 5. καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν ἵπποτε παρέχοντες καὶ παρασκευήν. Stulta lectio est ἵππους, dixisset saltem ἵππέας. Sed verum videtur ἵππον παρέχοντες. ut I. 62. διακσίαν ἵππον, et sic passim. Qui ἵππέας

malet comparato II. 12. Βοιωτοὶ δὲ — τοὺς ἱππέας παρείχοντο.

Thucyd. III. 63. 2. οὐκοῦν χρῆν — μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης. Impedita est huius loci structura et sententia, quae qualis fuerit satis apparet, sed in his verbis non continetur. Sententia duce corrigendum et explendum existimo in hunc modum: παρέχον γε ὑμῖν — τῆς τῶν Λακεδαιμονίων — ξυμμαχίας γεγενημένης (μετέχειν). Frequens est apud Herodotum et Thucydidem impersonale παρέχει *facultas est, copia est, oblata occasio est*, ut apud Herodotum V. 49. παρέχον (ὑμῖν) τῆς Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως, et apud Thucyd. V. 14. καλῶς παρασχόν. et V. 60. κάλλιον παρασχόν. et I. 120. εὖ παρασχόν, ad quem locum Scholiastae annotatiuncula est nullius pretii, quae (quod mireris) totidem verbis scripta legitur in λέξει Photiana v. Εὖ παρασχόν: ἀντὶ τοῦ εὖ παρασχόντος· δῆλον δὲ τοῦ δαίμονος ὃ ἐστὶ δωρησαμένου τὴν νίκην. Ad haec Aristophanes dixerit:

ὦ Ζεῦ βασιλεῦ, τῆς λεπτότητος τῶν Φρενῶν.

Thucyd. III. 64. 3. ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων [ἢ διεκωλύετε]. Non tantum frigidum et insulsum hoc additamentum est, sed etiam ineptum et absurdum. Significat enim καὶ κατεδουλοῦσθε καὶ διεκωλύετε, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἥττον, ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, quo nihil est a Thebanorum sententia alienius.

Thucyd. III. 65. ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνίαις ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν. Herwerden et Meineke ἱερομηνία, recte. Vera lectio superest cap. 56. 2. ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἱερομηνία, unde haec repetita sunt.

Thucyd. III. 66. τεκμήριον δέ· [ὥς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν] οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν οὐδένα. Emblemata expunxit Meineke, et olim Valckenarius in annotatione Ms. Notissima haec compositio est: σημεῖον δέ, τεκμήριον δέ, μαρτύριον δέ sequente γάρ.

Thucyd. III. 66. 3. τὴν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕψερρον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν [ἡμῖν μὴ κτενεῖν] ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν. Praecedit ὑποσχόμενοι — μὴ κτενεῖν (libri utrobique de more κτείνειν), quo manifestior est interpolatio.

Thucyd. III. 68. ὁπότε μὴ φαῖεν ἀπάγοντες ἀπέκτειναν, imo vero ἀπαγαγόντες. Semper in his erratur.

Thucyd. III. 68. 2. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν [οἱ ξυνεπολιορκοῦντο]. Absurde dicitur *una obsidebantur* de iis, qui deditionem fecissent et essent in hostium potestate. Itaque Meineke et Herwerden coniecerunt: οἱ ξυνεπεπολιορκοῦντο, *qui una obsessi fuissent*. Sed quia perspicuum est Athenienses tum necatos fuisse milites praesidiarios, apparet οἱ ξυνεπολιορκοῦντο alienae manus esse additamentum ortum ex libr. II. cap. 78. αὐτοὶ δ' ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα. Ergo maior pars Atheniensium circiter quinquaginta et quinque audaci incepto evaserunt, caeteri post deditionem occisi sunt.

Thucyd. III. 68. 3. τὴν πόλιν ἐνιαυτὸν μὲν ΤΙΝΑ — ἔδοσαν ἐνοικεῖν. ὕψερρον δὲ — ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη. Miror quo pacto Herwerden non receperit certam Meinekii emendationem ἐνιαυτὸν μὲν ἓΝΑ.

Thucyd. III. 69. ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐπιδιωχθεῖσαι. Iones et eorum exemplo Tragici praepositiones ἐκ et πρὸς addunt passivis pro ὑπό, sed numquam huius rei in soluta oratione scriptoris Attici exemplum vidi et vehementer mihi huius loci scriptura suspecta est.

Thucyd. III. 70. 3. φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διδὸς τοῦ τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου. Scribendum: ἐκ τε τοῦ Διδὸς τεμένους καὶ τοῦ Ἀλκίνου.

Thucyd. III. 84. totum caput sine controversia spurium est. Scholiasta: τὰ ὠβελισμένα οὐδενὶ τῶν ἐξηγητῶν ἔδοξε Θουκυδίδου

εἶναι· ἀσαφῇ γὰρ καὶ τῷ τύπῳ τῆς ἐρμηνείας καὶ τοῖς διανοήμασι πολὺν ἐμφαίνοντα τὸν νεωτερισμόν. Verissima haec sunt. Sed unde tandem ea male pedem huc intulerunt? Non premam suspicionem quae mihi haec saepius consideranti in mentem venit. Suspikor esse locum Philisti, quem imitatore Thucydidis et „*paene pusillum Thucydidem*” scimus fuisse. In aliquo vetusto Codice locus ob argumenti quandam similitudinem in margine adscriptus videtur irrepsisse in Codices nostros, quos satis constat omnes ex uno fonte fluxisse.

Non erant Thucydidis ἐξηγηταί, quorum paucas reliquias in Scholiis habemus, tam docti ut Philisti libros legisse existimari possint.

Thucyd. III. 88. 3. νομίζουσι δ' οἱ ἐκείνῃ ἄνθρωποι ἐν τῇ Ἱερᾷ ὥς δ' Ἡφαιστος χαλκεύει. Valckenaer in annotatione Ms. totum locum νομίζουσι δὲ — καὶ τὴν ἡμέραν καπνὸν spurium esse putat et una litura delendum. Si Thucydidis haec sunt legendum videtur ἐν τῇ Ἱερᾷ τὸν Ἡφαιστον χαλκεύειν, namque vulgatus ordo absurdus est.

Praeterea ἐκεῖ pro ἐκείνῃ reponendum erit.

Thucyd. III. 92. 5. πρῶτον μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήροντο. imo vero τὸν ἐν Δελφοῖς θεόν ut I. 134. ὁ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς. et V. 52. τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ χρήσαντος, et sic saepius. In vulgato ordine ἐν Δελφοῖς coniunctum est cum ἐπήροντο, quasi Pythius Apollo etiam alibi consuli potuisset.

Thucyd. III. 93. αἴτιον δ' ἦν οἳ τε Θεσσαλοὶ — καὶ ὧν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο φοβούμενοι μὴ σφίσι μεγάλη ἰσχύϊ παροικῶσιν ἐφθειρον. Herwerden substituit: αἴτιον δ' ἦν· οἳ ΓΑΡ Θεσσαλοὶ κτέ. ut dicitur σημεῖον δέ, μαρτύριον δέ, τεκμήριον δέ sequente γάρ. Nihil esse mutandum sed compositionem hanc esse Thucydideam hi loci declarant: IV. 26. 5. αἴτιον δ' ἦν Λακεδαιμόνιοι προειπόντες ἐς τὴν νῆσον ἐσάγειν σῆτον τὸν βουλόμενον. et VIII. 9. αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν οἱ πολλοὶ τῶν Χίων οὐκ εἰδότες τὰ πρασσόμενα. Scholiasta: αἴτιον δ' ἐγένετο τῆς ἀποστολῆς τῶν νεῶν τὸ τοὺς πολλοὺς μὴ εἰδέναι τὰ πραττόμενα. Hoc modo Graeci omnes loquebantur, illo modo solus Thucydides.

Thucyd. III. 94. πρῶτον ἐν Ἑλλομένῳ τῆς Λευκαδίας Φρουροὺς τινὰς — διέφθειραν, ἔπειτα ὕστερον ἐπὶ Λευκάδα — ἦλθον. Herwerden ad Λευκαδίας annotat: „*Haec nominis forma recentissima esse videtur. Veteres constanter Λευκάς.*” Sed ἡ Λευκαδία est ager Leucadiorum et in paeninsula et in continente situs, ut ἡ Ῥοδία, et ἡ Σαμία et multa alia id genus.

Thucyd. III. 98. 2. ἐς τὴν ὕλην ἑCφερομένους. Recipienda erat Bekkeri emendatio ἑΚφερομένους, nam proprie qui itinerum sunt imperiti et a via aberrant dicuntur ἑΚφέρεσθαι.

Thucyd. III. 109. 2. τὸν μισθοφόρον ὄχλον [τὸν ξενικόν]. Optime Herwerden τὸν ξενικόν expunxit. Thucydides enim milites mercede conductos ἐπικούρους appellat, non ξένους, aut, ut erant, μισθοφόρους. Blandius nomen est et honestius ξένοι, natum illo tempore quum illorum opera magis quam sua virtute nitebantur.

Thucyd. III. 112. τὸν μὲν μείζω (τοῖν λόφῳ) — ἔλαθόν τε καὶ ἔφθασαν προκαταλαβόντες. Mendosa haec verborum compositio est pro λαθόντες ἔφθασαν προκαταλαβόντες, quod repone.

Thucyd. III. 113. Ἀθηναίοις καὶ Δημοσθένει πειθόμενοι. imo vero πιθόμενοι, quod idem est quod πεισθέντες.

Thucyd. III. 114. τᾶλλα (σκῦλα) κατὰ [ΤΑC] πόλεις διείλοντο. Perpetuum est in tali re κατὰ πόλεις sine articulo.

(continuabitur).

C. G. COBET.

DIODORUS SICULUS.

Lib. II. 45. 3. Amazonas scribit: τῶν γεννωμένων τοὺς μὲν ἄρρενας πηροῦν τὰ τε σκέλη καὶ τοὺς βραχίονας ἀχρήστους κατασκευαζόντες πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας, τῶν δὲ θηλυτέρων τὸν δεξιὸν μαστὸν ἐπικαίειν. Mirum nī scripserit κατασκευαζόντας.

C. G. C.

DE LOCIS NONNULLIS THUCYDIDEIS E LIBRIS VI ET VIII.

SCRIPSIT

H. VAN HERWERDEN.

VI 1, 2. Σικελίας (Σικελία recte Krueger) περίπλους μέν
ἔστιν ὀλκάδι οὐ πολλῶ τινι ἔλασσον ἢ ὀκτὼ ἡμερῶν, καὶ τοσαύτη
οὔσα [έν] εἴκοσι σταδίων μάλιστα μέτρῳ τῆς θαλάσσης διέργεται
τὸ μὴ ἡπειρος οὔσα. Postquam in *Studiis Thucydideis* pag.
81 praeunte Kruegero non una de causa proscripsi praeposi-
tionem έν, nihil allatum vidi, quod eam tueretur et laetus
animadverti mecum facere virum Graeci sermonis peritissimum,
Carolus Badhamum, qui eadem deleta fortasse recte probat
deteriorum quorundam librorum scripturam εἰκοσισταδίῳ μέτρῳ.
Idem ἡπειρος οὔσα, hodie violenter mutatum ab editoribus in
ἡπειρος εἶναι, acute tentavit scribendo ἡπειροῦσθαι, quod
nescio an sit recipiendum, licet ambigi posse videatur utrum
sic scripserit Thucydides an ἡπειρῶσθαι i. e. τὸ μὴ ἡπειρος
γεγενῆσθαι. Scholiasta: ἵνα μὴ ἡπειρος ᾖ. Ad verbi usum
cf. II 102, 3. εἰσὶ τῶν νήσων αἱ ἡπεύρωνται.

VI 1, 5, 6. Ioculare est videre ex novissimorum interpretum
commentationibus, cur Thucydides, qui constanter alibi more
aequalium et popularium scripsit βορέας et ἔνεκα, semel dede-
rit βορρᾶς et ἔνεκεν. Scilicet in hac Siciliae descriptione auc-
torem secutus est Antiochum Syracusanum, cuius Σικελιῶτις
συγγραφή excerpta ab ipso tanquam a puero in ludo litterario
effecit ut vir gravissimus sui sermonis ita turpiter oblitus sit,

ut insolitis vocabulorum formis in hac operis parte uteretur. Novum dabo eiusdem rei exemplum nondum, quod sciam, observatum. Alibi constanter Thucydides usus est formis contractis nominum priorum desinentium in οῦς et οῦσσα, sed ecce cap. 2 § 6 legitur Σολόεντα, quod *re vera* ab ipso profectum esse *codices ad unum omnes testantur*. Ex animi sententia doleo vicem scriptoris Siculi, quod male feriatus discipulus mox in antiquos relapsus errores testantibus omnibus libris scripsit Σελινοῦντα.

VI 4, 3. καὶ τῇ μὲν πόλει ἀπὸ τοῦ Γέλα ποταμοῦ τοῦνομα ἐγένετο, τὸ δὲ χωρίον οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶ καὶ ὁ πρῶτον ἐτειχίσθη Λίνδιοι καλεῖται (ex B. l. καλοῦνται). Intelligam: οὗ νῦν ἡ ἀκρόπολις ἐστὶ κτέ. Arx enim prima muniri solebat.

VI 4, 6. τοὺς δὲ Σαμίους Ἀναξίλας Ῥηγίνων τύραννος οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκβαλὼν καὶ τὴν πόλιν (Zancle) αὐτὸς ξυμμίκτων (constans veterum titulorum orthographia postulat ξυμμείκτων) ἀνθρώπων οἰκίσας Μεσσήνην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος αὐτὸ ὠνόμασεν. Sic locum ex libris paene omnibus edidit Stahl, referens αὐτό ad χωρίον in praegressis, quod quum, secuto deinde τὴν πόλιν, fieri nequeat, Classen cum aliis praetulit unius codicis G. lectionem ἀντωνόμασεν. Sed enim ἀντονομάζειν eo sensu, ni fallor, exemplo caret, requirente dicendi usu μετωνόμασεν. Nec tamen αὐτό delendum esse crediderim, quia mihi non satisfacit Classeni interpretatio verborum τὴν πόλιν — οἰκίσας annotantis „ξυμμίκτων ἀνθρώπων zu οἰκίσας, „das wie πληρώσας construiert ist.” Vide an deleta articulo corrigendum sit καὶ πόλιν αὐτὸς ξυμμείκτων ἀνθρώπων οἰκίσας (sc. τὸ χωρίον), Μεσσήνην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὰρχαῖον πατρίδος αὐτὸ ὠνόμασεν, ita ut accusativus πόλιν ξυμμ. ἀνθρ. sit praedicativus, quem veteres grammatici per ὥςτε εἶναι explicare solent.

VI 5, 3 transpone: χρόνῳ ὕστερον Ἰπποκράτης Γέλας τύραννος. Inepto verborum ordine editur χρόνῳ Ἰππ. ὕστερον.

VI 7 extr. Quod dixi *Stud. Thuc.* 32 sq. vehementer mihi suspecta esse hic et alibi verba ἐτελεύτα τῷδε ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε, cum praesertim octo locis non reperiantur, non muto sententiam, licet valde iam antiquam interpolationem esse appareat ex Dione Chrysostomo, cuius vid. Or. LIII. 10.

VI 9. init. Ἡ μὲν ἐκκλησία περὶ παρασκευῆς τῆς ἡμετέρας

ἥδε ξυνελέγη, καθ' ὅτι χρή ἐς Σικελίαν ἐκπλεῖν. Constanter, nisi fallor, Thucydides absolute usurpat verbum ἐκπλεῖν, quare multum dubito num verba ἐς Σικελίαν sint ipsius scriptoris, quae si quis ei vindicare voluerit, nescio an corrigere debeat πλεῖν, quod suaserim nemini.

VI 10 § 2. καὶ οἶεσθε ἴσως τὰς γενομένας ὑμῖν σπονδὰς ἔχειν τι βέβαιον, αἱ ἡσυχάζοντων μὲν ὑμῶν ὀνόματι σπονδαὶ ἔσονται (οὕτω γὰρ ἐνθενδε τε ἄνδρες ἐπραξαν αὐτὰ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων) κτέ. Egregie hic fallitur Badham, qui ἄνδρες male refert ad ipsum Niciam expungit vocabula necessaria ὀνόματι σπονδαί. Iam Schol. intellexit ἀποτείνεσθαι πρὸς Ἀλκιβιάδην τε καὶ Κλεόβουλον καὶ Ξεναγόραν. Cf. V 36, 1. Sed etiam nunc requiro, quod *Stud. Th.* p. 153 requirebam, ὀνόματι γοῦν (*nomine saltem*) σπονδαί. Quam facile ΓΟΤΝ ante CΠΟΝδαί perire poterit vides.

VI. 11, 2. Σικελιῶται δ' ἂν μοι δοκοῦσιν, ὥς γε νῦν ἔχουσι, καὶ ἔτι ἂν ἦσσαν δεινοὶ ἡμῖν γενέσθαι, εἰ ἄρξειαν αὐτῶν Συρακοῖσι, ὅπερ οἱ Ἑγεσᾶται μάλιστα ἡμᾶς ἐκφοβοῦσιν. Ipse Classen hunc locum non expedit, et statuit quaedam excidisse post ἔχουσι. Quare vix quemquam repertum iri suspicor qui eius patrocinium suscipiat. Mihi corrigendum videtur: Σικελιῶται δ' ἂν μοι (οὐ) δοκοῦσιν, ὥς γε νῦν ἔχουσιν, καὶ ἔτι ἂν ἦσσαν δεινοὶ ἡμῖν γενέσθαι, εἰ κτέ. i. e. Σικ. δέ μοι δοκοῦσιν οὐκ ἂν δεινοὶ ἡμῖν γενέσθαι, ὥς γε νῦν ἔχουσι, καὶ ἔτι ἂν ἦσσαν, εἰ κτέ., retracta de more particula ἂν, quae ad infinitivum pertinet, ad verbum finitum.

Ibidem § 3. ὧ γὰρ ἂν τρόπῳ τὴν ἡμετέραν μετὰ Πελοποννησίων ἀφέλωνται, εἰκὸς ὑπὸ τῶν αὐτῶν καὶ τὴν σφετέραν διὰ τοῦ αὐτοῦ καθαιρεθῆναι. Artificiose Classen soloecum σφετέραν sic tuetur, ut dicat ad εἰκὸς supplendum esse εἶναι ἡγοῦνται, quod vetat sententiarum compositio. Violentissime Badham εἰκὸς ἀπόντων αὐτῶν καὶ (contra constantem usum scriptoris qui numquam εἰκὸς et ἂν coniungit) τὴν ἰδίαν τῷ αὐτῷ καθαιρεθῆναι, non sine causa haerens in διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου. Mihi venit in mentem εἰκὸς ὑπὸ τῶν αὐτῶν (sc. a Peloponnesiis) καὶ τὴν σφετέραν αὐτοῦς ἀφαιρεθῆναι, deletis voculis διὰ τοῦ, quibus locum depravatum corrector aliquis muniverit. Post pauca in verbis τὰ γὰρ διὰ πλείους πάντες

ἴσμεν θαυμαζόμενα *Stud. Thuc.* requirebam post πλείσου additum πλείσον. Hodie vero nescio an Thuc. eo sensu scribere debuerit διὰ πλείσου (μάλιστα) κτέ. Cf. Taciteum illud MAIOR e longinquo reverentia.

VI 12. εἴ τε τις ἄρχειν ἄσμενος αἰρεθείς παραινεῖ ὑμῖν ἐκπλεῖν, τὸ ἑαυτοῦ μόνον σκοπῶν, ἄλλως τε καὶ νεώτερος ἔτι ὢν ἐς τὸ ἄρχειν, ὅπως θαυμασθῇ μὲν, διὰ δὲ πολυτέλειαν ἀπὸ τῆς ἱπποτροφίας (haec tria vocabula lecta post μὲν recte huc transposuit Badham) καὶ ὠφεληθῇ τι ἐκ τῆς ἀρχῆς, μηδὲ τούτῳ ἐμπαράσχητε τῷ τῆς πόλεως κινδύνῳ ἰδίᾳ ἐλλαμπρύνεσθαι (quia iungendum ἐμπαράσχητε — κινδύνῳ hic malim, ut olim significavi, λαμπρύνεσθαι), νομίσατε δὲ τοὺς τοιούτους τὰ μὲν δημόσια ἀδικεῖν, τὰ δ' ἰδία ἀναλοῦν, καὶ τὸ πρᾶγμα μέγα εἶναι καὶ μὴ οἶον νεωτέρῳ (recte Pluygers νεωτέρους) βουλευσασθαί τε καὶ ὀξέως μεταχειρίσai. οὗς ἐγὼ ὁρῶν νῦν ἐνθάδε τῷ αὐτῷ (Badh. τοιούτῳ) ἀνδρὶ παρακελευσούς (B. — σὰς) καθημένους φοβοῦμαι, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἀντιπαρακελεύομαι μὴ καταισχυνθῆναι, εἴ τῷ τις παρακάθηται τῶνδε, ὅπως μὴ (Badh. ὅτῳ) δόξει, ἐὰν μὴ ψηφίζεται πολεμεῖν, μαλακὸς εἶναι, μηδ' ὅπερ ἂν (del. B.) αὐτοὶ πάθοιεν (B. παθεῖν), δυσέρωτας εἶναι τῶν ἀπόντων κτέ. Pleraque horum tam evidenter correxit Badham, ut in textum eius correctiones admittere non dubitem. Quod vero idem una litura delenda censet verba: καὶ τὸ πρᾶγμα μέγα εἶναι καὶ μὴ οἶον νεωτέρῳ βουλευσασθαί τε καὶ ὀξέως μεταχειρίσai monens *ne senioribus quidem Niciam rem committi velle sed prorsus omitti*, ea verba colorem habent ita prorsus Thucydideum, ut tollere non audeam, cum praesertim nullam causam exputem satis probabilem, cur aliquis de suo insereret. Cum tamen verissima sit critici Angli observatio, videndum an τὸ πρᾶγμα non tam spectet ipsam expeditionem, quam deliberationem de illa in comitiis. Nolite, inquit, audire eiusmodi homines: *res nimis gravis est momenti, nec talis ut adolescentuli de ea consultare eamque acute ac prudenter tractare possint*. Quali sententia aptus paratur transitus ad sequentia. Non magis probaverim eiusdem coniecturam prima facie speciosam παρακελευσὰς pro παρακελευσούς. „Atqui” inquit Badham „sine Alcibiadis cohortatione sedissent. „Nunc certo consilio sedent, nempe ut Alcibiadi animum addant.” Non sane Alcibiades eos cohortatus fuerat ut sederent,

opinor, sed ut primum plausu et fortasse dicendo deinde suffragiis ipsum adiuvent. Praeterea aliquanto rectius, si retinemus παρακελευσούς, sequitur καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἀντιπαρακελεύομαι. Ut Alcibiades iuvenis iuniores cohortatus fuerat, ita Nicias senex contra hortatur seniores.

VI 14. νομίσας, εἰ ὀρρωδεῖς τὸ ἀναψηφίσαι, τὸ μὲν λύειν τοὺς νόμους μὴ μετὰ τοσῶνδ' ἂν μαρτύρων αἰτίαν σχεῖν τῆς δὲ πόλεως βουλευσαμένης ἰατρὸς ἂν γενέσθαι. Sic optimi codd., in deterioribus quibusdam est κακῶς βουλευσαμένης; quod haud dubie praeferrem, nisi utrumque vocabulum e scholio manasse putarem, quale in nostra collectione servatum est: τῆς πόλεως ἰατρὸς γενήσῃ κακῶς βουλευσαμένης.

VI 16, § 2. ἐνίκησα δὲ καὶ δεύτερος καὶ τέταρτος ἐγενόμην.

Tertias Alcibiadem tulisse auctor est Euripides apud Plut. Alc. 11, quem sequitur Isocrates XVI 34. Classenio observanti nullius pretii esse poetae testimonium prae testimonio historici respondeo de solo poeta certo constare quid re vera scripserit; quem in notis numeralibus perpetuo labi librarios ex nullo scriptore melius disci possit quam ex ipso Thucydide. In re tamen incerta nihil novare satius est.

Ibid. § 4. ἀλλ' ὥσπερ δυσυχοῦντες οὐ προσαγορευόμεθα, ἐν τῷ ὁμοίῳ τις ἀνεχέσθω καὶ ὑπὸ τῶν εὐπραγούντων ὑπερφρονούμενος. Pravam oppositionem facit Madvigii coniectura προσαρκούμεθα. Optime habet οὐ προσαγορευόμεθα, non salutatur, i. e. ὑπερφρονούμεθα.

VI 17, 3. ὅ, τι δ' ἕκαστος ἢ ἐκ τοῦ λέγων πείθειν οἶεται ἢ τασιάζων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ λαβὼν ἄλλην γῆν, μὴ κατορθώσας, ταῦτα ἐτοιμάζεται. Verborum ordo: ὅ, τι λαβὼν οἶεται ἄλλην γῆν οἰκήσειν, ταῦτα ἐτοιμάζεται. Intellegenda pecunia reliquaue ἀφανῆς οὐσία, quae opponitur ταῖς μονίμοις κατασκευαῖς. Male novissimi editores ὅτι, et τοῦτο Classen intelligens τὸ ἄλλην γῆν οἰκεῖν. Haud magis placet Useneri schediasma ταῦτα σχεδιάζεται. Si quid mutandum foret (quod non est) posses σπουδάζεταιται sensu passivo.

VI 18, 2. φυλοκρινοῖεν. Unus cod. G. non optimus φιλοκρινοῖεν, quam formam cur probet Badham vellem dixisset. Alteram enim agnoscunt grammatici, Hesychius, gramm. Bekk. I p. 71, Pollux VIII 110.

Ibidem § 3. καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι ἐς ὅσον βουλόμεθα ἄρχειν, ἀλλ' ἀνάγκη, ἐπειδήπερ ἐν τῷδε καθέσαμεν, τοῖς μὲν ἐπιβουλεύειν, τοὺς δὲ μὴ ἀνιέναι, διὰ τὸ ἀρχθῆναι ἐν ὕφ' ἐτέρων [αὐτοῖς κίνδυνον εἶναι], εἰ μὴ αὐτοὶ ἄλλων ἄρχοιμεν. Depravatum in his ἀνιέναι. Classeni enim artificia non moror. Nec prorsus mihi satisfacit ἀφιέναι. Quid lateat docent ipsa praegressa haec: τὸν γὰρ προύχοντα οὐ μόνον ἐπιόντα τις ἀμύνεται, ἀλλὰ καὶ μὴ πῶς ἔπεισι προκαταλαμβάνει. Quibus verbis sequentia ad amussim respondebunt, si mecum reposueris τοῖς μὲν ἐπιβουλεύειν, τοὺς δὲ μὴ ἐὰν ἐπιέναι. In ipsis sequentibus καὶ οὐκ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐπισκεπτέον ὑμῖν τοῖς ἄλλοις τὸ ἥσυχον, εἰ μὴ καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἐς τὸ ὁμοῖον μεταλήψεσθε gaudeo videns Badhamum quoque non ferre ἐπίσκεπτέον, pro quo requirit notionem qualis διωκτέον, τιμητέον. Diu est ex quo conieci σπεντέον, cl. V 16, 2.

Ibid. § 6. καὶ μὴ ὑμᾶς ἡ Νικίου τῶν λόγων ἀπραγμοσύνη καὶ διάσασις τοῖς νέοις ἐς τοὺς πρεσβυτέρους ἀποτρέψῃ, κτλ. Intelligi solet *discidium inter iuvenes et seniores*. At alio sensu eis dicitur in talibus. Cf. I, 15. IV 61. Quare, si hoc voluit scriptor, dare debuit πρόσ. Verum ne sic quidem satis expeditio dativum τοῖς νέοις. Vereor ne insanabili vulnere locus laboret.

VI 22 § 1 ext. ἄγειν καὶ σιτοποιούς, ἐκ τῶν μυλώνων πρὸς μέρος ἡναγκασμένους, ἐμμίσθους, κτέ. Quid sibi velit πρὸς μέρος, hodie viri docti intelligere videntur. Ego id non magis assequi me fateor quam olim Dukerus. Sententia suadere videtur, ut intelligamus *partim*. Sed numquam πρὸς μέρος sic usurpatum repperi. Τὸ μέρος et κατὰ μέρος non sunt huius loci. Scribendum suspicor: ἄγειν καὶ σιτοποιούς ἐκ τῶν μυλώνων, μέρος τι προσηναγκασμένους, ἐμμίσθους κτέ. (Cf. II 64, 2. III 30, 1) ut haec intelligantur de iis servis, quos domini non ultro cessuri forent rei publicae. Etiam si πρὸς μέρος eodem sensu, quod vix credo, adhiberi posset, mutanda tamen sic foret interpunctio; procul dubio enim ἐμμίσθους pertinet ad omnes.

VI 23 § 1. Ἦν γὰρ αὐτοὶ ἔλθωμεν ἐνθένδε μὴ ἀντίπαλον μόνον (παρασκευὴν inseruerim ex Classeni coniectura) παρασκευασάμενοι, πλὴν γε πρὸς τὸ μάχιμον αὐτῶν τὸ ὀπλιτικόν, κτέ. Badham contendens verba πλὴν — τὸ ὀπλιτικόν transponenda

esse post ultima verba capitis praegressi: *μάλις δὲ χρήματα αὐτόθεν ὡς πλεῖστα ἔχειν· τὰ δὲ παρ' Ἑγεσαίων, ἃ λέγεται ἐκεῖ ἐτοῖμα, νομίσατε καὶ λόγῳ ἂν μάλις ἐτοῖμα εἶναι*, non animadvertit τὰ παρ' Ἑγεσαίων esse χρήματα, itaque excludi eiusmodi additamentum. Recte Classen spreta Ulrichsii, quae Stahlio imposuit, coniectura *ἰππικόν* pro *ὀπλιτικόν*, τὸ μάχιμον, cll. Herod. II 167, VII, 186, interpretatur *universae Siciliae copias*.

VI 27 § 1. Ἐν δὲ τούτῳ, ὅσοι Ἑρμαῖ ἦσαν λίθινοι ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀθηναίων (εἰσὶ δὲ κατὰ τὸ ἐπιχώριον, ἢ τετράγωνος ἐργασία, πολλοὶ καὶ ἐν ἰδίοις προθύροις καὶ ἐν ἱεροῖς) μιᾷ νυκτὶ οἱ πλεῖστοι περιεκόπησαν τὰ πρόσωπα. Badham; εἰσὶ δὲ, (ὧν) κ. τ. ἐ. τετράγωνος ἢ ἐργασία, κτέ. Num igitur soli Athenienses Hermas habebant quadratos? Minime gentium. Sed multum dubito an non verba ἢ — ἐργασία, quam rem nemo Graecorum ignorabat, ab ipso scriptore profecta sint. Quae laudari solent verba Themistii *τετράγωνος ἦν ἢ τῶν Ἑρμῶν ἐργασία* ex nostro petita sint nihil necesse est, et si sunt, emblemata potest esse Themistio antiquius. Iam olim interpolata esse suspicabar, eamque coniecturam nuper confirmavit recens repertum scholium Patmense: Ἑρμαῖ λίθινοι: τετράγωνος ἐργασία. Similiter vereor ne inter Diodori (qui XIII, 2 simpliciter habet *περιεκόπησαν*) et Plutarchi (Alc. 18) aetatem Thucydides auctus sit vocabulis τὰ πρόσωπα, quae si ipse addidisset, de *pueris mutilatis*, ad quae alludit comicus Lysistr. 1095, silere vix potuisse videtur. Pausanias grammaticus ap. Schol. loquitur de utrisque.

VI. 25 extr. καὶ ἦν τι ἄλλο πρέπον δοκῆ εἶναι ἐτοιμασάμενοι ἥξειν. Iniuria in his haeret Badham. Nicias haec dicit se cum collegis facturum, *si populus ita iusserit*. Vid. cap. sq. Ad δοκῆ cogitandum non *εἰδὶ*, sed τῷ δήμῳ.

VI 33 § 2. πρόφασιν μὲν Ἑγεσαίων ξυμμαχίᾳ καὶ Λεοντίνων κατοικήσει. Finalis ille quem volunt dativus prorsus est incredibilis. *Sind. Th.* p. 84 iam monui ante Ἑγεσαίων excidisse ΕΠ et I 123 τὰ μὲν φόβῳ τὰ δ' ἐ[π] ὠφελίᾳ dare debueram. Cf. III 82, 1 edit. meae.

VI 87, 2. ὥς (παρὰ τοσοῦτον γιγνώσκω) μόλις ἂν μοι δοκοῦσιν (οἱ Ἀθηναῖοι), εἰ πόλιν ἐτέραν τοσαύτην ὅσαι Συρακοῦσαί εἰσιν [ἔλθοιεν ἔχοντες] καὶ ὅμορον οἰκήσαντες τὸν πόλεμον ποιοῖντο, οὐκ

ἀν παντάπασι διαφθαρήναι κτέ. Non tantum *ἔλθοιεν* delendum cum Classenio sed etiam *ἔχοντες*. De primis verbis corrigendis vid. Badham Mn. III 23.

VI 39, 1. καὶ ταῦτα ὁμοίως καὶ κατὰ μέρη καὶ ξύμπαντα ἐν δημοκρατίᾳ ἰσομοιρεῖν. Interpretantur: *atque hos civium diversos ordines et per partes et simul universos in statu populari iuris aequabilitate frui*. Sed quo iure ταῦτα referri possit ad homines, non assequor. Rectissime Grote pronomen rettulit ad φυλάσσειν βουλευεῖν et κρίνειν, nec fortasse iniuria Badham transposuit καὶ ταῦτα post ξύμπαντα.

VI 48. ἐν πόρῳ γὰρ μάλισα καὶ προσβολῇ εἶναι αὐτοὺς (Messanios) τῆς Σικελίας, καὶ λιμένα καὶ ἐφόρμησιν τῇ στρατιᾷ ἱκανωτάτην ἔσεσθαι. Badham recte negans ipsos Messanios aut urbem eorum λιμένα καὶ ἐφόρμησιν dici potuisse coniecit καὶ τὸν λιμένα ἐφόρμῃσιν κτέ. Mihi probabilius videtur post ἱκανωτάτην propter ductum similitudinem intercidisse ΤΑΤΗΝ. Eundem errorem *Stud. Thuc.* p. 157 castigavi VII 42 § 5 ante Madvigium Adv. I 330, cui emendatio tribui solet, inserendo ταύτην post ξυντομωτάτην, nec praefero quod postea proposuit Badham καθ' ὃ ξυντομώτατα ἡγεῖτο διαπολεμήσειν. Similiter Madvigius l. l. emendavit VII 86, 1 ubi editur ἀσφαλές αὐτὴν εἶναι νομίσαντες τήρησιν, qui locus me fugerat. Nunc duobus illis locis hic tertius addatur; quae res haud dubie criticis quibusdam persuadebit optime in talibus pronomen omitti et novam hanc esse elegantiam stili Thucydidei. — Quid Badhamum moverit, ut ἐφόρμῃσις, quod hoc solo loco idque in deterrimis libris legitur pro ἐφόρμησις, formam unice Graecam esse contendat, vellem verbo saltem significasset. Quidni enim ab ἐφορμεῖν Thucydides fingere potuit substantivum ἐφόρμησις, ut a φθονεῖν Sophocles finxit φθόνησις, et a φρονεῖν Graeci omnes φρόνησις, ut alia plurima taceam? Idque eo tutius facere potuit, quod ab ἐφορμᾶν tale substantivum nemo formaverat.

VI 50, 4. δέκα δὲ τῶν νεῶν προύπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα πλεῦσαι τε καὶ κατασκέψασθαι εἴ τι ναυτικόν ἐστὶ καθειλκυμένον. Servato hoc verborum ordine nemo non iunget προύπεμψαν ἐς τὸν μέγαν λιμένα, cum tamen sententia iubeat iungi πλεῦσαι ἐς τὸν λιμένα, nisi πλεῦσαι prorsus inutile sit additamentum. Quae causa Badham (qui lectorum sollertia nimium confisus

saepe iusto est brevior) impulsisse videtur ut aut transponendum iudicet προύπεμψαν πλεῦσαι τε εἰς τὸν μέγαν λιμένα aut corrigendum περιπλεῦσαι (ut ibi circumnavigarent). Tertia tamen restat emendandi via, quae in hoc praesertim scriptore emblematis omne genus inquinatissimo illis probabilior videri possit, ut deleantur verba πλεῦσαι τε καί.

VI 52 § 1. Ἐσηγγέλλετο δ' αὐτοῖς ἐκ τε Καμαρίνης, ὡς εἰ ἔλθοιεν, προσχωροῖεν ἄν — ἀπάσῃ οὖν τῇ στρατιᾷ παρέπλευσαν. De crebris nuntiis eandem rem nuntiantibus vix probabiliter cogitaveris. Quidni igitur scriptor usurpavit Aoristum ἐσηγγέλθη? Quia, nisi fallor, dederat ἐσήγγελλτο, quae forma a librariis cum Imperfecto confundi assolet. *Nuntium acceperant, itaque cett.*

VI 53, 1. καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Σαλαμινίαν [ναῦν] ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἤκουσαν ἐπὶ τε Ἀλκιβιάδην [ὡς κελεύοντάς ἀποπλεῖν] εἰς ἀπολογία ᾧν ἡ πόλις ἐνεκάλει, καὶ ἐπ' ἄλλους τινὰς τῶν στρατιωτῶν τῶν μετ' αὐτοῦ, μεμνημένων περὶ τῶν μυσηρίων ὡς ἀσεβούντων, τῶν δὲ καὶ περὶ τῶν Ἑρμῶν. Seclusa recte delevit Cobetus, sed non minus recte τῶν στρατιωτῶν nuper Badhamus. In sequentibus ambigebam utrum more nostri et antiquiorum rescriberem: μεμνημένων (τῶν μὲν) περὶ τῶν μυσηρίων κτέ. an μεμνημένων ὡς ἀσεβούντων, deletis omnibus reliquis, ut scholiis ad hunc locum. Sed ne sic quidem locus est persanatus. Etsi enim minime sum ignarus saepe Thuc. usurpare genetivum absolutum, ubi Latine postuletur idem casus qui praecesserit; hic tamen locus ita comparatus est ut nemo lector gen. non iungat cum praegressis τῶν μετ' αὐτοῦ. Quare necessarium putabam μεμνημένους — ὡς ἀσεβοῦντας, corrupta ab eo qui re vera cum τῶν μετ' αὐτοῦ per errorem coniunxerit. Quid vero, si verba μεμνημένων περὶ τῶν μυσηρίων ὡς ἀσεβούντων, τῶν δὲ καὶ περὶ τῶν Ἑρμῶν integrum scholium sunt ad praegressa? Nihil eo docemur, nisi quod interpretes discere potuit ex ipsis sequentibus: οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι, ἐπεὶ δὲ ἡ στρατιὰ ἀπέπλευσεν, οὐδὲν ἥσσον ζήτησιν ἐποιοῦντο τῶν περὶ τὰ μυσήρια καὶ τῶν περὶ τοὺς Ἑρμᾶς δρασθέντων, καὶ οὐ δοκιμάζοντες τοὺς μηνυτάς, κτέ. Quare locum sic scribam: καὶ καταλαμβάνει τὴν Σαλαμινίαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἤκουσαν ἐπὶ τε Ἀλκιβιάδην, εἰς ἀπολογία ᾧν ἡ πόλις ἐνεκάλει, καὶ ἐπ' ἄλλους

τινάς τῶν μετ' αὐτοῦ, in marginem relegatis ceteris omnibus.

VI 54. οὐδὲ γὰρ τὴν ἄλλην ἀρχὴν ἐπαχθῆς ἦν ἐς τοὺς πολλοὺς, ἀλλ' ἀνεπιφθόνως κατεστήσατο· καὶ ἐπετήδευσαν ἐπὶ πλεῖστον δὴ τύραννοι οὗτοι ἀρετὴν καὶ ξύμεινον, καὶ Ἀθηναίους εἰκοστὴν μόνον πρᾶσσόμενοι τῶν γεγνημένων τὴν τε πόλιν αὐτῶν καλῶς διεκόσμησαν καὶ τοὺς πολέμους διέφερον καὶ [ἐς] τὰ ἱερὰ ἔθουον. Ad verba ultima Classen annotavit „kurz stat τὰς θυσίας ἔφερον” Itane? ferebantne sacrificia in templa? Hoc quid sit, non intelligo. Pergit vir doctus „Ahnlich VIII 10, 1 εἰδεώρου ἐς Ἰσθμια.” Haud vidi magis. Locus est depravatus. Nec tamen satisfacit quod Mnem. I, 172, cl. Lya. VI § 5, proposui paullo violentius ἐς τὰς ἐορτὰς ἔθουον. Simpliciter delenda fuerat praepositio. Τὰ ἱερὰ sunt τὰ δημόσια, τὰ τῆς πόλεως ἱερὰ. De primis verbis examinanda quae Mnem. III, 28 disputavit Badham „Quid? Hipparchus, cuius ἀρχὴν „non fuisse tot et tam egregiis argumentis ostenditur, non „modo τὴν ἄλλην ἀρχὴν quemadmodum gesserit, verum etiam „qualem gesserit, narratur? Haec de Pisistrato et Hippiā dici „res ipsa ostendit: itaque legendum: οὐδὲ γὰρ τὴν ἄλλην ἀρχὴν „ἐπαχθῆ ἦ ἐς τοὺς πολλοὺς ἀλλ' ἀνεπιφθόνον κατεστήσατο.” Revera verba incriminata haud exiguam creant lectori molestiam. Legimus enim cap. 54 § 2 οὐχ Ἰππαρχος, ὥσπερ οἱ πολλοὶ οἴονται, ἀλλ' Ἰππίας πρεσβύτατος ὢν ἔσχε τὴν ἀρχὴν et 55 init. ὅτι δὲ πρεσβύτατος ὢν Ἰππίας ἤρξεν. et ibid. § 3 οὐ μὲν οὐδ' ἂν κατασχεῖν μοι δοκεῖ ποτε Ἰππίας τὸ παραχρῆμα ῥαδίως τὴν τυραννίδα, εἰ Ἰππαρχος μὲν ἐν τῇ ἀρχῇ ὢν ἀπέθανεν, αὐτὸς δ' αὐθημερόν καθίσατο. Disertius sane negari nequit Hipparchum fuisse tyrannum. At magnam tamen, inquit, ei fuisse potentiam non minus clare docent verba 54 § 3 ὁ δὲ (Aristegiton) ἐρωτικῶς περιαλγήσας καὶ φοβηθεὶς τὴν Ἰππαρχοῦ δύναμιν κτέ. et locus 56 § 1 τὸν δ' οὖν Ἀρμόδιον — προυπηλάκισεν, ἀδελφὴν γὰρ αὐτοῦ κόρην ἐπαγγείλαντες (Hipparchus cum fratre Hippiā) ἤκειν — ἀπήλασαν κτέ. Audio, sed ea res de tyranni fratre mira non est, et posterior locus confirmat potius quam infirmat Hipparchum non fuisse tyrannum; si enim fuisset, ipse Harmodii sororem arcessivisset et contumeliose abegisset: nunc in ea re indigebat fratris auxilio et auctoritate, quare a singulari numero ad plu-

ralem transiit scriptor. Non magis solvitur difficultas alio loco 54 § 6 τὰ δ' ἄλλα αὐτὴ ἡ πόλις (sub Pisistratidis) τοῖς πρὶν κειμένοις νόμοις ἐχρῆτο, πλὴν καθ' ὅσον αἰεὶ τινα ἐπεμέλοντο σφῶν αὐτῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς εἶναι. καὶ ἄλλοι τε αὐτῶν ἤρξαν τὴν ἐνικυσίαν Ἀθηναίοις ἀρχὴν καὶ Πεισίστρατος δ' Ἰππίου τοῦ τυραννεύσαντος υἱός. Quis enim admonendus eum, qui sub tyranno exerceat magistratum, propterea non ipsum esse tyrannum. Sentio igitur omnem loci a Badhamo tentati (qui ex quo primum legi Thucydidem, semper male me habuit) difficultatem, sed prorsus non video quid lucremur eius mutatione. Nam non minus quam ante subiectum quod huic sententiae praegreditur manet Hipparchus, ideoque idem Hipparchus est subiectum verbi κατεσῆσατο, quod quo tandem pacto vir doctissimus ad Pisistratum et Hippiam referre potuerit, ipsis tenebris mihi obscurius esse confiteor. Ad incitas redactus, negare non possum Thucydidem minus proprie, et ut verum fatear, parum diligenter hic locutum esse et imprudentem tyrannidis partem concessisse Hipparcho, quem vere tyrannum fuisse tam acriter negabat. Nam ne verba quidem sequentia καὶ ἐπετήδουσιν ἐπὶ πλεῖστον δὲ τύραννοι (malim τυράννων cum Badhamo) οὗτοι κτέ. post praegressa alio modo, ut ille voluit, de Pisistrato et Hippia intelligi possunt, sed debent de Hippia et Hipparcho. Nec quidquam in his interpolatum esse inde apparet, quod si demseris verba incriminata, simul tollenda tibi erunt omnia quae sequuntur usque ad finem capitis 55, quod nemo sanus facere cogitabit, imo ne facere quidem poterit, quia initio cap. 56. τὸν δ' οὖν Ἀρμόδιον — προσηλάκισεν forma orationis (cf. 54, 4 παρεσκευάζετο προσηλακισὼν αὐτόν) abunde demonstrat praegressam his verbis fuisse digressionem. Quod autem Badham dixit Thucydidem multis et egregiis argumentis demonstrasse ὅτι πρεσβύτατος ὢν Ἰππίας ἤρξεν id certe non valet de hoc, quod vix sine risu legas: παῖδες γὰρ αὐτῷ μόνῳ φαίνονται τῶν γυναικῶν ἀδελφῶν γεγνημένοι, ὡς δ' τε βωμὸς (in Pythio) σημαίνει καὶ ἡ σῆλη περὶ τῆς τῶν τυράννων (NB!) ἀδικίας ἡ ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκρόπολει σταθεῖσα, ἐν ᾗ Θεσσαλοῦ μὲν οὐδ' Ἰππάρχου οὐδεὶς παῖς γέγραπται, Ἰππίου δὲ πέντε — εἰκὸς γὰρ ἦν τὸν πρεσβύτατον πρῶτον γῆμαι. Nam primum, ut hodie, sic antiquitus subinde contrarium accidebat, tum fieri potuit,

ut fratres minores prorsus non duxerint uxores, deinde ut, si duxerint, liberos iis non pepererint, tandem ut, si liberos, filias tantum sint enixae. — Epigramma quod laudatur a scriptore 54 extr. totidem litteris hodieque exstat in arae cymatio recens eruto prope Callirrhoen ad Ilisi ripam dextram. Receptum est a Kirchhoffio in C. I. A. IV p. 41, scriptum ita ut facillime adhuc legi possit, non ἀμυδροῖς γράμμασι, quale Thucydides se legisse testatur, unde liquido constare mihi videtur post eius aetatem (fortasse Romanis demum temporibus) titulum, (ἀρχαίοις tamen γράμμασιν) esse renovatum, licet aliter iudicet peritissimus harum rerum iudex Adolphus Kirchhoff. Prorsus enim incredibilis mihi videtur eorum sententia qui ἀμυδροῖς γράμμασι vetustam scribendi rationem spectari existiment, quasi Thucydidi obscura esse potuerint, quae nullam hodie legentibus (non antiquarios dico sed minus exercitatos) creant difficultatem! Quod utut est, quantivis pretii lapis est, quia iam accurate constat, ubi situm fuerit olim Pythion. Hunc locum non relinquam antequam significavero 54 § 7 e verbis καὶ τῷ μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ προσοικοδομήσας ὕψερων ὁ δῆμος Ἀθηναίων μεῖζον μῆκος τοῦ βωμοῦ ἠφάνισε τοῦ πύγραμμα non solum τοῦ βωμοῦ delendum esse cum Classenio, sed etiam Ἀθηναίων, quod hic otiosum est et certe a Thucydide ὁ Ἀθηναίων scriptum foret. Etiam 55 § 1 ἡ σήλη — ἡ ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει idem nomen proprium admodum mihi suspectum est. De qua tandem alia arce hic sermo esse potuit? Ibidem autem requiro ut aut repetito articulo scribatur ἡ σήλη (ἡ) περὶ τῆς τῶν τυράννων ἀδικίας ἡ ἐν ἀκροπόλει σταθεῖσα aut transposito ἡ σήλη ἡ περὶ τῆς τῶν τυράννων ἀδικίας ἐν τῇ ἀκροπόλει σταθεῖσα. Sed non diffiteor male me habere illud ἀδικίας, quae commemorari quidem potuit in publico monumento, sed inscriptionis argumentum esse non potuit, quae procul dubio continebat populi scitum, quo Pisistratidis omnibus civitatem ademtam esse crediderim, quapropter Thucydidi pro ΑΔΙΚΙΑΣ reddendum esse suspicor ΑΤΙΜΙΑΣ, ἀτιμίας. Quam vellem hoc quoque monumentum servatum esset, ut certius etiam hac de re iudicari posset.

Ibidem § 3 καὶ οὐχ ὥς ἀδελφὸς νεώτερος ὧν ἠπόρησεν, ἐν ᾧ οὐ πρότερον ξυνεχῶς ὠμιλήκει τῇ ἀρχῇ. Hic ut VIII 86, 4 ἐν ᾧ usu rarissimo est hypotheticum et explicari potest per τότε

γὰρ ἂν, εἰ γὰρ ἦν (ἀδ. νεώτερος), quare particulam conditionalem abesse posse non facile credam. Illo loco iam recte Dobree ἐν ᾧ σαφέςατ' ἂν (pro σαφέςατα) Ἰωνίαν εὐθὺς εἶχον οἱ πολέμιοι. Feliciter autem necessaria vocula servata est VII 68, 2 ὡς δ' ἐχθροὶ καὶ ἔχθισοι πάντες ἴτε, οἳ γ' ἐπὶ τὴν ἡμετέραν ἦλθον δουλωσόμενοι, ἐν ᾧ [εἰ κατάρθωσαν,] ἀνδράσι μὲν ἂν τᾷλγιστα προσέθεσαν, παισὶ δὲ καὶ γυναιξὶ τὰπρεπέστατα κτέ., ubi ἐν ᾧ significat εἰ ἐδουλώσαντο, quare insiticia videntur verba inclusa. Horum locorum aut immemor aut ignarus Badham, sine causa idonea haerens in ἡπόρησεν absolute (ut non raro) posito, coniecit καὶ οὐχ (sc. ἡπόρησεν) ὡς ἀδελφὸς νεώτερος ὦν ἡπόρησεν ἂν ὦν οὐ πρότερον ξυνεχῶς ὠμιλήκει τῇ ἀρχῇ, explicans τῶν ὑπακουσομένων καὶ ἀστῶν καὶ ἐπικούρων.

VI 57, 2. καὶ ὡς εἰδὼν τινα τῶν ξυνωμοτῶν σφίσι διαλεγόμενον οἰκείως τῷ Ἰππία (ἦν δὲ πᾶσιν εὐπρόσδοτος) ἔδεισαν κτέ. Sic lege deleto nomine proprio ὁ Ἰππίας, quod magistelli adscripserunt ad εὐπρόσδοτος.

VI. 58, 1. ἀγγελθέντος (ἀγγελθέν?) δὲ Ἰππία εἰς τὸν Κεραμεικόν, οὐκ ἐπὶ τὸ γεγόμενον ἀλλ' ἐπὶ τοὺς πομπέας [τοὺς ὀπλίτας delevi *Stud. Th.*] πρότερον ἢ αἰσθέσθαι αὐτούς, ἄποθεν (l. ἀπωθεν) ὄντας, εὐθὺς ἐχώρησε καὶ ἀδήλως τῇ ὄψει πλασάμενος πρὸς τὴν ξυμφορὰν ἐκέλευσεν αὐτούς, δείξας τι χωρίον, ἀπελθεῖν εἰς αὐτὸ — ἄνευ τῶν ὅπλων. De sententia verborum ἀδήλως — ξυμφορὰν vix ulla potest esse controversia, apparet enim e contextu Hippiam dici vultum ita composuisse ut de casu fratris nihil rescivisse videretur, sed dubitatum est de verborum sinceritate, cum fuerint qui requirerent τὴν ὄψιν et nuperime Badham ἀδήλῳ τῇ ὄψει reponi iusserit. Ego dubitans Graece dici posse πλάσασθαι τῇ ὄψει aut ἀδήλῳ τῇ ὄψει non addito obiecto suspicabar ἀδηλίαν (Hesychius explicat ἀγνωσίαν) τῇ ὄψει πλασάμενος, vultu fingens ignorantiam, praeterea tentans ἀδηλος τῇ ὄψει (vultu nihil prodens), πλασάμενος (sc. αὐτὴν) πρὸς τὴν ξυμφορὰν, ἐκέλευσεν κτέ. Interpretari solent ἀδήλως τῇ ὄψει πλασάμενος in hunc modum: πλασάμενος οὕτω ὥς ἀδηλος εἶναι τῇ ὄψει, in quo fortasse est acquiescendum. Cf. Kruegeri gramm. 66. 1, 9.

VI 60, 3. λέγων δ' ἐπεισεν αὐτὸν ὡς χρή, εἰ μὴ καὶ δέδρακεν, αὐτόν τε ἄδειαν ποιησάμενον σῶσαι. Omnino corrigenda.

dum εἰ καὶ μὴ δέδρακεν, *etiamsi non fecerit*, quod forte fortuna in uno malo codice servatum est. Ad ποιησάμενον Classen „auffallend, da diese doch nicht in der Macht des Gefährdeten liegt. Sollte Th. nicht σπείσάμενον geschrieben haben.” Quod ipsum inauditum foret de privato homine eoque δεδεμένῳ. Verum quidem est eum qui impunitatem impetrat dici solere εὐρέσθαι ἄδειαν, sed quum ποιεῖν τινι ἄδειαν sit *decernere concedere* (proprie *facere*) alicui impunitatem, non video quidni is qui precibus illam impetret, satis recte dicatur eam εἰδὲ *facere*, ποιεῖσθαι. Ibidem § 4 ἐπανείπον ἀργύριον τῷ ἀποκτείναντι. Classen „das compositum findet sich sonst nicht.” Satis tamen notus est Avium locus:

τῇδε μέντοι θημέρα μάλισ' ἐπαναγορεύεται κτέ.

VI 61, 4. ὥς βουλόμενοι αὐτὸν (Alcibiadem) εἰς κρίσιν ἀγαγόντες ἀπακτεῖναι, πέμπουσιν αὐτῷ τὴν Σαλαμινίαν [ναῦν] εἰς τὴν Σικελίαν ἐπὶ τε ἐκεῖνον καὶ ὧν περὶ ἄλλων ἐμεμήνητο· εἶρητο δὲ προειπεῖν αὐτῷ ἀπολογησομένῳ ἀκολουθεῖν, ξυλλαμβάνειν δὲ μὴ θεραπεύοντες τὸ τε πρὸς τοὺς ἐν Σικελίᾳ στρατιώτας τε σφετέρους καὶ πολεμίους μὴ θορυβεῖν, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Μαντινέας καὶ Ἀργείους βουλόμενοι παραμεῖναι, δι' ἐκείνου νομίζοντες πεισθῆναι σφᾶς ξυσρατεύειν. Concinnius sane foret quod coniecit Badham θεραπεύοντας, sed loci complusculi Thucydidei non corrupti, velut II 53, 4. III 36, 2. IV 23, 2. V 70, hoc anacoluthon ita tuentur, ut vulgatam invitus retineam. Deinde conspirat cum Badhamo Classen in delendis voculis τὸ τε πρὸς, nisi quod ille qualis fuerit eorum origo aliquanto probabilius explicuit, sed Classen scribens θεραπεύοντες τοὺς — μὴ θορυβεῖν frustra provocavit ad VII 70, 3 οἱ ἐπιβάται ἐθεράπευον μὴ λείπεσθαι τὰ ἀπὸ τοῦ κατασρώματος. Ibi enim a θεραπεύειν suspensus est Accus. c. Inf., quod nemo mirabitur siquidem ea constructio re non differt ab Accusativo obiecti, sed inde non sequitur Thucydidem scribere potuisse θεραπεύω μὴ θορυβεῖν τινά, cuius structuræ unicum, quod sciam, exemplum exstat apud LUCIANUM *de merc. cond.* 26. θεραπεύων αἰεὶ ἐν ἀργύρῳ ἢ χρυσῷ πίνειν. Felici me iudice audacia Badham: θεραπεύοντας (?) τοὺς ἐν Σικελίᾳ στρατιώτας (τούς) τε σφετέρους καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Μαντινέας καὶ Ἀργείους, δι' ἐκεῖνον νομίζοντας σφᾶς ξυσρατεύειν, deletis omnibus quae interponuntur. Singula em-

blemata unde irrepserint ipse sagaciter exposuit Mnem. III p. 236 sq. Multum diuque quaesivi an leniorem medelam excogitare possem, sed nihil repperi quod aequè mihi satisfaceret. Οὗτος μὲν πανάριστος, nosti cetera. Cum eodem mox damnaverim verba δέσαντες τὸ ἐπὶ διαβολῇ ἐς δίκην καταπλεῦσαι et lubens praeterea deleverim § 6 ἐκ τῆς Σικελίας et § 7 ἐκ τῆς Θουρίας, quae otiosa additamenta magistellis aliquanto digniora sunt quam gravissimo scriptore. Idem fortasse 62 § 1 addiderunt ἐν τῇ Σικελίᾳ, quod Thucydides saltem οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ scripsisset. Sed parvi momenti haec esse facile largior.

VI 62 § 4 καὶ ἐς τοὺς τῶν Σικελῶν ξυμμάχους περιέπλευσαν, στρατιὰν κελεύοντες πέμπειν. Ex his verbis Stahl delet τῶν Σικελῶν duplici usus argumento, negat enim esse posse genetivum partitivum, et propter usum verbi περιέπλευσαν agi h. l. de Siculis, quippe maximam partem mediterraneis. Priore argumento, quod verissimum mihi videtur, non profligato, Classen περιέπλευσαν e praegressis errore repetitum esse statuens pro eo substituit περιέπεμπον, vix de aliis quam de Siculis sermonem esse posse egregie demonstrans. Idem sensit, credo, vetus interpres, cui cum Stahlio τῶν Σικελῶν reddiderim; nam τοὺς τῶν Σικελῶν ξυμμάχους Graece aliud significare posse quam *Siculorum socios* non facile credam. Classenio vero assentior aliquid simile reponendum esse, nec tamen ipsum περιέπεμπον, post quod aurem offendit πέμπειν, substituerim, sed potius, quia libera in talibus optio est, περιήγγελλον. Ceterum vel sic iusto brevior et obscurior est § 4 sq. narratio, ita ut quaedam periisse suspiceris.

Ibidem § 2 παραπλέοντες δ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Σικελίαν, τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν κόλπον, ἔσχον ἐς Ἰμέραν, ἥπερ μόνη ἐν τούτῳ τῷ μέρει τῆς Σικελίας Ἑλλὰς πόλις ἐστὶ. Vel si ex Classeni coniectura inserueris λαβόντες aut ἔχοντες, ne sic quidem haec satis recte dicta videntur. Expectes enim: παραπλέοντες δὲ τὴν Σικελίαν, ἐν ἀριστερᾷ (λαβόντες) τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν κόλπον, ἔσχον ἐς Ἰμέραν, ἥπερ μόνη ἐν τούτῳ Ἑλλὰς πόλις ἐστὶ.

VI 64 § 1. Sequentia sic constituerim: καὶ ἐν τῷ παράπλῳ αἰροῦσιν Ἰτκαρα, πόλισμα Σικανικὸν μὲν, Ἑγεταίοις δὲ πολέμιον.

ἦν δὲ παραθαλασσίδιον· καὶ ἀνδραποδίσαντες παρέδωσαν Ἐγεσαίοις κτέ. delete τὴν πόλιν post ἀνδραποδίσαντες.

VI 66 § 3. καὶ προσῆλθον μὲν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος τῶν Ἀθηναίων τὸ πρῶτον, ἔπειτα δέ, ὥς οὐκ ἀντιπροῆσαν αὐτοῖς, ἀναχωρήσαντες καὶ διαβάντες τὴν Ἐλωρίνην ὁδὸν ἠύλίσαντο. Procul dubio verius est ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος. Eadem vocabula et alibi confunduntur et inter utrumque libri variant 64 extr. ubi codd. CG. pro στρατώματι perperam habent στρατεύματι.

VI. 72, 1. Καὶ οἱ μὲν ταύτῃ τῇ γνώμῃ ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Νάξον καὶ Κατάνην διαχειμάσοντες. Ordo tam chronologicus quam geographicus postulat εἰς τὴν Κατάνην καὶ Νάξον, nam de industria scriptorem inversum ordinem praetulisse quia classis Atheniensium non ante quam Naxum se contulerit castra navalia fecerit stativa et munita in quibus hibernaret, quis credat Classenio? Quod autem saepius inversus nominum ordo apud nostrum reperitur, argumentum est saepius peccatum esse, non saepius peccatum esse a Thucydide. Saepissime enim verborum ordinem turbasse librarios, comparatis inter se codicum testimoniis liquido constat. Nuper vero ope inscriptionis Atticae demonstratum est omnes codd. Thuc. in foedere V. 47 § 2 et 4 (itaque bis in uno capite) perverso ordine exhibere Ἡλείους καὶ Μαντινέας et ἢ τὴν Ἡλείων ἢ τὴν Μαντινέων ἢ τὴν Ἀργείων. Praeter quatuor locos citatos a Classenio eodem vitio laborant loci VIII 101, 2. 102, 2. 107, 108, 1 et fortasse alii, quos non mutabo quidem, sed tamen depravatos esse habeo persuasum. Quis v. c. serio contendat ipsum Thucydidem VIII 101, 2 scripsisse de navibus Chio Hellespontum petentibus παραπλεύσαντες Λέκτον καὶ Λάρισαν καὶ Ἀμαξιτόν, quae nemo qui legere didicerit et lecta interpretari aliter explicabit quam naves Larisa retro navigasse Hamaxitum, ut inde iterato cursu Larisam rursus navigarent, tum demum vela facturae ad Hellespontum? Τίς δ' οὕτω παιδνὸς ἢ Φρενῶν κεκομμένος, ut hanc ipsam scriptoris manum esse credere possit?

VI 72, 4. μέγα δὲ βλάβαι καὶ [τὸ πλῆθος τῶν στρατηγῶν καὶ] τὴν πολυαρχίαν (ἦσαν γὰρ πεντεκαίδεκα οἱ στρατηγοὶ αὐτοῖς), τῶν τε πολλῶν τὴν ἀξύντακτον ἀναρχίαν. Verba recte seclusa a Stahlio delevi in *Analectis Criticis ad Thuc. aliosque editis Traiecti ap. Beyers. 1868 p. 10* itaque ante Pluygersium *Mnem.*

XI 92, cui cum Stahlio emendationem tribuit Classen, qui bellum suscepit adversus rem evidentem. Maiorem vim videlicet Hermocratis orationi addit iners interpretamentum.

VI 77. Ἄλλ' οὐ γὰρ δὴ τὴν τῶν Ἀθηναίων εὐκατηγόρητον οὖσαν πόλιν νῦν ἤκομεν ἀποφανοῦντες ἐν εἰδόσιν ὅσα ἀδικεῖ, πολὺ δὲ μᾶλλον ἡμᾶς αὐτοὺς αἰτιασόμενοι ὅτι ἔχοντες παραδείγματα τῶν τ' ἐκεῖ Ἑλλήνων ὥς ἐδουλώθησαν οὐκ ἀμύνοντες σφίσιν αὐτοῖς, καὶ νῦν ἐφ' ἡμᾶς ταῦτα παρόντα σοφίσματα, Λεοντίνων τε ξυγγενῶν κατοικίσεις καὶ Ἑγεσαίων ξυμμάχων ἐπικουρίας, οὐ ξυστραφέντες βουλόμεθα προθυμότερον δεῖξαι αὐτοῖς ὅτι οὐκ Ἴωνες τὰδ' εἰσὶν κτέ. Probabili, ut mihi quidem videtur, coniectura *Stud. Thuc.* p. 88 statui post παρόντα ob ductuum similitudinem excidisse participium ὄρωντες, cuius suspitionis nullam habitam esse rationem graviter non ferrem, si quis me docuisset, quo tandem pacto σοφίσματα pendere possit aut ab ἔχοντες aut ab ἔχοντες παραδείγματα, siquidem illa σοφίσματα, quae deinde enumerat, nondum παραδείγματα ullo modo dici ab Hermocrate potuerunt. Suppleto contra quod dixi participio omnia clara fiunt ac perspicua.

VI 82, 3. καὶ μετὰ τὰ Μηδικὰ ναῦς κτησάμενοι τῆς μὲν Λακεδαιμονίων ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἀπηλλάγημεν (οὐδὲν προσῆκον μᾶλλον τι ἐκείνους ἡμῖν ἢ καὶ ἡμᾶς ἐκείνοις ἐπιτάσσειν, πλὴν καθ' ὅσον ἐν τῷ παρόντι ἴσχυον), αὐτοὶ δὲ τῶν ὑπὸ βασιλεῖ πρότερον ὄντων ἡγεμόνες κατασάντες οἰκοῦμεν, νομίσαντες ἥκιστα ἂν ὑπὸ Πελοποννησίοις οὕτως εἶναι, δύναμιν ἔχοντες ἢ ἀμυνούμεθα, καὶ ὥς τὰκριβὲς εἰπεῖν οὐδ' ἀδίκως κατασρεψάμενοι τοὺς τε Ἴωνας καὶ νησιώτας κτέ. In parenthesi posui verba οὐδὲν — ἴσχυον, cum videam virum in Thucydide interpretando versatissimum pro οἰκοῦμεν requirere imperfectum propter oppositum, ut putat, ἴσχυον. Recte non requirebat olim Reiskius coniciens οὐκ ἀδικοῦμεν, neque erat quod Classen propterea reiceret suspitionem ipse suam, cll. II 37, 1. VI 92, 5 legendum esse (ἀσφαλῶς) οἰκοῦμεν. Si οἰκοῦμεν corruptela natum est, haud displiceat mihi: ἡγεμόνες κατασάντες ἄρχομεν i. e. τότε (μετὰ τὰ Μηδικὰ) κατέστημεν καὶ νῦν ἄρχομεν, quod optime responderet praegressis ναῦς κτησάμενοι τῆς μὲν Λακ. ἀρχῆς καὶ ἡγεμονίας ἀπηλλάγημεν. Cf. 83, § 1. Ἄνθ' ὧν ἄξιοί τε ὄντες ἅμα ἄρχομεν κτέ. Quod Badhamus post ἀμυνούμεθα novam or-

diendam putat sententiam rescripto κατεσρεψάμεθα, id vix necessarium esse arbitror.

VI 86 § 2. καὶ νῦν οὐ δίκαιον, ὥπερ καὶ ἡμᾶς ἡξιοῦτε λόγῳ πείθειν, τῷ αὐτῷ ἀπιστεῖν, οὐδ' ὅτι δυνάμει μείζονι πρὸς τὴν τῶνδε ἰσχὺν πάρεσμεν ὑποπτεύεσθαι, πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖσδε ἀπιστεῖν. Requiro τῷ αὐτῷ αὐτοὺς ἀπιστεῖν. Sic. v. c. Herod. VII 136 extr.: αὐτὸς δὲ, τὰ κείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα οὐ ποιήσειν. Tum legerim: οὐδ' — πάρεσμεν, ὑποπτεύειν ἡμᾶς, πολὺ δὲ μᾶλλον τοῖσδε [ἀπιστεῖν]. Cf. Stud. 154 sq. et Badham Mnem. III 242. Sequuntur haec: ἡμεῖς μὲν γε οὐτ' ἐμμεῖναι δυνατοὶ μὴ μεθ' ὑμῶν, εἴ τε καὶ γενόμενοι κακοὶ κατεργασαίμεθα, ἀδύνατοι κατασχεῖν διὰ μῆκος τε πλοῦ καὶ ἀπορίας φυλακῆς πόλεων μεγάλων καὶ τῇ παρασκευῇ ἡπειρωτίδων· οἷδε δ' οὐ στρατοπέδῳ, πόλει δὲ μείζονι τῆς ἡμετέρας παρουσίας ἐποικοῦντες ὑμῖν αἰεὶ τε ἐπιβουλεύουσι κτέ. Explicare solent ἡμῶν τῶν παρόντων, quod non recte dictum mihi videtur. Recte enim comparatur urbs cum urbe, non cum exercitu. Non tamen hodie placet quod proponebam Mnem. (N. S.) I 171, παρούσῃ τε, quia ea notio iam inest verbo ἐποικεῖν, sed παρουσίας scioli emblemata esse suspicor non intelligentis mente repetendum esse πόλεως. VIII 28, ὃ Συρακούσας, πόλιν οὐδὲν ἐλάσσω αὐτὴν γε καθ' αὐτὴν τῆς Ἀθηναίων. Cf. VI 37, 3. VII 58, 5.

VI 88 § 4 τῶν δὲ τὴν μεσόγειαν ἔχόντων αὐτόνομοι οὔσαι καὶ πρότερον αἰεὶ οἰκήσεις εὐθύς, πλὴν ὀλίγοι, μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἦσαν. Nihil proficitur inserto articulo cum Bekkero ante οἰκήσεις. Funditus enim haec verba depravata esse manifestum est. Quae res non latuit Badhamum conicientem: αὐτόνομοι οὗς καὶ πρότερον αἰεὶ ἡδίκησαν, κτέ. At αὐτόνομοι sequente πλὴν ὀλίγοι, articulo carere nequit, nec perspicio quidni Thucydides ita potius scripsisset οἱ δὲ τὴν μεσόγειαν ἔχοντες αὐτόνομοι οὗς καὶ πρότερον αἰεὶ ἡδίκησαν κτέ. Quocirca aliud latere videtur; quid tamen lateat, non reperio.

Ibidem § 6 περιήγγελλον δὲ καὶ τοῖς Σικελοῖς καὶ ἐς τὴν Ἑγεσαν [πέμψαντες ἐκέλευον] ἵππους σφίσιν ὥς πλείους πέμπειν. Abiciendum esse emblemata frustra hucusque monui. Ex περιήγγελλον more Thucydidis et aliorum mente repetendum est verbum simplex ad v. ἐς τὴν Ἑγεσαν. Vide v. c. VIII 17, ubi ex ἀντιπληρώσαντες mente repetendum est πληρώσαντες.

VI 89 § 6 ἐπεὶ δημοκρατίαν γε καὶ ἐγινώσκομεν οἱ φρονούν-
 τές τι καὶ αὐτὸς οὐδενὸς ἂν χειρόν, ὅσῳ καὶ λοιδορήσαιομι κτέ.
 Speciosius quam verius Badham coniecit ὁ σώσας pro ὅσῳ καὶ
 propter praegressa: ἡμεῖς δὲ τοῦ ξύμπαντος προέσημεν, δικαιοῦντες
 ἐν ᾧ σχήματι μεγίστη ἢ πόλις ἐτύγχανε καὶ ἐλευθερωτάτη οὔσα
 καὶ ὅπερ ἐδέξατό τις, τοῦτο ξυνδιασώζειν, sed aliud est σώζειν,
 aliud διασώζειν et ξυνδιασώζειν. Potius cum plerisque criticis
 post ὅσῳ καὶ aliquid periisse crediderim. *Stud. Thuc.* 90 supple-
 bam ὅσῳ καὶ (μέγισα ἐγκλήματα ἔχω), λοιδορήσαιομι ad exemplum
 loci I 68, 2 ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν, ὅσῳ καὶ
 μέγισα ἐγκλήματα ἔχομεν, qui huius est geminus. Locus
 vulgo male interpungitur. Ἡμεῖς δὲ τοῦ ξύμπαντος προέσημεν,
 inquit Alcibiades, duplicem afferens causam, priorem per par-
 ticipium: δικαιοῦντες — ξυνδιασώζειν (tum infertur parenthesis
 ἐπεὶ δημοκρατίαν γε — λέγοιτο), alteram sic: καὶ τὸ μεθιστάναι
 αὐτὴν οὐκ ἐδόκει ἡμῖν ἀσφαλὲς εἶναι ὑμῶν πολεμίων προσκαθημένων.
 Non sunt correlativa, quod putat Classen, καὶ ἐγινώσκομεν et
 καὶ μὴ μεθιστάναι αὐτὴν, sed καὶ ἐγινώσκομεν et καὶ — λοιδο-
 ρήσαιομι. Quae ratio quo magis eluceat, sic interpungam ξυνδια-
 σώζειν (ἐπεὶ — λοιδορήσαιομι· ἀλλὰ — λέγοιτο), καὶ — προσκαθη-
 μένων, quam rationem non assecutus Kruegerus pro καὶ male
 coniecit καίτοι.

VI 91, 1. Τοιαῦτα μὲν περὶ τοῦ νῦν οἰχομένου σόλου παρὰ τοῦ
 τὰ ἀκριβέστατα εἰδότος ὥς διενοήθημεν ἀκηκόατε. Articulum ante
 ἀκριβέστατα exulare iubeo, quem non assequor quo pacto Clas-
 sen tueri existimet locum I 19 μείζων ἢ ὥς τὰ κράτιστά ποτε
 μετ' ἀκραιφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἦνθησαν, ubi ne abesse quidem
 poterat sine gravi sententiae detrimento. Non magis eum tuetur
 locus I 38 ἐπὶ τῷ ἡγεμόνες τε εἶναι καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι,
 ubi substitue adverbium εἰκότως et actum erit de sententia.
 Quod praeterea affert τὰ μάλιστα certo discrimine a μάλιστα
 distingui a Thucydide tam doctus eius interpres quam est Classen
 a me discat nihil, opinor, necesse est. Rectissime mox cap.
 93 § 1 eodem quo hic sensu ἀκριβέστατα scriptum videbis sine
 articulo σαφέστατα εἰδότος.

VI 92, 4 οὐδ' ἐπὶ πατρίδα οὔσαν ἔτι ἡγοῦμαι νῦν ἰέναι,
 πολὺ δὲ μᾶλλον τὴν οὐκ οὔσαν ἀνακταῖσθαι. Propter oppositio-
 nem *Stud. Thuc.* p. 90 dixeram me malle τὴν οὐκέτ' οὔσαν,

cl. I 74 ἡμεῖς δ' ἀπό τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὀρμώμενοι κτέ. Quod vero in editionis suae stereotypae adnotatione critica mihi respondit Stahl „Sed novam patriam Alcibiades recuperare vult” id candide fateor me non intelligere. *Recuperare* enim et ἀνακτᾶσθαι tantummodo is dici potest, qui denuo nanciscitur quod ante iam habuit, sed novam rem κτώμεθα, *adipiscimur*, nec audiendus est Ludovicus Tillmans, qui nuper in *Novis annalibus philologicis et paedagogicis* 99, 10, p. 694 sqq. demonstrare aggressus est verba τὴν οὐκ οὔσαν Spartam, non Athenas, spectare et praepositionem verborum ἀνακτᾶσθαι et ἀναλαβεῖν itemque pronomen αὐτὴν in vicinia non ad τὴν ἑαυτοῦ sed ad solam patriae notionem esse referenda. Actum enim foret de arte interpretandi, si ipsi Graecorum scriptorum principi, sprete omni verborum proprietate ita scribere licuisset, ut nemo sanus eius sententiam assequi posset, et melius eum deponeremus de manibus. Sed Athenas ab Alcibiade respici, non Spartam, et ex universo loci contextu tam manifesto apparet, ut haud assequar quo pacto cuiquam contraria opinio nasci potuerit, et Classen in adnot. critica contortam illam et absonam interpretandi rationem ita profligavit, ut aliquantisper certe hunc locum ab illa tutum fore confidam.

VI 95 § 1 ἡ ἐπράθη ταλάντων οὐκ ἔλασσον πέντε καὶ εἴκοσιν. Quum praesertim ταλάντων suspensum sit ab ἐπράθη, ad indeclinabile πέντε καὶ εἴκοσιν desidero voculam ἥ (Stud. Thuc. 90) nec persuadent mihi exempla eius omissae apud Kruegerum Gramm. Gr. 49, 2 adn. 3. Thucydides certe addere solet Vid. v. c. supra 1 § 2 et infra 97 § 3. In extremo capite οἱ δ' ἐξέπεσον Ἀθήναζε nota brachylogia dictum pro οἱ δ' ἐκπεσόντες (pro ἐκβληθέντες) ἔφυγον Ἀθήναζε, nec video cur cum Classenio ad novam et inauditam verbi ἐκπίπτειν scil. τοῦ φεύγειν s. σώζεσθαι notionem confugiamus. Prorsus ita, ut hoc utar, Plato in Protagora p. 311 A dixit ἐξανασηῆναι εἰς τὴν αὐλήν, i. e. ἐξανασάντα ἰέναι εἰς τὴν αὐλήν.

VI 96 § 2. ἐξήρτηται γὰρ τὸ ἄλλο χωρίον, καὶ μέχρι τῆς πόλεως ἐπικλινές τε ἐστὶ καὶ ἐπιφανές πᾶν ἔσω· καὶ ὠνόμασται ὑπὸ τῶν Συρακοσίων διὰ τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἄλλου εἶναι Ἐπιπολαί. Scholiasta: μὴ ἐπὶ τοῦ ἐξηρτῆσθαι καὶ μετεωρίσθαι ἀκουέσθω, οὔσης τῆς διανοίας τοιαῦδε· τὸ γὰρ ἄλλο χωρίον πλὴν τῶν προσ-

βάσεων ἅπαν ὑψηλόν ἐστι καὶ κρημνῶδες, καὶ ἐπικέκλιται πρὸς τὴν πόλιν, ὥς τε καταφανὲς ἔσθαι εἶναι. Cuius scholii pars prior μὴ — ἀκουέσθω quum manifesto pugnet cum posteriore, in qua ipse auctor sequitur quam dissuasit interpretationem, procul dubio corrigendum est: μὴ (i. e. ἴσως) ἐπὶ τοῦ ἐξηρτῆσθαι (recte Classen ἐξῆρθαι) καὶ μετεωρίσθαι ἀκουσέον. Legit igitur is quod hodie legimus in textu Thucydideo ἐξήρτηται, quod Classen a Kruegeri coniectura ἐξῆρται defendit Strabonis loco VII 1, 3 ἐξήρτηται ἡ χώρα πρὸς νότον, dudum similiter correcto a Casaubono, et Vergiliano illo *saxis suspensa rures*, non reputans ἐξηρτῆσθαι non simpliciter significare *suspensum esse*, sed *suspensum esse ex aliquo*. De veritate igitur Kruegerianae emendationis punctum temporis non dubito, nec dubitavit Badham, qui totum locum sic tentavit: ἐξῆρται γὰρ τοῦ ἄλλου χωρίου καὶ μέχρι τῆς πόλεως ἐπικλινές τε ἐστι καὶ ἐπιφανὲς πᾶν· ἐς δὲ καὶ ὠνόμασαι — διὰ τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἄλλου εἶναι Ἐπιπολαί. Classen interpretatur: „Im innern (der Stadt) od. „nach innen zu ist von dem Epipolae herab alles sichtbar, zu „übersehen.“ At manifestum est ita scribendum fuisse καὶ ἐπιφανὲς ἐντεῦθεν πᾶν τὸ ἔσω, nec ἐπιφανὲς de alia re intelligi posse quam de qua dictum est ἐπικλινές, itaque de ipsis Epipolis, ad quas πᾶν quoque pertinet. Ἐσω si recte habet est *introrsus*, scil. iis qui in urbe sunt, τοῖς ἐνδον, et τὸ ἄλλο χωρίον recte interpretari videtur Scholiasta. Valde tamen et mihi suspecta est vox ἔσω, cl. VII 19 ἐπὶ δὲ τῷ πεδίῳ καὶ τῆς χώρας τοῖς κρατίστοις [ἐς τὸ κακουργεῖν putidum est emblemata] ὠκυδομεῖτο τὸ τεῖχος, ἐπιφανὲς μέχρι τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως. Verum videtur ἐς δ.

VI 97, 1. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς τῇ ἐπιγιγνομένη ἐξητάζοντο καὶ ἔλαθον αὐτοὺς παντὶ ἤδη τῷ στρατεύματι ἐκ τῆς Κατάνης σχόντες κτέ. Classen recepta Popponis coniectura, ἢ τῇ praeterea καί mutavit in ἐκεῖναι. Ego potius verba τῇ — ἐξητάζοντο scholium esse crediderim marginale ad ταύτης τῆς νυκτός, quod aliquis ad textum pertinere ratus inseruerit addita de more vocula καί. Quibus omissis significari noctem lustrationi praegressam satis clarum, ut opinor, reddebat tota narratio.

VI 100 § 1 extr. οἱ δ' Ἀθηναῖοι — τριακοσίους μὲν σφῶν αὐτῶν λογάδας — πρῶταξαν θεῖν δρόμῳ ἐξαπινχίως πρὸς τὸ

ὑποτείχισμα, ἡ δ' ἄλλη στρατιὰ δίχα, ἡ μὲν μετὰ τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ πρὸς τὴν πόλιν, εἰ ἐπιβοηθοῖεν, ἐχώρουν, ἡ δὲ μετὰ τοῦ ἑτέρου πρὸς τὸ σαύρωμα τὸ παρὰ τὴν πυλίδα καὶ προσβαλόντες οἱ τριακόσιοι αἰροῦσι τὸ σαύρωμα· καὶ οἱ φύλακες αὐτὸ ἐκλιπόντες κατέφυγον εἰς τὸ προτείχισμα τὸ περὶ τὸν Τεμενίτην. Prorsus incredibile est quod sumunt interpretes Thucydidem, nisi forte id egisse censendus est ut quam obscurissimam redderet narrationem, quod modo vocaverat τὸ ὑποτείχισμα deinde appellasse τὸ σαύρωμα, idque praegressis verbis ἡ δὲ — πρὸς τὸ σαύρωμα τὸ παρὰ τὴν πυλίδα, de quo necessario cogitare debeat lector legens verba προσβαλόντες — αἰροῦσι τὸ σαύρωμα. Manifestum mihi videtur Thucydidem dedisse αἰροῦσι τὸ ὑποτείχισμα, sed somnolentum librarium pro eo substituisse vocabulum sibi ἔναυλον e versu praegresso σαύρωμα. Paene doleo hominem mox intactum reliquisse τὸ προτείχισμα, persuasum enim habeo paucos errorem hodie esse animadversuros, pauciores correcturos.

VI 103 § 3. καὶ πάντα προυχώρει αὐτοῖς ἐς ἐλπίδας. Ita libri omnes praeter Vaticanum, unde Classen reposuit ἐλπίδα. Quum utrumque recte dicatur, utra lectio praeferenda sit, pendet a librorum testimoniis, neque unius Vaticani auctoritas in hoc quidem libro (Vid. Classen, praef. ad libr. VIII p. XIV) reliquorum omnium codicum consensui anteponenda est, quem consensum h. l. egregie confirmat manifesta DEXIPPI imitatio scribentis ὥς οὐδὲν προυχώρει ἐς ἐλπίδας, in *Histor. Graec. minor.* p. 190, sq. ed. Dindorfii, cuius consulatur Praefatio p. XXXIX.

VI 105. Narrantur Lacedaemonii incursionem fecisse in Argolidem, Argivis autem classe opem ferentes Athenienses Laconicae oram maritimam depopulati esse. Tum haec sequuntur in capite extremo: ἀναχωρησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ Ἄργους ταῖς ναυσὶ καὶ τῶν Λακεδαιμονίων οἱ Ἀργεῖοι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Φλειασίαν τῆς τε γῆς αὐτῶν ἔτεμον καὶ ἀπέκτεινάν τινας, καὶ ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. Athenienses Laconicam devastantes non poterant discedere ex Argolide, eaque causa fuit cur Classenius verba ἐκ τοῦ Ἄργους transponenda censeret post Λακεδαιμονίων. Quali correctione ulcus me iudice obtegatur magis quam sanatur. Quippe manifestum esse arbitror Argivos incurrisse in Phliasiam, antequam Athenienses redeuntes in patriam metu

Lacedaemonios liberassent. Quod sic dicere potuit Thucydides: ἀναχωρησάντων δὲ (δέει) τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ Ἄργους τῶν Λακεδαιμονίων, οἱ Ἀργεῖοι ἐσβαλόντες κτέ. omissis vocabulis ταῖς ναυσὶ καὶ, quae loco iam depravato illata esse videri possunt. An forte putas leni mutatione eandem sententiam restitui posse corrigendo: ἀποχωρησάντων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐκ τοῦ Ἄργους ταῖς ναυσὶ (nempe ut vela facerent Epidaurum et Prasias) καὶ τῶν Λακεδαιμονίων (sc. domum), οἱ Ἀργεῖοι κτέ? Illam tamen rationem quamvis minus lenem ut efficaciorē praefero, quum praesertim ex Thucydidis narratione non constet classem Atheniensium Argis fuisse.

VI 4, 6. Vid. supra. Vel deletō articulo ante πόλιν, nunc pro αὐτό nescio an corrigendum sit αὐτήν.

VI 6, 6 λέγοντες ἄλλα τε πολλὰ καὶ κεφάλαιον, εἰ Συρακόσιοι Λεοντίνοὺς τε ἀναστήσαντες ἀτιμώρητοι γενήσονται καὶ τοὺς λοιποὺς ἔτι ξυμμάχους αὐτῶν διαφθείροντες αὐτοὶ τὴν ἅπασαν δύναμιν τῆς Σικελίας σχήσουσι, κτέ. Si pro σχήσουσι legeretur κτήσονται, recte haberet participium praesens. Nunc corrigendum διαφθείραντες.

VI 15, 3 φοβηθέντες γὰρ αὐτοὶ οἱ πολλοὶ τὸ μέγεθος τῆς τε [κατὰ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα] παρανομίας ἐς τὴν δίαιταν. Suspecta mihi sunt verba inclusa, quae recte absunt ab huius loci imitatione apud Procopium B. G. IV. 10.

VIII 8, 3 ὅπως μὴ οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὰς ἀφορμωμένας τὸν νοῦν μᾶλλον ἔχωσιν ἢ τὰς ὕστερον ἐπιδιαφερομένας. Res et mihi obscura, sed cogitari nequit de delenda negatione cum Classenio ob locum geminum VII 19 extr. Potius suspicer transponendum esse: ὁ. μ. ο. Ἀ. πρὸς τὰς ὕστερον ἐπιδιαφερομένας τὸν νοῦν μᾶλλον ἔχωσιν, deletis ceteris, ut Cobet illic delevit ἢ πρὸς τὰς τριήρεις. Vox μᾶλλον parere solet interpretamenta.

VIII 47. ἐπειδὴ γὰρ ἥσθοντο αὐτῶν ἰσχύοντα παρ' αὐτῷ (Tissaphernes) οἱ ἐν τῇ Σάμῳ Ἀθηναίων στρατιῶται, τὰ μὲν καὶ Ἀλκιβιάδου προπέμψαντος (ita recte Vat.) ἐς τοὺς δυνατωτάτους αὐτῶν ἄνδρας ὥς μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ἐς τοὺς βελτίστους τῶν ἀνθρώπων ὅτι ἐπ' ὀλιγαρχίᾳ βούλεται καὶ οὐ πονηρίᾳ [οὐδὲ δημοκρατίᾳ delevi Stud. p. 106] τῇ ἑαυτὸν ἐκβαλούσῃ κατελθὼν καὶ παρασχὼν Τισσαφέρνῃ φίλον αὐτοῖς συμπολιτεύειν, τὸ δὲ πλεον καὶ ἀπὸ σφῶν αὐτῶν οἱ ἐν τῇ Σάμῳ τριήραρχοί τε τῶν Ἀθηναίων καὶ δυνατώτατοι ὥρμηντο ἐς τὸ καταλῦσαι τὴν δημοκρατίαν.

Cobeto optime corrigenti *μνησθῆναι* — *πρὸς τοὺς βελτίστους* Stahl et Classen obmoverunt, multis tamen locis Thucydideis legi *λέγειν ἐς τὸν δῆμον* et *ἐς τὸν πλῆθος*. Facile credimus, non solum apud Thucydidem sed apud optimum quemque scriptorem haec sollemnis dicendi ratio est de oratore qui verba facit ad congregatam aliquam multitudinem, qui etiam dicitur *λέγειν ἐν τῷ δῆμῳ* (cf. mox cap. 48 *ἐς τοὺς πολλοὺς Φανερώς ἔλεγον*), verum inde non sequitur, opinor, cum quis aliquid dicat alicui, aut in privato sermone aliquibus, dici posse *λέγειν τι εἰς τινα* vel *εἰς τινας* pro *πρὸς τινα*, *πρὸς τινας* sive *τινί*, *τισίν*. Quod autem Classen opposuit locum I 90 § 2 *τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὑποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους* miror virum in Thucydide versatissimum non animadvertisse ibi iungendum esse *τὸ ὑποπτον ἐς τ. Ἀθ.*, ut discere potuerat cll. VI 60, 1. 61, 3. 103, 4.

Madvigius in Adv. Crit. I p. 334 calidius negavit optimates usquam appellari *βελτίστους*, contrarium enim cum alii loci docent, tum, ne desit exemplum, Xenoph. Hellen. VII 3, 4. Audiunt οἱ ἄριστοι, οἱ βέλτιστοι, οἱ κράτιστοι, οἱ καλοὶ καγαθοί. Praeterea vero vir praeclarus offendit in addito *τῶν ἀνθρώπων*, idque haud rectius, nisi fallor. Honestiores enim inter milites Samios eodem iure hic *οἱ βέλτιστοι τῶν ἀνθρώπων* dici potuerunt, quo cap. seq. dicitur: *ἐς τε τὴν Σάμον ἐλθόντες ξυνίσασάν τε τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἐπιτηδείους ἐς ξυνωμοσίαν* ubi opponuntur οἱ πολλοί. Quod autem ad ipsam Madvigii coniecturam attinet legentis ὥστε *μνησθῆναι περὶ αὐτοῦ ὡς βελτίστου τῶν ἀνθρώπων*, non reputavit vir eximius eo sensu Graecum esse *βέλτιστος ἀνδρῶν* sive *ἀνθρώπων*, aut *πάντων ἀνθρώπων*, sed articulo locum non esse. Ceterum acute excogitatam esse et optime convenire tam cum sequenti *πονηρία* quam cum gloriosa Alcibiadis indole, qualem praeclarus scriptor tam eximie depinxit VI 89, negari non potest. Veruntamen causam deesse idoneam cur Thucydidem aliter scripsisse existimemus, quam libri testantur, satis ni fallor demonstravi. In sequentibus Classen optime agnovit *δυνατώτατοι* (quod originem debere suspicor *τῷ δυνατωτάτους* in praegressis) adulterinum esse, et valde mihi abblanditur eius coniectura pro eo substituendum esse *κυβερνήται*, cl. VII 62, 4.

VIII 44. *Καμείρω τῆς Ῥοδίας*. L. *Καμίρω*, nam constanter tituli Attici incolas vocant *Καμειρῆς*, et in vero urbis nomine

conspirant codd. Stephani Byz. s. v. Κάμιρος. Homero Κάμιρον reddidit Nauck B 656 Λίνδον Ἰήλυσόν τε καὶ ἀργινόμεντα Κάμιρον, ut recte locum citat Stephanus l. l.

VIII 54. Ὁ δὲ δῆμος — δείσας καὶ ἄμα ἐπελπίζων ὥς καὶ μεταβαλεῖται, ἐνέδωκε. Rectius in solo cod. Cassiano est ἐλπίζων. Nam ἐπελπίζειν Thucydidi est εἰς ἐλπίδα καθιστάναι. Cf. supra I, 1. et apud solos sequiores intransitive usurpatur. Si quid igitur tribuendum optimorum librorum consensui, corrigendum δείσας καὶ ἄμα ἔτι ἐλπίζων. In capiti praegresso (§ 3) obtemperandum fuerat Stephano corrigenti εἰ μὴ πολιτεύσομέν τε σωφρονέστερον καὶ ἐς ὀλίγους μᾶλλον (quod dictum ut οἰκεῖν ἐς ὀλίγους II 37, 1), expulso manifesto emblemate τὰς ἀρχὰς ποιήσαιμεν, quod ne correcto quidem ποιήσομεν Graecam facit orationem.

VIII 45 med. Stahl et Classen post διδόασιν intercidiisse suspicantur quod respondeat verbis καὶ τοῦτο μὴ ξυνεχῶς. Quae verba si hic genuina sunt, nec interpolata ex locis 78, 2. 83, 3, statui potest Tissaphernem prae avaritia longius progressum esse quam ipsi Alcibiades suasisset, nec cur lacuna statuatur video.

VIII 54. καὶ ἐψηφίσαντο πλεύσαντα τὸν Πείσανδρον καὶ δέκα ἄνδρας μετ' αὐτοῦ πράσσειν ὅπῃ ἂν αὐτοῖς δοκοίη ἄριστα εἶναι. Soloecam, certe non Thucydideam, hanc syntaxin esse contendebam *Stud. Thuc.* p. 106. comparatis v. c. his locis: VI 26, 1 ἀκούσαντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐψηφίσαντο εὐθὺς αὐτοκράτορας εἶναι καὶ περὶ στρατιᾶς πλήθους καὶ περὶ τοῦ παντὸς πλοῦ τοὺς στρατηγούς πράσσειν ἢ ἂν αὐτοῖς δοκῇ ἄριστα εἶναι Ἀθηναίοις VIII 56, 5. ναῦς ἡ ξίλου ἔἂν βασιλέα ποιεῖσθαι καὶ παραπλεῖν τὴν ἑαυτῶν γῆν ὅπῃ ἂν καὶ ὅσαις ἂν βούληται. VIII 67, 3 ἐσῆνεγκαν οἱ ξυγγραφεῖς — τετρακοσίους — ἄρχειν ὅπῃ ἂν ἄριστα γιγνώσκωσιν αὐτοκράτορας. Frustra autem apud Thucydidem locos quaesivi, in quibus vulgatae lectioni sit praesidium. Classen ad h. l.: „ἂν zu δοκοίη, nicht zu ὅπῃ: auf „die Weise, wie es ihnen am besten scheinen wurde. Vgl. c. „50 § 5.“ Legitur ibi sic: Θορυβούμενος δ' ὁ Φρύνιχος — ἀποσέλλει — πρὸς τὸν Ἀντίλοχον, τὰ τε πρότερα μεμφόμενος ὅτι οὐ καλῶς ἐκρύφθη, καὶ νῦν ὅτι ὅλον τὸ στρατεύμα — ἐτοῖμος εἶη — παρασχεῖν αὐτοῖς διχφθεῖραι, γράψας καθ' ἑκαστὴν — ᾧ ἂν τρέπῃ αὐτὰ πράξειε. Quasi vero cuiquam in mentem venire

possit huiusmodi loco, ab illis toto coelo diverso, legere πράξῃ!

VIII 58, 6. Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς συμμάχους, ἐπὴν αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, τὰς ἐαυτῶν ναῦς ἢν βούλωνται τρέφειν, ἐφ' ἐαυτοῖς εἶναι. Audiamus interpretes. Classen: „Λακ. — „τρέφειν abhängig von ἐφ' — εἶναι: es stehe bei ihnen, ob sie „die unterhaltung ihrer Schiffe selbst übernehmen wurden.“ At ita certe scribendum fuerat ἐπ' αὐτοῖς. Quod sensisse videtur Boehmius, qui annotans: ἐφ' — εἶναι Prædicat von Λακ. καὶ τ. ξ. *sollen ihren freien Willen haben*, Charybdin evitaturus in Scyllam incidit. Nec meliora reperio apud reliquos. Locus quin monstrum alat, dubium non est. Hoc video omissis verbis ἐφ' ἐαυτοῖς εἶναι et mutata interpunctione ad hoc exemplum: Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς συμμάχους, ἐπειδὴν (sic constanter tituli Attici) αἱ βασιλέως νῆες ἀφίκωνται, τὰς ἐαυτῶν ναῦς, ἐὰν βούλωνται, τρέφειν. ἐὰν δὲ παρὰ Τισσαφέρνους λαμβάνειν ἐθέλωσι τὴν τροφήν, Τισσαφέρνη (ins. μὲν) παρέχειν, Λακεδαιμονίους δὲ καὶ τοὺς συμμάχοις τελευτῶντας τοῦ πολέμου τὰ χρήματα Τισσαφέρνει ἀποδοῦναι ὅσος ἂν λάβωσιν, omnia optime procedere. Hoc unum ambigo utrum ἐφ' ἐαυτοῖς εἶναι sit scioli emblemata male iungentis, ut hodie iungi solet, ἐὰν βούλωνται τρέφειν, an ἐφ' ἐαυτοῖς corruptum sit ex ἀφ' ἐαυτῶν, i. e. τοῖς ἰδίοις τέλεσιν, dicto eadem breviloquentia qua Xenophon Hell. IV 8, 9 scribit τρέφειν τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῶν νήσων, et deinde, ut sententiae saltem species existeret, adscriptum sit εἶναι. Non enim mihi placet, de quo cogitet aliquis: τὰς ἐαυτῶν ναῦς, ἐὰν βούλωνται τρέφειν ἀφ' ἐαυτῶν, ἐξεῖναι, quoniam *licere* id Lacedaemoniis ultro intelligebatur, nec tam diserte debebat affirmari, et ob eandem causam repudio lenem mutationem ἐπ' αὐτοῖς εἶναι pro ἐφ' ἐαυτοῖς εἶναι.

VIII 63, 3 ἐπειδὴ γὰρ οἱ περὶ τὸν Πείσανδρον πρέσβεις παρὰ τοῦ Τισσαφέρνους ἐς τὴν Σάμον ἦλθον, τὰ τε ἐν [αὐτῷ del. cum Classenio] τῷ στρατεύματι ἔτι βεβαιότερον κατέλαβον, καὶ αὐτῶν τῶν Σαμίων προτρέψαντο τοὺς δυνατοὺς ὥς πειρᾶσθαι μετὰ σφῶν ὀλιγαρχηθῆναι, καίπερ ἐπαναστάσας αὐτοὺς ἀλλήλοισι ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶνται. Ultimis verbis respicitur ad cap. 20: ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ ἡ ἐν Σάμῳ ἐπανάστασις τοῦ δήμου τοῖς δυνατοῖς μετ' Ἀθηναίων — καὶ ὁ δῆμος ἐς τριακοσίους μὲν τινὰς τοὺς πάντας τῶν δυνατῶν ἀπέκτεινε, τετρακοσίους δὲ

Φυγῇ ζημιώσαντες καὶ αὐτοὶ τὴν γῆν αὐτῶν καὶ οἰκίας νειμάμενοι, τὰ λοιπὰ διώκουν τὴν πόλιν. Itaque omnis potentia tunc ab optimatibus transierat ad plebem, neque igitur ita mirum loco de quo nunc agimus *populares* eodem nomine τοὺς δυνατοὺς appellari, quo illo dicti fuerant *optimates*. Movit autem Vaticani codicis in hoc libro praestantia Classenium ut VIII 21 scriberet τοὺς πάντας τῶν δυνατωτάτων, cap. 63, 3 προτρέψαντο τοὺς δυνατωτάτους. Pro ea lectione illic mihi hoc imprimis facere videtur quod τῶν δυνατῶν post praegressa turpiter abundaret, hic vero quod non aequae facile τοὺς δυνατοὺς ac τοὺς δυνατωτάτους, i. e. eos qui tum opibus et auctoritate maxime pollebant, ad novas res moliendas se permoturos Pisander ceterique legati poterant sperare. Prorsus contra repudianda videtur Velseni coniectura ἐπανασήσαντες pro ἐπανασάντας, quia non ipse Pisander nec X legati Samiam plebem contra optimates incitaverant. Sed gravi difficultate locum premit additum ἀλλήλοις, nec quidquam lucramur Dobrei coniectura ἐαυτοῖς. Persuasum mihi est corrigendum esse καίπερ ἐπανασάντας αὐτοὺς (τότε τοῖς) ἄλλοις, ἵνα μὴ ὀλιγαρχῶνται. Ad τότε cf. v. c. 73, 1 οἱ γὰρ τότε τῶν Σαμίων ἐπανασάντες τοῖς δυνατοῖς, ubi similiter respicitur ad cap. 21.

In sequentibus verbis § 3 καὶ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἅμα — κοινολογούμενοι ἐσκέψαντο Ἀλκιβιάδην μὲν, ἐπειδὴ περ οὐ βούλεται, ἔαν — — αὐτοὺς δ' ἐπὶ σφῶν αὐτῶν, ὡς ἤδη καὶ κινδυνεύοντας, ὁρᾶν ὅτῳ τρόπῳ μὴ ἀνεθήσεται τὰ πράγματα καὶ τὰ τοῦ πολέμου ἀντέχειν καὶ ἐσφέρειν αὐτοὺς ἐκ τῶν ἰδίων οἰκῶν προθύμως χρήματα — ὡς οὐκέτι ἄλλοις ἢ σφίσιν αὐτοῖς ταλαιπωροῦντας de more ad interpretandi artificia confugiunt commentatores, quorum prudentissimus Classen sic: „σκέψασθαι: in der seltenen „Bedeutung: nach genauer Ueberlegung beschliessen, wovon „zuehrst ἔαν, dan aber wie von einem darin liegenden δεῖν der Acc. c. Inf. αὐτοὺς — ὁρᾶν abhängt.“ At manifesto sic vis infertur tam constanti verborum significationi (nam σκοπεῖν est *deliberare*, non *decernere*) quam syntaxi, quae hoc verbum iungi iubet aut cum ὅπως aut cum vocabulo interrogativo. Nec iam sufficere puto quod statuebam *Stud. Thuc.* p. 107 accusativos in nominativos mutandos esse, sed probabile mihi videtur post σκέψασθαι excidisse alium infinitivum, unde commode penderent

verba Ἀλκιβιάδην κτέ. Collato autem capitis sequentis initio, facilis est suspitio supplendum esse: κρινολογούμενοι ἐσκέψαντο (τε καὶ ἑαυτοὺς παρεκελεύσαντο) Ἀλκιβιάδην κτέ.

VIII 66 extr. ἐνῆσαν γὰρ (τῷ δήμῳ scil.) καὶ οὗς οὐκ ἂν ποτέ τις ᾤετο ἐς ὀλιγαρχίαν τραπέσθαι· καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι μέγιστον πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐποίησαν, καὶ πλεῖστα ἐς τὴν τῶν ὀλίγων ἀσφάλειαν ὠφέλησαν βέβαιον τὴν ἀπιστίαν τῷ δήμῳ πρὸς ἑαυτὸν καταστήσαντες. Sensus cassa sunt verba καὶ — ἐποίησαν, nisi corrigatur καὶ τὸ ἄπιστον οὗτοι μέγιστον πρὸς ἀλλήλους (sive πρὸς ἑαυτοὺς) τοῖς πολλοῖς ἐποίησαν, sive ipse Thucydides haec addidit sive, quae Stahlī est sententia, interpretes verborum βέβαιον τὴν ἀπιστίαν — καταστήσαντες. Deleri tamen non possunt, nisi simul scripseris καὶ πλεῖστα οὗτοι ἐς τὴν κτέ., quod est Classenī argumentum contra Stahlī athetēsin.

VIII 67, 2. ξυνέκλησαν τὴν ἐκκλησίαν ἐς τὸν Κολωνόν. Curtius Hist. Gr. II 704, laudatus Classenio „Wegen der Nähe des „feindlichen Heeres in Dekeleia bedurfte es hier eines abgeschlossenen Raumes. und dieser Abschluss konnte wieder dazu „benutzt werden einer zu grossen Anhäufung von Menschen „vorzubeugen und unruhige Auftritte zu verhindern.“ In comitia etiamtum omnibus civibus venire licebat, nec quemquam excludere ius aut fas erat, et si quid periculi imminuisset a Lacedaemoniis, haud dubie non Coloni sed intra muros haec comitia habuissent, ut taceam eo sensu Graecum esse ξυνέκλησαν τοὺς ἐκκλησιάζοντας (sive τὸν δῆμον) ἐς τὸν Κολωνόν, non τὴν ἐκκλησίαν. Quare ξυνέκλησαν depravatum esse hodieque habeo persuasissimum et corrigendum esse ξυνέλεξαν, quod reponendum docui *Stud. Thuc.* p. 106 monens agi de comitiis extraordinariis, quae ξύγκλητον ἐκκλησίαν audiisse constet, et deteriorum quorundam librorum lectionem ξυνέλεξαν genuinae scripturae esse glossema.

VIII 69 extr. *Quadringenti* cum armatorum iuvenum caterva ἐπέστησαν τοῖς ἀπὸ τοῦ (articulum abesse malim) κυάμου βουλευταῖς οὗσιν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξιέναι λαβοῦσι τὸν μισθόν· ἔφερον δὲ αὐτοῖς τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντὸς αὐτοὶ καὶ ἐξιοῦσιν ἐδίδοσαν. Ultima verba sic interpretantur: *afferebant autem iis reliqui omnis temporis* (i. e. trium quatuorve mensium anni, in quem creati fuerant) *mercedem et exeuntibus dabant.* At

neque probabile est ipsos quadringentos hanc mercedem *seem* attulisse, neque hoc Graece dici potuit *Φέρειν μισθόν*, quod, ut iam monui *Stud. Thuc.* p. 107 semper et ubique significat *mercedem accipere, merere*. Insuper ita certe requireretur τὸν τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντός. Procul dubio locus mendosus est, sic, ni fallor, corrigendus: καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐξιέναι λαβοῦσι τὸν μισθόν (sc. eius diei) *Φέρειν δὲ αὐτοῖς καὶ τοῦ ὑπολοίπου χρόνου παντός αὐτὸν ἐξιοῦσιν ἐδίδοσαν*, i. e. *dabant* (permittebant) *autem iis, ut exeuntes* (i. e. si exirent) *e curia etiam per omne reliquum tempus mercedem acciperent*. Sic intelligitur, cur ἡ βουλὴ οἱ πεντακόσιοι et metu et pretio victa capitis sequentis initio dicatur οὐδὲν ἀντειποῦσα ὑπεξελθεῖν.

VIII 74 med. ὁ δὲ Χαιρέας — πάλιν ἐς τὴν Σάμον ἐλθὼν ἀγγέλλει τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὸ μείζον πάντα δεινώσας τὰ ἐκ τῶν Ἀθηναίων. Participium δεινώσας ab ipso historico additum esse iure dubites collato simili loco VI 34, 7 ἀγγελλοίμεθα δ' ἂν εὖ οἶδ' ὅτι ἐπὶ τὸ πλεόν, unde apparet ἐπὶ τὸ μείζον iungendum esse cum ἀγγέλλει. Quam notionem non male interpretes expressit suo δεινώσας, quod redolet scholas rhetoricorum. Abundantiam non tuentur notae locutiones αὐξάνειν τι (τινὰ) μέγα et αἶρειν ὑψηλόν τινα.

VIII 75, 2. Classen futurum δημοκρατηθήσεσθαι, dudum ab editoribus correctum in δημοκρατήσεσθαι, sic defendit, ut dicat pro illa forma facere Aoristum passivum verbi δλιγαρχεῖσθαι, quasi vero quisquam existimet δημοκρατεῖσθαι esse verbum medium. Vix tamen ignorare potest vir doctissimus plurimorum verborum passivorum tempus futurum, sed *solum* futurum, ab antiquioribus Graecis usurpari in *scila* forma media.

VIII 76 καὶ δυνατώτεροι εἶναι σφεῖς ἔχοντες τὰς ναῦς πορίζεσθαι τὰπιτήδεια τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ δι' ἑαυτούς τε ἐν τῇ Σάμῳ προκαθημένους καὶ πρότερον αὐτοὺς κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου καὶ νῦν ἐς τοιοῦτον κατασῆσονται μὴ βουλομένων σφίσι πάλιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι, ὥς ε αὐτοὶ δυνατώτεροι εἶναι εἶργειν ἐκείνους τῆς θαλάσσης ἢ ὑπ' ἐκείνων εἶργεσθαι. Ex quo intellectum est nihil profici Dobrei coniectura κατασῆσεσθαι pro κατασῆσονται aliam viam ingressi critici lacunam statuerunt post καὶ νῦν. Haase supplendum ratus ἔτι μᾶλλον ἐλπίδα εἶναι, ὥς προσλαβόντες καὶ τὸ τῶν Σαμίων κοινόν merito nemini per-

suasit, nec felicius nuper Stahl intercidisse statuit ἔτι μᾶλλον ἐπεὶ vel similia. Post utrumque Classen deletō αὐτοὺς ante κρατεῖν pro κατασῆσονται reponendum iudicavit κατασῆναι, in utroque peccans contra Graecae linguae proprietatem, quae neque patitur ut δι' ἑαυτοὺς — προκαθημένους dicatur pro διὰ τὸ προκαθῆσθαι (quam simile sit quod est. ipse videat), neque ἐς τοιοῦτον κατασῆναι aliter usurpari quam de iis qui ad aliquam necessitatem redacti sint. Et rectissime αὐτοὺς κρατεῖν κτέ. intelligi solet περὶ τῶν ἐν τῇ πόλει qui ante res mutatas freti classis Samiacae praesidio (de προκαθημένους cf. Herod. VIII 36) ἐκράτουν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου (cf. infra 90, 4), ita ut tam suis quam alienis navigiis mercatoriis liber esset ad portum Piraeensem aditus; contra ab eadem classe, facta inimica, facile Piraeus omni maris commeatu intercludi poterat. Ne multa: locus leni mutatione sic refingatur: καὶ δι' ἑαυτοὺς δὲ (Haase pro τε) ἐν τῇ Σάμῳ προκαθημένους καὶ πρότερον αὐτοὺς κρατεῖν τοῦ ἐς τὸν Πειραιᾶ ἔσπλου, καὶ νῦν, (εἰ) ἐς τοιοῦτον κατασῆσονται μὴ βουλομένων σφίσι πάλιν τὴν πολιτείαν ἀποδοῦναι, αὐτοὶ δυνατώτεροι εἶναι εἶργειν ἐκείνους τῆς θαλάσσης ἢ ὑπ' ἐκείνων εἶργεσθαι, i. e. *et nunc se, si ad eam necessitatem redacti fuerint nolentibus oligarchis (Athenis) sibi reddere democratiam, ipsos facilius illos maris usu prohibituros quam ab illis prohiberi possent.* Quum praesertim facili errore Εἰ periisset ante ΕC, magistelli non intelligentes verba ἐς τοσοῦτον κατασῆσονται pertinere ad belligerandi cum civibus necessitatem, de suo addiderunt ὥς, ut iungi posset τοιοῦτον ὥς — εἶναι, sed ita faciendo funditus perdidere sententiam.

VIII 79, 1 καὶ τοὺς Μιλησίους πεζῇ κελεύσαντες [ἐπὶ τῆς Μυκάλης] παριέναι ἔπλεον ὥς πρὸς τὴν Μυκάλην. Quo alio putas Milesios iuberi παριέναι? Deleatur turpe emblemata. Eiusdem farinae sunt quae expungam in his οἱ δ' Ἀθηναῖοι ταῖς ἐκ Σάμου δύο καὶ ὀγδοήκοντα, αἱ ἔτυχον ἐν Γλαύκῃ τῆς Μυκάλης ὀρμουσαι — διέχει δ' ὀλίγον ταύτῃ ἢ Σάμος τῆς ἡπείρου [πρὸς τὴν Μυκάλην] — ὥς εἶδον κτέ. Annotatiuncula spectat ad ταύτῃ, quod adverbium magistellus monere voluit pertinere ad (πρὸς, ita isti solent) Mycalen, in ea ipsa re lapsus, pertinet enim ad Γλαύκην τῆς Μυκάλης. In sequentibus καὶ ἄμα (προήσθοντο γὰρ αὐτοὺς ἐκ τῆς Μιλήτου ναυμαχησείοντας) προσεδέχοντο καὶ τὸν Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου σφίσι — προσ-

βοηθήσειν Classen vulgatam a coniectura mea δὴ τοὺς pro αὐτοὺς sic defendit ut pravo verborum ordine iungat προήσθοντο ἐκ τῆς Μιλήτου, quae si revera scriptoris mens fuit, aut scripsit ἐκ τῆς Μιλήτου αὐτοὺς aut prorsus omisit verba ἐκ τῆς Μιλήτου, quia inde eos rem ante rescivisse ultro apparebat nec diserte erat significandum, cum praesertim ea res nullius esset momenti. Novo denique mactamur emblemate in ipsis sequentibus τὸν Στρομβιχίδην ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου σφίσι ταῖς ἐκ τῆς Χίου ναυσὶν [ἐπ' Ἀβυδὸν (B. Ἀβύδου) ἀφικομέναις] προσβοηθήσειν, ubi iure Classen pro ἀφικομέναις expectabat ἀφωρμημέναις; quod enim ipse scriptor noverat Abydum eas naves pervenisse, ignorabant etiamtum Athenienses. Sed nihil attinebat verba hic inutilia adscribere, quae haud dubito quin sedulus lector olim in exemplaris sui margine appinxerit memor loci 62, 2 ubi ea res narrata est.

VIII 81, 1. Οἱ δὲ προεσῶτες ἐν τῇ Σάμῳ καὶ μάλιστα Θρασύβουλος, αἰεὶ τε τῆς αὐτῆς γνώμης ἐχόμενος, ἐπειδὴ μετέστησε τὰ πράγματα, ὥς τε καταγαγεῖν τὸν Ἀλκιβιάδην, καὶ τέλος ἐπ' ἐκκλησίᾳς ἔπεισε τὸ πλῆθος κτέ. Sententia ita est conformata, ut si genuinae essent voculae τε καὶ necessario corrigendum foret εἶχετο pro ἐχόμενος. Priorem quidem in ποτέ Poppo, in γελenius Meineke mutandum esse coniecit, sed non magis ferendum est καί, quod, ut error errorem parere assolet, a correctoribus propter τε vitio natum insertum esse crediderim. Non male utramque delevit Krueger. In sequentibus γενομένης δὲ ἐκκλησίας τὴν τε ἰδίαν ξυμφορὰν [τῆς Φυγῆς] ἐπητιάσατο καὶ ἀνωλοφύρατο ὁ Ἀλκιβιάδης, quod eleganter scriptor dixerat interpretamento (quod etiam incerta in libris sede arguitur) more suo scioli inquinaverunt.

VIII 83, 2. ξυνηνέχθη γὰρ αὐτοῖς — πολλῶ ἐς τὴν μισθοδοσίαν τὸν Τισσαφέρην ἄρρωστότερον γενόμενον. Ita recte scriberetur de eo qui antea satis liberalem se praestitisset, at enim iam dudum Tissaphernem in ea re ἄρρωστον fuisse vidimus. Cf. supra 45, 2. 46, 5. 50, 3. 80, 1. Quare necessarium puto πολλῶ (ἔτι) ἐς τ. μ. τ. Τ. ἄρρωστότερον γενόμενον. Cf. 85, 3. Facillime autem elapsa est vocula, lecta et brevi ante et statim post haec verba.

VIII 84, 3. τὸ δὲ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν — ὥρμησαν ἐκραγέ-τες ἐπὶ τὸν Ἀσύοχον ὥς ε βάλλειν. Collato simili loco 75, 1

ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας — ὥρμησαν βάλλειν intelliges suppositiciam esse voculam ὥς. Pro ἐκραγόντες sine causa idonea *Stud. Th.* 109 cum Kruegero cod. G. lectionem ἐγκραγόντες probabam; quod postea me docuit locus Herodoti VI 129, 4. Prope finem capitis καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιουτότροπα iniuria receptum est ex uno Vaticano. Recte reliqui omnes codices post duplex καὶ repetunt praepositionem exhibentes καὶ δι' ἄλλα. Facile post ΚΑΙ periit ΔΙ. Optime contra optimi libri praepositionem non iterarunt 75, 1 οἱ δ' ἀκούοντες ἐπὶ τοὺς τὴν ὀλιγαρχίαν μάλιστα ποιήσαντας καὶ ἔτι (dett. ἐπὶ) τῶν ἄλλων τοὺς μετασχόντας. Est autem is loquendi usus naturae congruus ideoque omnibus linguis communis.

VIII 85 § 2 κατηγορήσονται τῶν τε Μιλησίων περὶ τοῦ Φρουρίου καὶ περὶ αὐτοῦ ἅμα ἀπολογησόμενον. Pro posteriore περί corrigatur ὑπέρ. Eius abusus, quo περί ponitur pro ὑπέρ, de industria perlustrans corpus Inscriptionum Atticarum nullum repperi exemplum seculo altero a C. antiquius.

Ibidem § 3 καὶ τὰ τελευταῖα Φυγόντος ἐκ Συρακουσῶν τοῦ Ἑρμοκράτους καὶ ἐτέρων ἡκόντων στρατηγῶν — ἐνέκειτο ὁ Τισσαφέρνης [Φυγάδι ὄντι ἤδη] τῷ Ἑρμοκράτει πολλῷ ἔτι μᾶλλον κτέ. Valde mihi suspecta sunt verba quae saepsi uncinis. Mox in verbis τὴν ἔχθραν οἱ πρόθοιτο coniectura Kruegeri πρόσθοιτο speciem haberet, si προστίθεσθαι ἔχθραν τινί significaret *inimicitias suscipere* vel *gerere cum aliquo*, sed enim προστίθεσθαι usurpari solet de malis quae nostra culpa contrahimus ut κακὰ, ἄχθῃ, ἄλγῃ, πόνους; κινδύνους, et eo sensu tam Xenophon Cyrop. II 4, 12 dixit μὴ τοῦτον πολέμιον πρὸς τοῖς ἄλλοις προσθώμεθα quam Plato Protag. 346 b ἔχθρας ἐκουσίους πρὸς ταῖς ἀναγκαίαις προστίθεσθαι. Hermocrates autem dici non potuit, propterea quod pecuniam quam peteret non accepisset, incurrisse in odium Tissaphernis, sed infensus infestusque idcirco fuisse Tissapherni. Recte autem πρόθοιτο interpretari videntur *prae se ferret*.

VIII 86, 3 οἱ δ' ἀπήγγελλον ὥς οὕτ' ἐπὶ διαφθορᾷ τῆς πόλεως ἢ μετὰσσις γένοιτο, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ, οὐδ' ἵνα τοῖς πολεμίοις παραδοθῇ (ἐξεῖναι γάρ, ὅτε ἐσέβαλον ἤδη σφῶν ἀρχόντων, τοῦτο πονῆσαι) κτέ. Spectant haec Lacedaemoniorum duce Agide expeditionem quae narrata est supra 71, 1 sq. Sed iam ante quadringentorum dominationem Lacedaemonii ἐσέβαλον ἐς τὴν

Ἀττικὴν occuparentque tum Deceliam, unde tunc non ἐσβολήν sed προσβολήν fecerunt, aut certe facere aggressi sunt contra urbem, itaque corrigendum ὅτε προσέβαλλον, vel potius (nam omnes libri praeter Vaticanum habent imperfectum, quod de re tentata non effecta aut perfecta sollemne est) ὅτε προσέβαλλον. Neque omnino ἐσβάλλειν πρὸς πόλιν magis Graecum est quam προσβάλλειν εἰς χώραν.

VIII 89 Οἱ δ' ἐκ τῆς Σάμου ἀπὸ τῶν τετρακοσίων [πεμφθέντες] πρέσβεις ἐπειδὴ ἀφικόμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπήγγειλαν τὰ παρὰ τοῦ Ἀλκιβιάδου. Quia πέμπεσθαι ἀπὸ τινος pro ὑπὸ τινος nemo Graece ita sciens, ut librariorum erroribus imponi sibi non patiatur, serio defendet, de huius loci corruptela dubitari nequit. Facillime quidem corrigas ὑπὸ sed invito fortasse scriptore, quem nescio an loci 86, 1, ubi me auctore novissimi editores deleverunt πρεσβευταί, et 6, 2 et alii doceant omisisse πεμφθέντες, quum praesertim abiecto participio minus dura fiat prolepsis οἱ ἐκ τῆς Σάμου. Cf. VII 32, 1.

In eiusdem capituli § 2 recte agnovit Classen corruptissima esse verba ἔχοντες ἡγεμόνας τῶν πάνυ στρατηγῶν τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ καὶ ἐν ἀρχαῖς ὄντων, nec displicet quod τοὺς πάνυ τῶν ἐν ὀλιγαρχίᾳ ἐν ἀρχαῖς ὄντων coniecit, abiectis reliquis, liceat haud diffitear me praeterea ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ, quod propter vicina aurem offendit et ultro intelligitur, abesse malle.

Sequuntur haec: οἷον Θηραμένη τε τὸν Ἀγνωνος καὶ Ἀριστοκράτη τὸν Σκελλίου (l. Σκελίου, cl. C. I. A. I n° 422) καὶ ἄλλους, οἱ μετέσχον μὲν ἐν τοῖς πρῶτοι τῶν πραγμάτων, φοβούμενοι δ', ὥς ἔφασαν, τό τε ἐν τῇ Σάμῳ εἰς τὸν Ἀλκιβιάδην σπουδῇ πάνυ, τοὺς τε ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρεσβευομένους [ἔπεμπον om. B et Schol.], μή τι ἄνευ τῶν πλειόνων κακὸν δράσειαν τὴν πόλιν, οὐ τὸ (B οὐ τῷ) ἀπαλλαξείειν (Abresch ope Schol. pro ἀπαλλάξειν) τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν (Londinensis οἰκεῖν cum schol. Cf. Stud. Th. Praef. VII) ἀλλὰ τοὺς πεντακισχιλίους ἔργῳ καὶ μὴ ὀνόματι χρῆναι ἀποδεικνύναι.

Theramenes et Aristocrates non sane quod τοῦ ἄγαν ἐς ὀλίγους ἐλθεῖν (οἰκεῖν?), i. e. τῆς ἀκριβοῦς (Schol.) ὀλιγαρχίας, cui re vera favebant, finem desiderabant, sed quia finem eius instare intelligebant, id agebant ut, quamdiu summa rerum esset penes quadringentos, ipsi temperatae democratiae favere

viderentur, primas acturi simulac paucorum dominatione abrogata res ad populum rediisset. Quare partim ope librorum partim de coniectura locum sic refingo: φοβούμενοι δ' ἔφασαν (τότε) τό τ' ἐν τῇ Σάμῳ σράτευμα — πόλιν, οὕτως ἀπαλλαξείειν — ἐλθεῖν, ἀλλὰ τοὺς — καθιστάναι. Verte: *qui vehementer metuentes exercitum qui Sami erat atque Alcibiadem, simulque ne ii qui legatos Spartam miserant sine plurium arbitrio (agentes) gravi aliquo malo civitatem afficerent, ita se immodicae illius oligarchiae fidem desiderare aiebant, sed iam re, non nomine constituenda esse quinque milia cett.* Fieri potest ut olim fuerit οὕτως ἔφασαν ἀπαλλαξείειν, et verbum in alienam sedem devenerit. Structura paullo intricatior non intellecta effecit, ut ὥς ante ἔφασαν adscriberetur, unde non modo natum est anacoluthon, quale nusquam alibi sibi permisit Thucydides, sed, quod gravius, ex vera causa quam homines movisse dixit, factus est praetextus. Metu adactos, non vero reipublicae melius temperatae desiderio, Theramenem et Aristocratem haec suasisse luculenter confirmant ipsa sequentia. In extremo capite dubito scribamne οὐχ ὑπὸ (libri ἀπὸ) τῶν ὁμοίων ἐλασσούμενος an expungam praepositionem, tardum enim me esse discipulum doctrinae qua hodie ἀπό pro ὑπό usurpari posse persuasit fere Germanis Herbstius candide profiteor.

VIII 91, 4 ἐτειχίζετο οὖν οὕτω ΞΤΝ τῷ πρότερον πρὸς ἡπειρον ὑπάρχοντι τείχει, ὥς κε καθεζομένων ἐς αὐτὸ ἀνθρώπων ὀλίγων ἀρχεῖν τοῦ τε ἔσπλου. Quid scriptor voluerit satis manifestum, sed nemo Graece sic loquitur. Corrige, sodes: ἐτειχίζετο οὖν οὕτω ξυνεχὲς τῷ — τείχει. Per ellipsin Thucydidi satis familiarem post ἐτειχίζετο omissum est τεῖχος, ut I 90, 2, 91, 1. II 18, 2. Novus murus aedificabatur alteri contiguus. Cf. III 21, 1. Ad dativum cf. Eurip. Hipp. 226 πύργοις συνεχὲς κλιτύς. E vulgata scriptura sequeretur etiam veterem murum aedificari, quod absurdum. In ultimis quae adscripsi verbis perperam τε ab editoribus repositum est pro γε, quod aut delendum aut, quod malim, cum Classenio addendum καὶ ἔκπλου. Ipsa sequentia ἐπ' (l. ἐς cum Kruegero) αὐτὸν γὰρ τὸν ἐπὶ τῷ σώματι τοῦ λιμένος σενού ὄντος τὸν ἕτερον πύργον ἐτελεύτα τό τε παλαιὸν τὸ πρὸς ἡπειρον καὶ τὸ ἐντὸς τὸ καινὸν τεῖχος τειχιζόμενον πρὸς θάλασσαν tam proluxa sunt, ut Thucydidem non agnoscam, sed verba genuina ita interpretamentis

contaminata videntur, ut quid ipsius sit, quid magistellorum, difficulter agnoscas. *Stud. Thuc.* p. 159 iam delevi manifesta emblemata ἐγγύτατα et ἐν Πειραιεῖ in proximis, quorum hoc expungendum esse probavi Stahlio, neutrum Classenio, cui non magis persuasi in verbis ἐς ἣν καὶ τὸν σῖτον ἠνάγκαζον πάντας τὸν ὑπάρχοντά τε . . . καὶ τὸν ἐσπλέοντα ἐξαίρεῖσθαι καὶ ἐν-τεῦθεν προαιροῦντας πωλεῖν periisse verbum *deponendi*, quod ipse facile mente suppleri ex ἐξαίρεῖσθαι iudicat. Fidem habebo, si certum mihi tam miri zeugmatis ex Thucydide aliove probato scriptore exemplum ostenderit.

VIII 95, 1 Αἱ δὲ τῶν Πελοποννησίων νῆες παραπλεύσασαι καὶ περιβαλοῦσαι Σούνιον. Speciosam prima facie lectionem hic offerunt quidam libri deteriores ὑπερβαλοῦσαι, quod de promontoriis alibi adhiberi assolet. Vid. infra 104 et Herod. VII 168, sed vide an forte inter utrumque verbum sic distinguendum sit, ut ὑπερβάλλειν significet *superare*, i. e. *praeternavigare*, hoc κάμπτειν ita ut simul mutetur cursus, quod si ita est, περιβαλοῦσαι hic illo aptius est, ut illis locis alterum. Substantivum tamen infra 104 extr. est περιβολή.

Ibidem § 6 vitiose e libris editur: καὶ ὅσοι μὲν αὐτῶν πρὸς τὴν πόλιν τῶν Ἐρετριῶν ὥς Φιλίαν καταφεύγουσι, χαλεπώτατα ἔπραξαν φονευόμενοι ὑπ' αὐτῶν. Trucidati sunt procul dubio *in urbe* ab incolis, non *urbem petentes*, itaque corrigendum videtur ἐς τὴν πόλιν, ut sequitur οἱ (concinnius foret ὅσοι) δ' ἐς τὸ τείχισμα τὸ ἐν τῇ Ἐρετρίᾳ, ὃ εἶχον αὐτοί, περιγίγνονται κτέ.

VIII 97 ἐγίγνοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕσερον πυκναὶ ἐκκλησῖαι. Non primus Wecklein *Cur. epigr.* p. 25, sed ego biennio ante *Exercit. Crit.* p. 161 sqq. corrigendum proposui ἐν Πυκνί. Ante utrumque nostrum Kuhn coniecerat Πυκνί, sed male omissa praepositione.

VIII 100, 5 προσεγένοντο δὲ καὶ ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου τινὲς δύο νῆες ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμεναι καὶ αἱ Μηθυμναῖαι. Sic editur e Vaticano, reliqui codd. καὶ Μηθυμναῖαι exhibent. Numerorum rationes qui non constare vidit Dobree nisi V fuerint naves Methymnaeae, coniecit καὶ Μηθυμναῖαι πέντε, quod recepit Stahl. De re mihi convenit cum illis, sed repono καὶ πέντε Μηθυμναῖαι, nam ipsum numerum ε' delitescere puto sub articulo, nato pervulgari errore e confusa littera E cum diphthongo AI.

VIII 101, 2. *δειπνοποιοῦνται ἐν Ἀργενούσαις*. Sic edidit Classen e Vaticano, cum reliqui libri habeant Ἀργινούσαις, Ἀργιννούσαις, Ἀργινούσαις. Insularum nomen formatum est ab ἀργεννός, unde in vicinia fuit τὸ Ἀργεννὸν ἀκρωτήριον, ἀφ' οὗ ἀργεννόεις, καὶ κατὰ συναίρεσιν ἀργεννοῦς καὶ Ἀργέννουσα (l. Ἀργεννοῦσσα ex optimo cod. Rhedigerano). τὸ ἔθνικόν Ἀργεννούσιος. Ἀνδροτίων ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς Ἀτθίδος διὰ τοῦ ι. Sic scribit Stephanus Byz. s. v. Ἀργέννουσα, ut perperam edidit Meineke pro librorum scriptura Ἀργεννοῦσα. Sed veteres Atticos (nam falsa tradunt grammatici) in talibus, ut par erat, duplicasse litteram sibilantem fidem faciet Τειχιοῦσσα, quinquies lectum in C. I. A. I 37. 226. 251. 261. 264. Iam si sequimur Androtionem, Thucydide tanto spatio minorem, optabimus scripturam Ἀργινούσαις (cf. Homericum ἀργινόεις), pro qua facere videri possit promontorii nomen absurdo accentu (nam iota breve est) scriptum Ἀργῖνον supra cap. 34 (Codd. A B κατὰ ῥηγῖνον, ceteri κατ' ἀργῖνον) et corrigendum Ἀργινόν (Ἀργινον?), sin vero probamus vulgarem teste Stephano scribendi rationem, Ἀργεννούσαις, supra corrigendum erit Ἀργεννόν. Utrum igitur Thucydides Ἀργινούσαις an Ἀργεννούσαις scripserit certo sciri non potest, antequam reperiatur titulus Euclide antiquior, aut paullo etiam recentior, in quo insularum promontoriive nomen occurrat, verum hoc satis constat vitiosum esse Ἀργενούσαις. Vitiose idem Classen cum ceteris excepto Stahlio mox Λάρισταν dedit (pro Λάρισαν) quod non melioris notae est quam Κηφισσός aut Ἰλισσός. Servatum est C. I. A. 37 Ληρισταῖοι. Contra scripturam Παρνασσός antiquiorem esse quam Παρνασός nuperrime ostendit O. RIRMANN, *Bulletin de Corr. Hell.* VIII p. 494 sq.

VIII 102 καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης νυκτὸς ὥς εἶχον τάχους ὑπομίξαντες (iniuria supra VI 4, 6 sollicitavi orthographiam ξυμμίκτων. Cf. C. I. A. I p. 93 col. A, 1 sq.) τῇ Χερσονήσῳ, παρέπλεον ἐπ' Ἐλαιοῦντος βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν [τὰς τῶν πολεμίων del. Dobree], καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἐκκαίδεκα ναῦς (cf. 99, 2) ἔλαθον, προειρημένης Φυλακῆς τῷ Φιλίῳ ἐπίπλῳ, ὅπως αὐτῶν ἀνακῶς ἔξουσιν, ἐὰν ἐκπλέωσι· τὰς δὲ μετὰ Μινδάρου — οὐ φθάνουσι πᾶσαι. Vulgo praeēunte Scholiasta τῷ Φιλίῳ ἐπίπλῳ significare putant ὑπὸ τ. Φ. ἐπίπλου, i. e. ὑπὸ τοῦ μετὰ Μινδάρου, qui cap. 101 dictus est navigasse ad Helles-

pontum. Intelligendum igitur ex hac interpretatione: καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἐκκαίδεκα ναῦς ἔλαθον (18 naves Atheniensium), καίπερ προειρημένης ταύταις Φυλακῆς ὑπὸ τοῦ Φιλίου ἐπίπλου. Aliam viam ingressus Classen τῷ Φιλίῳ ἐπίπλῳ intelligit de Thrasylo, qui quum Mindarum Mileto solvisse rescivisset ἔπλει καὶ αὐτὸς — ἐπείγόμενος μὴ φθάσῃ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἐσπλεύσας, sed tamen quum Mindarum apud Chium subsessurum existimasset, aliis rebus detineri se passus Mindari classem praeternavigantem non observaverat. Putat igitur Classen 18 naves Athenienses antea nuntios misisse ad Thrasyllum, ut, si appropinquante classe hostili relictā statione ex Hellesponto discedere cogerentur diligenter, ipsas observaret ad auxilium ferendum paratus. Quae opinio nec per se habet quo prae illa commendetur nec omnino vera esse potest nisi verbis sic transpositis: βουλόμενοι ἐκπλεῦσαι ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, προειρημένης Φυλακῆς τῷ Φιλίῳ ἐπίπλῳ, ὅπως αὐτῶν ἀνακῶς ἔξουσιν, εἰ ἐκπλέωσι· καὶ τὰς μὲν ἐν Ἀβύδῳ ἐκκαίδεκα ναῦς ἔλαθον, τὰς δὲ μετὰ τοῦ Μινδάρου — οὐ φθάνουσι πᾶσαι κτέ. Quod tamen facere nefas, quia Scholiastae explicatio neque absurda est neque Graeci sermonis legibus contraria. Denique non inutiliter conferes locum VII 6 et 7, ubi similiter φυλακή dictum de navibus naves hostiles observantibus. Add. ib. cap. 25.

VIII 106 extr. οἱ δ' ἀφικομένης τῆς νεῶς καὶ ἀνέλπισον τὴν εὐτυχίαν ἀκούσαντες ἐπὶ τε ταῖς περὶ τὴν Εὐβοίαν ἄρτι ξυμφοραῖς καὶ κατὰ τὴν σάσιν γεγενημέναις πολὺ ἐπερρώσθησαν. Non est haec Graeca oratio. Thucydides repetito articulo scripsit καὶ (ταῖς) κατὰ τὴν σάσιν γεγενημέναις, aut certe hoc verborum ordine: ἐπὶ ταῖς περὶ τε τὴν Εὐβοίαν ἄρτι ξυμφοραῖς καὶ κατὰ τὴν σάσιν γεγενημέναις. Illud verius.

PLATO.

In *Timaeo* pag. 70. D. περὶ τὴν καρδίαν αὐτὸν (τὸν πλεύμονα) περιέσκησαν οἶον ἄμμα μαλακόν, spreta est a Stallbaumio vera lectio οἶον μάλαγμα servata a Longino et aliis vid. Toup. ad Long. pag. 392. Weisk. Οἶον enim *comparationi* praeponitur, et rectissime pulmo esse dicitur *veluti* μάλαγμα, id est *materies mollis ac cedens*, cuius oppositu ictuum et collisionum vehementia frangitur.

C. G. C.

DE
LOCIS QUIBUSDAM
IN EPISTOLIS CICERONIS
AD FAMILIARES
ET
AD ATTICUM.

CICERO LENTULO.

ad Famil. I. 1. 1. '

Tanta enim magnitudo est tuorum erga me meritorum, ut quoniam tu nisi perfecta re [de me] non conquiesti, ego quia non idem in tua causa efficio vitam mihi esse acerbam putem. Quia res in perfecta re est salutis meae propugnatio facile intelligitur de me vitiose abundare et expungendum esse.

CICERO LENTULO.

ad Famil. I. 2. 3.

Apud Pompeium coenavi —; quem ego ipsum cum audio prorsus eum libero omni suspitione cupiditatis; cum autem eius familiares omnium ordinum [video], perspicio — totam rem istam iam pridem — esse corruptam. Opponuntur inter se quem ipsum et eius familiares omnium ordinum: non enim ex illorum aspectu vel vultu id Cicero perspiciebat, sed ex sermonibus, quos ab iis

audiebat. Itaque *video* delendum censeo, et *audio* cogitatione supplendum.

CICERO LENTULO.

ad Famil. I. 9. 20.

Repentinam eius (Crassi) defensionem Gabinii, quem proximis [superioribus] diebus acerrime oppugnasset, tamen — tulissem. Ne putide bis idem dicatur expelle superioribus.

CICERO LENTULO.

ad Famil. I. 9. 21.

Stultum est eum tenere cum periculo cursum, quem ceperis, potius quam eo commutato quo velis tamen pervenire. Mendosum est cursum capere. Retrahe ex fuga praepositionem in antecedente M latentem, ut fiat: cursum quem inceperis.

CICERO SALLUSTIO.

ad Famil. II. 17. 1.

Rhodum Ciceronum causa [puerorum] accessurum puto; neque id tamen certum. Repone puerorum in margine. Cicerones nostros appellat ad Attic. v. 17. 15. Ibid. VI. 1. 12. Cicerones pueri amant inter se, unde interpolatio nata videtur, quam arguit inepta sedes.

CICERO SULPICIO.

ad Famil. III. 4. 1.

Accipio excusationem tuam [qua usus es] cur saepius ad me litteras uno exemplo dedisses. Interpolata sunt verba prorsus supervacanea qua usus es. Hoc ipsum enim inest in excusatio TUA.

CICERO MARCELLO.

ad Famil. IV. 7. 3.

Hi se in Africam contulerunt aut quemadmodum nos victori sese

Crædiderunt. Legendum sese Dediderunt. Non enim se victoris fidei commiserunt sed deditiōem fecerunt.

SERVIVS SVPICIVS CICEKONI.

ad Famil. IV. 12. 1.

Visum est faciendum quoquo modo res se haberet vos certiores facere. Orellio haec sana videntur, namque esse sermonem familiarem Servii, non Ciceronis. Sed vulgata lectio non est Latina. Dicendum enim aut: *visum est vos certiores facere*, aut: *visum est faciendum ut vos certiores facerem*, cf. edictum Censurum apud Suetonium *de Clar. Rhetoribus* I: *quamobrem — videtur faciendum ut ostendamus nostram sententiam nobis non placere.* Cicero saepius ita loquitur, ad Famil. III. 8. 1. *cum tu tam multis verbis — scripsisses faciendum mihi putavi ut tuis literis brevi responderem.* et ad Attic. III. 22. 1. *cum adventare milites dicuntur faciendum nobis erit ut ab eo decedamus.* Mendose editur in epistola Caelii VIII. 5. 2. *Tametsi hac de re puto te constitutum quid facturuss esses habere, tamen quo maturius constitueres, cum hunc eventum providebam, visum est ut te facerem certiozem.* Scrib. *visum est te facere certiozem.* Servius scripsisse videtur: *visum est faciendum — UT vos certiores facerem*, quae compositio habet colorem antiquitatis idque ἀρχαιοπινές optime Sulpicio convenit.

METELLVS CICEKONI.

ad Fam. V. 1.

Existimaram pro mutuo inter nos animo et pro reconciliata gratia nec absentem (Cod. M. ABSENTE) *me ludibrio laesum iri cet.* Respondet Cicero (V. 2): *scribis ad me te existimasse pro mutuo inter nos animo et pro reconciliata gratia numquam te A ME ludibrio laesum iri.* Unde emendandum: *nec ABS TE me — laesum iri.*

CICEKRO CRASSO.

ad Famil. V. 8. 2.

Uxor tua — et tui Crassi meis consiliis, monitis, studiis actio-

nibusque nituntur. cf. § 5. quamobrem velim — tuis praecipias ut opera, consilio, auctoritate, gratia mea UTANTUR. Itaque corrigendum: meis consiliis — UTUNTUR. Saepe videbis UTI et NITI inter se permutari. Cicero de Finibus IV. 24. at quo nituntur homines acuti argumento ad probandum? Operae pretium est considerare. Alii utuntur, quod verum est.

VATINIUS CICERONI.

ad Famil. V. 10. b.

In Dalmatiam profectus sum; sex oppida vi OPPugnando cepi. Legendum vi Pugnando. Exempla dabit Cortius ad Sallust. Catil. VII. 7. Ex ipsa rei natura dicitur pugnando capere aut vi pugnando capere. Rectissime etiam dicitur vi expugnare, sed vi oppugnare ineptum est, quia sine vi id fieri non potest. Perinde absurde diceretur vi obsidere.

CICERO TITIO.

ad Famil. V. 16.

Nam quod allatura est ipsa diuturnitas, quae maximos luctus vetustate tollit, id nos PRAECIPERE consilio prudentiaque debemus. Etenim si nulla fuit umquam liberis amissis tam imbecillo mulier animo, quae non aliquando lugendi modum fecerit, certe nos, quod est dies allatura id consilio ante FERRE debemus. Servius Sulpicius in consolatoria ad Ciceronem (ad Famil. IV. 5. 6); nullus dolor est quem non longinquitas temporis minuat ac molliat. Hoc te exspectare tempus tibi turpe est, ac non ei rei sapientia tua te OCCURRERE. Non convenit cum huiusmodi sententia verbum ANTE FERRE. Emenda: id consilio ANTE VERBERE debemus.

CICERO MARIO.

ad Famil. VII. 4.

Te cum semper valere cupio, tum certe dum hic sumus. — Quare si quod constitutum cum podagra habes fac ut in alium diem differas, [cura igitur ut valeas] et me hoc biduo aut triduo exspecta. O stultum hominem, qui lepidum Ciceronis dictum hoc addi-

tamento plane everterit! Non intellexit podagrosū hominē dum podagra absit recte valere!

CAELIUS CICERONI.

ad Famil. VIII. 2.

Certe, inquam, absolutus est; me praesente pronuntiatum est et quidem omnibus ordinibus, sed singulis in unoquoque ordine sententiis. Graevius annotavit: „*hoc si ita est omnium consentientibus suffragiis absolutus est.*” Minime intellexit loci sententiam. Valerius Messalla reus de ambitu quum manifestis criminibus teneretur praeter omnium expectationem tribus sententiis absolutus est. Repetam rem paullo altius, ut simul duos Asconii Pediani locos emendem. Valerius Messalla causam dixit anno 51 ex ea lege, quam anno superiore (52) Pompeius in tertio consulatu tulerat ut „*sortitio fieret iudicum unius et octoginta, qui numerus cum sorte obligisset ipsi protinus sessum irent: — et prius quam sententiae ferrentur quinos ex singulis ordinibus accusator, totidem reus reiiceret, ita ut numerus iudicum relinqueretur qui sententias ferrent quinquaginta et unius.*” Ascon. Pedianus ad Milonianam pag. 40 sq. Orell. Ex singulis ordinibus igitur XVII iudices sententias ferebant ($17 \times 3 = 51$). Messalam igitur absolverunt senatores IX, equites Romani IX, tribuni aerarii IX; condemnarunt ex singulis ordinibus VIII. Itaque absolutus est *omnibus ordinibus et singulis in unoquoque ordine sententiis*, ut et Senatores et Equites et tribuni uno plures absolverint quam condemnarint. Ergo tribus sententiis absolutus est. Fieri id non poterat nisi sic ut in unoquoque ordine par esset iudicum numerus, id quod ex ipsa naturali aequitate intelligitur. Hinc manifesto colligimus duos Asconii locos corruptos esse et simul quo pacto uterque in integrum restitui possit. Pag. 53 scribendum: „*senatores condemnaverunt XI (vulgo XII), absolverunt VI; equites condemnarunt XIII, absolverunt III; tribuni aerarii condemnarunt XIII (vulgo XIII), absolverunt III.*” et pag. 54 scribendum: „*obtinuerunt ut UNA sententia absolveretur. Condemnaverunt senatores IX (vulgo X), absolverunt VIII; condemnarunt Equites Romani VIII, absolverunt VIII; sed ex tribunis aerariis X absolverunt, VII (vulgo VI) condemnarunt.*”

Habent haec, ut opinor, mathematicam *πειθανάγκην*, et confirmant id quod ex rei natura sequitur ex singulis ordinibus *parem iudicum numerum* (XVII) sententias tulisse.

Condemnaverunt enim iudices XXV ($9 + 9 + 7$), absolverunt XXVI ($8 + 8 + 10$) et sic *una sententia absolutus est*.

Video Orellium et alios viros doctos inter se confundere duos Marcos Valerios Messallas. Duos fuisse eodem praenomine certum est. Erant, credo, fratres patruales, alter Marci filius, alter Caii. M. Valerius M. F. anno 53 cum Cn. Domitio Calvino consulatum gessit. Alter M. Valerius C. F. Messalla anno 51 candidatus consularis reus de ambitu factus et ab Hortensio matris fratre defensus praeter omnium opinionem cum magna populi indignatione absolutus est, sed statim post lege Licinia de sodalitiis postulatus condemnatus discessit et consulatu excidit.

Est operae pretium Ciceronis et Historicorum de ea re locos componere. Anno 54 quatuor erant consulatus candidati Memmius, Domitius, Scaurus, Messalla. ad Att. IV. 15. 7. In Epistola ad Att. IV. 16. 6. Cicero scribit: *Messalla et Domitius — certi erant consules.* et ibid. § 11. *Res fluit ad interregnum et est nonnullus odor Dictaturae. — Candidati consulares omnes rei ambitus.* Res fluebat ad interregnum, quia in exitu erat annus et post Kalendas Ianuarias nemo poterat comitia consularia habere nisi interrex a patriciis proditus. Cicero ad Quintum fratrem II. 15. *erat nonnulla spes comitiorum sed incerta: erat aliqua suspicio dictaturae ne ea quidem certa.* et III 2. 1. *de ambitu postulati sunt omnes qui consulatum petunt. — Res videtur spectare ad interregnum. Consules comitia habere cupiunt, rei nolunt. — Domitius cum Messalla certus esse videbatur.* Et hoc et sequenti anno (53) aut Pompeius aut Pompeii familiares Dictatorem eum fieri cupiebant et gliscebant de ea re rumores. Cicero ad Quintum fratrem III. 8. 4. *Res prolatae: ad interregnum comitia adducta. Rumor dictaturae iniucundus bonis et post pauca: Milo si ille (Pompeius) dictator factus sit paene diffidit.* et ibid. III. 9. 2. *video Messallam nostrum consulem si per interregem sine iudicio, si per dictatorem tamen sine periculo. De dictatore tamen adhuc nihil est: Pompeius abest.* Haec scripta sunt post Kalendas Ianuarias anni 53. Fiebant interea alii et

alii interreges ¹⁾ et tandem vix septimo mense Domitius et Messalla consules facti honorem inierunt. Dio Cass. 40. 17. *Cn. (Domitius) Calvinus et Valerius Messalla vix tandem septimo mense consules creati sunt.* cf. cap. 45. Idem cap. 46. *Pompeius oblatam sibi dictaturam non accepit, sed consules creavit* (Domitium et Messallam). *Creavit* nempe per interregem et sic extemplo honorem inierunt. „Si per interregem (Cicero inquit) sine iudicio” non dabatur enim spatium ad accusandum, „si per dictatorem tamen sine periculo.” nam accusari poterant sed sine metu damnationis per dictatoris opes. Peracto eorum consulatu iterum novae turbae. Pompeius enim comitia consularia traxerat ἵνα ἐν χρεῖα γένοιτο δικτάτωρ, teste Appiano B. C. II. 19. Tandem Pompeius anno 52 mense intercalario consul sine collega creatus est et ne hoc quidem anno propter candidatorum turbas comitia consularia haberi potuerunt. Itaque anno 51 M. Valerius C. F. Messalla consulatum petere coepit. Postulatus est et de ambitu et de sodalitiis. Cum magna iudicum infamia de ambitu est absolutus sed brevi post de sodalitiis lege Licinia damnatus. Haec Ciceroni narrat Caelius VIII. 2 et 4. De hoc iudicio inaudivit Cicero quum Ciliciam petens Gyara pervenisset. ad Att. V. 12. 2.

Laudabatur Hortensii oratio, qua hunc Messallam, sororis suae filium, defendit. Cicero in Bruto cap. 96. *Brutus: ego vero, inquit, Hortensium magnum oratorem semper putavi maximeque probavi pro Messalla dicentem quum tu Cicero abfuisti.* Locum ex ea oratione servavit Valerius Maximus V. 9. 2. *Q. Hortensius — Messallam suae sororis filium — ambitus reum defendens iudicibus dixit: si illum damnassent nihil sibi praeter osculum nepotum, in quibus acquiesceret, superfuturum.* Habebat enim Hortensius filium sed perditis moribus et vitiis et flagitiis coopertum.

Valerio Messalla consulatu deiecto C. Claudius Marcellus consul factus est cum L. Aemilio Paulo. cf. Ciceronem ad Famil. XV. 7—13.

1) Cicero hoc anno (53) scribit ad Trebatium: *nisi ante Roma profectus esses nunc eam certe relinqueres. Quis enim tot interregnis iureconsultum desiderat?*

De lege Licinia de sodalitiis, qua Messalla damnatus est, docta est annotatio Wunderi, ab Orellio in Indicem Legum relata, in qua reliqua recte se habent sed una literula corrupta eruditum virum in gravem errorem induxit. Editur enim in Planciana 3. § 8. *Tum enim magistratum non gerebat is qui ceperat si patres auctores non erant facti: nunc postulatur a vobis ut eius EXILIO qui creatus sit iudicii populi Romani reprehendatis.* Quaerit Wunderus: „*quot annorum exilium fuerit.*” Noli id quaerere, sed emenda *exitio*, quod solet pro damnatione dici, ut de absolutione *salus*, Cicero pro P. Oppio: *multum posse ad salutem alterius honori multis: parum potuisse ad exitium probro nemini fuit.* Neque enim *exilium* de poena ponitur et *exitium* dicitur de damnatione eius, cuius nos misereat, aut qui iniquo vel cupido iudicio fuerit oppressus.

CARLIUS CICERONI.

ad Famil. VIII. 6.

Cavendum tibi erit ne parum simpliciter et candide posuisse inimicitias videaris. Repetita syllaba scribendum: *candide DEposuisse inimicitias.* Sic enim loqui omnes solebant et vides unde error natus sit *candide DEposuisse.*

CARLIUS CICERONI.

ad Famil. VIII. 10.

Ego quidem praecipuum metum quod ad te attinebat habui, qui scirem quam paratus ab exercitu esses. Nullus hic ioco aut ironiae locus est; quamobrem corrigendum *quam imparatus.* cf. VIII. 5. *tuus exercitus vix unum saltum tueri potest.*

CARLIUS CICERONI.

ad Famil. VIII. 10. 2.

Consules quia verentur ne illud Senatus Consultum fiat, ut paludati exeant et contumeliose praeter eos ad alium res transferatur, omnino Senatum haberi nolunt. Quid significat *praeter eos*? Nihil prorsus. Caelius, qui iocosa et Comica dictione utitur, scrip-

sisse videtur *prædes* os, quod tum dicitur si quis alicui rei inhians eamque iamiam se tenere putans necopinato eam ab alio praeripi et auferri sibi videt.

CÆLIUS CICERONI.

ad Famil. VIII. 10. 4.

Haec novi; alia quæ possunt accidere non cerno. Multa tempus afferet: præparata multa rescio. In Codice Mediceo est **AFFERRE ET præparata**. Vir doctissimus Klein, vetus mihi discipulus et amicus immatura morte raptus, in editione qua utor adscripsit in margine: *Multa tempus afferre et præparata* **MUTARE** scio; *sed intra fines hos, quaecumque acciderint, vertentur.*

CICERO PAETO.

ad Famil. IX. 25. 1.

Nescis quo cum imperatore tibi negotium sit. — Nunc ades ad imperandum [vel ad parendum potius], sic enim antiqui loquebantur. Ineptum emblemata leporem loci plane corrumpit. Sallustius in Iugurtha cap. 62. *Iugurtha — cum ipse ad imperandum vocaretur rursus coepit flectere animum suum.*

Militaris formula est pro *adesse* (*vocari*) *ad imperia accipienda.*

CICERO PAETO.

ad Famil. IX. 26. 3.

An tu id melius qui etiam in philosophum irriseris? Cum ille si quis quid quaereret dixisset, coenam te quaerere a mane dixeris? Ille baro te putabat quaesiturum unum coelum esset an innumerabilia. Revoca voculam male elapsam et repone: — *quaesiturum UTRUM unum coelum esset an innumerabilia.*

ASINIUS POLLIO CICERONI.

ad Famil. X. 31. 2.

Ne movear eius sermonibus — periculum non est: adeo est enim invisus mihi ut nihil [non] acerbum putem quod commune cum illo

sit. Expuncta negatione renascetur sana et vera sententia, quae haec est: nihil est tam acerbum quod non aequo animo feram ea conditione ut ille idem patiatur.

Mirificum est hoc erroris genus quum negatio *non* aut perperam irrepsit aut negligenter omissa est. Cicero de Finibus II. 18. *Sed finge non solum callidum eum qui aliquid improbe faciat verum etiam praepotentem, ut M. Crassum, qui tamen solebat uti suo bono, ut hodie est noster Pompeius, cui recte facienti gratia est habenda; esse enim quam vellet iniquus poterat impune.* Ne Cicero inepta loqui videatur supple: *qui tamen NON solebat uti suo bono.* Insignem fecisset Crasso contumeliam nisi id addidisset. Crassus, inquit, quam vellet iniquus esse impune poterat, nam erat et callidus et praepotens, sed numquam illo adiumento ad improbe faciendum usus est. Nunc demum apparet quid sibi velit TAMEN.

ASINIUS POLLIO CICERONI.

ad Famil. X. 32. 4.

Reliquas quoque legiones non destitit litteris atque infinitis pollicitationibus incitare. Una literula correcta legendum invitare.

CICERO CASSIO.

ad Famil. XII. 10. 4.

Persuade tibi igitur in te et in Bruto [tuo] esse omnia; vos exspectari, Brutum quidem iamiamque. Expunge tuo ex praecedente syllaba vitio natum. Cicero certe in Bruto nostro dixisset.

LENTULUS CICERONI.

ad Famil. XII. 14. 4.

Quoniam consulibus decreta est Asia et permissum est iis, ut dum ipsi venirent darent negotium qui Asiam obtineant. Corrige obtineat, namque unum hominem in tali re provinciae praeficere solebant et Lentulus hanc Asiae procurationem sibi soli flagitat.

CICERO CORNIFICIO.

ad Famil. XII. 18. 1.

Etsi periniquo patiebar animo te a me digredi tamen eo [tempore] me consolabar quod et in summum otium te ire arbitrabar et ab impendentibus magnis negotiis discedere. Expunge ineptum tempore. Dicit Cicero: tamen id mihi erat solatio.

CICERO CORNIFICIO.

ad Famil. XII. 19. 3.

Mihi quidem usque curae erit quid agas dum quid egeris sciero. Duae literulae perierunt. Scrib. usque eo curae erit, id est tamdiu, ad hunc finem.

CICERO CORNIFICIO.

ad Famil. XII. 25. 2.

Ego, mi Cornifici, quo die primum in spem libertatis ingressus sum et cunctantibus ceteris [a. d. XI]. [Kal. Ian.] fundamenta ieci rei publicae, eo ipso die providi multum. Adscripsit aliquis in margine a. d. XIII Kal. Ian., qui dies multis apud Cicero- nem locis et alibi et in Philippicis commemoratur. Redarguit frigidum emblemata ineptus locus, in quem ex margine irrepsit.

Paullo ante Cicero ad Cornificium scripserat XII. 22. 3. a. d. XIII Kal. Ian. senatus frequens mihi est assensus — de provinciis ab iis qui obtinerent retinendis.

CICERO CORNIFICIO.

ad Famil. XII. 25. 3.

Quod te mihi de Sempronio purgas accipio excusationem; fuit enim illud quoddam Graecum tempus servitutis. Cicero aliquid Graece scripserat quod periit. Adscripserat aliquis de more „Graecum” et addita erat Latina interpretatio. Quid igitur dederat Cicero? Nempe fuit enim illud quoddam δούλιον ἡμᾶρ. Excusans amicum in republica Caesaris dominatione oppressa

non satis constantem subindicat celebratum Homeri locum:

ἡμῖσιν γάρ τ' ἀρετῆς ἀποκίνυται εὐρυόπῃ Ζεὺς
ἀνέρος ἡύτε μιν κατὰ δούλιον ἡμᾶρ ἔλῃσι.

CICERO MEMMIO.

ad Famil. XIII. 1. 2.

(*Phaedrus*) qui nobis cum pueri essemus — valde ut philosophus, postea TAMEN ut vir bonus et suavis et officiosus probabatur. Leg. postea ETIAM ut vir bonus.

CICERO BRUTO.

ad Famil. XIII. 11.

Non dubito quin scias non solum cuius municipii sis sed etiam quam diligenter soleam meos municipes [Arpinates] tueri. Expelle additamentum Arpinates et inutiliter abundans (quis enim nesciebat Ciceronem esse Arpinatem?) et perincommoda sede collocatum.

CICERO.

ad Attic. I. 16. 12.

Nunc est expectatio ingens comitiorum — in eo neque auctoritate neque gratia pugnat sed quibus Philippus omnia castella expugnari posse dicebat [in quae modo asellus onustus auro posset ascendere]. Cicero tantum dixerat: sed quibus Philippus omnia castella expugnari posse dicebat id est nummis, effusa largitione. Adscripsit aliquis in margine: Philippus omnia castella expugnari posse dicebat in quae modo asellus onustus auro posset ascendere. cf. Schneidew. ad Diogen. II. 81.

Ἀργυραῖς λόγχαισι μάχου καὶ πάντων κρατήσεις.

ubi restitue hexametrum:

Ἀργυρέαις λόγχαισι μάχου καὶ πάντα κρατήσεις.

CICERO.

ad Attic. I. 17. 11.

Lucceium scito [consulatum] habere in animo statim petere. O ineptam verborum compositionem!

CICERO.

ad Attic. II. 13. 2.

Quanto in odio noster amicus Magnus! cuius cognomen una cum Crassi [Divitis] cognomine consenescit. Scilicet nesciebat Atticus quod esset Crassi cognomen.

CICERO.

ad Attic. IV. 3. 1.

Avere te certo scio cum scire quid hic agatur, tum Mea a me scire. Codex Medic. tum EA a me scire, quod unice verum est. Atticus avebat scire eique Cicero scribit ea quae Romae agentur, ruinas, incendia, rapinas. Ineptum est ea omnia a Cicerone sua esse dici.

CICERO.

ad Attic. IV. 2. 5.

Idem illi — qui mihi pinnas inciderant nolunt easdem renasci. Sed, ut spero, iam renascuntur. Imo vero renascuntur. Nam nondum quidquam profecerat sed brevi ita fore sperabat. Ut spero ex ipsa rei natura futurum tempus postulat. Cf. ad Famil. VI. 6. 13: incolumem te cito, ut spero, videbimus. et VI. 10. 6: quotidie mihi, ut spero, fiet proclivius, et sic alibi passim.

CICERO.

ad Attic. IV. 3. 3.

Qui erant mecum facile operas aditu prohibuerunt. Ipse (Clodius) occidi potuit. Sed ego diaeta curari incipio; chirurgiae taedet. Clamat loci sententia diaeta curare incipio legendum esse, nam Cicero dicit satis a se sanguinis esse effusum ut malis publicis mederetur, nunc se leniore medicina usurum.

CICERO.

ad Atticum IV. 3. 3.

Milonis domum (Clodius) expugnare conatus est. — Tum ex Anniana [Milonis] domo Q. Flaccus eduxit viros acres. Expunge Milonis. Quis ferret ex Tulliana Ciceronis domo, aut similia?

CICERO.

ad Attic. IV. 4. 1.

In libris est: *velim mihi mittas de tuis librariolis duos aliquos, quibus Tyrannio utatur glutinatoribus, ad cetera administris; iisque imperes ut sumant membranulam, ex qua indices fiant, quos vos Graeci, ut opinor, SILLABOS appellatis.* Ex hac mendosa scriptura docti homines collegerunt *σύλλαβος* esse vocabulum probum, et hinc *Syllabus Codicum, Syllabus errorum* appellantur, quae omnia nullius sunt pretii, nam *σιλλύβους* vera lectio est et *σύλλαβος* ex vitio et errore natum.

CICERO.

ad Attic. IV. 15. 8.

Sed ad te — tota comitia perscribam; quae si, ut putantur, gratuita fuerint, plus unus Cato potuerit quam omnes QUIDEM iudices. Eodem tempore de eadem re scripsit ad Quintum fratrem II. 15. 4. *quae quidem comitia si gratuita fuerint, ut putantur, plus unus CATO Fuerit quam omnes leges omnesque iudices.* Uterque locus ex altero certa correctione emendari potest. Ad Atticum scripserat: *plus unus Cato potuerit quam omnes LEGES OMNESQUE iudices.* et ad fratrem: *plus unus Cato POTuerit quam omnes leges omnesque iudices.*

CICERO.

ad Atticum VI. 1. 1.

EQUUS TUTICUS.

Vir doctissimus ERNEST DESJARDINS de Horatii itinere Brundisino diligenter et pereleganter scripsit dans la *Revue de Phi-*

lologie Tom. II. pag. 144—175 hoc titulo: Sur la Xe satire du Ier livre d'Horace: voyage à Brindes. Ad versiculum:

mansuri oppidulo quod versu dicere non est
 annotavit pag. 173: *La petite ville qu' Horace ne peut nommer dans un vers hexamètre est Asculum Apulum et non Equus Tuticus, comme quelques-uns l'ont cru, car cette dernière ne se trouvait pas sur sa route. Il est vrai qu'il aurait bien pu faire entrer le nom d'Asculum dans son vers, mais à l'aide d'une élision qu'il a voulu éviter. Perit omnis versiculi lepor, si tam facile nomen oppiduli numeris dactylicis aptari potuit et paene ridiculum est credere Horatium huiusmodi elisionem vitare voluisse, qua nihil est apud poëtas tritius. Accedit quod Asculum, poëtarum more in Asclum contrahi poterat, et Ascli, Asclo dici licebat, ut apud Silium Italicum VIII. 438.*

Hadria et inclemens hirsuti signifer Ascli.

Dicam cur fidem habendam putem veteri Scholiastae, qui Equum Tuticum significari dixit. Primum quia Equus Tuticus (prima longa) nullo modo ad numeros dactylicos accommodari potest. Deinde quia constat eos, qui illa aetate Roma Brundisium iter facerent, per Equum Tuticum transire solere. Cicero scribit ad Atticum VI. 1. 1: (literas accepi) *omnes fere quas commemoras praeter eas, quas scribis Lentuli pueris et Equo Tutico et Brundisio datas.* Atticus in Epirum iter faciens (ad Attic. V. 18. 1. et V. 21. 1) Roma Brundisium proficiscitur et in via literas ad Ciceronem scripsit et Equo Tutico et Brundisio datas. Ergo Brundisium petenti Equus Tuticus erat in via et Atticus in eo oppidulo ut ad Ciceronem scriberet aliquantisper moratus est.

Itaque ubi oppidulum Equus Tuticus situm fuerit amplius quaerendum censeo, in qua re hoc tenebimus Horatium Benevento egressum Equi Tutici mansisse.

CICERO.

ad Atticum VIII. 2. 4.

Ego pro Pompeio lubenter emori possum. Facio pluris omnium hominum neminem. Sed non ITA IN eo iudico spem de salute rei publicae. In Mediceo est: sed non ita non meo iudicio spem.

Emenda: sed non SITAM IN eo iudicio spem de salute rei publicae. Confirmatur haec sententia iis quae continuo sequuntur: significas enim — ut etiam Italia, si ille cedat, putes cedendum. Quod ego nec rei publicae puto esse utile nec liberis meis. Praeterea neque rectum neque honestum. Hoc enim Cicero dicit: non est consilium Pompeium si Italia cedat sequi. non enim in eo spem de salute rei publicae positam esse iudico.

CICERO.

ad Attic. VIII. 7. 2.

Quod enim tu meum laudas et memorandum ducis malle [quod dixerim] me cum Pompeio vinci quam cum istis vincere. Expunge additamentum, quod et moleste abundat et alieno loco interpositum est.

CICERO.

ad Attic. VIII. 11. D. 3.

At mihi — affertur literarum tuarum (Pompeii) exemplum. — Hae scriptae sic erant: literas tibi a L. Domitio — allatas esse (earumque exemplum subscripseras) magnique interesse rei publicae [scripseras] omnes copias primo quoque tempore in unum locum convenire. Sciolus, qui de suo scripseras addidit, omnem loci compositionem corrumpit.

CICERO.

ad Atticum IX. 7. 1.

In Codice Mediceo est: attulit uberrimas tuas literas, quae mihi quiddam QUA STANT MUTA EST ILLI ARUNT. Corrigunt: quae mihi quiddam QUASI ANIMULAE RESTILLARUNT. Recte caetera, sed pro RESTillarunt corrigendum est INSTillarunt, ἐνέσταξαν. Scriptum erat in vetere libro

QUASIANIMULAE ** STILLARUNT.

amissis duabus literulis in folio perroso. Usitatum est in tali re verbum instillare, ut lumini instillare oleum. Praeclarum est Quintiliani praeceptum I. 2. 28. ut vascula oris angusti su-

perfusam humoris copiam respuunt, sensim autem influentibus vel etiam instillatis complentur: sic etiam animi puerorum quantum excipere possint videndum est.

CICERO.

ad Atticum IX. 9. 3.

Nos in libris habemus non modo consules a praetore sed ne praetores quidem creari ius esse. — Consules eo [non esse ius] quod maius imperium a minore rogari ius non est. Inepta et κακόφωνος haec verborum compositio satis arguit verba prorsus supervacua non esse ius expungi oportere.

CICERO.

ad Attic. IX. 10. 2.

Nunc mihi nihil libri, nihil litterae, nihil doctrina prodest: ita dies et noctes, tamquam avis illa, mare prospecto evolare cupio. Orellius quia non intelligebat quae esset avis illa infelicitate admodum ea verba tentavit. Avis illa est apud Platonem in Epistola VII. pag. 348. α. ἐγὼ μὲν βλέπων ἔξω καθάπερ ὄρνις ποθῶν ποθὲν ἀναπτέσθαι.

CICERO.

ad Attic. IX. 10. 3.

Et tamen spes quaedam me obTENTabat fore ut aliquid conveniret. Legendum: spes quaedam me obLECTabat. cf. ad Famil. II. 16. 5. in communibus miseriis hac tamen oblectabar specula Dolabellam meum — fore ab iis molestiis — liberum.

CICERO.

ad Attic. IX. 10. 7.

Si tum dubitarAS, nunc certe non dubitas. In Mediceo est dubitarES, quod non in dubitarAS erat convertendum, sed in dubitABAS. Plusquamperfecto nullus hic locus est.

~~ΚΙΣΕΡΟ.~~

CICERO.

ad Attic. X. 10. 3.

*Cum paucissimis alicubi occultabor; certe hinc istis invitissimis evolabo, atque utinam ad Curionem! σὺν θεῷ τοι λέγω. Magnus dolor accessit. Efficietur aliquid dignum nobis. In verbis sensu vacuis σὺν ΘΕΩΙ τοι λέγω latet σὺν ΕC Ὅ τοι λέγω, quod Cicero sumsit, non ex ipso Pindaro sed ex Platonis *Phaedro* pag. 236. d. ἐκ δὲ ἀπάντων τούτων ξύνες ὃ τοι λέγω et in *Menone* pag. 76. d.*

CICERO.

ad Attic. X. 12. 1.

Quo nunc me vertam? Undique custodior. — Πάρωρα πλεύτεον igitur et occulte in aliquam onerariam corrependum. Corrigendum est παρ' ὧραν πλευCτέον.

CICERO.

ad Attic. IX. 12. 7.

Est enim indoles; modo aliquid hoc sit ἥθος ΔΑΧΙΑΛΟΝΟΝ. In Mediceo Codice est ἥθος ΑΚΙΜΟΛΟΝ, in quo latere suspicor ἥθος ἈΚΙΒΔΗΛΟΝ candidum et sincerum pectus.

CICERO.

ad Atticum XII. 15. 3.

Sed relaxor tamen omniaque nitor ad — animum reficiendum. Corrige: omnique OPE ENitor. cf. XIV. 14. 6. omni ope atque opera enitar.

CICERO.

ad Attic. XII. 23. 1.

Enitar — ut praeter te nemo dolorem meum sentiat; si ullo modo poterit, ne tu quidem. Excidit necessaria ad compositionem vocula: si ullo modo poterit UT ne tu quidem.

ad Attic. XIII. 31. 2.

Cicero scripserat ad Caesarem epistolam satis blande et (ipso iudice) assentatorie. *quod enim aliud argumentum epistolae nostrae nisi κολακεία fuit?* ad Att. XIII. 27. Dubitat an mittat et consulit amicos. Tandem exclamat (XIII. 31.) *de epistola ad Caesarem* ΚΕΚΙΒΙΚΑ. In Codice Mediceo est ΚΕΚΒΙΚΑ. Vera lectio olim a Lambino reperta est ΚΕΚΡΙΚΑ, sed spernitur. Plinius Epist. I. 12. 10. *Dixerat sane medico admoventi cibum* ΚΕΚΡΙΚΑ, *quae vox quantum admirationis in animo meo tantum desiderii reliquit.* Nepos in Attico 21: *nam mihi stat alere morbum desinere.*

ad Attic. XIV. 13. 6.

Ita perniciose ut nonnumquam Caesar desiderandus esse videatur. — Quae enim Caesar numquam neque fecisset neque passus esset, ea nunc ex [falsis] eius commentariis proferuntur. Fregit omnem vim loci qui stulte falsis addidit. Quid mirum est Caesarem ipsum numquam facturum fuisse ea, quae ex FALSIS eius commentariis proferrentur?

ad Atticum XV. 11. 3.

Sequebatur ut mecum ipse:

ἡ δεῦρ' ὁδός σοι τί δύναται [νῦν] θεοπρόπε;

Expungendum est νῦν, quod et vitiose ad sententiam abundat et in senario tragico metrum corrumpit. Neque enim Tragici dactylum admittunt in quintam sedem et θεοπρόπε apud Tragicos secundam syllabam Ionico more producit.

C. G. COBET.

CICERONIS ORATIO PRO CAELIO.

Sex. Clodius praefectus operarum P. Clodii paucis diebus ante Caelianam habitam erat absolutus, Cael. 32, 78; quod cum acciderit mense Martio aⁱ 698 (ad Q. fr. II. 4. 6 = 6. 6), pro Caelio dixit Cicero mense Aprili, nempe per dies festos (cf. Cael. init.) i. e. Megalenses, ut videtur, qui eius mensis die 4—10 celebrabantur. In quibus diebus cum unus tantum sit, quo lege agi possit, quartus, reliqui sint nefasti (cf. Momms. C. I. L. p. 369), apparet Caelianam habitam esse d. 4. m. Aprilis, 698. Fuit illud tempus Ciceroni occupatissimum, nam praeter orationem de rege Alexandrino, pro Calpurnio Bestia, pro Sestio, in Vatinius scimus aut ineunte hoc, aut exeunte superiore anno (57) defensum a Cicerone Asicium (cf. ad § 23).

Crimina, quae in hac oratione redarguuntur (auri accepti a Clodia ad venenum parandum, conatus ipsius Clodiae veneno necandae), cum possent (alterum etiam deberet) ad quaestionem de sicariis et veneficis referri, tamen, ratione habita pulsationis Puteolanae magis quam veneni, nomen Caelii de vi defert Atratinus. Imminebat enim patri Atratino altera a Caelio accusatio, quam avertere cupiens filius de vi accusat lege Lutatia, ut in tempore Caelius damnaretur, nec patri molestias posset exhibere. Nam de vi, quae quaestio cum civitatis periculo saepe iuncta erat, postpositis aliis iudiciis, etiam diebus festis iudicabatur. Similiter videmus C. Sempronium Rufum, ut a M. Tuccio in se institutam accusationem subterfugeret, hunc reum de vi fecisse, ad Fam. VIII. 8. 1, cf. Schol. Bob. p. 368, Or. Diserte autem § 70 haec accusatio instituta esse dicitur lege

Lutatia, non Plautia; neque enim per Lutatiam abrogata erat antiquior, sed in summo reip. discrimine confirmata, adiectis quibusdam de ordine iudicii severiore et brevior (de iudiciis editiciis fortasse sunt intellegenda quae leguntur pro Sulla § 92, de quaestione servorum cf. ib. 73). Idem igitur factum quod in legibus Calpurnia et Tullia de ambitu, quarum altera alteram intenderat, nec satis video causae cur ambas pro una habeam, cum praesertim de lege Lutatia nihil constet aliud nisi quod in hac oratione l. l. legitur. Scilicet Lutatia, probata in „armata civium dissensione”, quae memoratur, § 70, cum iudicium extraordinarium institueret, sublata causa quare lata erat, aliquamdiu seposita esse videtur, donec „ad fumantes reliquias coniurationis Catilinae extinguendas” subito protracta est, ut nihil suspicante patrono Sullae „repentini in Sullam considerint iudices ab accusatoribus delecti ad spem acerbitatis” editicii nempe. Itaque lege aut Plautia aut Lutatia coniurati Catilinae accusati esse dicuntur, Pseudo-Sallustius in Cic. 1, 3, Sallust. Catil. 31 coll. Caelianae l. l. Amplius de hoc argumento disputandi otium fecit Rein, Criminalrecht p. 738. Copiosius Zumpt, Criminalrecht II. 1. p. 266, sqq., quaedam tamen, ut mihi videtur, admodum dubia admiscens, ut cum dicit legem Plautiam senatoribus et magistratibus, Lutatiam omnibus civibus scriptam esse. Mira est sententia Langii Röm. Alt. II p. 619 statuentis legem latam esse a tribuno Plautio, opem ferente consule Lutatio et inde modo Plautiam modo Lutatiam dictam.

§ 1. „cum audiat — adulescentem inlustri ingenio, industria, gratia accusari ab eius filio, quem ipse in iudicium et vocet et vocarit, oppugnari autem opibus meretriciis, *illius* pietatem non *reprehendat*, muliebrem libidinem comprimendam *putet*, vos laboriosos *existimet*, quibus otiosis ne in communi quidem otio liceat esse.”

Perspicuitatem et elegantiam Tullianam in his desidero; conformatio enim periodi talis est, ut pronomen *ille* de accusatore vix recte dicatur; requiro: „*filii* pietatem”, haec recte opponitur *muliebri* libidini. Ante *illius* libri habent *Atratini*, recte ab editoribus spretum. Porro dubito an omittendum sit *existimet*. In proximis: „etenim si attendere diligenter, existimare vere de omni hac causa volueritis, sic constituetis” *illa attendere*

diligenter minus apta sunt, cum non statim ad causae expositionem transeatur, et propterea mihi suspecta.

4. „nam quod de pietate dixistis, est quidem ista vestra existimatio, sed iudicium certe parentis.”

Restrictivum illud *certe* falsam infert sententiam, quasi iudicium minus esset quam existimatio et ab hac pater abstinere deberet. Sed libri habent: *nostra* praeter Leid. A, in quo *vestra* est. Vere Sauppius: „est ista quidem vestra, *alia* nostra existimatio, sed iudicium certe parentis.” Nec iam offendit *certe* quoniam maiore cum emphasi *parentis* sequitur, eoque postremum locum sibi vindicat.

3. „ut ad ea, quae accusatores deformandi huius causa, detrahendae spoliandaeque dignitatis gratia dixerunt, primum respondeam.”

Quae primum redarguit Cicero pertinent ad mores, vitam, famam Caelii; de ipsa causa post dicturus est. Non igitur verum esse puto quod proposuit Cobetus: „*deformandae* huius *causae* detrahendae spoliandaeque dignitatis gratia dixerunt.” Nunc agitur de persona, post de causa. Cicero ab *adulescentia* Atradini introitum sumserat: „hic introitus defensionis *adulescentiae* M. Caelii maxime convenire” ei videtur, „ut ad ea quae accusatores deformandi huius”... Quid aliud hic requiritur quam eius *adulescentiae* significatio? Ea in verbis inerit, si scribas: *deformandae eius causa*.” Quare *causa* additum sit, licet sequatur *gratia*, apparet; eo enim vocabulo omisso *deformandae* iungendum esset cum *dignitatis*.

5. „nemini umquam *praesenti praetoriani* maiores honores habuerunt, quam absentem M. Caelio.”

A lectione P¹ quae est *praesenti prae . . . ani* profectus conieci *praesenti praet. p. romani* = „praesenti praetori populi Romani.” Cf. Versl. en Meded. der Kon. Akad. Letterk. 2^e reeks IX. p. 99. Auctoritas codicis St. Victoris, quo usus est Lambinus, non satis est explorata, et fortasse ne explorari quidem potest, quoniam pro more sui temporis Lambinus eius lectiones per saturam dedit. Reiecta Madvigii sententia (Op. I 417, sqq.) Halmius eum suspicatur esse Par. 4 Steinmetzii, i. e. Par. 7777, anno 1466 exaratum. Cf. eius editionem II p. 716, Barwes, Quaestt. Tull. specimen p. 8. In quo nunc acquiescendum.

Itaque non multum tribuo variae lectioni eius codicis: „*alias piriestutiani*” (sic Gruterus testatur) et Lambini libris (Victoriano?) *praesenti praestutiani*. Notus est ager Praetutianus, non urbs. Frustra igitur nomen patriae Caelii hoc loco quaeritur. Dicitur ea municipium („municipibus esse adulescentem non probatum suis”); sed ut post, lege Iulia iura omnium urbium in Italia fuerunt aequata, et nomen municipii sensim ad omnes translatum, ut etiam civitates Latinae in Hispania municipia audiant, sic iam ante in Gallia Transpadana factum est, cum lege Pompeii Strabonis a. 89 ius Latii accepisset; cuius regionis quam incerta et fluctuans ratio fuerit usque ad legem Iuliam municipalem apparet ex Marquardt IV p. 502. n. 4 Et reapse Verona a Catullo municipium dicitur 17. 8: „quendam municipem meum de tuo volo ponte ire praecipitem in lutum.” Rufum Veronensem, quem Catullus commemoret, nihil impedire quominus Caelium esse credamus demonstravi l. l. De Puteolis propter Alexandrinorum pulsationem Puteolanam non debet cogitari, non magis quam de Neapoli, quoniam seditiones Neapolitanae Caelio obiiciebantur (c. 10); nam in ea vicinia cum Clodia versabatur Caelius cum legati Alexandrini Puteolos appellerent anno 697/57. Cf. ad Fam. I. 1. 1, ad Q. fratr. II. 2. 3 (scriptae media hieme 697—698, cum Ptolemaeus iam aliquamdiu Romae esset). Amplissimus ordo, in quem cooptatus est Caelius decuriones sunt; honor, quem a multis frustra petitum ei detulerunt, videtur esse hospitis aut patroni; inter patronos sunt senatores et equites Romani, qui in albo decurionum Canusino a. 223 p. C. honoris causa primum locum occupant. Cf. I. N. 635, Marquardt p. 505. Hi nunc legationis munere funguntur. Haec sunt omnibus municipiis et coloniis similia. Quod municipes dicuntur Caelium *cooptasse* in decurionum senatum diversum est ab eo quod alibi factum novimus; in municipiis enim et coloniis, veluti Iulia Genetiva summus magistratus decuriones legit, iique non procul ab urbe habitare debent; sed cum quis sive hospes sive patronus simulque decurio fit honoris causa, aliquid extra ordinem factum esse videtur, nisi vero statuendum est illud, quod duoviri ex sua potestate faciant, per quamlibet libertatem toti civitati adscribi. Nam *cooptare* non tantum de sociis collegii cuiusdam dicitur sed etiam de magistratu colle-

gium explente, ut constat ex lege Iulia municipali. Cf. etiam Verr. II. 49, 120.

6. „Equidem, ut ad me revertar, ab his fontibus profluxi ad hominum famam et meus hic forensis labor vitaeque ratio dimanavit ad existimationem hominum paulo latius commendatione ac iudicio meorum.”

Ciceronis haec non esse iam animadvertit Vollenhoven. Primum Tullius non *revertitur ad se*, cum supra sui mentionem non fecerit. Porro durum est et insolitum, ut homo, qui innotescit, dicatur *manare* et *profluere*; haec de rebus dicuntur: fama manat, nomen, malum, dicitur aliquid ex eodem fonte fluere, sed numquam: homo profluit, manat in notitiam. Aliud est, si copia quaedam hominum profluere in urbem dicatur ut Suet. rhet. 1. Nec simile est § 19: „Tum quaeram denique ex quo iste fonte senator emanet,” ubi subiti et inexpectati notio est quae animadvertitur in fonte prorumpente ac prosiliente et praeludit iam orator iis, quae sequuntur: „sin autem est rivulus arcessitus et ductus ab ipso capite accusationis vestrae.” Ignotus iste senator adhibetur tanquam instrumentum accusationis et propellitur ab accusatoribus. Ad eius loci similitudinem alter ille aut totus fictus aut oneratus est. Vagum quoque est istud *vitae ratio*. Barwes haec omnia inserenda putat § 47 post verba *doctrina puerilis*, sed eo offensio non tollitur. Haec sunt non tantum vana pro more Ciceronis, sed sunt falsa et inepta.

6. „accusatio crimen desiderat, rem ut definiat, hominem ut notet, argumento probet, teste confirmet.”

Egit de hoc loco Bake ap. Vollenhoven p. 100. et Schol. Hypomn. III p. 287. Verba *hominem ut notet* non sine causa suspecta sunt etiam Kaysero; nam etiamsi oratores non solent subsistere in facto sed mores etiam reorum notare, tamen contendendi non potest, sine eiusmodi notatione convitium esse quod proferatur, non accusationem. Accedit quod interpositis illis accusativus *rem* non pertinet ad *probet*, *confirmet*, sed haec verba sine obiecto posita sunt. Hottomannus *nomen ut notet*, Manutius *nomine ut notet*. Hoc recte, sed omisso *ut*. Significatur narratio, causae constitutio, probatio, refutatio. Describere quid factum sit (*rem definire*) et nomine legitimo rem notare pertinent ambo ad constitutionem, quae dicitur, defini-

tivam, sed diversa inter se sunt, nec rem definire necessario est verbo notare, sed quid factum sit constituere et omissis fortuitis naturam facti constituere. De Or. II. 24, 104: in quo non aut quid factum sit aut fiat, futurumve sit quaeratur aut quale sit aut quid vocetur. Inv. I. 9, 12: cum et quid factum sit convenit, et quo id factum nomine appellari oporteat. Ib. 8, 11: definienda res erit verbis et breviter describenda. Splendide Bake: „crimen desiderat, ut definiat, nomen ut notet, argumentum, ut probet, testem, ut confirmet”. Sed minor Manutii mutatio, ut opinor, sufficit.

8. Sic legendum videtur: „primum qualis es, talem *fac* Alii te existiment. — — Quis est enim, cui via ista non pateat? quis isti aetati [atque etiam isti dignitati] non possit quam velit petulanter, etiam si non sine ulla suspitione, at sine argumento male dicere?

Codd. sine lacunae nota *talem te existiment* aut *existumes*. Halmius: „talem te velis homines existiment” sed non tantum *pati* (*velle*) debebat Atratinus, sed ei elaborandum erat (*fac, cura*) ut ne peior videretur quam esset. — Qui isti codd., natum ex omissa syllaba: *quisisti, quisti*, inde effinxerunt *qui isti*, quod male defendunt hodie. Qui sing. num. substantive positum in interrogatione directa ex Cicerone expellendum videtur. Verba spuria *atque et. isti d.* Agroetio sunt antiquiora, cf. Halm. In postremis *non suum* in locum restituit Bakius: „etiamsi non sine ulla suspitione, at sine argumento (*ullo* addit Wolfenb. fortasse recte) maledicere.” Libri: *etiam si sine ulla susp. at non sine*. In quem argumenta proferantur in eum suspitio est. In eum, in quem adhuc nulla suspitio fuit, possunt sane argumenta proferri. At hoc aliter foret enuntian- dum (etiamsi olim nulla fuit suspitio, tamen speciosis argumentis uti). — Mox § 9 sub finem „hoc dicam hunc a patre continuo ad me esse deductum” omnis vis sententiae est in *a patre*: nihil dicam de me, non magni refert ad me esse eum deductum, sed *a patre* est”, quare magis placet hic ordo: „a patre hunc.”

10. „ad quem (Catilinam) si accessit aut si a me discessit umquam, quamquam multi boni adulescentes illi homini nequam atque improbo studuerunt, tamen existimetur Caelius Catilinae nimium familiaris fuisse.”

Apodosis incipit a *quamquam*, aut potius verba *quamquam* — *studuerunt* (minime cum protasi iungenda) praeparant apodosin et continent exceptionem praemissam, quasi dicat Cicero: adeo mihi constat de innocentia Caelii, ut (*quamquam aliis ignoscitur*), si apparuerit vel semel Caelium ad Catilinam accessisse, concedam Caelio tamen nimiam fuisse familiaritatem. Moneo propter Barwes, Oetling, Wrampelmeier, qui locum non intellexerunt et frustra tentarunt. Bakio, qui negat h.l. ullam concessionem esse et propterea *tamen* repudiat, interpretatione supra proposita responsum videtur.

10. „secutus est annus, quo causam de pecuniis repetundis Catilina dixit: mecum erat hic; illi ne advocatus quidem venit umquam.”

Postremum vocabulum abesse debet; de una causa tantum agitur. In iis quae sequuntur § 11: „quem ergo ad finem putas custodiendam illam aetatem fuisse?” animadvertatur caliditas patroni, qui nunc sic dicit, quasi de se tantum ac patre, non de culpa Caelii ageretur. Se et patrem Caelium purgat, ut auditores filii obliviscantur. Paulo ante *at* excidisse videtur post *infamia*.

11. „tamen infamiam *veram* effugere non poterat.”

Fuit qui coniiceret *universam; infamiam atque invidiam; infamiae ventum* Bakius, *infamiam adversam*, Halm.; melius Kayser, Heidelb. Jahrb. 1870 p. 425, collato „fama adolescentis paulim haesit ad metas” § 75, coniicit *infamiae metam*. Sed vera infamia est merita, quae a calumnia libera est; merito infamis est adulescens qui pudicitiam tueri non potest. Si quid mutandam esset proponerem *infamiam meritam* (nam „*metam effugere*” minus apte dictum videtur), sed non video necesse esse. Garatonius iam recte contulit „falsa infamia” Cic. pro Clu. 3, 7, „mendax infamia” Hor. Epist. I. 16. 39.

12. „habuit enim ille (Catilina), sicuti meminisse vos arbitrator, permulta maximarum non expressa signa, sed adumbrata virtutum.”

Forma, species dici possunt adumbratae, sed signa quae annulo imprimuntur, non sunt adumbrata. Porro aegre cum Ernestio careo particula *tamen*. Si scriptum fuisse credimus *ATUMBRATAM*, nascitur omissio *sed* haec lectio: „non expressa

signa, at umbram tamen virtutum." At id parum convenit cum *permulta*, cui respondere debet substantivum aliquod in fine periodi per chiasmum positum. Quod vix aliud esse potuit quam *lineamenta*. Id ante *virtutum* omissum videtur sine nota lacunae in codd. Cf. § 8. De ND. I. 27, 75: „cedo mihi istorum adumbratorum deorum lineamenta atque formas." Iam nihil opus est fulcro illo *tamen*.

14. Cicero postquam confessus est studuisse Catilinae Caecilium, sed eundem excusavit propter speciem virtutum multarum, quae in Catilina inerat, addit, si libris fides est, „quare ista condicio, iudices, respuatur, nec Catilinae familiaritatis crimen haereat; est enim commune cum multis et cum quibusdam etiam bonis." Primum latinum non est, ut cum *boni* illi, de quibus in fine sermo est, insint in *multis*, praepositio repetatur. Scribendum: „est enim commune ei cum multis, quibusdam etiam bonis." Porro quae est ista *condicio*, quam iudices respuere debeant? Vereor ut quaerenti satisfaciat Geronius, cuius contorta interpretatio satis docet vocabulum esse corruptum. Pro *ista condicio* requiro *ista convitia* (minus recte *convicia*), pro *respuatur*: *respuatis*. *Tur* et *tis* una exigua linea in MSS. diversa sunt.

17. Fortasse non inutile erit animadvertisse in verbis „sumtus unius generis obiectus est, habitationis" hoc postremum vocabulum significare mercedem habitationis annuam, et esse genitivum definitivum. Ad fam. XIII. 1: „peto igitur a te — ut ei de habitatione accommodes." Suet. Caes. 38: „annuam etiam habitationem Romae usque ad bina milia nummum — remisit," ex quo loco simul apparet tenuiores quinta parte mercedis, quae in Palatino modica esset, habitare solitos esse.

18. „reprehendistis, a patre quod semigrarit (Bak. *semigravit*): quod quidem iam in hac aetate minime reprehendendum est: qui cum et ex rei publicae causa iam esset mihi quidem molestam, sibi tamen gloriosam victoriam consecutus, et per aetatem magistratus petere posset — ab eo (patre) semigravit."

„Iam in hac aetate" suspectum fuit olim Orellio, (in ed. op. Cic., in separata retinuit *iam*), post Kaysero, qui l. l. p. 422 coniicit: „quod quidem iam in hac aetate *factum esse*." Sed hoc nescio quomodo debilitat sententiam. *In hac aetate* est:

in homine id aetatis, scilicet confirmatae iam et corroboratae. Cf. § 43: „quorum cum adulescentiae cupiditates deferbuissent, eximiae virtutes firmata iam aetate exstiterunt.” De Sen. 20, 76: „sunt et ineuntis aetatis; num ea constans iam requirit aetas, quae media dicitur?” Ib. 10, 33: „gravitas iam constantis aetatis.” Infra § 43: „eximiae virtutes firmata iam aetate exstiterunt” cf. 41 sub fin.: „non modo haec aetas, sed etiam iam corroborata.” Hand. Turs. III p. 143. Sed ordo verborum vitiosus est; scrib.: „in hac iam aetate.” Qui, quod sequitur, *πρὸς τὸ νοούμενον*: homo id aetatis. Dicitur Caelius „ex reipublicae causa victoriam consecutus.” *Res publica* iam complectitur illud quod est in *causa*; res publica est commodum publicum, nec dixerunt Romani „ex rei publicae causa” aliquid facere, sed „ex re publica.” Significatur condemnatio C. Antonii, quem a Caelio maiestatis accusatum frustra defenderat Cicero ineunte a. 59; haec erat *causa publica*. Id restituendum; pro *ex rei publicae causa* legendum *ex publica causa*. Non potuit dicere Cicero condemnationem Antonii, quem ipse defendisset, fuisse e re publica. Rosc. Am. 21, 59 ordine inverso: „quod antea causam publicam nullam dixerim.” Brut. 48, 178: „sed in causis publicis nihil, in privatis satis veterator videbatur.” — Secundum postrema verba quae exscripsi, migratio Caelii in Palatinum facta est post Antonium condemnatum pro quo Cicero dixit mense Aprili a. 695/59; a. d. XIII Kal. Maias transierat ad plebem Clodius (ad Att. II. 12), id autem eo die factum est, quo Cicero pro Antonio dicebat (pro Domo 16, 41). Si vere Plinius refert N. H. VII. 49. 165 (de quo tamen dubitatur) Caelium natum esse C. Mario Cn. Carbone III cons. a. 82, Caelius tum annos habebat 23, et magistratus, quem ea aetate quis petere poterat, est tribuni militum legionibus quatuor primis aliqua earum, ut est in lege Acilia et alibi. Cf. Mommsen, Staatsrecht I. 45, II. 541, Becker-Marquardt III. 2. 277.

19. „aiebant enim fore testem, qui se pontificiis comitiis pulsatum a Caelio diceret.”

In catalogo pontificum qui anno 57 Ciceronis domum religione liberarunt (de Har. Resp. 6, 12), de quo diligenter exposuit Marquardt IV. p. 192, postremum locum obtinet C. Scribonius

Curio; nam qui sequuntur sunt flamen Quirinalis et tres pontifices minores. In Curionis igitur comitiis factum est id, quod Cicero hic commemorat. Nam cum pro domo dixerit pridie Kal. Oct. a. 57 (cf. ad Att. IV. 2) apud pontifices, quo facto illi domum religione liberarunt, temporis spatium deinde ad hanc orationem praeterlapsum eos menses continet, quibus comitia pontificia non habebantur. Ceterum pater Curio est, qui Clodium de incesto defendit et post exilium cum Cicerone, ut apparet, in gratiam rediit, non filius turbulentus et impurus tribunus, qui pontifex aliquot annis post factus est. Curio pater moritur a° 701 (ad Fam. II. 2); pontificatum petit vel potius petiverat sub finem a. 702 filius (l. l. ep. 7, scripta a. d. XIV Kal. Ian. 703 in castris ad Pindenissum § 3: „de sacerdotio tuo quantam curam adhibuerim — cognosces ex iis litteris, quas Thrasoni, liberto tuo, dedi”), eoque sacerdotio re vera fungitur, ut videtur, a° 704, certe quia *de intercalando* non obtinuerat, transfugit ad populum, Caelius ap. Cic. ad Fam. VIII. 6. 5.

In proximis: „deinde si id queri quam agere maluerit” delendum est *id*.

20. Initio huius paragraphi codex W. habet hanc interpolationem: *de teste Fufio*. Tam levi auctoritate non crediderim quidquam excidisse, cum praesertim ne lacuna quidem assumpta molestum illud *nec tamen* defendi possit, pro quo nexus fere postulat *nec magis*.

23. Asicii causa sine dubio significatur dial. de orat. 21: „quotus enim quisque Calvi in Asitium aut in Drusum legit?” ubi E (Ottobonianus) apud Michaellem *Asicium* praebet, Caelianae codices satis constanter quatuor locis in hac paragrapho per c scribunt. Licinius igitur Calvus, Caelio (Plinio teste) aetate compar, familiaris Catulli, Vatinii accusator Asicium inter aicarios et veneficos accusavit de Dione veneno sublato. Tacent de eo Ciceronis interpretes ad h. l. et Taciti quantum scio praeter Andresenum.

24. „sed Caelius — (Asicii causam) a sua putat esse seiunctam; neque solum Caelius, sed etiam adulescentes humanissimi et doctissimi, rectissimis studiis atque optimis artibus praediti, Titus Gaiusque cognitus Alexandriae. Quid aut hic aut summo splendore prae-

ditus frater eius de M. Caelio existimet ex ipsis, si producti erunt, audietis."

Spatium vacuum quatuor versuum et dimidii in Parisino recentiore manu partim expletum est, aliud supplementum est in S, de quo antequam dico considerandum est, quae sententia secundum nexum postuletur. Post lacunam cum de duobus fratribus sermo sit, hos eosdem esse credere debemus Titum Gaiumque, qui ante lacunam memorentur; nam de duobus fratrum paribus sermonem fuisse, nemo credat. Cum autem posteriore loco de utroque separatim mentio fiat („aut hic aut frater") sic ut de altero fusius in deperditis actum fuerit, et rursus ad ambos commemorandos transitus paretur, apparet verba „cognitus Alexandriae" pertinuisse ad consuetudinem alterius cum Dione describendam. Porro significandum erat cur adulescentes illos potissimum antestaretur, veluti eos a Dionis latere non decessisse, dum Romae esset, aut Asicium accusasse, aut contra Asicium testimonium dixisse. Sed qui haec in codd., tam P. quam S., supplevit haec non animadvertit sed credidit falso, in proximis fuisse de Luceio sermonem. Parisinus enim habet manu recentiore saeculi XI vel XII (ipse liber est saec. IX exeuntis) haec adscripta:

„omni cū doctrina homo atque humanitatis, tū etiam hospitio dionis tenebantur habitabat is apud l luceiū ut audistis, fuerat ei" ut tamen, totum spatium non expletum sit. Lacunarum spatia librarii non maiora faciunt quam quae exciderunt, saepe minora. Plura igitur exciderunt. Salisburgensis ab initio et post *omni* habet aliquot vocabula, quae in P. desiderantur, sic: „*coponii qui ex omnibus maxime dionis mortem doluerunt qui cum doctrinae studio atque humanitatis tum etiam hospitio dionis tenebantur habitabat is apud luceium ut audistis fuerat ei.*"

Subdixi Salisb. additamenta. Librarius recentior Parisini uno tenore scripsit *omni cum*, signum lacunae inter haec vocabula male omittens. Utriusque codicis supplementum falsum est; sed non dici potest Salisburgensis ex Parisino aut huic simili libro suppletus esse; certe liber, quem transscripsit, diligentiore habebat lacunarum notationem, sed habebat iam eandem interpolationem post *omni . . . cum*. Male postrema illa esse conflata docet tam quod de Luceio supra dixi, quam illa

ut audistis. Admodum incerta est suspitio, quam olim probabat Madvigius (Op. I p. 393) vestigia veri contineri in verbis „omni cum doctrina homo atque humanitatis.” Possis in illis tale quid divinare: „quocum doctrinae studio atque humanitatis, tum etiam hospitio Dio coniungebatur” (ut mentio alterutrius fratres praecesserit), sed cum sequentia sint ex ingenio correctoris profecta, et ne vestigium quidem lectionis antiquae conservent, priora verba admodum vulgaria eandem originem habere crediderim. Tenemus exemplum interpolationis audacissimae tam veteris ut ipsa vicissim corruptionem passa sit.

Simul uno loco de reliquis certis lacunis dicam: § 35, 49, 52, 80 veram lectionem suppeditare Salisburgensem aliosque eiusdem familiae deterioris libros. Nimirum S. continet saepe manifestas correctiones, sed diligentius archetypi lectionem repraesentat quibusdam locis ubi manus prima Parisini defecit et recentior male lectos antiqui libri vel archetypi ductus supplevit. Nostrum igitur erit videre utrum S., cum quo plerumque convenit Francii liber in bibliotheca Traiectina conservatus, singulis locis correctiones an reliquias veteris lectionis contineat. Itaque § 35: „tu vero mulier — si ea quae . . . probare cogitas, rationem tantae familiaritatis — reddas atque exponas necesse est” vere S.: „si ea quae facis, quae dicis, quae insimulas, quae moliris, quae arguis probare cogitas.” Pannum intolerabilem dicit Halm., quod iudicium miror in eo, qui paulo ante haec sine mutatione toleravit: „accusatores quidem libidines, amores, *adulteria*, Baias, actas, *convivia*, comissationes, *cantus*, symphonias, *navigia* iactant” ubi vocabula a me notata nemo desideraret, si codicum auctoritas abesset. Manus recentior Parisini cum Bernensibus ap. Orellium et Leidensibus ¹⁾ inepte: „facis quae dicis quae *in sororem tuam* moliris, quae argumenta.” Haec sumta ex codice, cuius librarius ex evanida scriptura nihil extricare potuit et pro arbitrio locum contra sententiam supplevit *ins . . . in in sororem* mutans. — Secundo

1) Leidensium collationem dedit Vollenhoven, Bernensium Orellius in edit. mis. Bern. unus (136) saec. X est, reliqui omnes libri recentiores, nec quidquam bonae frugis afferunt; non multo pluri faciendus est W = Guelferbytanus, in hac quidem oratione mendosissimus, cuius collationem dedit Wrampelmeier; sed nolui videri spernere, quae alii cum pulvisculo collegerant.

quem dixi loco § 49: „ut non solum meretrix, *sed etiam proterva meretrix* procaxque videatur” verba subducta e S. receperunt omnes, eaque sunt etiam in W. (cf. Wrampelmeier p. XXXIII; Franc. *sed etiam procax*); etsi fateor repetitum illud *meretrix* non nimis placere, nec minus aptum futurum fuisse *sed etiam virosa procaxque*, tamen a Cicerone alteram lectionem profectam esse eo minus nego, quoniam repetitum illud *meretrix* causa depravationis esse potuit. — Deinde § 52: „quo quidem in crimine primum illud requiram, dixeritne Clodiae *quam ad rem aurum tum iret an non dixerit. Si non dix.i.t*, cur dedit?” Sic P, EG, Bernn. Leidd.; verba subducta altera manus in lacuna supplevit. S. eadem suppletat sed pro *iret* habet *sumeret*. Idem Franc. (F), qui liber etsi novicius, tamen Salisburgensi est antiquior, ut si *sumeret* sit correctoris, certe non sit librarii S. Vestigia veteris lectionis „aurum mutuum *sumeret*” (*aurum mutuum* ut abierit in *aurum tum*), quod prima specie blandiatur, haec vix continere possunt, quoniam non mutuum sumsit, nam infra c. 13 init. „aurum sumptum a Clodia” dicitur, non mutuum sumptum, et ib. § 32 commodasse se Clodia narratur dixisse, et paulo ante § 31 „habuit quam diu voluit (Caelius).” Probandum videtur simplex *sumeret* sed sine *tum*, quod nullam h. l. habet commodam sententiam. Non exstat verbum quartae coniugationis (in — *iret*) quod hic aptum foret, quare suspitio est manum secundam litterarum ductus male interpretatam esse, magisque oculorum acie quam divinandi prudentia, quae in evanida paene scriptura aequae est necessaria, valuisse. Denique § 80 in P. male legerat librarius verba infra subducta: „adulescentiam plenam spei maximae non modo non *aluisse* vos *sed etiam* perculisse atque afflixisse videamini”, nam „praeter litteras *al* reliqua omnia in ras. et partim sup. lin. m. 2 scripta sunt” teste Halmio. — S.: „*aluisse* sed etiam” (*non* om. Leid. B. ante *aluisse*). Notabilis h. l. lectio est in Franc.: „non modo nos non abiecisce, sed etiam.” Num: „non modo abiecisce, sed perculisse atque afflixisse videamini”? *Abicere se* (animo despondere) notum est; *abicere alterum* translata significatione dicitur aliquanto lenius quam *prosternere*. Ad Fam. X. 12. 4: „hunc quemadmodum fregerim quantaque contentione Titium intercessorem abiecerim ex aliorum te litteris

malo cognoscere." Sophocles secundum Ciceronis versionem Tusc. II. 9. 22 proprio sensu prosternendi: Erymanthiam haec vastificam abiecit beluam."

Sunt in iis quae praeter lacunas S. solus aut cum Franc. habet bona a P. diversa istiusmodi quaedam, ut e correctione vix potuerint nata esse: § 27 „si fas est defendi a me eum, qui nullum convivium *reminierit*" P., *inierit*, reliqui, Franc.; S. (cum Leid. A si ex silentio effici potest) *renuerit*. — 53: „si non est *rursus* dicere, non dedisti" sic codd. praeter S F et recentiores alios Leid. A C qui habent verissimum *ausus*. — 54 *infamat atque* P E G W, *in famam atque*, quod requiritur, S F. — Ib. archetypi lectio est: „quod per ignotos actum, *cum comperisset*, doleret, id a suis servis tentatum (*esse om.*) neglegeret?" non ut vulgo editur *si comp.*, P. „actum *competisset*" et similia alii; S F Leid. A: *cum comperisset*. — 68: „in qua aut crimen est Caelio quaesitum aut quaestio *sublevata* aut —." Sic omnes (P E G F W Leidd., Bernn.) praeter T (palimpsestum) et S, qui verum offerunt (*sublata*). — 78: „non potest qui ambitu ne absolutum quidem *datur* esse absolutum" hoc aut *dat* (Franc.) reliqui, *patitur* solus S. ex *patur*, quod compendium erat legendum *patiatur*. — Dubia lectio est § 25 „tamen nonnumquam verebar ne illa subtiliter ad criminandum inducta oratio ad animos vestros sensim ac leniter accederet," quod magis mihi persuasum est damnandum esse, quam amplectendam lectionem S F Leidd. A C D: „oratio animos vestros s. a. l. *accenderet*." Non enim dicitur aliquid *accedere* ad animum sed *arrepere*, *allabi* (poet.); sed quamvis *accendere* ipsa verbi potestate non videatur improbandum, Tullianum tamen in figurata significatione est *incendere*. Itaque ista correctio est. Scribendum *accideret*. Nota sunt *accidere ad aures*, *ad animos*. Verebatur ne Herennii Balbi sententia sensim illaberetur in animos, eorumque mentes occuparet; non *aures* tantum delectaret sed falsam opinionem ad *animos* transmitteret. — *Vel in legatis insidiandis* § 51 quin ferendum sit ut *in respondendo iure* et similibus, cum praesertim adaequatum sit proximis: *vel in servis sollicitandis*, nemo paene hodie dubitat; Lambinus olim *violandis*. Nititur *insidiandis* libris S F, Leid. A C D, reliqui *insidiantis* aut *insidiantes*, — *tibus*. Halmius

incidit in Scyllam dum vult vitare Charybdin, coniiciens *insidiando*, quasi vero magis Tullianum esset „in insidiando legatis” quam *in insidiandis* l. — § 61, ubi S F recedunt a P E G cum neutra familia codicum plane faciendum est. Parisinus cum E G Bern. Leid. A B: „si manebat tanta illa consuetudo Caeli, tanta familiaritas cum Clodia”, S F Leid. C D: „tanta illa consuetudo Caeli cum Clodia, tantaque familiaritas”; glossa videntur illa *Caeli cum Clodia*. Denique § 77 Halmius dedit: „si cui nimium efferbuisse videtur huius vel in suscipiendis vel in gerendis inimicitiis *suis* ferocitas” libri omnes *vis*. (F. praeterea ex manif. corr. *ferocitatis*), S: „vis ferocitas *pertinacia*”; scribendum: *sive ferocitas sive pertinacia*, quae referuntur ad illa „vel in suscipiendis (ferocitas) vel in gerendis (pertinacia) inimicitiis.” Idem Bakio probari laetus postea animadverti.

In iis, quae attuli, sunt sane quaedam, quae pro correctionibus possint haberi, sed multa difficultates, quae insunt, non tollunt plane, ut pro correctionibus haberi non possint, aut maius acumen produnt, quam a librariis vel peritis possit expectari. Tutius iudicare possemus, si de lectione cod. S. ubique constaret; sed Halmius (laudabili sane instituto in tam ingenti opere et ambitu) dedit collationem selectam. Si liber scateat vitiis, ut W. in hac, Lag. 9 in Mureniana, de docta correctione „hominis Itali” non cogitandum esse certo appareret.

27. „Deliciarum obiurgatio fuit longa et ea lenior, plusque disputationis habuit quam atrocitatis; quo etiam audita est attentius.”

Mira est oppositio *disputationis* et *atrocitatis*. Videntur haec esse lacunosa; fortasse fuit simile quid: „fuit longa et eo (i. e. eo ipso) lenior, plusque disputatio *ista* habuit *humanitatis* quam atrocitatis.” Nempe dicuntur haec ratione habita ferociae animique agrestis Luperorum, cuius documentum Balbus dederat (§ 26), quod nisi tenetur, adversis frontibus haec pugnant superius § 25 dictis: „obiurgavit Caelium sicut neminem unquam parens (*suis* add.); multa de incontinentia intemperantiaque dixit.” *Eo* ablativus est instrumenti, non causae moventis (*idcirco*), ut ne si verum quidem sit causale *eo* a Cicerone alienum esse (Kühner, Ausf. Gr. der Lat. Sprache Hann. 1879

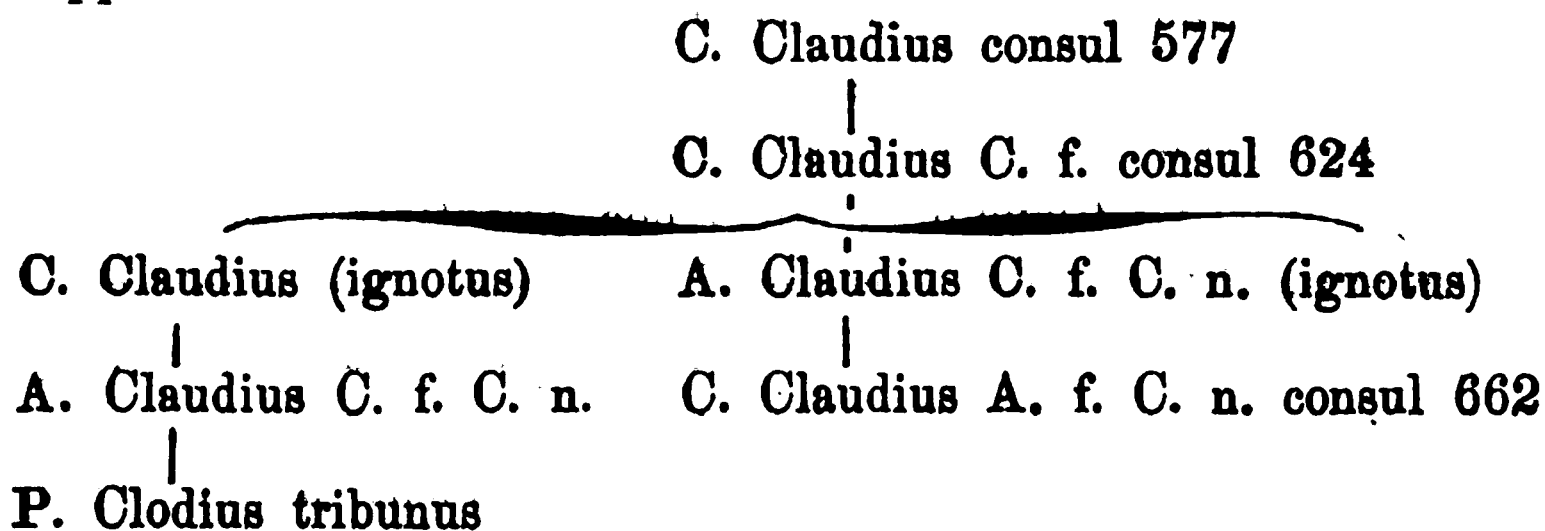
II p. 745), quidquam habeat difficultatis. Imo ea sententia, quam volo, necessarium est: eo ipso, quod longa erat, non habebat pungentem dicacitatis acerbitem. Ceterum falso olim creditum est Balbum § 27 esse diversum ab L. Herennio § 25; initio § 27 Cicero L. Herennio respondet quem aliquantis per dimittit, ut P. Clodium ablegat, ad illum rediturus paulo post his verbis: „tibi autem, *Balbe*, respondeo primum precario, scilicet si fas est defendi a me eum, qui nullum convivium renuerit” (*scilicet*, cum seqq. iungendum, Bake pro *si licet*). Addo hunc eundem L. Herennium Balbum ab Asconio commemorari inter Milonis accusatores p. 35 Or. — Paulo post § 28 corrigendum est: qui totam adolescentiam voluptatibus dedissent” pro *dedissent*. Cf. pro Rosc. A. 38, infra 47.

29. „dies iam me deficiat, si quae dici in eam sententiam possunt, coner expromere” *Iam* non huius loci est, quod dicitur cum aliquid in aptius tempus differimus. Lego *etiam*, postpositum in asseveratione (= *vel*), ut Mil. 58: tormentis etiam dedendi fuerunt. Ib. 86: cui cedere inimici etiam solent.

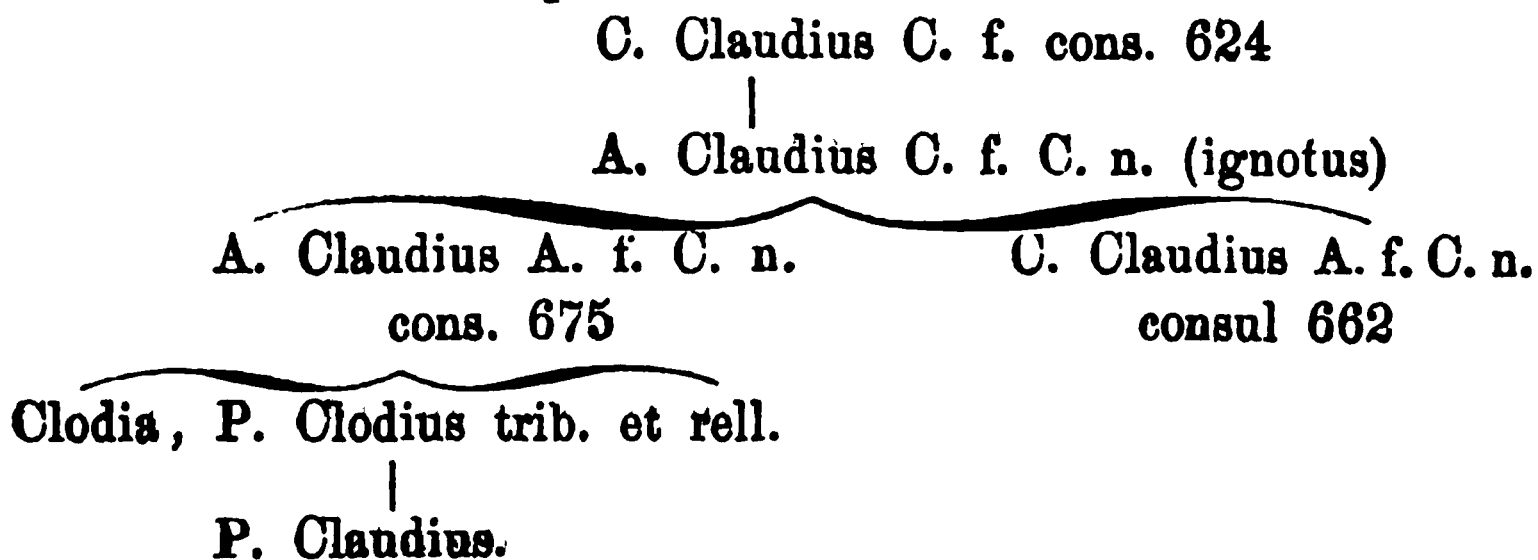
33. „non patrem tuum videras, non patrum, non avum, proavum; atavum audieras consules fuisse?”

Appium Claudium, *patrem* supra memoratum, cons. a 675 post Borghesium Mommsenus filium facit eius Appii qui a. 611 consul fuit (*avum*), unde nascitur inter patris filiique honores intercapedo satis magna 64 annorum, ut, si filius anno suo creatus sit, natus sit viginti fere annis post consulatum patris. Sensit hanc difficultatem Borghesi, eique sic occurrere studuit, ut statuatur filium Marianis opibus praevalentibus per aliquot annos in petitione prohibitum, ultra legitimam aetatem Sullae beneficio tandem consulatum esse adeptum, Oeuvres II p. 177. Scilicet quinque annis, 667 quo, Sulla absente, res turbavit Cinna et insecutis, tantum potuit factio Mariana. Fuit praetor Appius a. 665 pro Arch. 9, itaque consulatum ante 667 petere non potuit. Natus secundum praeturae annum, a. 625, quod bene convenit cum aetate liberorum, ex quibus tribuni Clodii minimi ex filiis natales referendi ad a. 661 (pro Mil. 9, 24). Frater Appii (consul 675) *patruus* Clodiae C. Claudius aedilis curulis fuit a. 655, consul 662 (Momms. C I. Elog. X p. 280) sex annis maior fratre. Pater Appius cons. 611 anno 625, quo

colloquium in libris de Rep. habitum fingitur, mortuus erat (de Rep. I. 19, 31), unde apparet Appium (cons. a. 675), si modo filius est consulis a. 611, eodem anno natum esse quo pater decesserit i. e. annis 14 postea quam pater consul fuerit. Qui si anno suo consulatum gessit, duos filios suscepit annos natus 51 et 57. Admodum se prima specie commendat Haackii opinio ap. Pauly II. p. 402, qui (No. 36) alium Appium Claudium inserit stemmati, filium aliquem consulis Gaii a. 624; huius alibi non commemorati Appii Claudii filius fuisset consul a. 662 Appius. Res sic se habet:

At hoc stemma utique sic esset emendandum:

Nam filius tribuni in urna sepulcrali, quam primus ad hoc stemma adhibuit Borghesi, dicitur P. F. AP. N. AP. P R O N. Pater A. Claudii illius ignoti haberi deberet, ut supra factum est, non A. Claudius cons. a. 611 sed C. Claudius cons. a. 624, quoniam consul a. 662 in fastis Capitolinis dicitur C. nepos. Sed etiam adhibita correctione quam supra proposui, nova difficultas obiicitur; removemus eam, quae nascitur ex nimio intervallo inter consules patrem et filium a. 611–675, sed alia oboritur difficultas iam contraria: intercapedo inter consulem a. 624 et nepotem cons. a. 662 est satis exigua. Verumtamen

consul a. 624 eo anno nepotem iam habere poterat 3 annos natum, aut paulo amplius, si ipse aliquot annis post legitimum annum consulatum esset adeptus: qui fasces accipere potuit 38 annis post (662). Maius momentum habet quod sic avus Clodiae non fuit consul. Num Cicero credi potest in hac re errasse? Non ausim negare. Haerebat in memoria C. Claudius cons. a. 624, nobilis certamine cum Papirio Carbone gesto (Legg. III. 19, 42), exciderat obscurus ille homo App. Claudius. Aliquam commendationem nanciscitur haec coniectura eo quod hoc errore semel admisso locus pro Plancio non eget emendatione: „vidit enim pater tuus (Laterensis) Appium Claudium nobilissimum hominem (consul a. 675 significatur, ut certissime demonstrat Borghesi) *vivo patre suo*, potentissimo et clarissimo cive, C. Claudio, aedilem non esse factum et eundem sine repulsa factum esse consulem”. Borghesi, plerisque probatus, *vivo fratre suo*, ut mihi videtur contra nexum sententiarum, cum de patre Laterensis sermo sit, ideoque exemplum patris proferri debeat. Reliqua quae pertinent ad familiam Claudiorum ad hunc locum explicandum necessaria congesta sunt ab interpretibus; sed non video cur abavus omittatur cum quinque sint aetates ab Appio Claudio Caeco, qui loquens inducitur, usque ad patrem Clodiae; fortasse *abavum* ante *atarum* excidit.

34. „Ideone ego pacem Pyrrhi diremi, ut tu amorum turpissimorum quotidie foedera ferires? ideo *aquam* adduxi ut ea tu *inceste uterere*? ideo viam munivi, ut eam tu alienis viris comitata celebrares?”

Admovendus est hic locus verbis quae leguntur § 62: „nisi forte mulier potens quadrantaria illa permutatione *familiaris facta erat balneatori*”, ut intellegatur turpe quid in balneis esse factum et nomen *quadrantariae* cum hac turpitudine cohaerere.

37. „sed dubito quem patrem potissimum sumam: Caecilianumne aliquem, vehementem atque durum — aut illum: o infelix o sceleste (ferrei sunt isti patres) egone quid dicam? [egone] quid velim? quae tu omnia tuis foedis factis facis ut nequiquam velim. Vix ferendi. Diceret talis pater,” rell.

Continuari verba post „ferrei sunt isti patres” indicat defectus coniunctionis, quapropter haec sic constituo:

ó infelix, ó sceleste! egón quid dicam, quíd velim,

quae ómnia *tu* tûis foédis factis fácis ut nequiquám velim. Quae non sollicitandum, quod nescimus, quid praecesserit ut animadvertit Ribbeck., qui iambicos numeros restituit et separavit prima illa „o inf. o scel.” quae versum non explent. Verba *vix ferendi* (*ferenda* S F.) mihi suspecta sunt quoniam extra syntaxin sunt et frigent post „ferrei sunt isti patres”. In proximis:

„diceret talis pater: cur te in istam vicinitatem meretriciam contulisti? cur illecebris cognitis non refugisti? cur alienam mulierem ullam nosti? dide ac dissice! per me licebit: si egebis tibi dolebit; mihi sat est, qui aetatis quod reliquum est oblectem meae.”

idem metrum continuandum puto. Sed priora „cur te — refugisti” oratoris sunt, non comici; nimis enim mirum foret si in comoedia adolescens quis ut Caelius propter vicinitatem ad pravitatem alliceretur: adolescentes comici, quos patres obiurgant, sunt in domo paterna. Sed inde a verbis *cur alienam* vestigia poetica apparent:

Cúr alienam ullám mulierem nósti? dide ac dísicce!

Pér me *tibi* licét, si egebis tíbi dolebit, *nón mihi*;

Míhi sat est, qui aetátis quod relícuomst oblectém meae.

Ribbeckius hic quoque iambicos dedit sed imperfectos:

. cur álienam ullam múlierem

Nosti?

. dide ac díssicce

Per mé licebit.

. si egebis, tíbi dolebit, míhi sat est,

Qui aetátis quod relíquöm est oblectém meae.

Dedi *disice*, non *dissice* (P. *dide ac disce*, emend. Puteanus; alii peiora, ridicule interpolavit F. *responde de te ac edissere*). Ex quo Lachmannus (ad II. 951) Lucr. III. 639 *dissicietur* probavit, multis viris doctis placuit verbum compositum ex *dis* et *iacio* *dissicio* pro *disicio* (ut *traicio*, *deicio*, *coicio*, *rell.*) Et tamen tantum abest ut *dissicietur* sit probandum, ut contra sit forma barbara et omni analogiae contraria. Duo verba sunt *disicio* a *iacio* et alterum rarissimi usus *dissico* a *seco*; horum futura sunt *dissecetur* et *disicietur*. Sententiam suam (cum antea

scripsisset h. l. *dissice*) in corollario ad Comic. fragmm. mutavit Ribbeckius, p. XIII, tamen ut mihi nimis clemens in alterum verbum esse videatur. Et Lucretii quidem locus sic legendus:

Et quoniam toto sentimus corpore inesse

Vitalem sensum et totum (sc. corpus) esse animale videmus,

Si subito medium celeri perciderit ictu (nempe *corpus*)

Vis aliqua, ut sorsum partem secernat utramque,

Dispertita procul dubio quoque vis animai

Et discisa simul cum corpore *disicietur*.

Discisa, caesa bifariam (cf. *utramque* v. 637), anima quoque dein cum corpore *disicietur*; atqui (in hanc sententiam pergit) quodcumque *disicitur* aeternum esse nequit his verbis: „at quod *scinditur* — aeternam sibi naturam abnuit esse”. Itaque *disicere* h. l. est scindere, *σχίζειν* spargere, nec de composito verbi *seco* aut propter sententiam aut propter formam vocabuli cogitari debet. Illud *dissicere* a *seco* et *disicere* a *iacio* perpetuo confusa sunt, ut Verg. Aen. XII. 308, l. 70 optimi libri habent *disiicit*, *disicit*, *dissice*, cum vera lectio sit: securi — *dissi-*
cit et „*disice* corpora ponto.” Verbi *secare* antiquior forma fuit *secere*, ut fuerunt *lavere*, *sonere*, *tonere*, eiusque verbi vocalis in *i* transiit, ut est in *insicia* „ab eo quod insecta caro” Varro V. 110, *exicare* (*ec-sicare*) Plaut. Rud. 122, *prosicies* Varro ap. Non. 220, 21, *praesicare*, *praesica*, Id. LL. V. 104, *sica* (ex *sicula*, *sicla*, non *demin.* sed conferendum cum *specula*). Invenitur *dissicere* Plaut. Curc. 424. Goetz: „clupeatu elephantum ubi machaera *dissicit*”, ut habent B E. (*dessicit*); sed Nonius 290, 8 et F et var. lect. in E: *diligit*, qua varietate Ribbeckius optime usus est ad Titini fragmentum (84) ibidem apud Nonium servatum emendandum: „pernam totam *dissicit*.” Sed reliquis locis *disicere* verum est. Nec scio cur perversam formam *dissicias* apud Liv. XXII. 50. 9 defendat Ribbeck, cum *disicias* sententiae aequae satisfaciat, aut *dissicere rem* apud eundem II 35. 4 pro *turbare* dictum; et perversum mihi quidem videtur *dissicere arces Carthaginis*, *agmina*, *capillos*; nec volo equos qui *dissicunt* obvios Tac. I. 65. Quare talia probaremus si una littera *s* demta omnia melius procedant? Nec probaverim Val. Max. III. 5. 2 „pecuniam *dissici*” nec ineptum illud VIII. 14.

ext. 4 „ut nomen eius per totum terrarum orbem dissiceretur.”

38. „leni vero et clementi patri — filii causa est expeditissima” non potest excusari nisi per anacoluthiam; nam „patri causa est expeditissima” significat: pater se facile defendere potest. Itaque dativus positus dicatur quod excusandi verbum in mente habebat orator. Malim ablativum *patri*, nec tamen *clemente* propterea necessarium dixerim, quoniam attributi vim habet quodammodo = si sit, (adsit) pater l. et cl.; cum *hoc populo* comparandum est. In proximis „quae haberet palam decretum semper aliquem” *delectum* — *aliquem*, quod Garratinius proposuit, vix latinum est; requiritur aliquid in hanc sententiam; amatorem, sectatorem, aut: comitatum, gregem; proxime accedit: *de caterva*, sed de certa emendatione despero.

38. „huic tristi ac derecto seni.” Sine dubio recte se habet *derectus*, non *directus*, nam quo sunt antiquiores codices eo constantius priorem illam formam servant: constans est apud Lucretium (Munro ad VI. 823), *derectus* et *derigere* undecies apud Vergilium, semel contra (cf. Ribb. ind. gramm. v. *de*); *deregatur* Cic. palimps. de rep. II. 31. 55; Caesaris codices septies: „*derectae* ad perpendiculum” trabes et similia (cf. Ellis ann. crit. ad Catullum, 22. 8, Oudendorp ad BG IV. 17. 4). Ex Livio enotavi „*derecta* percontatio” XXI. 19, Porro XXII. 19: „*dereixerat* in pugnam naves (Put. Colb.), XXI. 47: „*acie derecta*” (Put. Colb. Med.), I. 27: „*derigit* suos” (Par.), et sic Bambergensis XXXVII. 27. 4 et 23. 10 et 31. 5 (*derectis*). Magnam huic formae, auctoritatem conciliat perpetua confusio cum *decretus*, manifesto nata ex *derectus*, librariis ignota, eoque indicium veri praebent etiam recentiores codices. Cic. de l. Agr. II. 17, 44: „directo et palam regionem illam peterent” libri *decreto*, eademque varietas notatur pro Caec. 8, 22, Liv. XXXIV. 28. 6: „*acie decreta*”, Bamb. similiter XXXVII. 23. 7, XL. 30. 6 (cf. Drakenb.) I. 11. 9 (libri *decreto* vel *de recto*). In Catullo 22. 8 sub librorum lectione *desepta* latet verum *derecta*. Apud Ciceronem tam hoc loco quam infra 41 „*derectum* iter” et 42 „*derecta* ratio,” pro Sest. 45, 98: cursum suum *derigere*” verum servavit Par.; Div. II. 61. 127 est: „*derecto* deus diceret”; de part. orat. 13 quod *directo* exstat et alibi, paucis omnino locis, non sane mirum est.

39. „hunc mea sententia divinis quibusdam bonis instructum atque ornatum puto”, tolerabilius est aliquanto *putabo*. Qui dicit: „puto” semper, opinor, sententiam *suam* profert; qui „putabo” significat fieri posse sed non futurum esse ut aliorum sententiae obsequatur (*mea sententia* = meis ipsius rationibus tantum ductus). Sed verum existimo *putate*. Correctio facta est ab aliquo qui anacoluthon non ferret: *ego . . . putate*.”

40. Pristina severitas vix usquam potest reperiri, „chartae quoque, quae illam — continebant, obsoleverunt; neque solum apud nos, qui hanc sectam rationemque vitae re magis quam verbis secuti sumus, sed etiam apud Graecos, doctissimos homines, quibus, cum facere non possent, loqui tamen et scribere honeste et magnifice licebat, alia quaedam *mutatis Graeciae temporibus* praecepta exstiterunt.”

Non me offendunt ista: „re magis quam verbis secuti sumus” (Bakius: *vita et re magis q. v. s. s.*) quoniam non video perperam dici „rationem vitae re sequi” (morum aliquam doctrinam factis s. agendo probare); sed in proximis verba „*mutatis Graeciae temporibus*” quae Graecorum excusationem continent, debilitant sententiam. Sit verum, quod continent, tamen hoc loco non erat dicendum. Quo magis *mirum* est Graecos quoque descivisse a rigida virtute, eo magis debet condonari Romanis. Potestne praeterea „tempora Graeciae” dici pro „condicio Graeciae”? Utinam certe illud *Graeciae* abesset! sed melius totum istud abiicitur.

Contra omissum aliquid videtur § 42: „ergo haec deserta via et inculta atque interclusa iam frondibus et virgultis relinquatur; detur aliquid aetati, sit adulescentia liberior.”

Assentior enim Halmio, cedendum esse auctoritati palimpsesti Taurinensis (quod partem orationis continet inde a § 38), in quo est: „aliqui ludus”, exciderunt aliquot litterae (*aliqui . . . d . . .*); cf. § 28: „datur enim concessu omnium huic aliqui *ludus* aetati”, ut in illo „nec lusisse pudet, sed non incidere *ludum*.” Sed ex hoc loco *ludum aetatis* sumsit qui proxima interpolavit ut puto, haec volo (§ 42 sub fin): „postremo cum paruerit voluptatibus, [dederit aliquid temporis ad ludum aetatis atque ad inanis hasce adulescentiae cupiditates,] revocet se aliquando ad curam rei domesticae, rei forensis reique publicae.” Inter-

polata ista puto primo propter asyndeton, quod glossematis speciem habet, tum propter *inanis*, non enim elevandae hoc loco nec nihili pendendae erant voluptates, quibus cum adulescentes succubuissent, possent veniam consequi, denique propter constructionem: *dare aliquid ad sine gerundivo. Damus tempus studiis aut ad studia recolenda sed non ad studia*; monitus quisque sentiet.

Non possum cum Orellio dicere, me non haerere in hac lectione § 44 „quod quidem vitium ventris et *gurgitis*.” Nam gurgis non est, ut venter, pars corporis humani, nec translate significat voracitatem, sed *voracem*, nec de gurgite *alicuius* unquam sermo est, sed homo prodigus est *ipse* gurgis ut „O Publi, o gurgis, Galloni, es homo miser.” Nimirum comparatur homo cum alto flumine vel puteo in quo omnia absorbentur et evanescunt. Itaque hoc copulatur cum *vorago*: „gurgis et vorago patrimonii” (Sest. 111). „Lucium fratrem quem gurgitem! quam voraginem!” (Phil. XI. 10). Contra Plaut. Capt. 465: „ita venter *gutturque* resident esuriales ferias” Iuven. II. 114 „magni gutturis exemplum” de homine qui voce valet. *Gutturis* habet unus tantum Coloniensis apud Halmium, cum Tullianum potius sit *gulae*. Sed *gurgis* de faucibus dictum esse olim, suspicor ex *gurgulio* illinc manifeste ducto et *ingurgitare se*, in quibus vix figurata significatio statui potest. Cf. Germ. *Schlund*. Proxima paragrapho „genus orationis, facultatem, copiam sententiarum atque verborum” offendit me *facultatem* nude positum, et exile illud *genus*. Fortasse: „orationis facultatem, copiam sententiarum atque verborum” omisso *genus*, quod supplevit aliquis cum *facultatem ad copiam* tractum esset. Notum est etiam Ciceronem *genus* orationis Caelianum improbasse. Nec tanquam artis existimatores sedent iudices.

Ratiocinatur Cicero § 49 et 50 sic: si Clodia est impura, ipsa impuritas ad defendendum Caelium pertinet; si est proba mulier, nihil turpe eius familiaritas Caelio habet. Prius ut demonstret, omisso nomine Clodiae describit mulierem eius plane similem, quae nupta est aut fuit, eadem non meretrix tantum sed virosa et procax; „cum hac si qui adulescens forte fuerit, utrum hic tibi adulter an amator videtur?” Haec si vere enarravi, sequitur ut *non ante nupta* sit omittendum: „si quae nupta mulier domum suam patefecerit omnium cupiditati.”

Num quis adulter haberi debet, si quis meretricem amet, quae si dis placet, nupta aliquando fuit? Fatuum est interrogare num quis, qui cum non nupta femina consuetudinem habeat adulter sit.

53. „Vidit hoc Balbus: celatam esse Clodiam dixit, atque ita Caelium ad illam attulisse, se ad ornatum ludorum aurum quaerere.”

Ludi Caelii ipsius esse non potuerunt, is enim anno 57 aedilis non erat, nec Calpurnii Bestiae, cui Caelius studebat (11. 26), is enim fuit aedilis plebeius anno 696, 58 ante quam Dio Romam venit (57), cf. Strab. XVII p. 796. Sed maioris momenti est observare partem disputationis, refutationem nempe Balbi, esse omissam. Si verum erat Clodiam putasse argentum se commodare ludorum causa, corruebat omnis ratiocinatio haec: Clodia erat familiaris Caelii, sciebat igitur quid ille moliretur; tamen pecuniam ei dedit; ergo conscia fuit caedis Dionis. Si essent quae de ludis dicuntur absurda per se, posset orator refutationem omittere; at secus res se habet. Praeterea hoc nostro loco illa impediunt cursum orationis. Ciceronem in agendo haec explevisse credo, nec edidisse omnia.

54. Locus duobus glossematis corruptus: „habeo enim, iudices, quem vos socium vestrae religionis iurisque iurandi facile esse patiamini, L. Luceium, sanctissimum hominem et gravissimum, qui tantum facinus in famam atque fortunas suas neque non audisset illatum a Caelio neque neglexisset.”

Post *gravissimum* vulgo additur *testem*, quod explicationis causa additum supervacaneum est, imo perversum, vocabulum enim illud praedicative apponi non potuit post *sanctissimum hominem*; certe *et foret* omittendum. Post „neque neglexisset” sequitur in libris *neque tulisset*. Id fortasse ad lacunam explendam excogitatum est; requiritur enim fere *auditum*. Qui non *neglegit* facinus in se commissum, eo ipso non *fert*. Paulo post simile additamentum est in Taurinensi: „id a suis *servis* tentatum [esse] neglegeret.” Reliqui codices *servis* omittunt probantibus Madvigio et Kaysero l. l. p. 422. De *esse* supra dictum.

55. „ut res minime dubitanda in contentione ponatur, utrum temeraria, procax, irata mulier finxisse crimen, an gravis, sapiens moderatusque vir religiose testimonium dixisse videatur.”

Opposita inter se sunt duo testimonia: si mentitur Clodia verum dicit Luceius et contra. Inter duo opposita optio datur: mentitane est Clodia? an mentitus est Luceius? Vobis, inquit, decernendum est utrum improba femina crimina finxerit, an probus vir contra religionem testimonium dixerit. Ergo in postremis negatio requiritur: „sapiens moderatusque vir irreligiose testimonium dixisse videatur.” Post vir illud ir excidit. At vocabulum Tacito et Quinctiliano usurpatum Tullianum non est. Sed multa sunt ἀπαξ εἰρημμένα, partim satis dura, quae Cicero novavit, alia sine dubio ut semel nunc legantur casu factum est. Operae pretium foret, si res omnino dubia esset, ex libris de Republica vocabula colligere quae superior aetas tanquam barbara notasset. In una pagina II. 7—9 invenimus *circumiectus* (subst.), *oratrix*, tum (horresco referens) *potentatus*. *Indifferens* et *indolentia* finxit Cicero, apud quem paene solum semel est *animi attentio* et *exaedificatio* et *anxietudo* et *sanctitudo*, *inconsiderantia* et *immoderatio*. Quaedam ex his non placuerunt auribus Romanis nec in consuetudinem recepta sunt. Sed in adiectivis et adverbis negativis facilius est causam obtinere, atque opportune succurrunt quae conguessit C. F. Hermannus in Vindiciis Latinitatis epist. ad Brutum, quas nuper in memoriam revocavit Cobetus in hac Mnemosyne, VII p. 293 *impolite*, *incallide*, *indiserte*, *immortaliter*, *insaturabiliter*. Plura etiam Ellendt ad Or. II. 22.

56. „Quae fuit enim causa, quamobrem isti mulieri venenum dare vellet Caelius? Ne aurum redderet? num petivit? Ne crimen haereret? num quis obiecit?”

Nodum in scirpo h. l. quaerit Ferratius. Res est simplicissima, modo verba bene pronuntientur; ad singulas interrogationes („Ne aurum” — et „ne crimen” —) per alias interrogationes respondetur. *Num petivit?* = at nemo, vel potius at Clodia non petivit. Non apparebat Clodiam reposcere voluisse. *Caelius* si ante *petivit* esset subiectum, potius legeretur „num accepit?” Franc. habet *quis petivit?* non male, sed ex correctione, opinor. *Crimen* est Dionis veneno sublati. Paulo post: „Et vos non videtis fingi sceleris maximi crimen (i. e. Dionis sublati cf. 65 „maximi facinoris crimen”), ut causa alterius sceleris suscipiendi (i. e. interficiendae Clodiae) fuisse videatur?”

causa omittit P E G, post *alterius* collocant F S, post *fuisse* W. Apparet illud *causa* (*cā*) in archetypo in margine fuisse suppletum. Non male W, prave F S. Ante *alterius* (*caalterius*) excidisse *causa* probabile est. Et hoc loco et initio capitis, ubi P habet „de principium” altera manu „idē principium”, F et fortasse S, de quo non constat, cum E G „neque principium”, deteriores codd. verum servant. Raro E G a P recedunt.

Ib. „suo familiari absoluto” scil. Pollae, inquit Orellius. Imo Sempronio Atriatino patri. De Sempronio Atriatino iterum eadem de re accusato egit olim H. G. Tydeman „de rebus iudicatis non rescindendis L. B. 1799” p. 125, qui existimat exasperatum Caelium contra leges egisse. Sed idem factum potest duarum accusationum ansam praebere, veluti ambitus et sodalitiarum, proditoris et perduellionis et maiestatis minutae; in uno scelere vis et veneficium saepe simul commissa sunt. Nec tale quid est sine exemplo.

60 „Nonne ipsam domum metuet, ne quam vocem *eliciat*?” Aliquatenus hoc defendi poterat, si Clodia intellegeretur ex parietibus mendaciis suis evocasse vocem, sed Garatonius quem antestatur Halmius, credit domum dici elicere *ex se* vocem, quod pugnat cum verbi natura; nam *elicere* est blandimentis sive adhortationibus provocare aliquid, quod non sponte prodit. Prudenter de ea re iudicavit iam Kühner ad Tusc. II. 24, 56: „quid? qui volunt exclamare maius, num satis habent latera, fauces, linguam intendere, e quibus eici vocem et fundi videmus?” ubi libri *elici*, fortuita confusione, quae ex magna similitudine litterarum *i* et *l* in unciali scriptura facile explicatur. Permutantur *fient* et *fient*, *ciuent* et *cluent*, *allo* et *alie*, *adhuta* et *adiuta*, *cavias* et *caulas* in libris Lucretianis I. 263, 264, 349, 449, VI. 492. Ut in Tusculanarum loco iunguntur *profundere* et *eiicere* infra § 75. Apud Lucretium III. 58: „nam verae voces tum demum pectore ab imo *eliciuntur* et eripitur persona, manet res” *elicere* praefero = exprimuntur tandem ei invito; neque agitur illo loco de exclamatione vehementi, sed de verbis animi sensum exprimentibus. Secus est ib. 497.

61. „Si manebat tanta illa consuetudo [Caeli], tanta familiaritas [cum Clodia], quid suspicionis esset, si apud Caelium mulieris servus visus esset? sin autem iam iam suberat similitudo,

extincta erat consuetudo, discidium exstiterat, hinc illae lacrimae nimirum et haec causa est omnium horum scelerum atque criminum."

Hoc dilemma non satis prudenter institutum videtur. Propositum est demonstrare, servos ad Caelium domum convenire potuisse; hoc, quamdiu erat familiaritas atque consuetudo, facere poterant sine suspitione, sed orto discidio non poterant. Itaque irretit se atque implicat dum dilemma instituit, expedit se quodammodo recurrendo ad perpetuam illam criminationem mendaciorum Clodiae, verborum copia ratiocinationis mendum obtegens. Quodammodo potest comparari § 32 ubi excusat se Cicero quod mulierem laedit in defendendo, atque in altera parte dilemmatis: „sin ista muliere remota nec crimen ullum nec opes ad oppugnandum Caelium illis relinquuntur, quid est aliud quod nos patroni facere debeamus, nisi" — sequi debebat „ut mulierem repellamus" sed sequitur: „ut eos, qui insectantur, repellamus." At hoc semper facere debebat. Sed evitat verba dura. De *nimirum* in apodosi cf. Hand. Turs. IV p. 204 (quamquam exemplum ex Muren. 15, 32 recuso). Nihil est in his quod interpolationis speciem habeat, nam per illa „extincta erat consuetudo" respicitur ad contrarium „si manebat tanta illa consuetudo." Sed multo magis esset perspicua sententia sic: „iam tum suberat —, iam extincta —, iam discidium," rell.

63. „dein temere prosiluerunt: homines *temperantes*."

Deteriores codices *gravitati deditos*, P. cum Bernensibus Orellii duobus *temperantes*. Nempe evanidis plerisque sic locus in archetypo affectus fuisse videtur, ut aliquot tantum litterae possent legi: „*gravitati*" „*temperantes*" (*rauit rant*). Sed neutra lectio ferri potest; nam *temperantes* pro *temperantes sibi* (quod postulat Halmii interpretatio) dici non potest et *gravitati deditos* recte Orellius (in edit. min.) dicit discrepare a solito Tullii sermone. Fortasse subest: „*temporis observantes*." *Deditos* suppleri potuit cum semel falso *gravitati* lectum esset.

65. „potueruntne magis tempore prosilire quam cum Licinius venisset, cum in manu teneret veneni pyxidem? *quod si iam ea tradita servis* evasissent subito ex balneis mulieris amici Liciniumque comprehendissent, imploraret hominum fidem, atque a se *ullam* pyxidem traditam pernegaret."

Ita partim ex Baiteri emendatione legendum videtur. Codices: *quae si iam erat tradita servis. Si erat* hoc loco soloecum est. „*Quae si cum iam erat*” in textu Halm. cuius rationem non assequor; in annotatione hanc proposuit lectionem „*quae si iam erat tradita servis si evasissent,*” sed indicativum, ut dixi, ferendum post *si* non puto, quoniam non agitur de re dubia, aut de simplici condicione, quae tam vera quam falsa esse potest, sed significatur quid consecrarium fuisset si esset tradita, id, quod *non* factum esse ponitur. Melius Ernestius et Bakius: „*qui si, quum iam erat tradita servis, evasissent subito [ex balneis mulieris amici].*” Quibus nihil opponi potest nisi mutatio iusto maior; nam quod Orellius dicit suspicari se vitio typographi Ernestium *ex balneis* omisisse, parum dicit considerate; utique magis perspicue haec dicta essent si *ex latebris* aut plane nihil pro illo *ex balneis* legeretur; at necesse non est; *balnea* h. l. significat interiorem aedificii partem in qua ipsa balnea erant, oppositam illam vestibulo, in quo Licinius et servi fuisse dicebantur, cf. § 62. Mecum Baiteri coniecturam *iam ea tradita* probat Kayser, sed scripsit *qui si*, quo *mulieris amici* omittere coactus est. — *Evadere* de amicis dictum recte quoniam illi in balneas erant compacti et quasi detrusi cf. § 63. — *Ullam* pro *illam* paene necessarium puto. Ceterum F. habet „*quae si cum iam esset tradita.*”

67. „*ex quibus requiram quemadmodum latuerint aut ubi; alveusne ille an equus Troianus fuerit, qui tot invictos viros muliebri bellum gerentes tulerit ac texerit,*”

i. e. num illud in quo latuerint, fuerit alveus an equus Troianus. Perperam: alveus ipse est alter equus Troianus. Delendum est *an*. Sensit idem Bakius proponens: „*alveusne illic, ut equi Troani fuerit.*” Sed potest per iocum alveum quandam balnearum (in quo latuisse eos necesse erat) ipsum equum Troianum dicere. Paulo ante „(causa) ad testis tota traducta est: quos quidem ego, iudices, [testis] non modo sine ullo timore,” rell. Etiam varietas lectionis docet *testis* esse interpolatum; vidit iam Beier.

69. Locus obscurus, quoniam ipsa res, quae traditur, parum nota, sed numquam recte se habere possunt haec: (obscenissima fabula fuit de pyxide Clodiae servis tradita) „*percipitis animis,*

iudices, iam dudum quid velim vel potius quid nolim dicere. Quod etiamsi est *factum*, certe a Caelio non est; quid enim attinebat? *est enim ab aliquo fortasse* adulescente non tam insulso quam non verecundo. Sin autem est fictum non illud quidem modestum, sed tamen est non infacetum mendacium." *Factum* non recte se habet, adolescens enim dederat ingenii documentum (*non insulsum* se probavit); hoc fit verbis. Nec probandum *fortasse* post certam asseverationem per *est enim*: dicitur nunc: a Caelio non est, nam est *fortasse* ab alio. Denique *est* male collocatur post *tamen* propterea quod *mendacium* etiam ad *modestum* pertinet. Quid velim proposita alia lectione brevissime declarabo: „quod etiamsi est *facete dictum*, certe a Caelio non est; quid enim attinebat? *etenim* ab aliquo adulescente *est*, fortasse non tam insulso, quam non verecundo. Sin *totum* est fictum, non illud quidem modestum, sed tamen non infacetum mendacium *est*." Vix ad hunc locum respexit Quinctilianus VI. 3. 25: „(risus conciliatur) interim sine respectu pudoris, ut in illa pyxide Caeliana, quod neque oratori neque ulli viro gravi conveniat." Sed divinare possumus quid elegantes barbatuli Clodiae illudentes narraverint, pyxidem continuisse: sive poculum amatorium sive abortivum. At quae de Camurtio et Aesernio narrantur § 71 nocte sunt obscuriora et ita portentosa ut omnem fidem superent, si modo aliquantenus intellegimus quae per involucra iactantur. Tantum apparet, istos lege Lutatia de vi accusatos esse, et ad id exemplum provocasse accusatores, ut Caelium ea lege teneri ostenderent, Aesernium autem et Camurtium olim „nefario stupro persecutos esse" Vet- tium, quod Clodiam offendisset. Reliqua de *aeraria* fabula (Halmii codd. praeter St. Victoris *afraria*, Leid. B: *afraia*, Franc.: *affrania*, St. Victoris: *araria*) plane sunt incerta et fortasse cum Quadrantariae nomine nihil commune habent.

Traiecti, m. Januario 1880.

C. M. FRANCKEN.

AD ANNAEI SENECAE
CONTROVERSIA lib. II. 7. 9.

Unus pudicitiae fructus est pudicam credi, et adversus omnes inlecebras atque omnia delenimenta mulieribus ingeniis est veluti solum firmamentum in nullam incidere fabulam. NOVOS fortasse non in omnium existimationem occurrere (ll. occure) ET horrendum multa DEINDE ac (plerique ll. ad) VARIE DATURIS experimenta. Femina quidam pudicita EQUUS est atqui curandus est esse AD videri pudicam.

Kiessling ad h. l.: „de his frustis emendandis omnino desperandum ... Ultima scribenda esse: *aeque curandum est esse ac videri pudicam*, vidit Schulting.” At miror interpretes non perspexisse reliqua quoque certissima ratione emendari posse; omnes enim voculae in quibus sententia claudicat originem ducunt ex male intellectis litterarum compendiis: NOUOS frequenti litterarum errore ortum ex HOBUS i. e. HOMINIBUS. ΔĀTURIS in archetypo fuit ΔATURTS i. e. DANT VIRTUTIS. PUDICITDECUS denique = PUDICITIA DECUS. Itaque sic legendum:

HOMINIBUS fortasse non in omnium existimationem occurrere (i. e. non omnibus probari) EST horrendum, multaQUE INDE (i. e. idcirco) ac varia DANT VIRTUTIS experimenta (i. e. documenta). FEMINAE quidem unum pudicitia DECUS est, ATQUE curandum est esse ac videri pudicam.

Erat nempe controversia de muliere quae ostentanda virtute impudicitiae sibi suspicionem contraxerat.

Ceterum cf. IV praef. 4. *adversas res suas (leg. suae) virtutis experimenta faciunt.* Fortasse autem pro *occurrere* corrigendum *incurrere*, cf. I. praef. 2; 7. 1, II. 3. 15; IX. 4. 16; X. 4. 14.

H. T. KARSTEN.

LUCIANUS.

In *Piscatore* cap. 21 fin. Lucianus ad Philosophiam ita dicit:
 ἐμὲ δ' ἦν που κρατούμενον ἴδης καὶ πλείους ὥσιν αἱ μέλαιναι, σὺ
 προσθεῖσα τὴν σαυτῆς σῶζε με. Difficultatem huius loci ostendit
 Herwerden in *Mnemos.* 1879 pag. 320. sed non sustulit. Le-
 gendum: — καὶ ΜΙΑΙ πλείους ὥσιν αἱ μέλαιναι, namque sic
 demum Philosophia προσθεῖσα τὴν ἑαυτῆς ψῆφον reum servabat,
 qui ἴσων τῶν ψήφων γενομένων absolvebatur.

CARCINUS.

apud Diodorum Siculum V. 5.

λέγουσι Δήμητρός ποτ' ἄρρητον κόρην
 Πλῦτωνα κρυφίοις ἀρπάσαι βουλεύμασι
 δῦναί τε γαίης ἐς μελαμΦΑεῖς μυχοῦς.

Similiter editur in Euripidis *Helena* vs. 517.

Μενέλαος οὐπω μελαμΦΑεῖς
 οἷχεται δι' ἔρεβος.

Sed absurdum vocabulum est μελαμΦαῖς quasi dicas *atra lux* pro *atra caligo*. Emenda μελαμβαθεῖς et μελαμβαθές ut
 apud Aeschylum in *Prometh.* vs. 219.

Ταρτάρου μελαμβαθῆς κευθμών.

AD GALENUM.

Tom. X. pag. 2. ἔμοιγε ἔνιοι πολλάκις ἐπετίμησαν — ὥς οὐθ' ἑαυτῷ μέλλοντι χρησίμῳ γενήσεσθαι οὔτε ἐκείνοις εἰ μὴ CΧΟλάσαιμί τι τῆς τσαύτης περὶ τὴν ἀλήθειαν σπουδῆς. Emenda: εἰ μὴ ΧΑλάσαιμι.

Tom. XI. pag. 337. ἔφη — ἥπάρ ποτε χοίρειον εἷς τι προάξειον κομίζων ΠΗξάσης τῆς γαστρὸς ἀποθέσθαι κατὰ βοτάνης αὐτό. Inepte vertunt *coagulato ventre*, at tu repone ἘΠΕΙξάσης τῆς γαστρὸς.

Tom. XV. pag. 167. ὁμοίον τί μοι δοκοῦσι πεπονθέναι οἱ πολλοὶ τῶν ἐξηγητῶν — τῷ νοσοῦντι μὲν ὑδερικῶς ἀνθρώπῳ, παρωνυχίαν

δὲ αὐτοῦ θεραπεῦσαι φιλότιμον τὸν ἰατρὸν ἀξιοῦντι. *Interpres: medicum exprocebat ut suam diligenter redemptam curaret.* Repone nomen proprium nobilissimi medici: φιλότιμον τὸν ἰατρὸν. Plutarchus *de adulate et amico* pag. 73 b. ἰατρὸς φιλότιμος ἐμπύου περὶ ἥπαρ ἀνθρώπου δείξαντες αὐτῷ τὸν δάκτυλον ἡλκωμένον Οὐκ ἔσι σοι, εἶπεν, ὦ τᾶν, περὶ παρωνυχίας. cf. *de audiendo* pag. 43 b. τὸ ὑπὸ φιλοτίμου πρὸς τὸν ἐμπυον καὶ φθισιῶντα ῥηθέν· — οὐκ ἔσι σοι, ὦ βέλτισε, περὶ παρωνυχίας ὁ λόγος.

Tom. XVIII. 2. pag. 520. περὶ δὲ τῶν ἰξύων οὐκ ἔχω διατείνεσθαι· — ὁ ποιητὴς ἐνικῶς εἶπεν.

περὶ ζώνην

βάλλεται ἰξύν ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν.

Misere haec corrupta sunt sed nullo negotio ex Homero corriguntur, qui dixit *Odyss. E. 231.*

περὶ δὲ ζώνην βάλετ' ἰξυῖ

καλὴν χρυσεῖην, κεφαλῇ δ' ἐφύπερθε καλύπτρην.

et *Odyss. K. 544.*

περὶ δὲ ζώνην βάλετ' ἰξυῖ

καλὴν χρυσεῖην, κεφαλῇ δ' ἐπέθηκε καλύπτρην.

Iam vides quid Galenus scripserit, simul vides eius μνημονικὸν ἀμάρτημα, nam confudit hos locos cum *Πiad. E 181.*

ζώσατο δὲ ζώνην ἑκατὸν θυσάνοις ἀραρυῖαν.

Tom. XI. pag. 461. εἰ μὲν οὖν ἀποσητέον ἐς τὰς αἰσθήσεις οὐδεμίαν ἔχομεν ἀποδείξιν οὐθ' ἡμεῖς ὦν νῦν εἰρήκαμεν οὐτ' Ἐμπεδοκλῆς ὠδὶ γράφων·

ἡέλιον μὲν θερμὸν ὄραν καὶ λαμπρὸν ἀπάντη.

Una literula correcta legendum: ἀπισητέον ἐς τὰς αἰσθήσεις, *sensibus non est credendum.*

Tom. VIII. pag. 585. σὺ δὲ ἡμᾶς ἀξιοῖς πολλὰς ἐκμαθεῖν δέον αὐτὸν ἐκμανθάνειν μίαν οὕτω μὲν ἸΔΙΑΝ, οὕτω δὲ κοινήν ἄπασιν, οὕτω δ' εὐγλωττον. *Corrigendum ἡδεῖαν pro ἰδίαν.* Recte pag. 586. παρεῖς τὴν ἡδίστην — διάλεκτον.

C. G. C.

AD GALENUM.

Περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας
τῶν ἐν τῇ ἐκάστου ψυχῇ ἰδίῳ παθῶν.

Κλαυδίου Γαληνοῦ ἅπαντα. Curavit C. G. Kühn.
Tom. V. pag. 1—57. Lipsiae 1828.

Perdignus lectu hic Galeni liber ex pessimo Codice editus flagitiose corruptus est et aliis mendis obsitus et lacunis hians, quas sentire et animadvertere possumus, sed sarcire et explere praeter pauculas non possumus.

Huius libri locos nonnullos in integrum restituere iuvat: de quibus autem locis antea in hac *Mnemoseyne* egimus verbo monere erit satis.

Pag. 3. πάντας ἀνθρώπους ὁρῶμεν ἑαυτοὺς ὑπολαμβάνοντας ἥτοι γε ἀναμαρτήτους εἶναι παντάπασιν ἢ ὀλίγα καὶ σμικρὰ ΔΙΑΛΟΓΟΥ σφάλλεσθαι καὶ τοῦτο μάλιστα πεπονθότας οὕς ἄλλοι πλεῖστα νομίζουσιν ἀμαρτάνειν. Ridemus ad haec, quoniam tanquam in haec tempora scripta sunt, quibus videmus ἑαυτοὺς ὑπολαμβάνοντας ἀναμαρτήτους εἶναι, οὕς ἄλλοι πλεῖστα νομίζουσιν ἀμαρτάνειν. Quanto verior est hisce et sanior celebrata Galeni sententia, quae legitur in libro περὶ συνθέσεως Φαρμάκων Tom. XII. pag. 535: χαλεπὸν ἄνθρωπον ὄντα μὴ διαμαρτάνειν ἐν πολλοῖς τὰ μὲν ὅλως ἀγνοήσαντα, τὰ δὲ κακῶς κρίναντα, τὰ δὲ ἀμελέστερον γράψαντα. Sed quid tandem est διὰ λόγου σφάλλεσθαι? Inepte Interpres: *parum et modice per rationem falli*. Scribendum videtur: ὀλίγα καὶ σμικρὰ ΔΙΟΛΟΥ (διδόλου) σφάλλεσθαι.

Pag. 4. ὅσοι δ' ἐαυτοὺς ἁπειλήφασιν εἶναι ἀρίστους — μέγιστα καὶ πλείστα τούτους ἐώρακα σφαλλομένους. Legendum ἁπειλήφασιν.

Pag. 5. ὅπως ἂν κάκεῖνοι γυμνασθῶσιν πρὸς ὁδὸν εὐρεῖν τῆς γνώσεως τῶν ἀμαρτημάτων, ὥσπερ καὶ σέ μοι λέγειν ἠξίωσα καὶ μέχρι ΤΟCΑΤΤΑ δοκοῦν ἀπεφῆνω διεσιώπησα. Supplendum γυμνασθῶσιν πρὸς ΤΟ ὁδὸν εὐρεῖν. Tum scribe: τὸ CΑΤΤΩΙ (τὸ σ α υ τ ῶ) δοκοῦν ἀπεφῆνω.

Pag. 6. ὁ δὲ Πλάτων ἀποδίδωσι καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ γιγνομένου. τυφλῶττον γάρ, φησί, τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον. In decantato Platonis loco rescribendum aut τυφλώττει aut τυφλοῦται. Apud Platonem legitur *de Legibus* pag. 731. e. τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ὁ φιλῶν, sed agmen imitatorum, quos recenset Wyttenbach ad Plutarchum *de discernendo adulate ab amico* pag. 48. e. ostendit veram lectionem hanc esse: τυφλοῦται γὰρ περὶ τὸ φιλούμενον ΤΟ ΦΙΛΟΤΝ.

Sequitur εἴπερ οὖν ἕκαστος ἡμῶν ἐαυτὸν ἀπάντων μάλιστα φιλεῖ, in quo obversabatur Galeno dictum Euripidis:

ἐκεῖνο δὴ πέπονθ' ὅπερ πάντες βροτοὶ
φιλῶν μάλισ' ἐμαυτὸν οὐκ αἰσχύνομαι.

Pag. 6. εἰ γὰρ μήΤΕ τοῦ φιλεῖν τις ἐαυτὸν ἀποσῆσαι δύναται τυφλώττειν ἀναγκαῖόν ἐστι τὸ φιλοῦν περὶ τὸ φιλούμενον. Lege: ΜΗ τοῦ φιλεῖν et ἀποσῆσαι. In sqq. supple: οὐδ' (ἂΝ) ἐγὼ τὸν ἀναγιγνώσκοντα τόδε τὸ βιβλίον ἠξίου ἐπισκέψασθαι — εἰ μὴ χαλεπὸν ἦν τὸ πρᾶγμα.

Ἀποσῆναι τοῦ φιλεῖν dicitur ut pag. 14. οὐ μὲν ἀφίστασθαι χρὴ τοῦ βελτίω ποιεῖν ἐαυτόν. et pag. 15. μὴ τοίνυν — ἀφισώμεθα τοῦ βελτίονα τὴν ψυχὴν ἐργάζεσθαι.

Pag. 8. ἐὰν ἴδῃς αὐτὸν ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων — οἰκίας ἀπιδόντα συνεχῶς, γίγνωσκε μάτην ἀκηκοέναι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ἀληθεύειν ἅπαντα. — δεύτερον ἢ πρυσγορεύοντα ἢ παραπέμποντα τοῖς τοιούτοις ὁρῶν ἐαυτὸν ἢ καὶ συνδειπνοῦντα. Corrigendum: παραπέμποντα ΤΟΥC τοιούΤΟΥC, et ὁρῶν Αὐτόν.

Post pauca scribit pag. 9. τὸν δὲ μὴ πρυσγορεύοντα μήτε

συνδειπνοῦντα ΚΑΙ τοῖς πολὺ δυναμένοις ἢ πλουτοῦσι Κεκολασμένη τῇ διαίτῃ χρώμενον. Transponenda est vocula καί in hunc modum: μήτε συνδειπνοῦντα τοῖς πολὺ δυναμένοις ἢ πλουτοῦσι ΚΑΙ κεκολασμένη τῇ διαίτῃ χρώμενον.

Προσαγορεύειν apud Galenum dicitur de iis, qui Romae ante lucem tota urbe trepidantes ibant salutatum. Cf. Tom. VI pag. 758. ὅσοι δὲ βίον ἡσύχιον εἶλοντο μήτε πρὸ ἡμέρας ἀνάγκην ἔχοντες ἐπὶ τὰς τῶν πολὺ δυναμένων ἀπιέναι θύρας — μήτε εἰς οἶκον ἐπανερχομένους αὐτοὺς παραπέμπειν. Horatius:

*forumque vitat et superba civium
potentiorum limina.*

Acerbe queritur Galenus Tom. X. pag. 2. se frustra laborare μηδενὸς τῶν νῦν ἀνθρώπων ὥς ἔπος εἰπεῖν (περὶ) ἀλήθειαν σπουδάζοντος ἀλλὰ χρήματά τε καὶ δυνάμεις πολιτικὰς καὶ ἀπλήσους ἡδονῶν ἀπολαύσεις ἐζηλωκότων. *philosophiam, inquit, contemunt, caeteras artes negligunt*, ἀλλ' ἔμοιγέ καὶ τῶν πάνυ δοκούντων με φιλεῖν ἔνιοι πολλάκις ἐπετίμησαν ὥς πέρα τοῦ μετρίου (περὶ) τὴν ἀλήθειαν σπουδάζοντι καὶ ὥς οὔτε ἑαυτῷ μέλλοντι χρησίμῳ γενέσεσθαι παρ' ὅλον τὸν βίον οὔτ' ἐκείνοις εἰ μὴ σχολάσαιμι (*lege* ΧΑλάσαιμι) μὲν τι τῆς τοσαύτης περὶ τὴν ἀλήθειαν σπουδῆς, προσαγορεύοιμι δὲ περιερχόμενος ἔωθεν, εἰς ἐσπέραν τε συνδειπνοῖμι τοῖς δυναμένοις· ἐκ τούτων γὰρ καὶ φιλεῖσθαι καὶ προσάγεσθαι καὶ [τοὺς del.] τεχνίτας πιστεύεσθαι. et post pauca: ἀπάντων δι' ὅλης ἡμέρας ἀσχολουμένων ἔωθεν μὲν ἐν προσαγορεύσεσι κοινῇ, μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη σχιζομένων ἐπὶ μὲν τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς δίκας οὐ σμικροῦ τινος ἔθνους, ἐπὶ δ' αὖ τοὺς ὀρχησάς τε καὶ τοὺς ἡνιόχους ἐτέρου πλείονος, οὐκ ὀλίγου δὲ τινος ἄλλου τοῖς κύβοις ἢ τισιν ἔρωσιν ἢ λουτροῖς ἢ μέθαις ἢ κώμοις σχολάζοντος, *deinde sub vespertam, inquit, ad convivium conveniunt* καὶ πειδὰν ἐμπλησθῶσιν οἴνου — προπίνουσι μὲν ἀλλήλοις, ἀμιλλῶνται δὲ περὶ μεγέθους ἐκπωμάτων· ἄριστος γὰρ ἐν τούτοις — ὁ παμπόλλας καὶ μεγίστας ἐκπιὼν κύλικας. et pag. 6. *vetorum medicorum*, inquit, οὐδεὶς οὔτε ἔωθεν ἐπὶ τὰς τῶν πλουσίων ἐφοίτα θύρας προσαγορεύσων αὐτοὺς οὔτ' εἰς ἐσπέραν δειπνησόμενος. et Tom. X. pag. 609. se studiis vacare scribit ἐν ᾧ προσαγορεύουσιν ἄλλοι περιθέοντες ὅλην τὴν πόλιν ἐν κύκλῳ καὶ συνδειπνοῦσι καὶ παραπέμπουσι τοὺς πλουτοῦντάς τε καὶ δυναμένους.

Quales illa tempora et illi mores tulerint medicos et alibi

narrat saepius et Tom. X. pag. 4. ὁ Θεσσαλὸς ἐκεῖνος ἐν τὰ ἄλλα μόνον ἐκολάκευε τοὺς ἐπὶ τῆς Ῥώμης πλουσίους ἀλλὰ καὶ τῷ μῆσιν ἐξ ἐπαγγείλασθαι διδάξειν τὴν τέχνην. Itaque quod proverbio dicitur ex *sutore medicus* tum Romae fiebat: διὰ τοῦτο καὶ σκυτοτόμοι καὶ τέκτονες καὶ βαφεῖς καὶ χαλκεῖς ἐπιπηδῶσιν ἤδη τοῖς ἔργοις τῆς ἰατρικῆς τὰς ἀρχαίας αὐτῶν ἀπολιπόντες τέχνας. Non mirum est igitur huiuscemodi medicos ab aegrotantium cognatis male mulcari. vid. Tom. X. pag. 676. κληθέντες ἅμα πάντες οἱ ἐξ ἀρχῆς ὄρωντες ἰατροὶ μονοῦ διασπασθῆναι πρὸς τῶν οἰκείων τοῦ κάμνοντος ἐκινδυνεύσαμεν. et post pauca: ἐκεῖνοι (οἱ ἰατροὶ) μὲν οὖν ὠχρότεροι καὶ ψυχρότεροι τοῦ νοσούντος αὐτοῦ γενόμενοι μηχανὴν τινα ἐβουλεύσαντο Φυγῆς.

Pag. 9. παρακαλέσας ὃ, τι ἂν σοὶ βλέπῃ τῶν εἰρημένων παθῶν εὐθέως δηλοῦν. Perit praepositio: ὃ, τι ἂν ἔΝ σοὶ βλέπῃ.

Pag. 9. καὶν ὑπόσχηται δηλώσειν — καὶ πεῖτα πλειόνων ἡμερῶν μεταξὺ γιγνομένων μηδὲν εἶπῃ, συνδιατρίβων δηλονότι μέμψῃ τῷ ἀνθρώπῳ αὐθὶς τε παρακάλεσON ἔτι λιπαρώτερον. Repone imperativum μέμψAI.

Pag. 9. παρακάλεσον — ὃ, τι ἂν ὑπὸ σοῦ βλέπῃ παθῶν πραττομένων εὐθέως μηνύειν. Emenda: βλέπῃ ΜΕΤΑ παθῶν πραττόμενON. ut pag. 11. μὴ τοίνυν πισεύσῃς τῷ λέγοντι μηδὲν ἑωρακέναι μετὰ παθῶν ὑπὸ σοῦ πραττόμενον.

Pag. 9. εἰάν δὲ εἶπῃ σοι διὰ τὸ μηδὲν ἑωρακέναι περὶ σὲ τοιοῦτον ἐν τῷ μεταξὺ διὰ τοῦτο μηδ' αὐτON εἰρηκέναι μὴ πεισθῆς εὐθέως. Quamquam negligens admodum scriptor Galenus est et saepius σολοικίζει, nonnumquam etiam βαρβαρίζει, tamen eum fugere non poterat μηδ' αὐτOC εἰρηκέναι dici oportere.

Pag. 9. μὴ οἰηθῆς ἀναμάρτητος ἐξαίφνης γεγόνεναι ἀλλὰ δυσὶν θάτερον· ἢ διὰ ῥαθυμίαν οὐ προσεσχηκέναι σοι τὸν παραβεβλημένον φίλον ἢ ἔλεγχον αἰδούμενον σιωπᾶν. Stulto errore sic scribitur pro παρακεκλημένον, ut pag. 9. αὐθὶς παρακάλεσον ἔτι λιπαρώτερον. et p. 13. τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐτοίμους ὄντας τοῖς πέλας ἐπιτιμᾶν καὶν μηδεὶς αὐτοὺς παρακαλῇ. et sic alibi passim.

Pag. 10. θεώμενος ἅπαντας ἀνθρώπους καθ' ἐκάστην ἡμέραν μυρία μὲν ἀμαρτάνοντας, οὐ μὲν ἑαυτούς γε παρακολουθοῦντας. Legendum Αὐτούς γε. Recta oratio est μυρία μὲν ἀμαρτάνουσιν, αὐτοὶ δὲ οὐ παρακολουθοῦσιν. *Sercenta quotidie peccant, inquit, sed id ipsi non sentiunt.* Stolidè interpres: *non tamen se ipsos assequi.*

Vitiose Galenus et aequales omnes utuntur verbo θεᾶσθαι pro ὁρᾶν et θεασάμενος pro ἰδών, quasi nihil interesset. Sic dixit pag. 6. τῶν δ' οἰκείων ἀθέατοι καθέσαμεν pro τὰ δ' οἰκεῖα οὐχ ὁρῶμεν.

Pag. 11. τούτῳ τῷ λόγῳ τὸν ἡμέτερον ἀντίθεος — ὅτι ΜΗΝ ὁ σοφὸς ἀναμάρτητός ἐστι τὸ πάμπαν. Quid sibi vult μὲν in tali loco? Lege: ὅτι ΜΟΝΟC ὁ σοφὸς ἀναμάρτητος. cf. pag. 4. ἀκριβῶς μὲν γὰρ ὁ σοφώτατος μόνος ἂν ἑαυτὸν γνοίη, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἀκριβῶς μὲν οὐδεὶς, ἦττον δὲ καὶ μᾶλλον ἕτερος ἑτέρου.

Pag. 11. καὶ διὰ τοῦτο τῶν παλαιοτάτων φιλοσόφων ἀκούσεις ὁμοιΟΝ εἶναι θεῷ τὴν σοφίαν. ἀλλὰ σύ γε θεῷ παραπλήσιος ἐξαίφνης οὐκ ἂν ποτε γένοιο. Perinepte interpres: *similem deo esse sapientiam.* Emenda ὁμοίΩCIN θεῷ εἶναι τὴν σοφίαν, ex celebrato loco Platonis in ΤΗΡΑΤ. pag. 176 b. ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν· ὁμοίωσις δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι.

Sequitur: ὅπου γὰρ οἱ δι' ὅλου τοῦ βίου ἀπάθειαν ἀσκήσαντες οὐ πιθεύοντες τελέως αὐτὴν ἐσχηκέναι πολὺ δήπου μᾶλλον ὁ μηδέποτε ἀσκήσας σύ. Corrige: οὐ πιθεύονταΙ.

Pag. 11. ἦτοι μὴ βουλόμενον ὠφελεῖν σε νόμιζε λέγειν οὕτως — ἢ φυλαττόμενον ὑπὸ σοῦ μισηθῆναι, τάχα δὲ καὶ εἰδέναι σέ ποτε πρὸς τὸν ἐπιτιμήσαντα καὶ δυσχεράναντα τοῖς σοῖς ἀμαρτήμασί τε καὶ πάθεσιν, ut haec intelligi possint transponenda sunt in hunc modum: εἰδέναι σέ ποτε δυσχεράναντα πρὸς τὸν ἐπιτιμήσαντα τοῖς σοῖς ἀμαρτήμασιν.

Continuo sequitur: ὥς· εἰκότως σιωπᾶν ἢ πιθεύειν μὴ ἀληθεύΟΝΤΑ σε λέγοντα βούλεσθαι ἕκαστον εἰδέναι ὧν ἀμαρτάνεις. Compositio loci clamat ἀληθεύΕΙΝ rescribi oportere.

Pag. 12. ἐξ αὐτοῦ δὲ τούΤΟΤ διασκέψασθαι πρότερον ἀληθῶς ἢ ψευδῶς ἐπετίμησέ σοι μεγάλης ὠφελείας αἰσθήσει. Imo vero ἐξ αὐτοῦ δὲ ΤΟΤ διασκέψασθαι.

Pag. 13. ἐὰν οὖν τις ᾗτοι πολλὰ δυνάμενος ἢ καὶ πλούσιος ἐθέλῃ COI γενέσθαι καλὸς καὶ γαλῶς, ἀποθέσθαι πρότερον αὐτόΝ δεήσει. Vera lectio est ἐθέλῃ CHI γενέσθαι et ἀποθέσθαι πρότερον αὐτΑ (id est τὴν δύναμιν καὶ τὸν πλοῦτον) δεήσει.

Pag. 14. αὐτὸς παρακολουθήσεις καὶ γνώσῃC ἡλίκα πρόσθεν ἦν ἃ ἡμάρτανες. Γνώσω pro γνώσομαι barbarum est, sed Galenus γνώσῃ scripserat. Apud Galenum et aequales perinde ut apud Atticos secunda persona verborum in — ομαι — ῃC habet, non — ΗΙ. Sed grassantur in his librarii et apud veteres et apud sequiores.

Pag. 14. δεῖται γὰρ ἀσκήσεως ἕκαστος ἡμῶν σχεδὸΝ ὅλου τοῦ βίου πρὸς τὸ γενέσθαι τέλειος ἀνὴρ. Supplendum: σχεδὸΝ ΔΙ' ὅλου τοῦ βίου. Apparet cur praepositio interciderit.

Pag. 16. ἐγὼ δὲ μεираκίον ὦν ἔτι ταῦτ' ἀκούσας ἐπεῖδον ἄνθρωπον — λακτίζοντα τὴν θύραν καὶ λοιδορούμενον τοῖς θεοῖς — ἐμίσησα τὸν θυμὸν οὕτως ὥστε μηκέτι ὀφθῆναι δι' αὐτὸν ἀδημονοῦντά με. Pro ἐπεῖδον repetita syllaba lege ἐπῃC εἶδον. Praeterea pro ἀδημονοῦντα ex rei natura emenda: ἀCΧημονοῦντα, ut post pauca: ἀόργητος μὲν γὰρ εὐθέως ἅμα τῷ βουλευθῆναι γενέσθαι τις οὐ δύναται, κατασχεῖν δὲ τὸ τοῦ πάθους ἄσχημον δύναται. Et pag. 27. αἰσχροὺς θέαμα διὰ θυμὸν ἄνθρωπος ἀσχημονῶν.

Pag. 17. ἐγὼ — διὰ παντὸς ἐφύλαξα τοῦ βίου τὸ μηδέποτε τυπτῆσαι τῇ χειρὶ μου μηδένα τῶν οἰκετῶν, ὅπερ ἡσκηταί μου καὶ τῷ πατρὶ καὶ πολλοῖς ἐπετίμησε τῶν φίλων περιθλάσασιν ΕΤΡΩΝ ἐν τῷ πατάξαι κατὰ τῶν ὀδόντων οἰκέτας ἀξίλους εἶναι λέγων ἐπὶ τῇ γενομένῃ φλεγμονῇ καὶ σπασθῆναι καὶ ἀποθανεῖν, ὅπου γε ἐξῆν αὐτοῖς καὶ νάρθηκι καὶ ἱμάντι μικρὸν ὕπερον ἑΦΟΡΙCAI πληγὰς ὅσας ἡβούλοντο. Perspicuum est περιθλάσασιν ΝΕΤΡΩΝ ἐν τῷ πατάξαι emendari oportere: hinc enim ἡ φλεγμονή nata est, quam dicit.

In fine loci corrige: ἐξῆν αὐτοῖς — μικρὸν ὕπερον ἑΜΦΟΡΗCAI

πληγὰς ὅσας ἠβούλοντο. Perinde est dicere πληγὰς ἐμβάλλειν et ἐντείνειν et ἐμφορεῖν, quibus omnes promiscue utuntur.

Pag. 18. ἐπεὶ δὲ διεσιώπησεν ὁ πεπονθὼς αὐθις ἠξίωσεν ὁ Ἀδριανὸς αἰτεῖν ὅ, τι βούλοιτο· τὸν δ' ἄρνοῦντα ἄλλων μὲν οὐδὲν, ὀφθαλμὸν δ' αἰτῆσαι. Corrigendum: τὸν δὲ Θαρροῦντα ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὀφθαλμὸν δ' αἰτῆσαι.

Pag. 18. γενομένοις οὖν ἡμῖν ἐν Κορίνθῳ πάντα μὲν ἔΔΩΚΕ τὰ σκεύη καὶ τοὺς οἰκέτας ἀπὸ Κεγχρεῶν εἰς Ἀθήνας ἐκπέμψαι. Pro absurdo ἔδωκε restituendum esse arbitror: ἔΔΟΚΕΙ (ἔδόκει) ἐκπέμψαι.

Pag. 16. θυμωθεὶς οὖν — ἐν θήκῃ περιεχομένην μάχαιραν ἀνελόμενος ἅμα τῇ θήκῃ καταφέρει ΤΗΝ κεφαλὴν οὐ πλατεῖς ἐπενεγκῶν — ἀλλὰ κατὰ τὸ τέμνον τοῦ ξίφους. Corrigendum esse censeo καταφέρει ΤΗC κεφαλῆC οὐ πλατεῖΑΝ ἐπενεγκῶν. Noto et frequenti usu dicitur καταφέρειν τινός ut καθικνεῖσθαι τινος.

Eadem opera emendabis locum Tom. XVIII. 1. pag. 254. οὐκ ἐμοῦ σωφρονίζοντος ἀλλ' Ὀδυσσεὺς τινὸς ἐδεῖτο τοῦ τῷ σκήπτρῳ καθέζομένου, imo vero καθιζομένου. Lucian. Symp. 16: τάχα δ' ἂν τινος καθίκετο τῇ βακτηρίᾳ.

Pag. 19. ὁ δὲ φίλος ὁ Κρῆς ἑαυτοῦ καταγνοὺς ΜΕΓΑΡΑΣ εἰσάγει με λαβόμενος τῆς χειρὸς εἰς οἶκόν τινα καὶ προσδοὺς ἱμάντα καὶ ἀποδυσάμενος ἐκέλευε μασιγοῦν αὐτὸν ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ τοῦ κατάρτου θυμοῦ βιασθεὶς. Sine controversia corruptum est Μεγάρας, namque Athenis id quod narrat actum est. In Attica homo suos servos tam male mulcaverat. Constituerat (pag. 18) Corintho πεζῇ διὰ Μεγάρων πορεύεσθαι. καὶ δὴ διελθόντων ἡμῶν Ἐλευσίνα καὶ κατὰ τὸ Θριάσιον ὄντων incensus ira servos gladio percussit, quo facto καταλιπὼν ἡμᾶς εἰς Ἀθήνας ἀπῆρε βαδίζων εὐθέως, et vulneratos servos ἡμεῖς ἐσώσαμεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Itaque mendosum esse constat ΜΕΓΑΡΑΣ, sed quid in ea scriptura delitescat diu me torquens exputare non potui.

Pergit narrare pag. 19. ἐμοῦ δέ, ὡς εἰκὸς, γελῶντος ἔδειτο προσπίπτων τοῖς γόνασι μὴ ἄλλως ποιεῖν. εὐδηλον οὖν ὅτι μᾶλλον ἐποίει με γελᾶν ὅσῳ μᾶλλον ΕΝΕΚΕΙΝΩΙΤΩΙ μασιγῶθῆναι ΘΕΩ-μενος. Planum est in his male latere: ὅσῳ μᾶλλον ἐνέκειτο μασιγῶθῆναι δεόμενος.

Pag. 20. ὑπεσχόμενῃ αὐτῷ δώσειν πληγὰς εἰ ΜΕΝΤΟΙ παράσχῃ καὶ αὐτὸς ἐν ᾧ ἂν αἰτήσω σμικρὸν πάνυ. Legendum: εἴ μοί τι παράσχοι καὶ αὐτός.

Pag. 21. οὕτω καὶ σὺ παράγγειλον σαυτῷ μήτ' αὐτὸς διὰ τῶν σαυτοῦ χειρῶν οἰκέτην πληῆξαι μήτ' ἄλλῳ προστάξαι παρ' ὃν ἂν ὀργισθῆς χρόνον ἀλλ' εἰς τὴν ὑσέρΑΝ ΑΝΑΚΑΛΕCΑCΘΑΙ. Dubitasne quin verum sit: εἰς τὴν ὑσερΑΙΑΝ ἀναβαλέσθαι?

Pag. 22. πολλῷ γὰρ ἄμεινόν ἐστι μηκέτι ζέοντος τοῦ θυμοῦ πράττειν ἢ πράττεις ἔξω τῆς ἀλογίστου μανίας γενόμενον ὅποτε καὶ τῷ λογισμῷ τὸ πυκτεῦον εὐρήσεις. Potestne absurdior ulla scriptura esse quum τὸ πυκτεῦον? Quid est autem reponendum? Nempe τὸ ποιητέον εὐρήσεις. Permutantur in libros ΟΙ et Τ non secus quam ΑΙ et Ε, et in Codicibus paullo vetustioribus Β et Η et Κ scribuntur ductu tam simili ut vix oculis discerni possint. Sic supra vidimus παρακεκλημένον stolidissime in παραβεβλημένον conversum.

Pag. 24. καθάπερ εἴ τις ἐπεθύμησε νομίζεσθαι μὲν ὑγιαίνειν τὸ σῶμα, νοσΕΙ δὲ κατ' ἀλήθειαν. Lege νοσΕΙΝ.

Pag. 26. ἀνεψύχθῃ σοῦ ἡ θύρα διὰ παντὸς τῆς οἰκήσεως, ἔξεσι τοῖς συνήθεσιν εἰσιέναι πάντα καιρόν. Scribendum ἀνεψύχθΩ et ἐξέσΩ, ut post pauca legitur: διὰ παντὸς, ὡς εἶπον, ἐξουσία τοῖς συνήθεσιν ἔσω κατὰ πάντα καιρόν εἰσιέναι.

Pag. 26. σὺ δὲ σαυτὸν αἰδοῦ μάλιστα πειθόμενος τῷ Φάντι·
πάντων δὲ μάλισ' αἰσχύνεις σαυτόν.

Galenus τὰ χρυσᾶ ἔπη, quae Pythagorae nomine ferebantur, tenebat memoriter et bis quotidie recitabat. pag. 30. ἐγὼ δὴποτε καὶ ταύτας δὴ τὰς Φερομένας ὡς Πυθαγόρου παραινέσεις εἴθισα

δὲς τῆς ἡμέρας ἀναγιγνώσκειν μὲν τὰ πρῶτα, λέγειν δ' ἀπὸ στόματος ὕστερον, ubi pro εἴθισα requiro εἴθισΜΑΙ.

Indidem sumsit pag. 7. ὁρθῶς γὰρ ἔοικεν εἰρῆσθαι τὸ „μέτρον ἄριστον.”

Pag. 28. ὁ δ' ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ κολάζειν Ἀλογίαν τινὰ ἔχειΝ πρὸς τήνδε. Lege ἈΝΑλογίαν τινὰ ἔχειΙ πρὸς τήνδε.

Pag. 28. γίνεται δὲ ἡ κόλασις τῆς δυνάμεως ἐν τῷ μὴ παρέχειν αὐτῇ τῶν ΠΡΟθυμουμένων ἀπόλαυσιν. Nullus hic verbo προθυμεῖσθαι locus est: itaque duce sententia reponendum: τῶν ἘΠΙθυμουμένων. Quod quisque cupit appellatur τὸ ἐπιθυμούμενον.

Pag. 29. παρακαλέσεις μάτην ἡμᾶς ὡσαύτως ἐκείνῳ τῷ δεομένῳ βοηθήσΑCΘΑΙ καὶ τὸ πάθος ἐκκόψαι. Χαίρομαι non est magis ineptum quam βοηθοῦμαι. Lege: βοηθῆσαι τε καὶ τὸ πάθος ἐκκόψαι.

Pag. 30. ἃ γὰρ περὶ τοῦ θυμοῦ λέλεκται — ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἄλλων παθῶν ἡγοῦ λελέχθαι. πρῶτον μὲν ὡς ἐτέρῳ ἐστὶ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν ἐπιτρεπτέον, οὐχ ἡμῖν αὐτοῖς. εἴθ' ὅτι μὴ τοὺς τυχόντας τούτους ἐπισατεῖν ἀλλὰ πρεσβύτας ὡμολογημένους ΜΕΝ εἶναι καλοὺς καὶ γαθοὺς ἐξηγητὰς μὲν οὖν ΔΕ καὶ πρὸ ἡμῶν αὐτῶν ἐπὶ πλεον ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς ἔνεκα ἔξω παθῶν εἶναι. Manifestum est mendosum esse ἐξηγητὰς μὲν οὖν, sed facile apparet ex particulis ΜΕΝ et ΔΕ in corruptis syllabis latere *participium perfecti passivi*, quod participio ὡμολογημένους respondeat. Itaque certa emendatione reponendum: ἐξηΤΑCΜΕΝΟΤC δὲ καὶ ΠΡΟC ἡμῶν αὐτῶν.

Scriba nihil cogitans quum sibi ἘΞΗΓΗΤΑC videre videretur μὲν οὖν dedit pro — ΜΕΝΟΤC et sic omnia perdidit.

Ἐξητασμένους ΠΡΟC ἡμῶν solet Galenus dicere, qui more Tragicorum ex dialecto Ionica pro ὑπό τινος verbis passivis addit πρὸς τινος. ut pag. 39. καταγιγνώσκεισθαι πρὸς τῶν διδασκάλων. et pag. 42. πρὸς ἀπάντων ἀνθρώπων ἐπαινεῖται.

In sqq. expunge ἔνεκα ex dittographia (ἐν ἐκείνοις) natum et nihil superest difficultatis.

Pag. 32. καὶ διὰ τοῦτο ΤΑΙC μὲν οἶνοφλυγΙΑΙC ἔσιν ἰδεῖν ἡδομένους, ὅταν πίνοντες ὑπερβάλλωνται τοὺς συμπότας. Sublato duplici mendo scribendum: ΤΟΤC μὲν οἶνόφλυΓΑC ἔσιν ἰδεῖν ἡδομένους ὅταν — ὑπερβάλλωνται. Οἶνόφλυξ pro *temulento* et apud alios saepe legitur et frequens est apud Hippocratem, unde Galenus sumsit.

Pag. 33. — μεμνημένους τῶν καλῶς εἰρημένων, ὧν καὶ τοῦτ' ἔσιν· Ἐκλέγου βίον ἄριστον, ἡδὺν δ' αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσεται. Praeclara et a multis celebrata sententia est, sed corrigendum: ἡ συνήθεια ποιήσΕΙ pro ποιήσεται. Plutarchus *de exilio* pag. 602. c. τὸ γὰρ καλὸν ἐκεῖνο παράγγελμα τῶν Πυθαγορείων· Ἐλοῦ βίον ἄριστον, ἡδὺν δὲ αὐτὸν ἡ συνήθεια ποιήσει.

Pag. 35. τάχα μὲν οὖν οὔσης καὶ ἄλλης τινὸς ὁδοῦ πρὸς τὸ καλὸν κάγαθόν γενέσθαι, μὴ γιγνώσκων δ' εὔρεῖν αὐτὴν ἐχρησάμην τε δι' ὅλου τοῦ βίου ταύτῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀφθόνως δηλῶν παρεκάλουν ἀντιδιδόναι [τε καὶ ἀποδοῦναι] τι καὶ ἀντιδιδάσκειν εἴ τινα ἑτέραν αὐτοὶ γιγνώσκουσι καλοκαγαθίας ὁδόν. Verba τε καὶ ἀποδοῦναι, quae sententia loci respuit, ex dittographia nata sunt. Ἀποδοῦναι habet locum ubi quis reddit quod antea acceperisset, sed Galenus idem dicit quod Horatius:

*si quid novisti rectius istis
candidus imperti, si non, his utere mecum.*

Pag. 36. ἐκκόπτειν τὸ πάθος οὐκ ἄχρι τοῦ μὴ φαίνεσθαι τοῖς ἄλλοις μόνΟΙC, ἀλλ' ὥς μὴδὲ ρίζαν ἐγκαταλείπειν αὐτοῦ τῇ ψυχῇ. Repone τοῖς ἄλλοις μόνΟΝ.

Pag. 37. ὅτι μὲν οὖν αἱ φύσεις ἡμῶν πάμπολου διαφέρουσιν μαθεῖν ἐναργῶς ἔσιν ἐπὶ τῶν ΠΑΡΑΦερομένων παιδίων. ἔνια μὲν γὰρ αὐτῶν αἰ Φαιδρά, σκύθρωπα δ' ἄλλα θεώμεθα. Inepte interpretes: *in pueris occurrentibus licet cognoscere*. Emenda: ἐπὶ τῶν ΠΕΡΙΦερομένων παιδίων, *in tenellis puerulis qui adhuc in ulnis gestantur*.

Proprie matres caros natos dicuntur ἐν ταῖς ἀγκάλαις περιφέρειν. cf. *Nov. Lectt.* pag. 394.

Eximium Eupolidis fragmentum servavit nobis Galenus pag. 38. ὁ Εὐπολὶς ἐρωτώμενον Ἀριστείδην τὸν δίκαιον ὑπὸ τοῦ Νικία „ὥς ἐγένου δίκαιος” οὕτως εὐπρεπῶς ἀποκρινόμενον ἐποίησεν· ἡ μὲν Φύσις τὸ μέγιστον, ἔπειτα δὲ καὶ γὰρ τὴν Φύσιν προθύμως συνελάμβανον, quae optime sic constituit Meineke:

N. πῶς γὰρ ἐγένου δίκαιος;

A. ἡ μὲν Φύσις τὸ μέγιστον ἦν, ἔπειτα δὲ καὶ γὰρ προθύμως τῇ Φύσει συνελάμβανον.

Scribit Galenus περὶ τῶν ἰδίων βιβλίων Tom. XIX. pag. 48. composuisse se libros tres τῶν παρ' Εὐπόλιδι πολιτικῶν ὀνομάτων, sed nihil ex eo profert nisi quod semel et iterum utitur versiculo:

λαλεῖν ἄριστος ἀδυνατώτατος λέγειν.

Notabilis locus est Galeni de parentibus suis pag. 40: εὐτύχῃσα δὲ μεγάλην εὐτυχίαν ἀοργητότατον καὶ χρηστότατον καὶ φιλανθρωπότατον ἔχων πατέρα, μητέρα δὲ ὀργιλωτάτην ὥς δάκνειν μὲν ἐνίοτε τὰς θεραπαίνας, αἰεὶ δὲ κεκραγένοι τε καὶ μάχεσθαι τῷ πατρὶ μᾶλλον ἢ Ξανθίππῃ Σωκράτει.

Pag. 43. λυπούμενους δ' ὁρῶ τοὺς πολλοὺς ὅταν ἀτιμᾶσθαι δοκῶσιν ὑπὸ τινος. Apud Homerum promiscue usurpantur ἀτιμᾶν et ἀτιμάζειν. deinde ἀτιμᾶν in desuetudinem abiit et ἀτιμάζειν, ἀτιμάσας, ἀτιμασθεῖς omnes dicebant. Eodem modo erravit Galenus pag. 44 scribens: οὔτε γὰρ ἀΦηρέθην ἀπάντων τῶν χρημάτων οὔτε ἡ τιμή θην.

Pag. 43. οὐδὲ [ἐπὶ] χρημάτων ἀπώλεια συνέπεσέ μοι μέχρι τοῦ δεῦρο τηλικαύτη τὸ μέγεθος ὥς μηκέτ' ἔχειν ἐκ τῶν ὑπολοίπων ἐπιμελεῖσθαι τοῦ σώματος ὑγιεινῶς. Deleta molesta praepositione rectissime omnia procedunt.

Pag. 44. μήτε ἀτιμία τις (συνέπεσέ μοι) ὥς ὁρᾶν με τοῦ συνεδρίου τῆς ἐμῆς βουλῆς ἀΦαιρεθέντα. Toto coelo aberravit Interpres, qui vertit: *nec talem infamiam sustuli, quae mentem a rationis sede motam deiecerit*. ἈΦαιρεθῆναι τοῦ συνεδρίου τῆς βουλῆς est *Senatu moveri*. Negat se Galenus ea infamia notatum esse, ut per summam contumeliam *Senatu moveretur* sive ex consilio publico eiiceretur.

Pag. 44. εἰ δέ τινας μὲν ἀκούσαιμι ψέγειν, τινὰς δὲ ἐπαινοῦν-
 τας αὐτοῖς ἀντιτίθῃμι καὶ νομίζω τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐπαινοῦν-
 τας ἐπιθυμεῖν ἔχειν εἰκέναι τῷ ἅπαντα ἔχειν ἐθέλειν κτήματα.
 Locus hic, ut tot alii in eodem libro, lacunosus est, in quo
 hoc unum dispicio olim scriptum fuisse: τινὰς δὲ (ἐπαινεῖν
 ****, τοὺς) ἐπαινοῦντας αὐτοῖς ἀντιτίθῃμι.

Pag. 45. οἶδα δὲ καὶ σὲ διπλασίαν τε ἐμοῦ κεκτημένον ἐπι-
 τίμιόν τε κατὰ τὴν πόλιν. Scribendum: διπλάσια et Ἐντιμόν
 τε κατὰ τὴν πόλιν.

Pag. 56. εἰ καὶ χαλεπὸν ἐν ἀρχῇ τοῦτο καὶ μετὰ πολλῇ
 ταλαιπωρίας φαίνοιτο γιγνόμενον. Ex his certa correctione emen-
 dari potest locus Tom. VIII. pag. 868. διὰ τί — περὶ τούτων
 οὐδὲ ζητοῦσιν ὅλως ἀλλὰ Ταλαιπώρως παρατρέχουσιν; dubitabisne
 rescribere: ἀλλ' Ἀταλαιπώρως παρατρέχουσιν? Comparativus
 legitur Tom. VIII. pag. 773: ἐν ἐλάττωι ἂν χρόνῳ καὶ ἀταλαι-
 πωρότερον ἢ περὶ τοὺς σφυγμοὺς ἀσκοῖτο τέχνη, brevioris temporis
 et minore labore.

Addam locos pauculos ex sequenti libro περὶ διαγνώσεως καὶ
 θεραπείας τῶν ἐν τῇ ἐκάστου ψυχῇ ἀμαρτημάτων.

Pag. 62. ὅτι μὲν γὰρ ἔνιοι τῶν ψευδολόγων πείθουσιν τινὰς εὐ-
 δηλον ἐκ τοῦ πλήθους τῶν αἰρέσεων. ὅτι δὲ οὐκ ἂν ἔπειθον ὡς
 ἀληθῶς εἰ μή τις ἦν αὐτοῖς ὁμοιότης οὐδὲ ΤΑΥΤΑ δῆλον. Requi-
 ritur plane contrarium οὐδὲ τοῦτ' Ἄδηλον.

Sequitur: οὐ σμικρὰν γε χρὴ νομίζειν εἶναι τὴν ὁμοιότητα.
 ῥᾶτα γὰρ ἂν ἐφωράθη ΤΙΣ ΟΥ ΤΩΙ χρόνῳ βασανιζομένη πρὸς
 ἀνδρῶν ἀξιολόγων. Emenda: ἐφωράθη ΤΟCΟΥΤΩΙ χρόνῳ βασανι-
 ζομένη.

Pag. 63. οὐκ ἀπεικός ἐστι καὶ τοῖς ἀγαθοῖς Φιλοσόφοις ἐν ταῖς
 κατὰ Φιλοσοφίαν ἀπορίας τε καὶ πλάνας γίγνεσθαι. περὶ τὰς
 ὁμοιότητας τῶν διδύμων οἱ συνήθεις μὲν ἐτοίμως διαγιγνώσκουσιν,
 οἱ δ' ἀήθεις οὐ δύνανται, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον κτέ. Evidentem
 lacunam in hunc modum explendam esse arbitror — γίγνεσθαι
 περὶ τὰς ὁμοιότητας. (ὥσπερ γὰρ τὰς ὁμοιότητας) τῶν διδύμων.
 Lacunam peperit, ut solet, eiusdem vocabuli in vicinia repetitio.

Pag. 68. ἘΝ γὰρ ὀνόματι τῷ τῆς ἀρχιτεκτονίας ὑπογράφω καταγραφαὶς ὥρολογιῶν καὶ κλεψυδρῶν. Pro ἐν lege ἐνί.

Pag. 87. οὐδὲ γὰρ διαφερόμεθα Ἄλλη τινὶ δυνάμει τράγων καὶ σκωλήκων. Imo vero διαφέρομεΝ.

Pag. 101. τῶν Περιπατητικῶν τις ἀφίεται τῶν Φιλοσόφων ἕνα τε τὸν κόσμον τοῦτον εἶναι πεπλησμένον, ἔξωθέν τε αὐτοῦ μηδὲν εἶναι κενόν. Dederat Galenus εἶναι πεπεσμένον.

C. G. COBET.

GALENUS.

Tom. XI. pag. 340. ἐναγχός τις ἰδιώτης οὐκ ἄφρων — ἦκεν ὡς τὸν ἱατρὸν ἀξιῶν ὅτι τάχιστα καθαρθῆναι. τοῦ δὲ φλεβοτομεῖσθαι μᾶλλον αὐτὸν κελεύοντος, οὐ MAINOT, ἔφη, τῷ γὰρ διεφθαρμένῳ συνεκκενοῦσθαι τὸ χρηστὸν εὐλογον ὑπάρχει. Quid sit legendum pro absurdo οὐ μαίνου colliges ex Tom. VIII. pag. 513. σὺ δέ, ὦ τᾶν, οὕτως ἄρα τὴν τῶν Ἑλλήνων συνήθειαν ὑπερτετίμηκας ὥςτε μὴδ' ἐπιτρέπειν μηδενὶ μηδὲ τοῦλάχισον αὐτῆς παρακόπτειν; ΟΤ ΜΕΝ ΟΤΝ, φήσω, μὰ τὸν Ἡρακλέα.

Scriptum erat in vetere libro ΟΤΜΕΝΟΤ.

Tom. XVIII. 2. pag. 9. τὰ ἐκ τοῦ βουλευέσθαι μετὰ προνοίας λέγουσι πεπραχθαι. τοιοῦτον γοῦν ἐστὶ καὶ τὸ παρὰ τῷ Σόλωνι· δικάζειν δὲ τὴν βουλὴν τὴν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ φόνου καὶ τραύματος καὶ πυρκαϊᾶς ἐκ προνοίας καὶ φάρμακον ἐάν τις ἀποκτείνῃ δούς. Transpone: καὶ τραύματος ἐκ προνοίας καὶ πυρκαϊᾶς. Sumsit haec Galenus e Demosthenis oratione κατ' Ἀριστοκράτους pag. 627. 21. ubi vitiose φαρμάκων scribitur pro φάρμακον.

C. G. C.

AD FRAGMENTA
COMICORUM GRAECORUM.

SCRIPTIT

S. A. NABER.

(Contin. e pag. 55).

Venio ad Eubuli fragmentum ; quod Meinekius habet p. 216:

καὶ πρὸς γε τούτοις ἀσκὸν εἰς μέσον
καταθέντες εἰσάλλεσθε καὶ καχάζετε
ἐπὶ τοῖς καταρρέουσιν ἀπὸ κελεύσματος.

Nota res est, de qua hic sermo fit et Ruhnkenius explicavit ad Timaeum in voce, quid esset ἀσκωλιάζειν. Scholiasta ad Aristoph. Plut. 1130, cui Eubuli locum debemus, ita scribit: ἐν μέσῳ δὲ τοῦ θεάτρου ἐτίθεντο ἀσκούς πεφυσημένους καὶ ἀληλιμμένους, εἰς οὓς ἐναλλόμενοι ὠλίσθανον. Haec verba poterunt indicio esse, quomodo suppleri debeat primus versiculus, cui unus pes deest. Bentleius in fine addebat χαμαί, Dindorfius τινά, Meinekius τάχα vel μέγαν. Nihil horum sufficit; supple

καὶ πρὸς γε τούτοις (λίσσον) ἀσκὸν εἰς μέσον.

Vides cur vocabulum exciderit: ΛΙΣΣΟΝ et ΑΣΚΟΝ perparum differunt in unciali scriptura.

Aliud Eubuli fragmentum Athenaeus habet X. p. 417 D: ἐν δὲ τοῖς Μυσοῖς πρὸς τὸν Ἡρακλέα ποιεῖ τινὰ τάδε λέγοντα·

Σὺ μὲν τὸ Θήβης, ὥς λέγεις, πέδον λιπών

ἀνδρῶν ἀρίστων ἐτθίειν δι' ἡμέρας
 ὅλης τραχήλους καὶ κοπρῶνος πλησίον,

sed verius iudico: ὡς λόγος, ne ipse Hercules hoc dixisse videatur. Deinde miror Meinekium p. 259, quod ex Athenaeo IX p. 397 A attulit Eubuli fragmentum: καὶ γὰρ ὁ ταῶς διὰ τὸ σπάνιον θυμάζεται, suspicor enim ipsius poetae verba excidisse et Athenaeum addidisse id quod forte fortuna senarii speciem habet. Paulo gravior est corruptela in Eubuli versibus ap. Athen. I. p. 25 C; sermo est de Graecis militibus, qui Trojam ceperunt:

ἀλλ' οὐδὲ μίαν ἄλλην ἑταίραν εἶδέ τις
 αὐτῶν, ἑαυτοὺς δ' ἔδεφον ἐνιαυτοὺς δέκα,
 πικρὰν στρατείαν δ' εἶδον, οἵτινες πόλιν
 μίαν λαβόντες, εὐρυπρωκτότεροι πολὺ
 τῆς πόλεως ἀπεχώρησαν, ἧς εἶλον τότε.

Lepide dictum id erit, si reposueris: εὐρυπυλώτεροι.

In Eubuli versiculo, quem Pollux habet VI. 10:

ταῖς ξυσίσιν ταῖς χρυσοπάστοις σρώννυται,

malim rescribere imperativum σρώννυτε et quod fragmentum continuo sequitur apud Meinekium, ita supplendum censeo:

καὶ μὴν οἴκαδε
 (σπουδῇ) τι πολλοσαῖος ἀποτρέχω, γύναι.

Nunc videamus de Nicostrati fragmento apud Meinekium p. 286:

ὁ κάπηλος γὰρ οὐκ τῶν γειτόνων
 ἄν τ' οἶνον ἄν τε φανὸν ἀποδῶταί τινι
 ἄν τ' ὄξος, ἀπέπεμψ' ὁ κατάρατος δοὺς ὕδωρ.

Quod saepe comici poetae faciunt, queritur Nicostratus de fraude cauponis, qui vino et aceto aquam solebat affundere; idem faciebat, si quis φανὸν emeret: sed quid est φανός? Respondebit Athenaeus XV p. 700 B, qui locum attulit ut hoc ipsum explicaret: φανός est sive λαμπάς, sive ἡ ἐκ τινων ξύλων τετμημένων δέσμη. Utrum probaveris nihil interest: id certe concedes, φανὸν aqua non dilui. Affertur quidem Menandri locus:

ὁ φανός ἐσι μεσὸς ὕδατος οὐτοσί,
 δεῖ τ' οὐχὶ σείειν, ἀλλ' ἀποσείειν αὐτόθεν.,

sed non opus ostendere, diversas res hic conjungi, nec faces *appendebantur*, ut lucrum esset venditori ex humidis sarmentis, sed, tenebris obortis, unusquisque sibi *unam* facem emebat: μή πρίη παῖ δ᾿ ἐπειδὴ Φῶς Σελήνας καλόν. Nec faces prostabant apud cauponem, qui vinum acetumve vendebat. Sed cui rei praeterea in emtoris fraudem aqua affundi potest? Oleum id est nisi fallor, quod ἐν τῇ ληκύθῳ supernatat, ut fraus aliquamdiu possit latere et, si quid aliud, apertum est dedisse poetam:

ἄν τ' οἶνον ἄν τ' ἔλαιον ἀποδῶταί τινι.

Memorabilis corruptela est, quum ipso Athenaeo antiquior sit, qui Φανὸν invenit apud scriptores, quos sequebatur. Sed sunt eiusmodi errores ipsius adeo Pamphili, quod olim ostendi in Prolegomenis ad Photium. Possum addere in duobus Athenaei apographis legi id ipsum quod commendavi: ἄν τ' ἔλαιον, sed quis ignorat librarios interdum incidere in probabiles conjecturas? In Veneto Codice scribitur ἄν σέφανον, sed quid ipse Athenaeus dederit, minime est dubium, nam hoc agit eo loco, ut explicet quid sit Φανός: errorem in homine tam negligenti non miramur. Ceterum de perfidis cauponibus componi potest Alexidis locus apud Athen. II p. 76 D.

Philetaeri versus sunt ap. Athen. VII p. 280 D:

θνητῶν δ' ὅσοι

ζῶσιν κακῶς ἔχοντες ἄφθονον βίον,
ἐγὼ μὲν αὐτοὺς ἀθλίους εἶναι λέγω.
οὐ γὰρ θανῶν δήπουθ' ἄν ἔγχελυν φάγοις,
οὐδ' ἐν νεκροῖσι πέττεται γαμήλιος.

Quantum versiculum Meinekius edidit e Porsoni conjectura, nam libri habent: οὐ γὰρ θανῶν γε δήπουθ' ἔγχελυν φάγοις, Dindorfius autem maluit: οὐκ ἄν θανῶν δήπουθεν. Neutra scriptura mihi placet, nam libenter carebo inficeto δήπουθεν et θανῶν pro ἀποθανῶν suspiciosum est. Leniter locum sic refingo:

οὐκ ἀποθανῶν γὰρ ἄν ποτ' ἔγχελυν φάγοις.

Notum est ἄν et δή sexcenties confundi.

Itidem e Philetaero Athenaeus laudat p. 21 C: ἀμφὶ σέρνοις Φᾶρος οὐ καθήσεις, τάλαν, μηδ' ἀγροίκως ἄνω γόνατος ἀμφέξει.

Meinekus trochaicum metrum hic agnoscere sibi visus est, quod quum non nisi satis violentis mutationibus restituere posset, Cobetus Mnem. IV. 126 significavit verosimiliter creticos latere scripsitque:

οὐ καθήσεις τάλαν

μηδ' ἀγροίκως ἄνω τοῦ γόνατος ἀμφιεῖ;

omissis prioribus verbis, quae manca et mutila esse dicit. Id sane apparet, graviter corruptum esse ἀμφὶ σέρνοις Φᾶρος, nam, ut de metro taceam, quod fortasse incertum cuiusmodi fuerit, quomodo, quaeso, in ea sententia *pectoris* potest mentio fieri, ad quod vestis demissa fuerit, cum demitti soleat ad *talos*? Deinde in comoedia quis tunicam umquam Φᾶρος dixit? Conieci:

ἀμφὶ περὶ τοῖς σφυροῖς οὐ καθήσεις τάλαν

μηδ' ἀγροίκως ἄνω τοῦ γόνατος ἀμφιεῖ;

Philetaerus in animo habuisse videtur Homeri Od. Λ. 609: σμερδαλέος δέ οἱ ἀμφὶ περὶ σήθεσσιν ἄορτῆρ χρύσεος ἦν τελαμών.

Sequitur Ehippi locus, quem Meinekios habet p. 323:

τούτῳ δ' ὁπόταν ναέται χώρας
ἰχθύν τιν' ἔλωσ' οὐχ ἡμέριον,
τῆς περικλύσου δ' ἀλίας Κρήτης
μεῖζω μεγέθει, λοπάς ἐς' αὐτῷ
δυνατὴ τούτους χωρεῖν ἑκατόν
καὶ περιοίκους εἶναι ταύτης
Ἰνδούς, Λυκίους, Μυγδονιώτας.

Mira est, ut ait Meinekios, rectae orationis in indirectam conversio, nec crediderim tamen ante versum sextum aliquid excidisse. Requiro equidem: καὶ περιοίκους εἶναι φασιν. Ne quis putet me metrum corrupisse, quum sententiae mederer, conferre iubebo Aesch. Pers. 17 et Eur. Med. 1396, nec praeterea satis constat Indosne poeta memoraverit an Σινδούς vel Σιντούς. Ex hoc igitur φασιν sequentes infinitivi recte pendent; sed quid est δυνατὴ τούτους χωρεῖν ἑκατόν? Non potest id quod est τούτους pro τοιούτους dictum videri, quae vera est Meinekii observatio. Itaque ut demonstrem quid reponendum esse censeam, recurrendum est ad ea quae Mehlerus meus disputavit in Mnem. V. 68, quibus de meo quaedam adjiciam. Primum conferendus est Herodotus VI. 23: μισθὸς δέ οἱ ἦν

εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα λαβέειν τῶν ἐν τῇ πόλει. Non magis hic locus difficilis intellectu est quam illa quae leguntur IX. 81: Πausanίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέσθαι τε καὶ ἐδόσθαι, γυναῖκες, ἵπποι, τάλαντα, κάμηλοι· ὥς δ' αὖτως καὶ τᾶλλα χρήματα. Hinc lucem accipit III. 74: ὑπισχνεύμενοι (τὰ delet Dobraeus) πάντα οἱ μυρία δώσειν· nimirum Magi polliciti sunt, omnium rerum quae cogitari possent, se sexcena specimina Prexaspi daturus. Mos quidam videtur fuisse apud Persas, unde fluxit id quod de Pausania traditur et unde etiam plana fiunt, quae Mehlero obscura videbantur IV. 88: Δαρείος δὲ μετὰ ταῦτα, ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο πᾶσι δέκα: dedit enim decem ancillas, decem equos, decem talenta, decem camelos atque sic deinceps. Diserte scribit Theopompus ap. Athen. IV. p. 144 F, Thyn Paphlagoniae regem ἑκατὸν πάντα παρατίθεσθαι δειπνοῦντα ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἀπὸ βοῶν ἀρξάμενον. Ad eum locum Casaubonus in Animm. p. 270 affert Pindarum ap. Strabonem III p. 232, qui πάντα θύειν ἑκατὸν dixit et Parthenium c. 9: αὐτὴν δημοσίᾳ θάπτουσιν ἐν τῷ πεδίῳ πάντα ἑκατὸν ἐναγίσαντες αὐτῇ. Plutarchus dixit in Coriolani vita c. 10: πολλῶν χρημάτων καὶ ἵππων γεγονότων αἰχμαλώτων καὶ ἀνθρώπων ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐξελέσθαι δέκα πάντα πρὸ τοῦ νέμειν τοῖς ἄλλοις. Atque eodem modo apud Ephippum verosimiliter reponam:

λοπάς ἐς' αὐτῷ
 δυνατὴ πάντας χωρεῖν ἑκατόν,
 nempe ex omni genere piscium.

Fragmentum Ephippi est apud Athen. XI p. 509 C:

ἔπειτ' ἀναστὰς εὐσοχος νεανίας,
 τῶν ἐξ Ἀκαδημείας τις ὑπὸ Πλάτωνα καὶ
 Βρυσηνοῦ τρασυμαχειοληψικερμάτων
 πληγεὶς ἀνάγκῃ, ληψολιγομίσθῳ τέχνῃ
 συνών τις, οὐκ ἄσκεπτα δυνάμενος λέγειν,
 εὖ μὲν μαχαίρᾳ ξύς' ἔχων τριχώματα,
 εὖ δ' ὑποκαθιεὶς ἄτομα πώγωνος βάθῃ, cet.

Describit poeta adulescentem, qui e Platonis schola descendit in forum et calumniator factus est. Nempe Plato eiusque

aequales ἐπ' ἀργυρίῳ ἐσυκοφάντουν non tantum, sed etiam πολυτελῶς ἡσκοῦντο καὶ τῆς εὐμορφίας τῶν καθ' ἡμᾶς ἀσελγῶν πλείονα πρόνοιαν ἐποιοῦντο. Verum, uti arbitror, delicatulus adulescens non habet ἄτομα πώγωνος βάθῃ, quod negligentis et sordidi potius est quam nimium elegantis, sed ἄτοπα πώγωνος βάθῃ, barbam enim alit insane magnam. Tertio versiculo vitium est in ridicule ficto vocabulo, quod adiectivum necessario est non substantivum itaque mutata terminatione cum Meinekio in minore editione scribam: Βρυσηνοφρασυμαχειοληψικερμάτῳ πληγείς ἀνάγκῃ. Sed multo gravius vitium est in secundo versu; quid enim est ὑπὸ Πλάτωνα? Non magis hoc quisquam dicere habebit, quam ostendere quo pertineat coniunctio καί. Intelligam:

τῶν ἐξ Ἀκαδημείας τις, αὐτοπλάτων δοκῶν.

Αὐτοπλάτων dictum est sicuti αὐτοβορέας, αὐτοθαῖς, αὐτομέλιννα, αὐτοῖβηρος apud Cratinum sec. Cobetum Mnem. V. 98 et αὐτοέλληνες apud Platonem in Menexeno p. 245 D: αὐτοέλληνες οὐ μιξοβάρβαροι οἰκοῦμεν, cf. Cobet. in Var. Lect. p. 285. Eodem sensu Sophocles dixit: οὐ παῖς Ἀχιλλέως ἀλλ' ἐκεῖνος αὐτὸς εἶ. Scribit Plato in Politico p. 269 E de mundo: ὅτι τὴν ἀνακύκλησιν εἴληχεν, ὅτι σμικροτάτην τῆς αὐτοῦ κινήσεως παράλλαξιν. Stallbaumius, qui hoc sibi intelligere videtur, vertit: *qui haberet minimam in sua ipsius motione declinationem*. Equidem scripserim: αὐτοκινήσεως, quod nomen non exstat apud Platonem ipsum, sed apud eos, qui Platonem imitati sunt. Apud eundem in Legibus VII p. 817 B verba sunt eorum, qui illam perfectam civitatem condiderunt ad tragicos poetas, qui rogarant ut reciperentur: ἡμεῖς ἐσμὲν τραγωδίας αὐτοὶ ποιηταὶ κατὰ δύναμιν ὅτι καλλίστης ἅμα καὶ ἀρίστης. Civitatis illius conditores non erant τραγωδίας αὐτοὶ ποιηταί, sed αὐτοποιηταί. Apud Thucydidem pronomen αὐτοὶ non concoquo in hisce, VII. 57: Ἀθηναῖοι μὲν αὐτοὶ Ἴωνες ἐπὶ Δωριᾶς Συρακοσίους ἐκόντες ἤλθον. Quia sentimus et novimus quid intersit inter αὐτοέλληνας et μιξέλληνας, facile est intelligere, quo sensu Athenienses appellati sint αὐτοῖωνες, qui numquam sedibus mutatis soli propemodum inter omnes αὐτόχθονες sunt. Imitatus hoc est Dio Cassius 46. 19, ubi de Caesare legimus eum non recordatum fuisse, ὅτι οὐκ Ἀφρων

οὐδὲ Γαλατῶν οὐδ' Αἰγυπτίων ἀλλ' αὐτῶν Ῥωμαίων τυραννεῖν ἐπεχείρει, sed multo plus ponderis inest in αὐτορωμαίων, quod quid sit apparet, sed pronomēn αὐτῶν mire abundat. Sic igitur adulescens ille apud Ephippum sibi videbatur merus Plato: αὐτοπλάτων. Satis certum hoc esse videtur; in reliquis quaedam nondum persanata sunt, a quibus manus abstinere praestat: felix quem faciunt aliena ἀποτεύγματα cautum.

Anaxilae locus ap. Mk. p. 350 ita supplendus est:

ἐὰν δέ τις μέτρια λέγουσα (πολλάκις)
τοῖς δεομένοις τινῶν ὑπουργῇ πρὸς χάριν, κτέ.

Eiusdem Anaxilae fragmentum Athenaeus habet VI. p. 254 C:

οἱ κόλακες εἰσι τῶν ἐχόντων οὐσίας
σκώληκες. εἰς οὖν ἄκακον ἀνθρώπου τρόπον
εἰσδύς ἕκαστος ἐσθίει καθήμενος,
ἕως ἂν ὥσπερ πυρὸν ἀποδείξῃ κενόν.
ἐπειθ' ὁ μὲν λέμμ' ἐστίν, ὁ δ' ἕτερον δάκνει.

Πυρὸν non prorsus intelligo et malo τυρόν.

Notre ermite nouveau subsistait là dedans.

Il fit tant, de pieds et de dents,

Qu'en peu de jours il eut au fond de l'hermitage

Le vivre et le couvert: que faut-il davantage?

Quod jam observavi in Mnem. XVI p. 210, prorsus idem vitium itidem invenitur apud Plutarchum in Moralibus p. 503 D: ὥσπερ ὁ πυρὸς εἰς ἀγγεῖον κατακλεισθεὶς τῇ μὲν μέτρῳ πλείων εὐρίσκεται, τῇ δὲ χρεῖα μοχθηρότερος, ubi eodem modo τυρός correxi. Caseus in vas inclusus intumescit et incipit putrescere.

Nostra nobismetipsis mirifice placere solent et aliorum iudicio plus quam nostro tribuendum est; satis certum tamen mihi esse videtur, quid rescribendum sit in Aristophontis loco, quem Athenaeus servavit VI. p. 238 C:

πρὸς μὲν τὸ πεινῆν ἐσθίειν τε μηδὲ ἔν
νόμιζ' ὁρᾶν Τιθύμαλλον ἢ Φιλιππίδην,
ὕδωρ δὲ πίνειν βάτραχος, ἀπολαῦσαι θύμων
λαχάνων τε κάμπη, πρὸς τὸ μὴ λοῦσθαι ῥύπος,
ὑπαίθριος χειμῶνα διάγειν κόψιχος,
πνίγος ὑπομεῖναι καὶ μεσημβρίας λαλεῖν

τέττιξ, ἐλάλω μήτε χρῆσθαι μήθ' ὄρᾱν
 κονιορτός, ἀνυπόδητος ὄρθρου περιπατεῖν
 γέρωνος, καθεύδειν μηδὲ μικρὸν νυκτερίς.

Manifestum vitium est in versu septimo, quod Herwerdenus transponendo et secundo sanare conatus est. Nimis violenta ea medicina est et facili opera veram poetae manum restitues: ἐλάλω μὴ κεχρῖσθαι μηδὲ γρῦ κονιορτός. Ipse Meinekius jam attulit Anaxandridis locum: χαίρει τις αὐχμῶν ἢ ῥυπῶν κονιορτός ἀναπέφηνεν. . Verbum ὄρᾱν certe nullo modo servari poterit et κεχρῖσθαι fere necessarium est.

Ex eadem Aristophontis fabula Pythagorista duo fragmenta laudavit Diogenes Laertius VIII. 38. Ex altero apparet describi vitam Pythagoristarum apud inferos:

ἔφη καταβὰς ἐς τὴν δίκιταν τῶν κάτω
 ἰδεῖν ἐκάσους, διαφέρειν δὲ πάμπολυ
 τοὺς Πυθαγοριζὰς τῶν νεκρῶν· μόνοισι γὰρ
 τούτοις τὸν Πλούτωνα συσσιτεῖν ἔφη,
 δι' εὐσέβειαν. Β. δυσχερῇ θεὸν λέγεις,
 εἰ τοῖς ῥύπου μεσοῖσιν ἤδεται ξυνών.

Itaque solus inter omnes Pluto fert, quos nemo praeterea ferre potest:

ἔσθίουσι δὲ
 λάχανά τε καὶ πίνουσιν ἐπὶ τούτοις ὕδωρ.
 Φθειῖρας δὲ καὶ τρίβωνα τήν τ' ἀλουσίαν
 οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειε τῶν νεωτέρων.

Ultimum vocabulum corruptum est, sed parum proficitur Nauckii coniectura: ἐνεωτέρων, quod ut intelligas, opus est explicatione, quam ipse addidit, poeta certa non addiderat. Facilius rescribetur:

οὐδεὶς ἂν ὑπομείνειε τῶν ἐνεργέτων

Aristophon adjectivum usurpavit, quomodo tragicus fecit in Choephoris vs. 286: τὸ γὰρ σκοτεινὸν τῶν ἐνεργέτων βέλος.

Cratinus junior ap. Ath. XV p. 669 B ita dixisse fertur:

πίνειν μένοντα τὸν καλῶς εὐδαίμονα
 κρεῖττον· μάχαι δ' ἄλλοισι καὶ πόνοι μέλοι.

Non est satis cum Bergkio scribere πόνος, sed πόλεμος requi-

ritur. Πόλεμος δ' ἄνδρεσσι μελήσει, uti novimus. Ex eodem poeta Meinekius affert p. 378:

εἰς ἐγγύας τρεῖς εἰσπεσὼν ἀνυρέθην.,
quod sane ferri potest, sed cum mutatio admodum exigua sit, malim:

εἰς ἐγγύας τρεῖς εἰσπεσὼν ἀνυρέθην.
Qui hic loquitur, ter *deinceps* fortunam adversam habuit.

Venio ad Alexidem et primum videbimus de fragmento, quod Athenaeus X p. 431 D servavit. In colloquio Solonis et Aesopi, hic Athenienses laudat, quod mero abstinent in conviviis; contendit Solon cauponibus hoc tribuendum esse, qui antequam vendant, vinum aqua diluant et curent ne cui caput ex crapula doleat:

τοῦτ' ἔσθ', ὀρᾶς, Ἑλληνικός
πότος, μετρίοισι χρωμένους ποτηρίοις
λαλεῖν τι καὶ ληρεῖν πρὸς αὐτοὺς ἡδέως·
τὸ μὲν ἕτερον γὰρ λουτρόν ἐστιν, οὐ πότος,
ψυκτῆρι πίνειν καὶ κάδοις· θάνατος μὲν οὖν.

Non est hic Ἑλληνικός πότος sed τρόπος, quod miror quomodo aciem criticorum effugere potuerit; deinde Aesopus est qui respondit: θάνατος μὲν οὖν, quae verba hodie perperam Soloni continuantur. Vide particulam μὲν οὖν eodem modo usurpatam Arist. Plut. 913:

Δι. εὐεργετεῖν οὖν ἐστὶ τὸ πολυπραγμονεῖν;
Συ. τὸ μὲν οὖν βοηθεῖν τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις.,
et omnes ita loquuntur.

Fragmentum eiusdem poetae ap. Ath. XIII p. 606 A ita suppleo:

(πάλαι) γεγένηται δ', ὥς λέγουσι, καὶ Σάμῳ
τοιοῦθ' ἕτερον.

et Athen. XIII p. 563 D:

ὥς ὅστις αὐτῆς τῆς ἀκμῆς τῶν σωμάτων
ἔρᾳ, τὸν ἄλλον δ' οὐδὲ γιγνώσκει λόγον,
τῆς ἡδονῆς ἔς', οὐχὶ τῶν φίλων φίλος.,
omnino malim: πᾶς ὅστις.

Alexis apud Athen. IV p. 133 B ita scripsisse perhibetur:

σοῦ δ' ἐγὼ λαλίζεραν
οὐ πώποτ' εἶδον οὐδὲ κερκώπην, γύναι,
οὐ κίτταν, οὐκ ἀηδόν', οὔτε τρυγόν', οὐ
τέττιγα.

De his versibus quibus maritus garrulam uxorem insectatur, Cobetus egit in Mnem. IV. 129. Codex habet: οὐκ ἀηδόν' οὐ τρυγόν' οὐ τέττιγα· quod quum stare non posset, Porsonus reposuit id quod Meinekius edidit p. 420: οὔτε τρυγόν' οὐ τέττιγα. Improbatur Cobetus Porsoni conjecturam, nam molesti numeri sunt et οὔτε importune inseritur inter οὐκ ἀηδόνα et οὐ τέττιγα, nec χελιδὼν omitti potuit in hoc grege avium loquacium. His argumentis usus restituit Cobetus:

οὐ κίτταν, οὐκ ἀηδόν', οὐ χελιδόνα,
οὐ τρυγόν', οὐ τέττιγα.

Quod arguit Cobetus, inter οὐ et οὐ haud recte οὔτε inseri, fieri potest ut Porsonus de ea re aliter senserit. Attigit hoc Elmsleius ad Eurip. Med. 1316; affert v. c. Aesch. Prom. 450:

ἔφυρον εἰκῇ πάντα κοῦτε πλινθυφεῖς
δόμους προσείλους ἦσαν, οὐ ξυλουργίαν.,

ubi Porsonus non tulit, quod in Alexidem ultro intulit coniecitque: κοῦτι πλινθυφεῖς, nec cogitavit paulo elegantius emendari posse: οὔθ' ὑλουργίαν, in quam suspicionem miror nondum quemquam incidisse. Sed sunt multo plures loci, quos non tam facile emendaveris; legitur v. c. in vicinia vs. 480:

τὸ μὲν μέγιστον, εἴ τις ἐς νόσον πέσοι
οὐκ ἦν ἀλέξημ' οὐδέν, οὔτε βρώσιμην,
οὐ χρισόν, οὔτε πισόν.

Sophocles scripsit in Oedipode Coloneo vs. 972:

ὅς οὔτε βλάσας πω γενεθλίου πατρὸς
οὐ μητρὸς εἶχον, ἀλλ' ἀγέννητος τότε ἦ.

In Euripidis Oreste vs. 39 legitur:

ἔκτον δὲ δὴ τόδ' ἤμαρ, ἐξ ὅτου σφαγαῖς
θανοῦσα μήτηρ πυρὶ καθήγνισαι δέμας,
ὧν οὔτε σῖτα διὰ δέρην ἐδέξατο,
οὐ λούτρ' ἔδωκε χρωτὶ.

Itidem vs. 46: ἔδοξε δ' Ἀργεὶ τῷδε μὴ θ' ἡμᾶς πέγαις,
μὴ πυρὶ δέχεσθαι, μὴ τε (an μηδὲ) προσφωνεῖν τινα.

Denique vs. 1086:

μήθ' αἷμά μου δέξαιτο κάρπιμον πέδον
μὴ λαμπρὸς αἰθήρ, εἴ σ' ἐγὼ προδούς ποτε
ἐλευθερώσας τοῦμὸν ἀπολίποιμί σε.

Hos igitur locos Elmsleius attulit ad Eur. Med. 1316:

ὅς οὔτε λέκτρων νεογάμων ὀνήσομαι,
οὐ παῖδας, οὐς ἔφυσα κάξεθρεψάμην
ἔξω προσειπεῖν ζῶντας, ἀλλ' ἀπώλεσα.

Sed etiamsi hi versiculi vitio careant, quod neque affirmare nec refellere in animo est, non satis tuto apud Alexidem cum Porsono reponi poterit οὔτε τρυγόν' οὐ τέττιγα, quod fortasse ferremus, si in Codice legeretur, sed coniectura in textum illatum non feremus. Aliter certe comici poetae dicere amant; Aristophanes v. c. apud Ath. I. p. 29 A:

οἶνον δὲ πίνειν οὐκ ἐάσω Πράμνιον
οὐ Χῖον, οὐχὶ Θάσιον, οὐ Πεπαρήθιον
οὐδ' ἄλλον ὅστις ἐπεγερεῖ τὸν ἔμβολον.,

idemque ap. Ath. VII p. 311 C:

οὐ κρανίον λάβρακος, οὐχὶ κάραβον πρίασθαι,
οὐκ ἔγγελυν Βοιωτίαν, οὐ γλαῦκον, οὐχὶ θύννου
ὑπογάστριον.

Sed omnium optimum est testimonium Alexidis ipsius Athen. IV. p. 170 B:

οὐκ ἔχων δὲ τυγχάνω
οὐκ ὄξος, οὐκ ἄνηθον, οὐκ ὀρίγανον,
οὐ θρίον, οὐκ ἔλαιον, οὐκ ἀμυγδάλας,
οὐ σκόροδον, οὐ σίραιον, οὐχὶ γήτιον,
οὐ βολβόν, οὐ πῦρ, οὐ κύμινον, οὐχ ἄλας,
οὐκ ῥόν, οὐ ξύλ', οὐ σκάφην, οὐ τήγανον,
οὐχ ἰμονιάν, οὐ λάκκον εἶδον, οὐ φρέαρ.
οὐ γάμνος ἐσί.

Itaque Porsoni coniecturam reiiciemus, sed non magis acquiescere poterimus Cobeti lectione, nam hirundinis quidem mentio in tali sententia necessario fieri debuit, sed luscinae non est molesta loquacitas. Intellexit hoc Meinekios, cuius suspicio affertur in Suppl. Add. p. 205; vidit enim sub ἀηδόνα hirundinis nomen latere; quod vero reposuit: οὐ χελιδόν' οὔτε τρυγόνα, non magis probari potest quam quod Porsonus tentavit, propter

molestum illud οὔτε, etiamsi speciem habeat quod ΑΗΔΟΝΑ in ΧΕΛΙΔΟΝΑ mutavit. Mihi unius animalculi nomen excidisse videtur scribamque:

σοῦ δ' ἐγὼ λαλιζέραν
οὐ πάποτ' εἶδον οὐδὲ κερκώπην, γύναι,
οὐ κίτταν, οὐ χελιδόν', οὐ τιτιγόνιον
οὐ τρυγόν', οὐ τέττιγα.

Τιτιγόνιον recte cum cicada componitur et de forma nominis docta est Dindorfii disputatio in Stephani Thes. VII p. 2091. Scribit Athenaeus IV p. 133 B: ἔστι δ' ἡ κερκώπη ζῷον ὅμοιον τέττιγι καὶ τιτιγονίῳ, deinde pergit et laudat etiam hunc ipsum Alexidis locum, quem emendare conati sumus. Cf. Eustathius p. 396. 1: τὸν μὲν μέγιστον τέττιγα ἀχέταν καλοῦσιν οἱ παλαιοὶ, κατὰ Πausanίαν, κερκώπην δὲ τὸ ἐλάχιστον τεττίγιον, τὸ δ' αὐτὸ καὶ καλαμαῖον, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο τιτιγόνιον, ἴσως παρὰ τὸ τιτί-ζειν. Ceterum suspicatur Meinekίus itidem apud Libanium Vol. IV. p. 143 χελιδόνος in ἀηδόνος depravatum esse.

Lepidum est fragmentum ap. Ath. XIII p. 568 A, cuius initium sic audit:

πρῶτα μὲν γὰρ πρὸς τὸ κέρδος καὶ τὸ συλᾶν τοὺς πέλας
πάντα τᾶλλ' αὐταῖς πάρεργα γίγνεται· ῥάπτουσι δὲ
παῖσιν ἐπιβουλὰς· ἐπειδὴν δ' εὐπορήσωσιν ποτε
ἀνέλαβον καινὰς ἐταίρας, πρωτοπείρους τῆς τέχνης,
εὐθὺς ἀναπλάττουσι ταύτας, ὥς τε μήτε τοὺς τρόπους
μήτε τὰς ὀψεις ὁμοίας διατελεῖν οὔσας ἔτι.

Proclive est restituere ἄς ἔλαβον et dicerem hoc sine controversia verum esse, nisi metrum scrupulum injiceret, nec tamen video, quidni analogia ductus comicus poeta primo pede pro trochaeo dactylum aliquando ponere potuerit, etiamsi septenarii ceteroquin, si nomina propria excipias, semper initio creticum habeant vel paeonem primum sive quartum. Sed ut hoc sit in incerto positum, satis certum esse videtur in iis quae sequuntur vs. 22:

ἀν δὲ μὴ χίρῃ γελῶσα, διατελεῖ τὴν ἡμέραν
ἔνδον, ὥσπερ τοῖς μαγεύροις ἃ παράκειθ' ἐκάστοτε,
ἡνίκ' ἀν πωλῶσιν αἰγῶν κρανία, ξυλήφιον
μυρρίνης ἔχουσα λεπτὸν ὀρθὸν ἐν τοῖς χείλεσιν,

ὥς τε τῇ χρόνῳ σέσηρεν, ἅν τε βούλητ' ἅν τε μή,
in hisce igitur reponendum duco σεσηρέν'.

Alexidis locus apud Athen. VIII p. 362 C ita suppleri debet:

καὶ γὰρ ἐπὶ κῶμον (πλεῖστον) ἀνθρώπων ὁρῶ
πληθος προσιόν.

Idem poeta Athen. III p. 107 A. pharmacopolam inducit dicentem, postquam in foro obsonatus est:

τούτοις μάγειρος οὐ πρόσσεισ', οὐκ ὄψεται.

Emenda: οὐδ' ὄψεται, quod certum mihi esse videtur. Similem corruptelam odoror in Euripidis Ione vs. 1037, ubi Creusae verba sunt, venenum paedagogo tradentis quo filium interimat:

κἄνπερ διέλθῃ λαιμόν, οὐ ποθ' ἴξεται
κλεινὰς Ἀθήνας, κατθανὼν δ' αὐτοῦ μενεῖ.,

ubi multo malim legere: οὐ ποτ' ὄψεται. Huiusmodi conjecturae se ipsas commendare debent aut frustra commendabuntur.

Quantum video, Φαιδρὸς κρατὴρ sine exemplo dicitur Athen. XI. p. 472 A:

Φαιδρὸς δὲ κρατὴρ θηρίκλειος ἐν μέσῳ
ἔθηκε, λευκοῦ νέκταρος παλαιγενοῦς
πλήρης, ἀφρίζων, ὃν ἐγὼ λαβὼν κενὸν
τρίψας, ποιήσας λαμπρόν, ἀσφαλῇ βάσιν
στήσας, συνάψας καρπίμοις κισσοῦ κλάδοις
ἔσεψα.

Qui hic loquitur, dicit se crateram dedisse in splendorem, λαμπρὰν ποιῆσαι et quam bis legimus fuisse splendidam, eam ne semel quidem legimus fuisse magnam vel capacem. Equidem legam: αἰδρὸς δὲ κρατὴρ, sicuti Epigenes Athen. III p. 75 C αἰδρὸν πινακίσκον appellavit et Athen. XI p. 474 A κανθάρους αἰδρούς.

Sequitur apud Meinekium p. 439 Alexidis fragmentum, quod Athenaeus servavit IX p. 383 C:

ἤψέ μοι δοκεῖ
πνικτόν τι ὄψον δελφάκειον. B. ἡδύ γε.
A. ἔπειτα προσκέκαυκε. B. μηδὲν φροντίσης.

Manifesto corrupta verba sunt ἤψέ μοι δοκεῖ, nec satisfacit ἤψ' ἐμοὶ δοκεῖν, quod bene observavit Meinekios. Locutio tamen, quae periit, vero similiter restitui poterit. Latet illud πῶς δοκεῖς, quod orationis animandae causa interponitur, quae Valckenaerii verba sunt ad Eur. Hippol. 446. Lubet exempla quaedam adscribere, ut de hoc usu lectoribus constet. Theophilus Athen. XI p. 472 D scripsit:

τετρακότυλον δὲ κύλικα κεραμέαν τινὰ
τῶν Θηρικείων πῶς δοκεῖς κεραυνῶει — καλῶς.

Araros dixit Athen. IV p. 175 D:

(ὁ δ') ἀρπάσας μόνυλον εὐθύς πῶς δοκεῖς
κούφως ἀνήλλετο.

Diphilus autem Athen. II p. 67 D:

δειπνεῖ τε καταδύς πῶς δοκεῖς Λακωνικῶς.,

sic enim scribam neque interrogandi notam appingam cum Meinekio p. 419. Aristophanis in Pluto locus est vs. 742:

οἱ δ' ἐγκατακείμενοι παρ' αὐτῷ πῶς δοκεῖς
τὸν Πλοῦτον ἡσπάζοντο.

Itidem in Ranis vs. 54:

ἐξαίφνης πόθος — τὴν καρδίαν ἐπάταξε πῶς οἶει σφόδρα.

Unde jam vides πῶς δοκεῖς et πῶς οἶει significare εὖ πως vel πάνυ vel πάνυ σφόδρα vel similia. Adverbii instar est et jungitur cum verbis, adjectivis et adverbiiis. Interdum tamen redditur ad propriam et primitivam constructionem, quale illud est Arist. Nub. 1368: κἀνταῦθα πῶς οἶεσθέ μου τὴν καρδίαν δρεχθεῖν. His igitur locis inter se collatis, non sequar Valckenaerium, Brunckium et Elmsleium nec corrigam Arist. Acharn. 12:

πῶς τοῦτ' ἔσεισέ μου δοκεῖς τὴν καρδίαν,

nam genuina ea mihi scriptura videtur, modo quis omittat inutile interrogationis signum, quod viri docti addiderunt. Pariter Acharn. 24:

εἶτα δ' ὥσιοῦνται πῶς δοκεῖς

ἐλθόντες ἀλλήλοισι περὶ πρώτου ξύλου.

Arist. Nub. 881:

κἀκ τῶν σιδίων βατράχους ἐποίει πῶς δοκεῖς.

Arist. Eccl. 309:

κᾶπειθ' ὁ δῆμος ἀναβοᾷ πόσον δοκεῖς.

Addit Valckenaerius etiam recentiores Graeculos imitatos fuisse

has locutiones et affert Alciphronem, apud quem p. 82 Mk. sunt ἡλίκαυ δοκεῖς θριδακῖναι. Ne ab Euripide quidem usus alienus est, v. c. Hippol. vs. 446:

ὅν δ' ἄν περισσὸν καὶ φρονοῦνθ' εὖρε μέγα,
τοῦτον λαβοῦσα πῶς δοκεῖς καθύβρισεν.

Hecub. 1160:

κατ' ἐκ γαληνῶν πῶς δοκεῖς προσφθεγμάτων
εὐθὺς λαβοῦσαι φάσγαν' ἐκ πέπλων ποθὲν — κεντοῦσι.

Denique Iph. Aul. 1590:

κἂν τῷδε Κάλχας πῶς δοκεῖς χαίρων ἔφη.

Atque sic eodem modo apud Alexidem scribam: ἦψε πῶς δοκεῖς πνικτόν τι ὄψον, quod sane malim quam ἔψειν μοῦδόκει et προσκέκαυκα, quae scriptura Hirschigio placuit et post Hirschigium Meinekio. Sed duo praeterea restant, de quibus mihi non convenit cum iis, qui ante me hos versus attigerunt. Primum vs. 10:

ὥσπερ κίσηρις λήψεται διεξόδους
σομφάς, δι' ὧν τὴν ὑγρασίαν ἐκδέξεται,

arridet εἰσδέξεται. Deinde quod Meinekios edidit vs. 17:

ἀτμός γὰρ οὕτως οὐχὶ προσπηδήσεται
ταῖς ῥισίν, ἀλλ' ἄνω μάλ' εἴσι καταφυγών.,

est ea Scaligeri conjectura, nam in Codice est ανωμαλισει. Hinc recte Cobetus Mnem. IV 117 agnovit verbum βαδίζειν, sed minus probo praesens tempus βαδίζει quod restituit, et praefero futurum, cum praesertim praecedat προσπηδήσεται. Lego:

ἀτμός γὰρ οὕτως οὐχὶ προσπηδήσεται
ταῖς ῥισίν, ἀλλ' ἄνω βαδιεῖται καταφυγών.

Alexis ap. Mk. p. 450 scripsisse fertur:

ὦ δυσυχεῖς ἡμεῖς μὲν οἱ πεπρακότες
τὴν τοῦ βίου παρρησίαν καὶ τὴν τροφήν.,

sed malim: ὥς δυσυχεῖς, sicuti recte apud eundem legitur Athen. X p. 419 B: ὥς ἡδὺ πᾶν τὸ μέτριοι et Athen. I p. 23 C: ὥς ἔσι κατακεῖσθαι πρὸ δείπνου συμφορά. Sed gravius est, quod p. 452 Mk. nondum recte distributae sunt partes eorum qui colloquuntur. Demonstrat ibi coquus in omni arte praeter artificem ipsum etiam eum qui artificio usus sit, aliquid conferre oportere; veluti est coqui bene condire cibos, sed frustra

erit nisi convivae temperi advenerint. Quod additur: *εἰς τοὺς σοφισὰς τὸν μάγειρον ἐγγράφω*, id non est coqui sed domini vel convivae alicuius, qui ridet importunam hominis loquacitatem. Post haec pergit coquus: *ἐσθήκαθ' ὑμεῖς* et quae sequuntur:

Legebatur olim apud Stobaeum Flor. 102. 6:

*εἰ μὴ γὰρ ὦν ἄνθρωπος ἀνθρώπου τύχαις
ὑπηρετήσω, οὐ φανήσομαι φρονῶν.*

Recte sane Porsonus ad Eurip. Orest. 792 scripsit *ποῦ φανήσομαι*, sed perficies demum emendationem corrigendo: *ποῦ φανήσομαι φρενῶν*, sicuti Sophocles dixit in Electra vs. 390: *ποῦ ποτ' εἴ φρενῶν*. Itidem unius literulae mutatione Alexidis manum recuperare poterimus in his Antatticistae verbis p. 98. 17: *ἡδίων Ἀλεξίς Ὀδυσσεῖ ἀπονιπτομένῳ*. Apertum vitium est in comoediae titulo, nam veteres non *ἀπονίπτεσθαι* dicebant, sed *ἀπονίζεσθαι*, qua de re difficile est novi quid afferre post copias Conti ἐν τῷ λογίῳ Ἑρμῇ p. 366 sqq., qui ne huius quidem loci immemor fuit, sed praeterea incredibile est veterem grammaticum, quisquis is fuit, sed cui tamen aditus patebat ad docta Alexandrinorum scrinia, qua de re olim dixi post Ritschelium in Prolegomenis ad Photium, hunc igitur grammaticum nihil aliud invenisse in Alexidis fabula, quod animadversione dignum videretur, nisi comparativum *ἡδίων*, de quo numquam dubitatum fuit utrum probandus esset necne. Quid rescribendum sit, monstrabit Homerus, a quo poeta fabulae argumentum mutatus est, nempe *ἰδίων*, cf. Odyss. T. 204: *ἰδίων ὥς ἐνόησα*. Non est mirum, eam formam notabilem fuisse visam.

Athen. II p. 54 F ex Alexidis Olynthia laudat quae sequuntur:

*ἔσιν ἀνὴρ μοι πτωχὸς καὶ γὰρ
γραῦς καὶ θυγάτηρ καὶ παῖς υἱὸς
χῆδ' ἢ χρηστή, πένθ' οἱ πάντες.
τούτων οἱ τρεῖς δειπνοῦμεν,
δύο δ' αὐτοῖς συγκοινωνοῦμεν
μάζης μικρᾶς.*

Omnes agnoverunt vitium in vs. 4, ubi *δειπνοῦμεν* ferri non

potest, sed non magis probabimus Grotii conjecturam: *δειπνοῦσιν*. Nec tamen latet quid dicat misera anus. Domi, inquit, quinque sumus: vir meus, ego ipsa, filia, filius, virgo denique Olynthia: fame laboramus omnes; quam autem ego cum marito unicam habemus placentulam, eam in commune conferimus. Hinc illa continuo insequuntur:

Φθόγγους δ' ἀλύρους
θρηνοῦμεν, ἐπὰν μηδὲν ἔχωμεν,
χρῶμα δ' ἀσίτων ἡμῶν ὄντων
γίγνεται ὠχρόν.

Quid igitur pro *δειπνοῦμεν* rescribendum est? Non grammatica hoc indicare poterit, sed ipsa rei ratio commonstrat poetae manum esse:

τούτων οἱ τρεῖς μὲν ἄδειπνοι.,

quod quum forte scriptum esset οἱ τρεῖς ἄδειπνοι μὲν, locus infelicem correctorem nactus est. Quod seni et vetulae non satis est, id tamen impertiunt binis liberis et ancillae. Res in aprico est.

Parasitus qui barbarum quendam sectabatur, ita dicit apud Alexidem Athen. VII p. 287 F:

ἐπιπονώτερον
ἔργον μὰ τὸν Διόνυσον οὐκ εἴληφ' ἐγώ,
ἀφ' οὗ παρασιτῶ. μεμβράδας μοι κρεῖττον ἦν
ἔχειν μετ' Ἀττικισὶ δυναμένου λέγειν.

Quid hoc est *ἔργον οὐκ εἴληφ' ἐγώ*? Scio quidem recentiores dixisse *ἔργον λαβεῖν* et memini ipsum adeo Amipsiam veteris comoediae poetam scripsisse: *ἐγὼ δ' ἰὼν πειράσομαι εἰς τὴν ἀγορὰν ἔργον λαβεῖν*, h. e. μισθῶσαι ἑμαυτόν, Mk. p. 701. Etiam Photius eum usum verbi *λαβεῖν* inculcavit in voce *ἔργον* et fortasse haud satis considerate in editione mea locum interpolavi. Non tamen feram *εἴληφα* apud Alexidem, nam etiam perfectum pro aoristo offensioni est. Scripsi uncialibus literis et ultro emicuit: οὐκ ἔτλην ἐγώ.

Ἀσυνδέτως proferuntur Alexidis verba Athen. VI p. 258 B:

πεῖραν ἐπεθύμουν θατέρου βίου λαβεῖν,
ὃν πάντες εἰώθασιν ὀνομάζειν ὑγρόν.

τρεῖς ἐν Κεραμεικῷ περιπατήσας ἡμέρας
 διδασκάλους ἐξεῦρον οὗ λέγω βίου
 ἴσως τριάκοντ' ἀφ' ἐνὸς ἐργατηρίου.

Imo verum est ἐπιθυμῶν. Continuo sequitur apud Meinekium p. 477 aliud Alexidis fragmentum, quod debemus Athen. XIII p. 500 B.

ἄνοιγ' ἄνοιγε τὴν θύραν· ἐλάνθανον
 πάλαι περιπατῶν ἀνδριάς, ἀλέτων ὄνος,
 ποτάμιος ἵππος, τοῖχος, ὁ Σελεύκου τίγρις,

sed ridens corrigo χοῖρος. Librarius fortasse in animo habuit Act. Apost. 23. 3, ubi pontifex maximus τοῖχος κεκονιαμένος dicitur, sed quid hoc ad Alexidem?

Scribit Antatticista p. 84 in voce βαβαὶ βαβαί· οὐχὶ τῶν μετρίων, ἀλλὰ τῶν βαβαὶ βαβαί. Ἀλεξίς Σικυωνίῳ. Contendit Meinekios p. 478 versum esse Eupolideum polyschematistum, quo metri genere Alexis interdum usus sit; fieri potest, sed duobus vocabulis transpositis merum senarium habebimus:

τῶν οὐχὶ μετρίων, ἀλλὰ τῶν βαβαὶ βαβαί.

Eadem Meinekii pagina sequitur fragmentum Alexidis Athen. VI p. 223 E, quod male habitum est. Editur sic:

Ἀπόλαβε. B. τοῦτο δ' ἐστὶ τί;

A. * * * * ὁ παρ' ὑμῶν ἐγὼ

παιδάριον ἔλαβον, ἀποφέρων ἥκω πάλιν.

B. πῶς; οὐκ ἀρέσκει σοι τρέφειν; A. οὐκ ἔστι γὰρ

ἡμέτερον. B. οὐδ' ἡμέτερον. A. ἀλλ' ἐδώκατε

ὑμεῖς ἐμοὶ τοῦτ'. B. οὐ δέδωκαμεν. A. τί δαί;

B. ἀπεδώκαμεν. A. τὸ μὴ προσῆκον ἐμοὶ λαβεῖν.

Viri docti varia tentarunt, ut priorem huius fragmenti partem emendarent: de his Jacobsius retulit in Suppl. Add. Sed manent quaedam corrigenda in versibus qui sequuntur. Legendum:

A. οὐκ ἔστι γὰρ

ἡμέτερον. B. οὐδ' ἡμέτερον. A. ἀλλ' ἐδώκατε

ὑμεῖς ἐμοὶ τότ'. B. οὐκ ἐδώκαμεν. A. τί δαί;

B. ἀπεδώκαμεν. A. τὸ μὴ προσῆκόν μοι, λαβεῖ.

Alexis ap. Athen. X p. 422 A. ita dicit:

μάθοις δ' ἂν οἷον ἀνθρώποις κακὸν
 ἔσιν ἢ γαστήρ, διδάσκει δ' οἷ', ἀναγκάζει θ' ὅσα.
 Facilis est correctio: θ' ἄμχ. Idem ap. Athen. XI p. 463 A:

οὐδὲ εἷς ἂν εὐλόγως
 ἡμῖν φθονήσαι νοῦν ἔχων, οἷ τῶν πέλας
 οὐδὲν ἀδικοῦμεν οὐδέν'. ἄρ' οὐκ οἶσθ' ὅτι, κτέ.,
 malim: οὐδέν' ἀδικοῦμεν οὐδέν', qua non est alia mutatio
 lenior. Eiusdem locum ap. Ath. X p. 426 C ita suppleverim:

ὁμως δὲ ταύτην ἐκπιῶν
 (ἀνύσας) λέγε τι καὶ διατριβήν γε τῷ πότῳ
 ποιῶμεν.

Malim hoc quam quod Porsonus supplevit κομψόν vel Dobraeus
 πιθχρόν. Apud eundem Athen. VI. p. 258 E: εὐδαίμων ἐγὼ μὰ
 τὸν Δία, dixeris planissime requiri νῆ τὸν Δία. Denique notissi-
 mum locum Athen. XV p. 692 F ita suppleo:

B. ὁ Ζεὺς ἔ σωτήρ, ἂν ἐγὼ διχρραγῶ,
 οὐδέν μ' ὀνήσει. A. πῖθι θαρρῶν (αὖ πάλιν).

Paulo difficilior est emendatio Alexidis fragmenti Athen. X.
 p. 449 D. Mulier quaedam ibi γριῖφον προβάλλει, quem quum alter
 non intelligit, ἀεὶ σύ, inquit, χαίρεις ὧ γύναι μ' αἰνίγματι,
 cui mulier: καὶ μὴν ἀπλᾶ γε καὶ σαφῇ λέγω μαθεῖν. Hic
 primum malim fere σαφῇ μαθεῖν λέγω quam λέγω μαθεῖν.
 sed gravior corruptela est in priore versu. Valckenaerius ten-
 tabat: παίζουτα χαίρεις, Meinekius ἀεὶ σὺ παίζεις, sed neutra
 correctio ullam probabilitatis speciem habet. Unica litera cor-
 rupta est, non plures; lege:

ἀεὶ σύ γ' αἰρεῖς ὧ γύναι μ' αἰνίγμασιν.

Miror quomodo editores ferre potuerint Athen. IV p. 164 F:

ἀεὶ γ' ὁ Χαιρεφῶν τιν' εὕρισκει τέχνην
 καὶ νῦν πορίζεταιί γε τὰ δεῖπν' ἀσύμβολα.

Particula γε versu 2 nil quidquam significat et immodulatus
 versus est, nam anapaestus non recte incipit ab enclitica.
 Emendatio prorsus est certa:

ἀεὶ γ' ὁ Χαιρεφῶν τιν' εὕρισκει τέχνην
 καὶ νῦν πορίζεταιί τε δεῖπν' ἀσύμβολα.

Ὅταν τις εὔρη καὶ νῦν ἐνθύμημά τι Anaxandrides dixit,

οὐδὲ ἐν καινὸν εὐρίσκουσιν Xenarchus et sic omnes loquuntur.

Eadem particula displicet Athen. II p. 36 F:

οὐδὲν γ' ἔοικ' ἄνθρωπος οἶνω τὴν φύσιν,

et malim: οὐδὲν ἄρ' ἔοικ' ἄνθρωπος, quo sensu v. c. apud Aristophanem est: οὐδὲν ἄρα γρίφου διαφέρει Κλεώνυμος. Sequitur apud Meinekium p. 519 Alexidis fragmentum quod Stobaeus servavit Flor. 68. 2:

τίς δῆθ' ὑγιαίνων νοῦν τ' ἔχων τολμᾷ ποτε

γαμεῖν διαπραξάμενος ἥδιον βίον;

Quod Meinekius invenit ἥθεον βίον, id Cobetus probavit Mnem. XIII. 426; sed quomodo laboranti metro succurremus? Scribit Cobetus inserto articulo: τὸν ἥθεον βίον; est hoc sane melius quam Meinekii προδιαπραξάμενος, sed non assequor quomodo verbum διαπράξασθαι hic recte poni possit. Ut in incerta re, praeferam: διαγραψάμενος τὸν ἥθεον βίον.

Dictum est διαγράψασθαι, quo sensu διαγράψασθαι τὴν κατηγορίαν dicitur qui tergiversatur.

Parvulum mendum est in Alexidis verbis ap. Stob. Flor. 30. 8:

ὅσις ἥδεται γὰρ ἐσθίων

ὁσημέραι, δεῖ καὶ ποιεῖν τῶν σιτίων

ἐπάξιόν τι,

ubi commendo πονεῖν, quomodo frequentissime erratur, qua de re nuper dixi ad Novum Testamentum. Denique Mk. p. 524:

τὸ παναρμόνιον τὸ καινὸν ἔντεινον τεχνῶν,

uti arbitror, verosimiliter ab Alexide scriptum fuit τρέχων, quod quid sit, ex Aristophane notum est qui ita dixit Nub. 780 et 1164 et Pac. 259; itidem Plato Comicus ap. Athen. XV p. 665 B:

τί οὐ τρέχων σὺ τὰς τραπέζας ἐκφέρεις;

Antidotus Comicus ap. Athen. I p. 28 E Thasium vinum laudat:

Θάσιον ἔγχει * * *

ὁ γὰρ ἂν λαβόν μου καταφάγη τὴν καρδίαν,
ὅταν πίω τοῦτ', εὐθὺς ὑγιὲς γίγνεται.

Lege: δακόν. Ὅσα δὴ δέδνηται τὴν ἐμυτοῦ καρδίαν satis notum esse arbitror.

Epigenis locum ap. Mk. p. 539 ita supplendum censeo:

ἀλλὰ τί καθ' ἕκαστον δεῖ λέγειν;
ὄψει γὰρ αὐτός. Β. βασιλέως υἱὸν (τάχα)
λέγεις ἀφῖχθαι; Α. δηλαδή, Πιξώδαρον.

Miror viros doctos quibus emendatio non cesserit in Diodori verbis ap. Athen. X p. 431 C:

ἐπὰν κυάθους πίνη τις, ὧ Κρίτων, δέκα,
ἀεὶ παρ' ἕκαστον ἐνδελεχῶς τὸ ποτήριον
πίνει τὸ λοιπόν, τοὺς λογισμοὺς δ' ἐξεμεῖ.
ταῦτα σκόπει πρὸς σαυτόν.

Recepit Dindorfius Naekii scripturam:

εἰ τὸ παρ' ἕκαστον ἐνδελεχῶς ποτήριον
πίνειν τὸ λοιπὸν τοὺς λογισμοὺς αὐξάνει,

quod pauci opinor probabunt. Facilius sic poteris:

ἀεὶ παρ' ἕκαστον ἐνδελεχῶς ποτήριον
πίνει τὸν οἶνον, τοὺς λογισμοὺς δ' ἐξεμεῖ.

Tantum vitium tamdiu omnes exercuisse!

Meinekus p. 609 fragmentum habet Timoclis servatum a Stobaeo Flor. 96. 22:

πολλοὺς γὰρ ἐνίοθ' ἡ πενία βιάζεται
ἀνάξι' αὐτῶν ἔργα παρὰ φύσιν ποιεῖν.

Absonum est adverbium ἐνίοτε in hac sententia et leni mutatione habebimus:

πολλοὺς γὰρ ἴς' ὅτι ἡ πενία βιάζεται,

sicuti Mnesimachus dixit p. 577:

ἄρ' οἶσθ' ὅτι ἡ πρὸς ἄνδρας ἐσί σοι μάχη;

ubi malim ἔσαι. Eiusdem autem Timoclis illa sunt p. 612:

ὅσις φοβεῖται τὸν πατέρα καὶ σχύνεται,
οὗτος πολίτης ἀγαθὸς ἔσαι κατὰ λόγον
καὶ τοὺς πολεμίους δυνάμενος κακῶς ποιεῖν.

Dicitur hoc, nisi fallor, κατὰ τρόπον, i. e. ὁρθῶς. Cf. Cobet. in Mnem. IV p. 271.

Fabula fuit Xenarchi *Δίδυμοι* inscripta, ex qua fragmentum Athenaeus servavit XV p. 693 B. Veram scripturam ex Veneto libro primus Cobetus protulit post Orat. Inaugur. p. 105:

ὥς ὑπό τι νυζάζειν γε καὐτὸς ἄρχομαι·

ἢ τὰγαθοῦ γὰρ δαίμονος συνέσεισέ με

ἄκρατος ἐκποθεῖσα Φιάλη παντελῶς.

Et de his quidem versibus quomodo scribi debeant, non dubitatur; sed continuo sequuntur duo:

ἢ τοῦ δὲ σωτῆρος Διὸς τάχιστα γε

ἀπώλεσεν αὐτήν καὶ κατεπόντωσέν μ' ὄρᾱς.

Primum illud apertum est, de quo Meinekius nihil adnotavit, colloquium hoc esse fratrum illorum *διδύμων* post strenuam computationem. Prior, uti vides, tribus versibus usus est, quibus alter respondet duobus. Sed hoc quoque perspicuum est lectionem vitiis obscurari: quid enim est *τάχιστα γε* et quid est *αὐτήν* et quam insuave *κατεπόντωσέν μ' ὄρᾱς*! Coniecit Canterus *ναύτην* quod speciosum est, ut omnia Canteri, sed simul intelligimus, quam prudentes et cautos nos esse deceat, quum animadvertamus doctissimos editores deceptos fuisse correctione eleganti quidem sed eadem falsa, nam importuna est verborum traiectio neque id quod est *ναύτην* divelli potest a pronomine, ad quod refertur. Qui vino somnoque sepulti sunt, solent cum naufragis comparari, qua de re Meinekius laudavit doctas observationes Naekii ad Choerilum p. 165. *Ζεὺς σωτήρ* potatorem non servavit, sed fluctibus mersit: *κατεπόντωσεν*. Quid jam latet sub *αὐτήν*? Adverbium, uti arbitror, quod respondet adverbio *παντελῶς* quo frater usus erat. Nihil admodum desiderabo, si locus ita legetur:

ἢ τοῦ δὲ σωτῆρος Διὸς τάχιστα με

ἀπώλεσ' ἄρδην καὶ κατεπόντωσ' ὥς ὄρᾱς.

Nunc mihi videor intelligere quid Xenarchus dicat. Ex eadem fabula unum praeterea fragmentum servatum est, Athen. X p. 426 B., quod ad eiusdem computationis *initium* referendum est debueratque adeo ab Meinekio primo loco poni:

πίμπλη σὺ μὲν ἐμοί, σοὶ δ' ἐγὼ δώσω πιεῖν·

ἀμυγδαλῇ μὲν παιζέτω πρὸς ἀμυγδαλῇν.

Atque sic factum est, ut dum nimium indulgerent genio, inciperent *νυζάζειν*. Unum superest, quod me male habet, ad-

verbium τάχιστα. Quod scribit Philochorus Athen. II p. 38 D, id omnium testimonio confirmatur. Bacchus, inquit, θεσμὸν ἔθετο προσφέρεισθαι μετὰ τὰ σῖτα ἄκρατον μόνον ὅσον γεύσασθαι δείγμα τῆς δυνάμεως τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη κεκραμένον ὅποσον ἕκαστος βούλεται, προσεπιλέγειν δὲ τούτῳ τὸ τοῦ Διὸς σωτῆρος ὄνομα. Alia e Philochoro Boethus descripsit, quae ad nos pervenerunt in Scholiis ad Platonem, quod vide apud Photium in v. τρίτου κρατῆρος. Nimirum τὰς τρίτας σπονδὰς καὶ τὸν τρίτον κρατῆρα ἐκίρνων τῷ Διὶ τῷ σωτῆρι, Schol. Plat. Charmid. 167 A. Itaque molestum est adverbium τάχιστα et sponte ferimur ad conjecturam κάκιστά με vel, quod fortasse praestat, κάκισ' ἐμέ. Prorsus idem vitium commissum fuit Aesch. Prom. 959.

Duo supersunt in tertio Meinekii volumine, quae breviter indicabo. Pg. 623 Xenarchus dixisse fertur:

μὰ τὸν Διόνυσον ὃν σὺ κάπτεις ἴσον ἴσω.

Vinum opinor non κάπτεται, sed λάπτεται et λάπτεις scribam. Athenaeus autem XIV p. 635 A, Meinekii est pg. 629, ita scribit: Θεόφιλος δὲ ὁ κωμωδιοποιὸς ἐν Νεοπτολέμῳ καὶ τὸ τῇ μαγάδι διαψάλλειν μαγαδίζειν λέγει. Imo requiritur simplex verbum ψάλλειν.

(Continuabitur).

GALENUS.

Tom. V. pag. 878 deridens athletas scribit: ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς ἈΠΟπάτοις εἰκός, ἐν οἷς διημέρευον, ἀγχίνοϊαν φύεσθαι. καὶ μὴν παρὰ ταῦτ' οὐδὲν ἄλλο πρότερον ἔπραττον· ὅλον γὰρ ἐωρῶμεν αὐτῶν τὸν βίον ἐν ταύτῃ τῇ περιόδῳ συσρεφόμενον ἢ ἐσθιόντων ἢ πινόντων ἢ κοιμωμένων ἢ ἈΠΟπατούντων ἢ καλινδουμένων ἐν κόνει τε καὶ πηλῷ. Dabisne mihi ΠΕΡΙπάτοις et ΠΕΡΙπατούντων a Galeno scriptum esse?

C. G. C.

DE LOCIS NONNULLIS

APUD ANTIPHONTEM.

ANTIPHONTIS ORATIONES edidit VICTOR IERNSTEDT.

Petropoli 1880.

Eiusdem OBSERVATIONES ANTIPHONTEAE.

*Tirées du „Journal du Ministère de l'instruction
publique” (St. Pétersbourg Juillet 1878).*

In dulci feriarum Paschalium otio affertur mihi Petropoli duplex hoc iucundissimum viri doctissimi VICTORIS IERNSTEDT munus, cui primum ago gratias, deinde observationes quasdam Antiphontesas ei ἀντιδωρον mittere animus est, subnatas mihi quum in egregia ipsius editione Antiphontis Orationes qua summa potui diligentia et cura saepius relegissem.

Quod Editor ab eo „*qui artem criticam facere velit*” ante omnia postulat, „*ut libros mss. circumspiciat eorumque rationes accuratissime perquirat et investiget*” id ipse egregie praestitit et cum pulvisculo collegit omnia et ordine disposuit, quibus omnis interpretatio et emendatio Antiphontis tamquam stabili fundamento nititur. Deinde Criticorum certas emendationes et probabiles coniecturas sedulo undique conquisivit, quibus suas non paucas adiecit, et sic Oratorum Atticorum amatoribus novum comparavit instrumentum, quo melius et utilius comparari non posse existimo.

Pag. Steph. 112. 7. πρὸς τίνας οὖν ἔλθῃ τις βοηθοὺς ἢ ποῖ τὴν καταφυγὴν ποιήσεται ἄλλοθι ἢ πρὸς ὑμᾶς καὶ τὸ δίκαιον; Soloecum est ποῖ ἄλλοθι pro ἄλλοσε. Veteres non aliter dice-

bant quam ποῖ ἄλλοσε, ποῦ ἄλλοθι, et ἄλλοσέ ποι, ἄλλοθί που, sed quia Graeculi vitiosa sua συνηθεία dicebant ποῦ ἄπει; et similia sexcenta (Phrynichus Lobeck. pag. 43), has maculas passim Veterum scriptis affricuerunt. Exemplorum plena sunt omnia. In Aristophanis *Equitt.* vs. 1032.

ἐξέδεταί σου τοῦψον ὅταν σύ ΠΟΙ ἄλλοσε χάσκης.

in Ravennate libro est ὅταν σύ που ἄλλοσε, quod perinde mendosum est atque ποῖ ἄλλοθι apud Antiphontem.

Quod scribit doctissimus Editor in Praefatione pag. XXXIX: „in formis verborum operam dedi ut haec eloquentiae Atticae antiquissimae monumenta, quoad eius fieri posset, suae aetatis speciem recuperarent.” id in multis diligenter fecit sed non spernendum nobis spicilegium reliquit.

Primum multis locis consuetam Atticis et necessariam elisionem aut crasin neglexit a scribis omnium librorum obscurari solitam. Vel sola auris admonet vitiosa esse εὖ οἶδα ὅτι, οὐκ οἶδα ὅπως, παρὰ Ἀθηναίσις, ὀλίγα ἅττα, πολλὰ ἅττα et similia his sexcenta. Optime hoc senties si verba oratorum alta voce legere aut etiam, quasi ipse diceres, agere consueveris, id quod discipulis meis sedulo inculcare et exemplo praeire soleo. In hoc tam rapido verborum flumine molestae vocales veluti sua sponte excidunt, quod nisi fiat hiulca oratio inepte te relinquit hiantem. Itaque Antiphonti reddendum saepius οἷς ἦκας ἐχρῆν, ὑφ' ὧν ἦκας ἐχρῆν, ubi Editor ἦκας intactum reliquit. Reponendum est καλός τε καὶ αἰσχρός, nemo enim καὶ αἰσχρός in ea re dicebat. Aelius Dionysius apud Photium v. καλὸς καὶ αἰσχρός λέγεται κατὰ συναλοιφήν, οὐχὶ καλὸς καὶ αἰσχρός.

Reponendum est καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἀπήλλακτ' ἄν, pro ἀπήλλακτο ἄν. Semper enim sequente ἄν potentiali omittitur I in optativis λέγοιμ' ἄν, εἴποιμ' ἄν, πειθήσαιμ' ἄν, et O in imperfecto et plusquamperfecto et optativis ἐξήρπας' ἄν, γένοιτ' ἄν. similibusque omnibus.

Recte Editor imperfectum ἦ (παρῇ) eram ex longo exsilio reduxit, recte in plusquamperfectis ἤδη scripsit et ξυνῆδη, etiam ἤδησθα, sed in tertia persona — EI dedit ante vocalem 112. 21: εὖ ἤδEI ὅτι pro ἤδειν, 113. 28: οὐπω γὰρ ἤδEI ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐξαπατωμένη pro ἤδειν et aliis locis.

Recte Antiphonti reddidit Φονῆς pro Φονεῖς, ἐπιμέλεσθαι pro ἐπιμελεῖσθαι, εἶμεν et εἶεν pro εἴημεν et εἴησαν, in quibus omnibus stabilis et constans veterum Atticorum dicendi consuetudo a Graeculis vitiatur. Nemo eorum dicebat Φονεῖς, ἱππεῖς, βασιλεῖς, sed βασιλῆς, ἱππῆς, Φονῆς et in accusativo Φονέας, βασιλέας sine ulla exceptione. Horum pleraque in libris nostris depravata leguntur, sed quis hodie in talibus curat Codicum auctoritatem? Optime igitur Editor neque τολμήσαιεν tulit neque ἐδεδειπνήκεισαν.

Quod dedit δωρειάν pro δωρεάν ex veteribus inscriptionibus sumtum esse suspicor ¹⁾).

Pag. 112. 7: θαυμάζω δ' ἔγωγε καὶ τοῦ ἀδελφοῦ ἦντινά ποτε γνώμην ἔχων ἀντίδικος καθέστηκε πρὸς ἐμὲ καὶ εἰ νομίζει τοῦτο εὐσέβειαν εἶναι τὸ τὴν μητέρα μὴ προδοῦναι, ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι πολὺ ἀνοσιώτερον εἶναι ἀφείναι τοῦ τεθνεῶτος τὴν τιμωρίαν. ἄλλως τε καὶ τοῦ μὲν ἐκ προβουλῆς ἀκουσίως ἀποθανόντος, τῆς δὲ ἐκουσίως ἐκ πρνοίας ἀποκτεινάσης. Quia Graecum non est τοῦτο εὐσέβειαν εἶναι νομίζω sed ταύτην, exemta literula restituebam (in *Miscell. Crit.* pag. 556) εἰ νομίζει τοῦτο εὐσεβεῖν εἶναι, ut apud Demosthenem pag. 564. 8: εἰ τὸ τὰ τοιαῦτα λέγειν τοῦτ' ἐστὶ λειτουργεῖν. et pag. 761. 20: οὐ γὰρ τὸ τὰ τούτων — κατατιθέναι τοῦθ' ἡγήσω δεινὰ πάσχειν εἶναι. et apud Aristophanem in *Nubibus* vs. 1411:

οὐ καὶ μὲ σοὶ δίκαιόν ἐς' ἀντευνοεῖν ὁμοίως
τύπτοντ', ἐπειδὴ περ τόδ' ἐστὶν εὐνοεῖν τὸ τύπτειν.

Ad eundem plane modum dictum est: εἰ νομίζει τοῦτο εὐσεβεῖν εἶναι τὸ τὴν μητέρα μὴ προδοῦναι.

Sed multo etiam gravior labes, ut Editor acute perspexit, illa verba maculavit. Audi ipsius verba (*Observ.* pag. 2): *quamvis impie faceret actoris frater — tamen illud quidem magnopere mirandum non erat nec prudenter exprobratur adversario quod matrem filius deserere volebat. accedit quod actor ipse cum dicit πολὺ ἀνοσιώτερον εἶναι ἀφείναι τοῦ τεθνεῶτος τὴν τιμωρίαν aperte fatetur ἀνόσιον εἶναι τὴν μητέρα προδοῦναι.* Rectissime haec

1) Recte me id suspicatum esse video in utilissimo libello HERWERDENI „*Lapidum de dialecto Attica testimonia*” pag. 10 sq.

disputata sunt sed non tam facili negotio, ut Editor opinatur, difficultas tollitur. Sententia verborum aperta est. Actoris frater impium et nefarium facinus esse putabat matrem suam in capitis periculo destituere; reponit frater: *ego vero existimo multo magis nefarium et impium facinus esse patris crudeliter occisi necem non persequi*. Quo igitur pacto constituendus locus est ut hanc ipsam sententiam apte enunciata contineat? Nempe sic: εἰ νομίζει τοῦτο Ἄσεβεῖν εἶναι τὸ τὴν μητέρα [μὴ] προδοῦναι. Actoris frater dicit: ἀσεβές ἐστὶ τὸ προδοῦναι τὴν μητέρα. reponit alter: πολὺ δ' ἀνοσιώτερον (idem quod ἀσεβέστερον) τὸ ἀφείναι τοῦ τεθνεῶτος τὴν τιμωρίαν. Addit Editor: „*praeterea suspectum habeo τοῦ τεθνεῶτος, quoniam propter oppositum τὴν μητέρα requiritur τοῦ πατρὸς.*” Plane assentior sed sunt haec coniungenda in unum: ἀφείναι (τοῦ πατρὸς) τοῦ τεθνεῶτος τὴν τιμωρίαν. Flebiliter sic opponitur „*patris mei qui occisus est.*” cf. pag. 114. 1: ἐγὼ δ' ὑμᾶς ὑπὲρ τοῦ πατρὸς τοῦ τεθνεῶτος αἰτοῦμαι.

Reliquum est ut indagemus quo pacto vera lectio hanc labem conceperit. Scribuntur in Codicibus α et ευ ductu tam simili ut oculis discerni nequeant et utrum α an ευ legendum sit ex Graecitatis usu aut cuiusque loci ratione sit colligendum. Inspicito mihi aliquis in Bastii *Commentatione Palaeographica* Tabulam I. 5. ubi βασιλεύων ita scriptum est ut tibi βασιλάων videre videaris. Hinc factum est ut confundantur passim εὐθαρσής — ἀθαρσής, εὐθάνατος — ἀθάνατος, εὐσεβής εὐσέβεια εὐσεβεῖν — ἀσεβής ἀσέβεια ἀσεβεῖν similiaque magno numero.

Itaque quum ἀσεβεῖν solemni errore in εὐσεβεῖν esset conversum addidit de suo nescio quis μή, ne plane absurda esset loci sententia.

Pag. 112, 12: καὶ οὐ τοῦτό γ' ἐρεῖ ὡς εὖ οἶδεν ὅτι [γ'] οὐκ ἀπέκτεινεν ἢ μήτηρ αὐτοῦ τὸν πατέρα τὸν ἡμέτερον. Furcillis expellendum γ' ineptissime interpositum et sensu cassum. Praeterea correxerim: καί τοι οὐ τοῦτό γ' ἐρεῖ, ut Veteribus mos est dicere καί τοι — γε, καὶ μὴν — γε, ἀλλ' οὖν — γε, in quibus saepe librarii peccant, et apud poëtas iugulato metro. In Sophoclis *Oedip. Tyr.* vs. 987 in archetypo Mediceo est:

καὶ μὴν μέγας ὀφθαλμός οἱ πατὴρ τάφοι.

cui Porson reddidit μέγας Γ' ὀφθαλμός, ut vs. 1005:

καὶ μὴν χάριν γ' ἂν ἀξίαν λάβοις ἐμοῦ.
et alibi passim.

Pag. 112. 24: τοῦτο μὲν γὰρ ἠθέλησα [μὲν] τὰ τούτων ἀνδρά-
ποδα βασανίσαι. Expungendum est μὲν, cui voculae nullus
hic locus est et quae addita verborum compositionem corrumpit.
Instituerat dicere, ut solet, τοῦτο μὲν — τοῦτο δέ sed multis
verbis interpositis in secunda sententiae parte orationem variavit.
repetit eadem in vicinia: ἐγὼ γάρ εἰμι τοῦτο μὲν ὃ ἐθέλων αὐτὸς
βασανισῆς γενέσθαι, τοῦτο δὲ τούτους αὐτοὺς κελεύων βασανίσαι
ἀντ' ἐμοῦ.

Pag. 112. 32: καὶ αὐτὸ μοι τοῦτο τεκμήριον δίκαιον ἔσαι ὅτι
ὀρθῶς καὶ δικαίως μετέρχομαι τὸν φονέα τοῦ πατρός. Felicissime
hunc locum expedivit Editor pro ἔσαι reponens ΓΕΝέσθαι, ap-
posite comparans locum simillimum VI. 27: ἐμοὶ δήπου δίκαιον
κατὰ τούτων τὸ αὐτὸ τοῦτο τεκμήριον γενέσθαι ὅτι οὐκ ἀληθὴς ἦν
ἡ αἰτία.

Pag. 112. 39: εἴπερ ἐμοῦ Θέλοντος ἔλεγχον λαβεῖν τοῦ πράγ-
ματος αὐτοῖς μὴ Ἠθέλησαν δοῦναι. Lege ἐμοῦ Ἐθέλοντος. Athe-
niensium vetus lingua popularis, qua Comici utuntur et Ora-
tores, habet verbum ἐθέλω, non θέλω. Itaque constanter dicebant
ἤθελον, ἠθέλησα, nonnumquam ἠθέληκα. Forma brevior est in
proverbiis quibusdam et sententiis θεοῦ θέλοντος, ἣν θεὸς θέλη,
ut apud ipsum Antiphontem pag. 113. 24. ἐὰν — οἱ θεοὶ θέ-
λωσιν. Reliquis autem locis formae ex ἐθέλω natae restituendae
erunt: ἐγὼ γάρ εἰμι — ὃ Ἐθέλων, τούτων Ἐθελόντων διδόναι,
et sic in caeteris.

Pag. 112. 41: ὑμᾶς μὲν ζητοῦσιν αἰτεῖσθαι ὅπως αὐτῶν μὴ
καταψηφίεσθε. Libri καταψηφίσεσθε, quod tralaticium men-
dum est pro καταψηφιεῖσθε. Ὅπως et ὅπως μὴ componuntur
cum aoristo coniunctivi in iis verbis quae habent aoristum
secundum, in caeteris cum futuro indicativi, ut ad Thucydidem
saepius ostendimus. Perinde bene dicitur ὅπως (ὅπως μὴ) δῶ
δίκην et ὅπως δώσει, ὅπως δίκην λάβω et λήψομαι, sed ὅπως μὴ
ποιήσωμεν vel ποιήσητε pro ποιήσομεν, ποιήσετε soloeca sunt.

Exortus est nuperrime vir egregie doctus VAN HERWERDEN, qui in *Lapidum de dialecto Attica testimoniis* pag. 74 contrariam sententiam tueretur. Repererat in Attico monumento: ἐπιμελεῖσθαι δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς — ὅπως Ἀρύββας καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ (κομί)CΩΝΤΑΙ τὴν ἀρχὴν τὴν πατρώαν „ex quo loco, inquit, simul manifesto apparet vanam esse quorundam opinionem — ὅπως non admittere coniunctivum Aoristi primi activi et medi.” Non tam facile haec causa obtineri potest. In tanto Inscriptionum Atticarum numero una est atque unica eaque mendose scripta, ubi ὅπως cum coniunctivo Aoristi primi compositum videmus (*Inscriptt. Atticae* II. 115). In lapide est: ἐπιμελεῖσθαι δὲ Ἀρύββου ὅπως ἈΜΜηδὲν ἀδικῆται — ἐάν τις ἄλλος παρατυNχάνΕΙ — ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἂν προσόδου τυγχάνΕΙ — ἐπιμελεῖσθαι δὲ καὶ τοὺς στρατηγοὺς οἱ ἂν στρατηγῶσι ὅπως Ἀρύββας καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ κομίσωνται τὴν ἀρχὴν τὴν πατρώαν. Perpetuum fere est in Inscriptionibus tam antiquis quam recentioris aetatis ἐπιμέλεσθαι (minus antiquae ἐπιμελεῖσθαι) ὅπως ἌΝ. In hac ipsa bis recte legitur: ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἈΜΜηδὲν ἀδικῆται et ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἌΝ προσόδου τυγχάνει, sic tertium quoque dixerat ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἌΝ Ἀρύββας καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ κομίσωνται τὴν ἀρχὴν τὴν πατρώαν ¹⁾). Quis melius quam Herwerdenus novit quanta sit in talibus τῶν σηλοκόπων socordia?

Omnino quamquam in corpore Inscriptionum Atticarum egregium habemus subsidium et adiuumentum ad dialectum Atticam melius cognoscendam et ad scripta Atheniensium vetustis mendis et erroribus liberanda, tamen in ea quoque re servandum praeclarum illud μηδὲν ἄγαν et cavendum ne nubem pro Iunone amplectamur et lectiones vitiosas, quia in uno alteroque vetere monumento reperiuntur, statim probas et veras esse credamus inepti.

Quoniam οἱ γραμματῆς, qui decreta concipiebant, non omnes erant eruditi, sed complures eorum ἀπαίδευτοί τινες καὶ ἀμαθεῖς, non est mirandum Monumenta quaedam, etiam perantiqua, vitiis scatere, quibus accedunt errores novi, quos lapicidarum incuria fudit. Ostendam in uno I. 168. p. 77. ubi legitur vs.

1) Sic in Inscriptione, quam profert Herwerden pag. 41: τὴν μάχην τὴν Ἰψῆ γενομένην dubium non est quin verum sit: τὴν ἘΝ Ἰψῆ γενομένην. II. 314.

2. ΑΙΓΕΙΑΔΟΣ pro Αἰγυῖδος. vs. 5. ΤΗΙ βουλεῖ, vs. 11. τει βουλει, vs. 9 et 32. Κιτιεῖς, vs. 20. Κιτιέων, vs. 39. Κιτιέων, vs. 9 et 20. ἰδρύσΕΙως, vs. 16. ξυΝβάλλεσθαι, vs. 23. ὅ τι ἂν αὐτῷ δοκεῖ ἄριστον εἶναι, vs. 30. ΛυκΟργος, vs. 32. ἔΝποροι, contra vs 38. ἐΜπόροις vs. 35 et 39. ἔΝκτησιν. „*quales formas (ut Herwerdeni verbis utar pag. 19) nec Thucydidem nec Xenophontem neque alium quemquam scriptorem Atticum pro suis agniturum fuisse habeo persuasissimum.*”

Si quid dabitur otii ad hanc quaestionem revertar.

Pag. 113. 1: ἀλλ' οὐχ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες, ἔγωγ' εὖ οἶδα, ἀλλὰ σαφεὲς ποιήσετε. In optimo omnium Codice servata est verissima scriptura et manus Antiphontis: ἀλλ' οὐχ ὑμεῖς ΓΕ, ὦ ἄνδρες, quae etiamsi non esset in libro reperta ex dicendi consuetudine reperiri potuisset. Ut enim vetantis est μὴ σύ γε et μὴ ὑμεῖς γε dicere, sic acriter negantis est οὐ σύ γε et οὐχ ὑμεῖς γε. Quod quum Editor non commode recordaretur additum γε abiecit addens particula γε „*nullam saepius temere inculcari.*” quod hoc quidem loco factum non est.

Μὴ σύ γε legitur in Euripidis *Phoenissis* vs. 534:

τί τῆς κακίης δαιμόνων ἐφίεσαι
Φιλοτιμίας, παῖ; μὴ σύ γε.

ubi magnam exemplorum copiam expromit Valckenarius. Apud ipsum Antiphontem legitur pag. 139 cap. 86: μὴ ὑμεῖς γε, ὦ ἄνδρες, ἀλλὰ δότε τι καὶ τῷ χρόνῳ.

Pag. 113. 3: ἦν αὐτῷ παλλακή, ἦν [ὁ Φιλόνεως] ἐπὶ πορνείῳ ἔμελλε κατασησΑΙ. ταύτην οὖν [πυθομένην] ἡ μήτηρ τοῦ ἀδελφοῦ ἐποιήσατο Φίλην. αἰσθομένη δ' ὅτι ἀδικεῖσθαι ἔμελλεν ὑπὸ τοῦ Φιλόνεω μεταπέμπεται. Primum expunge ὁ Φιλόνεως pueriliter additum, ut scribarum mos est. Quae praecedunt omnia de eo scripta sunt et ἦν αὐτῷ παλλακή est ἦν τῷ Φιλόνεω παλλακή. Itaque nunc legitur: ἦν τῷ Φιλόνεω παλλακή. ἦν ὁ Φιλόνεως ἐπὶ πορνείῳ ἔμελλε κατασησΑΙ.

Deinde recipienda erat in textum Reiskii emendatio ἔμελλε κατασησΕΙΝ. Boni scriptores promiscue usurpant μέλλω καθίσταται et μέλλω κατασησεῖν, aoristo non utuntur. Qui libros Mss. multos triverunt sexcenties verba in — CEIN et — CAI

exeuntia stulte inter se permutata viderunt. Indicabo unum. apud Antiphontem pag. 137. cap. 72: μέγα τοι ἡμέρα παρ' ἡμέραν γιγνομένη γνώμην ἐξ ἀρχῆς μεταστήσειν καὶ τὴν ἀλήθειαν εἶπεῖν. Sic libri: Stephanus emendavit μεταστήσειν.

In sqq. πυθομένη expulit Dobree: rectissime ille quidem nam absurde interponitur et nihil facit ad rem et sententiam pervertit. Poterat perinde bene μῆνιν ἄειδε θεά interponi. Sed unde tandem natum esse dicamus? Videor mihi id reperisse: Antiphon dederat: πυθομένη δ' ὅτι ἀδικεῖσθαι ἔμελλεν ὑπὸ τοῦ Φιλόνεω μεταπέμπεται, et errore scribae pro ΠΤθομένη substitutum est ΑΙCθομένη, tum animadverso errore adscriptum de more in margine πυθομένη in alienam sedem irrepsit. Facile est autem constituere utra scriptura sit potior: ἤσθετο enim est *sensit*, *animadvertit*, *suboluit ei aliquid*, ἐπύθετο est *audivit*, ex sermonibus viri an Philonei *cognovit*, idque ipsum rei natura requirit.

Pag. 113. 11: καὶ ἡ ὑπέσχετο ὡς τάχιστα οἶμαι. Est haec Blassii παραδιόρθωσις pro ὑπέσχετο τάχιστα ὡς οἶμαι, quod revocandum est. Ὡς τάχιστα quam potuit celerrime a loci sententia abhorret.

Pag. 113. 18: τῆς Κλυταιμνήσρας τῆς τούτου μητρὸς (ταῖς) ὑποθήκαις ἅμα διακονοῦσιν. Revocandam esse censeo lectionem Bekkeri: ΤΑΙC Κλυταιμνήσρας τῆς τούτου μητρὸς ὑποθήκαις. Odioso nomine mulierem, quae maritum veneno sustulerat, appellavit Clytaemnestram, ut Caelius Clodiam ob eandem causam *quadrantariam Clytaemnestram* dixit apud Quintilianum VIII. 6. 53.

Pag. 113. 25: ἡ δὲ παλλακὴ — τὴν σπονδὴν ἅμα ἐγχείουσα — ἐνέχει τὸ φάρμακον. Pro imperfecto aoristus requiritur ἐνέχεε, ut post pauca recte editur: τῷ δὲ πατρὶ τῷ ἡμετέρῳ ἔλασσον ἐνέχεε pro scriptura librorum omnium ἐνέχει.

Deinde in textum receptam oportuit Hirschigii correctionem οἰομένη δεξιὸν (τι) Ποιεῖν, quia neque in tali re τι omitti potest et cur interciderit manifestum est. Theophrastus *Charact.* XIX. καὶ σπενδόντων ἐκβαλεῖν τὸ ποτήριον καὶ γελάσαι ὡς Τε-

ράσιόν τι πεποιηκώς, sed dixerat philosophorum elegantissimus ὥσπερ ἄσειτόν τι πεποιηκώς.

Pag. 113. 32: ἀνθ' ὧν ἡ μὲν διακονήσασα καὶ χειρουργήσασα ἔχει τὰ ἐπίχειρα ὧν ἀξία ἦν, [οὐδὲν αἰτία οὖσα] τῷ γὰρ δημοκρίνῳ τροχισθεῖσα παρεδόθη, ἡ δὲ αἰτία τε [ἤδη] καὶ ἐνθυμηθεῖσα ἔξει, ἐὰν ὑμεῖς τε καὶ οἱ θεοὶ θέλωσιν. Editor de Blassii infelici coniectura καὶ χειρουργήσασα transposuit post διακονήσασα quum in libris recte post ἐνθυμηθεῖσα esset collocatum. Concubina enim nil nisi venenum in vinum infudit iisque venenatam portionem bibendam dedit, quod est διακονεῖν. Uxor et dandi veneni consilium cepit (ἐνεθυμήθη) idque suis manibus ipsa paravit (ἐχειρουργήσεν).

Deinde scribe ἔχει τὰ ἐπίχειρα ὧν ἀξία ἦν, τῷ γὰρ δημοκρίνῳ τροχισθεῖσα παρεδόθη deletis verbis ineptissimis οὐδὲν αἰτία οὖσα, quae et pugnant cum Oratoris sententia et arctissime coniuncta permoleste dirimunt.

Praeterea expunge ἤδη, quae notio prorsus ab hoc loco aliena est. Sic omnia optime procedunt: ἡ μὲν διακονήσασα ἔχει τὰ ἐπίχειρα ὧν ἀξία ἦν, ἡ δ' αἰτία ἔξει.

Pag. 113. 40: δεήσεται ἀθέμιτα [καὶ ἀνόσια] καὶ ἀτέλεσα καὶ ἀνήκουσα καὶ θεοῖς καὶ ὑμῖν. Optimus liber καὶ ἀνόσια omittit, recte ut equidem opinor. Nihil enim interest inter θέμις et δόσις, sed ἀθέμιτα habet τὸ ἀρχαιοπινές, quod amat Antiphon, ἀνόσια pervulgatum vocabulum est.

Post pauca legitur: ὑμεῖς — δ' ἐς ἐβοηθοὶ — τῶν ἐκ προνοίας ἀποθνησκόντων καὶ ταῦτα ὑφ' ὧν ἤκισ' ἐχρῆν [αὐτοὺς ἀποθνήσκειν]. Graeculus in tritissima locutione certam et perpetuam ellipsin frigidissime explevit. Quid notius est in tali re quam ὑφ' ὧν ἤκισ' ἐχρῆν et apud Romanos unde minime oportuit? Paulo ante recte legitur: ἀθέως — ὑφ' ὧν ἤκισ' ἐχρῆν τὸν βίον ἐκλιπών.

Pag. 114. 2: ὑμεῖς δὲ ὅπως διδῶσι δίκην οἱ ἀδικοῦντες τούτου ἕνεκα καὶ δικασαὶ ἐγένεσθε καὶ ἐκλήθητε. Haereo in ἐκλήθητε, quod de iudicibus inauditum est: testes καλοῦνται (citantur) non iudices. Fortasse una syllaba periit et verum est καὶ ἐκληΡΩ-

θητε, quia fiebat ante iudicium iudicum *sortitio*, qui sorte ducti sessum ibant.

Pag. 114. 10: ἀξιῶ ὥσπερ κακεῖνον — αὕτη ἀπώλεσεν οὕτω καὶ αὐτὴν [ταύτην] ἀπολέσθαι ὑπὸ τε ὑμῶν καὶ τοῦ δικαίου. Hirschigio obtemperatum oportuit ταύτην delere iubenti. Post pauca Antiphon, qui eadem iterare solet, ita dixit: ὥσπερ ἐκεῖνον αὕτη — ἀπώλεσεν οὕτω καὶ αὐτὴ ὑφ' ὑμῶν καὶ τοῦ δικαίου ἀπολομένη — τῆς δικαιοσύνης ἂν τύχοι τιμωρίας.

Pag. 114. 25: οὐ γὰρ δήπου μαρτύρων γ' ἐναντίον οἱ ἐπιβουλεύοντες τοὺς θανάτους τοῖς πέλας μηχανῶνται τε καὶ παρασκευάζουσιν, ἀλλ' ὥς μάλιστα δύνανται λαθραιότατα καὶ ὥς ἀνθρώπων μηδὲνα εἰδέναι. Mendosum est λαθραιότατα. Ex ipsa rei natura ὥς μάλιστα cum *positivo* coniungitur, non cum superlativo et λάθρα dicebant Attici, non λαθραίως. Itaque emendandum esse censeo: ὥς μάλιστα δύνανται λάθρα.

Λαθραῖος tragicum sonat. Lepidissime Eubulus (apud Athen. pag. 568. f.) Tragicorum pompam παρωδῶν dixit:

καὶ μὴ λαθραῖαν κύπριν αἰσχίστην νόσον
πασῶν διώκειν ὕβρεος οὐ πόθου χάριν.

Idem genus mendii, quod est in ὥς μάλιστα λαθραιότατα eximendum est ex Platonis *Protagora* pag. 349 d: εὐρήσεις γὰρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν — ἀνδρείοτατοὺς δὲ διαφερόντως, imo vero ἀνδρείους δέ. Ex ipsa rei natura διαφερόντως quoque requirit positivum. Plato *de Legibus* pag. 642 c: τὸ ὑπὸ πολλῶν λεγόμενον ὥς ὅσοι Ἀθηναίων εἰσὶν ἀγαθοὶ διαφερόντως εἰσὶ τοιοῦτοι.

Pag. 114. 27: οἱ δ' ἐπιβουλευόμενοι οὐδὲν ἴσασιν πρὶν γ' ἤδη ἐν αὐτῷ ὥσι τῷ κακῷ. In optimo Codice post οὐδὲν „*duae litterae erasae, non πω.*” Suspicio olim scriptum fuisse: οὐδὲν τι ἴσασιν.

Quae sequuntur Tetralogiae plenae pravi et vitiosi acuminis non sunt ad meum palatum. Itaque

ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφείς σοφίσματα
transeo ad orationem περὶ τοῦ Ἡρώδου φόνου.

Pag. 129. 25: ἐβουλόμην μὲν τὴν δύναμιν τοῦ λέγειν — ἐξ ἴσου μοι καθεστάναι τῇ συμφορᾷ. Ut sexcenties alibi periit etiam hic necessaria vocula: ἐβουλόμην μὲν ἄΝ. *vellem*, non *volebam*. Lepide admodum Comicus incertus (Aristophanes, ut videtur) apud Meinek. F. C. IV. pag. 650:

βδελυρὸν μὲν οὖν τὸ πρᾶγμα οὐκ ἂν ἐβουλόμην
λαχεῖν, ἐπειδὴ δ' ἔλαχον οὐκ ἂν ἐβουλόμην.

Quid intersit inter ἐβουλόμην ἂν et βουλοίμην ἂν infra ostendam.

Pag. 130. 4: ἅπαντα γὰρ τὰ ἐν ἀδήλῳ ἔτ' ὄντα ἐπὶ τῇ τύχῃ μᾶλλον ἌΝΑκεισθαι ἢ τῇ προνοίᾳ. Mendose adhaesit praepositio et μᾶλλον Κεῖσθαι rescribendum. Quemadmodum enim dicitur τίθεσθαι sive ποιεῖσθαι τι ἐπὶ τινι, sic in perfecto passivi dicendum πάντα ἐπὶ τῇ τύχῃ κεῖται, non ἀνάκειται.

Pag. 130. 43: καίτοι ἐμοὶ εἰ μηδὲν διέφερε σέρεσθαι τῆσδε τῆς πόλεως ἴσον ἦν μοι καὶ προσκληθέντι μὴ ἐλθεῖν ἀλλ' ἐρήμην ὀφλεῖν, τοῦτο δὲ ἀπολογησαμένῳ τὴν προτέραν ἐξεῖναι ἐξελθεῖν. Verba male a scribis habita sententia duce in hunc modum constituenda esse videntur: καίτοι ἐμοὶ εἰ μηδὲν διέφερε σέρεσθαι τῆς δε τῆς πόλεως ἐξῆν τοῦτο μὲν προσκληθέντι μὴ ἐλθεῖν — τοῦτο δὲ ἀπολογησαμένῳ τὴν προτέραν ἐξελθεῖν deletο ἐξεῖναι.

Pag. 131. 18: ὥςτε μηδὲν μοι ἐνθάδε [μηδὲ] πλέον εἶναι μηδ' ἀποφυγόντι, ἀλλ' ἐξεῖναι σοι λέγειν ὅτι κακοῦργος ἀπέφυγον ἀλλ' οὐ τοῦ φόνου τὴν δίκην. Vitium haec concepisse arguit inepte additum μηδέ, quod Reiske expungebat. Melius esse arbitror verba sic disponere: ὥςτε μηδ' ἀποφυγόντι μοι μηδὲν πλέον εἶναι ἀλλ' ἐξεῖναι σοι λέγειν κτέ. Praeterea absurdum est κακοῦργος ἀπέφυγον. Vera lectio a Reiskio reperta spernitur: κακοῦργος ἀπέφυγον. Quemadmodum enim dicitur ξενίας φεύγω et sim. eodem modo dicebant ξενίας ἀπέφυγον aut ἑάλων.

Pag. 131. 21: καίτοι πῶς ἂν εἴη τούτων δεινότερα μηχανήματα εἰ ὑμῖν μὲν ἅπαξ τουτουσὶ πείσασσι κατείργασαι ἃ βούλεσθε, ἐμοὶ δὲ [ἅπαξ] ἀποφυγόντι ὁ αὐτὸς κίνδυνος ὑπολείπεται; Qui hunc locum diligenter expenderit sentiet repetitum ἅπαξ spurium esse et tollendum.

Continuo sequitur: ἔτι δὲ μάλα' ἐδέθην — παρανομώτατα. Quid est μάλα δεθῆναι? Nihil prorsus. Latet aliquid vitii sed nihil extundo.

Sequitur: ἐθέλοντος γάρ μου ἐγγυητὰς τρεῖς καθιστάναι κατὰ τὸν νόμον οὕτως οὗτοι διεπράξαντο τοῦτο ὥςτε μὴ ἐγγενέσθαι μη ποιῆσαι. Loco motum est τοῦτο, quod transferendum est ante ποιῆσαι. Arcte coniuncta sunt τοῦτο ποιεῖν, τοῦτο δρᾶν, quae usurpantur ne verbum idem ineleganter repetatur. Praeterea οὕτως eiiciendum: διαπράττεσθαι dicuntur qui malis artibus praeter aequum et bonum aliquid effecerunt.

Pag. 131. 25: τῶν δ' ἄλλων ξένων ὅσις [πώποτε] ἠθέλησε καταστῆσαι ἐγγυητὰς οὐδεὶς πώποτε ἐδέθη. Ineleganter et vitiose abundat prius πώποτε.

Sequitur: καίτοι οἱ ἐπιμεληταὶ τῶν κακούργων τῷ αὐτῷ χρῶνται νόμῳ τούτῳ. ὥςτε καὶ οὗτος κοινὸς τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὧν ἐμοὶ μόνῳ ἐπέλιπε [μὴ ὠφελῆσαι τοῦδε κόσμου]. Primum revoca fugitivam praepositionem: κοινὸς τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ὧν ἘΝ ἐμοὶ μόνῳ ἐπέλιπεν, ut in Platonis *Apologia* pag. 28. b. οὐδὲν δὲ δεινὸν μὴ ἂ ἐμοὶ εἴη.

Tum dele verba corrupta μὴ ὠφελῆσαι τοῦδε κόσμου, vel, ut in aliis est, μὴ ὠφελῆσθαι τοῦδε τοῦ νόμου, sunt enim haec reliquiae Scholii: ὥςτε με μὴ ὠφελῆσθαι ὑπὸ τοῦ νόμου adscripti in margine ad verba: ἐν ἐμοὶ μόνῳ ἐπέλιπεν.

Pag. 131. 37: ἐγὼ δὲ τὸν μὲν πλοῦν ἐποίησάμην ἐκ τῆς Μυτιλήνης, ὃ ἄνδρες, ἐν τῷ πλοίῳ πλέων ὃ Ἡρώδης οὗτος. Supplendum: ἐν τῷ ΑΤΤΩΙ πλοίῳ πλέων.

Pag. 132. 38. cap. 28: δῆλον γὰρ ὅτι ἐξ αὐτοῦ τοῦ λιμένου ἦν τὸ πλοῖον. πῶς [ἂν] οὖν οὐκ ἐξηυρέθη; mala manus inseruit ἂν. *Qui factum est igitur, ut navigium illud non sit repertum?*

In cap. 29 recte Editor: ἐπειδὴ ΤΟ αἶμα ἡῦρον, ubi Bekker. τι αἶμα dederat, quae non est Graeca compositio. Declarat autem τὸ additum paucis ante versiculis pro ἐν τούτῳ Φασὶν εὐρεῖν CHMEIA Antiphontem dixisse εὐρεῖν ΑΙΜΑ, ad quod refertur: ἐπειδὴ τὸ αἶμα ἡῦρον.

Cap. 30: καὶ ὃν μὲν τότε παραχρῆμα ἐβασάνισαν, οὗτος ΜΕΝ οὐδὲν εἶπε περὶ ἐμοῦ Φλαῦρον, ὃν δ' ἡμέραις ὕπερον πολλαῖς [ἐβασάνισαν] — οὗτος ἦν ὁ πεισθεὶς ὑπ' αὐτῶν. Vel auris admonet inepte repetitum ἐβασάνισαν eliminari oportere. Praeterea ut μὲν est in apodosi iteratum eodem modo δέ erat iterandum: οὗτος Δ' ἦν. Demosthenes pag. 216. 28: καὶ μὲν τι ἢ πρὸς τῶν ἐχθρῶν ἐν τοῖς ὅρκοις, τοῦτο ΜΕΝ ἰσχυρὸν ἀεὶ ποιήσουσιν· ἐὰν δέ τι ὑμέτερον ἢ κατ' ἐκείνων ἅμα δίκαιον καὶ συμφέρον, πρὸς τοῦτο ΔΕ διαμαχομένους οὐδέποτε παύσασθαι οἰήσονται δεῖν ἐαυτούς. Complura huius compositionis exempla collegimus in *Miscell. Crit.* pag. 463 sq. Adde locum ipsius Antiphontis cap. 42: τοῖς μὲν πρώτοις λόγοις — συνεφέρετο, — τοῖς δὲ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ λεγομένοις — τούτοις ΔΕ διεφέρετο.

Cap. 32: οἶμαι δ' ὑμᾶς ἐπίσασθαι τοῦτο ὅτι ἐφ' οἷς ἂν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς βασάνου, πρὸς τούτων εἰσὶν οἱ βασανιζόμενοι λέγειν ὅ, τι ἂν ἐκείνοις μέλλωσι χαριεῖσθαι. Primum restitue: ἐφ' οἷς ἂν Ἦι τὸ πλεῖστον, quia coniunctivus omitti non potest. Deinde correxerim: πρὸς τούτων ΕΙΩΘΑCIN οἱ βασανιζόμενοι λέγειν. Coniungenda sunt πρὸς τούτων λέγειν, ut apud Aristophanem in *Vespis* vs. 647:

μὴ πρὸς ἐμοῦ λέγοντι.

In sqq. εἰ γὰρ ἐγὼ [μὲν] ἐκέλευον αὐτὸν σρεβλοῦν recte μὲν in Codice A deletum est.

Cap. 34: ἀλλ' ἀπέκτειναν Ἄγοντες τὸν ἄνδρα. Non ponitur in tali re ἄγειν sed Ἀπάγειν neque praesens recte habet pro aoristo: ἀπέκτειναν ἀπαγαγόντες τὸν ἄνδρα verum est.

In iis quae proxime praecedunt: διαπειραθέντα δ' αὐτὸν τὰ ψευδῇ λέγειν vehementer mihi suspectum est διαπειραθέντα. Διαπειρᾶσθαι, quod *experiri*, *periculum facere* significat, neque huius loci est neque infinitivum regit.

Cap. 38: καὶ οἱ μὲν ἄλλοι καθ' ὧν ἂν μηνύῃ τις αὐτοὶ κλέπτουσι τοὺς μηνύοντας κατ' ἀφανίζουσιν. Mirum hoc genus furti est τοὺς μηνύοντας κλέπτειν, sed periit necessaria in tali re praepositio Ἐκκλέπτουσι, *clam et furtim subducunt indices ac deinde de medio tollunt sive faciunt ut nusquam compareant*.

Cap. 44: καὶ μὴν πολλῷ πλέον γε ἀγνοεῖν ἔστι νύκτωρ ἢ μεθ' ἡμέραν, ἐπ' ἀκτῆς ἢ κατὰ πόλιν. Librarii stupor quum quid esset ΓΕΓΩΝΕΙΝ non intelligeret dedit duo vocabula „bene Graeca” γε et ἀγνοεῖν sententiae securus. Unice huic loco convenit γεγωνεῖν, id est ἐξάκουσον φθέγγεσθαι. Vox multo *clarior resonat* et longius exauditur noctu quam interdiu, in littore quam in urbe. Γεγωνεῖν eo sensu ab Atticis usurpari ostendimus in *Nov. Lectt.* pag. 8.

Cap. 45: τὰ τε ἐν τῇ γῇ ὄντα ἀναξύσαι καὶ τὰ ἐν τῷ πλοίῳ ἀποσπογγίσαι. Quoniam ξύω, ἀποξύω, ἀναξύω habent υ longum scribe ἀναξῦσαι. Homerus noto loco:

γῆρας ἀποξύσας θήσειν νέον ἡβώνοντα.

Cap. 47: νῦν δὲ αὐτοὶ καταγνόντες [τὸν] θάνατον τοῦ ἀνδρὸς ἀπεκτείνετε. annotat Editor: „τόν abesse malim cum Nauckio.” Sine mora τόν expunctum oportuit. Et certa dicendi lex et omnium perpetuus usus in talibus articulum respuunt. Sexcenties legitur θάνατός τινος κατεγνώσθη. Quis ferat in his ὁ θάνατος? Antiphon pag. 137 cap. 70: τοῦ δ' ἐνὸς τούτου κατεγνώσθη θάνατος.

Multa vitiose scribit Aelianus, qui sibi egregie ἀττικίζεν videbatur, sed vitiosissime omnium V. H. XII. 49: Φωκίων ὁ τοῦ Φώκου πολλάκις στρατηγήσας κατεγνώσθη θανάτῳ.

Pag. 135. cap. 48: ὥς τε πολλῷ ἂν δικαιότερον ὑμεῖς ἐκρίνεσθε ἢ ἐγὼ νῦν φεύγω ὑφ' ὑμῶν [ἀδίκως]. Mirum neminem sensisse ἀδίκως stulte esse interpolatum et penitus Oratoris sententiam pervertere.

Pag. 135. cap. 49: σκοπεῖτε δὲ καὶ ἐκ τοῖν λόγοιν τοῖν ἀνδροῖν ἐκατέρωιν τοῖν βασανισθέντοιν τὸ δίκαιον καὶ τὸ εἰκός. Emenda: ἐκ ΤΩΝ λόγων τοῖν ἀνδροῖν, id est ἐξ ὧν λέγουσιν ἐκάτεροι. De duabus orationibus, veluti Demosthenis et Aeschinis περὶ παραπρεσβείας, recte diceretur ἐκ τοῖν λόγοιν, non de iis quae duo testes pro testimonio dixerunt.

Pag. 135. cap. 49: ὁ δ' ἐλεύθερος οὐδέπω νῦν εἶρηκε περὶ ἐμοῦ

Φλαῦρον οὐδέν. Soleo Athenienses οὐδέπω καὶ νῦν, οὐδέπω καὶ τήμερον audire dicentes. Plato in *Hipp. maiore* pag. 293 c: οὐδέπω καὶ τήμερον οἶός τ' εἶ — ἀποκρίνεσθαι. Lucianus in *Piscatore* cap. 11: οὐδέπω καὶ τήμερον ἐξευρεῖν δεδύνημαι τὴν οἰκίαν. Recurrit idem mendum cap 68: οὐδέπω νῦν εὔρηνται οἱ ἀποκτείναντες. Addam exempla quaedam ex Demosthene: pag. 540. 25: οὐδέπω καὶ τήμερον εἰσελθεῖν δεδύνημαι. pag. 873. 9: οὐδέπω καὶ τήμερον ἀπολέλοιπεν. pag. 898. 4: οὐπω καὶ τήμερον ἐνήμερον. pag. 1124. 18: οὐδέπω καὶ τήμερον ἠθέλησεν ὑποσχεῖν τὸν λόγον. pag. 1294. 26: οὐκ ἀπέσειλας οὐδέπω καὶ νυνί.

Pag. 135. cap. 50: τῷ διὰ τέλους τὸν αὐτὸν [ἀεὶ] λόγον λέγοντι. Inepte bis idem dicitur: nihil interest in tali re inter ἀεὶ et διὰ τέλους. Adscripsit aliquis ἀεὶ ad διὰ τέλους et sic irrepsit in textum. Arguitur etiam incerta sede volitans: in aliis enim est τὸν αὐτὸν ἀεὶ, in aliis λόγον ἀεὶ λέγοντι.

Pag. 135 cap. 51: ἐκ τῶν λόγων τῶν τοῦ ἀνθρώπου μερὶς ἑκατέροις ἂν εἴη. Libri ἑκατέρω ἴσον εἶ, ἑκατέρω ἴση ἐσὶ. Verum esse arbitror μερὶς ἑκατέροις ἴση ἐσὶ, namque ἴση necessarium est propter ea quae sequuntur: τὰ ἐξ ἴσου γεγόμενα πρὸς τοῦ Φεύγοντός ἐσὶ μᾶλλον ἢ τοῦ διώκοντος.

Pag. 136. cap. 58. εἶεν, ἀλλὰ δείσας περὶ ἑμαυτοῦ μὴ αὐτὸς ΠΑΡ' ἐκείνου τοῦτο πάθοιμι. Turpissimum in his vitium Criticorum aciem fugit. Sero nati Graeculi Iulianus, Libanius, Themistius παρά τινος dicebant pro ὑπό τινος idque cum verbis passivis aut passivorum notionem in se continentibus coniungebant. Non dubitant dicere ἐπαινεῖσθαι, ψέγεσθαι, τιμᾶσθαι παρά τινος, et κακῶς πάσχειν παρά τινος, ἀποθανεῖν παρά τινος et (quod risum movet) πληγὰς λαβεῖν παρά τινος. Hinc Antiphonti maculam affricuerunt. At tu repone 'ΤΠ' ἐκείνου τοῦτο πάθοιμι.

Pag. 136. cap. 59: καὶ πολὺ ἂν δικαιότερον ἀλοίης σὺ Φόνου — ἢ ἐγώ. — ἐγὼ μὲν γάρ σου φανεράν τὴν πρόνοιαν εἰς ἐμὲ ἀποδείκνυμι, σὺ δέ με ἐν ἀφανεῖ λόγῳ ζητεῖς ἀπολέσαι. Quid sit ἐν ἀφανεῖ λόγῳ quis intelligit? Bekker nos ablegat ad Hemster-

husium (ad Luciani *Dial. Mort.* pag. 429), sed nihil hinc proficimus: Hemsterhusius enim imbiberat errorem hunc bene Graece dici pro *fuste, virga, percutere aliquem καθικέσθαι τινός* 'ΕΝ βακτηρία, 'ΕΝ ράβδῳ, et ex decrepita Graecia putidissimos testes Manethonem, Quintum Calabrum et similes produxit, quibuscum componit Antiphontem, qui dixerit 'ΕΝ ἀφανεῖ λόγῳ pro ἀφανεῖ λόγῳ. Quis haec hodie probabit? Nemo hercle: itaque alio modo laboranti Antiphonti opitulandum. In tempore succurrit Antiphontis discipulus Thucydides VI. 54: βίαιον μὲν οὐδὲν ἐβούλετο δρᾶν, ἐν Τρόπῳ δέ τινι ἀφανεῖ παρεσκευάζετο προπηλακιῶν αὐτόν, nam sic legendum pro ΤΟπῳ ut I. 97: ἐν οἴῳ τρόπῳ κατέστη. et apud Lysiam pag. 110. 10: εἰ μὲν σοι ἐχθρὸς ἦν, ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἦσθα ἄν με τετιμωρημένος. Hoc ipsum Antiphon dederat et sic rectissime inter se opponuntur: ἐγὼ μὲν σου φανεράν τὴν πρόνοιαν εἰς ἐμὲ ἀποδείκνυμι, σὺ δέ με ἐν ἀφανεῖ Τρόπῳ ζητεῖς ἀπολέσαι, *occulta ratione me perdere conaris*, inquit, quia aliud agebatur, aliud simulabatur.

Pag. 136. cap. 60: ταῦτα μὲν ὑμῖν λέγω ὡς αὐτῷ μοι πρόφασιν οὐδεμίαν ἔχει ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα. Corrupta haec esse unusquisque videt. Itaque Editor dubitanter coniecit „πρόφασις οὐδεμία ὑπῆρχεν?” Sed Graeculorum est ὑπῆρχεν pro ἦν positum. Fortasse dixerat πρόφασις ἦν οὐδεμία. et ubi πρόφασις ἦν in πρόφασιν corruptum est, οὐδεμίαΝ dedit nescio quis et ἔχει addidit.

Pag. 136. cap. 61: ἐξὸν γὰρ αὐτῷ ἐν ἀγῶνι καὶ κινδύνῳ μεγάλῳ κατασῆσαντι — ἀπολέσαι ἐκεῖνον. Ubi praecedit ἐξεσί μοι, ἔδοξεν αὐτοῖς et sim. infinitivo sequenti adduntur participia aut in *dativo* aut in *accusativo*, sed longe frequentius in *accusativo*. Poterat igitur Antiphon aut κατασῆσαντι aut κατασῆσαντα dicere suo arbitratu et propter antecedentes dativos ἐν ἀγῶνι καὶ κινδύνῳ μεγάλῳ suspicor eum κατασῆσαντα dicere maluisse.

Frequentissimum in Attica verbum est καθιστάναι, κατασῆσαι τινὰ εἰς τι, veluti καθιστάναι εἰς κίνδυνον, εἰς κρίσιν, εἰς ἀγῶνα, εἰς φόβον, εἰς ὑποψίαν et alia sexcenta. Imprimis crebro legitur εἰς κίνδυνον κατασῆσαι pro *in iudicium de capite aliquem adducere*, quod quum sexcenties cum *accusativo* componatur εἰς κίνδυνον, tamen non desunt loci ubi sine ulla suspicione κατασῆσαι τινὰ

ἐν κινδύνῳ, ἐν ἀγῶνι et sim. legatur ut hic apud Antiphontem. Similiter passive dicitur καθίσασθαι, καταστῆναι, καθεσθάναι εἰς πόλεμον, εἰς μάχην, εἰς ἀγῶνα, εἰς κρίσιν aliaque eiusdemmodi plurima.

Pag. 136. cap. 63: καὶ μὲν δὴ καὶ τῆς χρείας τῆς ἐμῆς καὶ [τῆς] Λυκίνου τοῦτο μέγιστον τεκμήριον ἔστιν. Interpolatus articulus τῆς orationem vitiosam reddidit. Qua enim de causa dicitur ἡ ἐμὴ καὶ σὴ Φιλία, non ἡ σὴ, eadem de causa necessario dicendum ἡ χρεία ἡ ἐμὴ καὶ Λυκίνου. Una erat enim necessitudo aut consuetudo aut familiaritas, quae inter hos ambos intercedebat. Simillimum exemplum est apud Lysiam pag. 113. 38: ἐκ τῆς ἐμῆς καὶ Θρασυμάχου συνουσίας.

Pag. 137. cap. 65: οἶμαι δ' ἂν καὶ ὑμῶν ἕκαστον εἴ τίς τίνα ἔροιτο δ', τι μὴ τύχοι εἰδῶς, τοσοῦτον ἂν εἰπεῖν ὅτι οὐκ οἶδεν. Emendandum est εἴ τίς ΤΙ ἔροιτο: aut enim sic dici oportuit aut εἴ τις αὐτὸν ἔροιτο.

Pag. 137. cap. 69: εἰ μὴ φοβηθεῖς — ὥχετο φεύγων — ἀπώλονται δ' ἂν οἱ ἔνδον [όντες] ἅπαντες. Recte Codex optimus ὄντες omittit: nempe οἱ ἔνδον ὄντες sunt qui tum erant in aedibus, οἱ ἔνδον ἅπαντες domestici omnes, tota familia.

Pag. 137. cap. 70: καὶ ἐν τούτῳ ἐδηλώθη τῷ τρόπῳ ἀπωλώλει τὰ χρήματα καὶ ὁ ἀνὴρ ἀπήχθη ὑπὸ τοῦ δήμου τοῦ ὑμετέρου παραδεδομένος ἤδη τοῖς ἔνδεκα. Scribe ἐδηλώθη Ὅτῳ τρόπῳ, ut scribitur passim: paullo ante dixit ὅτῳ τρόπῳ ἀφανής ἐστιν, et paullo post ὅτῳ τρόπῳ τέθνηκεν ὁ ἄνθρωπος.

Deinde videndum quid lateat in ἀπήχθη ὑπὸ τοῦ δήμου. Dobree ἀνήχθη coniecit, Kayser ἀπελύθη. Frustra. Ἀνάγειν non est huius loci et ἀπολύειν iudicium est, non populi. Unum verbum est rei congruens ἀφιέναι, ὁ ἀνὴρ ἀφείθη ὑπὸ τοῦ δήμου, in vincula iam coniectus ex plebiscito dimissus est.

Quaerat fortasse aliquis qui fieri potuerit ut ἀφείθη in ἀπήχθη (Codex A ἀπήγχθη) converteretur: est enim aliquid inter ΑΦΕΙΘΗ et ΑΠΗΧΘΗ. Nempe scribae aut lectores laceri et perrosi Codicis lacunas aut lacunulas explebant de suo, ut plurimum

infeliciter et inepte. Supererat A *** ΘΗ et qui sarcire voluit auxit malum.

Luculentum huius rei exemplum legitur in vicinia cap. 73. ubi opponuntur inter se ἐν μὲν τῷ ἐπισχεῖν — ἐν δὲ τῷ ΠΑΡΑΧΡΗΜΑ. Felicissima emendatione Editor substituit ἐν δὲ τῷ ΕΠΕΙΧΘΗΝΑΙ aptissime comparans (*Obsern.* pag. 25) Herodotum VII. 10: ἐπειχθῆναι μὲν πᾶν πρῆγμα τίκτει σφάλματα — ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεσι ἀγαθά. et Isocratem *Panegy.* 175: ἄξιον ἐπισχεῖν ἀλλ' οὐκ ἐπειχθῆναι. Quomodo autem tam dissimilia confusa sunt? Super erat *Π***Χ*ΗΝΑ* et corrector „*vocabulum bene Graecum*” reposuit de sententia minus laborans.

Addam et aliud exemplum ex cap. 90. ἀποψηφισαμένοις μὲν ὑμῖν ἐμοῦ νῦν ἔξεσι τότε χρῆσθαι ὃ, τι ἂν βούλησθε, ἀποΛΕCΑCΙ ΔΕ οὐδὲ βουλεύσασθαι ἔτι περὶ ἐμοῦ ἐγχωρεῖ. Est haec certa et evidens Dobraei emendatio ἀπολέσασι δέ pro ἀπολογήσασθαι. Supererat in lacero libro 'ΑΠΟΛ* CAC***, quod alias res agens scriba explevit ἀποΛΟΓΗσασΘΑΙ.

Cap. 76. in optimo libro est: καὶ τοῦτ' ἴσως ἂν φανερόν ᾧ γένοιτο. Editor prius ἂν eiecit sine causa, ut equidem opinor. Amant Attici ἂν semel et iterum in talibus repetere, ut Antiphon cap. 52. ἐγωγ' ἂν — ἡφάνισ' ἂν τὸ ἀνθρώπῳ.. Ter in uno senario repetiit Euripides in *Troad.* vs. 1233:

ἀφανεῖς ἂν ὄντες οὐκ ἂν ὑμνηθεῖμεν ἂν.

et Sophocles in Bekkeri *Anecd.* pag. 126. 26:

— πῶς ἂν οὐκ ἂν ἐν δίκῃ
θάνοιμ' ἂν;

Iterum sic Antiphon VI. 15: οὐτ' ἂν ἐγὼ οὐτ' ἄλλος οὐδεὶς οἶός τ' ἂν εἶη ἀποτρέψαι.

Cap. 72: αὐτὸ γὰρ ᾧ βουλεύεται τὴν γνώμην διαφθείρει τοῦ ἀνθρώπου. Est operae pretium cum his componere luculentam Ruhnkenii annotationem ad Velleium Paterculum II. 57: *sed profecto ineluctabilis fatorum vis cuiuscumque fortunam mutare constituit consilia corrumpit.*

Cap. 76: οὐτε γὰρ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν εὐρόπως εἶχεν αὐτῷ. Simplicissimum est de Schoemanni coniectura reponere εὐΠΟΡως

εἶχεν αὐτῷ, ut in Orat. I. 1. ἀπόρως ἔχει μοι περὶ τοῦ πράγματος.

Pag. 138. cap. 73: οὐδὲ Φεύγων τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον, τοὺς δ' οἷους ὑμεῖς μισῶν συκοφάντας. Infelix coniectore fuit qui pro ὑμεῖς substituebat ὑμεῖς. Plurimis exemplis in *Var. Lectt.* pag. 551 sq. hanc compositionis formam Atticis usitatam fuisse demonstravi. Simillima nostro loco haec sunt: Demosthenes pag. 421. 16: Σόλων ἐμίσει τοὺς οἷους οὗτος τὴν φύσιν. et pag. 613. 10: σώζειν ὑμῖν τοὺς τοιούτους προσήκει καὶ μισεῖν τοὺς οἷους περ οὗτος. et pag. 617. 25 (758. 6.) οὐδ' οἷοις περ σὺ χρώμενοι συμβούλοις ἐπολιτεύοντο. Luculentum est imprimis testimonium Xenophontis *Hellen.* I. 4. 16: οὐκ ἔφασαν δὲ τῶν οἷων περ αὐτοὺς ὄντων εἶναι καινῶν δεῖσθαι πραγμάτων. et Aristophanis in *Acharnensibus* vs. 600.

ὄρων πολιοὺς μὲν ἄνδρας ἐν ταῖς τάξεσι
νεανίας δ' οἷους σὺ διαδεδρακότας.

Itaque Codicum scripturam: τοὺς δ' οἷους ὑμεῖς μισῶν συκοφάντας satius est non tangere.

Ex eodem loco perspicuum fit quid sit, οὐ Φεύγων τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον, namque idem hoc significat quod οὐ μισόδημος ὢν.

Pag. 138. cap. 79: τούτων οὐ δίκαιός ἐστιν [ὁ ἐμὸς πατήρ] ἰδίᾳ δίκην δίδόναι. Frigidissime interpolatum est ὁ ἐμὸς πατήρ, de quo solo in praecedentibus agitur. Miror quo pacto Dobree, qui paullo ante in verbis οὐκ ἔστιν ὅ, τι — ἡμάρτηται [τῷ ἐμῷ πατρὶ] emblemata expunxit, huic additamento pepercerit.

Pag. 139. cap. 85: οἱ μὲν ἐχθιστοὶ [οἱ] ἐμοὶ δύο ἀγῶνας περὶ ἐμοῦ πεποιήκασιν. Delendum est vitiose repetitum οἱ. Usitatum est dicere ut apud Xenophontem in *Apologia Socratis* § 27: ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς εὖνοις. et in *Hellen.* V. 2. 33: τοῖς ὑμετέροις δυσμενέσιν, et passim τὰ μὰ φίλτατα, sed nemo dicebat οἱ εὖνοι οἱ ἐμοί, aut οἱ δυσμενεῖς οἱ ὑμέτεροι. Itaque ἐμοί dativus est et οἱ spurium.

Post pauca cap. 88. scribe: αὐτῶν δὲ τούτων ἕνεκα pro εἵνεκα, quod Homericum est.

Pag. 140. cap. 90: πῶς ἂν οὖν ὀρθῶς δικάσαιτε; — εἰ τούτους ἐάσθε κτέ. Ob praecedens δικάσαιτε necesse est scribere ἐάσαιτε, ut in iocoso oraculo quum quis Apollinem sic consulisset:

πῶς ἂν πλουτήσαιμι, Διὸς καὶ Λητοῦς υἱέ;
respondit Deus:

εἰ τὸ μέσον κτήσαιο Κορίνθου καὶ Σικυῶνος.
cf. Zenobium III. 57. ibique Schneidewin.

Pag. 140. cap. 90: — ἐὰν νυνὶ ἀποψηφίσῃσθέ μου, διαφεύγω γὰρ οὐδ' οὕτω τὰς ὑμετέρας γνώμας, ἀλλ' ὑμεῖς ἔσεσθε οἱ κακεῖ περὶ ἐμοῦ διαψηφιζόμενοι καὶ Φεισαμένοις μὲν ὑμῖν ἐμοῦ νῦν ἔξεσι τότε χρῆσθαι ὅ, τι ἂν βούλησθε, ἀπολεCACI ΔΕ οὐδὲ βουλευσασθαι ἔτι περὶ ἐμοῦ ἐγχωρεῖ. Pro κακεῖ in libris est κακοί: sic solent in antiquissimis mendis formae veteres tuto latere et crases et elisiones a scribis postea obscuratae. Non aliter dicebant Attici quam κακεῖ, κακεῖνος, καγὼ et sim. et in articulis τὰπίχειρα, τὰπιτίμια, τὰπινίκια, τὰπὶ Θράκης, τὰπιτήδεια, τὰργύριον, τὰργύρια, τὰνδράποδα, τοῦπ' ἐμοί, θοιμάτιον, θαιμάτια et alia complura eiusdemmodi, quae hodieque apud omnes male resoluta scribuntur.

Pro Φεισαμένοις μὲν in Codice A (Crippsiano) omnium me iudice fidelissimo teste (de qua re alias fortasse dabitur dicendi locus) scriptum est ΨΗΦισαμένοις solemni errore propter compendium praepositionis pro ἀποψηφισαμένοις, quod bene reposuit Aldus. Editor, qui plus Codici Oxoniensi (N) tribuit, ex eo Φεισαμένοις recepit, quae est Graeculi lectoris coniectura, et nihil inter Φείσασθαι et ἀποψηφίσασθαι interesse arbitratur usus Platonis testimonio in *Apologia* pag. 31. a: τοιοῦτος ἄλλος οὐ ῥαδίως ὑμῖν γενήσεται, ὧ ἄνδρες, ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πίθησθε Φείσεσθέ μου. Parum novit Socratis animum, qui putat eum dicere ἀποψηφιεῖσθέ μου. Φείδεσθαι est *reservare*, *reponere in futurum usum*, non statim temere absumere, et sic Socrates suadet iudicibus Φείδεσθαι ἑαυτοῦ, quod quum in Antiphontis locum non quadret ἀποψηφισαμένοις μὲν in pristinam sedem reducemus.

Praeterea pro ἔξεσι τότε necessarium est ἐξέσαι.

Pag. 141. cap. 96: ταῦτά τοι δέσμαι ὑμῶν οὔτε τὸ ὑμέτερον εὐσεβὲς παρεῖς οὔτε ἑμαυτὸν ἀποσερῶν τὸ δίκαιον. Sententia re-

quirit praesens παρτεῖς ut recte sequitur ἀποσερῶν, non ἀποσερήσας.

Restat ultima oratio περὶ τοῦ χορευτοῦ, in qua legitur cap. 8: ἐγὼ δὲ ἀξιῶ πρῶτον ΜΕΝ — διηγῆσασθαι ἐν ὑμῖν τὰ γενόμενα πάντα· ἔπειτα περὶ τῶν ἄλλων ὧν οὗτοι κατηγοροῦσιν ἐὰν ὑμῖν ἡδομένοις βουλήσομαι ἀπολογῆσασθαι. Nemo nescit Athenienses dicere πρῶτον μέν — ἔπειτα, non ἔπειτα ΔΕ. Itaque coniungenda sunt: ἀξιῶ πρῶτον μέν διηγῆσασθαι — ἔπειτα ἀπολογῆσασθαι, et perspicuum est ineptum βουλήσομαι delendum esse. Unde natum? dixerit aliquis. Dicam ubi primum aliud ex his verbis mendum exemerim. Non est Graecum ἐὰν ὑμῖν ἡδομένοις sed ἐὰν ὑμῖν ἡδομένοις ἦ, quoniam coniunctivus omitti non potest. Est autem in ea re duplex loquendi genus: ἐὰν ὑμῖν ἡδομένοις ἦ et ἐὰν ὑμῖν βουλομένοις ἦ, videturque h. l. dittographia olim fuisse ἡδομένοις et superscriptum βουλ, unde servata lectione ἡδομένοις natum est βουλήσομαι.

Pag. 142 cap. 9: αὐτοὶ δὲ ὦΝ τὴν πόλιν φασὶν ἀδικεῖσθαι τούτῳΝ ἰδίᾳ ἀξιοῦσι δίκην λαμβάνειν. In libris est ὧν τὴν πόλιν — τούτῳΤ ἰδίᾳ unde legendum Ὁ τὴν πόλιν — τούτῳΤ — δίκην λαμβάνειν.

Pag. 143. cap. 14: ἔξεσι τῷ κατηγορῷ ἐξελέγξαι — ὅ, τι ἂν βούληται εἰπεῖν· ΕΠΕΙ κτέ. Dobree: „*dele* εἰπεῖν *ex* ἐπεὶ *natum*.” Quid verius? sed spernitur.

Pag. 143. cap. 14: πολλοὶ τῶν περιεσώτων — ἐμοὶ προσέχουσι τὸν νοῦν, — οἷς ἐγὼ βουλοίμην ἂν δοκεῖν — εὖορκος εἶναι. Libri ἔΒΟΥΤΛόμην ἂν, Dobraeus optime βουλοίμην. De ea re quae fieri non possit aut non amplius possit ἐβουλόμην ἂν perpetuo dicitur, ut Latine *vellem*:

virum me natam vellem,

Itaque h. l. manifestum est βουλοίμην esse verum.

Pag. 144. cap. 28: τοῖς μὲν μάρτυσι τοῖς ἐμοὶ μαρτυροῦσιν ἀπιστεῖν ὑμᾶς διδάσκουσι, τοῖς δὲ λόγοις οἷς αὐτοὶ λέγουσι πιστεύειν ὑμᾶς φασὶ χρῆναι. Absurdum est ἀπιστεῖν ὑμᾶς ΔΙΔΑΣΚΟΤΕΙ.

Quid est legendum? Nihil aliud quam ΚΕΛΕΤΟΥΣΙ. Nimis audax et violentum id esse putas. Producam igitur testem locupletem, ipsum Antiphontem Orat. V. 84: τοῖς μὲν μαρτυροῦσιν ἀπιστεῖν ὑμᾶς κελεύουσι, τοῖς δὲ λόγοις, οὓς αὐτοὶ λέγουσι, πιστεύειν ὑμᾶς Φασὶ χρῆναι. Amat Antiphon sua repetere. Unde autem error ortus est? ex vetere lacuna * * * * * ΟΤCΙ.

Pag. 145. cap. 33: ἵνα δ' ἔτι [καὶ] ἄμεινον μάθητε, τούτου ἕνεκα πλείω λέξω. Mendose et contra dicendi usum interpositum καὶ expellendum est.

Similiter cap. 34: τίνες οὖν ἦσαν οἱ πείσαντες αὐτοὺς καὶ τίνος ἕνεκα [καὶ] πρόθυμοι ἐγένοντο πείσαι αὐτούς; Vides unde vitiose abundans copula nata sit.

Pag. 145. cap. 37: πρὶν τὴν οἰκίαν καθᾶραι, sero nati Graeculi dicebant καθᾶραι, σημᾶναι. Verissime Phrynichus pag. 24. Lob. Σημᾶναι καὶ θερμᾶναι καὶ καθᾶραι: καὶ ταῦτα παρὰ τὴν ἀρχαίαν χρῆσιν. — λέγομεν δὲ διὰ τοῦ Η σημῆναι, θερμῆναι, καθῆραι. Quin igitur his utimur, si vera et certa sunt? Nemo ante Alexandri tempora dicebat ἐκάθαρα; postea omnes sic dicebant, unde formae veteres semper in magno periculo versantur.

Pag. 145. cap. 38: ἐγὼ τοὺς ταῦτα μηχανωμένους εἰς ΑΓῶν εἰς τὸ δικασήριον εἶλον ἅπαντας. Ut puto, εἰς ΑΓΑγῶν dixerat. Similiter cap. 49 emenda: πυθόμενος αὐτοὺς δεινὰ καὶ σχέτλια ἐργάζεσθαι εἰς ΗΓΑγον εἰς τὴν βουλὴν καὶ ἐδίδαξα κτέ.

Pag. 147. cap. 50: καὶ νῦν δίκην δίδόασιν ὧν ἡδίκηκασιν αὐτοῖς τε καὶ οἱ μεσεγγυησάμενοι [καὶ] παρ' οἷς ἐτέθη τὰ χρήματα. Verbum μεσεγγυᾶσθαι vitio natum et cum analogia pugnans numquam Graecis antiquis in usu fuit, et ubicumque apud Veteres nunc legitur cum vitio ambulat. Pugnat cum analogia, inquam: nempe ex ἐγγύη recte ἐγγυᾶν, ἐξεγγυᾶν, ἐγγυᾶσθαι, ἐξεγγυᾶσθαι formantur et perpetuo omnium usu frequentantur. Ex μεσέγγυος autem non μεσεγγυᾶσθαι nascitur, sed μεσεγγυοῦσθαι, non μεσεγγύημα sed μεσεγγύημα. Observationes

de genere hoc propter librorum inconstantiam saepe sunt perdifficiles ad probandum, sed in *μεσεγγυοῦσθαι* causa est facilis. Usi sunt enim illo verbo Isocrates, Plato, Demosthenes, quorum Codicibus utimur antiquissimis et praestantissimis, in quibus formae sermonis veteris fidelissime sunt conservatae. Legebatur apud Isocratem pag. 292 *a* et pag. 235 *c*. *μεσεγγυῶνται* et *μεσεγγυήματος*. sed optimus Urbinas servavit solus *μεσεγγυοῦνται* et *μεσεγγυώματος*. Plato putabatur dixisse *de Legibus* pag. 914 *d*: *ἐὰν δὲ τὸ μεσεγγυηθὲν θρέμμα ἦ*, sed in eximio Parisino A omnium archetypo scriptum est *μεσεγγυΩθέν*. Producebatur testis Demosthenes pag. 995. 21. *μεσεγγυησαμένης*, ipsam Oratoris manum servat Parisinus S *μεσεγγυΩσαμένης*. Nunc facile est emendare reliquos et Lysiae reddere pag. 182. 1: *τρία τάλαντα — μεσεγγυΩθέντα τοῖς λέγουσιν*, et *μεσεγγυΩθῆναι* et *μεσεγγύΩμα* Phrynicho, Harpocrati, Polluci, Timaeo, Suidae, aliis. Denique Antiphonti nostro haec observatio prosit et legamus: *αὐτοί τε καὶ οἱ μεσεγγυΩσάμενοι*.

Unum vitium mihi notandum superest. Putatur Antiphon dixisse: *οἱ μεσεγγυωσάμενοι καὶ παρ' οἷς ἐτέθη τὰ χρήματα*. Platner delevit *καὶ* probante Editore. Sed estne hoc satis? *Οἱ μεσεγγυωσάμενοι* sunt *sequestres apud quos pecunia deponitur*. Itaque *οἱ μεσεγγυωσάμενοι et παρ' οἷς ἐτέθη τὰ χρήματα* est plane idem. An igitur

δὲς ταῦτόν ἡμῖν εἶπεν ὁ σοφὸς Ἀντιφῶν;

non opinor, sed Antiphon dedit *οἱ μεσεγγυωσάμενοι* et Graeculus nescio quis *παρ' οἷς ἐτέθη τὰ χρήματα* de suo addidit.

C. G. COBET.

CHRYSIPPUS σολοικίζων.

Galen. V. p. 253. *σολοικίζειν γὰρ μᾶλλον ὑποληπτέον [ἐν] τῇ Φωνῇ τὸν Χρύσιππον ἢ περ οὕτω προφανῶς ἀδιανόητα λέγειν. τὸ μὲν γὰρ (τὸ σολοικίζειν) ἱκανῶς σύνηθες αὐτῷ καὶ ΜΟΝΟΝ ΟΥ ΚΑΘ' ἑΚΑCTΗΝ ῥΗCIN γεγόμενον, τὸ δ' ἀδιανόητα λέγειν οὐδαμῶς.*

C. G. C.

DE LOCIS ALIQUOT THUCYDIDEIS E LIBRO VII.

SCRIPTIT

H. VAN HERWERDEN.

Cap. 3, 1. ὁ δὲ θύμενος τὰ ὄπλα ἐγγὺς κήρυκα προσπέμπει λέγοντα, εἰ βούλονται ἐξιέναι — ἐτοῖμος εἶναι σπένδεσθαι. Mendosum esse λέγοντα satis constat, sed potius corrigam λέγων quam λέξοντα, quia usus Thucydideus, nisi fallor, ita postularet ἐροῦντα, quod longius abest a tradita lectione. Male cum h. l. comparatur III 53, 2, ubi εἰ non est conditionale sed interrogativum. Ibi λέγοντα esse glossema vidit Badham. Cf. ed. mea. Mox § 4 μέρος δέ τι πέμψας πρὸς [τὸ Φρούριον] τὸ Λάβδακον αἶρεῖ. Abiciatur emblemata.

Cap. 4, 1. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐτείχιζον οἱ Συρακόσιοι — τεῖχος ἀπλοῦν, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι [εἰ μὴ δύναιντο κωλύσαι] μηκέτι οἰοί τε ὥσιν ἀποτείχισαι. Lepidum caput fuerit necesse est quicumque de suo addidit verba εἰ — κωλύσαι. Quasi vero metus esset ne forte lector existimaret, ea re impedita, non ad irritum casurum esse Syracusanorum consilium. Nunquam, opinor, homines ignorarunt cessante causa cessare effectum. Idem aut alius sua immiscuit ipsis sequentibus hisce: καὶ οἱ τε Ἀθηναῖοι ἀνεβεβήκεσαν ἤδη ἄνω, τὸ ἐπὶ θαλάσσης τεῖχος ἐπιτελέσαντες καὶ ὁ Γύλιππος (ἦν γάρ τι [τοῖς Ἀθηναίοις] τοῦ τεύχους ἀσθενὲς) νυκτὸς ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν ἐπήει πρὸς αὐτό. Satin manifestum erat, qui murus significaretur? An Gylippum infestis signis Syracusanorum munimenta petivisse putas?

Cap. 8, 3 καὶ οἱ μὲν ᾤχοντο φέροντες οὓς ἀπέσειλε τὰ γράμματα καὶ ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν· ὁ δὲ κατὰ τὸ στρατόπεδον κτέ. Speciem habet quod coniecit Pluygers φέροντες ἀπέσειλε, delete τὰ γράμματα, et recte dici potuit φέροντες ἀπέσειλε, sed quid quaeso est φέροντες ὅσα ἔδει αὐτοὺς εἰπεῖν? Ambigo deleamne omnia quae leguntur inter ᾤχοντο et ὁ δέ, quod proposui Stud. Thuc. p. 93, an scribam — φέροντες τὰ γράμματα· ὁ δὲ κτέ. ut οὓς ἀπέσειλε sit interpretamentum verborum οἱ μὲν, reliqua autem interpolata sint ex cap. 10: ὅσα τε ἀπὸ γλώσσης εἶρητο αὐτοῖς κτέ.

Cap. 10. ὁ δὲ γραμματεὺς [ὁ τῆς πόλεως] παρελθὼν ἀνέγνω κτέ. Multos habuerunt Athenienses scribas: cognoscitur ὁ τῆς βουλῆς γραμματεὺς, ὁ κατὰ πρυτανείαν, ὁ ἐπὶ τὰ ψηφίσματα, sed τὸν τῆς πόλεως omnes et scriptores et grammatici et inscriptiones perinde ignorant.

Cap. 12, 1. Πεπύμφασι δὲ καὶ ἐς Πελοπόννησον πρέσβεις ἐπ' ἄλλην στρατιάν, καὶ ἐς τὰς ἐν Σικελίᾳ πόλεις Γύλιππος οἷχεται. τὰς μὲν [καὶ] πείσων ξυμπολεμεῖν ὅσαι νῦν ἡσυχάζουσιν, ἀπὸ δὲ τῶν ἔτι καὶ στρατιάν — ἄξων. Deleatur importuna copula. Impudentius interpolata sunt ipsa sequentia διανοοῦνται γὰρ ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι τῷ τε πεζῷ ἅμα τῶν τειχῶν ἡμῶν πειρᾶν καὶ ταῖς ναυσὶ [κατὰ Θάλασσαν]. Scire enim pervelim quo pacto navibus in terra pugnari possit. Sed manifestum est unde pedem intulerit emblemata: nempe ex sequentibus hisce: καὶ δεινὸν μηδενὶ ὑμῶν δόξῃ εἶναι ὅτι καὶ κατὰ Θάλασσαν, ut variandae orationis causa scripsit Thucydides pro ὅτι καὶ ταῖς ναυσίν. Si τῶν τειχῶν est ipsius scriptoris, necesse est Nicias ea respiciat quae infra narrantur cap. 22, 1, neque audiendus est Classen annotans „πειρᾶν. Dazu ist im Zweiten Gliede zu „κατὰ Θάλασσαν nur ἡμῶν zu ergänzen. Ein Angriff auf offener „See, nicht auf die τείχη des Plemmyrion ist gemeint.” Thucydidi si aliud scribere licuit aliud sentire, publice cavendum est ne iuventuti nostrae posthac permittatur legendus. Quidni autem respiciatur ad Plemmyrii aggressionem? Aliud est κατὰ Θάλασσαν, ut arbitror, aliud ἐν πελάγῃ.

In capite extremo φανερά δ' εἰσὶν ἀναπειρώμεναι καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐπ' ἐκείνοις καὶ ἀποξηρᾶναι τὰς σφετέρας μᾶλλον [ἐξουσία] ultimam vocem spuriam esse intellexeram Stud. Thuc. p. 93,

quam suspicionem pulchre confirmavit codex Britannus, cuius auctoritati Stahlum obtemperasse nunc video.

Cap. 14, 2. ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ' ὧν ἔχοντες ἤλθομεν τὰ τε ὄντα καὶ ἀπαναλισκόμενα γίνεσθαι. Incredibile dictu est verba manifesto depravata semper adhuc patienter ferri ab editoribus et explicari scilicet. Mirum non est quae inde efficiant ipsis Graecis, quibus tamen non accurate respondent, non esse multo clariora. Classen: „aus dem mitgebrachten Mannschaften „müssen sowohl die noch vorhandenen (quod Graece saltem „sonaret τὰ τε ὑπάρχοντα ἔτι) wie die almählich abhandkommenden *gestellt und ergänzt worden* (hoc scil. est „γίνεσθαι).” Quod quomodo aut fieri aut cogitari possit, me quidem latet. Manifestum est e loci contextu hoc dicere Niciam, necesse esse ex iis opibus, quibus instructi Athenienses in Siciliam venissent, etiamsi quotidiano consumptu decrescentibus, tamen omnia quae fieri deberent, fierent. Quocirca *Stud. Thuc.* pag. 94 scribendum conieci: ἀλλ' ἀνάγκη ἀφ' ὧν ἔχοντες ἤλθομεν τὰ δέοντα ἀεὶ ἀπαναλισκομένων γίνεσθαι, in qua coniectura τὰ δέοντα — γίνεσθαι verum videtur, sed ἀπαναλισκομένων mihi hodie non prorsus satisfacit. Quaerant alii!

Cap. 17, 3. καὶ ἐν ὀλκάσι παρεσκευάζοντο αὐτοὶ τε ἀποσελοῦντες ὀπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Πελοποννήσου οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ αὐτῷ τρόπῳ [πέμψοντες]. Non intellexit is qui addidit πέμψοντες e constanti Graecorum usu mente repetendum esse ἀποσελοῦντες.

Cap. 18, 2. μάλισα δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγεγένητό τις ῥώμη, διότι τοὺς Ἀθηναίους ἐνόμιζον διπλοῦν τὸν πόλεμον ἔχοντας [πρὸς σφᾶς καὶ Σικελιώτας] εὐκαθαιρετωτέρους ἔσεσθαι. Perstolidus sit necesse est qui quod duplex bellum intelligendum sit punctum temporis dubitare possit. Felicius evasit locus cap. 28, 3 μάλισα δ' αὐτοὺς ἐπίζεν ὅτι δύο πολέμους ἅμα εἶχον, ubi tamen Scholiasta aequalibus suis utile existimavit annotare τὸν τε Πελοποννησιακὸν καὶ τὸν Σικελικόν.

Cap. 19, 2. ἤγεῖτο δὲ Ἄγις ὁ Ἀρχιδάμου [Λακεδαιμονίων βασιλεύς]. Non me deterret locus cap. 27, 4 similiter interpolatus, de quo infra videbimus.

Ibidem: ἀπέχει δ' ἡ Δεκέλεια σαδίους μάλισα τῆς τῶν Ἀθηναίων πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατόν, παραπλήσιον δὲ καὶ οὐ πολλῶ

πλέον [καὶ] ἀπὸ τῆς Βοιωτίας. Aliquanto melius aberit vocula καί.

Paullo gravius peccatum est ibidem § 3 sqq., ubi corrigendum: οἱ δ' ἐν Πελοποννήσῳ ἀπέστειλλον περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ταῖς ὁλκάσι τοσοῦσδε (pro τοῦς) ὀπλίτας ἐς τὴν Σικελίαν, deleto in sequentibus quater ὀπλίτας et semel § 5 οἱ ὀπλῖται.

Cap. 20, 1. Ἐν δὲ τούτῳ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἅμα τῆς Δεκελείας τῷ τειχισμῷ [καὶ τοῦ ἥρος εὐθὺς ἀρχομένου]. Verba uncinis saepta interpolata sunt ex cap. 19, 1. Simile emblemata legitur cap. 21, 1 ὑπὸ τοῦς αὐτοῦς χρόνους [τούτου τοῦ ἥρος], ubi vel usus numeri pluralis (χρόνους) genetivum (τοῦ ἥρος) excludere videtur.

Cap. 25, 1. (ναῦς) πρέσβεις ἄγουσα, ὅπως τὰ τε σφέτερα φράσωσιν ὅτι ἐν ἐλπίσιν εἰσὶ καὶ τὸ ἐκεῖ πόλεμον ἔτι μᾶλλον ἐποτρύνωσι γίνεσθαι. Ita novissimi editores dederunt e codice Vaticano, quum reliqui Codd. conspirarent in οἷπερ, quod hac in re aliquanto usitatius est, modo simul corrigamus φράσουσιν et ἐποτρυνούσιν, quemadmodum iudice Cobeto vel praegresso ὅπως corrigendum foret. Ego, licet facile concedam eam structuram apud veteres Aoristi I Act. et Med. coniunctivo esse multo frequentiore et admodum proclives esse librarios ad hanc pro illa substituendam, tamen quominus soloecam esse credam prohibeor cum eo quod ὅπως finale frequentissime iungitur cum Aoristo I passivo et cum Aoristo II activo, tum praesertim *indubitabili bonae aetatis testimonio*: titulum Atticum volo, qui exaratus sec. IV ferme medio reperitur in Corp. Inscr. Att. II 115 extr., ubi legitur ἐπιμελεῖσθαι δὲ καὶ τοὺς στρατηγούς, ὅπως Ἀρύββας καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ [κομί]σωνται τὴν ἀρχὴν τὴν [πατρῴ]αν. Vid. libellus meus qui inscribitur *Lapidum de dialecto Attica testimonia*, pag. 74.

Licet igitur probe sciam quam sublesta sit codicum in hoc praesertim genere fides, in edendo Thucydide hanc mihi, quod meliorem desidero, statui legem ut, ubi omnes libri in Aor. I coniunctivi conspirarent, eum retinerem, sed Futurum repone-rem, ubicumque in uno pluribusve appareret.

Cap. 27, 4. τότε δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένων, καὶ ὅτε μὲν καὶ πλειόνων ἐπιόντων, ὅτε δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς ἴσης Φρουρᾶς καταθεούσης [τε] τὴν χώραν [καὶ ληθείας ποιουμένης, βασιλέως τε]

παρόντος [τοῦ τῶν Λακεδαιμονίων] Ἄγιδος, ὃς οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο, μεγάλα οἱ Ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο. Ex sequiorum consuetudine ita librarii scripsisse videntur pro ποτὲ μὲν — ποτὲ δέ, non aliter quam hic illic ἢ μὲν — ἢ δέ dederunt pro πῇ μὲν — πῇ δέ (τῇ μὲν — τῇ δέ), ἃ μὲν — ἃ δέ pro τὰ μὲν — τὰ δέ, alia eiusmodi. Praeterea suspecta habeo quae sepsi uncinis. Pro τῆς ἴσης Φρουρᾶς (Schol. τῆς τεταγμένης δηλονότι) quod permire dictum est, non male Stahl. coniecit τῆς ἀεὶ οὔσης Φρουρᾶς, si recte καὶ πλειόνων intelligunt *plures quam in praesidio essent*. At his *plures* in Attica hostes fuisse probabile non est propter verba (§ 3) ὕστερον δὲ Φρουραῖς ἀπὸ τῶν πόλεων κατὰ διαδοχὴν [χρόνου aut dele aut scribe διὰ χρόνου] ἐπιούσαις τῇ χώρᾳ, ἐπώκειτο (Decelea), et quid hoc est quod κατ' ἀνάγκην non *plures*, ut iure expectes, sed *pauciores* agrum Atticum depopulari dicuntur? Nonne καὶ πλείονες absolute dictum esse potuit, ut intelligatur *vel plures* (solito), i. e. *sat nulli*; aut si hoc non admittis, post καὶ πλειόνων excidere καὶ ἐλασσόνων? Ita facilis fuerit vocis ἴσης emendatio. Conieci: τότε δὲ ξυνεχῶς ἐπικαθημένων, καὶ ποτε μὲν καὶ πλειόνων (καὶ ἐλασσόνων) ἐπιόντων, ποτὲ δ' ἐξ ἀνάγκης τῆς πάσης Φρουρᾶς καταθεούσης τὴν χώραν, παρόντος Ἄγιδος, ὃς οὐκ ἐκ παρέργου τὸν πόλεμον ἐποιεῖτο, μεγάλα οἱ Ἀθηναῖοι ἐβλάπτοντο.

Cap. 28. § 1 ἢ τε τῶν ἐπιτηδείων παρακομιδὴ ἐκ τῆς Εὐβοίας, πρότερον ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ κατὰ γῆν διὰ τῆς Δεκελείας Θᾶσσαν οὔσα, περὶ Σούνιον κατὰ θάλασσαν πολυτελὴς ἐγίγνετο. Codd. κατὰ γῆς; deleantur scholia κατὰ γῆν et κατὰ Θάλασσαν. Ibidem § 3 καὶ τὸν παράλογον τοσοῦτον ποιῆσαι τοῖς Ἑλλησι τῆς δυνάμεως καὶ τόλμης ὅσοι (sic recte Madvig pro ὅσον) κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ μὲν ἐνιαυτόν, οἱ δὲ δύο, οἱ δὲ τριῶν γε ἐτῶν, οὐδεὶς πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν αὐτούς, εἰ οἱ Πελοποννήσιοι ἐσβάλοιεν ἐς τὴν χώραν, ὥς' ἔτει ἐπτακαίδεκάτῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐσβολὴν ἦλθον ἐς Σικελίαν, ἥδη τῷ πολέμῳ κατὰ πάντα τετρυχωμένοι, καὶ πόλεμον οὐδὲν ἐλάσσῳ προσανείλοντο τοῦ πρότερον ὑπάρχοντος ἐκ Πελοποννήσου. Unde quaeso absurda vocola γε, et unde subito genetivus temporalis pro necessario accusativo? Quia procul dubio olim scriptum fuit, οἱ δὲ τριῶν γε ἐτῶν οὐ δὴ πλείω χρόνον ἐνόμιζον περιοίσειν

αὐτούς. His scriptis video partim mecum conspirare Badhamum corrigentem οἱ δὲ τριῶν γε ἐτῶν οὐκ εἰς πλείω χρόνον ὑπεροίσειν αὐτούς. At neque ὑπερφέρειν (*vincere, superare, excellere*) est huius loci neque περιφέρειν, cuius verbi *sustinendi* notio hic aptissima seriorum scriptorum usu (inde a Theophrasto) non confirmatur, ut permulta reperiuntur apud nostrum ἄπαξ εἰρημένα, quae nonnisi a sequioribus denuo usurpata invenies. Ultima quinque vocabula, quae ultro intelliguntur, interpretandi causa adscripta esse existimo.

Cap. 29, 3. ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ πόλει προσέκειτο — καὶ αἶρεϊ, ἀφυλάκτοις τε ἐπιπесῶν καὶ ἀπροσδοκήτοις μὴ ἂν ποτε τινὰς σφίσιν ἀπὸ θαλάσσης τοσοῦτον ἐπαναβάντας ἐπιθέσθαι. Corrige τινὰ — ἐπαναβάντα et cf. Cobet Mnem. VIII, 132.

Cap. 30, 2. μέρος δέ τι (Thracum) καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτῇ δι' ἀρπαγὴν ἐγκαταλειφθὲν ἀπώλετο. οἱ δὲ ξύμπαντες [τῶν Θρακῶν] πεντήκοντα καὶ διακόσιοι ἀπὸ τριακοσίων καὶ χιλίων ἀπέθανον. Puerile emblemata ipsa graecitate arguitur, siquidem saltem scribendum fuerat: τῶν δὲ Θρακῶν πεντήκοντα καὶ διακόσιοι οἱ ξύμπαντες — ἀπέθανον. Manifestum est hoc caput melius finiri vocabulo ἀπανηλώθη § 3, ut novum caput sic ordiatur: τὰ μὲν κατὰ τ. M. — ὁ δὲ Δημοσθένης. Similiter capitis 26 hoc initium esto: καὶ οἱ μὲν [ἐν τῇ Σικελίᾳ dele] ταῦτα ἔπρασσον, ὁ δὲ Δημ.

Cap. 31, 1. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφικόμενος [ὁ Δημοσθένης] κτλ. De nullo alio sermo est in praegressis.

Cap. 33: — πεντακόσιοι μὲν ὀπλῖται, τριακόσιοι δ' ἀκοντισαὶ καὶ τοξόται τριακόσιοι. Suspecta mihi scriptura quod, si sagittariorum numerus idem fuit qui iaculatorum, Thucydides more suo pro altero τριακόσιοι dedisset ἴσοι, et fieri sane potest ut τριακόσιοι pro hoc substitutum sit ab interpretibus. Sed aequo iure statuas olim fuisse τετρακόσιοι, aliumve numerum. Ibidem § 4 κατίσχουσιν ἐς τὰς Χοιράδας [νήσους Ἰαπυγίας]. Satis notas has insulas fuisse declarat articulus.

Cap. 32, 2 οἱ Σικελοὶ — ἐνέδραν ποιησάμενοι ἀφυλάκτοις τε καὶ ἐξαίφνης ἐπιγενόμενοι διέφθειραν ἐς ὀκτακοσίους μάλιστα καὶ τοὺς πρέσβεις πλὴν ἐν δὲ τοῦ Κορινθίου πάντας. Hinc efficias legationi unum tantum interfuisse Corinthium, quod tamen parum probabile est propter locum 25, 9, ubi de eadem legatione

scriptum est: ἔπεμψαν δὲ καὶ ἐς τὰς πόλεις πρέσβεις οἱ Συρακόσιοι Κορινθίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν καὶ Λακεδαιμονίων, ἀγγέλλοντας (l. ἀγγελοῦντας) — τά τε ἄλλα (αὐτὸ dele cum BM) δηλώσοντας κτέ. Nec tres fuisse legatos sed aliquanto plures loco, de quo nunc agimus, arguit additum πάντας. Quid igitur? Scripsit Thucydides: καὶ τοὺς πρέσβεις πλὴν ἐνός του, Κορινθίου, πάντας. Cf. Soph. O. R. 117

Θνήσκουσι γὰρ πλὴν εἷς τις, κτλ.

Cap. 34, 1 deletis emblematis ναῦς et νεῶν, deinde scribe: ὁρμίζονται κατ' Ἐρινεὸν τῆς Ἀχαΐας ἐν τῇ Ῥυπικῇ. καὶ αὐτοῖς τοῦ χωρίου μηνοειδοῦς ὄντος [ἐφ' ᾧ ὥρμουν] ὁ μὲν πεζὸς ἐκατέρωθεν προσβεβηθηκῶς — ἐπὶ ταῖς ἀνεχούσαις ἄκραις παρετέτακτο κτέ. Mox § 3 οἱ δ' Ἀθηναῖοι [ἐκ τῆς Ναυπάκτου] ἐπέπλευσαν αὐτοῖς. Cf. § 1. Tum § 5 ἐπτα δέ τινες ἄπλοι ἐγένοντο, ἀντίπρωροι ἐμβαλλόμενοι [καὶ] ἀναρραγεῖσαι τὰς παρεξαιρεσίας ὑπὸ τῶν Κορινθίων νεῶν, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο (rectius AB αὐτῷ τούτῳ) παχυτέρας τὰς ἐπωτίδας ἐχουσῶν. Pendet alterum participium ab altero, itaque exulato copula, quam librarii tales locos non intelligentes ubique inferciunt. Tandem § 7 et § 8 interpretibus reddantur verba ὡς νικῶντες et ὡς νικήσαντες, quae de more addiderunt verbis τροπαιὸν ἔσκησαν.

Cap. 42 § 3 ὁ δὲ Δημοσθένης ἰδὼν ὡς εἶχε τὰ πράγματα καὶ νομίσας οὐχ οἶόν τε εἶναι διατρίβειν οὐδὲ παθεῖν ὅπερ ὁ Νικίας [ἐπαθεν deletur] (ἀφικόμενος γὰρ τὸ πρῶτον [ὁ Νικίας dele] Φοβερός, ὡς οὐκ εὐθὺς προσέκειτο ταῖς Συρακούσαις —) κτέ. Badham merito haerens Mnem. III 146 „dele οἶόν τε”, ait, „quod falsum et lege οὐ δεῖν διατρίβειν.” At nimia haec videtur mutandi audacia. Quare vide an sufficiat: καὶ νομίσας οὐκέτ' εἶναι οἷα διατρίβειν et ratus eas (τὰ πράγματα) non iam esse eiusmodi, ut ullus esset morae locus. Tum vero nescio an scribendum sit οὐδὲ (δεῖν) παθεῖν κτέ.

Cap. 43, 2 παραγγείλας δὲ πένθ' ἡμερῶν σιτία καὶ τοὺς λιθολόγους καὶ τέκτονας πάντα λαβὼν καὶ [ἄλλην παρασκευὴν τοξευμάτων τε καὶ] ὅσα ἔδει, ἦν κρατῶσι, τειχίζοντας ἔχειν. Frustra desudarunt viri docti in corrigenda absurda voce τοξευμάτων, sed, quidquid substituis, verbosa atque inepta manet oratio. Absurdum enim est ἄλλην παρασκευὴν post λιθολόγους καὶ τέκτονας. Non nisi litura restitui potest sermo nostro dignus.

Cap. 44, 2 ἦν μὲν γὰρ σελήνη λαμπρά, ἐώρων δ' οὕτως ἀλλήλους ὥς ἐν σελήνῃ εἰκὸς τὴν μὲν ὄψιν τοῦ σώματος προορᾶν τὴν δὲ γνῶσιν τοῦ οἰκείου ἀπισεῖσθαι. Recte Badham προσορᾶν, et paene recte ἀποσερεῖσθαι. Postulat enim sententiae ratio ἀποσερεῖσθαι, sive quod redit eodem, ἀπεσερεῖσθαι, i. e. *privatos, destitutos esse, carere.*

Cap. 45, 1. Τῇ δ' ὑσεραίᾳ οἱ μὲν Συρακόσιοι δύο τροπαῖα ἔσκησαν, ἐπὶ τε ταῖς Ἐπιπολαῖς ἢ ἡ πρόσβασις καὶ [κατὰ τὸ χωρίον] ἢ οἱ Βοιωτοὶ [πρῶτοι] ἀντέσκησαν. Hinc concludas Boeotos alibi quam in Epipolis restitisse. At quum contrarium appareat e praegressa narratione cap. 43 extr., corrigatur: δύο τροπαῖα ἔσκησαν ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς, ἢ τε ἡ πρόσβασις καὶ ἢ κτέ. Recte cum Vat. Classen expunxit πρῶτοι adscriptum ex loco laudato. Prius autem tropaeum ἢ ἡ πρόσβασις (cf. 43, 3) Syracusani erexisse videntur, quod tota haec Atheniensium expeditio, quamvis faustis ominibus suscepta, irrita tamen fuit. Illic enim non ipsi, sed hi superiores fuerant.

Cap. 46. Γύλιππος δὲ κατὰ γῆν ἐς τὴν ἄλλην Σικελίαν ὥχετο αὐθις ἄξων στρατιὰν ἔτι, ὥς ἐν ἐλπίδι ὦν καὶ τὰ τεῖχη τῶν Ἀθηναίων αἰρήσειν βίᾳ [ἐπειδὴ τὰ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς οὕτω ξυνέβη]. Scribendum certe fuerat οὕτως ἀπέβη. Sed non sunt ista Thucydidis.

Cap. 49, 2 ἔφη χρῆναι ἢ ἐς τὴν Θάψον ἀνασάντας τοῦτο ποιεῖν. Necessarium videtur ἐξανασάντας, aut, quod et lenius est et magis proprium de deserenda obsidione, ἀπανασάντας. Post ἰσχυρίζηται novi capitis statuendum est initium.

Cap. 50, 2 καὶ οἱ μὲν Συρακόσιοι εὐθὺς [αὐτῶν] ἐλθόντων παρεσκευάζοντο. Abesse malim pronomen quod interpositum vocabulis arcte iungendis orationis nitori officere videtur. Ibid. § 4 ἦν γάρ τι ἄγαν θειασμῷ — προσκείμενος. Cobet Mnem. nov. VIII p. 114 sq. ingeniose disputans de formis Θειάζειν et Θεάζειν, non tetigit substantiva Θειασμός et ἐπιΘειασμός (Th. VII 86), quae licet non aliter quam sic tradita esse videantur, vitiosa sint necesse est et mutanda in Θεασμός et ἐπιΘεασμός, si vir praeclarus vere statuit de verborum formis pro ictus differentia per diphthongum aut vocalem scribendis. Cf. τελέωσις τελεωτικός, λέανσις, λεαντήρ. Fortasse aliquando aliquid plane certi philologos docebunt bonae aetatis inscriptiones.

Cap. 52 extr. dele vocabula ναῦς τῶν Ἀθηναίων.

Cap. 53, 3 καὶ τὰς ναῦς τὰς μὲν πολλὰς διέσωσάν τε καὶ ξυνήγαγον [κατὰ τὸ στρατόπεδον]. Thucydides scripsisset ἐς τὸ στρατόπεδον. In proximis Weidner detexit puerile emblemata ἐμπρῆσαι βουλόμενοι, quod autem deinde recte deletum vult τὴν ναῦν, dudum ea de re monui Stud. Thuc. p. 100, sex annis ante Badhamum (Mnem. IV), cui tribuit Classen emendationem. Sed Badhamo revera primo debetur maioris momenti correctio in ipsis sequentibus, ubi verba καὶ πύσαντες τὴν φλόγα, absurde lecta post κώλυμα, transponi iussit post τὴν ὀλκίδα. Classenio de industria scriptorem et elegantius verba illic posuisse videri, expectari fere poterat.

Cap. 55, 1 οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐν παντὶ δὴ [ἀθυμίας] ἦσαν καὶ ὁ παράλογος αὐτοῖς μέγας ἦν, πολὺ δὲ μείζων ἔτι τῆς στρατείας ὁ μετάμελος. Propter membrorum aequilibrium abesse malim quod ultro intelligitur τῆς στρατείας. Sed certius est ἀθυμίας non esse genuinum. Ἐν παντὶ εἶναι aliquanto plus est quam ἀθυμεῖν, ut arbitror, et summam anxietatem mentisque inopiam denotare solet. Cf. Plat. Symp. p. 194 A, Euthyd. p. 301. a. Xen. Hell. V 4. 29. Idem perversum glossema etiam alibi huic formulae adhaeret.

Cap. 57, 1 recte Classen delevit ἐπὶ Συρακούσας, quod mihi quoque venit in mentem legenti Badhami violentiorem coniecturam ἐλθόντες mutantis in ἦλθον, deletο ἐπολέμησαν.

Ibidem § 2 καὶ ἔτι Ἑσπαιῆς οἱ ἐν Εὐβοίᾳ [Ἑσπαιαν οἰκοῦντες] ἄποικοι ὄντες ξυνεστράτευσαν. τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ὑπήκοοι, οἱ δ' ἀπὸ ξυμμαχίας αὐτόνομοι, εἰσὶ δ' οἱ καὶ μισθοφόροι ξυνεστράτευον. Thucydides saltem scripsisset οἱ τὴν ἐν Εὐβοίᾳ Ἑσπαιαν οἰκοῦντες, ut eam urbem a cognomini oppido in Acarnania distingueret. Sed idem brevius facere potuit scribendo οἱ ἐν Εὐβοίᾳ, quod tamen magistellis interpretatione egere visum est. Deinde deletο ξυνεστράτευσαν muta sic interpunctionem: ἄποικοι ὄντες, τῶν δ' ἄλλων — ξυνεστράτευον, ut ab hoc uno verbo suspensa sint omnia subiecta Λήμνιοι — Αἰγινῆται, Ἑσπαιῆς, οἱ μὲν — οἱ δὲ, εἰσὶ δ' οἱ. Ad Imperfectum in sqq. cf. ἠκολούθουν — ἐμάχοντο — ἐπέφερον — ἠναγκάζοντο — ξυνείποντο — εἶποντο — ἐμάχοντο — ἐγίγνετο — ξυνεστράτευον — ἐστράτευον. In § 4 nescio an corrigendum sit ναῦς δὲ παρέχοντες αὐτόνομοι ξυνείποντο pro ξυνέκποντο.

Cap. 62, 2 καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ ἐπιβήσονται, καὶ ὄχλος ὃ ναυμαχίαν μὲν ποιούμενοι ἐν πελάγει οὐκ ἂν ἐχρώμεθα διὰ τὸ βλάπτειν ἂν τὸ τῆς ἐπισήμης τῇ βαρύτητι τῶν νεῶν, ἐν δὲ τῇ ἐνθάδε ἡναγκασμένη ἀπὸ τῶν νεῶν πεζομαχίᾳ πρόσφορα ἔσαι. Classen „καὶ ὄχλος habe ich vom Vorauf-„gehenden durch Interpunction getrennt: es steht zwar auch zu „ἐπιβήσονται in äusserer Beziehung, doch nur in dem allge-„meinen Sinne: und es wird dadurch an Bord eine Menge „Menschen zusammen kommen.“ Qualis interpretatio vix ipsi auctori satisfaciet. Manifesto, si Thuc. sic scripsit, ὄχλος diversus est a sagittariis et iaculatoribus, quia tamen nulli alii sic dici potuerunt, locus corruptus sit necesse est. Duas video corrigendi rationes, ut aut deleto καὶ ὄχλος corrigatur οἷς, aut, quod magis arridet, scribamus ἐπιβήσονται. Καὶ ὄχλῳ ναυμαχίαν μὲν ποιούμενοι κτέ. In sequentibus recte Classen πρόσφορος correxisse videtur. Totum locum sic interpunxerim: πάντα ἡτοίμασται. καὶ γὰρ τοξόται πολλοὶ καὶ ἀκοντισταὶ ἐπιβήσονται (καὶ [vel 'καίτοι] ὄχλῳ ναυμαχίαν μὲν ποιούμενοι ἐν πελάγει οὐκ ἂν ἐχρώμεθα — πρόσφορος ἔσαι), ἡŷρηται δ' ἡμῖν κτέ. Pertinent enim haec omnia ad praeparationes.

Cap. 64, 2 καὶ ἐνθυμεῖσθε καθ' ἐκάστους τε καὶ ξύμπαντες ὅτι οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἐσόμενοι καὶ πεζοὶ τοῖς Ἀθηναίοις εἰσὶ καὶ νῆες καὶ ἡ ὑπόλοιπος πόλις καὶ τὸ μέγα ὄνομα τῶν Ἀθηνῶν, κτέ. Qui primus quam absurde haec scripta sint animadvertit Badham, delenda coniecit verba οἱ et νῦν ἐσόμενοι, sed, ut optime intellexit Müller-Strübing, ita manet inepte dictum ἐν ταῖς ναυσὶν esse ναῦς. Quare pro καὶ νῆες is substituit ἡ ξύμπασα δύναμις. At fallitur, nam verba καὶ νῆες ipso opposito καὶ πεζοὶ requiruntur. Cf. in ipso huius libri fine: πανωλεθρία δὴ τὸ λεγόμενον καὶ πεζὸς καὶ νῆες καὶ οὐδὲν ὅτι οὐκ ἀπώλετο. Neque verbis ἡ ξύμπασα δύναμις locus est propter sequentia. Melius certe coniecisset καὶ ναῦται, sed probabilius arbitror Badhamum non restituisse scriptoris manum et circumspiciendam esse aliam verborum ὅτι — ἐσόμενοι emendationem, de quibus obiter moneo frustra me quaerere, unde Classen pronomen ὑμῶν explicaturus efficiat Niciae concioni interfuisse etiam aegros et saucios; quod et per se admodum improbabile est et nusquam dicitur a scriptore. Quaerendum

autem est quod ferme respondeat verbis πάντων — ἀνακειμένων τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὰς ναῦς quae leguntur cap. 71, 2. Quoniam vero eo sensu Graece dici potest εἶναι ἐπὶ τινι, forsitan haud inepte suspiceris: καὶ ἐνθυμεῖσθε — ὅτι ἐπὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ὑμῶν νῦν ἐσομένοις καὶ πεζοὶ τοῖς Ἀθηναίοις εἰσὶ καὶ νῆες καὶ ἡ ὑπόλοιπος πόλις καὶ τὸ μέγα ὄνομα τῶν Ἀθηνῶν, i. e. *et repute, in manibus eorum, qui in navibus vestris morantur, esse Atheniensibus et pedestres copias et navales et reliquam civitatem et magnum nomen Athenarum.* Tum vero legerim ὑπὲρ ὧν (pro quibus), εἴ τίς τι ἐτέρου προφέρει ἢ ἐπισήμη ἢ εὐψυχία, οὐκ ἂν ἐν ἄλλῳ μᾶλλον καιρῷ ἀποδειξάμενος αὐτός τε αὐτῷ ὠφέλιμος γένοιτο καὶ τοῖς ξύμπασι σωτήριος pro περὶ κτέ.

Cap. 67, 1. Ἡμῶν δὲ τό τε ὑπάρχον πρότερον, ὥπερ καὶ ἀνεπισήμονες ἔτι ὄντες ἀπετολμήσαμεν (l. ἀντετολμήσαμεν cum Weidnero cl. 21, 3), βεβαιότερον νῦν, καὶ τῆς δοκίσεως προσγεγενημένης αὐτῷ, τὸ κρατίστους εἶναι, εἰ τοὺς κρατίστους ἐνίκησαμεν, διπλασία ἐκάστου ἢ ἐλπίς. Oratio soloeca; reponere κράτιστοι εἶναι.

Cap. 69, 2 ἐ δὲ Νικίας — ὁρῶν οἷος ὁ κίνδυνος καὶ ὡς ἐγγὺς ἦδη. L. ὅκος. Ibid. § 4 ἔπλεον πρὸς τὸ ζεῦγμα τοῦ λιμένος [καὶ τὸν καταλειφθέντα διέκπλουν]. Variant codd. in καταλειφθέντα, καταληφθέντα, παραληφθέντα, quorum editores alii aliud arripuerunt. Classen v. c. allato Herodoti loco VII 36, qui huc non pertinet, scripsit καταλειφθέντα, Bekkero et Badhamo placuit περιλειφθέντα. Sed optime animadvertit Boehmius: „καταλειφθέντα und παραλειφθέντα würde besagen dass man zwischen den zur Sperrung dienenden Fahrzeugen eine Durchfahrt freigelassen, was völlig zweckwidrig gewesen wäre.“ Quocirca ipse recepit καταληφθέντα, non curans ita verba καὶ — διέκπλουν plane otiosa esse. Syracusanos autem non reliquisse διέκπλουν abunde apparet ex § 2 ἐπειδὴ δ' οἱ Ἀθηναῖοι προσέμισγον τῷ ζεύγματι, τῇ μὲν πρώτῃ ῥύμῃ ἐπιπλέοντες ἐκράτουν τῶν τεταγμένων νεῶν πρὸς αὐτῷ καὶ ἐπειρῶντο λύειν τὰς κλήσεις, quo sane nihil opus fuisset, εἰ περιλείφθη διέκπλους. Nihil igitur relinquitur, quam ut verba inclusa ut emblemata (bene correctum a Boehmio) expungamus. § 2 obiter supplere τῶν Συρακοσίων καὶ (τῶν) ξυμμάχων. Contra articulus deleatur § 4 αἱ μὲν ἐμβολαὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι [τὰς] ἀνακρούσεις καὶ διέκ-

πλους (hoc tantum sensu Thuc. vocabulum usurpat) δλίγαι ἐγίγνοντο § 5 καὶ ὅσον μὲν χρόνον προσεφέροντο ναῦς, οἱ ἀπὸ τῶν κατασρωμάτων τοῖς ἀκοντίοις καὶ τοξεύμασι καὶ λίθοις ἀφθόνως [ἐπ' αὐτήν] ἐχρῶντο· ἐπειδὴ δὲ προσμίξειαν, οἱ ἐπιβάται ἐς χεῖρας ἰόντες ἐπειρῶντο ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν ἐπιβαίνειν. Contra mentem scriptoris interpolatum est ἐπ' αὐτήν; nam manifestum est non tantum eius navis, quam navis aliqua peteret, sagittarios et iaculatores eminus pugnasse, sed vel magis illius, quae infesta adnavigaret, non aliter quam de classiariis mox dicetur ταῖς ἀλλήλων ναυσὶν ἐπιβαίνειν. Et hac ipsa de causa scriptum est οἱ ἀπὸ τῶν κατασρωμάτων, non οἱ ἀπὸ τοῦ κατασρώματος.

Cap. 71, 6 ἄλλοι δὲ καὶ οἱ πλεῖστοι ἤδη περὶ σφᾶς αὐτοὺς [καὶ] ὅπῃ σωθήσονται διεσκόπουν. Quid aliud spectarent praeter salutem suam, non assequor. Quare delenda est copula.

Cap. 72, 2 οἱ δ' Ἀθηναῖοι ὑπὸ μεγέθους τῶν παρόντων κακῶν νεκρῶν μὲν [πέρι] ἢ ναυαγίων οὐδ' ἐπενόουν αἰτῆσαι ἀναίρεσιν, τῆς δὲ νυκτὸς ἐβούλοντο εὐθὺς ἀναχωρεῖν. Manifesto genetivi νεκρῶν ἢ ναυαγίων pendent ab obiecto ἀναίρεσιν, neque igitur locus est praepositioni, quam inseruit nescio quis loci structura haud intellecta.

Cap. 73, 3. Hermocrates δεδιὼς μὴ οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἡσυχίαν προφθάσωσιν ἐν τῇ νυκτὶ διελθόντες τὰ χαλεπώτατα τῶν χωρίων, πέμπει τῶν ἐταίρων τινὰς τῶν ἑαυτοῦ μεθ' ἱππέων πρὸς τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον ἡνίκα ξυνεσκόταζεν· οἱ προσελάσαντες ἐξ ὅσου τις ἔμελλεν ἀκούσεσθαι καὶ ἀνακαλεσάμενοί τινας ὥς ὄντες [τῶν Ἀθηναίων] ἐπιτήδειοι (ἦσαν γάρ τινες τῷ Νικίᾳ διάγγελοι τῶν ἔνδοθεν) ἐκέλευον φράζειν κτλ. Ex parenthesi apparet Gen. τῶν Ἀθηναίων pendere non posse a sequenti ἐπιτήδειοι, sed pertinere ad praegressum τινας, quod quia vetat verborum ordo, aut transponendum est καὶ ἀνακαλεσάμενοί τινας τῶν Ἀθηναίων ὥς ὄντες ἐπιτήδειοι, aut, quod propter abundantiam mihi aliquanto probabilius videtur, expungenda sunt verba τῶν Ἀθηναίων tanquam glossema.

Ibidem § 4 καὶ οἱ μὲν εἰπόντες ἀπῆλθον, καὶ οἱ ἀκούσαντες διήγγειλαν τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων. (cap. 74) οἱ δὲ πρὸς τὸ ἄγγελμα ἐπέσχον τὴν νύκτα, νομίσαντες οὐκ ἀπάτην εἶναι. Classen mutata interpunctione edidit τῶν Ἀθηναίων, οἱ δὲ κτέ., in

eadem sententia duplici modo interpretatus participia εἰπόντες et ἀκούσαντες, quae manifesto scriptor eadem ratione posuerat. Scilicet vir doctus sic locum intelligit: *et hi quidem, quum illa dixissent, abierunt, et qui audiverant Atheniensium praetoribus rem nuntiarunt, hi vero cett.* Quae interpretatio quum aperte falsa sit, videndum an Krueger rem acu tetigerit mutato accentu scribens καὶ οἱ. At locis IV 33, 2 et 68, 6, ad quos provocatur, illa formula, ut expectari poterat, non opponitur praegresso οἱ μέν, ita ut, si vera esset Kruegeri correctio, vel sic virgula interpungendum foret post Ἀθηναίων.

Est tamen oppositio inter eos qui dixerant et qui dicta audierant tanto probabilior quam inter illos et Atheniensium praetores, ut non possim non suspicari manum scriptoris fuisse olim hanc: καὶ οἱ μέν εἰπόντες ἀπῆλθον, [καὶ] οἱ (Δ') Ἀκούσαντες διήγγειλαν τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων. Οἱ δὲ πρὸς τὸ ἄγγελμα ἐπέσχον τὴν νύκτα κτέ. Posteaquam proclivi errore δ' exciderat, copulam addidisse videtur correctoris imperitia.

Cap. 74, 1 ἀναλαβόντες δὲ αὐτὰ ὅσα [περὶ τὸ σῶμα] ἐς δίαιταν ὑπῆρχεν ἐπιτήδεια ἀφορμαῖσθαι. Simili emblemate liberavi nuper locum VI 15, 3 in Mnemos. VIII p. 167. Ibid. § 2 ταῖς δὲ ναυσὶ προσπλεύσαντες τὰς [ναῦς] τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀφεῖλκον. Digitum in talia intendere suffecerit.

Cap. 75, 4 ὥστε δάκρυσιν πᾶν τὸ σράτευμα πλησθέν κτέ. Aeschylus noto loco

λέκτρα δ' ἀνδρῶν πόθῳ
πίμπλαται δακρύμασιν.

Ita poeta: sed scriptori pedestri non magis πιμπλάναι scribere licebat pro ἐμπιμπλάναι quam δακρύμασιν pro δάκρυσιν.

Ibidem § 6 καὶ μὲν ἡ ἄλλη αἰκία καὶ ἡ ἰσομοιρία τῶν κακῶν, ἔχοντά τινα ὅμως τὸ μετὰ πολλῶν κούφισιν, οὐδ' ὥς ῥαδία ἐν τῷ παρόντι ἐδοξάζετο, ἄλλως τε καὶ ἀφ' οἷας λαμπρότητος καὶ αὐχήματος τοῦ πρώτου ἐς οἷαν τελευτὴν καὶ ταπεινότητα ἀφῖκτο. Verba nullo modo sic toleranda ἡ ἄλλη αἰκία Classen depravata suspicatur ex ἡ ἄλλη αἰτία, scil. τῆς κατηφείας, (cf. 5, vs. 1), quae fuerit nota marginalis, cuius auctor certe scripturus fuerat aut ἄλλη αἰτία aut ἡ τρίτη αἰτία, ita ut fateri praestet istorum verborum originis ignorantiam. Hoc certum est, siquid sit in istis genuini, aut latere vocabulum synonymum sequentis sub-

stantivi ἰσομοιρία, ut recte sequantur participium ἔχουσα et verbum ἔδοξάζετο in singulari numero (quod si ita est, articulus ante ἰσομοιρία non est genuinus), aut post verba ἡ ἄλλη αἰκία (recte fortasse Elmsleius scribendum esse putabat αἵκεια) nonnulla excidisse, quod mihi quidem aliquanto probabilius videtur. Tum verba τὸ μετὰ πολλῶν πάσχειν, propter ineptam abundantiam non ferens cum Badhamo in marginem relegarim. Non magis fero cum eodem omissum participium, quale est ἐνθυμουμένοις, unde pendeant reliqua, in quibus accipio veterem eiusdem emendationem ἀφίκατο pro ἀφῖκτο. Quod enim idem Mnem. IV p. 145 verba ἄλλως τε καὶ — μᾶλλον ἢ ναυτικῷ sophistae alicuius declamationem esse suspicatur, ea opinio, etsi habet quibus commendetur, hoc laborat incommodo, quod vix credibile est Thucydidem sic scribere potuisse: — ἔχουσά τινα ὁμῶς κούφισιν, οὐδ' ὥς ῥαδία ἐν τῷ παρόντι ἔδοξάζετο. ὁμῶς δὲ ὑπὸ μεγέθους κτέ. Quare, si quid h. l. de suo addidit sophista, huic non alia tribui poterunt quam verba μέγιστον — ναυτικῷ, nisi forte eo erit progrediendum, ut omnia quae in hoc capite post τῷ στρατοπέδῳ leguntur ei deberi suspicemur.

Locum sic constituerim: σῖτος γὰρ οὐκέτι ἦν (ἐν insere, nam nisi τὸ στρατόπεδον h. l. *castra* significaret, turpiter abundaret) τῷ στρατοπέδῳ· καὶ μὲν ἡ ἄλλη αἵκεια καὶ ἡ ἰσομοιρία τῶν κακῶν, ἔχουσά τινα ὁμῶς κούφισιν, οὐδ' ὥς ῥαδία ἐν τῷ παρόντι ἔδοξάζετο, ἄλλως τε καὶ (ἐνθυμουμένοις) ἀφ' οἷας λαμπρότητος καὶ αὐχήματος τοῦ πρώτου ἐς οἷαν τελευτήν καὶ ταπεινότητα ἀφίκατο. In ultimis chiasmice opponuntur inter se λαμπρότης et ταπεινότης, αὐχημα τὸ πρῶτον et τελευτή, quarum ἀντιθέσεων posterior mihi non felicissima videtur.

Cap. 78, 4 ἐν γὰρ τῷ πρόσθεν ἐπὶ πολλὰ σάδια, ἧ ἔμελλον ἰέναι, οὐκ ἄφθονον ἦν. Incredibile est Thucydidem hoc unico loco scripsisse σάδια pro σαδίους, ut et alibi constanter scribit et bis in ipsis praegressis. Requiro igitur ἐπὶ πολλοὺς σαδίους, sed nescio tamen an etiam probabilius suspicemur historicum dedisse ἐπὶ πολὺ, quod vero hodie in textu legitur esse eius formulae interpretamentum. Cf. VIII 10, 2. Mox § 6 dele καὶ ἐσηκόντιζόν τε καὶ παρίππενον, interpolata § 3.

Cap. 80, 6 καὶ βιασάμενοι αὐτὴν διέβησάν τε τὸν ποταμὸν καὶ ἐχώρουν αὐθις πρὸς ἄλλον [ποταμόν], τὸν Ἑρινεόν. Cap. 82 extr.

1. Νικίας δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνοῦνται ἐπὶ [τὸν ποταμὸν] τὸν Ἑρνεόν, κτέ. et 84, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον [ποταμὸν] — ἣν διαβῶσι τὸν ποταμόν, κτέ.

Cap. 86, 2 supplendum ἀσφαλεστάτην (ταύτην) εἶναι νομίσαντες τήρησιν. Ita recte Madvigius. Cf. me Mnem. VIII p. 152. Ibid. § 3 ξυνέβαινε δὲ τὸν μὲν πολεμιώτατον αὐτοῖς εἶναι, Δημοσθένη, διὰ τὰ ἐν [τῇ νήσῳ καὶ] Πύλῳ, τὸν δὲ διὰ ταῦτ' ἐπιτηδειότατον· τοὺς γὰρ ἐκ τῆς νήσου [ἄνδρας τῶν Λακεδαιμονίων] ὁ Νικίας προθυμήθη, σπονδὰς πείσας τοὺς Ἀθηναίους ποιήσασθαι, ὥς ἀφεθῆναι. Seclusa redolent magistellos.

Cap. 87 verba extrema: ταῦτα μὲν — γεγόμενα melius facient initium libri VIII.

Deleatur denique adnotatio mea ad locum VI 66, 3 Mnem. VIII pag. 160, quae nescio quo pacto imprudenti mihi excidit. Στρατεύματος ibi tam sanum est, quam insanum foret σαυρώματος. Compensabo hoc σφάλμα corrigendo nobili loco ex oratione funebri II 44, 1, ubi legendum: ἐπὶ (pro ἐν cum Cobeto) πολυτρόποις γὰρ εὐμφοραῖς ἐπίσασθε τραφέντες pro ἐπίσανται, ut praecedat πάρες et sequitur: χαλεπὸν γὰρ οἶδα πείθειν ὅν, ὧν καὶ πολλάκις ἔξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε. Pro εὐτυχίαις longe malim εὐτεχνίαις.

GALENUS.

Tom. V. pag. 383. ἐκφυγεῖν ἀπάσας τὰς οὕτως ἀκαίρους τε ἅμα καὶ παρὰ τὸ τῶν Ἑλλήνων ἔθος ἀναπῖΜΠΛΑμένους ὁμωνυμίας. Repone ἀναπῖΠΛΑCμένους.

C. G. C.

AD THEOGNIDEM.

His mensibus duae editiones Theognidis reliquiarum in lucem prodierunt, quarum unam curavit Jacobus Sitzler, alteram secundis curis recognovit Christophorus Ziegler. Uterque virorum doctissimorum interruptam collationem codicis Mutinensis, quam a. 1869 in Studiis Theognideis publici juris feci, utendam existimavit. Praeter eos, quantum cognovi, H. van Herwerden, vir clarissimus, in Animadversionibus philologicis ad Theognidem et Hermannus Schneidewin, vir doctissimus, in dissertatione Argentoratensi de Syllogis Theognideis huius collationis rationem habuerunt. Ante hos quinque annos, quum mihi contigisset ipsum codicem excutere, omnes lacunas collationis, quam olim exhibui, ita explevi ut non singula verba cum aliqua editione conferrem sed totos versus quam diligentissime transscriberem. Jam perlectis editionibus, quas supra memoravi, in cogitationem veni fieri posse ut non prorsus inutile et supervacaneum esset, si quae ex insigni codice transscripsi integra typis describenda curarem. Sed paucas animadversiunculas praemittam, quae vel post novissimas editiones ad textum Theognideae farraginis emendandum nonnihil afferre mihi videantur.

vs. 69 sq.

Μήποτε, Κύρνε, κακῷ πίσυνοσ βούλευε σὺν ἀνδρί,
εὖτ' ἂν σπουδαῖον πρῆγμ' ἐθέλῃς τελέσαι.

Utilissimus index, quem Sitzler opusculo suo addidit, ostendit praeterquam hoc loco bis inveniri βουλεύειν vs. 1089 et vs. 1101, totiesque βουλεύεσθαι vs. 633 et vs. 1052. Utroque loco hoc significat *deliberare*, *meditari*, illud *consilium dare*. Verum hoc loco activum vice mediī fungitur et adiectivum *πίσυνοσ* aut

... ..
... ..
... ..

... ..

... ..

... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

... ..

... ..
... ..
... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..
... ..
... ..

... ..

... ..

... ..

Collatis vs. 177 sq., vs. 669 sq., vs. 683—686, et Xenoph. Anab. I cap. VI. 7, conicio in hoc fragmento pro ὑμετέρην scribendum esse ἡμετέρην.

vs. 769 sq.

Χρὴ Μουσῶν θεράποντα καὶ ἄγγελον εἴτι περισσὸν
εἰδεῖν, σοφίης μὴ φθονερὸν τελέθειν.

Optativus εἰδεῖν postulat ut χρὴ mutetur in χρῆν.

vs. 805 sqq.

τόρνου καὶ στάθμης καὶ γνώμονος ἄνδρα θεωρεῖν
εὐθύτερον χρὴ μιν, Κύρνε, φυλασσόμενον,
ὦ τινί κεν Πυθῶνι θεοῦ χρήσασ' ἱέρεια
ὀμφὴν σημήνη πίονος ἐξ ἀδύτου.

οὔτε τι γὰρ προσθεῖς οὐδὲν κ' ἔτι φάρμακον εὖροις,
οὔτ' ἀφελὼν πρὸς θεῶν ἀμπλακίην προφύγοις.

Afferro hunc locum ex recensione Sitsleri, cum qua concordat Ziegleriana, nisi quod exhibet χρὴ νοῦν e conjectura Geelii. Ceterum lectiones codicum, virorum doctorum emendationes et coniecturae videantur apud Zieglerum, Sitslerum, Bergkium. Omnes editores et interpretes, quantum scio, hac in re conspirant quod poetam dicentem faciunt oraculi consultorem decere perpendiculo et amussi rectiorem esse. Turnebus autem soli vocabulo μιν hanc vim tribuit ut significet: „id quod Pythia responderit.” Quodsi vero ad participia προσθεῖς et ἀφελὼν in fine sententiae animum attenderis, apparebit hoc admonere poetam ut vox ipsa, quam ex adyto Pythia miserit, perpendiculo et amussi rectior servetur, atque εἰθύτερον mutandum esse in εὐθυτέρην vel potius, collatis vss. 330. 396. 535. 1026. ἰθυτέρην, ut ratio scribendi sibi constet. Hac leni mutatione facta, totum locum sic transposuerim et constituerim:

ὦ τινί κεν Πυθῶνι θεοῦ χρήσασ' ἱέρεια
ὀμφὴν σημήνη πίονος ἐξ ἀδύτου,
τόρνου καὶ στάθμης καὶ γνώμονος ἄνδρα θεωρόν
ἰθυτέρην χρὴ μιν, Κύρνε, φυλασσέμεναι.

vs. 865 sqq.

Πολλοῖς ἀχρήστοισι θεὸς διδοῖ ἀνδράσιν ὄλβον
ἐσθλόν, ὃς οὔτ' αὐτῷ βέλτερος, οὐδὲν ἑών,
οὔτε φίλοις· ἀρετῆς δὲ μέγα κλέος οὔποτ' ὀλεῖται,
αἰχμητῆς γὰρ ἀνὴρ γῆν τε καὶ ἄστρ' ἔσται.

Nemodum explicavit quo pronomen vs. 866 αὐτῷ referendum sit. Ziegler annotat: „Hominibus nequam sunt divitiae fere pro nihilo, quoniam iis recte uti nesciunt neque pro se neque pro amicis.” Sed perincommode accidit quod haec interpretatio neque satis declarat quomodo prior pars sententiae cum posteriori cohaereat, et pugnat cum re grammatica. Nisi fallor, in αὐτῷ latet ἄσται, quam lectionem ut traditae substituendam esse putem adducor oppositione, quae est inter duas partes sententiae. Eadem oppositio docet adiectivo ἄχρηστος hoc loco inesse vim et significationem *ignaviae*, *inertiae*. Ceterum in verbis οὐδὲν ἐὼν cum Zieglero librorum scripturam sanam videri ita consentio, ut interpreter: „Hominum inertium divitiae neque reipublicae neque amicis, cum iis pro nihilo sint, quidquam emolumentum afferunt.”

vs. 1363 sq.

οὐδέ με πείσει

οὐδεὶς ἀνθρώπων ὥστε με μή σε φιλεῖν.

In verbis ὥστε με nescio an lateat ὥστ' ἔτι.

Iam collationem exhibiturus iterabo quae in studiis Theognideis p. 2 de ipso codice scripsi, ut quaedam minus exacta corrigam.

Habet folia 112, quibus continentur: Ὀμηρόκεντρα, a folio 1 usque ad fol. 43 v.; Epigramma in imaginem occasionis, 44 r.; Scholia in Dionysii Περιήγησιν, 44 v.; Θεόγνιδος ἐλεγείων α', 45 r.—71 r.; ἐλεγείων β' 71 r.—74 v.; Φωκυλίδου Φιλοσόφου ποίησις ὠφέλιμος, 74 v.—79 r.; Κολούθου ποιητοῦ Λυκοπολίτου ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης, 79 r.—87 r.; fol. 87 r. invenitur carmen sex versuum iambicorum et carmen inscriptum εἰς τὴν πατρίδα Ὀμήρου usque ad fol. 87 v.; Διονυσίου οἰκουμένης περιήγησις 88 r.—112 v.

m. Martio 1880.

H. W. VAN DER MEY.

vs. 529

- f. 56 r. οὐδένα προῦδωκα φίλον και πιστὸν ἑταῖρον
οὐδ' ἐν ἐμῇ ψυχῇ δούλιον οὐδὲν ἔνι·
αἶει μοι φίλον ἦτορ ιαίνεται ὁππότε' ἀκούσω
αὐλῶν φθεγγομένων ἡμερόεσσιν ὅπα
χαίρω δ' εὐπινῶν καὶ ὑπ' αὐλητῆρος ἀκούων
χαιρῶ δ' εὐφρογγον χερσὶ λυρῆν ὀχέων 534
οὔποτε δουλειῇ κεφαλὴ ἰθεῖα πεφυκεν
ἀλλ' αἶει σκολιὴ κ' αὐχένα λοξὸν ἔχει
οὔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ροδὰ φύεται. οὔθ' ὑάκινθος
οὐδέποτε' ἐκ δούλης τέκνον ἐλευθέριον
οὔτοσ' ἀνὴρ φίλε κύρνε πεδᾶσ' χαλκευεταὶ αὐτῷ 539
εἰ μὴ ἐμὴν γνώμην ἐξαπατῶσι θεοί.
δειμαίνω μὴ τὴνδε πόλιν πολυπαιδὴ ὕβρις
ἥπερ κενταύρους ὠμοφάγους ὄλεσεν
χρὴ με παραστάθμην καὶ γνώμονα τὴνδε δικάσσαι
κύρνε δίκην ἴσον τ' ἀμφοτεροῖσι δόμεν 544
μάντεσὶ τοῖωνοῖσ τε καὶ αἰθόμενοις ἱεροῖσι
· ὄφρα μὴ ἀμπλακίῃς αἰσχρὸν ὄνειδος ἔχω
μηδενάπω κακοτητι βιάζεο. τῷ δὲ δικαίῳ
τῆς εὐεργεσίης. οὐδὲν ἀρειότερον
ἄγγελος ἄφρογγος πόλεμον πολύδακρυν ἐγείρει 549
- f. 56 v. κύρνε' ἀποτηλαυγεὸς φαινόμενος σκοπιῆς
ἀλλ' ἵππους ἐμβαλλε ταχυπτέρνοισι χαλινούσ
δηῖων γὰρ σφ' ἀνδρῶν ἀντιάσειν δοκέω.
οὐ πολλὸν τὸ μεσηγὺ διαπρήξουσιν κέλευθον
εἰ μὴ ἐμὴν γνώμην ἐξαπατῶσι θεοί· 554
χρὴ τολμᾶν χαλεποῖσιν ἐνάλγεσι κείμενον ἄνδρα
προστε θεῶν αἰτεῖν ἔκλυσιν ἀθανάτων
φράζεο δ' ὁ κίνδυνός τοι ἐπὶ ξυροῦ ἴσταται ἀκμῆς
ἄλλοτε πόλλ' ἔξεις. ἄλλοτε παυρότερα
ὥστεσε μή τε λῆν ἀφνὲν κτεάτεσσι γενεσθαι 559
μήτε σε γ' ἐσπολλὴν χρημοσύνην ἔλασαι
εἴη μοι ταμὲν αὐτῶν ἔχειν ταδε πολλὰ ἐπιδούναι
χρηματὰ τῶν ἐχθρῶν τοῖσι φίλοις ἔχειν
κεκλῆσθαι δ' ἐς δαῖτα· παρέξουσθαι δὲ παρεσθλον
ἄνδρα χρεὼν σοφίην πᾶσαν ἐπισταμενον 564
τοῦ συνιεῖν ὁπότε' ἂν τι λεγῇ σοφὸν ὄφρα διδασθῇ

vb. 566.

καὶ τοῦτ' εἰς οἶκον κερδος ἔχων ἀπίησ
 ἤβη τερπόμενος παίζω· δηρὸν γὰρ ἔνερθεν
 γῆσ ὀλέσας ψυχὴν. κείσομαι ὥστε λίθος.

ἄφθογγος· λείψω δ' ἐρατὸν φάος ἡελίοιο

569

ἔμπησ δ' ἐσθλὸς ἔων σφομαὶ οὐδεν ἐτι
 δοξα μὲν ἀνθρώποισι κακὸν μεγα. πείρα δ' ἄριστον
 πολλοὶ ἀπειρητοὶ δοξαν ἔχουσ' ἀγαθῶν
 εὖ ἐρδων εὐ πασχ' ἐτι κ' ἀγγελλον ἄλλον ἰάλλοις

f. 57 r.

τῆσ εὐγεργέσις ῥηϊδί ἀγγελίῃ

574

οἱ μὲ φίλοι προδιδούσιν ἐπεὶ τόνγ' ἐχθρον ἀλεῦμαι
 ὥστε κυβερνήτης χοιραδὰς εἰνχλιο*σ

ῥηϊδίον ἐξ ἀγαθοῦ θείραι κακὸν ἡκκακοὶ ἐσθλόν

pono : est aliquid in litura

μή με διδάσκ' οὗτοι τηλικὸς εἰμὶ μαθεῖν
 ἐχθαίρω κακὸν ἄνδρα· καλυψάμενη δὲ πάρειμι

579

σμικρῆσ ὄρνιθος κοῦφον ἐχουσα νόον
 ἐχθαίρω δὲ γυναῖκα περιδρομον ἀνδρά τε μάργον
 ὅς τὴν ἀλλοτρίαν βούλετ' ἄρουραν ἀροῦν·
 ἀλλὰ τὰ μὲν προβέβηκεν· ἀμνηχανόν ἐστι γενέσθαι

ἐργα τάδεξοπίσω τῶν φυλακῇ μελετῶ.

584

πᾶσιν τοὶ κίνδυνος ἐπεργμασιν· οὐδέτισοῖδεν

πῇ σχήσειν μέλλει πρήγματος ἀρχομένου
 ἀλλ' οὐ μὲν εὐδοκιμεῖν πειρώμενος οὐ προνοήσας
 εἰς μεγαλήν ἄτην καὶ χαλεπήν ἔπεσεν

τῷ δὲ καλωσποιεύντι θεὸς περὶ πάντα τίθησιν

589

συντυχίην ἀγαθὴν ἔκλυσιν ἀφροσύνης
 τολμᾶν χρὴ τὰ δίδουσι θεοὶ θνητοῖσι βροτοῖσι
 ῥηϊδίως δὲ φερεῖν ἀμφοτέρω τὸ λάχος

inter e et v est aliquid in rasura

μήτε κακοῖσιν ἀσωντὰ λην φρένα μήτ' ἀγαθοῖσι

τερφθῆσ δ' ἐξαπινήσ πριν τέλος ἄκρον ἰδεῖν

594

ἄνθρωπ' ἀλληλοῖσιν ἀποπροθεν ὥμεν ἑταῖροι

πλὴν πλούτου παντὸς χρήματός ἐστι κόρος
 δὴν δὲ καὶ φίλοι ὥμεν ἀτὰρ τ' ἀλλοῖσιν ομίλει

f. 57 v.

ἀνδράσιν· οἳ τὸν σὸν μᾶλλον ἴσασι νόον

οὐ μ' ἐλαθεσ φοιτῶν κατὰ μαξιδόν. ἦν ἀρα καὶ πριν

599

ἡλάστρεις. κλεπτῶν ἡμετέρην φίλῃν
 ἔρρε θεοῖσιν ἐχθρε καὶ ἀνθρώποισιν ἄπιστε

vs. 602.

ψυχρὸν ὅς ἐν κόλπῳ ποικίλον εἶχες ὄφιν
 τοῖα δὲ καὶ μάγνητασ ἀπώλεσεν ἔργα καὶ ὕβρις
 οἷα τὰ νῦν ἱερῇν τήνδε πόλιν κατεχει 604
 πολλῶ τοι πλεονασ λιμοῦ κόροσ ὤλεσεν ἤδη
 ἄνδρας ὅσοι μοίρησ πλεον ἔχειν ἔθελον·
 ἀρχὴ ἐπὶ ψευδουσ μικρὰ χαρις· εἰς δὲ τελευτὴν
 αἰσχροὺν δὴ κερδὸς καὶ κακὸν ἀμφότερον
 γίνεται· οὐδετι καλὸν ὅτω ψεῦδος προσμαρτῆι 609
 ἀνδρὶ καὶ ἐξελθῆι πρῶτον ἀπο στόματος
 οὐ χαλεπον ψέξαι τὸν πλησίον· οὐδὲ μὲν αὐτὸν
 αἰνῆσαι· δειλοῖσ ἀνδράσι ταῦτα μελεῖ·
 σιγᾶν δ' οὐκ ἐθέλουσι κακοὶ κακὰ λεσχάζοντες
 οἱ δ' ἀγαθοὶ πάντων μετρον ἴσασιν ἔχειν· 614
 οὐδένα παμπηδὴν ἀγαθὸν καὶ μέτριον ἄνδρα
 τῶν νῦν ἀνθρώπων ἡέλιος καθορᾷ
 οὔτι μαλ' ἀνθρώποισ καταθύμια πάντα τελεῖται
 πολλὸν γὰρ θνητῶν κρείσσονες ἀθάνατοι
 πολλ' ἐναμηχανίησι κυλινδομαὶ ἀχνύμενος κῆρ 619
 ἄκρην γὰρ πενίην οὐχ υπερεδράμομεν
 πᾶστισ πλούσιον ἄνδρα τίει· ἀτίει δὲ πενιχρον
 i. 58 r. πᾶσιν δ' ἀνθρώποισ αὐτὸς ἐνεστι νόος
 παντοῖαι κακότητες ἐν ἀνθρώποισιν ἑασιν
 παντοῖαι δ' ἀρεταὶ· καὶ βιότου παλάμαι· 624
 ἀργαλέον φρονέοντα παραφροσι πολλ' ἀγορεύειν
 καὶ σιγᾶν αἰεὶ· τοῦτο γὰρ οὐ δυνατόν.
 αἰσχροὺν τοι μεθύοντα παρ' ἀνδράσι νήφοσι μεῖναι
 αἰσχροὺν δ' εἰ νήφων παρμεθύουσι μένει
 ἥβη καὶ νεότης. επικουφίζει νόον ἀνδρὸς· 629
 πολλῶν δ' ἐξαίρει θυμὸν ἐσαμπλακιὴν
 ὥτινι μὴ θυμοῦ κρείσσων νοός. αἰὲν ἐναταισ
 κυρν * καὶ μεγάλαισ κεῖται ἐναμπλακίαισ
 βουλεύου δισ καὶ τρὶς ὅ τοι κ' ἐπὶ τὸν νόον ἔλθῃ
 ἀτηρὸς γὰρ τοι λαβροσ ἀνὴρ τελεθεῖ 634
 ἀνδράσι τοῖς ἀγαθοῖς ἐπεται γνώμη τε καὶ αἰδώς
 οἱ νυν ἐν πολλοῖς ἀτρεκεωσ ὀλιγοὶ
 ἐλπὶς καὶ κίνδυνος ἐν ἀνθρώποισιν ὁμοῖοι
 οὔτοι γὰρ χαλεποὶ δαίμονες ἀμφότεροι

vs. 639

πολλάκι παρ δόξαντε καὶ ἐλπίδα γίνεται εὐρεῖν 639
 ἐργ' ἀνδρῶν βουλαῖο δ' ουκεπεγεντοτέλος
 οὔτοι κ' εἰδειησ οὔτευνουν οὔτε τὸν ἐχθρὸν
 εἰ μὴ πουδαίου πραγματος ἀντιτυχοῖς
 πολλοὶ παρ κρητῆρι φίλοι γίνονται ἑταῖροι
 ἐνδε σπουδαίωι πράγματι παυρότεροι· 644

f. 58 v.

κείμενος ἐν μεγάλῃ θυμὸν ἀμηχανίῃ
 ἤδη νῦν αἰδῶσ μεν ἐν ἀνθρώποισιν, ὄλωλεν
 οὔ τ' ἂρ ἀναιδείῃ γαῖαν ἐπιστρέφεται· non potui dispicere utrum τὰρ
 an τὰρ scriptum sit.
 ἃ δειλὴ πενιὴ· τί μοις ἐπικείμενη ὥμοις 649
 σῶμα καταισχύνεισ καὶ νόον ἡμετερον
 αἰσχρὰ δὲ μουκεθελοντα βίῃ καὶ πολλαδιδάσκεισ
 ἐσθλὰ μετανθρώπων καὶ κάλ' ἐπιστάμενον
 εὐδαίμων εἶην κε θεοῖς φίλος ἀθανάτοισιν
 κύρν'· ἀρετῆς δ' ἀλλῆς οὔδεμιῆς ἐρχμαι· 654
 σύντοι κυρνε παθόντι κακῶς ἀνιῶμεθα πάντες
 ἀλλάτοι ἀλλότριον κηδοῖ ἐφημέριον
 μηδὲν ἄγαν χαλεποῖσιν ἀσω φρενα· μηδ' ἀγαθοῖσι
 χαῖρ' ἐπεὶ ἐστ' ἀνδρὸς παντα φερεῖν ἀγαθοῦ
 οὔδ' ὁμόσαι χρεὶ τοῦτο τί μήποτε πράγματόδ' ἐσται 659
 θεοὶ γάρ τε νεμεσῶσ' οἷσιν· ἔπεστι τέλος
 καὶ πρῆξαι μὲν τοῖσι καὶ ἐκκακοῦ ἐσθλὸν ἔγεντο
 καὶ κακὸν ἐξ ἀγαθοῦ· καὶ τεπενιχροσ ἀνὴρ
 αἶψα μάλ' ἐπλούτησε δὲ ὅς μαλα πολλα πέπαται
 ἐξαπίνῃσ ἀποτοῦν ὠλεσε νυκτὶ μιῇ 664
 καὶ σώφρων ἡμαρτε καὶ ἀφρονὶ πολλακι δόξα
 ἐσπετο καὶ τιμῆς καὶ κακὸς ὢν ἐλάχεν
 εἰ μὲν χρήματ' ἐχοίμι σιμωνίδῃ οἷαπερ ἤδη
 οὐκ ἂν ἀνοίμην τοῖς ἀγαθοῖσι συνῶν
 νῦν δὲ με γινώσκοντα παρερχεται· εἰμὶ δ' ἀφωνοσ 669

p. 59 r.

χρημοσύνη πολλῶν γ' οὐσαν ἀμεινον ἔτι
 οὔνεκα νυν φερόμετθα καθιστία λευκὰ βαλόντες
 μηλίου ἐκ πόντου νυκτα δια δνοφερήν·
 ἀντλεῖν δ' οὐκ ἐθέλουσιν ὑπερβάλλει δὲ θάλασσα
 ἀμφοτερῶν τοίχων· ἢ μαλα τὶς χαλεπῶς 674
 σώιζεται· οἷδ' ἐρδουσι· κυβερνητὴν μὲν ἔπαυσαν

vs. 676.

ἔσθλόν· οἷσι Φυλακὴν εἶχεν ἐπισταμενῶσ
 χρήματα δ' ἀρπαζουσι βίῃ κοσμος δ' ἀπολώλεν
 δασμὸς δ' οὐκέτι σοὺς γίνεται ἐστομεσον
 Φορτηγοὶ δ' ἄρχουσι· κακοὶ δ' ἀγαθῶν κατ' ὑπερθεῖν 679

δειμαίνω μήπως νῆυν κατα κύμα πίῃ
 ταῦτά μοι ἤνιχθω κεκρυμμένα τοῖς ἀγαθοῖσι
 γινώσκοι δ' ἂν τις καὶ κακόν· ἂν σοφὸς ἦ
 πολλοὶ πλοῦτον ἐχουσιν αἰδῶριεσ· οἶδετα καλά
 ζητοῦσι χαλεποὶ τειρόμενοι πενίῃ. 684

ἔρδειν δ' ἀμφοτεροῖσιν ἀμηχανίῃ παρακεῖται
 εἵργει γὰρ τοὺς μὲν χρήματα· τοὺς δὲ νόος
 οὐκέτι θνητοῖσι προσάθανάτους μαχέσασθαι
 οὐδὲ δίκην εἰπεῖν οὐδὲν τοῦτο θεμῖς
 οὐ χρη πημαίνειν ὅτε μὴ πημαντέον εἴη 689

οὐδ' ἐρδειν ὅτι μὴ λώϊον ἢ τελεσαι
 χαίρων εὐ τελεσειας οὐδὲν μεγάλου δια πόντου
 καὶ σε ποσειδάων χαρμα φίλοισ ἀγάγοι

f. 59 v. γνῶναι γὰρ χαλεπὸν μέτρον ὅτ' ἐσθλα παρῇ 694
 οὐ δυναμαί σοι θυμὸς παρασχεῖν ἄρμεν' πάντα
 τετλαθί· τῶν δὲ καλῶν οὐτι συμονοσ ἐραῖς

οὐ μὲν ἐχοντοσ ἐμοῦ πολλοὶ φίλοι· ἦν δὲ τι δεινὸν
 συγκυρσῇ παῦροι πιστὸν ἐχουσι νόον·
 πλήθει δ' ἀνθρώπων ἀρετὴ μία γίνεται· ἡδὲ 699
 πλουτεῖν· τῶν δ' ἄλλων οὐδὲν ἄρ' ἦν ὄφελοσ
 οὐδ' εἰ σωφροσύνην μὲν ἔχοισ ῥαδαμάνθυοσ αὐτοῦ
 πλείονα δ' εἰδείησ σισυφου αἰολίδεω.

ὅστε καὶ ἐξ αἰδῶ πολυῖδριησιν ἀνῆλθεν
 πείσας περσεφόνην αἰμυλίοισι λόγοισι 704

ἦτε βροτοῖς παρεχει λήθην βλαπτουσα νόοιο
 ἄλλοσ δ' οὐπω τις τοῦτο γ' ἐπεφράσατο

ὄντινα δὴ θανάτοιο μελὰν νεφὸσ ἀμφικαλύψει
 ἐλθῇ δὲ σκιερὸν χῶρον ἀποφθιμένος 709

κυανέαστε πυλασ παραμειψεται· αἶτε θανόντων
 ψυχὰς εἰργουσι καίπερ ἀναινομένασ

ἀλλ' ἄρα κάκεῖθεν παλιν ἤλυθε σισυφὸσ ἦρωσ
 ἐσ φάος ἡελίου σφῆισι πολυφροσύναισ

vs. 713.

οὐδ' εἰ ψευδέα μεν ποιοῖς ἐτύμοισιν ὁμοῖα
 γλῶτταν εχων αγαθην νέστορος αντιθεου
 ὠκύτερος δ' εἰησθα ποδας ταχεων ἀρπυιῶν
 καὶ παιδων βορέω τῶν αφαρ εἰσι πόδες
 ἀλλὰ χρὴ πάντα γνώμην ταύτη καταθέσθαι

714

f. 60 r.

ὡσπλουτος πλειστην πᾶσιν ἔχει δύναμιν
 ἴσόν τοι πλουτοῦσιν ὅτω πολὺς αργυρὸς ἐστι
 καὶ χρυσοσ καὶ γῆς πυροφόρου πεδία
 ἵπποι θ' ἡμίονοι τε καὶ ὦ τα λεοντα παρεστι
 γαστρί τε καὶ πλεύραις καὶ ποσὶν ἀβρὰ παθεῖν
 παιδός' ἡδεγυναικόσ· ὅταν δε κε των αφικηται
 ὥρῃ· συν δ' ἡβῃ γίνεται ἀρμοδία.
 ταῦτ' αφενος θνητοῖσι· τὰ γὰρ περιώσια πάντα
 χρήματ' εχων ουδεὶς ἐρχεται εἰς αἶδεω
 ουδ' ἂν ἀποινα δίδουτ θανατον φύγοι· ουδε βαρείας
 νούσους ουδε κακὸν γῆρας ἐπερχόμενον
 φροντίδες ἀνθρώπων ἔλαχον πτερα ποικίλ' ἐχουσαι
 μυρόμεναι ψυχῆς εἰνεκα καὶ βιότου
 Ζεῦ πάτερ· εἴθε γένοιτο θεοῖς φιλα τοῖς μὲν ἀλιτροῖς
 ὕβριν αδεῖν· καὶ σφιν τοῦτο γένοιτο φίλον
 θυμῶι σχέτλια ἔργα δια τὰ φρεσι δ' ὅσις αἰσ***ησ
 ἐργάζοιτο θεῶν μηδὲν ὀπιζόμενος
 αὐτὸν ἐπειτα πάλιν τίσαι κακὰ μηδετ' ὀπίσσω
 πατρὸς ἀτασθαλῆαι παισι γενουιντο κακον
 παῖδέστ' οἷτ' ἀδικου πατρὸς ταδίκαια νοευντες
 ποιῶσιν κρονιδῆ σὸν χολον ἀζόμενοι·
 ἐξ ἀρχῆς δικαία μετ' ἀστοῖσι φιλέοντες
 μη τιν ὑπερβασιν ἀντιτίνειν πατερων
 ταῦτ' εἰη μακαρεσσι θεοῖς φιλα· νῦν δ' ὁ μεν ἔρδων

719

724

729

734

739

f. 60 v.

ἐκφεύγει· το κακον δ' ἄλλος ἔπειτα φέρει
 καὶ τοῦτ' ἀθανατων βασιλεῦ πῶς ἐστι δικαιον·
 ἔργων· ὅστις ἀνὴρ ἐκτὸς ἐὼν ἀδικων
 μῆτιν ὑπερβασιν κατέχων· μήθ' ὀρκον ἀλιτρον
 ἀλλὰ δικαιοσ ἐὼν μη τα δικαία παθει
 τίς δη κεν βροτὸς ἄλλος ὁρῶν προστοῦτον ἐπειτα
 ἀζοιτ' ἀθανατους καὶ τινὰ θυμὸν ἔχων

744

οππότ' ἀνὴρ ἄδικος καὶ ατασθαλος οὔτε τέυ ἀνδρὸς vs. 749.
 οὔτε τευ ἀθανάτων μῆνιν αλευόμενος 749
 ὑβρίζηι πλούτῳ κεκορημένσ· οἶδε δίκαιοι
 τρύχονται χαλεπῇι τειρόμενοι πενίῃι
 ταῦτα μαθὼν φίλ' ἐταῖρε. δικαίως χρήματα ποιῶ
 σωφρονα θυμὸν ἔχων ἐκτος ατχσθαλίῃσ 754
 αἰεὶ τῶν δ' ἐπέων μεμνημένος· εἰς δὲ τελευτὴν
 αἰνήσεις μυθῳ σωφρονι πειθόμενος
 ζεὺς μὲν τῆς δὲ πολλοῦς ὑπείρεχοι αἰθέρι ναιῶν
 αἰεὶ δεξιτερὴν χεῖρ' ἐπαπημοσύνηι
 ἄλλοι τ' ἀθανάτοι μακαρεσ θεοί· αὐτὰρ ἀπόλλων 759
 ὀρθῶσαι γλῶσσαν καὶ νόον ἡμέτερον
 φορμιγγ' δ' αὖ φθέγγοισθ' ἱερὸν μελοσ ἠδὲ καὶ αὐλοσ
 ἡμεῖς δὲ σπονδὰς θεοῖσιν ἀρεσσάμενοι
 πίνωμεν χαρίεντα μεταλλήλοισι λέγοντες
 μηδὲν τὸν μῆδων δειδιότες πολεμον Videtur olim scriptum fuisse 764
 ὥδ' εἰν καὶ ἀμεινον εὐφρονα θυμον ἔχοντας των et correctum in τον.
 f. 61 r. νοςφι μεριμνάων εὐφροσύνωσ διαγείν.
 τερπομένους· τηλοῦ δὲ κακασ ἀπο κῆρας ἀμῦναι
 γῆραςτ' οὐλόμενον καὶ θανάτοιο τέλος
 χρὴ μουσῶν θεραπυντα καὶ ἄγγελον εἴ τι περισσον 769
 εἰδειη σοφίῃσ μὴ φθονερὸν τελέθειν
 ἀλλὰ τα μὲν μοῶσθαι· τα δὲ δεικνύ*** ἀλλὰ δὲ ποιεῖν
 τί σφιν χρήσηται μοῦνος ἐπισταμενος
 φοῖβε ἄναξ· αὐτὸς μὲν ἐπύργωσας πόλιν ἄκρην
 ἀλκαθόωι πελοπος παιδὶ χαριζόμενος 774
 αὐτοσ δὲ στρατὸν ὑβριστὴν μῆδων ἀπέρυκε
 τῆς δὲ πόλεως· ἵνα σοι λαοὶ ἐν εὐφροσύνηι
 ἦρος ἐπερχομένου κλειτὰς πεμπῶσ' ἐκατόμβας
 τερπομενοὶ κιθάρῃ * * * ἐρατῇ θαλίῃ
 παιάνων τε χοροῖς ἰαχοισί τε σὸν περι βῶμον 779
 ἦ γὰρ ἐγὼ γε δεδοικ' ἀφραδίην ἐσορων
 καὶ στάσιν ἐλλήνων λαοφρόρον· ἀλλὰ σὺ φοῖβε
 ἵλαος ἡμετέρην τὴνδε φύλασσε πόλιν
 ἦλθον μὲν γὰρ ἔγωγε καὶ εἰσσικελήν ποτε γαῖαν
 ἦλθον δ' εὐβοίῃσ ἀμπελόεν πεδίον 784
 σπάρτην δ' εὐρωτα δονακοτρόφου ἄγλαδὸν ἄστν

vs. 786.

- καί με Φίλευν προφρόνως παντες επερχόμενον
 ἀλλ' οὔτις μοι τέρψις ἐπὶ φρένας ἤλθεν ἐκείνων
 οὔτως ουδεν ἀρῆν φίλτερον ἄλλο πάτρησ
 μήποτε μοι μελέδημα νεώτερον ἄλλο φανείη 789
- f. 61 v. ἀντ' ἀρετῆς σοφίηστ'. ἀλλὰ τόδ' αἶεν ἔχων
 τερποίμην φόρμιγγι καὶ ὀρχημῶι καὶ αοιδῇ
 καὶ μετὰ τῶν ἀγαθῶν ἐσθλὸν εἴχοιμι * * * *
 μήτε τίνα ξείνων δηλεύμενος ἐργασίᾳ λυγροῖς
 μήτε τιν' ἐνδημῶν· ἀλλὰ δίκαιος εὖν 794
 τὴν σαυτοῦ φρένα τερπε· δυσηλεγέων δὲ πολιτῶν
 ἄλλοστοι σε κακῶς ἄλλος ἄμεινον ἐρεῖ
 τοὺς ἀγαθοὺς ἄλλος μάλα μεμφεται· ἄλλος ἐπαινεῖ
 τῶν δὲ κακῶν μνήμη γίνεται οὐδεμία
 ἀνθρώπων δ' ἄψεκτος ἐπὶ χθονὶ γίνεται οὐδεῖς 799
 ἀλλώσσειλώϊον μὴ πλέονεσσι μελοῖ
 οὐδεῖς ἀνθρώπων οὔτ' ἐσσεται οὔτε πεφυκεν
 οστὶς πᾶσιναδων δύσεται εἰς αἶδεω·
 οὐδὲ γὰρ ὅς τινεσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνασσει
 Ζεὺς κρονίδης τινεῖς πασὶν ἀδελφάται. 804
 τῶν καὶ στάθμησ καὶ γνώμονος ἄνδρα θεῶν
 εὐθύτερον. χρημὲν κύρνε φυλασσόμενον
 ὥτινί κεν πυθῶνι θεοῦ χρήσασ ἱερεῖα
 ὁμφὴν τημήνη πτόνος ἐξ ἀδύτου
 οὔτετι γὰρ προσθεῖς οὐδεν κε τι φαρμακὸν εὐροῖς 809
 οὐδ' ἀφελὼν προσθεῶν ἀμπλακίην προφύγοις
 χρῆμ' ἐπαθὼν θανάτου μενοεικέος οὔτι κακίον
 τῶν δ' ἄλλων πάντων κύρν' ἀνιηρότατον
 οἱ με φίλοι προὔδωκαν ἐγὼ δ' ἐχθροῖσι πελασθεῖς
 f. 62 r. εἰδήσω καὶ τὸν ὄντιν' ἐχουσι νόον 814
 νοῦς μοι ἐπὶ γλώσσει κρατερῶι ποδὶ λάξ ἐπιβαίνων
 ἴσχει κωτιλλεῖν· καὶ περ ἐπιστάμενον.
 κύρν'. ἔμπεσ δ' ὅτι μοῖρα παθεῖν οὐκ ἐστ' ὑπαλύξαι
 ὅττι δὲ μοῖρα παθεῖν οὔτι δεδοικα παθεῖν.
 ἐσπολυάρητον κακὸν ἤκομεν· ἐνθα μάλιστα 819
 κύρνε συναμφοτέρους μοῖρα λαβοὶ θανάτου
 οἱ κ' ἀπογηράσκοντασ ἀτιμάζουσι τοκῆας
 τούτων τοὶ χωρὴ κύρν' ὀλίγη τελέσει

vs. 823.

μητέτιν' αὔξε τύραννον ἐπελπίσι κέρδεσιν εἰκων
 μήτε κτείνει θεῶν ὀρκία συνθεμενος 824
 πωσ ὑμῖν τετληκεν ὑπαυλητῆρος ἀεΐδειν
 θυμός· γῆσ δ' οὔρος φαίνεται ἐξ αγορῆσ
 ἥτε τρέφει καρποῖσιν ἐνειαπίναισ φορέοντασ
 ξανθηῖσιν τε κόμαισ πορφυρέουσ στεφάνουσ
 ἀλλ' ἀγε δὴ σκύθα κεῖρε κόμην· ἀποπαυε δὲ κῶμον 829
 πένθει δ' εὐώδη χῶραν ἀπολλύμενος
 πίστει χρήματ' ὀλεσσα ἀπιστιῇ δ' ἐσαῶσα
 γνώμη δ' ἀνγαλέηι γίνεται ἀμφοτέρων
 παντα τὰδ' ἐν κεράκεσσι καὶ ἐν φθόρῳ οὐδέ τις ἡμῖν
 αἴτιος ἀθανάτων κύρνε θεῶν μακαρῶν 834
 ἀλλ' ἀνδρῶν τε βίη καὶ κέρδεα δειλὰ καὶ ὕβρις
 πολλῶν ἐξ ἀγαθῶν εἰς κακότητ' ἐβαλεν
 δισσαι τοι ποσὶσ κῆρεσ δειλοῖσι βροτοῖσι
 f. 62 v. δίψά τε λυσιμελῆσ καὶ μέθυσισ χαλεπή.
 τούτων δ' ἂν τὸ μέσον στρωφήσομαι· οὐδέ με πείσεις 839
 οὔτε τι μὴ πίνειν οὔτε λίνην μεθύειν.
 οἶνος ἐμοὶ τὰ μὲν ἀλλὰ χαρίζεται ἐν δ' ἀχάριστον
 εὐτ' ἂν θωρήξασ μ' ἄνδρα πρὸς ἐχθρὸν ἄγῃ
 ἀλλ' ὁπότεν καθύπερθε ἐὼν ὑπένερθε γένηται
 τουτάκισ οἴκαδ' ἵμεν παυσάμενοι πόσισ 844
 εὐ μὲν κείμενον ἄνδρα καλῶσ θέμεν. εὐμαρές ἐστιν
 εὐδὲ θέμεν τὸ κακῶσ κείμενον. ἀργαλέον.
 λάξ ἐπιβα δῆμῳ κενεόφρονι· τύπτε δὲ κέντρῳ
 δξεί· καὶ ζεύγλην δύσλοφον ἀμφιτίθει·
 οὐ γὰρ ἔθ' εὐρησεις δῆμον φιλοδέσποτον ὧδε 849
 ἀνθρώπων· ὁπόσους ἥελιοσ καθοραῖ·
 Ζεὺσ ἄνδρ' ἐξολεσειεν ὀλύμπιοσ· ὅσ τὸν ἐταῖρον
 μαλθακὰ κωτίλλων. ἐξαπατᾶν ἐθέλει
 ἡδεα μὲν καὶ πρόσθεν· ἀτὰρ πολὺ λῶϊα δὴ νῦν
 οὐνεκα τοῖσ δειλοῖσ οὐδὲ μί' ἐστι χάρις 854
 πολλάκι * ἡ πόλι * ἦδε διηγεμόνων κακότητα
 ὥσπερ κεκλιμένη ναῦσ παρὰ γῆν ἔδραμεν
 τῶν δὲ φίλων εἰ μὲν τις ὁρᾷ μ' ἐτι δειλὸν ἔχοντα
 αὐχέν' ἀποστρέψασ. οὐδ' ἐσορᾷν ἐθέλει.
 ἦνδὲ τί μοί πόθεν ἐσθλὸν ἅ παυρακι γίνεται ἀνδρὶ 859

vs. 860.

- πολλοὺς ἀσπασμούς καὶ φιλότητα ἔχω·
οἷ με φίλοι προδιδούσι καὶ οὐκ ἐθέλουσί τι δοῦναι
f. 63 r. ἀνδρῶν φαινομένων· ἀλλ' ἐγὼ αυτομάτῃ
ἐσπερίῃ τ' ἐξείμι καὶ ὀρθρίῃ αὖθις εἴσειμι
ἦμος ἀλεκτρυόνων φθόγγος ἐγειρομένων 864
πολλοὺς ἀχρηστοὺς θεὸς δίδωι ἀνδράσιν ὄλβον
ἐσθλόν· ὅς οὔτ' αὐτῷ βέλτερος οὐδὲν ἐὼν
οὔτε φίλοις· ἀρετῆς δὲ μέγα κλέος οὔ ποτ' ολεῖται
αἰχμητῆς γὰρ ἀνὴρ γῆν τε καὶ ἄστυ σάοι
ἐν μοι ἔπειτα πέσοι μέγας οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεῖν 869
χάλκεος ἀνθρώπων δεῖμα χαμαιγενέων
εἰ μὴ ἐγὼ τοῖσιν μὲν ἐπαρκεσθῶ οἷμε φιλεῦσι
τοῖς δ' ἐχθροῖς ἀνίη καὶ μέγα πῆμ' εσομαι·
οἶνε τὰ μὲν σε αἰνῶ τὰ δὲ μέμφομαι· οὐδέ τε πάμπαν
οὔτε ποτ' ἐχθαίρειν· οὔτε φιλεῖν δύναμαι· 874
ἐσθλὸν καὶ κακὸν ἐσσι· τίς ἂν σέ τε μωμήσαιο
τίς δ' ἂν ἐπαινῇσιν μέτρον ἔχων σοφίῃς
— ἦβα μοι φίλε θυμὲ τάχ' ἂν τινὲς ἄλλοι ἔσονται
— ἄνδρες· ἐγὼ δὲ θανὼν· γαῖα μέλαιν' ἔσομαι.
πῖν' οἶνον τον εμοὶ κορυφῆς ἀπο τηῦγετοιο 879
ἄμπελοι ἠνεγκαν· τὰς ἐφύτευσ' ὁ γέρων
οὔρεος ἐν βησσησὶ θεοῖσι φίλος θεότιμος
ἐκ πλατανιστοῦντος ψυχρὸν ὕδωρ ἐπαγων
τοῦ πινῶν· ἀπὸ μὲν χαλεπὰς σκεδάσεις μελεδῶνας
θωρηχθεὶς δ' ἐσσεαι πολλὸν ἐλαφρότερος 884
εἰρήνη καὶ πλοῦτος ἔχοι πόλιν· ὄφρα μετ' ἄλλων
f. 63 v. κωμάζοιμι· κακοῦ δ' οὐκέραμαι πολέμου·
μηδὲ λην κήρυκος ἀν*οὔς* * εἶχε μακρὰ βοῶντος
οὐ γὰρ πατρώϊας γῆς περὶ μαρνάμεθα·
ἀλλ' αἰσχροὺς παρεόντα καὶ ὠκυποδῶν ἐπιβάντα 889
ἵππων· μὴ πόλεμον δακρυόεντ' ἐσιδεῖν.
οἷμοι ἀναλκίης· ἀπομὲν κήρινθος ὀλώλεν
ληλάντου δ' ἀγαθὸν κείρεται οἰνόπεδον
οἱ δ' ἀγαθοὶ φεύγουσι· πόλιν δὲ κακοὶ διέπουσι
ὥς δὴ κυψελίζων Ζεὺς ὀλέσειε γένος 894
γνώμη δ' οὐδὲν ἄμεινον ἀνὴρ ἔχει αὐτὸς ἐν αὐτῷ
οὐδ' ἀγνωμοσύνης κύρ' ὀδυνηρότερον

vb. 397.

κύρν' εἰ παντ' ἀνδρεσσι καταθνητοῖς χαλεπαίνειν
 γινώσκειν ὥς νοῦν οἶον ἕκαστος ἔχει
 αὐτὸς ἐνὶ στήθεσσι καὶ ἔργματα· τῷδε δικαίῳ 899
 τῷτ' ἀδικῶι μέγα κέμπῃμα βροτοῖσιν ἐπῆν·
 ἐστὶν ὁ μὲν χείρων ὁ δ' ἀμείνων ἔργον ἑκάστου
 οὐδεὶς δ' ἀνθρώπων αἰστὸς ἀπαντα σοφός
 ὅστις ἀνάλωσιν τηρεῖ καταχρήματα θηρῶν
 κυδίστην ἀρετὴν τοῖσυνιεῖ ἔχει 904
 εἰ μὲν γὰρ κατιδεῖν βιό*του τέλος ἦν ὁπόσονται
 ἡμελλ' ἐκτελέσας εἰσαῖδαω περᾶν.
 εἰκοσ' ἂν ἦν ὅς μὲν πλείω χρόνον αἴσαν ἔμιμνε
 φειδεσθαι μάλλον τοῦτον ἢν ἔιχε βίον·
 νῦν δ' οὐκ ἐστὶν ὁ δὴ καὶ ἐμοὶ μέγα πένθος ὄρωρεν 909
 f. 64 r. καὶ δάκνομαι τυχὴν καὶ διχα θυμὸν ἔχω·
 ἐν τριοδῶδ' ἐστήκα δὴ εἰσι τοὺς πρόσθεν ὁδοὶ μοι
 φροντίζω τούτων ἥντιν' ἰὼ προτέρην.
 ἢ μηδὲν δαπανῶν τρύχω βίον ἐν κακότητι
 ἢ ζωῶν τερπνῶν ἐργα τελῶν ὀλίγα 914
 εἶδον μὲν γὰρ ἔγω γ' ὅς ἐφειδετο κούποτε γαστρὶ
 σῖτον ἐλευθέριον πλούσιος ὢν ἐδίδου
 ἀλλὰ πρὶν ἐκτελέσαι· κατεβη δόμον αἶδος εἴσω
 χρήματα δ' ἀνθρώπων οὐπιτυχῶν ἔλαβεν.
 ὥστε σ' ἄκαιρα πονεῖν καὶ μὴ δόμεν ὥκε θέλητις 919
 εἶδον δ' ἄλλον ὅς ἡγαστρι χαριζόμενος
 χρήματα μὲν διέτριψεν· ἐφῆ δ' ὑπάγω φρένα τέρψας
 πτωχεύει δὲ φίλους πάντας οἴου τιν' ἰδὴ·
 οὕτω δημοκλείς καταχρηματ' ἀρίστον ἀπάντων
 τὴν δαπάνην θεσθαι καὶ μελέτην ἐχέμεν 924
 οὔτε γὰρ ἂν προκαμὼν ἄλλωι καματον μεταδοίῃς.
 οὔτ' ἂν πτωχεύων δουλοσύνην τελέοις
 οὔδ' εἰ γῆρας ἴκοιο τὰ χρήματα πάντ' ἀποδραίῃ·
 ἐν δὲ τοιῷδε γένει χρηματ' ἀρίστον ἔχειν
 ἦν μὲν γὰρ πλουτῆις· πολλοὶ φίλοι ἦν δὲ πένηαι. 929
 παῦροι· κ' οὐκέθ' οἰῶσ' αὐτὸς ἀνὴρ ἀγαθός
 φειδεσθαι μὲν ἄμεινον· ἐπεῖ οὐδε θανόντ' ἀποκλαίει
 οὐδεὶς· ἦν μὴ οῤαὶ χρήματα λειπόμενα
 παῦροις ἀνθρώπων ἀρετὴ καὶ κάλλος ὀπηδεῖ

vs. 934.

- f. 64 v. ὄλβιος ὃς τούτων ἀμφοτερον ἔλαχεν 934
 πάντες μιν τιμῶσιν ὁμῶς νέοι οἷτε κατ' αὐτον
 χώρησ' εἰκούςιν τοι τε παλαιότεροι·
 γηράσκων ἀστοῖσι μεταπρεπεί. οὐδέ τις αὐτον
 βλαπτειν οὔτ' αἰδουσ' οὔτε δίκῃσ' ἐθέλει.
 οὐ δύναμαι φωνῇ λίγ' ἀδέμεν ὥσπερ ἀηδῶν 939
 καὶ γὰρ τὴν προτερὴν νυκτ' ἐπὶ κῶμον ἔβην
 οὐδε τὸν αὐλητὴν προφασίζομαι ἀλλὰ μ' ἐταῖρος
 ἐκλείπει σοφίῃσ' οὐκετι δευόμενος
 ἐγγύθεν αὐλητῆρος ἀείσομαι ὥδε καταστάσ
 δεξιὸς ἀθανάτοισ' θεοῖσ' ἐπευχόμενος 944
 εἰμι παρασταθμὴν ὀρθὴν ὁδὸν οὐδ' ἐτερῶσε
 κλινόμενος· χρὴ γάρ μ' ἀρτία πάντα νοεῖν
 πατρίδα κοσμήσω λιπαρὴν πόλιν· οὔτ' ἐπιδήμῳ
 τρέψας. οὔτ' ἀδικοῖσιν ἀνδράσι πειθόμενος
 νεκρὸν ὑπεξελάφοιο λεῶν ὥς ἀλκὴ πεπσιθῶς 949
 ποσσὶ καταμαρψας αἵματος οὐκέτιον
 τειχεῶν δ' ὑψηλῶν ἐπιβὰς πόλιν οὐκαλάπαξα
 ζευξαμένος δ' ἵππους. ἄρματός οὐκ ἐπεβην
 πρήξας δ' οὐκ ἐπρήξα καὶ οὐκ ἐτελεσσα τελέσσας
 δρησας δ' οὐκεδρησένυσσα δ' οὐκ ἀνυσας 954
 δειλοὺς εὐ ἐρδοντι δυῶ κακά· τῶν τε γὰρ αὐτοῦ
 χηρώσει πολλῶν καὶ χάρις οὐδεμία
 εἴ τι παθὼν ἀπ' ἐμεῦ ἀγαθὸν μέγα μὴ χάριν οἶδας
- f. 65 r. χρήζων ἡμετέρους αὐθισικοῖο δόμους
 εἰστέ μεν αὐτὸς ἐπινόναπο κρήνησ' μελανύδρου 959
 ἡδὺ τι μοι ἐδοκεὶ καὶ καλὸν ἡμενυδῶρ·
 νῦν δ' ἡδὴ τεθόλωται· ὑδῶρ δ' ἀναμίσγεται ὕδει
 ἄλλῃσ' δὴ κρήνησ' πίομαι ἢ ποταμοῦ
 μηποτ' ἐπαινέσῃσ' πρὶν ἂν εἰδῇσ' ἀνδρὰ σαφηνῶς
 ὀργὴν καὶ ρυθμόν· καὶ τρόπον ἔστις ἂν ἦι 964
 πολλοὶ τοι κίβδηλον ἐπικλοπον ἦθος ἔχοντες
 κρύπτουσ' ἐνθεμενοί· θυμονεφθιμέριον
 τούτων δεμφαίνει πάντων χρόνους ἦθος ἐκάστου
 καὶ γὰρ ἐγὼ γνώμῃσ' πολλὸν ἄρ' ἐκτοσ' ἔβην
 * φθὴν αἰνήσας πρὶν σου καταπάντα δαῖναι 969
 ἡθεα· νῦν δ' ἡδὴ νηυσάτεκας διέχω

vs. 971.

τισ δ' αρετη πίνοντ' επιοίνιον ἄθλον ἐλέσθαι
 πολλακι τοι νικαῖ και κακὸς ἀνδρ' ἀγαθον
 οὔδεις ἀνθρώπων ὃν πρωτ' επι γαῖα καλυψει
 εἰστ' ερεβος καταβη δώματα περσεφονησ
 974
 τέρπεται οὔτε λύρησ οὔτ' αὐλητῆρος ακούων
 οὔτε διονύσου δῶρ' εσαείραμενος

ταῦτ' εσορῶν κραδίην ευ πεισομαι ὄφρατ' ἐλ^αφρα
 γούνατα και κεφαλὴν ατρεμετωσ προΦερω·
 μή μοι ἀνὴρ ειη γλώσση Φιλος αλλα και ἔργωι
 979
 χερσίν τε σπευδου χρημασί τ' αμφοτερα
 μη δε παρα κλητῆρι λόγισιν ἐμην Φρενα θελγοισ

f. 65 v. αλλερδων φαῖνοι τ' ει τι δύναι* ἀγαθόν

τ in rasura

ἡμεῖς δ' εν θαλίεσσι φίλον καταθώμεθα θυμον
 ὄφρ' ετι τερπαλῆς ἔργ' ερατεινὰ Φερηι
 984

vs. 984 et 987 continuo coniunguntur; 985 et 986 hoc loco omittuntur

αἶτε ἀνακτα Φερουσι δορυ^σσoon ἐς πόνον ἀνδρῶν
 987

λαβρωσ πυροφόρῳι τερπομεναι πεδίῳι
 πῖν' ὁπόταν πινωσιν· ὅταν δ' ἔτι θυμον ἀσηθῆῖς
 μηδεῖς ἀνθρώπων γνῶ σε βαρυνόμενον
 ἄλλ' ο τε τοι πάσχων ανιήσεαι. ἄλλοτε δ' ερδων
 992
 χαιρηῖσι δυναται· ἄλλο τε θαλλος ἀνηρ

ει θειησ ἀκαδημε εφήμερον ὕμνον ἀεῖδειν
 ἄθλον δεν μέσσωι παῖς καλὸν ἀνθoσ ἔχων
 σοι τι ειη καὶ ἐμοὶ σοφῆς περιδηρισάντων
 γνοιήστ' οσσον ὄνων κρεσσονες ἡμίονοι
 τημοσ δ' ἡελιοσ μὲν εν αιθερι μώνυχας ἵππους
 997

αρτι παραγγελοι μεσσατον ἡμαρ ἔχων
 δειπνου δε λήγοιμεν οπου τινα θυμοσ ανώγοι
 παντοίων ἀγαθῶν γαστρὶ χαριζόμενοι
 χερνιβα δ' αἶψα θύραζε Φεροι στεφανώματα δ' εἴσω
 1002
 ευειδηῖς ραδιναις χερσι λάκαινα κόρη

ἡδ' αρετη τοδ' ἄεθλον εν ανθρώποισιν ἄριστον
 κάλλιστον τε Φερειν γίνεται ἀνδρὶ σοφῶι
 ξυνὸν δ' εσθλὸν τουτο ποληῖ τε παντί τε δήμῳι
 ὅστις ανηρ διαβας εν προμάχοισι μένει
 1007
 ξυνὸν δ' ἀνθρώποις ὑποθήσομαι ὄφρα τις ἡβησ

f. 66 r. ἀγλαὸν ἀνθoσ ἔχων καὶ φρεσιν εσθλὰ νοῆι

vs. 1009.

τῶν αὐτοῦ κτεανῶν εὐ πασχέμεν οὐ γὰρ ἀνηβαν
 δισπελεται προσ θεῶν οὐδε λυσισ θανάτου
 θνητοῖς ἀνθρώποισι κακὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἐλεγχει
 οὐλόμενον κεφαλῆς δ' ἀπτεται ἀκροτάτης 1012
 ἀμάκαρ εὐδαίμων τε καὶ ὀλβιος ὅστις ἄπειρος
 ἄθλων εἰς αἰδοῦ δῶμα μελᾶν κατεβη
 πρὶντ' ἐχθροὺς πτῆξαι καὶ υπερβῆναίπερ ἀνάγκη
 ἐξετάσαι δε φίλους ὄντιν' ἐχουσι νόον
 αὐτῖκα μοι κατα μεν χροίην ῥέει ἀσπετος ἰδρῶς 1017
 πτοιωμαι δ' εἰσορῶν ἀνθρῶς ομηλικίης
 τερπνον ὁμῶς καὶ καλὸν ἐπεὶ πλέον ὠφείλεν εἶναι
 ἀλλ' ὀλιγοχρονίον γίνεται ὥσπερ ὄναρ
 ἦβη τιμηεσσα τόδ' οὐλόμενον καὶ ἄμορφον
 αὐτίχ' ὑπερ κεφαλῆς γῆρας υπερκρέμαται 1022
 οὔποτε τοῖς ἐχθροῖσιν ὑποζύγιον αὐχένα θήσω
 δύσλοφον· οὐδ' εἰ μοι τμῶλος ἔπεστι καρῇ
 δειλοὶ τοὶ κακότητι ματαιότεροὶ νόον εἰσι
 τῶν δ' ἀγαθῶν αἰεὶ πρήξιος ἰθύτεραι
 ῥηϊδίη τοὶ πρήξιος ἐν ἀνθρώποις κακότητος 1027
 τοῦδ' ἀγαθοῦ χαλεπὴ κύρνε πέλει παλάμη
 τολμα θυμὸς κακοῖσιν ὁμῶς ἀτλητὰ πεπονθὼς
 δειλῶν τοὶ κραδίη γίνεται ὀξύτερη
 μήδεσύντ' ἀπρήκτοισιν ἐπ' ἐργασίῃ ἄλγος ἀέξων
 f. 66 v. ἐχθρὸς μὴδ' ἐχθρὸς μὴδε φίλους ἀνία 1032

ἀφρονες ἄνθρωποι καὶ νήπιοι· οἵτινες οἶνον 1041
 μὴ πίνουσ' ἄστρου καὶ κυνὸς ἀρχόμενου
 δευρο συν αὐλητῇρι παρακλαίοντι γελῶντες
 πινόμεν· κείνου κηδεσι τερπόμενοι
 εὐδῶμεν· φυλακὴ δὲ πόλεως φυλάκεσσι μελήσει
 ἀστυφελὴς ἐρατὴς πατρίδος ἡμετέρης 1046
 ναιμαδί' εἴ τιστον δε καὶ ἐγκεκαλυμμένος εὐδῇ
 ἡμετέρον κῶμον δέξεται ἀρπαλέως
 νῦν μεν πινόντες τερπόμεθα καλὰ λέγοντες
 ἄσσα δέπειθ' ἔσται ταῦτα θεοῖσι μελεῖ
 σοὶ δε τῶν ἄτε παῖδ' πατὴρ ὑποθήσομαι αὐτοῖς 1051
 ἐσθλὰ· σὺ δ' ἐν θυμῷ καὶ φρεσὶ ταῦτα βάλε

μήποτ' ἐπειγόμενος πράξις κακόν· ἀλλὰ βαθείης
 σῇ Φρενὶ βουλευσαι σωτ' αγαθῶι τε νόωι
 τῶν γὰρ μαινομένων πετεται θυμόστε νόοστε. 1055

DE AETATE EROTIANI.

Galenus Tom. XIV. pag. 211. commemorat σύγγραμμα συν-
 τεταγμένον ὑπὸ τινος Ἀνδρομάχου καλουμένου ἐντελῶς πεπαιδευ-
 μένου τὴν τέχνην. — τὸ γοῦν ἄρχειν ἡμῶν διὰ τὴν ἐν τούτοις
 ὑπεροχὴν ὑπὸ τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον βασιλέων ἦν πεπιστευ-
 μένος. Absurdissime Interpres: *Itaque praecellere ipsum nostratibus,*
quod his in rebus praevaleret, illius tempestatis reges meo quidem
iudicio crediderunt. Potuitne absurdius? et meo quidem iudicio
crediderunt bellissimum est. Nihil aliud est τὸ ἄρχειν ἡμῶν ἦν
 πεπιστευμένος quam ἀρχίατρος ἦν, et ὑπὸ τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν
 χρόνον βασιλέων, ab iis qui illo tempore Principes fuerunt, de
 Nerone sunt accipienda. Est enim Ἀνδρόμαχος ὁ τοῦ Νέρωνος
 ἀρχίατρος, ut appellatur a Galeno Tom. XIV. pag. 2. et alibi
 passim. Fuerunt autem duo Andromachi, ambo ἀρχίατροι, pater
 credo et filius, unde saepius apud Galenum Ἀνδρόμαχος ὁ πρεσ-
 βύτερος et ὁ νεώτερος Ἀνδρόμαχος commemorantur. Pater erat
 pereruditus et literarum ac poëseos amans et carmen elegiacum
 περὶ θηριακῆς a se compositum Neroni dedicavit. Superest ex eo
 carmine (si quidem est carmen dicendum versibus mirificis turgida
 oratione et admodum vitiosa conflatum) bona pars apud Galenum
 Tom. XIV. pag. 32. Initium est:

Κλῦθι πολυθρονίου βριαρὸν σθένος ἀντιδότοιο,

Καῖσαρ ἀδειμάντου δῶτορ ἐλευθερίας,

Κλῦθι, Νέρων.

Praemisi haec ut de Erotiani. qui Hippocratis λέξεις exposuit,
 aetate constaret. Erotianus enim praefationem his verbis orditur:
 τὴν Ἱπποκράτους πραγματείαν, ἀρχίατρε Ἀνδρόμαχε, οὐκ ὀλίγα
 συμβαλλομένην πᾶσιν ἀνθρώποις ὁρῶν ὅσοι λογικῆς ἀντιποιεῦνται παι-
 δείας κτέ. quae verba composita cum Galeni testimonio Tom. XIV.
 pag. 211. Ἀνδρομάχου ἐντελῶς πεπαιδευμένου τὴν τέχνην μὴ μόνον τῇ
 πείρᾳ τῶν ἔργων ἀλλὰ καὶ τοῖς λόγοις τὸν ἐπ' αὐτοῖς λογισμὸν ἀκριβῶς
 ἡσκημένου, τὸ γοῦν ἄρχειν ἡμῶν — ἦν πεπιστευμένος. omnem de aetate
 Erotiani dubitationem tollere videntur. C. G. C.

LECTIONES CODICIS SINAITICI QUATUOR.

SCRIPSIT

J. H. A. MICHELSEN.

Act. IV: 7. Verbum *πνεῖν* quamquam in LXX saepe occurrit, non legitur hodie in Novo Testamento. Duobus tamen locis jam revocatum fuit a veteribus criticis, nam *Matth.* XX: 12 *Patricius Junius* (cf. *Naberus* in *Mnem.* XVI. p. 359) et *Hebr.* XII: 27 *Lambertus Bosius* emendavit, cui *Valckenaerius* adstipulatus est. Sed legitur *Act.* IV: 7: ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς; In codicibus pronomen τοῦτο non habet certum locum, ac praeterea in Sinaitico libro est: τοῦτο ποιεῖτε ὑμεῖς; sed ipsa prima manus correxit ἐποιήσατε, quae reliquorum omnium librorum lectio est. Ecquis dubitare potest, quin genuinum sit: ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι πνεῖτε ὑμεῖς.

Act. XXVI: 21. Invenitur hic medium verbum συλλαβόμενοι pro συλλαβόντες usurpatum. Veram scripturam Sinaiticus codex monstrabit, in quo est ΣΤΛΛΑΒΟΤΜΕΝΟΙ, quod mox vidi perperam esse scriptum pro ΕΤΛΑΒΟΤΜΕΝΟΙ. Haec vera scriptura est: εὐλαβούμενοι. Ἐνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι εὐλαβούμενοι ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι· hoc intelligo. Vide verbum εὐλαβεῖσθαι *Act.* XXIII: 10 (in textu recepto) et *Hebr.* XI: 7.

Act. XXVII: 7 μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου. *Daniel Heinsius* jam intellexit absurdam lectionem esse προσεῶντος, sed quod

conjecit προσελώντος, id jure displicuit Marklando. Quoniam autem Sinaiticus codex habet ΠΡΟΕΕΩΝΤΟC, satis intelligitur lacunam nos ludificari, quam ita supplebo: μὴ προσέ(χειν) ἑώντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου.

Octavum caput est epistolae ad Corinthios, cuius describam initium: περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν ὅτι πάντες γινῶσιν ἔχομεν, ἡ γινῶσις Φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ, εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὕτω ἔγνω καθὼς δεῖ γινῶναι, εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσαι ὑπ' αὐτοῦ· περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἶδωλον ἐν κόσμῳ, κτέ. Quod multi viderunt, primus versiculus vitium alit, quod Lachmannus tollere conatus est corrigendo ὅτι (οὐ) πάντες γινῶσιν ἔχομεν. Est quidem interdum necessarium contra libros infercire negationem, sed non est aliud remedium violentius et hic certe Lachmannus perperam provocavit ad septimum versum ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γινῶσις. Scilicet distinguendum est inter primam personam et tertiam. Πάντες γινῶσιν ἔχομεν: intelligere debebimus τοὺς ἀμφὶ τὸν Παῦλον, qui non tenebantur Iudaica superstitione. Non est autem ἐν πᾶσιν ἡ γινῶσις: hic tangit τοὺς ἀμφὶ τὸν Πέτρον. Abrumpitur autem filum orationis et quod dicere coeperat περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν, id exsequitur quarto demum versu; reliqua διὰ μέσου interposita esse vides; nam Apostolus interpellat se ipsum. Intelligam: διότι (nam) πάντες γινῶσιν ἔχομεν, atque sic rectissime addere potuit vs. 7 ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γινῶσις. Disertis verbis docet: περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἶδωλον ἐν κόσμῳ καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἶς. Οἶδαμεν, inquam, nos enim sumus qui γινῶσιν ἔχομεν. Nihil est tamen cur propterea vos efferatis: cavete, ἀδελφοί, etenim ἡ γινῶσις Φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. Hoc per omnia mementote: nihili est ea nostra γινῶσις, nisi accedat ἡ ἀγάπη· εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὕτω ἔγνω καθὼς δεῖ γινῶναι. Quid autem sequi debet in ea antithesi? Illud, nisi me fallunt omnia; qui caritatem habebit, γινῶσιν quoque habebit. Non convenit id quod proxime sequitur: εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσαι ὑπ' αὐτοῦ, quod nullo modo intelligi poterit, nisi adhibeas Galat. IV: 9, quem tamen locum Corinthii non potuerunt conferre. Opem feret Sinaiticus codex, in quo omis-

sum est ὑπ' αὐτοῦ. Nunc emergit vera scriptura: εἰ δέ τις ἀγαπᾷ, τὸν θεὸν οὗτος γινώσεται (ΓΝΩΣΕΤΑΙ pro ΕΓΝΩΣΤΑΙ).

Incidī nuper in locum Clementis Alexandrini, qui me non mediocriter confirmavit, ut lectionem γινώσεται citra controversiam veram esse existimarem. Scribit Clemens Al. Strom. Lib. I cap. XI p. 348 Ed. Pott. Εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὐκ ἔγνω καθὼς δεῖ γινῶναι· οὐ γάρ ποτε ἡ ἀλήθεια εἴησις· ἀλλ' ἡ μὲν ὑπόληψις (praesumpta opinio) τῆς γνώσεως Φυσιοῦ καὶ τύφου ἐμπύμπλησιν· οἰκοδομεῖ δὲ ἡ ἀγάπη μὴ περὶ τὴν οἴησιν ἀλλὰ περὶ τὴν ἀλήθειαν ἀνασρεφομένη· ὅθεν Εἴ τις ἀγαπᾷ οὗτος ἔγνωσαι, λέγει. Uti vides, hic quoque omissum est ὑπ' αὐτοῦ, et quod ἔγνωσαι legitur, credibile est ex Novi Testamenti recepto textu corruptum fuisse, ipsum autem Clementem dedisse γινώσεται. Studet probare idem quod modo videbamus etiam Paulum demonstravisse, sine caritate γινῶσιν nostram inanem esse. Aut Clemens ne ipse quidem intellexit quid diceret, aut scripsit γινώσεται. Paulo superius dixerat: οἱ κατ' ἀγάπης ἔλεγχοι διδόναι παιδείαν σοφίας. Qui eam παιδείαν σοφίας habet, is solus γινῶσιν habet et γιγνώσκει.

ERASMI ERROR.

Erasmus in proverbiorum numerum recepit:

„In Pisa animum confirma.

Quoties animum alicui addere volumus — proverbii huius non erit, quod apud Synesium in Calvitii encomio exstat, τήρησον ἐν πίσῃ, Φασὶ, τὴν καρδίαν. — Solebant apud Pisam Elidos urbes quolibet lustro certamina celebrari.”

Meliora te docebit locus Homeri Odyss. τ. 23.

τῷ δὲ μάλ' ἐν πείσῃ κραδίη μένε τετληυῖα.

Apud Galenum Tom. V. pag. 299 editur:

τῷδε μάλ' ἐν ἐπίσῃ κραδία σημαίνεται τληυῖα.

C. G. C.

AD

PLATONIS

PROTAGORAM.

Relegi nuper Platonis *Protagoram* in egregia MARTINI SCHANZ editione (Lipsiae 1880). Vidi pleraque omnia recte et ordine ab eo constituta, librorum fidem sollerter et perite aestimatam, multos locos aperte vitiosos et aliorum et ipsius Editoris emendationibus in integrum restitutos, multa insulsa Graeculorum additamenta prudenti audacia esse resecta, et omnino novam editionem hac literarum luce, in qua nunc vivimus, esse dignissimam. Nemo autem mirabitur hic illic superesse nonnulla, ubi mihi ab Editoris iudicio dissentiendum esse existimem, de quibus locis breviter exponere iuvat.

Pag. 309 b: οὐ σὺ μέντοι Ὅμηρου ἐπαινέτης εἶ, ὃς ἔφη χαριεσάτην ἦβην εἶναι τοῦ ὑπηνήτου, ἦν νῦν Ἀλκιβιάδης ἔχει; Miror, ne dicam dolo, Editorem non recepisse in textum certam emendationem τοῦ ΠΡΩΤΟΝ ὑπηνήτου, nam nisi ex Homero πρῶτον addideris, omnis facetissimi loci lepor peribit. Si quis ex locis Homericis Iliad. XXIV. 347:

κούρῳ αἰσυμνητῇρι ἐοικώς

πρῶτον ὑπηνήτη, τοῦπερ χαριεσάτη ἦβη.

et Odyss. X. 279:

νεηνίῃ ἀνδρὶ ἐοικώς

πρῶτον ὑπηνήτη, τοῦπερ χαριεσάτη ἦβη.

exemerit *πρῶτον* simul de veritate dicti et de venustate actum erit, ut nunc apud Platonem.

Sed omittit *πρῶτον* Athenaeus hunc locum describens V. 61. quasi vero menda Platonici textus complura non essent aliquanto antiquiora quam Athenaeus. Diserte veram scripturam commemorat Scholiasta ad h. l. qui colligit elegantes Graecas locutiones, de iis *quibus prima barba succrescit*, aut *prima lanugo genas vestit*. Editur: *πώγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος*] *τῆς αὐτῆς φράσεως καὶ τὸ ἄρτι χυοάζων τὰς παρειάς καὶ τὸ ἄρτι χυοον καὶ τὸ ἰούλοις ὑποσκιαζόμενος ἤδη καὶ τὸ πρῶτον* (libri *πρῶτος*) *ὑπηνήτης*. Perperam huic scholio lemma praefixum est *πώγωνος ἤδη ὑποπιμπλάμενος*, namque scita observationiuncula ad verba τοῦ *πρῶτον ὑπηνήτου* referenda est. Similia his leguntur passim, veluti in Xenophontis *Symposio* IV. 23: *τούτῳ μὲν παρὰ τὰ ὦτα ἄρτι ἰουλος καθέρπει*, unde Pollux II. 10 sumsit: *ιούλῳ νέον υπανθῶν παρὰ τὰ ὦτα καθέρποντι*. Aeschylus *Sept. c. Th.* vs. 534:

σεῖχει δ' ἰουλος ἄρτι διὰ παρηίδων.

Homerus *Odyss.* Λ. 318:

ἀλλ' ὄλεσεν Διδς υἱὸς

ἀμφοτέρῳ, πρίν σφωῖν ὑπὸ κροτάφοισιν ἰούλους

ἀνθῆσαι πυκάσαι τε γένυς εὐανθεῖ λάχνη.

et passim inde ab Homero apud alios poëtas. *Ὑπηνήτης* de omni aetate dicitur, de *flore aetatis* *πρῶτον ὑπηνήτης*. Una literula olim oscitanter omissa est τοῦ *Ἀ ὑπηνήτου* id est *πρῶτον*.

Pag. 310. *b*: *Ἰπποκράτης, ἔφην, οὗτος· μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις*; Vitiosa haec interpunctio est et scribendum: *Ἰπποκράτης οὗτος μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις*; cf. *Sympos.* pag. 172. *a*: *ὁ Φαληρεὺς οὗτος Ἀπολλόδωρος οὐ περιμενεῖς*; et pag. 213. *b*: *Σωκράτης οὗτος — ἐλλοχῶν — ἐνταῦθα κατέκεισο*; et in *Hippiā maiore* pag. 281. *a*: *Ἰππίας ὁ καλὸς τε καὶ σοφὸς ὥς διὰ χρόνου ἡμῖν κατῆρας εἰς τὰς Ἀθήνας*.

Pag. 310 *d*: *ναὶ μὰ Δία — ἂν αὐτῷ διδῶς ἀργύριον [καὶ πείθης ἐκεῖνον] ποιήσῃ καὶ σὲ σοφόν*. Multo mordacius et acerbius Plato, qui Sophistas turpiter lucro inhiantes insectari solet, tantum dixerat *ἂν αὐτῷ διδῶς ἀργύριον* et καὶ *πείθης ἐκεῖνον* in-

terpolatum est a nescio quo ex pag. 311 d: ἂν μὲν ἐξικνῆται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν. Sophistarum αἰσχροκέρδειαν omnia nummorum causa facientium et alibi saepe ἐκθεατρίζει et in libris *de Republica* pag. 337 d ubi Thrasymachus sic loquens inducitur: πρὸς τῷ μαθεῖν καὶ ἀπότισον ἀργύριον, cui Glaucō: ἀλλ' ἔνεκ' ἀργυρίου, inquit, ὦ Θρασύμαχε, λέγε. Idem crimen, sed fictum, non minus odiose iisdem verbis Socrati et Socraticis obiicit Aristophanes in *Nubibus* vs. 98:

οὗτοι διδάσκουσ', ἀργύριον ἦν τις διδῶ,
λέγοντα νικᾶν καὶ δίκαια καὶ δίκαια.

Pag. 311 d: τί ὄνομα ἄλλο [γε] λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν ὥσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Ὀμήρου ποιητήν; [τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν;] Primum expunge importunum γε nihil significans, natum fortasse ex frequenti dittographia γενόμενον et λεγόμενον. Deinde dele verba frigide et sine ulla ratione repetita: τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν;

Continuo sequitur pag. 311 e: σοφιστὴν δὴ τοι ὀνομάζουσί γε, ὦ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἶναι, ἔφη. ὡς σοφιστὴ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματα. Verba ὀνομάζουσι τὸν ἄνδρα non ferunt additum εἶναι. Itaque suspicor Platonem scripsisse: — τὸν ἄνδρα. εἶεν, ἔφην, ὡς σοφιστὴ ἄρα κτέ.

Pag. 312 b.: τούτων σὺ ἐκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες [ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος] ἀλλ' ἐπὶ παιδείᾳ, rectissime Naber insipidum emblemata delebat, et eodem iure Hirschig pag. 315 a: καὶ ἐπὶ τέχνῃ μαθησάμενος [ὡς σοφιστὴς ἐσόμενος]. Retinuit tamen utrumque pannum Editor.

Pag. 112. c: μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σαυτοῦ παρᾶσχεῖν θεραπείᾳ ἀνδρὶ, ὡς φῆς, σοφιστὴ. Mendosum est παρᾶσχεῖν, nam boni scriptores aut μέλλω παρέχειν dicebant aut μέλλω παρέξειν. Corrigendum est igitur μέλλεις παρᾶχειν, quod eo facilius admittes si memineris passim in libris confundi παρέχειν — παρᾶσχεῖν — πάσχειν.

Pag. 313 b: *περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μή. — σοφιστὴν δ' ὀνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστὴν τί ποτ' ἐστὶ φαίνει ἀγνοῶν [ὥ μὲλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν].* Evidens si quod aliud scioli additamentum tenemus. Iam bis idem dixerat: *εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχὴν*, et iterum *εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μή.* Itaque intolerabile est tertium repetitum *ὥ μὲλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν.* Est aliud praeterea fraudis indicium certum. Qui addidit *ὥ μὲλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν* putabat praecedentia τὸν σοφιστὴν τί ποτ' ἐστὶ φαίνει ἀγνοῶν ad Protagoram referri, neque sensit ὁ σοφιστής in genere de toto Sophistarum grege dictum esse, ut pag. 312 c: *ὅ, τι δέ ποτε ὁ σοφιστής ἐστιν θαυμάζοιμ' ἂν εἰ οἴσθα.*

Pag. 313. c: *ὁ σοφιστής τυγχάνει ὧν ἔμπορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὧν ψυχὴ τρέφεται. — καὶ ὅπως μὴ — ἐξαπατήσῃ ἡμᾶς ὥσπερ ὁ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν [ὁ ἔμπορός τε καὶ κάπηλος].* Quis non assentietur Nabero ineptum hoc emblema, quod venustatem dicti omnem tollit, expungere iubenti?

Statim sequitur: *καὶ γὰρ οὗτοί που ὧν ἄγουσιν ἀγωγίμων οὐτε αὐτοὶ ἴσασιν ὅ, τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν [περὶ τὸ σῶμα] — οὐτε οἱ ὠνούμενοι παρ' αὐτῶν* et post pauca: *τάχα δ' ἂν τινες καὶ τούτων ἀγνοοῖεν ὧν πωλοῦσιν ὅ, τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν [πρὸς τὴν ψυχὴν].* Nemo putat ferri posse ΠΕΡΙ τὸ σῶμα — ΠΡΟΣ τὴν ψυχὴν. Sunt igitur qui ΠΡΟΣ τὸ σῶμα substituant. Frustra, neque enim *χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα*, neque *πρὸς τὸ σῶμα* Graecum est, sed τῷ σώματι et τῇ ψυχῇ. Interpolata sunt *περὶ τὸ σῶμα* et *πρὸς τὴν ψυχὴν*, quae verba plane sunt otiosa et supervacanea. Οὗτοι enim sunt οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, qui si dicuntur nescire ὅ, τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν sponte intelligitur τῷ σώματι, et contra qui animi alimenta vendunt et suas merces laudant, si dicuntur ἀγνοεῖν ὅ, τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν nihil opus est addi τῇ ψυχῇ. Liberemus igitur Platonem duplici emblemate, quod et inepte abundat et male Graece dictum est.

Pag. 313 c: *εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων [τί*

χρησὸν καὶ πονηρόν], ἀσφαλές σοι ὠνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ παρ' ἄλλου ὁτιοῦν. Ecce iterum supervacua et molesta verba τί χρησὸν καὶ πονηρόν, quibus eliminatis aliud vitium superest. Requiritur enim εἰ σὺ τυγχάνεις ἐπισήμων ὧν τούτων ex constanti et frequentissimo Atticorum usu praesertim apud Platonem. Quia facile ὦν et ὄν ubi praecedit vocabulum in — ων vel — ον exiens excidunt, factum est ut docti homines opinarentur σὺ τυγχάνεις ἐπισήμων pro εἰ a bono scriptore recte dici posse, sed exempla, quibus utuntur, semper numero decrescunt et spes est fore ut aliquando et reliqua omnia ex optimis scriptoribus funditus tollantur. Nunc omnia recte procedunt: *qui a Sophistis disciplinas, animi alimenta, emunt*, inquit, *ignorare solent quid animo aut prosit aut noceat*, εἰ μὴ τις τύχη περὶ τὴν ψυχὴν ἰατρικὸς ὦν. Itaque εἰ σὺ τυγχάνεις ἐπισήμων ὧν τούτων, ἀσφαλές σοι ὠνεῖσθαι μαθήματα.

Sequitur: εἰ δὲ μή, ὄρα, ὦ μακάριε, μὴ περὶ τοῖς Φιλτάτοις κυβεύης [τε καὶ κινδυνεύης]. Praecedit verbum acre ac vehemens κυβεύης, sequitur verbum eiusdem potestatis sed languidum et iners. Illud rarum et exquisitum, hoc de trivio sumtum est. Non sic solent boni scriptores et omnium minime summus scribendi artifex Plato. Quid multa? Plato ipse κυβεύης dixerat, et nescio quis in margine κινδυνεύης adscripserat: deinde factum est quod assolet.

Pag. 314 a: σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον [παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπορίου recte delevit Hirschig] ἕΞECTIN ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα [πίοντα ἢ φαγόντα] καταθέμενον οἴκαδε [ἕΞεσιν] συμβουλεύσασθαι παρακαλέσαντα τὸν ἐπαῖοντα ὅ, τι τε ἐδεσέον ἢ ποτέον καὶ ὅ, τι μή, καὶ ὅποσον καὶ ὅποτε. Quid potest esse puerilius quam additum πίοντα ἢ φαγόντα? quasi vero quis aliter possit σιτία καὶ ποτὰ δέξασθαι εἰς τὸ σῶμα. Quod Plato scite et exquisite dixerat insulsum emblemata corrumpit.

Deinde expellendum est vitiose repetitum ἕΞεσιν. Sic solent orationi longius productae fulcra inutilia supponere. Coniuncta sunt ἕΞεσιν ἀποφέρειν καὶ συμβουλεύσασθαι et in rapido orationis Atticae flumine permolestum est male repetitum ἕΞεσιν.

Plane gemellum vitium pag. 314 *b* viri docti sanaverunt. In libris est: μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγεῖφ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη — τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα [καὶ μαθόντα] ἀπιέναι. Et alii et Deuschle apud Schantz ineptum καὶ μαθόντα deleverunt. Ut modo eleganter de cibo et potu dixerat δέξασθαι εἰς τὸ σῶμα pro φαγεῖν καὶ πιεῖν, sic venuste h. l. de disciplinis ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβεῖν pro μαθεῖν, sed duplex additamentum utriusque loci leporem vitiavit.

Pag. 314 *b*: ἴωμεν καὶ ἀκούσωμεν τοῦ ἀνδρὸς ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα. Dicendi consuetudo Graecorum in tali re postulat: ἴωμεν ἀκουσΟΜΕΝΟΙ τοῦ ἀνδρός. Solon noto loco:

Ἴωμεν εἰς Σαλαμῖνα μαχησόμενοι περὶ νήσου
ἡμερτῆς χαλεπὸν τ' αἵσχος ἀπωσόμενοι.

Xenophon *Memor.* III. 11. 1: Ἰτέον ἂν εἴη θεασομένους, ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐ γὰρ δὴ ἀκούσασί γε τὸ λόγου κρεῖττον ἔστι καταμαθεῖν. Sic sexcenties dicitur ἔρχομαι ἐρῶν, φράσων, ἀποφανούμενος et sim. et apud Comicum de milite mercenario:

ὅς ἔνεκα τοῦ ζῆν ἔρχετ' ἀποθανούμενος.

In ipso *Protagora* haec exempla leguntur pag. 311. *c*: ἐρχόμεθα τελοῦντες (futurum) τὰ χρήματα. pag. 311. *b*: ἐπιχειρεῖν ἰέναι τελῶν (futurum). et pag. 313. *a*: εἰς οἶόν τινα κίνδυνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν.

Pag. 314. *c*: ἐπισάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα. In Bodleiano est ἐσάντες barbare, itaque in Veneto correctum σάντες. Editor ἐπισάντες correxit; sed quia ἐπισάντες praecedit suspicor in ἐσάντες latere ἐσῶτες stantes in vestibulo.

Pag. 315. *b*: τοῦτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἰδὼν ἥσθην ὡς καλῶς ἠὺλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδῶν [ἐν τῷ πρόσθεν] εἶναι Πρωταγόρου. Prorsus idem est ἐμποδῶν et ἐν τῷ πρόσθεν, sed illud a Platone est, ἐν τῷ πρόσθεν sciolus in margine adscripserat.

Pag. 315. *c*: ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεως τε καὶ τῶν μετεώρων [ἀστρονομικὰ] ἅττα διερωτᾷν τὸν Ἰππίαν, ὁ δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἐκάστοις αὐτῶν διέκρινεν [καὶ διεξήκει] τὰ ἐρωτώμενα. Rectissime

Editor ἀστρονομικά delevit. Superest frigidum emblemata in διέκρινεν καὶ διεξήκει. Ubi praecedat διέκρινεν explanabat, enucleabat, addi non potest languidum καὶ διεξήκει.

Pag. 315. d: ἐν οἰκήματί τινι, ᾧ προτοῦ μὲν [ὥς] ταμειίῳ ἐχρήτο Ἰππόδικος. Optime intellexit Dobree ὥς esse interpolatum. Cur igitur pro sano retinetur?

Pag. 316. c. describam locum ut mihi constituendus esse videtur: ξένον γὰρ ἄνδρα κατῖόντα εἰς πόλεις μεγάλας καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτίστους ἀπολιπόντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας καὶ οἰκείων καὶ ὀθνείων καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων ἑαυτῷ συνεῖναι ὥς βελτίους ἔσομένους διὰ τὴν ἑαυτοῦ συνουσίαν χρὴ εὐλαβεῖσθαι [τὸν] ταῦτα πράττοντα. In libris est ξένον γὰρ ἄνδρα ΚΑΙ ἰόντα, in Codice T est vera lectio ἄνδρα κατῖόντα de Graeci cuiusdam coniectura, nam Codex T Venetus scatet correctiunculis, ut plurimum bonis et certis, sed tam facilibus ut unusquisque qui hoc agat et Graece sit paullo doctior eas statim reperire possit. Lectio ξένον γὰρ καὶ ἰόντα etiam eo vitiosa esse arguitur quia sic ξένον ὄντα καὶ ἰόντα scriptum esse oportebat. Pro ἀπολιπόντας libri exhibent ἀπολείποντας mendose: non poterant enim simul ἀπολείπειν τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας et Πρωταγόρα συνεῖναι.

Denique τὸν expungendum, quia coniuncta sunt: ξένον ἄνδρα — χρὴ εὐλαβεῖσθαι ταῦτα πράττοντα.

Pag. 316. d: ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειριζομένους αὐτὴν — πρόσχημα ποιεῖσθαι [καὶ προκαλύπτεσθαι] τοὺς μὲν ποιήσιν, — τοὺς δὲ τελετάς κτέ. Omnia sunt in πρόσχημα ποιεῖσθαι et additum καὶ προκαλύπτεσθαι nihil facit ad rem et ex Scholio natum videtur. cf. pag. 316. e: μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς πρόσχημα ἐποίησατο, et post pauca: ταῖς τέχναις ταύταις παραπετάσμασιν ἐχρήσαντο et: ὧν ἕνεκα ταῦτ' ἐστὶν τὰ προσχήματα. Haec omnia rei congruunt sed προκαλύπτεσθαι non item.

Pag. 317. e: ἐν δὲ τούτῳ ΚΑΛΛΙΑΣ τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἡκέτην ἄγοντε τὸν Πρόδικον. Optime correxit Hermann ΚΡΙΤΙΑΣ. Callias enim a Protagorae latere non discedebat.

Pag. 319 a: ἡ καλὸν τέχνημα ἄρα κέκτηται, εἴπερ κέκτηται· οὐ γάρ τι ἄλλο πρὸς γε σὲ εἰρήσεται ἢ ἄπερ νοῶ. Duce sententia ἄρα in suam sedem transponi debet in hunc modum: καλὸν τέχνημα κέκτηται, εἴπερ ἄρα κέκτηται. εἴπερ ἄρα dubitantis est ac propterea addit se libere quid sentiat dicturum esse.

Pag. 319. b: ὁρῶ οὖν — ἐπειδὴ μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δὲ πρᾶξι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους [περὶ τῶν οἰκοδομημάτων]. Miror Editorem ab Hirschigio admonitum putidissimum emblemata retinere potuisse.

Praeterea τι incommoda sede collocatum est. Platonem scripsisse arbitror: ἐπειδὴ μὲν ΤΙ Περὶ οἰκοδομίας, deinde τι excidit et importuno loco repositum est. cf. pag. 319 d: ἐπειδὴ δέ τι περὶ τῶν τῆς πόλεως δὲ βουλευτάσθαι.

Pag. 319 c: ἕως ἂν ἡ αὐτὸς ἀποσῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταβορυβηθεὶς ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύσωσιν [ἢ ἐξάρωνται] κελευόντων τῶν πρυτάνεων. Ipsa natura rei suggerit verbum ἔλκειν et ἀφέλκειν (*detrahere de Rostris*), quod est in ea re usitatum ac frequens. Xenophon *Memor.* III. 6. 1: Γλαύκωνα — οὐδεὶς ἐδύνατο παῦσαι ἐλκόμενόν τε ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ καταγέλασθαι ὄντα. Contra ἐξαίρεσθαί τινα nihil est neque ulla in tali re optio fieri potest ut recte dicatur ἀφέλκειν ἢ ἐξαίρεσθαι.

Pag. 321. a: πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμαρίαν ἐμηχανᾷτο. Scrib. εὐμάρειαν, ut in Euripidis noto loco:

τὸν μὲν κέκληκε Ζῆθον, ἐζήτησε γὰρ
τόκοισιν εὐμάρειαν ἢ τεκοῦσά νιν.

et sic passim: εὐμαρίη Ionicum est.

Pag. 322. a: ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας πρῶτον μὲν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν. Imo vero: ὁ ἄνθρωπος ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν.

Pag. 322. a: τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ἠϋρετο. Οὕτω δὲ κτέ. Alienum ab h. l. est ἠϋρετο *impetravit*. Lege: τροφὰς ἠϋρεν. οὕτω δὲ.

Pag. 322. *c*: ἐρωτᾷ οὖν Ἑρμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον ΔΟΙΗ δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις. Non muto veterem sententiam ΔΩ pro ΔΟΙΗ esse restituendum. Similiter in vicinia νείμω et θῶ legitur. Si δοίη legas οὖν in τίνα οὖν τρόπον vitiose additur et pro τίνα erat ὄντινα dicendum. Utraque difficultas tollitur si Mercurius ipse ita dixit: τίνα οὖν τρόπον δῶ δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις; cf. pag. 321 *c*: ἀπορία οὖν ἐχόμενος ὁ Προμηθεὺς ἦντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὔροι.

Pag. 323. *b*: ὥς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς. Repetita syllaba scribendum: ὥς ἀναγκαῖον ὄΝ.

In iis quae praecedunt: φασὶν πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, εἴαν τε ὧσιν εἴαν τε μή, ἢ μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον [δικαιοσύνην], vehementer mihi suspectum est δικαιοσύνην προσποιεῖσθαι: expuncto emblemate sententia est τὸν μὴ προσποιούμενον (δίκαιον εἶναι).

Pag. 324. *a*: εἰ γὰρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, [ὦ Σώκρατες] τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται. Mirifica est haec verborum dispositio, in qua arcte coniuncta τὸ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας moleste interposito ὦ Σώκρατες dirimuntur. Itaque aut verba ὦ Σώκρατες delenda sunt, namque haec omnia Socrati dicuntur, aut saltem transponenda sic: — ἐννοῆσαι, ὦ Σώκρατες, τὸ κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας κτέ.

Pag. 324. *a*: οὐδεὶς γὰρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας — τούτου ἕνεκα ὅτι ἡδίκηκεν. et rei natura et dicendi consuetudo postulant ἡδίκηκεν.

Post pauca sequitur: ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἕνεκα [ἀδικήματος] τιμωρεῖται, — ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν. Ineptum est τὸ παρεληλυθὸς ἀδικήμα. Non de iniuria haec dicuntur, sed de tempore aut praeterito aut futuro. Itaque ἀδικήματος delendum est et pro χάριν emendandum ΧΡΟΝΟΥ.

Pag. 325. *b*. εἰ οὕτω ΜΕΝ ἔχει, οὕτω Δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες [ΕΙ] τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ

μή. Manifestum est secundum εἰ inepte abundare et loci compositionem corrumpere.

Pag. 325. c: χρημάτων τε δημεύσεις καὶ ὥς ἔπος εἰπεῖν [ξυλλήβδην] τῶν οἴκων ἀνατροπαί. Hirschigio obtemperatum oportuit ξυλλήβδην delenti. Idem est ξυλλήβδην et ὥς ἔπος εἰπεῖν. Itaque quum semel et iterum ξυλλήβδην dixisset nunc variandae orationis gratia ὥς ἔπος εἰπεῖν dixit.

Pag. 325. c: περὶ τούτου διαμάχονται ὅπως βέλτιστος ἔσαι ὁ παῖς. Tralaticio errore sic scribitur pro ὅπως Ὡς βέλτιστος ἔσαι ὁ παῖς.

Pag. 326. a: ἐπειδὴν κιθαρίζειν μάθωσιν ἄλλων αὖ ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα διδάσκουσι [μελοποιῶν]. Et prorsus supervacaneum est μελοποιῶν et minus commoda sede collocatum. Irrepsit ex margine μελοποιῶν.

Pag. 326. c: καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι. μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι. Heindorf (quod rarissime facit) locum integrum inutili coniectura tentavit addens μάλιστα post δυνάμενοι. Οἱ μάλιστα δυνάμενοι sunt οἱ μάλιστα οἳ τε ὄντες, οἷς μάλιστα δυνατόν τοῦτ' ἐστίν, quibus est huius rei maxima copia et facultas, igitur locupletissimi.

Qui coniecit bis μέγιστα pro μάλιστα neque sententiam verborum intellexit et non meminit Graece dici μέγιστον δύνασθαι, ut μέγα δύνασθαι, non μεγάλα aut μέγιστα.

Pag. 326. c: οἱ τούτων ὑεῖς πρῶτατα [εἰς διδασκάλων] τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν, ὁψιαίτατα ἀπαλλάττονται. Disiungi non possunt πρῶτατα τῆς ἡλικίας et additum ἐκ διδασκάλων ob sequens φοιτᾶν plane otiosum et supervacuum est.

Post pauca pro ἐπειδὴν [ἐκ] διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν deleta importuna praepositione scribendum: ἐπειδὴν διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ut in *Gorgia* pag. 514. c: ἐπειδὴ τῶν διδασκάλων ἀπηλλάγημεν.

Pag. 327. c: πρὸς τοὺς ἰδιώτας καὶ μηδὲν ἀυλήσεως ἐπικίοντας,

more Attico et Platonico inserenda praepositio est: μηδὲν αὐλήσεως (πέρι) ἐπαΐοντας, ut in *Gorgia* pag. 518. c: ἐπαΐεις οὐδὲν περὶ γυμνασικῆς, et in *Apolog.* pag. 19 c: ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν πέρι ἐπαΐω, et alibi saepe.

Post pauca scribe: τῶν ἐν νόμοις καὶ νομίμοις ἀνθρώποις τεθραμμένων pro τῶν ἐν ἐννόμοις ἀνθρώποις.

Pag. 327. d: ἡ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώποις γενόμενος Ὡς περ οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι, ἀγαπήσαις ἂν εἰ ἐν τύχοις Εὐρυβάτῳ καὶ Φρυνώνδῃ. Pro ὥσπερ requiro οἰόπερ, ut in noto loco Euripidis:

τοιούτός ἐσθ' οἷσις περ ἦδεται ξυνών.

Deinde scribe ἀγαπήσΕΙΑC ἂν.

Pag. 328. b: ἐπειδὴν γὰρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται [ἀποδέδωκεν] ὃ ἐγὼ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς ἱερὸν ὁμόσας ὅσου ἂν Φῆ ἄξια εἶναι τὰ μαθήματα τοσοῦτον κατέθηκεν. Graviter fallitur Editor ἀποδέδωκεν omitti posse putans. Sed vera lectio est ἀπεδωκεν, ut κατέθηκεν. Sexcenties in libris Mss. confunduntur ἔδωκεν et δέδωκεν cum compositis omnibus.

Pag. 328. d: ὦ παῖ Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι προὔτρεψας με ὥδε ἀφικέσθαι· πολλοῦ γὰρ ποιοῦμαι ἀκηκοέναι ἂ ἀκήκοα Πρωταγόρου. Latinum est *magni facio*, sed Graecum ΠΕΡΙ πολλοῦ ποιοῦμαι. Sequentē Πολλοῦ facile compendium ξ (id est περὶ) excidere potuit. Sexcenties et apud reliquos et apud Platonem legitur ποιεῖσθαι περὶ πολλοῦ, πλείονος, πλείους, ἐλαχίστου, τοῦ παντός et sim. numquam sine praepositione.

Oratores sugillans scribit pag. 328. a τάχ' ἂν τοιούτους λόγους ἀκούσειεν ἢ Περικλέους ἢ ἄλλου τινὸς τῶν ἱκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινά τι ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν ἀποκρίνασθαι. Quam risisset Pericles si haec de se dici cognovisset. Platoni solus Socrates πέπνυται, caeteri omnes poëtae, oratores, sophistae σκιαὶ αἰῶσσουσιν. Quod de oratore quodam dicit in *Apolog.* pag. 21. c: ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς

ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὐ, idem de caeteris omnibus sentiebat.

Pag. 329. α: ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἤχεϊ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλάβηται τις. Absolute positum ἀποτείνει sensu vacuum est. Itaque Platonis manum hanc esse arbitror: μακρὸν ἤχον ἀποτείνει, ut saepius dixit μακρὸν λόγον, μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνειν, veluti pag. 335 c: ἀποτείνουντι μακροὺς λόγους. et pag. 336 c: μακρὸν λόγον ἀποτείνων. et pag. 361. α: μακρὸν λόγον ἑκάτερος ἀπετείναμεν. *de Rep.* pag. 605. d: μακρὰν ῥῆσιν ἀποτείνοντα. *Gorg.* pag. 465. e: σὲ οὐκ ἔων μακροὺς λόγους λέγειν αὐτὸς συχνὸν λόγον ἀποτέτακα.

Pag. 333. b: ἄρά τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἄνθρωπος σωφρονεῖν ὅτι ἀδικεῖ; respondet Protagoras: αἰσχυνοίμην ἂν ἔγωγε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ὁμολογεῖν, ἐπεὶ πολλοὶ γέ φασι τῶν ἀνθρώπων. Vitiose dictum est πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, quamobrem Heindorf (οἱ) πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων reponebat, minus recte. Deest enim aliquid ad sententiae integritatem et ut Homerus dicit: οἶοι νῦν βροτοὶ εἶσι, sic Plato dixerat: πολλοὶ τῶν ΝΤΝ ἀνθρώπων. Namque Socratis maxime aetate exstiterunt homines improbi et impudentes, qui iniustitiam iustitia potiore esse demonstra- bant, ut Thrasymachus in libris *de Rep.* I. pag. 343. d ita dicens: δίκαιος ἀνὴρ ἀδίκου πανταχοῦ ἑλαττον ἔχει. cf. pag. 359 a.

Pag. 333. c: πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι ἢ πρὸς σέ; Ineptum est ex aliquo quaerere: πότερον τὸν λόγον ποιήσομαι, quia nemo id scire potest. Spernitur Heindorfii certa emendatio ποιήσωμαι.

Idem mendum sublatum est pag. 334. d: ἢ βραχυτέρᾳ σοι ἀποκρίνωμαι ἢ δεῖ; et πότερον οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ — τοσαῦτά σοι ἀποκρίνωμαι ἢ ὅσα σοί; utrobique veteres correctores rectissime restituerunt ἀποκρίνωμαι.

Pag. 333 d: ἔπειτα μέντοι συνεχώρησεν ἀποκρίνεσθαι. Receptam oportuit Hirschigii emendationem ἀποκρινεῖσθαι. Futurum enim non minus necessarium est quam in ὁμολόγησεν ἀποκρινεῖσθαι, et ὑπέσχετο ἀποκρινεῖσθαι.

Notum est passim in Codicibus inter se confundi — εσθαι, — ασθαι et — εἶσθαι. Quid sit ubique verum contexta oratio declarat.

Pag. 333. e: καί μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἤδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν καὶ παρατετασθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι. Si sic in omnibus libris legeretur reponendum esset παρατετασθαι. Nunc id ipsum libri exhibent et παρατετάσθαι est infelix coniectura. Proprie παρατετάσθαι dicuntur milites qui in procinctu stantes iam iam manum conserturi sunt. Figurata de iis ponitur qui repugnant, obnituntur, adversantur. Protagoras exacerbatus aestuabat et respondere nolebat.

Pag. 334. a: τὰ δὲ βουσὶν μόνον (ὠφέλιμα), τὰ δὲ κυσὶν· τὰ δέ γε τούτων μὲν οὐδέτι, δένδροις δέ. Quam vellem Editor vulgatam οὐδέτι intactam reliquisset. Οὐδένες de hominibus tantum dicitur, οὐδένες τῶν Ἑλλήνων nulla Graeciae civitas. Neutrum οὐδένα non est Graecum. Rectissime autem de bubus, canibus, equis dicitur τούτων οὐδέν.

Pag. 334. d: ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις [καὶ βραχυτέρας ποίει] εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι. Ecquid interest inter σύντεμνε et βραχυτέρας ποίει? Nihil prorsus. Ecquid ea verba sententiae addunt? Ecquid his additis oratio numerosior accidit ad aures? Minime; igitur ablega mihi καὶ βραχυτέρας ποίει in marginem, unde huc male pedem intulit.

Eleganter Euripides in Aristophanis *Thesmoph.* vs. 177:

Ἀγάθων, σοφοῦ πρὸς ἀνδρὸς ὅστις ἐν βραχεῖ
πολλοὺς καλῶς οἶός τε συντέμνειν λόγους.

Pag. 335. e: ὥσπερ ἂν εἰ δέοιό μου Κρίσωνι τῷ Ἰμεραίῳ ἔπεσθαι ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῷ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν [τε καὶ ἔπεσθαι]. Ineleganter admodum repetitur ἔπεσθαι et τὸ ἔπεσθαι continetur ἐν τῷ διαθεῖν cum aliquo cursu certare, contendere.

Pag. 338. a: ἀλλ' ἐφεῖναι, [καὶ χαλάσαι] τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις. Interestne aliquid inter ἐφεῖναι et χαλάσαι? Nihil omnino, sed scholion in textum se insinuavit ἐφεῖναι: χαλάσαι.

Exquisitum est eo sensu ἐφίεναι τὰς ἡνίας, ut apud Virgilium:
classique immittit habenas.

χαλᾶν est pervulgatum pro remittere, relaxare.

Pag. 338. c: ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν οὐδέν μοι διαφέρει. Non est haec Graeca oratio, sed confusae et permixtae sunt duae locutiones, τὸ γ' ἐμὸν οὐδέν κωλύει et οὐδέν μοι διαφέρει. *in me nulla est mora et mea nihil refert, mihi perinde est.* In Gorgia pag. 458 d: ἀλλὰ μὴν τὸ γ' ἐμὸν οὐδέν κωλύει, et aliis locis.

Hoc ipsum igitur reponemus: ἐπεὶ τὸ γ' ἐμὸν οὐδέν κωλύει, expunctis verbis οὐδέν μοι διαφέρει.

Pag. 339. d: ὥς τε ἦτοι τὸ πρότερον ἢ ὕστερον οὐκ ὀρθῶς λέγει. In Bodleiano est ὥς τε ἡγοῖτο (ΗΓΟΙΤΟ) πρότερον. In Veneto Codice de Graeci lectoris bona coniectura legitur: ἦτοι τὸ πρότερον, sed leve mendum superest. Necessarium enim est: ἦτοι τὸ πρότερον ἢ ΤΟ ὕστερον οὐκ ὀρθῶς λέγει.

Pag. 339. e: ἐσκοτώθην τε καὶ εἰλιγγίασα. Editor futilissimis grammaticis credidit ἱλιγγος scribendum esse, sed εἰλιγγιᾶν, idque ex scripturis Codicum nostrorum asserere conatur, in quibus quum μυριάκις scribatur ΕΙ pro Ι longo et non minus saepe Ι pro ΕΙ, non est his testimonii dictio. Ut de forma ἱλιγγος constat, sic ubique ἱλιγγιᾶν et ἱλιγγίασα restituendum. Consuetudo veterum librariorum fert ut scribatur τειμή, τειμᾶν, ᾄτειμος, ἐπίτειμος sim. vera lectio est τιμή, τιμᾶν, ᾄτιμος, ἐπίτιμος. Quid diceret si quis vellet τιμή scribere et τειμᾶν?

Pag. 340. c: τὸν δέ γε Πιπτακὸν μέμφεται — τὸ αὐτὸν ἑαυτῷ λέγοντα. Non est Graecum τὸ αὐτόν sed crasi perpetua et necessaria ταυτόν dicebant. Dici potest τὸ αὐτό, sed terminatio — ΟΝ crasin postulat ταυτόν, ut pag. 340 b: ὥς οὐ ταυτόν δν, et ταυτόν σοι δοκεῖ, et p. 350 d: ταυτόν εἶναι, et pag. 351 a: οὐ γὰρ ταυτόν εἶναι, et sic constanter.

Similiter ubique contrahebant ἐν ταύτῳ, εἰς ταυτόν, ἐκ ταύτου, et mendose scribitur pag. 336. a: εἴ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμέ τε καὶ Κρίσωνι θέοντα, pro ἐν ταύτῳ.

Pag. 341. c: [διὰ] ταῦτ' ἄρα καὶ μέμφεται τὸν Πιπτακόν. Primus vidit Hirschig διὰ esse interpolatum. Attici ταῦτ' ἄρα eo sensu dicebant. cf. Interpretes ad Aristophanis *Nub.* vs. 319:

ταῦτ' ἄρ' ἀκούσας αὐτῶν τὸ φθέγμ' ἡ ψυχὴ μοι πεπόνηται.

Idem Platoni reddendum pag. 354. c: ΤΑΥΤ' ἄρα ἡγεῖσθε εἶναι κακὸν τὴν λύπην, ubi ex libris editur τοῦτ' ἄρα.

Perelegantem Platonis locum futile emblemata vitiauit pag. 343 c: ὁ οὖν Σιμωνίδης — ἔγνω ὅτι, εἰ καθέλοι τοῦτο τὸ ῥῆμα ὥσπερ εὐδοκιμοῦντα ἀθλητὴν [καὶ περιγένοιτο αὐτοῦ] αὐτὸς εὐδοκιμήσει ἐν τοῖς τότε ἀνθρώποις. Nempe in ea comparatione ἐν τῷ καθελεῖν sive καταβαλεῖν iam inest τὸ περιγενέσθαι τινός. Praeterea καθελεῖν et καταβαλεῖν sunt verba athletica, et περιγενέσθαι de qualibet victoria dicitur sine metaphora, et sic omnis loci lepos extinguitur.

Pag. 343. e: εὖηθες γὰρ τοῦτό γε φανείη ἂν καὶ οὐ Σιμωνίδου. Retracta ex fuga praepositio sententiam restituet sic: καὶ οὐ ΠΡΟΣ Σιμωνίδου. Sophocles in *Aiace* vs. 581:

οὐ πρὸς ἰατροῦ σοφοῦ

θρηνεῖν ἐπὶ δᾶς πρὸς τομῶντι πῆματι.

et in *Fragm.* 100:

κακὸν τὸ κεῦθειν κοῦ πρὸς ἀνδρὸς εὐγενοῦς.

Sententia est: ineptum hoc quidem esset et Simonide indignum.

Pag. 342. b: ἵνα μὴ κατάδηλοι ὥσιν ὅτι σοφία τῶν Ἑλλήνων περίεσιν — ἡγούμενοι, εἰ γνωσθεῖεν ᾧ περίεσιν, πάντας τοῦτο ἀσκήσειν. In omnium optimo Codice legitur insulsum additamentum: τοῦτο ἀσκήσειν [τὴν σοφίαν]. Abest pannus a Codice Veneto ab aliquo Graeco lectore deletus, qui et alios complures locos minutis emendatiunculis restituit.

Pag. 345. c: εἶναι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν οὐχ οἶόν τε διατελοῦντα ἀγαθόν, γενέσθαι δὲ ἀγαθὸν οἶόν τε. Mendosum esse διατελοῦντα ἀγαθόν docti homines consentiunt. Comparato loco pag. 344. b: γενέσθαι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν χαλεπόν, οἶόν τε μέντοι ἐπὶ γε χρόνον τινά, emendaverim: εἶναι μὲν ἄνδρα ἀγαθὸν οὐχ οἶόν τε ΔΙΑ ΤΕΛΟΥΣ (διὰ τέλους), γενέσθαι δ' ἀγαθὸν οἶόν τε. Contraria enim sunt διὰ τέλους et ἐπὶ γε χρόνον τινά.

Perantiquum emblemata deprensus est pag. 347. *d*: ὅπου δὲ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ συμπόται [πεπαιδευμένοι] εἰσὶν, οὐκ ἂν ἴδοις οὔτ' αὐλητρίδας οὔτ' ὀρχηστρίδας. Quis non sentit πεπαιδευμένοι optimo iure ab Editore esse eliminatum? ἀττικισί appellantur καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ quos senior aetas εὐπαιδεύτους et πεπαιδευμένους vocare solet, et καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ aliquanto urbanus et modestius dicitur quam arrogans πεπαιδευμένοι.

Hunc igitur locum describens Athenaeus III. 51. exhibet καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ συμπόται ΚΑΙ πεπαιδευμένοι.

Turpi errore scribebatur pag. 348. *d*: περιὼν ζητεῖ ὅτῳ ἐπιδείξῃται καὶ μεθ' ὅτου βεβαιώσῃται. Ὅσις enim et ὅπως in tali re futurum postulant. Demosthenes pag. 230. 15: οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν, ἐτέρῳ δ' ὅτῳ κακὸν τι δώσΟΜΕΝ ζητεῖν. Solent haec depravare librarii, quibus acutior nescio quis Graecus lector in apographo Vaticano correxit ἐπιδείξεται et βεβαιώσεται, quod Editor rectissime in textum recepit.

Pag. 349. *d*: ἡ δὲ ἀνδρεία πάνυ πολὺ διαφέρει πάντων τούτων. et pag. 359. *a*: τὸ δὲ ἐν πάνυ πολὺ διαφέρειν τῶν ἄλλων. Durum et molestum accidit ad aures πάνυ πολὺ. Itaque corrector Codicis T pag. 359 *a*. πολὺ omisit. Sed melior emendatio in promptu est. Utrobique rescribendum ΠΑΜπολυ διαφέρει et διαφέρειν, ut Plato solet, veluti in *Sophista* pag. 255. *d*: εἰ μὴ πάμπολυ διεφερέτην.

Pag. 349. *d*: εὐρήσεις γὰρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας, — ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόντως. Maneo in veterē sententia scribendum esse ἀνδρείΟΥC δὲ διαφερόντως. Editor διαφερόντως delere maluit. Utroque modo idem recte dicitur, sed quis tandem διαφερόντως inseruisset? Nunc post quatuor vocabula in — τάτους exeuntia variandae orationis gratia Plato dederat: ἀνδρείους δὲ διαφερόντως.

(Continuabitur).

C. G. COBET.

'ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

GUILLIELMI GEORGII PLUYGERS.

PARS PRIMA

*multis ille bonis flebilis occidit.
paucis flebilior quam mihi.*

Optimum virum, fidelissimum amicum, quo neque candidiorem neque saniores terra tulit, PLUYGERSIUM nostrum, morte amisimus. Praeter alia pectoris et ingenii bona hoc habebat, ut veri esset amantissimus et mendacium neque diceret neque pati posset. Hinc iniquo animo ferebat laudationes et encomia et elogia, quibus defuncti, quorum quidem sit nomen aliquod et fama, celebrari solent, et litteris post suam mortem aperiendis obsecravit amicos ne quid huiusmodi sibi facerent. Perfuncti sumus omnes hoc pietatis officio et quum mortales exuviae dilectissimi viri humo mandarentur taciti circa sepulcrum stetimus, etiam postea hanc veluti fidem amico datam sancte servaturi.

Sciunt omnes, qui in Pluygersii familiaritatem recepti fuerunt, quam anxia cura elaborare soleret quidquid in lucem editurus esset. Nihil ex manibus suis exire patiebatur quod non esset omnibus modis limatum et expoliturum numquam sibi ipse satisfaciens nedum placens. Ingravescente aetate semper magis magisque hoc institutum tenebat. Post Madvigii ad nos adventum nihil ab eo scriptum in lucem prodiit. Frustra omnes, quibus ille multum tribuebat, hanc veluti pertinaciam eius frangere et expugnare conabantur. Quam saepe et ego et FRUINIUS, quos carissimos habebat et intimos amicos, ad scribendum eum

impulimus, donec tandem, quia satis apparebat eam rem illi odiosam esse, victi destitimus ne cui optime vellemus essemus molesti. Sed quamquam nihil scribebat tamen semper totus erat in litteris, praesertim Latinis, et lubenter solebat mecum *συμφιλολογεῖν* et de communibus studiis iucunde confabulari. Ego si quid boni mihi videbar repperisse cum illo sedulo communicabam et ille contra mihi ostendebat si quid acute et ingeniose excogitasset. Sic multa optimae frugis in privatis sermonibus ex eo audiebam, alia in iuvenum philologorum probatione in medium proferebat, alia denique in marginibus librorum annotabat.

Haecce igitur omnia perire sinemus quia se laudari vetuit? Non committam ut id faciam etiam de amicorum sententia. Namque non laudatio haec est de magnis maiora loquens, sed brevis et succincta expositio eorum, quae sunt viri ingeniosi et perspicacis *κατορθώματα*. Neque id nunc primum facio, ut quae ille feliciter reperisset, ea ego in lucem protraham. Etiam antequam vigeret egregia quaedam eius inventa, quae ipse non curabat edere, ego in hominum notitiam protuli idque eum non nolle satis intellexi. Etiam nunc, sat scio, me idem facere non iniquo animo ferret, quamobrem decrevi ex pluribus ab eo repertis potiora quaedam simpliciter paucis verbis cum philologis communicare.

Delegi ex omnibus primum CORNELIUM NEPOTEM, in quo multum operae posuerat, de caeteris deinceps ad eundem modum acturus.

Utebatur ut plurimum ea Nepotis editione, quam CAROLUS HALM anno huius saeculi septuagesimo primo Lipsiae procuravit.

Miltiad. II, 3: quibus rebus fiebat ut non minus eorum voluntate perpetuo imperium obtineret, qui miserant, quam illorum cum quibus erat profectus.

Pluygers restituit *perpetuom imperium* (nam sic scribebant scribae antiquarii *perpetuō* pro *perpetuum*) comparans cap. III. 1: *quibus singulis ipsorum urbium perpetua dederat imperia.* et cap. VIII. 3: *nam Chersonesi — perpetuam obtinuerat dominationem.* et post pauca: *qui potestate sunt perpetua in ea civitate, quae li-*

bertate usa est. et de Regibus II. 2: nullius rei cupidus nisi singularis perpetuique imperii.

Miltiad. II. 4: Chersoneso tali modo constituta Lemnum revertitur et ex pacto postulat ut sibi urbem tradant, [illi enim dixerant] cum vento borea domo profectus eo pervenisset [sese dedituros], se autem domum Chersonesi habere.

Optime utrumque additamentum eiecit namque perinepte sic repetuntur ea, quae paucis ante versibus dicta sunt I. 5: *illi iridentes responderunt tum id se facturos cum ille domo navibus proficiscens vento Aquilone venisset Lemnum.*

Miltiad. III. 4: si-interiisset Darius non solum Europam fore tutam, sed etiam [eos] qui Asiam incolerent Graeci genere liberos a Persarum futuros dominatione et periculo.

Molestum pronomen a magistello de more additum deleri iussit.

Miltiad. IV. 3: hoc tumultu Athenienses tam propinquo tamque magno [permoti] auxilium nusquam nisi a Lacedaemoniis petiverunt.

Expulit permoti quod plane supervacaneum est et non recte cum tumultu coniungitur.

Themist. VIII. 6: hic in navem omnibus ignotus [nautis] ascendit.

Dittographiam expunxit. Ignotus NAUTIS ita dicitur quasi navis magister aut gubernator eum novissent: quod non ita esse declarant sequentia: *domino navis quis sit aperit.* Expuncto nautis reliqua optime congruunt cum Thucydide I. 137: *ἦν γὰρ ἀγνώως τοῖς ἐν τῇ νηὶ, δείσας φράζει τῷ ναυκλήρῳ ὅτις ἐστίν.*

Arist. II. 1: apud Plataeas in proelio, quo Mardonius fusus barbarorumque exercitus interfectus est.

Sunt haec mendosissime scripta: Mardonius enim non *fusus* sed *interfectus* est, barbarorumque exercitus non *interfectus* sed *fusus*. Itaque Pluygers transpositione rem restituere conatus est scribendo: *quo Mardonius interfectus barbarorumque exercitus fusus est.* Sed requiro in hac scriptura et naturae ordinem et consuetudinem scriptorum, qui prius narrare solent hostes fusos

fugatosque et deinde addunt hostium ducem cecidisse. Itaque sic verba constituerim: *quo barbarorum exercitus fusus est et Mardonius interfectus.*

Pausan. IV. 5: huic ille quid ex litteris comperisset aperit. MODO magis Pausanias perturbatus orare coepit.

Correxit QUO magis, et sic omnia optime procedunt.

Cimon. III. 1: incidit in eandem invidiam quam pater suus.

Pluygers IN addidit in M praecedente latens, *incidit in eandem invidiam IN quam pater suus.*

Lysandr. II. 2: proinde ac si idem firmissimi solerent esse amici qui constantes fuissent inimici.

Pugnant haec manifesto cum scriptoris sententia, quam ob rem negationem inserunt: *proinde ac si NON idem firmissimi solerent esse amici qui constantes fuissent inimici.*

Aliquanto magis probabilis est Pluygersii ratio sic emendantis: *perinde ac si idem infirmissimi solerent esse amici.*

Alcibiad. II. 3: in quorum amore — multa delicate iocoseque fecit: quae referremus, nisi maiora [potiora] haberemus.

Expunxit potiora. Putide bis idem dicitur et non est ferendum τὸ ἀσύνδετον.

Ibid. III. 2: accidit ut una nocte omnes hermae, qui in oppido erant [Athenis] deiicerentur.

Delevit emblemata non minus putidum quam si quis dixisset ἐν ᾧ αἱ Ἀθήνησιν.

Alcib. IV. 4: utilissimum ratus impendentem evitare tempestatem clam se [ab] custodibus subdurit.

Rectissime molestam praepositionem delevit. Omnes enim frequenti et constanti usu dicebant *subducere se* ALICUI vel ALICUI RRI, non AB ALIQUO, ut in illo:

Saepe manum ferulae subdurimus.

Alcibiad. V. 4: populi scito restituitur parique absens imperio praeficitur.

Supplevit: *imperio EXERCITUI praeficitur.*

Alcib. VI. 2: itaque et Siciliae amissum et Lacedaemoniorum victorias culpaе suae tribuebant.

Non est haec Latina oratio *Siciliae amissus*, sed unice verum est quod Pluygers praeunte Westerhovia restituebat: *Siciliam amissam.*

Alcib. VI. 5: eidemque illi Eumolpidae sacerdotes rursus resacrare sunt coacti [qui eum devoverant].

Delevit additamentum prorsus supervacaneum et alieno loco positum.

Praeterea expunxerim *sacerdotes* male repetitum ex cap. IV. 5.

Thrasybul. I. 4: illa tamen omnia communia imperatoribus cum militibus et fortuna, — [quare] illud magnificentissimum factum proprium est Thrasybuli.

Recte delevit *quare*, quod verborum compositionem vitiosam reddit. Opponuntur enim inter se: *illa omnia* et *illud*: ταῦτα ΜΕΝ πάντα — ἐκεῖνο ΔΕ.

Thrasybul. II. 3: quo magis praeceptum illud omnium in animis esse debet: nihil in bello oportere contemni neque sine causa dici matrem timidi flere non solere. Male haec cohaerent, quoniam non est praeceptum sed proverbium: matrem timidi flere non solere.

Removit omnem difficultatem Pluygers delendo *praeceptum*. Perspicuum est: *quo magis illud omnium in animis esse debet*, id est *omnes illud semper cogitare debent*, ἐκεῖνο πᾶσιν ἐνθυμητέον, et sic recte proverbium additur.

Thrasyb. IV. 1: huic pro tantis meritis honoris CORONA a populo data est.

Probavit veterem coniecturam *honoris CAUSA corona*, additque compendium *ca* (*causa*) facile ante *co* excidere potuisse.

Thrasyb. IV. 3: illa igitur corona contentus Thrasybulus neque amplius requisivit neque quemquam honore se antecessisse existimavit.

Interposuit: *neque QUIDQUAM amplius requisivit*, ut Romani in tali re loqui solent.

Conon. IV. 3: maius bellum imminere arbitrabantur quam si cum barbaro solum contenderent.

Correxit *cum barbaro solo*, quod nunc video ab Eberhardo occupatum esse.

In *Dione I. 2: habuit — magnam corporis dignitatem, quae non minimum commendat.*

Correxit: *quae non minima EST commendatio.*

Dion. II. 2: qui quidem cum Platonem Tarentum venisse fama in Siciliam esset perlata adolescenti negare non potuerit quin cum arcesseret cum Dion eius audiendi cupiditate flagraret.

Transposuit: — *adolescenti cum eius audiendi cupiditate flagret negare non potuerit quin cum arcesseret.*

Saepius animadvertit unum ex archetypo versiculum litterarum fere quatuor et triginta excidisse et deinde in margine suppletum in alienam sedem esse delatum, ut h. l.

negare non potuerit quin eum arcesseret.

et in *Phocione II. 5:*

sine quo Athenae omnino esse non possunt.

et in *Hannibale X. 3:*

quo magis cupiebat eum Hannibal opprimi.

Dion. II. 3: cum a tyranno crudeliter violatus esset, quippe QUEM venundari iussisset.

Emendat: *quippe QUI EUM venundari iussisset.* Sic demum compositionis ratio constat.

Dion. VI. 2: cum uxorem redurisset — filiumque vellet revocare ad virtutem. — accepit gravissimum [parens] vulnus morte filii.

Importunum *parens* eliminavit.

Dion. VIII. 2. Callicrates Dioni suadet alicui suorum negotium daret qui se simularet illi inimicum. quem si invenisset idoneum facile omnium animos cogniturum adversariosque sublaturum, quod inimici eius dissidentis suos sensus aperturi forent.

Simplicissima correctione locum expedivit scribendo: *dissidenti suos sensus aperturi forent.*

Dion. IX. 2: navem triremem armatis ornat Philostratoque fratri suo tradit.

Armatis ornare vitiose dicitur: itaque Pluygers armatis abesse malebat. Sed, ut opinor, multo leniore correctione locus sanari potest scribendo: *navem triremem armatis ONERAT*, id est armatos in navem imponit, ἀνδρῶν πληροῖ. Quis nescit sexcenties oneri et honori, onerare et ornare inter se confundi?

Iphicrat. I. 4: pro aënis (loricis) linteas dedit, quo facto expeditiores milites reddidit: nam pondere detracto quod aequè corpus tegeret [et leve esset] curavit.

Acutissime vidit quam inepte et leve esset interpositum sit. Quasi non id ipsum inesset in verbis pondere detracto.

Iphicr. II. 4: quem quidem (exercitum) sic omni disciplina militari erudit ut quemadmodum quondam Fabiani milites Romani appellati sunt, sic Iphicratenses apud Graecos in summa laude fuerint.

Emendavit: quemadmodum quondam Fabiani milites ROMAN, sic Iphicratenses apud Graecos, deleto emblemate appellati sunt.

Chabr. II. 3: Athenienses cum Artaxerxe societatem habebant, Lacedaemonii cum Aegyptiis, a quibus magnas praedas Agesilaus rex eorum faciebat.

Supplevit: a quibus MISSUS magnas praedas Agesilaus faciebat.

Chabr. III. 3: est enim hoc commune vitium magnis liberisque civitatibus ut — libenter de iis detrahant quos eminere videant altius neque animo aequo pauperes alienam opulentium intueantur fortunam.

Optime correxit: — alienam opulentiam intueantur expuncto

fortunam. Factum est quod assolet: postquam *opulentiam* scribae incuria in *opulentium* conversum est, non defuit qui de suo, id est de nihilo, *fortunam* adderet.

Timoth. IV. 2: *cum Athenis adolescentulus causam diceret non solum amici privatique hospites ad eum defendendum convenerunt sed etiam [in eis] Iason tyrannus Thessaliae*.

Recte expunxit *in eis*, quod cum sententia pugnat. Iason enim neque in amicorum numero erat neque in hospitem privatorum.

Praeterea nisi *in eis* deleveris non solum — sed etiam inepte dictum erit.

Datam. III. 2: *ipse — gerens in capite galeam venatoriam dextra manu clavam, sinistra copulam [qua] vinctum ante se Thynum agebat*.

Molestum pronomen sustulit, quod loci compositionem pervertit. Coniuncta sunt: *ipse -- vinctum ante se Thynum agebat*.

Datam. V. 4: *namque eam esse consuetudinem regiam ut casus adversos hominibus tribuant, secundos fortunae suae*.

Recte emendavit: *consuetudinem regum*.

Post pauca esse inseruit: *non ignorabat ea vere esse scripta*.

Datam. VI. 3: *sensit si in turbam exisset ab homine tam necessario se relictum, futurum ut ceteri consilium sequerentur*.

Supplevit: *ut ceteri idem consilium sequerentur*.

Datam. VI. 5: *hac re probata exercitum educit, Mithrobarzanem persequitur tantum: qui cum ad hostes pervenerat, Datames signa inferri iussit*.

Loco pessime mulcato ita succurrit ut scriberet: *Mithrobarzanem persequitur. qui tantum quod ad hostes pervenerat cum Datames signa inferri iussit*.

Datam. VI. 6: *Pisidae nova re commoti in opinionem adducuntur perfugas mala fide compositoque fecisse*.

Correxit: *mala fide de compositoque fecisse*. sed quod adscripsit

„*Ruhnk. ad Vell. II. 110. § 3.*” argumento est eum postea mutasse sententiam.

Datam. VII. 1: quod intelligebat sibi cum viro forti ac strenuo negotium esse, qui cum cogitasset facere auderet et prius cogitare quam conari consuesset.

Duce sententia transposuit: *qui et prius cogitare quam conari consuesset et cum cogitasset facere auderet.*

Etiam hic unus archetypi versiculus ex sua sede aberravit:
et prius cogitare quam conari consuesset.

Datam. XI. 1: certiore facit Datamen tempus esse maiores [exercitus] parari et bellum cum ipso rege suscipi.

Vidit RES post maiores excidisse, quo facto sciolus de suo exercitus addidit.

Epaminond. IV. 1: hic magno cum pondere auri Thebas venit et Micythum adolescentem quinque talentis ad suam perduxit voluntatem, quem tum Epaminondas plurimum diligebat.

Restituit naturae ordinem sic: — *Micythum adolescentem, quem tum Epaminondas plurimum diligebat, quinque talentis ad suam perduxit voluntatem.*

Iterum archetypi versiculus sua sede motus est.

quem tum Epaminondas plurimum diligebat.

Epaminond. V. 5: Meneclides cum huic obiiceret quod liberos non haberet neque uxorem duxisset, maximeque [insolentiam] quod sibi Agamemnonis belli gloriam videretur consecutus.

Praeeunte Lambino sensit insolentiam spurium esse et expellendum.

Epaminond. VI. 4: sed maxime eius eloquentia eluxit Spartae [legati] ante pugnam Leuctricam, quo cum omnium sociorum convenissent legati coram frequentissimo [legationum] conventu sic Lacedaemoniorum tyrannidem coarguit.

Optimo iure expunxit *legati*, sed *legationum* quoque inutile et insiticiū est.

Epaminond. VII. 1: cum eum propter invidiam cives sui praeficere exercitui noluissent duxque esset delectus belli imperitus, cuius errore eo esset deducta [illa multitudo militum] ut omnes de salute pertimescerent.

Acute vidit legendum esse *cuius errore RES eo esset deducta*, qua lectione recepta verba a sciolo interpolata: *illa multitudo militum* ultro excidunt.

Epaminond. IX. 1: cum acie instructa audacius instaret hostibus cognitus a Lacedaemoniis, quod in unius perniciem eius patriae sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt neque prius abcesserunt quam magna caede multisque occisis fortissime ipsum Epaminondam pugnantiem sparo eminus percussum concidere viderunt.

Haec ita constituit: — *cognitus EST a Lacedaemoniis, qui quod in [unius] perniciem eius patriae sitam putabant salutem — fortissime [ipsum Epaminondam] pugnantiem — concidere viderunt.* cf. *Eumen. XI. 2: cuius in perniciem positam spem habuissent victoriae.*

Epaminond. X. 1: hic uxorem numquam duxit. in quo cum reprehenderetur quod liberos non relinqueret a Pelopida, qui filium habebat infamem maleque eum in eo patriae consulere diceret.

Verba *quod liberos non relinqueret* transposuit post: *maleque eum in eo patriae consulere diceret.*

Epaminond. X. 4: ex quo intelligi potest unum hominem pluri quam civitatem fuisse.

Correxit: *quam civitatem TOTAM fuisse.*

Pelopid. II. 5: illi igitur duodecim, quorum dux erat Pelopidas, cum Athenis interdium exissent ut vesperascente coelo Thebas possent pervenire, cum canibus venaticis exierunt retia ferentes.

Emendavit: *cum Athenis interdium EXEUNDUM ESSET ut vesperascente coelo Thebas possent pervenire.* Necesse erat iis interdium exire neque tenebras et noctem expectare, ut sub vesperam clam Thebas introire possent. Itaque *coacti* illo tempore palam exire cum canibus venaticis retia ferentes exierunt.

Agesil. VII. 2: cum — in acta cum suis accubisset — eodemque comites omnes accubuissent vestitu humili atque obsoleto.

Cuius aures accubisset — accubuissent ferre possunt? Felicissime Pluygers rem restituit scribendo: eodem quo comites omnes vestitu expuncto accubuissent, quod nescio quis de suo addidit quum levi errore eodemque pro eodem quo scriptum esset.

Eumen. I. 1: huius si virtuti par data esset fortuna, non ille quidem maior, sed multo illustrior atque etiam honoratior, quod magnos homines virtute metimur, non fortuna.

Restituit sanam sententiam transponendo: — non ille quidem maior (esset), quod magnos homines virtute metimur, non fortuna, sed multo illustrior cet.

Eumen. V. 6: quo factum est — ut aequae iumenta nitida ex castello educeret.

Reposuit aequae nitida iumenta.

Eumen. V. 7: tenuit autem se uno loco quamdiu hiems fuit, — ver appropinquabat — praefectis Antigoni imposuit seque ac suos omnes extraxit incolumes.

Necessariam coniunctionem inseruit: UBI ver appropinquabat.

Eumen. VII. 1: si potius ipse alienigena summi imperii potiretur quam alii Macedonum, quorum ibi erat multitudo.

Emendavit quam alius Macedonum.

Praeterea scripserim: summa imperii potiretur, ut III. 4: semper habiti sunt fortissimi, qui summa imperii potirentur, et aliis locis.

Eumen. IX. 2: nam quod diebus quinque hostis transire posset.

Correxit: nam quod ITER diebus quinque, comparato loco in Agesilao IV. 4: tanta usus est celeritate ut quod iter Xerxes anno vertente confecerat, hic transierit triginta diebus.

Paullo ante scripsit: omnibus titubantibus et de rebus suis desperantibus, pro summis. Propter notum scribendi compendium summus et suus sexcenties inter se confunduntur.

Eumen. XII. 2: — postremo, si illi redderet salutem [quaerebant] quibus amicis esset usurus: sese enim cum Eumene apud eum non futuros.

Removit inutile sententiae fulcrum *quaerebant*. Non enim *sciscitabantur* quos novos amicos habiturus esset, sed negabant eum ullos habiturum, sese enim cum Eumene apud eum non futuros. Nota in talibus ellipsi *postremo* dicitur pro *postremo ita dicebant*: quibus amicis usurus es?

Eumen. XIII. 1: in quo quanta omnium fuerit opinio eorum, qui post Alexandrum magnum reges sunt appellati, ex hoc facillime potest iudicari, quod nemo Eumene vivo rex appellatus est sed praefectus; eidem post huius occasum statim regium ornatum nomenque sumserunt.

Sollerter indagavit veram lectionem, quae haec est: *in quo quantum fuerit opinione omnium eorum qui — quod (CUM) nemo — rex appellatus ESSET sed praefectus cet. cf. cap. XII. 25: in quo uno tantum esset ut quoad ille viveret ipsi securi esse non possent.*

Eumen. XIII. 3: neque quod initio praedicarant se Alexandri liberis regnum servare, praestare voluerunt ET uno propugnatore sublato quid sentiret aperuerunt.

Legendum esse coniecit: *SED EO uno propugnatore sublato.*

Phoc. I. 3: hic cum a rege Philippo munera magnae pecuniae repudiaret legatique hortarentur accipere.

Bene correxit: *hortarentur UT acciperet.*

Phoc. IV. 1: cum — plurimi ira exacerentur propter proditiōis suspicionem [Piraei] maximeque quod adversus populi commoda in senectute steterat, quare ne perorandi quidem ei data est facultas [et dicendi causam]. inde iudicio legitimis quibusdam confectis damnatus traditus est undecimviris.

Resecuit utrumque pannum et iudicium legitimis quibusdam restituit pro iudicio.

Timol. II. 2: ut non solum auribus acciperetur sed etiam oculis cerneretur quem [et] ex quanto regno ad quam fortunam detulisset.

Rectissime delevit copulam, quam in talibus et Graeci et Romani constanter omittunt, *ὅλος ἐξ ὅλων*, et sim.

Pro *detulisset*, quod aperte mendosum est, iam olim fuerunt qui aut *detrusisset* aut *depulisset* restituerent.

Timol. III. 5: neque postea res ulla Syracusis gesta est publice, de qua prius sit decretum quam Timoleontis SENTENTIA cognita.

Verbum necessarium inseruit *quam Timoleontis ESSET sententia cognita.*

Timol. V. 3: dixit nunc demum se voti esse damnatum: namque hoc a diis immortalibus semper precatum ut talem libertatem restitueret Syracusanis in qua cuivis liceret de quo vellet impune dicere.

Egregie veterem lacunam sic supplevit: *in qua cuivis liceret de quo vellet QUOD VELLE impune dicere.*

de Regibus II. 3: cum ex tribus uxoribus liberos procreasset multique ei nati essent nepotes.

Supplevit: *liberos procreasset MULTOS, multique cet.*

In cap. III. 3: *captus bello — periit [a] morbo.*

Quis sic loquitur? Reposuit igitur id quod omnes dicebant. cf. *Themist. X. 4: Thucydides — illum ait Magnesiae morbo mortuum*, et sic passim apud alios et Graece νόσῳ ἀπέθανεν. Aristophanes *Avib. 473:*

καὶ πεῖτα νόσῳ τὸν πατέρ' αὐτῆς ἀποθνήσκειν.

Hamilc. I. 5: cum Catulus negaret bellum compositurum nisi ille cum suis, qui Erycem TENUERANT, armis relictis Sicilia cederent.

In libris est TENUERUNT, Lambini coniectura est *tenuerant* calidius recepta. Nempe ex ipsa rei natura restituendum est, quod Pluygers repperit TENERENT.

Dum agebatur de pace Hamilcar cum suis Erycem tenebat.

Hamilc. III. 2: erat praeterea cum eo adolescens illustris, formosus, Hasdrubal, quem nonnulli diligere TURPIUS quam par erat ab Hamilcare loquebantur.

Risum movet turpius quam par erat. Pluygers restituebat PLUS quam par erat, ut esset sententia sana. Equidem a Nepote scriptum esse arbitror TENERIUS quam par erat.

Haec omnia εὐφήμως dicuntur, ut virum gravem decet, sed perspicua sunt ad intelligendum.

Hannib. I. 1: si verum est quod nemo dubitat UT populus Romanus omnes gentes virtute superarIT.

Adscripsit vulgatae defendendae causa Cic. *Lael.* IV. 14: id si ita est ut optimi cuiusque animus in morte facillime evolet —, sin autem illa veriora ut idem interitus sit animorum et corporum. et de *Divinat.* II. § 66: de ipso Roscio potest illud quidem esse falsum ut circumligatus fuerit angui, sed ut in cunis fuerit anguis non tam est mirum. Sed postea sensit non eandem esse illorum locorum et huius rationem coniecitque: si verum est — P. R. (populum Romanum) omnes gentes virtute superarE, quemadmodum omnes constanter loqui solent.

Hannib. II. 2: — ut Hannibalem in suspicionem regi adducerent tamquam ab ipsis corruptUM alia atque antea sentireB.

Correxit: corruptUS — sentireT.

Ibid. III. 2: Hannibal minor quinque et viginti annis [natus] — omnes gentes Hispaniae bello subegit.

Delevit natus ortum, ut equidem suspicor, ex scholio: minus quam quinque et viginti annos natus. Sp. Ligustinus apud Livium XLII. 34: viginti duo stipendia annua in exercitu emerita habeo et maior annis sum quinquaginta.

Hannib. VI. 2: cum hoc — cupivit — bellum componere. — [in] colloquium convenit, conditiones non convenerunt.

Restituit locum in integrum eliminata praepositione.

Hannib. VII. 4: ut enim Romae consules, sic Carthagine quotannis [annui] bini reges creabantur.

Delevit ineptum *annui*. Si quotannis duo novi creabantur, non poterant non esse *annui*.

Hannib. X. 2: dissidebat ab eo Pergamenus rex Eumenes Romanis amicissimus bellumque inter eos gerebatur et mari et terra: quo magis cupiebat eum Hannibal opprimi.

Vitiosam loci compositionem emendavit transponendo: — *amicissimus, quo magis cupiebat eum Hannibal opprimi, bellumque inter eos gerebatur et mari et terra.*

Hannib. XII. 2: patres [conscripti], qui Hannibale vivo numquam se sine insidiis futuros existimarent, legatos in Bithyniam miserunt.

Insulsum et praeter dicendi consuetudinem additum *conscripti* delevit.

Caton. I. 1: hortatu L. Valerii Flacci [quem in consulatu censuraque habuit collegam].

Resecuit *pannum a sciolo assutum* ex cap. II. 1: *consulatum gessit cum L. Valerio Flacco, et post pauca: at Cato censor cum eodem Flacco factus severe praefuit ei potestati.*

Attic. II. 4: ut neque usuram umquam ab iis acceperit neque longius quam dictum esset deberē passus sit.

Pro *deberē* coniecit *deberi*.

Attic. III. 3: illud munus fortunae, quod in ea potissimum urbe natus est, in qua domicilium orbis terrarum esset imperii ut eandem et patriam haberet et domum.

Locum pessime habitum sic redintegravit: — *in qua domicilium esset imperii, ut eandem et ipse patriam haberet et ORBIS TERRARUM DOMINAM.*

Attic. IX. 4: ipsi Fulviae — tanta diligentia officium suum praestitit ut nullum illu stiterit vadimonium sine Attico [sponsor omnium rerum fuerit].

Ultima uncinis inclusit ut praecedentium interpretamentum.

Attic. X. 1: ut Antonius rediit in Italiam nemo non magno in periculo Atticum putabat propter intimam familiaritatem Ciceronis et Bruti.

Una literula mutata rescripsit putabat.

Attic. X. 4: multis hortantibus tamen Attici memor fuit officii.
Emendavit DEHortantibus, quod verum esse sequens TAMEN declarat. Sententia enim manifesto haec est: QUAMQUAM multi dehortabantur TAMEN Attici memor fuit officii.

Attic. XI. 6: hic facit ut vere dictum videatur:

Sui cuique mores fingunt fortunam [hominibus].

Expunxit hominibus, quod post sui CUIQUE inepte additum est. cf. XIX. 1: rerum exemplis lectores docebimus — suos cuique mores plerumque conciliare fortunam.

Attic. XIII. 2: ipsum tectum antiquitus constitutum plus SALIS quam sumtus habebat.

Consentiunt omnes salis esse corruptum. Coniiciunt alius aliud, nihil quod probabile sit. Cum sententia optime congruit quod Halmius reponebat plus LAXITATIS, sed nimium discedit a vestigiis traditae lectionis. Felicius Pluygers restituit plus SPATHI. Domus erat spatiosa magis quam sumtuosa, quales erant aedes antiquitus constitutae.

Attic. XIII 5: suppellex modica [non multa] ut in neutram partem conspici possit.

Apertum glossema resecurit.

Attic. XV. 1: quidquid rogabatur religiose promittebat quod non liberalis sed levis arbitrabatur polliceri quod praestare non posset.

Aperte mendosa haec scriptura est, sed emendandi non est una via. Pluygers reponebat: quod non liberalis sed leve arbitrabatur polliceri quod QUIS praestare non posset. Possis etiam sic corrigere: quod non liberalis HOMINIS sed levis arbitrabatur

cet. aut quod non liberale sed leve arbitrabatur polliceri quod praestare non possis.

Attic. XXII. 2: preces eius taciturna sua obstinatione DEpressit.

Pro DEpressit restituit necessarium REpressit.

In Epistola Corneliae Gracchorum matris ad C. Gracchum editur: *Verbis conceptis deierare ausim praeterquam qui Tiberium Gracchum necarunt neminem inimicum tantum molestiae tantumque laboris quantam te [ob has res] mihi tradidisse: quem oportebat omnium meorum, quos antehac habui liberos partes [eorum] tolerare.*

Locum male habitum ita redintegravit ut expuncto *ob has res scriberet: quem oportebat omnium, quos antehac habui, libero-* RUM *partes tolerare.*

Post pauca ita scribitur: — *praesertim mihi, cui parva pars vitae superest. ne id quidem tam breve spatium potest OPITULARI quin et mihi adversere et rem publicam profliges?*

Felicissime emendavit: *ne id quidem tam breve spatium potes PRAESTOLARI?* adscribens „Sisenna apud Nonium. Suet. Vitell. 7.” *Praestolari* pro *opperiri*, *expectare*, *manere*, περιμένειν, satis notum est.

AD

CICERONIS

RHETORICA.

CICERO de *Inventione* I. 5. 6: *inter officium et finem hoc interest quod in officio quid fieri, in fine quid OFFICIO conveniat consideramus.*

Rectissime Pluygers emendavit: *quid EFFICI conveniat.* Ne

dubites vide quae continuo sequuntur: *ut medici officium dicimus esse curare ad sanandum apposite, finem sanare curatione; item oratoris quid officium et quid finem esse dicamus, intelligemus cum id quod facere debet officium esse dicemus, illud cuius causa facere debet finem appellabimus.*

de Invent. I. 15. 20: exordium est oratio animum auditoris idonee comparans ad reliquam Dictionem; quod eveniet si eum benevolum, attentum, docilem confecerit.

Correxit: — idoneum ad reliquam AUDITIONem.

de Oratore I. § 12: caeterarum artium studia fere recondita atque abditis fontibus hauriuntur, dicendi autem omnis ratio in medio posita communi quodam in usu atque in HOMINUM More et sermone versatur.

Reposuit: atque in OMNIUM Ore — versatur.

de Orat. I. § 16: quis non iure miretur ex omni memoria — tam exiguum oratorum numerum inveniri? — quid enim qui aliud in maxima discentium multitudine — amplissimis [eloquentiae] propositis praemiis esse causae putet nisi rei quandam incredibilem magnitudinem ac difficultatem?

Moleste abundans eloquentiae resecuit.

de Orat. I. § 48: sine quibus ne illa quidem minima [in causis] quisquam recte tueri potest.

Additum in causis, quod cum loci sententia non congruit. expungi iussit.

de Orat. I. § 85: neque ea quae statuerentur in rep. de diu immortalibus, de disciplina iuventutis — usquam in EORUM inveniri libellis.

Coniecit: in RHETORUM — libellis.

de Orat. I. § 116: adest enim fere nemo, quin acutius atque acrius vitia in dicente quam recta videat.

Reposuit vitiosa comparans de optim. gen. § 7: multi viderunt vitiosi nihil apud eos esse.

de Orat. I. § 159: perdiscendum ius civile, cognoscendae leges, percipienda omnis antiquitas, senatoria consuetudo, disciplina reip., iura sociorum, foedera, pactiones, causa imperii [cognoscenda est].

Languidum et supervacuum cognoscenda est delevit.

de Orat. I. § 167: alter plus lege agendo petebat quam quantum lex permiserat — alter iniquum putabat plus secum agi quam quod esset in ACTIONE.

Restituit: quam quod esset in LEGE.

de Orat. I. § 176: cum Marcelli ab liberti filio stirpe, Claudii patricii eiusdem hominis hereditatem gente ad se redisse dicerent, nonne in ea causa fuit [oratoribus] de toto stirpis et gentilitatis iure dicendum?

Sensit oratoribus vitiose abundare.

de Orat. I. § 218: (est) boni oratoris multa auribus accepisse, multa vidisse, multa animo et cogitatione, multa etiam legendo percurrisse, neque ea ut sua possedisse sed ut aliena libasse.

Subtiliter Pluygers animadvertit verum esse: neque ea ut sua possidere sed ut aliena libare. Illa enim ad praeteritum tempus pertinent, haec praesentia sunt et in promptu. Qui multa audivit et multa vidit multarum rerum notitiam habet, sed qui multa possedit iam nihil habet reliquum.

Facile apparet unde sit natus error.

de Orat. I. § 242: — non est difficile oratori — auctorem aliquem invenire; a quo cum amentatas hastas acceperit, ipse eas oratoris lacertis viribusque torquebit.

Iure offendit in oratoris et suspicabatur orationis veram lectionem esse. Sed quod volebat multo melius leniusque restitui poterit scribendo: oratoris lacertis viribusque.

de Orat. II. § 20: num tandem aut locus hic non idoneus videtur, in quo porticus haec ipsa [ubi nunc ambulamus] et palaestra — Graecarum disputationum memoriam quodammodo commovent?

In libris est: *ubi nunc ambulamus, ubi inambulamus, ubi ambulamus*, quae omnia non sunt unius assis et una litura deleri debent, ut Pluygers auctor est.

Satis erat, credo: *porticus haec ipsa*, ἡ σοὰ αὐτῆς.

de Orat. II. § 45: quae natura aut fortuna darentur hominibus in iis rebus se vinci posse aequo animo [pati]; quae ipsi sibi homines parare possent in iis rebus se pati non posse vinci.

Assensu suo comprobavit quod olim conieceram: — *fortuna darent hominibus et expunctio [pati] — in iis rebus se vinci pati non posse.*

Ut dicitur *natura dedit*, ¹⁾ sic *Δ natura datum est*, non *natura*; ὑπὸ τῆς φύσεως non φύσει. *Aequo animo vinci possum est non aegre fero me vinci*, et sic *pati* vitiose abundat.

de Orat. II. § 72: aut docendus is est aut dedocendus aut reprimendus aut incitandus aut omni ratione ad tempus [ad causam] oratione moderandus.

Expunxit *ad causam*, recte quidem, namque id ipsum inest in verbis *ad tempus* id est *ad id quod tempus postulat*.

de Orat. II. § 75: cum Hannibal Karthagine expulsus Ephesum ad Antiochum venisset exul proque eo quod eius nomen erat magna apud omnes gloria invitatus esset ab hospitibus suis ut eum quem dixi si vellet audiret cet.

Non Hannibalis nomen erat magna gloria, sed ipse Hannibal. Itaque optime Pluygers reposuit: *quod eius nomen erat magnum apud omnes expuncto gloria*. cf. *Brut. § 238: huius — maius nomen in patronis fuisset. Orat. § 22: magnum in oratoribus nomen habuerant.*

Rectissime Bake verba: *Carthagine expulsus propter sequens exul insiticia esse iudicavit.*

Mihi quidem vehementer suspecta sunt verba *ad Antiochum*, quoniam Antiochi mentio nihil facit ad rem neque Antiochi

1) cf. Cicero *pro Roscio Amerino* § 48: *si tibi fortuna non dedit ut patre certo nascerere, — natura certe dedit ut humanitatis non parum haberes.*

hospitio Hannibal utebatur, sed habebat alios hospites suos, a quibus ut Phormionem audire vellet invitatus est.

de Orat. II. § 100: quarum rerum negligentia plerasque causas et maxime privatas (sunt enim multo saepe obscuriores) videmus amitti.

Emendavit: *sunt enim multae saepe obscuriores.*

de Orat. II. § 105: nam ET de pecuniis repetundis neganda fere sunt omnia, ET de ambitu raro illud datur ut possis liberalitatem ac benignitatem ab ambitu atque largitione seiungere: de sicariis, de veneficiis, de peculatu inficiari necesse est.

Inserta copula scripsit: — *seiungere ET de sicariis cet.*

de Orat. II. § 162: qui omnes tenuissimas particulas atque omnia [minima] mansa ut nutrices infantibus pueris in os inserant.

Delevit *minima* et sic multo lepidius nutricum comparatione Cicero utitur. *Mansa*, id est in minutissimas partes divisa, non fert additum sibi *minima*, quod ex interpretatione natum est.

de Orat. II. § 193: — ut ex persona mihi ardere oculi hominis [histrionis] viderentur.

Eliminavit *histrionis*. Quis admonitus ferat homo histrio?

de Orat. II. § 241: — ut iis qui audiunt TUM geri illa fierique videantur.

Coniecit *tamquam* (noto compendio scriptum) *geri fierique videantur.*

de Orat. II. § 251: quid enim potest esse tam ridiculum quam sannio est? sed ore, vultu, imitandis moribus, voce, denique corpore ridetur ipso.

Argute admodum coniecit: *corpore ridetur ipso.*

Amici coniecturis unam meam interponere liceat. *de Orat. II. § 252. legitur: obscoenitas non solum non foro digna sed vix convivio liberorum. Quae sunt haec convivia liberorum, ubi ob-*

scoenitas quodam modo ferri possit? Scripsisse Ciceronem arbitror: *sed vix in convivio liberiore*, quemadmodum dicitur *liberius vivere*.

de Orat. II. § 310: tribus rebus OMNES ad nostram sententiam perducimus aut docendo aut conciliando aut permovendo.

Pro omnes substituit homines, qua confusione nihil in libris Mss. tritius.

Si omnes scribitur sententia est eam rem semper oratori succedere, quod secus est.

de Orat. III. § 57: itaque — multo plura quam erat necesse, — curanda sibi esse ac quaerenda et investiganda duxerunt.

Suboluit illi dittographia curanda — quaerenda. Itaque sic rescripsit: *multo plura — quaerenda sibi* (deleto esse) *et investiganda duxerunt.* Curandi verbum a Ciceronis sententia alienum est, qui loquitur de iis qui „a regendis civitatibus totos se ad cognitionem rerum transtulissent” et „in summa facultate varii ac liberi temporis” in quaerendo et investigando toti erant.

de Orat. III. § 79: quid faciet in geometria, qui non didicerit? — aut taceat oportebit aut ne sanus quidem iudicetur.

Probavit suspicionem meam pro iudicetur substituendum esse iudicabitur. Nam iudicetur non potest cum oportebit coniungi.

de Orat. III. § 109: dicunt igitur nunc quidem illi, qui ex particula parva urbis ac loci nomen habent, — olim autem — politici philosophi — vocabantur.

Restituit naturae ordinem et sic sententiam expedivit scribendo: *dicunt igitur illi, qui NUNC QUIDEM — nomen habent, — OLIM AUTEM — vocabantur.* οἱ νῦν μὲν περιπατητικοὶ καλούμενοι, πάλαι δὲ πολιτικοὶ ὀνομαζόμενοι.

In Bruto § 209: cum autem difficile sit in longa oratione non aliquando aliquid ita dicere ut sibi ipse non conveniat, quanto difficilius cavere ne quid dicas quod non conveniat illius orationi, qui ante te dixerit?

Correxit: ut tibi ipse non convenias.

In Oratore § 135: eadem ratio est horum, quae sunt orationis lumina et quodammodo insignia: cum aut duplicantur iteranturque verba aut BREVITER commutata ponuntur aut ab eodem verbo ducitur saepius oratio aut in idem conlucitur aut utrumque.

Sensu cassa haec oratio est: aut breviter commutata ponuntur. Felici acumine repperit veterem lectionem et veram sententiam hanc: aut BIS Leviter commutata, et in sqq. aut in idem concluditur.

Paronomasiam dicit, qualis est in illo: non enim decet hominem genere nobilem mobilem videri. aut: traditam sibi publicorum custodiam sacrorum non honori sed oneri esse existimavit. (Rutil. Lup. pag. 14). aut: praetor iste vel potius praedo sociorum, aut: cui quod libet hoc licet (Aquil. Rom. pag. 170.)

In Oratoriis Partit. § 98: eius generis est aequitas, quae non SIMPLICITER spectatur sed ex comparatione nonnumquam.

Recte supplevit: quae non SEMPER simpliciter spectatur.

De optim. genere orat. § 1: poematis enim tragici, comici, epici, melici etiam ac dithyrambici, quo magis est tractatum a Latinis, suum cuiusque est diversum a reliquis.

Laboranti sententiae ita subvenit ut scriberet: — ac dithyrambici, quod magis est tractatum a (GRAECIS QUAM A) Latinis.

Post pauca correxit: oratorum genera non divido, pro oratorum genere.

AD

CICERONIS ORATIONES.

Pro P. Quinctio.

In § 54: ego pro te nunc hos consulo. — Quaero abs te, C. Aquili, L. Lucili —, quid est quod hac tandem de re vobis possit videri? Profecto si recte vestram bonitatem atque prudentiam

cognovi, non multum me fallit [si consulamini] quid sitis responsuri.

Expunxit ineptum additamentum *si consulamini*, quod addi non poterat postquam dixit *ego nunc hos consulo*. Quaero abs te cet.

In § 55: *viderint, inquit, ista officia viri boni; de me autem ita considerent, non quid habeam, sed quibus rebus invenerim; quaerant et quemadmodum natus et quo pacto educatus sim.*

Haec Pluygers ita restituit: *de me autem ITA considerent UT non quid habeam sed quibus rebus invenerim quaerant, et quemadmodum natus cet.*

Post ITA requiritur UT, quo recepto sua sponte coalescunt quae nunc male divulsa sunt.

In § 71: *accusa ubi ita necesse est. — Non, inquit, nisi tu ante novo modo priore loco dixeris. — Dicendum necessario est. — Praestituendae horae ad arbitrium nostrum.*

Pluygers correxit: *novo more* et supplevit: *DIU dicendum*.

In § 74: *quasi eximio praemio sceleris EXposito.*

Reposuit *praemio* — *PROposito*, ut omnes loquuntur.

In § 83: *si Alfenus — tibi tum satisdaret et iudicium accipere vellet, denique omnia quae postulares facere voluisset, quid ageres?*

Correxit: — *satisdare expuncto vellet*.

In § 97: interpolata verba complura eiecit et ita scripsit: *ipsius Sex. Naevii lacrimans manum prehendit in propinquorum bonis proscribendis exercitatum, obsecravit per fratris sui [mortui] cinerem, per nomen propinquitatis, per ipsius coniugem et liberos, quibus propior P. Quinctio nemo est, ut aliquando [misericordiam caperet] aliquam si non propinquitatis at humanitatis rationem haberet; ut secum [aliquid] integra sua fama qualibet, dummodo tolerabili, conditione transigeret.*

Primum expunxit *mortui*, quo vocabulo quid esse potest

magis superfluum? cf. Sueton. *de clar. rhetor.* 6: *iura per patris matrisque cineres, qui inconditi iacent.*

Deinde aliorum exemplo *misereticordiam caperet* delevit, quae sententiam onerant et verborum compositionem perturbant.

Denique importunum *aliquid* expulit: *ut secum* [aliquid] — *transigeret.*

Ne nunc quidem a iocando temperare potuit scribens: *Naevii manumprehendit in propinquorum bonis proscribendis exercitatum*, sed quia bona non manu proscribuntur, non admodum salsus iocus est. Quanto salsius Aristophanes in *Vespis* vs. 554:

ἐμβάλλει μοι τὴν χεῖρ' ἀπ' αὐτῶν τῶν δημοσίων κεκλοφυῖαν.

Est in *Quinctiana* locus tamquam scopulus multorum naufragiis infamis. Pluygers ut in re desperata locum intentatum reliquit; complures alii infelices admodum correctiones commenti sunt, quas vide apud Halmium. Sunt etiam qui Ciceronem ipsum, non librarios, titubasse opinantur. Si potero, disertissimo Romuli nepotum, qui absurda scribere non solet, immerito male audienti opem feram. Editur in § 49: *cuius bona venierunt — is non modo ex numero vivorum exturbatur, sed si fieri potest infra etiam mortuos amandatur. Etenim mors honesta saepe vitam quoque turpem exornat: vita turpis ne morti quidem honestae locum relinquit.*

Sunt qui serio credunt ita Ciceronem scripsisse alias res agentem neque sensisse se pignantia secum et perabsurda scribere. Esto: fieri potest ut alicui imprudenti excidat aliquid, quod cum sana ratione aut cum rerum natura pugnet, si cuius

ὁ νοῦς παρὼν ἀποδημεῖ.

sed ea res librum in lucem edenti, legenti et relegenti latere non potest, cum praesertim sit eiusmodi ut nos inter legendum risum vix teneamus. Duabus literis cum tenui lineola repetitis Cicero desinet insanire videri. Scripserat: *mors honesta saepe vitam quoque turpem exornat: viTA TĀ* (tam) *turpis ne morti quidem honestae locum relinquit.* Duo distinguit hominum calamitosorum genera. Sunt qui bonis salvis aut ignominia affecti sunt aut iudicio turpi convicti. Hi quia habent unde vivant hoc in miseriis adiumento et solatio sublevantur, quin

etiam morte honesta turpem vitam exornare possunt. Sed longe his calamitosiores illi sunt quorum bona venierunt. § 49: *nam quid homini potest turpius, quid vero miserius aut acerbius usu venire? quod tantum evenire dedecus, quae tanta calamitas inveniri potest?*

Miramur nonnihil Ciceronem tantas in ea re tragoedias cieri, sed scripsit haec adolescens et argumento serviens. Nondum satis est: *cuius bona venierunt — etiam infra mortuos amandatur*, id est eorum vita TAM turpis est ut ne morti quidem honestae locum relinquat. Tumidiora haec quidem sunt et exaggerantis oratio, sed non insanientis et delirantis, ut in vulgata lectione.

Pro Sex. Roscio Amerino.

In § 21. locum pessime habitum ita Pluygers redintegravit: *nomen refertur in tabulas Sexti Roscii, hominis studiosissimi nobilitatis; (BONA VENEUNT;) manceps fit Chrysogonus. tria praedia vel nobilissima Capitoni propria traduntur, — impetum facit, expunctis verbis sqq. [haec bona emuntur duobus millibus nummum] quae male huc irrepserunt ex § 6: bona Sexti Roscii — duobus millibus nummum sese dicit emisse — Chrysogonus.*

Ex ipso sententiae fundo elicuit, fere dixerim expiscatus est, duo verba necessaria *bona veneunt*. Nunc demum omnia ordine procedunt: *refertur in tabulas Roscius; bona veneunt; emit Chrysogonus.*

Proscriptionem continuo sequebatur bonorum venditio, et haec duo coniungi solent ut in § 128: *Opinor esse in lege quam ad diem proscriptiones venditionesque fiant. — Aliquot post menses et homo occisus est et bona venisse dicuntur.*

In § 31: *certum est deliberatumque quae ad causam pertinere arbitror omnia non modo dicere verum etiam libenter [audacter] libereque dicere.*

Delevit *audacter*, quod a Ciceronis persona alienissimum est.

Comparat *Parad. V. § 34: nihil cogitat denique nisi lubenter ac libere.*

Audacter quanto opere a Ciceronis sententia abhorreat ostendit § 104: *multa scelerate, multa audacter, multa improbe fecisti.*

In § 35: *criminis confictionem accusator Erucius suscepit, audaciae partes Roscii sibi poposcerunt, Chrysogonus autem [is qui plurimum potest] potentia pugnat.*

Fatuum et absurdum emblemata et quod verborum concinnitatem corrumpit deleri iussit. Quis enim nisi *potens potentia pugnare potest?*

In § 54: *verum concedo tibi ut ea praetereas quae cum taces nulla esse concedis. illum quidem voluisse exheredare certe tu planum facere debes. Quid ergo affers quare id factum putemus? Vere nihil potes dicere. Finge aliquid saltem commode, ut ne plane videaris — horum virorum talium dignitati illudere.*

Duabus litterulis ex fuga retractis reposuit Ciceronis manum: *SI vere nihil potes dicere, finge aliquid saltem commode.*

In iis, quae praecedunt pro *illum* correxit *illud*.

In § 68: *nisi Turpis adolescentia, nisi omnibus flagitiis vita inquinata*

Repetitis tribus literis correxit: *nisi SIT turpis adolescentia.*

In § 77: *etiam nunc ut ex iis quaeratur ego postulo, hic orat atque obsecrat. Quid facitis? [cur] recusatis.*

Quare *cur* sit inducendum in *Lectt. Tull.* demonstravit. In hoc uno dissentio quod scribit: *illud* recusatis in interrogatione *sit ponendum nec ne non constat.* Non est enim haec interrogatio, sed rei manifestae confirmatio et testificatio: recusabant enim.

In § 83: *accusarem alios potius ex quibus possem crescere.*

Adscripsit *Verr. V. 172: si videar hic — de uno isto voluisse crescere, isto absoluto — de multis mihi crescere licebit.*

In § 96. locum ita constituit: *Roscio Capitoni primum nuntiavit. Cum Ameriae Sex. Roscii domus uxor liberique essent, cum tot propinqui cognatique optime convenientes, qua ratione*

factum est, ut iste — T. Roscio Capitoni potissimum nuntiaret?

Editur: [qua ratione] *Roscio Capitoni primum nuntiavit?*
Cicero primum rem factam esse narrat, deinde causam requirit.

In § 100: *habeo etiam dicere quem contra morem maiorum minorem annis sexaginta de ponte in Tiberim deiecerit. Male olim suspicatus sum in Tiberim esse insiticia, idque Pluygers probavit. Nollem factum. Cicero, qui ne senex quidem a iocis et facetiis temperare poterat, quum crudele facinus narraret hominem de ponte in flumen praecipitem datum, per iocum addidit minorem annis sexaginta, quasi de comitiis et campo ageretur.*

Ut h. l. recte legitur *minorem annis sexaginta*, sic § 38 pro *annos natus maior quadraginta* legendum: *annis [natus] maior quadraginta*. cf. ad Cornelium Nep. pag. 14.

In § 103: *Africanus — si sua res ageretur testimonium non diceret; nam illud in talem virum non audeo dicere: si diceret, non crederetur.*

Correxit: *si diceret, ei non crederetur.*

In § 105: *curat Chrysogonus ut eius bona veneant statim, qui non norat hominem aut rem. At qui ei venit in mentem praedia concupiscere hominis ignoti, quem omnino numquam viderat?*

Haec ita distinguenda esse monet: *Curat — veneant statim. Qui non norat hominem aut rem, qui ei venit in mentem cet.*

In § 109: *venit in decem primis [legatus] in castra Capito. Molestae abundans legatus delevit. Simillimum mendum latet in § 117: novem homines honestissimos eiusdem muneris [legationis] officii mandatorumque socios induxit, decepit, destituit, ubi Pluygers legationis expunxit.*

In § 121: *est quiddam quod occultatur; quod quo studiosius ab ipsis opprimitur et absconditur eo magis eminet et apparet.*

Pro *opprimitur*, quod non est huius loci, emendavit *supprimatur*.

In § 123: *ego sic existimo: qui quaeri velit ex iis quos constat cum caedes facta est adfuisse eum cupere verum invenire.*

Rectissime in *Lectt. Tull.* correxit: *cupere verum inveniri.* Nam qui ipse quaerit cupit verum invenire, qui alios quaerentes adjuvat inveniri verum cupit.

In § 127: *ego haec omnia Chrysogonum fecisse dico, [ut ementiretur], ut malum civem Roscium fuisse fingeret cet.*

Verba *ut ementiretur* spuria esse iudicavit.

In § 128: *profecto aut haec bona in tabulas publicas nulla redierunt — aut si redierunt tabulae publicae corruptae aliqua ratione sunt; nam lege quidem bona venire non potuisse constat.*

Absurda oratio est *bona in tabulas publicas redierunt.* Emen-
davit Pluygers: *aut haec bona in PUBLICUM nulla redierunt, id est nihil de his bonis in aerarium redactum est.*

In § 138: *non laedetur causa nobilitatis. — etenim qui HANC vituperare volunt Chrysogonum tantum posse queruntur.*

Restituit: *qui HANC (id est causam nobilitatis) vituperare volunt.*

In § 139: *quam si retinere volunt ii, qui recuperarunt, in perpetuum poterunt obtinere * * *, SIN has caedes et rapinas — approbabit cet.*

Indicavit lacunam, in qua dixerat Cicero quibus artibus nobilitas recuperatam armis dignitatem perpetuo obtinere posset, quibus opponit: *SIN has caedes cet.*

In § 147: *Caecilia, spectatissima femina, quae cum clarissimum patrem, amplissimos patruos, ornatissimum fratrem haberet, tamen, cum esset mulier, virtute perfecit ut QUANTO honore ipsa ex illorum dignitate afficeretur, non minora illis ornamenta ex sua laude redderet.*

Pluygers correxit: *ut QUANTO QUANTO honore — afficeretur, ut est apud Ciceronem ad Atticum XII. 23 3: de Drusi hortis quanti licuisse tu scribis id ego quoque audieram et, ut opinor,*

heri ad te scripseram, sed QUANTI QUANTI bene emitur quod necesse est. et apud Plautum et Terentium.

In § 148: *si pro patris eius hospitiis et gratia vellent omnes [huius hospites] adesse et auderent libere defendere, satis copiose defenderetur.*

Omnes huius loci difficultates removit expunctis verbis *huius hospites*. Sententia est: si omnes adesse vellent quorum pater hospitio usus est et apud quos gratia floruit. Duo haec sunt genera hominum, et *huius hospites* ad unum tantum genus refertur.

Caeterum cf. § 15: *pater huiusce — gratia atque hospitius florens hominum nobilissimorum.*

Pro Q. Roscio Comoedo.

In § 20: *persona illa lutulenta, impura, invisa, in huius moribus natura vitaeque est expressa; qui quamobrem Roscium similem sui in fraude et malitia existimaret nihil videtur, nisi forte quod praeclare hunc imitari se in persona lenonis animadvertit.*

Restituit Pluygers sententiam scribendo: *quamobrem — existimaret nihil video.*

In § 23: *et illa fuit pecunia immanis, haec parvula, — illa propria, haec in CAUSA et in iudicio collocata.*

Pro causa emendavit controversia, quod compendio scribi solet.

In Q. Caecilium divinatio.

In § 4: *dicebam habere eos actorem Q. Caecilium, qui praesertim quaestor in sua provincia fuisset. Quo ego adiumento sperabam hanc a me posse molestiam demoveri, id mihi erat adversarium maxime.*

Supplevit: — *fuisset. SED quo ego adiumento cet.*

Post pauca § 5. *ita* addidit: (*ITA*) *adductus sum — ut onus huius laboris — suscipiendum putarem.*

In § 6: *si aut hoc a me Siculi non petissent aut mihi cum Siculis causa tantae necessitudinis non intercederet.*

Expuncto *causa* correxit: *tantae necessitudines non intercederENT.*

In § 11: *ad meam fidem, quam habent spectatAM [iam] et cognitam, confugiunt.*

Delevit *importunum iam*, quod unde ortum sit vides.

In § 31: *qualis erit tua ista accusatio, quae — certissimi et maximi criminis non modo SUSPICIONEM, verum etiam MENTIONEM ipsam pertimescat?*

Ex ipsa rei natura *suspicionem* et *mentionem* locum inter se mutare iussit.

In § 46: *cum — coeperit commemorare quaestoris cum praetore necessitudinem constitutam, moreM maiorum, sortis religionem.*

Reposuit de Gronovii coniectura *constitutam moreM maiorum*, et ipse *religionem* in *religione* convertit, ut § 65: *accusavi eum, cui quaestor fueram, quicum me sors consuetudoque maiorum — coniunxerat.*

In § 48: *ac ne is quidem tantum contendet [in dicendo] quantum potest, sed consulet laudi et existimationi tuae et ex eo, quod ipse potest [in dicendo], aliquantum remittet, ut tu tamen aliquid esse videare.*

Duplex fatuum emblemata expulit. Ut demus Ciceronem id semel ponere potuisse, at idem in vicinia iterare non potuit.

In § 56: *ubi hoc quaestori [Caecilio] viro optimo et homini aequissimo nuntiatum est.*

Nihil est puerilius iis, qui talia passim inculcant.

In § 56: *ITA dum pauca mancipia Veneris nomine [Agonis]*

ac religione retinere vult, fortunas omnes libertatemque suam istius iniuria perdidit.

Potuitne nomen *Agonis* magis importuno loco inseri quam inter *nomine ac religione*? Itaque Pluygers *Agonis* delevit cor-
rexitque: ita *ILLA dum pauca* cet.

In § 57: *sed [repente] e vestigio ex homine — factus est Verres.*

Recte expunxit *repente*: non enim necopinato sed statim ad ingenium rediit. Quaesita est ambiguitas in *factus est Verres*, quasi diceret *χοῖρος ἐγένετο*.

In § 68: *hoc timent [homines], hoc laborant, hoc institui atque adeo institutum referri ac renovari moleste ferunt.*

Iure expulit *homines*, non enim *homines* hoc timebant, sed *homines nocentes*, de quibus paullo ante dixit.

In § 72: *a nobis multos obsides habet populus Romanus, quos ut incolumes conservare, tueri, confirmare ac recuperare possimus, omni ratione erit dimicandum.*

Animadvertit hic dittographiam *latere conservare — confir-*
mare, et locum sic constituit: *quos ut incolumes tueri, conser-*
vare, recuperare possimus.

Quid est autem *obsides confirmare*?

In C. Verrem actio prima.

In § 1: *inveteravit enim iam opinio perniciosa reip. — his iudiciis [quae nunc sunt] pecuniosum hominem quamvis sit nocens neminem posse damnari. Nunc in ipso discrimine ordinis iudiciorumque vestrorum — [reus] in iudicium adductus est [C. Verres] homo vita atque factis omnium iam opinione damnatus, pecuniae magnitudine sua spe et praedicatione absolutus.*

Quod olim suaseram ut delerentur *quae nunc sunt — reus — C. Verres*, in eo Pluygers mecum sentit. Facile talibus, quale est *his iudiciis, hoc praetore, his consulibus, hoc senatu, hoc consilio*, adhaeret futilis interpretatio, *quae nunc sunt, qui nunc est et sim.* quasi non id ipsum inesset in *HIS iudiciis*. cf. § 10:

quamobrem se confidat aliquid proficere posse hoc praetore et hoc consilio intelligere non possum. de Oratore III. 2: videndum sibi esse aliud consilium: illo Senatu se remp. gerere non posse.

In § 6: *ego Siciliam totam quinquaginta diebus sic obii ut omnium populorum privatorumQUE LITTERAS iniuriasque cognoscerem.*

Mirifica haec quidem coniunctio est *litteras iniuriasque*. Ingeniose Pluygers repperit. *omnium populorum privatorumque QUERELAS iniuriasque cognoscerem*, adscribens locum ex Oratione pro Flacco § 73: *si hunc habent auctorem Tralliani doloris sui, si hunc custodem litterarum, si hunc testem iniuriae, si hunc auctorem querelarum, remittant spiritus*. Longe tamen usitatior apud Ciceronem est forma *querimonia* quam *querela*, quamobrem fortasse melius reponetur: — *privatorumque QUERIMONIAS iniuriasque*.

In § 11: locum ita constituit: *cuius legatio exitium fuit Asiae totius et Pamphylicae, quibus in provinciis (CUM) multas domos, plurimas urbes, omnia fana depopulatus est, tum [cum in Cn. Dolabellam] scelus illud suum pristinum renovavit —, cum eum, cui legatus et pro quaestore fuisset — oppugnavit ac prodidit.*

In § 26: *dedit enim praerogativam suae voluntatis eiusmodi, ut isti pro praerogativis IAM reddidisse videatur.*

Correxit GRATIAM reddidisse.

In § 33: *quoniam pugnare contra me instituisti non tam ex tua natura quam ex istius tempore et causa [malitiose], necesse est istiusmodi rationi aliquo consilio obsistere.*

Assensus est mihi *malitiose* alicui sciolo deberi. *Malitiose* et Cicerone indignum est et Hortensio. Tecte et urbane dixit idem verbis *ex istius tempore et causa*, ut quae bonis artibus defendi non posset.

In § 38: *cognoscet ex me populus Romanus quid sit quamobrem cum equester ordo iudicaret annos prope quinquaginta continuos in nullo iudice [equite Romano iudicante] ne tenuissima quidem suspicio acceptae pecuniae ob rem iudicandam constituta sit*

Tam manifestum emblemata tamdiu tolerari potuisse! Tandem Pluygers expunxit.

In § 40: *haec omnia me diligenter severeque acturum esse polliceor. Quo me tandem animo fore putatis si quid in hoc ipso iudicio intellexero simili aliqua ratione esse — commissum?*

Expedit sententiam scribendo: *haec omnia si me — polliceor, quo me tandem animo fore putatis? cet.*

In § 41: *si enim iudicia nulla sint tantum unumquemque ablatum [putant] quantum sibi ac liberis suis satis esse arbitretur.*

Transiit in eorum sententiam, qui putant delendum esse censuerunt.

In § 48: *postremo ego — eiusmodi res, ita notas, ita testatas [ita magnas], ita manifestas proferam, ut nemo a vobis et istum absolvatis per gratiam conetur contendere.*

Eiecit ita magnas, quod prorsus a loci sententia alienum est.

In § 51: *id ne accadat tu —, M'. Glabrio, potes providere. — Fac tibi paternae legis [Aciliae] veniat in mentem.*

Perineptum additamentum expungenti mihi calculum adiecit.

ACTIONIS SECUNDAE IN C. VERREM LIBER PRIMUS.

In § 83: *quid? si doceo, si planum facio teste homine nequam verum ad hanc rem tamen idoneo, te ipso, inquam, teste [doceo] te huius circumsessionis tuae causam et culpam in alios transtulisse?*

In libris est *docebo*; Ernesti *doceo* reposuit: aliquanto melius Pluygers *docebo* delevit.

In § 123: *P. Trebonius viros bonos et honestos complures fecit heredes: in iis [fecit] suum libertum.*

Vitiose abundans *fecit* expulit.

In § 146: *quibus de bonis: pupilli, cuius aetatem et solitudinem, etiam si tutores non essent, defendere praetor debuit.*

Tutoribus defendentibus non modo patrias eius fortunas, sed etiam bona tutorum ademisti.

Rectissime supplevit: *TU tutoribus defendentibus.*

In § 158: *eiusmodi subsortitionem homo amentissimus suorum quoque iudicum fore putavit per sodalem suum Q. Curtium, iudicem quaestionis [suae].*

Risum movet *suae* additum. Erat homo *iudex quaestionis*, non *quaestionis C. Verris*, quod absurdum est.

ACTIONIS SECUNDAE IN C. VERREM LIBER SECUNDUS.

In § 1: *multa mihi necessario, iudices, praetermittenda sunt, ut possim [aliquo modo] aliquando de iis rebus, quae meae fidei commissae sunt, dicere.*

Dittographiam sustulit comparans in *Vatin.* § 9: *ut aliquando ad te veniam, de me sit hoc extremum.*

Praeterea *aliquo modo dicere* sensu vacuum est.

In § 10: *fecerunt etiam ut me — prope de vitae meae statu dolore ac lacrimis suis deducerent, ut ego [istum] accusarem.*

Expulit pronomen: sententia est ut ego cuiuspiam accusationem susciperem, ut ego qui defendere solerem ad accusandum descenderem.

In § 14: *vis illa summi imperii tantum potuit apud perpaucos homines cet.*

Servavit Ciceronis sententiam supplendo: *vis illa — ID tantum potuit.*

In § 55: *primo negligere et contemnere [coepit], quod causa prorsus quod disputari posset nihil habebat.*

Pluygers in margine annotavit esse qui *coepit* deletum vellet. Recte ille quidem quisquis est. Saepius ad huiusmodi infinitivos scioli *coepit* aut *coeperunt* adscribunt.

In § 122: *quod Halesini — Romae impetrarant ut apud se*

ne infamia quidem fieri iureret. id pretio ut fieri posset efficit.
 Inseruit: ut fieri posset **EST** efficit.

ACCUSATIONIS IN C. VERRUM LIBER TERTIUS.

In § 3: ex homine clarissimo atque eloquentissimo, L. Crasso, saepe auditum est cum se nullius rei tam poenitere diceret quam quod C. Carbonem unquam in iudicium vocasset. Minus enim liberas omnium rerum voluntates habebat et vitam suam pluribus quam vellet observari oculis arbitrabatur.

Optime emendavit: minus enim liberas omnium rerum voluntates habere **SE** et vitam suam — oculis arbitrari. Non enim ex Ciceronis persona haec dicuntur, sed ex L. Crassi causam cur se tanto opere poeniteret exponentis.

In § 22: Verres quum undique nequissimos homines conquisisset et cum ipse secum sui similes **Duxisset** non parum multos.

Correxit: sui similes **Eduxisset**, quod usitatum in ea re et necessarium verbum est, ut II. 2. § 28: opera danda est ut eos nobiscum educamus, qui nostrae famae — consulant.

In § 23: — ut odor Apronii taeterrimus oris et corporis, quem, ut aiunt, ne bestiae quidem ferre possent, uni isti suavis et iucundus videretur.

Reposuit: ne bestiae quidem ferre possunt.

In § 29: nemo erat — decumanorum, qui grano amplius sibi quam deberetur deberi professus esset. Imo vero [contra] rapiebat quantum a quoque volebat Apronius.

Playgers expulit contra moleste abundans quia idem est quod imo vero.

In § 43: tu innocentior quam Metellus? tu laudis et honoris cupidior? tibi enim consulatus quaerebatur, Metello paternus honos et avitus neglegbatur.

Coniecit: negligitur, quod postulat sententia sed oscitanter ad praecedens quaerebatur accommodatum est.

In § 45 postquam dixerat Metellum ex urbe litteras ad Siciliae civitates misisse anno superiore exeunte addit: *Quanti conventus (Siculorum) ad Marcellos, — quanti ad Cn. Pompeium [tum consulem designatum] — fieri soliti sint quis ignorat?*

Inepte additum *tum consulem designatum* expungi iussit. Quid enim attinebat narrare, Cn. Pompeium, tunc consulem, exeunte anno superiore consulem designatum fuisse? Sub illius anni exitum Pompeius redux ex Hispania erat ad urbem consul designatus expectans triumphum, quem duxit pridie Calendas Ianuarias. cf. Cicero in *Verr.* I. § 45. Vell. Paterc. II. 30.

In § 54: *Nympho — condemnatur. Quanti? fortasse quaeritis. Nulla erat edicti poena certa.*

Supplevit: *NAM nulla erat cet.*

In § 60: *QUID a me amplius dicendum putatis? an id agendum ut [eo celerius] de isto transigamus, quo maturius ad Apronium possimus — pervenire?*

Emendavit: *QUIDQUAMNE a me — putatis an id agendum ut de isto transigamus?*

In § 67: *nolle se negotii quidquam habere dicebat, sed accepta pecunia quam primum aliam civitatem occupare.*

Correxit: *quam primum IN aliam civitatem INCURRERE.*

In § 130: *grave crimen est hoc et vehemens — praetorem socios habere decumanos.*

Coniecit: *praetorem socium habere decumanos.* Praetor enim in decumanorum societatem receptus est, non decumani in Praetoris.

In § 138: *impudentiam singularem! hic postulat se Romae absolvi, qui in sua provincia iudicarit se absolvi nullo modo posse! qui plus existimet apud Lectissimos senatores pecuniam quam apud TRES negotiatores metum valere.*

Supplevit: *apud L (quingenta) lectissimos senatores.*

In § 167: *quibus ex litteris impudentiam feneratoris, quaeso, cognoscite.*

Coniecit: *impudentissimam fenerationem — cognoscite.*

In § 168: *Vettius tuus familiarissimus, Vettius tuus affinis* [cuius sororem habes in matrimonio, tuae uxoris frater], *Vettius frater tui quaestoris.*

Ecquid interest inter: *cuius sororem habes in matrimonio et tuae uxoris frater?* Nihil prorsus. Ecquid causae est cur bis idem aliis verbis dicatur? Plane nihil. Fieri potest ut Cicero alterutrum posuerit, aut *cuius sororem habes in matrimonio*, aut *tuae uxoris frater*. Fieri etiam potest, quae mea est opinio, ut neutrum dixerit. Satis est dixisse fuisse inter eos affinitatem: socer generve fuerit nihil facit ad rem. Praeterea membrorum concinnitas in tali epanaphora a bono scriptore diligenter servari solet.

In § 68: *certe huic homini spes nulla salutis esset, si publicani* [hoc est si equites Romani] *iudicarent.*

Delevit manifestum emblemata. Hoccine Ciceronem iudicibus narrare!

In § 187. bis restituit QUANDO tu pro QUANDOQUE tu.

In § 199: *quibus iniuriis gravissimis tamen illud erat miserum solatium.*

Correxit: *miserum.*

ACCUSATIONIS IN VERREM LIBER QUARTUS.

In § 33: *ita studiosus est huius praeclarae existimationis* [ut putetur in hisce rebus intelligens esse].

Mecum sentit inepte assutum pannum resecari oportere.

In § 62: *erat etiam* [vas vinarium] *ex una gemma pergrandi trulla excavata manubrio aureo.*

Intellexit *vas vinarium* in margine ad *trulla* adscriptum fuisse.

ACCUSATIONIS IN VERREM LIBER QUINTUS.

In § 3: *timeo ne C. Verres propter hanc eximiam virtutem [in re militari] omnia quae fecit impune fecerit.*

Mecum absurdum emblema expulit.

In § 3: *venit enim mihi in mentem, in iudicio M'. Aquilii quantum auctoritatis, quantum momenti oratio M. Antonii habuisse existimata sit: qui, ut erat in dicendo non solum sapiens, sed etiam fortis, causa prope perorata IPSE arripuit [M'. Aquilium] constituitque in conspectu omnium cet.*

Restituit ipsum et M'. Aquilium delevit.

In § 11: *quod commodum est expectate facinus [quam vultis] improbum: vincam tamen expectationem omnium.*

Sensit quam vultis ab aliquo adscriptum esse ad quod commodum est.

In § 13: *atque haec — facta sunt ut homines populares ac nobiles supplicio aut exilio levarentur.*

Correxit: liberarentur ut in § 14: hisce omnibus suppliciis sunt liberati. et in § 18: quo supplicio dominos indemnatos afficiebat, hoc servos damnatos liberabat.

In § 80: *inter eiusmodi viros et mulieres adulta aetate filius versabatur.*

Emendavit: NONDUM adulta aetate. ex § 81: nemo praeter ipsum et praetextatum filium. et § 137: tu inter eiusmodi mulieres praetextatum tuum filium collocavisti.

In § 56: *Netini — te adierunt et eandem suam causam [foederis] esse docuerunt.*

Expunxit inepte additum foederis.

In § 65: *cum omnes, ut mos est, [ut solet fieri] concurrerent. Scilicet erat operae pretium interpretari quid esset ut mos est.*

In § 82: *erat Nice — uxor Cleomeni Syracusani. Hanc [Cleo-*

menes] *vir amabat; verum tamen huius libidini adversari nec poterat nec audebat.*

Quam puerile est talia interponere!

In § 82: *cum vir esset Syracusis uxorem [eius] parum poterat animo soluto ac libero tot in acta dies secum habere.*

Fatum et supervacaneum *eius* interpolatum esse vidit.

In § 108: *Naevius Turpio* — [qui C. Sacerdote praetore iniuriarum damnatus est].

Delevit male repetita ex II. § 22: *petit Naevius Turpio quidam* — C. Sacerdote praetore condemnatus iniuriarum.

In § 111: *hunc scitote fuisse [Heracium] in ea causa, qui propter gravem morbum oculorum tum non navigavit et — Syracusis remanserit.*

Expuncto *Heracium* correxit: *navigavit* et *remanserat*.

In § 112 sq. *Furius capitis damnatus in carcere defensionem causae suae scripserat, ex qua Cicero haec profert: non posse Verrem testes interficiendo [nos] extinguere: graviores apud sapientes iudices se fore ab inferis testem quam si vivus in iudicium produceretur: tum avaritiae solum, [si viveret,] nunc, [cum ita esset necatus,] sceleris, audaciae, crudelitatis testem fore.*

Pluygers in *Lectt. Tull.* auctore Wesenbergo nos expulit et ipse *si viveret* interpolatum esse animadvertit. Deinde post repetitam lectionem sensit eodem modo interpolatum esse: *cum ita esset necatus*, et pro *testes interficiendo extinguere* emendavit: *testem se interficiendo extinguere*. Non de aliis testibus sed de se ipso uno *Furius* dixerat: etiam si me interfecerit ne testimonium dicam, nihil aget: gravior enim apud sapientes iudices ab inferis testis futurus sum.

In § 137: *tui milites in provincia Sicilia frugibus [frumentoque] caruerunt.*

Delevit *frumentoque*; credo quod nihil inter *fruges* et *frumentum* interest et sic perinepte bis idem dicitur.

PRO M. FONTEIO.

In § 4: *deorum hominumque fidem! testis non invenitur in ducenties et tricies sestertio. quam multorum Hominum? sexcentorum amplius.*

Pluygers emendavit: *quam multorum Nominum?* ut est in § 2: *nullum in iis nominibus intertrimenti — vestigium reperietur.*

In § 26: *illi equites Romani — qui nuper in republica iudiciisque maximis floruerunt.*

Correxit: *maxime*, et post pauca: *pecuniam semel atque iterum [ac saepius] invitissimi dare coacti sunt, delevit ac saepius.*

In § 29: *non intelligebat se in testimonio nihil praeter vocem et os [et audaciam] — praestare debere.*

Delevit *et audaciam*, cuius rei notio in praecedenti os continetur.

In § 32: *cum — omnes in Gallia qui sunt socii populi Romani atque amici M. Fonteium incolumem esse cupiant, — vos tamen cum Gallis iurare malitis?*

Coniecit: *vos tamen secundum Gallos iudicare malitis?*

In § 34 expunxit molesta verba *Narbonensium et Massiliensium.*

PRO A. CAECINA.

In § 5: *quo sublato non solum pars aliqua iuris deminuta, sed etiam vis [ea], quae iuri maxime est adversaria, iudicio confirmata esse videatur.*

Sustulit *ea*, quoniam vis omnis iuri adversaria est.

In § 25: *quid ego de hoc teste dicam? — A. Terentius [alius testis] non modo Aebutium, sed etiam se pessimi facinoris arguit.*

Ineptum est credere *alius testis* a Cicerone dictum esse.

In § 27: *cum Aebutius Caecinae malum minaretur [hoc est mortem minaretur].*

Qui hoc pueris narravit suam sibi interpretationem habeto.

In § 30: *verum tamen is testis — cum omnes ante eum dixissent [testes] armatos cum Aebutio fuisse complures, solus dixit non fuisse.*

Rectissime testes expunxit.

In § 47: *cum de iure et legitimis hominum controversiis loquimur et in his rebus vim nominamus, pertenuis vis intelligi debet. Vidi armatos quamvis paucos, [magna] vis est.*

Optime animadvertit *magna* contra loci sententiam esse interpolatum. Sed etiam reliqua pars loci alit vitium. Intelligerem: *cum — vim nominamus ETIAM pertenuis vis VIS est*, ut paullo ante dixit: *omnis enim vis est quae periculo aut decedere nos alicunde cogit aut prohibet accedere.* In *vi* enim non modus aut gradatio spectatur: nam quidquid iuri est adversarium *vis* est.

In § 52: *imperium domesticum nullum erit si servulis hoc nostris concesserimus ut ad verba nobis obediant, non ad id quod ex verbis intelligi possit [obtemperent].*

Mecum sensit *obtemperent* inducendum esse ne falsa oppositionis species nasceretur *obediant — obtemperent*, et sic vera oppositio *ad verba — ad id quod ex verbis intelligi possit minus emineret.*

DE IMPERIO CN. POMPEII.

In § 44: *ab eodem Cn. Pompeio — exempla sumantur: qui quo die a vobis maritimo bello praepositus est [imperator] tanta repente vilitas annonae — consecuta est.*

Expulit scholium *imperator.*

In § 52: *quid igitur ait Hortensius? si uni omnia tribuenda sint, dignissimum esse Pompeium, sed ad unum [tamen] omnia deferri non oportere.*

Tamen cum loci sententia non congruens delendum censuit.

In § 55: *non modo provinciis atque oris Italiae maritimis ac*

portibus nostris, sed etiam Appia iam via carebamus: et iis temporibus non pudebat magistratus populi Romani in hunc ipsum locum escendere CUM EUM nobis maiores nostri exuviis nauticis et classium spoliis ornatum reliquissent.

Emendavit: — *escendere QUEM nobis maiores nostri cet.*

Sed latet in hoc loco aliud vitium aliquanto gravius. E verbis: *NON pudebat magistratus populi Romani in hunc ipsum locum escendere* eximenda est negatio. Quo tempore Romani nullo loco praedonibus pares erant pudorem incutiebant Rostra veterum victoriarum navalium monumentum.

In § 61: *quid tam novum quam adolescentulum privatum exercitum difficili rei publicae tempore conficere? confecit: huic praeesse? praefuit: rem [optime] ductu suo genere? gessit.*

Sensit Pluygers *optime* additum in loci sententiam non quadrare. Non hoc erat novum adolescentem privatum victorias reportare, sed *suo ductu auspicioque* perinde ac si legem curiatam de imperio suo haberet rem gerere. Itaque uno verbo respondet: *gessit*, non *praeclare* aut *feliciter* aut *optime gessit*.

PRO A. CLUENTIO.

In § 5: *denique illa definitio iudiciorum aequorum, quae nobis a maioribus tradita est, retineatur: ut [in iudiciis] et sine invidia culpa plectatur et sine culpa invidia ponatur.*

Sensit in iudiciis esse interpolatum.

In § 6: *non modo auctoritatem sed etiam nomen iudicum amittimus nisi hic ex ipsis causis iudicabimus [si ad causas iudicia iam facta domo deferemus].*

Deprehendit Scholium. Manifesto bis idem dicitur idque sine ulla probabili ratione. Neque bene composita sunt NISI et SI.

In § 14: *nubit — nullis auspiciis, nullis auctoribus, funestis omnibus [omnium].*

Nulla modo *omnium* suum locum obtinere poterit.

In § 15: *O audaciam singularem! nonne timuisse si minus vim*

deorum hominumque famam, at illam ipsam noctem facesque illas nuptiales.

Recte iudicavit in hac sententiae forma NONNE locum non habere, et NON esse unice verum. Terentius in Phormione II. 12:

*non simultatem meam
revereri saltem! non pudere!*

Vera lectio: NON *timuisse* servata est etiam a Quintiliano IV. 2. 105.

In § 32: *ceteri non videntur in singulis hominibus multa par-ricidia suscipere posse: Oppianicus inventus est qui in uno corpore plures necaret.*

Restituit id quod in tali oppositione usurpari solet: *Oppianicus UNUS inventus est.*

In § 36: *longum est dicere [mihi] praesertim ad alia properanti.*
Codices *dicere mihi* aut *mihi dicere*. Melius Pluygers inutile pronomen sustulit.

In § 37: *Asuvius — quasi in hortulos [iret] in arenarias quasdam extra portam Esquilinam perductus occiditur.*

Pluygers admonet *iret* esse insiticium et delendum. Video Mommsenio idem in mentem venisse; sine dubio recte uterque vidit. Asuvius enim ab iis qui simulabant se in hortulos ire, ubi meretriculae sedebant, in locum ad caedem faciendam idoneum perductus est.

In § 50: *accusabat autem ille quidem Scamandrum verbis tribus [VENENUM ESSE DEPREHENSUM]: omnia tela totius accusationis in Oppianicum coniiciebantur.*

Lucem ac salutem huic loco Pluygers attulit qui primus vidit quo sensu *verbis tribus* esset accipiendum. Adscripsit enim Plauti locum in *Milite Glorioso* vs. 1019:

cedo te mihi solae solum.

B. *brevin an longinquo sermoni?* A. *tribus verbis.*

Cicero dixerat accusatorem in Scamandrum *pauca negligenter* dixisse et omnia accusationis tela in Oppianicum coniecisse. Supervenit magistellus qui credebat *verbis tribus* proprie esse

accipiendum et *tria verba* quae essent quaerere coepit. Non poterat supplere DO, DICO, ADDICO, sed tandem de suo finxit *verbis tribus* VENENUM ESSE DEPREHENSUM. I nunc atque haec interpretare!

In § 51: *collegi me aliquando et ita constitui, fortiter esse agendum: illi aetati, qua tum eram, solere laudi dari etiam [si] in minus firmis causis hominum periculis non defuissem.*

Vitiosam verborum compositionem expedit scribendo: *etiam in minus firmis causis — non defuissem.*

In § 58: *erigebat animum -- Oppianicus; gaudebat ipse Fabricius: non intelligebat animos iudicum non illius eloquentia, sed defensionis impudentia commoveri.*

Correxit: *non intelligebant*, quoniam de utroque dicitur.

In § 59: *accusatus est apud eos, qui Scamandrum ministrum [Oppianici], C. Fabricium conscium maleficii condemnarant.*

Rectissime delevit *Oppianici*. Cicero enim Scamandrum non *Oppianici*, sed *maleficii ministrum* appellavit.

In § 73: *ἐν παρόδῳ* meam ipsius suspicionem proferam. Editur: *manarat sermo in consilio pecuniae quandam mentionem [inter iudices] esse versatam.* Idem est *in consilio* et *inter iudices*, ut *apud consilium* et *apud iudices*. Praeterea *in consilio* cum *manarat* coniungi non potest, sed cum *esse versatam*. His de causis *inter iudices* delendum esse arbitror.

In § 79: *itaque confiteor — summam illi iudicio invidiam infamiamque esse conflata: atque in hanc flammam recentem tum C. Iunium — esse iniectum [memini] et illum — de civitate esse sublatum.*

Tolli iussit *memini* a sciolo ad fulciendam sententiam suppositum sine ulla necessitate nam zeugma est. Si aliquo novo verbo opus fuisset quodlibet verbum dicendi melius esset quam *memini*.

In § 120: *si quem Cn. Lentuli aut L. Gellii libertus furti condemnarit, is — numquam ullam honestatis suae partem recupe-*

rabit: quos autem ipsi L. Gellius et Cn. Lentulus [duo censores] — notaverunt, ii — in Senatum redierunt.

Primum correxit ipsi *L. Gellius et Cn. Lentulus*, deinde unum omnium stultissimum emblema *duo censores* expulit. Quid enim stultius quam Ciceronem narrare iudicibus *L. Gellium et Cn. Lentulum censores* fuisse. Notissima omnibus erant haec Censorum nomina, ut qui primi post restitutam Censuram facti essent.

In § 123: *videte [quid agatis] ne in unumquemque nostrum censoribus in posterum potestatem regiam permittatis.*

Deleto quid agatis compositionis vitium sanavit.

In § 131: *iam id ipsum quantae divinationis est scire innocentem fuisse reum — cum homines sapientissimi [iudices], ut nihil dicam de iis qui condemnarunt, causa cognita sibi dixerint non liquere.*

Etiam eos qui lapides et saxa concoquunt et etiam ineptissima additamenta aequis animis ferunt intellecturos arbitror *iudices* interpolatum esse.

In § 159: *est enim sapientis iudicis — non solum sibi potestatem datam, verum etiam fidem habitam esse meminisse: posse quem oderit absolvere, quem non oderit condemnare, et semper non quid ipse velit, sed quid lex et religio cogat* COGITARE.

Sensit cogitare vitiosum esse proque eo loci sententiam postulare ut IUDICARE restituatur.

In § 166: *Oppianico — venenum Habiti consilio paratum: id cum daretur in mulso Balbutium quendam eius familiarem interceptisse [bibisse] statimque esse mortuum.*

Animadvertit bibisse sciolo deberi.

(continuabitur).

C. G. COBET.

AD

PLATONIS

PROTAGORAM.

(*Continuantur ex pag. 344*).

Pag. 350. *d*: οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν δυνατώτεροί εἰσιν τῶν μὴ ἐπισαμένων [παλαίειν]. Moleste repetitum παλαίειν vexat aurem.

Post pauca pag 351. *a*: τὸ μὲν καὶ ἀπ' ἐπιστήμης γίγνεσθαι [τὴν δύναμιν] καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ. Supervacuum τὴν δύναμιν a sciolo interpolatum esse declarat absurda sedes.

Pag. 352. *a*: θεασάμενος ὅτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φῆς, δέομαί τι εἰπεῖν, imo vero Ἐπειπεῖν, *addere dictis*.

Pag. 353. *c*: τί οὖν φατὲ τοῦτο εἶναι ὃ ἡμεῖς ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἔλέγομεν; Requiro praesens λέγομεν, non nunc tantum sed semper. cf. pag. 353. *a*: τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶσθαι. et pag. 354. *a*: τί ἐστὶν ποτε τοῦτο ὃ ὑμεῖς καλεῖτε τῶν ἡδονῶν ἥττω εἶναι;

Pag. 355. *b*: ὡς δὲ ταῦτα γελοῖά ἐστιν κατάδηλον ἔσαι εἰὰν μὴ πολλοῖς ὀνόμασι χρώμεθα ἌΡΑ. Quid sibi vult ἄρα in tali loco? Nihil prorsus. Mutata una literula scribe: χρώμεθα ἌΜΑ. Hoc enim ipsum multis nominibus SIMUL uti locus postulat.

Pag. 357. *e*: τοῦτ' ἐστὶν τὸ ἡδονῆς ἥττω εἶναι ἀμαθία ἢ μεγίστη· ἥς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ἰατρὸς εἶναι καὶ Πρόδικος καὶ Ἰππίας· ὑμεῖς δὲ διὰ τὸ οἶεσθαι ἄλλο τι ἢ ἀμαθίαν εἶναι οὔτε αὐτοὶ * * * οὔτε τοὺς ὑμετέρους παῖδας παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε [τοὺς σοφιστάς] πέμπετε ὥς οὐ διδακτοῦ ὄντος. Manifestum est post οὔτε αὐτοὶ lacunam esse. Itaque Madvigius supplebat οὔτε αὐτοὶ (ἴτε), quod ut recte dictum sit sequentia verba sic erunt conformanda: οὔτε αὐτοὶ (ἴτε) παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε οὔτε τοὺς ὑμετέρους παῖδας πέμπετε. Sic etiam melius apparet recte Naberum τοὺς σοφιστάς delevisse. Nempe non tantum ea verba inepte abundant post: ἥς Πρωταγόρας ὅδε φησὶν ἰατρὸς εἶναι καὶ Πρόδικος καὶ Ἰππίας, sed non est omnino urbanitatis Atticae aliquem praesentem σοφιστήν appellare, quod non multum a convicio distat. cf. pag. 312. *a*, ubi Socrati dicenti: οὐκ ἂν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς Ἕλληνας σαυτὸν σοφιστήν παρέχων; Hippocrates respondet: νῆ τὸν Δία, εἵπερ γε ἂν διανοοῦμαι χρὴ λέγειν.

Superest etiam aliud vitium in verbis: παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους. Scribebatur τοῦ et legendum esse τούτου διδασκάλους declarant ultima verba ὥς οὐ διδακτοῦ ὄντος.

Pag. 358. *a*: ὑπερφυῶς ἐδόκει ἅπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. Plato, ut solet, dixerat: ὑπερφυῶς ἐδόκει ἅπασιν ὧς ἀληθῆ εἶναι, ut in *Phaedone* pag. 66. *a*: ὑπερφυῶς, ἔφη ὁ Σιμίας, ὥς ἀληθῆ λέγεις. et pag. 95. *a*: τουτονὶ τὸν λόγον — θαυμαστῶς μοι εἶπες ὥς παρὰ δόξαν. et aliis locis.

Pag. 358 *d*: ἐδόκει Πρωταγόρα μὲν καὶ Ἰππία δέος τε καὶ φόβος εἶναι ΤΟΥΤΟ, Προδίκῳ δὲ δέος, φόβος δ' οὐ. Corrige: εἶναι ΤΑΥΤΟ (ταὐτὸ) idem esse, et inserta particula scribe: δέος ΜΕΝ, φόβος δ' οὐ.

Pag. 359 *c*: μέμνησαι, ὦ Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; *teneſne memoria te haec respondiſſe?* Itaque ἀποκρινόμενος verum est.

Pag. 360. *e*: Φιλονικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον. Editor: „πρὸς τὸ ἐμὲ *scribendum videtur.*”

Verissimum id esse declarat locus *de Rep.* pag. 338. *a*: προσποιεῖτο δὲ φιλονικεῖν πρὸς τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον.

Pag. 361. *d*: μετὰ σοῦ ἂν ἦδιστα ταῦτα συνδιασκοποῖην. Haec sola genuina et Attica forma est σκοποῖην, διασκοποῖην. Prima persona in talibus sine labe in Codd. servata est ἀγανακτοῖην, φιλονικοῖην, ζώην, ἐώην, ἐρώην. ἐρωτώην, sed in secunda tertiaque passim comparent formae vitiosae et veteribus inauditae δοκοῖς — δοκοῖ, ζητοῖς — ζητοῖ, διοικοῖς — διοικοῖ similesque sexcentae, quae nullius dialecti sunt et τοῦ πονηροῦ κόμματος. Iones enim constanter dicebant νοσέοιμι, Athenienses νοσοῖην, Tragici forma ex duabus dialectis mixta νοσοῖμι, ut apud Aeschylum in *Prometheo* 1014.

νοσοῖμ' ἂν εἰ νόσημα τοὺς ἐχθροὺς συγεῖν.

Mirabitur fortasse aliquis qui factum sit ut formae manifesto mendosae in omnibus Platonis scriptis sexcenties legantur, et tangere non audebit quae omnium librorum consensu firmiter stabilitae esse videantur. Nempe LECTIONES CODICUM PENDENT AB OPINIONIBUS GRAMMATICORUM, qui quum olim docti et acuti fuissent, in decrepita Graecia supra quam credi potest indocti, imperiti, leves et futiles in communi omnium senio facti sunt. Imbiberunt igitur homunciones nihili ex consuetudine vulgi hanc falsam opinionem, ut crederent δοκοῖην, δοκοῖς, δοκοῖ et ζητοῖην ζητοῖς, ζητοῖ et σκοποῖην σκοποῖς σκοποῖ et similia omnia perinde bene dici, easque formas, sicubi veteris linguae indicia superessent, suo Marte reponebant, unde factum est ut apud Platonem locis innumeris ea legantur quae Plato scribere numquam potuerit.

In Codicibus Latinis multo etiam gravius ea labes grassata est, quum erudituli homines toti in quaestiunculis orthographicis ex aequalium opinionibus textum veterum scriptorum constituerent. Sunt autem librarii Latini tam obtusi et inepti ut prae iis Graecorum scribae pene sapere videantur, ita nihil sciunt, nihil intelligunt. Excussi nuper Codicum Cornelii Nepotis scripturas. Difficile est eorum insaniam non ridere qui in *Cimone* IV. 2. scripserunt: *cena ei* QUO QUEREBATUR, pro COQUEBATUR, et in *Attici* vita II. 1: *pater* MATRE praedecessit pro *pater* MATURE decessit, et his similia portenta et monstra verborum in quavis

pagina reperias. Ex omnibus unum eligam. Difficile erat oculis discernere utrum *cl* an *d* esset scriptum. Iam vide quid isti designaverint. Pag. 10. 10 (Halmii) dederunt *themistodes*, 10. 13 *neodes*, 20. 8. *clementi* pro *dementi*. 28. 7. *androdides*, 32. 7. *philodes*, 55. 31. *mandrodem*, 62. 29. *menedidem*, et in optimo Codice pag. 47. 5. *adcluxit* pro *adduxit*. et quod omnium stultissimum est pag. 73. 29. pro *ab regibus et dynastis* stipes dedit *et clynastis*. Apud Scholiastam Bobiensem ad Ciceronem *pro Sestio* cap. 68. scriptum est de Hannibale: *primo se ACLANTIODUM contulit*, pro *ad antiochum*. Quid his hominibus facias? et quid facias lectionibus tam absurdis? Omnes unius aestimemus assis ac desinamus aliquando his nugis editiones nostras onerare, et prope dixerim maculare, et cordatis iuvenibus taedium et nauseam creare, non ad criticam artem exercendam eos acuere.

Praeterea opiniones grammaticorum non sunt stabiles, sed ut est humanum genus *Φιλόκαινον* aliae formae aliis temporibus sunt in honore. Eximium est de hac re testimonium Quintiliani I. O. I. 5. 19: *si H litera est, non nota; cuius quidem ratio mutata cum temporibus est saepius. Parcissime ea veteres usi etiam in vocalibus cum OEDOS IRCOSQUE dicebant. Diu deinde servatum ne consonantibus aspirarent ut in GRACCIS et TRIUMPIS. Erupit brevi tempore nimius usus, ut CHORONAE, CHENTURIONES, praeCHONES adhuc quibusdam inscriptionibus mancant: qua de re Catulli nobile epigramma est.*

Ut literae H additae aut omissae ratio *cum temporibus mutata est*, sic saepius idem in aliis sexcentis usu venit, quorum forma non est stabilis sed pro temporibus diversa ¹⁾. Romani quia suo apte ingenio erant inepti antiquitatis admiratores, factum est ut lubentissime priscas et cascadas formas venarentur. Notum est Martialis epigramma:

attonitusque legis TERRAI FRUGIFERAI

Ennius et quidquid Pacuviusque vomunt.

Sic iudicabant poëtae et quidquid erat hominum elegantiorum:

1) Quintil. I. O. I. 7. 11: *verum orthographia quoque consuetudini servit ideoque saepe mutata est.* et § 26: *nostri praeceptores CERUUM SERUUMQUE U et O literis scripserunt — nunc U gemina scribuntur.* et § 27: *illud nunc melius quod CUI tribus litteris enotamus: in quo PUERIS NOBIS ad pinguem sane sonum QU et OI utebantur.*

Grammatici contra, quorum ingenium optime ex Gellio cognoscitur, haec omnia habebant in deliciis et exosculabantur, unde in scripta aureae aetatis ista irrepserunt. Rothius in editione Nepotis pag. 221 commemorat Haenelii Codicem, in quo „QUOM, QUOI, QUOIUS, QUUR, ADFERRE, ADCERSERE *alia id genus obsoleta scriba PROCUDIT vel potius in exemplari paulo antiquiore inventa recepit.*” Manavit hic liber, ut probabilis est Rothii coniectura pag. 215. ex Codice Vaticano, in quo subscriptum est: *quia more maiorum, hoc est priscorum, scripsit, lectores scholasticos orat ne quid impingant aut ascribant. Nam illi QUOM pro CUM, QUUR pro CUR, QUOI pro CUI scribebant.* Bonum factum quod hae sordes non sunt in textum receptae. Quis credat Nepotem in vita Attici II. 2. scripsisse: *adolefcentem Marium — iuvit opibus suis QUOIUS fugam pecunia sublevavit?* Nemo hercle. Sed Catulli urbanorum omnium lepidissimi vicem doleo, qui nunc Criticorum vitio squalidae antiquitatis sordibus obsitus circumambulat.

In optimo omnium Codice Oxoniensi in Epigrammate XVII stipes dedit:

oculo inaque cupis ponte ledere longo.

unde nunc Catullus dixisse putatur:

O CULONIA, quae cupis ponte LORDERE longo.

Quam rideret Catullus si haec legere posset! *Ludere* apud eum est perpetuum, etiam in hoc ipso carmine legitur vs. 17:

ludere hanc sinit ut lubet.

sed semel maluit ἀρχαῖκῶς dicere *loedere*, si quid falsis testibus lubet credere.

Quoi et quorus in Nepote non ferimus et aequo animo apud Catullum legimus:

QUOI dono lepidum novum libellum?

quum alibi ita loquitur ut omnium consuetudo ferebat VIII. 16.

quis nunc te adibit? CUI videberis bella?

quem basiabis? CUI labella mordebis?

Quam fatuum est scribere:

O CULONIA, quae cupis —.

et post paucos versus:

munus hoc mihi maximi da, colonia, risus.

ubi *culonus* Latinum esse constabit pro *colonus*, tum demum

culonia ferri poterit. Nunc quidem satis apparet stultum scribam quum ob oculos haberet

OC*LONIAQUE CUPIS

visum esse sibi OCULO videre. Deinde errare pergens pro NIAQUE substituit INAEQUE, et sic per totum librum portenta verborum lepidio poëtae obtrudit, quae ita sunt procuranda ut vocabulorum formae aut noviciae aut ex remota antiquitate recoctae ad aureae aetatis usum et consuetudinem revocentur. Fuit qui in carmine IV. 27

gemelle Castor et gemelle Castoris.

quia in libris est GEMELLE CASTRUM coniecit fortasse antiquitus CASTUR fuisse, quod ne antiquarius quidem pro suo agnosceret, nedum unus omnium salsissimus poëtarum et osor acerrimus ruris et inficetiarum.

Est operae pretium de hac omni re cognoscere sanum ac sobrium iudicium Ernestii, quo nemo illis temporibus vivebat magis Φιλόκλος (laudatum a Bakio in *Bibliotheca Critica nova* III. pag. 227): *multa sunt*, inquit, *in Mss. optimis ab antiquariis librariis invecta: sicut in Ms. Guelf. semper est QUOI, QUOIUS et alia; quae etiam interdum viri docti ediderunt. Quae si statim in textum inferentur, quid fiet tandem?* quibus Bakius, et ipse Φιλόκλος si quis alius, haec subiungit: *Neque tamen is sum, qui exiguam huius rei in Codicibus vetustissimis quibusque auctoritatem esse credam: sed multo esset maior iis habenda fides nisi innumeris locis turpiter inquinata eorum scriptura erat, aut nisi in ipsis iis quae obtruduntur nobis nullo modo sibi constabant, aut denique nisi, si vel diligentissime summaque constantia scripti exstarent, illius tantum aevi rationem modumque exhibebant quo scripti sunt, minime cum Tulliana aut Augustea aetate confundendi.*

Meminimus haec legentes omnes Bakii discipuli et amici Bakium, ut Socratem et Scipionem Aemilianum, εἶπῶναι fuisse. Non exiguam huius rei in Codicibus antiquissimis auctoritatem esse concedit sed cur iis nihil sit credendum luculenter demonstrat.

Nihil addam praeter locum Servii, (laudatum a Rinckio in Proleg. ad Aemilium Probum pag. XXXVII) ad Virgil. *Aen.* I. 616.

immanibus adplicat oris.

ADPLICAT: *secundum* PRAESENTEM USUM *per* D *prima syllaba scribitur: secundum* ANTIQUAM *autem* ORTHOGRAPHIAM, *quae praepositionum ultimam literam consonam in vicinam mutabat, per* P.

Sed, ut redeam unde huc digressus sum, in aestimandis Codicum scripturis sive Graecorum sive Latinorum diligenter est ubique animadvertendum quae formae ipsius scriptoris sint et quae contra ex falsa Grammaticorum opinione refictae. Itaque si constat *δοκοῖς*, *δοκοῖ* et similia omnia vivo Platone fuisse inusitata et inaudita, non debet nos multitudo locorum ab emendatione detertere, quoniam hi loci de industria reficti omnes perinde vitiosi sunt.

Alia causa huic prorsus contraria magnam discrepantium scripturarum copiam peperit. Ab iis qui veras lectiones opinionis errore depravabant toto coelo diversi sunt qui Codicum vitia corrigendo tollere conabantur. Non erant hi docti admodum neque acuti nec multum iudicio valebant, sed quia inter legendum hoc agebant et linguae veteris non erant ignari per multa pusilla menda minutis correctiunculis sustulerunt.

Non esse difficillimum has emendatiunculas a testimoniis meliorum et antiquiorum librorum discernere ex duobus optimis Codicibus Oxoniensi et Veneto, quos Editor in textu constituendo pro fundamento habuit, ostendere iuvat.

Antiquissimus omnium et fidelissimus testis est Oxoniensis sive Bodleianus, ex quo olim credebam quidquid esset ubique apographorum manasse, sed haec me opinio fefellit. Est enim pag. 54. 27 (Schanz) lacuna: ΠΕΡΙ ΟΥΠΕΡ (καὶ ἐπισήμονα, περὶ καθαρίσεως. ἢ γάρ; ναί. εἶεν· ὁ δὲ δὴ σοφιστὴς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν; ἢ δῆλον ὅτι ΠΕΡΙ ΟΥΠΕΡ) καὶ ἐπίσταται. Repetitum in vicinia περὶ οὐπερ scribam in errorem induxit, quo factum est ut media omnia interirent, quae in Veneto Codice integra supersunt.

Fieri igitur non potest ut e Bodleiano (B) Venetus (T) sit descriptus, sed uterque liber ex uno eodemque fonte derivatus est. Bodleianus nullum correctorem nactus sed religiose ab indocto librario descriptus scatet vitiis erroribusque, quorum pars in Veneto correcta legitur non ex auctoritate libri veteris

sed de Graeci lectoris coniectura ut plurimum non infelici, ut haec tabella indicabit:

B.	T.
lectio vitiosa	vera lectio
pag. Schanz.	
54. 14 σοφισῶν	σοφῶν
54. 25 ἡ ἀποκρίσεως	ἡ ἀπόκρισις
54. 27 δ' εἵπου	δήπου
55. 8 παρακαλεῖς	παρεκάλεις
55. 20 διηλεξαι	διείλεξαι
55. 26 μάθησιν	μαθήμασιν
55. 30 οὗτοί ποί	οὗτοί που
57. 20 μαθημάτων	μαθητῶν
57. 24 κήλων	κηλῶν
60. 20 εἰ μὴ	εἰμὶ
61. 27 ἐπίδοσιν	ἐπιδώσειν
62. 24 ἀρίφρονος	ἀερίφρονος
62. 31 μαθήματα	μαθητὰ
64. 14 νεῖμαι	νέμει
65. 1 ἀλλήλοισ	ἄλλοις
65. 7 διακοσμητὸν	δὴ ἀκόσμητον
65. 12 παρῇ	παρῆν
65. 14 σχόμενος	ἐχόμενος
66. 5 ἀθροίσειεν	ἀθροισθεῖεν
66. 22 κτίνειν	κτείνειν
67. 12 ἐάν τε ὥσιν ἐάν τε μή	ἐὰν μήτε ὥσιν ἐὰν μή
68. 14 κολάζει	κολάζειν
68. 20 οἷσ οἱ	οἱ σοὶ
69. 1 σοί	σὺ (et sic passim vid. pag. 77. 27 in nota.)
70. 7 συνοίσειν	συνήσειν
70. 19 ἡ μετέωροι	ἡμερώτεροι
70. 29 προιέτατα	πρωιαίτατα
71. 9 ὀνόματι	ὄνομα τῇ
72. 10 παιδιὰ	παιδεία
74. 3 ἀποτίνει	ἀποτείνει
75. 37 ἀγανακτήσαιμεν	ἀγανακτήσαιμ' ἂν
77. 5 ὅτω οὐ	ὅτῳ οὐν

79. 13	συμβαίνειν	συμβαίνει
82. 11	δέοι	δέου
84. 27	φήσεται	φήσετε
89. 20	ἀσκήσειν τὴν σοφίαν	τὴν σοφίαν om.
89. 32	κρήτης	κρήτες
91. 34	ἀνθρώπιον	ἀνθρώπειον
93. 12	κεν ἐαν	κενεαν
96. 26	ᾧσε μοι	ᾧσ γ' ἐμοὶ
98. 1	ὑπὸ λόγων	ὑπόλογον
103. 4	φαρμάκων	φαρμακειῶν
103. 20	λέγεται	λέγετε
104. 23	εἰρήσεται	εἰρήσεται
105. 26	πρακτέα	οὐ πρακτέα
106. 10	δηλώσασ	δηλώσασα
110. 9	διαφεροῦμεν	διαφθεροῦμεν.

Vides quam caute et pedetentim traditam lectionem lenissimis correctiunculis expediverit. Plerique hi errores tralatici sunt et notissimi omnibus qui Graecos Codices triverunt. Non est, opinor, opus testimonio librorum ut pro διαφεροῦμεν, quod nihil est, διαφθεροῦμεν restituatur. Quam saepe haec inter se confundi compluribus exemplis ostendimus, similiterque μαθητῶν — μαθημάτων — μάθησιν, et reliqua tantum non omnia. Emendatiunculae de genere hoc saepius et in reliquis apographis inveniuntur. Pag. 309b consentiunt B et T in mendosa lectione: ἄρτι ἀπ' ἐκείνου Ἄρχομαι. Correxit nescio quis in libro Vindobonensi Ἐρχομαι. Recte ille quidem, sed quis talia non primo obtutu emendet?

Eiusdemmodi sunt

pag. 55. 15	ὀρθριος	pro ὀρθριον
57. 17	ἕτερος	ἐταῖρος
62. 1	ἐπιδώσει	ἐπιδώσοι
74. 7	αὐτὸ δηλοῖ	αὐτὰ δηλοῖ
79. 34	οἶδ' ἃ	οἶδα
82. 30	ἐγγυῶμαι	ἐγγυῶ καὶ
102. 8	τί	ἔτι
105. 4	λέγετε	λέγεται
109. 7	γνώσεσθαι	γνώσεσθε
109. 20	δεινὰ	δειλὰ
110. 4	φῆσ εἰς	φῆσεισ

Haec enim omnia et his similia plurima unusquisque qui hoc agat et vel mediocriter Graece sciat nullo negotio restituet in integrum.

Itaque in ponderanda fide librorum cavendum maxime est ne quem librum bonum et utilem esse credamus propterea quod bonas et veras lectiones complusculas solus servavit; nam si constabit eas esse ab acuto lectore excogitatas, ipsae in eodem honore habendae sunt quo Criticorum post renatas litteras emendationes, sed liber ipse pro inutili abiiciendus erit.

Si mei res esset arbitrii et Platonis *Protagoram* mihi edere liceret, primum omnium BODLEIANI scripturas omnes cum pulvisculo colligerem, idque ab Editore tanta cura et diligentia perfectum est ut nihil addi aut corrigi possit. Deinde omnes omnium apographorum (non excepto Codice Veneto) lectiones abiicerem, et solas probabiles coniecturas exciperem, et sic me melius de Platone meritum esse existimarem, quam si scripturas nullum omnino usum habituras quam plurimas congestissem.

C. G. COBET.

APOLLODORUS.

in *Biblioth.* I. 9. 24, οἱ δὲ διασχεθέντες ἄλλος ἄλλαχοῦ ζήτησιν ἐποιοῦντο. Non est Graecum διασχεθέντες. Emenda: διασχΙCθέντες.

In *Biblioth.* I, 9. 25: ὁ δὲ εἶπεν εἰ μὲν ἤδη συνελήλυθεν Ἰάσονι δώσειν αὐτὴν ἐκείνῳ. Infeliciter admodum corrigunt: (οὐ) δώσειν „se eam Aeetae non traditurum.”

Lege: Ἰάσονι ἙAσειν ἐκείνῳ, id est Jasoni.

In *Biblioth.* III, 4. 4.

Λυγκεὺς καὶ ΒάNος πόδας αἰνετὸς ἢδ' Ἀμάρυνθος.

Emenda: καὶ ΒΑΛΙΟC (Βαλῖος).

C. G. C.

ΑΤΑΚΤΑ.

scripsit C. BADHAM
in litteris ad Cobetum datis

— — — — Sed ne asymbolus venisse videar, locum in Demosthene de F. L. sine unius literae mutatione correctum tibi dabo. In pag. 372 haec leguntur: εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγεγόνει, μηδὲν δ' ὕστερον ἐξηπάτησθε ὑμεῖς, μηδ' ἀπολώλει τῶν συμμάχων μηδεῖς, τίν' ἀνθρώπων ἐλύπησεν ἂν [ἡ εἰρήνη] ἔξω τοῦ ἄδοξος γεγενῆσθαι; καίτοι καὶ τούτου συναίτιος οὗτος συνειπῶν Φιλοκράτει. ἀλλ' ἀνήκεσθον γ' οὐδὲν ἂν ἦν γεγονός. νῦν δ' οἶμαι πολλῶν αἴτιος οὗτος. Pars orationis, cui praecipua vis inesse debebat, utpote quae τὴν ἀντίθεσιν contineret, mirum quantum languet. Lege, νῦν δ' οἶμαι πολλά, ὧν αἴτιος οὗτος. Perperam scriptum erat πόλλ' ὧν, quod deinde in πολλῶν corruptum est.

Ibid. pag. 349: καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἢ τούτου. Valde displicet καί, ubi sibimet ipse respondet quaerenti, δευτέρου δὲ τίνος; Scribendum κατ' οὐδὲν ἐλάττονος τούτου.

Pag. 350. εἶτα καὶ Φωκέας ἀπολώλεκε μὲν οἶμαι Φίλιππος, συνηγωνίσαντο δ' οὗτοι. Τοῦτο δὴ δεῖ σκοπεῖν καὶ ὁρᾶν εἰ — ἅπαντ' ἀπώλεσαν οὗτοι κτέ. Si iam concessum est ὅτι συνηγωνίσαντο οὗτοι, plane inutile est τὸ σκοπεῖν. Igitur συνηγωνίσαντο δ' οὗτοι sine ulla dubitatione inducenda censeo. Sed et εἶτα καί mendum est. Primum universe monet, ne idcirco proditores absolvant quia quum ipsi homines nihili fuerint tam magnae calamitatis auctores fuisse non potuerint: illud tantum quaerendum

esse num pecunia corrupti Philippo auxiliati sint. Tum exemplum in Phocensibus affert. Iam vero quis nescit quae vox exemplis proponendis praemitti soleat? Lege αὐτίκα Φωκίας ἀπολώλεκε μὲν οἶμαι Φίλιππος — τοῦτο δὲ δεῖ σκοπεῖν κτέ.

Pag. 354. Lege καὶ ἄρα [εἵπητέ] τι καὶ προαχθῆθ' ὑμεῖς [ἐπαγγείλασθαι] ἀναχώρησιν ἑαυτῶ καταλείπων.

Ex plurimis locis, qui in hac oratione foedissime interpolati sunt duos indicabo, in quibus supplementa non modo inepta sunt, verum etiam reliquam orationem obscurant.

Pag. 395. ὧν μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ τὴν πρεσβείαν τοῦτον ἔσχε τὸν τρόπον ὑμῖν. ἃ δ' οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων ἅπαντ' ἀπόλωλεν. καίτοι καὶ τᾶλλ' ἂν ἅπαντα ἀκολούθως τούτοις ἐπέπρακτο, εἴτις ἐπείθετό μοι. Frustra corrigunt ἀπολώλεκεν; non enim de Aeschine solo loquitur sed de pluribus legatis. Scribendum, ἃ δ' οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, τᾶλλ' ἂν ἅπαντ' ἀκολούθως τούτοις ἐπέπρακτο.

Pag. 434. ad Eubulum conversus dicit, ἐπεὶ δὲ σὺ μὲν τουτουσὶ δέδιξάμενος ἔφησας καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ δεῖν ἤδη καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν, ἢ χειροτονεῖν τὴν εἰρήνην, οὗτοι δὲ τοῖς μετὰ ταῦτ' ἀδίκημασι πάντ' ἀπολώλεκασι, τῆνικαῦτα διήλλαξαι. Pro καὶ φήσας dedi ἔφησας, qua correctione recepta caetera optime procedunt. Nunc vide quid inter χειροτονεῖν et τὴν εἰρήνην in Codicibus legatur. sc. ἃ συνέειπε μὲν οὗτος, ἔγραψε δ' ὁ βδελυρὸς Φιλοκράτης [ἐξ ὧν] (haec om. solus S) αἰσχροὺς ἀντὶ καλῆς συνέβη γενέσθαι. — Vide Bekkeri notam, qui pro συνέβη „opus est verbo” ait „secundae personae — quale ἐποίησας.” Sed prorsus incredibile est Demosthenem Eubulo exprobrare voluisse quod αἰσχροὺς ἀντὶ καλῆς εἰρήνην suasisset. Quippe ex illis „τῆνικαῦτα διήλλαξαι” apparet in ipso pacis initio Eubulum Aeschinis adversarium fuisse. Nequaquam cum proditoribus stabat Eubulus, sed videbat vel pacem accipiendam esse, vel omnem belli gerendi rationem mutantam. Neque vero ipse pacem improbat. vide quae in pag. 372 ipse confitetur, οὐ γὰρ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Αἰσχίνης κρίνεται, οὐδ', ἀλλ' ἡ εἰρήνη δι' Αἰσχίνην διαβέβληται.

Scis quot quamque ineptis emblematis Midiana oppleta sit; duo exempla nuper mihi oblata sunt. Pag. 533. *παραιτήσομαι δ' ὑμᾶς μηδὲν ἀχθесθῆναι μοι, ἐὰν ἐπὶ συμφοραῖς τινῶν γεγονότων ὀνόματι μνησθῶ*. Schaeferus coniecit ἐπὶ συμφορᾶς, docetque ἐπὶ συμφορᾶς γεγονέναι idem esse quod συμφοραῖς κεχρῆσθαι. Somnia! expellendum est γεγονότων. Sensus est „si dum de ἀτιμίᾳ loquor quosdam nominavero.” (scil. τῶν ἀτιμωθέντων). Mox si τῆς εὐσεβείας sustuleris, (non enim de religione sed de mansuetudine agitur) caetera mihi quidem sanissima videntur, imo τοσοῦτον τὸ συγκεχωρηκὸς Atheniensium animos pulcherrime repraesentat.

Pag. 552. οὐκ ἀποκτενεῖτε; οὐκ ἐπὶ τὴν οἰκίαν βαδιεῖσθε; οὐχὶ συλλήψεσθε; „Vide” ait Buttmannus minor „commoto animo loquentem, qui negligat rerum ordinem naturalem.” Sed haec certe βουλή, quam Midias alloquitur, neminem occidere poterat. Dele οὐκ ἀποκτενεῖτε;

In Thucyd. L. 2. c. 37. hodie mallet, καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων Ἀνυποψίαν, et mox, οὐ διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν.

In libr. 3. c. 22. Lege ἐξ ἐφ' ἑκατέρου (scil. κλίμακος) ἀνέβαινον. Grammaticus addidit τῶν πύργων et ἑκάτερον dedit pro ἑκατέρου. Perquam inepte, nam ad unum μεταπύργιον scalae admotae erant.

In 20 libenter legerim, ἥ ἔτυχε πρὸς σφᾶς [οὐκ] ἐξαληλιμμένον τὸ τεῖχος [αὐτῶν].

Thucyd. II. 42. pro ἐκόσμησαν lege ἐκοσμήθησαν. Civitatem laudando virtutes bonorum civium laudavit; nam ostendit quam εὐλογοὶ fuerint qui ob tam praeclaram patriam pugnantes occiderint.

Itaque subiungit, καὶ οὐκ ἂν ἐν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόρροπος [ὥσπερ τῶνδε] ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη.

Ibid. ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὀρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες

πεποιθέναι. Opponuntur inter se ἐλπίδι, (cui non credunt) et σφίσιν αὐτοῖς. Lege ἔργου δὲ περί —.

43. Lege ἀσφαλέστερα et mox ἄγραφος μνήμη παρ' ἐκείνων ταῖς γνώμαις μᾶλλον ἐνδiciταιται. Mᾶλλον ad praecedentia referendum, quod quum aliquis non perspiceret absurdam antithesin τῆς γνώμης et τοῦ ἔργου invexit. Debebat saltem articulos omittere. Mox omittendum μετὰ τοῦ. Opponuntur ἐν τῷ μαλακισθῆναι et μετὰ ῥώμης.

Ibid. 48. dele τοσαύτης μεταβολῆς.

Ibid. 52. Lege, ἐς ἀναισχύντους μηχανάς.

Ibid. 54. delenda censeo περὶ μὲν οὖν — ὁμοῖα εἶναι.

II. 97. pro ὅσον προσῆξαν legendum suspicor ὅσωνπερ ἦρξαν scil. Odrysae.

Lib. 3, 12. hodie non dubito quin legendum sit: εἰ γὰρ δυνατοὶ ἡμεν ἐκ τοῦ ἴσου ἀντεπιβουλεύσαι, καὶ ἀντιμελλῆσαί τοι ἔδει ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐκείνοις.

Ibid. 16. pro ἐνεργοὶ κάλλει ἐγένοντο, παραπλήσιαί δέ —. Lege ἐνεργοὶ ἐγένοντο καὶ ἄλλαι παραπλήσιαί —.

Ibid. 37. extr. παρὰ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν. Imo παράδοξα. Mox offendo ad πιτεύσας τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι. Lege vel ἂν ἀποφῆναι vel ἂν ἀνταποφῆναι.

Ibid. 39. Lege τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὖ τυχόντα ἀσφαλέστερα ἢ (τὰ?) παρὰ δόξαν, καὶ κακοπραγίαν (πάντες) ὥς εἰπεῖν ῥᾶον ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασώζονται.

Ibid. 40. ξύγγνωμον δ' ἐς τὸ ἀκούσιον. Imo τοῦ ἀκουσίου. et in IV. 98. Lege πᾶν δ' εἰκὸς εἶναι τῶν — κατειργομένων ξύγγνωμόν τι γίνεσθαι.

III. 49. ἦλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης. Pro inutili ὅμως reposuerim Ὅ Μ Ο C Ε, cuius interpretatio fuerit ἐς ἀγῶνα.

Ibid. 54. παρεχόμενοι δ' ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια πρὸς [τε] τὰ τῶν Θεβαίων διάφορα, καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἑλληνας τῶν εὖ δεδραμένων ὑπόμνησιν [ποιησόμεθα] [καὶ] πείθειν πειρασόμεθα. Haud raro fit ut ex Codicibus Bekkerianis solus A importunas voces omittat. Sic in libro IV, 18. τούτῳ ξυνεῖναι deest in A. Totum locum sic refingo: σωφρόνων δ' ἀνδρῶν οἵτινες τὰγαθὰ ἐξ ἀμφιβόλων ἀσφαλῶς ἔθεντο καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ [εὖ]-ξυνετώτερον ἂν προσφέροιντο, τὸν τε πόλεμον [νομίσωσι] μὴ καθ'

ὅσον ἂν τις (τὸ) αὐτοῦ μέρος βούληται, μεταχειρίζοιεν. [τούτῳ ξυνεῖναι] ἀλλ' ὥς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡγήσωνται. Idem Codex in Π. 40 δι' εὐνοίας omittit, unde suspicor legendum ὥς εὐφειλόμενον ὃ δέδωκε σῶζειν.

PLATONIS PHILEBUS.

32. d. Lege ἢ τούτῳ μὲν καθάπερ ἑτέρῳ τῶν προειρημένων δότεον ἡμῖν γενῶν, θερμῷ καὶ ψυχρῷ καὶ πᾶσι τοῖς τοιούτοις.

34. e. adde ἐπιθυμία (τινός.)

35. d. dele καὶ ἐπιθυμίαν. et in e. καὶ post φθοράν.

41. a. πονηρὰς ἂν τις [λύπας τε καὶ] ἡδονάς.

42. e. εἰ δ' οὖν μὴ γίγνοιτο. Vae negligentiae meae quod μὴ remanere passus sum.

43. c. dele τό ante λεγόμενον.

Ibid. e. λεγόμενος in γενόμενος mutavi, melius facturum si expulsem.

44. d. dele δυσχεράσματα. Nullum aliud Cynicorum δυσχέραςμα propositurus est.

46. d. excludenda sunt inter Λέγε δὴ et τὰς τῆς ψώρας λεγόμενας νυνδὴ ταύτας εἶναι. Quomodo enim ταύτας εἶναι stare poterunt si illa invexeris — τὰς μὲν ὅταν πλείους λύπαι τῶν ἡδονῶν γίγνωνται? Praeterea vitiosum esset ὅταν, neque sane in omnibus ψώραις καὶ γαργαλισμοῖς dolores voluptatibus maiores vel plures sunt, sed solummodo ὅταν ἐντὸς τὸ ζέον ᾖ.

47 b. inter ἀποθνήσκει et καὶ ταύτας δὴ lacunae signum videtur ponendum esse. Nemo enim ea quae supra depinxit μεταδιώκει, sed alios γαργαλισμούς, quos satis δυσχερῶς ad idem genus pertinere contendit, nempe τὰς τῶν ἀφροδισίων.

47. b. fortasse legendum καὶ ταύταις γε δὴ παντάπασιν (ὁμοίας) αἰεὶ μεταδιώκει et mox ἀκολαστότερός τις καὶ ἀφρονέστερος.

48. d. prava est personarum distributio. Lege Σω: "Εγωγε. Πρώ: τοῦναντίον μὴν — ἂν εἴη. Σω: τί μὴν, ὦ Πρώταρχε; πειρῶ δέ.

52. c. lege γιγνομένας τοσαύτας, et mox dele τῆς, et in d. insere τὴν ante ἀλήθειαν.

53. c. post χάριν ἔχειν continuanda est oratio Socrati sic: τί δέ; Διαπεράνωμαι κτέ.

Ibid. e. lege σεμνότερον.

54. e. lege χαίρουσι διὰ τὴν γένεσιν ἅτε οὐσης αὐτῆς „tamquam non γένεσις sed οὐσία esset.”

57. b. dele σκοπῶν.

58. a. lege δι' ἐκόντων [αὐτῶν].

C. BADHAM

Scribebam Sydniae Non. Iun.

THEOPOMPUS.

apud Stephanum v. Χυτρόπολις. — παρήλθεν ἡ Χυτρόπολις χω* ἀπφκισμένον ἐξ Ἀφύτεως. Lege: παρήλθε Χυτρόπολιν χωρίον ἀπφκισμένον ἐξ Ἀφύτιος.

Χωρίον in Codd. antiquis scribitur χ̃.

apud Athenaeum pag. 230 f: ὁ πρότερον οὐχ ὅπως ἐξ ἀργυρμάτων [οὐκ] ἔχων πίνειν ἀλλ' οὐδὲ χαλκῶν ἀλλ' ἐκ κεραμεῶν.

Expungendum est οὐκ.

apud Athenaeum pag. 77; e. ὁ Θεόπομπος — φησὶν — ἕαρος μέσου ὄντος τὰς συκάς σῦκα — ἐνεγκεῖν.

Lege ἕαρος μεσοῦντος.

CHARON LAMPSACENUS.

apud Athenaeum pag. 520 d — f.

Lege ἐπρήθη pro ἐπράθη.

ἀποδεχθείς pro ἀποδειχθείς.

ἀπικομένη pro ἀφικομένη.

ἐξεπισέατο pro ἐξεπισαίατο.

et ter ὁ Νάρις pro Ὁναρίς.

C. G. C.

AD FRAGMENTA COMICORUM GRAECORUM.

SCRIPTIT

S. A. NABER.

(*Contin. e pag. 268*).

Quartum Meinekii volumen incipit a Philemonis fragmentis, in quibus jam statim offendor p. 3:

ὦ πῶς πονηρόν ἐστιν ἀνθρώπου φύσις
τὸ σύνολον, οὐ γὰρ ἄν ποτ' ἐδεήθη νόμου.

Haec servata sunt a Stobaeo in Florilegio 2. 26, ubi Codex A ὦ πῶς habet, nam vulgo πῶς editur sine interjectione. Zedelius καί πῶς scripsit, Dobraeus ὄντως, Schowius in tribus Codicibus invenit φεῦ ὥς, quae lectio Meinekio fortasse vera videtur, Hirschigius denique commendavit πῶς οὐ. Nihil horum mihi magno opere arridet et locum ut emendarem, contuli Cratinum Athen. I. 29 D:

οἶμ' ὥς ἀπαλδὸς καὶ λευκός· ἄρ' οἶσει τρία;

et Pherecratem Athen. VI. 268 E:

οἶμ' ὥς ἀπολεῖς μ' ἐνταῦθα διατρίβουσ' ἔτι.,

sed non satis hoc est ad locum perpurgandum. Quomodo Graece dicatur id quod Philemon dixisse videtur, cognoscitur ex his exemplis: Timocles Athen. VI. 223 B dixit:

ἀνθρώπος ἐστὶ ζῶον ἐπίπονον φύσει.,

Menander Stob. Flor. 104. 5:

εὖπειςον ἀτυχῶν ἐσιν ἄνθρωπος φύσει.,
idem ap. Stob. 98. 53:

τρισάθλιόν γε καὶ ταλαίπωρον φύσει
πολλῶν τε μεσόν ἐσι τὸ ζῆν φροντίδων.,
idem ap. Stob. 73. 46:

φύσει γυνὴ δυσάνιόν ἐσι καὶ πικρόν.
idem denique ap. Stob. Append. Flor. p. 31. 11:
ἀεὶ δ' ὁ σωθεὶς ἐσιν ἀχάρισον φύσει.

Eodem modo credibile est dixisse Philemonem:

οἷμ' ὥς πονηρόν ἐσιν ἄνθρωπος φύσει.
Itidem οἷμοι excidit in Menandri fragmento Athen. VI. 248 B:
(οἷμοι) τάλας, ἔσηκας ἔτι πρὸς ταῖς θύραις;
quod magis placet quam Porsoni supplementum: (τί ὦ) τάλας.
Idud φύσει sexcenties conjungitur cum neutro genere, cuius rei
satis multa exempla dedi ad Charitonem in Mnem. XVII. 197.
Prorsus idem vitium quod apud Philemonem deprehendimus,
apud Charitonem commissum fuit p. 21. 18.

Quod Philemon scripsit p. 3 Mk.:

μεσὴν ὁρῶντα τὴν πόλιν νεωτέρων
τούτους τ' ἔχοντας τὴν ἀναγκαίαν φύσιν,
veram scripturam monstrare poterit in Amphidis versu ap.
Athen. II. 69 B:

τῇ χειρὶ τρίβων τὴν ἀναγκαίαν τύχην.,
nam ibi quoque, uti vides, φύσιν requiro. Mentula est, quam
comoedia honeste τὴν ἀναγκαίαν φύσιν appellavit; longe alio
sensu τὴν ἀναγκαίαν τύχην Sophocles dixit Aiac. vs. 485 et
803. Sed leve hoc est et itidem leve, quod displicet p. 6. Mk.

κοῦκ ἔσιν ἕτερον παρ' ἑτέρου λαβεῖν τύχην,
ubi ἑτέραν malo. Continuo sequitur aliud fragmentum ex
Philemonis Ἀπόλιδος.

οὐχὶ μόνον οὗτος εὔρε πῶς λαλήσομεν
αὐτοῖς, ἀπέχοντες πολὺν ἀπ' ἀλλήλων χρόνον,
οὐδ' ὄν τρόπον μηδέποτε μηδὲ εἰς πάλιν
ἐπιλήσεθ' ἡμῶν μηδέν, ἐμβλέψας δέ που
τὰκ τοῦ χρόνου τοῦ παντὸς εἴσεται ἀλλὰ καὶ
ψυχῆς ἰατρὸν κατέλιπεν, τὰ γράμματα.

Hic primum Cobetus Mnem. XIII. 433 correxit: ἀπέχοντες πο-

λὺν ἀπ' ἀλλήλων τρέπον, deinde quia Menander dixit: ἐμβλεψον εἰς τὰ μνήματα et quia proverbium est: ὁ Ζεὺς κατεῖδε χρόνιος εἰς τὰς διφθέρας, sicuti omnes perpetuo loquuntur, sequitur legendum esse ἐμβλέψας δέ ποι. Denique non philosophus hic loquitur sed *exsul* isque τὰ γράμματα non appellavit ψυχῆς ἱατρὸν sed λύπης. Exsulem literae consolantur, una peregrinantur, pernoctantur.

Philemon. p. 16 Mk.:

καὐτόν τι πράττειν, οὐ μόνον τὰς ἐλπίδας
ἐπὶ τῇ τύχῃ χρή, παιδίον, πάντως ἔχειν
ὧν βούλεται τις, ἀλλὰ καὶ τῷ τῇ τύχῃ
συλλαμβάνεσθαι.

Herwerdenus mutata interpunctione, quam Meinekius probavit, Mnem. XVII. 73 commendavit: ἀλλὰ καὐτόν τῇ τύχῃ, quod si receperis, magis etiam necessaria videbitur suspicio, in quam ego incideram, fragmenti initio rescribendum esse: καί τοι τι πράττειν.

Nescio quis apud Philemonem p. 22. Mk. contendit summum bonum quod quaerunt philosophi, esse pacem:

γάμους, ἑορτάς, συγγενεῖς, παῖδας, φίλους,
πλοῦτον, ὑγίειαν, σῖτον, οἶνον, ἡδονήν
αὕτη δίδωσι· ταῦτα πάντ' ἂν ἐκλίπῃ
τέθνηκε κοινῇ πᾶς ὁ τῶν ζώντων βίος.

Tertio versiculo vitium agnovit Meinekius, sed emendatio ei non successit: mihi placet:

αὕτη δίδωσι πάντα· ταῦτ' ἂν ἐκλίπῃ
τέθνηκε κοινῇ πᾶς ὁ τῶν ζώντων βίος.

Itidem levis macula superest apud eundem p. 24 Mk.:

ἄλλω πονοῦντι ῥάδιον παραινέσαι
ἔσιν, ποιῆσαι δ' αὐτόν οὐχὶ ῥάδιον·
τεκμήριον δέ· τοὺς ἱατροὺς οἶδα γάρ
ὑπὲρ ἐγκρατείας τοῖς νοσοῦσιν εὖ σφόδρα
πάντας λαλοῦντας, εἴτ' ἐπ' ἂν πταίσωσί τι
αὐτοὺς ποιοῦντας πάνθ' ὅσ' οὐκ εἶων τότε.

Nimirum αὐτοί requiritur: ἐπ' ἂν πταίσωσί τι αὐτοί· res manifesta est.

terodami experientia quotidie comprobatur. Meinekius autem lepidum locum sic edidit:

ὅταν ξενισθῇς ἐν πόλει πρὸς τὸν φίλον
ἐν ταῖς περισσῶν καὶ πυκνῶν ὁμιλίαις,
ἐὰν μεγίστην ὁ φίλος ἦν λέγῃ πόλιν,
σὺ τὴν σεαυτοῦ πατρίδα μὴ σύγκριν' ἐπεὶ
ἐχθροὺς ποιοῦσι τοὺς φίλους αἱ συγκρίσεις.

In scriptura constituenda hic quaedam nimium incerta sunt. Primo versu Meinekius coniicit: ὦ τᾶν ξενισθεῖς, quod speciem habet. Vs. 3 pronomen ἦν, quod comoedia respuit, additum fuit a Grotio; mihi ὁ φίλος perperam interpolatum videtur, nam amici nomen post versum primum cogitando facile unusquisque supplebit. Poterimusne verosimiliter recuperare quae desunt in hisce: ἐὰν μεγίστην λέγῃ πόλιν? Poterimus, opinor. Quid latet sub ΜΕΓΙΣΤΗΝ ΛΕΓΗΙ ΠΟΛΙΝ? Sponte sese offert lectio:

ἐὰν μεγίστην (τὴν δὲ τὴν) πόλιν λέγῃ.

Notum est quid sit ἡδε ἡ πόλις, ἡδε ἡ θάλασσα et qui id forte nesciunt, adire poterunt Wyttenb. in Selectis Pr. Hist. p. 345 et Stallbaumium ad Platonis Gorgiam p. 468 E.

Pg. 42 Mk.: ἄρ' ἐστὶ τοῖς νοσοῦσι χρήσιμος λόγος., multo malim: σφόδρ' ἐστὶ. P. 46:

ἀλλ' ἐν Σάμῳ μὲν τοῦ λιθίνου ζώου ποτὲ
ἄνθρωπος ἠράσθη τις, εἴτ' ἐς τὸν νεῶν
κατέκλεισεν αὐτόν.,

legendum μέντοι. Pg. 55:

ὥς κρεῖττον ἐστὶ δεσπότης χρηστοῦ τυχεῖν
ἢ ζῆν ταπεινῶς καὶ κακῶς ἐλεύθερον.,

dicitur hoc, nisi fallor, πολὺ κρεῖττον. Pg. 56:

αἰτῶ δ' ὑγίειαν πρῶτον, εἴτ' εὐπραξίαν.,

elegantius erit αἴτει. Fieri non potest ut verum sit p. 58:

σαπρὰν γυναῖκα δ' ὁ τρόπος εὐμορφον πειεῖ,

nam recte praecipit Phrynichus p. 377 Lob.: σαπράν· οἱ πολλοὶ ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ. Θέων φησὶν ὁ γραμματικὸς εὐρηκέναι παρὰ Φερεκράτει, ληρῶν· ἅπαντα γὰρ ἃ φέρε· μαρτύρια ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ καὶ σεσηπότης κείμενά ἐστιν. Hinc Hermippus: ὦ σαπρὰ καὶ πασιπόρνη καὶ κάπραινα apud Polluc. VII 202 et vetula σαπρὰ, nigris dignissima barris, numquam εὐμορφος

erit, sed cui honestae mulieri fortasse turpis facies est, ea non est σαπρὰ, sed αἰσχρά et hoc adiectivum sine mora Philemoni reddendum erit. Pg. 61 nondum intellectum fuit:

ὄνος βαδίζεις εἰς ἄχυρα τραγυμάτων.

nam breviloquentia ea est et hoc dicit poeta: εἰς τραγήματα βαδίζεις ὥσπερ ὄνος εἰς ἄχυρα, unde perspicuum est pro τραγυμάτων reponendum esse τραγήματα. Locutio usurpatur ἐπὶ τῶν παρ' ἐλπίδας εἰς ἀγαθὰ ἐμπιπτόντων καὶ τούτοις ἀπολαυσικῶς χρωμένων, uti vere legitur apud Photium. Vide etiam Erasmus in Adagiis p. 97. Hunc usum loquendi nuper attigi et illustravi in Mnem. XVII. 257.

Facile est rescribere apud Menandrum p. 70 Mk.:

εἰ δ' ἔσιν οὗτος (ὁ) τὴν κόρην διεφθορώς.

Deinde variis nominibus corrupti sunt versus p. 74:

εὐποροῦμεν οὐδὲ μετρίως· ἐκ Κυϊνδων χρυσίον,
Περσικαὶ σολαὶ δ' ἐκεῖναι πορφυραῖ, τορεύματα
ἔνδον ἔς', ἄνδρες, ποτηρίδια, τορεύματα.

Dicet Meinekios quomodo viri docti alterum τορεύματα eliminaverint, sed praeterea supplendum videtur ἄνδρες φίλοι et secundo versu tuto emendabimus: Περσικαὶ σολαὶ δὲ κεῖνται. Non attenderunt interpretes p. 88 ad aoristum tempus in hisce:

οὐ γαμεῖς ἂν νοῦν ἔχης,
τοῦτον καταλιπὼν τὸν βίον.,

nam facile intelligitur Menandrum dedisse καταλείπων, quia inito demum matrimonio, non ante nuptias, coelebs quis esse desinit.

Sequitur paulo gravior corruptela p. 89 Mk.:

ἔαν δὲ κινήσῃ μόνον τὴν Μυρτίλην
ταύτην τις ἢ τιτθὴν καλῇ, πέρας ποιεῖ — λαλιᾶς.

Quid sit πέρας ποιεῖν λαλιᾶς, primus Cobetus explicavit Mnem. IV 255, sed remanet vitium in τιτθὴν καλῇ. Dummodo bene intelligo quid dicat Menander, requiritur verbum quod *contrectare* significat vel βλιμάζειν. Non est difficile hoc eruere e corruptae lectionis vestigiis, nimirum: τιτθιο λαβῇ, quod verbum ipsa analogia satis defenditur, neque opus est provocare ad recentiores scriptores, qui id ipsum perhibentur dixisse

τιτθολαβεῖν. Mihi certe τιτθολαβεῖν sincerior forma videtur quam τιτθολαβεῖν.

Novum Menandri fragmentum a Tischendorffio repertum Cobetus in lucem protulit Mnem. XV. 285. Legebatur in schidula:

φορτικώτερ(ον δέ τι)

ἐπέρχεταιί μοι, τρόφιμε, συγγν(ώμην δ' ἔχε).

τὸ δὴ λεγόμενον οὐκ ἔχεις οἷον

ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν, εὖ ἴσθι.

Reliqua nullo negotio suppleri potuerunt, sed difficile dictu erat, quid lateret sub illo: οὐκ ἔχεις οἷον. Tandem Cobetus, postquam apud Imperatorem Antonium senarium agnovit, qui sub corruptela delitescebat: ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν γὰρ οὐκ ἔχεις ὅποι χέσῃς, idem proverbium acutissime Menandro reddidit scripsitque:

τὸ δὴ λεγόμενον οὐκ ἔχεις ὅπ(οι χέσῃς)

ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν, εὖ ἴσθι.

Dixeris non admodum difficile proverbium esse, cuius significatio tam aperta sit; non tamen intellexit Jacobsius in Suppl. Add. p. LXXXI, ubi Antonini locum comparat cum Eupolidis fragmento: ἐμοὶ γὰρ οὐκ ἔς' οὐδὲ λάσαν' ὅπου χέσω, quod non magis facit ad Menandrum illustrandum, quam aliud proverbium quod Strabo enotavit: ἐλευθέρᾳ Κόρκυρᾳ· χέζ' ὅπου θέλεις. Nauckius autem, qui primus animadvertisse videtur comici poetae fragmentum apud regium philosophum, non tamen agnovit veram versus formam, quod ex Menandri collatione apparet, qui certe ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν dedit, non ὑπ' εὐπορίας, quod Nauckius minus feliciter eruit ἐκ τῶν συμφραζομένων. Unicum autem restat, quod in Cobeti supplemento displicet. De loci sententia concedo omnia et novi comicos poetas, qui plebeios homines inducunt loquentes, parcere noluisse delicatis auriculis elegantiorum hominum. Aristophanes dixit Acharn. 81:

ἀλλ' εἰς ἀπόπατον ὦχετο, στρατιὰν λαβών,

κᾶχεζεν ὀκτὼ μῆνας ἐπὶ χρυσῶν ὀρῶν.

Strattidis versus sunt Ath. IV. 169 A:

εἰ μὴδὲ χέσαι γ' αὐτῷ σχολὴ γενήσεται,

μὴδ' εἰς ἀσωτεῖον τραπέσθαι, μὴδ' ἐάν

αὐτῷ ξυναντᾷ τις, λαλῆσαι μηδενί.

Et alii dixerunt similiter. Sed veteris comoediae haec omnia sunt et Imperatorem quoque veterem comicum poetam laudasse arbitror, Menandrea autem Musa pudibunda est, sordes vitat et ab spurcis iocis aliena est. Rogat veniam qui hic loquitur et honorem auribus praefatur; tamen desidero honestiorem proverbii formam et forte incidi in locum, qui monstrare poterit id quod Menander mihi dixisse videtur. Legebam nuper Diogenis Epistulas in Parisina Hercheri editione et contuli epist. 38, pag. 253: καὶ δὴ ποτε εἰσελθὼν πρὸς μεῖράκιον τῶν σφόδρα εὐπόρων κατακλίνομαι ἐν τινὶ ἀνδρῶνι πάντα κεκχλωπισμένῳ γραφαῖς τε καὶ χρυσῷ, ὥς μηδὲ ὅπου πτύση τις τόπον εἶναι. Hoc Menandrum decet: οὐκ ἔχεις ὅποι πτύσης. Ὅποι pro ὅπου etiam apud Diogenem fortasse requiritur; de Menandro certe quomodo dicere debuerit, nemo ambiget: τρὶς εἰς ἐὼν ἔπτυσσε κόλπον Theocritus dixit et sic omnes loquuntur.

Menander p. 107 Mk. ita dixisse fertur:

εἰ μὲν γὰρ οἶσθα ταῦτα παραμενοῦντά σοι
ἅπαντα τὸν χρόνον, φύλαττε μηδενὶ
ἄλλῳ μεταδιδούς, αὐτὸς ὦν δὲ κύριος.

Postrema verba Cobeto Mnem. IX 114. spuria sunt et a Graeculo supposita; fortasse tamen leni mutatione veram Menandri manum recuperare poterimus, quae mihi videtur esse: αὐτὸς ὦν εἶ κύριος. Pg. 109 supplē:

(καί τοι) σιωπῇ Φασι τούτῳ τῷ Θεῷ
οὐ δεῖν προσιέναι.

Mox quod invenitur p. 126:

ἀλλὰ Θεὸς οὐδεὶς εἰς τὸ προκόλπιον φέρει
ἀργύριον, ἀλλ' ἔδωκεν εὖνους γενόμενος.,

paulo elegantius iudico βρέχει quam φέρει. Deinde p. 127:

τὸν δίκαιον δεῖ Θεόν

οἴκοι μένειν σώζοντα τοὺς ἰδρυμένους.,

facillime rescribetur: τοὺς δυσδαίμονας. Pg. 129 supplendum censeo:

χοῦς κεκραμένον
οἴνου· λαβὼν ἔκπιθι τοῦτον (εὐθέως).

Sequitur p. 131:

ἔμοι μὲν οὖν ᾗδε τοιαύτην, θεά,
 θρασεῖαν, ὠραίαν δὲ καὶ πιθανὴν ᾗμα,
 ἀδικοῦσαν, ἀποκλείουσαν, αἰτοῦσαν πυκνά.,

quia ἀδικοῦσαν ferri non potest, arridet: καλοῦσαν, cui participio eleganter respondet ἀποκλείουσαν. P. 134 senarius hoc modo redintegrari poterit:

ἔλυσ' ἑμαυτὸν εἴτ' ἀπέδραν (μόλις) μόνος.

Sed paulo diligentius considerandum est fragmentum, quod est p. 152:

κοτύλας χωροῦν δέκα
 ἐν Καππαδοκίᾳ κόνδυ χρυσοῦν, Στρουθία,
 τρὶς ἐξέπιον μεσὸν γ'. Στ. Ἀλεξάνδρου πλέον
 τοῦ βασιλέως πέπωκας.

Magno opere hic displicet particula γε, cui in tali sententia non est locus. Cobetus manifestam corruptelam emendare conatus est Mnem. IV. 245 transponendo et scribit: τρὶς μεσὸν ἐξέπιον. Est ea ratio sane facillima, sed parasitus qui hic, uti existimo, cum milite glorioso colloquitur, admirationem tam strenui potatoris debuit significare et vix potuit simpliciter respondere, ipsum Alexandrium regem a patrono suo superatum esse et in laudem tam belli facinoris necessario aliquid praemisit. Cogitavi num forte lateret:

τρὶς ἐξέπιον μεσόν. Στ. τρὶς! Ἀλεξάνδρου πλέον
 τοῦ βασιλέως πέπωκας.

Non tamen intercedo, quominus ea correctio aliis fortasse minus certa videatur et ego ipse hunc locum fortasse silentio praetermissem, nisi hic commode Aeschinis recordatus fuisset. Videmus Alexandrum multum valuisse bibendo, δεινὸν fuisse πιεῖν, qua de re conferri poterit Athen. X. 434. Simplici verbo in ea re utuntur Graeci uti aequum est, itaque admirationem movet quod Aeschines scribit in Oratione de Falsa Legatione § 112: οὐκ εἶπον ὡς καλὸς εἶ· γυνὴ γὰρ τῶν ὄντων ἐστὶ κάλλιστον· οὐδ' ὡς δεινὸς συμπιεῖν, σπογγιᾶς τὸν ἔπαινον ὑπολαμβάνων τοῦτον εἶναι. Breviter et acute hic dicit Aeschines quod pluribus exsequitur Cicero in Oratione pro Rege Deiotaro § 26, sed potestne hic ferri compositum verbum συμπιεῖν? Dives circa se fortasse parasitos habebit, ἱκανοὺς συμπιεῖν καὶ πρὸς ἡδονὴν συνεῖναι, sicuti Dinias ille apud Lucianum in Toxaride

§ 12, sed sponsia *πίνει μὲν, συμπίνει δ' οὐ*, uti Cobetus vere scribit in Variis Lectionibus p. 541. Nec tamen cum eodem simplex verbum restituerim, quod fortasse necessarium est in eadem Oratione § 52: *συμπιῖν δεινὸς ἦν (ὁ Φίλιππος), Φιλοκράτης δ' ὁ μεθ' ἡμῶν δεινότερος*, nam video Plutarchum in Vita Demosthenis c. 16 illud ipsum *δεινὸς συμπιῖν* in suo Aeschinis Codice invenisse. Scripserat orator, nisi omnia me fallunt: *οὐδ' ὥς δεινὸς σὺ πιεῖν*, quod quam mature corruptum fuerit, jam apparet.

Ridiculum vitium obsidet Menandri fragmentum p. 156 Mk.:

*τὰργύριον εἶναι μεῖράκιόν σοι φαίνεται
οὐ τῶν ἀναγκαίων καθ' ἡμέραν μόνον
τιμὴν παρασχεῖν δυνατόν, ἄρτων, ἀλφίτων,
ὄξους, ἐλαίου, μείζονος δ' ἄλλου τινός·
ἀθανασίας δ' οὐκ ἔστιν.*

Illud *μεῖράκιον* corruptum esse vides: quid reponendum est? Sed hoc quidem satis est apertum, nempe *Φάρμακον*, quo sensu Menander alibi dixit: *οὐκ ἔστιν ὀργῆς ὥς ἔοικε Φάρμακον* et *σφόδρ' ἐς θυμοῦ Φάρμακον χρηστὸς λόγος*, alibi. Usus huius vocabuli supra attigi p. 47.

P. 158. futurum non concoquo:

*τί λέγων ἀποτρώγειν ἀξιώσει νῦν ἐμοῦ
τὸ μισθάριον; μένω γὰρ ἐξ ἐχθιζινοῦ.*

Scribam: *ἀξιοῖς σὺ*. Pg. 170 tria menda mihi observasse videor, quae nullo negotio sanari poterunt. Primum non scripsit certe Menander:

*Ἀπολλὸν ἀνθρώπων τίν' ἀθλιώτερον
ἐόρακας; ἄρ' ἐρῶντα δυσποτμώτερον;*

sed *ἀνθρώπων*. Sequens fragmentum sine sensu ita editur:

*εἰ γὰρ ἐπίδοιμι τοῦτο, καὶ ψυχὴν πάλιν
λάβοιμ' ἐγώ· νυνὶ γὰρ ἀλλὰ ποῦ Θεοῦς
οὕτως δικαίους ἐστὶν εὐρεῖν, ὦ Γέτα.*

Hic Meinekius recte commendavit: *καὶ ψυχὴν πάλιν*, sed parum proficimus ad loci intelligentiam, etiamsi cum Benteio addita lineola legamus: *νυνὶ γάρ — ἀλλὰ ποῦ*. Scilicet Benteius existimat eum, qui hic loquitur. se ipsum interpellare et

proinde ita vertit: *Utinam hoc viderem animumque reciperem, nunc enim animus labascit. Tamquam desperata re phileleutherus Lipsiensis devenit ad eam medicinam factitandam, qua nunc quidem nemo acquiescere poterit; non enim intelligitur, quomodo superioribus sequentia adnecti possint: ἀλλὰ ποῦ θεοὺς οὕτως δίκαιους ἐστὶν εὐρεῖν*; Equidem una literula mutata legam:

εἰ γὰρ ἐπίδοιμι τοῦτο, καὶ ψυχὴν πάλιν
λάβοιμ' ἐγώ· νυνὶ γὰρ ἀλλαχοῦ θεοὺς
οὕτως δίκαιους ἐστὶν εὐρεῖν ὦ Γέτα.

Qui hic loquitur, dolet puellam sibi ereptam. Si amicam meam, inquit, recuperarem, simul cum ea etiam animum reciperem, sed vana me spes deludit, nam *in his terris* ipsi dii hodie amant injustitiam. Idem ille miles qui hic tam flebiliter queritur de puella quam deperit, Getam sic interrogat: οὐπώποτ' ἠράσθης Γέτα; cui ille: οὐ γὰρ ἐνεπλήσθην. Facile est locum supplere et quidem sic:

Οὐπώποτ' ἠράσθης Γέτα;

Γ. (μὰ Δί' οὐκ ἔγωγ')· οὐ γὰρ ἐνεπλήσθην (πώποτε).

Venio ad p. 183, ubi ita legimus:

πεποιήκατ' ἔργον οὐχ ἑταίρων . . .
. . . . ταῦτά δ' ὄντα γράμματα
τὴν προσαγόρευσιν οὐ σφόδρ' εὐσημον ποιεῖ.

Addit Meinekios Zedelum locum probabiliter explevisse ita, ut secundi versus initio exciderint μὰ Δί' ἀλλ' ἑταιρῶν. Equidem malim:

πεποιήκατ' ἔργον οὐχ ἑταίρων (ὦ Φίλοι)
(μᾶλλον δ' ἑταιρῶν).,

sicuti Philemon dixit p. 49 Mk.:

ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὐποτ' ὄλβιον καλῶ,
Φύλακα δὲ μᾶλλον χρημάτων εὐδαίμονα.

Fabula fuit Παρακαταθήκη, in qua Menander eos versiculos scripserat. Uti credibile est, is qui hic loquitur, exprobrat amicis, quod olim concreditum pignus reddere nollent, sed ne que hic recte addere potuit, neque unus de amicorum numero factum potuit purgare iis verbis, quae statim apud Athenaeum insequuntur: ταῦτά δ' ὄντα γράμματα τὴν προσαγόρευσιν οὐ σφόδρ' εὐσημον ποιεῖ, in quibus non poetam audire mihi videor, sed

Athenaeum aliumve doctum lectorem, cuius observatio forte fortuna metri speciem habet. Scio quidem Valckenaerium existimare Menandrum locutionem ab Euripide mutuatum esse, qui ita dixerit Hippol. 385:

αἰδώς τε· δισσαὶ δ' εἰσὶν· ἡ μὲν οὐ κακή,
ἡ δ' ἄχθος οἴκων· εἰ δ' ὁ καιρὸς ἦν σαφής,
οὐκ ἂν δὴ ἦσιν ταῦτ' ἔχοντε γράμματα.,

sed equidem imitationem hic non agnosco et Menander, etiamsi illa scripserit, quae ab eo abjudicavimus, habebat satis divitem venam, ut suo Marte sine Cephisophonte quodam simplicissimam sententiam metro includeret. Illud videndum, num forte apud Euripidem legendum sit, quod mihi perplacet: οὐκ ἂν δὴ ἦσιν ταῦτά γ' ὄντε γράμματα. nam γράμματα ἔχειν et ταῦτά γράμματα ἔχειν mire dictum est et particula γε aegre desideratur.

P. 196 supplebo:

οὐ πανταχοῦ τὸ Φρόνιμον ἀρμόττει παρόν,
καὶ συμμανηῖναι δ' ἔνια δεῖ (τὸν σώφρονα).,

nam dulce est desipere in loco. Sequitur p. 197:

ὁ μὴ δεχόμενος τῶν θεῶν τὸ σύμφορον
αὐτῷ διδόντων ἔνεκα τοῦ ζῆν, βούλεται
οὗτος ἀτυχεῖν· ἐὰν δὲ μὴ θεὸς διδῷ,
τοῦ μὴ διδόντος, οὐ τρόπου 'σθ' ἀμαρτία.,

ubi αὐτῶν multum praefero. Pg. 199 rectius quam a Meinekio factum est, versum ita constitues:

ὁ μυόχοδος γέρων
λεληθέναι σφόδρ' οἰόμενος.

Fragmentum est p. 203, quod ab Cobeto Mnem. IV 120 inter duas personas divisum fuit:

ἂν ἔτι πιεῖν μοι δῶ τις. B. ἀλλ' ἡ βάρβαρος
ἅμα τῇ τραπέζῃ καὶ τὸν οἶνον ᾧχετο
ἄρας' ἀφ' ἡμῶν.

Quae mulier prior loquitur, poculum poposcerat: ἀλλ' ἔτι πιεῖν δότω τις, nam in tali sententia non est locus conjunctivo pro imperativo. Ἀμίδα δότω τις et πλακοῦντά τις δότω ex Athenaeo nota sunt. Quae deinde laudatur fabula Menandri Συνερῶσα, eius titulus errore nititur. Non scripserat grammaticus,

cui comoediae notitiam debemus: Μένανδρος ἐν Συνερώσῃ, sed ἐν Συνερωσιν. Dicti fuerunt rivales plurali numero Συνερωῖντες, quod et per se necessarium est et confirmatur aliarum fabularum titulis, συμπλευσῶν, συναποθνησκόντων, συναρισωσῶν, συνεκπλευσῶν, συνερίθων, συνεφήβων, συντρεχόντων, συντρόφων. Quod Bato singulari numero fabulam inscripsit Συνεξαπατῶντα, id nihil eo pertinet et discrimen facile sentiri potest. Duo servuli herilem filium ad omnem nequitiam adegerant; alter dominum ἐξηπάτηκεν et dolorum callide inventorum summus architectus fuerat et imperator; alter autem, cui secundae partes a poeta tributae erant, συνεξηπάτα. Sed ubi duo amant eandem, una navigant, commoriuntur, uterque ἐρᾷ, Φιλεῖ, ἀποθνήσκει et ambo συνερωσιν, συμπλέουσιν, συναποθνήσκουσιν, cet.

Sine sensu Meinekios edidit p. 205:

ἦν ἄν τις ὑμῶν παιδίον
ἤτήσατ' ἢ κέχρηκεν, ἄνδρες γλυκύτατοι.

Vere correxit Herwerdenus Mnem. XVII. 75: λοπάδιον, quod miror quomodo quemquam fugere potuerit, cum notissimum illud sit: οὐ πῦρ γὰρ αἰτῶν οὐδὲ λοπάδ' αἰτούμενος. Sed quid latet sub ἦν ἄν? Respondeo: ἤδη:

ἤδη τις ὑμῶν λοπάδιον
ἤτήσατ' ἢ κέχρηκεν, ἄνδρες γλυκύτατοι;

Non minus est absurda vulgata lectio p. 212:

παύσασθε νοῦν ἔχοντες· οὐδὲν γὰρ πλεόν
ἀνθρώπινος νοῦς ἐστὶν ἄλλο τῆς τύχης.,

deinde pergit poeta philosophari et ostendit omnium rerum summum regimen ac principatum penes Fortunam esse, quae κυβερνᾷ πάντα, sed ne ipse videatur ineptire, non potest alios jubere sanam mentem exuere et quae est ista delirans philosophia, quae nos vetat νοῦν ἔχειν? Sed post longam disputationem tandem exsurgit qui ita dicit: παύσασθε νῦν λέγοντες. Qui descripsit τὸν νοῦν habebat ἔναυλον· hinc natum vitium.

Certa correctio est, in quam incidi p. 220:

οὐκ ἂν γένοιτ' ἐρῶντος ἀθλιώτερον
οὐδὲν γέροντος πλὴν ἑτερος γέρων ἐρῶν·
ὅς γὰρ ἀπολαύειν βούλεθ' ὦν ἀπολείπεται

διὰ τὸν χρόνον, πῶς οὗτος οὐκ ἔστ' ἄθλιος;

Corrige: γεραίτερος et ἀποκλείεται. Sic idem Menander dixit p. 261:

οὐκ ἔσιν οὐδὲν ἄθλιώτερον πατρός,
πλὴν ἕτερος ἂν ἢ πλειόνων παίδων πατήρ.

Verbum non amplius addam.

P. 225: ἐπίσημον αὖ τὴν ἀσπίδ' εἰς τὴν τοῦ Διὸς
σοὶ ἀνέθηκεν ,

fuit, nisi fallor, ὁ ψοφοδεής a quo fabula nomen accepit, qui haec verba pronunciabat et hinc restituere malim primam personam ἀνέθηκεν. De moribus Getarum Menander dicit p. 232:

ἂν τέτταρας δ' ἢ πέντε γεγαμηκῶς τύχη
κατασροφῆς τις, ἀνυμέναιος ἄθλιος
ἀνυμφος οὗτος ἐπικαλεῖτ' ἐν τοῖς ἐκεῖ.

Loci sententia aperta est. Si quis quatuor tantum vel quinque uxores duxit, eius mortem Getae deflent tanquam adulescentis et coelibis: videtur iis ἀνυμέναιος, ἀνυμφος: hoc intelligo; videtur etiam ἄθλιος? non credo. Commonstrabam nuper hunc locum filio meo isque interrogatus respondit se suspicari sub corruptela latere adiectivum ἀθάλαμος. Mutationem exigua esse vides neque multum me movet hoc adiectivum praeterea non inveniri, nam pro re nata talia finguntur et satis est si analogiam servaveris. Aliud tamen mihi videtur latere, et suspicio est, in quam loco perlecto statim incideram, restituendum esse ἡθεος, de quo adiectivo Cobetum vide Mnem. XIII. 426. Hic operae pretium est Benteii emendationes inspicere. Quod hodie editur:

ἂν τέτταρας δ' ἢ πέντε γεγαμηκῶς τύχη
κατασροφῆς τις,

id Tyrwhitto debetur, nam Strabonis libri, qui nobis hoc fragmentum servavit, habent fere τύχη κατασροφή. unde Clericus ediderat Salmasium secutus: κατασρέφη τις. Non potuit latere Benteium quod etiam mediocriter doctus statim videt, hoc Menandrum scribere non potuisse, deinde omnia rimatus, quia nihil melius suppetebat, profert iocularem emendationem et pro κατασροφή τις, rescribit ἀναφρόδιτος. Lege igitur, inquit,

ἂν τέτταρας δ' ἢ πέντε γεγαμηκῶς τύχη,

ἀναφρόδιτος, ἀνυμέναιος, ἄσλιος,
ἀνυμῶς οὗτος ἐπικαλεῖτ' ἐν ταῖς ἐκεῖ.,

quae scriptura Clerico quam Bentleio dignior est. Addit tamen perridicule Bentleius: *Ex ἀναφροδίτου librarii oscitatione natum est κατὰσφιδή τις. Videsne literarum ductus et erroris facilitatem? Sententia jam qualis? Certe si de hoc dubitare audeas, tota tibi Ars Critica erit abjuranda.* Hic si cui Bentleii Britannum supercilium non afferre poterit iudicandi modestiam, nihil poterit.

Quid est ἀσειῶν φάρμακον quod commendatur p. 240? Legitur sic:

λύπης ἰατρός ἐσιν ἀνθρώποις λόγος·
ψυχῆς γὰρ οὗτος μόνος ἔχει θελκτήρια·
λέγουσι δ' αὐτὸν οἱ πάλαι σοφώτατοι
ἀσειῶν εἶναι φάρμακον.

Equidem corrigam et supplebo:

οἰκεῖτον εἶναι φάρμακον (τοῖς ἀσλίοις).

Subdubito rectene legatur p. 243:

πλεονεξία μέγιστον ἀνθρώποις κακόν·
οἱ γὰρ θέλοντες προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας
ἀποτυγχάνουσι πολλάκις νικώμενοι.
τὰ δ' ἴδια προστιθέασιν τοῖς ἀλλοτρίοις.

Non quaero nunc de ultimo vocabulo ἀλλοτρίοις, quod corruptum est, sed etiam νικώμενοι hic minus bene usurpatur et communi omnium sermone hoc sensu tritum est: ἡττώμενοι, nec multum discrepant literarum formae. Eandem corruptelam odoratus sum Soph. Ai. 1353:

παῦσαι κρατεῖς τοὶ τῶν φίλων νικώμενος.,

ubi ἡσσωμένος praetulerim; recte tamen Eur. Hipp. 458:

τέργουσι δ' οἶμαι, συμφορᾷ νικώμενοι.

Sed apud Menandrum utique qui προσλαβεῖν τὰ τῶν πέλας cupiunt atque adeo πλεονεκτεῖν. ii proprie nunc dicuntur ἡττᾶσθαι. Est horum verborum perpetua oppositio.

Quod depromptum est ex Compar. Men. et Philem. et ab Meinekio editum p. 247:

πένητος οὐδέν ἐστι δυσυχέστερον.

ἅπαντα μοχθεῖ καγρυπνεῖ κάργάζεται,
 ἴν' ἄλλος ἐλθὼν μεταλάβῃ καὶ κτήσῃται.,

id igitur Cobetus Mnem. IV. 140 Menandri esse negavit, cum barbaro sermone conscriptum sit quidquid in illa comparatione utriusque poetae proferatur. At vel sic tamen potuerunt vitia irrepere, quibus sanandis etsi non multum operae tribuendum sit, etiam dum in corpore vili medicinam facimus, poterimus artem experiri et videre quid corrigendo valeamus. Non legam certe κτήσῃται, nec magis κτήσεται probabo, quod Meinekio non nimis displicebat, sed gravius mendum subest, quod ita tolles:

ἴν' ἄλλος ἐλθὼν μεταλάβῃ καὶ καταφάγῃ.

Stobaeus Flor. 79. 14 servavit, quod Meinekius habet p. 251:

αἰσχύνομαι τὸν πατέρα, Κλειτοφῶν, μόνον.

ἀντιβλέπειν ἐκεῖνον οὐ δυνήσομαι

ἀδικῶν, τὰ δ' ἄλλα ῥαδίως χειρώσομαι.

Uniuscuiusque est praepositionem inserere et corrigere: πρὸς ἐκεῖνον, sed gravius peccatum fuit in ultimo vocabulo. Hic quoque scriba fecit quod saepe factum est apud Stobaeum, nempe quas literas dignoscere non poterat, eas utcumque explevit. Nihil aliud latet quam: τὰ δ' ἄλλα ῥαδίως χαίρειν ἐῷ. Haud dissimilis ratio est p. 254, ubi itidem fragmentum habemus, a Stobaeo servatum:

χαλεπὸν γε τοιαῦτ' ἔστιν ἐξαμαρτάνειν,

ἃ καὶ λέγειν ὀκνοῦμεν οἱ πεπραχότες.

Equidem locum sic scriptum intelligam:

ἄτοπὸν γε τοιαῦτ' ἔστιν ἐξαμαρτάνειν,

ἃ καὶ λέγειν ὀκνοῦμεν εἰ πεπράχαμεν.

Ultimum hoc εἰ πεπράχαμεν certum est, uti arbitior.

Mitto minuta quaedam vitia et accedo ad p. 265, ubi affertur e Strabone X p. 486 quod sequitur: παρὰ τοῖς Κείοις δοκεῖ τεθῆναι ποτε νόμος, οὗ μέμνηται καὶ Μένανδρος

καλὸν τὸ Κείων νόμιμόν ἐστι Φανία.

ὁ μὴ δυνάμενος ζῆν καλῶς οὐ ζῆ κακῶς.

προσέταττε γὰρ, ὡς ἔοικεν, ὁ νόμος τοὺς ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη γεγονότας κωνειάζεσθαι ἕνεκα τοῦ διαρκεῖν τοῖς ἄλλοις τὴν τροφήν.

Scriptit Menander fabulam *Κωνειαζομένηας*, ex qua fabula laudati versus poterunt desumpti videri, sed immanis corruptela neminem fugit. Quid enim illud est, eum qui pulchre vivere non possit, non male vivere? Videor mihi veram scripturam indagavisse. Menander, uti scribit Strabo, *legis* Ceorum hic meminit itaque oritur suspicio, *imperativum* modum restituendum esse. Sexagenarii senes apud Ceos adigebantur ad mortem; quid enim opus est vivere, si jucunde non possis vivere: *ὁ μὴ δυνάμενος ζῆν καλῶς τεθνάτω*: hoc si legeretur, nihil desideraremus. At metrum repugnat. Quaere igitur in eandem sententiam verbum, quod idem significet quod *τεθνάτω*. Jamne vides? Ecce emicat vera lectio:

ὁ μὴ δυνάμενος ζῆν καλῶς ἐζηκάτω.

Nihil interest inter *τεθνάνχι* et *ἐζηκένχι*, nisi quod illud usitatus est. Ciceronis illud *vixerunt* Graece dicendum est *ΕΖΗΚΑΣΙ* et duplex Plutarchi error est, apud quem *ἐζησαν* legitur.

Non elegantissimi versus sunt p. 268:

*μὴ πάσχε πρῶτον τὸν νόμον καὶ μάνθανε,
πρὸ τοῦ παθεῖν σε τῷ φόβῳ προλαμβάνου.*

sed tolerabiles erunt, si *προμάνθανε* scripseris. Plus autem proderit nostra ars, uti spero, Menandro p. 276. Scribit Eustathius ad Homerum p. 1833: *τὸν πτωχὸν ἀσεύως νεκρῷ εἵκασεν ὁ Μένανδρος εἰπὼν*

*ἄνθρωπε, πέρυσι πτωχὸς ἦσθα καὶ νεκρός,
νυνὶ δὲ πλουτεῖς.*

Jacobsius in Suppl. Add. affert Hesychium, apud quem ita legimus: *κρίνον· τὸ ξηρόν· τάσσεται καὶ ἐπὶ πτωχοῦ καὶ νεκροῦ καὶ ἐκπεπτωκότος*. Convenit Pollux. VI. 197: *ἔνιοι δὲ πένητα τὸν πτωχὸν καὶ πτωχείαν τὴν πενίαν. οἱ δὲ τὸν οὕτω πράττοντα καὶ γυμνὸν καὶ κρίνον ὠνόμαζον*. Apud Alciphronem 1. 21 rectissime edidit Meinekios: *ἐπειδὴ κρίνον αὐτῷ ὁ γεννήσας ἐγένετο*, h.e. postquam ἐς κόρακας ἀπῆλθε et morboniam abiit. Convenit Zenobius 318: *ἦτοι κρίνον ἢ κολοκύντην· τὸ τῆς κολοκύντης ἄνθος καλεῖται κρίνον. ἄδηλον δὲ εἰ οἶσει καρπὸν. ἔτατον οὖν τὸ μὲν κρίνον οἱ παλαιοὶ ἐπὶ τοῦ τεθνηκότος, τὴν δὲ κολοκύντην ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς. Μέννηται ταύτης Δίφιλος λέγων·*

ἐν ἡμέραισιν αὐτὸν ἐπτά σοι, γέρον,

θέλω παρασχεῖν ἢ κολοκύντην ἢ κρίνον.

Legimus in Proverbiis Coisl. 253 Menandrum quoque eodem modo dixisse; hic autem, uti modo videbamus, mendicum ἀσείως i.e. *lepidè* cum mortuo comparavit, quod ut *lepidè* fecisse videatur, his omnibus indiciis in unum collatis, sequitur eum verosimiliter scripsisse:

ἄνθρωπε πέρυσι πτωχὸς ἦσθα καὶ κρίνον,
νυνὶ δὲ πλουτεῖς.

Ridiculum est jusjurandum p. 281:

μαρτύρομαι νὰ μὰ τὸν Ἀπόλλω τοῦτον
καὶ τὰς Θύρας.

Commendo: καὶ τὰς θυγατέρας et novimus Apollinem interdum Musarum patrem dici. P. 287:

λελουμένη γὰρ ἡτέρα καὶ διαφανὲς
χιτωνάριον ἔχουσα.,

vide num magis fortasse placeat: λελουμένη παρῆν ἑτέρα. Prorsus sine sensu editur p. 292:

κρεῖττον δ' ἐλέσθαι ψεῦδος ἢ ἀληθὲς κακόν.

Equidem intelligo:

κρεῖττον δέχεσθαι ψευδὲς ἢ ἀληθὲς κακόν.

Tragici poetae imitationem agnoscere mihi videor p. 296:

ἐλεύθερόν τι τολμήσει πονεῖν

θηρᾶν λέοντας, ὅπλα βασάζειν.

itaque offensioni non est in vocabulo ὅπλα producta paenultima syllaba et supplebo: ὅπλα βασάζειν (χερί). Dubito an recte sese habeant Menandri verba p. 302: παραιτοῦμαί σε συγγνώμην ἔχειν et omnino malim· ἔχε. Suidae locus est apud Meinekium p. 315: βουκόρουζαν τὴν μεγάλην κόρουζαν καὶ κορυζᾶν τὸν ἰσχυρῶς κορυζῶντα. Μένανδρος. Adnotavit grammaticus, uti vides, verbum βουκορυζᾶν.

Duo in Menandro mihi observanda supersunt. P. 324:

ἡ τῶν ἐμοίων αἵρεσις μάλιστα πῶς

τὴν τοῦ βίου σύγκρασιν ὁμόνοϊαν ποιεῖ,

requiro: ὁμόνοεῖν et quod fragmentum servavit Galenus vol. V p. 412 et Jacobsius recensuit in Suppl. Add. p. 293, id tractatur a Cobeto in Mnem XII. 353. Quod ὑποβρύχιον pro ὑπο-

χείριον ibi scripsi: ὑποβρύχιον τὸν νοῦν ἔχων εἰς τὸν πίθη δέδυκα, et notum est quid sit ὑποβρέχειν et qui dicantur ὑποβεβρεγμένοι et, si quis plura cupit, adire poterit Casaubonum in Animm. ad Athenaeum p. 66.

Diphilus poeta scripsisse fertur fabulam Ἀπολιποῦσαν. Quoties ea comoedia laudatur, toties Ἀπολείπουσα rescribendum erit. Sic legimus Ἀπολείπουσαν scripsisse utrumque Apollodorum poetam, sed erratur in titulo Crobyli fabulae. Semper usurpant praesens tempus; Aristophanis novimus Θεσμοφοριαζούσας et Ἐκκλησιαζούσας et infinita est titulorum copia, in quo praesens tempus perpetuum est vel fortasse perfectum, sicuti fuit Alexidis Ἀπεγλαυκωμένος, sed aoristo in fabulae inscriptione non est locus. Deinde p. 388 supplē:

(ἡμῖν) νόμιμον τοῦτ ἐς, βέλτις, ἐνθάδε.

P. 395 apud eundem Diphilum coquus demonstrat, quibus mortalibus cum fructu operam suam locare soleat utiturque his verbis:

ἀλλ' ἕτερος εἰσπέπλευκεν ἐκ Βυζαντίου
 τριταῖος, ἀπαθής, εὐπορηκώς, περιχαρής,
 εἰς δέκ' ἐπὶ τῇ μνᾷ γεγονέναι καὶ δώδεκα,
 λαλῶν τὰ ναῦλα καὶ δάνει' ἐρυγγάνων,
 ἀφροδίσι' ὑπὸ κόλλοψι μαστροποῖς ποιῶν.
 ὑπὸ τοῦτον ὑπέμυξ' εὐθὺς ἐκβεβηκότα.

Primum qui prospera navigatione usus est, non fuit is εὐπορηκώς, sed εὐπλοηκώς dicendus est. Sed quid est ὑπέμυξα? Schweighauserus tentabat ὑπέμιξα, quod non magis huc quadrat. Quomodo Graece dicitur sese in alicuius gratiam insinulare? Credebam id satis notum esse et legam:

ὑπὸ τοῦτον ὑπέδυν εὐθὺς ἐκβεβηκότα.

Meinekus p. 402 Diphili fragmentum ita edidit:

ἔγχεον σὺ δὴ πιεῖν.

εὐζωρότερόν γε νῆ Δί', ὦ παῖ, δός· τὸ γάρ
 ὑδαρὲς ἄπαν τοῦτ' ἐς τῇ ψυχῇ κακόν,

itaque non videtur animadvertisse inter duas personas hoc fragmentum distribuendum esse. Qui prior loquitur, vinum pincernam infundere jubet: ἔγχεον σὺ δὴ πιεῖν reliqua alius qui

in convivio adest, pronunciat. P. 408 locum a Photio servatum, nunc ita suppleo:

τίς ποτ' ἐστὶν (οὗτος); ὡς ῥαγδαῖος ἐξελήλυθεν.

P. 414 Meinekius edidit:

πρίσις, τραγέλαφος, βατιάκη, λαβρώνιος.

B. ἀνδραπόδι' ἤδη ταῦθ' ὁρᾷς; A. ἤκιστά γε.

ἐκπωμάτων δ' ὀνόματα.

Athenaei codex habet: ἀνδραπόδιον δὴ, quod manu ducit ad:

ἀνδραπόδιον δὴν ταῦθ' ὁρᾷς; A. ἤκιστά γε.

Vides quam lenis ea mutatio sit; unam tantummodo lineolam addidi. Itidem parvula mutatione in integrum restitui poterunt verba quae ibidem leguntur:

πολιὸς τεχνίτης ἐστὶν ὁ χρόνος, ὦ ξένε.

χαίρει μεταπλάττων πάντας ἐπὶ τὰ χεῖρωνα.

Pro πολιὸς correctum fuit σκελιὸς, vel σκαιὸς, vel Φαῦλος, quorum nihil sufficit, nec multo magis arridet quod Herwerdenus commendat Mnem. XVII 80: ποῖος τεχνίτης. Unius literulae mutatione lucrabimur veram poetae manum, quae fuit: δόλιος τεχνίτης.

Apollodori locum sic scripsit Meinekius p. 439:

ἐφεξῆς σρώματ' ἀργυρώματα

θηρίκλεια καὶ τορευτὰ πολυτελῆ ποτήρια

ἕτερα.

Inserta coniunctione versus fient aliquanto numerosiores, sic:

ἐφεξῆς σρώματ' ἀργυρώματα

(καὶ) θηρίκλεια καὶ τορευτὰ πολυτελῆ

ποτήρι' ἕτερα.

Sed exiguum hoc vitium est prae gravi mendo, quod relictum fuit p. 442. Disputat ibi nescio quis barbaram esse, non Graecam Fortunam Deam, quae Graecos transversos agat:

πῶς γὰρ μᾶλλον ἂν προείλετο

Ἑλλην ἀληθῶς οὔσα λεπομένους ὁρᾷν

αὐτοὺς ὑφ' αὐτῶν καὶ καταπίπτοντας νεκρούς,

ἐξὸν ἰλαροὺς παίζοντας ὑποπεπωκότας

αὐλουμένους;

Nihili est λεπομένους, sed cum libri ducant ad λυπομένους, satis tuto emendabimus:

Ἑλλήν ἀληθῶς οὖς' ἀπολλυμένους ὄραν
αὐτοὺς ὑφ' αὐτῶν.

Metaphora quae inest in verbo λέπειν ab hoc loco prorsus aliena est. P. 444 eiusdem Apollodori illa leguntur:

καὶ κλείεθ' ἡ θύρα μοχλοῖς ἄλλ' οὐδὲ εἷς
τέκτων ὀχυρὰν οὕτως ἐποίησεν θύραν,
δι' ἧς γαλῆ καὶ μοιχὸς οὐκ εἰσέρχεται.

Hic scribit Nauckius κατακλείεθ'; ego conieceram: κεκλεί-
σεθ' ἡ θύρα.

In Philippidis versibus quos Plutarchus servavit in V. De-
metrii c. 26:

ὁ τὸν ἐνιαυτὸν συντεμὼν εἰς μῆν' ἓνα,
ὁ τὴν ἀκρόπολιν πανδοκεῖον ὑπολαβὼν
καὶ τὰς ἐταίρας εἰσαγαγὼν τῇ παρθένῳ,

multo acrius et convenientius verbum erit: ἐπαγαγὼν. Sed hoc fortasse leve est; itaque experiemur, num plus prodesse possimus Euphronis loco, quem Meinekius habet p. 486:

πολλῶν μαθητῶν γενομένων ἐμοί, Λύκε,
διὰ τὸ νοεῖν αἰεὶ τι καὶ ψυχὴν ἔχειν,
ἅπει γεγρονὼς μάγειρος ἐκ τῆς οἰκίας
ἐν οὐχ ὅλοις δέκα μηνὶ πολὺ νεώτατος.

Qui hic loquitur, coquus est; copiose laudat suam artem et eximios brevi tempore profectus Lyci, quem ad artem factitandam instituerat. Semper autem magister multos habuerat discipulos, non quod habebat ψυχὴν, sed quod τέχνην habebat. Miror id non observatum fuisse Herwerdeno, qui de hoc fragmento haud semel dixit et nuperrime Mnem. XVII 81. Incredibile dictu est, quoties hoc modo erratum sit: dixeris librariis perinde fuisse scriberentne ψυχὴ, τύχη an τέχνη. Legitur apud Procopium Epist. 73: ἡσινοσοῦν τύχης εἰς ἄκρον ἀφῖχθαι. ne Hercherus quidem, dum Epistulas edebat, p. 560 agnovit veram scripturam, quam τέχνης esse concedes. Quid autem illud est, quod apud Euphronem sequitur? Abibis, inquit, post decem menses omnium discipulorum meorum longe νεώτατος. Non hoc egerat Lycus, ut per hoc spatium repuerasceret, sed ut artem addisceret in culina et sapientior evaderet. Quid igitur faciemus? Reponemusne σφώτατος? Non

faciemus, nam abest omnis evidentia a tali mutatione. Quid autem si Euphro scripsit *συνετώτατος*? Palaeographi non repugnant, sed erunt qui post tribrachyn anapaestum inferre non audeant. Ego autem, si in hoc erravero, socium Cobetum habeo, qui, quum olim ad Platonem comicum p. 169 nil tale in textum ausus fuisset inferre, post tamen e coniectura scripsit Mnem. IV, 101: *τηρῶν ὁπότε κατὰ χειρὸς οἴσει τις* et Var. Lect. p. 200: *πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς δαιμόνιε γεγονώς ἔτη*. Contra Meinekios qui olim hanc licentiam tutatus fuerat, post factus est severior, quod efficitur ex adnotatione quadam vol. IV p. 498. Medium iter tenere videtur Herwerdenus, qui dummodo bene intelligo quae disputat Mnem. XVII, 83, tribrachyn ante anapaestum ferendum putat, dactylum autem non ferendum. Huius certe opinionis probabilem causam non video et medium iter non semper tam est tutum, quam vulgo creditur esse. Mihi licentia, de qua quaerimus, in poetis utique novae comoediae ferri posse videtur et afferuntur quidam versus, quos tamen propter conjunctum tribrachyn vel dactylum cum anapaesto nemo satis prudenter in corruptelae suspicionem possit adducere. Veluti illud *συνετώτατος* tam est aptum, ut per se solum spectatum litem jam fere dirimat. Ceterum cf. Arist. Pac. 169, Av. 1368, Lysistr. 1148 et Thesm. 822.

Restat tertium in hoc fragmento vitium longe gravissimum. Egregius discipulus Lycus apud magistrum splendide furari didicit, nam hic eam artem primus invenerat et in culinam intulerat. Res sic describitur a magistro, qui meliorem se umquam discipulum habuisse negat. Erant senes quidam, quibus macrum hoedum Lycus parare debebat: apparatus minime Persici et nullum inde emolumentum poterat exspectari, sed tu:

*ἐτέρους πορίσασθαι δὴ ἐρίφους ἠνάγκασας·
τὸ γὰρ ἦπαρ αὐτῶν πολλάκις σκοπούμενων,
καθεὶς κάτω τὴν χεῖρα τὴν μίαν λαθὼν
ἔρριψας εἰς τὸν λάκκον ἰταμῶς τὸν νεφρόν.*

Deinde, uti Herwerdenus vere correxisse mihi videtur:

*πολὺν ἐποίησας θόρυβον οὐκ ἔχει νεφρόν·
λέγων.*

Reliqua vide apud poetam ipsum. Renes igitur callidus juvenis surripuit et abiecit; portentum id esse creditum est et quum

renes in victima deficerent, alter hoedus immolatus est. Sed quid est καθεὶς κάτω τὴν χεῖρα τὴν μίαν λαθών? Καθεὶς κάτω τὴν χεῖρα intelligo et fuit coquus non minus callidus quam ἀλλαντοπώλης in simili negotio apud Aristophanem iu Equitibus. Sed diciturne ἡ μία χεῖρ pro ἡ ἑτέρα χεῖρ? Quod omnes concedent, corruptum est τὴν μίαν λαθών. Locum ut emendarem, Phrynichum contuli, qui ita scribit p. 300 Lob.: Ψύα· οἱ μὲν ἀπλῶς ἀμαρτάνοντες διὰ τοῦ Γ· οἱ δὲ διπλῇ ἀμαρτάνοντες διὰ τοῦ ΟΙ, οἷον ψοία. ἔστι δὲ τὸ ὄνομα πολὺ κίβδηλον. νεφρὸν οὖν λέγε. Itaque dubitabatur de nominis forma, unde Photius: ψόας ἢ ψοίας ἢ ὅπη χρὴ καλεῖν παρ' οὐδενὶ τῶν Ἀττικῶν εὖρον· οἱ δὲ παλαιοὶ γυμνασαὶ ἀλώπεκα προσαγορεύουσιν. Quenam corporis pars hoc nomine intelligatur, Pollux tradidit II. 185: οἱ δ' ἐνδοθεν κατὰ τὴν ὀσφύν μύες καλοῦνται ψοαὶ καὶ νευρομήτραι καὶ ἀλώπεκες. Κλέαρχος δὲ οὕτως ὀνομάζει τοὺς κατὰ τῆς ῥάχεος μῦς. Itaque dixeris non prorsus convenire inter doctos viros, quae ψοαὶ sint, quum alii ἐνδοθεν quaerant, alii ἔξωθεν, sed constat certe μῦς fuisse a renibus non multum remotos, adeo ut Phrynichus, sicuti vidimus, νεφρὸν appellare potuerit, quas alii ψόας. Non meae provinciae est, eam rem ulterius indagare et, si qui philologi praeter humanitatis studia etiam humani corporis structuram explorant, eos ablegabo ad Lobekium, qui ex Hippocrate, Aristotele et Galeno nubem exemplorum attulit. Non magis definiam utra vera nominis forma sit ψύα an ψοα, sed ψοα ab gravioribus testibus videtur commendari, etiamsi paenultima syllaba in epica poesi producatur. Fortasse ψόας nomine tota regio renalis et lumbaris intelligitur, nam hoc nomen medicis in usu esse, fuisse certe, Nunnesius me docuit. Hinc Caelius Aurelianus *psoadicos* dixit, qui clunium dolore laborant, nam, uti Forcellinus ait, musculos clunium sub spinae finem ex interioribus atque exterioribus adhaerentes, ψόας vocaverunt. Nisi metuerem, ne mihi tanquam graculo pennae detraherentur, hic complura addere possem ex Henrico Stephano, sed satis est Athenaeum adhibere, qui IX. 399 multos locos attulit, inter quos eum ipsum Clearchi locum, quem Pollux in animo habuit. Simaristo sunt ὀσφύος αἱ ἐκ πλαγίων σάρκες ἐπανεσηκυῖαι et hinc Cyclicus poeta recte scribere potuit:

Ἴσον δ' Ἑρμιονεὺς ποσὶ κραιπαλίμοισι μετασπῶν
ψύας ἔγχεϊ νύξε.

Verum, inquires, quantumvis docte haec disputata sint, quid undique corrassa et intempestiva doctrina ad Euphronem, quum Phrynichus diserte doceat, ψόας nomen ab Atticis scriptoribus non usurpari? Bene factum quod in paucissimis *huius ipsius* Euphronis fragmentis quae supersunt, illud etiam habemus, quo res nisi fallor conficitur:

λοβός τις ἐστὶ καὶ ψόαι καλούμεναι.

Atque eodem modo ibi quoque scribam:

καθεὶς κάτω τὴν χεῖρα τὴν ψόαν λαβών
ἔρριψας εἰς τὸν λάκκον ἱταμῶς τὸν νεφρόν.

Aut hoc certum est, aut nihil in re critica satis certum est.

Eiusdem Euphronis quod legitur p. 492 Mk.:

ἴτω πρὸς ἡμᾶς καὶ τάχ' οὐδὲν μεταλάβοι.

requiro: οὐδὲν ἂν λάβοι. Posidippus vix scribere potuit p. 519:

οὕτω τι πολύπουν ἐστὶν ἡ λύπη κακόν,

pro ποικίλον. Deinde affert Meinekios e sexto Bekkeri lexico p. 462. 25: λέγεται δὲ αὐθέκασα καὶ τὰ αὐτόματα καὶ σκληρά. Μένανδρός φησι· πικροῦ γέροντος αὐθεκάσου τὸν τρόπον. Ferri non potest αὐτόματα et non sufficit quod infelix hora Meinekio suppeditavit αὐτόνομα vel αὐτογνώμονα. Uti multa alia in hoc Bekkeri lexico, haec quoque adnotatio e Phrynicho fluxit, quem vide idem fere praecipientem p. 17. 24. Estne autem adjectivum quod σκληρόν significat et facile in αὐτόματον potuit depravari? Est, opinor: λέγεται δὲ αὐθέκασα καὶ τὰ αἰτέραμνα καὶ σκληρά. Docte de hoc adjectivo omnia conges- sit Ruhnkenii diligentia ad Timaeum p. 156 ipseque Phrynichus hoc adjectivum interpretatus fuerat supra p. 8. 16.

Parasitus quidam apud Critonem p. 538 in insulam Delon proficiscitur, nam creditur haec terra tria habere bona plane singularia:

εὖοψον ἀγοράν, παντοδαπὸν οἰκοῦντ' ὄχλον,
αὐτοὺς παρασίτους τοῦ θεοῦ τοὺς Δηλίους.

Non est haec lectio Veneti Codicis in quo invenitur: παντοδαπᾶν οὐκοῦντ' ὄχλον. Coniicit Meinekios: πλουτοῦντ' ὄχλον, quod rei

accommodatissimum esse pronunciat et Codicum lectioni similimum. Equidem illud tenendum censeo παντοδαπᾶν lectionem traditam esse, non παντοδαπὸν et proxime accedam ad Codicis vestigia, si reposuero: παντοδάπανον ὅντ' ὄχλον. Deinde Dioxippi versiculos haud frustra tentasse mihi videor Mnem. XVII. 240. Tradita verba erant: μὴ κατακούσειεν δέμας ὁ Κωρυκαῖος. ἀλλὰ μὴν κατακήκοα κατακολουθῶν ἔνδοθεν σου, quae ita constitui:

μὴ κατακούσειεν δ' ἐκὰς

ὁ Κωρυκαῖος. B. ἀλλὰ μὴν κατακήκοεν

(ὁ) κατακολουθῶν ἔνδοθεν σου.

Apud Athenionem p. 558;

ὥς δ' ἤρεσ' αὐτοῖς ὕπερον καὶ τοὺς ἄλλας

προσάγουσιν ἤδη τῶν ἱερῶν γεγραμμένων.

simplicissimum fuerit rescribere: γεγενημένων. Ibid. vs. 44:

ὑπὲρ εὐσεβείας οὖν ἄφες παῦσαι λέγων,

Coraës scripsit ἂ Φῆς, Jacobsius ἀφείς, quod Meinekius recepit; equidem de adverbio ἄλῃς cogitaram. Sed leve hoc est prae immani vitio in Crobyli fragmento p. 566:

τὸ γὰρ ἐνδελεχῶς μεθύειν τίν' ἡδονὴν ἔχει,

ἀποσεροῦντα ζῶνθ' ἑαυτὸν τοῦ φρονεῖν,

ὁ μέγιστον ἡμῶν ἀγαθὸν ἔσχεν ἡ φύσις;

Quam absurdum hic est participium ζῶντα! Habet id tamen Athenaeus duobus locis, quibus hoc fragmentum laudavit, ut appareat eum in Codice suo hoc ipsum invenisse ζῶντα, sed satis novimus, eum saepe corruptis librorum suorum lectionibus deceptum fuisse. Hic certe minime dubium, quin verum sit:

ἀποσεροῦνθ' ἐκόνθ' ἑαυτὸν τοῦ φρονεῖν.

Hoc est stultissimum, quod ebrius sponte insanit.

Parvulum est vitium, sed grave sententiae detrimentum in Nicolai fragmento p. 579. Parasitus ibi hominem artis imperitum dehortatur, ne animum ad difficillimam rem applicet:

ἀπὸ τίνων δογμάτων ὀρμώμενος

τολμᾷ παρασιτεῖν; ἂ μόλις ἡμεῖς τὸν βίον

ἅπαντα κατατρίψαντες οὐδὲ νῦν ἔτι

ἀνεωγμένην δυνάμεθα τὴν θύραν ἰδεῖν.

Emenda: εἰ μόλις. Apud Xenonem p. 596:

πάντες τελῶναι πάντες εἰσὶν ἄρπαγες.,
 vide num probari possit: ἄνδρες τελῶναι.

Restat ut pauca dicam de fragmentis Comicorum Anonymorum, quibus multa admixta sunt perexigui pretii. P. 604 affert Meinekios ex Aristotele hexametrum:

πεντήκοντ' ἀνδρῶν ἑκατὸν λίπε δῖος Ἀχιλλεύς.

Exemplum est amphiboliae, quod Meinekio incompertum est, unde petitum sit, deinde addit Cyclici fortasse carminis versum esse. Sed potuitne quis umquam nisi fortasse per iocum tam stulte scribere? Repone κτάνε pro λίπε, sententiae perinde erit et nihil lucrabimur. Fierine poterit umquam, ut talis versiculus vel mediocri poeta non prorsus indignus videatur? Potest id, opinor, fieri et quidem sic:

πεντήκοντ' ἀνδρῶν ἑκατὸν κτάνε δῖος Ἀχιλλεύς,

πεντήκοντ' ἀνδρῶν ἑκατὸν λίπε δῖος Ἀχιλλεύς.

De gustibus non est disputandum; nobis tale artificium displicet, at veteribus placuit. Ovidius certe:

Et superesse videt de tot modo millibus *unum*,

Et superesse videt de tot modo millibus *unam*.

Quod fragmentum Meinekios affert p. 608, id nuper ad Isocratem ostendimus in Mnem. XVIII. 75 sic supplendum esse:

γλῶτταν τέ σοι δίδωσιν

(θησαυρὸν) ἐν δήμῳ φορεῖν καλῶν λόγων ἀείνων,

ἢ πάντα νικήσεις λέγων.

Ex Clemente Alexandrino Meinekios affert fragmentum p. 612, quod ita corrigitur a Cobeto Mnem. V. 194:

ἂν μῦς διορύξη βωμὸν ὄντα πήλινον

κἂν μηδὲν ἄλλ' ἔχων διατράγη Θύλακον,

ἄλεκτρον τρεφόμενος ἂν ἂν' ἐσπέρας

ἄσκη, τιθέμεθα τοῦτο σημεῖόν τινος.

Proverbium quoddam hic respici, apparebit tibi ex locis, quos Cobetus collegit. Primum autem offensionem est participium ἔχων et propter Bionis Borysthenitæ dictum, quod vide apud eundem: τί δὲ καὶ θαυμαστὸν εἰ δὲ μῦς τὸν Θύλακον διέτραγεν οὐχ εὐρὼν ὅτι φάγη, apud comicum quoque εὐρὼν malim quam ἔχων. Miror autem βωμοῦς πηλίνου. Πήλινα ποτήρια et

πηλίνους ἀνδριάντας novi, sed fiuntne etiam arae ex luto sive argilla et si fient, cur mures eas adrodent? Mures autem τοιχωρύχοι sunt et perfodiunt parietes. Τοίχους διορύττειν saepe legitur, veluti apud Arist. Plut. 565:

πάνυ γὰρ κλέπτειν κόσμιόν ἐστιν καὶ τοὺς τοίχους διορύττειν.
Suidas qui, quod raro fit, nunc quidem meliorem lectionem exhibet quam Photius quem describit, τοίχου ὀπήν appellat τοιχωρύχημα γαλῆς. Sed quid plura?

ἂν μῦς διορύξῃ τοῖχον ὄντα πήλινον.

hoc intelligo: deinde perforato pariete venit mus in granarium ibique invenit non θύλακον ἀλφίτων (μεσόν), sed θύλακον ἀλφιτηρόν· hunc arrodit et superstitiosi homines portentum id esse existimant. Quid autem proderit βωμόν διορύττειν? Nihil conditum servat, quo mus vescatur. Babrius scripsit:

ἀπῆγε τὸν μῦν τὸν γεηπόνον πείσας
εἰς οἶκον ἐλθεῖν ὑπὸ τε τοῖχον ἀνθρώπου.

Id superest videre, quomodo τοῖχον in βωμόν abire potuerit.

P. 618 Meinekios incerti poetae testimonium e Diodoro Siculo affert de Charondae lege, ne quis liberis suis novercam daret: tres postremi versus ita audiunt:

εἴτ' ἐπέτυχες γάρ, Φησι, γήμας τὸ πρότερον
εὐημερῶν κατὰ παυσον· εἴτ' οὐκ ἐπέτυχες,
μανικὸν τὸ πείραν δευτέρας λαβεῖν πάλιν.

Meinekios pro κατὰ παυσον suspicatur legendum esse κατὰ λυσον· equidem incideram in ἀγάπησον, quod vide an praestet. P. 642 ex Hesychio affertur: κυνόφαλλοι· Κορίνθιοι φυλή. Primum cum Meinekio κυνόφαλλοι restituo, deinde sub φυλή latere dixerim: ἰθύφαλλοι. P. 652 senarium ita suppleo:

βαὺ βαὺ (βαῦζων) καὶ κυνὸς φωνὴν ἰείς.

P. 654 affertur versiculus:

ἦ μιν ποτ' ἦ μιν τῶν σφριγόντων ἐν λόγοις.

Favorinus, cui locum debemus, attulit propter eam ipsam formam ἦ μιν, sed, si satis antiquus versus est, malo: ἦ μιν ποτ' ἦ μιν, ut in Spartanorum cantilena, Proverbium p. 650:

πεζῇ βαδίζω, νεῖν γὰρ οὐκ ἐπίσταμαι,

vel puer corrigat, nam βάδιζε requiritur ut apud alios legitur πεζῇ πορεύου, non πορεύομαι. Non scripsit Phrynichus ap. Bk.

4. 15: ἄπλυτον πώγωνα· εἰ θελοῖς ἀνεπαχθῶς σκῶψαί τινα πωγωνίαν, sed ἄπλυτοπώγωνα, sicuti τιλλοπώγων apud eundem est p. 56. 3. Fragmentum 293 ex coniectura sic scribebam Mnem. XV. 345:

Βακχὶς θεόν σ' ὠνόμασεν, εὐδαῖμον λύχνε,
καὶ τ' ὦ θεῶν μέγισ', ἔχει σ' ὁ πανδοκεύς.

Fragmentum 296: σκληρὰν ἄκαρπον καὶ φυτεύεσθαι κακὴν, praefero: καὶ μφυτεύεσθαι. Denique quod Polybius habet 31. 21, inter comica fragmenta relatum fuit ab Jacobsio in Suppl. Add. p. 361:

τόλμα τι, κινδύνευε, πρᾶττ', ἀποτύγχανε,
ἐπίτυχε· πάντα μᾶλλον ἢ σαυτὸν προοῦ.,

sana ratio ducit ad: ἐπιτύγχανε, ἀπότυχε.

Amstelodami,
d. 28 m. April. 1880.

ARISTIDES.

Tom. II. pag. 679 Dind. ὁποῖ' ἄττ' ἂν εἴπῃ τοιαῦτ' ἄν ἀκούσεσθαι χρὴ προσδοκᾶν.

Soloecum est ἂν cum futuro coniunctum, at tu scribe τοιαῦτ' ἄν ἀκούσεσθαι χρὴ προσδοκᾶν.

Tom. II. pag. 462 Dind. καὶ τᾶλλα, φασὶν οἱ ΠΑΡΡΗΣΙΑΖΟΜΕΝΟΙ, φίλος ἀνὴρ.

Nulla est in his παρρησία. Corrige: φασὶν οἱ ΠΑΡΘΙΜΙΑΖΟΜΕΝΟΙ, nam proverbium est.

Tom. I. pag. 586. Dind. πάντες γὰρ ἄνθρωποι συνήσονται — οὐδὲ μικρὸν αὐτοὺς ἀντᾶραι δυνηθέντας.

Non est Graecum συνήσονται. Emenda συνείσονται.

C. G. C.

THUCYDIDEA.

AD LIBRUM IV.

Thucyd. IV. 1. 3. ἐσεβεβλήκεσαν ἐς τὴν Ῥηγίνων οἱ Λοκροί —
ξυνεπαγόντων Ῥηγίνων φυγάδων. Non poterant Rheginorum ex-
sules ἐπάγειν Locrenses adversus suam patriam. Legendum est
ξυνεναγόντων. Frequens est apud Thucydidem ἐνάγειν *excitare*,
stimulare, *instigare*. cf. IV. 24. καὶ μάλιστα ἐνήγυν οἱ Λοκροὶ τῶν
Ῥηγίνων κατ' ἐχθραν. IV. 21. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνήγεν ὁ Κλέων.
VI. 61. ἐναγόντων τῶν ἐχθρῶν.

Thucyd. IV. 1. 4. αἱ δὲ νῆες Μεσσήνην ἐφρούρουν, καὶ ἄλλαι
αἱ πληρούμεναι ἔμελλον αὐτόσε ἐγκαθορμίσασθαι τὸν πόλεμον ἐν-
τεῦθεν ποιήσεσθαι. Legendum est: καὶ ἄλλαι αἱ ἌΕΙ πληρούμε-
ναι. cf. III. 77 παρεσκευάζοντο — ἐξήκοντα ναῦς καὶ τὰς ἌΕΙ
πληρουμένας ἐξέπεμπον.

Facillime post AI excidere potuit ἌΕΙ (AI).

Thucyd. IV. 3. 2. ὁ Δημοσθένης εὐθὺς ἡξίου τειχίζεσθαι τὸ
χωρίον (ἐπὶ τοῦτο γὰρ ξυνέπλευσε). Unice vera est altera lectio
ἐπὶ τοῦτο γὰρ ξυνεκπλεῦσαι, quia perspicuum est non ex Thu-
cydidis persona haec dici sed ex ipsius Demosthenis.

Lectio ξυνεκπλεῦσαι non est „bona auctoritate munita” Herwerd.
sed sua ipsius bonitate satis munita est ab aliquo acuto lectore
feliciter excogitata.

Thucyd. IV. 4. ὥς δ' οὐκ ἔπειθεν — ἡσύχαζεν [ὑπ' ἀπλοίας].
Recte Dobree ἡσύχαζεν pro lectione librorum ἡσύχαζον. Sed

minime Demosthenes ὑπ' ἀπλοίας ἡσύχαζεν, sed quia neque duces neque milites in suam sententiam pertrahere poterat, a proposito desistebat, namque hoc est ἡσύχαζεν. Expunge igitur ineptum emblemata.

In sqq. αὐτοῖς τοῖς στρατιώταις σχολάζουσιν ὁρμὴ ἐνέπεσε περισῶσιν ἐκτειλίσαι τὸ χωρίον. Quid sit in tali re περισῆναι nullo modo exputare possum. Requiro aliquid quale legitur VI. 24. ἔρως ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν ἐμοίως ἐκπλεῦσαι.

Thucydides IV. 6. scripserat: οἱ ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι — ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου νομίζοντες μὲν οἰκεῖον σφίσι τὸ περὶ τὴν Πύλον, ἅμα δὲ — ἐσπᾶνιζον τροφῆς, sed post νομίζοντες μὲν insulsum Scholion in textum se insinuavit: [οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἄγρις ὁ βασιλεύς] adscriptum olim ad verba: οἱ ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι.

Pulcherrimus locus IV. 4. 2. duplici fatuo additamento deformatus est. Thucydides γρηγορικῶς sic scripserat: καὶ τὸν πηλὸν — ἀγγείων ἀπορία ἐπὶ τοῦ νώτου ἔφερον ἐγκεκυφότες τε καὶ τὸ χεῖρε ἐς τοῦπίσω ξυμπλέκοντες. Rectissime ad hanc scripturam Scholiasta annotavit: τῶν καθ' ὑπερβολὴν ἐνχργῶς εἰρημένων ἐστὶ τοῦτο. In libris nostris post ἐγκεκυφότες τε inserunt: ὡς μάλιστα μέλλοι ἐπιμένειν, et post ξυμπλέκοντες frigidissime ὅπως μὴ ἀποπίπτοι.

Arctissime coniuncta erant ἐγκεκυφότες ΤΕ ΚΑΙ — ξυμπλέκοντες.

Thucyd. IV. 4. 3. παντὶ τρόπῳ ἡπείγοντο φθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίους τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι [πρὶν ἐπιβοηθῆσαι]. Putide bis idem dicitur. Plane idem inest in φθῆναι.

Thucyd. IV. 8. 3. Δημοσθένης — ὑπεκπέμπει δύο ναῦς ἀγγεῖλαι Εὐρυμέδοντι — παρεῖναι — καὶ αἱ νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον κατὰ τὰ ἐπεσχυμένα [ὑπὸ Δημοσθένους]. quid esse potest puerilius?

Thucyd IV. 8. 9. οἱ δὲ τελευταῖοι [καὶ] ἐγκαταληφθέντες εἴκοσι καὶ τετρακόσις ἦσαν. Bene expungitur καί, sed substituendus erat articulus: οἱ δὲ τελευταῖοι Οἱ ἐγκαταληφθέντες.

Thucyd. IV. 9. τὰς τριήρεις — ὑπὸ τὸ τείχισμα ΠΡΟΨΕΨΑΥΡΩΣΕ. Sic libri: Herwerden recepit Dobrei coniecturam ΠΡΟΥΨΑΥΡΩΣΕ, sed multo melius est ΠΕΡΙΨΕΨΑΥΡΩΣΕ. Cf. II. 75: πρῶτον μὲν περιεΨαύρωσαν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἔτι ἐξιέναι.

Thucyd. IV. 10. 3. τὸν πολέμιον δεινότερον ἔχομεν μὴ ῥαδίΩC αὐτῷ πάλιν οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως. Imo vero μὴ ῥαδίA C. Praeterea πάλιν ante ἀναχωρήσεως collocandum. Frequens est apud Thucydidem πάλιν ἀναχωρεῖν, ἢ πάλιν ἀναχώρησις.

Thucyd. IV. 11. 2. ἐπέπλει Θρασυμηλίδας. Ridiculum nomen est Θρασύμηλος et Θρασυμηλίδας, ut in Stobaei Append. Florent. Ὀξίθεος pro ΕΥξίθεος. Ut enim ὄξος et θεός numquam coalescere in unum potuerunt, sic τὸ μῆλον sive *malum* est sive *ovis* cum θρασύς componi non potest. Emendemus igitur Θρασυμηλίδας, ut Θρασυμήδης et Θρασύβουλος nota sunt nomina. Legebatur in Iliad. Π. 462. Θρασύμηλον, sed in vetere A Veneto annotatur: ἐν ἄλλῳ θρασύδημον, ἐν ἄλλῳ θρασύβουλον, quorum illud receptum est.

Thucyd. IV. 11. 4. ἀποκνοῦντας καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυντρίψωσιν. Manifesto mendosa haec sunt. Violentius Madwig ξύντριψιν reponebat pro μὴ ξυντρίψωσιν. Restituendum censeo ΦΕΙΔΟΜΕΝΟῦΣ τῶν νεῶν. Iracunde Brasidas eodem verbo usus ἐβόα ὥς οὐκ εἰκὸς εἶη ξύλων Φειδομένους τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιδεῖν τεῖχος πεπονημένους. Contemptim naves ξύλα appellat Spartanorum fastidio, qui naves τὰ κᾶλα vocare solebant, ut in illa epistola: ἔρρει τὰ κᾶλα pro ἀπολώλασιν αἱ νῆες.

Thucyd. IV. 11. 4. ἐβόα — τὰς σφετέρας ναῦς — καταγνύναι [ἐκέλευε]. Submiror inutile et iners ἐκέλευε Herwerdeno non esse de fraude suspectum. Mecum optime novit quam saepe κελεύων, ἐκέλευε, ἐκέλευον soleant a sciolis de suo inseri.

Thucyd. IV. 12. ἡ ἀσπίς περιερρύη ἐς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξενεχθείσης [αὐτῆς] ἐς τὴν γῆν κτέ. In huiusmodi verborum conforma-

tione Graeculi addunt αὐτῆς, Veteres non item. praesertim quia proxime praecedit: καὶ πεσόντος αὐτοῦ.

Thucyd. IV. 14. 3. ἐγένετο ὁ θόρυβος μέγας [καὶ] ἀντηλλαγμένου τοῦ ἐκατέρων τρόπου περὶ τὰς ναῦς. Libri ἀντηλλαγμένος, quod bene correctum sed eadem opera καὶ expunctum oportuit, quod nunc vitiose abundat.

In libris est IV. 15. ἔδοξεν αὐτοῖς — τὰ τέλη καταβάντας εἰς τὸ στρατόπεδον βουλεύειν παραχρῆμα ὁρῶντας ὃ, τι ἂν δοκῇ. Pro absurdo ὁρῶντας restitui quod ratio postulat δρῶντας et multis exemplis ostendi ὁρᾶν et δρᾶν inter se misceri. Hinc corrigenda est Herwerdeni annotatio.

Thucyd. IV. 16. 2. ὃ, τι δ' ἂν τούτων παραβαίνωσιν ἑκάτεροι [καὶ ὁτιοῦν τότε] λελύσθαι τὰς σπονδάς. Non possunt in eadem sententia coniungi ὃ, τι et ὁτιοῦν. Dicam unde molesta verba irrepserint: nempe ex cap. 23. εἶρητο ἔαν καὶ ὁτιοῦν παραβαθῇ λελύσθαι τὰς σπονδάς. Utuntur Athenienses acriore verbo sed idem significante. Ex eodem loco apparet τότε esse delendum nam temporis significatio a loci sententia abhorret.

Thucyd. IV. 16. 2. ἐσπεῖσθαι δ' αὐτὰς μέχρι οὗ ἐπανεέλθωσιν [οἱ] ἐκ τῶν Ἀθηνῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις. Delendus est articulus, namque nunc primum de legatis Athenas mittendis sermo est: οἱ πρέσβεις dicitur ubi de legatis ante erat actum, ut in sqq. § 3. καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεσάλησαν.

Thucyd. IV. 17. 2. τοὺς δὲ λόγους [μακροτέρους] οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μηκυνοῦμεν ἀλλ' ἐπιχώριον ὃν ἡμῖν οὗ μὲν ἂν βραχεῖς ἀρκῶσι μὴ πολλοῖς χρῆσθαι, πλείοσι δ' ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ἢ διδάσκοντάς τι τῶν προὔργου [λόγοις] τὸ δέον πράσσειν. Facile persuasi Herwerdeno μακροτέρους perinepte additum expungi oportere. Passim legitur eo sensu aut μηκύνειν absolute aut μηκύνειν τὸν λόγον aut τοὺς λόγους aut apud Tragicos μηκύνειν λόγους. Herodotus II. 15. ἔρχομαι περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον. Suboluit aliquid Graeco homini, qui annotavit: περιττὸν τὸ „μακροτέρους” ἥρκει γὰρ εἰπεῖν „τοὺς δὲ λόγους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς

μηκυνούμεν." sed nemo illa aetate suspicari poterat importunum vocabulum spurium et interpolatum esse.

Sequitur in libris: οὐ μὲν βραχεῖς ἀρκῶσι, quod soloecum est. Dicebant aut οὐ μὲν βραχεῖς ἀρκΟΥCΙΝ, aut οὐ μὲν (ἄν) βραχεῖς ἀρκῶσι, quod Herwerden reposuit.

Ut supra μικροτέρους inepte abundat, sic λόγοις in sqq. πλείοσι δὲ (λόγοις χρηῖσθαι) ἐν ᾧ ἄν καιρὸς ἢ διδάσκοντές τι τῶν προὔργου [λόγοις] τὸ δέον πράσσειν. Non poterant enim aliter quam λόγοις διδάσκειν τι τῶν προὔργου, et id ipsum λόγοις proxime praecedit in πλείοσι δέ. Insulsum enim est dicere χρώμεθα δὲ πλείοσι λόγοις ὅπου δεῖ λόγοις διδάσκειν τι τῶν προὔργου.

Thucyd. IV. 17. 4. καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ εἰ ἀήθως τι ἀγαθὸν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώπων. αἰεὶ γὰρ τοῦ πλείονος [ἐλπίδι] ὀρέγονται. Sine controversia ἐλπίδι est delendum. Coniunguntur enim sic necessario τοῦ πλείονος ἐλπίδι, quum manifesto τοῦ πλείονος ὀρέγονται sint coniungenda, ut cap. 21. 2. τοῦ δὲ πλείονος ὀρέγοντο. Itaque prorsus assentior Herwerdeno, qui annotat: „*interpositum ἐλπίδι sapit glossema.*"

Thucyd. IV. 19. Λακεδαιμόνιοι ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς διάλυσιν πολέμου διδόντες μὲν εἰρήνην καὶ συμμαχίαν -- ἀνταιτοῦντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήτου ἄνδρας, [καὶ] ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι εἴτε [βία] διαφύγοιεν παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας εἴτε καὶ ἐκπολιορκηθέντες μᾶλλον [ἄν] χειρωθεῖεν. Primum si locum diligenter consideraveris expunges καὶ in καὶ ἄμεινον ἡγούμενοι nam coniuncta sunt προκαλοῦνται ἐς διάλυσιν ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις.

Deinde recte damnavit Herwerden stulte additum βία, nam inter se pugnant βία διαφυγεῖν imprimis ubi sequitur παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας. Recte idem ἄν expunxit in verbis μᾶλλον [ἄν] χειρωθεῖεν.

Praeterea animadvertendum est discrimen quod inter διακινδυνεύειν et διακινδυνεύεσθαι intercedit. Διακινδυνεύειν est quod omnes novimus in adeundo periculo usque ad extremum perseverare, ut in fine capitis 19: πρὸς δὲ τὰ ὑπερσυχοῦντα καὶ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν. Sed διακινδυνεύεσθαι quid est? Ipsa forma declarat esse e numero verborum, quae certamen et contentionem

significant ut ἀπειλεῖν διαπειλεῖσθαι, βοᾶν διαβοᾶσθαι, τοξεύειν διατοξεύεσθαι et alia sexcenta, quae omnia praeter διαπίνειν verbi medii formam assumunt et sic ex κινδυνεύειν διακινδυνεύεσθαι nascitur. Itaque haec est verborum sententia: *satius esse rati utrisque nostrum non in alea ineunda audacia et pertinacia inter nos contendere, nos εἴπως διαφύγοιεν οἱ ἄνδρες, vos εἴπως ἐκπολιορκηθέντες χειρωθεῖεν.*

Est denique operae pretium in Scholiis ad hunc locum observare quam leves, quam pueriles sint Scholiastarum, quorum praeter nomina nihil novimus, animadversiones et interpretationes. Non sunt, credo, obscura verba Thucydidis ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, ut cap. 20. ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτέ, ἔχει ἀμφοτέροις ἢ ξυναλλαγῇ. Annotatur ad cap. 19. ἀμφοτέροις: ἡμῖν καὶ ὑμῖν, ὡς Ἄντυλλός φησιν, ἵνα δοκῶσι Λακεδαιμόνιοι καὶ τοῦ τῶν Ἀθηναίων προνοεῖσθαι συμφέροντος. Satis levia et tenuia haec esse putes, sed vera tamen. Aliter visum Scholiastae, qui addidit: ἢ ἀμφοτέροις λέγει ἐν ἀμφοτέροις ἢ διαφυγεῖν τοὺς ἄνδρας ἢ ἐκπολιορκηθῆναι, ὃ καὶ μᾶλλον εἰκός ἐστιν. Haud vidi magis. Quod homini μᾶλλον εἰκός esse videtur manifesto pugnat et cum loci sententia et cum loquendi usu.

Thucyd. IV. 19. 2. ἐὰν ἀνταμυνόμενός τις καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλείω τοῦ πολεμίου (libri omnes πολέμου) κατ' ἀνάγκην ὄρκοις ἐγκαταλαμβάνων μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῇ. Coniunctis Kruegeri et Herwerdeni correctionibus locus persanatus erit sic scriptus: ἐὰν Ἀμυνόμενός τις ἐπικρατήσας (Krueg.) τὰ πλείω ΤΟΝ πολέμιΟΝ (Herwerd.) κατ' ἀνάγκην ὄρκοις Καταλαμβάνων (Krueg.) μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῇ.

Thucyd. IV. 19. πεφύκασι τοῖς μὲν ἐκουσίΩC ἐνδοῦσιν ἀνθισσᾶσθαι μεθ' ἡδονῆς, πρὸς δὲ τὰ ὑπεραυχοῦντα καὶ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν. Thucydidis manus servata est in Bekkeri *Anecdotis* pag. 126. 1. τοῖς μὲν ἐκοῦσΙΝ ἐνδοῦσιν. Cf. III. 39. 7. εἰ — τοῖς ἐκοῦσιν ἀποσᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προθήσετε, ubi Scholiasta interpretatur: τοῖς ἐκουσίως ἀποσᾶσιν. Thucydides enim dicebat: οἱ ἐκόντες ἐνδόντες vel ἀποσάντες, Graeculi pro ἐκόντες usurpabant ἐκουσίως.

Thucyd. IV. 20. 3. *ἐάν τε γνῶτε ΛακεδαιμονίΟΙC ἔξεστιν ὑμῖν φίλους γενέσθαι βεβρίως αὐτῶν τε προκαλεσασμένΩΝ χαρισσάμενΟΙC τε μᾶλλον ἢ βίπασσάμενΟΙC*. Thucydides dixerat ΛακεδαιμονίΩΝ ἔξεστι — προκαλεσασμένΩΝ ut ὑμῖν — χαρισσάμενΟΙC. Perinde bene dicitur φίλοι Λακεδαιμονίων et Λακεδαιμονίοις.

Thucyd. IV. 21. 2. οἱ δὲ (Ἀθηναῖοι) τὰς μὲν σπονδὰς [ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ] ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἐτοίμους εἶναι, ὁπότεν βούλωνται [ποιεῖσθαι πρὸς αὐτούς], τοῦ δὲ πλείονος ᾠέγοντο. Exponxi olim importuna verba ποιεῖσθαι πρὸς αὐτούς, quae Herwerden optime delevit. Compara locum Π. 84. 2. καὶ τὴν ἐπιχείρησιν ἐφ' ἑαυτῷ ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπότεν βούληται.

Praeterea gravis suspicio premit verba ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ, nam qua tandem ratione illo tempore Athenienses dici possunt aut sibi videri ἔχειν τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ? Praeterea nominativus ἔχοντες non satis sententiae congruit et verba suspecta non suo loco posita sunt, nam arcte coniuncta sunt τὰς σπονδὰς ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἐτοίμους εἶναι.

Thucyd. IV. 21. 3. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐνήγε Κλέων ὁ Κλεωνέτου [ἄνὴρ δημογῶγός κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὢν καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος]. Evidens in paucis emblemata tandem Herwerden sustulit recte componens locum ΠΙ. 36. 6. Κλέων ὁ Κλεωνέτου — ὢν καὶ ἐς τᾶλλα βικιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δήμῳ καὶ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος. Hinc sciolus sua sumsit sed vide quam inepte. Apud verum Thucydidem omnia optime procedunt: apud Thucydidem personatum primum ἄνὴρ δημογῶγός vitiose et contra Atticorum consuetudinem dictum est, sed per absurdum est quod sequitur: κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὢν, sive per se spectanda haec verba sunt, non poterat enim pacem impedire nisi illo tempore vixisset, sive coniungenda sunt κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὢν ἄνὴρ δημογῶγός, non solebant enim Oratores artem desinere.

Similis huic apud Thucydidem locus est VI. 35. Ἀθηναῖοι, οἱ δὲ δημοῦ τε πρῶτος ἦν καὶ ἐν τῷ παρόντι πιθανώτατος τοῖς πολλοῖς, quo pertinet annotatio Aelii Dionysii apud Photium Π. πιθανώτατος τοῖς πολλοῖς: ὁ βικιότατος καὶ πείθων τοὺς πολλοὺς κατὰ Θουκυδίδην.

Multorum additamentorum simul originem vides: si quid apud Thucydidem alio loco de eadem re scriptum est Graeculi sedulo annotant in margine, unde facile in textum irrepunt aut ipsis auctoris verbis aut ad praesentem locum utcumque accommodatis, ut hoc loco factum est.

Thucyd. IV. 23. ἀφικομένων δ' αὐτῶν διελύοντο εὐθὺς αἱ σπονδαί. Ineptum est imperfectum pro plusquamperfecto et praepositio ΔΙ vitiose abundat. Perpetuum est in ea re et necessarium ἑΛΕΛΑΤΝΤΟ εὐθὺς αἱ σπονδαί. ut cap. 16. 2. ὅ, τι δ' ἂν τούτων παραβαίνωσι — λελύσθαι τὰς σπονδάς. et post pauca iterum: ἐλθόντων δὲ τὰς σπονδάς λελύσθαι, et cap. 23 εἶρητο ἔαν καὶ ὀτιοῦν παραβαθῇ λελύσθαι τὰς σπονδάς.

Eodem modo omnes constanter dicebant λύειν τὰς σπονδάς, non διαλύειν. I. 53. ἀδικοῖτε — πολέμου ἄρχοντες καὶ σπονδάς λύοντες, et sic passim.

Thucyd. IV. 23. 2. Ἀθηναῖοι μὲν δυοῖν νεοῖν — τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς ἡμέρας, τῆς δὲ νυκτὸς καὶ ἅπασαι περιώρμουν. Imo vero ἀπάσαι, nempe οἱ Ἀθηναῖοι. Cf. VII. 13. ἀναγκάζομενοι — πάσαις φυλάσσειν. et VIII. 36. ταῖς ἡμισείαις τῶν νεῶν Κυδὸν φυλάσσειν. In libro VIII. 8. διαφέρειν δὲ τὸν Ἴσθμὸν τὰς ἡμισείας τῶν νεῶν πρῶτον καὶ εὐθὺς ταύτας ἀποπλεῖν, corrigendum ταύταις.

Thucyd. IV. 23. 2. Πελοποννήσιοι δ' ἐν τῇ ὑπείρῳ στρατοπεδεύομενοι. Non audeo Herwerden rescribere ἑστρατοπεδεῖσθαι „sed στρατοπεδεύεσθαι pro ἐστρατοπεδεῦσθαι dici potuisse praene fidem facit exemplorum numerus.” Sed nulla exemplorum copia umquam efficere poterit ut quod fieri non possit tamen esse factum videatur. Librarii ubi semel errorem imbiberunt sine fine errant. Ut Latine differunt *castra ponere (metari)* et *castra habere (in castris esse)*, quae nemo umquam confundet, sic Graece στρατοπεδεύεσθαι et ἐστρατοπεδεῦσθαι.

Thucyd. IV. 24. 3. ὀρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλείους — πυρρὰν τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. Herwerden: „ὀλίγας est praedicativum.” Fieri non potest

ut haec sit sana et integra verborum compositio. Graecum est ὁρῶντες τὰς μὲν παρούσας ναῦς ὀλίγας ΟΥΤΑΚ, neque ullo modo οὔσας omitti potest. Neque tamen οὔσας addi potest διὰ τὸ κακόφωνον. Suspicio autem olim sic scriptum fuisse: ὁρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις ὀλίγας μὲν ναῦς παρούσας, ταῖς δὲ πλείοσι κτέ.

Thucyd. IV. 25. 6. οὐκ ἔλασσον ἔχοντες — παρεκομίσθησαν εἰς τὸν ἐν Μεσσήνῃ λίμενα. Necessarius est aoristus ΕΧόντες. Tralaticium hoc mendum est.

Thucyd. IV. 25. 7. τῇ δ' ὑπεραίῳ ταῖς ναυσὶ ΠΕΡΙπλεύσαντες κατὰ τὸν Ἀκεσίνην ποταμὸν τὴν γῆν ἐδήουν. Situs locorum declarat eos *littus legisse*; itaque ΠΑΡΑπλεύσαντες verum est. Quis nescit παραπλεῖν et περιπλεῖν sexcenties inter se permutari?

Thucyd. IV. 25. 9. ὥς οἱ Λεοντῖνοι σφίσι καὶ ἄλλοι Ἕλληνες [ξύμμαχοι] εἰς τιμωρίαν ἔπέρχονται. Corrige ἔρχονται, ut solet Thucydides dicere ἰέναι εἰς πόλεμον, εἰς μάχην, εἰς χεῖρας, sic ἰέναι εἰς τιμωρίαν. Ἐπιέναι semper est *aggredi, adoriri, impetum facere*.

Praeterea quia qui opem ferunt sunt omnes socii et amici importunum ξύμμαχοι expunxerim.

Thucyd. IV. 25. 11. ἰδόντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι [καὶ] ἀποβάντες ἀπὸ τῶν νεῶν ἐβοήθουν. Perperam καὶ interpositum est. Sensus est Ἀθηναῖοι δ' ὥς εἶδον ἀποβάντες ἀπὸ τῶν νεῶν ἐβοήθουν. Vulgata lectio significat: ὥς εἶδον καὶ ἀπέβησαν ἀπὸ τῶν νεῶν ἐβοήθουν.

Thucyd. IV. 26. 3. φενοχωρία ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις ἐγίγνετο, id est *castra ponentibus*, absurde. Etiam hic reponere: Ἐστρατοπεδεύμενοις.

Thucyd. IV. 27. πυνθανόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς ὅτι ταλαιπωρεῖται καὶ σῆτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ [ὅτι] ἐσπλεῖ. Neque iterari potest ὅτι neque illo loco interponi.

Thucyd. IV. 27. 4. καὶ γνοὺς ὅτι ἀναγκασθήσεται ἡ ταῦτα

λέγειν οἷς διέβαλλεν ἢ τάναντία εἰπὼν ψευδὴς ΦανήσεCΘΑΙ. Si genuinum esset ἢ ταῦτὰ λέγειν pro Φανήσεσθαι necesse erat φαίνεσθαι scribere, nempe ἀναγκασθήσεται. Sed vitiose prius ἢ interpositum est et vera lectio haec est: γνοὺς ὅτι ἀναγκασθήσεται ταῦτὰ λέγειν οἷς διέβαλλεν ἢ τάναντία εἰπὼν ψευδὴς ΦανήσεCΤΑΙ. Quis in animum inducere serio potest ἀναγκάζομαι Φανήσεσθαι Graece dici posse pro φαίνεσθαι? Cleon ita cogitabat: ἀναγκασθήσομαι τὰ αὐτὰ λέγειν — ἢ ψευδὴς Φανήσομαι sive ἢ ψευδόμενος ἀλώσομαι.

Thucyd. IV. 28. τῶν Ἀθηναίων τι ὑποθορυβησάντων. Neque ὑποθορυβεῖν Graecum est et τι illo loco poni non potuit. Legendum τῶν Ἀθηναίων ὑπό τι θορυβησάντων. Notum est eo sensu ὑπό τι et exempla plena manu dedit Porsonus et in *Aristophaneis ad Vespas* vs. 1281. et in *Adversar.* pag. 147.

ὥς ὑπό τι νυσάζειν γε καὐτὸς ἄρχομαι.

et similia complura passim.

Thucyd. IV. 28. 3. rectissime Herwerden scholion: [καὶ οὐκ ἂν οἰόμενός οἱ αὐτὸν τολμῆσαι ὑποχωρῆσαι] adscriptum ad verba quae praecedunt: οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφιέναι, una litura deleri iussit. Quod ante haec verba legitur δεδιὼς ἤδη in suam sedem revocandum esse censeo in hunc modum: γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδωσείοντα (δεδιὼς ἤδη) ἀνεχώρει καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς ἀλλ' ἐκεῖνον στρατηγεῖν.

Thucyd. IV. 28. 5. λογιζόμενοις δυοῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τεύξεσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγήσεσθαι, ὃ μᾶλλον ἤλπιζον, ἢ σφαλεῖσι γνώμης Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσεσθαι. Mirum ni Thucydides scripserit: δυοῖν ἀγαθοῖν θατέρῃ, ut omnes dicebant δυοῖν θάτερον. Praeterea χειρώσεσθαι (libri χειρώσασθαι) non satisfacit et propter σφαλεῖσι γνώμης requiro perfecti futurum σφίσι Κεχειρώσεσθαι. Ita cogitabant: ἦτοι τοῦ Κλέωνος ἀπαλλαγησόμεθα ἢ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἡμῖν κεχειρωμένοι ἔσονται.

Thucyd. IV. 29. 2. τὸν δὲ Δημοσθένη προσέλαβε πυνθανόμενος τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. Et olim suspicabar et nunc suspicor propter ὁμοιοτέλευτον excidisse ποιεῖσθαι, id est

διανοεῖσθαι αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον ἀποβαίνειν, ut passim legitur ποιεῖσθαι τὴν ἐπέξοδον pro ἐπεξιέναι, ποιεῖσθαι τὴν ἀναχώρησιν pro ἀναχωρεῖν et similia complura. Opponitur mihi locus IV. 32. 4. ὁ Δημοσθένης — τὴν ἐπίβασιν ἐπενόει, sed non est idem. Ἐπινθεῖν enim cum accusativo componitur, ut in ὀλίγον ἐπενόουν οὐδέν, sed διανοεῖσθαι habet infinitivum vel praesentis temporis, ut passim, vel futuri more Herodoteo, ut IV. 115. πῦρ ἐνήσειν διανοοῦντο, et IV. 121. τὸν πόλεμον διανοοῦντο προθύμως οἶσιν. et VII. 56. διανοοῦντο κλῆσειν. et VIII. 55. διανοοῦντο βοηθήσειν. Perinde est igitur ἐπενόει τὴν ἀπόβασιν et διανοεῖτο ἀποβαίνειν sive τὴν ἀπόβασιν ποιεῖσθαι, sed διανοεῖτο τὴν ἀπόβασιν vitiose dictum est.

Paene gemellus locus est V. 9. τὴν δ' ἐπιχείρησιν ᾧ τρόπῳ διανοοῦμαι ποιεῖσθαι διδάξω.

Thucyd. IV. 29. οὐκ οὔσης τῆς ΠΡΟCόψεως ἢ χρὴν ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. Miror quo pacto Herwerden spreverit emendationem ΠΡΟCόψεως, qua nihil verius. Nullus hic verbo προσορᾶν conspiciere, intueri locus est; requiritur prospicere, prospectare. cf. cap. 34. 3. ἀποκεκλημένοι μὲν τῇ ὄψει τοῦ προορᾶν. et II. 89. 8. οὔτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειέ τις ὥς χρὴ ἐς ἐμβολὴν μὴ ἔχων τὴν πρόοψιν τῶν πολεμίων ἐκ πολλοῦ. et V. 8. ἄνευ προόψεως αὐτῶν. et III. 21. ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν οὐ προῖδόντων αὐτῶν. et IV. 34 2. ἄπορον ἦν ἰδεῖν τὸ πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων.

Thucyd IV. 30. 4. Κλέων — προπέμψας ἄγγελον ὥς ἦξων [καὶ] ἔχων στρατιὰν ἣν ἡτήσατο. Mirum neminem vidisse quam inepte καὶ sit interpositum. Quis nescit quam saepe dicatur ἔρχεται ἔχων, ἦλθεν ἔχων, ἦκει ἔχων pro affert (adducit) secum, attulit (adduxit) secum. I. 9. ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας ἔχων. II. 80. 5. οὗς αὐτὸς ἔχων ἦλθεν. IV. 70. ἔχων ἦλθεν ἐπτακοσίους — ὀπλίτας. VIII. 8. χρήματα ἃ ἦλθον ἔχοντες. VIII. 33. ἃς αὐτὸς Λακωνικὰς ἦλθεν ἔχων.

Quod in libris est: Κλέων δ' ἐκείνῳ ΤΕ προπέμψας ἄγγελον — ἀφικνεῖται ἐς Πύλον. vitiosum est et delendum τε, cui nihil respondet. Postquam καὶ est interpolatum in ἦξων [καὶ] ἔχων nescio quis τε inseruit.

Thucyd. IV. 30. 4. πέμπουσι πρῶτον — κήρυκα. IV. 31. 1. οὐ προσδεξαμένων δὲ [αὐτῶν] — ἐπέσχον. Ubi praecedit πρῶτον, μέχρι του, τέως aut simile quid, pronomen αὐτῶν participio non additur. Dicam de ea re copiosius infra, nunc unum exemplum proferam IV. 135. μέχρι μὲν του ἔλαθεν — ἔπειτα μέντοι εὐθὺς αἰσθομένων — ἀπήγαγε πάλιν τὴν στρατιάν.

Thucyd. IV. 31. ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς 'ΕΠ' ὀλίγας ναῦς τοὺς ὀπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες, πρὸ δὲ τῆς ἑω ὀλίγον ἀπέβαινον. Supplendum: νυκτὸς 'ΕΤΙ ἐπ', namque opponuntur inter se νυκτὸς ἔτι et ὀλίγον πρὸ τῆς ἑω. Νυκτὸς ἔτι dicitur de extrema parte noctis. IV. 26. 6. καταπλέοντες ἔτι νυκτός. Fortasse etiam IV. 70. 2. supplendum: ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ('ΕΤΙ) 'ΕΠὶ τὸν Τριποδίσκον ἐξελθών. Sequens ΕΠ necessariam voculam absorbsit.

Cf. etiam IV. 110. ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι καὶ περὶ ὄρθρον.

Thucyd. IV. 31. 2. ἐν ταύτῃ μὲν τῇ [πρώτῃ] Φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὀπλίται. Exime πρώτη, ne etiam altera πρώτη Φυλακή fuisse videatur.

Thucyd. IV. 31. 2. μέρος τι οὐ πολὺ αὐτὸ τὸ ἔσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου. Pro αὐτό in libris est αὐτοῦ, in quo latet antiqua crasis τεῦσχατον, et sic expunge αὐτό nihil hic significans.

Thucyd. IV. 32. 3. τῶν χωρίων τὰ μετεωρόΤΑΤΑ λαβόντες. Emenda: καταλαβόντες. Loca superiora non ceperunt (ἐλαβον, εἶλον), quae nemo tuebatur, sed occuparunt (κατέλαβον). Vides cur praepositio perierit.

Thucyd. IV. 32. 4. κατὰ νότου ἀεὶ ἔμελλον αὐτοῖς — οἱ πολλέμιοι ἔσεσθαι ψιλοὶ καὶ οἱ ἀπορώτατοι. Frustra haec adhuc tentata sunt. Duabus literulis repetitis scribendum: καὶ οἷοι ἀπορώτατοι, quo sensu solet οἷος cum superlativis coniungi. Plato in *Symposio* pag. 220 b. πάγυ οἷς δεινοτάτου. et in *Apologia* pag. 22. e. ἀπέχθεται οἷαι χαλεπώταται. Xenophon in

Anabasi IV. 8. 2. χωρίον οἶον χαλεπώτατον, et VII. 1 24. χωρίον οἶον κάλλιστον. et sic passim apud alios.

Thucyd. IV. 33. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν [καὶ ὅπερ ἦν πλεῖστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ]. Stulte additur καί, namque iidem sunt οἱ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν et ὅπερ ἦν πλεῖστον, sed reliqua etiam interpolata sunt. Paullo ante dixerat cap. 31 περὶ τὸ ὕδωρ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας ὁ ἄρχων.

Thucyd. IV. 34. γνόντες αὐτοὺς οἱ ψилоὶ βραδυτέρους ὄντας [τῷ] ἀμύνασθαι. Et loci sententia et dicendi usus suadent ut articulus tollatur.

Thucyd. IV. 36. προσελθὼν δὲ τῶν Μεσσηνίων στρατηγὸς Κλέωνι. Herwerden: „nomen ei fuit Comon, teste Pausania IV. 26.” Unde hoc Pausanias scire potuit nisi ex hoc loco? Itaque suppleverim: — στρατηγὸς (Κόμων) Κλέωνι.

Thucyd. IV. 36. ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς. εἰ δὲ βούλονται ἑαυτῷ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τι καὶ τῶν ψιλῶν περιέναι κατὰ νότου αὐτοῖς ὁδῷ ἢ ἂν αὐτὸς εὖρῃ δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφοδον. Vera lectio haec esse videtur: ΚΑΙ δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφοδον. Coniungenda enim sunt: ἔφη περιέναι (futurum est) καὶ δοκεῖν βιάσασθαι. Δοκεῖν enim est νομίζειν, quod quamquam in Atticis rarum tamen non inauditum est ut V. 14. δοκοῦντες τῇ παρούσῃ εὐτυχίᾳ καθυπέρτεροι γενήσεσθαι, existimantes se fore superiores.

Thucyd. IV. 36. 2. ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὀρμήσας [ὥς μὴ ἰδεῖν ἐκείνους] — μόλις περιελθὼν ἔλαθεν. Frigidissime bis idem dicitur. cf. IV. 29. ἐξ ἀφανοῦς χωρίου. IV. 96. ἐκ τοῦ ἀφανοῦς.

Thucyd. IV. 36. 3. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι βαλλόμενοι τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη καὶ γιγνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι, ὥς σμικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν Θερμοπύλαις, ἐκεῖνοί τε γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων τῶν Περσῶν διεφθάρησαν, οὗτοί τε, ἀμφίβολοι ἤδη

ὄντες οὐκέτι ἀντεῖχον. Multa in his vehementer de fraude suspecta sunt. Primum quid interest inter βαλλόμενοι ἀμφοτέρωθεν ἤδη et ἀμφίβολοι ἤδη ὄντες? Nihil prorsus, planissime idem est, nisi quod ἀμφίβολοι εἶναι vel γίγνεσθαι (cap. 32. 3. 5.) exquisitius est quam ἀμφοτέρωθεν βάλλεσθαι. Deinde περιελθόντων τῶν Περσῶν risum movet, namque ea verba sic collocata sunt quasi Spartani in insula quoque a Persis circumventi essent. Itaque Stahlius τῶν Περσῶν deleri iussit. Quid prodest? Nam περιελθόντων sic dici non potest et nihil quo referatur habet. Dixisset saltem περιελθόντων τῶν πολεμίων. Sed in hoc quoque loco negotium nobis est cum nugatoribus, qui ineptis additamentis simplicem et perspicuam Thucydidis orationem deformarunt. Thucydides haec tantum scripserat: καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι βαλλόμενοι τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη καὶ γιγνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι, ὥς σμικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν Θερμοπύλαις, οὐκέτι ἀντεῖχον. Quis erat Graecorum, quis nostrum est, cui sit necesse enarrare quid sit ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι τῷ ἐν Θερμοπύλαις? Fatua est Scholiastae interpretatio: ἐκεῖνοί τε γὰρ τῇ ἀτραπῇ περιελθόντων τῶν Περσῶν διεφθάρησαν οὗτοί τε et περιελθόντων τῶν Περσῶν ut apud Thucydidem non est ferendum, ita in negligenti Graeculi oratione mirandum non est. Scholiastae Thucydidis optime noverant Herodotum, quem saepe laudant: ex illo annotatiuncula sumta est cum ipsis Herodoti verbis τῇ ἀτραπῇ et περιμέναι. Reddamus igitur suum cuique et stolidum emblema in Thucydidis loco deleamus.

In sqq. scribe σιτόδειαν (ut ἄδειαν, ἐνδειαν) pro σιτοδείαν.

Thucyd. IV. 38. 2. ἔλεγε δ' ὁ Στύφων [καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ] ὅτι βούλονται διακηρυκεύσασθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἡπείρῳ Λακεδαιμόνιους. Sciolus de suo addidit καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ob sequens βούλονται. Styphon enim solus cum solis Cleone et Demosthene de conditionibus egit: ξυνῆλθον ἐς λόγους ὃ τε Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης καὶ ἐκείνων Στύφων ὁ Φάρακος.

Thucyd. IV. 38. 3. καὶ ἐκείνων μὲν (id est τῶν Ἀθηναίων) οὐδένα ἀφέντων, αὐτῶν δὲ [τῶν Ἀθηναίων] recte delevit Krueger) καλούντων ἐκ τῆς ἡπείρου κήρυκας. Latet adhuc in his mendum. Recta oratio haec est: οἱ Ἀθηναῖοι οὐδένα ἠφίεσαν, αὐτοὶ δὲ

ἐκάλουν. Ergo pro ἀφέντων restituendum est ἀφιέντων, quod imperfecti participium est.

Perelegans Thucydidis brachylogia sciolorum additamentis obscurata est IV. 38. 5. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν τοσοῖδε· εἴκοσι μὲν ὀπλῖται διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες· τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀποδέοντες τριακόσιοι, [οἱ δ' ἄλλοι ἀπέθανον] καὶ Σπαρτιάται τούτων ἦσαν [τῶν ζώντων] περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. Arguit fraudem τῶν ζώντων alienissimo loco insertum. Postquam inutile ac futile additamentum οἱ δ' ἄλλοι ἀπέθανον irrepsit, sequens τούτων de *mortuis* dicebatur: itaque τῶν ζώντων aliquis inseruit. Non est haec heri aut nudius tertius nata interpolatio. Dionysius Halicarnassensis non aliter haec in suo libro nihil mali suspicatus legit.

Thucyd. IV. 39. 2. ὁ γὰρ [ἄρχων] Ἐπιτάδας ἐνδεεσέρως ἐκάσῃ παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. Semel et iterum paullo ante dixerat ὅτι ὁ Ἐπιτάδας ἄρχων ἦν. Itaque nunc ἄρχων expungendum.

Thucyd. IV. 40. 2. καὶ τινος ἐρομένου ποτὲ ὕστερον — Δι' ἀχθηδόνα ἓνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων εἰ οἱ τεθνεῶτες (μᾶλλον) καλοὶ καὶ γαθοί, ἀπεκρίνατο [αὐτῷ] πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον κτέ. Lectio librorum non est integra sed male correctā. Non existimo Graecum esse μᾶλλον καλὸς καὶ γαθός et desidero verbum praeteriti temporis. Sed nihil quod satisfaciat reperio.

Caeterum pro δι' ἀχθηδόνα Philostratus Thucydidis manum ΚΑΤ' ἀχθηδόνα imitando servavit in *vita Apollonii* IV. 31. pag. 171. ἐρομένου δὲ Κορινθίου τινὸς κατ' ἀχθηδόνα. Sic solet Philostratus hortulos suos flosculis Thucydideis exornare. Praeterea ineptum αὐτῷ abiiciendum.

In sqq. retineam ea quae Herwerden expellebat sed addita una vocula scribendum: δῆλωσιν ποιούμενος ὅτι ὁ (ἌΕΙ) ἐντυγχάνων τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασι διεφθείρετο. Quis Graeculorum aut Scholiastarum dixisset δῆλωσιν ποιούμενος pro δηλῶν?

Thucyd. IV. 41. τῆς Πύλου φυλακὴν κατεσῆσαντο καὶ οἱ ἐκ

τῆς Ναυπάκτου Μεσσηνιοὶ ὥς ἐς πατρίδα ταύτην [ἔστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης γῆς] πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους ἐλήζοντο τὴν Λακωνικὴν. Meminerat aliquis se legisse IV. 3. 2. ἡ Πύλος — ἔστιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ οὔση γῆ, quod in textum receptum vide quam moleste orationis cursum interrumpat.

Thucyd. IV. 41. 3. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ ληθείας καὶ τοιούτου πολέμου. Herwerdeno ληθείας καὶ expungenti non assentior sed idem optime coniecit ἀπαθεῖς pro ἀμαθεῖς. Dicitur enim quis ἀμαθὴς τοῦ λησεύειν, sed ἀπχθὴς τοῦ λησεύεσθαι.

Thucyd. IV. 41. 4. οἱ δὲ μειζόνων τε ὠρέγοντο καὶ πολλάκις φοιτώντων [αὐτοὺς] ἀπράκτους ἀπέπεμπον. Deleto αὐτούς oratio Graecum colorem habebit. Minus vitiosum esset ἀπράκτους αὐτοὺς ἀπέπεμπον, sed boni scriptores omittunt inutile pronomen, quod sedulo magistelli inferciunt. In libro V. 35. οὔτε Πύλον ἀπαιτούντων [αὐτῶν] ἀπέδοσαν delendum αὐτῶν.

Thucyd. IV. 43. 3. καὶ ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ Ἀπῆσαν αὐτῶν πεντακόσιοι Φρουροί. Deleta literula male repetita scribe καὶ ἐν Λευκάδι. Λευκαδίᾳ, (ut supra vidimus) est *Leucadiorum ager* ut passim apud Thucydidem legitur ἡ Κορινθία (IV. 45) ἡ Ἐπιδαυρία (ibid.) ἡ Σικυωνία, ἡ Τροιζηνία, ἡ Ὠρωπία, ἡ Ἀλιάς et sim. Cur igitur ἐν Λευκαδίᾳ retineri non potest? Quia haec omnia semper habent articulum et ἡ Λευκαδία optime dicitur, non item Λευκαδία.

Thucyd. IV. 44. 6. ἀπέθανον δὲ — Ἀθηναίων ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντήκοντα. Lege: ἐλάσσους (ἢ) πεντήκοντα, namque aut sic dicebant aut ἐλάσσους τῶν πεντήκοντα.

Thucyd. IV. 46. 3. καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον [οἱ στρατηγοὶ del.] τὴν Πτυχίαν ἐς Φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδους — ὥς' ἐάν τις ἀλῶ ἀποδιδράσκων ἅπασι λελύσθαι τὰς σπονδάς. Herwerden ultima verba ὥς' ἐάν τις — τὰς σπονδάς expungebat, sed necesse erat hanc durissimam conditionem commemorari ut intelligen-

tur sequentia: οἱ τοῦ δήμου προσάτχι — πείθουσί τινας ὀλίγοις — ἀποδρᾶναι et in cap. 47. ὥς δ' — ἐκπλέοντες ἐλήφθησαν ἐλέλυντό τε αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς Κορκυραίοις παρεδίδοντο οἱ ΠΑΝΤΕΣ. Quae est haec immanis crudelitas quum pauci quidam deliquissent universos ad supplicium inimicis tradere? Nempe ita convenerat: ἐάν τις ἄλῳ ἀποδιδράσκων ἅπασι λελύσθαι τὰς σπονδὰς. Sed „*ea verba omitunt optimi codices,*” incuria quidem dormitantis scribae, et in plerisque a correctore supplentur in margine.

Thucyd. IV. 46. 5. τῶν ἐν τῇ νήσῳ πείθουσί τινας ὀλίγους ὑποπέμψαντες φίλους καὶ διδάξαντες ὥς κατ' εὖνοιαν δὴ [λέγειν] ὅτι κράτιστον αὐτοῖς εἶη ὥς τάχιστα ἀποδρᾶναι. Paene ridiculum est διδάξαντες τοὺς φίλους λέγειν, quasi id esset difficile negotium. Imo vero ἐδίδαξαν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι αὐτοῖς κράτιστον εἶη κτέ. Itaque λέγειν expungendum.

Thucyd. IV. 47. ὥς δ' — ἐλήφθησαν ἐλέλυντό τε αἱ σπονδαὶ καὶ τοῖς Κορκυραίοις παρεδίδοντο οἱ πάντες. Herwerden: „*libri deteriores παρεδίδοντο.*” quae unice vera lectio est ab acuto Graeco reperta.

Thucyd. IV. 47. 3. καὶ ὕστερον ἐξάγοντες — διῆγον διὰ δυοῖν σοίχοιν ὀπλιτῶν. Legendum ἐξαγαγόντες. Ἄγων et ἀγαγών cum compositis sexcenties confunduntur. Editur cap. 53. Ἀθηναῖοι — Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαγόντες ἐσράτευσαν, imo vero ἄγοντες, quos secum ducebant. Recte cap. 47. — μὴ ἂν βούλεσθαι — τὴν τιμὴν τοῖς ἄγουσι προσποιῆσαι. Recte cap. 57. τοὺς Αἰγινήτας — ἄγοντες ἀφίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. et II. 103. κατέπλευσαν — ἄγοντες — τὰς ναῦς ἅς εἶλον.

Thucyd. IV. 48. 4. τὰς δὲ — ἡνδραποδίσκοντο τοιοῦτω κτέ. Recte Stahl ἡνδραπόδισαν. Mirifica est enim Thucydidis in nonnullis formis constantia semper τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν λέγοντος. Et reliqui et Herodotus in tali re usurpabant ἡνδραποδίσασθαι et ἐξανδραποδίσασθαι. Thucydides ubique ἡνδραποδίσαι. Quid hoc loco vitium pepererit vides. In aliis variat: amat dicere μεταπέμπω, sed nonnumquam cum populo μεταπέμποιμαι dicit.

Thucyd. IV. 48. 6. ἐς τὴν Σικελίαν ἸΝΑπερ τὸ πρῶτον ὥρμητο ἀποπλεύσαντες. et cap. 74. ἸΝΑπερ καὶ τὸ πρῶτον ὥρμητο. Aperte mendosum est Ἰναπερ, id est ὅπου, ubi, ut in scolio:

νήσοις δ' ἐν μακάρων σέ Φασιν εἶναι
Ἰναπερ ποδῶκης Ἀχιλεὺς.

Reponendum utrobique arbitror ἘΝΘΑπερ.

Thucyd. IV. 50. 3. πυθόμενοι αὐτόθι [βασιλέα] Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ τεθνηκότα. Vehementer mihi de fraude suspectum est additum βασιλέα.

Thucyd. IV. 50. 2. οἱ Ἀθηναῖοι τὰς ἐπισολὰς — ἀνέγνωσαν, ἐν αἷς — κεφάλαιον ἦν [πρὸς] Λακεδαιμονίους οὐ γιγνώσκειν ὃ, τι βούλονται· πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβων οὐδένα ταῦτα λέγειν. Herwerden πρὸς expungit et annotat: „*subjectum verbi γιγνώσκειν est βασιλεὺς Nom. c. Inf.*)” idque verum esse loci sententia clamat. Sed sic pro πρὸς necesse est τοὺς substituere. Recta regis oratio est: τοὺς Λακεδαιμονίους οὐ γιγνώσκω ὃ, τι βούλονται. Semper in hac verborum compositione articulus additur. I. 87. οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοὴν ὁποτέρᾳ μείζων. I. 88. φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους μὴ ἐπὶ μεῖζον δυνηθῶσιν. II. 57. δεισαντες τὸν Ἀριστεά μὴ αὐθις σφᾶς κακουργῇ. IV. 108. καὶ τοὺς συμμάχους ἐφοβοῦντο μὴ ἀποσῶσιν. et sic alibi passim.

Thucyd. IV. 51. κελευστάντων Ἀθηναίων [καὶ] ὑποπτευσάντων [ἐς] αὐτούς τι νεωτεριεῖν. Non satis est καὶ delere, etiam ἐς spurium est: αὐτούς est τοὺς Χίους. non poterant enim ἐς ἄλλους τι νεωτερίζειν nisi ἐς τοὺς Ἀθηναίους, et eo sensu ἐς αὐτούς inepte abundaret.

Thucyd. IV. 53. Ἀθηναῖοι δὲ — Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀΓΑγόντες ἐσράτευσαν ἐπὶ Κύθηρα, imo vero ἈΓοντες, de quo errore supra notavimus.

C. G. COBET.

(continuabitur).

INDEX SCRIPTORUM
QUORUM LOCI TRACTANTUR
IN VOL. VI, VII ET VIII.

- ALCIPHERON VI. 238—258.
AMMIANUS VI. 313.
ANECDOTA BEKKERI VI. 104. VI. 224.
ANTHOLOGIA PALATINA VI. 215—224. IV. 413—423.
ANTIPHON VIII. 269—291.
APOLLODORUS VIII. 400.
ARCHIPPUS COMICUS VI. 162.
ARISTARNETUS VI. 238—258.
ARISTODEMUS VI. 225—237.
CARCINUS VIII. 231.
CATULLUS VI. 305—307.
CHARITON VI. 190—214.
CHARON LAMPSACENUS VIII. 406.
CICERO VI. 283—304.
VI. 307—309.
VII. 113—179.
VII. 300—307.
VII. 399—410.
VIII. 109.
VIII. 182—200.
VIII. 201—229.
VIII. 361—390.
CICERONIS ET BRUTI EPISTOLAE VII. 262—297.
CICERONIS EPISTOLAE VIII. 182—200.
COMICORUM FRAGMENTA. VIII. 21—55.
VIII. 100—111.
VIII. 246—268.
VIII. 407—435.

- CORNELIUS NEPOS VIII. 346—361.
 DEMOSTHENES VII. 28—30.
 VIII. 245.
 VIII. 401—403.
 DIO CASSIUS VI. 446—448.
 DIODORUS SICULUS VI. 314. 386. 412. 431. 444.
 VII. 24. 39. 183. 204. 261. 307. 422. 445.
 VII. 144.
 EROTIANUS VIII. 325.
 EUNAPIUS VI. 315—336.
 VIII. 1—20.
 EURIPIDES VI. 135.
 VII. 30.
 VIII. 56—67.
 FLORUS VI. 312.
 GALENUS VI. 214—224.
 VIII. 20. 112.
 VIII. 231—232.
 VIII. 233—245.
 VIII. 268—306.
 GELLII VI. 111—112.
 VII. 85. 97. 179. 410.
 VII. 20.
 HIEROCLES VI. 396.
 HORATIUS VI. 309.
 HYPERIDES VI. 110.
 ISAEUS VI. 109.
 ISOCRATES VII. 49—85.
 LONGINUS VII. 411—422.
 LUCIANUS VI. 394—402.
 VII. 86—97. 205—220. 225—261. 313—336. 337—398.
 VIII. 231.
 LUCILII AETNA VI. 312.
 LUCRETII VI. 305.
 MACROBIUS VII. 48.
 MANETHO VI. 108.
 NOVUM TESTAMENTUM VI. 85—104. 357—372.
 VIII. 326--328.
 ODYSSEAM (SCHOLIA AD) VII. 110—112. 424—445.
 OVIDIUS VI. 106. 309—310. 408.
 PETRONIUS VI. 311.
 PHAEDRUS VI. 106.
 PHILODEMUS *περὶ ὀργῆς* VI. 373—386.
 PHRYNICHUS COMICUS VI. 168.

